

'Wusulolue loluu
'sebhε

New Testament in Kouya

W^ususloluē loluu 'sēbhē New Testament in Kouya

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kouya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Information sur le droit d'auteur

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. tous droits réservés.

Ce texte de traduction vous est rendu disponible sous termes du Creative Commons License: Attribution-Noncommercial- Pas de travaux dérivés. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) En outre, vous avez l'autorisation de mettre le texte sous différents formats de fichier, tant que vous ne changez pas le texte ou la ponctuation de la Bible.

Vous pouvez partager, copier, distribuer, transmettre et extraire des parties ou des citations de ce travail à condition que vous incluiez l'information sur le droit d'auteur ci-dessus:

- Vous devez donner Attribution au travail.
- Vous ne devez pas vendre ce travail pour en tirer profit.
- Vous ne devez effectuer aucun travail dérivé qui puisse changer les mots ou la ponctuation en l'état des Saintes Ecritures.

Les autorisations au-delà du canevas de cette licence peuvent être disponibles si vous nous contactez au travers de votre demande.

Le Nouveau Testament

en Kouya

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kouya

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

6b111f8e-be6f-55f2-a7a8-c43583754a65

Contents

Matie	1
Maliki	55
Luki	87
Zaan	146
Lenogbonya	186
Wlomo -nyuma	238
1 Kolenti -nyuma	261
2 Kolenti -nyuma	283
-Galasii -nyuma	298
Efezi -nyuma	306
Filipu -nyuma	314
Kolosu -nyuma	320
1 Tesaloniki -nyuma	325
2 Tesaloniki -nyuma	330
1 Timotee	333
2 Timotee	339
Titu	344
Filemo	347
Eblenya	349
'Zake	366
1 Pielu	372
2 Pielu	379
1 Zaan	383
2 Zaan	389
3 Zaan	390
Zudi	391
Zaan 'yiliwogbonya	393

Matiee 'sebhε Sa Matie gbaa -Zezuu gbuzɔnɔ gbɔ

-Zezuu -gɔgbɔ Matie cɛli, mɔ -wa. Nu, Matie mɔ -Zezuu *'bɔnɔnya kugbua lε 'sɔɔ glaa -nyumε yabhlo nya. Zuifɔ -yla Matie cɛli wee 'sebhε nɔ. -Lagɔ ka 'cɔn ɔ -Bhasanyɔɔ tietiegɔɔ wɛli wla, 'in -Lagɔgbɔɔ -falpanya ka -mɔɔ daa cɛli *'wɔsuslɔue sɔaa 'sebhε 'wɔ. 'Sebhε nɔ 'wɔ, Matie slɔlua we Zuifɔ nu, -Zezu -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ (Mɔ -wa Mesi).

-Zezuu dukpasɔ
(Lk 3.23-28)

1 -Zezu Klisɔ dukpasɔ ηnɔ nu: ɔɔ -Zezu *Klisɔ miα, ɔ dukpasa -wa *-Davidi, 'in *Ablaamɔ miα -Davidi dukpasa nya.

2 Ablaamɔ gwalia Izaki.
Izaki gwalia Zakɔbɔ.
Zakɔbɔ gwalia Zuda -yɔ ɔ bhelia.

3 Zuda gwalia Pelesɔ -yɔ Zela, nu, wa 'nyaa -wa Tamaa.
Pelesɔ gwalia Eslɔmɔ.
Eslɔmɔ gwalia Alamɔ.

4 Alamɔ gwalia Aminadabɔ.
Aminadabɔ gwalia Naasɔn.
Naasɔn gwalia Salma.

5 Salma gwalia -Boazi, nu, ɔ 'nyaa -wa *Wlaabɔ.
-Boazi gwalia Obɛdɔ, nu, ɔ 'nyaa -wa Wluti.
Obɛdɔ gwalia -Zesee.

6 -Zesee gwalia nyumaa 'wlɔlapɔlɔnyɔ -Davidi.
-Davidi gwalia *Salomɔɔ, Ulii 'ηwnɔ nya.

7 Salomɔɔ gwalia Wloboamɔ.
Wloboamɔ gwalia Abia.
Abia gwalia Aza.

8 Aza gwalia Zozafati.
Zozafati gwalia Zolamɔ.
Zolamɔ gwalia Oziasɔ.

9 Oziasɔ gwalia Yotamɔ.
Yotamɔ gwalia Akazɔ.
Akazɔ gwalia Ezekiasɔ.

10 Ezekiasɔ gwalia Manasee.
Manasee gwalia Amɔn.
Amɔn gwalia -Zoziasɔ.

11 -Zoziasɔ gwalia Yekonia -yɔ ɔ bhelia.
We bhla wa kpaa *'Izlaɛlnɔnyɔma, 'in wa yia wa Babilɔnɔ kwa.

12 -Mɔɔ 'bɔgbɔ, Yekonia gwalia Salatiɛli.
Salatiɛli gwalia Zolobabɛli.

13 Zolobabɛli gwalia Abiudɔ.
Abiudɔ gwalia Eliakimɔ.
Eliakimɔ gwalia Azɔɔ.

14 Azɔɔ gwalia Sadɔkɔ.
Sadɔkɔ gwalia Akimɔ.
Akimɔ gwalia Eliudɔ.

15 Eliudɔ gwalia Eleazaa.

Eleazaa gwahia Matan.
Matan gwahia Zakobu.

¹⁶ Zakobu gwahia Malii 'lowli *-Zezefu. Nu, Malii gwahia -Zezu wa laa Klisi,
-muv ji -wa -Lagoo -Bhasanyo.

¹⁷ Nu, we 'ka Ablaamu -gu 'bhv, we 'ka -Davidi yli, dukpasu -zakpa kugbua le -mnuu -wa. We 'ka -Davidi -gu 'bhv, we 'ka wa kpakpie yli, 'in wa 'ka wa Babilonu kwa, we nyini dukpasu -zakpa kugbua le -mnuu. -Muv 'bigv, we 'ka wa Babilonu -kwakwie -gu 'bhv, we 'ka -Zezu Klisu gwali bhla nyini, we nyini dukpasu -zakpa kugbua le -mnuu.

*Malii gwahia -Zezu
(Lk 2.1-21; -Gal 4.4)*

¹⁸ Nu, sanee wa gwahia -Zezu Klisi. Nu, o 'nyaa -wa Malii, mo -yo -Zezefu 'kaa kuvkwali, wa 'ni -slo ladi dabhlo, 'in o yia nukpla pla -Lagoo Zuzu 'Pupaa 'tite nya.

¹⁹ Nu, -Zezefu mia, nyime tiklu -wa. O 'ni 'yibha o 'ka Malii gbv dlu -zejila 'wu. We 'dee 'gbv, bhoyi o -yo o yi yaa -dia zizewiemu.

²⁰ Da o dli mia we -gu, 'in Jejitapee 'anzi yabhlo yia o -gbe yi 'ytaa 'wu, 'in we nee:

«-Zezefu, -Davidu 'yuoyu, -in 'na lolo dli -ni, -in 'ka Malii kwa, nu, 'yu o yia gwahia, -Lagoo Zuzu 'Pupaa 'tite nya o plaa nukpla.

²¹ Nu, nukpasuyu o yia gwahia, 'in -in 'ka o 'nini zu -Zezu, 'in o 'ka o nyuma gbonyuu 'wusa.»*

²² -We Jejitapee gbaa o gbuv -falpanyoo nwe nya, we 'ka lenuv 'gbv, we yi 'saa 'pli:

²³ «Nu, 'yieslonwonyu o 'nia nukpasu -yi,
mo yia nukpasuyu gwahia,
'in wa 'ka o 'nini zu Emanueli.»

-Muv ji -wa nu, -Lago -yo -a 'so mi.

²⁴ O ganoo, sa Jejitapee 'anzi gbaa, 'mu o nva le, 'in o yia Malii o 'dee -gbe beli.

²⁵ O -yo o 'ni -budu 'wodi, 'in oo Malii yia o nukpasuyu gwali, 'in -Zezefu yia -moo 'nini zu -Zezu.

2

*Gbovilonya mna -Zezuu 'nini 'ylimani
(Lk 2.22-38)*

¹ -Zezu wa gwahia Betilemu, Zudee -dudu -gu, -zugba *Ewlobo mi nyumaa 'wlulapilinyo nya.

Toon, gbovilonya 'bhva 'ylov 'wosoloda, 'in wa yia *-Zeluzalemu nyini.

² Wa nee: «'Yu, o wa gwahia, 'in o 'ka *Zuifuv 'wlulapili, da o mia? Nu, o -zeliya ka 'wlv 'ylov 'wosoloda, 'in -a yia we -yoyi, we 'dee 'gbv, -a yia yi -a 'ka o 'nini 'ylimani.»

³ Nu, nyumaa 'wlulapilinyo Ewlobo 'nva we, 'in o ple yia sumani, o -yo -Zeluzalemu -nyuma weee.

⁴ -Bha o laa *-Lagobubonyaa -cian we -yo -Lagoo titee gwesanya, 'in da wa 'kaa -Lagoo -Bhasanyo gwali, o 'ka we yibheli.

⁵ Wa nee o -ylae: «Nu, Betilemu, Zudee -dudu -gu, -bha wa gwahia o. Nu, -we *-Lagobuv -falpanyo ceha, mo ni:

⁶ «Amia, Betilemu, Zudee -dudu -gu -nyuma,
amiaa 'gbe 'ni 'kienyi -mi,
Zudeegbe 'kadu glaa.

* 1:21 -Zezuu ji -wa nu, -Lago saa nyuma gbv 'wu.

Nyuma 'Wlulapilunya yabhlo yia amiaa -gbe 'bhva,
 mo 'kaa Izlaelinyuma -wa -wa na nyuma,
 mo 'kaa wa 'yugali.»

7 Toun, 'in Ewlođu yia waa gbuyilonya la zizewiem, 'in o yia wa layibha nu,
 labhla wa 'yi wee -zeliya -yaa.

8 'In o nee wa -ylae: «A mni, a -tali oo 'yuu da 'nanuu, a -ka o 'yi, a yi 'mi 'di
 -salia, 'in, -ami, in 'ka -mo mni, in 'ka o bubo.» -Bha o tiea wa Betilemu.

9-10 Waa gbuyilonya 'nua Ewlođu weli, 'in wa yia 'yoo bhli. 'In -zeliya wa 'yi
 yaa 'yluu 'wusoluda, wa yia we -yoyi, 'in we yia wa 'muna 'wola. Wee -zeliya
 -gali wa 'yu, 'in da oo 'yu mia, we nynia -bha, 'in we yia 'yiligbe.

11 Da wa plaa -budu zo, 'in wa yia 'yu -yo o 'nyaa Malii -yoyi. Wa yia oo 'yu
 bubo, o 'yu 'kukolu sibhlie nya. -Muu 'bigu, wa yia wa 'gba 'wokali, 'in 'nnumni
 wa ceha o, mu nu: -can klaa, *mili klaa, we -yo 'whi, 'mu wa 'nyea o.

12 Ylaa 'wu, -Lago nee wa -yla nu, wa 'na 'plili Ewlođu -gbe -nu. 'In wa yia
 'yoo -putu 'wobhu, 'in wa yia wa -zoo lomu.

-Zezefv mnia Ezipotv

13 Waa gbuyilonya ka mni 'bhie, Jejitapee 'anzi yabhlo yia -Zezefvu -gbe yi
 'ytaa 'wu, 'in we nee o -ylae: «Nu, Ewlođu yia oo 'yuu da -talia, o 'ka o 'bha.
 We 'dee 'gbu, -so 'wu, -in 'bhu oo 'yu -yo o 'nyaa 'wu, -in -yo wa 'so mni Ezipotv
 -gwagwie nya. -In -tu -mo, bhla -we nya a 'kaa yi, -ami yia we an -yla gbaa.»

14 -Zezefv -soa 'wu, 'in o yia 'yu -yo o 'nyaa 'wobhu. Wa 'bhva -bha sabo,

15 'in wa yia Ezipotv mni. Wa -di -mo la, 'in Ewlođu yia ti. 'Sa -muu 'plia sa,
 'in -we -Lago gbaa o gbuv -falpanyoo nwe nya, we 'ka gbuzonu -ze, o nee:

«In ka na 'yu la,

o 'ka Ezipotv 'bhv.»

Ewlođu 'bhaa nukpasuyua Betilemu -dudu -gv

16 Da Ewlođu 'yia nu, gbuyilonya ka o -dawli 'wunu, 'in o yia 'ce 'pa bhabha.
 -Bha o tiea nyuma wa 'ka Betilemu dudu -gv nukpasuyua 'bha. -Wa 'nia -zu 'so
 yli, we -yo -wa kaa -zu 'so, -maa wa mnia 'bhaa. Nu, bhla -we nya -zeliya 'wba
 gbuyilonya ka o 'di -salu 'gbu o yi 'saa nu.

17 Nu, -we *-Lagobvu -falpanyo Zelemi gbaa mu nua le:

18 «-A ka 'wokpaweli 'nu mo Wlamaa,

wa mi 'wokpida, wida wa mia.

*Wlaseli -wa, o 'yua o mia wida,

o 'ni nwnu wa 'ka o bhuhoe,

nu, o 'yua ka ti.»

-Zezefv 'bhva Ezipotv

(Lk 2.39)

19 Da Ewlođu tia, -zugba -Zezefv mi Ezipotv, 'in Jejitapee 'anzi yabhlo yia o
 -gbe yi 'ytaa 'wu, 'in we nee o -ylae:

20 «-So 'wu, -in 'bhu oo 'yu -yo o 'nyaa 'wu, -in -yo wa 'so mni *Izlaeli -dudu -gv.
 Nu, -wa 'yibhaa wa 'ka oo 'yu 'bha, -maa ka ti.»

21 Toun, -Zezefv -soa 'wu, 'in o yia oo 'yu -yo o 'nyaa 'wobhu, 'in wa yia Izlaeli
 -dudu -gv mni.

22 O 'nua nu, Alkelausi mi Zuifvu 'wlulapilda o dide Ewlođu 'bigu, -bha o
 nua nyanoo 'ka Zudee mni. Mo o 'kaa mni, o 'yia -bha 'ytaa 'wu, 'in o yia Galilee
 -dudu -gv mni.

23 'In 'gbe -we wa laa Nazaleti, 'in wa yia -bha ladi. Nu, 'sa we 'plia sa, 'in -we
 -Lagobvu -falpanya gbaa we 'ka gbuzonu -ze. Wa nee:

«Mo wa yia laa Nazaletiyu.»

3

**Zaan batizea nyūma 'nyu nya
(Mk 1.1-8; Lk 3.1-18; Zn 1.19-28)*

1 We bhla wa 'yia 'Zan *-Batisi-yo-mo da bebleε Zudee -dudu -gu. O 'kpa 'wu,

2 o nεε: «A 'bhiti amiaa dli, nu, -Lagoo nyūmaa 'wlulapile ka cipa.»

3 -Lagoobu -falpanyo *Ezaii nεε zlume o daa nu:

«Nyume yabhlo 'kpa 'wu -mo da bebleε, o nεε:

«Nu, a mnazi Nyūmaa -Kanyoo 'yloogbu -yo.

A nu 'yoo tiklu o 'yu.» »

4 Nu, oo *Zaan mia, o 'wu -bana mi *-nyomεε nyanu nya, 'in o -cesli mia numεε ku nya. Luu 'kpi -yo -gangan o lia.

5 Zudee -dudu -gu -nyūma klaa, -Zeluzalemv -nyūma klaa, we -yo -wa 'bhua Zudeen nyu kwesi, ma yia Zaaan -gbe.

6 Gbonyuu -we wa nua le, 'mu wa gbaa -zejila 'wu, 'in o batizea wa Zudeen nyu lu.

7 Zaan 'yia nu, *Falizinyūma -yo *Sadusenyūma mi o -gbe yida, nu, -maa -zu 'wu, 'in o nεε wa -ylaε: «Amia mia de, 'munumεε -gnu a -mia! Nyoo -sali ain 'di, 'in a pupali 'wlukuvn la nu, a mneni a 'ka -Lagoo 'ce -we mia yida kwεε 'tlaa?»

8 A -slolu amiaa lenogbunya 'wu sazov sa nu, a ka amiaa dli 'bhiti.

9 A 'na gball amiaa 'de dli zo -nιε: «Nu, Ablaamu mi -amiaa dukpasa nyaa 'gbu -a ka gbuwobhu.» Nu, in nεε ain -yla, -Lago mneni o 'ka tokpanya ni, Ablaamu 'yua -zeli.

10 -Lagoo 'nenogbee 'yli -di sunyaa bhv -yo la pepe. Su weee -we'e 'paa 'bhue -zovnya ni, -dia o yia we, o 'ka we -kosu 'wu viteli.

11 'Nyu nya -ami na batizea ain, 'in wa 'ka we 'jiyibheli nu, a ka amiaa dli 'bhiti. Nu, nyume -o yia 'mi 'bi yia, mo yia ain batizea Zuzu 'Pupa -yo -kosu nya. O 'tite -zi na -nu, in 'ni we 'klu -ka in 'ka o -sakwla 'wobhu.

12 O ka o bte kwεε, o 'ka o 'mno 'wovu, o 'ka we 'ya -yo we vavi -yovsali. 'In o 'ka we 'ya -zovnya -gbagbu 'wu slu, 'bhie, o 'ka we vavinya -kosu we'e nyumoa 'wu viteli.»

*Zaan batizea -Zezu 'nyu nya
(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22; Zn 1.29-34)*

13 -Zezu 'bhua Galilee -dudu -gu, 'in o yia Zudeen nyu -yo mni. O nynia -mo, 'in o yia Zaan kwesi be, -moo 'ka o batizee 'nyu nyaa 'gbu.

14 Zaan 'ni we ηwuu, o nεε: «-Innya, we 'ni 'sa -mi. -Mi 'ka 'yaa 'mi batizee 'nyu nya, 'in -in yia yi, in 'ka -mi 'nyu nya batizee yi?»

15 -Zezu nεε: «Nu, we mi -Lago 'yu tiklu 'gbu, -a nu we le.»

-Bha Zaan ηwnua we -yo, 'in o yia we lenv.

16 Zaan batizea -Zezu 'nyu nya, -Zezu mi 'nyu lu 'tlada, 'in o yia -Lagoo 'gbe -yoyi ηwe -kalida. 'In o yia -Lagoo Zuzu, -o 'wlv -kpakon, -yoyi kwlida, 'in -moo yia o -gu lasibhli.

17 'In wa yia weli yabhlo, -we 'bhua -Lagoo -gbe 'nv, we nεε: «Na 'Yu o -mia, in -kali o ze, 'mo in 'nyea na dli weee yoo.»

4

**Kuzu ylaa -Zezu la
(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)*

1 Tovv, 'in -Lagoo Zuzu yia -Zezu da bebleε kwa, *'Kuzu 'ka o laylaa 'gbu.

2 O mia -mo da bebleε, o li -mo zli glu 'so, sabo glu 'so, -zugba o ti lililu, 'in ηwo yia o -yokpa.

3*Laylanyo bea o kwesi, 'in we nee o -ylae: «-In -ka -Lagoo 'Yu nya -mi 'piein, -in gba tukpanya ni -yla nu, we -ze 'floo.»

4 'In o nee: «We mi celida *-Lagosebhe 'wue:
 <We 'ni lililu -bhlogbo -gu nyumee 'yliyogagie tili, nu,
 weli -we -Lago gbaa,
 'in we nye 'yaa o 'yliyogagie.> »

5 *Toon*, 'in 'Kuzu yia o -mawlo -gbe -Zeluzalemo 'wokwa. We dia o *-Lagobudu 'kadu 'wlu la,

6 'in we nee: «-In -ka -Lagoo 'Yu nya -mi 'piein, -blu 'wo -in 'ka lasibhli, nu, we mi celida -Lagosebhe 'wue:

<-Lago yia o 'anzinya tiea -na 'gbu,
 'in we 'ka we sonya -mi zo laslulb,
 -na bhv yi tukpa gozoo 'gbu.> »

7 'In o nee: «We mi 'ya celida -Lagosebhe 'wo:
 <Nu, Jejitape, -o -wa -na -Lago,
 a 'na ylali o la -ni.> »

8 -Bha 'Kuzu kwa 'yaa o 'wopa -gogo 'kadu 'wlu. 'In we yia dudub 'numnu -da weee -yo we 'numnu -yo we 'tite o 'kluslolu.

9 'In we nee: «-In -ka 'mi 'yu 'kukolu 'sibhli, 'in -in -ka 'mi bubo, nu, -we weee mia da, 'in na nyea -mi we.»

10 'In o nee we -ylae: «Be lu, 'Kuzu! We mi celida -Lagosebhe 'wue:
 <-In bubo Jejitape, -o -wa -na -Lago,
 'in -in nu o 'debhlogbo -yla lubho.> »

11 'Kuzu 'bhva o kwesi *toon*, 'in 'anzinya yia o 'wosa.

*-Zezu da o lubho gwe Galilee
 (Mk 1.14-15; Lk 4.14-15)*

12 -Muv 'bigu, -Zezu 'nua nu, wa ka Zaan -kaslu 'wopa, 'in o yia Galilee mu.

13 O 'ni Nazaretu -tu, Kapenaumu o -dia la. Nu, Kapenaumogbe mia Galilenyu kwesi, -we mia -mo Zabalun -yo Nefotalii -dudu -gu.

14 'Mv o nva le, 'in -we -Lagobubu -falpanyo Ezaii gbaa, we 'ka gbuzonu -ze, o nee:

15 «Zabalun -yo Nefotali -nyuma,
 nyuma -wa mi 'nyuu -yo 'yloogbu,
 -mo Zudeen nyuu kakpe yabhlo lu,
 Galilee da 'lakpanya mi!

16 Nyuma -wa mia nikpise 'wo, zli wa yia 'yia!
 -Wa mia tlitlee zuzu 'wo, zli yia wa -gbe 'tlaa.»

17 -Bha -bhlokpade, 'in o yia -Lagobu gbagbie bhli, o nee: «A 'bhiti amiaa dli, nu, -Lagoo nyumaa 'wlulapilie ka cipa.»

*-Zezu laa o 'binanya -mnva
 (Mk 1.16-20; Lk 5.1-11)*

18 'Yi yabhlo nya, -Zezu mi Galilenyu kwesi nada, 'in o yia bhelia 'so -yoyi, 'Simoo (-mo -banu -wa Pielu), we -yo o bheli Andlee. Wa mi wa 'sowli 'nyu lu vitelida, nu, zibhibhanya wa -mia.

19 O nee wa -yla: «A yi 'mi 'bi, sa a kpaa zibhi, in 'ka 'sa aun nyumaa 'yiliblanonnya -zeli, 'in a 'ka 'mi wa 'bi -la.»

20 *Ton*, wa tia -bha wa 'sowli, 'in wa yia o 'bi mu.

21 O bea 'yu -se, 'in o yia *Zake -yo o bheli *Zaan 'yi, nu, Zebedee 'yua -wa. Wa -yo wa dide mi wa 'sowli mnazida -mo 'glu 'wo, 'in -Zezu yia wa la,

22 'in wa yia wa dide -yo o 'glu -bha ti, 'in wa yia -Zezu 'bi mu.

²³ We bhla -Zezu 'plilia Galilee -dudv weee -gv, -zugba o slolua nyuma gbv *-Lagobudunya zo, 'in o gbaa *-Lagoo nyumaa 'wlulapilie -zonvb gbv, gu weee -yo siasiε weee, -we mia nyuma -yo jipejipie nya.

²⁴ Bha wa 'nva -Zezuu 'di Silii -dudv weee -gv. Nu, -wa mia siada weee, -wa kaa gu -yo klaa, -wa ka ku glopoa klaa, -wa zuzu 'nyuu mia 'wv klaa, -wa kaa nevng gu -yo klaa, we -yo zolaslonya, 'ma wa -laa -Zezu, 'in o yia wa jipe.

²⁵ 'In nyumaa -zlo yia -Zezu 'bi yi. Tolva 'bhva Galilee, tolva 'bhva 'Gbe Kugbua -dudv -gv, tolva 'bhva -Zeluzalemv, tolva 'bhva Zudee -dudv -yo Zudeεεn kakpe yabhlo -gv.

5

-Zezu -slolua nyuma gbv (Lk 6.20-23)

¹ Da -Zezu 'yia nyumaa -zlo -yo, o -gblaa -gogv yabhlo 'wlv, 'in o yia -mε ladv. O 'binonya gbelia o,

² 'in o yia wa slolue bhli, o nev:

³ «Nyuma -wa'a laa wa 'de nyuma -Lagv 'yu,
'wvvtvε -dlv mī wa -nv nya,
-we ka gbv -wa, -Lagv pīlī wa 'wlv la.

⁴ -Wa mia wida,
'wvvtvε -dlv mī wa -nv nya,
-we ka gbv -wa, -Lagv yia wa 'kwayli 'paa.

⁵ Nyuma -wa mia sa bhe,
'wvvtvε -dlv mī wa -nv nya,
-we ka gbv -wa, ma yia dudv 'wvbhva 'bi -liliee saa.

⁶ Nyuma -wa nyuma tiklv -zeze tv mia 'bhada ηwv 'bhisa,
'wvvtvε -dlv mī wa -nv nya,
-we ka gbv -wa, lva wa yia.

⁷ Nyuma -wa yilia wa -lima nyazi,
'wvvtvε -dlv mī wa -nv nya,
-we ka gbv -wa, -Lagv yia wa nyazi 'yilia.

⁸ Nyuma -wa ka dlī mia tiklv,
'wvvtvε -dlv mī wa -nv nya,
-we ka gbv -wa, -Lagv wa yia 'yia.

⁹ Nyuma -wa bibelia nyuma -yo,
'wvvtvε -dlv mī wa -nv nya,
-we ka gbv -wa, -Lagv yia wa laa o 'yua.

¹⁰ Nyuma -wa wa palia 'klyie 'wv,
wa mī nyuma tiklv nyaa 'gbv,
'wvvtvε -dlv mī wa -nv nya,
-we ka gbv -wa, -Lagv pīlī wa 'wlv la.

¹¹ «Nu, wa -ka amīaa 'ηnī -nyumv, wa -ka aīn 'klyie 'wvpālī, wa -ka aīn yoyv gbv -gv la zvl na 'gbv, 'wvvtvε -dlv mī amīaa -nv nya.

¹² A li 'mōna sa duun, -we ka gbv -wa, -tnvb 'kadī a yia 'yia -Lagv -gbε. Nu, 'sa -bhlokpade wa 'palia -Lagv gbvb -falipanya, -wa -galia aīn 'yu, 'klyie 'wv.

-Zezu nev o 'binonya mī zlv -yo gumu 'bhisa (Mk 4.21, 9.50; Lk 8.16, 14.34-35)

¹³ «Nu, amīa, dudv gv -nyumaa gumu 'bhisa a mīa. Nu, gumu -ka 'nvηwe 'bhv, sa wa 'ka we namania? We 'nī maslεn -lv yabhlogbv v'wkv. Nu, 'pipee wa vitelia we, 'in nyuma nva we -gv.

14 «Nu, amia, dudugv -nyumaa zli 'bhisa a mia. 'Gbe wa zva -gogv 'wlu, wa 'ni mneni wa 'ka we zize.

15 'In wa -yov 'nape -ka yi, wa'a di we -solu zov la. Yali wa dia we la, 'in we yia nyuma weee -gv la, we 'ni mvv?

16 'Sa -bhlokpade, amiaa zli 'kaa nyuma 'yu li, 'in wa 'ka amiaa lenugbv -zovv -yoyi, 'in wa 'ka amiaa Dide ov mia yalu 'hni -mnu.

-Zezu -yov -Lagov tite

17 «A 'na povali di zov la -ni, nu, *Moizii tite -yov -Lagovbv -falipanyaa weli in yia lasaa -ni. In 'ni we lasasiee 'gbv yi. Yi in yia, 'in we 'ka gbvzvov -ze.

18 «In nee ain -yla gbvzvov sa nu, dudv -yov yali 'ni -slv labhv, -Lagov titee celilu 'ya 'kienyi -le 'na 'ka labhv, 'in dudv 'kaa bhia.

19 We 'dee 'gbv, nyume ov mia 'kienyi -le, -wa -Lagov piva 'wlu la glaa, mo -wa nyume -ov zov -Lagov tite 'kienyi -le 'nvhwe, 'in ov slolua ov -lima sa wa'a zva we 'nvhwe. Nu, ov slolua ov -lima -Lagov tite 'nvhwezovve, mo -wa kpasaa, nyuma -wa -Lagov piva 'wlu la glaa.

20 In nee ain -yla: a zv -Lagov tite 'nvhwe. A -zi -Lagov titee gwesanya -yov Falizinyuma, we 'ni -mvsv, nyuma -wa -Lagov piva 'wlu la, a 'na 'ka wa glaa -mi.

A -yov amiaa bhelia suslolu 'wv

21 «A ka 'nv nu, wa nee amiaa dvkpasv -ylae: «A 'na 'bhali nyume -ni. Nu, ov ka ov bheli 'bha, gbvovbhunya 'yu wa yia ov kwaa.»

22 Nu, in nee ain -ylae: ov -ka ov bheli -yov 'cepali, gbvovbhunya 'yu wa kwaa ov. Ov -ka gba ov bheli -yla, -moo mi nyume -kpvv nya, nyuma kpasv 'yu wa kwaa ov, 'in wa bhua ov -yovbv 'wv. Ov -ka ov bheli -yla gba: «Nyogvov», ov ka we 'klu wa 'ka ov -kosu -we'e nyumoa 'wv kwa.

23 We -ka nu, -na wlawlalu -in mi -Lagov kwada 'slakagvshalu 'yu, 'in -in yi ligbe nu, -in -yov -na bheli 'so ka gbv,

24 -in ti -bha wee wlawlalu 'slakagvshalu 'yu, -in mni, -in -yov -na bheli 'ka gbv -bhia, 'bhie, -in 'ka wee wlawlalu -Lagov -la.

25 «Nu, nyume -ka -mi gbv 'wlvadili, 'in -in -yov ov 'so 'ka gbvovbhunya 'yu mnida -mi, -in -yov ov 'so -bhia gbv slv, da a mia -slv 'yloogbv. Nu, we 'ni -mvsv, 'in ov kwaa -mi gbvovbhunya 'yu, 'in gbvovbhunya nyev -mi 'sloja yoo, 'in wa paa -mi -kaslv 'wv.

26 In nee ain -yla gbvzvov sa: -in 'ni -slv ov tama 'wvhlolu -nv wla, -in 'na 'ka -mo 'tla.

-In -yov nyume -putuu 'hwnov 'na -dili -budu 'wv -ni

27 «A ka 'nv nu, wa nee: «-In -yov 'hwnov -putu 'na -dili -budu 'wv -ni.»*

28 Nu, -ami, in nee ain -yla: nyume -ka ov -libheyii 'hwnov yla, 'in ov -budu 'wvdi tv -ka ov 'bha, ov -yov ov ka -budu 'wvdi ov di zov.

29 «We -ka nu, -na lilikwe -yliya kwa -mi gbvnyuu lv, -sa -bha we, viteli we 'pivi. We nani 'yili -in 'ka -na kuu kibhe mnov, we -zi wa 'ka -na ku weee viteli -kosu -we'e nyumoa 'wv.

30 We -ka nu, -na lilikwe -so kwa -mi gbvnyuu lv, di -bha we, viteli we 'pivi. We nani 'yili -in 'ka -na 'lali yabhlo mnov, we -zi -in 'ka -kosu -we'e nyumoa 'wvpla -na -kpvbhie nya.

A 'na -sali 'hwnov 'kwne -ni

(Mt 9.9; Mk 10.11-12; Lk 6.18)

31 «Wa nee 'ya ain -ylae: «Nyume -ov -ka ov 'hwnov 'kwne -sa, ov 'nyev ov 'kwne -sa -sebbe yoo.»

* 5:27 Glekweli 'wv, we ji -wa nu, -wa kokwaha, wa -yov nyuma -putu 'na -dili -budu 'wv -ni.

32 'In -ami, in nee ain -ylae: nyume 'ni mneni o 'ka o 'hwno 'kwne -sa, 'mu we 'ni o motni kwe -kakie 'wobhu. Nu, nyume -ka o 'hwno 'kwne -sa, o gbonyuu lu -sulue -wa, -we ka gbv -wa, nukpasu -putu o yia kwaa. 'In nyume -momo -ka 'kwne -sa hwno kwa, gbonyuu o nva le.

A 'na bili -ni

33 «A ka 'nu nu, wa nee amiaa dukpası -ylae: «In 'na bili yoyo sa -ni. -We -in bia -Lago 'yu, -in nu we le.»

34 Nu, -ami, in nee ain -ylae: a 'na bili 'mnumnu -ni. A 'na bili yalı -ni, nu, mu -wa -Lago 'hnumnikpe.

35 A 'na bili do do -ni, mu -gv o dia bhv la. A 'na bili -Zeluzalemv -ni, nu, mu -wa -Lago nyuma weee 'wlulapilinyo gbe.

36 -In 'na bili -na 'wlu -ni, nu, -in 'ni mneni -in 'ka -na 'wluo nyi -bhlogbo 'bhiti, we 'ka 'pupa -ze, we 'ka 'ylukpa -ze.

37 We -ka «in», a gba «in», we -ka «-innya», a gba «-innya». -We -na yia we 'bigv zva, gbonyuuu didee -gbe we bhva.

**A 'na nonv gbvv 'leeji le -ni
(Lk 6.29-30)**

38 «A ka 'nu nu, wa nee: «Ylii 'leeji -wa yli, 'in glaa 'leeji -wa gla.»

39 Nu, -ami nee ain -yla: -o nva -mi -yla gbv le, -in 'na nonv we 'leeji le -ni. Nu, nyume -ka -na lilikwe -yukwli 'kpa 'wosobha, -in 'bhiti we -gudv, o 'ka -bha yabho 'pa.

40 Nyume -ka -mi gbvobhunya 'yu kwa, o 'ka -na -bana 'wobhu, 'nye o 'yoo, o 'ka -na -goslunaa 'wobhu.

41 -Laide -ka -mi 'gba 'wluđ -in 'ka kilo -bhlo levv, -in nu kilo 'so le.

42 Nyume -ka -mi -lu -zlal, 'nye we o. Nyume -ka -na -lu -bhoa yi, -in 'na palı o -blgv -ni.

**A -kalı amiaa tonyımaa ze
(Lk 6.27-28,32-36)**

43 «A ka 'nu nu: «In -kalı -na -libheyii ze, 'in -na tonyume mia, -in 'ka -moo 'wonye.»

44 Nu, -ami, in nee ain -yla: a -kalı amiaa tonyımaa ze, 'in -wa palı ain 'klyie 'wv, a bhuhhoe -Lago wa 'hni nya.

45 'Bhie, a 'ka amiaa Dide, -o mia yalı 'yua -ze. Nu, -Lago solva o 'ylv 'wv nyuma -zovv -yo nyuma 'nyii -gv, 'in -wa nva gbvzovv le, we -yo -wa nva gbonyuu le, 'in o lvahı wa -gv 'nyu.

46 «-Wa -kalı amiaa ze, we -ka -maa -bhloo 'deE ze a -kalı, a 'ni -lu yabhlogbo 'klo -ka -Lago 'yu. Nu, *nisov -gwewizanyaa 'debhie -gbolu, 'sa -bhlokpade wa nva.

47 A -ka amiaa bheliaa 'dekpoa fusa ni, gbv 'kadv a nva -bha le yi? Nu, -wa 'nia -Lago -yi, 'sa -bhlokpade wa nva, we 'ni muv?

48 We 'deE 'gbv, amia, a -mi tklu sa amiaa Dide -o mia yalı mia tklu 'bhisa.

6

Sa -a 'kaa bobabhanya 'nye

1 «A zv amiaa 'de 'yliyv, a 'na nonv amiaa -Lago gbv le -zejila 'wv, nyuma 'ka ain 'ylaa 'gbv -ni. A -ka 'sa we nv, a 'na 'ka -tnvv 'yi amiaa Dide -o mia yalı kweE.

2 «In -ka 'gwEzi bobabhanya 'nye, -in 'na bhliı we legle nya -ni. Nu, 'sa weli 'so -nyuma nva -mo -Lagobudunya zo, we -yo 'yloogbv, wa 'ka wa 'hni -zovv gbaa 'gbv. In nee ain -yla gbvzovv sae: wa ka wa -tnvv 'yi 'gamv.

³ Nu, -m, -in -ka -na 'gwεzi bobabhanya 'nyε -na lilisɔ nya, -na kɔpεsɔ 'na yibheli we 'ji -n.

⁴ Sa -in wlaa -lu zizeda, -na Dide -Lagɔ, -ɔ yia we -yɔ, mɔ kwεε -na yia -na -tnɔv 'yia.

Sa -a 'kaa -Lagɔ bhuhhoe
(Lk 11.2-4)

⁵ «A -ka -Lagɔ bhuhhoeda -m, a 'na nɔnɔ wɛlɛ 'sɔ -nyɪma 'bhisa -n. Nu, wamɪa, wa 'yubha wa 'ka 'yigbe, 'in wa 'ka -Lagɔ bhuhhoe -Lagɔbudunya zɔ -yɔ 'yoo 'wɔgbelida. 'Mu wa nɔa lɛ, 'in nyɪma weee 'ka wa -yɔyɪ. In nεε aɪn -yla gbɔzɔnɔ sɛ: wa ka wa -tnɔv 'yɪ 'gamu.

⁶ Nu, -m, -in -ka -Lagɔ bhuhhoea yi, -in pla -na -budu zɔ, -in kla we, 'in -in bhuhhoe -na Dide da wa'a 'yia -m -yɔ. -In -ka 'sa nɔ, -na Dide -ɔ yia -m -yɔ zizeda, mɔ yia -na -tnɔv wlaa.

⁷ «A -ka -Lagɔ bhuhhoeda -m, a 'na mnanɪ ηwε la -n, nεε -wa 'nɪa -Lagɔ -yi. We mɪ wamɪaa dlɪ zɔ nu, wa gbagbawɛlɪ duuun 'gbɔ -Lagɔ pɔlɔa wa yukwli.

⁸ A 'na nɔnɔ wa 'bhisa -n. Nu, a 'nɪ -slɔ ɔ -lu -zlalɪ, ɔ -yi amɪaa -yɔkpagbɔ.

⁹ «Sa a 'kaa -Lagɔ bhuhhoe mɔ nɪ:

<-Amɪaa Dide -ɔ mɪ yalɪ,

wa zɔ -bha -na -mɔwlb ηnɪ.

¹⁰ -Na nyɪmaa 'wlulapilɪ yi.

Nyɪma nɔ -na dɔmagbɔ lɛ dɔdɔ -gbɔ,

sa we mɪa yalɪ 'bhisa.

¹¹ 'Nyε -zεεn nɔv lililɪ -aɪn.

¹² -Wa nɔa -aɪn gbɔnyuu 'wluo,

sa -a tɪa wa -yɔgbɔ 'wɔ,

-in tɪ 'sa -amɪaa -yɔgbɔ 'wɔ.

¹³ -In 'na kwalɪ -aɪn laylagbɔ lb -nɪ.

-In -sa -aɪn gbɔnyuuu dide kwεε.>

[Nu, nyɪmaa 'wlulapilɪ klaa,

'tɪtɛ klaa, we -yɔ 'ηnɪmmɪe,

we -m -na -nɔ nya, bhla weee nya.

*-Amɛnɪ.]

¹⁴ Nu, amɪaa -lima -wa nɔa aɪn -yla gbɔnyuu lɛ, a -ka we 'wɔtɪ, amɪaa Dide -ɔ mɪa yalɪ, 'in ɔ tɪa amɪaa -yɔgbɔ 'wɔ.

¹⁵ 'In a 'nɪ wa -yɔgbɔ 'wɔtɪ nɪ, amɪaa Dide -ɔ mɪa yalɪ, ɔ 'na 'ka amɪaa -yɔgbɔ 'wɔtɪ.

Sa a 'kaa 'sun pla

¹⁶ «A -ka 'sun 'wɔ -m, a 'na 'sulu 'klɔ wɛlɛ 'sɔ -ɔɪan 'bhisa -n. 'In wa nɔa wa 'klɔ 'fuakaa, 'in nyɪma weee 'ka we 'jɪyibheli nu, wa mɪ 'sun 'wɔ. In nεε aɪn -yla gbɔzɔnɔ sɛ: wa ka wa -tnɔv 'yɪ 'gamu.

¹⁷ Nu, -m, -in -ka 'sun 'wɔ -m, budo 'klɔ -yɔ, 'fla -na 'nyɪ,

¹⁸ nyɪma yi we 'jɪyibheli nu, -in mɪ 'sun 'wɔ. -Na Dide, -ɔ wa'a 'yia -yɔ, -mɔ -bhlogbɔ yia we 'jɪyibhelia. -We -in nɔa zizeda lɛ, -na Dide, -ɔ yia we -yɔ, mɔ yia -na -tnɔv wlaa.

'Nɪmmɪlu -zɔnɔ
(Lk 12.33-34)

¹⁹ «'Nɪmmɪlu -we mɪa dɔdɔ -gbɔ, da 'glɪ -yɔ ηwɔnɔ nyumɔa we, 'in 'wienya wlaa -budu, 'in wa ylia we, a 'na dlɪ we -zlo dɔdɔ -gbɔ -nɪ.

²⁰ Nu, a dlɪ 'ηnɪmmɪlu -Lagɔ -gbɛ la, da 'glɪ -yɔ ηwɔnɔ 'na 'kaa we -nyumɔ, 'in 'wienya 'na 'kaa we yli.

²¹ Nu, mɔ -na 'ηnɪmmɪli mɪa, -mɔ -na dlɪ mɪa.

*'Yli-wa kuu 'napε**(Lk 11.34-36)*

²² «'Yli mī kuu 'napε nya. -Na 'yli-ka -yalı, -na ku weee mī zlı 'wv.

²³ Nu, -na 'yli-ka gu -yɔ -ka, -na ku weee mī nīkpise 'wv. -We mīa -na zlı nya, we-ka nīkpise 'bhisa -mī, -zugba nīkpise -dlugba -wa.

*'Gwεzi-yɔ-Lagɔ, a-sa-bha**(Lk 16.13)*

²⁴ «Nyımε 'nı mneni ɔ 'ka -cian 'sɔ -yla lubho nv. We-ka 'sa -mı, 'yabhlo ɔ yia 'wɔnyεa, 'in ɔ 'ka 'yabhloo zεkali. 'Yabhlo -yɔ ɔ yia lanεa, 'in 'yabhlo 'ka ɔ dɔdɔnyumanı. A 'nı mneni a 'ka -Lagɔ-yɔ 'gwεzi-yla lubho nv dabɔv.

*A 'na lɔlv dlı-nı**(Lk 12.22-31)*

²⁵ «We 'dεε 'gbv, in nεε aın -yla: a 'na lɔlv dlı amıaa 'yliyɔgagıe -yɔ amıaa kuu 'gbv -nı. A 'na gbali amıaa dlı zɔ -nıε: «Lεε -lu -a 'ka lia? Lεε -lu -a 'ka 'maa? -A yi 'naa 'yi -a 'ka 'wɔplaa?» Nu, amıaa 'yliyɔgagıe -zi lilılu, 'in amıaa ku -zi 'naa, we 'nı mvv?»

²⁶ Nu, zia mıa, we'e 'pa 'mnɔ, we'e -dı we, 'in we'e bɔbɔv we -zlo -gbagbv 'wv. Nu, amıaa Dide ɔ mıa yalı, mɔ nyεa we lilılu. Nu, amıa, a 'yli a -zi 'zia, we 'nı mvv?»

²⁷ Nyımε yabhlogbɔɔ 'nı mneni ɔ 'ka ɔ 'yliyɔgagıe 'yli -gv palı ɔ dlɔlvbe nya.

²⁸ Lεε -lu ka 'gbv a lɔv dlı 'naa 'gbvɔ? -Flıısuu -bɔı mıa, a dı we dlı 'wv nu, we'e nv lubho, 'in we'e lɔv 'naa.

²⁹ Nu, in nεε aın -yla: *Salomɔɔɔ 'dεε 'nımnıε 'kadv 'wv, ɔ 'nı 'ylinanɔ -bana -bhlogbɔɔ 'yi suu -bɔınyı nu 'yabhlo 'bhisa.

³⁰ Su -we mıa -zεεn kpaa, 'in wa 'kaa -kosu 'wv viteli cızı, we -ka nu, -Lagɔ ka we -bana -zɔnv 'nyε, -zugba -bana ɔ yia aın 'nyεa, dlı 'kienyi -zɔnyı!

³¹ A 'na 'yıbhali amıaa 'de la dlı -lɔlvbe nya -nıε: «Lεε -lu -a 'ka lia? Lεε -lu -a 'ka 'maa? -A yi -bana 'yi -a 'ka 'wɔpla -bhaa?»

³² -Lu weee mıa da, -wa talıa we da, 'yli weee nya, nyuma -wa 'nıa -Lagɔ -yi, ma -wa. Amıaa Dide ɔ mıa yalı, ɔ -yi we 'ji nu, -we mıa dε, mv -wa amıaa -yɔkpagbv.

³³ Tiada, a 'tide -Lagɔ 'yi, ɔ 'ka aın 'wlulapılı, 'in a 'ka gbv tkılu lεnv. We 'bıgv, -Lagɔ 'ka aın -lu weee -mıı 'nyε.

³⁴ Nu, a 'na lɔlv dlı cızı gbv 'gbv -nı. Nu, cızı 'bhie, a 'ka cızı nv gbv 'wɔpla. Nu, -zεεn nv sıasie mıa, we -tv 'sa, a 'na palı we 'yli -putuu -nv -gv -nı.»

7*A 'na 'bhulu nyımaa -yɔgbv 'wv-nı**(Lk 6.37-38,41-42)*

¹ «A 'na 'bhulu nyımaa -yɔgbv 'wv -nı, -Lagɔ yi amıaa -yɔgbv 'wɔbhıu.

² Nu, sa a bhua nyımaa -yɔgbv 'wv, 'sa -Lagɔ yia amıaa -yɔgbv 'wɔbhıa. -We a bhıa 'wv, 'in a yıbhɔlvı nyuma, 'mv -Lagɔ yia 'wɔbhıa ɔ 'ka aın yıbhɔlv.

³ «Bvεε gɔ -lε mıa -na bhelıı 'yılıya 'wv, 'mv -na yia -yɔ, 'in su -kibhe 'kadv -we mıa -na 'yılıya 'wv, -ı'n 'yi we -yɔ. Lεε -lu ka 'gbvɔ?»

⁴ Su -kibhe 'kadv mı -na 'yılıya 'wv, 'in -ın nεε -na bhelı -yla: «Njwıı, in 'ka -mı bvεε gɔ 'yılıya 'wɔsaa?» We 'nı 'yılınanı. We 'nı mvv?»

⁵ Welı 'sɔ -nyımε, -ın -sa -slɔ -na 'de su -kibhe 'kadv 'yılıya 'wv, -ın 'ka layı 'bhie, -ın 'ka bvεε gɔ -na bhelıı 'yılıya 'wɔsa.

⁶ «A 'na 'nyεnı -Lagɔɔ -lu gwı yoo -nı, we 'nı -mvv, 'in we bhıtıa la, 'in we mua aın. A 'na viteli amıaa -can gbvɔ -bobo zɔ -nı, we 'nı -mvv, 'in we nɔa we -gv.

A bhubhoe amiaa Dide -o mia yali

(Lk 11.9-13)

⁷ «A -zla -lu, 'in wa 'ka we an 'nye. A -tali -luu da, 'in a 'ka we 'yi. A bhli -budu, 'in wa 'ka -bha -kali an -yla.

⁸ Nu, -o zlaa -lu, 'mō wa nyēa we. -o taha -luu da, mō yia we. -o bhlia -budu, mō -yla wa kalia -bha.

⁹ Amiaa 'yu -ka an 'floo -zlali, a mneni a 'ka o tokpa 'nyēē?

¹⁰ 'In o -ka an zibhi -zlali, a mneni a 'ka o tibhē 'nyēē? -Innya, we 'ni sa -mi.

¹¹ Nu, amia -mama -wa nyuma 'nyii, a -yi amiaa 'yua -li -zōnu 'nye sa. We -ka 'sa -mi, a -mi we -gu nu, amiaa Dide -o mia yali, -wa -ka o -lu -zlali, -lu -zōnu o yia wa 'nyēa.

¹² «-We a 'yibhaa nyuma nu an -yla le, amia nu 'ya we wa -yla le. Mu -wa Moizu tite -yo -Lagōgbu -falpanyaa 'sebhēē ji.

'Yoo 'sō

(Lk 13.24)

¹³ «A plahi klolo ḡwēē poo 'wū. 'Yoo -we kwaa nyūmē tilitie 'wū, we gbū 'ni -yo -kali, 'in we klolo ḡwēē 'yilia 'wū la. 'In -wa bhlia wee 'yoo, wa -zu 'wū.

¹⁴ Nu, 'yoo -we kwaa nyūmē 'yliyōgagie 'wū, we gbū -kali -yo. 'In we ḡwēē mia poo. -Wa yia we -yo, wa 'ni 'wūzu.

Suu 'bhue -yo wa yibhelia we

(Lk 6.43-44)

¹⁵ «Nyūma -wa laa wa 'dē -Lagōgbu -falpanya, a zo amiaa 'dē 'yliyō wa gbēgbēn. Wa -ka yi, wa mi sa -dlōo bhlabhle 'bhisa, 'in wa nukple mia, -mō 'wū -fliigwī -we mia vla 'wū.

¹⁶ Wa lenugbu -yo a yia wa yibhelia. Wa'a -sa *-dlōya 'mnewia 'wū, 'in wa'a -sa magloo -koji 'wū.

¹⁷ Nu, su -zōnu weēē mia, 'bhue -zōnu we paa, 'in su 'nyuu mia, 'bhue 'nyuu we paa.

¹⁸ Su -zōnu mia, we 'ni mneni we 'ka 'bhue 'nyuu 'pa. 'In su 'nyuu mia, we 'ni mneni we 'ka 'bhue -zōnu 'pa.

¹⁹ Su weēē nyidi, -we 'ni 'bhue -zōnu 'pa, -di wa -dia we, 'in wa vitelia we -kosu 'wū.

²⁰ 'Sa a yia waa yocian yibhelia wa lenugbu 'wū.

-Zezuu nyūma -zōnu

(Lk 13.25-27)

²¹ «-Wa gbaa da: <Na -Kanyō, na -Kanyō>, we 'ni wa 'dē weēē -Lagō yi 'sa 'wulapilia. Nu, -wa nua o dumagbu le, ma 'wū o yia lapilia.

²² Zi -Lagō yia nyūmaa -yōgbu 'wūbhua, -bha nyūma duun yia 'mī -yla gbaaē: <-Amiaa -Kanyō! -Amiaa -Kanyō! Nu, -a ka -Lagōgbu gba -na 'ḡni nya, -a ka zuzu 'nyii vu -na 'ḡni nya, 'in -a ka gwēdigbu leno -na 'ḡni nya, we 'ni muu?>

²³ Tōun, -bha na yia wa -yla gbaa -zejila 'wōē: <In 'ni an -yi 'mnumnu. Nyūma 'nyii, a bē lo!>

-Budu 'sōo gbūu nine

(Lk 6.47-49)

²⁴ «Nu, -we weēē in gbaa dē ni, -o -ka we yukwli pūb, 'in o 'ka we -gūgbu leno, o 'wū gbūyilonyo -o 'sūbha o -budu tokpa -gu.

²⁵ Da 'nyu lūa, 'nyu yea -bha, -pīpē 'kadu 'pīa, weē -budu 'ni bhli. -We ka gbū -wa, wa ka we 'sūbha tokpa -gu.

²⁶ Nu, nyūmē -o 'nua na weli, 'in o 'nia we -gūgbu leno, o 'wū nyōgūgū, -o 'sūbhaa o -budu -būē -gu.

27 Da 'nyu lva, we yea -bha, 'in -pɪpɛ 'kadu 'plia, 'in we yia we la bhli, 'in we yia -nyumɔ weee.»

28 -Zezu bhia gbu ni gbagbie, 'in we yia nyuma weee ηwegaga -sobhali.

29 Nu, ɔ 'ni wa gbɔ -slolu -Lagɔɔ titee gwesanya 'bhisa, se -we -Lagɔ 'nyea ɔ, we nya ɔ -slolua wa gbɔ.

8

*-Zezu puea *sɔlbhanyɔ (Mk 1.40-45; Lk 5.12-16)*

1 Da -Zezu mia -gɔgɔ kwlida, 'in nyumaa -zlo yia ɔ 'bi yi.

2 Tɔɔn, *sɔlbhanyɔ yabhlo bea ɔ 'yu, 'in ɔ yia 'kukolu 'sibhli, 'in ɔ nɛɛ: «Na -kanyɔ, -na zukpa -wa: we -ka -mi dɔdu nani, -in mneni -in 'ka 'mi jipe.»

3 -Zezu -gloa sɔ 'wɔ, ɔ zia ɔ kwɛ, * ɔ nɛɛ: «We nani 'mi dɔdu, -in 'pu!»

-Bha -bhlokpade *sɔli 'bhva ɔ ku -yɔ,

4 'in -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «-In -ka mni ni, -in 'na -sali we 'di nyumɛ yabhlogbɔɔ -ni. Mni -na 'de *-Lagɔɔbɔbɔnyɔ 'klɔslolua, 'in -we Moizi gbaa nu, nyumɛ -ɔ -ka 'pu ɔ 'nyɛ -Lagɔ, -in wla we, 'in wa 'ka we 'jiyibheli nu, -in ka 'pu.»

-Zezu puea 'slɔjaa 'yugalnyɔɔ zɔyu (Lk 7.1-10)

5 We bhla -Zezu plaa Kapɛnaumɔgbe nɔkple, 'in *Wlɔmɔ -slɔja glɔ gbuu 'yugalnyɔ yia ɔ -gbɛ yi. Nu, ɔ yia ɔ zukpa 'pali, -mɔɔ 'ka ɔ -yɔbe.

6 ɔ nɛɛ: «Na -kanyɔ, na zɔyu ka gu -yɔ, ɔ ka 'kli, ɔ mi lapida -budunwɛɛ, ɔ mi sada duun.»

7 -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «In mi yida, in 'ka ɔ jipe.»

8 'In 'slɔjaa 'yugalnyɔ nɛɛ: «Na -kanyɔ, in 'ni we 'klɔ -ka, -in 'ka na -budu zɔ pla. Nu, gba weli yabhlo, 'in na zɔyu 'ka 'pu.

9 Nu, -ami, in mi na -cian zɔ, 'in in pɪli 'slɔja tɔlva 'wlu la. In -ka 'yabhlo -yla gbɛ: «-In mni!» in ɔ mnia. In -ka 'ya -budu -yla gbɛ: «-In yi!» in -mɔɔ yia. 'In in -ka na zɔlubhonnyɔ -yla gbɛ: «-In nu -mni lɛ!» in ɔ nva we lɛ.»

10 -Zezu 'nva we, 'in we yia ɔ ηwegaga -sobhali, 'in ɔ nɛɛ -wa mia ɔ 'bi -yla: «In nɛɛ an -yla gbɔzɔnɔ saɛ: nyumɛ, -ɔ zɔa sa dli ni, in 'ni -slɔ we -kanyɔ 'yi Izlaeli -dudɔɔ 'debhie -gbolu -gɔ.

11 In nɛɛ an -yla: nyuma -duun yia yia. Tɔlva yia 'ylɔ 'wɔsɔlɔda 'bhva, 'in tɔlva yia 'ylɔ bhililida 'bhva. *-Lagɔɔ nyumaa 'wlulapɪlgbe 'wɔ wa yia dabɔdu lia, wa -yɔ *Ablaamu klaa, *Izakɪ klaa, we -yɔ *Zakɔbɔ.

12 Nu, 'yua -wa 'wlu -Lagɔ 'ka 'yaa lapɪli, 'ma wa yia 'pipee vitelia, nikpise 'wɔ. -Mɔ wa yia wilia, 'in -mɔ wa yia gla 'wɔ lia.»

13 Tɔɔn, -Zezu nɛɛ ɔɔ 'slɔjaa 'yugalnyɔ -yla: «Mni -budunwɛɛ. -We -na dli mia -gɔ we ka lɛnu.»

-Bha -bhlokpade ɔɔ zɔyu 'pva.

-Zezu puea guzɔnya duun (Mk 1.29-34; Lk 4.38-41)

14 -Bha -Zezu mnia Piɛlu -budunwɛɛ. ɔ nynia -mɔ, 'in ɔ yia Piɛlu 'ηwnɔɔ 'nyaa -yɔyi lapida. -Mɔɔ ku -su.

15 -Zezu zia ɔ sɔ kwɛ, 'in -pɪpɛ yia ɔ ku zɔ 'plɪli. ɔ sɔa 'wɔ, 'in ɔ yia wa -yla pipie bhli.

16 Jibhe 'ka zɔ, 'in wa yia nyuma duun -wa zuzu 'nyuu mia 'wɔ, ɔ -gbɛ -la. ɔ weli nya ɔ vua zuzu 'nyii, 'in ɔ jipea guzɔnya weee.

17 'Mɔ ɔ nva lɛ, 'in -we -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ Ezaii gbaa we 'ka gbɔzɔnɔ -zɛ:

* 8:3 Zuifɔv -gbɛ, -ɔ -ka sɔli -yɔ -ka, ɔ 'ni mneni ɔ 'ka nyumɛ kwɛzi, 'in ɔ 'ni mneni ɔ 'ka -Lagɔbudu zɔ mni.

«Ɔ ka -amīaa siasie 'wobhu,
'in ɔ yia -ain gu -yɔsa.»

Nyima 'yibhaa wa 'ka -Zezu 'bī mni
(Lk 9.57-62)

¹⁸ Mub 'bigv, -Zezu 'yia ni, nyima duun mī ɔ kwesi, 'in ɔ nɛɛ ɔ 'binɔnya -yia ni, wa mni 'nyuu kakpe -putu -gv.

¹⁹ Lagɔɔ titee gwesanyɔ yabhlo bea ɔ -yɔ, 'in ɔ nɛɛ: «-Slolunyɔ, da weee -na yia mnia, in mī -mī 'bī.»

²⁰ 'In -Zezu nɛɛ ɔ -yia: «-Totonya ka 'bhoka, 'in zia kaa lɔlv. Ni, da *Nyimeɛ 'Yu 'kaa ladli, -bha 'nī -mī.»

²¹ 'In ɔ 'binɔnyɔ yabhlo nɛɛ ɔ -yia: «Nyimaa -Kanyɔ, -in 'nye 'mī 'yoo, in 'ka na dide 'bhlu mni 'bhie.»

²² -Zezu nɛɛ ɔ -yia: «-In yi 'mī 'bī, -in 'tide tɪtlɪnya 'yi, wa 'ka wa tɪtlɪnya 'bhlu.»

-Zezu belia -pɪpɛ 'kadu zɔ
(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)

²³ -Zezu -bhooa 'glv 'wɔ, 'in ɔ 'binɔnya yia ɔ yoo kwa.

²⁴ Tɔɔn, 'in -pɪpɛ 'kadu yia 'plɪplɪe bhli, 'in 'nyu -gbugbv yia 'glv 'wɔslo, -zugba -Zezu mī 'yīaa 'wɔ.

²⁵ Ɔ 'binɔnya bea ɔ kwesi, wa ganɔa ɔ, 'in wa nɛɛ ɔ -yia: «Nyimaa -Kanyɔ, -sa -ain gbv 'wɔ! -Amia tia!»

²⁶ Tɔɔn, -Zezu nɛɛ wa -yia: «Dlɪ 'kienyi -zɔnya, lɛɛ -lu ka 'gbu a nu 'sa nyanɔa?»
Tɔɔn ɔ sɔa 'wɔ, 'in ɔ yia -pɪpɛ -yɔ 'nyu 'wluo 'kpɪlɪ, 'in -bha yia 'wɔtɔ blenyii.

²⁷ Nwɛgaga -subhala wa 'de weee, 'in wa yia layibhalɪ -yibhalɪ: «Ɔɔ nyime mia da, 'nyu -yɔ -pɪpɛ zua ɔ 'nɔɪwɛ, mɔɔ -nyime nɪ da?»

-Zezu jipea nyima 'sɔ -wa kaa zuzu 'nyii 'wɔ
(Mk 5.1-20; Lk 8.26-29)

²⁸ We bhla -Zezu nyina 'nyuu kakpe yabhlo -gv, -mɔ -wa Gadale -nyimaa dudv -gv, 'in nukpasia 'sɔ yia gbawla nyidi 'tla, 'in wa yia ɔ yoo yi. Waa nukpasia mia, zuzu 'nyii mī wa 'wɔ. 'Cɛ wa paa -bhabha, 'in wa bhɪtia nyima, we 'dɛɛ 'gbv nyima weee nuɔ nyanɔ, 'in wa 'a 'plɪlia -slɛɛn wee 'yloogbv.

²⁹ Tɔɔn wa 'kpɪa 'wɔ, wa nɛɛ: «-Mɪ, -Lagɔɔ 'Yu, -naa lɛɛ -gbv pɪlɪ -amīaa gbv 'wɔla? We bhla 'nī -slɔ nyini, yi -in yia, -in 'ka -ain 'klɪyɛ 'wɔpa yi?»

³⁰ Ni, wa kwesi, -boboo -zlo mī -bha lililuu datalida.

³¹ 'In zuzu 'nyii yia ɔ zukpa 'palɪ, we nɛɛ: «-In -ka gba -in 'ka -ain vu ni, -in kwa -ain -bobonya nī 'wɔ.»

³² -Zezu nɛɛ: «A mni.»

'In we yia waa nyima 'sɔ 'wɔtla, 'in we yia -bobonya 'wɔpla. Tɔɔn, wee -bobonya yia -gɔgɔ kwli -gwagwɛ nya, we yia 'nyu lv slo, 'in we yia 'nyu lv tɪlɪ -nya.

³³ -Bha -boboo 'yliɔzɔnya mnia 'gbe 'kadu nukplɛ -gwagwɛ nya, 'in -we weee yia -bobonya -yɔ -wa kaa zuzu 'nyii 'wɔ, 'in wa yia -mɔ we 'dɪ -sa.

³⁴ Wee 'gbe nukpla -nyima weee 'tīaa, da -Zezu mia, 'in wa yia -mɔ mni. Wa 'yia ɔ, 'in wa yia ɔ bhuhhoe, 'in wa nɛɛ ni, ɔ 'bhv wa dudv -gv.

9

-Zezu puea zɔlaslonyɔ
(Mk 2.1-12; Lk 5.17-26)

¹ -Zezu -bhooa 'glv 'wɔ, ɔ -dia 'nyu 'wɔ, 'in ɔ yia Kapɛnaum lv mni.

2 'In nyuma -yo zolaslonyo yia yi, -zugba o mi 'sowli 'wu. -Zezu 'yia nu, wa ka o dli -gu zu, 'in o nee o zolaslonyo -yla: «Na 'yu, -in 'teman dli, in ka -na gbonyii 'woti.»

3 -Bha, -Lago titee gwesanya pupalia 'wlukoon lae: «Nu, nukpasu mia de, -Lago o velia.»

4 'In -we wa pupalia 'wlukoon la, -Zezu yia we yibheli, 'in o nee: «Lee -lu ka 'gbu a pupali 'wlukoon la sa 'nyumee?»

5 'In 'ka gba: «In ka -na gbonyii 'woti,» -muv -kalia -yo yaayu, in 'ka gba: «In -so 'wu, -in no,» -muv -kalia -yo yi?»

6 A yibheli we 'ji nu, Nyumee 'Yu ka se dudv -gu o 'ka nyumaa gbonyii 'woti.» -Bha -Zezu gbaa o zolaslonyo -yla: «-So 'wu, 'bhu -na 'sowli 'wu, mni -na -budunwee.»

7 O nyume -soa 'wu, 'in o yia -budunwee mni.

8 Waa nyuma 'yia we -yo, 'in nyan o yia wa dli 'wu slo, 'in wa yia -Lago o 'nini -mni, nu, -Lago ka nyuma 'tite 'nye wa 'ka 'sasokpa -gbu lenu.

-Zezu laa Matie

(Mk 2.13-17; Lk 5.27-32)

9 'Yi yabhlo nya -Zezu 'bhva -bhade, o mi 'plda, 'in o yia nyume wa laa Matie -yoyi, nu, o -di 'gwezisabudu zo la. O nee o -yla: «Yi 'mi 'bi.»

Matie -soa 'wu, 'in o yia o 'bi mni.

10 -Zezu -yo o 'binanya mi lida Matiee -budu zo, -zugba *nisun -gwezisanya -yo gbonyuuu kwe -cian duun mi 'ya wa glaa.

11 Falizinyuma 'yia we -yo, 'in wa nee -Zezuu 'binanya -yla: «Amiaa -Kanyo mia, lee -lu ka 'gbu o -yo nisun -gwezisanya -yo gbonyuuu kwe -cian lia?»

12 -Zezu 'nva we, o nee wa -yla: «Nyuma -wa -yaha, wa'a mni -dotlo o -gu. Nu, guzunya mnia -dotlo o -gu.

13 -We -Lagoweli ni gbaa, a mni a 'ka we 'jii datai, we nee:

«-We in 'yibhaa mu -wa nu,
nyuma 'ka nyazidli -ka,
we 'ni 'slaka -sasie.»

Nu, in 'ni nyuma tikli laa yi, gbonyuu -lenunya in yia laa.»

-Zezu -yo 'sun

(Mk 2.18-22; Lk 5.33-39)

14 'Zan -Batisu 'binanya bea -Zezu kwesi, 'in wa yia o layibhae: «Lee -lu ka 'gbu, -amia -yo Falizinyuma pla 'sun 'yil toba nya, 'in -nanov 'binanya'a nu we lea?»

15 'In -Zezu nee wa -yla: «Nu, 'nwan kwa zli, o 'lowlii 'talea mia, wa dli 'ni men, gbuzonv -wa yi? -Innya, yo -wa yo. Nu, 'yil yabhlo yia nynia, 'in wa saa wa 'nwan o 'lowli glaa. Nu, -muv zli wa plaa 'sun.

16 «Nu, -bana soa -ka yla ni, nyume -ka we pipeda -mi, o'o zu we ylada 'naa lolu. O -ka 'sa we nu, 'in 'naa lolu gbizea -bana soa 'wu, 'in we ylada yilimania 'wola.

17 'Sa -bhlokpade, wa'a palu nu lolu *bala soa 'wu. Wa -ka 'sa nu, 'in bala wloa, 'in nu jitea. Nu, nu -lolu kaa bala lolu, 'in we 'de 'so gwlea.»

-Zezu puea 'nwan yabhlo, 'in o yia 'nwan yu yabhlo 'yliyogagie 'nye

(Mk 5.21-43; Lk 8.40-56)

18 Da -Zezu mia -slo gbu gbada, 'in Zuifov 'yugalnyo yabhlo yia yi. O 'sibhlia o 'yu 'kukolu, 'in o nee: «-Na zukpa -wa, na 'nwan yu ka tli, we 'bi 'ni -slo 'wogwle, nu, -in yi, -in 'ka o so -gu lapali, 'in o 'ka 'yliyogagie 'yi.»

19 -Zezu -soa 'wu, 'in o -yo o 'binanya yia -moo 'bi mni.

20-21 -Bha 'ηῥῶνῶ yabhlo mī -bha, mō palia kwe, we li -zū kugbua lē 'sō ḡ -yō. Ḷ nēē ḡ 'dēē dli zō: «In -ka ḡ -bana kwe -zizie mneni, 'in na pua.»

We 'dēē 'gbū ḡ yia -Zezu lūb 'plli, 'in ḡ yia ḡ -banaa ηῥῶē kwezi.

22 -Zezu 'bhitia la, ḡ 'yia ḡḡ 'ηῥῶḡ -yō, 'in ḡ nēē: «Na 'yu, a 'temanī dli, amaa dli ka an pue.» -Bha -bhlokpade ḡ 'pua.

23 Tōḡn, -Zezu nynia Zuifūb 'yugalinyōḡ -buduηῥēē, 'in ḡ yia -mō guzō -ḡḡfi -bhlnya -yōyi, -zugba nyuma duun zizli -bha -ḡḡ sō weē lū.

24 Ḷ nēē: «A 'bhū -bha! Nu, ḡḡ 'ηῥῶḡyū 'nī tli, 'yīaa 'wū ḡ mia.»

'In wa yia ḡ gla pali.

25 Wa ka wa wleli weē 'bhie, -Zezu yia komi lūb pla. Ḷ kpalia ḡḡ 'ηῥῶḡyū sō -yō, 'in -mōḡ yia 'wūḡḡ.

26 We dī mnenia weē dōdū weē -ḡḡ la.

-Zezu puea 'lōlōnya 'sō

27 -Zezu 'bhūa -mō, ḡ mī 'yloogblū, 'in 'lōlōnya 'sō yia ḡ 'bī mni. Wa 'kpiā 'wū, wa nēē: «-Davidū 'yūḡḡa, -in 'yīlī -aun nyazōḡḡ!»

28 Da ḡ plaa -budu zō, 'in 'lōlōnya 'sō yia ḡ kwesi bē, 'in ḡ nēē wa -yīlā: «'Lee a zū dli nu, in mneni in 'ka we lēnūb?»

'In wa nēē: «Nyūmaa -Kanyō, ḡbūzōnū -wa, -in mneni we.»

29 Tōḡn, -Zezu zia wa 'yīlī kwe, 'in ḡ nēē: «Sa a zūa dli, a 'yī 'sa we!»

30 'In wa 'yīlī yia -blo. -Zezu nēē wa -yīlā 'klū 'cīcī nya: «Nyūmē yabhlogbōḡ 'na yībheli we 'jī -nīē.»

31 Tōḡn, wa mna, 'in wa yia -Zezuu 'dī -sa weē dōdū weē -ḡḡ.

-Zezu jipea bhobho yabhlo

32 Da wa mia mnda, 'in wa yia -Zezu nyūmē yabhlo -la. Nu, ḡḡ nyūmē mia nī, ḡ 'nī ḡbagbie mneni, zuzu 'nyū mī ḡ 'wūb 'gbū.

33 -Zezu vua weē zuzu, -bha -bhlokpade ḡḡ nyūmē ḡbaa. 'In -wa mia -bha, ηῥῶēgaga -sūbhali wa, 'in wa nēē: «Aya, -a 'nī -slō 'sasōkpa -ḡḡḡ -mōnū da 'yī Izlāēlī -dōdū -ḡḡ.»

34 Nu, Falizinyūma mia, -maa nēē: «Zuzu 'nyīīī -kanyō 'nyēa ḡ 'tīte, 'in ḡ 'ka zuzu 'nyīī vū!»

Nyūmaa -zlo -laa -Zezu nyazi 'wū

35 -Zezu 'plīlīa -bha 'ḡbe 'kadī weē -yō 'ḡbe yua weē 'wū, ḡ plaa -Lagōbudunya zō, 'in ḡ yia -mō nyūma ḡḡḡ -slōlū. -Lagōḡḡḡ -we ḡbaa -Lagōḡḡ nyūmaa 'wlulapilīḡḡḡ, 'mū ḡ ḡbaa wa -yīlā, 'in ḡ yia ḡḡ weē -yō siasie weē jipe.

36 Nyūmaa -zlo -wa mia siada, 'in wa dli 'nīa mēnī, -wa 'wlvā bhlabhlē -we 'nī 'yīlyōzōnyō -ka, ḡ 'yīa wa -yō, 'in wa yia ḡ nyazi 'wōla.

37 'In ḡ nēē ḡ 'bīnōnya -yīlā: «'Mnō ka zalī duun, we kpaa 'yīlī, 'in we -dīdīnya 'nī 'wūzū.

38 We 'ḡḡḡ, a bhuhhoe kpaa -Kanyō ḡ 'ka lubhōnōnya yōḡ 'pa, wa 'ka weē -lū -dī.»

10

-Zezuu tietienya kugbua lē 'sō

(Mk 3.13-19; Lk 6.12-26)

1 -Zezu laa ḡ 'bīnōnya kugbua lē 'sō, 'in ḡ yia wa 'tīte 'nyē wa 'ka zuzu 'nyīī vū, 'in wa 'ka ḡḡ weē -yō ku zō -siasie weē jipe.

2 Ḷ tietienya kugbua lē 'sōḡ ηḡnī nī: tīada, 'Simōḡ (-mōḡ -banḡnī -wa Piēlī), we -yō ḡ bheli Andlee klaa, Zebedee 'yua *'Zake -yō ḡ bheli *Zaan klaa,

3 Filīpū -yō Batlemīī klaa, Toma -yō nīsōn -ḡwēzisanyō Matie klaa, Alifēē 'yū 'Zake -yō Tadeē klaa,

4 'gbee *lupanyo 'Simoo we -yo Zudası Isikalıotv, nyume -o wlaa -Zezu o tonyuma -yla.

*-Zezu tiea o 'binanya kugbua le 'so
(Mk 6.7-13; Lk 3.1-6)*

5-6 Muv 'bigv, -Zezu 'kaa o 'binanya kugbua le 'so tie o nee wa -ylae: «Nu, nyuma -wa 'nia Zuifu, a 'na mnunı wa dudv -gv -ni. A 'na mnunı 'ya Samalii -dudv 'gbe yabhlogbo v'wv -ni. Da a 'kaa mnı ni, mv -wa Izlaelinyumaa -gbe, ma 'wlaa mnomno -bhlabhle.

7 A -ka 'yloogbvl -mi, a gbae: -Lago nyumaa 'wlulapılı bhla ka cıpa.

8 Guzunya mia, a jipe -maa. -Mama -ka thı, a 'nye -maa 'yliyogagie. Solbhanya mia, a pue -maa, 'in a vu zuzu 'nyuu. Bhe a 'yia wee 'tite, we 'dee 'gbv, a -sa nyuma 'wv bhe.

9 A 'na 'bhulu -can klaa, 'gwezi klaa, we -yo tama yabhlogbo v'wv -ni. A 'na palı we amıaa pısi 'wv -ni.

10 A -ka mnıda -mi, *-bada klaa, -bana 'sonv klaa, -sawkla klaa, we -yo kooısu, a 'na 'bhulu we 'yabhlogbo v'wv -ni. Lubhononyo mia, o ka o lililıuu 'klv.

11 «Nu, a -ka 'gbe 'kadi -mumu 'wv nyini, a -ka 'gbe yua -mumu 'wv nyini, nyume -o 'kaa an kpa 'nanv, a -talı o da. A 'ni -slv wee 'gbe 'wobhv, a -dı -bha la.

12 -Budv -mumu nyee a -ka nyini, a nywa wa 'nyu la, 'in wa 'ka 'wotvte -dlv o 'yi.

13 Wee -budvnyee -nyuma -ka amıaa 'lakpasu kpa, amıaa 'wotvte -dlv -tv wa -gv. 'In wa 'ni amıaa 'lakpasu kpa, a -yo amıaa 'wotvte -dlv 'plı.

14 «Nu, -budv -mumu nyee we -yo 'gbe -mumu 'wv, wa 'ni amıaa 'lakpasu kpa, wa 'ni an yukwlı pvb, a gboto amıaa bhv -yo *-bhuhui, 'in a 'bhv -bha.

15 In nee an -yla gbvzonv sa nu, zı -Lago yia nyumaa -yvgbv 'wobhua, wee 'gbe -muvı nokpla -nyuma yia sıa bhabha, we 'ka *Sodmv -nyuma -yo *-Gomlv -nyuma -nv 'wvzi.

*-We 'kaa -Zeev 'binanya ylı
(Mk 13.9-13; Lk 21.12-17)*

16 «A pv yukwlı: nu, bhlabhle 'bhısa na tiea an -mı gbi glaa. We 'dee 'gbv a mna 'yılı tıbhe 'bhısa, 'in a 'ka mı -dlv -kpvkvn 'bhısa.

17 Nu, gbvobhunya 'yu wa yia an kwaa, 'in wa 'ka an selı -mı -Lagobudunya zv. We 'dee 'gbv, a zv amıaa 'de 'yliyv.

18 Na 'gbv, wa yia an dudv 'wlulapılınya -yo nyumaa 'wlulapılınya 'yu kwaa. Nu, -maa -yo -wa 'nia Zuifu, wa 'yu a yia na gbodaynya -zea.

19 Wa -ka an gbvobhunya 'yu kwa, a 'na lılv dı -ni, -we a 'kaa gba, 'in sa a 'kaa we gba mv ni: weı -we a 'kaa gba, we bhla a yia we.

20 Nu, wee weı mia, we'e 'bhv amıaa 'de dı zv, amıaa Dıde -Lago yia we wlaa o Zeev gbegeın.

21 «Nu, bhelia yia wa bhelia wlaa wa 'ka wa 'bha, 'in 'sa -bhlokpade dıdea yia wa 'yua wlaa. Yua yia wa dıdea -yovsvlv, 'in wa 'ka wa 'bha.

22 Amıa, na 'gbv nyuma weee yia an 'wvnyea. -O ka dı -ka 'mı -gv -tv, 'in we 'ka we bhloluda nyini, 'in -mı bhva gbv 'wv.

23 Wa -ka an 'klyıe 'wopalıda -mı 'gbe yabhlo 'wv, a mni 'gbe -putv 'wv -gwagwıe nya. In nee an -yla gbvzonv sae: a 'ni -slv *Izlaelı 'gbe weee 'wvplıde bhıa, 'in Nyımee 'Yu 'kaa lvyı.

24 «'Kpvkpvnyo yabhlogbo v'ni o -slolonyo 'wvzi, 'in gaylo yabhlogbo v'ni o -kanyo 'wvzi.

25 Nu, 'kpvkpvnyo -ka o -slolonyo 'bhısa -mı, 'in gaylo 'ka o -kanyo 'bhısa -mı, we -tv sa. Wa -ka -budvnyee -kanyo vılı, wa -ka o 'nyı zv *Belızebulı, o -budvnyee -nyuma mia, -maa -nv yia -bha -zia!

-ɔ a 'kaa sɔ, mɔ nu
(Lk 12.2-7)

26 «A' na solɔ nyuma -ni. Nu, -lu weee mia zizada, zli 'klɔ we yia 'tlaa, 'in -we ka 'ji nyuma 'nia -yi, 'ji wa yia we yibhelia.

27 -We in gbaa ain -yla nikpise 'wɔ, a gba we zli. -We in gbaa ain -yla ŋwɔŋwɛda, a wɔzi we nyuma weee -yla.

28 -Wa mnenia wa 'ka nyumɛɛ ku 'bha, 'in wa 'nia mneni wa 'ka nyumɛɛ zuzu 'bha, a 'na solɔ wa -ni. Nu, -Lagɔ mia, ɔ mneni ɔ 'ka nyumɛɛ ku -yɔ ɔ zuzu 'bha -kosu 'wɔ, we 'gbɔ a sɔ ɔ.

29 «Nyumaa 'yliya 'wɔ, bhuyua 'ni -vale -ka. Tama -bhloo 'gbɔ wa paa we 'sɔ pelɔ. 'In -mɔɔ bhla, amiaa Dide 'ni -slɔ we ŋwɔnu, we yabhlogbɔɔ ɔ bhli dɔdɔ.

30-31 Nu amia, a 'yli -Lagɔɔ 'yliya 'wɔ, a 'ka bhuyuaa -zlo 'wɔzi, nu, -Lagɔ -yi amiaa 'wluo nyii ŋwɛ. We 'dɛɛ 'gbɔ a 'na nɔnɔ nyano -ni.

Nyume -ɔ mia -Zezuu -nɔ nya mɔ nu
(Lk 12.8-9)

32 «Nu, nyume, -ɔ -ka gba ɔ mi na -nɔ nya -zejila 'wɔ, 'in na gbaa na Dide -ɔ mia yali 'yu nu, ɔ mi na 'binɔnyɔ nya.

33 Nu, -ɔ yia na gbɔ kpɛlia -zejila 'wɔ, 'in -amɔ na kpɛlia ɔ gbɔ na Dide -ɔ mia yali 'yu.

-We -Zezu -laa dɔdɔ -gɔ mɔ nu
(Lk 12.51-53, 14.26-27)

34 «Nu, in 'ni 'wɔtɔtɔve -dlɔɔ -la dɔdɔ -gɔ. We 'ni -mɔɔ, in 'ni 'wɔtɔtɔve -dlɔɔ -la, nu, tɔ in -laa dɔdɔ -gɔ.

35 Nu, 'yu -yɔ ɔ dide klaa,
'ŋwɔnyu -yɔ ɔ 'nyaa klaa,
we -yɔ 'ŋwɔɔ -yɔ ɔ 'lowlii 'nyaa,
'yli in yia wa pɔpalia.

36 Nyumɛɛ -buduŋwɛɛ -nyuma yia ɔ tɔnyuma -zɛa.»

37 «Nyume -ɔ -ka ɔ dide -yɔ ɔ 'nyaa 'yibha we 'ka 'mɔ -zi, ɔ 'ni mneni ɔ 'ka na 'binɔnyɔ -zɛ. 'In -ɔ -ka ɔ nɔkpasuyu -yɔ ɔ 'ŋwɔnyu 'yibha we 'ka 'mɔ -zi, ɔ 'ni mneni ɔ 'ka na 'binɔnyɔ -zɛ.

38 'In nyume -ɔ 'ni ɔ siasiee *su 'wɔbhhu, ɔ 'ka 'mɔ 'bɔ yi, ɔ 'ni mneni ɔ 'ka na 'binɔnyɔ -zɛ.

39 Nu, -ɔ -ka gba, ɔ 'ka ɔ 'dɛɛ 'yliyɔgagie 'yɔ ni, tlia ɔ yia. 'In -ɔ -ka ɔ 'dɛɛ 'yliyɔgagie wla na 'gbɔ, 'in -mɔɔ yia 'yliyɔgagie -we 'nia bhloluda -ka.

-We -Lagɔ 'kaa nyuma 'nye
(Mk 9.41)

40 «Nyume -ɔ -ka ain kpa 'nanɔɔ, -amɔ ɔ kpaɔ 'nanɔɔ. 'In nyume -ɔ -ka 'mɔ kpa 'nanɔɔ, -ɔ tiea 'mɔ, 'mɔ ɔ kpaɔ 'nanɔɔ.

41 Nyume -ɔ -ka -Lagɔgbɔɔ -falpanyɔ kpa 'nanɔɔ, ɔ mi -Lagɔgbɔɔ -falpanyɔ nyaa 'gbɔ, -we -Lagɔ 'kaa ɔ gbɔɔ -falpanya 'nye, 'yia ɔ yia we. 'In -ɔ -ka nyume mia tiklu -Lagɔ 'yu kpa 'nanɔɔ, ɔ mi tiklu -Lagɔ 'yuu 'gbɔ, -we -Lagɔ 'kaa nyuma tiklu 'nye, 'yia ɔ yia we.

42 'In nɛɛ ain -yla gbɔzɔnɔ sa nu, nyume -ɔ -ka 'nyu -wɔtɔɔ 'kɔpɔ yabhlogbɔɔ 'nyɛnyɛyua nu 'yabhlo 'nye, ɔ mi na 'binɔnyɔ nyaa 'gbɔ, -Lagɔ yia we -tɔnɔ -mɔɔ 'nyɛa.»

11

1 Da -Zezu bhia wee gbɔ gbagbie, ɔ 'binɔnya kugbua le 'sɔ -yla, 'in ɔ yia -bha 'bhɔ. ɔ mnia wee dɔdɔ -gɔɔ 'gbenya 'wɔ, ɔ gbaa -mɔ -Lagɔgbɔ, 'in ɔ yia -mɔ nyuma gbɔ -slolu.

-Zezu gbaa 'Zan -Batisu gbv
(Lk 7.18-35)

² 'Zan -Batisu mia, o mi -kaslv 'wv, 'in o yia -Zezu Klisu lenvgbv 'di 'nv. -Bha o tiea o 'binonya toba, wa 'ka o layibhae:

³ «Nu, nyume o 'kaa yi, -a mia wvda, 'mo -in -mia yi, yaayi, -a wv nyume -putuu?»

⁴ -Zezu nee: «Nu, -we a 'nva, -we a 'yia -yo, a mni, a -salv we Zaan ludi nya.

⁵ 'Lolonya mi layida, 'tigitiginya mi nada 'nanvv, solibhanya ka 'pv. 'Sulonya mi 'noda, titlunya ka titlie lv 'wvso. Wa mi -Lagv gbv gbada bobabhanya -yla.

⁶ Nyume o 'ni 'mi dli -gv -sa, 'wvotvte -dlo mi o -nv nya.»

⁷ Da Zaan 'binonya 'bhiti lv, 'in -Zezu yia Zaan gbv gbagbie bhli nyuma duun -yla. O nee: «Lee -lu a mni ylaa da bebleea? Gblee -we -pive mia zukluda, mo -wa yi? -Innya!

⁸ 'In lee -lu a mni -sleen -mo ylaa? Nyume o kaa -bana 'nanvv 'wv, mo -wa yi? Nu, nyuma -wa kaa -bana -zov 'wv, nyumaa 'wlulapilinyo -buduvwee wa mia.

⁹ We -ka 'sa -mi, lee -lu a mni -mo ylaa tenyua? -Lagv gbv -falpanyo -wa yi? In, in nee an -ylae: o 'yli, o -zi -Lagv gbv -falpanyo 'degbolu.

¹⁰ Nu, -Lagv nee o 'sebbe 'wv Zaan dae:

<-Mi 'yu na paa na tietienyo yoo,
o 'ka -na 'yoo -yomnazi.>

¹¹ In nee an -yla gbvzov sae: nyuma -wa 'hwni gwaha, wa glaa, nyume o 'kaa 'yli, o 'ka 'Zan -Batisu -zi, -moo -kanyo 'ni -mi. We mi 'sa 'bhie, nyume o mia 'kienyi -le -Lagv nyumaa 'wlulapiligbe 'wv, -moo 'yli o 'ka Zaan -zi.

¹² We 'ka 'Zan -Batisu -Lagv gbv -gba bhla 'bhu we 'ka -zeen yli, *-Lagv nyumaa 'wlulapilie mi 'yugbein mnida 'tite nya, 'in nyuma 'tite bhua we 'wv.

¹³ We 'ka Zaan bhla nyini, -Lagv gbv -falpanya weee -yo Moizu tite weee, -Lagv nyumaa 'wlulapilie gbv wa gbua.

¹⁴ A -ka na weli 'wvhwu, oo *Elii o -Lagv sebbe gbaa nu, yia o yia, Zaan -wa.

¹⁵ O -ka 'nvov -yukwli 'wlu -ka, o 'nv we.

¹⁶ «Nyuma -mama in 'ka desleen -nyuma ni 'wvopalia? Wa 'wlv sa 'yilaasi -wa -di -gblvgbv 'wv la, -zugba toba kpi 'wv wa -lima -yla,

¹⁷ 'in wa gbae:

<-A ka an -yla -lili bhli,
a 'ni lite.

'In -a ka an -yla guzov bhli,
'in a 'ni -bhal!»

¹⁸ 'Sa Zaan yia, o ka 'sun pla, o 'ni nv 'ma, 'in wa nee nu, o ka zuzu 'nyuu 'bi!

¹⁹ Nyumee 'Yu yia, o mi lida, o mi 'mada, 'in wa nee: <A -tali, nyume mia de, liligbv -yo numagbv o kaa. Nu, *nisov -gwezisanya -yo gbvnyuuu kwe -cian, wa 'tale o -mia.> Nu, -Lagv gbv yiloo lenvgbvnya -yo wa yibhelia we 'ji nu, we tikli.»

'Gbe -we 'nia -Zezuu gbv hwnu
(Lk 10.13-15)

²⁰ 'Gbe -we 'wv o nva gwedigbv le, 'in wa 'nia wa dli 'bhiti, 'in o yia wa -yla gbv lapalie bhli:

²¹ «Kolazen -nyuma, gbvnyuu mi amiaa -nv nya! Betisaida -nyuma, gbvnyuu mi amiaa -nv nya! Nu, gwedigbv -Lagv nva da le an nyidi, we 'ka 'yaa 'mo o nv le Tili -yo Sidov, -zugba wa ka wa dli 'bhiti pepe, 'in wa plaa -gbvnaa 'wv, 'in wa slua 'toto 'wluo, mo yia we sloua mnia.

²² We 'dɛɛ 'gbɔ in nɛɛ, zɪ -Lagɔ yia nyumaa -yɔgbɔ 'wɔbhua, amɪaa -nɔ ɔ yia 'wɔbhua we 'ka Tili -yɔ Sidɔɔn -nɔ 'wɔzi.*

²³ Amɪa, Kapɛnaumɔ -nyuma, amɪaa dɪ 'wɔ nɪ, 'wɔ a yia -sɔa yalɪ yɪ? -Innya, we 'nɪ -mɔɔ, zɔ -Lagɔ yia aɪn bɛɪa, tɪtɪnyaa dɔdɔ -gɔ. We -ka nɪ, gwɛdɪgbɔ in nɔa da aɪn nyɪdɪ lɛ, mɔ nɔ Sodɔmɔ lɛ, wa 'na 'ka 'yaa labhɔ, -zugba wa mɪ -zɛɛn -bha.

²⁴ We 'dɛɛ 'gbɔ in nɛɛ zɪ -Lagɔ yia nyumaa -yɔgbɔ 'wɔbhua, amɪaa -nɔ ɔ yia 'wɔbhua we 'ka *Sodɔmɔ -nyumaa -nɔ 'wɔzi.»

*A mɪ -Zezuu -gbɛ ɔ 'ka aɪn 'gba 'wɪ -sa
(Lk 10.21-22)*

²⁵ -Mɔɔ 'bɪgɔ, 'in -Zezu nɛɛ: «Dide, -na 'ɪnɪ na mɪnɪa, yalɪ -yɔ dɔdɔɔ -Kanyɔ, in 'pa -mɪ fuo. -We ka gbɔ -wa, -lu -we -in zizea gbɔyɪlɔnya -yɔ 'yɪlmnanya kwɛɛ, 'mɔ -in -sɪlɔua 'nyɛnyɛua 'klɔ.

²⁶ Gbɔzɔnɔ -wa, Dide, -na 'dɛ 'yɪbhaa we -mɪ 'sa.

²⁷ «Nɪ, na Dide ka 'mɪ -lu weɛɛ 'nyɛ. ɔɔ Yu mɪa, we 'nɪ ɔ Dide 'dɛbhlogbɔɔ 'wɔbhɔ, nyumɛ yabhlogbɔɔ 'nɪ ɔ -yɪ. 'In ɔɔ Dide mɪa, we 'nɪ ɔ 'Yu 'wɔbhɔ, nyumɛ yabhlogbɔɔ 'nɪ ɔ -yɪ. Nɪ, nyuma -wa ɔɔ 'Yu -sɪlɔua ɔ Dide, ma -yia ɔ.

²⁸ «A 'dɛ weɛɛ kaa da 'gba 'kadɪ 'wɪ, a yɪ na -gbɛ in 'ka aɪn nyapɛda 'nyɛ.

²⁹ -We in 'bhua 'wɔ, amɪa 'bhɔ 'ya we 'wɔ, 'in in 'ka aɪn gbɔ -sɪlɔ. Nɪ, na dɪ -dlɔɔ, 'in 'in 'yɪlɪmɪnɪ na 'dɛ. -Bha a yia amɪaa 'dɛɛ 'wɔtɔtɔ -dlɔɔ 'yia.

³⁰ Sa na yia aɪn 'yugalia, we 'nɪ 'tɛ, 'in 'gba na yia aɪn 'wɪ dɪa we 'nɪ 'wɔwɔɔ.»

12

*-Zezu -yɔ *Nyapɛylɪ
(Mk 2.23-28; Lk 6.1-5)*

¹ -Mɔɔ 'bɪgɔ, Zuɪfɔɔ *Nyapɛylɪ yabhlo nya, -Zezu 'plɪɪa blɛkpa, 'in ɪwɔ yia ɔ 'bɪnɔnya 'bha, 'in wa yia bleya 'kwa wa 'ka we li.

² -We wa mɪa lɛnɔda, Falizɪnyuma 'yia we -yɔ, 'in wa nɛɛ -Zezu -yɪaɛ: «-Tali, -we -amɪaa tite gbaa wa 'na nɔnɔ Nyapɛylɪ nya lɛ -nɪ, 'mɔ -na 'bɪnɔnya nɔa lɛ!»

³ -Zezu nɛɛ wa -yɪa: «'Yɪ yabhlo nya, da ɪwɔ mɪa *-Davidɪ -yɔ ɔ nɔnɔnya 'bhada, -we ɔ nɔa lɛ, a 'nɪ -sɪlɔ we zɛɪɪ?»

⁴ 'In ɔ yia -Lagɔɔ bɔbɔbɔdu zɔ pla, 'in 'floo -we wa 'nyɛa -Lagɔ, 'in ɔ -yɔ ɔ nɔnɔnya 'sɔ yia we li. Nɪ, weɛ 'floo mɪa, -Lagɔɔ tite nɛɛ wa 'nɪ mɛnɪ wa 'ka we li: *-Lagɔbɔbɔnyaa 'dekpɔa 'ka yaa we li.

⁵ We mɪ cɛɪda Moizu tite 'wɔ nɪ, Nyapɛylɪ nya, -Lagɔbɔbɔnya -ka lubhɔ nɔ *-Lagɔbɔdu 'kadɔ zɔ, -we wa 'na 'ka yaa lɛnɔ, a 'nɪ -sɪlɔ we zɛɪɪ nɪ, -Lagɔ 'na 'ka wa -yɔgbɔ 'wɔbhɔu?»

⁶ Nɪ, -we mɪa -selɪ we -zɪ -Lagɔbɔdu 'kadɔ!

⁷ Nɪ, we mɪ cɛɪda -Lagɔɛbhe 'wɔɛ:

↳ -We in 'yɪbhaa, mɔ -wa nɪ,
nyuma 'ka nyazɪdɪ -ka,
we 'nɪ 'slaka -sastɛ.»

«A -ka yaa we 'wɔlanɔ, a 'na 'ka yaa nyuma -wa 'nɪa gbɔnyuu lɛnɔ gbɔ -dɪɪ.

⁸ Nɪ, Nyumɛɛ Yu mɪa, mɔ -wa Nyapɛylɪ -Kanyɔ.»

*-Zezu jɪpɛa nyumɛ Nyapɛylɪ nya
(Mk 3.1-6; Lk 6.6-11)*

⁹ -Zezu 'bhɔa -bha, 'in ɔ yia *-Lagɔbɔdu zɔ mɪnɪ.

* 11:22 Kapɛnaumɔ kwɛsi -gbɛ -wa Kolazɛn -yɔ Betsaida, 'in Sidɔn -yɔ Tili mɪa, 'lakpa -gbɛ 'kadɪ -wa.

10 Nu, nyume yabhlo mia -bha, o so ka 'ku. -Wa mia -bha, wa 'yibha wa 'ka -Zegu gbw 'wlu di. We 'deε 'gbw wa yia o layibhaε: «-Amiaa tite nukple, lee, nyume mneni o 'ka guzonyo jipe Nyapeyli nyaa?»

11 -Zegu neε: «Ain glaa, nyume yabhlo -ka bhlabhle -bhlo -ka ni, 'in we -ka 'wotolo -bhuka 'wobho Nyapeyli nya ni, -mo o yia we -saa, we 'ni muv?»

12 Nu, nyume mia, o 'yililo -zi bhlabhle. We -ka 'sa -mi, nyume mneni o 'ka gbuzonu lenu Nyapeyli nya amiaa tite 'wu.»

13 'In -Zegu neε o ka so 'kua -yla: «-Glo -na so 'wu.» O -gloa we 'wu, 'in we yia 'pu, 'in we yia 'woto we -libheyi 'bhisa.

14 Falizinyuma mia wa glaa, wa 'tlaa, 'in wa yia gbw zva mni, sa wa 'kaa -Zegu lasa, we -gw.

15 -Zegu 'nva we, 'in o yia -bha 'bhv.

-Lagoo lubhononyo o -saa -bha

-SleeN -Zegu mnua, 'in nyuma duun yia o 'bi mni. O jipea guzonya weee,

16 'in o neε wa -yla 'klv 'cici nya nu, -o o -mia, wa 'na gbalu we -ni.

17 'Sa we 'plia sa, 'in -we -Lagoo gbuv -falpanyo Ezaii gbaa, we 'ka gbuzonu -ze.

O neε:

18 «Nu, -Lagoo neε:

«Na lubhononyo in -saa -bha, mo ni.

O ze in -kala, 'mo in 'nyea na dli weee yoo.

'Mo na yia na Zuzu 'nyea.

Sa in 'kaa nyumaa -yogbu 'wobhu,

we gbw o yia dudvuv -nyuma weee -yla lapalia.

19 O -yo nyume 'na 'ka kpeli.

'In o 'na 'ka 'wokpi,

'in nyume yabhlogbo 'na 'ka o weli 'nu 'yloogblv.

20 Gblee -we mia 'wokwnada,

o 'na 'ka we 'kate,

'napε -we ka mio 'nia layida -mi 'nanuv,

o 'na 'ka we nyumonuv.

'Sa o yia nva 'in nyuma 'ka na gbuzonu gbw 'wotwuv.

21 Dudvuv -nyuma weee yia o dli 'wodia.» »

Nyuma vεlia -Zegu (Mk 3.22-30; Lk 11.14-23)

22 Nu, 'lolo -bhobho yabhlo o zuzu 'nyuu mia 'wu, 'mo wa -laa -Zegu. -Zegu jipea o, 'in o bhobho yia gba, 'in o yia layi.

23 We -sobhaha nyuma weee ηwegaga, 'in wa neε: «Oo mia da ni, lee -Davidu 'yu o -mia yi?»

24 Nu, Falizinyuma 'nva we, wa neε: «Oo nyume mia da ni, we 'ni zuzu 'nyiii -kanyo Belzebuli 'nye o 'tite ni, o 'ni mneni o 'ka zuzu 'nyii vu.»

25 -We wa pupalia 'wlukuvon la, -Zegu -yi we, we 'gbw o neε: «Dudv -we ka -gu -nyuma -ka tugoda -mi wa 'dekpva nyidi, la wee dudv bhva. -Budu -bhlo ηweε -nyuma -yo 'gbe -bhlo 'wu -nyuma -ka -yovovovovov -mi, we 'na 'ka -gwle.

26 *-Saatan -ka -Saatan vu, we 'de -yo we -saloa 'wu, we -ka 'sa -mi, we 'na 'ka -gwle.

27 Amia neε Belzebuli nyea 'mi see 'gbw, na vua zuzu 'nyii. We -ka 'sa -mi, nyoo 'nye amiaa -lima se, 'in wa vu zuzu 'nyia? We 'gbw, amiaa -limaa 'debbiee lenvgb solua nu, -we a gbaa, yo -wa.

28 -We -wa gbuzonu, mu ni: nu, -Lagoo Zuzuu 'tite nya na vua zuzu 'nyii, -muv 'ji -wa nu, -Lagoo nyumaa 'wlulapile mi ain nyidi.

²⁹ «Nii, wa 'ni -slo latelonyo gbuan, wa 'ni mneni wa 'ka o -budu zo pla, wa 'ka o 'gba labhu. Wa -ka o gbuan, 'bhie wa plaa o -budu zo, 'in wa bhua o zozonu la.

³⁰ «Nyume o -yo 'mi 'ni -mi, na tonyo -wa. Nyume o -o -saa 'mi 'wo -a 'ka nyuma -yobbeli, nyumaa lamumninyo o -mia.

³¹ We 'dee 'gbu in nee ain -ylae: -Lago yia gbonyuu weee -yo veli weee 'wotia. Nii, nyume o -ka -Lago Zuzu veli, -Lago 'na 'ka o -yogbu 'woti.

³² Nyoo -ka *Nyumee 'Yu daa gbonyuu gbaa, -moo -yogbu -Lago tia 'wo. Nii, nyume -ka Zuzu 'Pupa daa gbonyuu gbaa, we 'de yi desleen -zeoo, we 'de yi bhla -we mia yida nya -zeoo, -Lago 'na 'ka o -yogbu 'woti.

Su -yo we 'bhue

(Mt 2.16-17; Lk 6.44-45)

³³ «Su -zonu paa 'bhue -zonu, 'in su 'nyuu paa 'bhue 'nyuu. Suu 'bhue -yo wa yibhelia wee su.

³⁴ Amia mia de, 'munume a -mia, a mneni a 'ka gbuzonu gbaa? -Innya. -Lu -we yea nyumee dli -zo, mu tlaa o njwee.

³⁵ Nyume -zonu mia, o gbuzonu mia o dibhe 'wo, 'mu o wlelia. 'In nyume 'nyuu mia, o gbu 'nyuu mia o dibhe 'wo, 'mu o wlelia.

³⁶ In nee ain -ylae: wele weee -we nyuma yia gbaa, zli -Lago yia nyumaa -yogbu 'wobhvia, we 'ji wa yia gbaa.

³⁷ Nii, -na gbagbaweli -gu, -Lago yia -mi gbu dila. 'In we -gu -na yia gbu 'wotlaa.»

Nyuma yibhelia -Zezu gwedigbu

(Mk 16.1-4; Mk 8.11-12; Lk 11.16,29-32)

³⁸ Ton -Lago titee gwesanya -yo Faliznyuma nee -Zezu -yla: «-Slolonyo, -in nu gwedigbu yabhlo le, 'in -a 'ka we 'jiyibheli zozonu sa nii, -Lago tiea -mi.»

³⁹ -Zezu nee: «Desleen -nyuma mia, nyuma 'nyii wa -mia, 'in wa'a zo -Lago dli -gu, 'in wa yibhelia 'mi gwedigbu. Gwedigbu yabhlogbo 'na 'ka wa -yla lenu, 'mu we 'ni *Zonasu gbu -ze.

⁴⁰ Nii, Zonasu ka zli ta sabo ta li, zibhi nukple. 'Sa -bhlokpade Nyumee 'Yu yia gwlu zli ta sabo ta lia.

⁴¹ *Ninivu -nyuma 'nua *Zonasu weli, 'in wa yia wa dli 'bhiti. Nii, nyume o 'yila o -zia Zonasu, o mi da. We 'dee 'gbu, zli -Lago yia nyumaa -yogbu 'wobhvia, 'in Ninivu -nyuma saa 'wo desleen -nyuma 'yu, 'in wa dila -maa gbu.

⁴² Sebaa 'wlulapilunwo 'bhua dudu bhloluda, 'in o yia *Salomoo gbuyilo weli yukwli pulba yi. Nii, nyume o -zia Salomoo, o mi da. We 'dee 'gbu, zli -Lago yia nyumaa -yogbu 'wobhvia, 'in oo 'njwo saa 'wo desleen -nyuma 'yu, 'in o dila -maa gbu.

Zuzu 'nyuu yia lv

(Lk 11.24-26)

⁴³ «Nii, zuzu 'nyuu 'tlaa nyume yabhlo 'wo, we mni, we yi, -mo yeye da, ladidaa datale nya, we 'ka ladi.

⁴⁴ We 'ni da 'yu 'gbu, we nee we 'de -ylae: «Na -budu we zo in 'bhua, -mo na bhitia lv.» We 'bhitia -mo lv, 'in we yia -bha wee -budu yi klo nya, -zugba we nukple mi laylipeda, 'in -mo mi lamnazida.

⁴⁵ Ton, zuzu 'nyii gbeso ka nukple -nyua 'yli bhabha, -we -zia wemu, 'in we yia -mu 'bumni. 'In we -yo we 'so yia wee -budu zo luyi, dabudu. 'In we yia -mo ladi duaa. -Sleen, 'in oo nyumee -kwikwi yia 'ylinyumanu, 'in we yia we tianu 'wuzi. Desleen -nyuma -wa ka nukple 'nyua 'yli, we 'sasokpa -gbu yia wa ylia.»

-Zezuu zwayli -nyuma -zonu

(Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)

46 Da -Zezu mia nyuma -yla gbv gbada ni, 'in o 'nyaa -yo o bhelia yia yi, 'in wa yia -budunwee 'yiligbe. Wa 'yibha wa 'ka o -yla gbv gba.

47 'In nyume yabhlo nee o -yla: «-Na 'nyaa -yo -na -bhelia mi 'pipee, wa 'yibha wa 'ka -mi -yla gbv gba.»

48 -Zezu nee o -ylae: «Nyoo -wa na 'nyaa, nyoo -wa na bhelia?»

49 O 'bhua so 'wu, 'in o yia o 'binonya wa 'kluslolu.

'In o nee: «-Wa mia da ni, ma -wa na 'nyaa -yo na bhelia.

50 Ni, o nua na Dide o mia yalu dumagbu le, mo -wa na bheli, mo -wa na bhob, mo -wa na 'nyaa.»

13

'Mnpanyoo gbv nine (Mk 4.1-9; Lk 8.4-8)

1 Wee 'yli -bhlokpade nya, -Zezu 'tlaa -budu zo, 'in o yia 'nyuu -gogo -gv ladia mni.

2 Nyumaa -zlo ka o gbelii 'gbv, o yia 'glv 'wubho, 'in o yia -mo ladi, -zugba nyumaa -zlo mi 'nyuu -gogo -gv.

3 Gbv nine nya o -slolua wa gbv duun, o nee: «Ni, kpaapanyo yabhlo mnia 'mno 'paa.

4 O mia wee 'mno 'mnida, 'yaa -zakpa -bhlo yia 'yoo nwe -yo bhli, 'in 'zianya yia we li.

5 Talva bhlilia tukpa -dudu -gv, da bla 'nia -zu. Bla 'ni -bha -zuu 'gbv, we yia mi sa sli.

6 Ni, 'yiv -soa 'wu, we yia we -sie, 'in we yia ye, we somi 'ni -tlubu 'gbv.

7 We 'ya talva sloa -kpoga glaa, 'in -kpoga yia we -gv palu, 'in we yia we 'tuntu. We 'ni 'ya yabhlogbo 'pa.

8 Talva yia dudu -zoo -gv bhlili, 'in we yia zo. We lakpa talva wla 'ya glv -bhlo 'ya kugba, talva wla 'ya glv ta, 'in talva wla 'ya glv gbv.

9 O -ka 'nunv -yukwli 'wlu -ka, o 'nu we.»

-We ka 'gbv -Zezu paa gbv nine (Mk 4.10-12; Lk 8.9-10)

10 O 'binonya bea o kwesi, 'in wa yia o layibha: «Lee -lu ka 'gbv -na slolu wa gbv nine -papie nya?»

11 O nee wa -yla: «-Lago ka o nyumaa 'wlulapigbv mia zizeda aiv 'kluslolu, ni, o 'ni we wamia 'kluslolu.

12 Ni, -lukanyo mia, o -nu wa yia -gupaia, 'in we 'ka 'wuzumanu. 'In nyume o 'nia -lu duun -ka, we -sele mia o kwee, kwee wa yia we o -saa.

13 «We 'de' 'gbv na gbaa wa -yla gbv nine -papie nya. Wa -ka ylada -mi, wa 'a 'yi la. Wa -ka yukwli puda -mi, wa 'a 'nu. Ni, wa 'a 'nu gbv yabhlogbo 'wola.

14 'Sa -we -Lagobv -falipanyo Ezaii gbaa, we -zea gbvzoov wa gbegein, o nee:

<Yukwli a yia pva 'nanv,
'in a 'na 'ka we 'wolanv.

Ylaa a yia 'nanv,
'in a 'na 'ka -lu -yoyi.

15 Ni, waa nyuma -manu 'wlukuvv ka 'wotv -dudluu.

Wa ka wa yukwli 'suman, wa ka wa 'yli 'mu,
wa yi layi, wa yi 'nu, wa yi gbv yibhelii 'gbv,
wa yi wa dli 'bhitii 'gbv, in yi wa gbv 'wosa.

'Sa -Lago gbaa.>

16 Amia, amiaa 'yli yi la, 'in amiaa yukwli nua, 'wotvotv -dlav mi amiaa -nu nya.

17 In nEE ain -yla gbuzonu sae: -Lagogbuu -falpanya -yo -Lagonyuma tikluu -zlo 'yibha -we a yia -yo, wa 'ka we -yoyi, 'in wa 'ni we -yoyi, -we a nua, wa 'ka we 'nu, 'in wa 'ni we 'nu.

'Mnpanyoo gbuv ninee 'ji
(Mk 4.13-20; Lk 8.11-15)

18 «We 'dee 'gbu, amia, a 'nu mnpanyoo gbuv ninee ji ni 'wula.

19 -Wa 'nua *-Lagoo nyumaa 'wlulapilee weli, 'in wa'a 'nua we 'wula, wa 'wlu 'yoo nwe -yo da 'mno bhlia. *Gbonyuuu dide -ka yi, -we wa faa wa dli zo, 'in we saa -mo we.

20 'Sa -bhlokpade toba mi -bha tukpa -dudu 'bhisa, da -Lagoweli bhlia. 'In wa -ka we 'nu ni, 'in wa nwnua we gbu 'muna nya, 'in wee 'muna'a -gwle.

21 Nu, wa 'ni nwnu we 'ka somi fa wa dli zo. Waa nyuma mia, bhla -sele nya wa nwnua we -yo, 'in wa -ka wa sialda -mi, wa -ka wa 'klyie 'wopalida -mi -Lagoweli 'gbu, 'in wa saa -Lagoweli dli -gu.

22 Toba 'wlu 'ya 'mnaya -we -wa -Lagoweli -mo -kpaga glaa. Wa 'nua wee weli, 'in dudu -guv dlube klaa, wa 'gwazi -we namia wa dudu, 'in we nua wa -dawli 'wu klaa, mu palila we -guv 'gbu, we'e tnu.

23 'In nyuma toba mia, -maa 'wlu wee 'mnaya -we -wa -Lagoweli -mo dudu -zonu -gu. Wa 'nua we, 'in wa yia we -yonyu. Toun, wee weli -we mia wa 'wu, 'in we yia tnu. We lakpa yabhlo wla 'ya glu -bhlo 'ya kugbu, we toba 'ya glu ta, 'in we toba wla 'ya glu gbu.»

-Petu 'nyuuu gbuv nine

24 -Zezu 'pa 'yaa wa -yla gbuv nine yabhlo, o nEE: «-We -yo -Lagoo nyumaa 'wlulapile 'wowlua, 'mu na yia da ain -yla gbaa. Nu, nyume yabhlo 'paa o kpa a 'mno -zonu.

25 -Mu 'bigu, sabo, da nyuma weee mia 'ytaa 'wu, o tonyume yia, 'in o yia -petuu 'ya glu wee 'mno -kpa a, 'in o yia mu.

26 Da wee 'mno mia, 'in we mia zuda, -zugba wee -petu mi 'ya -mo we nyidi.

27 «Wee kpa a -kanyoo lubhonnya yia yi, 'in wa nEE o -yaa: «-Amiaa -kanyo, 'lee, -in 'ni zlume da 'mnaya -zonu 'paa? 'In da -petunya ni 'bhoboa?»

28 «O nEE wa -yaa: «Na tonyume nua we le.»

«'In o lubhonnya nEE o -yaa: «Lee, -a mneni -a 'ka wee -petu 'tluu?»

29 «O nEE: «-Innya, nu, a -ka wee -petu 'tluu yi, a mneni a 'ka 'mno 'tlu -bha -bhlokpade.

30 A 'tide we 'yi, we 'de 'so 'ka 'ylimani. We -didi bhla -ka be, 'in in 'ka we -didinya 'tulu nu, wa -di -slo -petu, wa gbu an we, 'in wa 'ka we sie. -Mu 'bigu, wa 'ka 'mno -di, 'in wa 'ka we na -gbagbu 'wokwa.» »

-Lagoo nyumaa 'wlulapilee gbuv nine
(Mk 4.30-32; Lk 13.18-19)

31 -Zezu 'pa 'yaa wa -yla gbuv nine yabhlo, o nEE: «-Lagoo nyumaa 'wlulapile 'wlu su -we wa laa *mutadi, we 'ya. 'Mu nyume yabhlo 'bhua 'wu, 'in o yia we glu o kpa a.

32 We 'kienyi we -zi dudu -guv su weee 'ya. Nu, we -ka mi, 'in we ylimania 'kadu, 'in we zea su -we -zia su weee 'wu. Nu, 'zianya yia we lulu 'subhaa we 'klyi -nyidi.»

(Lk 13.20-21)

33 -Zezu 'pa 'yaa wa -yla gbuv nine yabhlo, o nEE: «-Lagoo nyumaa 'wlulapile 'wlu *gzo 'nyuoo yabhlo slua 'floo -bhobhuu kilo glu -bhlo 'ya gbu lu, o bhitia we, 'in we yia 'yli, mu.»

-We ka 'gbv -Zezu paa gbv nine (Mk 4.33-34)

³⁴ Ni, gbv weee mia de, gbv nine -papie nya o -slolua we nyumaa -zlo. We 'ni gbv nine -papie 'wobhu, o'o -slolu nyuma gbv.

³⁵ 'Sa we 'phia sa, 'in -we -Lagv -falpanyv gbaa, we 'ka gbvzv -ze, o nee: «Ni, gbv nine -papie nya na yia wa -yla gbv gbaa. We 'ka dudu gwedida 'bhv, gbv -we -Lagv zizea, gbaa na yia we.»

³⁶ Tovn, -Zezu 'bhva nyuma glaa, 'in o yia -budunwee mn. O plaa -budu zo, 'in o 'binanya yia o kwesi be, 'in wa nee o -ylae: «Gba -ain -yla kpa -petu 'nyuu ni gbv ninee 'ji.»

³⁷ O nee wa -ylae: «Ni, -o 'paa 'mnaya -zv, Nyumee Yu -wa.

³⁸ 'In kpa mia, mv -wa dudu -gv, 'in 'mnaya -zv mia, mv -wa nyuma -wa -Lagv pila 'wlu la. -Petu mia, mv -wa nyuma -wa gbvnyuu dide pila 'wlu la.

³⁹ O tonyme -o gba wee -petu, -Saatan -wa. We -didi bhla mia, -mv -wa dudu bhla da. We -didinya mia, -mv -wa 'anzinya.

⁴⁰ Sa wa tua -petu, 'in wa vitelia we -kosu 'wv, 'sa -bhlokpadv we yia dudu -bhla bhla -mia.

⁴¹ O Nyumee Yu yia zv 'anzinya yoo 'paa. Ni, -wa kwaa wa -lima gbvnyuu lv we -yo -wa ka de nva gbvnyuu le, we 'ka wa 'wvbgvzi, -wa -Lagv pila 'wlu la glaa.

⁴² 'In we 'ka wa -kosu 'kadu 'wv viteli. -Mo wa wia, -mo wa lia gla 'wv.

⁴³ -Wa nva -Lagv domagbv le, ma yia lia 'ylv 'bhisa da wa Dide pila nyuma 'wlu la. -O -ka 'nv -yukwli 'wlu -ka, o 'nv we.

'Nymnulu -we mia zizeda

⁴⁴ «-We -yo -Lagv nyumaa 'wlulapile 'wowlva mv -wa 'nymnulu yabhlo -we mia zizeda kpa. 'Mv nyumee yabhlo 'yia, 'in o yia we zize lv. O ple men, 'in o mv, o yia o -lu weee pelv 'pa o 'ka wee kpa zo.

Tvka -zv -we ka -vale 'tea, we gbv nine

⁴⁵ «-We -yo -Lagv nyumaa 'wlulapile 'wowlva, mv -wa 'ya, -valepanyv -o mia tvka -zv -we ka -vale 'teaa datalida.

⁴⁶ O 'ya wee 'ylinanv -tvka, -we ka -vale 'tea -we -zia we -lima ni, o mv, 'in o yia o -lu weee pelv 'pa o 'ka we zo.

Zibhi -bha -sowlii gbv nine

⁴⁷ «-We -yo -Lagv nyumaa 'wlulapile 'wowlua, mv -wa 'ya, 'sowli -we wa viteli 'nyu lv, 'in we yi zibhi 'yli -bhlo -bhlo kpa.

⁴⁸ We yea, 'in zibhibhanya yia we 'nyu lv gbize, 'in wa yia we 'nyu -gvgv -gv lad, wa 'ka zibhi 'wvbgvzi. We zvzv wa gbvzi 'wv, -mv wa slua wa -cice 'wv, 'in -we 'nia 'ylinanv, 'in wa yia we kwnv viteli.

⁴⁹ 'Sa -bhlokpadv we yia -mia dudu bhla zv. Nyuma -wa nva gbvnyuu le -yo -wa nva gbv -zv le, 'anzinya yia yia we 'ka wa -yovsali,

⁵⁰ 'in -wa nva gbvnyuu le, we 'ka -maa -kosu 'kadu 'wv viteli. -Mo wa yia wilia, -mo wa yia gla 'wv lia.»

Gbvzv sva -yo gbvzv lolu

⁵¹ -Zezu nee o 'binanya -yla: «A ka we 'de weee 'wolanv?»

Wa nee: «In, -a ka we 'wolanv.»

⁵² Tovn, -Zezu nee wa -yla: «Ni, -Lagv titee gwesanyv -o yibhelia -Lagv nyumaa 'wlulapigbv, o 'wlv ni, -budunwee -kanyv yabhlo -o wleli 'nymnulu sva -yo 'nymnulu lolu, o -luu lazoda.»

-Zezuu -zoo -nyuma 'ni o gbv -yohwmu
(Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

⁵³ Zezu ka gbv nine papie bhua 'bhie, o yia -bhade 'bhv.

⁵⁴ Gbe we 'wv o 'ylimania, o mna -m, 'in o yia nyuma -slolu -m -Lagobudu z. -Wa weee mia -bha, 'in we yia wa hwegaga -subhal. 'In wa nee:

⁵⁵ «O nyume mia da ni, -budukonyoo yu -wa, we 'ni mvv? O 'nyaa mia ni, Malii-wa. *Zake klaa, *-Zezefv klaa, 'Simoo klaa, we -yo Zudi, wa 'ni o bheliaa?»

⁵⁶ O bhohoa mi -aun glaa. Aya! Mo o -sal gwedigbu lenv sea?»

⁵⁷ We 'dee 'gbv, wa 'ni mneni wa 'ka o dli -gv zv. Tovv, -Zezu nee wa -yla: «-Lagobv -falpanyo -ka -mi, da weee wa zva -bha o. Wa'a zv -bha o, o -zoo we -yo o -buduwee.»

⁵⁸ Nyuma 'ni o dli -gv zvv 'gbv, o 'ni -bha gwedigbu duun lenv.

14

Sa 'Zan -Batisi ttha 'wv la
(Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)

¹ We bhla, Galilee -dvdv 'wlvplinyo Ewlvodv 'nva -Zezuu 'di.

² O nee o zlvubhonnya -yla: «'Zan -Batisi -wa! Nu, mo -soa tltlnya glaa 'wv, we 'dee 'gbv o mnenia o 'ka gwedigbu lenv.»

³⁻⁴ Nu, sa Zaan tltlgbv 'plia, mvv mia da: Ewlvodv kwaa o bheli Filipvv 'hwv Ewlvodiadi, 'in Zaan nee o -yla: «Nu, we 'ni 'ylinanv -Lagoo tite 'wv, nyume 'ka o 'dee bheli 'hwv glosa, 'in o 'ka o kwa.»

We 'dee 'gbv Ewlvodv yia nyuma tie, wa 'ka o kpa, wa 'ka o gbvan, 'in wa 'ka o -kaslv 'wvpa.

⁵ Ewlvodv 'yibha o 'ka Zaan 'bha. Nu, o mi Zuifv soda, -maa nee nu, Zaan mia, -Lagobv -falpanyo -wa.

⁶ Nu, Ewlvodv gwalylv 'feti nyvia, 'in Ewlvodiadi 'hwvnyu yia -wa mia 'feti -gvv 'yibadi lte. 'In o yia Ewlvodv dvdv namanv bhahha.

⁷ 'In o yia bi, o nee: «-We a yia 'mi -zlala, yoo na yia we avv 'nyea.»

⁸ O 'nyaaa wlv -gv o nee: «-In 'nye 'mi 'Zan -Batisi 'wlv yoo -plaa -gv.»

⁹ We wlaa Ewlvodv 'kvayli la, nu, o ka bi o -limaa 'yibadv 'gbv, o nee: «-We o -zlala 'mi, a 'nye we o yoo.»

¹⁰ 'In o yia 'sljayu yabhlo tie -m -kaslv 'wv, o 'ka Zaan 'wlv -gv -di.

¹¹ 'In wa -yo o 'wlv yia yi -plaa -gv. Wa 'nyea we o 'hwvnyu yoo, 'in -moo yia we o 'nyaa yoo 'nye.

¹² Tovv, Zaan 'bvnyu yia, 'in wa yia o 'kwie 'bvmmv, 'in wa yia we 'bhvka 'wvfa, 'in wa yia we 'di -Zezu -saha mni.

-Zezu 'nyea nyimaa 'wlv glv -bhlo 'wlv gbu lililu
(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Zn 6.1-14)

¹³ Zezu 'nva we 'di, 'in o yia 'glv 'wvvhv, o -dia 'nyu 'wv, 'in o yia da beblee mni, da nyuma 'nva -mi, o 'ka 'wvnya.

Nyimaa -zlv 'nva we, wa 'tlaa wa 'gbe vvkple, 'in wa yia o 'bv mni bhv -gv, 'nyu -gvoo -gv yilie nya.

¹⁴ Zezu 'tlaa 'glv 'wv, o 'yia nyimaa -zlv -yo, 'in wa yia o nyazi 'wvla, 'in o yia wa guzvnyu jipe.

¹⁵ Jibhe zva, o 'bvnyu bea o kwesi, 'in wa nee: «'Ylv ka -fla, 'in da tlvv la. We 'dee 'gbv, 'nye wa 'yoo wa 'ka 'gbenya 'wv lililu zva mni.»

¹⁶ O nee wa -yla: «Wa 'na 'ka mni. Amiaa 'de 'nye wa lililu.»

¹⁷ 'In wa nee: «We 'ni 'floo gbu -yo zibhii 'ya 'so 'wvvhv, -a 'ni lililu kwee -ka.»

¹⁸ 'In o nee: «A -yo we yi.»

19 -Muu 'bigu, o nee nyumaa -zlo -yla nu, wa -di -petu -gu la. Toon, o bhua wee 'floo gbu -yo zibhii 'ya 'so 'wu, o ylaa yali, 'in o yia -Lago fuo 'pa. 'Bhie, o dlilia wee 'floo, o 'nyea we o 'binonya yoo, 'in -maa yia we nyuma 'woladlili.

20 Wa 'de weee lia, 'in wa yia lv. We pnu -tua 'wu, -we nynia -ciεε kugbua le 'so, 'in o 'binonya -yo we yia mni.

21 Nyuma -wa lia, wa nyini nukpasiaa 'wlu glv -bhlo 'wlu gbu (5.000). Wa 'ni 'ηwmi -yo 'nyenyeyua zeli.

*-Zezu naa 'nyu -gu
(Mk 6.45-52; Zn 6.15-21)*

22 Toon, 'in -Zezu yia wa tie, wa -galı o 'yu, wa 'ka 'nyuu kakpe -putu -gu mni, -zuga o pa nyuma weli.

23 O 'paa wa weli, 'in o yia -gogo 'wlu mni o 'ka -Lago bhuhhoe. O mi -bha o 'de -bhlo, 'in sabo yia be.

24 Nu, 'glv ka -sleen -gogo -yo la tlomanı. -Pıpe mi wa 'klv -yo -gbein bhulodaa 'gbv, 'nyuu -gbv sloya 'glv 'wu.

25 Tiatia -koko gboa, 'in -Zezu yia o 'binonya 'bi mni 'nyu -gu -nonve nya.

26 Wa 'yia da o -yo -noda -mo 'nyu -gu, 'in wa yia nyanı nu, wa nee: «'Kuzu -wa!»

Wa mi nyanı nudaa 'gbv, wa yia 'wokpi.

27 Toon, 'in o nee wa -yla: «'A 'na nonv nyanı -ni, -ami -wa, a palı dlı la.»

28 'In Pielı nee: «'Na -Kanyo, we -ka -mi 'piein, 'nye 'mi 'yoo, in 'ka 'nyu -gu nı, in 'ka -mi -yobe.»

29 O nee o -yla: «'Yil!»

Pielı 'tlaa 'glv 'wu, 'in o yia -Zezuu -gbe mni 'nyu -gu -nonve nya.

30 Nu, o 'yia -pıpe mi 'plıda, 'in o yia nyanı nu, 'in o yia 'nyu glu -plaplıe bhli. O 'kpa 'wu, o nee: «'Na -Kanyo, kpa 'mi!»

31 -Bha -bhlokpade, -Zezu -gloa so 'wu, 'in o yia o kpa, 'in o nee: «'Dlı 'kienyi -zonyo, lee -lu ka 'gbv -na lv dlıa?»

32 Wa 'de 'so -bhoo 'glv 'wu, 'in -pıpe yia zobe.

33 Toon, o 'binonya -wa mia 'glv 'wu, 'in wa yia o 'yu 'kukolu 'sibhli, wa 'ka o 'yilimanı, wa nee: «-Mi, -in mi -Lago o 'Yuu 'debhie -gbolu nya!»

*-Zezu jipea Zenezaleti guzunya
(Mk 6.53-56)*

34 Wa -dia 'nyu 'wu, 'in wa yia Zenezaleti -dudu -gu nyini.

35 -Bha nyuma weee yia -Zezu yibheli, 'in o 'di yia wee dudu weee -gu lamni. Wa yia o guzunya weee -la.

36 'In wa palı -Zezu zukpa nu, o 'ka wa guzunya 'yoo 'nye wa 'ka o -banaa ηwe kwezi. 'In -wa weee zia we kwe, -maa yia 'pv.

15

*-Zezu -yo Zuifv tite
(Mk 7.1-13)*

1 Faliznyuma -yo -Lago titee gwesanya 'bhva -Zeluzalemv, 'in wa yia -Zezuu -gbe yi, 'in wa nee o -ylaε:

2 «'Na 'binonya mia, wa'a budo kwe -amiaa titee solv, 'in wa lia. Nu, -we -amiaa dokpası gbaa -a 'na nonv le -ni, 'mv wa nva le. Lee -lu ka 'gbva?»

3 -Zezu nee wa -yla: «'Amia mia da, amiaa bhlasabhla gbv 'gbv, a'a zva -Lago tite 'nıηwe. Lee -lu ka 'gbva?»

4 Nu, -Lago nee:

«Zv -na dide -yo -na 'nyaa 'nıηwe.»

ጋ ነጩ 'yae:

«-ጋ -ka ጋ dide -yo ጋ 'nyaa vɛli,
'bha wa 'bhaa ጋ.»

5 'In amia, a ነጩ: nyume -ጋ -ka ጋ dide -yo ጋ 'nyaa -yla gba nu, -we ጋ 'ka yaa wa 'nye, wa 'wɔsasie saa, ጋ ka we -Lago 'nye,

6 ጋጋ nyume'ε -sa ጋ dide 'wɔ. 'Sa a nu, 'in a saa -Lagowɛli la, amiaa bhlasabhla gbɔɔ 'gbɔ.

7 Wɛli 'sɔ -nyuma a -mia! -We Ezaii gbaa -benyi amiaa daa, gbɔzɔnu -wa. ጋ ነጩ:

8 «-Lago ነጩ: waa nyuma mia,
ገweɛ la wa nnania 'mi,
nu, wa dli 'ni 'mi -gɔ -mi.

9 Bhebhe wa ylimania 'mi.

Nu, tite wa slolua,
-we wa laa -Lagoጋ tite,
nyumaa -gbɛ we bhua.»

*-We plalia nyuma puin, mu nu
(Mk 7.14-23)*

10 -Muu 'bigɔ, -Zezu ነጩ nyumaa -zlo -yla: «A be -seli, -we na yia gbaa, a 'ka we 'nu.

11 Nu, -we plaa nyume ገweɛ, we'e -plali ጋ puin. Nu, -we plalia nyume puin ni, mu -wa we bhua ገweɛ.»

12 Tɔɔn, ጋ 'binɔnya bea ጋ -yo, 'in wa ነጩ ጋ -yla: «-In -yi we 'ji nu, wɛli -in gbaa de -bha, we ka Faliznyuma 'wɔ 'fnɔ?»

13 ጋ ነጩ: «Su, -we na Dide, -ጋ mia -yali, 'nia fa ni, tlua wa yia we.

14 A 'tide wa 'yi nu, 'lɔlɔnya wa -mia, 'in wa mia 'lɔlɔnya 'yoo da -sloluda. Nu, 'lɔlɔnyɔ -ka 'lɔlɔnyɔጋ su lakpa ጋ 'ka ጋ 'yoo da -slolu, 'in wa 'de 'sɔ bhililia 'bhuka 'wɔ.»

15 Piɛli 'bhua wɛli 'wɔ, ጋ ነጩ: «Wee gbɔɔ nine mia da ni, sa we 'ji mia?»

16 -Zezu ነጩ: «Amia, a 'ni 'ya -slɔ -mɔɔ 'wɔlanɔɔ?»

17 Nu, -lu weee -we plalia nyumeጩ ገweɛ, ጋ nɔkple we plia. -Muu 'bigɔ, 'in ጋ plaa 'kwla -yo. A'a 'nu 'ya -mɔɔ 'wɔlaa?»

18 Nu, -we tlaa nyume ገweɛ, mu bhua ጋ dli zɔ, 'in -we plalia nyume puin, mu -wa.

19 Nu, 'wlukɔɔn lapɔpale 'nyuu bhua nyumeጩ dli zɔ. Tɔɔn, 'in nyuma bhaa wa -lima, 'ገwɔ -yo nyuma -putu dia -budu 'wɔ,* wa kaa mɔtni kwɛ, wa ylia 'wie, wa tobhwa yo, 'in wa saa wa -lima 'ገni.

20 Nu, -we plalia nyume puin mu mia de. Nu, nyume 'ni kwe budo tikli ጋ 'ka li, -mɔɔ'v -plali nyume puin.»

*'Lakpaገwɔ ገwɔna -Zezuu gbɔ
(Mk 7.24-30)*

21 -Muu 'bigɔ, -Zezu 'bhua -bha, 'in ጋ yia Tili -yo Sidɔɔn -dɔɔ -gɔ mni.

22 Kanaa -ገwɔ yabhlo -dila -mɔ la, 'in ጋ yia ጋ -gbɛ mni, -zugba ጋ wili ጋ -yo: «-Davidi 'yoo, -in 'yili 'mi nyazoo! Na -Kanyɔ, zuzu 'nyuu ka na 'ገwɔnyu kpa, ጋ 'ni 'kayli -ka.»

23 -Zezu 'ni ጋ -gɔ -sa. ጋ 'binɔnya bea ጋ -yo, 'in wa ነጩ ጋ -yla: «Vu ጋ, we 'ni -mɔɔ, ጋ mi -ain 'bi wiwie nya.»

24 'In -Zezu ነጩ: «Izlaɛlnyuma -wa 'wɔa bhlabhle -we mɔɔ, wa 'dekpɔaa 'gbu in yia yi.»

25 Nu, ጋጋ ገwɔna 'sibhlia ጋ 'yu 'kukolu, ጋ ነጩ: «Na -Kanyɔ, be 'mi -yo.»

* 15:19 Glekiwɛli 'wɔ, we ji -wa nu, -wa kokwaha, wa -yo nyuma -putu dia -budu 'wɔ.

26 'In o nee: «'Ylaashl -ka lida -m1, we 'n1 tuklu -m1 wa 'ka 'y'laashl lililu zo -sa, wa 'ka we gw1 zo viteli, we 'n1 muv?»

27 Jo 'hwno nee: «Na -Kanyo, gbuzonu -wa. Nu, 'y'laashl -ka lida -m1, 'in gw1 -ka 'tabhle zo -m1, wee lililu -we bhlia, gw1 lia we, we 'n1 muv?»

28 Jo nee: «Amaa dluzove 'yli 'le! -We a 'y'ibhaa, mu yia ain -yla lenua.»
-Bha -bhlokpade o 'yu 'pva.

-Zezu jipea guzonyaa -zlo

29 -Muv 'bigv, -Zezu 'bhua -bha, o 'phila Galilenyu kwesi, o -gblaa -gogo 'wlu, 'in o yia -mo ladi.

30 Toon, nyumaa -zlo -yo wa guzonya yia o -gbe yi. Tolva tigia, tolva'a 'y1 la, tolva 'kua, tolva'a 'nu, 'in wa'a gba, we -yo guzonya duun -putu. 'In wa yia wa -Zezu -yo laslu, 'in o yia wa jipe.

31 Nyumaa -zlo 'y1 nu, -wa mia bhobhonya, wa ka gba, -wa 'kua, wa ka 'pv, -wa tigia, wa ka no 'nanuv, -wa 'la, wa ka layi, we 'n1 wa hwegaga -subhali -se. 'In wa yia *Izlael -Lago o 'hni -mnu.

-Zezu 'nyea nyuma 'wlu glv -bhlo lililu (Mk 8.1-10)

32 -Zezu laa o 'binonya, 'in o nee: «Nu, nyazi nyuma n1 laa 'm1 'wv. Wa 'y1 ta n1, -zugba wa m1 'm1 'b1, 'in lililu ka bhia. Nu, wa 'n1 -slo li, in -ka gba wa mni lv n1, wa mneni wa 'ka 'yloogblo bhli siasie kwee.»

33 -Bha o 'binonya 'y'ibhaa o lae: «-A mia -flii 'pupi, da -a ka 'floo 'y1, 'in -a 'ka nyumaa -zlo n1 'nye, 'in wa 'ka li, 'in wa 'ka lva?»

34 -Zezu nee wa -yla: «'Floo zuma m1 ain kweea?»
Wa nee: «'Floo gbeso, we -yo zibhi yua -sele.»

35 Toon, o nee nyumaa -zlo -yla nu, wa -di dudu la.

36 'Bhie, o 'bhua 'floo gbeso -yo zibhi 'wv, o 'paa -Lago fuo, 'in o yia we ladi, 'in o yia we o 'binonya yoo 'nye, 'in -maa yia we nyumaa -zlo 'wladlili.

37 Wa 'de weee lia, 'in wa yia lv. -We wa siala, we nyini -cice gbeso, 'mu o 'binonya -yo we mna.

38 Nu, -wa lia wa nyini nokpasiaa 'wlu glv -bhlo (4.000). Wa 'n1 'hwnu -yo 'nyenyeyua zeli.

39 Da -Zezu 'nyea wa 'yoo, 'in o yia 'glv 'wobho o 'ka Magadan -dudu -gv mni.

16

*Sadusenyima -yo Falizinyima 'yibhaha -Zezu gwedigbv (Mk 8.11-13; Lk 12.53-56)

1 *Sadusenyima -yo Falizinyima bea -Zezu -yo, wa 'ka o layla. Wa nee o -yla: «-In nu gwedigbv yabhlo le, 'in -a 'ka we 'jiyibheli nu, -Lago 'nyea -m1 'tite.»

2 -Zezu nee wa -yla: «'Ylv -ka bhli, yali -ka lazamani a nee da nanu 'yli.

3 'In zlvkpe 'ylv -ka 'woso, yali -ka lazamani, a nee 'nyu yia -zeen lva. A -ka yali yla, we -ka nu, 'nyu yi lva, 'in a yibhelia we 'ji. 'In -we mia -zeen 'plida, a 'n1 mneni a 'ka we yla, 'in -we mia yida a 'ka we yibheli.

4 Desleen -nyuma ka 'nyii, 'in wa'a zv -Lago dl -gv. Wa 'y'ibha in nu wa -yla gwedigbv le, we 'n1 *Zonasu gwedigbv 'wobhu, wa 'na 'ka gwedigbv yabhlogbo o 'y1.»

Toon, o tia -bha wa, 'in o yia mni.

Falizinyima -yo Sadusenyimaa goo gbv (Mk 8.13-21)

5 Jo 'binonya mia 'nyu 'wodida, wa ka 'floo 'wodlv.

6 Toun, -Zezu nee wa -yiae: «A zu amiaa 'de 'yliyo, a 'na 'tideli amiaa 'de 'yi Falizinyuma -yo Sadusenyimaa 'floo *goo -yla -ni.»

7 -Bha o 'binonya gbubgala -yiae: «Nu, 'floo 'ni -ain kwee -mi, we 'gbu o yi 'saa gba.»

8 -We mia wa dli zo, -Zezu yibhelia we 'ji, o nee wa -yiae: «Dli 'kienyi -zonya, 'lee, lee -lu ka 'gbu a gbubgali -yla nu, a 'ni 'floo kwee -kaa?»

9 A 'ni -slo we 'wolanu nu, 'floo gbu in dlilia nyimaa 'wlu gb -bhlo 'wlu gbu (5.000) 'wu laa? 'In -cice a 'bhua 'wu, a ka we 'wodbu?»

10 'In 'floo gbeso in dlilia nyimaa 'wlu gb -bhlo (4.000) 'wu la, 'in -cice a 'bhua 'wu, a ka we 'wodbu?»

11 'In -ka ain -yla gba nu, a zu amiaa 'de 'yliyo Sadusenyima -yo Falizinyimaa goo kwee, in 'ni 'floo gbu gba, sa a 'nu we 'wu laa?»

12 -Sleen, o 'binonya yibhelia we 'ji nu, -Zezu 'ni 'floo *goo gbu gba. Gbu -we Falizinyima -yo Sadusenyima slolua, 'mu o saa 'ni.»

Pieli nee nu, -Zezu -wa -Lagoo -Bhasanyo (Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)

13 -Zezu mnia Sezalee Filipu -dudu -gu, o nynia -mo, 'in o nee o 'binonya -yiae: «'Lee, nyima nee *Nyume 'Yuu daa nyoo o -mia?»

14 Wa nee: «Nyuma tolba nee, 'Zan -Batisi -in -mia, 'in tolba nee, Elii -in -mia. 'In tolba nee 'ya nu, Zelemi -in -mia, -Lagoo gbu -falipanyo -putu -in -mia.»

15 'In o nee: «'In amia, a nee, nyoo in -mia?»

16 Simo Pieli nee: «-Lagoo -Bhasanyo -in -mia, -in mi 'yliyoga -Lagoo 'Yu nya.»

17 Toun, -Zezu nee o -yiae: «'Simoo, Zonasu 'yu, -in -tu 'wu -dloo, nu, wee gbu mia, nyume 'ni -mi we -slolu. Na Dide -o mia yali, mo -slolua -mi we.»

18 Nu, -mi wa laa Pieli, we ji -wa tukpa. Wee tukpa -gu na yia na *Leglizi 'subhaa. 'In thitlee 'debbie -gboluu 'tite 'na 'ka we -wlo.

19 *-Lagoo nyimaa 'wlulapigbee -lakli na yia -mi yoo 'nyea. -We -na yia gbuaan dudu -gu, gbuaan wa yia we yali. 'In -we -na yia -bloa dudu -gu, -bloa wa yia we yali.»

20 'In o nee wa -yla 'klv 'cici nya: «A 'na gbal nyime yabhlogoo -yla, in mi -Lagoo -Bhasanyo nya -ni.»

-Zezu nee tha o yia, 'in o 'ka thitinya glaa 'wso (Mk 8.31-9.1; Lk 9.22-27)

21 Nu, we 'ka -bha 'bhu, -Zezu gbaa -sleen o 'binonya -yla sa tikli, o'zo zize 'masleen gbu, o nee: «We mi nu, in mni -Zeluzalem, -mo Zuifbu nyima kpasu klaa, *-Lagobubonyaa -cian klaa, we -yo -Lagoo tite gwesanya, ma kwee na yia sa bhaha. Ma yia 'mi wlaa wa 'ka 'mi 'bha. 'In 'yi 'so we tanu nya, thitinya glaa na yia 'wsoa.»

22 Toun, 'in Pieli yia o -glima lali, 'in o yia o -yla gbu gba, o nee: «Na -Kanyo, -Lago 'na njwunu we -nu. -Mu 'na nuu le -nu.»

23 -Zezu 'bhitia la, o nee Pieli -yla: «*-Saatan, be lu! 'Bhu 'mi kwesi. -In mi 'mi 'yoo -kubda. Nu, -'in pupali 'wlukuu la -Lago 'bhisa, nyuma 'bhisa -na pupalia 'wlukuu la.»

24 Toun, o nee o 'binonya -yla: «Nyoo nyoo -ka gba o 'ka 'mi 'bi no, o -sa o 'de dli, o 'bhu o siastee *su 'wu, 'in o 'ka 'mi 'bi yi.»

25 Nu, nyoo nyoo -ka o 'dee 'yliyogagie 'wogu nu, 'wu o yia we baa. 'In -o -ka o 'dee 'yliyogagie 'wobo na 'gbu, 'yliyogagie -we 'nia bhloluda -ka, 'mu -mo yia 'ya.

26 Nu, nyime -ka dudu -gu zozonu weee 'yi, 'in o -ka o 'yliyogagie 'wobo nu, lee -lu o 'yi we 'waa? Nu, -lu yabhlogoo 'ni mneni we 'ka nyime 'yliyogagie zo.

27 Nu, Nyumεε Yu yia yia o Didee 'ηnumnee san 'wɔ, o -yɔ o 'anzinya 'sɔ. 'In -we nyuma nua ε, we ηweε o yia wa 'penia.

28 In neε ain -yla gbuzɔnɔ saε: amia -wa mia da -seli, ain glaa, nyuma tɔlba ka Nyumεε 'Yu 'yɪ yida, o 'ka nyuma 'wlulapɪ, 'bhie wa 'kaa tɪ.»

17

*-Zezuu 'binɔnya ta 'yia o 'tite
(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36)*

1 'Yɪ gbu, we gbelibhlonɔ nya, -Zezu 'bhua Pielɪ klaa, *'Zake klaa, we -yɔ 'Zakee bheli *Zaan 'wɔ, 'in wa yia -gɔgɔ 'kadu 'wlu mni. -Mɔ wa -nyaa 'wɔ.

2 -Mɔ, 'in o 'kɔ yia 'bhiti wa 'yliya 'wɔ, 'in we yia lɪ 'yɔ 'bhisa, 'in o -bana yia pɔmani 'painpain zɪ 'bhisa.

3 Tɔɔn, 'in wa yia Moizɪ -yɔ *Elii 'sɔ -yɔyɪ, -zugba wa -yɔ -Zezu sa 'di.

4 -Bha Pielɪ gbaa -Zezu -ylaε: «Na -Kanyɔ, -amɪaa -seli -mumie nani 'yɪ! We -ka -mɪ dɔdɔ nani, palɔ yua ta na yia -seli 'sɔbhaa. -Na -nɔ -bhlo, Moizɪ -nɔ -bhlo, Elii -nɔ -bhlo.»

5 O mɪ gbada, tɔɔn yalɔpɔpa -we lia, 'in we yia wa 'wɔwɛlɪ. 'In wɛlɪ yabhlo yia wee yalɔpɔpa nyɪdɪ 'tɪa, we neε: «-O mia dε, na Yu -wa, in -kalɪ o zε. 'Mɔ in 'nyεa na dɪ weεe yoo, a pɔɔɔ o yukwli.»

6 O 'binɔnya 'nua wee wɛlɪ, nyanɔ sloa wa 'wɔ, 'in wa yia 'kɔ lagbli.

7 -Zezu bεa wa -yɔ, o zɪa wa kwε, o neε: «A -sɔ 'wɔ, a 'na nɔnɔ nyanɔ -nɪ.»

8 Wa 'bhua 'kɔ 'wɔ, we 'nɪ -Zezu -bhlogbɔɔ 'wɔbhɔ, wa 'nɪ nyumε -putu -yɔyɪ.

9 Da wa mia wee -gɔgɔ kwɪlɪda, -Zezu zɔa wa 'di, o neε: «-We a 'yɪa da -yɔ nɪ, oɔ Nyumεε 'Yu 'nɪ -sɔ tɪtɪnya glaa 'wɔsɔ, a 'na gbalɪ we nyumε yabhlogbɔɔ -yla -nɪ.»

10 Tɔɔn, -Zezuu 'binɔnya yia o layɪbha: «'Lee, lεε -lu ka 'gbɔ -Lagɔɔ titee gwesanya gba nɪ, Elii 'kaa yɪ tɪaa?»

11 O neε: «Gbuzɔnɔ -wa: Elii yia yia tɪa o 'ka -lu wee we 'bɪ 'wɔla.

12 Nu, in neε ain -yla: Elii ka yɪ pepe, 'in wa 'nɪ o yibheli. Sa wa 'yɪbhaa, 'in wa yɪ 'saa o nɔ. 'Sa -bhlokpade wa yia Nyumεε 'Yu sɪalɪa.»

13 -Bha o 'binɔnya yibhelia we 'jɪ nɪ, 'Zan -Batisɪ gbɔ o mia gbada.

*-Zezu vua zuzu 'nyuuu 'tite
(Mk 9.14-29; Lk 9.37-43)*

14 -Bha -Zezu -yɔ o 'binɔnya nɪnya nyumaa -zlo kwesi, nyumε yabhlo 'tɪaa -mɔ, o 'sibhɪa 'kukolu -Zezu 'yu, o neε:

15 «Na -Kanyɔ, na yu mia, -in 'yɪdɪ o nyazɪ. Nu, o 'wlukɔn ka -nyumɔ. 'Yɪ tɔlba nya, o bhlɪlɪa -kosu 'wɔ, o bhlɪlɪa 'nyu lɔ.

16 In ka o -na 'binɔnya -la, wa 'nɪ mnɛni wa 'ka o jipe.»

17 -Zezu neε: «Deslεen -nyuma -wa'a zɔ dɪ, nyuma 'nyii, 'yɪ zuma in -yɔ ain 'sɔ 'ka lia? 'Yɪ zuma in 'ka amɪaa 'gba zɔ 'yɪligbɛda -tɔa? A -yɔ o 'sɔ yɪ -seli.»

18 -Zezu 'kpɪa wee zuzu 'nyuu 'wɔ, 'in we yia oɔ 'yu 'yɪtɪde, 'in o yia 'pɔ.

19 'Bhie, -Zezu -yɔ o 'binɔnya -nyaa 'wɔ, wa bεa o kwesi, 'in wa neε: «Lεε -lu ka 'gbɔ -amɪa 'nɪ mnɛni -a 'ka wee zuzu 'nyuu nɪ vua?»

20 -Zezu neε: «-We ka gbɔ -wa, amɪaa dɪzɔzɔε 'kienyi. Nu, in neε ain -yla gbuzɔnɔ saε: *mutadɪ 'ya -sε, amɪaa dɪ 'ka yaa we 'bhisa -mɪ, a -ka gba -gɔgɔ -yla, «'Bhɔ da, mni mɔ, 'in we bhɔa -bha.» A mnɛni 'ya a 'ka -lu wee lεnɔ. [

21 'Sasɔkpa -zuzu 'nyii mia dε, we 'nɪ -Lagɔbhuhhoe -yɔ 'sun -plapɪε 'wɔbhɔ, wa 'nɪ mnɛni wa 'ka we vu.]»

*-Zezu gba 'yaa o tɪtɪgbɔ
(Mk 9.30-32; Lk 9.43-45)*

22-23 'Yli yabhlo nya, -Zezu -yo ɔ 'binɔnya gbelia 'wlu -mɔ Galilee, 'in ɔ nɛɛ wa -yla: «Ɔɔ Nyumɛɛ 'Yu wa yia nyuma yoo 'nyɛa, wa 'ka ɔ 'bha. Nu, 'yli 'sɔ, we tanu nya, ɔ yia titlɪnya glaa 'wɔsɔa.» 'In wee gbɔ yia wa -gɔ 'wɔti yuoo.

-Zezu plɔlba -Lagɔbudu 'kadɔv 'gwezi

24 -Zezu -yo ɔ 'binɔnya nyɪa Kapɛnaumu, *-Lagɔbudu 'kadɔv nɪsɔn -gwezisanya bɛa Piɛli -yo, 'in wa yia ɔ layɪbhae: «-Na -Kanyɔ mia, ɔ'ɔ plɔl -Lagɔbuduu 'gwezi -wa yi?»

25 Piɛli nɛɛ: «Plɔl ɔ plɔl we.»

Da Piɛli plaa -budu zɔ, -Zezu gbaa tia, ɔ nɛɛ: «'Simɔɔ, -mɪ nɛɛ lɛa? Da nyumaa 'yugalɪnya mia 'gwezi -sada ni, nyɔɔ plɔl wea? Wa yua -wa yaayɪ, 'lakpanya -wa yi?»

26 Piɛli nɛɛ: «'Lakpanya -wa.»

-Zezu nɛɛ: «We -ka 'sa -mɪ, wa 'yua'a plɔl we.

27 Nu, -a 'nɪ 'yɪbha -a 'ka wa nyeni. We 'dɛɛ 'gbɔ, mɪnɪ 'nyu -yo. -In -ka -mɔ nyɪnɪ nɪ, -in 'pa -ko. Zibhii tianɔ -ka we 'wɔbhua yi nɪ, gbize we 'wɔ. -In -ka we kpa, 'bha we nɔwɛɛ. -Mɔ -na yia tama yabhlo 'yia, -we 'kaa in -yo -mɪ 'sɔɔ nu -Lagɔbuduu 'gwezi plɔl. 'Bhu we 'wɔ, 'in -in 'ka -amɪaa -nu plɔl.»

18

Nyɔɔ 'yli -Lagɔɔ 'yliya 'wɔa?

(Mk 9.33-37; Lk 9.46-48)

1 We bhla, -Zezuu 'binɔnya bɛa ɔ kwesi, 'in wa yia ɔ layɪbha: «Nyuma -wa -Lagɔ pulɔ 'wlu la, nyɔɔ 'yli wa glaaa?»

2 -Zezu laa 'yu yabhlo, 'in ɔ yia wa 'yu ɔ 'yɪligbeli,

3 'in ɔ nɛɛ wa -yla: «In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnu sac: a 'bhiti amɪaa 'dɛ, 'in a 'ka 'yilaasɪ 'bhisa -mɪ. We 'nɪ -mɔv, nyuma -wa -Lagɔ pulɔ 'wlu la, a 'na 'ka wa glaa -mɪ.

4 «Nyumɛ ɔ tia ɔ 'dɛ 'wɔ 'nyɛnyɛyɪ 'bhisa, nu, nyuma -wa -Lagɔ pulɔ 'wlu la, mɔ -wa wa kpa.

5 'Yu ɔ mia yu nɪ 'bhisa, nyumɛ ɔ -ka ɔ kpa 'nanɔv na 'nɪnɪ nya, na 'dɛ ɔ kpa 'nanɔv.

Gbɔnyuu -lɛnɔnyaa -tnɔv

(Mk 9.42-44; Lk 17.1-2)

6 «Nu, 'yilaasɪ -wa mia sa yu nɪ 'bhisa, 'in wa zɔa 'mɪ dɪ -gɔ, ɔ -ka wa 'yabhlogbɔɔ gbɔnyuu lɔkwa, we nanɪ 'yli -mɔɔ -nu nya wa 'ka -mɔɔ tɔkpa 'kadɔ -bɪ -yo gbɔani, 'in wa 'ka ɔ 'nyu lɔ viteli.

7 Gbɔnyuu mɪ dɔdɔgɔv -nyumaa -nu nya, gbɔ -we kwaa nyuma gbɔnyuu lɔv 'gbɔ. Nu, gbɔ -we kwaa nyuma gbɔnyuu lɔ, we mɪ la 'kɔmɔv. Nu, nyumɛ ɔ ka -gbɛ wee gbɔnyuu -ka 'bhɔ, gbɔnyuu mɪ ɔ -nu nya.

8 We -ka -na bhɔ -yo -na sɔ 'ka -mɪ gbɔnyuu lɔ kwa nɪ, -dɪ -bha we, 'pa we kwɛɛ. We nanɪ 'yli -in 'ka 'yɪliɔgagie -we 'nɪa bhɔlɔluda -ka 'yɪ sɔ -bhɔ -yo bhɔ -bhɔ nya, we -zi -in 'ka -kosu -we'e nyumoa 'wɔ mɪnɪ sɔ 'sɔ -yo bhɔ 'sɔ nya.

9 We -ka -na yɪ 'ka -mɪ gbɔnyuu lɔ kwa, -sa -mɔ we, 'pa we kwɛɛ. We nanɪ 'yli -in 'ka 'yɪliɔgagie -we 'nɪa bhɔlɔluda -ka 'yɪ 'yliya -bhɔ nya, we -zi wa 'ka -mɪ -kosu -we'e nyumoa 'wɔ viteli 'yli 'sɔ nya.

Bhlabhɛ -we mnɔaa gbɔv nine

(Lk 15.3-7)

10 «A zɔ amɪaa 'dɛ 'yɪliɔ 'yilaasɪ nu gbɛgbɛin, a 'na gbalɪ -nɪ nu, 'yilaasɪ glaa, 'yu -bhɔ nɪ -lu yabhlogbɔɔ nya -mɪ. Nu, 'yɪ weee nya, wa 'anzɪnya mɪ -bha yalɪ. 'In na Dide ɔ mia yalɪ, mɔ 'yɪligbɛa ɔ 'yu wa 'gbɔ. [

11 Nu, ɔ Nyumɛɛ Yu mia, -wa mnɔa, 'ma ɔ yia gbɔ 'wɔsaa.]

12 «Nu, a nee lea? Nyume yabhlo -ka bhlabhle glv gbu -ka, 'in we 'yabhlo 'ka mna, we glv -mna 'ya kugbua le gbomna o tia -gogo 'wlu, 'in o mna we 'yabhlo dataia. We 'ni muv?»

13 In nee ain -yla gbuzovu sae: o -ka we 'yi, 'in we laa o 'mna 'wu, we -zi bhlabhle glv -mna 'ya kugbua le gbomna -we -tva -bha.

14 'Sa -bhlokpade amiaa Dide o mia yali, o'o njwuu waa 'yiasli nu 'yabhlogbo 'ka mna.

-Na bheli-ka-mi gbu -yokpali

15 «-Na bheli -ka -mi gbu -yokpali, mni o 'yia, 'in gbu o nua le, -in -yo o 'so 'ka 'wu -nya, -in 'ka we o -yla lapali. O -ka we njwuu ni, -zugba o ka 'ya na bheli -ze.

16 O 'ni we njwuu ni, -in 'bhu nyume -bhlo, nyuma 'so 'wu, 'in sa -Lagosebhe gbaa nu, wa 'bhu gbu 'wu nyuma 'so, nyuma ta 'yu, -in nu 'sa.

17 O 'ni wa weli 'wunjwuu ni, gba we -Lagonyuma weee 'yu. 'In o 'ni -maa 'wunjwuu ni, -in 'bhu o 'wu *nisun -gwezisanya -yo nyuma -putu -wa 'nia -Lago -yi 'bhisa.

A bhuhoe-Lago dabvu

18 «In nee ain -yla gbuzovu sa nu, -we a yia gbuan dudu -gv, gbuan wa yia we -mo yali -Lago -gbe. 'In -we a yia -bhloa yia dudu -gv, -bhloa wa yia we -mo yali -Lago -gbe.

19 «In nee 'ya nu, amia mia dudu -gv, ain glaa, nyuma 'so -ka weli bhli, wa -ka -lu -mumu -zla, na Dide o mia yali, 'nyea o yia we ain.

20 Nu, da nyuma 'so, nyuma ta -ka 'wlugbeli na 'jini nya, in mi wa glaa.»

Lubhononyo -o 'na o -libheyii -yogbu 'wvti, o gbvu nine

21 Tovu Piel baa -Zezu -yo, 'in o yia o layibhae: «Na -Kanyo, na bheli -ka 'mi gbu -yokpali, -zakpa zuma in 'ka o -yogbu 'wtia? We nyini -zakpa gbeso -wa yi?»

22 -Zezu nee o -yla: «-Innya, in 'ni gba -zakpa gbeso. In nee: glv ta 'ya kugbua -zakpa gbeso (70 x 7).*

23 We 'dee 'gbu, -we -yo -Lago nyumaa 'wlulapile 'wowlva mu ni.

24 Duvvu 'wlulapilinyo yabhlo 'yibha o -yo o lubhononya 'ka wa kpagbu zeli. O bhlia we zele, o lubhononyo yabhlo yia, -moo 'ka minion kpagbu 'wlu.

25 O nyume 'ni -lu yabhlogbo kwee -ka, o 'ka wee kpagbu -sa. We 'dee 'gbu o -kanyo nee o 'ka o pelu 'pa, o 'ka gaylo -ze, o 'njwuu -yo o 'yua klaa, we -yo o -kaku weee, 'in o 'ka o kpagbu -sa.

26 'In o lubhononyo yia o -kanyo 'yu 'kukolu -kulu, 'in o nee o -yla: «-Na zukpa -wa, -in nu dltie le na gbegein, 'in in 'ka we 'de weee 'peni.»

27 'In o -kanyo yia o nyazi 'yuli, 'in o yia we 'bi 'bhu.

28 «O lubhononyo 'tlaa, 'in o -yo o -libheyi yabhlo yia gbeli. -Moo ka ovu kpagbu 'kienyi -le 'wlu. O yia -moo -bli 'wobhli, 'in o yia o 'tuntu, o nee: «-Sa na kpagbu.»

29 «O -libheyi bhlia o gbu -yo, o nee: «-Na zukpa -wa, -in nu dltie le na gbegein, 'in in 'ka we 'de weee 'peni.»

30 «O 'ni we njwuu, 'in o yia o -kasu 'wopa. Nu, -moo 'ni -slo o 'gwezi wla, -moo 'na 'ka -mo 'tla.

31 Da o -lima -manu 'nua we, we 'ni wa -yokpa -se. 'In -maa yia wa -kanyo we 'di -salu.

32 Tovu, 'in wa -kanyo yia o lubhononyo la, 'in o nee o -yla: «Nyiikanyo, -in ka 'mi zukpa 'pali we 'dee 'gbu in yia na kpagbu 'bi 'bhu.

* 18:22 We 'ji yabhlo -wa nu, -zakpa glv ta 'ya kugbua le gbeso (77).

³³ Sa in 'yilia -mī nyazi, we mī nu, -in 'yili yaa 'sa -na -libheyi nyazi.»

³⁴ Ɔ -kanyɔ 'paa 'cɛ bhabha, 'in ɔ yia ɔ lubhononyɔ -kasɔ 'wɔkwa, wa 'ka ɔ sɪali. Ɔ 'nī -sɔ ɔ kpagbu -sa, ɔ 'na 'ka -mɔ 'tla.

³⁵ «Nu, 'sa we 'plia -sa. 'Sa -bhlokpade, na Dide ɔ mia yali yia aun -yla nua, we -ka nu, aun glaa nyime yabhlo 'nī ɔ -libheyii -yɔgbu 'wɔtī dli weee nya.»

19

-Zezu gbaa 'ɲwɔ kwnɛɛ -sa gbv
(Mk 10.1-12)

¹ -Zezu bhia gbv nī gbagbie, ɔ 'bhva Galilee, Zudee -dudv -we mia Zudeɛn nyu luv, 'in ɔ yia -mɔ mni.

² Nyumaa -zlo mnia ɔ 'bī, 'in ɔ yia wa guzɔnya jipe.

³ Falizinyuma tɔlva bea ɔ -yɔ wa 'ka ɔ layla, 'in wa yia ɔ layibhaɛ: «-Amiaa tite nukple, nukpasu mneni ɔ 'ka ɔ 'ɲwɔ kwnɛɛ -sa gbv -kpɔaa 'gbv?»

⁴ Ɔ nɛɛ: «-We wa cɛla -Lagoweli 'wɔ, a 'nī -sɔ we zɛli? Nu, -lu weee gwedida, 'in -Lagɔ yia nukpasu -yɔ 'ɲwɔ lala.

⁵ 'In ɔ nɛɛ:

«We 'dɛɛ 'gbv -nukpasu yia ɔ dide -yɔ ɔ 'nyaa kwesi 'bhva,
'in ɔ -yɔ ɔ 'ɲwɔ 'ka 'wɔsuslolu,
'in wa 'ka ku -bhlo -zɛ.»

⁶ -Slɛɛn, wa 'nī 'maslɛɛn nyuma sɔ, nu, nyumɛ -bhlo wa -mia. We 'dɛɛ 'gbv, -we -Lagɔ -ka 'ylijih, nyumɛ 'na sɪsali we 'yili -nī.»

⁷ Falizinyuma nɛɛ: «Nu, we -ka 'sa -mī, lɛɛ -lu ka 'gbv Moizi gba nu, ɔ -ka ɔ 'ɲwɔ kwnɛɛ -sa, ɔ 'nyɛ -mɔɔ kwnɛɛ -sa 'sɛbhe yooa? 'In ɔ 'tide ɔ 'yia?»

⁸ Ɔ nɛɛ: «Amiaa yukwli -yɔ suloo 'gbv, Moizi yia aun 'yoo 'nyɛ a 'ka amiaa 'ɲwɔ kwnɛɛ -sa. Nu, we gwedida we 'nī 'sa -mī.

⁹ In nɛɛ aun -yla: nu, nyumɛ -ka ɔ 'ɲwɔ kwnɛɛ -sa, -zugba -mɔɔ 'nī nukpasu -putu nya -budu 'wɔdī, 'in ɔ -ka 'ɲwɔ -putu kwa, gbvnyuu ɔ nua -mɔɔ -yla lɛ.»

¹⁰ Ɔ 'bunɔnya nɛɛ ɔ -yla: «Nukpasu -yɔ 'ɲwɔɔ gbv -ka 'sa -mī, we nanī 'yili, nyumɛ 'na kwali 'ɲwɔ -nī.»

¹¹ Ɔ nɛɛ wa -yla: «Nyuma weee 'nī we kweyɔmneni. Nu, -wa -Lagɔ 'nyɛa we 'tite, wa mneni we kweyɔ.»

¹² Nu, nyuma -tɔlva mia, wa'a kwa 'ɲwɔ. -We ka gbv -wa, we 'ka wa gwali bhla 'bhv, wa 'nī we kweyɔmneni. 'In tɔlva mia, wa'a kwa 'ɲwɔ, wa ka wa lɛli 'gbv. Nu, tɔlva'a kwa 'ɲwɔ, -Lagɔɔ nyumaa 'wlulapilɛɛ 'gbv. Nu, nyumɛ ɔ -ka we 'wolanv, ɔ 'nv we 'wɔ la.»

-Zezu ɲwaa 'yiaasli 'nyu la
(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)

¹³ -Bha nyuma kwaa -Zezu 'yiaasli ɔ 'ka wa kwɛ 'wluo lapali, 'in ɔ 'ka -Lagɔ bhuhhoe wa 'ɲnī nya. 'In ɔ 'bunɔnya yia wa vuvue bhli wa 'wluo kpilɛ nya.

¹⁴ -Zezu nɛɛ: «A 'tide wa 'yi wa 'ka na -gbɛ yi, a 'na -kɔlv wa 'yoo -nī. Nu, nyuma -wa 'wlu -Lagɔ yia lapila, waa 'yiaasli -sukpa -nyuma -wa.»

¹⁵ Ɔ palia wa sɔ 'wluo la, -muv 'bigv, 'in ɔ yia -bha 'bhv.

Nyime ɔ 'kaa -Zezu 'bī mni, ɔ 'bhv ɔ -lu weee 'bī
(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30)

¹⁶ -Bha nyumɛ yabhlo bea -Zezu kwesi, 'in ɔ yia ɔ layibha: «-Slolunyɔ, lɛɛ -lu -zɔnv in 'ka lɛnv, 'in in 'ka 'yliyɔgagie -we 'nia bhloluda -ka 'yia?»

¹⁷ -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «-Lu -zɔnvɔnya mia, lɛɛ -lu ka 'gbv -na yibha 'mī we gbv laa? -Lagɔ -bhlogbɔɔ mia nyumɛ -zɔnv nya. Nu, -in 'ka 'yliyɔgagie 'yi, -in zv ɔ *tite 'nɔɲwɛ.»

¹⁸ Ɔ nɛɛ: «Tite -mumu we -maa?»

-Zezu neɛ: «-In 'na 'bhalı nyımɛ -nı. -In -yɔ 'ɨwɔɔ -putu 'na -dılı -budu 'wɔ -nı. * -In 'na ylili 'wie -nı. -In 'na zɔɔ nyımɛ yɔ -yɔ -nı.

19 -In zɔ -bha -na dide -yɔ -na 'nyaa, 'in -in -kalı -na -libheyii zɛ -na 'dɛ 'bhisa.»

20 Ɔɔ nyimeslɔyɔ neɛ ɔ -yla: «In ka wee titenya weee 'nɔɨwe zɔ, 'in -mɔmɔ -tu 'wɔa?»

21 -Zezu neɛ ɔ -yla: «-In -ka gba -in 'ka tıklı -mı nı, -in 'pa -na zɔzɔnɔ weee pɛlɔ, -in 'nye we -yɔ -gwɛzi bobabhanya, 'in -in 'ka 'ɨnumnie 'yı -Lagɔɔ -gbɛ. -In -ka we lenve bhıa, -in yi 'mı 'bı.»

22 Ɔɔ nyimeslɔyɔ 'nɔa we, 'in ɔ yia lɔbhiti, 'klɔ -susue nya, nı, 'ɨnumnyɔ -wa.

23 Tɔɔn, -Zezu neɛ ɔ 'bınɔnya -yla: «In neɛ aın -yla gbɔzɔnɔ saɛ: 'ɨnumnyɔ 'ka -Lagɔɔ nyımaa 'wlulapılıgbe 'wɔ mni, 'tɛ we 'tɛa.

24 In neɛ 'ya aın -ylaɛ: 'ɨnumnyɔ 'ka -Lagɔɔ nyımaa 'wlulapılıgbe 'wɔpla, we -kalı -yɔ we -zi *-nyɔmɛɛ seenu 'bhɔka 'wɔplııɛ.»

25 Ɔ 'bınɔnya 'nɔa we, 'in we yia wa -lɔɛlı. 'In wa neɛ: «Aya! We -ka 'sa -mı, nyɔɔ -mɔmɔ 'ka gbɔ 'wɔbhɔa?»

26 -Zezu ylaa wa tenyii, ɔ neɛ: «Nyımɛ 'nı we mneni. Nı, -Lagɔ mıa, ɔ mneni ɔ 'ka -lu weee lenɔ.»

27 Pıɛlı yia we 'bıgɔpalıɛ: «-Talı, -a ka -amıaa -lu weee -bha tı, 'in -a yia -mı 'bı yi. Lɛɛ -lu -a 'ka we 'wɔ 'yia?»

28 Ɔ neɛ wa -yla: «In neɛ aın -yla gbɔzɔnɔ saɛ: dɔdɔ lolu yia yia, 'in *Nyımɛɛ 'Yu 'ka ɔ 'ɨnumnikpe -zɔnɔ -gɔ ladi, ɔ 'ka nyıma 'wlulapılı. We bhıa, amıa nyıma kugbua lɛ sɔ nɔa 'mı 'bı, 'ɨnumnikpe -gɔ a yia ladi, a 'ka *Izlaɛlı *zɔa kugbua lɛ sɔɔ -yɔgbɔ 'wɔbhı.

29 -Wa weee tıa -bha wa -budu klaa, wa bhelia klaa, wa bhɔɔa klaa, wa dide klaa, wa 'nyaa klaa, wa 'yua klaa, we -yɔ wa kpa, na 'gbɔ, 'yia wa yia we -zakpa gbɔ gbu, we -yɔ 'yliyɔgagie -we 'nıa bhıɔluda -ka.

30 Nyımaa dumadu -wa -gaa 'yu, lɔ -maa yia -gaa. 'In -wa -gaa lɔ, 'yu -maa yia -gaa.»

20

'Ylıwɔ -lubhonnyaa gbɔv nıne

1 «-We -yɔ -Lagɔɔ nyımaa 'wlulapılıɛ 'wɔwɔa, mɔ nı: nı, kpaapanyɔ yabhlo -wa, zlıgɔ ɔ mıa 'yılıwɔ -lubhonnyaa dataıa, wa 'ka ɔ *-dlɔkpaaa lubho nɔ.

2 Ɔ -yɔ wa 'sɔ, 'in wa yia wɛlı bhıı, ɔ 'ka wa tama -bhlo 'nye 'yılı -bhlo, 'in ɔ yia wee kpa wa kwa.

3 Zlıkpa -yılı 'tıtɛ nya, ɔ 'tlaa lɔ, 'in ɔ yia nyıma tɔɔa 'yılı, -zugba wa slı lɔkɔ 'wɔ la sa bhe.

4 Ɔ neɛ wa -yla: «Amıa mıa da nı, a mni na kpa lubho nɔa, 'in -we mıa tıklı, 'in in 'ka we aın 'nye.»

5 'In wa yia mni.

«Ɔɔ kpaapanyɔ 'tlaa 'yılı -gbagbɔ, we -yɔ jıbbeza yılı nya, 'in ɔ yi 'yaa we -bhıɔkpadɛ lenɔ.

6 Jıbbeza ɔ 'tlaa, ɔ 'yia nyıma, -zugba -maa mı 'ya lɔkɔ 'wɔ, ɔ neɛ wa -yla: «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ a -dı -selı la bhe, 'in a 'nı -lu yabhlogbɔɔ lenɔda -mıa?»

7 «Wa neɛ ɔ -yla: (Nyımɛ yabhlogbɔɔ 'nı -aın 'wɔbhı.)

Ɔɔ neɛ wa -yla: «A mni na kpa.»

* 19:18 Glekɔwɛlı 'wɔ, we jı -wa nı, -wa kokwaha, wa -yɔ nyıma -putu 'na -dıı -budu 'wɔ -nı.

⁸ «Sabo bea, 'in o nee o lubhononyaa 'yugalnyo -yiae: <La -na 'yilwv -lubhononya. -Wa in laa lugada, -in 'peni-maa tia, 'in-wa in laa tia, -in 'ka-maa 'peni lugada.>

⁹ -Wa o 'bhua 'wv jibheza, -maa yia, 'in wa yia tama -bhlo 'yi.

¹⁰ -Wa o 'bhua 'wv tia, -maa nee -maa 'de dli zo nu, -maa -nv yia tama -bhlo 'wvzia. Nu, tama -bhlo -maa 'yi 'yaa.

¹¹ Wa 'yia we, 'in wa yia o -yo 'hwunweni.

¹² Wa nee: <Nu, 'wobhlolu -nyuma -wa nva lubho 'leli -bhlo nya klaa, -ama -mama nva lubho 'yli -bhlo 'ylo 'klo klaa, -a 'de weee 'penigwezi mia -bhlo yi? We 'ni 'ylinani.>

¹³ «Oo kpaapanyo nee wa yabhlo -yia: <'Tale, in 'ni -mi -dawli 'wvov. -A 'de 'so ka yaa weli bhli, -in 'ka lubho nv tama -bhloo -nv nya, we 'ni mvv?>

¹⁴ Nu, -in 'bhu -na 'gwezi 'wv, -in -yo we mvv. We nani 'mi dudu, in 'ka -we in 'nyea -mi, in 'ka we o yia 'wobhloluda 'nye.

¹⁵ Na 'gwezi -wa. -We in 'yibhaa, in 'ni mneni in 'ka we nya we lenov? Yaayu na 'nanu 'gbv -na nva zenyi yi?>

¹⁶ «'Sa we mia sa, -wa -gaa lv, ma yia 'yu -gaa. 'In -wa -gaa 'yu, lv wa yia -gaa yia.»

-Zezu gbaa o 'de titligbv -zakpa ta

(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)

¹⁷ -Zezu mi -Zeluzalemv mvvda, o nee o 'binonya kugbua le 'so -yiae: «A be -seli!» 'In da wa mia noda o nee wa -yia:

¹⁸ «A -tali, -Zeluzalemv -a mia da mvvda, -mo wa yia oo Nyumee 'Yu wlaa -Lagobvonyaa -cian -yo -Lagoo titee gwesanyaa kwee. Ma yia o -yogbv 'wobhua, 'in wa 'ka gba wa 'bha o.

¹⁹ 'In wa 'ka o 'lakpanya, -wa 'nia -Lago -yi, yoo 'nye, -maa 'ka o gla pali, -maa 'ka o seli, 'in wa 'ka o *su -gv lakulv. 'In 'yli 'so we tanv nya, o 'ka titlunya glaa 'wvso.»

-O -ka gba o 'ka nyime 'kadv -ze, o -ze o -limaa zolubhononyo

(Mk 10.35-45)

²⁰ Tovv, Zebedee 'hwvno -yo o nvkpasuyua 'so yia -Zezu -yobe. 'In o yia o 'yu 'wvkwli, o 'ka o bhuhoe. -Zezu nee o -yia: «-A 'nv -mo yi?»

²¹ O nee: «Nu, na 'yua so ni, zli -in -ka nyuma 'wlulapida -mi, -na zukpa -wa, -in 'nye wa 'yoo, yabhlo 'ka -na lilisolv ladi, 'in yabhlo 'ka -na kopesolv ladil.»

²² -Zezu nee wa -yia: «-We a zlahi da 'mi, a 'ni we -yi. 'Lee, siasie -we zo na yia 'yigbea, a mneni a 'ka we zo 'yigbee?»

Wa nee: «'In, -a mneni we!»

²³ O nee: «Cun, gbvzovv -wa. Sia a yia 'mi 'bhisa. Nu, na lilisolv ladidie mia, we 'ni -ami 'ka -bha we -sa. Wee 'bunya mia, -wa -yia na dide mnazia we la, wa -nv -wa.»

²⁴ Wa -lima kugbua 'nva we, 'in wa yia wa bhelia 'so -yo 'ce 'pali.

²⁵ Tovv, -Zezu yia wa 'de weee la, o nee: «A -yi we 'ji nu, dudvov -nyumaa 'yugalnya mia, -cian 'bhisa wa pivv nyuma 'wlu la. 'In wa nyuma 'kadil sialia wa zolubhononya wa 'tite nya.

²⁶ Nu, aun glaa, we 'na 'ka 'sa -mi. Nu, -o -ka gba o 'ka nyime 'kadv -ze, o -ze o -limaa zolubhononyo.

²⁷ 'In aun glaa, -o -ka gba o 'ka o -lima 'yugal, o -ze o -limaa gaylo.

²⁸ 'Sa -bhlokpade, oo Nyumee 'Yu 'ni yi wa 'ka o 'wvsa. Nu, yi o yia o 'ka nyuma 'wvsa, 'in o 'ka tli, nyuma duun 'wvzitiee 'gbv.»

-Zezu -bloa nyuma 'soo 'yli

(Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)

29 Da wa 'bhva Zelikoo, 'in nyumaa -zlo yia -Zezu 'bi mni.

30 'Lalɔnya sɔ -dia 'yoo ηwe -yɔ la, wa 'nva nu, -Zezu mɪ 'plɪda, 'in wa yia 'wokpɪ: «-Amiaa -Kanyɔ, -Davidu 'yuu, -in 'yili -ain nyazɔɔ!»

31 'In nyuma duun yia wa 'wluo 'kpɪli, wa nɛɛ wa -yla: «A 'mu ηwe -nya!» Tɔɔn, -bha -maa 'kpiɑ 'wɔ 'tɪtɛɛ: «-Amiaa -Kanyɔ, -Davidu 'yu, -in 'yili -ain nyazɔɔ!»

32 -Zezu yia 'yiligbe, ɔ laa wa, 'in ɔ nɛɛ: «-A 'nɔ -mɔ, lɛɛ -lu a 'yibha in nɔ lɛ ain -yɪlaa?»

33 Wa nɛɛ: «-Amiaa -Kanyɔ, -blo -amiaa 'yili!»

34 Wa -laa ɔ nyazi 'wɔ, 'in ɔ yia wa 'yili kwɛ zi. -Bha -bhlokpade wa 'desɔbhiɛ 'yia la, 'in wa yia ɔ 'bi mni.

21

-Zezu mnia -Zeluzalemɔ

(Mk 11.1-12; Lk 10.28-40; Zn 12.12-19)

1 -Zezu -yɔ ɔ 'binɔnya 'sɔ, wa bɛɑ -Zeluzalemɔ, wa nɪnɪɑ 'gbe -we wa laa Bɛtɪfaze, -we mia *Olivosunyaa -gɔgɔ kwesi, -bha -Zezu tiea ɔ 'binɔnya 'sɔ.

2 ɔ nɛɛ wa -yla: «'Gbe -we mia -mɛmɛ ain 'yu, a mni -mɔ. A -ka -mɔ nyini, tɔɔn, -sokofalɪɥwɔɔ a yia -mɔ 'yia, we mɪ lubhu -jɪda, we 'yu mɪ we kwesi. A -sa we lubhu, a -yɔ we 'desɔbhiɛ yi.

3 Wa -ka ain -yla gbɔ gba, a 'palɪ we 'biɥvɛ: «-Amiaa -Kanyɔ 'yibha we.» -Bha -bhlokpade wa yia we ain yoo 'nyɛɑ, a -yɔ we 'ka yi.»

4 'Sa we 'plia sa, 'in -we -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ gbaa we 'ka gbɔzɔnɔ -zɛ.

5 «Nu, a gba *Siɔngbe 'wɔ -nyuma -ylɑɛ: «A -tali, amiaa 'wlulapɪnyɔ mɪ amiaa -gbɛ yida. ɔ'ɔ 'ylimani ɔ 'dɛ.

ɔ -di -sokofalɪɥwɔɔ -gɔ la, nu, -sokofalɪɥwɔɔ -dɔgbɔ -wa.»

6 Tɔɔn, ɔ 'binɔnya 'sɔ mnia, -we -Zezu gbaa, 'mɔ wa nva lɛ.

7 Wa -laa wee -sokofali -yɔ we 'yu -Zezuu -gbɛ, 'in wa yia wa 'naa we -gɔ slɔ, 'in ɔ yia we -gɔ ladi.

8 Nyumaa -zlo slva wa 'naa 'yloogblɔ, tɔlva -dia saɔn, 'in wa yia we 'yloogblɔ lapali.

9 Nyuma -wa nɔɑ ɔ 'yu we -yɔ wa nɔɑ ɔ lɔv, wa 'dɛ weɛɛ 'kpiɑ 'wɔ, wa nɛɛ: «-A -mni -Davidu 'yuu 'ηni.

-ɔ mia Jejitapɛɛ 'ηni nya yida, -Lagɔ ηwɔɑ ɔ 'nyu la.

-Wa mia yali, wa -mni -Lagɔɔ 'ηni!»

10 -Zezu plaa -Zeluzalemɔ, 'in 'gbe 'wɔ -nyuma weɛɛ yia gbughlolu. Wa nɛɛ: «Mɔɔ -nyumɛ ɔ -mia?»

11 Tɔlva nɛɛ: «Galilee -dɔdɔ -gɔ, Nazaletɪyu -Zezu -wa. Nu, -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ ɔ -mia.»

-Zezu vua -valepanya -Lagɔbudu 'kadɔ ηweɛ

(Mk 11.15-18; Lk 19.45-48; Zn 2.13-22)

12 Nu, -Zezu mnia -Lagɔbudu 'kadɔ ηweɛ, 'in ɔ yia -valepanya -yɔ -valeɔnya -bha vu. ɔ yia 'gwezi -bhitiɪnyaa 'tabhle labhli, we -yɔ -kpakɔn pelɔpanya kpenya.

13 'In ɔ nɛɛ wa -yla:

«We mɪ ɛliɔ -Lagɔɛbhe 'wɔvɛ:

«Na -budu mia, 'mɔ wa yia laa -Lagɔbhubhoe -budu.»

'In 'mɔ amia nva 'wienyaa zizeda 'wɔ.»

14 'Lolɔnya -yɔ 'tigitigunya bea -Zezu -yɔ -mɔ -Lagɔbudu 'kadu ηweε, 'in ɔ yia wa jipe.

15 -Lagɔbɔɔnyaa -cian -yɔ -Lagɔɔ titee gwesanya 'yia -Zezuu ηwegaga -sɔbhali gbv -yɔ, 'in wa 'nɔa 'yiaasli 'wɔkpiweli -Lagɔbudu 'kadu ηweε: «-A -mnɔnɔ -Davidu 'yuu 'ηni,» 'in wa yia 'cε 'pa.

16 Wa neε -Zezu -yla: «-We wa mia gbada, -i 'in 'nɔ wee?»

'In -Zezu neε: «In, 'nɔ na nɔ we wa. Ni, -we mia cɛlida -Lagɔsɛbhe 'wɔ, a 'nɔ -sɔ we zɛli? We neε:

«-Mi nɔa we lε,

'in 'yiaasli -yɔ 'nyenyeyua mia -na 'ηni -mnɔnɔda.» »

17 Tɔɔn -Zezu 'bhɔa wa -yɔ, ɔ 'tlaa wee 'gbe 'wɔ, ɔ mɔna Betani, 'in ɔ yia -mɔ -gv.

-Zezu tia *figisu mε -yɔ la

(Mk 11.12-14,20-24)

18 Zli zlia, -Zezu mi -Zeluzalemɔ lɔmnɔda, 'in ηwɔ yia ɔ 'bha.

19 ɔ mi nɔda, 'in ɔ yia *figisu -yɔyɔ 'yoo ηwe -yɔ. ɔ bea we kwesi, we kpu 'dekpɔa mia we 'wlu, 'in ɔ neε figisu -yla: «-Mi 'na 'pali 'maslɛn 'bhue -ni!»

-Bha -bhlokpade wee figisu yεa.

20 ɔ 'bɔnɔnya 'yia we -yɔ, 'in we yia wa ηwegaga -sɔbhali, 'in wa yia ɔ layibhaε: «Sa -mɔmɔ wee su yε 'sa sa slɔia?»

21 -Zezu neε: «In neε ain -yla gbɔzɔnɔ saε: a -ka dli zɔ, 'in a 'nɔ dli lɔ, -we in nɔa da figisu ni -yla lε, a mneni a 'ka we lɛnɔ. A mneni a 'ka -gɔgɔ 'kadu -yla gba: -in 'bhɔ da, viteli -na 'de 'nyu lɔ, 'in we nɔa we lε.

22 -We a zllaha -Lagɔ dli weee nya, 'yia a yia we.»

Nyɔɔ 'nye -Zezu sea?

(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)

23 -Zezu mɔna -Lagɔbudu 'kadu ηweε lɔ, 'in ɔ yia nyuma gbv -slolu. -Lagɔbɔɔnyaa -cian -yɔ Zuifɔv nyuma kpasɔ bea -Zezu -yɔ, 'in wa yia ɔ layibhaε: «Se -mɔmɔ nya -na nɔ gbɔnya ni lεa? 'In nyɔɔ 'nye -mi we lɛnɔ sea?»

24 -Zezu neε wa -yla: «Gbɔv gɔ -bhlo na yi 'yaa ain layibhaa, a -ka we 'bɔgɔpali 'bhie, 'in ɔ 'nyεa 'mi se, 'in na gbaa ɔ 'ηni.

25 Nyɔɔ tie Zaan ɔ batizee nyuma, -Lagɔ -wa yaayɔ, nyuma -wa yi?»

'In wa yia we -gv kpele bhli, 'in wa neε:

26 «-A -ka gba, «-Lagɔ tiea ɔ, 'in ɔ yibhaa -ain laε: «Lεε ka 'gbv a 'nɔ ɔ weli 'wɔηwɔna?» -A -ka gba ni, nyime tiea ɔ, 'in nyuma sɔlɔa -ain -yɔ 'wɔ. Ni, wamua neε -Lagɔgbv -falɔpanyɔ -wa.»

27 Tɔɔn wa neε -Zezu -yla: «-ɔ tiea *Zaan, -a 'nɔ ɔ -yi.»

'In -mɔɔ neε: «We -ka 'sa -mi, ɔ 'nyεa 'mi wee gbɔnya -mɔnɔ lɛnɔ se, -amɔ 'na 'ka 'ya -mɔɔ -kanyɔɔ 'ηni ain -yla gba.»

Nɔkpasuyua 'sɔɔ gbvɔv nine

28 -Zezu neε: «Gbɔv nine -mɔni, sa a gba we daa? Ni, nyime yabhlo mia, ɔ ka nɔkpasuyua 'sɔ. ɔ neε 'yabhlo -yla: «Na 'yu, -in mni -zεεn -dlɔkpaα lubho nɔa.»

29 «-Mɔɔ neε: «In 'nɔ mɔnɔda -mi.» -Bha bea, ɔɔ 'yu yia dli 'bhiti, 'in ɔ yia wee kpaa mni.

30 «Tɔɔn, 'in ɔ dide yia wee weli -bhlokpade gba ɔ 'yu -putu -yla. 'In -mɔɔ neε: «-Aɔ, mɔna na yia.» 'In -mɔɔ 'nɔ mni.

31 «Ni, waa 'yua 'sɔ nyɔɔ, nyɔɔ nɔ ɔ didee dɔmagbɔ lεa?»

Wa neε: «ɔ tianɔ -wa.»

Tɔɔn, -Zezu neε wa -yla: «In neε ain -yla gbɔzɔnɔ saε: da -Lagɔ yia nyuma 'wluɔpɔli, nɔsɔn -gwezisanya -yɔ 'naabizɔwɔni yia ain 'yugalia.

32 Nu, 'Zan -Batisi yia amiaa -gbe, 'in o yia ain 'yoo tukli da -slolu, 'in a 'ni we -yohwuu. Nu, nison -gwezisanya -yo 'naabizihwuu mia, -maa yia o 'wuhwuu. 'In a 'yia we -yo, -muv 'bigu a 'ni -slo dli 'bhiti, 'in a 'ka o 'wuhwuu.»

(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19)

33 -Zezu nee: «A pulv gbuv nine yabhlo ni yukwli. Nu, nyume yabhlo 'paa -dlakpaa. Wee kpa o bibelia 'suo, 'in o yia -dloyaa 'wonyazolu lenv. 'In da wa 'kaa 'yiligbe, 'in wa 'kaa kpa -gotali, o yia -muv 'subha. 'In o yia we -gu -busalubhonnya lapali, 'in o yia 'lakpa 'wu mni.»

34 -Dloya -sasa bhla bea, 'in o yia o zolubhonnya tie o -busalubhonnya 'bi, o 'ka onuv kpa -lu 'yi.

35 Waa -busalubhonnya kpa o tietienya, 'in wa yia 'yabhlo bhiti, 'yabhlo wa 'bhaa, 'in wa yia wa tanv gbokv 'wubhali.

36 -Muv 'bigu, o yi 'yaa o zolubhonnya tolva tie. -Maa -zu 'wv, -maa -zi wa tanv. Mv -bhlokpade waa -busalubhonnya nv 'yaa wa -yla le.

37 -Muv 'bigu, o yia o 'dee 'yu tie, o nee o 'de dli zo: «Na yu mia, 'mo wa yia 'nohwe zva.»

38 «Nu, waa -busalubhonnya 'yia o 'yu -yo, wa nee wa 'de nyidi: «-O 'kaa ci o kpa -kanyo 'bi li, mo ni. -A mni o 'bhaa, 'in -a 'ka o 'bi li.»

39 Wa kpa o, 'in wa yia o kpa luv viteli, 'in wa yia o 'bha.

40 «Nu, o kpa -kanyo -ka yi, lee -lu o 'ka waa -busalubhonnya nonva?»

41 Wa nee o -yla: «Waa 'nyii -cian mia, 'nyii -sa o yia wa 'bhaa. -Muv 'bigu, 'in o palv -busalubhonnya -putu o -dlakpaa -gu la, 'in we -didi bhla -ka be, 'in o yia o kpa -luu 'ya.»

42 Toun -Zezu nee wa -yla: «-We mia -Lagosebhe 'wv celida, a 'ni -slo we zeli? We nee:

<Tokpa -we -budusbhanya -saa kwnee,

mv -zea -buduu gwigwiyli -tukpa -zovv.

-O nva gbv ni le, Jejitate -wa.

'In wee gbv mia, -a -ka we 'yi, 'in we namania -amiaa dli.»

43 «We 'dee 'gbv in nee ain -yla, -Lago 'na 'ka 'masleen ain 'wlulapili, o nyazidli nya. -Wa nva o dumagbv le, 'ma o yia 'wlulapilia.

44 Wee tukpa mia, nyoo -ka we -gu bhili, la o wowlaha. 'In -momo -gu we -ka bhili, o topv we saa.»

45 -Lagobubnyaa -cian -yo Falizinyuma 'nva wee gbuv ninenya ni, 'in wa yia we 'jiyibheli nu, 'ma o saa 'hni.

46 Wa ka 'kli 'yi wa 'ka o kpa, 'in wa yia nyumaa -zlo so. -We ka gbv -wa, -maa nee nu, -Lagobuv -falpanyo o -mia.

22

'Nwankwafeti
(Lk 14.15-24)

1 -Zezu gbaa nyumaa -zlo -yla gbuv nine -papie nya, o nee:

2 «-We -yo *-Lago nyumaa 'wlulapile 'wowlva mv ni: duduv 'wlulapilinyo yabhlo mia, o yu kwaa 'hwno. 'In o 'yibha o 'ka we 'feti -sa.

3 O laa nyuma, o tiea o zolubhonnya wa 'wv wa 'ka yi, wa nee nu, wa 'ni yida -mi.

4 O yi 'yaa tolva tie, o nee: «-Wa in laa a gba wa -yla nu, in ka wa -yla pi. In ka na 'bhlinya -yo na 'kpi -ka -nima 'bha wa -yla. We 'de weee mi -bha. Wa yi 'hwnankwafeti 'wv.»

5 «Nu, -wa o laa, wa 'ni we -yohwuu. 'In wa yia wa dumagbv lenva mni. Tolva mnia kpa, tolva mnia -vale 'paa.

6 'In tɔlva yia ɔ zɔlubhonunya kpa, wa siala wa, 'in wa yia wa 'bha.

7 «Nu, ɔɔ dɔdɔɔ 'wlulapɔlɔnyɔ yia 'cɛ 'pa, 'in ɔ yia ɔ 'slɔja tie, -wa 'bhaa da nyɛ, wa 'ka wa 'bha, 'in wa 'ka wa 'gbe 'yli fa.

8 Tɔɔn, ɔ nɛɛ ɔ zɔlubhonunya -yla: <'Nɔnwɔkwafeti -gɔ -lililu mɔ -bha. -Wa in laa, wa 'nɔ we 'klɔ -ka wa 'ka we li.

9 We 'dɛɛ 'gbɔ, a 'plɔli 'gbee 'yoo weee -gɔ, -wa a -ka 'yɔ, a la wa, wa 'ka yɔ.>

10 «Tɔɔn, ɔ zɔlubhonunya yia 'yoo weee 'wɔplɔli, 'in wa yia wa 'dɛ weee 'wɔlɔgwɔlɔli. 'Sa wa laa nyɛma duun, 'in feti -budu yia ye.

11 Tɔɔn, ɔɔ dɔdɔɔ 'wlulapɔlɔnyɔ plaa -mɔ ɔ 'ka -wa ɔ laa -gɔtali, 'in ɔ yia nyɛma yabhlo 'yɔ -mɔɔ 'nɔ 'feti -gɔ -bana 'wɔpla.

12 'In ɔ nɛɛ ɔ -yla: <'Tale, -in 'nɔ 'feti -gɔ -bana 'wɔpla. Sa -in pɔplali -seli 'wɔlaa?> ɔ 'nɔ gɔɔ -gɔ -sa.

13 «Tɔɔn, ɔɔ 'wlulapɔlɔnyɔ nɛɛ ɔ zɔlubhonunya -yla: <A gbɔan ɔ bhɔ -yɔ ɔ sɔ. A viteli ɔ 'pipee -mɔ nɔkpise 'wɔ. Da wa wia, 'in wa lia gla 'wɔ.>

14 «Nu, -Lagɔ laa nyɛma duun, 'in -wa ɔ -saa -bha, -maa -sɛɛ.>

'Gwezi plɔlve *Sezaa kwɛɛ (Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)

15 Falizinyɛma gbɛlia 'wlu, wa 'ka 'klɔ 'yɔ, 'in wa 'ka -Zezu -dawli 'wɔnɔ, 'in ɔ 'dɛɛ gbɔgbawɛli 'ka ɔ gbɔan.

16 Falizinyɛma tiea wa 'bɔnɔnya tɔlva -yɔ Ewɔlɔɔɔ nyɛma tɔlva -Zezuu -gbɛ. -Maa nɛɛ ɔ -yla: «-Slolunyo, -a -yɔ we 'ji nu, gbɔzɔnɔ -na gbɛaa. 'In sa -Lagɔ 'yɛbhaa nyɛma nɔ, 'mɔ -na slɔlua tɔkli. Nyɛma -ka 'yli, -nanɔɔ -gbɛ, we bhe, we 'dɛɛ 'gbɔ, -in sɔ nyɛma.

17 We -ka 'sa -mɔ, -in nɛɛ lɛa? 'Lee, we mɔ tɔkli -amɛaa tite nɔkplɛ, -a plɔlɔ *Sezaa kwɛɛ *nɔsɔn -gwezi?>

18 Nu, -Zezu yibhelia wa 'wlukɔɔn lapɔpali -gɔɔ 'nyuu, 'in ɔ nɛɛ wa -yla: «Wɛli 'sɔ -nyɛma, lɛɛ -lu ka 'gbɔ a yla 'mɔ laa?>

19 'Gwezi -we a plɔlva Sezaa kwɛɛ, a -slɔlu 'mɔ we 'klɔ.> 'In wa yia ɔ tama yabhlo yoo 'nye.

20 'In ɔ nɛɛ: «'Lee, nyɔɔ ka 'wlu -yɔ ɔ nɔnɔ mɔ da we -gɔa?>

21 Wa nɛɛ: «Sezaa -wa.>

-Bha ɔ gbɛɛ: «-We -ka Sezaa -nɔ, a 'nyɛ we Sezaa yoo. 'In -we -ka -Lagɔɔ -nɔ, a 'nyɛ we -Lagɔ yoo.>

22 Wa 'nɔa wee wɛli, 'in we yia wa nɔwɛgaga -sɔbhali, 'in wa yia ɔ -yɔbhɔ, 'in wa yia mɔnɔ.

*Sadusenyɛma kpɛlia -Zezuu tɔlɛ -yɔ ɔ 'wɔsɔsɔvee gbɔ -gɔ (Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)

23 *Sadusenyɛma mia, wa nɛɛ nu, tɔlɛnya 'nɔ mɛnɛni wa 'ka tɔlɛ lɔ 'wɔsɔ. Wee 'yɔ -bhlokpɛɛ nya, waa Sadusenyɛma tɔlva bɛa -Zezu kwɛsi.

24 Wa nɛɛ ɔ -ylɛɛ: «-Slolunyo, Moizɔ nɛɛ: <Nu, nyɛma -ka tɔ, ɔ -yɔ ɔ 'nɔwɔ 'nɔ 'yɔ gwali, ɔ bheli kwa ɔ -dɔgbɔnɔwɔ, 'in ɔ -yɔ ɔɔ 'nɔwɔ 'sɔ 'ka ɔ bhelii zɔa lala 'in -mɔɔ 'nɔnɔ 'ka dɔdɔ -gɔ -tɔ.>

25 «Nu, zlɛmɛ -amɛaa -gbɛ nyɛma yabhlo ka nɔkpasuyua gbɛsɔ. Wa kɔpa kwaa 'nɔwɔ, ɔ -yɔ ɔ 'nɔ gwali, 'in ɔ yia tɔ. 'Sa ɔɔ 'nɔwɔ -tɔa ɔ bheli -yɔ.

26 'Sa -bhlokpɛɛ we nɔa ɔ bhelii 'sɔnɔ nya, ɔ bhelii tanɔ nya, 'sa -bhlokpɛɛ we nɔa waa bhɛlia gbɛsɔ -nɔ nya.

27 Wa 'dɛ weee 'bɔgɔ, 'in ɔɔ 'nɔwɔ yɔ 'yaa tɔ.

28 «'Yɔ -we nya waa tɔlɛnya yia 'wɔsɔa, waa bhɛlia gbɛsɔ glaa, nyɔɔ ka 'nɔwɔ ɔ -mia? Nu, wa 'dɛ gbɛsɔ kwaa ɔ -bhlo -bhlo.>

29 Ǿ nEE wa -yla: «Amiaa 'de a nva -dawli 'wv. -We ka gbv-wa, a 'nı -Lagwεbhe -yv -Lagw tite -yi.

30 Nu, tltlnya -ka 'wvsv, nvkpasia -yv 'nwnı 'na 'ka kukwali. Nu, 'anzıya -we mıa yalı, we 'bhisa wa yia -tva.

31 'Lee, -we -Lagw gbaa aın -yla tltlnyaa 'wvsvgbvsv daa, a 'nı -slw we zεıı? Ǿ nEE:

32 (-Amı -wa *Ablaamsv -Lagw, *Izakı -Lagw, *Zakvsv -Lagw.) »

'In -Zezu yia we -gvdiε: «-Lagw mıa, 'yliyvganyaa -Lagw -wa. Ǿ 'nı tltlnyaa -Lagw.»

33 Nyımaa -zlo 'nva we nı, 'ın -we v -slolua wa, 'ın we yia wa nwegaga -svbhalı.

Tite weee 'kadv (Mk 12.28-34; Lk 10.25-28)

34 Da Faliznyıma 'nva nu, -Zezu ka Sadusenyıma lu, -bha wa gbelia 'wlv.

35 Wa 'yabhlo mıa, -Lagw tite gwesanyv mı. Ǿ 'yıbha v 'ka -Zezu layla, 'ın v yia v layıbhaε:

36 «-Slolunyv, -amiaa tite weee glaa, -mvmv -wa we 'kadva?»

37 -Zezu nEE v -yla: « <Jejıtape, -v -wa -na -Lagw, -ın -kalı v zε -na dlı weee nya, -na zuzu weee nya, -na 'wlvkvsv lapvpalıe weee nya.»

38 Mv -wa wee titee tıanv. 'In we 'kadv we -mıa.

39 'In wee titee 'svnv -we mıa we 'kadv -mııı 'bhisa, mv nı: <-In -kalı -na -libheyıı zε -na 'de 'bhisa.»

40 Nu, Moızu *tite weee -yv -we weee -Lagwgbvsv -falıpanya -slolua, mv -gv wa -saa we.»

-Lagw -Bhasanyv, nyv v -maa? (Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)

41 Faliznyıma mı 'wlvgelıda -bhlokvpadε, 'ın -Zezu yia wa layıbhaε:

42 «A nEE lεa? -Lagw -Bhasanyv mıa, nyv ka 'yu v -mıa?»

Wa nEE: «-Davidu yu -wa.»

43 Ǿ nEE wa -yla: «-Lagw Zuzu 'sua -Davidı, 'ın v yia v la <Na -Kanyv>, lEE -lu ka 'gbva?»

44 Nu, -Davidı nEE:

<Jejıtape nEE na -Kanyv -yla:

«-In -dı da la na lılısvlv.

'In ın 'ka -na tvnyıma -na bhv zv lapalı.» >

45 We -ka nu, -Davidı la v -Lagw -Bhasanyv, <na -Kanyv>, v 'nı mnenı v 'ka -Davidı 'yu -zε, we 'nı msv?»

46 Ǿ mnenıa v 'ka v wεlv 'bıgvpalı, v 'nı -mı. We 'bhv wee 'yılı 'wv, nyıme yabhlogbvsv v 'yıbha -slεın v la.

23

A 'na nvsv -Lagw tite gwesanya -yv Faliznyıma 'bhisa -nı (Mk 12.38-39; Lk 11.43-46, 20.45-46)

1 -Msv 'bıgv, -Zezu gbaa nyımaa -zlo -yv v 'bınvıya -yla, v nEE:

2 «-Lagw tite gwesanya -yv Faliznyıma mıa Moızu 'bıgv, wa 'ka v titee 'jı gba.

3 We 'dEE 'gbv a zv wa 'nvııwe. 'In -we weee wa yia gbaa, a 'ka we lεnv. Nu, -we wa nva lε, a 'na nvsv we lε -nı. Nu, -we wa slolua, wa 'de'ε nv we -gvgbv lε.

4 'Gba 'kadv wa nva lε, 'ın wa dıa we nyıma 'wlv, 'ın -zugba wa -kwıtaya -bhlogbvsv v 'lılı we.

5 -We weee wa nva le, -zejila 'wv wa nva we le, nyuma 'ka wa -yoyu 'gbv. -Lagoweli -kibhe wa gbuan wa 'klw, wa so -yo, -tokpo 'kadu 'wv wa zva we. Wa -banaa nwe wa lua, 'in we tlomania.

6 -Lagobudu zo -yo 'fetinya -gv, 'yugbein ladidie wa 'yubhaa kpe -zonunya -gv.

7 Nyuma -ka wa fusa -zejila 'wv, wa 'nwnwezove nya, wa -ka wa la <*Wlabi>, 'in we namania wa dudu.

8 «Nu, amia, a 'na nwnunu wa 'ka a:n <Wlabi> la -ni. -We ka gbv -wa, bhelia a 'dekpva -mia, amiaa -Slolunya -bhlogbo.»

9 A 'na lali dudugv -nyume yabhlogbo <Dide> -ni. Nu, amiaa Dide -bhlogbo, o mi yali.

10 Amiaa 'dekpva nyidi, a 'na lali nyume <-Kanyo> -ni. Amiaa -Kanyo -bhlogbo, mo -wa -Lagoo -Bhasanyo.

11 -J 'kaa a:n 'yugali, o -mi amiaa zolubhonunya nya.

12 «Nu, nyume -o yilimania o 'de, zo -Lago yia o belia, 'in nyume -o belia o 'de zo, 'yilimania -Lago yia o.»

(Mk 12.40; Lk 11.39-42,44,52, 20.47)

13 J nee 'ya: «-Lagoo titee gwesanya -yo Falizinyuma, gbonyuu mi amiaa -nv nya! Weli 'so -nyuma a -mia. -We ka gbv -wa, -Lagoo nyumaa 'wlulapiligbee 'yoo a kikalaha. Amiaa 'de'e pla -mo, 'in -wa 'yubhaa wa 'ka -mo pla, 'in a kulva wa 'yoo.

[14 «-Lagoo titee gwesanya -yo Falizinyuma, gbonyuu mi amiaa -nv nya! Weli 'so -nyuma a -mia. -We ka gbv -wa, -dugbanwmi a saa -maa -lu weee kwee. 'In a bhuhhoea -Lago nyumaa 'yliya 'wv kpokpo, nyuma tiklu 'bhisa. We 'gbv, -Lago yia amiaa -yogbv 'wobhua, 'in amiaa -kaslv 'ka nyuma tolbaa -nv 'wvzi.]

15 «-Lagoo titee gwesanya -yo Falizinyuma, gbonyuu mi amiaa -nv nya! Weli 'so -nyuma a -mia! -We ka gbv -wa, dudu weee -yo 'nyu weee -gv a plua, a 'ka nyume yabhlogbo 'yi, o 'ka amiaa gbv -yowwuu. A -ka -moo 'yi, 'in amiaa lenugbv zeha -moo nyume 'nyuu. 'In -Lago paa o -kaslv 'wv, we 'ka amiaa -nv -zi -zakpa 'so.

16 «Amia, nyumaa 'yoo daslolunya, a ka 'lo, gbonyuu mi amiaa -nv nya! A nee: <Nyume -ka -Lagobudu 'kadu bi, we mi bhe. 'In -o -ka -Lagobudu 'kadu -can bi, we mi nu, o nv we le tein.>

17 -Sabhe 'wlukoon, 'lolonya! Nu, -Lagobudu 'yli we -zi -can, mo nva le, 'in -can yia -lu tiklu -ze. A 'ni we 'ji -yii?

18 A nee 'yae: <Nyume -ka 'slakagusalilu bi, we bhe. Nu, nyume -ka wlawlalu -we mia 'slakagusalilu -gv bi, we mi nu, o nv we le tein.>

19 'Lolonya, nu, 'slakagusalilu 'yli we -zi wlawlalu. Mo nva le, 'in wlawlalu yia -lu tiklu -ze, a 'ni we 'ji -yii?

20 Nu, nyume -ka 'slakagusalilu bi, 'slakagusalilu -yo -lu weee wa palia we -gv la, 'mo o bia.

21 Nyume -ka -Lagobudu 'kadu bi, -Lagobudu -yo -Lago, -o -dia -mo la, 'ma o bia.

22 Nyume -ka yali bi, -Lagoo 'nnumukpe -yo -o -dia we -gv la, 'ma o bia.

23 «-Lagoo titee gwesanya -yo Falizinyuma, gbonyuu mi amiaa -nv nya! Weli 'so -nyuma a -mia! -We ka gbv -wa, -titikpi -we menia: 'mati klaa, fenuwi klaa, we -yo kume 'bhisa, we kugbuaa -gv -bhlo -nv a bhua 'wv, 'mo a nyea -Lago. -Zugba a tide -Lagoo titee gbv 'kadu 'yi, -we -wa: <A -mi tiklu, a -ka nyazidi, 'in a zo -Lago dli -gv.> -We mia de, 'mo a 'ka yaa lenu tia, 'in a 'na dlvl -luu kugbua -gv -bhlo -nv wlawle 'wv nu.

24 Amia, nyumaa 'yoo daslolunya, a ka 'lo! Amiaa 'mama nyu a lloa 'wv, a 'ka -mo -kniku -saa 'gbv. Toon, 'in a mnaa *-nyomee, -glu!

25 «-Lagoo titee gwesanya -yo Falizinyuma, gbonyuu mi amiaa -nu nya! Welh 'so -nyuma a -mia! -We ka gbu -wa, 'kopyo -yo 'setu ku -yo a wolba, 'in -zugba 'wie -yilyilie -yo 'nyii ye we.

26 Falizinyume, -in ka 'lo. Tiada, -wolv -slo wee 'kopyu nukple we 'ka tiklu -mi.

27 «-Lagoo titee gwesanya -yo Falizinyuma, gbonyuu mi amiaa -nu nya! Welh 'so -nyuma a -mia! -We ka gbu -wa ni, -we -yo an 'wolvba, mu -wa gbawla -we -yo wa 'paa pentlu 'pupa. We ku -yo mia, 'yli we nania. We nukple mia, we mi yeda 'kva klaa, 'kwie klaa, we -yo zenzen -lu weee nya.

28 Sa 'bhisa, nyuma -ka an 'yi ni, a mi tiklu wa 'yilia 'wu, 'in amiaa nukple mia, yo mi -mo, 'in a 'ni tiklu -mi.

(Lk 11.47-51)

29 «-Lagoo titee gwesanya -yo Falizinyuma, gbonyuu mi amiaa -nu nya! Welh 'so -nyuma a -mia! -We ka gbu -wa, -Lagobbu -falipanya -yo nyuma tikluu gbawla a subhaa, 'in a namania we 'yli.

30 'In a nee: «-A -ka yaa -amiaa dukpasu bhla 'wlv, -a 'na 'ka yaa wa glaa -mi, -a 'ka -Lagobbu -falipanya lasa.»

31 'Sa a bhua amiaa 'dee -yogbu 'wu. -Wa 'bhaa -Lagobbu -falipanya ni, wa 'yuaa 'debbie -gbolu a -mia.

32 We -ka 'sa -mi, -we amiaa dukpasu dia gwe, a bhia we.

33 Tibhenya, 'munime -gnu! Amiaa dli 'wu ni, a mneni a 'ka -Lago amiaa -Kosu 'wopapie kwee 'tlaa? -Innya, a 'ni we mneni.

34 We 'dee 'gbu, a pu yukwli. Ni, -Lagobbu -falipanya klaa, gbuyilonya klaa, we -yo nyuma -wa 'kaa an gbu -slolu, 'ma na yia amiaa -gbe tiea. Tolba a yia 'bhaa, tolba a yia *su -gu lakulba, tolba a yia selia -Lagobudunya zo, 'in a 'ka wa 'bi vu 'gbe -bhlo -bhlo 'wu.

35 Gbu -we ka 'gbu in yia wa tie, mu -wa ni, -Lago yia an -kaslv 'wopaa nyuma tiklu weee wa 'bhaa, wa 'gbu. Tiada, wa 'bhaa *Abeli, nyume tiklu. We bhialda -wa, Balasii 'yu Zakalii 'bhabhie. 'Mo wa 'bhaa -Lagoo -mowlvda -yo 'slakagusalilu nyidi.

36 In nee an -yla gbuzonu sae: -we weee mia daa 'gbu, -Lago yia desleen -nyuma -kaslv 'wopaa.

-Zezu paha -Zeluzalemv -nyuma -yla gbv la

(Lk 23.34-35)

37 «-Zeluzalemv -nyuma, -Zeluzalemv -nyuma, amia -wa bhaa -Lagobbu -falipanya, 'in nyuma -Lago paa an yoo, -wa bhaa wa gbaku 'wu. Sa nyuu gogwllala we 'yua 'wlu we -kapue zo, 'in we gblia we -gu la, in 'yibha in 'ka 'sa an 'wluggwllali bhla weee nya, 'in a 'ni we -yogwuu.

38 We 'gbu, -Lago yia amiaa -budu 'kadu solv lapalilia.

39 In nee an -ylae: a 'na 'ka 'masleen 'mi 'yi, 'in bhla -we nya a 'kaa gba ni, «Nyume -o yia Nyumaa -Kanyoo 'hni nya, -Lago hwna o 'nyu la», 'in we bhla 'kaa nyini.»

24

-Zeluzalemvgbee -wlvwlv -yo Nyume 'Yuu yiyigbv

(Mk 13.1-2; Lk 21.5-6)

1 -Zezu 'tlaa -Lagobudu 'kadu zo, o mia mnida, 'in o 'binonya nee o -yla: «Yla 'saa wee -budu ni wa!»

2 -Zezu nee wa -yla: «A yi we -yo, we 'ni muv? In nee an -yla gbuzonu sae: tukpanya -muni 'yabhlogoo 'na 'ka we -libheyi -gu -tv. Jitea we 'de weee yia.» (Mk 13.3-13; Lk 21.7-19)

³ Ɔ-dia Olivusunyaa -gogɔ 'wlu la, da wa -nyaa 'wɔ, 'in ɔ 'binɔnya yia ɔ kwesi be, 'in wa yia ɔ layibha: «Lɛbhla -mɔɔ 'ka lɛnɔa? Lɛɛ -lu 'ka we -sloɔ nu, -na yiyibhla -yɔ dɔdɔ labhɔ bhla ka cɔpa? Gba we -aɔn -yia.»

⁴ Ɔ nɛɛ wa -yia: «A zɔ amiaa 'de 'yliyɔ, -mɔɔ yi 'wɔ nu, wa nu aɔn -dawli 'wɔ.

⁵ Nu, nyima -duun yia na 'ɲni -gɔ yia, 'in wa 'ka gbaɛ: «Ami -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ!» 'In wa 'ka nyima duun -dawli 'wɔnu.

⁶ «A -ka 'nɔ nu, wa mi tɔgɔda da -kwɛin, 'in a -ka 'nɔ nu, wa mi tɔgɔda da 'pɔpɔ, a 'na nɔnɔ nyano -ni. We mi nu, we nu lɛ, -mɔɔ 'ni -slɔ dɔdɔɔ bhialida.

⁷ Tɔ yia laga dɔdɔ 'sɔ nyidi 'wɔsɔa. 'Gbe yabhlo yia we -libheyi -yɔwɔsɔɔba. Nyɔ yia yia da tɔba, 'in dɔdɔ 'ka zuklu.

⁸ Sa 'ɲwɔɔ -ka gwalia yi ɔ sia, 'sa wee dɔdɔ bhia bhiɛɛ gwɛɔda yia -mia.

⁹ «We bhla kpaa wa yia aɔn, 'in wa 'ka aɔn 'kɔlyɛ 'wɔpali, 'in wa 'ka aɔn 'bha. Na 'gbɔ, dɔdɔgɔ -nyima weee yia aɔn 'wɔnyɛa.

¹⁰ -Mɔɔ bhla tɔba yia 'mi dli -gɔ -saa, 'in wa 'ka wa -lima wla, wa 'ka wa kpa, 'in wa 'ka wa -lima 'wɔnyɛ.

¹¹ Nu, nyima duun yia yia, 'in wa 'ka gba nu, ma -wa -Lagɔgbɔɔ -falipanya. Yo -wa yo. 'In nyima duun wa yia -dawli 'wɔnɔa.

¹² 'Ylɔnyunogbɔ yia zumaɔa. We 'dɛɛ 'gbɔ, nyimaa zekalɔdɔ yia -gɔdoɔ bhabha nyima duun dli zɔ.

¹³ Nu, nyimɛ ɔ 'ni 'mi dli -gɔ -sa, 'in ɔ 'ka we bhloluda nyini, -Lagɔ yia ɔ gbɔ 'wɔsaa.

¹⁴ Nu, wɛli -zɔnɔ -we gbaa -Lagɔɔ nyimaa 'wlulapɔɛ gbɔ, 'mɔ wa yia gbaa dɔdɔ weee -gɔ, 'in nyima weee 'ka we 'nɔ. Tɔnɔ, 'in dɔdɔɔ bhia bhla nyinia.

(Mk 13.14-23; Lk 21.20-24)

¹⁵ «Nu, -lu -we -Lagɔ 'ni 'yibha, 'in we saa -lu weee la, 'mɔ a yia 'yia -mɔ -Lagɔɔ -mɔwɔda. (Nyimɛ ɔ -ka 'sɛbhe ni zɛli, ɔ 'nɔ we 'wɔla.) Nu, -Lagɔgbɔɔ -falipanyɔ Daniɛli gbaa wee gbɔ.

¹⁶ Nu, nyima -wa -ka Zudee -dɔdɔ -gɔ -mi, wa -yɔ -gwagwie mni zizea -gɔgɔnya 'wlu.

¹⁷ Nyimɛ ɔ -ka nyapɛda -mi 'pipeɛ, ɔ 'na mni ɔ -lu 'wɔbhua -budu zɔ -ni.

¹⁸ 'In -mɔmɔ -ka kpaa -mi, -mɔɔ 'na yili -mɔɔ -bana 'bɔ -zɔɔ -ni.

¹⁹ «Lɛɛ gbɔnyuu yi 'sa nɔkplabhue ɲwɔ -yɔ 'ɲwɔ -wa mia 'yua 'nyɛɔda yia, wee 'ylɔnya -mni nya!

²⁰ Nu, -a bhuhhoe -Lagɔ, we yi lɛnɔ ɲwɔtɔyibhla, we -yɔ *Nyapɛylɔ nya.

²¹ Nu, we bhla mia, siasie 'kadɔ wa yia 'yia. 'Lee, -a -ka bhaa 'wɔ, we 'sasɔkpa -gbɔ ka -slɔ lɛnɔɔ, 'in lɛ we yia nɔa yi? -Innya, we 'na 'ka lɛnɔ.

²² -Lagɔ 'ni yaa wee 'yli -gɔsa, -zugba nyimɛ yabhlogbɔɔ 'ni mneni ɔ 'ka 'pɔ. Nu, ɔ nyima ɔ -saa -bha, 'in wa 'ka wa -dawli 'wɔnɔ, 'in wa 'ni we mneni.

²³ Nu, nyimɛ -ka gba -Lagɔɔ -Bhasanyɔ mi -seli, 'in wa -ka gba nu, ɔ mi mɔ, a 'na zɔɔ we dli -gɔ -ni.

²⁴ Yocian yia yia, 'in wa 'ka gba nu, ma -wa -Lagɔɔ -Bhasanya, 'in tɔba 'ka gba nu, -Lagɔgbɔɔ -falipanya wa -mia. Gwɛdigbɔ -yɔ gbɔ 'kadɔ wa yia lɛnɔa. 'In -wa -Lagɔ -saa -bha, 'in wa 'ka wa -dawli 'wɔnɔ, 'in wa 'ni we mneni.

²⁵ «A pɔ yukwli in 'ka aɔn 'dizɔ.

²⁶ Nu, nyimɛ -ka gba: Ɔ mi da beblɛɛ, a 'na mni -mɔ -ni, 'in wa -ka gba: Ɔ mi zizeda da -putu, a 'na lali we gbɔzɔnɔ -ni.

²⁷ Sa 'nyu -ka 'yika 'pa, 'in we -nyumalu yali 'wɔɔɔɔ bhɔa 'ylɔ 'wɔsɔɔba, 'in we nyinia 'ylɔ bhilida, 'sa *Nyimɛɛ 'Yu yia yia.

²⁸ Da 'kwie -ka -mi, -bha -ɲwaaa -zlo mia.

(Mk 13.24-27; Lk 21.25-28)

²⁹ «Tɔnɔ, wee siasieɛ 'ylɔnya nu 'biɔ,

⊲Nikpise yia kpaá,
 'yɪɪ 'na 'ka 'pɪ.
 Nikpise yia kpaá,
 'cɔ 'na 'ka lɪ.
 Nikpise yia kpaá,
 -zɛɪ yia yalɪ 'bhɔa we 'ka bhɪ.
 -Lu weee miá yalɪ,
 zuklua we yia.⊳

30 «Tɔɔn, -we slɔlua nu, ɔɔ Nyumɛɛ 'Yu mi yida, 'in nyuma yia we -yɔ yalɪ. Tɔɔn, 'in dɔdɔɔɔ -nyuma weee wazɛa, 'in wa kpɪa 'wɔ. -Slɛɛn, Nyumɛɛ 'Yu wa yia -yɔyia yida yalɪpɔpa 'wɔ, 'tɪtɛ -yɔ zɪ weee nya.

31 Nu, lɛglɛ 'kadɔ -ka gba, 'in ɔ paa ɔ 'anzɪnya yoo dɔdɔ weee -gɔ, -wa -Lago -saa -bha 'gbe weee 'wɔ, we 'ka wa la.

(Mk 13.28-31; Lk 21.29-33)

32 «-We figisu slɔlua, a 'nɔ we 'wɔla. We 'kɪya -ka tɔɔmanɪda -mɪ, 'in we -ka tɔpɔda -mɪ, a yibheli we 'ji nu, 'nyu -lɔa bhla ka cɪpa.

33 'Sa -bhlokpade, a -ka 'sasɔkpa -gbɔ -mɪni lɛnɔda 'yɪ, a yibheli we 'ji nu, ɔɔ Nyumɛɛ 'Yuu yiyibhla ka cɪpa. ɔ 'nɪ -slɛɛn latɔɔɔ.

34 In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ saɛ: dɛslɛɛn -nyumaa 'dɛ weee 'na 'ka tɪ, 'in wee gbɔnya -mɪni 'kaa lɛnɔ.

35 Nu, la yalɪ -yɔ dɔdɔ yia 'bhɔa, na wɛɪ 'na 'ka labhɔ 'mnumnu.

(Mk 13.32-37; Lk 17.26-30,34-36)

36 «Nu, nyumɛ yabhlogbɔɔ 'nɪ wee stasɛɛ bhla -yɔ we 'yɪ -yi. Yalɪ 'anzɪnya -yɔ -Lagoɔ 'Yuu 'dɛbhie, wa 'nɪ wee 'yɪ -yi. Nu, na Dide -bhlogbɔɔ -yia wee 'yɪ.

37 -We 'plɪa *Nowee bhla, zɪ ɔɔ Nyumɛɛ 'Yu yia yia, mɔ yia lɛnɔa.

38 Da 'nyu 'kadɔ 'nɪa -slɔ nyuma lasa, -zugba wa mi lida, wa mi 'mada, wa mi kɔkwalɪda, wa mi wa 'ɪɲwɪnyua yɪ zɔda. Tɔɔn, 'in Nowee yia batoo 'kadɔ 'wɔgbɪa.

39 Zezeguda 'kaa wa lasaa yi, waa nyuma 'nɪ gbɔ yabhlogbɔɔ 'wɔlanɔ. 'Sa -bhlokpade we yia -mɪa ɔɔ Nyumɛɛ 'Yuu yiyizɪ.

40 «Nyuma 'sɔ -ka kpaá -mɪ, 'yabhlo wa yia 'wɔbhua, 'in wa 'ka -bha ɔ -libheyi tɪ.

41 'Nɲwɪ 'sɔ -ka bhuda -mɪ, 'yabhlo wa yia 'wɔbhua, 'in wa 'ka -bha ɔ -libheyi tɪ.

42 We 'dɛɛ 'gbɔ, a -tɔ 'yɪiyɔgada. 'Yɪ -we nya amɪaa -Kanyɔ 'kaa yi, a 'nɪ we -yi.

43 «A yibheli we 'ji nu, bhla -we nya 'wienyɔ 'kaa -buduu -kanyɔɔ -gbɛ yi sabɔ, ɔ -ka we -yi, ɔ 'na 'ka 'ylaa ɲwɔ, 'in ɔ kulba ɔ 'yoo, -mɔɔ yi -budu zɔ pla.

44 We 'dɛɛ 'gbɔ, a mnazɪ amɪaa 'dɛ la. Nu, bhla -we a 'nɪa -tɔɔ, we nya Nyumɛɛ 'Yu yia yia.

Zɔlubhonnyɔ -zɔnɔ -yɔ zɔlubhonnyɔ 'nyuuu gbɔv nine
 (Lk 12.41-48)

45 «Zɔlubhonnyɔ, ɔ zɔa ɔ -kanyɔ 'nɔɲwɛ, 'in ɔ -yia gbɔ, sa ɔ miá? Mɔ -wa, -ɔ, ɔ -kanyɔ tɪa ɔ -lima -yɔ, 'in lilibhla -ka bɛ, ɔ 'ka wa lɪlɪɪ 'nyɛ.

46 ɔ -kanyɔ -ka lɔyi, ɔ -ka 'yɪ nu, -mɔɔ mi ɔ lubhɔ nɔda, 'wɔtɔtɔɛ -dlɔɔ mi ɔ -nɔ nya.

47 In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ saɛ: ɔ -kanyɔ yia -mɔɔ zɔzɔnɔ weee ɔ yoo 'nyɛa ɔ 'ka we 'yɪiyɔzɔ.

48 We -ka nu, ɔɔ zɔlubhonnyɔɔ nɔkplɛ -nyu 'yɪ, 'in ɔ gbaa ɔ 'dɛɛ dlɪ zɔɛ: «Na -kanyɔ yia -mɔ -gwɛa.»

49 'In ɔ bhɪa ɔ -lima bhɪtɛ, ɔ -yɔ nɔmanya 'sɔ lia, 'in wa maa.

⁵⁰ 'Yli -we nya ɔ 'nia ɔ -kanyɔ wɔda -mɪ, 'in bhla ɔ 'kaa yi, ɔ 'nia we -yi, we nya ɔ yia.

⁵¹ ɔ -kanyɔ yia ɔ vua, 'in sa -Lagɔ paa wɛli 'sɔ -nyuma -kaslv 'wɔ, 'sa ɔ yia -mɔɔ -kaslv 'wɔpaa, mɔ wa wilia, 'in wa lia gla 'wɔ.»

25

'Yiesia kugbuua gbvɔ nine

¹ «Niɪ, -we -yɔ -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɩɩe 'kaa 'wɔwlv, mɔ nɪ: mɔ -wa 'yiesia kugbuua. 'Nywɔkwafetɩ zli, ma 'tlaa, wa 'ka 'ɲwɔɔɔ 'lowli yoo mɪɪ.

²⁻⁴ Wa gbu 'nia 'ylimna, wa -yɔ wa 'napɛ mɪɪ, wa 'nɪ wa 'napɛɛ 'nyu 'wɔbhɩ. Wa gbu -mama -yia gbɩ, -maa 'bhua -maa 'napɛ -yɔ -maa 'napɛɛ 'nyuu -tukpɩ 'sɔ 'wɔ.

⁵ ɔɔ 'ɲwɔɔɔ 'lowli 'nɪ yida -mɪ -pa. 'In 'kɔa yia wa 'yli lawla. 'In wa yia 'yɩaa ɲwɔ.

⁶ «Sabɔ -nyɪɪ, 'in nyɪɛ yabhlo yia 'wɔkpɩ: <'Lowli ka yɩɔɔ! A mɪɪ ɔ yooɔɔ!»

⁷ Tɔɔn, waa 'yiesia ganɔa, 'in wa yia wa 'napɛ lamnazi.

⁸ «-Wa 'nia 'ylimna, wa nɛɛ -wa -yia gbɩ -yɩa: <-Amɪaa 'napɛ mɪ nyumoda, a 'nyɛ -aɪɪ 'napɛɛ 'nyu.»

⁹ «-Wa -yia gbɩ, -maa nɛɛ wa -yɩa: <-Innya, 'napɛɛ 'nyu 'nɪ 'wɔzu amɪaa -nɔ -yɔ -amɪaa -nɔ -yɩa. A mɪɪ we pɛlvpanyaa -gbɛ, a 'ka amɪaa -nɔ zɔ -bhlo.»

¹⁰ «Wa mɪɪa 'napɛɛ 'nyu zɔa, wa -manɪ -mɔ, 'in 'ɲwɔɔɔ 'lowli yia yi. -Wa mnazɩa wa -nɔ la, 'in wa -yɔ ɔɔ 'lowli yia 'fetɩ -budu zɔ pla. 'In wa yia -bha kla.

¹¹ «-Mɩv 'bigv, wa talva -manɪ yia yi, 'in wa nɛɛ: <-Amɪaa -kanyɔ, -amɪaa -kanyɔ, -kalɪ -bha, -a 'ka pla.»

¹² «ɔɔ 'lowli nɛɛ: <In nɛɛ aɪɪ -yɩa gbɔzɔnɔ sa: in 'nɪ aɪɪ -yi.»

¹³ -Bha -Zezu bhɩa we -gɩɛ: «A -tɩ 'yɩiyɔgada, -we ka gbɩ -wa, a 'nɪ we 'yli -yi -bhlo, 'in a 'nɪ we bhla -yi.»

Zɔlvbhonɩya taa gbvɔ nine

(Lk 19.11-27)

¹⁴ «-We -yɔ *-Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɩɩe 'wɔwlvɔa, mɔ -wa nyɪɛ yabhlo. Mɔ mɪa 'lakpa 'wɔ mɪɪda, 'in ɔ yia ɔ zɔlvbhonɩya la, ɔ 'ka wa ɔ 'ɲnɪmɪɪɪ yoo 'nyɛ, wa 'ka we 'yɩiyɔzɩv.

¹⁵ -We nyɪɛ yabhlo mɪɪɪɪa ɔ 'ka 'yɩiyɔzɩv, 'mɩ ɔ 'nyɛa ɔ. ɔ 'nyɛa yabhlo -can bi gbɩ, wa 'sɔnɩ -can bi 'sɔ, 'in ɔ yia tanɩ -can bi -bhlo 'nyɛ. Tɔɔn, 'in ɔ yia mɪɪ.

¹⁶ «-ɔ 'yɩa -can bi gbɩ, ɔ tɩtɩa we -gɩla -valepapɩɛ nya, 'in ɔ yi 'yaa -can bi gbɩ we -gɩpalɩ.

¹⁷ 'Sa -bhlokpade, ɔ 'yɩa -can bi 'sɔ, 'in -mɔɔ yi 'yaa -can bi 'sɔ we -gɩpalɩ.

¹⁸ ɔ 'yɩa -can bi -bhlo, ɔ mɪɪa, ɔ yia 'bhɩka 'bhɩɩ, 'in ɔ yia -mɔ ɔ -kanyɔɔ -can zɩɛ.

¹⁹ «We 'bɪ -gwɩɛa 'wɩ, 'in wa -kanyɔ yia yi ɔ 'ka ɔ -lu zɛɩ wa nya.

²⁰ ɔ 'yɩa -can bi gbɩ, ɔ bɛa ɔ kwesi, 'in ɔ yi 'yaa -mɔ -can bi gbɩ wɩɩɩ. ɔ nɛɛ: <Na -kanyɔ, -in ka 'mɪ -yɔ -can bi gbɩ tɩ, in 'ka we 'yɩiyɔzɩv. In ka -can bi gbɩ 'yɩ 'ya, mɩ mɪa da.»

²¹ «ɔ -kanyɔ nɛɛ ɔ -yɩa: <We nanɪ 'yli, -in mɩ zɔlvbhonɩyɔ -zɔnɩ nya, 'in -na zɩa 'mɪ 'nɩɲwɛ. -In ka -lu -sɛɩ 'yɩ, 'in -in yia we 'yɩiyɔzɩv tɩkɩɩ, we 'dɛɛ 'gbɩ na nyɛa -mɩ -lu duun, -in 'ka we 'yɩiyɔzɩv. -In yi, in -yɔ -mɩ 'sɔ 'ka 'mɪɪa li.»

²² «-ɔ 'yɩa -can bi 'sɔ, ɔ bɛa ɔ -kanyɔ -yɔ, 'in ɔ nɛɛ: <Na -kanyɔ, -in ka 'mɪ -yɔ -can bi 'sɔ tɩ, in 'ka we 'yɩiyɔzɩv. Niɪ, in ka -can bi 'sɔ 'yɩ 'ya, niɪ, mɩ mɪa da.»

23 «᠔ -kanyo nee o -yla: <We nanu 'yli, -in mi zolubhononyo -zono nya, 'in -na zwa 'mi 'nonjwe. -In ka -lu -sele 'yi, 'in -in yia we 'yliyozo tiklu, we 'de'e 'gbu, na nyea -mi -lu duun, -in 'ka we 'yliyozo. -In yi, in -yo 'mi 'so 'ka 'muna li.>

24 «᠔ 'yia -can bi -bhlo, o bea o -kanyo -yo, o nee: <Na -kanyo, in -yi we 'ji nu, -in 'te, da -in 'nia -lu gwlo, -mo -na kwaa we. 'In da -in 'nia 'mno 'pa, -mo -na dia we.>

25 In mi -mi sodaa 'gbu, in mnia, 'in in yia -na -can zize 'bhoka 'wu. Nu, wee -na -can ni.>

26 «᠔ -kanyo nee: <Na zolubhononyo, -na nukple -nyu 'yli, 'ya -in 'yaa, -in -yi we 'ji nu, da in 'nia -lu gwlo, -mo na kwaa we, da in 'nia 'mno 'pa, -mo na dia we.>

27 We -ka yaa 'sa -mi, -mumu ka 'gbu -in 'ni na 'gwezi banki 'wokwaa? 'In da in -ka yi, 'in in 'ka -mo we -sa, -zugba we ka -gu -bhoa?>

28 «᠔, o nee o lubhononya -yla: <A -sa wee -can bi -bhlo o kwee, 'in -o kaa -can bi kugba, a 'ka we o yoo 'nye.>

29 -Wa weee kaa -lu duun, wa -no wa yia -gupaha, 'in wa -no 'ka 'wuzumanu. Nu, nyume o 'nia -lu duun -ka, we -sele mia o kwee, kwee wa yia we o -saa.

30 ᠔o zolubhononyo o ka nukple -nyua 'yli, o mia da ni, a viteli o 'pipee, nikipse 'wu, mo wa wilia, 'in wa lia gla 'wu.>

31 «᠔o Nyumee Yu yia yia, duduu 'wlulapilinyo 'tite nya, o -yo o 'anzu weee 'so. -Bha o yia o 'niamnikpe -gu ladia, 'in o 'ka nyuma 'wlulapili.

32 Laga weee yia o 'yu 'wlugbelia, 'in mo yia nyuma -yosisalia. Sa numee 'yliyozonyo sisalia bhabhlenya -yo wlinya -yo,

33 'sa o Nyumee 'Yu yia bhabhlenya lilikwesolo zwa, 'in o 'ka wlinya kopesolo zu.

34 -Sleen, o nyumaa 'wlulapilinyo yia gbaa -wa mia o lilisolo -yla: <Amia, -mama na Dide palia so -zono -gu la, a yi. A yi, dudu -lolu na Dide mnazia la ain -yla, we 'ka duduu gwedida 'bhu, a yi a 'ka we -goladi.>

35 Nu, nwo ka 'mi 'bha, 'in a yia 'mi lililu 'nye. 'In 'nyumatu yia 'mi 'bha, 'in a yia 'mi 'nyu 'nye. In mi zlume 'lakpayu nya, 'in a yia 'mi kpa so 'so nya.

36 In mi zlume kpanu nya, 'in a yia 'mi 'naa ku 'wogbali. In ka zlume gu -yo, 'in a yia 'mi 'yuo 'paa yi. In mi zlume -kaslo 'wu, 'in a yia 'mi -yobe.>

37 «'In -wa mia tiklu yia we 'bigopali o -ylae: <-Amiaa -Kanyo, nu, -in nee, nwo mi -mi 'bhada, 'in -a yia -mi lililu 'nye, 'nyumatu mi -mi 'bhada, 'in -a yia -mi 'nyu 'nye.>

38 Da -a 'yili -mi 'lakpayu nya, 'in -a yi -mi kpa so 'so nya? -In mi kpanu nya, 'in -a yi -mi 'naa ku 'wogbali?

39 -In ka gu -yo, -in mi -kaslo 'wu, 'in -a yi -mi -yobe? Labhla -a 'yi -mi, 'in -a yi we lenva?>

40 «Nyumaa 'wlulapilinyo yia gbaae: <In nee ain -yla gbuzono sa, -we a nua le na 'busa bhelia -yla, na 'de -yla a nua we le.>

41 «᠔, o nyumaa 'wlulapilinyo yia -wa mia o kopesolo -yla gbae: <Amia -Lago tia me -yo la, a be lu! Nu, -kosu -we'e nyumoa, -we -Lago mnazia la *Kuzu -yo we 'anzinya -yla, a mni -mo.>

42 Nwo ka 'mi 'bha, 'in a 'ni 'mi lililu 'nye. 'Nyumatu mi 'mi 'bhada, a 'ni 'mi 'nyu 'nye.

43 In mia 'lakpayu nya, a 'ni 'mi kpa so 'so nya. In mia kpanu nya, a 'ni 'mi 'naa ku 'wogbali.>

44 «'In we 'bigu wa yia 'palia yiae: <-Amiaa -Kanyo, nu, -in nee, nwo mi -mi 'bhada, 'nyumatu mi -mi 'bhada, -in mi 'lakpayu nya, -in mi kpanu nya, -in ka gu -yo, -in mi -kaslo 'wu, 'in -a 'ni -mi -yobe. Labhla -a 'yi -mia? Labhla -a 'ni we lenva?>

45 «ƆƆ nyumaa 'wlulapilinyo yia we 'bigupaliae: (In nee ain -yla gbuzonu sae: -we a 'nia leno -wa mia -seɛɛ -yla, -ami -yla a 'nia we leno.)

46 «Ni, wamia, da wa paa wa -kaslo 'wu, 'in we'e bhia, -mo wa mnia. 'In -wa mia tiklu, 'yliyogagie -we 'nia bhlolua -ka, 'mu wa yia 'yia.»

26

Zuifvu 'yugalnya zva -Zezuu -yogbu
(Mk 14.1-2; Lk 22.1-2; Zn 11.45-53)

1 -Zezu bhia gbv weee ni gbagbue, 'in ɔ nee ɔ 'binonya -ylae:

2 «A -yi we 'ji nu, *'Wozityiliu 'feti ka cpa, we -tu 'wu 'yli 'so. Nu, ɔ Nyumee 'Yu, 'mo wa yia wlaa, wa 'ka ɔ *su -gb lakolu.»

3 Nu, -Lagobubonyaa -cian -yo Zuifvu nyuma kpası gbelia 'wlu *-Lagobubonyaa -kanyo 'kadu Kaifvu -budunwee,

4 'in wa yia weli -bhlo bhlu, wa 'ka -Zezu kpa 'wiemi, 'in wa 'ka ɔ 'bha.

5 Wa nee: «-A 'na kpali ɔ 'fetu 'yli nya -ni, we 'ni -muo, 'in nyuma gbugblolua.»

'Nwno yabhlo slua -Zezuu 'wluo *-lasikl
(Mk 14.3-9; Lk 7.36-50; Zn 12.1-8)

6 Da -Zezu mia Betani *solibhanyo 'Simoo -budunwee,

7 'in 'nwno yabhlo yia ɔ -yobe. Ɔ ka -bhonyida kwee, *-lasiklo -zonu, -we 'ka -vale 'tea, we mi we 'wu. -Zezu mia lida, 'in ɔ yia wee -lasiklo ɔ 'wluo slu.

8 Ɔ 'binonya 'yia we -yo, 'in wa yia 'ce 'pa, wa nee: «Lee -lu ka 'gbv ɔ nyumo 'sa sa wea?»

9 A mneni yaa a 'ka wee -lasiklo -zonu pelu 'pa, 'in a 'ka we 'gwēzi bobabhanya yoo 'nye.»

10 -Zezu yibhelia we 'ji nu, wa ka 'ce 'pa, 'in ɔ nee: «Lee -lu ka 'gbv a sialı ɔ ɲwno nia? -We ɔ nua 'mi -yla le, gbuzonu -wa.

11 Nu, bobabhanya -yo ain 'so mi 'yli weee nya. Nu, -ami mia, we 'ni 'yli weee nya in mi ain glaa.

12 Na gbawlaa 'gbv ɔ yia wee -lasiklo na 'wluo slu.

13 In nee ain -yla gbuzonu sae: da wa yia -Lagobv gba dudu weee -gb, -we ɲwno ni nua da le, gbaa wa yia we, 'in ɔ lenugbu 'ka nyumaa dli 'wu -tu.»

Zudası 'yibha ɔ 'ka -Zezu wla
(Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)

14 Toun, -Zezuu 'binonya kugbua le 'so glaa nyume yabhlo wa laa Zudası Iskalioto, mo mnia -Lagobubonyaa -cian -gbe,

15 'in ɔ nee: «'Lee, in -ka -Zezu wla ni, lee -lu a 'ka 'mi 'nyea?» 'In -maa yia ɔ tama glv -bhlo 'ya kugbua 'nye.

16 We 'bhv wee 'yli 'wu, sa ɔ 'kaa nu ɔ 'ka -Zezu wla, -bha ɔ bhlia we 'yooo datale.

-Zezu -yo ɔ wlawlanyo lia
(Mk 14.12-21; Lk 22.7-14, 21-23; Zn 13.21-30)

17 Nu, Zuifvu *'floo 'nia goɔ -yo -kaa 'fetu 'yilu tianu nya, 'in ɔ 'binonya yia ɔ layibha: «Mo -in 'yibha -a mni -mi -yla 'Wozityiliu 'feti -gb -lililu pia?»

18 -Zezu nee: «A mni -zoɔ nyume nu -gbe, * a gba ɔ -yla: (-Amiaa -Kanyo nee: «Na bhla ka nyini. -Na -gbe na yia 'Wozityiliu 'feti -saa, in -yo na 'binonya 'so.»)»

19 -We ɔ gbaa wa -yla, 'mu wa nua le, 'in wa yia wee 'feti -gb -lililu pi.

20 jibhe zaa, 'in -Zezu -yo ɔ 'binonya yia ladi wa 'ka li.

* 26:18 A zeli Mk 14.13-15

21 Da wa mia lida, 'in o nee: «In nee aın -yla gbuzonu sa nu, aın glaa, nyume yabhlo yia 'mi wlaa.»

22 'In we yia wa -yakpa, 'in wa yia o layibhayibhie bhli -bhlo -bhlo: «Na -Kanyo, we 'ni -ami, we 'ni muu?»

23 O nee: «O -yo 'mi 'so -ka 'floo 'hwa zapu lu, mo -wa.

24 Gbuzonu -wa: sa we mia celida -Lagosebhe 'wu o daa, 'sa o *Nyume 'Yu yia mnia. Nu, nyume -o 'kaa o wla, 'in wa 'ka o 'bha, gbunyuu mi -moo -nu nya. Wa 'ni yaa -moo gwali, we nanı 'yli.»

25 Zudası -o 'kaa -Zezu wla yia o layibha: «Wlabi, we 'ni -ami, we 'ni muu?» -Zezu nee: «-Mi gbaa de -muu!»

*-Zezu -yo o 'binonya lia
(Mk 14.22-26; Lk 22.15-20; 1 Kol 11.23-26)*

26 Wa mia lida, 'in -Zezu yia 'floo 'wobhu. O 'paa -Lago fuo, 'in o yia we ladıdlı. O dlilia we o 'binonya 'wola, 'in o nee: «A 'bhu we 'wu a 'ka we li, na ku -wa.»

27 -Muu 'bigu, 'in o yia nu -koppu 'wobhu, o 'paa -Lago fuo, 'in o yia we wa yoo 'nye, o nee: «A 'de weee 'ma we.

28 Nu, mu -wa na 'pıon -we yia jitea nyuma duuun 'gbu, 'in we 'ka -Lago -yo nyuma 'wosuslolu.

29 Nu, gbuzonu -wa, zlı na Dide -ka dudu 'wıulupılı, we zlı na maa nu lolu. We 'ni -muu, we 'ka -zeen 'wobhu, in 'na 'ka nu 'ma.»

30 Wa bhla -Lago -lu 'bhie, wa yia 'tla, 'in wa yia *Olivusunyaa -gogo 'wlu mni.

*-Zezu nee nu, Pielı yia o gbv kpela
(Mk 14.27-31; Lk 22.31-34; Zn 13.36-38)*

31 Tıon, -Zezu nee wa -yla: «Nu, -zeen saboo 'debhie -gbolu, a 'de weee yia 'mi 'bı 'bhva. Nu, we mi celida -Lagosebhe 'wıe:

'Bhlabhle 'yliyozonyo na yia 'bhaa, 'in bhlabhle 'ka lamno.»

32 Nu, in -ka tlı, in -ka 'wuso lu, Galilee na yia aın wolva mnia.»

33 'In Pielı nee o -yla: «Nyuma weee -ka -mi 'bı 'bhu, -ami 'na 'ka we lenu.»

34 'In -Zezu yia we 'bigupalie: «In nee -mi -yla gbuzonu sae: -zeen sabo mia, -na kpeli na gbv 'wola -zakpa ta, -zugba -koko 'ni -slo gbo.»

35 Pielı nee: «-Innya, we 'ni -muu, we -ka 'bha wa 'ka in -yo -mi 'so 'bha, in 'na 'ka -na gbv kpeli.»

'Sa -bhlokpade, wa 'de weee gbaa wee weli -bhlo.

*-Zezu bhubhoea -Lago Getisemanee
(Mk 14.32-42; Lk 22.39-46)*

36 -Zezu -yo o 'binonya 'so, 'in wa yia da wa laa Getisemanee mni. -Bha o gbaa wa -ylae: «A -dı da la, in 'ka mo mni, in 'ka -Lago bhubhoe.»

37 O -yo Pielı -yo Zebedee 'yua 'so klaa, 'in wa yia mni. -Bha o -gu yia, 'in 'pıon yia o dlı 'wu slo.

38 'In o nee wa -ylae: «Na dlı sulo mi 'mi 'bhada, a -tu 'yliyogada, a -yo 'mi 'so.»

39 O bea 'yu -se, 'in o yia 'klo lagbli, 'in o yia -Lago bhubhoe, o nee: «Na Dide, -in -ka we 'yibha, -in vlalı 'mi siasie 'kadu -mınu gwe. Nu, we 'na -zeli na domagbu -ni, we -ze -na domagbu.»

40 'In o yia o 'binonyaa -gbe luyi, -zugba wa mi 'ytaa 'wu. O nee Pielı -yla: «A 'ni mneni a 'ka 'yliyogada -tu 'leli -bhloo -kpıva, a -yo 'mi 'so?»

41 A -tu 'yliyogada, a bhubhoe -Lago, a yi laylagbu lu bhlıli. Nu, nyume dlı 'yibha we 'ka -lu -zonu lenu, 'in ku 'ni we mneni.»

42 Tıon, o 'bhu 'yaa wa -yo lu, 'in o yia -Lago bhubhoe. O nee: «We -ka nu, 'yoo -putu 'ni -mi, siasia -yoo 'ni in 'ka bhli, -na domagbu nu le.»

43 Ɔ yia lɔ, -zugba wa mɪ 'ya 'yɫaa 'wɔ, wa 'yɫi ka 'wɔwɔmanu 'gbɔ.

44 Ɔ 'bhɔva wa -yɔ lɔ, 'in ɔ yia 'yɫ be, 'in ɔ tanɔ yia -Lagɔ bhuhhoe -zugba ɔ gbaa wee weli -bhlokpade.

45 'In ɔ yia ɔ 'binɔnyaa -gbɛ yi lɔ, 'in ɔ nɛɛ wa -ylae: «A mɪ 'yɫaa 'wɔ -bhlokpade, nyapɛda a mia yi? Da wa 'kaa Nyɪmɛɛ 'Yu wɫa gbɔnyuu -lenɔnya -yla, wɛ bhla ka nyɪni.

46 A -sɔ 'wɔ, -a 'ka mɪni! A -tali, nyɪmɛ ɔ 'kaa 'mɪ wɫa, mɔ yia mɔ.»

-Zezu wa yia kpaɔ

(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Zn 18.3-21)

47 Da -Zezu mia gbada, weli mɪ ɔ ŋwɛɛ, tɔn Zudasɪ yia yi. Ɔɔ Zudasɪ mia, ɔ mɪ -Zezuu 'binɔnya kugbua lɛ 'sɔ glaa. 'In ɔ -yɔ nyɪmaa -zlo yia yi, tugɔgbɛ -yɔ su kibhe nya kwɛɛ. Niɪ, -Lagɔbɔbɔnyaa -cian -yɔ nyɪma kpasɪ tiea wa.

48 -Ɔ 'kaa ɔ wɫa, sa ɔ 'kaa ɔ wɫa, ɔ ka wa -yla we gba. Ɔ nɛɛ: «Nyɪmɛ in -ka gbɛli ni, mɔ -wa, a kpa ɔ.»

49 Tɔn, ɔ bea -Zezu -yɔ, ɔ nɛɛ: «*Wɫabi» ɔ fɔsasɛ nya, 'in ɔ yia ɔ gbɛli.

50 -Zezu nɛɛ ɔ -ylae: «'Tale, -we -in yia lenɔva, -in nɔ we lɛ slɔɪ.»

-Bha tɔlva bea -Zezu -yɔ, 'in wa yia ɔ kpa.

51 Niɪ, ɔ 'binɔnyaa 'yabhlo -saa tugɔgbɛ tɔkpa 'wɔ, 'in ɔ yia we -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔɔ zɔlɔbhɔnɔnyɔ 'pa, 'in we yia ɔ yukwɫi 'wɫu -di.

52 Tɔn, -Zezu nɛɛ: «Fa -na -gbɛ we 'bigɔ. Niɪ, -ɔ -ka tugɔgbɛ 'wɔbhu, tugɔgbɛ 'yɫi ɔ mɪni.»

53 -In yibheli we 'ji niɪ, in mɛni in 'ka na Dide bhuhhoe, -bha -bhlokpade, ɔ 'ka 'mɪ 'anzɪnyaa -zakpa kugbua lɛ 'sɔ yoo 'pa, we 'ka gɔ.

54 We -ka 'sa -mɪ ni, sa -we mia cɛɫida -Lagɔsɛbhe 'wɔ 'ka gbɔzɔnɔ -zɛa? Niɪ, we nɛɛ 'sa we yia 'plia.»

55 -Zezu nɛɛ wa -yla: «'Wiɛnyɔ in -mia, 'in a yia 'mɪ kpaɔ yi tugɔgbɛ -yɔ su kibhe nya kwɛɛ -nya yi? -Innyal! 'Yɫi weee nya, in mɪ ladida -Lagɔbudu 'kadɔ zɔ gbɔ -slɔluda, 'in a 'nɪ 'mɪ kpa.

56 Niɪ, 'sa we 'dɛ weee 'plia sa, 'in -Lagɔgbɔɔ -falɔpanyaa weli -we mia cɛɫida -Lagɔsɛbhe 'wɔ, we 'ka gbɔzɔnɔ -zɛ.» Tɔn, 'in ɔ 'binɔnya yia -bha ɔ ti -gwagwie nya.

-Zezu wa kwaa gbɔwɔbhunya 'yu

(Mk 14.53-65; Lk 22.54-55,63-71; Zn 18.13-14,19-24)

57 Wa kpaɔ ɔ, 'in wa yia ɔ -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ, -ɔ wa laa Kaifɔɔ -gbɛ kwa. Da -Lagɔbɔbɔnyaa -cian klaa, -Lagɔɔ titee gwesanya klaa, wa -yɔ nyɪma kpasɪ gbelia 'wɫu.

58 Piɛli mɪ -Zezu 'bi, ɔ 'nɪ ɔ -yɔ cɪpa, 'in ɔ yia -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔɔ -budunɔwɛɛ plali, ɔ 'ka -bha 'yɫi.

59 -Lagɔbɔbɔnyaa -cian -yɔ gbɔwɔbhunya weee titalia yoyogbɔ la -Zezu -yɔ, wa 'ka ɔ gbɔ 'wluladɪ, 'in wa 'ka ɔ 'bha, wa 'nɪ gbɔ yabhlogbɔɔ 'yɫi.

60 Nyɪma -wa yia -Zezu yɔ -gɔ la zɔlva, -maa -zu 'wɔ. Niɪ, nyɪmɛ ɔ 'kaa weli gba -we -yɔ wa 'kaa -Zezu 'bha, -mɔɔ 'nɪ -mɪ. -Slɛɛn, nyɪma 'sɔ -sɔa 'wɔ wa nyɪdi,

61 'in -maa nɛɛ: «-Ɔ mia da ni, ɔ nɛɛ niɪ, ɔ mɛni ɔ 'ka -Lagɔbudu 'kadɔ labhli, 'in ɔ 'ka we 'subha 'yɫi ta zɔ.»

62 -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ -sɔa 'wɔ, 'in ɔ nɛɛ -Zezu -ylae: «Nyɪma ni ka -mɪ gbɔ 'wluladɪ, -in 'nɪ mɛni -in 'ka gbɔ -gɔ -saa?»

63 -Zezu yia ŋwɛ -muda -tɔ. 'In -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ nɛɛ ɔ -ylae: «-In bi 'mɪ -yla, 'yɫiyɔga -Lagɔɔ 'ŋni nya: 'lee, -Lagɔɔ -Bhasanyɔ, -Lagɔɔ 'Yu -in -mia yi?»

64 -Zezu nɛɛ: «'Mɔ -in gbaa dɛ! In nɛɛ 'ya aun -yla niɪ, Nyɪmɛɛ 'Yu yia 'tɛtɛ -ka -Lagɔɔ lilisɔlɔ ladia. 'Yia a yia ɔ, yalɔppa -gɔ -zugba ɔ -yɔ we kwɫi.»

65 Tɔɔn, -Lagɔɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadu yia ɔ 'naa yla 'ce nya, 'in ɔ nɛɛ: «ɔ ka -Lagɔ wɛli, a 'dɛ weee ka we 'nɔ. -A 'nɪ -slɛɛn gbɔdayinyɔɔ gbɔ -ka.

66 'In amia, a nɛɛ lɛa?»

Wa nɛɛ: «ɔ -yɔgbɔ -wa, wa 'bha ɔ.»

67 Tɔɔn, wa yia ɔ -dlɛ klɔɔ slu, 'in wa yia ɔ -kwli 'pa, -zugba tɔlva sɔbhaa ɔ 'kpa yukwli,

68 'in wa nɛɛ: «-Lagɔɔ -Bhasanyɔ, nyɔɔ 'pa -mɪ -lua? -In gba ɔ 'ŋm!»

Pielɪ kpɛli -Zezuu gbɔ

(Mk 14.66-72; Lk 22.56-62; Zn 18.15-18,25-27)

69 Nɪ, Pielɪ -dɪ -bha la, 'pipeɛ -budunwɛɛ, 'in -Lagɔɔbɔnyaa -kanyɔ 'kaduɔ zɔlɔbhɔnɔŋwɔn yabhlo yia ɔ -yɔbɛ, 'in ɔ nɛɛ ɔ -yla: «-Mɪ, -in -yɔ Galileyu -Zezu 'sɔ mɪ ya.»

70 'In ɔ yia nyuma weee 'yibadi kpɛli, ɔ nɛɛ: «-We a mia gbada, in 'nɪ we -yi!»

71 ɔ mɪa 'suoo klolo -yɔ, 'in zɔlɔbhɔnɔŋwɔn yabhlo yia ɔ 'yɪ, 'in -mɔɔ nɛɛ nyuma mia -bha -yla: «-ɔ mia dɛ ni, ɔ -yɔ Nazaletiyu -Zezu 'sɔ mɪ.»

72 'In Pielɪ yia we kpɛli -tapa, ɔ nɛɛ bibie nyaɛ: «In 'nɪ nyumɛ ni -yi!»

73 -Bha bɛa -sɛ, -wa mia -bha, wa nɛɛ ɔ -yla: «Nɪ, gbɔzɔnɔ -wa, -in mɪ wa glaa. -Na gbagbawɛli -gɔ -a yibhelɪa we 'jɪ.»

74 Tɔɔn, Pielɪ yia bi, ɔ nɛɛ: «In 'nɪ ɔɔ -nyumɛ ni -yi! In -ka yo 'tɔbhɔ, -Lagɔ 'pa 'mɪ -kasɪ 'wɔ!»

-Bha -bhlokpade -kɔkɔ gboa.

75 'In Pielɪ dli yia -we -Zezu gbaa ɔ -yla -gɔ -bho: «Nɪ, -na kpɛli na gbɔ 'wɔla -zakpa ta, -zugba -kɔkɔ 'nɪ -slɔ gbɔ.»

Pielɪ 'tlaa, 'in ɔ yia nyaziwie wida -tɔ kpokpo.

27

-Zezu wa kwaa Pilatɪ 'yu

(Mk 15.1; Lk 23.1-2; Zn 12.28-32)

1 Zɔkɛ -papa, -Lagɔɔbɔnyaa -cian -yɔ Zuifɔɔ nyuma kpasɪ weee yia wɛli bhli, wa 'ka -Zezu 'bha.

2 Wa gbɔan ɔ, *Wlɔmɔ -nyumɛ ɔ pulɪa Zudee -dɔdɔ 'wlu la, wa laa Pilatɪ, 'in wa yia ɔ -mɔɔ -gbɛ kwa. 'In wa yia ɔ -mɔɔ yoo 'nyɛ.

Zudasɪ tla

(Lngb 1.18-19)

3 Zudasɪ, ɔ wlaa -Zezu, ɔ 'yia nɪ, wa ka ɔ -yɔgbɔ 'wɔbhɔ wa 'ka ɔ 'bha, 'in ɔ dli yia ɔ zukpa -sa. 'In wee tama glɔ -bhlo 'ya kugbua mia, ɔ yia we -Lagɔɔbɔnyaa -cian -yɔ Zuifɔɔ nyuma kpasɪ yoo 'nyɛ lɔ.

4 ɔ nɛɛ: «Nyumɛ ɔ 'nɪa gbɔnyuu yabhlogbɔɔ 'ji -yi, in ka ɔ wla wa 'ka ɔ 'bha, gbɔnyuu in nɔa lɛ.»

Wa nɛɛ ɔ -yla: «-Mɔɔ 'nɪ -amɪaa gbɔ. -Na 'dɛɛ gbɔ mɔ.»

5 Zudasɪ vitelia wee 'gwɛzi -mɔ -Lagɔɔbudu 'kadu ɔ, ɔ mɪa, 'in ɔ yia ɔ 'dɛ bɪzɪ.

6 -Lagɔɔbɔnyaa -cian 'bhua wee 'gwɛzi la, 'in wa nɛɛ: «Wee 'gwɛzi mia da nɪ, nyumɛɛ 'pɔɔn 'gwɛzi -wa, nɪ, -a 'nɪ mnɛni -a 'ka we -Lagɔɔbuduu 'kaduɔ 'kesu 'wɔzɔ.»

7 Wa bhli wɛli, 'in wa yia wee 'gwɛzi labhu, 'in wa yia we nya nyidabh-lanyɔɔ kpaɔ ɔ, we 'ka 'lakpanyaa 'bhɪluluda -zɛ.

8 We 'dɛɛ 'gbɔ wa laa -zɛɛn yɪ nya we «nyumɛɛ 'pɔɔn kpaɔ».

9 Nɪ, -we -Lagɔɔgbɔɔ -falpanyɔ Zelemi gbaa, mɔ nɔa lɛ.

«Nɪ, tama glɔ -bhlo 'ya kugbua, mɔ -wa -valɛ -we -gɔ *ɪzlaɛli -ylaashɪ bhli wɛli, wa 'ka ɔ 'wɔzɔlɔ.

10 'Mv wa 'bhua 'wv,
'in wa yia we nyidabhlanyo kpa'a 'wvzov.
Sa na -Kanyo tiea 'mi,
'sa wa nva we le.»

Pilati 'bhua -Zezuu -yogbo 'wv
(Mk 15.2-5; Lk 23.3-5; Zn 18.33-38)

11 Wa 'yigbelia -Zezu Pilati 'yu, 'in -moo nee o -yla: «'Lee, Zuifv 'wvluvilinyo -in -mia yi?»

'In -Zezu nee o -yla: «'Mv -in gbaa de.»

12 -Mvov 'bigo, -Lagobobonyaa -cian -yo Zuifv nyima kpasu dula o gbu 'wlu la,
o 'ni gbu -gv -sa.

13 Tovv, Pilati nee o -yla: «-We weee wa gbaa de -na da ni, -'in 'nv wee?»

14 -Zezu 'ni we 'yabhlogbo 'bigovali, 'in we yia Pilati nvwega -sobhali.

Pilati nee nu, wa 'bha -Zezu
(Mk 15.6-15; Lk 23.13-25; Zn 18.39-19.16)

15 Nu, Zuifv *'Wovzityili 'feti -ka nyini ni, -o nyimaa -zlo 'yibhaa, 'mo Wlvov -dovov 'wvluvilinyo saa -kaslv 'wv.

16 We bhla, nyime -o nyima weee -yia, wa laa -Zezu -Balabasi, mo mia -kaslv 'wv.

17 Da nyima duun gbelia 'wlu Pilati -gbe, 'in o yia wa layibhae: «Nyoo a 'yibha in 'tide 'yia? -Zezu -Balabasi yaayu, -Zezu wa laa -Lagoo -Bhasanyoo?»

18 Nu, Pilati 'de -yi we 'ji nu, zenyidli nya wa wlaa oo -Zezu.

19 Pilati -dia la, o mi gbuvobhuda, 'in o 'nvwo yia o weli yoo 'pa: «-In 'na plali nyime mia nu gbu 'wv -ni. O 'ni gbonyuu lenv. Nu, -zeev sabo mia, -mo 'yila 'wv, in ka o 'gbv -zila 'yi.»

20 * -Lagobobonyaa -cian -yo nyima kpasu sumania nyimaa -zlo -yola, wa 'ka gba nu, o 'tide -Balabasi 'yi, 'in o 'ka -Zezu 'bha.

21 O dovov 'wvluvilinyo nee wa -yla: «Nu, nyime yabhlo na yia 'yitidea. 'Lee, wa 'desobhie glaa, nyoo in 'ka 'yitidea?»

Wa nee: «-Balabasi!»

22 Pilati nee: «We -ka 'sa -mi, -Zezu wa laa -Lagoo -Bhasanyo, 'lee, lee -lu in 'ka novva?»

'In wa nee: «Kvov o *su -gv la!»

23 Pilati nee: «Gbonyuu -muvv o nv lea?»

'In wa yia 'wvkv 'tite: «Kvov o su -gv la!»

24 Da Pilati 'yia nu, -we o mia lenvda we bhe, 'in 'gbe mia gbugbloluda bhahba, o 'bhua 'nyu 'wv, o budoa kwe nyima weee 'yibadi, 'in o nee: «Nyime nu titliee 'gba 'ni 'mi 'wlu -mi. Amiaa 'dee gbv -wa!»

25 Wa 'de weee nee: «O titlie mia, -amiaa -yo -amiaa 'yilaaslu 'wlu -gbv -wa!»

26 Tovv, 'in Pilati yia -Balabasi -kaslv 'wvsa. 'In o nee 'sloja -yla nu, wa seli -Zezu, 'in wa 'ka o su -gv lakolv.

'Sloja nyania -Zezu
(Mk 15.16-20; Zn 19.2-3)

27 Pilati 'sloja kwaa -Zezu dovov 'wvluvilinyoo -buduvwee. 'Sloja weee bibeaa o,

28 'in wa yia o -bana 'wvsa, 'in wa yia o 'naa zalv 'wvpla.

29 Tovv, wa maa 'wia -kloo, 'in wa yia we o 'wluo -pla, 'in wa yia gblee o liliso 'wv zv. Wa 'sibhlia 'kukolu o 'yu, 'in wa yia o nyani. 'In wa nee: «Zuifv 'wvluvilinyo, -na fov!»

30 'In wa yia o -dle -gv slu. Wa 'bhua gblee 'wv, 'in wa yia we o 'wluo 'pa.

31 Da wa bhia o nyanie, 'in wa yia o 'naa zalu 'wusa, 'in wa yia o 'deε -bana o 'wopla, 'in wa -yo o yia mni wa 'ka o su -gu lakolu.

*-Zezu wa kolba su -gu la
(Mk 15.21-35; Lk 23.26-43; Zn 19.17-27)*

32 Da wa 'tlaa 'gbe, 'in wa -yo Sileniyu 'Simoo yia gbeli. 'Sloja neε o -yla -gla nya nu, o 'bhu -Zezuu su 'wu.

33 'In wa yia da yabhlo wa laa zuifoweli 'wu Gologota nyini, we ji -wa nu, 'wluu 'kbaa da.

34 -Bha 'sloja 'nyea -Zezu nu -we lu wa pala kalu -nyakpo. -Zezu 'yia we 'ηwe, o 'ni we 'ma.

35 Wa yia o su -gu lakolu, 'in wa yia -nigbi 'pa, -we wa 'kaa 'yi -bhlo -bhlo o -bananya glaaa 'gbu.

36 Toun, wa yia -bha ladi, wa 'ka o 'yliyozu.

37 -We ka 'gbu wa yia o 'bha, wa ka we celi, 'in wa yia we o 'wlubita lakolu:
-O MIA DA

ZUIFUV 'WLULAPILINYO -ZEUZU -WA

38 Wa ka 'ya 'wienya 'so su -gu lakolu o kwesi. 'Yabhlo mi o lilisolu, 'in -gudu mia o kopesolu.

39 -Wa phlia -bha, 'wlu wa bitea, 'in wa velia -o,

40 wa neε: «-Mi, -mi gbaa -in 'ka -Lagobudu 'kadu -wlu, 'in -in 'ka we 'subha 'yli ta 'wu ni, -sa -na 'deε gbu 'wu. Nu, -in -ka -Lagoo 'Yu nya -mi, -in 'bhu su -gu -in 'ka lasibhli.»

41 'Sa -bhlokpade, -Lagobobonyaa -cian klaa, -Lagoo titee gwesanya klaa, we -yo Zuifuv nyuma kpasu nyania o, wa neε: «O ka nyuma tolba pue,

42 o 'ni -sleεn mneni o 'ka o 'deε pue. *Izlaelu 'Wlulapilinyo o -mia yi? We -ka 'sa -mi, o 'bhu su -gu o 'ka lasibhli, 'in -a 'ka o dl- gu zo.

43 'In o neε: «In mi -Lagoo 'Yu nya.» Nu, -de -Lagoo yi ηwnu, o 'ka o gbu 'wusa, -bha -a yia 'yia.»

44 'Sa -bhlokpade, 'wienya, -wa wa kolba su -gu la o kwesi, -maa velia o.

*-Zezuu tlda
(Mk 15.33-41; Lk 23.44-49; Zn 19.28-30)*

45 'Ylu 'ka -glonyidi nyinia yi, nikpise kpaadudu weε -gu, we li 'leli ta.

46 We bhialida -Zezu 'kpiu 'wu 'titeε, o neε: «Eli, Eli, lama sabakatani?» -Mvu ji -wa nu: na -Lagoo, na -Lagoo, leε -lu ka 'gbu -in yi 'mi 'bi 'bhua?

47 Nyuma tolba -wa mia -bha, -wa 'nua we, wa neε: «O mi Elii lada!»

48 Wa 'yabhlo 'bhua -fuu 'wu -gwagwie nya, o faa we kalu nu lu, 'in o yia we gblee 'yliya 'wu zu, 'in o yia we o ηwe -yodi o 'ka 'ma.

49 Nu, wa tolba neε: «-In wu -slu. -De Elii yi yi -moo 'ka o gbu 'wusa, -a 'ka -bha 'yi!»

50 -Zezu yia 'wokpi lu 'titeε, 'in o yia tl.

51 -Bha -bhlokpade, 'naa biza -Lagobudu 'kadu zo bhlia 'woylayie we nyidi -mo yali tuklu, 'in we yia zo nyini. Dudu yia zuklu, 'in tokpanya yia 'woyla.

52 Gbawla yia ηwe -kali, 'in -Lagonyuma tolba -wa tlia, 'in wa yia tilitunya glaa 'wusa.

53 'In wa yia wa gbawla 'wotla. Da -Zezu -soa tilitunya glaa 'wu, wa mia -Zeluzalem, 'in nyuma duun yia wa 'yi.

54 *Wlamu -sloja glu gbuu 'yugalinyo -yo o 'sloja, -wa mia -Zezu 'yliyozuda, wa 'yia dudu zukluda we -yo -lu weε -we 'plia, 'in wa yia nyanu nu, wa neε: «-Lagoo 'Yu o -mia 'piein!»

55 'Nwni -duun mia -bha, -wa kwaa -Zezu yoo Galilee, 'in -wa pia o -yla, wa 'yiligbe -mo 'pi, -zugba wa yla.

⁵⁶ Wa glaa, Magidala -ηῥωνῶ Malii klaa, *Zake -yῶ *-Zεζεφου 'nyaa Malii klaa, we -yῶ Zebedee 'yuaa 'nyaa mi -bha.

Alimateyu *-Zεζεφῶ faa -Zezu gbawla 'wῶ
(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Zn 19.38-42)

⁵⁷ Jibhe mia zoda, 'in Alimategbe 'wῶ ῶ ηῥιμμῆνῆνῶ yabhlo wa laa *-Zεζεφῶ, 'in -mῶ yia yi. Nu, -mῶ mi -Zezuu 'binῶnyῶ nya.

⁵⁸ ῶ mῆa Pilatu -gbε, 'in ῶ yia -mῶ -Zezu 'kwie -zlali. Tῶn, Pilatu yia ῶ 'yoo 'nye ῶ -yῶ we 'ka mῆ.

⁵⁹ ῶ 'bhua -Zezuu 'kwie 'wῶ, 'in ῶ yia we 'naa lolu -yῶ zv.

⁶⁰ Bhῶka -we wa 'bhlua tῶkpa 'wῶ ῶ 'dεε -yla, we nuῶplε ῶ faa wee 'kwie. We 'bigῶ, ῶ glipea tῶkpa -boklo 'kadῶ, ῶ klaa gbawla ηῥε, 'in ῶ yia mῆ.

⁶¹ Magidala -ηῥωνῶ Malii -yῶ Malii -putu -di -bha gbawla 'yu la.

'Sloja -kῶa -Zezuu gbawla ηῥε

⁶² Zl -ka zl, mῶ -wa *Nyapeyli. -Lagῶbῶbῶnyaa -cian -yῶ Falizinyima yia Pilatu -gbε mῆ.

⁶³ Wa nεε: «-Amiaa -kanyῶ, -we ῶῶ yokanyῶ nῆ gbaa, -zugba ῶ -ga 'yliyῶ, -amiaa dlῆ ka we -gῶ lasibhli. ῶ nεε: <'Yli 'sῶ, we tanῶ nya, na yia tῆtῆnyia glaa 'wῶsῶa.>

⁶⁴ We 'dεε 'gbῶ, -na zukpa -wa, tie -na 'sloja, wa 'ka ῶ gbawla ηῥεῶ tῆklu 'yῆ ta. Wa -ka 'sa nu, ῶ 'binῶnyia 'nῆ mneni wa 'ka ῶ 'kwie yli, 'in wa 'ka gba nu, ῶ ka tῆtῆnyia glaa 'wῶsῶ. We 'nῆ -mῶbῶ, yo -mῶmῶ wa yia tῶbhua, we -nyu 'yli we -zi tῆanῶ.»

⁶⁵ Pilatu nεε: <'Sloja nῆ, sa a -ka we ηῥεῶῶῶ mneni, a mῆ a 'ka 'sa we ηῥεῶ.»

⁶⁶ Tῶn, wa yia mῆ wa 'ka gbawla ηῥεῶ. Tῶkpa -we mia we ηῥεε, 'in wa yia we -yῶ 'pa, 'in wa yia -bha 'sloja 'ylibeli, wa ka we 'yliyῶzv.

28

-Zezu -sῶa tῆtῆnyia glaa 'wῶ
(Mk 16.1-11; Lk 24.1-12; Zn 20.1-10)

¹ Nyapeyli 'plia, dimasu zῶkpe -papa, Magidala -ηῥωνῶ Malii -yῶ Malii -putu yia gbawla -gῶ mῆ.

² Tῶn, 'in dῶdῶ yia zuklu sa -gligli. -We ka gbῶ -wa, Jejitarεε 'anzi 'bhua yali, mῶ 'sibhlia la, we glipea tῶkpa -boklo 'kadῶ, 'in we yia we gbawla ηῥεε -sa, 'in we yia we -gῶ ladῶ.

³ Sa 'nyu 'kaa 'yika 'pa, 'sa we 'klῶ mia, 'in we 'wῶ -bana lia 'pau 'pau.

⁴ Waa 'sloja nua nyano, -zugba wa tῆlia, 'in wa yia bhli tῆtῆnyia 'bhisa.

⁵ Nu, 'anzi nεε 'ηῥῶnῆ -yla: «A 'na nuῶ nyano -nῆ. In -yi we 'ji nu, -Zezu -ῶ wa kulῶ *su -gῶ la, ῶ da a mia -talida.

⁶ ῶ 'nῆ -seli -mῆ. Sa ῶ gbaa, ῶ ka tῆtῆnyia glaa 'wῶsῶ, ῶ -ga 'yliyῶ. A yi, da ῶ pia zῆmῆ la, a 'ka -bha 'yῆ.

⁷ A mῆ -gwagwε nya, a 'tulῶ ῶ 'binῶnyia nu, ῶ ka tῆtῆnyia glaa 'wῶsῶ, ῶ ka au 'yugalῆ Galilee. -Mῶ a yia ῶ 'yia. Nu, 'mῶ in gbaa dε au -yla.»

⁸ Wa 'bhua gbawla -yῶ slῶ, wa mi nyano nuda, -zugba 'mῶna 'kadῶ mi wa dlῆ 'wῶ. 'In wa yia mῆ -gwagwε nya, wa 'ka -Zezuu 'binῶnyia 'di -sali.

⁹ Tῶn, 'in -Zezu yia wa yoo yi, ῶ nεε wa -yla: «Ka 'yuo 'pa!» Wa bεa ῶ -yῶ, 'in wa yia ῶ bhῶ lakpa, 'in wa yia ῶ 'ylimanu.

¹⁰ 'In ῶ nεε wa -ylae: «A 'na nuῶ nyano -nῆ, a mῆ, a gba na bhelia -yla wa mῆ Galilee, -mῶ wa yia 'mi 'yia.»

'Di 'sloja -saa
(Mt 27.62-66)

¹¹ Da waa 'ηwmi mia -slɔ 'yloogblɔ, 'slɔja -wa -kɔa gbawla ηwe, 'in wa tɔba yia 'gbe nokplɛ lɔmni. -We weee 'plia, 'mɔ wa gbaa -Lagɔɔbɔnyaa -ciɔn -yla.

¹² -Maa -yɔ nyuma kpasɔ gbelia 'wlu, 'in wa yia weli -bhlo bhli. Wa 'nyɛa 'slɔja 'gwɛzii -zlo,

¹³ 'in wa nɛɛ: «-We a 'kaa gba ni, mɔ ni da: «Nu, sabɔ, da -a mia 'ytaa 'wɔ, 'in ɔ 'bɔnɔnya yia yi, 'in wa yia ɔ 'kwie yli.»

¹⁴ Nu, ɔɔ dɔdɔɔ 'wlulapɔlɔnyɔ -ka we 'nɔ, -we -a 'kaa gba, -a -yi we. Gbɔ 'na 'ka aɔn yli.»

¹⁵ 'Slɔja -yɔ wa 'gwɛzi mɔia, -we wa gbaa wa -yla, mɔ wa nɔa lɛ. Wee 'dɔ wa zɔa 'slɔja, 'in we yia lamneni Zuifɔɔ -gbɛ. -Zɛɛn yli nya, wa mɔ -slɔ we gbada.

-Zezu -slɔlua ɔ 'dɛ ɔ 'bɔnɔnya 'klɔ

(Mk 16.14-18; Lk 24.36-49; Zn 20.19-23; Lngb 1.6-8)

¹⁶ ɔ 'bɔnɔnya kugɔa lɛ -bhlo mɔia Galilee, -gɔgɔ -we -Zezu -slɔlua wa 'klɔ, 'mɔ wa -gblaa.

¹⁷ Wa 'yia -Zezu -yɔ, 'in wa yia ɔ 'ηni -mɔni. Nu, wa tɔba lɔa dli.

¹⁸ -Zezu bɛa wa -yɔ, 'in ɔ nɛɛ: «-Lagɔ ka 'mɔ 'tite weee 'nyɛ yali -yɔ dɔdɔ -gɔ.

¹⁹ A mɔni laga -dɔdɔ weee -gɔ, a -zeli -mɔ -nyuma na 'bɔnɔnya. A batizee wa 'nyu nya, Dide klaa, 'Yu klaa, we -yɔ Zuzu 'Pɔpa, wa 'ηni nya.

²⁰ Tite weee in 'nyɛa aɔn, a -slɔlu wa we 'nɔηwɛzɔzɔvɛ. A yibheli we 'ji nu, in -yɔ aɔn 'sɔ mɔ 'yli weee nya, 'in dɔdɔ 'kaa labhɔ.»

Maliku 'sebhε Sa Maliki gbaa-Zezuu gbuzɔnu gbɔ

Nii, nyuma -wa celia -Zezuu -gugbu, Maliki -wa wa tianu. Ɔmɔ klaa, *Polu klaa, we -yɔ Banabasi, ma nwa lubho dabɔɔ. Wa ka Maliku -gugbu celi -Zezuu tietienyaa lenugbonyaa 'sebhε 'wu. Ɔ 'sebhε 'wu, ɔ 'yibha ɔ 'ka tia -Lagonyama -Zezu -slolu, 'in -we ka 'gbu we mɔ yaa nii, -Zezu tli tɛin, ɔ 'ka we 'ji wa -yla gba.

*-We 'kaa lenu, 'mv 'Zan *-Batisi gbaa*

1 -Lagɔgbu -we gbaa -Lagɔɔ 'Yu -Zezu *Klisu gbɔ, we gwedida ni.

2 *-Lagɔgbu -falpanyɔ *Ezaii celia ɔ 'sebhε 'wue:

«Nii, -Lagɔ nɛɛ:

Ɔ-Mi 'yu na paa na *tietienyɔ yoo ɔ 'ka -na 'yoo -yɔmnazi.»

3 Nyumε yabhlo 'kpi'a 'wu -mɔ da beblεε, ɔ nɛɛ:

ƆNii, a mnazi Nyumaa -Kanyɔɔ 'yloogblɔ -yɔ.

A nu 'yoo tikli ɔ 'yu.» »

4 'Sa wa 'yia *Zaan -yɔ -mɔ da beblεε, -zugba ɔ batizee nyuma 'nyu nya, ɔ kpi 'wu nii, «A 'bhiti dli, a yi in 'ka aɔn batizee, 'in -Lagɔ 'ka amiaa gbonyii 'woti.»

5 Zudee -dɔɔ -gɔ -nyuma weee -yɔ *-Zeluzalεmu -nyuma weee yia Zaaan -gbε. Gbonyuu, -we wa nwa lε, 'mɔ wa gbaa -zejila 'wu, 'in ɔ batizea wa, Zudeεn nyu lu.

6 Nii, ɔ Zaan mia, ɔ 'wu -bana mɔ *-nyɔmεε nyanɔ nya, 'in ɔ -cɛsli mia numεε ku nya. Luɔ 'kpi -yɔ -gangan ɔ lia.

7 Ɔ 'kpi'a 'wu, ɔ nɛɛ: «Nyumε ɔ yia 'mi 'bi yia, ɔ 'tite -zi na -nu. In 'ni we 'klu -ka in 'ka 'wɔkwli, 'in in 'ka ɔ -sakwlaa 'llukpe -blo.

8 'Nyu nya -amɔ na batizea aɔn. Mɔ yia aɔn batizea -Lagɔɔ Zuzu 'Pɔpa nya.»

Zaan batizea -Zezu (Mt 3.13-4.11; Lk 3.21-22, 4.1-13)

9 -Bha -bhlokpade -Zezu 'bhua Nazaletɔ Galilee -dɔɔ -gɔ, 'in Zaan yia ɔ batizee Zudeεn nyu lu.

10 -Zezu 'tlaa 'nyu lu, tɔɔn, ɔ yia -Lagɔɔ 'gbe -yɔyɔ nwe -kalida. 'In -Lagɔɔ Zuzu -ɔ 'wla -kpakun, -mɔɔ yia -Zezu -gɔ lasibhli. 'In wa yia weli yabhlo 'bhua -Lagɔɔ -gbe 'nu, we nɛɛ:

11 «Na 'Yu -in -mia, in -kali -na zε. -Mi in 'nyεa na dli weee yoo.»

12 Tɔɔn, -Lagɔɔ Zuzu yia -Zezu da beblεε 'sulu.

13 Ɔ li -mɔ 'yli glɔ 'sɔ, 'in *-Saatan yia ɔ layla, -zugba -Zezu mɔ -mɔ -fliinuma glaa, 'in 'anzinya yia ɔ 'wusa.

-Zezu laa zibhibhanya -mnwa (Mt 4.12; Lk 4.14-15, 5.1-11)

14 Wa ka Zaan -kaslu 'wopa 'bhie, -Zezu yia Galilee -dɔɔ -gɔ mni. Ɔ nyinia -mɔ, 'in ɔ yia -Lagɔgbu gbagbie bhli.

15 Ɔ nɛɛ: «'Yli -we -Lagɔ -saa -bha, we ka nyini. *-Lagɔɔ nyumaa 'wlulapuli bhla ka cipa. A 'bhiti amiaa dli. A zu -Lagɔgbu dli -gɔ.»

16 -Zezu mɔ Galilenyu kwesi 'plida, 'in ɔ yia 'Simɔ -yɔ ɔ bheli Andlee 'yi. Wa mɔ -bha wa 'sowli 'nyu lu vitelida. Nii, zibhibhanya wa -mia.

17 -Zezu nɛε wa -ylaε: «A yi 'mi 'bi, sa a kpaa zibhi, in 'ka 'sa aɔn nyumaa 'yiliblanɔnyaa -zeli, 'in a 'ka wa 'mi 'bila.»

18 Tɔɔn, wa tia -bha wa 'sowli, 'in wa yia ɔ 'bi mni.

19 Ǫ bea 'yu -se, 'in ɔ yia Zebedee -yɔ ɔ 'yua *'Zake -yɔ *Zaan -yɔyɪ, -zugba wa mɪ wa 'sowli mnazɪda, -mɔ 'glɔ 'wɔ.

20 Ǫ laa wa, 'in wa yia -bha wa dide -yɔ ɔ lubhonɔnya tɪ, -mɔ 'glɔ 'wɔ, 'in wa yia ɔ 'bɪ mni.

*-Zezu yua zuzu 'nyuu
(Lk 4.31-37)*

21 -Zezu -yɔ ɔ *'bɪnɔnya mnia Kapenaumu *Nyapeyli nya, 'in ɔ yia wa gbɔ -slolu *-Lagɔbudu zɔ.

22 Ǫ gbagba weli ka wa ηwegaga -sobhali. Ni, ɔ 'nɪ wa gbɔ -slolu -Lagɔɔ titee gwesanya 'bhisa, se -we -Lagɔ 'nyea ɔ, we nya ɔ -slolua wa gbɔ.

23 Tɔɔn, nyume yabhlo, zuzu 'nyuu kpa, 'mɔ wa 'yia -yɔ -mɔ -budu zɔ, 'in ɔ yia 'wɔkpi.

24 Ǫ nee: «-Mɪ, Nazaletiyu -Zezu, -naa lee -gbɔ pɪlɪ na gbɔ 'wɔla? -Amiaa lasasiee 'gbɔ -in yia yi yi? In -yi -mɪ ηwee ηwee: -Lagɔɔ -Mɔwlnyɔ ɔ tiea, 'mɔ -in -mia.»

25 -Zezu yia we, we ηwee labhali -gla nya: «'Mu ηwe! 'Bhɔ ɔ 'wɔ.»

26 Tɔɔn, 'in we yia ɔ lazuklu 'titee, 'in we yia ɔ 'wɔtla 'wɔkɪkɪe nya.

27 ηwegaga yia wa 'de weee sobha, 'in wa yia la 'yɪbhali yɪbhali: «Aya! Lee gbɔ ni daa? Weli -lolu ɔ slolua nyuma 'tite nya. Ni, ɔ pɪlɪ zuzu 'nyii 'wlu la, 'in we zɔ ɔ 'nɔηwe.»

28 -Bha -bhlokpadɛ ɔ 'ηnɪ mnenia Galilee -dɔdɔ -gɔ la.

*-Zezu jipea guzɔnyaa -zlo
(Mt 8.14-17; Lk 4.38-41)*

29 Wa 'tlaa tɔɔn, ɔmɔ klaa, 'Zake klaa, we -yɔ Zaan, wa yia Andlee -yɔ 'Simɔɔɔ -budunwee mni.

30 Wa 'kaa -mɔ nyini, -zugba 'Simɔɔɔ 'ηwnɔɔ 'nyaa mɪ lapɪda. Ǫ ku -su. Wa yia we -Zezu -yla gba slɔ.

31 Ǫ bea ɔ kwesi, 'in ɔ yia ɔ sɔ -yɔ ɔ 'wɔbhulu, 'in ɔ kusulo yia ɔ -gɔ 'bhɔ. 'Bhie, ɔ yia wa -yla pipie bhli.

32 Jibheza, da 'yɪ bhli, 'in wa yia guzɔnya -yɔ nyuma -wa zuzu 'nyuu mia 'wɔ -Zezuu -gbɛ -la.

33 'In, -zɔɔ -nyuma weee yia -bha wee -budunwee 'wlugbeli.

34 Ǫ yia nyuma, -wa kaa guu 'yli -bhlo -bhlo -yɔ jipe, 'in ɔ yia zuzu 'nyii duun vu. Ni, ɔ ɔ -mia, zuzu 'nyii -yi we, we 'deɛ 'gbɔ ɔ 'nɪ ηwnu we 'ka gba.

*-Zezu 'plɪla Galiledɔdɔ weee -gɔ
(Lk 4.42-44)*

35 Zɪgɔ -papa, 'in -Zezu yia 'wɔsɔ, 'in ɔ yia -flii mni. -Mɔ ɔ bhubhoea -Lagɔ.

36 'Bhie, 'Simɔɔ -yɔ ɔ -lima yia ɔ 'yilibɪlanɔɔva mni.

37 Wa 'yia ɔ, wa nee ɔ -yla: «Ni, nyuma weee mɪ -mɪ -yɔ layɪbhada.»

38 Ǫ nee wa -yla: «-A mni 'ya da -putu, kwesi -gbenya 'wɔ, in 'ka -meme -Lagɔgbɔ gba. Ni, we 'gbɔ in yia yi.»

39 Ǫ yia Galilee -dɔdɔ weee -gɔ 'plɪlɪ, -zugba ɔ gba -Lagɔgbɔ -Lagɔbudunya zɔ, 'in ɔ vu zuzu 'nyii.

*-Zezu jipea *sɔlibhanyɔ
(Mt 8.1-4; Lk 5.12-16)*

40 -Bha *sɔlibhanyɔ -bhlo bea ɔ 'yu, 'in -mɔɔ yia 'kukolu 'sibhli. -Mɔɔ nee: «-Na zupka -wa. We -ka -mɪ dɔdɔ nanɪ, -in mneni -in 'ka 'mɪ jipe.»

41 -Zezu 'yɪlia ɔ nyazi, 'in ɔ yia ɔ kwezi, 'in ɔ nee: «We nanɪ 'mɪ dɔdɔ we 'ka -mɪ -yɔ 'bhɔ.»

42 Tɔɔn, 'in we yia ɔ -yɔ 'bhɔ, 'in ɔ yia 'pɔ.

43 -Bha ɔ gbaa ɔ -yla 'klu 'cici nyaɛ:

44 «-In -ka mni ni, -in 'na -sali we 'di nyume yabhlogbɔɔ -ni. Mni -na 'de *-Lagɔbɔbɔnyɔ 'kluslolu. 'In, -we *Moizi gbaa nyume ɔ -ka 'pu ɔ 'nyɛ -Lagɔ, -in wla we, wa 'ka we 'jiyibheli ni, *sɔli ka -mi ku 'wɔ 'bhɔ.»

45 ɔ nyume mnia, 'in ɔ yia we gba nyuma weee -yla. We 'deɛ 'gbɔ -Zezu 'ni 'masɛɛn mneni ɔ 'ka 'gbe nɔkplɛ pla. -Mɔ ɔ -dɩla -flii la, -zugba wa bhɔ da weee, wa yi ɔ -gbɛ.

2

-Zezu jipea zɔlaslonyɔ (Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)

1 'Yli 'sɔlɛ 'plia, 'in -Zezu yia Kapɛnaumu lɔ yi. Wa ka 'nɔ ni, ɔ mi -budu ɔ.

2 Nyuma duun yia -mɔ gbeli. Wa -zu 'wɔ -bhaa 'gbɔ, tɔlɔa 'ni mneni wa 'ka 'yigbede 'yi -bha -budunweɛ. 'In, -zugba ɔ gbaa wa -yla -Lagɔwɛli.

3 'In nyuma -yɔ zɔlaslonyɔ yia yi. ɔ mi nyuma -mɔba kwɛɛ 'sowli 'wɔ.

4 Nyuma -zu 'wɔ 'gbɔ, wa 'ni mneni wa 'ka ɔ -Zezu 'kluslolu. We 'deɛ 'gbɔ wa -gblaa -budu 'wɔ, wa 'fitea -bha, 'in wa yia -bha ɔ zɔlaslonyɔ -lali, -zugba ɔ mi 'sowli 'wɔ.

5 -Zezu 'yia ni, wa ka ɔ dli -gɔ zɔ, ɔ nɛɛ ɔ zɔlaslonyɔ -yla: «Na 'yu, in ka -na gbɔnyii 'wɔli.»

6 -Lagɔ titee gwesanya tɔlɔa -dia -bha la, -maa nɛɛ -maa 'deɛ dli zɔɛ:

7 «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ nyume -mɔni gba 'sa sa? -Lagɔ ɔ velia. -Lagɔ -bhlogbɔɔ mnenia ɔ 'ka nyume gbɔnyii 'wɔli. We 'ni mɔɔ?»

8 'In gbɔ -we mia wa 'wlukɔɔn, -Zezu yibhelia we, 'in ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ a pɔpali sa dli laa?»

9 In 'ka gba: «In ka -na gbɔnyii 'wɔli, -mɔɔ -kalia -yɔ yaayi, in 'ka gba: «-Sɔ 'wɔ, 'bhu -na 'sowli 'wɔ, mni -budunweɛ -mɔɔ -kalia -yɔ yi?»

10 A yibheli we 'ji ni, ɔ *Nyume 'Yu ka se dɔdɔ -gɔ, ɔ 'ka nyuma gbɔnyii 'wɔli.»

11 -Bha ɔ gbaa ɔ zɔlaslonyɔ -yla: «-Sɔ 'wɔ, -in 'bhu -na 'sowli 'wɔ, mni -budunweɛ.»

12 Tɔɔn, nyuma weee mi ɔ ylada, 'in ɔ yia 'wɔɔɔ. ɔ 'bhua ɔ 'sowli 'wɔ, 'in ɔ yia mni. We subhaha nyuma nweɛgaga, 'in wa yia -Lagɔ 'nɩ -mni, wa nɛɛ: «-A -ka bhaa 'wɔ, -a 'ni -sɔ 'sasɔkpa -gbɔ -mni da 'yi.»

-Zezu laa Levii (Mt 9.9-13; Lk 5.27-32)

13 -Zezu mni lɔ, -mɔ 'nyu kwesi, 'in nyuma -zlo yia ɔ 'bɔ yi, -zugba ɔ sloluwa wa gbɔ.

14 ɔ mi 'plida, 'in ɔ yia Alifee 'yu Levii -yɔyi, -mɔɔ -di 'gwezisabudu zɔ la. 'In ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «'Yi 'mi 'bɔ.» *Levii -sɔa 'wɔ, 'in ɔ yia ɔ 'bɔ mni.

15 -Zezu -yɔ ɔ 'bunɔnya mi lida *Leviii -budu zɔ, -zugba *nisɔn -gwezisanya -yɔ gbɔnyuuu kwɛ -cian tɔlɔa mi 'ya wa glaa. Ni, -maa -zu 'wɔ, 'in wa mia ɔ 'bɔ.

16 -Lagɔ titee gwesanya 'yia -Zezu -yɔ nisɔn -gwezisanya -yɔ gbɔnyuuu kwɛ -cian nya lida, 'in wa nɛɛ ɔ 'bunɔnya -yla: «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ ɔ -yɔ nisɔn -gwezisanya -yɔ gbɔnyuuu kwɛ -cian lia?»

17 ɔ nua we, ɔ nɛɛ wa -yla: «Nyuma -wa -yalia, wa'a mni -dɔtlɔɔ -gɔ. Ni, guzɔnya mni -dɔtlɔɔ -gɔ. Ni, in 'ni nyuma tikli laa yi, gbɔkpɔa -nyuma in yia laa.»

-Zezu -yɔ 'sun (Mt 9.4-17; Lk 5.33-39)

18 Zaaan 'binɔnya -yɔ *Falizinyuma mi 'sun 'wɔ, 'in wa yia -Zezu layibhaa mni. Wa nɛɛ ɔ -yla: «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ Zaaan 'binɔnya -yɔ Falizinyuma mi 'sun 'wɔ, 'in -nanɔɔ 'binɔnya 'ni 'sun 'wɔ -mia?»

19 -Zezu yia we 'bigopalɛ: «'Nɔwɔɔ kwa zli, ɔ 'lowlii -lima mneni wa 'ka lililu ti ɔ 'lowlii 'yibadu? -lɔnya, we 'ni 'sa -mi. ɔ 'lowli -ka -bha -mi, wa 'ni mneni wa 'ka 'sun pla.

20 Ni, 'yli yabhlo yia nyinia, 'in wa saa wa 'ɔwɔɔɔ 'lowli glaa. -Mɔɔ zli wa plaa 'sun.

21 «Ni, -bana sɔa -ka yla ni, nyimɛ -ka we pipɛda -mi, ɔ'ɔ zɔ we ylada 'naa lolu. ɔ -ka 'sa we nu, 'in 'naa lolu gbizea -bana sɔa 'wɔ, 'in we ylada yilimania 'wɔla.

22 «Ni, wa'a pali nu lolu *bala sɔa 'wɔ. Wa -ka 'sa nu, 'in nu lolu wlaa wee bala, 'in we 'de 'sɔ nyumoa. Ni, nu -lolu kaa bala lolu.»

-Zezu -yɔ Nyapeyli
(Mt 12.1-8; Lk 6.1-5)

23 *Zuifɔɔ Nyapeyli yabhlo nya, -Zezu mi blekpaa 'plida, 'in ɔ 'binɔnya yia bleya -kwakwɛ bhli 'yooɔwe -yɔ.

24 -Bha Falizinyuma gbaa ɔ -yla: «-We -amɔa tite gbaa wa 'na nɔɔ Nyapeyli nya lɛ -ni, lɛɛ -lu ka 'gbɔ -na 'binɔnya nu we lɛa?»

25 ɔ nɛɛ: «Da *-Davidi' nɔa -lu -ka, 'in ɔwɔɔɔ mia ɔ -yɔ ɔ nɔɔɔɔ 'bhada, -we ɔ nɔa lɛ, a 'ni -sɔ we zɛlu?»

26 *-Lagɔɔɔɔɔɔ yaa -kanyɔ 'kadu Abiataa bhla, 'sa -Davidi plaa -Lagɔɔ bɔbɔɔɔɔɔɔɔɔ zɔ, 'in 'floo wa 'nyɛa -Lagɔ, wee 'floo mia ni, -Lagɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ 'dɛkpɔa 'ka yaa we li, 'in -Davidi yia we li, 'in ɔ yia ɔ nɔɔɔɔɔ yaa -nu wla.

27 «-Lagɔ zua nyuma Nyapeyli, wa zɔzɔɔɔ 'gbɔ ɔ yia we lala, we 'ni Nyapeyli 'dɛkpɔa 'nɔɔɔɔɔɔɔɔɔ gbɔ.

28 We 'dɛɛ 'gbɔ, Nyimɛɛ Yu mia, mɔ -wa Nyapeyli -Kanyɔ.»

3

Nyime -ɔ ka sɔ 'kua
(Mt 12.9-14; Lk 6.6-11)

1 -Zezu yia -Lagɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ zɔ pla lɔ, -zugba nɔkpasu -ɔ ka sɔ 'kua ɔ mi -mɔ.

2 -Wa mia -bha, -zugba wa wɔ 'saa -Zezu tenyii, -de ɔ yi nyimɛ jipe Nyapeyli nya, 'in wa 'ka sa ɔ'ɔ zɔa titee 'nɔɔɔɔɔɔ, wa 'ka we gbɔ ɔ 'wlu dɪ.

3 ɔ nɛɛ -ɔ ka sɔ 'kua -ylaɛ: «-Sɔ 'wɔ nyuma weee -zejila 'wɔ.»

4 Tɔɔɔɔ, ɔ yia wa layibha: «Sa tite gbaa? We nɛɛ wa nu gbɔ -zɔɔɔɔ lɛ Nyapeyli nya yaayɪ, wa nu gbɔ 'nyuu lɛɛ? Wa pue nyimɛ yaayɪ, wa 'bha nyimɛɛ?»

'In -bha yia 'wɔɔɔ bhlenyii.

5 Waa nyumaa nɔkplɛɛ 'ylinyunoo 'gbɔ -Zezuu dli yia 'wɔsɔ, -zugba ɔ ylaa wa 'cɛ dli nya. 'In ɔ nɛɛ -ɔ ka sɔ 'kua -yla: «-Glo -na sɔ 'wɔ.» ɔ -gloa ɔ sɔ 'wɔ, 'in we yia 'pɔ.

6 Falizinyuma 'tlaa, wa -yɔ *Ewloɔɔɔ nyuma yia yli pla, wa yia gbɔ zɔ. Ni, wa 'ka 'klɪ 'yɪ, wa 'ka ɔ 'bha.

Nyumaa -zlo yia -Zezu 'bɪ

7 -Zezu yia 'nyuu ɔwe -yɔ mni, ɔ -yɔ ɔ 'binɔnya 'sɔ. Nyumaa -zlo yia ɔ 'bɪ, Galilee klaa, Zudee klaa, we -yɔ Idumee dɔdɔ -gɔ wa 'bhɔa.

8 Tɔlba 'bhɔa -Zeluzalɛmɔ, tɔlba 'bhɔa Idumee -dɔdɔ -gɔ, dɔdɔ -we mia Zudeen nyu lɔɔ, tɔlba 'bhɔa we -gɔ, tɔlba 'bhɔ 'yaa Tili -yɔ Sidɔɔn kwesi gbe 'wɔ. Ni, wa 'nɔa ɔ lɛnugbɔ, 'in wa yia ɔ -gbe yi.

9 ɔ nɛɛ ɔ 'binɔnya -yla: «A mnazi 'glɔ yabhlo la 'mi -yla. Ni, nyumaa -zlo yi 'mi nɔɔɔ.»

10 Ni, o ka nyuma duun jipe, we 'dεε 'gbu -wa kaa gu -yo, 'in wa suslua wa 'ka o kwezi.

11 'In zuzu 'nyii -ka o 'yi, 'in we kwlia 'wu o 'yu, 'in we kpia 'wu: «Ni, -Lagoo 'Yu -in -mia.»

12 'In o gbaa we -yla 'klu 'cici nya ni, o o -mia, we 'na gba! we -ni.

*-Zezu -saa -bha o 'bnanya kugbua le 'so
(Mt 10.1-4; Lk 6.12-16)*

13 -Muu 'bigu, 'in -Zezu yia -gogo 'wlu mni, 'in nyuma o 'yibhaa, o yia wa la. 'In -maa yia o -gbe mni.

14 'In o yia -bha nyuma kugbua le 'so -sa, 'in o yia -maa tie, -maa 'ka -Lagoobu gba.

15 'In o yia wa 'tite 'nye wa 'ka zuzu 'nyii vu.

16 Waa nyuma kugbua le 'so, o -saa -bha, wa ηni nu: 'Simoo, -moo -banji o zua Peli, klaa,

17 Zebedee 'yu 'Zake -yo -moo 'bisua -bheli wa laa Zaan klaa, -maa -banji o zua Boanezesi, -muu ji -wa nyuma -wa 'wba -de, we -yo

18 Andlee klaa, Filipu klaa, Batlemii klaa, Matie klaa, Toma klaa, Alifee 'yu 'Zake klaa, Tadee klaa, 'gbee *lpanyo 'Simoo klaa,

19 we -yo Zudas! Isikalisto, nyime -o wlaa -Zezu, 'in wa yia o 'bha.

-Zezuu nyuma yia o 'bi

20 'In wa yia -budunwee mni lv. Nyuma duun yi 'yaa wa -gbe yi, we 'dεε 'gbu wa 'ni mneni wa 'ka li.

21 O nyuma 'nua da we, wa nee ni, -Zezu 'wlukoon ka -nyum. 'In wa yia o 'bi yi.

*-Lagoo titee gwesanya dila -Zezu gbu
(Mt 12.22-32; Lk 11.14-23, 12.10)*

22 -Lagoo titee gwesanya, -wa 'bhua -Zeluzalem, wa nee: «*Belizebuli ka -Zezu kpa, wee zuzu 'nyiii -kanyoo 'tite nya o vua zuzu 'nyii.»

23 -Zezu yia wa la, o nee wa -yla gbuu nine -papie nya: «Sa -Saatan 'ka we 'de vua?

24 Dudu -we ka -gu -nyuma -ka tugoda -mi wa 'dekpu nyidu, la wee dudu bhua.

25 'In -budu -bhlo ηwee -nyuma -ka -yowusosoda -mi, we 'na 'ka -gwle.

26 'In -Saatan -ka we 'de -yowusolu, -zugba we ka we 'de 'wodi, we 'na 'ka -gwle, we -nu ka -mo bhia.

27 «Ni, wa 'ni -slo nyime 'tite gbuan, wa 'ni mneni wa 'ka o -budu zo pla, wa 'ka o 'gba labhu. Wa -ka o gbuan 'bhie wa plaa o -budu zo, 'in wa bhua o 'gba la.

28 «In nee aun -yla gbuzonu sae: gbonyuu weee klaa, velunya klaa, -Lago yia we 'wotia.

29 Ni, nyime -ka Zuzu 'Pupa veli, -Lago 'na 'ka o -yogbu 'woti. Gbonyuu -we 'na bhloluda -ka, 'mu o nua le.»

30 -We ka 'gbu o yi 'saa gbun gba, mu -wa nu: wa nee 'ya, zuzu 'nyuu ka -Zezu kpa.

*-Zezuu nyuma -zonv
(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)*

31 -Zezuu 'nyaa -yo o 'bisayua yia o 'bi. Wa yia -budunwee 'yligbe, 'in wa yia nyime tie, -moo 'ka o la.

32 Ni, nyuma duun ka o gbeli, wa -di -bha la. 'In -maa nee o -ylaε: «-Tali, nu, -na 'nyaa -yo -na bhelia 'yligbe 'pipee, wa mi -mi lada.»

33 O nee wa -yla: «Nyoo -wa na 'nyaa -yo na bheliaa?»

34 O ylaa -wa -dia o -yo la, o nee: «-Wa mia da ni, ma -wa na 'nyaa -yo na bhelia.

35 Nu, nyime -o nua -Lagoo dumagbu le, mo -wa na 'nyaa, mo -wa na bheli, mo -wa na bhelo.»

4

Mnapanyo -yo dudu (Mt 13.1-9; Lk 8.4-8)

1 -Zezu bhilia nyima slolue 'ya lu -mo 'nyu kwesi, 'in nyimaa -zlo yia o -gbe mni. We 'dεε 'gbu o yia 'glu 'wogbla, 'in o yia -mo ladi 'nyu -gu, -zugba nyimaa -zlo mi 'nyuu -gogo -gu.

2 Gbuu nine -papie nya o -slolua wa gbu duun. O mia wa -sloluda, o neε:

3 «A pu yukwli. Nu, kpaapanyo yabhlo mnia 'mno 'paa.

4 O mia 'mno 'mnida, 'in we 'yaa -zakpa -bhlo yia 'yoo ηwe -yo bhli, 'in 'zianya yia we li.

5 Tolba bhililia tukpa -dudu -gu, da bla 'nia -zu. Bla 'ni -bha -zuu 'gbu, we yia mi sa sli.

6 'Ylu 'pua, we yia we -sie, 'in we yia ye, we somi 'ni -tlubu 'gbu.

7 -Zakpa -bhlo sloa -kpaga glaa, 'in -kpaga yia we -gu palu, 'in we yia we 'tuntu. We 'ni 'ya yabhlogbo 'pa.

8 Tolba yia dudu -zono -gu bhili, 'in -muu yia mi, 'in we yia 'ylimani, 'in we yia zu. We lakpa tolba wla 'ya glu -bhlo 'ya kugbua, tolba wla 'ya glu ta, 'in tolba wla 'ya glu gbu.

9 «O -ka 'nono -yukwli 'wlu -ka, o 'nu we.»

-We ka 'gbu -Zezu paa gbuv nine (Mt 13.10-17; Lk 8.9-10)

10 Da nyima duun mna -Zezu -yola, -wa -tua -bha, 'in wa yia o gbeli we -yo o 'bunonya kugbua le 'so, -maa yia wee gbuv ninee 'ji layibha.

11 O neε wa -yla: «Lago ka ain o nyimaa 'wlulapigbu -we mia zizeda 'klsololu. Nu, wa tolba -wa'a nua -Lagoo dumagbu le, gbu weee -maa nua gbuv nine sɔlu.

12 We 'dεε 'gbu:

<'In wa -ka ylada -mi,
wa'a 'yila.

Wa -ka yukwli puda -mi,
wa'a 'nu we 'wola.

We 'ni yaa 'sa -mi ni,
'in wa 'bhitia wa dli,
'in -Lago tia wa -yogbu 'wu.» »

13 'In o yia wa layibhaε: «A 'ni gbuv nine -muni 'wolanu 'lee, sa a 'ka we tolba 'wolanu?»

Mnapanyoo gbuv ninee 'ji (Mt 13.18-23; Lk 8.11-15)

-Zezu neε 'yae:

14 «'Mnoya -we kpaapanyo 'paa, we 'wlu -Lagoweli.

15 Nyima tolba 'wlu 'yoo ηwe -yo, da -Lagoweli bhilia. Wa -ka we 'nu ton, 'in -Saatan yia, 'in we saa -mo -Lagoweli wa faa wa dli zo.

16 'Sa -bhlokpade tolba mia tukpa -dudu 'bhisa, da -Lagoweli bhilia. -Maa -ka we 'nu, 'in -maa ηwnua we gbu 'muna nya. 'In wee 'muna, we'e -gwle.

17 Nu, wee weli 'fa somi -mo wa dli zo. Waa nyima mia, bhla -sele nya wa ηwnua we -yo. 'In wa -ka wa sɔlida -mi, wa -ka wa 'klyie 'wopalida -mi -Lagoweli 'gbu, 'in wa saa -Lagoweli dli -gu.

18 'In tolba mi -kpaga 'bhisa, -we glaa -Lagoweli 'mnia. Wa -ka we 'nu,

19 dudu -gub dlube klaa, wa 'gwēzi wa -dawli 'wōnōve klaa, we -yō wa dlwōnynilu, mōnya palilia -Lagōweli -gub, 'in we'e tnoa.

20 'In tōba 'wlb dudu -zōnu, da -Lagōweli bhlia. Ma 'nva -Lagōweli, 'in wa yia we -yōhnu, 'in wee weli -we mia wa 'wv, 'in we yia tno. We lakpa yabhlo wla glv -bhlo 'ya kugbua, 'yabhlo glv ta, 'in lakpa yabhlo wla glv gbu.»

*'Napε gbv nine
(Lk 8.16-18)*

21 -Zezu nεε wa -yla: «Nu, wa -yō 'napε -ka yi ni, 'lii zō wa faa we yi? -Solu zō wa faa we yi? -Innya: yali wa dia we la, we 'ni mōv?»

22 Nu, -lu -we mia zizeda, zli 'klv we yia 'tlaa. 'In -lu -we mia nikpise 'wv, -yō wa yia we 'yia.

23 -J -ka 'nōnv -yukwli 'wlu -ka, v 'nv we.»

24-25 'In v yi 'yaa we 'bigopalie: «-We a 'nva da ni, a zvlv we dli zō la. -We a bhua 'wv, 'in a yibhōva nyima, 'mō -Lagō yia 'wōbhua v 'ka ayn yibhōlv. Nu, -lukanyō mia, v -nv wa yia -gōpalia, 'in we 'ka 'wōzumanu. 'In nyume v 'nia -lu duun -ka, we -sele mia v kwεε, kwεε wa yia we v -saa.»

'Mnō gbv nine

26 -Zezu nεε wa -yla: «-We -yō -Lagō nyimaa 'wulapilie 'wōwlva, mō ni: nyime yabhlo 'paa 'mnō v kpaa.

27 J yi ylaa 'wv -mī sabōō, v yi 'yliyōga zlvō, mi we mi, 'in we ylimania. 'In sa we mimnia 'wōla, -zugba we ylimani, we naci 'ni v dli zō -mī.

28 «Nu, dudu zvlva 'mnō. Tiatia, we kpī tlaa. We kpī -ka 'tla 'bhie, we lakpa tlaa. We lakpa -ka 'tla 'bhie, we zalia.

29 We -ka zali, 'in wa dia we -bhleka nya. -We ka gbv -wa, we -didi bhla ka nyini.»

**-Lagō nyimaa 'wulapilee gbv nine
(Mt 13.31-32; Lk 13.18-19)*

30 -Zezu nεε 'yae: «'In 'ka ayn -yla gbv nine yabhlo 'pa 'ya. Lεε -lu -a 'ka -Lagō nyimaa 'wulapilie 'wōpalia? Gbv nine -mōmō nya -a 'ka wee gbv gbaa?»

31 We 'wlv su wa laa *mutadi, we 'ya. Wa -ka we 'pada -mī, we 'kienyi, we -zi dudu -gub su weee 'ya.

32 Wa -ka we glv ni, 'in we mia. We -ka 'ylimani 'kaduv, 'in we zia su weee 'wv, we paa 'klyā 'kadi, 'in 'zianya dia we zuzu 'wv la.»

Sa -Zezu gbaa nyima -yla

33 Wee gbv nine nu 'wōwlvnv nya -Zezu gbaa wa -yla -Lagōgbv. Sa wa 'kaa we 'wolanu.

34 We 'ni gbv nine -papie 'wōbhv, v v gba gbv bhe. Nu, v 'dε -bhlo -yō v 'būnōnya -ka ladida -mī, 'in v gbaa we 'ji weee wa -yla.

*-Zezu belia -pape 'kadv zō
(Mt 8.23-27; Lk 8.22-25)*

35 Wee 'yli -bhlokpadeε jibheza, -Zezu nεε v 'būnōnya -yla: «-A 'plih 'nyuu kakpe -putu -gv.»

36 Wa 'bhva nyima duun glaa, 'in -Zezu -yō v 'būnōnya yia 'glv 'wōbhō. Da v -dia la, 'glv tōba mī v kwesi.

37 Tōv, -pape 'kadv yia 'pliphe bhli, 'in 'nyuu -gbv gbv yia 'glv 'wōvlo, -zugba we yeli we.

38 -Zezu -mōō pī 'glv lvgbein la. J 'wlv mī -sumu -gv. J mī 'ytaa 'wv. 'In v 'būnōnya yia v gano, wa nεε v -yla: «-Amiaa -Kanyō, -amia tia! We'e -la -mī -sian 'wōv?»

39 Ɔ -sɔa 'wɔ tɔɔn, 'in ɔ yia -pɪpe 'wluo 'kpɪlɪ, 'in ɔ nɛɛ 'nyu -yla: «'Yligbe! Be zɔ!» Tɔɔn, -pɪpe yia zɔbe, 'in 'nyu -gɔ yia 'wɔtɔ blenyii.

40 Ɔ nɛɛ wa -yla: «-Mumɔ ka 'gbɔ a nɔ 'sa nyanɔa? A 'nɪ -slɔ 'mɪ dɪ -gɔ zɔ -wa yi?»

41 Tɔɔn, nyanɔ 'kadɔ yia wa dɪ 'wɔ slo. 'In wa yia layɪbhali -yɪbhaliɛ: «Mɔɔ -nyime ɔɔ -mɔnɪ -mɪ, 'in 'nyu -yɔ -pɪpe zɔ ɔ 'nɔŋwea?»

5

-Zezu vua zuzu 'nyii (Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

1 'In -Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya yia Galilenyuu kakpe -putu -gɔ nyni, Zelazɪ -nyimaa dɔdɔ -gɔ.

2 Ɔ 'bhɔa 'glɔ 'wɔ, 'in ɔ yia lasibhli. Nɔkpasu yabhlo 'tlaa gbawla nyidɪ, 'in ɔ yia ɔ -yɔyi. Nɪ, ɔɔ nyime mia, zuzu 'nyuu mɪ ɔ 'wɔ.

3 Gbawla -gɔ ɔ gɔa. Nɪ, wa 'nɪ -slɛɛn mneni wa 'ka ɔ gbɔan, wa 'de yi nɛte -llukpe 'wɔbhɔ.

4 Wa ka bha ɔ sɔ -yɔ -pɛklɛɛ zɔ, wa yia ɔ bhɔ gbɔan nɛte -llukpe nya, ɔ yia nɛte -llukpe -dɪ, 'in ɔ yia -pɛklɛɛ -nyumɔ. Nyime 'nɪ -slɛɛn ɔ kwɛyɔmneni.

5 Sabɔɔ, zhoɔ, 'ylɪ weee nya, ɔ mɪ -mɔ -gɔgɔnya 'wlu, -mɔ gbawla -gɔ 'wɔkpɪda, -zugba ɔ nɔ ɔ 'de lɛ tukpa nya.

6 Ɔ 'yia -Zezu -yɔ -mɔ 'pɪ, ɔ mɪa ɔ -gbɛ -gwagwie nya, 'in ɔ yia ɔ 'yu 'kukolu 'sibhli.

7-8 -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «Zuzu 'nyuu, 'tide ɔ 'yi!»
'In ɔ yia 'wɔkpɪ 'tɪtɛ: «-Zezu, Yalɪ -Lagɔɔ 'Yu, -naa lɛɛ -gbɔ pɪlɪ na gbɔ 'wɔla? -Na zɔkpa -wa, 'na palɪ 'mɪ 'klyiɛ 'wɔ -nɪ, -Lagɔɔ 'ŋmɪ nya.»

9 'In -Zezu yia ɔ layɪbha: «'Lee, sa wa la -na 'ŋmɪ?»
'In we yia we 'bɪgɔpalɛ: «Na 'ŋmɪ wa laa <'Slɔjaa -zlo.> Nɪ, -a -zu 'wɔ.»

10 We yia ɔ zɔkpa 'palɪ bhabha nɪ, ɔ 'na vulu we dɔdɔ nɪ -gɔ -nɪ.

11 -Zugba -boboo -zlo mɪ -bha lililuu dataɪda, -gɔgɔɔ 'klɔ -yɔ.

12 'In zuzu 'nyii yia -Zezu zɔkpa 'palɪ, we nɛɛ ɔ -yla: «Nɪ, kwa -ain -bobonya mɪa nɪ 'wɔ. 'Nyɛ -ain 'yoo -a 'ka we 'wɔpla.»

13 Ɔ yia we 'yoo 'nyɛ. Tɔɔn, wee zuzu 'nyii 'tlaa ɔɔ nɔkpasu 'wɔ, 'in we yia -bobonya 'wɔpla. We kwɪlia -gɔgɔ -gwagwie nya, 'in we yia 'nyu lɔ slo, 'in 'nyu yia we 'bha.

Nɪ, wee -bobo ŋwɛɛ mneni we 'ka -bobo 'wlu kugbua nyni.

14 Tɔɔn, -boboo 'yliyɔzɔnya yia -gwa. Gbɔ -we ylia wa, 'in wa yia we gba kɔdanya -yɔ 'gbe 'kadɪ nɔkpɛ. 'In we 'dɪ yia da weee nyni. Nyima yia -bha 'yia mɪ.

15 Wa nynia -Zezu kwesi, nyime ɔ kaa zuzu 'nyii duun 'wɔ wa 'yia -mɔɔ -yɔ, -zugba -mɔɔ -dɪ -bha la, -bana nya 'wɔ, 'in -mɔɔ 'wɪlukɔɔn ka ladolu, 'in wa yia nyanɔ nɔ.

16 'In gbɔ ylia zuzu 'nyii 'wɔkanyɔ -yɔ -bobonya, nyima -wa 'yia -bha, 'in wa yia we 'dɪ -sa.

17 Wa yia -Zezu bhuhhoe nɪ, ɔ 'bhɔ wa dɔdɔ -gɔ.

18 Da -Zezu mia 'glɔ 'wɔgblada, nyime zuzu 'nyuu kpaa, ɔ yia ɔ zɔkpa 'palɪ nɪ, ɔ -yɔ ɔ 'sɔ 'ka -tɔ.

19 -Zezu 'nɪ we ŋwɪnɪ, 'in ɔ nɛɛ ɔ -yla: «Mɪnɪ -na -budunwɛɛ, -na nyimaa -gbɛ, 'in -we weee Nyimaa -Kanyɔ nɔa -mɪ -yla lɛ nyazɪdɪ nya, -in 'ka we 'dɪ wa -salɪ.»

20 'In ɔ yia mɪ. -We weee -Zezu nɔa ɔ -yla lɛ, ɔ yia we 'dɪ -sa 'Gbe Kugbua -dɔdɔ -gɔ, 'in we yia wa 'de weee ŋwɛgaga -sɔbhali.

N'wno yabhlo -yo -Zalusu 'hwnoyuu gbv
(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)

21 -Zezu mnia 'nyuu kakpe yabhlo -gv 'glo nya, 'in nyuma duun yia 'wlugbeli o kwesi 'nyuu -go go -gv.

22 -Bha *-Lagobuduu -kanyo yabhlo yia, 'mo wa laa -Zalusu. O 'yia -Zezu, 'in o yia -moo bhv -yo bhliili,

23 'in o yia o bhuhhoe bhabha: «Nu, -na zukpa -wa. Na 'hwnoyule m tida. Yi, -in 'ka o so -golapali, o 'ka 'pu, o 'ka 'yliyogagie 'y.»

24 'In -Zezu -yo o 'so yia mni. Nyumaa -zlo kwaa o yoo, nuneni wa nunenia o.

25 Ni, 'hwno yabhlo m wa glaa, -moo kwepalie li -zo kugbua le 'so -moo -yo.

26 -Dotoo -zlo jipea o, wa yia o siali. O ka o 'gwazi weee -nyumoo, o 'ni 'pu. - Zugba we -yo o sialie mni.

27-28 O 'nua -Zezuu 'di ni, 'in o nee o 'de dli zo: «In -ka o -bana kwezi, in mneni in 'ka 'pu.»

O 'plila nyuma nyidi -Zezu luv, 'in o yia o -bana kwezi.

29 -Bha -bhlokpae o 'pion yia 'wokanu, 'in o yia we 'jyibheli nu, o ka 'pu.

30 -Zezu yibhelia we 'ji nu, o 'tite ka lubho nu, 'in o yia labhiti -mo nyuma nyidi, 'in o yia layibhae: «Nyoo zi na -bana kwea?»

31 'In o 'binonya yia we 'bigopalie: «Aya! Nyumaa -zlo mia da -mi nunenida ni, 'lee sa -na yibha la nu, nyoo zi -mi kwea?»

32 O yia o 'de -yo latitali. Nyume -o nua we le, o 'ka o 'y.

33 O 'hwno ka nyano nu, -zugba o telia. -We yia o, -moo ka we 'jyibheli 'gbv, 'in o yia -moo bhv -yo bhliili, 'in o yia we 'bigv 'plili -moo -yla.

34 -Zezu nee o -ylae: «Na 'yu, amaa dli ka ain pue. A mni, 'wotote -dloo -yo ain 'so -mi! Amaa gu bhao!»

35 Da -Zezu mia gbv -mni gbada, nyuma 'bhva -Zalusu -budunwee, wa yia, wa nee o -ylae: «-In 'na siali Nyumaa -Kanyo -ni, -na 'hwnoyu ka tl.»

36 'In weli, wa mia gbada, -Zezu yia we yukwli -golasal, 'in o nee -Zalusu -ylae: «-In 'na nuvo nyano -ni, -in zo dli!»

37 We 'ni Pielu -yo *Zake -yo o bheli *Zaan 'wobhu, o 'ni hwnu nyume -putu 'ka wa yoo kwa.

38 Wa nymia -Lagobuduu -kanyoo -budunwee, 'in o yia nyumaa -zlo -yoyi -gozizlida so weee lv, wie -yo 'wokpikpie nya.

39 O plaa -budu zo, 'in o nee wa -yla: «Lee -lu ka 'gbv a gbugblolu -nya? Lee -lu ka 'gbv a wi -nya? O 'ni tl, 'y'laa 'wu o mia.»

40 'In wa yia o gla pali.

-Bha o wlelia wa 'de weee. -Sleen, o mo klaa, 'hwnoyuu dide klaa, o 'nyaa klaa, we -yo o 'binonya ta, 'in wa yia komi luv mni, mo 'hwnoyu pia la.

41 'In o yia o so lakpa, 'in o nee o -yla: «Talita kumi.» (We ji -wa nu: «'Yieslonhwnoyu, in nee ain -ylae, a -so 'wu.»)

42 Toun, oo 'hwnoyu yia 'wuso, 'in o yia no. We yia wa hwegaga -subhali. Nu, o ka -zo kugbua le 'so.

43 -Zezu nee wa -yla 'klu 'cici nya: «A 'na gbal' we nyume yabhlogboo -yla -ni. A 'nye o lililu, o 'ka li.»

6

-Zezuu -zoo -nyuma 'ni o gbv hwnu
(Mt 13.53-58; Lk 4.16-30)

1 -Zezu 'bhva -bhede, 'in o -yo o 'binonya 'so yia o -zoo mni.

2-3 Wa *Nyapeyli nya, 'in -Zezu yia wa -Lagobudu zo mni, 'in o yia -mo gbv -sloolu. Nyuma, -wa o mia -slooluda, we -subhalia wa hwegaga, 'in wa nee: «Oo

mia de ni, o 'ni Maliii yuu? 'Lee, o 'ni 'Zake klaa, Zozee klaa, Zudi klaa, we -yo 'Simoo bheli? O bhooa 'ni da -ain glaa -mu? Oo mia de ni, -budukonyo -wa. Wee gbu mia de ni, da o sali wea? Gboyilo -mumu -Lago 'nye omo, o 'ka -ain -slolua? Nyoo 'nye o 'tite, 'in o nu gwedigbu ni lea?»

We 'dee 'gbu, wa 'ni o weli 'wotwuu.

4 'In o nee wa -yaa: «-Lagoo -falipanyo -ka -mi, da weee -bha wa zaa o. Nu, wa'a zo -bha o o -zoo, o zwayli we -yo o -buduwaa.»

5 We 'ni, o ka nyuma -bhlo -bhlo jipe, wa so -go lapalie nya 'wobhu, o 'ni mneni o 'ka gwedigbu lenu,

6 'in o nee: «Aya! In 'ni -slo 'sasokpa -nyuma, -wa'a zaa -Lago dli -gu, 'yi.»

-Zezu tiea o 'bunonya kugbua le 'so

(Mt 10.5-15; Lk 9.1-6)

-Muu 'bigu, 'in -Zezu yia kwesi -gbenya 'wophli nyuma gbosolue nya.

7 O laa o 'bunonya kugbua le 'so, o 'ka wa tie 'so 'so, 'in o yia wa 'tite 'nye, wa 'ka zuzu 'nyii vu.

8-9 O nee wa -yaa: «We 'ni koo -bhlogoo 'wobhu, a 'na 'bhulu -lu yabhlogoo 'wu -ni. A 'na 'bhulu 'floo 'wu -ni. A 'na 'bhulu *-bada 'wu -ni. A 'na 'bhulu 'gwezi 'wu -ni. Nu, a -pla -sakwla bhu 'wu, a -yo -banaa 'sonu 'na mnuu -ni.

10 «A -ka 'gbe -mumu 'wu nyi, -budu -we ka nyee a -ka ladi, a -gu -bha. 'Yi -we nya a 'ni -slo 'woso, a 'na 'bhulu -bha -ni.

11 'In da -mumu wa 'ni amiaa 'lakpasu kpa, wa 'ni ain yukwli puo, a gboto amiaa bhu -yo *-bhuhui, 'in nyuma 'ka we 'jiyibheli nu, wa 'ni -Lagoo -yotwuu.»

12 Wa mna, 'in wa nee nyuma -yaa nu, wa 'bhiti wa dli.

13 -Zugba wa vaa zuzu 'nyiii -zlo, 'in wa slua guzunya duun 'kpi 'wluo, 'in -maa puu.

Ewlodu wlaa Zaan wa 'ka o 'bha

(Mt 14.1-12; Lk 9.7-9)

14 -Zezuu 'jnu mneni da weee la, 'in duudu 'wulupilinyo *Ewlodu yia we 'nu. O nee: «'Zan -Batisi -wa. Nu, mo -saa 'wu titlunya glaa. We 'dee 'gbu o mneni o 'ka gwedigbu lenu.»

15 Nyuma toba nee: «*Elii -wa.»

'In toba nee: «-Lagoo -falipanyo -wa, bhlasabha -Lagoo -falipanyaa 'yabhlo 'bhisa.»

16 Nu, Ewlodu 'nba we, 'in o nee: «Zaan -wa. -Ami wlaa o, 'in wa yi bhaa o 'wlu -gu -di. Mo -saa titlunya glaa 'wu.»

17-20 Nu, Ewlodu mia, o ka bha o bheli Filipoo 'nyoo Ewloadi -moo -glosa, 'in o yia -moo kwa. 'In Zaan nee o -yaa: «Nu, we 'ni 'ylinani -Lagoo tite 'wu, nyime 'ka o 'dee bheli 'nyoo kwa.» -Bha Ewloadi 'paa 'ce. O 'yibha o 'ka Zaan 'bha. Nu, Ewlodu saa Zaan, 'in o -yi we 'ji nu, -Lagonyime tiklu -wa. 'In Zaan -ka gbada -mi, we nani Ewlodu duudu, 'in we bhiti o 'wluudu. We 'dee 'gbu Ewlodu 'yibha o 'ka Zaan 'wogu. 'In o yia o gbuan, o yia o -kaslo 'wopa Ewloadi yi o 'bhaa 'gbu.

21 Nu, 'yi yabhlo nya, 'in Ewloadi yia -jolo 'yi. We zli mia, Ewlodu gwalyi -wa. 'In o yia 'gbee -cian klaa, 'slujaa nyuma 'kadi klaa, we -yo Galilee -nyuma kpasu la, wa 'ka 'feti -sa.

22 Ewloadi 'nyoo yia plaa, 'in o yia lte, 'in o yia wa duudu namanu. -Bha o duudu 'wulupilinyo Ewlodu gbaa o -yaa: «Nu, -we a -ka 'yibha, a -zlati 'mi we, 'in we an 'nye.»

23 'In o yia o -yaa bie: «Nu, -lu weee a yia 'mi -zlati, yoo na nya we an. We yi na duudu kibhe -zeoo, 'nye na yia we an.»

24 Oo 'nyoo yia 'tlaa, 'in o yia o 'nyaa layibha: «Lee -lu in 'ka o -zlati?»

'In -mɔɔ nɛɛ: «A -zɫali ɔ 'Zan -Batisu 'wlu.»

²⁵ Ɔɔ 'ɲwɔɔyɔ mɲia lɔ -gwagwie nya, 'in ɔ nɛɛ Ewɫodɔ -yla: «-We in 'yibhaa nɪ, mɔ -wa 'Zan -Batisu 'wlu. -In -la dɛsɛɛn 'mɪ we -plaa -gɔ.»

²⁶ We wlaa ɔ 'kɔayli la, ɔ ka bi ɔ -limaa 'yibadu 'gbɔ, ɔ 'nɪ mneni ɔ 'ka gba nɪ, ɔ 'nia we 'ɲwɔɔ.

²⁷ Ɔ yia 'slojaju yabhlo la, ɔ nɛɛ ɔ -yla: «Mɲɪ, -in -dɪ -bha 'Zan -Batisu 'wlu, -in -yɔ we yi.»

²⁸ Ɔ mɲia -kasɫɔ 'wɔ, ɔ yia Zaaan 'wlu -bha -dɪ, 'in ɔ yia we -plaa -gɔ ladi, 'in ɔ -yɔ we yia yi. Ɔ 'nyɛa we ɔɔ 'ɲwɔɔyɔ yoo, 'in -mɔɔ yia -mɔɔ 'nyaa we kwa.

²⁹ Zaaan 'binɔnya 'nɔa we 'dɪ, 'in wa yia ɔ 'kwie 'bɔmɲɪ, wa 'ka we gbawla 'wɔfa.

*-Zezu 'nyɛa nɔkpasia 'wlu glɔ -bhlo 'wlu gbu lililu
(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Zñ 6.1-14)*

³⁰ -Zezuu tietienya yia lɔ, 'in wa -yɔ ɔ 'sɔ yia 'wɫugbeli. Gbɔ weee wa nɔa lɛ, -we wa -slolua nyuma, 'in wa yia we 'dɪ ɔ -sali.

³¹ Nyumaa -zɫo, -wa yia, -wa mɲia, wa 'gbɔ, -Zezu -yɔ ɔ 'binɔnya 'nɪ mneni wa 'ka li.

³² We 'gbɔ ɔ nɛɛ ɔ 'binɔnya -yla: «-A mɲɪ da mɪa blenyii, -a 'ka -mɔ ladi.»

'In wa 'dekpɔa yia 'glɔ 'wɔ -bho, 'in da nyuma 'nɪa -mɪ, wa yia -mɔ mɲɪ.

³³ Nyuma duun 'ya da wa -yɔ mɲɪda, 'in wa yia wa yibheli. 'In 'gbe weee 'wɔ nyuma yia ɔ 'yu zili bhɔ -gɔ -gwagwie nya.

³⁴ -Zezu 'tɫaa 'glɔ 'wɔ, 'in ɔ yia nyumaa -zɫo -yɔyɪ. Wa 'wɫɔ bhlabhɛ -we 'nɪ 'yliyɔɔnyɔ -ka. We 'gbɔ wa laa ɔ nyazi 'wɔ, 'in ɔ yia wa gbɔ duun -slolu.

³⁵ Jibhe zaa, ɔ 'binɔnya bea ɔ kwesi, 'in wa nɛɛ ɔ -yla: «Da -mɲɪ -tlɔɫɔ la, 'in 'yɫɔ ka -fla.

³⁶ Gba wa -yla, wa mɲɪ kɔdanya -yɔ 'gbenya mɪa da -an kwesi 'wɔ, wa 'ka wa 'dɛɛ lililu zɔ.»

³⁷ Ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «Amɪaa 'dɛ 'nyɛ wa lililu!»

Wa nɛɛ: «'Cɔ gbɛtaa lubho -gwɛzi 'nɪ mneni we 'ka wa 'floo zɔ.»

³⁸ 'In ɔ nɛɛ wa -yla: «'Floo zuma mɪ an kwɛɛa? A mɲɪ a 'ka we zɛɫɪ.»

Wa zɛɫɪ we, 'in wa nɛɛ ɔ -yla: «Nɪ, 'floo gbu -yɔ zibhii 'ya sɔ mɪa -bha.»

³⁹ -Bha ɔ gbaa wa -yla, -maa 'tɔɫɔ nyuma nɪ, wa -dɪ la -zɫo 'ɲwɛɛ -petu kɔɫɪ -gɔ.

⁴⁰ 'In wa yia -zɫo 'ɲwɛɛ ladi. -Zɫo yabhlo ka nyuma 'wɔ glɔ gbu, 'in tɔɫɔa ka 'wɔ glɔ 'sɔ 'ya kugbua.

⁴¹ -Zezu 'bhua wee 'floo gbu -yɔ zibhii 'ya 'sɔ 'wɔ, ɔ yɫaa yali, ɔ 'paa -Lagɔ fuo, ɔ didɪa wee 'floo la, 'in ɔ yia we ɔ 'binɔnya yoo 'nyɛ, wa 'ka we nyuma 'wɔladlili. 'Sa -bhlokpade ɔ dlilia nyuma weee zibhi 'wɔ la.

⁴² Wa 'dɛ weee lia, 'in wa yia lɔ.

⁴³ 'Floo pɲɪ -yɔ zibhi -we wa sɫɪa, we nyɲɪ -cɪcɛ kugbua lɛ 'sɔ.

⁴⁴ Nyuma -wa lia, wa nɔkpasia mɪa wa glaa, wa nyɲɪ nyumaa 'wlu glɔ bhlo 'wlu gbu (5.000).

*-Zezu nɔa 'nyu -gɔ
(Mt 14.22,32; Zñ 6.15,21)*

⁴⁵ Tɔɔn, -Zezu nɛɛ ɔ 'binɔnya -yla: «A -bho 'glɔ 'wɔ, a -gali 'mɪ 'yu -mɔ Betisaida mɲɪda. 'In in 'ka waa nyuma wɛɫɪ 'pa.»

⁴⁶ Wa 'bhɔbhɫɔ -yɔ, 'in ɔ yia -gɔgɔ 'wlu mɲɪ, ɔ 'ka -Lagɔ bhuhboe.

⁴⁷ -Kwɪtatokpa yɫumana la, -zugba -Zezuu 'binɔnya mɪ -mɔ 'nyu -nyɪdɪ 'glɔ 'wɔ, 'in ɔ mɔ mɪa dɔdɔ, ɔ 'dɛ -bhlo.

⁴⁸ -Zezu 'yia nɪ, -maa mɪ siada, -pɪpɛ mɪ wa 'klɔ -yɔ -gbɛɪn bhɔɫɔda, 'in 'glɔ -papɛ kalɪ -yɔ, tiata -kɔkɔ gbo, 'in ɔ yia wa 'bɪ mɲɪ 'nyu -gɔ -nɔnɔe nya, ɔ 'ka wa -gɔ yɫɪ.

49-50 Wa 'yia ɔ -yɔ nɔda -mɔ 'nyu -gɔ, wamɔ nɛɛ 'sa 'kuzu -wa. Wa 'dɛ weee 'yia ɔ -yɔ, 'in wa yia nyanɔ nɔ. Wa 'kɔɔ 'wɔ, -Zezu nɛɛ: «A 'na nɔnɔ nyanɔ -nɔ, -amɔ -wa, a palɔ dɔ la.»

51 'In ɔ yia wa lɔ -bho -mɔ 'glɔ 'wɔ, 'in -pɔpɛ yia zɔbɛ. Wee gbɔ 'nɔ wa nɔwɛgaga -subhali -sɛ.

52 Nɔ, wa yukwli -yɔ 'tɛlaa 'gbɔ, -Zezu 'nyɛa nyɛmaa -zlo lililu gwɛdi sa, wa 'nɔ ɔ 'tɛtɛ yibheli.

53 -Zezu -yɔ ɔ 'binɔnya -dia 'nyu 'wɔ, wa nɔnia Zenezalɛtɔ -dɔdɔ -gɔ, -mɔ wa ja 'glɔ lubhu.

54 Wa mɔ 'glɔ 'wɔ lasibhlida, 'in nyɛma yia -Zezu yibheli.

55 Wa -yɔ 'pulo -pulue mɔ 'gbe weee 'wɔ 'plɔlida, 'in da wa -ka 'nɔ nɔ, -Zezu mɔ -bha, 'in wa mɔɔ -mɔ, wa -yɔ wa guzɔnya 'sɔ, -zugba -maa mɔ 'sowli 'wɔ.

56 Da ɔ -ka mɔ, 'in wa laa ɔ guzɔnya. We yi kɔda -zɛɔɔ, we yi -zɔɔ -zɛɔɔ, we yi 'gbe 'kadɔ 'wɔ -zɛɔɔ, 'in wa palɔ wa guzɔnya -zejila 'wɔ la. 'In wa palɔ -Zezu zukpa nɔ, ɔ 'ka wa guzɔnya 'yoo 'nyɛ wa 'ka ɔ -banaa nɔwɛ kwɛzi. 'In -wa weee zia we kwɛ, -maa yia 'pɔ.

7

-Zezu -yɔ Zuifɔ tite (Mt 15.1-9)

1-4 Bha Zuifɔ -yɔ Falizinyɛmaa -gɛ, wa 'nɔ -sɔ kwɛ budo 'nanɔ, wa 'a li. Nɔ, wa dɔkpasu tite -wa, 'mɔ wa zɔa 'nɔnɔwɛ. Nɔ, wa -ka lɔkɔ 'wɔbhu, wa 'nɔ -sɔ budo, wa 'a li. Tite tɔba wa dɔkpasu tɔa wa -yɔ, 'in wa zɔ 'yaa -mɔ 'nɔnɔwɛ. Sa 'bhisa, nyidanya klaa, -tɔkɔnya klaa, we -yɔ 'wɔmanɔ -kɔɔnyaa 'wɔ lawɔbɛ.

'Yɔ yabhlo nya, Falizinyɛmaa -yɔ -Lagɔ titee gwesanya 'bhɔa -Zeluzalɛmɔ, 'in wa yia -Zezuu -gɛ 'wɔgbeli. -Bha wa 'yia nɔ, ɔ 'binɔnya tɔba mɔ kwɛ pɔn lilida. Nɔ, -maa 'nɔ kwɛ budo.

5 Wa nɛɛ -Zezu -ylaɛ: «-Na 'binɔnya lilia kwɛ pɔn. Wa 'nɔ -amɔa dɔkpasu tite 'nɔnɔwɛ zɔ. Lɛɛ -lu ka 'gbɔ wa yi 'sa nɔa?»

6 ɔ yia we 'bɔɔpɔlɛ: «Wɛli 'sɔ -nyɛma! -We -Lagɔgbɔ -falɔpanyɔ Ezaii celɔ ɔ 'sɛbhɛ 'wɔ, gbɔzɔnɔ -wa:

<Waa nyɛma mɔ, nɔwɛ la wa nɔnia 'mɔ, nɔ, wa dɔ 'nɔ 'mɔ -gɔ -mɔ.

7 Bhebhe wa yilɔnia 'mɔ.

Nɔ, tite wa slɔlua, 'in wa laa -Lagɔ tite, nyɛmaa 'dɛkpɔaa -gɛ we 'bhɔa.»

8 Nɔ, a ka -slɛn -Lagɔ dɔmagbɔ 'yitide, 'in a nɔa nyɛmaa dɔmagbɔ lɛ.»

9 ɔ yia we 'yaa -ylaɛ: «A mɔ 'yɔli! A 'yɔbha a 'ka amɔa dɔkpasu tite 'nɔnɔwɛ zɔ 'gbɔ, a yia -Lagɔ tite 'yitide.

10 Moizɔ nɛɛ:

<Zɔ -na dide -yɔ -na 'nyaa 'nɔnɔwɛ.»

'In:

<-ɔ -ka ɔ dide -yɔ ɔ 'nyaa vɛli, 'bha wa bhɔa ɔ.»

11 'In amɔ, a nɛɛ: nyɛmɛ -ɔ -ka ɔ dide -yɔ ɔ 'nyaa -yla gba nɔ, (-We in 'ka yaa aɔn 'nyɛ, mɔ -wa «Kɔlɔban») » (we ji -wa ɔ ka we -Lagɔ 'nyɛ),

12 amɔ 'nyɛa ɔ 'yoo, ɔ ɔ nɔ -slɛn -lu yabhlogbɔ lɛ ɔ dide -yɔ ɔ 'nyaa 'sɔ -yla.

13 A -ka 'sa nɔda -mɔ nɔ, 'in a saa -Lagɔwɛli la, amɔa bhlasabhla gbɔ 'gbɔ. 'In a nɔa we 'gbɔ 'sasɔkpa -gbɔ duun tɔba lɛ.»

-We plɔla nyɛmɛ pɔn mɔ nɔ (Mt 15.10-20)

14 -Muu 'bigu, 'in -Zezu yia nyumaa -zlo la, 'in o nee wa -ylae: «A pu yukwli, -we na yia gbaa a 'ka we 'nu.

15 Lililu nyumε lia ni, we'e -plali o puin. Nu, gbu -we o gbaa, -we 'bhva o dli zo, mu plalia o puin. [

16 -o -ka 'nunu -yukwli 'wlu -ka, o 'nu we.]»

17 Da -Zezu 'bhva nyuma glaa, o plaa -budu zo, 'in o 'binonya yia o wee gbuu ninee 'ji layibha.

18 'In o nee wa -ylae: «Amia'a 'nu 'ya -muu 'wola? A yibheli we 'ji nu, -lu -we nyumε lia, we'e -plali o puin.

19 Nu, wee lililu mia, we'e mni o dibhe 'wu, o nukple we mnia. -Muu 'bigu, 'in o plaa 'kwla -yo.» -Bha o gbaa nu, wa mneni wa 'ka lililu weee li.

20 'In o nee 'yae: «Wee -lu -we bhva nyumεε dli zo, mu plalia o puin.

21 Wee -lu -we bhva nyuma 'wu, -mo wa dli zo, mu -wa nu: wa pupali 'wlukuuu la 'nyumεε, wa ka motni kwe, wa yli 'wie, wa bha nyumε,

22 'in 'ηwni -yo nyuma -putu dia -budu 'wu.* Wa 'yibha wa 'ka -gugali. Gbonyuu wa nva le, wa -lima wa nva -dawli 'wu. Wa'a zo tite 'nonye. Wa ka zenyi, 'in wa saa nyumε 'ηni. Wa ylimania wa 'de, wa 'wlukuuu ka -nyumo.

23 Wee gbonyii mia de, mu tlaa nyumεε dli zo, 'in mu plalia o puin.»

Lakpanwɔ ηwnua -Zezuu gbu (Mt 15.21-28)

24 Da -Zezu 'bhva -bha, 'in o yia Tili -dudu -gu mni, -mo o plaa -budu zo. o 'ni 'yibha nu, nyumε 'yi o, 'in o 'ni mneni o 'ka zize.

25-26 Nu, o plaa -budu zo, tuun, 'ηwno yabhlo yia o -gbe yi. o ηwno mia, 'lakpanwɔ -wa: Sili -dudu yabhlo wa laa Fenisi, -mo wa gwala o. Nu, o ka 'ηwnoyu, 'mo zuzu 'nyuu kpa. 'In o ηwno yia -Zezu -yobe, 'in o yia o bhu -yo bhlii, o nee: «-Na zuka -wa, zuzu 'nyuu -we kpa na 'yu ni, -in vu we.»

27 o nee o -yla: «'Ylaasli -ka lida -mi, we 'ni tiklu -mi wa 'ka 'yilaasli lililu zosa wa 'ka we gwɔ zo viteli, we 'ni mu?»

28 o ηwno nee o -yla: «Na -Kanyo, gbuzonu -wa. Nu, gwɔ -ka 'tabhle zo -mi, 'in 'yilaasli -ka lida -mi, wee lililu -we bhlii, gwɔ lia we. We 'ni mu?»

29 o nee: «-We a gbaa, gbuzonu -wa. We 'gbu a 'bhiti lu. Nu, zuzu 'nyuu -we kpa amaa 'yu, in ka we vu.»

30 o mnia lu, o ninya o -budonyee, -zugba o 'yu pi lii -gu la, zuzu 'nyuu ka o 'yitide.

-Zezu jipea bhobho

31 -Zezu 'bhva Tili -dudu -gu, o -dia Sidoon -yo 'Gbe Kugbua -dudu 'wu, 'in o yia Galilenyu kwesi luyi.

32 Nyumε -o' o 'nva, 'in -o' o gbaa, -bha wa -yo o yia, 'in wa nee o -ylae: «-Na zuka -wa, pali o -na so -gu la o 'ka 'pu.»

33 -Zezu -yo o 'so 'bhva nyuma glaa, 'in o yia o guzonyo yukwlii 'yoo 'wu -kwetya fa. -Bha -Zezu tlia -dle o -kwetya -yo, 'in o yia o muo kwezi.

34 Tuun, 'in o yia yali yla, 'in o yia -nyii slu, 'in o nee o guzonyo -yla: «Efata», -muu ji -wa nu: «-In -kai.»

35 -Bha -bhlokpade o 'pu, 'in o yia gba, 'in o yia 'nu.

36 -Zezu nee waa nyuma -yla: «A 'na gbal we nyumε yabhogbo -yla -ni.» 'In sa o -Zezu zo wa 'di, nu, wa'a gbal we -ni, wa 'ni 'sa nu.

* 7:22 Glekwele 'wu, we ji -wa nu, -wa kokwaha, wa -yo nyuma -putu dia -budu 'wu.

37 'In wa -yɔ we gbagbie yia da weee mni. Nwɛgaga ka wa -sɔbhali, 'in wa nɛɛ: «Aya! ɔ lɛnɔlu weee mia 'yli we nana. -Wa'a 'nɔaoo, 'in -maa nɔa, -wa'a gbaao, 'in -maa gbaa!»

8

-Zezu 'nyɛa nyɪma 'wlu glɔ -bhlo lililu (Mt 15.32-39)

1 We bhla, 'in nyɪma duun yi 'yaa -Zezu 'bɪ yi. Lililu 'nɪ -mɪ. -Bha -Zezu laa ɔ 'bɪnɔnya, 'in ɔ nɛɛ wa -ylɛ:

2 «Nu, nyazɪ nyɪma nɪ laa 'mɪ 'wɔ. Wa 'ylɪ ta nɪ -zugba wa mɪ 'mɪ 'bɪ, 'in lililu ka bhla.

3 Wa 'nɪ -slɔ li. In -ka gba, wa mni lɔ nɪ, wa mneni wa 'ka 'yloogblɔ bhlili. Nu, tɔlɔa 'bhɔda -tlɔlɔ la.»

4 ɔ 'bɪnɔnya yia we 'bɪgɔpalɛ: «Aya! -Amɪa -flii 'pɪpɪ, da -a 'ka 'floo 'yɪ -a 'ka wa 'nyɛ, 'in wa 'ka lɔa?»

5 ɔ nɛɛ: «'Floo zuma mɪ aɪn kwɛɛa?»
-Maa nɛɛ: «'Floo gbesɔ.»

6 'In ɔ nɛɛ nyɪma -yla: «A -dɪ dɔdɔ la.»

ɔ 'bhua wee 'floo 'wɔ, ɔ 'paa -Lagɔ fuo, 'in ɔ yia we ladɪli. ɔ 'nyɛa we ɔ 'bɪnɔnya yoo, 'in -maa yia we nyɪma 'wɔladlili.

7 Zibhi yua tɔlɔa mɪa -bha, ɔ 'bhua we 'wɔ, 'in ɔ yia we -Lagɔ kwɛɛ zɔ. ɔ 'nyɛa we ɔ 'bɪnɔnya yoo, -maa yia we nyɪma 'wɔladlili.

8 Wa lia, 'in wa yia lɔ. -We wa sialia, we yia -cɪcɛ gbesɔ ye.

9 Nu, -wa lia, wa mneni wa 'ka nyɪma 'wlu glɔ -bhlo (4.000) nyɪni.

Faliznyɪma ylaa -Zezu la (Mt 16.1-4)

10 -Zezu 'nyɛa wa 'yoo tɔn, ɔ yia 'glɔ 'wɔbho ɔ -yɔ ɔ 'bɪnɔnya 'sɔ, 'in wa yia Dalmanuta -dɔdɔ -gɔ mni.

11 Faliznyɪma yia, 'in wa yia -Zezu kpɛli, wa nɛɛ ɔ -ylɛ: «-In nɔ gwɛdigbɔ yabhlo lɛ, 'in -a 'ka we 'jɪyibheli nu, -na 'tɪtɛ mia, -Lagɔ 'nyɛa -mɪ we.»

12 -Zezu yia nyɔ laslu, 'in ɔ nɛɛ: «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ amɪa dɛslɛn -nyɪma 'yɔbha 'sa gwɛdigbɔa? In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ saɛ: waa -manɪ 'na 'ka gwɛdigbɔ yabhlogbɔɔ 'yɪ.»

-Zezuu 'bɪnɔnya 'nɪ ɔ 'tɪtɛ 'wɔlanɔ (Mt 16.5-12)

13 -Zezu yia -bha wa tɪ. ɔ -yɔ ɔ 'bɪnɔnya 'sɔ, wa yia 'glɔ 'wɔ -gbla, 'in wa yia 'nyuu kakpe yabhlo -gɔ mni.

14 ɔ 'bɪnɔnya ka dlɔ, wa 'nɪ lililu 'wɔbhu. 'Floo yabhlo -tɔa -mɔ 'glɔ 'wɔ, mɔ -bhlogbɔɔ -tɔa wa kwɛɛ.

15 -Zezu yia wa gbɔ -yla lapalɪ: «A zɔ amɪaa 'dɛ 'yliyɔ. A 'na 'tideli amɪaa 'dɛ 'yɪ Faliznyɪmaa 'flooɔ *gɔɔ -yɔ Ewlodɔɔ nyɪmaa -nɔ -yla -nɪ.»

16 -Bha ɔ 'bɪnɔnya gbɔgbalia -yla: «Nu, 'floo 'nɪ -aɪn kwɛɛ -mɪ. We 'gbɔ ɔ yi 'saa gba.»

17 -Zezu yibhelia we 'jɪ, 'in ɔ nɛɛ wa -ylɛ: «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ a gba 'sa? A 'nɪ 'floo 'wɔbhu -wa yɪ? A 'nɪ -slɔ we 'wɔlanɔɔ? Amɪaa yukwli -yɔ 'tɛa la yɪ?

18 A ka 'ylɪ 'klɔ -yɔ, 'in a'a 'yɪ la. A ka yukwli, 'in a'a 'nɔ. Amɪaa dlu -bho we -gɔ.

19 Nu, in ka zlmɛ 'floo gbu nyɪmaa 'wlu glɔ -bhlo 'wlu gbu (5.000) 'wɔladlili. -Cɪcɛɛ yeye -nɔ zuma -tɔ zlmɛ 'wɔa?»

Wa nɛɛ: «-Cɪcɛ kugbua lɛ 'sɔ.»

20 'In ɔ nɛɛ: «In dlili 'yaa 'floo gbesɔ nyɪmaa 'wlu glɔ -bhlo (4.000) 'wɔla naa?»

Wa nee: «-Cice gbeso.»

21 O nee wa -yla: «Aya! A 'ni -slo we 'wolanuu?»

-Zezu jipea 'lölonyo

22 -Zezu -yo o 'binönya nynia Betisaida, 'in wa yia o 'lölönyo -la. Zukpa wa palı o zukpa nu, o Zi -moo kwe.

23 -Zezu kpa o so la, 'in o -yo o 'so yia 'gbe luv mnu. -Moo 'bigu, 'in o yia o -dle 'yli -gu tli, 'in o yia o so -gu lapali. O nee o -ylae: «-Na yi -lu yabhlo -yoo?»

24 O -bloa 'yli, o nee: «Nyuma na yia -yo, wa 'wlu sunya. Nu, wa mi noda.»

25 -Zezu palı o 'yli -gu so la 'ya, 'in o 'yli yia -blo, 'in o yia layı 'vayı.

26 O nee o -yla: «Mni -na -budunwee. -In 'na plalı -zoo -ni.»

Pielı nee nu, -Zezu -wa -Lagoo -Bhasanyo
(Mt 16.13-20; Lk 9.18-20)

27 -Zezu -yo o 'binönya mnıa 'gbenya -we mıa Sezalee Filipı kwesi nokple. Wa mi 'yloogblo noda, 'in -Zezu yia wa layıbha: «'Lee, nyoo nyuma palı 'mi 'waa?»

28 Wa 'palıa we 'bigu, wa nee: «Nyuma nee nu, 'Zan -Batisı -in -mıa. Tolva nee, Elii -in -mıa, 'in tolva nee 'yae, bhlasabhla -Lagoo -falıpanyaa 'yabhlo -in -mıa.»

29 O nee wa -ylae: «'In amıa, a nee, nyoo in -mıa?»

'In Pielı nee: «-Lagoo -Bhasanyo -in -mıa.»

30 -Zezu nee: «A 'na gbalı we nyıme yabhlogblo -yla -ni.»

-Zezu gbaa o 'de d'etıltıgbv
(Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)

31 Nu, -Zezu bhlıa o 'binönya gbıslolue, o nee wa -yla: «We mı nu, oo *Nyıme 'Yu sıa bhabha. Nu, Zuıfıu nyıma kpaı klaa, *-Lagoo bınönyaa -cıan klaa, we -yo -Lagoo tıtee gwesanya yia o kwnee -saa. 'Bhaa wa yia o, 'in 'yli 'so, we tanu nya, tıltınya glaa o yia 'wısoa.»

32 'Sa o gbaa we sa beblee, 'in Pielı yia o -glıma lalı, 'in o nee o -yla: «-In 'na gbalı 'sa -ni.»

33 -Zezu 'bhıtıa la, o ylaa o 'binönya, 'in o nee o -yla 'klu 'cıı nyı: «*-Saatan, be lu! 'Bhu 'mı kwesi. Nu, -'in pupalı 'wluksun la -Lago 'bhısa, nyıma 'bhısa -na pupalı 'wluksun la.»

34 O laa nyıma -yo o 'binönya, 'in o nee wa -ylae: «Nyoo nyoo -ka gba o 'ka 'mı 'bı na, o -sa o 'de dlı, o 'bhu o sıasıee *su 'wu, 'in o 'ka 'mı 'bı yi.

35 Nu, nyoo nyoo -ka o 'de d'etılyıogagıe 'wıgu nu, 'wu o yia we baa. 'In -o -ka o 'de d'etılyıogagıe 'wıbo -Lagoo -yo na 'gbu, 'ylyıogagıe -we 'nıa bhıloluda -ka, 'mı -moo yia 'yia.

36 Nu, nyıme -ka dıdu -guu zıozınu weee 'yi, 'in o -ka o 'ylyıogagıe 'wıbo nu, lee -lu o 'yi we 'waa?»

37 Nu, -lu yabhlogblo 'ni mnıni we 'ka nyıme 'ylyıogagıe zo.

38 Nu, Nyıme Yu yia yia o Dıdee 'ımmııee san 'wu, o -yo o -mıwlu -anzınya 'so, -wa nva -Lagoo dumagbu lee -gbe. Nu, desıeen -nyıma, -wa 'nıa tıklı -mı, 'in wa nva gbınyıu le, wa glaa, -o -ka in -yo na wılu zo nu, -amı, zlı in -ka yi nu, 'in na nu 'yaa oınu zo.»

9

1 O nee wa -yla: «Nu, in nee an -yla gbıozınu sae: amıa -wa mıa da -selı, an glaa, tolva ka *-Lagoo nyımaa 'wılapııe 'yi yıda 'tıte nya, 'bhıe, wa 'kaa tlı.»

-Zezuu 'binönya ta 'yia o 'tıte
(Mt 17.1-13; Lk 9.28-36)

2 'Yli gbu 'plia, we gbelibhlonu nya, -Zezu laa Piel klaa, *'Zake klaa, we -yo *Zaan, 'in wa 'de -mnu'a 'bhie yia -gogo 'kadu 'wlu mni. -Mo o 'klv 'bhitia wa 'yliya 'wu.

3 'In o 'wu -bana yia pomanu tenyii. Li we lia. Nyume o 'kaa 'sa -bana pomanu dudv -gv, -moo -kanyo 'ni -mi.

4 -Bha wa 'yia Moizu -yo Elii 'so -yo, -zugba -maa -yo -Zezu mi 'di -sada.

5-6 'In nyanu yia wa dli 'wu slo. Weli -we Piel 'kaa gba, o 'ni we -yi. -Bha o gbae: «*Wlabi, -amiasa -seli -mumie nanu 'yli! Palu yua ta -a yia 'subha, -na -nu -bhlo, Moizu -nu -bhlo, Elii -nu -bhlo.»

7 -Bha yalipupa wela wa 'wu, 'in weli yabhlo yia wee yalipupa nyidi 'tla, we nee: «-O mia de, na Yu -wa, in -kai o ze. A pulu o yukwli.»

8 Toun, 'in -Zezuu 'binonya yia latitali, we 'ni -Zezu 'wobhu, wa'a 'yi nyume yabhlogbo -yo.

9 Wa mia -gogo kwlida, 'in -Zezu nee wa -yla: «-We a 'yia da ni, nu, oo Nyume Yu 'ni -slo titlinya glaa 'wuso, a 'na gbalu we nyume yabhlogbo -yla -ni.»

10 Weli -we -Zezu gbaa wa -yla, wa ka we 'nuwe zu. 'In wa yibhalia -yibhalia la: nu, o nee: «Nyume 'ka titlinya glaa 'wuso. Sa -muv 'ji mia?»

11 'In wa yia o layibha: «'Lee, le -lu ka 'gbu -Lago titee gwesanya gba nu, *Elii 'kaa yi tiaa?»

12 O nee: «Gbuzonu -wa: Elii 'kaa yi tia o 'ka -lu weee we 'bi 'wu la. We mi celida *Lagosebhe 'wu, nu, oo Nyume Yu yia sia bhabha, 'in wa 'ka o veli. -We ka 'gbu we mia celida, a -yi we 'jii?»

13 'In in nee an -yla: Elii ka yi pepe. 'In sa wa 'yibhaa, 'sa wa sialia o. Sa we mia -benyi celida -Lagosebhe 'wu, 'sa we 'plia.»

*-Zezu yua zuzu 'nyuu
(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43)*

14 -Zezu klaa, Piel klaa, 'Zakee klaa, Zaan klaa, da wa nynia wa -lima -gbe, wa -talia -mo, -zugba nyumaa -zlo ka -maa gbeli. -Lago titee gwesanya mi wa glaa. Wa -yo wa 'so mi gbu gbada.

15 Wa 'yia -Zezu, toun wa yia nwe -ga, 'in wa yia o -gbe mni -gwagwie nya, wa 'ka o fusa.

16 -Zezu yia o 'binonya layibha: «-A 'nu -seli? Lee gbu a gbaa?»

17-18 Nyume yabhlo 'palia we 'bigu: «-Slolunyo, -mi in -laa na 'yu. Nu, zuzu 'nyuu ka o kpa. We ka o weli 'wobhu, o'o gba. Da we -ka o kpali, la we bhla o. 'Fufli tlaa o nwee, o lia gla 'wu, 'in o sleha. In ka -na 'binonya bhuhoe, wa 'ka wee zuzu 'nyuu vu. Wa 'ni we mneni.»

19 -Zezu nee wa -yla: «Desleen -nyima, -wa'a zu dli, 'yli zuma in -yo an 'so 'ka lia? 'Yli zuma in 'ka amiasa 'gba zo 'yligbeda -tua? A -yo oo 'yu 'so yi.»

20 'In wa -yo o yia yi. Da o 'yia -Zezu, 'in wee zuzu 'nyuu yia o lazuklu 'titee, 'in o yia bhli, -zugba o glipe, 'fufli tla o nwee.

21 -Zezu yia o dide layibha: «We dia gwe, we -zu zuma nia?»

O dide nee: «O mi -sele, 'in we yia gwedi.

22 We 'ka o 'bhaa 'gbu, 'yli talva zli, 'in we paa o -kosu 'wu, 'in we paa o 'nyu lu. Nu, -in -ka mneni -in 'ka -an 'wosa, 'yili -an nyazi. Be -an -yo.»

-Zezu nee:

23 «Lee -lu 'ka 'gbu -na gba nu, -in -ka we mnenia? -O zu -Lago dli -gv, o mneni o 'ka -lu weee lenu.»

24 -Bha oo 'yuu dide 'kpa 'wu, o nee: «In ka dli -sele -Lago gbegein, -sa 'mi 'wu, 'in in 'ka dli zu weee.»

25 -Zezu 'yia nu, nyumaa -zlo mi o -gbe yida, 'in o yia wee zuzu 'nyuu 'wluo 'kpli: «-Mi zuzu 'nyuu, -mi nva we le, 'in nyume'e gbaa, in o'o 'nva. In nee: 'tide o 'yi. -In 'na kpali 'masleen o -ni.»

26 We zuklua ɔɔ 'yu la 'titeɛ, 'in we yia ɔ 'yitide 'wɔkpɪkpiɛ nya, 'in ɔ yia lapɪ 'kwie 'bhisa. We 'gbɔ tɔlva nɛɛ: «ɔ ka tɪ.»

27 -Zezu yia ɔ sɔ -yɔ ɔ 'wɔbhulu. ɔ -sɔa 'wɔ, 'in ɔ yia 'yligbe.

28 -Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya plaa -budu zɔ, 'in wa yia ɔ layɪbha: «Wee zuzu 'nyuu mia dɛ ni, lɛɛ -lu ka 'gbɔ -a yi we vuvue 'salia?»

29 ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «'Sasɔkpa -zuzu 'nyii mia dɛ ni, we 'nɪ -Lagɔɔ bhuhhoe -bhlogbɔɔ 'wɔbhɔ, wa 'nɪ mnɛni wa 'ka -mɔvɔ vu.»

30 Wa 'bhɔa -bha, 'in wa yia Galilee -dɔdɔ -gɔ 'plɪ. -Zezu 'yɪbha wa 'na yɪbheli ɔ da -nɪ.

31 ɔ -slɔlua ɔ 'bɪnɔnya gbɔ, ɔ nɛɛ: «ɔɔ Nyumɛɛ 'Yu wa yia nyuma yoo 'nyɛa, 'in wa 'ka ɔ 'bha. 'Yɪ 'sɔ, we tanɔ nya ɔ yia tɪtɪnya glaa 'wɔsɔa.»

32 Nɪɪ, -we -Zezu gbaa, ɔ 'bɪnɔnya'a 'nɔ we 'wɔla. Wa mɪ nyanɔ nɔdaa 'gbɔ wa 'nɪ ɔ layɪbha.

Sa nyumɛ 'ka nɔ, 'in ɔ 'ka -mɪ tiklɪ -Lagɔ 'yua?

33 Wa nynia Kapɛnaumɔ, wa plaa -budu zɔ, 'in -Zezu yia wa layɪbha: «Mɔɔ -dɪ a -sa yaa 'yloogblɔa?»

34 'In wa -gɔ yia lasɔbha. -We ka gbɔ -wa, wa mia nɔda, 'in wa yia layɪbhali -yɪbhal: «'Lee, nyɔɔ 'yli -ain glaaa?»

35 ɔ yia ladi, 'in ɔ nɛɛ ɔ 'bɪnɔnya -yla: «A bɛ -seli. Nɪɪ, -ɔ -ka gba ɔ 'ka amiaa kpa -zɛ, ɔ -zɛ nyuma weɛ 'bɪsɔyɪ, 'in ɔ 'ka wa zɔlɔbho nɔ.»

36 ɔ 'bhɔa 'yu yabhlo 'wɔ, 'in ɔ -yɔ ɔ 'sɔ yia ɔ 'bɪnɔnya nyɪdɪ ladi, ɔ gblelia -mɔɔ, 'in ɔ yia -mɔɔ ɔ bhɔ -gɔ ladi. ɔ nɛɛ:

37 «'Yu -ɔ mia yu nɪ 'bhisa, nyumɛ -ɔ -ka ɔ kpa 'nanɔɔ na 'ɪnɪ nya, na 'dɛ ɔ kpa 'nanɔɔ. -ɔ -ka 'mɪ kpa 'nanɔɔ, we 'nɪ na 'dɛ ɔ kpa 'nanɔɔ, nɪɪ, -ɔ tiea 'mɪ, 'mɔ ɔ kpa 'nanɔɔ.»

38 Zaan nɛɛ -Zezu -yla: «Na -Slɔlunɔ, -a ka nyumɛ yabhlo 'yɪ, ɔ 'nɪ -ain glaa -nyumɛ, -zugba ɔ vua zuzu 'nyuu -na 'ɪnɪ nya. ɔ 'nɪ -ain glaa -mɪ 'gbɔ, -a yia ɔ 'yligbeli.»

39 -Zezu nɛɛ: «-Innya, a 'na 'yligbeli ɔ -nɪ. 'Lee, -ɔ -ka gwɛdigbɔ lɛnɔ na 'ɪnɪ nya, ɔ mnɛni ɔ 'ka 'mɪ vɛlɪ? -Innya.

40 Nɪɪ, nyumɛ -ɔ 'nɪ -amiaa tɔnyɔ, ɔ -yɔ -ain 'sɔ mɪ.

41 «Nɪɪ, in nɛɛ ain -yla gbɔzɔnɔ sɛɛ: nyumɛ -ɔ -ka ain 'nyu 'nyɛ -Lagɔɔ -Bhasanyɔɔ 'ɪnɪ nya, -Lagɔ yia ɔ -tɪnɔ 'nyɛa.

42 'Ylaash -wa mia sa yu nɪ 'bhisa, 'in wa zɔa 'mɪ dlɪ -gɔ, -ɔ -ka wa 'yabhlogbɔɔ gbɔnyuu lukwa, we nanɪ 'yli -mɔɔ -nɔ nya, wa 'ka ɔ tɔkpa 'kadɔ -bɪ -yɔ gbɔani, 'in wa 'ka ɔ 'nyu lɔ viteli.

43 We -ka -na sɔ 'ka -mɪ gbɔnyuu lɔ kwa nɪ, -dɪ -bha we. We nanɪ 'yli -in 'ka 'yliyɔgagɛ -we 'nɪa bhɔlɔluda -ka 'yɪ, sɔ -bhlo nya, we -zi -in 'ka -kosu -we'e nyumoa 'wɔ mnɪ sɔ 'sɔ nya. [

44 -Mɛmɛ mia, «nɔnya -we lia nyumɛɛ yɪɛ we'e tɪ, 'in -kosu'u nyumo -mɔ -gba».]

45 «'In we -ka -na bhɔ 'ka -mɪ gbɔnyuu lɔ kwa nɪ, -dɪ -bha we. We nanɪ 'yli -in 'ka 'yliyɔgagɛ 'yɪ 'tigɛ nya, we -zi wa 'ka -mɪ -kosu -we'e nyumoa 'wɔ viteli -na bhɔ 'sɔ nya. [

46 -Mɛmɛ mia, «nɔnya -we lia nyumɛɛ yɪɛ we'e tɪ, 'in -kosu'u nyumo -mɔ -gba».]

47-48 «We -ka -na yli 'ka -mɪ gbɔnyuu lɔ kwa, -in -sa -mɔ we. We nanɪ 'yli -in 'ka -Lagɔɔ nyumaa 'wlulapɪligbe 'wɔ mnɪ 'yɪyɪa -bhlo nya, we -zi wa 'ka -mɪ -kosu -we'e nyumoa 'wɔ viteli, da nɔ lia yɪɛ 'yɪ weɛ nya, 'yli 'sɔ nya.

49 «Sa wa palia gumu lililu -yɔ, 'sa -bhlokpade -Lagɔ yia nyuma -gɔ -kosu slua.

50 Gumu nani 'yli. Meni we menia. We 'ni -sleen meni ni, wa 'ni mneni wa 'ka we menie we -yo zv. Nu, amia, a mi gumu 'bhisa, a -tu 'wv -dlw.»

10

*-Zezu gbaa 'nywa kwnε -sa gbv
(Mt 19.1-12; Lk 16.18)*

1 -Zezu -yo v 'binanya 'so mnia Zudee -dudv -gv, 'in wa yia Zudeen nyu 'wvdi. Nyumaa -zlo yia v kwesi yi lv. Sa v nva 'yli weee nya, 'sa v bhli 'yaa wa slolue lv.

2 Falizinyuma yia v kwesi be, wa 'ka v layla. 'In wa yia v layibhae: «'Lee, -amiaa tite nukple, nukpasu mneni v 'ka v 'nywa kwnε -saa?»

3 V nee: «'Lee, tite -mumu Moizi 'nye an a?»

4 Wa nee: «Moizi celia nu, nyume -ka gba v 'ka v 'nywa kwnε -sa, v celi wee gbv 'sebhe -gv, 'bhie v 'ka v kwnε -sa.»

5 'In -Zezu nee wa -yla: «Amiaa yukwli -yo suloo 'gbv, 'in Moizi yia 'mv tite nu pali.

6 -Lu weee gwedida,

<'In -Lago yia nukpasu -yo 'nywa lala.>

7 We 'dee 'gbv, nukpasu yia v dide -yo v 'nyaa -yobhva, 'in v -yo v 'nywa 'ka 'wvsvsulu,

8 'In wa 'ka ku -bhlo -ze.>

-Sleen, wa 'ni 'masleen nyuma so, nu, nyume -bhlo wa -mia.

9 We 'dee 'gbv, -we -Lago -ka 'ylijiji, nyume 'na sisali we 'yli -ni.»

10 Wa plaa -budu zv, 'in v 'binanya yia v wee gbv ni 'ji layibha.

11 V nee wa -yla: «Nu, nyume -v -ka v 'nywa kwnε -sa, v -ka 'nywa -putu kwa, gbonyuu v nva v 'nywa tianv -yla le.

12 'Sa -bhlokpade, 'nywa -ka v 'lowli -glbbhv, 'in v -ka nukpasu -putu kwa, gbonyuu v nva le.»

*-Zezu nyumaa 'yilaash 'nyu la
(Mt 19.13-15; Lk 18.15-17)*

13 Nyuma mi -Zeevu -gbe 'yilaash kwada, v 'ka wa 'nyulanwina wa kwe -gv lapale nya, 'in v 'binanya yia wa vuvue bhli wa 'wluo kpile nya.

14 -Zezu 'yia wa -yo, 'in we yia v -yokpa. 'In v nee v 'binanya -yla: «A 'tide 'yilaash 'yi wa 'ka na -gbe yi, a 'na -kvb wa 'yoo -ni. Nu, nyuma mia sa 'yilaash ni 'bhisa, -Lagv nyumaa 'wlulapile mi -maa -nv nya.

15 'In nee an -yla gbvzv sae: nyume, -v 'ni -Lagv nyumaa 'wlulapilgbv -yonyuu 'yislokpile 'bhisa, v 'na 'ka -Lagv -gbe pla.»

16 V 'bhua wa 'wv, v yia wa so 'wluo lapali, 'in v yia wa 'nyulanwina.

*Nyume -v 'kaa -Zezu 'bi mni v 'bhv v -lu weee 'bi
(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)*

17 Nu, -Zezu mi mnida, 'in nyume yabhlo yia v 'bigwali, 'in v yia 'kukolu 'sibhli v 'yu, 'in v nee v -yla: «Na -slolunyv -zvzv, sa 'in 'ka nu, zli in -ka tli, 'in in 'ka -Lagv kwee 'yliyogagie -we 'nia bhloluda -ka 'yia?»

18 -Zezu nee v -yla: «-Mumu ka 'gbv -na la 'mi nyume -zvzv? We 'ni -Lagv 'debhlogbv v 'wvbhv, nyume -zvzv 'ni -mi.

19 Nu, -na 'de -yi -Lagv *titenya:

<'In 'na 'bhali nyume -ni.

-'In -yo 'nywa -putu 'na -dili -budu 'wv -ni.*

-'In 'na yilili 'wie -ni.

* 10:19 Glekwele 'wv, we ji -wa nu, -wa kokwaha, wa -yo nyuma -putu 'na -dili -budu 'wv -ni.

-In 'na zɔlv nyume yo -yɔ -ni.
 -In 'na lili nyuma 'wlu -dawli nya -ni.
 -In zɔ -bha -na dide -yɔ -na 'nyaa.» »

20 ɔ nɛɛ: «-Slolunyo, in mɪ nyimeslɔ nya, 'in in yia tite -mɪni 'nɔŋwɛzɔzɔvɛ bhli.»

21 -Zezu ylaa ɔ zɛkalidli nya, 'in ɔ nɛɛ ɔ -yla: «-Lu yabhlo -tɔa 'wɔ, -in 'nɪ -slɔ -mɔv lɛnɔ. Mɪni, -in 'pa -na -kakali weee pelv, -in 'nyɛ we 'gwɛzi bobabhanya yoo, 'in -in 'ka 'ŋnumniɛ 'yɪ -Lagɔɔ -gbɛ. -In -ka we lɛnɛv bhia, -in yi 'mɪ 'bɪ.»

22 ɔ 'nɔv wee wɛli nɪ, 'in 'kɔv yia ɔ 'yɪ lawla, 'in ɔ yia lɔbhiti 'klɔ -susue nya. Nɪ, 'ŋnumnyɔ -wa.

23 -Zezu ylaa ɔ 'bɪnɔnya -wa gbelia ɔ, 'in ɔ nɛɛ wa -yla: «'Nɪnumɪnya 'ka -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlgbe 'wɔ pla -yɔ we -kalia.»

24 Wee wɛli yia -Zezu 'bɪnɔnya ŋwɛgaga -sɔbhali. 'In ɔ nɛɛ 'ya wa -yla: «Na 'yua, nyɪmɛ 'ka *-Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlgbe 'wɔ pla, we 'nɪ 'tɛ -sɛ.

25 'Nɪnumɪnyɔ 'ka -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlgbe 'wɔ pla, we -kali -yɔ we -zi *-nyɔmɛɛ seenu 'bhɔka 'wɔplɪɛ.»

26 We yia ɔ 'bɪnɔnya -lɛvɛli. Wa nɛɛ: «Aya! We -ka 'sa -mɪ, nyɔɔ -mɔmɔ 'ka gbv 'wɔbhɔa?»

27 -Zezu ylaa wa, 'in ɔ nɛɛ: «Nyɪmɛ 'nɪ we mneni, nɪ, -Lagɔ mneni we. -Lagɔ mɪa, ɔ mneni ɔ 'ka -lu weee lɛnɔ.»

28 -Bha Pɛli gbaa: «-Tali, -a ka -amɪaa -lu weee -bha tɪ, 'in -a yia -mɪ 'bɪ yi.»

29-30 -Zezu 'palia we 'bɪgbv, ɔ nɛɛ: «Nɪ, in nɛɛ aɪn -yla gbvzɔnɔ sɛɛ: nyɪmɛ ɔ -ka ɔ -lu weee -bha tɪ na 'gbv, 'in ɔ 'ka -Lagɔgbv gba, we 'lɛɛji -mɔɔ yia 'yɪa -zakpa glɔ gbv. -ɔ -ka ɔ -budu klaa, ɔ bhelia klaa, ɔ bhɔlɔa klaa, ɔ 'nyaa klaa, ɔ dide klaa, ɔ 'yua klaa, we -yɔ ɔ kpaa -bha tɪ, bhla -we 'wɔ -a mɪa da -budunya klaa, bhelia klaa, bhɔlɔa klaa, 'nyanya klaa, didea klaa, 'yua klaa, we -yɔ kpaaɪnya ɔ yia 'yɪa, -zugba nyuma sɪalɔ. 'In bhla -we yia yia, we nya ɔ yia 'yɪlɔyɔgagɛ -we 'nɪa bhloluda -ka.

31 «Nyɪmaa dumadu -wa -gaa 'yu, lɔ -maa yia -gaa. 'In -wa -gaa lɔ, 'yu -maa yia -gaa.»

*-Zezu gbaa ɔ tɪtlɪgbv
 (Mt 20.17-19; Lk 18.31-34)*

32 -Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya 'sɔ, wa mɪa -Zeluzalɛmɔ mɪnɪda, -Zezu -galɪ wa 'yu 'yloogblɔ, -zugba ɔ 'bɪnɔnya lɔ dli. -Wa mɪa wa 'bɪ, -maa mɪ 'ya nyanɔ nɔda. ɔ nɛɛ ɔ 'bɪnɔnya kugbua lɛ 'sɔ -yla: «A bɛ -seli.»

'In -we 'kaa lɛnɔ, ɔ yia we wa -yla gba.

33 ɔ nɛɛ: «A -tali, -Zeluzalɛmɔ -a mɪnɪa da. Nɪ, -mɔ wa yia ɔɔ Nyɪmɛɛ 'Yu wlaa. -Lagɔbɔbɔnyaa -ɔian -yɔ -Lagɔɔ titee gwesanya kwɛɛ wa yia ɔ pelv 'paa. 'In wa 'ka ɔ gbv 'wluladli, 'in wa 'ka wɛli -bhlo bhli wa 'ka ɔ 'bha. 'In 'lakpanya -wa 'nɪa -Lagɔ -yi, wa 'ka ɔ -maa yoo 'nyɛ.

34 -Maa yia ɔ gla palia, -maa yia ɔ -dlɛ -gv slua, -maa yia ɔ selia, 'in -maa 'ka ɔ 'bha. 'Yɪ 'sɔ, we tanɔ nya, 'in ɔ 'ka gbawla 'wɔtla.»

*-ɔ -ka gba, ɔ 'ka nyɪmɛ 'kadɔ -zɛ, ɔ -zɛ ɔ -limaa zɔyɔ
 (Mt 20.20-28)*

35 We 'bɪgbv, Zebedee 'yua *'Zake -yɔ Zaan yia -Zezu -yɔbɛ, 'in wa nɛɛ ɔ -yla: «-Amɪaa -Slolunyo, -we -a yia -mɪ -zɪalɪa, -a 'yɪbha -in nɔ we lɛ.»

36 ɔ nɛɛ wa -yla: «Lɛɛ -lu a 'yɪbhaa in nɔ aɪn -yla lɛa?»

37 Wa nɛɛ: «Da nyɪma weee -ka we 'jɪyɪbheli nɪ, -in pɪli nyuma 'wlu la, 'nyɛ -aɪn 'yoo -a 'ka -mɪ kwesi ladi. 'Yabhlo 'ka -na lilisɔlv ladi, 'in 'yabhlo 'ka -na kɔpɛsɔlv ladi.»

38 Ɔ nɛɛ wa -yla: «Nu, -we a -zlalia 'mɪ, a 'nɪ we -yi. 'Lee, siasie -we zɔ na yia 'yiligbea, a mneni a 'ka we zɔ 'yiligbee? Yaayu batizea wa yia 'mɪ siasie lɔ, a mneni a 'ka ŋwɛnɛ wa 'ka 'sa aɛn batizee?»

39 'In wa nɛɛ ɔ -yla: «In, -a mneni we.»

-Zezu yia we 'bigɔpalɛ: «Gbɔzɔnɔ -wa. Sia a yia 'mɪ 'bhisa. Siasie -we lɔ wa yia 'mɪ batizea, we lɔ wa yia aɛn batizea.

40 Nu, we -ka na lilisɔlɔ -yɔ na kɔpɛsɔlɔlɔ ladidie, -amɪ 'nɪ mneni in 'ka we wla. Nu, wee ladida mia, -Lagɔ ka we lamnazɪ nyima tɔlvaa -nɔ nya. Nu, ma yia -bha ladia.»

41 Wa -lima kugbua 'nɔa we, 'in wa yia wa -yɔ 'cɛ 'pali.

42 -Zezu yia wa 'dɛ weee la, 'in ɔ nɛɛ wa -yla: «Nu, dɔdɔgɔ -nyumaa 'wlulapɪnya mia, wa 'tɪtɛ nya wa siala wa zɔlɔbhonɔnya.

43 Aɛn glaa, we 'na -mɪnɪ 'sa -nɪ. -Ɔ -ka gba ɔ 'ka nyimɛ 'kadɔ -zɛ, ɔ -zɛ ɔ -limaa zɔlɔbhonɔyɔ.

44 'In aɛn glaa, ɔ -ka gba ɔ 'ka nyima 'yugali, ɔ -zɛ ɔ -limaa gaylo.

45 Nu, ɔɔ *Nyumɛɛ 'Yu 'nɪ yi wa 'ka ɔ 'wɔsa. Yi ɔ yia ɔ 'ka nyima 'wɔsa, 'in ɔ 'ka tlɪ nyima duun 'wɔzɪtie 'gbɔ.»

*-Zezu -bloa 'lɔlɔnyɔɔ 'yli
(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)*

46 -Zezu -yɔ ɔ 'bunɔnya nɪnia Zelikoo, wa mɪ wee 'gbe 'tlada, 'in nyima duun yia wa 'bɪ yi. 'Lɔlɔnyɔ yabhlo wa laa Batimee, Timee 'yu nya, ɔ -dɪ 'yoo ŋwe -yɔ la. Nu, -zlazlanyɔ -wa.

47 Ɔ 'nɔa nu, Nazaletiyu -Zezu mɪ 'plɪda, 'in ɔ yia 'wɔkpɪ, ɔ nɛɛ: «*-Davidu 'yu -Zezuɔɔ, -in 'yilɪ 'mɪ nyazɪɔɔ!»

48 'In nyima duun yia ɔ 'wluo 'kpɪlɪ. Wa nɛɛ ɔ -yla: «'Mu ŋwɛ!»

-Mɔv bhla ɔmɔ 'kpɪa 'wɔ 'tɪtɛ: «-Davidu 'yuɔɔ, -in 'yilɪ 'mɪ nyazɪɔɔ.»

49 Tɔɔn, -Zezu yia 'yiligbe, 'in ɔ nɛɛ: «A la ɔ.»

'In wa yia ɔ la, -zugba wa gba ɔ -yla: «-Na 'yuo. -In -sɔ wɔ, ɔ mɪ -mɪ lada.»

50 'Lɔlɔnyɔ vitelia ɔ 'naa, 'in ɔ yia 'wɔsɔ -gwagwɛ nya, ɔ yia -Zezu -yɔbɛ.

51 'In -Zezu yia ɔ layɪbha: «Lɛɛ -lu -in 'yibha in nɔ -mɪ -yla lɛa?»

'In ɔ nɛɛ: «*Wlabi, -in -blo na 'yli, in 'ka layɪ lɔ.»

52 Ɔ nɛɛ: «'Bhiti lɔ, -na dlɪzɔvɛ ka -mɪ pue.» Tɔɔn, ɔ 'yli yia -blo, 'in ɔ yia -Zezu 'bɪ mɪ.

11

*-Zezu mɪa -Zeluzalɛmɔ
(Mt 21.1-11; Lk 19.28-40)*

1 -Zezu -yɔ ɔ 'bunɔnya ɔpaa -Zeluzalɛmɔ -yɔ, -mɔ Betfaze -yɔ Betani kwesi, 'in wa yia *Olivɔsɔnyaa -gɔgɔ yilɪ, -bha -Zezu tiea ɔ 'bunɔnya 'sɔ,

2 'in ɔ nɛɛ wa -yla: «'Gbe -we mia -memɛɛ aɛn 'yu, a mɪnɪ -mɔ. Nu, lɛbhla a 'ka -mɔ nɪnɪ, -sokofalɪ -dɔgbɔ yabhlo a yia -bha ylia lubhu -jɪda. Wee -sokofalɪ mia, nyimɛ yabhlogbɔɔ 'nɪ -sɔ we -gɔ ladi. A -sa we lubhu, a -yɔ we yi.

3 Nu, wa -ka aɛn layɪbha: lɛɛ -lu ka 'gbɔ a nɔ 'sa? A gba wa -yla: -amɪaa -kanyɔ 'yibha ɔ 'ka we -gɔ ladi, nɪ, dɛslɛɛn ɔ laa we lɔ.»

4 Wa mɪa, 'in wa yia -sokofalɪ -dɔgbɔ yabhlo 'yɪ lubhu -jɪda -bha 'yooo ŋwe -yɔ -bha 'pipee -budu yabhloo ŋwe -yɔ. 'In wa yia we lubhu -sa.

5 Nyima mia -bha, wa nɛɛ: «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ a sa wee -sokofalɪ lubhua?»

6 'In sa -Zezu zɔa wa 'dɪ, 'in wa yi 'saa gba. 'In wa yia wa kwɛ -yɔ -sa, 'in wa yia mɪ.

7 Wa -laa wee -sokofalɪ -dɔgbɔ -Zezu, wa slɔa wa 'naa we -gɔ, 'in ɔ yia we -gɔ ladi.

8 Tɔlɔba slɔa wa 'naa 'yloogblɔ, 'in tɔlɔba -ɔɔa suu kpɪ -mɔ kpaɔ, 'in -maa yia we 'yloogblɔ laslu.

9 Nyuma nɔa ɔ 'yu we -yɔ -wa nɔa ɔ lɔɔ, wa 'dɛ weee 'kpiɔ 'wɔ, wa nɛɛ:

«-A -mnunɪ -Lagɔɔ 'ɛni.

-ɔ mia Jejitapɛɛ 'ɛni nya yida,

-Lagɔ ɛwna ɔ 'nyu la.

10 Nyumɛ -ɔ mia yida,

ɔ 'ka -aɪn 'wlulapɪli -Davidu 'bɪgɔ,

-Lagɔ 'palɪ 'sa ɔ sɔ -zɔnɔ -gɔ la.

-Wa mia yali,

wa -mnunɪ -Lagɔɔ 'ɛni.»

11 -Zezu plaa -Zeluzalɛmɔ, 'in ɔ yia *-Lagɔɔbudu 'kadɔ zɔ mni, 'in ɔ yia da weee yla. Jibhe zɔa, we 'gbɔ ɔ -yɔ ɔ 'binɔnya kugbua lɛ 'sɔ yia Betani mni.

-Zezu bhla *figisu gwɛzɛ

(Mt 21.18-19)

12 Zli zlia, -Zezu mɪ Betani 'bhuda, 'in ɛwɔ yia ɔ 'bha.

13 Tɔn, ɔ yia *figisu -we kaa kpɪ 'wlu -yɔyɪ -mɔ 'yu, 'in ɔ yia we -yɔ bɛ, -dɛ ɔ yia we 'bhue 'wlu 'yu. ɔ 'ka -bha nyini, we kpɪ 'dɛkpaɔ mia we 'wlu. Ni, we 'bhue -pa bhla 'ni -slɔ nyini.

14 -Bha ɔ gbaa wee su -yla: «-Mɪ 'palɪ -slɛɛn 'bhue -ni.»

In ɔ 'binɔnya yia we 'nɔ.

-Zezu vua -valɛpanya

(Mt 21.12-17; Lk 19.45-48)

15 Wa nyinia -Zeluzalɛmɔ, tɔn -Zezu yia -Lagɔɔbudu 'kadɔ ɛwɛɛ mni. -Wa mia -bha, -valɛpanya -yɔ -lizɔnya, 'in -Zezu yia wa vuvue bhli. ɔ yia 'gwɛzi -bhitiɔyaa 'tabhle -yɔ -kpakɔn pɛlɔpanyaa kpenya labhli.

16 ɔ 'ni ɛwnu nyumɛ yabhlogbɔɔ -yɔ -lu 'ka -Lagɔɔbudu 'kadɔ ɛwɛɛ 'plili.

17 ɔ -slɔlua wa gbɔ, ɔ nɛɛ:

«We mɪ ɛlɪda -Lagɔɛbhe 'wɔɛ:

«Na -budu mia, 'mɔ wa yia laa dɔdɔgbɔ -nyuma weee -Lagɔ bhuhhoe -budu.»

'In 'mɔ amia nɔa 'wienyaa zizeda 'wɔ.»

18 -Lagɔɔbɔnyaa -ɔɔan -yɔ -Lagɔɔ titee gwesanya 'nɔa ɔ 'dɪ, 'in wa yia nyano nɔ, -we ka gbɔ -wa, ɔ gbagbawɛli ka nyima duun ɛwɛgaga -sɔbhali. We 'dɛɛ 'gbɔ wa mia 'kli 'yida wa 'ka ɔ 'bha.

19 Jibhe zɔa, 'in -Zezu -yɔ ɔ 'binɔnya yia 'gbe nɔkplɛ 'bhɔ, 'in wa yia mni.

-Zezu -yɔ tlɪli -figisu

(Mt 21.20-22)

20 Zli zlia, wa mɪ 'yloogblɔ 'plɪda, 'in -Zezuu 'binɔnya yia wee figisu -yɔyɪ, -zugba we ka yɛ weee.

21 -We -Zezu gbaa, Pielɪ dlɪ 'sibhliɔ we -gɔ la, ɔ nɛɛ: «Wlabi, -in yla figisu -in bhliɔ dɛ gwɛzɛ, we ka yɛ.»

22 -Zezu nɛɛ wa -yla: «A zɔ -Lagɔ dlɪ -gɔ.

23 In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ saɛ: nyumɛ -ka -gɔgɔ -yla gba: «'Bhɔ da, viteli -na 'dɛ 'nyu lɔ, 'in ɔ dlɪ 'ka -we ɔ gbaa da lɛnɔɛɛ -gɔ -mɪ, 'in ɔ 'ni dlɪ lɔ, 'in we nɔa lɛ.

24 We 'dɛɛ 'gbɔ in nɛɛ aɪn -yla, -we weee a yia -Lagɔ -zlɪɪɪ yia bhuhhoe nya, a zɔ we dlɪ -gɔ ni, 'yia a yia we, 'in -Lagɔ 'ka we aɪn 'nye.

25 «Ni, a -ka -Lagɔ bhuhhoeda -mɪ, 'in nyumɛ yabhloo gbɔ -ka aɪn dlɪ -mɪ, a tɪ ɔ -yɔgbɔ 'wɔ, 'in amiaa Dide -ɔ mia yali, ɔ 'ka amiaa gbɔnyuu 'wɔtɪ. [

26 A 'ni nyumɛɛ -yɔgbɔ 'wɔtɪ, amiaa Dide -ɔ mia yali, ɔ 'na 'ka amiaa -yɔgbɔ 'wɔtɪ.]»

Mɔ-Zezuu 'tite bhva?
(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

27 -Zezu -yɔ ɔ 'bunɔnya mni 'yaa -mɔ -Zeluzalemɔ lɔ. Wa mɔ -zieda -mɔ -Lagɔbudu 'kadu ŋwɛɛ, 'in -Lagɔbɔbɔnyaa -cian klaa, -Lagɔɔ titee gwesanya klaa, we -yɔ Zuifɔv nyuma kpaasi, wa yia -Zezu -yɔ bɛ.

28 Wa yia ɔ layibha: «Se -mumɔ nya -na nu gbɔnya ni lɛa? 'In nyɔɔ 'nye -mɔ we lɛnu sea?»

29 ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «Gbɔv gɔ -bhlo na yia ain layibhaa, a -ka we 'bigɔpalɔ 'bhie, -ɔ 'nyɛa 'mɔ se, 'in na gbaa ɔ 'ŋni.

30 Nyɔɔ tie *Zaan ɔ batizee nyuma, -Lagɔ -wa yaayi, nyuma -wa yi? A gba 'mɔ -yla we.»

31 'In wa yia we -gɔ kpɛtie bhli, 'in wa nɛɛ: «-A -ka gba, (-Lagɔ tiea ɔ), 'in ɔ yibhaa -ain laɛ: <Lɛɛ ka 'gbɔ a 'nɔ ɔ wɛli 'wɔŋwɔna?» >

32 Wa mɔ nyuma sɔda, nu, -maa nɛɛ Zaan miɔ -Lagɔgbɔv -falipanyɔ -wa. We 'dɛɛ 'gbɔ wa 'nɔ mneni wa 'ka gba nu, nyuma tiea ɔ.

33 We 'dɛɛ 'gbɔ, wa nɛɛ -Zezu -yla: «-ɔ tiea Zaan, -a 'nɔ ɔ -yi.»

'In -Zezu nɛɛ: «We -ka 'sa -mɔ, -ɔ 'nyɛa 'mɔ wee gbɔnya -minu lɛnu se, -amɔ 'na 'ka 'ya -mɔɔ -kanyɔɔ 'ŋni ain -yla gba.»

12

-Zezu 'paa gbɔv nine ɔ -yɔwɔsɔlɔnya -yla
(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19)

1 -Mɔv 'bigɔ, 'in -Zezu yia wa -yla gbɔ gbagbie bhli gbɔv nine -papie nya: «Nu, nyume yabhlo 'paa *-dlɔkpaɔ. Wee kpaɔ miɔ, 'mɔ ɔ bibelia 'suo. ɔ nuɔ *-dlɔyaa 'wɔnyazɔlu lɛ, 'in ɔ yia kpaagɔtali -gbagbɔ 'sɔbhaa. ɔ 'bhua -busalubhonɔnya 'wɔ, -zugba -maa lo wee kpaɔ. 'In ɔ yia 'lakpa 'wɔ mni.

2 «Tɔvɔn, -dlɔya -sa bhla 'ka bɛ, 'in ɔ yia ɔ zɔlubhonɔnyɔ yabhlo tie waa -busalubhonɔnya 'bɔ, wa 'ka ɔ -nu wla.

3 Wa sloa -mɔɔ 'wluo, wa bhitiɔ -mɔɔ, 'in wa yia -mɔɔ vu kwɛ klo nya.

4 ɔ -dlɔkpaɔ -kanyɔ yi 'yaa ɔ zɔlubhonɔnyɔ -putu tie. -Mɔɔ mniɔ, -mɔɔ wa bhitiɔ 'wluo, 'in wa yia -mɔɔ vɛli.

5 ɔ kpaɔ -kanyɔ yi 'yaa nyumaa tanɔ tie, 'in wa yia -mɔɔ 'bha. 'Sa ɔ tiea nyumaa -zlo, tɔlvɔ wa bhitiɔ, 'in wa yia tɔlvɔ 'bha.

6 «Nyume -bhlogbɔɔ -tɔɔ ɔ kwesi, mɔ -wa ɔ 'yu -ɔ -ka zɛ ɔ -kalia. -Mɔɔ ɔ tiea wa -gbɛ lɔgada, -zugba ɔ pupalia dli la nu, -mɔɔ wa yia 'nuŋwɛ zɔɔ.

7 -Bha waa -busalubhonɔnya gbɔgbalia -ylaɛ: <-ɔ 'kaa cɔ ɔ kpaɔ -kanyɔ 'bɔ li, mɔ ni. -A mni ɔ 'bhaa, 'in wee kpaɔ 'ka -amɔaa -nu -zɛ.»

8 Wa sloa ɔ 'wluo. Wa 'bhaa ɔ, 'in wa yia ɔ 'kwie viteli kpaɔ lɔv.

9 «'Lee, sa ɔɔ kpaɔ -kanyɔ 'ka nuɔ? ɔ 'dɛ yia yia, ɔ 'ka nyuma tie, wa 'ka waa -busalubhonɔnya 'bha, 'in ɔ 'ka kpaɔ nyuma -putu yoo 'nye.

10 «-We miɔ -Lagɔɛbhɛ 'wɔ cɛlɔda, a 'nɔ -slɔ we zɛli? We nɛɛ:

<Tɔkpa, -we -budusɔbhanya -saa kwnɛɛ,
mɔ -zɛa gwɔgwɔyli -tɔkpa -zɔnu.

11 -ɔ nuɔ gbɔv ni lɛ, Jejitapɛ -wa.

'In wee gbɔv miɔ, -a -ka we 'yi,
'in we namania -amɔaa dli.» >

12 Wee gbɔv nine miɔ, Zuifɔv 'yugalnya -yi we 'ji nu, ma -yɔ -Zezu -saa we. Wa ka 'kɔ 'yi, wa 'ka ɔ kpa. Nu, nyumaa -zlo wa miɔ sɔdaa 'gbɔ, wa yia ɔ -yɔ 'bhɔ, 'in ɔ yia mni.

'Gwɛzi plɔlvɛ *Sezaa kwɛɛ
(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)

13 Falizinyuma tolva -yo Ewlodoo nyuma, 'ma wa tiea -Zezu -gbe, wa 'ka o zo bhli, 'in o 'deε gbagbaweli 'ka o gbuan.

14 Wa yia, 'in wa neε o -yla: «-Amiaa -Slolunya, -a -yi we 'ji nu, -we -na gbaa, gbuzonu -wa. -I'in so gbuu 'yli, 'in -i'in so nyume 'yililo -ηweε. Nu, sa -Lago 'yubhaa nyume -mi, 'mu -na slolua gbuzonu sa. We mi tiklu nu, -amiaa tite nukple, -a plubu *Sezaa kwεε *nison -gwεzii? -A plubu we yaayu, -a 'na plubu we -nu?»

15 -Zezu -yi we 'ji nu, wa gbagbaweli -yo wa 'wlukoon la pupalie 'ni -mi -bhlo. O neε wa -yla: «Lee -lu ka 'gbu a bhli 'mi zaa? A -la 'mi *Wlomoo -tama yabhlo, in 'ka we 'yi.»

16 Wa 'nyεa o tama yabhlo yoo, 'in o yia wa layibha: «'Lee, nyoo ka 'wlu -yo o ηni mi da we -gva?»

'In wa neε o -yla: «Sezaa -wa.»

17 -Bha o gbaa wa -yla: «-We -ka Sezaaa -nu, a 'nyε we Sezaa yoo, 'in -we -ka -Lagoo -nu, a 'nyε we -Lago yoo.»

'In o gbuu 'bigupalu weli yia wa ηwegaga -subhali.

*Sadusenyuma kpela tilitnyaa tilithe lu 'wusogbu (Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)

18 *Sadusenyuma mia, wa neε nu, tilitnya 'ni mneni wa 'ka tilithe lu 'wuso.

Wa tolva yia -Zezuu -gbe, 'in wa neε o -ylaε:

19 «-Slolunya, -we mia celida Moizu tite 'wu, mu mia da. Nu, nyume -ka 'ηwno kwa, o -yo o 'ni gwali, o -ka tli, oo ηwno -twa o 'bigu, o bheli kwaa o, 'in o -yo oo 'ηwno 'so 'ka o bheli zua lala, 'in -moo 'ηni 'ka duuu -gu -tu.

20 Sa 'bhisa, nyume yabhlo ka nukpasuyua gbeso, 'in wa kpasa yia 'ηwno kwa. O -yo o 'ni gwali, 'in o yia tli.

21 Wa 'sonu kwaa o bheli -dogbanηwno, -moo -yo o 'ni gwali, 'in -moo yi 'yaa tli. Oo 'ηwno -bhlokade yia waa bheliaa tanu kwa.

22 'Sa wa 'de gbeso kwaa oo 'ηwno -bhlo -bhlo, wa -yo o 'ni gwali, 'in wa yia tli. Wa 'bigu, oo 'ηwno yi 'yaa tli.

23 «'Lee, 'yli -we nya tilitnya yia 'wusoo, nyoo ka 'ηwno o -maa? Nu, wa 'de gbeso kwaa o -bhlo -bhlo.»

24 -Zezu neε wa -yla: «A ka 'yoo mno, -we ka gbu -wa, a 'ni -Lagosebhe -yi, 'in a 'ni -Lagoo 'tite -yi.

25 Tilitnya -ka 'wuso, nukpasia -yo 'ηwni 'na 'ka kokwali, nu, 'anzinya -we mia yali, we 'bhisa wa yia -tva.

26 'Lee, we -ka tilitnyaa 'wusogbu, -we mia celida Moizu 'sebhe 'wu, a 'ni -slo we zeli? Da misagusu pileε -bhoa 'yli, 'in -Lago neε Moizu -ylaε: «-Ami -wa *Ablaamoo -Lago, *Izaku -Lago, *Zakoboo -Lago.»

27 'In -Zezu yia we -godiε: «-Lago mia, 'yliyoganyaa -Lago o -mia. O 'ni tilitnyaa -Lago. A ka mno bhabha.»

-Lagoo tite gwesanyo yabhlo gbaa gbuzonu (Mt 22.34-40; Lk 10.25-28)

28 Wa mi -Zezu laylada, 'in -Lagoo tite gwesanyo yabhlo yia we 'nu. O 'yia nu, -Zezu mi wa weli 'bigupalida 'nanuu, o bea o -yo, 'in o yia o layibhaε: «-Lagoo tite weεe glaa, -mumu -wa we 'kadva?»

29 -Zezu yia we 'bigupalie: «Tite weεe glaa, -we -wa we 'kadu mu mia da: <'Izlaelnyuma, a pu yukwli. Nu, Jejitape mia, -amiaa -Lago -wa, o -bhlogoo.»

30 Jejitape, o -wa -na -Lago, -in -kali o ze -na dli weεe nya, -na zuzu weεe nya, -na 'wlukoon lapopale weεe nya, -na 'tite weεe nya.»

31 Weεe tite 'sonu nu: «-In -kali -na -libheyii ze -na 'de 'bhisa.» Tite, -we 'kaa tite so ni 'wuzi, we 'ni -mi.»

32 Oo tite gwesanyo neε: «Gbuzonu -wa. -Lago -bhlogoo, o 'ni 'so -mi.

33 Nyume -ka -Lagoo zekali o dli weee nya, o 'wlukoon lapopalie weee nya, o 'tite weee nya, o 'de weee nya, 'in o -ka o -limaa zekali o 'de 'bhisa, -moo nani 'yli we -zi 'slaka weee, we -zi nyume 'ka wlawlalu sie -Lago -yla.»

34 O 'palia we 'bigu gbuyilo nya, -Zezu 'yia we -yo, 'in o nee o -yla: «-Lagoo -na 'wulapalie 'ni -sleen latlulu.»

-Moo 'bigu, nyume, o 'kaa 'tite 'yi o -yo -Zezu 'ka kpeli, -moo 'ni 'yie.

-Lagoo -Bhasanyo: nyoo o -mia?

(Mt 22.41-46; Lk 20.41-44)

35 -Zezu mi nyuma gbosloluda -Lagobudu 'kadu njwee, 'in o nee: «Waa -Lagoo titee gwesanya nee ni, -Lagoo -Bhasanyo mia, -Davidu yu -wa. Lee -lu ka 'gbu wa yi 'sa gbaa?»

36 Ni, -Davidu 'debbie -gbolu, o Zuzu 'Popa 'nyea 'tite, o nee:

«Jejitape nee na -Kanyo -yla:

«-In -di da la na lilisolo.

'In in 'ka -na tonyuma -na bu zo lapali.» »

37 Ni, -Davidu 'de -ka oo -Lagoo -Bhasanyo la «na -Kanyo», sa o mneni o 'ka o 'yu -zea?»

(Mt 23.1-12; Lk 20.45-47)

Nyuraa -zlo mia -bha, 'in o gbagbaweli yia wa 'muna 'wola.

38 O mia wa -slo luda, o nee: «A zu amiaa 'de 'yliyoo -Lagoo titee gwesanyaa gbegein. Wa 'yibha tlolo -bana 'kadi 'woplaphie, -zugba wa zie we nya. Wa 'yibha wa -sa wa fu wa 'nu njwezove nya -zejila 'wu.

39 -Lagobudu zo -yo 'fetinya -gu, 'yugbein ladidie wa 'yibhaa kpe -zonnya -gu.

40 -Dugbanwnti wa saa -maa -lu weee kwee. 'In wa bhuhoea -Lago nyuma 'yia 'wu kpokpo, nyuma tikli 'bhisa. We 'gbu, -Lago yia wa -yogbu 'wobhu, 'in wanuu -kaslo 'ka nyuma talbaa -nu 'wuzi.»

-Lagoo 'nyenyie -zonu

(Lk 21.1-4)

41 -Zezu -di 'gwezi -gbo kwesi la, -zugba o yla nyuma -maa pali -mo 'gwezi -dolo -gu. Ni, 'njumunya -zlo palia -mo 'gwezi duun.

42 Bobabha -dugbanwnti yabhlo yia, o pali -mo tamayua 'so -we 'nia -vale -ka.

43 -Bha -Zezu gbaa o 'binnya -yla: «In nee an -yla gbuzonu sae: bobabha -dugbanwnti mia de ni, 'gwezi o wlaa de, we -zi nyuma weee -nu 'wu.

44 'Njanya mia, 'gwezi -we wa gbu 'nia 'wu -mi, 'mu wa wlaa. Ni, oo njwnti mia, o boba 'wu, 'gwezi -we o 'kaa lili, 'mu o wlaa.»

13

-We slolua dudu bha bhla, mu ni

1 -Zezu 'tlaa -Lagobudu 'kadu zo, 'in o 'binnya yabhlo nee o -ylae: «Na -Slolunya: yi 'saa wa, tukpa -zonu, we -budu nani 'yli 'le!»

2 'In o yia we 'bigopalie: «Gbuzonu -wa, tukpanya -na yia de -yo -goladidida, we 'yabhlogoo 'na 'ka we -libheyi -gu -tu. Jitea we 'de weee yia.»

3 Wa wlaa Olivunya -gogo 'wlu, -mo wa -dia la, -zugba wa yla -Lagobudu 'kadu. Da wa -nyaa 'wu, Pielu klaa, 'Zake klaa, Zaan klaa, we -yo Andlee, 'in wa yia o layibha:

4 «Lebhla -moo 'ka lena? 'In lee -lu 'ka we -ain -slo lu, ni, we bhla ka cipaa?»

(Mt 24.4-14; Lk 21.8-19)

5 O nee wa -yla: «A zu amiaa 'de 'yliyoo, -moo yi 'wlu ni, wa nu ain -dawli 'wu.

6 Nyuma -duun yia na 'nji -gu yia, 'in wa 'ka gbae: «-Ami -wa -Lagoo -Bhasanyo!» 'in wa 'ka nyuma duun -dawli 'wonu.

7 «A-ka 'nɔ nɪ, wa mɪ tɔgɔda da -kwɛɪn, 'ɪn a -ka 'nɔ nɪ, wa mɪ tɔgɔda da 'pɪpɪ, a 'na nɔnɔ nyanɔ -nɪ. We mɪ nɪ, we nɔ lɛ, -mɔɔ 'nɪ -sɔ dɔdɔɔ bɦalɪda.

8 Tɔ yia laga 'sɔ nyɪdɪ 'wɔsɔa. 'ɪn nyɪmaa 'wlulapɪnyɔ yabhlo 'ka nyɪmaa 'wlulapɪnyɔ -gɔɔɔ -yɔwɔsɔɔ. Dɔdɔ yia zuklua da tɔɔɔ, 'ɪn ɦwɔ 'ka yɪ. Sa 'ɦwɔnɔ -ka gwala yɪ ɔ sia, 'sa wee dɔdɔɔ bɦabhɦee gwedɪda yia -mɪa.

9 «Amɪa mɪa dɛ, a zɔ amɪaa 'dɛ 'yɪlyɔ. Gbɔwɔbhunya 'yɪ wa yia aɪn kwaa. Bɦutɪa wa yia aɪn -Lagɔbudunya zɔ. Dɔdɔɔ 'wlulapɪnyɪa -yɔ nyɪmaa 'wlulapɪnyɪa 'yɪ wa yia aɪn laa na 'gbɔ, 'ɪn na gbɔdayɪnyɪa a yia -zɛa wa 'yɪ.

10 Tɪada, -Lagɔgbɔ wa yia gbaa 'lakpanya weee -yla.

11 Wa -ka aɪn gbɔwɔbhunya 'yɪ kwa, a 'na lɔɔ dɪ -nɪ, -we a 'kaa gbaa 'gbɔ. -Mɔɔ bɦla, wɛɪ -we a 'kaa gba, -Lagɔ yia we aɪn ɦwɛɛ zɔa. We'e 'bɦu amɪaa 'dɛɛ 'wlukɔɔn, Zuzu 'Pɔpa wlaa we.

12 «Nyɪmɛ yia ɔ bheli wlaa wa 'ka ɔ 'bɦa. 'Sa -bhlokpade, dide yia ɔ 'yɪ wlaa. 'Yua yia wa dide a -yɔwɔsɔɔɔ wa 'ka wa 'bɦa.

13 Na 'gbɔ, nyɪma weee yia aɪn 'wɔnyɛa. Nyɪmɛ -ɔ 'nɪ 'mɪ dɪ -gɔ -sa, 'ɪn ɔ 'ka we bɦloluda nyɪ, -Lagɔ yia ɔ gbɔ 'wɔsaa.

(Mt 24.15-31; Lk 17.23-24, 21.20-28)

14 «Nyɪmɛ -ɔ -ka 'sebhɦe nɪ zɛɪ, ɔ 'nɔ we 'wɔla. Nɪ, -lu -Lagɔ 'nɪa 'yɪbɦa, 'ɪn -we saa -lu weee la, -ɔ -ka we -yɔyɪ ladɪda, da we 'na 'ka yaa -mɪ, -ɔ -ka 'sebhɦe nɪ zɛɪ, ɔ 'nɔ we 'wɔla. Nyɪma -wa -ka Zudee -dɔdɔ -gɔ -mɪ, wa -yɔ -gwagwɪe mɪnɪ zizea -gɔgɔnyɪa 'wɪ.

15 Nyɪmɛ, -ɔ -ka nyapɛda -mɪ 'pipee, ɔ 'na mɪnɪ ɔ -lu 'wɔbhɦa -budu zɔ -nɪ.

16 'ɪn -mɔmɔ -ka kpaa -mɪ, -mɔɔ 'na yɪli -mɔɔ -bana 'bɦu -zɔɔ -nɪ.

17 Lɛɛ gbɔnyuu 'yɪ 'sa nokplabhɦue ɦwɪn -yɔ 'ɦwɪn -wa mɪa 'yua 'nyɛnɪda yɪa, wee 'ylɪnyɪ -mɪnɪ nya!

18 A bhuhɦoe -Lagɔ, we yɪ lɛnɔ ɦwɔtɔyɪbɦla.

19 We bɦla mɪa, siasɛ 'kadɔ wa yia 'yɪa. 'Lee, -a -ka 'bɦaa 'wɔ, we 'sasɔkpa -nɔ ka -sɔ lɛnɔɔ? 'ɪn lɛ we yia nɔa yɪ? -ɪnnyɪ, we 'na 'ka lɛnɔ.

20 «-Lagɔ 'nɪ yaa wee 'ylɪ -gɔsa, -zugba nyɪmɛ yabhɦogbɔɔ 'nɪ mɛnɪ ɔ 'ka we kwɛɛ -dɪ. Nɪ, nyɪma ɔ -saa -bɦa, wa 'gbɔ ɔ yia wee 'ylɪ -gɔsaa.

21 Wa -ka gba nɪ, -Lagɔɔ -Bɦasanyɔ mɪ -selɪ, 'ɪn wa -ka gba nɪ, ɔ mɪ mɔ, a 'na lalɛ we gbɔzɔnɔ -nɪ.

22 Yocɪan yia yia, wa 'ka gba, nɪ, ma -wa -Lagɔgbɔɔ -falɪpanya -yɔ ɔ -Bɦasanya. Gwɛdigbɔ -yɔ gbɔ 'kadɪ wa yia lɛnɔa, 'ɪn -wa -Lagɔ -saa -bɦa, wa 'ka wa -dawli nɔ. Nɪ, wa 'na 'ka we mɛnɪ.

23 'Mɔ ɪn gbaa da aɪn -yla 'gamɔ. Nɪ, amɪa mɪa dɛ, a zɔ amɪaa 'dɛ 'yɪlyɔ.»

24-25 'ɪn -Zɛzɛ nɛɛ:

«We bɦla, wee siasɛɛ 'bɪgɔ,

ɔ Nɪkpɪsɛ yia kpaa,
'yɔ 'na 'ka 'pɔ.

Nɪkpɪsɛ yia kpaa,
'cɔ 'na 'ka lɪ.

Nɪkpɪsɛ yia kpaa,
-zɛɪ yia yalɪ 'bɦua we 'ka bɦli.

-Lu weee mɪa yalɪ, zuklua we yia.»

(Mt 24.32-35; Lk 21.29-33)

26 «-Mɔɔ 'bɪgɔ wa yia ɔɔ Nyɪmɛɛ 'Yɪ -yɔyɪa yida -mɔ yalɪpɔpa 'wɔ, 'tɪtɛ -yɔ zɪ weee nya.

27 -Bɦa ɔ yia 'anzɪnya yoo 'paa, dɔdɔ weee -gɔ. 'ɪn, -wa -Lagɔ -saa -bɦa 'gbe weee 'wɔ, wa 'ka wa la.

28 «-We figɪsɔ slɔlua aɪn, a 'nɔ we 'wɔla. We 'kɪyɪ -ka tɔmɔnɪda -mɪ, 'ɪn we -ka tɔpɔda -mɪ, a -yɪ we 'jɪ nɪ, 'nyu -ɔa bɦla ka cɪpa.

29 'Sa -bhlokpade a -ka 'sasokpa -gbu -muni 'yi lenuda, a yibheli we 'ji nu, o *Nyume 'Yu ka cipa, o 'ni -sleen latlulv.

30 «In nee ain -yla gbuzonu sae: desleen -nyumaa 'de weee 'na 'ka tli, 'in wee gbunya -muni 'kaa lenv.

31 Yali -yo dudv mia, la we yia 'bhva, nu, na weli 'na 'ka labhv 'mnumnu.

32 Nyume yabhlogoo 'ni wee siasee bhla -yo we 'yli -yi. Yali -anzinya -yo -Lagoo 'Yuu 'debhie 'ni wee 'yli -yi. Nu, na Dide -bhlogoo -yia we 'yli.

33 «We 'deE 'gbv, a zv amiaa 'de 'yliyv. A -tu 'yliyogada. 'Yli -we nya gbv ni 'kaa lenv, a 'ni we -yi.

34 We 'wlv sae, nyume yabhlo -o mi 'lakpa 'wv mnida. O 'kaa mni, o yia o zo -nyuma lubho 'wvlatlili. 'In o nee kloloo hwekunyv -yla: «-In 'na hwanv 'ytaa -ni.»

35 We 'deE 'gbv, a -tu 'yliyogada, a 'na hwanv 'ytaa -ni. Bhla -we nya -buduu -kanyv 'kaa yi, -de jibhezaoo, -de saboo, -de zlgvoo, -de zlvkpeoo, a 'ni we -yi.

36 O -ka ain 'tlali, o 'na yliv ain ytaa hwoa -ni.

37 -We in mia da ain -yla gbada, mv na gbaa nyuma weee -yla. A -tu 'yliyogada.»

14

Zuifv -cian zva -Zezuu -yogbv (Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Zn 11.45-53)

1 Nu, we -tu 'wv 'yli 'so *'Wozitylu 'feti -yo Zuifv 'floo 'nia *goo -yo -kaa 'feti 'ka nyi. -Lagobvonyaa -cian -yo -Lagoo titee gwesanya yia -Zezuu -yoyli pla wa 'ka o kpa -dawli nya, 'in wa 'ka o 'bha.

2 Wa nee: «-A 'na kpali o 'feti 'yli nya -ni. We 'ni -mvv, 'in 'gbe gbugblolua.»

'Nwv yabhlo slua -Zezu 'wlv * -lasiklv (Mt 26.6-13; Zn 12.1-8)

3 -Zezu mia Betani, solbhanyv 'Simoo -budu zo, da o mia lida, 'in 'hwanv yabhlo yia -mva pla. O 'hwanv, o ka -bhonyida kwee. * -Lasiklv -zonv, -we ka -vale 'tea, we mi we 'wv. O -dia wee -bhonyida -bli hwee, 'in o yia wee -lasiklv -Zezuu 'wlv slv.*

4 Nyuma tolva mia -bha, 'in -maa yia 'ce 'pa, -zugba wa 'yibhali yibhali la: «Lee -lu ka 'gbv o nyumv -lasiklv nia?»

5 Wa mneni yaa wa 'ka we pvl 'pa 'gwezi duun lv, -we nyume 'kaa 'yi -zv hwee, 'in wa 'ka we bobabhanya 'nye.»

'In wa yia o 'hwanv -yo 'cepali.

6 -Zezu nee wa -yla: «Lee -lu ka 'gbv a sialv o? A 'tide o 'yi. -We o nva 'mi -yla le, gbv -zonv -wa.

7 Nu, bobabhanya mi ain glaa 'yli weee nya. Da a -ka 'yibhali, a mneni a 'ka wa 'nani 'wvov. Nu, -amv mia, in 'ni ain glaa -mi 'yli weee nya.

8 -We o mnena, 'mv o nva 'mi -yla le. Nu, -lasiklv o tlia 'mi -yo gbawlaa 'gbv 'gamv.

9 In nee ain -yla gbuzonu sae: da wa yia -Lagvobv gbaa dudv weee -gv, -we hwanv ni nva da le, gbaa wa yia we, 'in o lenvgb 'ka nyumaa dli 'wv -tv.»

Zudasv 'yibha o 'ka -Zezu wlv (Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

10 -Zezuu 'binonya kugbua le 'so glaa, nyume yabhlo, wa laa Zudasv Isikaliotv, mv mnia -Lagobvonyaa -cian -gbe, o 'ka -Zezu wlv.

11 Wa 'nva we, 'in we yia wa 'mva 'wvva. 'In wa nee o -yla: «'Gwezi -a yia -mi 'nye.» Sa o 'kaa nv o 'ka -Zezu wlv, -bha o bhliia we 'yooov datale.

* 14:3 Wee -lasiklv -bhonyida mia, tokpa wa laa alibati, mv nya wa nva we le. Wee -lasiklv, wa laa nahdi.

-Zezuu 'binɔnya pia 'Wɔzitylu 'feti -gɔ -lililu
(Mt 26.17-25; Lk 22.7-14; Zn 13.21-30)

12 'Floo 'nia gɔɔ -yɔ -kaa 'feti ka nyini. We 'yɫu tianɔ -we nya wa bhaa *bhlabhleyua 'Wɔzitylu 'feti -gɔ -lililu nya, wee 'yɫi nya -Zezuu 'binɔnya 'yibhaa ɔ lae: «Mɔ -in 'yibha -a mni -mɔ -yla 'Wɔzitylu 'feti -gɔ -lililu pia?»

13 -Zezu tiea ɔ 'binɔnya 'so, 'in ɔ nɛɛ wa -yla: «A mni -zɔɔ. A -ka -mɔ nyini, nyime ɔ -nyunyida mia 'wlu, a -yɔ ɔ yia 'wɔgbelia, a mni ɔ 'bi.

14 ɔ -ka -budu -mɔmɔ zɔ pla, a gba wee -buduu -kanyɔ -yla: «-Amiaa -Kanyɔ nɛɛ, «'Lee, -buduu 'yu -we zɔ -a 'kaa -amiaa 'Wɔzitylu 'feti -gɔ -lililu li ni, mɔ we mia?» »

15 'In ɔ slolua ain -buduu 'yu 'kadɔ yabhlo 'klɔ, -mɔ -budu 'wlu, -we zɔ -gɔladɔ -li -zɔnɔ mia. -Mɔ a 'kaa -amiaa 'Wɔzitylu 'feti -gɔ -lililu pili.»

16 Wa mnia, wa nyinia -zɔɔ, 'in sa -Zezu gbaa wa -yla, 'in wa yi 'saa we yɫi. 'In wa yia wa 'feti -gɔ -lililu pi.

-Zezu -yɔ ɔ wɫawɫanyɔ lia
(Mt 26.20-25; Lk 22.14; Zn 13.21-30)

17 jibhe zɔa, 'in -Zezu -yɔ ɔ 'binɔnya kugbua le 'sɔ yia yi.

18 Da wa mia lida 'tabhle -gɔ, -Zezu nɛɛ: «In nɛɛ ain -yla gbɔzɔnɔ sae: ain glaa, nyime yabhlo in -yɔ ɔ mia da lida ni, mɔ yia 'mɔ wlaa.»

19 Tɔɔn, wa plɛ sumania, 'in wa yia ɔ layibha -bhlo -bhlo. «We 'ni -amɔ, we 'ni mɔ?»

20 ɔ nɛɛ wa -yla: «Amia kugbua le 'sɔ glaa nyime yabhlo -wa. In -yɔ ɔ 'sɔ mɔ 'floo 'ɲwada zapɔ -bhlo lɔ.

21 Gbɔzɔnɔ -wa: sa we mia celida -Lagɔsɛbhɛ 'wɔ ɔ daa, 'sa ɔɔ Nyimeɛ 'Yu yia mnia. Ni, nyime ɔ 'kaa ɔ wla, 'in wa 'ka ɔ 'bha, gbɔnyuu mɔ -mɔɔ -nɔ nya. Wa 'ni yaa -mɔɔ gwali, we nani 'yɫi.»

-Zezu -yɔ ɔ 'binɔnya lia
(Mt 26.26-30; Lk 22.15-20; 1 Kol 11.23-25)

22 Wa mia lida, 'in -Zezu yia 'floo 'wɔbhɔ. ɔ 'paa -Lagɔ fuo, 'in ɔ yia we ladɔlɔ. ɔ dilia we ɔ 'binɔnya 'wɔla, 'in ɔ nɛɛ: «A 'bhu we 'wɔ, na ku -wa.»

23 -Mɔɔ 'biɔ, 'in ɔ yia nɔ -kɔpɔ 'wɔbhɔ, ɔ 'paa -Lagɔ fuo, 'in ɔ yia we wa yoo 'nye -bhlo -bhlo, 'in wa 'de weee yia we 'ma. ɔ nɛɛ:

24 «-We mia da ni, mɔ -wa na 'pɔɔn -we yia jitea nyima duuun 'gbɔ, 'in we 'ka -Lagɔ -yɔ nyima 'sɔ 'wɔsuslolu.

25 Ni, in nɛɛ ain -yla gbɔzɔnɔ sae: zɫi -Lagɔ -ka dɔdɔ 'wɫulapɫi, we zɫi na maa nɔ lolu. We 'yɫi 'ni -slɔ nyini, 'in na 'ka nɔ 'ma.»

26 Wa bhɫia -Lagɔ -lɔɔ 'bhie, wa yia 'tla, 'in wa yia *Olivɔsunyaa -gɔgɔ 'wlu mni.

-Zezu nɛɛ ni, Piɛɫi yia ɔ gbɔ kpɛɫa
(Mt 26.31-35; Lk 22.31-34; Zn 13.36-38)

27 -Zezu nɛɛ wa -yla: «'Bi a yia 'mɔ 'bhɔa. Ni, we mɔ celida -Lagɔsɛbhɛ 'wɔ: «Bhlabhɫɛ 'yɫiyɔzɔnyɔ na yia 'bhaa, 'in bhlabhɫɛnya 'ka lamnɔ.»

28 Ni, in -ka tɫi, in -ka 'wɔsɔ lɔ, Galilee na yia ain wɔlba mnia.»

29 Piɛɫi nɛɛ ɔ -yla: «Nyima weee -ka -mɔ 'bi 'bhɔ, -amɔ 'na 'ka we lɛnɔ.»

30 'In -Zezu yia we 'biɔpalie: «In nɛɛ ain -yla gbɔzɔnɔ sae: -zɛɛn sabɔ mia, -na kpɛɫa na gbɔ 'wɔla -zakpa ta, -zugba -kɔkɔ 'ni -slɔ -zakpa 'sɔnɔ gbɔ.»

31 Piɛɫi nɛɛ -bhlokpadeɛ: «-Innya, we 'ni -mɔɔ! We -ka 'bha wa 'ka -in -yɔ 'mɔ 'sɔ 'bha, in 'na 'ka -na gbɔ kpɛɫi.»

Tɔɔn, wa 'de weee yia wee wɛɫi -bhlo gba.

*-Zezu bhubhoea -Lago Getisemanee
(Mt 26.36-46; Lk 22.39-46)*

32-Muṅṅu 'bigu, -Zezu -yo ḡ 'binonya 'so nynia Getisemanee, 'in ḡ nee wa -yla: «A -di de la. In 'ka -Lago bhubhoe.»

33 ḡ -yo Pieli klaa, *Zake klaa, we -yo *Zaan, wa yia mni. -Bha ḡ -gu yia, 'in 'pion yia ḡ dli 'wu slo.

34 ḡ nee wa -ylae: «Na dli ka sumanu bhabha. A -tu -seli, a -tu 'yliyogada.»

35-36 ḡ bea 'yu -se, ḡ -gblia dudula, 'in ḡ yia -Lago bhubhoe, ḡ nee: «*Aba! Dide! -In mneni -in 'ka -lu weee lenu. -In -ka we 'yubha ni, -in vlali 'mi siasie 'kadu -mni gwe. Nu, we 'na -zeli na dumagbu -ni: we -ze -na dumagbu.»

37 ḡ yia ḡ 'binonyaa -gbe lu, -zugba wa mi 'ylaa 'wu. ḡ nee Simo Pieli -yla: «'Ylaa -na njwa yi? -In 'ni mneni -in 'ka 'yliyogada -tu 'leli -bhloo -kpuaa?»

38 A -tu 'yliyogada, a bhubhoe -Lago, a yi laylagbu lu bhili. Nu, nyumee dli 'yubha we 'ka -lu -zonu lenu, 'in ḡ ku 'ni we mneni.»

39 Toun, ḡ 'bhu 'yaa wa -yo lu, 'in ḡ yia -Lago bhubhoe weli -bhlokpade nya.

40 ḡ yia lu, -zugba wa mi 'ya 'ylaa 'wu, wa 'yli ka 'wuwamanu 'gbu. Weli -we wa 'kaa ḡ -yla gba, we 'ni -mi.

41 ḡ yia lu -zakpa tanu nya, ḡ nee wa -ylae: «A mi 'ylaa 'wu -bhlokpade, nyapada a mia yi? We -tu 'sa. Da wa 'kaa Nyumee 'Yu wla gbonyuu -lenonya -yla, we bhla ka nyini.

42 A -so 'wu, -a 'ka mni. A -tali, nyume ḡ 'kaa 'mi wla, mo yia mo.»

-Zezu wa yia kpa
(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Zn 18.3-12)

43 Da -Zezu mia gba, weli mi ḡ njee, toun Zudası yia yi. Jo Zudası mia, ḡ mi -Zezuu 'binonya kughua le 'so glaa. 'In ḡ -yo nyumaa -zlo yia yi, tugugble -yo su kibhe nya kwee. Nu, -Lagobubonyaa -cian klaa, -Lago titee gwesanya klaa, we -yo nyuma kpaı, ma tiea wa.

44 Zudası, ḡ 'kaa -Zezu wla, sa ḡ 'kaa ḡ wla, ḡ ka we wa -yla gba. ḡ nee: «Nyume in -ka gbileli ni, mo -wa. A kpa ḡ, a -yo ḡ 'so mni, a zu ḡ 'yliyogada 'nanuu.»

45 Zudası nynia -Zezu kwesi, 'in ḡ nee: «*Wlabi.» 'In ḡ yia ḡ gbileli.

46 -Bha wa yibhelia -Zezu, 'in wa yia ḡ kpa.

47 ḡ 'binonyo yabhlo -saa tugugble tukpa 'wu toun, ḡ yia *-Lagobubonyaa -kanyo 'kadu zolubhononyo yabhlo yukwli 'wlu -di.

48 -Zezu nee wa -yla: «'Wienyo in -mia, 'in a yia 'mi kpaı yi tugugble -yo su kibhe nya kwee -nya yi?»

49 -Innya, 'yli weee nya, in mi ain glaa gbu -sloluda -mo -Lagobudu 'kadu zo, 'in a 'ni 'mi kpa. Sane a kpaı 'mi, 'in -we mia celida -Lagosebhe 'wu, we 'ka gbuzonu -zee 'gbu.»

50 Toun, 'in ḡ 'binonya yia -bha ḡ ti -gwagwie nya.

51-52 Nyimesloyu yabhlo yia ḡ 'bi, ḡ ka 'naa -bhlogboḡ -gu. Wa kpaı wee 'naa, 'in ḡ yia we wa kwee ti, 'in ḡ yia -gwa kpanu nya.

*-Zezu wa kwaa gbubhunya 'kadi 'yu
(Mt 26.57-68; Lk 22.54-55,63-71; Zn 18.13-14,19-24)*

53 Wa yia -Zezu -Lagobubonyaa -kanyo 'kadu -gbe kwa. Da -Lagobubonyaa -cian klaa, nyuma kpaı klaa, we -yo -Lago titee gwesanya weee, wa gbelia 'wu.

54 Pieli mi -Zezu 'bi, ḡ 'ni ḡ -yo cıpa. ḡ plalia -Lagobubonyaa -kanyo 'kadu -budunwee, 'in ḡ yia -kosu -yo ladi, ḡ -yo 'sluja 'so.

55 -Lagobubonyaa -cian -yo gbububhunya weee titalia -Zezu -yo la wa 'ka ḡ gbu -dli, 'in wa 'ka ḡ 'bha, wa 'ni gbu yabhlogboḡ 'yu.

56 Nyuma -duun zolba ḡ yo -yo, 'in -maa weli 'ni bhli -bhlo.

57 Tɔlɔba -sɔa 'wɔ, -maa dɔlia ɔ yo gbɔ 'wlu la, 'in -maa nɛɛ:

58 «Gbɔ ɔ gbaa, -a ka we 'nɔ. Ɔ nɛɛ nɔ, -Lagɔbudu 'kadɔ, -we nyɔma 'subhaa da nɔ, -wɔba ɔ yia we. 'In 'yɔlɔ ta zɔ we -putu -we nyɔmɛɛ sɔ 'nɔa 'tɔlɔ, ɔ 'ka -mɔɔ 'subha.»

59 Wee gbɔ nɔ -gɔ, wa'a gba wɛlɔ -bhlo.

60 -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ -sɔa 'wɔ wa nyɔdɔ, 'in ɔ yia -Zezu layɔbha: «Nyɔma nɔ mɔ -mɔ gbɔ 'wluladɔlɔda. -In 'nɔ mneni -in 'ka we -gɔ -saa?»

61 -Zezu 'nɔ nɔwe gba. Ɔ -sɔ yaa 'wɔ, 'in ɔ yia ɔ layɔbha: «'Lee, -Lagɔɔ -Bhasanyɔ -in -mia yɔ? -Lagɔ ka 'nɔnɔ -a mɔnɔa, ɔ 'Yu -in -mia yɔ?»

62 -Zezu yia we 'bɔɔpali: «Cun, 'mɔ in -mia. Nyɔmɛɛ Yu yia 'tɛtɛ -ka -Lagɔɔ lilisɔlɔ ladia. 'Yia a yia ɔ yalɔpɔpa -gɔ we nya kwɔlɔda.»

63-64 -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ yia ɔ 'naa yla 'cɛ nya. Ɔ nɛɛ: «Ɔ ka -Lagɔ wɛlɔ, a 'dɛ weee ka we 'nɔ. -A 'nɔ -slɛɛn gbɔdayinyɔɔ gbɔ -ka.»

Ɔ nɛɛ wa -yla: «Amɔ nɛɛ lɛa?»

Wa nɛɛ: «Ɔ ka gbɔnyuu lɛnɔ.»

-Zugba wa kpia 'wɔ: «A 'bha ɔ! A 'bha ɔ!»

65 Nyɔma tɔlɔba slua ɔ -dlɛ -gɔ. Wa -gblia ɔ 'naa 'yɔlɔ -gɔ, 'in wa yia ɔ bhɔtɔ -kwɔlɔ nya, wa nɛɛ ɔ -yla: «Nyɔɔ 'pa -mɔ -lua? -In gba ɔ 'nɔnɔ!» 'In 'slɔja yia ɔ 'kpa yukwɔlɔ 'wɔ subha.

Pielɔ kpɛla -Zezuu -gɔgbɔ

(Mt 26.69-75; Lk 22.56-62; Zn 18.15-18,25-27)

66-67 Nɔ, da Pielɔ mia 'wɔlɔda -mɔ wee -budunɔwɛɛ, 'in -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔɔ zɔlubhonɔnɔnɔ yia yɔ. Ɔ 'yia Pielɔ, 'in ɔ yia ɔ yla tenyɔlɔ, 'in ɔ nɛɛ ɔ -yla: «-Mɔ mia da, -in -yɔ Nazaletɔyɔ -Zezu 'sɔ mɔ -benyɔ.»

68 Pielɔ nɛɛ: «Yo -wa yo, in 'nɔ ɔ -yɔ. -We a gbaa dɛ nɔ, 'in 'nɔ we 'wɔla.»

Tɔɔn, 'in ɔ yia 'wɔsɔ, ɔ yia klolo nɔwɛɛ 'yɔlɔgɛ. 'In -kɔkɔ yia gbɔ.

69 Ɔɔ 'nɔnɔ 'yɔ 'yaa ɔ, -wa mia -bha, ɔ nɛɛ wa -yla: «Ɔɔ nɔkpasu mia da nɔ, ɔ mɔ waa nyɔma nɔ glaa.»

70 Pielɔ nɛɛ: «Yo -wa yo.»

Tɔɔn, -wa mia -bha, wa nɛɛ Pielɔ -yla: «Gbɔzɔnɔ -wa, -in mɔ wa glaa. Nɔ, Galilee -nyɔmɛɛ -in -mia.»

71 'In Pielɔ yia bi, ɔ nɛɛ: «Nyɔmɛɛ a saa dɛ 'nɔnɔ, in 'nɔ ɔ -yɔ, in -ka yo 'tɔbhɔ, -Lagɔ 'pa 'mɔ -kasɔ 'wɔ!»

72 -Bha -bhlokpade, -kɔkɔ yia -zakpaa 'sɔnɔ gbɔ, 'in Pielɔ dɔlɔ yia -Zezuu wɛlɔ -gɔ -bho, nɔ, ɔ kpɛlɔ -Zezu gbɔ 'wɔla -zakpa ta, -zugba -kɔkɔ 'nɔ -slɔ -zakpaa 'sɔnɔ gbɔ. 'In Pielɔ yia wie bhli.

15

Pilatɔ 'bhua -Zezuu -yɔgbɔ 'wɔ

(Mt 27.1-2, 11-14; Lk 23.1-5; Zn 18.28-38)

1 Zɔlkpɛ -papa, *-Lagɔbɔbɔnyaa -cian klaa, nyɔma kpasɔ klaa, we -yɔ -Lagɔɔ titee gwesanya, waa gbɔwɔbhunya weee, ma bhli wɛlɔ -bhlo. Wa gbɔan -Zezu, *Wɔlɔmɔ -nyɔmɛɛ ɔ pɔlɔ Zudee -dɔdɔ 'wlu la, wa laa Pilatɔ, 'in wa yia ɔ -mɔɔ -gbɛ kwa, 'in wa yia ɔ -mɔɔ yoo 'nyɛ.

2 -Bha Pilatɔ 'yɔbhaa ɔ la: «'Lee, Zuifɔɔ 'wlulapɔnyɔ -in -mia yɔ?»

-Zezu nɛɛ ɔ -yla: «'Mɔ -in gbaa dɛ.»

3 -Lagɔbɔbɔnyaa -cian dɔlia -Zezu gbɔ duun 'wlu la.

4 'In Pilatɔ yia ɔ -zakpa 'sɔnɔ layɔbha: «'Lee, gbɔɔ -zlo wa dɔlia dɛ -mɔ 'wlu la nɔ, -na nɔ we, 'in -'in -sa we -gɔɔ?»

5 -Zezu 'nɔ we 'yabhlogbɔɔ 'bɔɔpali, 'in we yia Pilatɔ nɔwɛgaga -subhali.

6 Ni, Zuifv 'feti -ka nyini ni, -kaslvnyume -o nyumaa -zlo 'yibhaa, 'mo Pilati tidea 'yi.

7 -Mo wee -kaslv 'wv, nyume yabhlo wa laa -Balabası -yo o -lima mı -mı. Ma -yo dıvıvıvı 'wlulapılınyo gv bhaa tv, 'in wa yia nyume 'bha.

8 -Bha wa gbaa Pilati -yla: «-We -na nv bhaa 'feti 'yli nya le, -in nv we le.»

9 Pilati nee wa -yla: «Zuifv 'wlulapılınyo mia, 'mo in 'kaa 'yitide yi?»

10 Pilati 'de -yi we 'ji ni, zenyidlı nya -Lagobubnyaa -cian wlaa -Zezu.

11 Ma zlvba nyuma nwe ni, wa sumanı we 'wv Pilati 'ka -Balabası -kaslv 'wvsa.

12 -Bha Pilati gbae: «'Lee, Zuifv 'wlulapılınyo mia de ni, lee -lu in 'ka o nvva?»

13 Wa 'kpaı 'wv, wa nee: «Klv o *su -gv la!»

14 Pilati nee: «Gbonyuu -mvmv o nv lea?»

'In wa yia 'wvkvı 'tite: «Klv o su -gv la!»

15 Ni, Pilati 'yibha o 'ka nyumaa -zloo dımagbv lınv, we 'dee 'gbv o yia -Balabası 'yitide. Tvvn, o nee 'sluja -yla: «A selı -Zezu.» 'In o yia wa 'yoo 'nye, wa 'ka -Zezu su -gv laklv.

*'Sluja nyana -Zezu
(Mt 27.27-31; Zn 19.2-3)*

16 'Sluja kwaa -Zezu yo -mo dıvıvıvı 'wlulapılınyo gvıvıvıvı -budınyee, 'in wa yia wa -lima wee la

17 wa 'ka o nyanı. Wa yia o nyumaa 'wlulapılınyo -bana zalv 'wvpla, 'in wa yia 'wia -kloo ma, 'in wa yia we o 'wluo -pla,

18 'in wa yia o fusa o glapale nya: «Zuifv 'wlulapılınyo, -na fıv.»

19 Wa bhıta o 'wlv gblee nya, -zugba wa slua o -dle -gv, 'in wa sibhliı 'kukulu o 'yu, wa tia wa 'de 'wv 'kienyi.

20 Da wa bhıa o nyanie, wa -saa o -bana zalv 'wv, 'in wa yia o 'dee -bana o 'wvpla. 'In wa -yo o yia mı, wa 'ka o su -gv laklv.

*-Zezu wa kvba su -gv la
(Mt 27.32-44; Lk 23.26-43; Zn 19.17-27)*

21 Wa mıa mıvıda, 'in wa -yo Silınyı 'Simıo yia gbeli, -zugba o bhı kpaı. Ni, Alıezandı -yo Wlvfusı dıde -wa. -Bha 'sluja gbaa o -yla -gla nya ni, o 'bhu -Zezu su 'wv.

22 Wa yia -Zezu da wa laa Gılvgota kwa. (-Mvı ji -wa 'wlvı kvaa da.)

23 Wa 'nyeı o nv -we lv wa slua *mı, o 'nı we 'ma.

24 Tvvn, wa yia o su -gv laklv, 'in wa yia -nıgbı 'pa, -we wa 'kaa 'yı -bhlo -bhlo o -bananya glaaı 'gbv.

25 Zlvkpa ylv nya wa kvba o su -gv la.

26 -We ka 'gbv wa yia o 'bha, wa celıa we, 'in wa yia we o 'wlv -bita laklv. 'Mv wa celıa:

**-O MIA DA
ZUIFVU 'WLULAPILINYO -WA**

27 Wa ka 'ya 'wienya 'so su -gv laklv. 'Yabhlo mı o lılvılv, 'in -gvıvı mı o kvıvılv. [

28 Ni, sanıe 'sa -Lagıvıvıvı beta yabhlo gbaa, beta -we gbae: «Wa ka o gvıvıvıvıvı kve -cian glaaı zelı.»]

29 Nyıma mıa 'plıda, -zugba wa bite 'wlv, wa vıla o, wa nee: «Aya, -mı gbaa -in 'ka -Lagıvıvıvı 'kadı -wlv, 'in -in 'ka we 'svbha 'yı ta zo ni,

30 -sa -na 'de gvıvı 'wv, 'bhı su -gv -in 'sıbhlı la.»

31 -Lagobubonyaa -cian klaa, -Lagoo titee gwesanya klaa, ma gbubgbalu 'yaa -yla o nyanie nya, -maa nee: «Nu, o ka nyima tolba pue, o 'nu -sleeɛn mneni o 'ka o 'de pue!»

32 Omoo, -Lagoo -Bhasanyoo, *Izlaeluu 'Wlulapilinyoo, o -ka su -gu 'bhoo o -ka lasibhli nu, -a -ka o -yoyi, 'in -a zva o dli -gv.»
-Wa mia su -gu o kwesi, -maa ka 'ya o veli.

*-Zezuu thida
(Mt 27.45-56; Lk 23.44-49; Zn 19.28-30)*

33 Ylu 'ka -glonyidi nynia yi, nikpise yia kpa duduu weee -gu, we li 'leli ta.

34 We bhla -bhlokpade, -Zezu 'kpiya 'wu 'titee, o nee: «Eloi, Eloi, lama sabakatani?» -Muu ji -wa: «Na -Lagoo, na -Lagoo, lee -lu ka 'gbu -in yi 'mi 'bi 'bhoo?»

35 Nyuma tolba -wa mia -bha, -wa 'nua we, wa nee: «Aya, o mi Elii lada!»

36 Wa lu nyume yabhlo -yo -gwagwie mnua, o 'bhua -fuu 'wu, o yia we kaloo nu lu fa. O zva we gbleee 'yliya 'wu, 'in o yia we o nwe -yodi, -de -moo yi we nwonwonuu, 'in o nee: «A wu -sloo. -De Elii yi yi, -moo 'ka o lasibhlii, -a 'ka -bha 'yu.»

37 -Zezu 'kpiya 'wu 'titee, 'in o yia tli.

38 'Naa biziia -Lagobudu 'kaduu zo, mu bhliya 'woylaylie we nyidi -moo yalu tiklu, 'in we yia zo nyini.

39 Wlomu -sloja glubuu 'yugalinyoo -o 'yiligbea -Zezu 'yu, 'in o yia o 'wokpieweli 'nu, 'in sa o titlia 'wola, 'in o yia -bha 'yu, o nee: «Oo nyume mia da nu, -Lagoo Yu -wa 'pien.»

40-41 Magidala -nwonoo Malii klaa, 'Zake -yule -yo Zozee 'nyaa Malii klaa, we -yo Salomee, ma mia o 'bi. Nu, ma pia -benyi o -yla da wa mia Galilee. Wa -yo 'nwonu duun tolba -yo -Zezu ka bha -Zeluzalemu mni. Wa 'yiligbe -moo 'pupi, -zugba wa yia o.

**-Zezefv zva -Zezuu 'kwie gbawla nukple
(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Zn 19.38-42)*

42-43 Jibheza ylu nya, Alimateyu *-Zezefv yia yi. O mi *Zuifuvu gbuwliwudnyaa glaa -nyume yabhlo, -o wa zva -bha nya. Bhla -we nya -Lagoo 'kaa duduu 'wlulapili, o mi we wuda.

We zli mia, Zuifuvu mi wa -lu lamnazida, 'in zli -ka zli, mu -wa wa *Nyapeyli. We 'dee 'gbu -Zezefv yia dli 'temani, o yia Pilatu -gbe mni o 'ka -Zezuu 'kwie -moo -zlalu.

44 Pilatu nee o dli zo: «Aya! O ka tli -papa -bhlo.»

'In o yia Wlomu -sloja glubuu 'yugalinyoo la, 'in o yia o layibha: «'Lee, o tiliti bi ka 'wogwlee?»

45 -Moo nwonua we -yo, 'in o yia -Zezefv o 'kwie yoo 'nye.

46 -Zezefv zaa 'naa -zoonu, o -saa -Zezuu 'kwie su -gu, o zva we 'naa -yo, 'in o yia we 'bhoka 'wu fa. Wee 'bhoka mia, wa ka bha we 'bhlu tukpa 'wu. Toon, o glipea tukpa -boklo, 'in o yia wee gbawla nwekla.

47 Da wa zva -Zezuu 'kwie gbawla nukple, Magidala -nwonoo Malii -yo Zozee 'nyaa Malii ka -bha 'yu.

16

*-Zezu -saa 'wu thitnya glaa
(Mt 28.1-8; Lk 24.1-12; Zn 20.1-10)*

1 Nyapeyli 'plia, Magidala -nwonoo Malii klaa, *'Zakee 'nyaa Malii we -yo Salomee, ma zaa -lasiklo, -we ka nne menia, wa 'ka we -Zezuu 'kwie -yotli.

2 Dimasu zlokpere -papa, da 'yluu -saa 'wu, 'in wa yia gbawla -gu mni,

3 -zugba wa 'yibhaha yibhaha lae: «'Lee, tokpa 'kadu mia da gbawla ηwee, nyoo 'ka we glipe -ain -yla?»

4 Wa -talia -moo, 'in wa yia wee tokpa -boklo 'kadu -yoyi. Nu, wa ka 'cin we glipe.

5 Wa plaa gbawla nokple, in wa yia -moo nyimesloyu yabhlo 'yi. Oo nyimesloyu -dili lilisolo la. O -bana polu. Nyanoo yia wa dli 'woslo.

6 O nee wa -yla: «A 'na nono nyanoo -ni. Nazaletiyu -Zezu, oo wa kolua *su -gu la, o da a talia yi? Nu, o ka 'wosoo tilitinya glaa. O 'ni -seli -mi. A -tali, da wa palia o la, -bha ni da.

7 Nu, o ka ain 'yugali Galilee. -Moo a yia o 'yia, saa 'de o gbaa zlume ain -yla, 'sa. Nu, a mni, a 'tolu o 'binonya -yo Pielu.»

8 -Bha wa 'tlaa gbawla nokple -gwagwie nya, -zugba wa taha nyanoo nya. Wa mi nyanoo nodaa 'gbu, wa 'ni nyime yabhlogboo -yla gbu gba.

Magidala -ηwnoo Malii 'yia -Zezu (Mt 28.9-10; Zn 20.11-18)

9 -Zezu -soa tilitinya glaa 'wu dimasu zlokre. Magidala -ηwnoo Malii, oo 'wu o vua zuzu 'nyii gbeso, o yia o 'de -moo 'kluslolu tia.

10-11 -Wa -yo -Zezu 'so mia 'cin, -bha Malii mnia wa -gbe. Wa mi wida. O 'tolua wa nu, o ka -Zezu 'yi, o -ga 'yliyoo. Wa 'ni we la gbuzonu.

-Zezu -slolua o 'de o 'binonya 'so 'klv (Lk 24.13-35)

12 -Muu 'bigu, -Zezuu 'binonyaa glaa -nyuma 'so mia kpa -yloogbu noda, 'in o yia o 'de -maa 'kluslolu sa -putu sa.

13 Wa 'bhitia lu, 'in wa yia wa -lima 'tolu, -maa 'ni 'ya we la gbuzonu.

-Zezu -slolua o 'de o 'binonya kugbua le -bhlo 'klv (Mt 28.16-20; Lk 24.36-49; Zn 20.19-23; Lngb 1.1-8)

14 -Sleen, o 'binonya kugbua le -bhlo mi lida, 'in -Zezu yia o 'de wa 'kluslolu. O nee wa -ylae: «Nyuma nee ain -yla nu, in ka 'wosoo tilitinya glaa, 'in wa yia 'mi 'yi. A 'ni we la gbuzonu. Lee ka 'gbu a 'ni 'mi dli -gu zua? Lee ka 'gbu a su sa yukwli -yoo?»

15 Toon, 'in o nee wa -yla: «A 'plili duuu weee -gu, a 'ka -moo -Lagagbu gba nyuma weee -yla.

16 Nyime, oo -ka 'mi dli -gu zu, 'in wa -ka o batizee, -Lago yia o gbu 'wosaa. Nu nyime, oo 'ni 'mi dli -gu zu, -Lago yia o gbu dila.

17 -Wa zua 'mi dli -gu, gwedigbu wa yia lenua, mu nu: na 'ηni nya wa yia zuzu 'nyuu vua. Welu -we wa 'nia -yi, 'mu wa yia gbaa.

18 Wa yi tibhe 'wobhuoo, wa yi gu 'maoo, gbu yabhlogboo 'na 'ka wa yli. Wa yi nyuma so -golapaloo, 'in -maa pua.»

19 Nyumaa -Kanyoo -Zezu bhia gbu gbagbie, -Lago 'bhua o 'wu, o mnia yali, 'in o yia -Lagoo lilisolo ladi.

20 'In o 'binonya yia -Lagagbu gbaa mni, da weee. 'In Nyumaa -Kanyoo saa wa 'wu wa lubho 'wu. O yia wa 'tite 'nye wa 'ka gwedigbu lenu. Mu yia we -slolua, 'in nyuma weee 'ka we 'jiyibheli nu, wa weli mi gbuzonu nya.]

Luku 'sebhε Sa Luki gbaa -Zezuu gbuzonu gbu

-Dɔtɔbyu -ɔ -yɔ *Pɔlv mnia 'lakpa 'wɔ, mɔ -wa. Luku 'sebhε ɔ cɛlia, we gwedida ɔ nεε ni, -we ka 'gbu ɔ yia 'sebhε ni cɛli, mɔ -wa ni, nyuma 'ka -Zezu -gɔgbuɔ 'debbie yibheli.

-We ka 'gbu Luki yia 'sebhε ni cɛli mɔ ni

1 Teofilu 'kadu, -na fuv! -We pia -seli -aun glaa, nyuma duun ka we cɛlicɛle layla.

2 Nyuma, -wa 'yia wee gbɔɔ gwedida, 'in wa yia -Lagɔwɛlu gbagbanya -zε ni, -we wa gbaa -aun -yla ni, 'mɔ wamɔ cɛlia.

3 Na 'debbie -gbolu, da wee gbɔ dɛla gwe, sa we 'pɔpɛlia 'wɔla, 'in in yia we layibha. Sa we munnɔ 'wɔla, 'in in yia we yibheli nɔwεε nɔwεε. We 'gbu, Teofilu, we nani 'mɔ dɔdɔ, 'mɔ in cɛlia da 'sebhε 'wɔ, 'in in yia -mɔ we yoo 'pa.

4 In 'ni -mɔ 'wɔcɛli bhebe. -Zezuu wɛli wa -slolua -mɔ, sa we -zεa wɛli -zɔnɔ, -in 'ka we 'jiyibheli 'gbu, in yia -mɔ 'wɔcɛli.

Zakalii -yɔ Elizabetu 'yugwalɔgbu

5 Bhla -we nya dɔdɔ 'wɔlɔpɔlɔnɔ *Ewɔlɔɔ pɔli bhaa Zudee -dɔdɔ 'wɔla ni, *-Lagɔbɔbɔnɔ yabhlo, -ɔ mɔ bhaa -bha, 'mɔ wa laa Zakalii. *-Lagɔbɔbɔnyaa zɔa wa laa Abia, -mɔ wa nyidi ɔ mɔ. ɔ 'nɔwɔnɔ 'nɔmɔ wa laa Elizabetu. 'In ɔ yia -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadu *-Awɔɔɔn zɔayli 'bhɔ.

6 Zakalii -yɔ Elizabetu 'sɔɔ nɔnɔbhɔ tikli -Lagɔ 'yɛlia 'wɔ. 'In wa zɔa -bha -Lagɔɔ tite sazɔnɔ sa, we -yɔ ɔ wɛli 'dε weεε 'sɔ.

7 -Gbɔ Elizabetu -tɔaa 'gbu, wa 'ni 'yu -ka, 'in wa 'dε 'sɔ yia gɔ.

8 'Yɛ yabhlo nya, 'in Zakalii nɔ -Lagɔbɔbɔ zɔaa 'yɛ yia nɔni. 'In Zakalii yia ɔ -Lagɔbɔbɔ -lubho nɔa mɔni, -mɔ *-Lagɔbudu 'kadu zɔ.

9 -Lagɔbɔbɔnyaa lɛnɔgbu 'cɔn 'wɔ, wa -ka gba wa 'ka wa libho dlili ni, -nɔgbɔ wa paa. -Mɔ zɛ mɔa, wa 'paa wee -nɔgbɔ ni, Zakalii -gɔ we bhɛlɛlia, ɔ 'ka -mɔ -Lagɔbudu 'kadu zɔ pla, ɔ 'ka -mɔ 'wɛli -sɛε 'gbu.

10 Wee 'wɔli -sɛε bhla nɔnia ni, -zugba -Lagɔɔ nyumaa -zɔ -dɔ -bha 'pipee la, wa mɔ -Lagɔ bhuhɔoda.

11 Zakalii mɔ -Lagɔ bɔbɔda, Jejitapeε 'anzɔ yabhlo yia ɔ 'klɔtlali. We 'yɛligbe -bha 'slakagɔsalɛli, -we -gɔ wa sɛε 'wɔnɔya, we lilisɔlv.

12 Da Zakalii 'yɛla wee 'anzɔ -yɔ, 'pɔnɔ sloa ɔ dli, 'in -nyanɔgbɔ yia ɔ -kpaɔ.

13 'Anzɔ nεε ɔ -yɛla: «Zakalii, -in 'na nɔnɔ nyanɔ -ni. -Lagɔ ka -na -Lagɔ -bhuhɔowɛli 'wɔnɔnɔ. Nɔkpasuyɔ -na 'nɔwɔnɔ Elizabetu yia gwalia -mɔ -yɛla. ɔ -ka ɔ gwali, 'in -in 'ka ɔ 'nɔmɔ zɔ *Zaan.

14 ɔ 'yuu 'gbu, 'mɔna 'kadu yia -mɔ 'wɔ yia. Nyuma -duun ɔ gwali gwali yia 'mɔna 'wɔlaa.

15 -We ka gbɔ -wa ni, -bha Jejitapeε 'yu, nyumε 'kadu ɔ yia -zεa. ɔ 'na 'ka -dlɔ zalɔ 'ma, ɔ 'na 'ka nɔ kalo 'ma. ɔ mɔ -mɔ ɔ 'nyaa nɔkplε ni, 'in -Lagɔɔ Zuzu 'Pɔpa 'kaa ɔ ye.

16 *Izɛlɛnɔyɛma -duun ɔ yia Jejitapeε, -ɔ -wa wa -Lagɔɔ -gbε lolaa.

17 Nyumaa -Kanyɔɔ 'yugalɔnɔ ɔ -mɔa, 'in zuzu -yɔ 'tɛ, -we mɔ bhaa *Elii -gɔ ni, mɔ yia ɔ -gɔ yia. ɔ 'ka we lɛnɔ, 'in didea -yɔ 'yua 'sɔ 'ka 'yɛbhali -yɛbhali. 'Bhie, -wa'a zɔa -Lagɔ -nɔnɔwε, ɔ 'ka wa nyuma tikliu gbɔyilo nɔyε. ɔ 'ka 'sa wa -yɔmnazɔ Nyumaa -Kanyɔɔ -nɔ nyaa.»

18 -Lagɔɔ 'anzɔ gba 'saa, Zakalii nεε: «-Amɔ ka gɔ, 'in na 'nɔwɔnɔ mɔ nɔwɔnɔkaa nya, -na wɛli -in gbaa da 'lee, sa we 'ka 'wɔlapɛlia?»

19 'Anzi yia we 'bigopal, we nee: «-Ami -wa Gablie. -Lago -o 'yu na ylighea, mo tiea 'mi, nu, in yi, in 'ka -mi -yla weli ni -yo gbuzonu -gbu ni gba.

20 Weli -we in gbaa de 'ni -yla, -in 'ni we dli 'wodu 'gbu ni, we 'bhu -zeen 'wu, bhobho -na yia -zea, weli 'ni 'ka -mi nwee 'tla. 'Yi -we -Lago 'paa nwee, we -ka nyini 'bhie, 'in -in 'kaa gba.»

21 Zakalii mi -Lagobudu 'kadu zo -gwleda kplokploo 'gbu, -Lago nyuma -wa mia -bha 'pipee o woluda, nwegaga ka wa subha.

22 Nu, o 'tlaa, o 'ni mnene o 'ka wa -yla gba. 'In nyuma yia we -yoyi nu, -lu yabhlo ka o 'klv 'tlati -mo -Lagobudu 'kadu zo. 'In -zugba o paa wa -yla so. O 'ni mnene o 'ka gbu -gusa.

23 Onu -Lago buba yi bhia ni, 'in o yia o -zo lomni.

24 'Yi 'so -le 'pia, 'in Zakalii 'nwno Elizabethi yia nukpla pla. 'Cu gbu 'wu, -zugba o zize o 'de. 'In o nee o 'dee dli zo:

25 «-Aa! -Lago ka 'mi nyazi 'yili, o ka 'mi zu 'klv -sa nyuma 'yilia 'wu. 'In in yia gwal nwno -ze.»

Sa 'anzi kwaa Malii -Zezuu gwalgbu 'di

26 Elizabethi plaa nukpla, o ka 'cu gbelibhlo, 'in -Lago yia o 'anzi Gablie tie -mo Nazaleti, Galilee -dudu -gu.

27 -Mo 'yieslonwonyu -gbe o tiea we. O 'nmi wa laa Malii. O 'ni -slv nukpasu -yi. Nu, nyume yabhlo wa laa *-Zezefu, o bhoyi -wa. Nyumaa 'wlulapilnyo *-Davidu zwayli -nyume yabhlo -wa.

28 -Lago 'anzi plaa o -gbe, 'in we nee o -ylae: «Malii, a fuv! A li 'muna. Ama -Lago 'nyea o zovnu, ama na saa fu, -Lago -yo ain 'so mi.»

29 Malii 'nua weli -mni, we ka o dli sumani. 'In o yia o 'de layibha 'lee: «Fu -mumu we -saa de 'mi, sa -muv 'ji mia?»

30 'Anzi nee o -ylae: «Malii, nyan o 'na slolu ain dlu -ni. -Lago ka o zovnu ain 'nye.

31 A -tali, nukpla a yia plaa, a 'ka nukpasuyu gwal, 'in a 'ka o 'nmi zu -Zezu.

32 Nyume 'kadu o yia -zea, 'in wa 'ka o la Yali -Lago 'Yu. 'Mo Jeditape yia o dukpasa -Davidu 'nnumnukpe 'woladia, 'in o 'ka nyuma 'wlulapili.

33 Mo yia Izraelnyuma weee 'wlulapila 'komuv, 'in o nyumaa 'wlulapili 'ni bhloluda -ka.»

34 Malii nee 'anzi -ylae: «In 'ni nukpasu -yi, sa we 'ka 'wolanunna?»

35 'Anzi yia we 'bigopal o -ylae: «Zuzu 'Pupa yia ain -gu yia, 'in Yali -Lago 'tite yia ain -gogbia zuzu 'bhisa. We 'gbu, o 'yu a yia gwalia, o mi -mowluda, 'mo wa yia laa -Lago 'Yu.

36 Ama zwayli nwno Elizabethi mi nukpla, nu, o ka go. Nukpasuyu o yia gwalia, -o wa laa zlme -gblotu nwno, o 'cu gbelibhlo mia da.

37 -We ka gbu -wa ni, -lu yabhlogbo 'kaa -Lago siali, we 'ni -mi.»

38 Tavn, 'in Malii nee: «Jeditape luhonunna in -mia. Sa -in gbaa de, we nu 'sa na -nu nya.» 'In 'anzi yia o kwesi 'bhu, 'in we yia mni.

Malii mna Elizabethi yia

39 Wee bhla -bhloo 'de nya, Malii -saa 'wu -gwagwie nya, 'in o yia Zudee -dudu da -gogo -zuaa 'gbe yabhlo 'wu mni.

40 O plaa Zakalii -budu zo, 'in o yia Elizabethi fusa.

41 Da Elizabethi 'nua Malii fosalweli ni, yu mia o nukple, 'in o yia lazuklu. 'In Zuzu 'Pupa yia Elizabethi ye.

42 'In o yia 'wukupi 'tite:

«Malii! -Lago ka ain 'nyulanwna, we 'ka 'nwni weee -zi. 'In o ka 'ya 'yu -o mia ain nukple 'nyulanwna.

43 Aya! Nyoo in -mia, 'in na -Kanyoo 'nyaa yi na -gbe yia?

44 Nu, a yi -yoo! In 'nua amaa na fusaweli, toun, 'yu -o mia 'mi nokple, 'in o yia lazuklu 'muna 'kadu nya.

45 Gbu Jejitape gbaa ain -yla, a ka we dli 'wodu nu, le we yia nuaa 'gbu, 'wototwe -dloo mi amaa -nu nya.»

Malii -mnunia -Lagoo 'hni

46 Elizabeti gba 'saa, -bha -bhlokpade Malii nee:

«Cun, Jejitape 'yli,
o hni na yia -mnunia.

47 'Mona ka na dli ye,
na Gbowsanyo -Lagoo 'gbu.

48 -We ka gbu -wa,
-Lago ka 'mi 'yli -gu 'pa,
o nyazidli nya.

-Ami, o lubhononwaa,
-o 'nia -lu yabhlogboo nya -mi.

We 'gbu, we 'bhu -zeen 'wu,
bhla weee nya, nyuma yia na daa gbaa:

⟨'Nwaa, -o -Lago hwna 'nyu la.⟩

49 -Lago -o ka 'tite paha 'tite weee 'wlu la,
o ka 'mi gbu 'kadu -yla lenu.

O 'hni mi -mawbda.

50 Nyuma -wa zaa o 'nonye,
bhla weee nya o yilia wa nyazi.

51 O soo 'tite o -slolua,
'in -wa ka dli zo,
'deee 'ylimanie mia,
o yia wa -yosisali.

52 -Lago ka duvuu 'wlulapilinya wa 'hnumukpe -gu -sa.
'In o yia nyuma -se -se 'bi 'kadu 'nye.

53 Nyuma -wa 'khi mia 'bhada,
o ka wa -lu -zou 'nye duun,
'in o yia 'hnumunya vu, wa kwe klo nya.

54-55 O ka o lubhononyo *Izlaeli -yobe.

'In o 'ni o nyazidli lenugbu 'wodbu,
*Ablaamu -yo o 'yuoyuaa gbegein,
-zo weee nya.

Sa o gbaa -amiaa dukpasu -yla,
sa o mia we nuda.»

56 Malii -dila Elizabetu -gbe la, we li sa 'cu ta, 'bhie, o yia o -zoo lumnu.

'Zan *-Batisu gwaligbu

57 Bhla -we nya Elizabeti 'kaa 'wlusa we nynia, 'in o yia nokpasuyu gwali.

58 Elizabeti kwesinyuma -yo o zwayli -nyuma 'nua nu, Jejitape ka Elizabeti nyazi 'kadu 'yli, 'in wa -yo o 'so yia we 'muna li.

59 Da 'yu lia lokowlu -bhlo, wa yia o kni 'wu 'paa, 'in wa nee, wa 'ka o dide Zakalii hni o zu.

60 'In o 'nyaa nee: «-Innya! 'Mo wa laa Zaan.»

61 Wa nee o -ylae: «'Nni -muni 'ni amaa zwayli -mi.»

62 'In wa yia o dide layibha so nyae: «Sa -in 'ka o 'hni zaa?»

63 Zakalii 'yibhaha wa -boklo falu ni, 'in o yia we -gu celi nu: «'Yuu hni -wa Zaan.» 'Nni -we o celia, wa 'yia we -yo ni, 'in hwegaga yia wa 'de weee sobha.

64 -Bha -bhlokpadε Zakalii mɔ -bloa, 'in ɔ yia gbagbie bhli, -zugba ɔ mnɔni -Lagɔɔ 'ηni.

65 Tɔɔn, nyanɔ yia ɔ kwesinyima weee 'wɔslo, -zugba nyima weee, -wa mia Zudee -gɔgɔ -dɔdɔ -gɔ, gbɔgbali we -yla.

66 -Wa weee 'nɔa wee gbɔ -mɔni, dli zɔ wa dilia we la, 'in wa yibhali -yibhaha laε: «'Aol Nyɔɔ 'yu -mɔni 'ka ci -zεa?» Nu, -Lagɔɔ 'tite -yɔ ɔ 'sɔ mi.

Gbvɔɔnɔ -gbɔ, -Lagɔ nva lε, Zakalii 'paa we -fal

67 Zuzu 'Pɔpa yea ɔɔ 'yuu dide Zakalii, 'in ɔ yia gbɔɔ -falɔpapie bhli:

68 «Jεitapε, ɔ -wa Izlaelinyimaa -Lagɔ,
-a -mnɔni ɔ 'ηni. Mɔ bεa ɔ nyima -yɔ,
'in ɔ yia wa gbɔ 'wɔsa.

69 Nyimaa Gbɔwɔsanyɔ 'kadɔ,
-ɔ 'bhɔa -Lagɔɔ lubhonɔnyɔ -Davidu zɔayli,
ɔ ka ɔ -ain 'nyε.

70 -Lagɔ ka 'cin we gba ɔ -mɔwlv gbɔɔ -falɔpanyaa ηwe nya.

71 Nu, mɔ yia -ain -amɔaa tɔnyima kwεε -saa,
'in ɔ 'ka -ain -wa weee nyεa -ain 'wɔ,
wa 'tite zɔ -sa.

72 'Sa -Lagɔ -slolua sa ɔ nyazidlɔ -amɔaa dɔkpasɔ 'klɔ.
'In ɔ ligbea ɔ -yɔ ɔ nyima 'sɔɔ -mɔwlv *'wɔsuslolugbɔ.

73 -Lagɔ ka zlɔmε -amɔaa dɔkpasaa Ablaamɔ -yla bi, nu,
74 -amɔaa tɔnyima kwεε ɔ yia -ain -saa,
'in ɔ 'ka -ain nyanɔ dli -sa,
-a 'ka ɔ lubho nɔ,
75 -mɔwlvwlvε -yɔ 'wɔtɔtɔε tikli nya ɔ 'yu,
bhla -a -gaa 'yliyɔ.

76 'In -mɔ, na 'yu, wa yia laa,
Yali *-Lagɔgbɔɔ -falɔpanyɔ.

Nu, -mɔ yia Nyimaa -Kanyɔ 'yu nɔa,
'in -in 'ka ɔ 'yloogblɔnya -yɔ mnazi.

77 'In -in 'ka ɔ nyima -yla we 'wɔyleli nu,
-Lagɔ -ka wa -yɔgbɔ 'wɔti, mɔ slolua wa 'pɔpɔε.

78 -Amɔaa -Lagɔɔ nyazidlɔ 'kadɔ 'gbɔ,
ɔ yia yali san -we -yɔ zlvkpa ylvɔ san 'wɔwlvɔa,
-ain -gɔ 'mnia,

79 we 'ka -wa mia nikipise 'wɔ ladida -yɔ -wa mia tlithee zuzu 'wɔ ladida, glaa layi.

'In we 'ka -ain 'wɔtɔtɔε -dlɔɔɔ 'yloogblɔ dasloluu 'gbɔ.»

80 'Yule mɔ 'ylimanida, 'in ɔ 'wlvkɔɔn mɔ ladoluda. 'In ɔ yia da bεblεε ladiia mɔni ɔ 'dε -bhlo tikli 'bhie, 'yli -we nya ɔ -slolua ɔ 'dε Izlaelinyima 'klɔ, 'in we yia nyini.

2

*-Zezuu gwalıgbɔ
(Mt 1.18-25)*

1 -Mɔɔ bhla, nyimaa 'wlvlapɔnyɔ 'kadɔ *Sezaa Ogusɔ palia tite yabhlo, nu, wa zεl ɔ nyima weee, dɔdɔ weee -gɔ.

2 Bhla -we nya Kiliniusɔ mia Siliini -dɔdɔ -gɔ nyimaa 'wlvlapɔnyɔ nya, we bhla wa zεlia nyima tianɔ.

3 Nyima weee yia wa 'dεε -zɔɔ wa 'ηni cεlia mni -bhlo -bhlo.

4*-Zezefu-moo yi 'yaa Nazaletigbe 'wu 'bhv, Galilee-dudu-gv, 'in o yia -Davidu 'gbe wa laa Betilemu nokple mni, Zudee -dudu-gv. -Davidu zwayli -yo o -budu zo -nyume o -mia, -Davidu -budu zo.

5 O-yo o bhoyi Malii, o mia 'wlvwlv -nokpla 'so, 'in wa yia mni, wa 'ka wa 'hni celu 'gbu.

6 Wa mi Betilemu, 'bhie, Maliii 'wlusabhla yia nyini.

7 'In o yia o 'wvokpali yu gwali, nokpasuyu nya. O bibelia o 'naa -yola ni, 'in o yia o numaa 'wvlili -gbo 'wu lapili. Nu, wa 'ni 'bi 'yi 'lakpanyaa -budu zo o 'gbu.

-Lagoo 'anzı yabhlo -laa bhlabhlee 'yliyozunya 'dızonu

8 -Mo wee dudu -bhlokpade -gv ni, kpaabhlabhlee 'yliyozunya gva. Sabo, -zugba wa ku wa bhlabhlee -zlo hwe.

9 -Jejitapee 'anzı yabhlo yia wa 'klotlali, 'in -Lagoo 'hnumniee san 'kadu yia wa gbeli. 'In -nyanigbo yia wa -kpali.

10 'Anzi nee wa -ylae: «A 'na nyamanı -ni, nu, 'dızonu in -laa ain. Mo yia nyuma weee 'muna 'kadu dli zo slua.

11 -Zeen sabo, wa ka amiaa Gbuwsanyo gwali, -mo -Davidu -zoo. Mo -wa -Lagoo -Bhasanyo, 'in mo -wa Nyumaa -Kanyo.

12 -Lu -we 'kaa o -slolu, 'bhie, a 'ka o yibheli mu ni: 'yuyolu yabhlo a yia 'yia, 'naa mi o -yolabibelida, -zugba o pi numaa 'wvlili -gbo 'wu la.»

13 Toun, yali 'anzı -zlo yia 'anzı -gobho, -Lagoo 'hnumniee nya, -zugba we gbaa:

14 «-Lagoo 'hni 'yli -mo yali 'pipi,
'in nyuma -wa -Lago 'yibhaa,
'wvototwe -dloo mi wa -nu nya dudu -gv.»

Bhlabhlee 'yliyozunya mna Betilemu

15 Da -Lagoo 'anzınya 'bhva wa kwesi, 'in we 'de weee yia yali mni ni, -bha bhlabhlee 'yliyozunya zozlva 'di, wa nee: «A mni Betilemu, gbu -we nva -mo le, Jejitapee -slolua -ain 'klv, -a 'ka we 'yi.»

16 Wa -saa 'wu -gwagwe nya, 'in wa yia -mo mni. 'In wa yia -mo Malii -yo -Zezefu yli. 'Yuyolu pi numaa 'wvlili -gbo 'wu la, 'in wa yia o 'yi.

17 Da wa 'yia oo 'yuyolu ni, -we 'anzı gbaa wa -yla oo 'yuu daa, 'in wa yia we 'disasie bhli nyuma talva -yla.

18 Gbu -we bhlabhlee 'yliyozunya gbaa, -wa weee 'nva we, hwegaga sobhaa wa.

19 Gbu weee 'plia, Malii yia we dli zo ladu. O -ka ladu, -zugba o pupali we -gv 'wlvkoun la.

20 -Moo 'bigv, 'in bhlabhlee 'yliyozunya yia lomni, -Lagoo 'hni yilmanie -yo o 'hni mninie nya. -We wa 'nva klaa, 'in wa 'yia -yo klaa, nu, sa 'anzı gbaa we wa -yla, 'sa we nva.

Malii-yo -Zezefu 'so yia -Zezu -slolua mni, -Lagobudu 'kadu zo

21 Yuu lakawlu -bhlo nyinia, 'in wa yia o kni 'wupa. 'In wa yia o 'hni zu -Zezu. Wa 'ni -slo o nokpla pla, 'hni -we 'anzı gbaa o 'nyaa -yla ni, 'mu wa zva o.

22 'In da Maliii -yowlv yli nyinia, sa we mia celida *Moizu tite 'wu, 'sa -Zezefu -yo Malii kwaa 'yu *-Zeluzalemu, wa 'ka o Jejitapee 'kluslolu.

23 Nu, we mi celida Jejitapee tite 'wvde:

«'Wvokpali nokpasuyu wa yia -bha -saa Jejitapee -nu nya.»

24 Wee tite -bhlokpade gbaa wa bubo -Lago, -de gbele soo, -de -kpakun yua soo, we nya, 'in Malii -yo -Zezefu -yo we yia mni.

'Simeoo 'paa -Lago fuo -Zezuu 'gbu

25 Nu, nyume yabhlo mi bhaa -Zeluzalem, 'mo wa laa 'Simeo. Nyume tiklu -wa, 'in o zua -Lago 'nuywe, 'in o mia *Izraeli Gbuwsanyo woda. Zuzu 'Pupa mi o -gu.

26 -Moo nee o -yla 'cien, nu, -Lagoo -Bhasanyo o yia yoo 'paa, o 'ni -slo -moo 'yi, o 'na 'ka ti.

27 -Lagoo Zuzu 'bhua 'Simeo 'wu, 'in o yia -Lagobudu 'kadu zo mni. We bhla, -Zezu dida ka wa 'yu -Lagobudu 'kadu zo kwa. 'In -we Jejitapee tite gbaa, wa 'ka we leno o -yla.

28 'Simeo 'bhua 'yu 'wu, o 'paa -Lago fuo, 'in o nee:

29 «Jejitape, -we -in gbaa, we ka leno.

-Sleen -in mneni -in 'ka -na lubhononyo 'yitide, o 'ka ti -dlao.

30 Nu, *nyumaa Gbuwsanyo -in 'paa yoo, in ka o 'yi na 'yli 'so nya.

31 Nu, nyume o -in nua le, nyumaa Gbuwsanyo nya, nyuma weee 'yu, in ka o 'yi.

32 Mo -wa, zli -we 'kaa dudugo -nyuma weee nikpise 'wusa.

Izraelnyuma -in -saa -bha, wa 'hni 'ka mni o 'gbu.»

'Simeo -falpagbu

33 Gbu 'Simeo mia gbada -Zezu daa, we ka o 'nyaa -yo o dide 'so hwegaga -subhali.

34 'Simeo hwnaa wa 'nyu la, 'in o nee -Zezu 'nyaa Malii -ylae: «A -tali, 'yu -mounu 'gbu, nyuma -duun yia bhla, 'in nyuma -duun yia 'wusa *Izraeli -dudu -gu. Mo yia -Lago -slolua, 'in nyuma talva 'na 'ka o gbu -yohwnu.

35 'In nyuma duun dli zo lapopaligbunya mia, wa dli zo zizeda, sanee o yia we zli 'klu wlelia beblee. 'In ama, Malii, gbu -we yia aun ylia, -yo we yia aun 'couna, nee 'yli 'so tugoble wa fa amaa dibhe 'wu.»

Ani 'paa -Lago fuo -Zezu 'gbu

36 We bhla, Fanuelu 'yu Ani, o -wa -Lagobu -falpanwno, Aselu zwayli, -moo mi 'ya wee -Lagobudu 'kadu zo, -zugba o ka go. O -dogbu bhla, o -kua yli, we li -zu gbeso, 'in o 'lowli yia ti.

37 O ka -zbu gb -mnua -zu -mnua, 'in -zugba o mi -dugbanwno nya. O mi -Lagobudu 'kadu zo 'komuu, 'in o nua -mo -Lagoo lubho zlokre, jibheza, -zugba o pla 'sun, 'in o bhuhoe -Lago.

38 Da 'Simeo mia Malii -yo -Zezefu 'so -yla gbu gbada, we bhla Ani plaa -Lagobudu 'kadu zo, o 'yia -Zezu ni, 'in o yia -Lagoo 'hni mnunie bhli. 'In -zugba nyuma weee -wa mia -Zeluzalem 'wuzityli woda, o gba -maa -yla -Zezu gbu.

-Zezu -yo o nyuma 'so 'bhitia lo Nazaleti

39 Gbu -we Jejitapee tite gbaa, -Zezu nyuma bhia we leno, 'in wa yia wa 'gbe nukple lobhiti, Nazaleti, Galilee -dudu -gu.

40 Wa mi -mo, -zugba 'yu yilmani, o temanu la. 'In gbu yilo yia o ye, 'in -Lagoo 'nani yia o nya -tu.

-Zezu ka -zu kugbua le 'so, 'in o yia -Lagobudu 'kadu zo mni

41 -Zu weee nya, -Zezu 'nyaa -yo o dide mnia *Zuifvu *'Wuzitylu 'feti* -gu -Zeluzalem.

42 -Zu yabhlo nya, da -Zezu 'yia -zu kugbua le 'so, sa wa mnia 'cin 'Wuzitylu 'feti -gu ni, 'in o -yo o nyuma 'so yi 'saa -mo mni.

* 2:41 'Mo wa laa -tuauweli 'wo: «Pâques».

43 'Feti bhia, wa mi Nazaleti luyida, 'in wa 'yu -Zezu yia -Zeluzalemv -tv. J didea 'ni we 'jiyibheli.

44 Wamua dlu nu, -Zezu mi wa nɔnɔnya glaa. Wa nɔa 'yli -bhlo, 'in wa yia ɔ datahe bhli wa nyuma -yɔ wa 'talea nyidi.

45 Nu, wa 'ni ɔ 'yida -mu 'gbv, 'in wa yia -Zeluzalemv lɔbhiti, wa 'ka -mɔ ɔ datali.

46 We 'yli tanv zli, 'in wa yia ɔ 'yi -Lagɔbudu 'kadv zɔ. -Zugba ɔ -di titee gwesanya nyidi la, ɔ pɔlv wa yukwli, 'in ɔ yubha wa gbɔnya la.

47 Nyuma -wa pɔlva ɔ weli yukwli ηwegaga ka wa sɔbha, ɔ 'ylimnee -yɔ ɔ gbv 'bigɔpalee 'gbv.

48 Da ɔ nyuma 'yia ɔ ni, 'in ηwegaga yia wa sɔbha. 'In ɔ 'nyaa nɛɛ ɔ -yiae: «Na 'yu, ɛ ka 'gbv -in yi 'sa -aun -yia nva? -In -tal, in -yɔ -na dide mia -na dataliɔa, -amua dli ka sumani bhabha.»

49 'In ɔ yia we 'bigɔpali wa -yiae: «Lɛɛ ka 'gbv a nɔv 'mi 'yiliba? A 'ni we 'ji -yi nu, na Didee -budu zɔ in 'kaa -mu?»

50 Nu, ɔ nyuma 'ni gbv -we ɔ gbaa wa -yia 'wɔlanv.

51 -Zezu -yɔ ɔ nyuma 'sɔ yia Nazaleti lɔbhiti, 'in ɔ yia wa 'nɔηwe zv. 'In ɔ 'nyaa yia gbɔnya -muni dli zɔ lazv.

52 -Zezu mi 'ylimanida, -zugba ɔ gbɔyilo ylimani -gɔwɔla, 'in ɔ naman -Lagɔ -yɔ nyuma dudv.

3

'Zan -Batisi mnazia Nyumaa -Kanyɔɔ 'yloogblv -yɔ (Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Zn 1.19-28)

1-2 Nu, Tibɛɛ Sezaa nyumaa 'wlulapilee -zv kugbua ɛ gbunv nya ni, we bhla, Pɔnsi Pilati mi dɔdɔv 'wlulapinyɔ nya Zudee. Ewlov mi nyumaa 'wlulapinyɔ nya Galilee, 'in ɔ bheli Filipv mia Itulee -yɔ Tlakoniti -dɔdɔ -gv, -zugba Lizanias -mɔɔ mi Abileni -nyumaa 'wlulapinyɔ nya. 'In Anasi -yɔ Kaifu 'sɔ mi *-Lagɔbɔbɔnyaa -cian 'kadɔ nya. We bhla, Zakalii 'yu *Zaan -ɔ dlia da bebɛɛ la, 'in -Lagɔ yia ɔ -yia gbv gba.

3 'In Zaan yia Zudeɛn gbua dɔdɔ weee -gv 'plile bhli, -zugba ɔ gba nyuma -yiae: «A 'bhiti dli, a yi in 'ka an batizee, 'in -Lagɔ 'ka amuaa -yɔgbv 'wɔti.»

4 Sa *-Lagɔgbv -falpanyɔ *Ezaii cɛia ɔ 'sebhe nɔkple, 'sa we nva. J nɛɛ: «Nyime yabhlo kpia 'wɔ da bebɛɛ, ɔ nɛɛ:

«Nu, a mnazi Nyumaa -Kanyɔɔ 'yloogblv -yɔ,
a nɔ ɔ 'yu 'yoo tikli.»

5 'Gbiwlu weee yia klaa,
-gɔɔ weee -yɔ 'kpida weee yia sloa.
'Yloogblv 'wɔkanɔdanya yia 'wɔslamania,
'ylinyuno -yloogblnyaa -gv yia
'wɔmnenia ylɔɔylɔɔ.

6 'In *Nyumaa Gbɔwɔsanyɔ -Lagɔ 'paa yoo,
dɔdɔgv -nyuma weee yia ɔ 'yia.»

7 Nyumaa -zlo mi Zaan -gbe yida, ɔ 'ka wa batizee, 'in ɔ nɛɛ wa -yiae: «Tibhe -gnv! -Dawlician! -Lagɔ gbɔwɔbhuyli ka cipa. Nyɔɔ -sali an 'di, 'in a pɔpali 'wlukɔv la nu, a mneni a 'ka -Lagɔɔ 'cɛ -we mia yida kwɛɛ 'tlaa?»

8 A 'bhiti amuaa dli, 'in a -slolu we amuaa lenv gbɔnya 'wɔ sazɔv sa. A 'na gbal amuaa 'dɛɛ dli zɔ -nue: «Nu, Ablaamv mi -amuaa dukpasa nya 'gbv, -a ka gbɔwɔbhv -nv. Nu, in nɛɛ aun -yiae, -Lagɔ mneni, ɔ 'ka tukpanya ni Ablaamv yua -zeli.»

9 -Lagɔɔ 'nɛnɔ gbee 'yli -di sunyaa bhv -yɔ la pepe. Su weee -we'e 'paa 'bhue -zɔnɔnya ni, -dia ɔ yia we, ɔ 'ka we -kosu 'wɔ viteli.»

10 Tɔɔn, 'in waa nyumaa -zlo yia Zaan layibhae: «Sa -a 'ka -ylɛɛ nu ya?»

11 Zaan yia we 'bigupali wa -ylaɛ: «-ɔ -ka -bana 'sɔ -ka, ɔ 'nye 'yabhlo nyime -ɔ 'nia -bana -ka. 'In -ɔ -ka lililu duun -ka, ɔ dlili we.»

12 *Nisɔn -gwezisanya tɔɔa yia Zaaan -gbɛ, ɔ 'ka wa batizee. 'In wa yia Zaan layibhae: «-Amiaa -kanyɔ, sa -a 'ka nɔa?»

13 'In Zaan yia we 'bigupali wa -ylaɛ: «'Gwezi -we a 'kaa -sa, amiaa 'de -yi we, a 'na pali we -gɔ -ni.»

14 'In 'sloja yia ɔ layibha 'yaɛ: «Sa -amia 'ka nɔa?»

ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «A 'na -sali nyuma 'gwezi kwɛɛ -gla nya -ni, a 'na lili wa -bi 'wu -ni. Amiaa 'pɛngwɛzi namani ain dɔɔɔ.»

15 Nyuma, -wa mia wɔda, maa yibhaa -maa 'de la dli zɔ, «Zaan mia de, -Lagɔɔ -Bhasanyɔ 'kaa yi, -de mɔɔ?»

16 Ni, Zaan nɛɛ wa 'de weee -ylaɛ: «-Ami, 'nyu nya na batizea ain. Ni, -ɔ mia yida, ɔ 'tite -zi na -nɔ. 'In 'ni we 'klu -ka, in 'ka ɔ -sakwlaa 'llukpe -blo. Mɔ yia ain batizea Zuzu 'Pupa -yɔ -kosu nya.

17 ɔ ka ɔ bɔte kwɛɛ, ɔ 'ka ɔ 'mnɔ 'wɔɔɔ, 'in, ɔ 'ka we 'ya -yɔ we vavi -yɔsɔsalu. 'In ɔ 'ka we 'ya -zɔnɔnya -gbagbu 'wɔ slu, 'bhie, ɔ 'ka we vavinya -kosu we'e nyumoa 'wɔ viteli.»

18 Zaan mi nyuma 'di duun zɔda, -zugba ɔ gba wa -yla -Lagɔwɛli -zɔnɔ.

19 Ni, we bhla Zaan palia dɔɔɔɔ 'wlulapilinyɔ Ewloɔɔ -yla gbɔ la, ɔ bheli 'hwnɔ Ewloɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔ -saa -mɔɔ -glo, 'in ɔ yia ɔ kwa, we -yɔ gbɔnyuu -duun ɔ nɔa lɛɛ 'gbɔ.

20 Ni, 'in Ewloɔɔ yi 'yaa gbɔnyuu yabhlo lɛnɔ -tapa: ɔ ka Zaan -kaslɔ 'wɔpa.

*Zaan batizea -Zezu
(Mt 3.13-17; Mk 1.9-11)*

21 Da wa 'nia -slɔ Zaan -kaslɔ 'wɔpa, we bhla ɔ batizea nyuma duun -yɔ -Zezu 'debhie -gbolu. ɔ batizee bhla, -Zezu mi -Lagɔ bhuhhoeda, 'in yali yia ηwe -kali.

22 'In Zuzu 'Pupa yia ɔ -gɔ lasibhli, ɔ 'wɔ sa -kpakɔn. 'In wa yia wɛli yabhlo 'bhua -Lagɔɔ -gbɛ 'nɔ, we nɛɛ: «Na 'Yu -in -mia, in -kali -na zɛ. -Mi in 'nyeɔ na dli weee yoo.»

*-Zezuu dɔkpasu 'ηnyanya ni
(Mt 1.1-17)*

23-38 -Zezu ka sa -zɔ glɔ -bhlo -zɔ kugbua, 'bhie, ɔ yia ɔ lubhoo nɔnɔe gwedi. ɔ dɔkpasu ηmi ni:

- *-Adaan dide -wa -Lagɔ.
- Adan gwalia Sɛti, Sɛti gwalia Enɔsɔ.
- Enɔsɔ gwalia Kainamɔ, Kainamɔ gwalia Maleleɛli.
- Maleleɛli gwalia -Zalɛdi, -Zalɛdi gwalia Enɔkɔ.
- Enɔkɔ gwalia Matuzala, Matuzala gwalia Lamɛki.
- Lamɛki gwalia *Nowee, Nowee gwalia Sɛmɔ.
- Sɛmɔ gwalia Alifakisadi, Alifakisadi gwalia Kainamɔ.
- Kainamɔ gwalia Sala, Sala gwalia Ebɛli.
- Ebɛli gwalia Falɛki, Falɛki gwalia Wlago.
- Wlago gwalia Selukɔ, Selukɔ gwalia Nakɔɔ.
- Nakɔɔ gwalia Tala, Tala gwalia Ablaamɔ.
- Ablaamɔ gwalia Izaki, Izaki gwalia Zakɔbɔ.
- Zakɔbɔ gwalia Zuda, Zuda gwalia Falɛsi.
- Falɛsi gwalia Eslɔmɔ, Eslɔmɔ gwalia Alni.
- Alni gwalia Adumɛ, Adumɛ gwalia Aminadabɔ.
- Aminadabɔ gwalia Naason, Naason gwalia Sala.
- Sala gwalia -Boazi, -Boazi gwalia Obɛdi.

Obedi gwalia -Zesee, -Zesee gwalia -Davidi.
 -Davidi gwalia Natan, Natan gwalia Matata.
 Matata gwalia Mena, Mena gwalia Melea.
 Melea gwalia Eliakimu, Eliakimu gwalia -Zonamu.
 -Zonamu gwalia -Zezefu, -Zezefu gwalia Zuda.
 Zuda gwalia 'Simeoo, 'Simeoo gwalia *Levii.
 Levii gwalia Matati, Matati gwalia Zolimv.
 Zolimv gwalia Eliezee, Eliezee gwalia -Zezu.
 -Zezu gwalia Eli. Eli gwalia Elumadamv.
 Elumadamv gwalia Kozamv, Kozamv gwalia Adii.
 Adii gwalia Melikii, Melikii gwalia Neli.
 Neli gwalia Salatieli, Salatieli gwalia Zolobabeli.
 Zolobabeli gwalia Wlesa, Wlesa gwalia Yoana.
 Yoana gwalia Zoda, Zoda gwalia Zozeki.
 Zozeki gwalia Semeiniv, Semeiniv gwalia Matatiasiv.
 Matatiasiv gwalia Mati, Mati gwalia Nagai.
 Nagai gwalia Esli, Esli gwalia Naumv.
 Naumv gwalia Amosv, Amosv gwalia Matatiasiv.
 Matatiasiv gwalia -Zezefu, -Zezefu gwalia Zanai.
 Zanai gwalia Melikii, Melikii gwalia Levii.
 Levii gwalia Matati, Matati gwalia Eli.
 Eli gwalia -Zezefu. 'In we mi nyima dlu nu,
 -Zezefuvv nukpasuyu -wa -Zezu.

4

**Kuzu ylaa -Zezu la (Mt 4.1-11; Mk 1.12-13)*

¹ Zuzu 'Pupa yea -Zezu toun, 'in o yia Zudeeen -gogo -gu 'bhv, 'in oo Zuzu 'Pupa yia o da beblee kwa.

² 'In *Kuzu yia -mo o layla, 'yli gv 'so nukple. Wee 'yinya -muni nya, o 'ni -lu yabhlogbo li. Wee 'yinya 'plia, 'in nwo yia o -yokpa.

³ 'Kuzu nee o -ylae: «-In -ka -Lagoo 'Yu nya -mi 'piein, -in gba tukpa mia ni -yla, we -ze 'floo.»

⁴ 'In -Zezu yia we 'bigupali we -ylae: «We mi celida *-Lagosebhe 'wue: <We 'ni lililu -bhlogbo -gu nyumee 'yliyogagie tlili.> »

⁵ 'Kuzu yia -Zezu 'wopa -gogo 'kadu 'wlu kwa, -bha -bhlokpade we -slolua o duduvv 'nnumni -da weee 'klu.

⁶ 'In we nee o -ylae: «'Tite weee ni klaa, 'in dudv -gsv 'nnumnie weee klaa, in 'ka -mi we 'nye. Wa ka 'mi we 'de weee yoo 'nye. Nyume o in -ka 'yibha, 'mo in mnenia in 'ka we 'nye.

⁷ -In -ka 'mi 'yu 'kukolu 'sibhli, -in -ka 'mi bobo ni, 'in we 'de weee zea -na -nv.»

⁸ 'In -Zezu yia we 'bigupali we -ylae: «We mi celida -Lagosebhe 'wue: <-In bobo Jeditape,

o -wa -na -Lago,
 'in -in nv o 'debhlogbo -yla lubho.> »

⁹ 'Kuzu yia -Zezu -Zeluzalemv kwa. We dia o -Lagobudu 'kadu 'wlu la, 'in we nee o -ylae: «-In -ka -Lagoo 'Yu nya -mi 'piein, -in -blu 'wv, -in 'ka lasibhli.

¹⁰ Nu, we mi celida -Lagosebhe 'wue:

<-Na 'gbv, gbaa o yia o 'anzunya -yla we zv -mi 'yliyv.

¹¹ 'In we 'ka we sonya -mi zo laslolo,
 -na bhv yi tukpa gozoo 'gbv.> »

12 'In -Zezu yia we 'bigupali 'Kuzu -yiae: «-Lagosebhe nee,
(Jejitape -o -wa -na -Lago,
-in 'na yilali o la -ni.) »

13 'Kuzu bhia -Zezuu laylayhie so weee lo ni, 'in we yia o gwevla -se.

*-Zezu dia o lubhoo gwe Galilee -dudu -gu
(Mt 4.12-17; Mk 1.14-15)*

14 -Lagoo Zuzuu 'tite mi -Zezu yeda, 'in o yia Galilee luyi. 'In o 'hni yia lamneni Galilee -dudu weee -gu.

15 Nyuma o slolua *-Lagobudunya zo, 'in nyuma weee kwalia o 'hni.

*Nazaleti -nyuma 'ni -Zezuu gbv -yohwnu
(Mt 13.53-58; Mk 6.1-6)*

16 -Zezu ka Nazaleti mni, -mo wa zva o. *Nyapeyli nya ni, sa o plaa 'cin -Lagobudu zo ni, 'in o yi 'saa -mo pla. O yia 'woso -Lagosebhe zeli zehie 'gbv.

17 'In wa yia o -Lagobv -falpanyo Ezaiii 'sebhe yoo 'nye glida, o yia we 'wokali, da weli ni mia celida ni, 'in o yia we 'yi, 'in o yia we zehie:

18 «Jejitapee Zuzu mi 'mi -gu.

O ka -bha 'mi -sa,

in 'ka nyazinya -yla -Lagobv gba.

O ka 'mi tie, in 'ka -kaslonyuma -yla gba nu:

«Amiaa -kaslv ka -zeen bhia.»

«Lolonya, amiaa 'yli ka -zeen -blo.»

«Amia wa nyea 'wv, a ka -zeen gbv 'wvobhv.»

19 'In, -zv -we nya Jejitape 'kaa o zozonu lenv,
in 'ka we 'di wa -salv.»

20 -Zezu glia wee 'sebhe, 'in o yia we -Lagobudu zov lubhononyo yoo 'nye, 'in o yia ladi. Nyuma weee -wa mia -bha, -maa yia o ylada -to sa tenyii.

21 Tzon, 'in o nee wa -yiae: «-We 'sebhe 'ya gbaa, we ka -zeen lenv, amia pulva da 'mi yukwli, amiaa 'yibadi.»

22 -We wa 'de weee yia -yo -Zezuu gbegbein, 'in wa yia we gbagbie bhli. 'In gbvzovu -gbvnya o mia gbada, we ka wa hwegaga -subhal. 'In wa nee: «Nyume mia de, o 'ni -Zezfvv yuu?»

23 -Zezu nee wa -yiae: «Nine 'ni a yia 'mi -yla 'paa, gbvzovu sa. Gbaa a yia: «-Dotlo, -in jipe -na 'de.» 'In gbaa a yi 'yaa 'mi -yiae: «-We weee -in nva le Kapenaumv ni, -a ka we 'di 'nv. -In nv wee gbvnya -bhloo 'de le -na 'deee dudu -gv -seli.» »

24 -Zezu nee wa -yla 'yae: «Cun, gbvzovu -wa, wa'a -tolv -Lagobv -falpanyo nyume, o 'deee dudu -gv.

25 Gbvzovu na gbaa da aiv -yla. -Dvghanvni duun mi Izlaeli -dudu -gv zlme, -Lagobv -falpanyo Eliii bhla. -Zugba 'nyu'u lva -zv ta 'cv gbelibhlo, 'in hwo 'kadv yabhlo yia wee dudu weee -gv yi.

26 'In -mv bhla, -Lago 'ni Elii tie -dvghanvni mia Izlaeli -dudu -gv -gbe, 'in o 'ka wa 'yabhlo 'wvsa. Ni, -dvghanvno -o mia Saleputagbe nukple, Sidvov -dudu -gv, o -gbe -Lago tia Elii.

27 -Lagobv -falpanyo Elizee bhla, -zugba *solbhanya duun mi Izlaeli -dudu -gv. Elizee 'ni wa 'yabhlogbv jipe, ni, Silii -yu Naamaa o jipea.»

28 Nyuma weee -wa mia -Lagobudu zo, wa 'nva wee wlvnya -mni, 'in we yia wa 'cedlo la.

29 Wa 'de weee -soa 'wv, 'in wa -yo -Zezuu 'susue yia 'gbe -glima mni. 'In -gogo -we kwesi wa 'gbe mia 'subhada, 'in wa yia we 'wlv o kwa, wa 'ka o zo vitelii 'gbv.

30 Ni, 'in -Zezu yia wa nyidi 'pliv, 'in o yia mni.

-Zezu puea nyime -o kaa zuzu 'nyuu 'bi
(Mk 1.21-28)

³¹ Τὸν, -Zezu mnia Kapenaumu, Galilee -dudub 'gbe yabhlo nukple, 'in o yia nyima -Lagobu -slolu Nyapeyli weee nya, -Lagobudu zo.

³² O nyima -slolu so ka wa ηwegaga -sobhali. Ni, se -we -Lago 'nyea -Zezu, we nya o gbaa.

³³ Mo -Lagobudu zo, nyime yabhlo kaa poun -ka -zuzu 'nyuu 'bi, mo 'kpi'a 'wu 'tite, o nee:

³⁴ «'Aaa! Nazaletiyu -Zezu, -naa lee -gbu pilu -amiaa gbu 'wu la? -Amiaa lasatiee 'gbu -in yia yi yi? In -yi -mi ηwee ηwee: -Lagoo -Mowlonyo o tiea, 'mo -in -mia.»

³⁵ -Zezu yia we, we ηwee labhali -gla nya. O nee we -ylae: «'Mu ηwe, 'bhu o 'wu!» Zuzu 'nyuu yia o nukpasu labhli dudub, nyima weee -zejila 'wu, 'in we yia o 'wotla, we 'ni o gbonyuu yabhlogbo -yla lenu.

³⁶ ηwegaga yia wa 'de weee sobha, 'in wa nee wa 'dekpu'a nyidie: «Moo -weli mu dea? Se -yo 'tite nya o nyime gbaa zuzu 'nyii -yla gbu, 'in we tlaa nyima 'wu!»

³⁷ In -Zezuu 'ηni yia lamneni wee dudub weee -gu.

-Zezu jipea guzunya
(Mt 8.14-17; Mk 1.29-34)

³⁸ -Zezu 'bhva -Lagobudu zo ni, 'in o yia 'Simoo -budu zo mni. -Zugba 'Simoo 'ηwnoo 'nyaaa ku -su sa -glagla, 'in wa nee o -yla, o zukpa -wa, o jipe o.

³⁹ -Zezu kwlia o -gu 'wu, 'in o nee o kusulo -yla weli 'tite nya: «-In 'bhu o -gu la.» O gba 'saa toun, 'in we yia o -gu labhu. -Bha -bhlokpade o 'ηwno -soa 'wu, 'in o yia wa -yla pipie bhli.

⁴⁰ Jibheylo nya, -wa kaa guzunyaa 'yli -bhlo -bhlo ni, 'in -maa -yo -maa guzunya yia -Zezuu -gbe yi. O yia wa kwazi -bhlo -bhlo, 'in o yia wa jipe.

⁴¹ Zuzu 'nyii yi 'yaa guzunya duun 'wotla 'wukpikpie nya: «-Lagoo 'Yu -in -mia!» -We ka gbu -wa, wa -yi we 'ji -nya nu, -Zezu mia, -Lagoo -Bhasanyo -wa. In -Zezu yia we wa ηwee labhali -nya, o 'ni ηwnu wa 'ka gba.

-Zezu mnia -Lagobu gbaa dudub weee -gu
(Mk 1.35-39)

⁴² Zl 'ka 'woladolua mni toun, 'in -Zezu yia 'gbe nukple 'tla, 'in o yia da yabhlo mni -flii. 'In nyumaa -zlo yia o 'yli 'bi lanonue bhli, da o mia ni, 'in wa yia -bha nyi. Wa 'yibha o 'na 'bhulo wa -yo -ni, 'in wa yia o lakpukpai.

⁴³ In -Zezu nee wa -ylae: «We mi 'ya nu, in gba *-Lagoo nyumaa 'wlulapiligu 'gbe toba 'wu. We 'gbu, -Lago yia 'mi tie.»

⁴⁴ In o gbaa -Lagobu, -Lagobudunya zo, dudub weee -gu.

5

-Zezu laa o *bmnyaa tianv
(Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)

¹ 'Yli yabhlo nya, -Zezu mi Zenezaleti* -nyu 'kadu yabhloo -gogo -gu, 'in nyima duun yia o gbeli, wa 'ka -Lagoweli 'nuv 'gbu.

² In 'glu so mia 'nyuu -gogo ηwe -yo, -Zezu yia we -yoyi, -zugba zibhi -bhanya ka we 'wotla, wa mi wa 'sowlinya -woluda.

³ Wee 'glu sobhie glaa, 'yabhlo -wa 'Simoo -nu. -Zezu -gblaa we 'wu, 'in o nee o -ylae: «'Simoo, -in vla gwe 'nyuu -gogo -yo -se.» -Zezu mi wee 'glu nukple, -zugba o slolu nyima -Lagoweli.

* 5:1 'Mu wa la 'yaa Galilee.

4 Da ɔ bhua gbagbɛ, ɔ nɛɛ 'Simɔɔ -ylaɛ: «-In bɛ 'nyuu 'wɔtɔlɔda 'glɔ nya, 'bhie, a 'ka amiaa 'sowlinya viteli.»

5 'In 'Simɔɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Na -Slolunyɔ, -a ka siada -tɔ sabɔ weee, -a 'nɪ -lu yabhlogbɔɔ 'yɪ. Nɪ, -mɪ gbaa -a nɔ we lɛɛ 'gbɔ, vitelia na yia wee 'sowlinya.»

6 Wa vitelia wee 'sowlinya, 'in wa yia zibhii -zlo 'pli, wa 'nɪ we 'wɔgbizee mneni, 'in wa 'sowli yia ylaylie gwedi.

7 We 'dɛɛ 'gbɔ, wa -lima mia 'glɔ yabhlo 'wɔ, 'in wa yia wa la sɔ -papie nya, -maa 'ka wa 'wɔsa. 'In wa -yɔ wa 'glɔ yia yɪ. 'In wa yia wee zibhi wee 'glɔ sɔbhie 'wɔslu. We ka we ye kɛkɛɛ 'gbɔ, we feli 'nyu glu mɪa.

8 Nɪ, Simɔ Piɛli 'yia gbɔ -mɪnɪ -yɔ nɪ, 'in ɔ yia 'kukolu 'sibhli -Zezu 'yu, 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-In vla gwe 'mɪ -yɔ, na -Kanyɔ! -We ka gbɔ -wa, gbɔnyuu -lɛnɔnyɔ in -mia.»

9 Zibhi -duun wa 'bhaa, da wa 'yia we -yɔ nɪ, 'in -nyangbɔ yia Simɔ Piɛli -kpali, we -yɔ ɔ nɔnɔnya 'sɔ.

10 Nɪ, Zebedee 'yua *Zake -yɔ Zaan -wa mia 'Simɔɔ nɔnɔnya nya, 'sa -bhloo 'dɛ -nyangbɔ -kpalia -maa.

'In -Zezu nɛɛ 'Simɔɔ -ylaɛ: «-In 'na nɔnɔ nyanɔ -nɪ, nɪ, sa na kpaa da zibhi nɪ, -slɛɛn, nyumaa -zlo -na yia -Lagɔɔ -gbɛ laa.»

11 Nɪ, wa -laa wa 'glɔ 'nyuu -gɔgɔ -yɔ lɔ, 'in wa yia -bha -lu weee tɪ, 'in wa yia -Zezu 'bɪ mɪ.

-Zezu jipea sɔlbhanyɔ yabhlo (Mt 8.1-4; Mk 1.40-45)

12 'Yɪ yabhlo nya, -Zezu mɪ 'gbe yabhlo nɔkplɛ, nyumɛ -ɔ ka ku sɔli 'bhua la sa -kan, 'in ɔ yia -Zezu 'yɪ. ɔ bɛa ɔ -yɔ, 'in ɔ yia dɔdɔ lagbli ɔ 'yu. ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-Na zupka -wa, na -Kanyɔ. -In -wɔlɔ 'mɪ -yɔ. Nɪ, we -ka -mɪ dɔdɔ nanɪ, -in mneni -in 'ka 'mɪ jipe.»

13 -Zezu -gloa sɔ 'wɔ, 'in ɔ yia ɔ sɔlbhanyɔɔ ku kwɛzɪ, 'in ɔ nɛɛ: «We nanɪ 'mɪ dɔdɔ, we 'ka -mɪ -yɔ 'bhɔ!» -Zezu gba 'saa tɔn, -bha -bhlokpade wee sɔli 'bhua ɔɔ nyumɛɛ ku -yɔ.

14 -Zezu nɛɛ ɔɔ nyumɛ -ylaɛ: «-In -ka mɪ nɪ, -in 'na -sali we 'dɪ nyumɛ yabhlogbɔɔ -nɪ. Nɪ, -in mɪ -na 'dɛ -Lagɔɔbɔnɔnyɔ 'klɔslɔlua. ɔ -ka -mɪ 'yɪ, 'in 'slaka Moizɪ gbaa -na -sɔkpa -nyumɛ wla nɪ, -in 'ka we wla. 'In nyuma 'ka we 'jiyibheli nɪ, sɔli ka -mɪ ku 'wɔ 'bhɔ.»

15 Nɪ, -Zezu gba 'saa da ɔ -ylaɔɔ, -mɔbɔ bhla ɔ 'ɲmɪ -yɔ lamnenie mɪa bhabha. 'In nyumaa -zlo yia ɔ gbeli, wa 'ka ɔ weli yukwli pɔlɔ, 'in ɔ 'ka 'ya wamɪa jipe.

16 'In -Zezu bhua wa glaa 'kɔmɔb, 'in ɔ mɪa -Lagɔ bhuhhoea da bɛblɛɛ.

-Zezu jipea zɔlaslonyɔ yabhlo (Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)

17 'Yɪ yabhlo nya, -Zezu mɪ -Lagɔgbɔ nyuma -sloluda, -zugba *Falizinyuma -yɔ titee -ɔian -dɪ ɔ kwesi la, wa pɔlɔ ɔ yukwli. Waa nyuma -manɪ, Galilee -yɔ Zudee -dɔdɔbɔ 'gbe weee nɔkplɛ wa 'bhua. Tɔlɔa 'bhua -Zeluzalemu. Jɛjitapɛɛ 'tite -yɔ -Zezu 'sɔ mɪ, -zugba ɔ jipe 'sa we nya guzɔnya.

18 Nyumaa -zakpa -bhlo -yɔ zɔlaslonyɔ yabhlo yia yɪ, -zugba ɔ mɪ 'sowli 'wɔ. -Budu -we zɔ -Zezu mia, wa 'yɪbha wa -yɔ zɔlaslonyɔ 'ka -mɔ pla, 'in wa 'ka ɔ -Zezu 'yu ladi.

19 Nyumaa -zloo 'gbɔ, da wa 'kaa 'plɪli -bha 'nɪ -mɪ. Tɔn, 'in wa yia wee -budu 'wlu -gbla. Wa yia -bha 'ɲwe -dɪ, wa -lalia -bha ɔ, 'in wa yia wee -budu zɔ ɔ lasibhli nyumaa -zlo nyɪdɪ -Zezu 'yu tɛn.

20 -Zezu 'yia nɪ, wa ka ɔ dli -gɔ zɔ, ɔ nɛɛ ɔɔ guzɔnyɔ -ylaɛ: «'Tale, in ka -na gbɔnyii 'wɔtɪ.»

21 -Zezu gba 'saa da tɔn, -Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Falizinyuma yia 'ɲwɔɲwue ɲwɔɲwue bhli: «Nyɔɔ ɔɔ nyumɛ -mɔnɪ -mia, 'in ɔ weli -Lagɔa? Nyɔɔ

mneni ɔ 'ka nyɔmaa gbɔnyii 'wɔtia? -Lagɔɔ 'debbhlogbɔɔ mnenia we, we 'ni mɔɔ?»

22 Gbɔ -we wa mia dli zɔ lapɔpalɔda, -Zezu yibhelia we 'ji ni, 'in ɔ neɛ wa -ylaɛ: «Lɛɛ ka 'gbɔ a pɔpalɔ sa gbɔ -mɔni dli zɔ la?»

23 In 'ka gba: «In ka -na gbɔnyii 'wɔti, -mɔɔ -kalia -yɔ yaayɔ in 'ka gba: «-In -sɔ 'wɔ, -in 'ka nɔ, -mɔɔ -kalia -yɔ yi?»

24 In 'yibha a yibheli we 'ji ni, *Nyɔmɛɛ 'Yu ka we se dɔdɔ -gɔ, ɔ 'ka nyɔmaa gbɔnyii 'wɔti.» Tɔɔn, 'in ɔ neɛ zɔlaslɔnyɔ -ylaɛ: «-Sɔ 'wɔ, 'bhu -na 'sowli 'wɔ, mni -budɔn wɛɛ.»

25 -Bha -bhlokpɔɛ, zɔlaslɔnyɔ -sɔa 'wɔ nyɔmaa weɛ 'yibadi. ɔ 'sowli -we -gɔ ɔ pi yaa la, ɔ 'bhua we 'wɔ, 'in ɔ yia ɔ -budɔn wɛɛ mni, -Lagɔɔ 'ɲni mɔniɛ nya.

26 Nyɔmaa weɛ -wa mia -bha, ɲwɛgaga yia wa sɔbha, 'in -nyanigbɔ yia wa -kpali. Wa yia -Lagɔɔ 'ɲni -mɔni, 'in wa neɛ: «-Yia! -A ka -zɛɛn gwɛdigbɔnyaa da 'yi!»

*-Zezu laa Levii, ɔ 'ka ɔ 'bɔ nɔ
(Mt 9.9-13; Mk 2.13-17)*

27 -Mɔɔ 'bigɔ, -Zezu 'tlaa, ɔ mi sa -zieda, 'in ɔ yia *nisɔn -gwɛzisanyɔ yabhlo 'yi, -zugba -mɔɔ -di -mɔɔ lubhonɔ -budu zɔ la. 'Mɔ wa laa Levii. 'In -Zezu neɛ ɔ -ylaɛ: «'Yi 'mi 'bɔ.»

28 Tɔɔn, *Levii -sɔa 'wɔ, ɔ tia -bha ɔ -lu weɛ, 'in ɔ yia -Zezu 'bɔ mni.

29 -Mɔɔ 'bigɔ, 'in Levii yia -Zezu -yla lililu 'kadɔ pi ɔ -budu zɔ. -Zugba nisɔn -gwɛzisanya duun -yɔ nyɔmaa tɔba mi -bha, 'in wa yia li dabɔdɔ.

30 Falizinyɔma -yɔ wa -Lagɔɔ titeɛ gwesanya 'yia we -yɔ, 'in wa yia wa zɔ ɲwɔnwenie bhli. 'In wa neɛ -Zezuu 'bɔnɔnya -ylaɛ: «Lɛɛ ka 'gbɔ a -yɔ nisɔn -gwɛzisanya -yɔ gbɔnyuuu kwe -ciɔn tɔba 'sɔ li, 'in a -yɔ wa 'sɔ maa?»

31 -Zezu 'bhua wɛli 'wɔ, 'in ɔ neɛ wa -ylaɛ: «Nyɔmaa -wa -yalia, wa'a mni -dɔtlɔɔ -gɔ, ni, guzɔnya mɔni -dɔtlɔɔ -gɔ.

32 In 'ni nyɔmaa -wa laa wa 'dɛ nyɔmaa tikli lalieɛ 'gbɔ yi. Ni, gbɔnyuu -lɛnɔnyaa 'gbɔ in yia yi, wa 'ka wa dli 'bhiti.»

*-Lagɔɔ gbɔzɔnɔ -yɔ nyɔmaa lɛnɔgbɔ 'ci'in nɔ dabɔdɔ
(Mt 9.14-17; Mk 2.18-22)*

33 'In nyɔmaa tɔba neɛ -Zezu -ylaɛ: «Zaaan 'bɔnɔnya plaa 'sun, 'in wa bhuhhoea -Lagɔ, 'sa Falizinyɔmaa 'bɔnɔnya nɔ 'yaa. 'In -nanɔɔ 'bɔnɔnya mi lida, -zugba wa ma!»

34 -Zezu yia we 'bigɔpalɔ wa -ylaɛ: «Nyɔmɛ -ka ɔ 'ɲwɔnɔ -kwa -fetɔ -sada -mi, ɔ -ka ɔ 'talea la, a mneni a 'ka gba wa -yla wa pla 'sun, -zugba ɔɔ 'ɲwɔnɔ 'lowli mi wa glaa?»

35 Bhla yabhlo yia nynia, 'in wa 'ka 'ɲwɔnɔkwanyɔ wa glaa -sa. Weɛ 'ylunya -mni nya, wamɔ 'kaa 'sun pla.»

36 'In -Zezu yi 'yaa wa gbɔɔ nine -mni 'palɔ. ɔ neɛ wa -ylaɛ: «Nyɔmɛ yabhlogbɔɔ 'ni mneni ɔ 'ka 'naa lolu yla, 'in ɔ 'ka we 'pɔ 'naa sɔa -yɔlanɛni, 'in ɔ 'ka we pipɛ. We -ka -mɔɔ, -zugba yla wa ylaa weɛ 'naa lolu bhe. We 'yli 'na 'ka 'wɔwɔlɔ.

37 'In nyɔmɛ yabhlogbɔɔ 'ni mneni ɔ 'ka nɔ lolu *bala sɔa 'wɔ slu. ɔ -ka 'sa nɔ, 'in we wɔba. 'In we nɔ jitea dɔdɔ, -zugba weɛ balanya ka -nyumɔ.

38 We 'gbɔ, a slu nɔ lolu bala lolu 'wɔ.

39 'In nyɔmɛ -ɔ -ka nɔ sɔa 'ma, nɔ loluu 'ma tɔ'ɔ 'bha ɔ. -We ka gbɔ -wa, gbaa ɔ yia nu: «Nɔ sɔa nani 'yli.» »

6

-Zezu mi Nyapeyli -Kanyo nya (Mt 12.1-8; Mk 2.23-28)

1 Zuifoo Nyapeyli yabhlo nya, -Zezu -yo o 'binonya mi blekpaanya* 'plida, o 'binonya -ka bleya 'kwa, wa -ka we 'titli, -zugba wa li we.

2 Wa mi 'sa nuda, Falizinyuma tolba 'yia wa -yo ni, 'in wa yia wa laybhae: «-We -amiaa tite gbaa, wa 'na nonu Nyapeyli nya le -ni, lee ka 'gbu a nu we lea?»

3 -Zezu yia we 'bigopal wa -ylae: «-We nyumaa 'wluwapinyo -Davidi nua le, -we mia celida -Lagosebhe 'wu, a 'ni -slo we zelu? 'Yi yabhlo nya, 'in nyoo yia o -yo o 'binonya 'bha,

4 -Davidi plaa -Lagoo bubaobudu zo, 'floo wa 'nyea -Lago, o 'bhua we 'wu, o lia we, 'in o yia o nononyaa -nu wla, 'in -maa yia we li. Wee 'floo -mni, -amiaa tite nee, -Lagobonyaa 'dekpua 'ka yaa we li.»

5 -Zezu nee 'ya wa -ylae: «Nyumee Yu mia, mo -wa Nyapeyli -Kanyo.»

Nyapeyli nya -Zezu jipea nyime ka so 'kua (Mt 12.9-14; Mk 3.1-6)

6 Nyapeyli yabhlo nya 'ya, -Zezu plaa -Lagobudu zo, 'in o yia -Lagoweli -sloسلولue bhli. -Zugba nyume -o ka lilikweso* kua, o mi wee -budu zo.

7 -Zugba -Lagoo titee gwesanya -yo Falizinyuma wba -Zezu tenyii, -de o yi nyume jipe Nyapeyli nya, 'in sa o zo zba tite 'nuhwe, wa 'ka we gbu o 'wlu di.

8 Nu, -Zezu -yi wa 'wluksun lapopalgbu, we 'gbu, o nee oo nyume ka so 'kua -ylae: «-In -so 'wu, -in 'yigbe nyuma weee -zejila 'wu.» Oo nyume yia 'wuso, 'in o yia 'yigbe.

9 -Zezu nee wa -ylae: «Weli 'ni na yibhaa sa aun la. Sa tite gbaa? We nee wa nu gbu -zono le 'Nyapeyli nya yaayu, wa nu gbu 'nyuu lee? Wa pue nyume yaayu, wa 'bha oo?»

10 -Zezu ylaa wa 'de weee -gu -ylilii, 'in o nee oo nyume -ylae: «-Glo -na so 'wu.» -Moo nu 'saa -Zezuu weli -gu, 'in -moo so yia 'pu.

11 -We -Zezu nua le, 'in we yia -Lago titee gwesanya -yo Falizinyuma 'ce 'nyuu dlo la. 'In -we wa 'kaa -Zezu 'wluo nu, 'in wa yia we popali wa 'dekpua nyidi.

-Zezu -saa -bha o tietienya kugbua le 'so (Mt 10.1-4; Mk 3.13-19)

12 We bhla, -Zezu yia -Lago bhuhhoe 'gbu -gogo 'wlu mni, 'in o yia -Lago bhuhhoeda -to zli yia o -zlii.

13 Zli zlia, o yia o 'binonya la. Wa glaa, 'in o yia nyuma kugbua le 'so -bha -sa. 'In o yia wa la o tietienya.

14 Wa nni nu: 'Simoo (-o ka -banji o zba Pielu) -yo -moo bheli Andlee, 'Zake -yo *Zaan, Filipu -yo Batlemii,

15 Matie -yo Toma, Alifee 'yu 'Zake -yo 'Simoo wa laa *Zelatu,

16 'Zakee 'yu Zudasu -yo Zudasu Isikalistu, -o 'kaa -Zezu wla o tonyuma kwee.

-Zezu mi nyumaa -zlo -slo luda, -zugba o jipe 'sa guzonya (Mt 4.23-25)

17 -Zezu -yo o tietienya kugbua le 'so 'bhua -gogo 'wlu, 'in o yia da yialaa yabhlo 'yigbe, -zugba o 'binonya tolbaa -zlo mi -bha de. Nyuma -duun 'bhua Zudee -yo -Zeluzalemu -dudu -gu, we -yo Tili -yo Sidoon -gbenya mia gumunyuu -gogo -gu.

18 Wa 'de weee yia, -Zezuu weli yukwli polue -yo o 'ka wa jipee 'gbu. Nu, -wa zuzu 'nyii mia sialda, -Zezu ka wa jipe.

* 6:1 'Flooya wa laa -tuauweli 'wu: «bl'e».

19 Nyima duun 'yibha wa 'ka ɔ kwɛzi, -we ka gbɔ -wa, 'tite bhɔa ɔ 'wɔ, we mi wa 'dɛ weee jipeda.

'Wɔtɔtɔe -dlɔɔ -yɔ gbɔnyuuu gbɔ
(Mt 5.1-12)

20 -Zezu ylaa ɔ 'bɪnɔnya, 'in ɔ nɛɛ wa -ylaɛ:

«Amia bobabhanya,

'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mi amiaa -nɔ nya,
ni, -Lagɔ pɪli ain 'wlu la.

21 Amia ηwɔ mia da 'bhada,

'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mi amiaa -nɔ nya,
-we ka gbɔ -wa, lɔa a yia.

Amia mia da wida,

'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mi amiaa -nɔ nya,
-we ka gbɔ -wa, nyaa a yia.

22 Nyima -ka ain 'wɔnyɛ,

wa -ka ain kwnɛɛ -sa, wa -ka ain vɛli,
'in wa -ka amiaa daa gbɔnyuu gba Nyimɛɛ 'Yuu 'gbɔ,
'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mi amiaa -nɔ nya.

23 «-Mɔɔ 'sasɔkpa -gbɔnya -ka ain yli, a lite 'mɔna nya. Ni, amiaa -tnɔɔ 'kadi mi -mɔ ain wɔda -Lagɔɔ -gbɛ. Ni, 'sa wa dɔkpasɪ palɪ bhaa -Lagɔgbɔɔ -falpanya 'kɪyie 'wɔ.

24 Amia, 'ηimnɔnya,

gbɔnyuu mi amiaa -nɔ nya,
a ka amiaa zɔzɔnɔnya kwɛɛ -seli dɔdɔ -gbɔ 'gbɔ.

25 Amia -wa lɔa da,

gbɔnyuu mi amiaa -nɔ nya, -we ka gbɔ -wa,
ηwɔ yia ain 'bhaa yia.

Amia -wa mia da nyada,

gbɔnyuu mi amiaa -nɔ nya, -we ka gbɔ -wa,
gu yia ain 'wɔwɔlɔa, 'in a 'ka wi.

26 Nyima weee -ka amiaa gbɔzɔnɔ gbada -mi,

-zugba gbɔnyuu mi amiaa -nɔ nya.

Ni, 'sa wa dɔkpasɪ nɔ bhaa

yoyɔgbɔɔ -falpanya.

A -kali amiaa nyima 'nyiii zɛ
(Mt 5.38-48, 7.12)

27 «Amia -wa pɔlɔa da 'mi yukwli, in nɛɛ ain -ylaɛ: a -kali amiaa tonyimaa zɛ, -wa nyɛa ain 'wɔ, a nɔ wa zɔzɔnɔ 'wluo.

28 -Wa bhɪa ain gwɛzɛ, a ηwna wa 'nyu la, -wa palɪ ain 'kɪyie 'wɔ, a bhuhhoe -Lagɔ wa 'ηni nya.

29 Nyimɛ -ka -na yukwli yabhlo 'kpa 'wɔsɔbha, -in 'bhiti ɔ -yla we -bɔdɔ. 'In ɔ -ka -na -gɔslunaa 'wɔbhu, -in 'na 'tɔtɔlɔ -na -bana ɔ kwɛɛ -ni.

30 Nyɔɔɔ nyɔɔ -ka -mi -lu -zlɪ, -in 'nyɛ we ɔ. 'In nyɔɔ -ka -na -lu 'wɔbhu, -in 'na 'yibhali we -yɔ la -ni.

31 -We a 'yibhaa nyima nɔ ain -yla lɛ, amia nɔ 'ya we lɛ wa -yla.

32 «-Wa -kalia amiaa zɛ, we -ka -maa -bhloo 'dɛɛ zɛ a -kali, a 'na pɔpalɪ 'wlukɔn la -ni ni, -Lagɔ yia ain 'pɛnia we 'gbɔ -ni. Gbɔnyuu -lɛnɔnya -kali 'ya -wa -kalia wamɪaa zɛ, we 'ni saa?

33 -Wa nɔa ain 'nanɪ 'wɔ, a -ka maa -bhloo 'dɛ 'nanɪ 'wɔnɔ, -Lagɔ 'nia ain 'pɛnia yi. 'Sa gbɔnyuu -lɛnɔnya -maa nɔ 'ya, we 'ni mɔɔ?

34 Nyūma -wa saa amīaa kpagbu, a -ka -maa -bhloo 'de kpagbu -yɔfa, lɛɛ - lu a 'ka 'yi we 'penie nya -Lagɔɔ kwɛɛa? Gbonyuu -lenɔnya mia ni, gbonyuu -lenɔnya wa fa kpagbu -yɔ. 'In wa 'ka we 'bigupali -nu 'yu 'gbu!

35 We 'gbu, in nɛɛ ain -ylaɛ, a -kali amīaa tunyūmaa zɛ. A nu zɔzɔnu lɛ. A fa kpagbu, amīaa dli 'na -tulu we 'bigupali -nu -yla -ni. Nu, Yali -Lagɔ yia ain 'penia, 'in a 'ka ɔ 'yua -zɛ. -Lagɔ mi zɔzɔnɔ lenɔnyɔ nya, -wa 'nia 'nanɩ -yi -yɔ nyūma 'nyiii gbɛgbɛin.

36 Sa amīaa Dide -Lagɔ kaa nyazidli ni, amīa -ka 'ya 'sa nyazidli.

A 'na 'bhulu nyūma -putuu -yɔgbu 'wɔ -ni
(Mt 7.1-5)

37 «A 'na 'bhulu nyūma -putuu -yɔgbu 'wɔ -ni, -Lagɔ yi amīaa -yɔgbu 'wɔbbhu. A 'na dili nyūma wa gbonyuuu 'gba 'wlu -ni, -Lagɔ yi amīaa -nu ain 'wlu di. A ti nyūmaa -yɔgbu 'wɔ, in -Lagɔ 'ka amīaa -yɔgbu 'wɔti.

38 A 'nyɛ nyūma, 'in -Lagɔ 'ka ain 'nyɛ. A -ka 'sa nu, 'in -Lagɔ slua amīaa bi 'wɔ -lu, 'in wa bhua we, 'in we kua, 'bhie, we sloa gwe -yɔ la. Sa a nyɛa nyūma, 'sa -Lagɔ yia ain 'nyɛa.»

39 'In -Zezu yi 'yaa wa gbɔɔ nine yabhlo 'pali: «'Lɔlɔnyɔ mneni ɔ 'ka 'lɔlɔnyɔɔ su lakpa, 'in ɔ 'ka ɔ 'yoo da -sloluu? Wa -ka 'sa nu, 'in wa 'de 'sɔ bhlilia 'bhɔka 'wɔ, we 'ni muɔ?

40 «Ni, 'kpiakpianyɔ yabhlogbɔɔ 'ni ɔ -slolunyɔ 'wɔzi. 'Kpiakpianyɔ -ɔ -ka 'wɔsibhli, ɔ -kanyɔ ɔ -yɔ ɔ mnenia 'wɔ.

41 «Bɔɛɛ gɔ -lɛ mia -na bheli 'yliya 'wɔ, 'mɔ -na yia -yɔ, 'in su -kibhe 'kadu -we mia -na 'yliya 'wɔ, -i 'in 'yi we -yɔ. Lɛɛ -lu ka 'gbɔa?

42 -Mi, -mɔmɔ kaa su -kibhe 'kadu 'yliya 'wɔ, 'in -i 'in 'yia we -yɔ, sa -na gba -na bheli -ylaɛ: 'Na bheli, -in 'tide 'mi 'yi, 'in 'ka -mi wee bɔɛɛ gɔ 'yliya 'wɔ -saa? Weli 'sɔ -nyūme, -in -sa -slɔ -na 'de su -kibhe 'kadu 'yliya 'wɔ, -in 'ka layi, 'bhie, -in 'ka bɔɛɛ gɔ -na bheli 'yliya 'wɔ -sa.

Suu 'bhue -yɔ wa yibhelia we
(Mt 7.16-20, 12.33-35)

43 «Su -zɔnɔ'ɔ tɔɔ 'bhue 'nyuu, 'in su 'nyuu'u tɔɔ 'bhue -zɔnɔ.

44 Suu 'bhue -yɔ wa yibhelia we. Wa'a -sa magloo mɛwīa 'wlu, 'in wa'a -sa *-dlɔya 'yilu su 'wlu.

45 Nyūme -zɔnɔ mia, gbɔzɔnɔ mia ɔ dibhe 'wɔ, 'mɔ ɔ nua lɛ. 'In nyūme 'nyuu mia, gbonyuu mia ɔ dibhe 'wɔ, 'mɔ ɔ nua lɛ. Ni, gbɔnya bhɔa nyūmɛɛ dibhe 'wɔ, mɔ tlaa ɔ ŋwɛɛ.

-Budu 'sɔɔ gbɔɔ nine
(Mt 7.24-27)

46 «Lɛɛ ka 'gbu, a la 'mi (-amīaa -Kanyɔ, -amīaa -Kanyɔ), 'in -we na gbaa ain -yla, 'in a'a nu we lɛa?

47 Nyūme -ɔ yia na -gbɛ, -ɔ pulba na weli yukwli, 'in ɔ nɔa we -gɔ, ɔ 'wɔwɔ na yia ain 'kɔslolua.

48 ɔ 'wɔ sa nyūme -ɔ yia ɔ -budu 'sɔbhaa, 'in ɔ yia 'wɔtɔlɔ -bhɔka 'bhlu, 'in ɔ yia we gwe glu pali tɔkpa -gɔ, mɔ. 'Nyu 'kadu lɔa, we -gbligbli yilia wee -budu -yɔ, we 'ni we -wɔ, wee -budu mi 'sɔbhada 'nanɔɔ 'gbu.

49 'In nyūme -ɔ pulba na weli yukwli, 'in ɔ'ɔ nɔa we -gɔ ni, ɔ 'wɔ sa nyūme -ɔ 'sɔbhaa ɔ -budu dɔdɔ klo -gɔ, 'in ɔ 'nia we gwe glu 'pa, mɔ. 'Nyu 'kadu lɔa, we -gbligbli yia, 'in we yia we -wɔ -bha -bhlokpade. 'In wee -budu yia lamumni weee.»

7

*-Zezu jipea 'slojaa 'yugalinyo zolubhononyo
(Mt 8.5-13)*

1 Da -Zezu bhia welinya -muni gbagbie, nyumaa -zlo -wa mia o yukwli puluda -yla, 'in o yia Kapenaumu gbe nukple mni.

2 -Mo Kapenaumu, *Wlomu -sloja glu gbuu 'yugalinyo ka zolubhononyo yabhlo o 'yubhaa bhahba. O zolubhononyo ka gu -yo, we -tu 'wu -se, o 'ka tl.

3 Da o 'slojaa 'yugalinyo 'nua -Zezuu 'di, 'in o yia Zuifoo nyuma kpasu tolba o 'wotie, nu, o yi o 'ka o zolubhononyo jipe.

4 Wa mnia, 'in wa yia -Zezuu -gbe nyini, wa bhuhhoea o bhahba, 'in wa nee o -ylae: «Nyime mia da, nyime -zono -wa, o ka we 'klu, -in 'ka o -yobe.»

5 O kali -amtaa nyuma weee ze, 'in mo 'suhhaa -amtaa -Lagobudu.»

6 'In -Zezu -yo wa 'so yia mni.

Wa 'ka o -budu -yo cipaa yi, 'in o 'slojaa 'yugalinyo yia o 'talea tie, nu, wa mni -Zezu yoo wa gbae: «Na -Kanyo, -in 'na siali -na 'de -nu, in 'ni we 'klu -ka, -in 'ka na -budu zo pla.»

7 'In 'ni we 'klu -kaa 'gbu, na 'de 'nia -na -gbe mni. -Moo 'gbu, -in gba weli yabhlogbo, 'in na zo yu 'ka 'pu.

8 Nu, in ka 'wlulapinya, 'in na zwa wa 'nohwe. In ka 'sloja, -wa 'wlu in pua la. In -ka 'yabhlo -yla gbae: «-In mni!», 'in o mnia. In -ka 'ya -budu -yla gbae: «-In yi!», 'in -moo yia. 'In in -ka na zolubhononyo -yla gbae: «-In no -mni le!», 'in o nua we le.»

9 Da -Zezu 'nua welinya -muni, 'in o yia o 'sloja glu gbuu 'yugalinyo 'hni kwali. 'In nyumaa -zlo mia o 'bi, o 'bhita wa -gbe la, o nee wa -ylae: «In nee ain -ylae: nyime, o zwa sa dli ni, in 'ni -slo we -kanyo 'yi Izlaeli -dudu 'debbie -gbolu -gu.»

10 -Zezu gba 'saa toun, 'sloja glu gbuu 'yugalinyo tietienya yia o -gbe lobbhiti, wa 'kaa yi, -zugba o zolubhononyo kaa gu -yo, o ka 'pu.

-Zezu 'bhua -dugba hwnoo nukpasuyu yabhlogbo 'wu thit le lv

11 -Moo 'bigu, 'yli yabhlo nya, 'gbe yabhlo wa laa Naini, 'in -Zezu yia -mo mni, -zugba o 'bunonya -yo nyumaa -zlo -yo o 'so mi noda.

12 O 'ka wee 'gbee 'suo hwe -yo cipaa mni, -dugba -hwnoo yabhloo nukpasuyu yabhlogbo thia, wa mi o 'bhluda mni. -Zugba wee 'gbee nukpla -nyuma duun -yo o -dugba hwnoo no, wa mni 'bhoka -gu.

13 Da Nyumaa -Kanyo 'yia o -dugba -hwnoo -moo -yo, 'in -moo yia o nyazi 'wola bhahba. O nee o -ylae: «A -golo 'wu, a 'na wili -ni.»

14 'Bhie, o bea -bha, 'in o yia 'kwiee -gbo kwetu. 'In we 'wobhunya yia 'yigbe. -Zezu nee: «Nyimesoyu, in nee, -in -so 'wu!»

15 -Zezu gbaa 'sa toun, 'in o thitinyo yia 'woso, 'in o yia gbagbie bhli. 'In -Zezu yia o 'nyaa o yoo 'nye.

16 -Nyanigbo yia nyuma weee -kpal. 'In wa yia -Lago 'hni ylimanie bhli, wa nee: «-Lagoboo -falpanyo 'kadu yabhlo ka -ain glaa yi. -Lago ka o nyuma 'wosaa yi.»

17 -Zezuu 'hni -zono yia lamneni Zudee -dudu weee -yo we kwesi -gbe weee -gu.

*'Zan -Batisu tiea nyuma -Zezuu -gbe
(Mt 11.2-19)*

18 -We weee 'pla, 'Zan -Batisu 'bunonya yia we o -sali ludi nya. 'In 'Zan -Batisu yia wa glaa nyuma 'so la.

19 'In o yia wa Nyumaa -Kanyo -Zezuu -gbe tie, wa 'ka o layibha 'lee: «Nyime o 'kaa yi, -a mia woda, 'mo -in -mia yi, yaayu, -a wo nyime -putuu?»

20 ɔɔ 'Zan-Batisu 'binɔnya nynia -Zezuu -gbe, wa neɛ ɔ -yiae: «'Zan-Batisu tiea -aun -na -gbe, -a 'ka -mɪ layibha 'lee: («Lagoo -Bhasanyo ɔ 'kaa yi, -a mia wɔda, 'mɔ -in -mia yi, yaayi, -a wɔ nyime -putuu?»)

21 Wee bhla -bhloo 'de nya, -Zezu jipea guzɔnya duun -yo 'kukunya, 'in nyima -wa kaa zuzu 'nyii 'bi, ɔ yia we wa 'bi vu, 'in ɔ yia 'lɔlɔnya duuun 'yli -blo.

22 'Bhie, ɔ neɛ 'Zan -Batisu tietienya 'sɔ -yiae: «A mni, -we a 'yia -yo, 'in a 'nɔa, a -sali we 'Zan -Batisu lɔdi nya: «Nu, 'lɔlɔnya mɪ layida, 'tigitigunya mɪ nɔda 'nanuu, *solibhanya ka 'pu, 'sulonya mɪ 'nɔda, tititinya ka titlie lu 'wɔsɔ, 'in wa mɪ -Lagɔgbu gbada bobabhanya -yia.»

23 Nyime ɔ 'nɪ 'mɪ dli -gu -sa, 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mɪ ɔ -nɔ nya.»

-Zezu gbaa 'Zan -Batisu gbɔ ɔ 'bunyimaa -zlo -yia

24 Da 'Zan -Batisu tietienya 'bhitia lu, -bha -Zezu bhlia 'Zan -Batisu gbɔ gbagbie nyumaa -zlo -yia. ɔ neɛ: «Lɛɛ -lu a mni ylaa da bebleea? Gblee -we -pɪɛ mia zukluda, mɔ -wa yi? -Innya!

25 'In lɛɛ -lu a mni -sleɛn -mɔ ylaa? Nyime ɔ -plaa 'ɲnumɪ naa 'wɔ, mɔ -wa yi? A -yi we 'ji nu, nyuma -wa plaa 'ɲnumɪ -naa -zɔnɔnya 'wɔ, 'in wa mia 'ɲnumɪ -li nyidi ni, nyumaa 'wlulapilnyaa -budu zɔ wa -dilia la.

26 Lɛɛ -lu a mni -mɔ ylaa tenyua? -Lagɔgbu -falpanyo -wa yi? In, in neɛ aun -yiae: ɔ 'yli, ɔ -zi -Lagɔgbu -falpanyo 'degbolu.

27 Nu, -Lagɔ neɛ ɔ 'sebhɛ 'wɔ 'Zan -Batisu daae:

«Mɪ 'yu na paa na *tietienyo yoo, 'in ɔ 'ka -na 'yoo -yɔmnazi.»

28 In neɛ aun -yiae: nyuma -wa 'ɲwɪ gwaha, wa glaa, nyime ɔ 'kaa 'yli, ɔ 'ka 'Zan -Batisu -zi, -mɔɔ 'nɪ -mɪ. -Zugba, nyuma -wa -Lagɔ pilia 'wlu la glaa, nyime 'kienyile 'yli, -mɔɔ -zi ɔ 'wɔ.»

29 Nyuma weee -yo nisun -gwezisanya -wa pulba 'Zan -Batisu welɪ yukwli, wa ka we 'jiyibheli nu, -Lagɔ tukli, 'in wa yia wa 'de 'Zan -Batisu yoo 'nye, 'in -mɔɔ yia wa batizee.

30 Nu, Falizinyuma -yo -Lagoo titee gwesanya ka zɔzɔnu -Lagɔ 'kaa wa -yia lenɔ kwnɛɛ -sa, 'in wa 'nɪ ɲwɪ 'Zan -Batisu 'ka wa batizee.

31 -Zezu neɛ 'yae: «Waa desleɛn -nyuma, nyoo in 'ka wa 'wɔpalia? Nyoo wa -yo ɔ 'wɔwɔba?

32 Wa 'wɔ sa 'yiaasi -dia la -gblɔgbɔ 'wɔ, ma. -Zugba wa lilali, 'in wa gba wa -lima -yiae:

«A ka aun -yia -lili bhli, a 'nɪ lile!

'In -a yia aun -yia guzo -lɔɔ bhli, a 'nɪ wil!»

33 Nu, 'Zan -Batisu yia, ɔ ɔ lia lililu -zɔnu, ɔ ɔ 'maa nu, 'in a neɛ: ɔ ka zuzu 'nyuu 'bi.»

34 *Nyumɛɛ 'Yu yia ni, ɔ li, 'in ɔ maa. 'In a neɛ: «A -tali, nyime mia de, lilibɔ -yo nɔmagbɔ ɔ kaa. *Nisun -gwezisanya -yo gbɔnyuuu kwɛ -cian, wa 'tale ɔ -mia.»

35 Nu, -wa ɲwɪua -Lagɔgbu -yo, ma yibhelia we 'ji, -Lagoo gbɔyilo mia, we tukli.»

-Zezu tia gbɔnyuuu lenɔ -ɲwɔ yabhloo -yɔgbɔ 'wɔ

36 Falizinyumɛ yabhlo laa -Zezu, wa 'ka li dabɔɔ. 'In -Zezu yia ɔ Falizinyumɛɛ -budu zɔ pla, 'in ɔ yia lililu gwe ladi.

37 -Mɔɔ bhla, gbɔnyuuu lenɔ -ɲwɔ yabhlo mɪ wee 'gbe -mɔɔ nɔkple. ɔ 'nɔa nu, -Zezu mɪ Falizinyumɛɛ -gbe lida, ɔ -yo *-lasiklɔ -zɔnɔɔ -bhonyidaa yeyenu yia -mɔ mni.

38 'In ɔ yia -Zezu lɔv ladɪ, -mɔɔ bhɔnya -yɔ, -zugba ɔ wi. 'In ɔ 'mɔ yia -Zezuu bhɔ wɔtɔlɔ. 'Bhie, ɔ yia we -yɔsɛ ɔ 'nyi nya, ɔ yia we gbleli, 'in ɔ yia -lasiklɔ ɔ bhɔ -yɔ slɔ.

39 Falizinyimɛ, -ɔ laa -Zezu wa 'ka li dabɔɔv, ɔ 'yia we -yɔ, ɔ nɛɛ ɔ 'dɛɛ dli zɔɛ: «ɔɔ nyimɛ -mɔnɪ -ka yaa -Lagɔgbɔɔ -falpanyɔ 'piɛɪn, 'ɪɲwɔɔ -ɔ mia dɛ ɔ kwɛzɪda, sa ɔ mia, -zugba, ɔ ka yaa ɔ yibheli gbɔnyuu lɛnɔ ɪɲwɔɔ nya.»

40 -Zezu 'bhua wɛli 'wɔ, ɔ nɛɛ ɔ Falizinyimɛ -ylɛ: «'Simɔɔ, in 'yibha in 'ka -mɪ -yla gbɔ yabhlo gba.»

'Simɔɔ nɛɛ: «Na -Kanyɔ, -in gba.»

41 'In -Zezu nɛɛ: «Nyimɛ yabhloo kpagbɔ mia nyuma 'sɔ -yɔ. 'Yabhlo ka tamaa 'wlu glɔ gbu -zakpa gbu 'wlu (500.000), 'in -gudɔ kaa 'wlu glɔ 'sɔ 'wlu kugbua 'wlu (50.000).

42 Nɪ, waa nyuma 'sɔ 'na 'ka wee kpagbɔ -saa 'gbɔ, 'in ɔɔ nyimɛ yi 'saa we tɪ. 'Lee wa 'dɛ 'sɔ glaa nɪ, nyɔɔ 'ka ɔɔ nyimɛ 'yibha bhabha?»

43 'In 'Simɔɔ yia we 'bɪgɔpalɛ: «-Amɪ dli nɪ, -ɔ kaa 'gwɛzi 'kadɔ 'wlu, mɔ 'kaa ɔ 'yibha bhabha.»

'In -Zezu nɛɛ ɔ -ylɛ: «Gbɔ -zɔnɔ -in gbaa.»

44 Tɔn, -Zezu 'bhitia la 'ɪɲwɔɔ -gbɛ, 'in ɔ nɛɛ 'Simɔɔ -ylɛ: «-Na yɪ 'mɔ ɪɲwɔɔ nɪ -yɔɔ? In plaa -na -budu zɔ, -in 'nɪ 'mɪ 'nyu 'nyɛ, in 'ka bhɔ -yɔ budo. Nɪ, mɔ budoa na bhɔ -yɔ ɔ 'mɔ nya, 'in ɔ yia we -yɔ sɛ ɔ 'nyi nya.

45 -In 'nɪ 'mɪ gbleli, nɪ, ɔ plaa, mɔ -tɔa na bhɔ gblelida.

46 -In 'nɪ 'mɪ 'kpɪ 'wluo slɔ, nɪ, mɔ slua na bhɔ -yɔ -lasiklɔ.

47 We 'gbɔ, in nɛɛ -mɪ -ylɛ: -Lagɔɔ zɛ ɔ kalia bhabhaa 'gbɔ, -Lagɔ ka ɔ gbɔnyuu duun 'wɔtɪ. Nɪ, nyimɛ -ɔ nɔa gbɔnyuu 'kienyi lɛ, 'in -Lagɔ yia ɔ -yɔgbɔ 'wɔtɪ, ɔ -Lagɔɔ zɛkalidli -sɛ.»

48 'In -Zezu nɛɛ ɔɔ 'ɪɲwɔɔ -ylɛ: «In ka amaa gbɔnyii 'wɔtɪ.»

49 -Wa -yɔ ɔ 'sɔ mia lida, -maa nɛɛ -mɔ dli zɔɛ: «Mɔɔ -nyimɛ mɔa, 'in -mɔɔ tɪ nyimɛɛ gbɔnyuu 'wɔa?»

50 'In -Zezu nɛɛ ɔɔ 'ɪɲwɔɔ -ylɛ: «Amaa dli ka aɪn pue, a mɪnɪ, 'wɔtɔtɔvɛ -dlɔɔ -yɔ aɪn 'sɔ -mɪ!»

8

'Nɲwɪ -wa nɔa -Zezu 'bɪ

1 -Mɔv 'bɪgɔ, -Zezu yia 'gbe 'kadɪ -yɔ 'gbe yua 'wɔ mɪnɪ, *-Lagɔɔ nyimaa 'wluɔpɪlɛɛ gbɔzɔnɔnyaa gbagbɛ nya, -zugba ɔ 'bɪnɔnya kugbua lɛ 'sɔ -yɔ ɔ mɪ.

2 'In, 'ɪɲwɪ tɔlɔa ɔ vua zuzu 'nyii 'bɪ, -yɔ ɔ jipea, -maa mɪ 'ya -bha. Wa ɪnɪ nɪ: Magidala -ɪɲwɔ Malii zuzu 'nyii gbesɔ 'tlaa 'wɔ,

3 Ewloɔvɔvɔ lubhonɔnyɔ 'kadɔ Kuzaa 'ɪɲwɔɔ Zanɪ, -yɔ 'Suzanɪ -yɔ 'ɪɲwɪ du-madu, -wa -saa -Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya 'wɔ, wa zɔzɔnɔ nya.

'Mnɔpanyɔɔ gbɔvɔ nine

(Mt 13.1-9; Mk 4.1-9)

4 Nyimaa -zlo 'bhɔa 'gbe -bhlo -bhlo 'wɔ, 'in wa yia -Zezu -yɔ 'wluɔgbeli. 'In ɔ yia gbɔvɔ nine -mɪnɪ wa 'palɪ.

5 «Nɪ, kpaapanyɔ mɪnɪ ɔ 'mɔnɔ 'paa. ɔ mɪ ɔ 'mɔnɔ 'pada, ɔ 'mɪnɪ we, 'in we -zakpa -bhlo yia 'yoo ɪɲwɛ -yɔ bhli. 'Plɪɪɪnɪya nɔa we -gɔ, 'in 'zianɪya yia we li.

6 Tɔlɔa yia tɔkpa -dɔvɔ -gɔ bhli, we mia, -bhaa bla 'nɪ 'nyu 'wɔlakaa 'gbɔ, 'in we yia yɛ.

7 Tɔlɔa yia -kpɔga glaa bhli, 'in -mɔv -yɔ we 'sɔ yia 'wɔsɔ, 'in -mɔv yia we -gɔ palɪ, 'in we yia we 'tuntnu.

8 Tɔlba yia dɔdɔ -zɔnɔ -gɔ bhli, 'in we yia mi, we 'paa lakpa, we lakpa -bhlo -sa -mɔ 'yaa glɔ gbu.»

'In-Zezu yia we -gɔ dɪ wɛlɪ 'tɪtɛ nyae: «-ɔ -ka 'nɔnɔ -yukwli 'wlu -ka, ɔ 'nɔ we.»

-Mumu ka 'gbɔ -Zezu pa gbɔɔ ninea?

(Mt 13.10-17; Mk 4.10-12)

9 ɔ 'bɪnɔnya ka ɔ wee gbɔɔ nine -mɔnɪ 'ji layɪbha.

10 'In ɔ yia we 'bɪgɔpali wa -ylaɛ: «-Lagɔ ka ɔ nyuma 'wɪlɔpɪlɪgbɔ mɪa zizɛda aɪn 'kɪlɔlɔlu. 'In nyuma tɔlba -nɔ mɪa, gbɔɔ nine nya wa 'paa we wa -yla.

ɔ Wa -ka -lu yla, wa 'a 'yɪ we -yɔ,

'in wa -ka gbɔ 'nɔ,

wa 'a 'nɔ we 'wɔla.»

-Zezu gbaa wee gbɔɔ ninee 'ji

(Mt 13.18-23; Mk 4.13-20)

11 «Wee gbɔɔ ninee ji nɪ: 'mɔnyɔ mɪa, we 'wɔlɔ -Lagɔwɛlɪ.

12 Nyuma tɔlba 'wɔlɔ 'yoo ŋwɛ -yɔ da 'mɔnyɔ bhli: wa -ka -Lagɔwɛlɪ 'nɔ nɪ, 'in *'Kuzu yia, 'in we saa we wa dibhe 'wɔ, wa yɪ we dɪ -gɔ zɔ, 'in wa yɪ gbɔ 'wɔbhɔɔ 'gbɔ.

13 -Mɔmɔnyɔ mɪa tɔkpa -bita -gɔ: -mɔɔ 'wɔlɔ nyuma -tɔlba, -wa nɔa -Lagɔwɛlɪ, 'in wa ŋwɔna -bha we -yɔ 'mɔna nya nɪ, wa 'a 'tide we 'yɪ, we 'e fa wa 'wɔ somi. Bhla -sɛɛ nya, wa ŋwɔna we -yɔ, 'in laylagbɔnya -ka yɪ, 'in wa dɪ bhɔa we -gɔ.

14 Nyuma tɔlba 'wɔlɔ 'mɔnyɔ -we bhli -kpɔga glaa: wa -ka -Lagɔwɛlɪ 'nɔ, bhla -gɔdɔ -ka nyɪ, 'in wa tɛda wa 'dɛ 'yɪ -sɛ -sɛ, 'in dɪlɔɛ -yɔ 'ŋɔmɔnɪ -li, dɔdɔ -gɔɔ 'mɔna -li tɔntɔna wa, 'in wa 'a wla 'ya, -mɔɔ 'ɔ zalɔ.

15 'Mɔnyɔ -we bhliɔ dɔdɔ -zɔnɔ -gɔ, -mɔɔnyɔ 'wɔlɔ nyuma -wa nɔa -Lagɔwɛlɪ dɪ -zɔnɔ nya, 'in wa zɔa we la, wa dɪ weee nya, 'in wa paa 'ya bhla weee nya.

'Napɛɛ gbɔɔ nine -yɔ -Lagɔwɛlɪ yukwli pɔlɔ sɔ

(Mk 4.21-25)

16 «Nyumɛ -ka 'napɛ -nyuma, ɔ 'ɔ -gbli we -solu 'wɔlɔ, 'in ɔ 'ɔ fa we 'lii zɔ. Nɪ, yalɔ dɪa we la -budu zɔ, 'in -wa -ka pla, wa 'ka we san -yɔyɪ.

17 Nɪ, -we weee mɪa zizɛda, zɪ 'klɔ we yia 'tɪaa, 'in -we weee mɪa 'wiemɪ -lu nya, 'ji wa yia we yibhelia, 'in we 'ka 'bhɛwɔlɔ weee.

18 We 'gbɔ, a zɔ amɪaa gbɔɔ yukwli pɔlɔ sɔ 'yɪlɔyɔ. Nɪ, -lukanyɔ mɪa, ɔ -nɔ wa yia -gɔpalia, 'in nyumɛ -ɔ 'nɪa -lu duun -ka, we -sɛɛ -we -gɔ ɔ dɪ mɪa, kwɛɛ wa yia we ɔ -saa.»

-Mama -wa -Zezuu bhelia -yɔ ɔ 'nyaa?

(Mt 12.46-50; Mk 3.31-35)

19 -Zezuu bhelia -yɔ ɔ 'nyaa 'sɔ yia ɔ 'yɪa nɪ, nyuma duun 'gbɔ, wa 'nɪ mneni wa 'ka ɔ yɪ.

20 'In wa yia -Zezu 'dɪ kwɛɛ: «-Na 'nyaa -yɔ -na bhelia mɪ 'pɪpɛɛ. Wa 'yɪbha wa 'ka -mɪ 'yɪ.»

21 'In -Zezu nɛɛ wa 'dɛ weee -ylaɛ: «-Wa pɔlba -Lagɔwɛlɪ yukwli, 'in wa nɔa we -gɔ nɪ, ma -wa, na 'nyaa -yɔ na bhelia.»

-Zezu 'yɪlɪgbelia -pɪpɛ 'kadɔ

(Mt 8.23-27; Mk 4.35-41)

22 'Yɪ yabhlo nya, -Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya -gblaa 'glɔ yabhlo 'wɔ nɪ, 'in ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «-A 'plɪlɪ 'nyuu kakpɛ -putu -gɔ.» 'In wa yia mɔnɪ.

23 Da wa mɪa 'nyu 'wɔdɪda, 'in -Zezu yia 'yɪlaa ŋwɔ. Tɔɔn, -pɪpɛ 'kadɔ yia 'nyu -gɔ 'plɪpɛ bhli. 'Nyuu mɪ 'glɔ yɛda, we -tɔ 'wɔ -sɛ, wa 'ka 'nyu glu mɔnɪ.

24 -Zezuu 'bɪnɔnya bɛa ɔ kwɛsi, 'in wa yia ɔ ganɔ. 'In wa nɛɛ 'wɔkpɪkpɛ nya: «-Slɔlɔnyɔ, -Slɔlɔnyɔ, -amɪa tɪa!»

-Zezu ganɔa, 'in ɔ yia -pɪpɛ 'wluo 'kpɪlɪ. 'In 'nyuu -gbɔgbɔ yia zɔbɛ, we yia 'yilɪge blenyii. 'In -bha yia 'wɔku.

²⁵ -Zezu nɛɛ ɔ 'bunɔnya -ylaɛ: «Mɔ amɪaa dlɪzɔvɔɛ mɪa?»

-Nyanɪgbɔ -kpaɪa wa nɪ, 'in nɪwɛgaga yia wa sɔbha. 'In wa nɛɛ wa 'dɛkpɔa nyɪdɛ: «Mɔɔ -nyɪmɛ ɔɔ -mɔnɪ -mɪa, 'in ɔ gba 'nyu -yɔ -pɪpɛ -yla, 'in we zɔ ɔ 'nɔɲwɛa?»

*-Zezu -saa nyɪmɛ yabhlo zuzu 'nyii 'bɪ
(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)*

²⁶ -Zezu -yɔ ɔ 'bunɔnya -dɪa 'nyu 'wɔ, Zelazɪ -nyɪmaa dɔdɔ* mɪa nyuu kakpe yabhlo -gɔ, Galilee 'klɔ, -mɔ wa nɪnɪa.

²⁷ Da -Zezu 'bhɔa 'glɔ 'wɔ ɔ 'sɪbhɪɪa lɪ, 'in wee 'gbee nɔkplɪ -nyɪmɛ yabhlo yia ɔ yoo yɪ. Ɔɔ nyɪmɛ mɪa, zuzu 'nyii mɪa ɔ 'wɔ. 'Bɪ ka 'wɔgwɛ, ɔɔ -pla -bana 'wɔ, 'in ɔɔ -gɔ -budu zɔ, nɪ, gbawɪa -nyɪdɪ ɔ gɔa.

²⁸ Da ɔ 'yia -Zezu -yɔ, 'in ɔ yia 'wɔkpɪ, 'in ɔ yia ɔ bhɔ -yɔ bhɪlɪ. 'In ɔ nɛɛ wɛɪ 'tɪtɛ nyɪɛ: «-Naa lɛɛ -gbɔ pɪɪ na gbɔ 'wɔla, -Zezu, Yalɪ -Lagɔɔ 'Yɪ? -Mɪ na bhuhɔɔea, -in 'na palɪ 'mɪ 'kɪyɪɛ 'wɔ -nɪ!»

²⁹ -We ka 'gbɔ ɔɔ nyɪmɛ yɪ 'saa gba, zuzu 'nyuu mɪa ɔ 'wɔ, 'mɔ -Zezu gbaa we 'tɪa ɔ 'wɔ. Wee zuzu 'nyuu mɪa, 'wɔ we bhua ɔ -zakpa duun nya. Wa -ka ɔ sɔnya gbɔan nɛtɛllɪkpe nya, 'in wa -ka ɔ gbɔloko bhɔ 'wɔ fa, 'in ɔ dɪa we 'dɛ weee. 'In wee zuzu 'nyuu kwaa ɔ -flii.

³⁰ -Zezu yia ɔ layɪbhaɛ: «Sa wa la -na 'nɪnɪa?»

'In ɔ nɛɛ: «Na 'nɪnɪ wa laa «'Slɔjaa -zlo» ». -We ka gbɔ -wa, zuzu 'nyii duun mɪ ɔ 'wɔ.

³¹ 'In wee zuzu 'nyii nɛɛ -Zezu -ylaɛ: «-Na zukpa -wa, -in 'na kwalɪ -aɪn *glukasɪ 'wɔ -nɪ!»

³² -Zugba -boboo -zlo mɪ we lɪlɪluu dataɪɪda -gɔgɔɔ nɔkplɪ -gɔ. 'In wee zuzu 'nyii nɛɛ -Zezu -ylaɛ: «-Na zukpa -wa, -in kwa -aɪn -bobonya mɪa nɪ 'wɔ!» 'In -Zezu yia we 'yoo 'nyɛ nɪ, we pla we 'wɔ.

³³ Tɔɔn, zuzu 'nyii yia ɔɔ nyɪmɛ 'wɔ 'tɪa, 'in we yia -bobonya 'wɔ pla. 'In wee -bobo weee yia -gɔgɔ kwɪɪ -gwagwɪɛ nya, 'in we yia 'nyu lɔ slo, 'in we yia tɪ -nya.

³⁴ Da wee -boboo 'yɪɪɔzɔnya 'yia gbɔ 'plɪa nɪ -yɔ, 'in wa -yɔ -gwagwɪɛ yia 'gbe 'kadɪ -yɔ kɔdanya 'wɔ we 'dɪ lamnɛnɪ.

³⁵ Da wee gbɔ -mɪnɪ 'plɪa, 'in nyɪma yia -mɔ 'yia mɪnɪ. Wa nɪnɪa -Zezu kwɛsɪ, nyɪmɛ ɔ 'wɔ zuzu 'nyii 'tɪaa, 'in wa yia ɔ 'yɪ, -zugba ɔ -dɪ -Zezuu bhɔ -yɔ la, -bana mɪ ɔ 'wɔ, 'in ɔ 'wlukɔɔn ka ladolu. 'In -nyanɪgbɔ yia wa -kpaɪa weee.

³⁶ Sa ɔɔ zuzu 'nyii 'wɔ -nyɪmɛ 'pɔa nɪ, -wa 'yia wee gbɔ weee da, 'in -maa yia we 'dɪ -sa wa -yla.

³⁷ Tɔɔn, Zelazɪ -nyɪma weee nɛɛ -Zezu -yla, ɔ 'bhɔ wa dɔdɔ -gɔ. Nɪ, -nyanɪgbɔ ka wa -kpaɪa. 'In -Zezu yia 'glɔ 'wɔgwɪa, ɔ 'ka lɔmɪnɪ.

³⁸ Nyɪmɛ ɔ zuzu 'nyii 'tɪaa 'wɔ, bhuhɔɔea -Zezu, ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «In -yɔ -mɪ 'sɔ 'ka mɪnɪ.» 'In -Zezu yia ɔ lɔlabhɪtɪɪ, ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ:

³⁹ «Mɪnɪ -na -budunɪwɛɛ. -We weee -Lagɔ nɔa -mɪ -yla lɛ, -in gba we nyɪma -yla.» Ɔɔ nyɪmɛ mɪnɪ, -we weee -Zezu nɔa ɔ -yla lɛ, 'in ɔ yia we 'dɪ lamnɛnɪ, wee 'gbe 'kadɔ nɔkplɛ weee.

*-Zezu pɔɛa 'nɪwɔ yabhlo, 'in ɔ yia -Zalusɪ 'nɪwɔnyu 'yɪɪɔgagɪɛ 'nyɛ
(Mt 9.18-26; Mk 5.21-43)*

⁴⁰ Da -Zezu yia lɔ 'nyuu kakpe -putu -gɔ, 'in nyɪmaa -zlo yia ɔ yoo -sa, wa mɪ ɔ wɔdaa 'gbɔ.

* 8:26 'Mɔ wa la 'yaa Gadale -nyɪmaa dɔdɔ.

41 We bhla, nyime ɔ wa laa -Zalusɪ nynia -Zezuu -gbe. -Lagɔbuduu -kanyɔ yabhlo ɔ -mia. 'In ɔ yia -Zezuu bhv -yɔ bhliɪ, ɔ yia ɔ bhuhhoe nu, ɔ yi ɔ -buduɲwee.

42 -We ka gbv -wa, ɔ 'ɲwɔɲy yabhlogbɔɔ kaa -zv kugbua le 'sɔ, mɔ mia tɪɪda. Da -Zezu mia -mɔ mɪɪda, -zugba nyimaa -zlo tuntnu 'saa ɔ sɔ weee lv.

43 Wa nyɪɪ, 'ɲwɔɲ yabhlo mia -bha, ɔ kwɛpale li ɔ -yɔ -zv kugbua le 'sɔ. 'In ɔ yia 'gwɛzi weee -nyumɔ. -Dotlɔɔ yabhlogbɔɔ 'nɪ ɔ jipe.

44 ɔ 'plɪa -Zezu lv, 'in ɔ yia ɔ -banaa ɲwe kwɛzi. -Bha -bhlokpade ɔ 'pɔɔn yia 'wɔkanɪ.

45 'In -Zezu yia layɪbhae: «Nyɔɔ Zi 'mɪ kwɛa?»

Wa 'de weee mɪ we kpɛɪdaa 'gbv, 'in Piɛɪ nɛɛ: «Na -Slolunyɔ, nyima -wa gbɛɪa -mɪ, ma tuntnu -mɪ sɔ weee lv!»

46 'In -Zezu nɛɛ: «Nyime yabhlo ka 'mɪ kwɛzi, in ka we 'jiyibheli nu, na 'tite ka luhbo nv.»

47 ɔɔ 'ɲwɔɲ yia we -yɔ nu, wa ka we 'jiyibheli, 'in ɔ -yɔ tɛɪtɛɪe yia -Zezuu bhv -yɔ bhliɪ mɪ. 'In -we ka 'gbv, ɔ yia ɔ kwɛzi, 'in sa ɔ 'pɔa -bha -bhlokpade, ɔ yia we gba ɔ -yla, nyima weee 'yibadi.

48 -Zezu nɛɛ ɔ -ylae: «Na 'yu, amaa dɪ ka aɪn pue, a mɪ, 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ -yɔ aɪn 'sɔ -mɪ!»

49 Da -Zezu mia gbv -mɪnɪ gbada, nyime yabhlo 'bhva -Zalusɪ -buduɲwee, ɔ yia 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylae: «-In 'na sɪɪ Nyimaa -Kanyɔ -nɪ, -na 'ɲwɔɲy ka tɪ.»

50 -Zezu 'nɔa we nɪ, ɔ nɛɛ -Zalusɪ -ylae: «-In 'na nɔnɔ nyanɔ -nɪ, -in zv dɪ! 'Pɔa ɔ yia.»

51 -Zezu nynia wee -buduɲwee, ɔ 'nɪ ɲwɔɲ nyima -putu 'ka wee -budu zv pla, 'mɔ we 'nɪ Piɛɪ klaa, *Zaan klaa, *Zake klaa, we -yɔ 'yuu dide -yɔ ɔ 'nyaa 'wɔbhv.

52 Nyima weee mɪ wida, -zugba wa bhali ɔɔ 'ɲwɔɲyuu 'gbv. 'In -Zezu nɛɛ wa -ylae: «A 'na wili -nɪ, ɔ 'nɪ tɪ, 'ylaa 'wɔ ɔ mia.»

53 'In wa -yi we 'ji nu, 'yu ka tɪɪ 'gbv, wa yia ɔ gla palɪ.

54 -Zezu kpalia ɔ sɔ -yɔ, 'in ɔ yia 'wɔkpɪ, ɔ nɛɛ: «Na 'yu, a -sɔ 'wɔ!»

55 ɔ zuzu 'sibhliɪ ɔ -gv la, 'in ɔ yia 'wɔsɔ -bha -bhlokpade. -Zezu nɛɛ wa -ylae: «A 'nyɛ ɔ lililɪ.»

56 -We 'plɪa, 'in we yia ɔɔ 'ɲwɔɲyuu 'nyaa -yɔ ɔ dide ɲwegaga -sɔbhali. 'In -Zezu nɛɛ wa -ylae: «A 'na gbali we nyime yabhlogbɔɔ -yla -nɪ!»

9

-Zezu tiea ɔ 'bɪnɔnya kugbua le 'sɔ (Mt 10.5-15; Mk 6.7-13)

1 'Yɪ yabhlo nya, -Zezu gbɛɪa ɔ 'bɪnɔnya kugbua le 'sɔ 'wlu, 'in ɔ yia wa se -yɔ 'tite 'nyɛ, wa 'ka zuzu 'nyii vu, 'in wa 'ka gu nyima -yɔ -sa.

2 'Bhie, ɔ yia wa tie, wa 'ka -Lagɔɔ nyimaa 'wlulapɪɪgbv gba. 'In wa 'ka guzɔnya jipe.

3 'In ɔ nɛɛ wa -ylae: «A -ka nɔa mɪɪa yi nɪ, a 'na 'bhulu -lu yabhlogbɔɔ 'wɔ -nɪ: kɔɔsu, *-bada, 'floo -yɔ 'gwɛzi 'na -mɪnɪ aɪn kwɛɛ -nɪ. 'In nyime yabhlogbɔɔ 'na 'bhulu -bana 'sɔ 'wɔ -nɪ.

4 -Budu -we ɲwee a -ka mɪnɪ, wa -ka amɪaa 'lakpasu kpa, a -tv -bha tɪkɪɪ, 'in amɪaa lɔbhiti yɪ 'ka nyɪnɪ.

5 -Budu -we ɲwee a -ka mɪnɪ, wa 'nɪ amɪaa 'lakpasu kpa, a 'tɪa wee 'gbe nɔkpɛ. A gbɔɔ amɪaa bhv -yɔ *-bhuhhui, 'in nyima 'ka we 'jiyibheli nu, wa 'nɪ -Lagɔgbv -yɔɲwɔnɪ.»

6 -Zezuu 'bɪnɔnya yia mɪ. 'In wa yia 'gbe weee 'wɔ 'plɪɪ, -Lagɔgbv gbagbɛ -yɔ guzɔnyaa jipee nya da weee.

*Ewloḁḁ lva dli -Zezuu 'gbv
(Mt 14.1-12; Mk 6.14-29)*

7 We bhla, -we weeee mia 'plida, 'in Galilee 'wlulapilnyḁ Ewloḁḁ yia we 'nu. -We ḁ 'kaa 'wlukḁḁḁḁ lapḁpali, we 'nı -mı. Nu, nyuma -tḁlva nEE: «'Zan -Batisı -sḁa 'wḁ tıtlınyā glaa.»

8 'In nyımaa -zakpa -bhlo nEE: «Eliı yia lḁ dḁḁḁ -gv.» 'In tḁlva nEE 'yae: «Bhabenyı -Lagḁgbḁḁ -falıpanyaa 'yabhlo -sḁa 'wḁ tıtlınyā glaa.»

9 Ewloḁḁ nEE: «Na weli -gv, wa ka Zaan 'wlu -gv -dı. 'In nyıme ḁ ka -gvgbḁ na nḁa dE, nyḁḁ mḁa?» 'In ḁ yia -Zezu 'ylibılanḁḁ, ḁ 'ka ḁ 'yı.

*-Zezu 'nyEa nyımaa 'wlu glv -bhlo 'wlu gbu lilılu
(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Zn 6.1-14)*

10 -Zezuu tietienya yia ḁ -gbE lḁ, -we wa nḁa lE, 'in wa yia we 'dı ḁ -sali. ḁ -yḁ wa 'sḁ vıaa gwe, 'in wa yia 'gbe -we wa laa Betsaida kwesi mnu.

11 Nyımaa -zlo 'nḁa we, 'in wa yia ḁ 'bı mnu. -Zezu yia wa kpa sḁ 'sḁ nya, 'in ḁ yia wa -yla -Lagḁḁ nyımaa 'wlulapılgbv gba. Nyuma -wa 'yıbhaa ḁ jıpe wa, 'in ḁ yia -maa jıpe.

12 Da jıbbe mia zḁda, 'in -Zezuu 'bınḁnya kugbua lE 'sḁ yia ḁ kwesi bE. 'In wa nEE ḁ -ylae: «Da -a mia -seli, -bha tılvı la. -In gba nyuma -manı -yla, wa mnu 'gbenya -yḁ kḁdanya mia kwesi 'wḁ, wa 'ka lilılnyā -yḁ lapıda 'yı.»

13 'In -Zezu nEE wa -ylae: «Amıaa 'dE 'nyE wa lilılu!»

'In wa yia we 'bıgḁpalıE: «'Floo gbu -yḁ zıbhıı 'ya 'sḁ -a kaa kwEE. -In 'yıbha, nı, -amıa mnu nyımaa -zlo -manı lilılu zḁaa?»

14 (Nu, sa, nyımaa 'wlu glv -bhlo 'wlu gbu mıa -bha (5.000)).

'In -Zezu nEE ḁ 'bınḁnya -yla, wa dı wa la sa glv 'sḁ 'ya kugbua, kugbua ḁwEE.

15 Wa nu 'saa, 'in wa yia wa 'dE weee ladi.

16 -Zezu 'bhua wee 'floo gbu -yḁ zıbhıı 'ya 'sḁ 'wḁ, ḁ yılaa yalı, 'in ḁ yia -Lagḁ fuo 'pa. ḁ dıdıla we la, 'in ḁ yia we ḁ 'bınḁnya yoo 'nyE, wa 'ka we nyımaa -zlo 'wḁlādılı.

17 Wa 'dE weee lia, 'in wa yia lḁ. 'In -we -tva 'wḁ, wa -yḁ we -cıCEE yeye -nu kugbua lE 'sḁ yia mnu.

*Pıeli nEE -Zezu -wa -Lagḁḁ -Bhasanyḁ
(Mt 16.13-19; Mk 8.27-29)*

18 Yı yabhlo nya, -Zezu mı -Lagḁ bhıubhoeda, ḁ 'dE -bhlo, -zugba ḁ 'bınḁnya mı ḁ kwesi. 'In ḁ yia wa layıbhaE: «Nyḁḁ nyımaa -zlo palı 'mı 'wḁa?»

19 'In wa yia we 'bıgḁpalıE: «-Zakpa -bhlo nEE, 'Zan -Batisı -ın -mıa. Tḁlva nEE, Eliı -ın -mıa, 'in tḁlva nEE 'yae, -Lagḁgbḁḁ -falıpanya mı bhaa bhıasabhıa, wa 'yabhlo -sḁa 'wḁ tıtlınyā glaa.»

20 'In -Zezu yia wa layıbhaE: «'In amıa, a nEE, nyḁḁ ın -mıa?»

'In Pıeli yia we 'bıgḁpalıE: «-Lagḁḁ -Bhasanyḁ -ḁ ka gbḁ ḁ gbaa, 'mḁ -ın -mıa.»

*-Zezu 'paa ḁ tıtlıe -falı
(Mt 16.20-28; Mk 8.30-9.1)*

21 'In -Zezu nEE wa -yla 'klv 'cıcı nyae: «A 'na gbalı we nyıme yabhlogbḁḁ -yla -nı.»

22 'In ḁ yia we -gḁḁıE: «We mı nı, ḁḁ NyımeE 'Yu sıa bhıbha. 'In Zuıfḁḁ nyıma kpaı klaa, *-Lagḁḁḁḁnyāa -cıan klaa, we -yḁ -Lagḁḁ tıtee gwesanya yia ḁ kwnEE -saa. 'Bhaa wa yia ḁ, 'in 'yılı 'sḁ we tanḁ nya, tıtlınyā glaa ḁ yia 'wḁsḁa.»

Sa wa 'ka -Zezu 'bı nḁa

23 'Bhie, ḁ nEE wa 'dE weee -ylae: «Nyḁḁḁ nyḁḁ -ka gbā ḁ 'ka 'mı 'bı nḁ, ḁ -sa ḁ 'dE dı, ḁ 'bhu ḁ sıasıee *su 'wḁ, 'yılı weee nya, 'in ḁ 'ka 'mı 'bı yı.

24 Nu, nyɔɔɔ nyɔɔɔ -ka ɔ 'deɛ 'yliyɔgagie 'wɔɔɔ ni, 'wɔ ɔ yia we bɔa. 'In ɔ -ka ɔ 'deɛ 'yliyɔgagie 'wɔɔɔ na 'gbɔ, 'yliyɔgagie -we 'nia bhloluda -ka, 'mɔ -mɔɔ yia 'yia.

25 Nyumɛ -ka dɔdɔ -gɔɔ zɔzɔnɔ weɛ 'yɪ, 'in ɔ -ka ɔ 'yliyɔgagie 'wɔɔɔ, ɔ -ka ɔ 'deɛ lasa dɔdɔ -gɔ, lɛɛ -lu ɔ 'ka we 'wɔ 'yia?

26 Nyumɛ ɔ -ka in -yɔ na wɛɪ 'sɔ zɔ nɔ, zɪ Nyumɛɛ 'Yu yia yia ɔ -yɔ ɔ Dide -yɔ -mɔɔ -mɔwɪɔ -anzɪnyaa 'ɲɪnmɪɛ 'wɔ, we zɪ -mɔɔ nɔ 'yaa ɔnɔɔ zɔ.

27 In nɛɛ aɪn -yɪa gbɔzɔnɔ saɛ: -wa mɪa da -seli, wa tɔɔa ka -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪɛ da 'yɪ, 'bhie, wa 'kaa tɪ.»

-Zezu bhilitia 'wɔla (Mt 17.1-8; Mk 9.2-8)

28 -Zezu gbaa wɛɪ -mɪnɪ, we 'bɪgɔ, lɔkɔwɪɔ -bhlo 'plɪa sa, -Zezu -yɔ Pielɪ, Zaan -yɔ 'Zake 'sɔ mɪa, 'in ɔ yia -gɔɔ 'wɪɔ -Lagɔ bhuhhoɛa mɪnɪ.

29 Da -Zezu mɪa -Lagɔ bhuhhoɛa, 'in ɔ 'klɔ yia 'bhiti, 'in ɔ 'wɔ -bana yia pɔmani, -zugba we lɪ 'bɪɪ.

30 -Bha -bhloo 'deɛ, 'in nyɪma 'sɔ yia ɔ 'klɔ 'tlali, -zugba ɔ -yɔ wa 'sɔ gba. Moizɪ -yɔ Elii sɔ -wa.

31 Ma 'tɪaa -Lagɔɔ 'ɲɪnmɪɛɛ san -nyɪɪɪ. Sa -Zezu 'kaa ɔ lubho 'wɪubha -Zeluzalɛmɔ, ɔ tɪtɪɛ nya, 'in wa -yɔ ɔ 'sɔ yia we -gɔgɔ gba.

32 Pielɪ -yɔ ɔ -lima 'sɔ ka -gblo 'yɪaa nya. Da wa ganɔa, 'in wa yia -Zezuu 'ɲɪnmɪɛɛ san -yɔyɪ, we -yɔ nyɪma sɔ mɪa ɔ kwesi.

33 Da waa nyɪma mɪa -Zezu kwesi 'bhɔda, 'in Pielɪ nɛɛ ɔ -yɪaɛ: «Na -Slolunyɔ, -a -ka -seli -tɔ we nani 'yɪ. Palɔ yua ta -a yia 'sɔbhaa, -na -nɔ -bhlo, Moizɪ -nɔ -bhlo, Eliii -nɔ -bhlo.» (Nu, -we Pielɪ mɪa gbada, ɔ 'nɪ we -yɪ.)

34 Da ɔ mɪ 'saa gbada nɪ, 'in yalɔpɔpa yia wa -gɔgbli. We -gbliɪa wa -gɔ, 'in -nyanɪgbɔ yia wa -kpaɪ.

35 'In wɛɪ yabhlo yia weɛ yalɔpɔpa nyɪɪɪ 'tɪa, we nɛɛ: «-ɔ mɪa dɛ, na Yu -wa, 'mɔ in -saa -bha, a pɔɔɔ ɔ yukwɪɪ!»

36 Da wa 'nɔa wɛɪ -mɪnɪ, -mɔɔ 'bɪgɔ, -Zezuu 'dɛbhlogbɔɔ wa 'yɪa -yɔ. 'In ɔ 'bɪnɔnya yia ɲwɛ 'mu 'cɛ, -we wa 'yɪa -yɔ, wa 'nɪ we 'dɪ -sa nyɪmɛ yabhlogbɔɔ -yɪa, we bhla.

-Zezu vua zuzu 'nyuu, 'yu yabhlo 'bɪ (Mt 17.14-18; Mk 9.14-27)

37 Zɪ zɪa, 'in wa yia -gɔɔ 'wɪɔ 'bhɔ. Nyɪmaa -zlo yia -Zezu yoo yɪ.

38 -Mɔ nyɪmaa -zlo nyɪɪɪ, nyɪmɛ yabhlo yia 'wɔkpɪ: «Na -Kanyɔ, -mɪ na bhuhhoɛ, -in yɪa na 'yu, mɔ -wa na 'yu yabhlogbɔɔ!»

39 -In -tali, zuzu 'nyuu -ka ɔ kpa, 'in ɔ kpɪa 'wɔ, -bha -bhlokpadeɛ, we zuklua ɔ 'tɪtɛɛ, 'in we wɛɪɪa ɔ 'fufli gbɔa ɲwɛɛ. We -ka ɔ sɪaɪ kplokplo, 'bhie, we bhɔa ɔ -gɔ.

40 In ka -na 'bɪnɔnya bhuhhoɛ nu, wa vu weɛ zuzu 'nyuu ɔ 'bɪ, wa 'nɪ we kwe -yɔ mnenɪ.»

41 -Zezu yia 'wɔkpɪ: «Dɛslɛɛn -nyɪma -wa'a zɔ dɪ, nyɪma 'nyii, 'yɪɪ zuma in -yɔ aɪn 'sɔ 'ka lɪa? 'Yɪɪ zuma in 'ka amɪaa 'gba zɔ 'yɪlɪgbɛda -tɔa? -In -yɔ -na 'yu yɪ -seli.»

42 Bhla -we nya 'yu mɪa -Zezu kwesi bɛda, 'in zuzu 'nyuu yia ɔ labhɪ, we yia ɔ lazuklu 'tɪtɛɛ. 'In -Zezu yia weɛ zuzu 'nyuu 'wɪuokpɪɪ. 'In ɔ yia ɔɔ 'yu jɪpɛ, ɔ yia ɔ dide ɔ yoo 'nyɛ.

43 'In -wa weɛɛ mɪa -bha, -Lagɔɔ 'tɪtɛ 'kadɔ yia wa ɲwɛgaga -sɔbhali.

-Zezu gbaa ɔ tɪtɪɛɛ gbɔ 'ya 'sɔ (Mt 17.22-23; Mk 9.30-32)

-We weee -Zezu nua le, we ka wa ηwegaga -subhali -bhlo -bhloo 'gbu, o nee o 'binonya -ylae:

44 «Amaa, -we na gbaa da a 'nu we, *Nyumee 'Yu wa yia nyuma yoo 'nyea.»

45 -Zezu gbaa weli -mini, o 'binonya 'ni we 'wolanu. We 'ji mi zizada wa -yla, wa yi we 'wolanuu 'gbu. 'In wa 'ka we -Zezu layibha, nyanu mi wa dlu.

Nyoo ylia?

(Mt 18.1-5; Mk 9.33-37)

46 'Yi yabhlo nya, -Zezuu 'binonya yia kpelie bhli wa 'dekpuu nyidi. 'In wa nee 'lee: «Nyoo 'yli -ain glaa?»

47 -Zezu yibhelia -we -gu wa mia kpelidaa 'ji, 'in o yia 'yule 'wobhu, 'in o yia -moo o 'de kwesi 'yligbeli.

48 O nee wa -ylae: «-O -ka 'yu -mou kpa 'nanuu na 'ηni nya, na 'de o kpaa 'nanuu. 'In -o -ka 'mi kpa 'nanuu, -o tiea 'mi, 'mo o kpaa 'ya 'nanuu. Nu, -o -ka o 'de 'wobhu 'kienyi, mo -wa nyime 'kadu ain glaa.»

Nyime -o 'nia amiaa tonyime, amiaa nyime -wa

(Mk 9.38-40)

49 Zaan 'bhua weli 'wu, o nee: «-Amiaa -Slolunyo, -a ka nyime yabhlo 'yi, zuzu 'nyuu o vua -na 'ηni nya. -A 'yibha yaa -a 'ka o 'yligbeli, o -yo -ain 'so 'ni -mu 'gbu.»

50 Nu, -Zezu yia we 'bigupali o -ylae: «A 'na 'yligbeli o -ni. -We ka gbu -wa, -o 'ni amiaa tonyime, amiaa nyime -wa.»

Samalii -gbe yabhlo 'ni -Zezuu gbu -yoηwnu

51 Da -Zezuu duu -gu -bhu -ylinya cipaa, 'in o nee, -Zeluzalem o mnia -kpo.

52 O yia nyuma tie o 'de 'yu. -Maa mnia, 'in -maa yia Samalii -gbe yabhlo nukple pla, wa 'ka da o 'kaa -gu lamnazu 'gbu.

53 O mi -Zeluzalem mni daa 'gbu, *Samalii -nyuma 'ni o gbu -yoηwnu.

54 -Zezuu 'binonya 'Zake -yo Zaan 'nua we, 'in wa nee -Zezu -ylae: «-Amiaa -Kanyo, -in 'yibha -a gba -kosu 'bhu yali, we 'ka wa lasaa?»

55 -Zezu 'bhitia la wa -gbe, 'in o yia wa -yla gba 'klu 'cici nyae: [«Dli -we zuu weli -mini ain ηwee, a 'ni we -yi.]

56 Nu, Nyumee 'Yu 'ni duu -gu yi nyumaa lasasiee 'gbu. Nyumaa puepuee 'gbu o yia yi.»] 'In -Zezu -yo o 'binonya yia 'gbe -putu 'wu mni.

-Wa 'yibhaa wa 'ka -Zezu 'bi nu

(Mt 8.19-22)

57 Da wa mia mni da 'yloogbu, 'in nyime yabhlo nee -Zezu -ylae: «Dao da -in -ka mni da -mi, in mi -mi 'bi.»

58 -Zezu nee o -ylae: «-Totonya ka 'bhoka, 'in 'zianya kaa lulu. Nu, da Nyumee 'Yu 'kaa ladu, -bha 'ni -mi.»

59 'In -Zezu nee nyime yabhlo -ylae: «-In yi 'mi 'bi.»

'In -moo nee: «Nyumaa -Kanyo, -in 'nye 'mi 'yoo, in 'ka na dide 'bhluu mni 'bhie.»

60 -Zezu yia we 'bigupali o -ylae: «-In 'tide tilitnya 'yi, wa 'ka wa tilitnya 'bhlu. Nu -mi, -in mni -Lagoo nyumaa 'wlulapiligbu gbaa.»

61 'Yabhlo nee 'ya o -ylae: «Nyumaa -Kanyo, 'bi na yia -mi nua, nu, -in 'tide -slu 'mi 'yi, in 'ka na nyuma weli 'paa mni.»

62 -Zezu nee o -ylae: «Nyime -o kpaa gugwlee kuku la, 'in o dia lubhoo gwe, 'bhie o -talia lu, o 'ni mneni o 'ka -Lagoo nyumaa 'wlulapilie zo pla.»

1 -Muu 'bigu, Nyumaa -Kanyo -Zezu laa o 'binanya, 'in o yia wa glaa glu ta 'ya kugbua le 'so -bhasa. 'In 'gbenya -yo da o 'de 'ka yaa mu, 'in o yia -mo wa tie 'so 'so o 'de 'yu.

2 -Zezu nee wa -ylae: «'Mno ka zalı duun, we kpa 'yili, 'in we -didinya 'ni 'wuzu. We 'gbu, a bhuhhoe kpa -kanyo, 'in o 'ka lubhonnya yoo 'pa, wa 'ka o 'mno -di.

3 A mu, bhlabhleyua 'bhisa na tiea an gbi glaa.

4 A 'na 'bhulu 'gwezi klaa, -bada klaa, we -yo -sakwla 'wu -ni. 'In a 'na -gwleli 'yloogbu fusasiee 'gbu -ni.

5 A -ka -budu -mumu nyee nyini, a gba tiae: «'Wututue -dlao -mi -budu -muni nyee.»

6 We -ka 'wututue -dlao -nyime yabhlo mi wee -budu nyee, amiaa 'wututue -dlao a gbaa o -yla, we -tu o -gu. We 'ni -mumu, amiaa 'wututue -dlao yi amiaa -gbe lu.

7 A -tu wee -budu -muni nyee, -we wa -ka an 'nye a li, 'in a 'ma. Nu, lubhonnya mia, o 'penlu o yia. A 'na 'pili -budu -bhlo -bhlo nyee -ni.

8 Da a -ka 'gbe -mumu 'wu pla, wa -ka an kpa 'nanu wa 'lakpanya nya, -we wa -ka an 'nye, a li we.

9 A jipe wee 'gbee guzunya. 'In a gba -mo -nyuma -ylae: «*-Lago nyumaa 'wlulaplie ka an -yo cipa.»

10 Nu, 'gbe -we 'wu a -ka mu, -mo -nyuma 'ni amiaa 'lakpasu kpa, a 'tla -gblagbu 'kadu 'wu. A gba wa -ylae:

11 «Amiaa 'gbee nukpla -bhuhui -we sloa -an bhı -yo, 'mu -a yia an -gu gbotalva. 'In a yibheli we 'ji nu, -Lago nyumaa 'wlulaplie ka cipa.»

12 In nee an -ylae, zı -Lago yia nyumaa -yogbu 'wobhua, 'gbe -muni nukpla -nyuma yia sia bhabha, we 'ka *Sodamu -nyumaa -nu 'wozi.

'Gbenya 'nia -Lagobu -yohwu (Mt 11.20-24)

13 «Kolazen -nyuma, gbonyuu mi amiaa -nu nya! Betisaida -nyuma, gbonyuu mi amiaa -nu nya! Ninee 'hnpalgbu -Lago nua le amiaa -gbe, we -ka yaa nu, Tili -yo Sidon 'so o nu we le, -zugba -mo -nyuma ka yaa wa dı 'bhiti pepe. 'In wa ka yaa we -slolu, -gbenaa 'woplalie -yo 'tutao 'wluo -sluslu nya.

14 We 'gbu, zı -Lago yia nyumaa -yogbu 'wobhua, amiaa -nu o yia 'wobhua, we 'ka Tili -yo Sidon -nu 'wozi.

15 'In amia, Kapenaumu -nyuma, amia dı nu, 'wu a yia -soa yalı yi? -Innya, we 'ni -mumu, zo -Lago yia an belia tıltınyaa dudu -gu.»

16 -Zezu nee 'ya o 'binanya -ylae: «Nyime o -ka an yukwli pulu, -amı o pulu yukwli. -O 'ni an kpa 'nanu, -amı o 'nia kpa 'nanu. 'In o 'ni 'mi kpa 'nanu, -zugba, o tiea 'mi, 'mo o 'nia kpa 'nanu.»

-Zezu 'binanyaa glu ta 'ya kugbua le so yia lu

17 -Muu 'bigu, waa tietienyaa glu ta 'ya kugbua le 'so yia luyi 'muna nya. 'In wa nee -Zezu -ylae: «-Amiaa -Kanyo, -a -ka gbu gba zuzu 'nyii -yla, -na 'hni -gu, 'in we zua -an 'nuwe.»

18 -Zezu yia we 'bigupali wa -ylae: «In ka *-Saatan -yoyı yalı -bhuda nee nyu 'pa 'yika, 'in we yia bhı.

19 A yla, in ka an se 'nye, a 'ka tibhe -yo -klagbeta -gu no. 'In a 'ka 'ya amiaa tonyimee 'tite lawlali, 'in -lu yabhlogbo 'ni mneni we 'ka an gbonyuu 'wluo nu.

20 A 'na lili 'muna zuzu 'nyii ka an 'nuhwe zuu 'gbu -ni. Nu, amiaa 'hni -Lago celia yalı, a li -mumu 'gbu 'muna.»

*-Zezu lia 'mɔna
(Mt 11.25-27, 13.16-17)*

21 Wee bhla -bhloo 'de nya, Zuzu 'Pɔpa yia -Zezu 'mɔna yeli. 'In ɔ yia 'wɔkpi: «Dide, -na 'ŋni na mnɔna, yali -yɔ dɔdɔv -Kanyɔ, in 'pa -mi fuo. -We ka gbɔ -wa, -lu -we -in zizea gbɔyilonya -yɔ 'yilimnanya kwɛɛ, 'mɔ -in -slolua 'nyɛnyɛyua 'klɔ. Gbɔzɔnɔ -wa, Dide, -na 'de 'yibhaa we -mi 'sa.

22 «Na Dide ka 'mi -lu weee 'nyɛ. ɔɔ Yu mia, nyumɛ yabhlogbɔɔ 'ni ɔ -yi, we 'ni ɔ Didee 'debhlogbɔɔ 'wɔbhɔ. 'In ɔ Dide mia, nyumɛ yabhlogbɔɔ 'ni ɔ -yi, we 'ni ɔ 'Yu 'wɔbhɔ, we -yɔ -wa ɔ 'Yu -slolua ɔ 'klɔ, ma -yia ɔ.»

23 'Bhie, -Zezu 'bhitia ɔ 'bɔnɔnyaa -gbɛ la, 'in ɔ nɛɛ -maa 'dɛkpɔa -ylae: «'Wɔtɔtɔe -dlɔɔ mi amiaa -nɔ nya, -we a mia da -yɔyida, a ka we -yɔyɔ 'gbɔ!

24 Nu, in nɛɛ aɔn -ylae: -Lagɔgbɔv -falɔpanya duun -yɔ dɔdɔv 'wɔlulapilinya 'yibha bhaa, -we a yia -yɔ, wa 'ka we -yɔyɔ, 'in wa 'ni we -yɔyɔ. -We a nɔa, wa 'ka we 'nɔ, 'in wa 'ni we 'nɔ.»

-In -kali -Lagɔ -yɔ -na -libheyii zɛ

25 -Bha -Lagɔɔ titee gwesanyɔ yabhlo -sɔa 'wɔ, ɔ 'ka -Zezu laylaa 'gbɔ. 'In ɔ yia ɔ layibhae: «-Slolunyo, sa in 'ka nɔ, 'yliyɔgagie -we 'nia bhloluda -ka, 'in in 'ka we 'yia?»

26 -Zezu nɛɛ ɔ -ylae: «Sa we mi ɛɔlɔda titee 'sebhe 'wɔa, 'in -in -ka we zɛli sa -na nɔ we 'wɔla?»

27 'In ɔɔ nyumɛ yia we 'bɔgɔpalɛ:

«Jeitape, ɔ -wa -na -Lagɔ,
-in -kali ɔ zɛ -na dli weee nya,
-na zuzu weee nya, -na 'tite weee nya,
-na 'wɔlɔkɔvɔn lapɔpale weee nya.

'In -in -kali -na -libheyii zɛ -na 'de 'bhisa.»

28 -Zezu nɛɛ ɔ -ylae: «-In ka we 'bɔgɔpalɔ tuklu. -In nɔ 'sa, 'in -in 'ka 'yliyɔgagie 'yi.»

29 Nu, ɔɔ -Lagɔɔ titee gwesanyɔ 'yibha ɔ 'ka zukpa 'yɔ 'gbɔ, 'in ɔ yia -Zezu layibhae: «Nyɔɔ -wa na -libheyia?»

30 -Zezu yia we 'bɔgɔpalɛ: «Nyumɛ yabhlo 'bhɔa -Zeluzalɛmɔ, ɔ mi Zelikogbe 'wɔ mnɔda, 'in 'wiɛnya yia ɔ 'yiligbeli. Wa 'bhua ɔ -lu weee 'wɔ, wa bhitia ɔ, ɔ -gbloa, 'in wa yia -bha ɔ ti, 'in wa yia mni.

31 Sa 'bhisa, -Lagɔbɔbɔnyɔ yabhlo bhlia wee 'yloogblɔ, ɔ 'yia ɔɔ nyumɛ -yɔ lapida, 'in ɔ yia ɔ -yɔlabhlɔ, 'in ɔ yia mni.

32 'Sa -bhlokpade *Leviii zɔaylinyumɛ yabhlo nɔnia 'ya -bha. ɔ 'yia ɔɔ nyumɛ -yɔ, 'in ɔ yia ɔ -yɔlabhlɔ, 'in ɔ yia mni.

33 «Nu, Samalii -nyumɛ yabhlo mia 'lakpa 'wɔ mnɔda. ɔ nɔnia ɔɔ nyumɛ -yɔ, ɔ 'yia -mɔɔ -yɔ, 'in -mɔɔ yia ɔ nyazi 'wɔla.

34 ɔ nɔnia -mɔɔ -yɔla -tapa, 'in ɔ yia -mɔɔ danya lɛ nɔa, 'kpɔ -yɔ nyakpɔ palɔ, 'in ɔ yia we gbɔan. 'Bhie, ɔ yia ɔ 'wɔbhɔ ɔ -sokofali -gɔ, 'in ɔ yia ɔ 'lakpanyaa -budu zɔ kwa. -Mɔ ɔ gwɔlɔba ɔ -yɔ.

35 We zli zlia, ɔ -saa -mɔ 'gwɛzi* , 'in ɔ yia we wee -buduu -kanyɔ yoo 'nyɛ. 'In ɔ nɛɛ -mɔɔ -ylae: «-In gwɔv nyumɛ ni -yɔ, da in -ka -seli lɔyi, -na 'gwɛzi -we -in -ka we -gɔpalɔ, in 'ka we kpagbɔ -sa na 'de nya.» »

36 -Zezu yia we -gudɛ: «Waa nyuma ta -manɔ glaa, -mi dli, nyɔɔ -wa nyumɛ 'wiɛnya bhɔtaa -libheyia?»

37 -Lagɔɔ titee gwesanyɔ yia we 'bɔgɔpalɛ: «Nyumɛ -ɔ 'yɔla ɔ nyazi, mɔ -wa.» 'In -Zezu nɛɛ ɔ -ylae: «-In mni, -in nɔ 'sa.»

* 10:35 'Yi 'sɔɔ lubhoo 'gwɛzi -wa.

-Zezu mnia Maati -yo Malii fvsaa

³⁸ -Zezu -yo o 'binanya mi 'yloogblu, 'in o yia 'gbe yabhlo nokple pla. 'Nwno yabhlo mia -bha, wa laa Maati, mo kpaas o 'lakpasu o 'deE -budu zo.

³⁹ Maatu bhoo wa laa Malii, mo -dia Nyumaa -Kanyoo bhu -yo la, -zugba o pulo o nyumaa gbuslolu weli yukwli.

⁴⁰ Maatu 'yiligwe -su la pipie nya. O yia -Zezu kwesi, 'in o neE o -ylae: «Nyumaa -Kanyo, na bhoo taha na 'de -bhlo lubho weee, we'e -la -mi -sian 'wu? -In gba o -yla nu, o -sa 'mi 'wu!»

⁴¹ Nyumaa -Kanyo yia we 'bigupali o -ylae: «Maati, Maati, amaa 'deE dli a sumania bhe, 'in a palia amaa 'de -biabi 'yiligwe gbv duuun 'gbv.

⁴² Nu, -lu yabhlogbo mi -lu -zonu nya. -We nania 'yli, 'mu Malii -saa -bha. 'In nyume 'ni mnene o 'ka we o kwEE -sa.»

11

-Zezu slolua -Lagobhubhoe o binanya (Mt 6.9-13, 7.7-11)

¹ 'Yli yabhlo nya, -Zezu mi -Lago bhubhoeda da yabhlo. Da o bhia, o 'binanyaa 'yabhlo neE o -ylae: «Nyumaa -Kanyo, -in -slolu -ain -Lagobhubhoe, sa 'Zan -Batisi -slolua o 'binanya.»

² -Zezu neE wa -ylae: «A -ka -Lago bhubhoeda -mi, a gbae: <Dide,

wa zu -bha -na -mowlo nni, -na nyumaa 'wlulapilie yi.

³ 'Yli -we -ka -mi, -in 'nye we lililu -ain.

⁴ -In ti -amiaa -yogbu 'wu. -Wa nua -ain gbonyuu 'wluo,

sa -a tia wa -yogbu 'wu, 'sa. -In 'na kwali -ain laylagbu lo -ni.» »

Nyume -o mnia o tale floo -zlala

⁵ -Zezu neE 'ya wa -ylae: «Sa 'bhisa, ain glaa, 'yabhlo ka 'tale yabhlo. O -ka o -gbe mni zli -nyidi, o 'ka o -yla gbae: «'Tale, -in fa 'mi 'floobhako taa kpagbu -yo.

⁶ Nu, desleen, na 'tale yabhlo 'bhva 'lakpa 'wu, 'in o yia na -gbe yi. In 'ni -lu yabhlogbo -ka, 'in in 'ka we o 'nye.»

⁷ «'In sa 'bhisa, o 'tale -moo yia we 'bigupali -budu zoe: «-In 'tide 'mi 'yi 'ce! In ka -budu kla -laki nya, we 'bi ka 'wogwle. In -yo na 'yua mi lapida, in 'ni mnene in 'ka 'wusa, 'in in 'ka -mi 'floo yoo 'nye!»

⁸ In neE ain -yla, o 'na 'ka 'wusa, o 'ka wee 'floonya wla o 'tale -nweE. Nu, -moo mi we -zlazlagbu kpada so 'so nya -klii 'gbv, 'wu o yia -soa, -we weee -moo -ka 'yibha, o 'ka we -moo yoo 'nye.

⁹ «We 'gbv, -ami neE ain -ylae: a -zla -lu, 'in wa 'ka we ain 'nye. A -tali -luu da, 'in a 'ka we 'yi. A bhli -budu, 'in wa 'ka -bha -kali ain -yla.

¹⁰ Nu, -o zlaa -lu, 'mo wa nyea we. -O talia -luu da, mo yia we. -O bhli -budu, mo -yla wa kaha -bha.

¹¹ «Ain glaa, 'yabhlo -ka 'yuu dide nya -mi, o 'yu -ka o ['floo -zlali, o yi o tokpa 'nyeE? Yaayu, o -ka o] zibhi -zlali, o yi o tubhe 'nyeE?

¹² 'In o 'yu -ka o nynugan -zlali, o yi o -klagbeta 'nyeE?

¹³ Nu, amiaa -mama -wa nyuma 'nyii, a -yi amiaa 'yua -li -zonu 'nye sa. We -ka 'sa -mi, amiaa Dide -o mia yali, -o kaa 'nani, -wa zlaha o Zuzu 'Popa, o 'na 'ka we wa 'nyeE?»

-Zezu neɛ nu, ɔ 'tite'ɛ 'bhv -Saataan -gbe
(Mt 12.22-30; Mk 3.22-27)

14 Yli yabhlo nya, zuzu nyuu -we -zɛlia nyume yabhlo bhobho, -Zezu mi we vuda, da wee zuzu 'tlaa -mɔɔ 'wɔ, 'in -mɔɔ yia gbagbie bhli -bha -bhlokpade. Tɔnn, nyumaa -zlo -wa mia -bha, 'in ηwegaga yia wa sɔbha.

15 Nu, nyuma -tɔlba -wa mia -bha, wa neɛ: «Zuzu 'nyiii -kanyɔ *Belizebuli nyɛa ɔ se, ɔ 'ka zuzu 'nyii vu.»

16 Tɔlba 'yibha wa 'ka ɔ laylaa 'gbɔ, wa neɛ ɔ -yla, ɔ nu gwɛdigbɔ yabhlo lɛ, 'in wa 'ka we 'jiyibheli nu, -Lagɔɔ -gbe ɔ bhwa.

17 'In -Zezu -yi wa 'wlukɔnn lapɔpaliɛ 'gbɔ, ɔ neɛ wa -ylaɛ: «Dɔdɔ -we ka -gɔ -nyuma -ka tɔ -gɔ wa 'dɛkpɔa nyidi, la wee dɔdɔ bhwa. 'In -budu -bhlo ηweɛ -nyuma -ka -yɔwɔsɔsɔlɔda -mi, bhliɛ wee -budu yia.

18 A neɛ, zuzu 'nyii na vua, Belizebuli nyɛa 'mi we se. -Saatan -ka we 'dɛ -yɔwɔsɔlɔ, sa we dɔdɔ 'ka 'wɔlatɔtɔlɔ?»

19 Belizebuli -ka -ami se 'nye, in -ka zuzu 'nyii vu, nyɔɔ nyɛ amiaa -lima se, 'in -maa vu wee zuzu 'nyiaa? We 'gbɔ, amiaa -limaa 'dɛbhieɛ lɛnɔgbɔ slɔlua nu, -we a gbaa yo -wa.

20 Gbɔzɔnu sa, -Lagɔɔ sɔ nya na vua zuzu 'nyii, we ji -wa nu, -Lagɔɔ nyumaa 'wlɔlapiliɛ mi an nyidi.

21 «Latɛlɔnyɔ -ɔ kaa 'li -yɔ -gble kwɛɛ, ɔ -ka ɔ kɔda 'wɔkɔda -mi nu, ɔ zɔzɔnu weɛ mi 'wɔpada 'cɛ.

22 'In, nyume 'tɛa la, -ɔ zia ɔ, -mɔɔ -ka yi, 'in -mɔɔ -ka ɔ ηwe -zi, 'in ɔ 'li -yɔ -gble -we ɔ di yaa dli 'wɔ, 'in -mɔɔ saa we ɔ kwɛɛ. 'In -we weɛ -mɔɔ -saa ɔ kwɛɛ, 'in -mɔɔ dlilia we.

23 Nyume -ɔ -yɔ 'mi 'ni -mi, na tɔnyɔ -wa. Nyume ɔ'ɔ -saa 'mi 'wɔ, -a 'ka nyuma -yɔbɛli, la ɔ mumnia wa.

Zuzu 'nyuu lɔyiyie
(Mt 12.43-45)

24 «Nu, zuzu 'nyuu 'tlaa nyume yabhlo 'wɔ, we mni, we yi, -mɔ yeyɛ da, ladidaa dataɛɛ nya, we 'ka ladi. We 'ni da 'yu 'gbɔ, we neɛ we 'dɛ -ylaɛ: «Na -budu -we zɔ in 'bhwa, -mɔ na bhitia lɔ.»

25 'In da we 'bhitia -mɔ lɔ, we yia -bha wee -budu yli, -zugba we nɔkplɛ mi laylipɛda, 'in -mɔ mi lamnazida.

26 Tɔnn, zuzu 'nyii gbesɔ ka nɔkplɛ -nyua 'yli bhabha, -we -zia wɛmɔ, 'in we yia -mɔmɔ 'bɔmni. 'In we -yɔ we 'sɔ yia wee -budu zɔ lɔyi, dabɔdɔ. 'In we yia -mɔ ladi duaa. -Slɛɛn, 'in ɔɔ nyumɛɛ -kwɔkwɔ yia 'ylinyumani, 'in we yia we tianɔ 'wɔzi.»

'Mɔnaa 'dɛgbolu

27 Da -Zezu gba 'saa, 'in 'ηwnɔ yabhlo neɛ ɔ -yla, -mɔ nyuma -nyidi wɛli 'tite nyɛa: «'ηwnɔ -ɔ plaa -na nɔkpla, 'in ɔ yia -mi 'nyɛni, 'wɔtɔtɔɛ -dlɔɔ mi ɔ -nu nya.»

28 'In -Zezu yia we 'biɔpaliɛ: «A gba saɛ: nyuma -wa pulɔ -Lagɔwɛli yukwli, 'in wa zɔa we 'nɔɔwɛ, 'wɔtɔtɔɛ -dlɔɔ mi wa -nu nya.»

Nyuma 'yibhali -Zezu gwɛdigbɔ
(Mt 12.38-42)

29 Da nyumaa -zlo gbelia -Zezu, 'in ɔ yia gbagbie bhli wa -ylaɛ: «Dɛslɛɛn -nyuma mi nyuma 'nyii nya. Ma yibhali 'mi gwɛdigbɔ. Gwɛdigbɔ yabhlogbɔɔ 'na 'ka wa -yla lɛnu, 'mɔ we 'ni *Zonasu gbɔ -zɛ.

30 Sa *Zonasɔ -zɛa we 'yli -slɔlunyɔ *Niniɔ -nyuma -yla, 'sa Nyumɛɛ 'Yu yia we 'yli -slɔlunyɔ -zɛa dɛslɛɛn -nyumaa -nu nya.

31 Sebaa 'wlɔlapiliɔwnɔ 'bhwa dɔdɔ bhloɔlɔda, 'in ɔ yia *Salomɔɔ gbɔyilowɛli yukwli pulɔ yi. Nu, nyume -ɔ zia Salomɔɔ, ɔ mi da. We 'dɛɛ

'gbu, zli -Lago yia nyumaa -yogbu 'wobhwa, 'in do 'nywaa saa 'wu desleEn -nyuma 'yu, 'in o dila -maa gbu.

32 Ninivu -nyuma 'nua Zonasi weli, 'in wa yia wa dli 'bhiti. Nu, nyume -o 'yilia -o -zia Zonasi, o mi da. We 'dee 'gbu, zli -Lago yia nyumaa -yogbu 'wobhwa, 'in Ninivu -nyuma saa 'wu desleEn -nyuma 'yu, 'in wa dila -maa gbu.»

*'Napee gbvu nine
(Mt 5.5-15, 6.22-23)*

33 -Zezu 'paa wa -yla gbvu nine yabhlo 'ya, o nee: «Nyume -ka 'nape -nyuma, o'o zize we, 'in o'o zu we -solu zo. Nu, yali o dia we la, 'in -wa -ka -budu zo pla, 'in wa yia we san -yo.

34 -Na 'yli mi -na kuu 'nape nya. We -ka nu, -na 'yli -yali, -na ku -kpabbie mi zli 'wu. We -ka -na 'yli ka gu -yo, -na ku mi nikpise 'wu.

35 Nu, -in zu -na 'de 'yliyo, zli -we mia -mi 'wu, we 'na -zeli nikpise -ni.

36 -Na ku weee -ka zli 'klu -mi, we kibhe 'ni nikpise 'wu -mi, we -kpabbie mia zli 'klu. Sa 'napee san dolua -mi -yo la beblee, 'sa.»

*-Zezu dia Faliznyuma -yo -Lago titee gwesanya gbv 'wlu
(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40)*

37 -Zezu bhia gbagbie, Faliznyume yabhlo yia o la, o -yo o 'ka li. -Zezu plaa o -budu zo, 'in wa yia lilie bhli.

38 Faliznyume 'yia nu, -Zezu 'ni kwe budo, 'in o yia lilie bhli, we yia o nyegaga -subhali.

39 Nu, Nyumaa -Kanyo nee o -ylae: «Sa amia Faliznyuma mia, mu nu: 'kopo -yo 'woliliknaa ku -yo a waba, -zugba 'wie -yiliye -yo 'nyii mi amiaa dibhe yeda.

40 -Gowotonya! -Lago -o nua -luu ku -yo le, mo nua we nukple le 'ya, we 'ni mu?»

41 -Lu -we mia amiaa 'kopo -yo amiaa knanya 'wu, a 'nye we bobabhanya. 'In we 'de weee 'ka -mowlo amiaa -nu nya.

42 «Amia Faliznyuma, gbonyuu mi amiaa -nu nya! Amiaa -titikpi weee -we menia, 'mati -yo wluu* 'bhisa, we kugbua -gu -bhlo a nyea -Lago. 'In gbu tiklunya -we nania -Lago dudu -yo amiaa -Lago zekalie, a ka we 'yli latili, 'mo a 'ka yaa leno tia. 'In a 'na dluo -luu kugbua -gu -bhloo wlawlie 'wu -ni.

43 «Amia Faliznyuma, gbonyuu mi amiaa -nu nya! -We ka gbu -wa, 'yugbein ladie a 'yibhaa -Lagobudu zo. 'In a 'yibha, wa -sa an fu -zejila 'wu amiaa 'nu nyegaga nya.

44 «Gbonyuu mi amiaa -nu nya! A 'wlu sa gbawla wa'a 'yi -yo, wa -ka we -gu noda -mi, wa 'ni we 'ji -yi.»

45 -Lago titee gwesanya 'yabhlo nee -Zezu -ylae: «Na -Slolunyo, -in -ka 'sa gbada -mi, -amia -in mi 'yaa velida!»

46 -Zezu yia we 'bigopalie: «Titee gwesanya, gbonyuu mi 'ya amiaa -nu nya! -We ka gbu -wa, 'gba 'kadu -we ka didie -kalia -yo, 'mo a dia nyuma 'wlu, 'in amiaa 'dee -kwitaya -bhlogbodo 'tili we.

47 «Gbonyuu mi amiaa -nu nya! -We ka gbu -wa, -Lagobvu -falpanyaa gbawla a paa, 'in amiaa didea 'bhaw wa.

48 -We a mia lenoda, mu slolua we nu, -we amiaa didea nua le, we nani an dudu. Amiaa dukpasu 'bhaw -Lagobvu -falpanya, 'in amia mia wa gbawla 'pada.

49 We 'gbu, -Lago Gbonyilo nee: «Wa -gbe na yia gbvu -falpanya -yo tietienya tiea. 'In -maa glaa toba wa yia 'bhaw, 'in wa 'ka toba 'klyie 'wupalu.»

* 11:42 'Mati -yo wluu mia: -titikpi -we Zuifonya pali bhaw zapo lu, mu -wa.

⁵⁰ Ni, we 'ka dudubu gwedulida -yo 'bhu, -Lagogbubu -falipanya wa 'bhaa, -wa ka 'piɔn wa jitea, wa 'piɔn -Lago yia desleen -nyuma layibhaa.

⁵¹ Tia, wa ka *Abeli 'bha, 'in 'wobhloluda wa yia Zakalii 'bha, 'slakagosalilu -yo -Lago -mawubda nyidi. Cun, in nee ain -ylae: desleen -nyuma -Lago yia we 'gba 'wlu dia.

⁵² «Amia titee gwesanya, gbonyuu mi amiaa -nu nya! -We ka gbu -wa, -lakli -we kalia gbuyilo njee, 'mo a 'bhua 'wu, 'in amiaa 'de 'ni -mo pla. 'In -mama 'yibhaa -maa 'ka -mo pla, 'in a yia -maa 'yoo -kulu.»

⁵³ Da -Zezu 'tlaa wee -budu zo, -Lago titee gwesanya -yo Falizinyuma yia o -yo 'ce 'nyuu 'pali. 'In wa yia gbu duun o layibha.

⁵⁴ O zobhlibhlie nya, 'in gbu -kpua weli -ka o njee 'tla, wa 'ka we nya o gbu -lueli.

12

A 'na -zeli weli 'so -nyuma -ni

(Mt 10.26-27)

¹ We bhla, nyumaa 'wlu -nyacun yia 'wlugbeli -Zezu kwesi. Wa 'wɔzuloo 'gbu, bhu ladida 'a 'yi. -Zezu nee o 'binanya -yla tia: «A zo amiaa 'de 'yiliyo Falizinyumaa 'floo *gɔɔ gbegbein. Ni, wa weli 'so 'so.

² Ni, -we weee mia zizeda, zli 'klb we yia 'tlaa, 'in -we ka 'ji nyuma 'nia -yi, 'ji wa yia we yibhelia.

³ We 'gbu, -we weee a gbaa nikpise 'wu, 'nua wa yia we zli 'klb. 'In -we weee a njuwjwea nyume -yla komi lɔɔ, -budu 'wlu wa yia we wɔzia.»

A so -Lago 'debhlogbo

(Mt 10.28-31)

⁴ 'In -Zezu nee 'yae: «Na 'talea, in nee amia -ylae: -wa mnenia wa 'ka nyumee ku 'bha, 'in wa 'nia we 'bigu gbu yabhlogbo lenu mneni, a 'na sɔɔ wa -ni.

⁵ -O a 'kaa so, 'mo na yia ain 'klɔslolua: a so -Lago, amiaa thitie 'bigu, mo kaa we se, o 'ka ain -kosu 'wu viteli. Cun, in nee ain -ylae: 'mo a 'kaa so!

⁶ «Nyuma 'yilia 'wu, bhuyua 'ni -vale -ka. Tama 'so lu wa paa we gbu pelu. 'In -mɔɔ bhla, -Lago o dlu we 'yabhlogbo 'wu.

⁷ -Lago -yi amiaa 'wluo nyii njee. We 'gbu, a 'na nɔnɔ nyanɔ -ni. A 'yli -Lago 'yilia 'wu, a 'ka bhuyuaa -zlo 'wozi.

-Wa njumua -Zezuu gbu -yo 'in -wa'a njumua -Zezuu gbu -yo

(Mt 10.32-33, 12.32, 10.19-20)

⁸ «In nee ain -ylae: -o -ka gba na daa -zejila 'wu, ni, o mi na -nu nya, gbaa *Nyumee 'Yu yia o daa, -Lago 'anzinya 'yu, o mi o -nu nya.

⁹ -O yia na gbu kpela -zejila 'wu, ni, Nyumee Yu yia o gbu kpela -Lago 'anzinya 'yu.

¹⁰ Nyɔɔ -ka Nyumee 'Yuu daa weli 'nyuu gba, -mɔɔ -yogbu -Lago tia 'wu. Ni, o -ka Zuzu 'Pupa weli, -Lago 'na 'ka -mɔɔ -yogbu 'wuti.

¹¹ «Wa -ka amiaa -yogbu 'wobhua yi, wa -ka ain -Lagobudunya zo kwa, 'in wa -ka ain nyumaa 'yugalunya -yo 'gbee 'wlulapunya 'yu kwa, sa a 'kaa we amiaa 'de -gu -sa, 'in -we a 'kaa gba, a 'na lɔɔ we 'gbu dli -ni.

¹² Ni, -we a 'kaa gba, we bhla, Zuzu 'Pupa yia we ain njee zɔa.»

'Njumnyɔɔ -gɔwɔtɔnɔɔ gbuɔ nine

¹³ -Mo waa nyumaa -zlo nyidi, nyume yabhlo nee -Zezu -ylae: «Na -Slolunyo, -in gba na bheli -yla, 'bi -amiaa dide tia, o dlili we, o 'ka na -nu wla.»

¹⁴ -Zezu yia we 'bigupali o -ylae: «'Tale, nyɔɔ pali 'mi la amiaa gbɔwobhunyɔ -yo amiaa zɔzɔnɔɔ dlinyo nya?»

15 -Muu 'bigo, o nee wa 'de weee -ylaε: «A zu amiaa 'de 'yliyɔ, 'ηnumnuu dli 'wɔnyinyinee gbεgbεin. Nu, 'yliyɔgagieε 'degbolu mia, we'e 'bhu nyumεε 'ηnumnuu -gbε, saa 'de o yi 'ηnumnyɔ 'kadu -ze.»

16 'In -Zezu yia wa gbɔɔ nine yabhlo 'palie: «'Nnumnyɔ yabhlo mɔ -bha, o ka kpaanya -we tɔva o -yla duun.»

17 O pɔpɔla 'wlukɔɔn la, o yia o 'de layibhaε: «Sa in 'ka da we nɔa? Da in 'kaa na kpaɔ -li slu, -bha 'nɔ -mɔ.»

18 'In o yia we -gudie: «-We in 'kaa lenɔ, mɔ nɔ! Na wɔnya na yia -yɔmnaɔia, 'in in 'ka we 'wɔlaylimanɔ. 'In in 'ka -mɔ na 'mɔɔ -yɔ na -lu -zɔnɔɔ tɔlɔa slu.»

19 'In na yia na 'de -yla gbaε: «Na nyumε, -in ka zɔzɔnɔɔ -zlo, -zu duun -nɔ nya. -In -dɔ la, -in nyapε, -in li, -in li 'ma, -in li 'muna!» »

20 'In -Lagɔ nee o -ylaε: «-Gɔwɔtɔnyɔ, -zεεn sabɔ -na tia. 'In -we weee -in gɔgwɔlɔa 'wlu -na 'de -yla, nyɔɔ -yla we 'ka -tɔa?» »

21 -Zezu yia we -gudie: «Nyumε o gɔgwɔlɔa zɔzɔnɔɔnya 'wlu o 'de -yla, 'sa we mia o -nɔ nya. 'In -mɔɔ 'nɔ 'ηnumnyɔ nya -mɔ -Lagɔ 'yliya 'wɔ.»

A zu -Lagɔ dli -gɔ (Mt 6.25-34)

22 'In -Zezu nee o 'bɔnɔnya -ylaε: «We 'gbɔ, in neε aɔn -ylaε: -we a 'kaa li, 'in a 'ka 'yliyɔgagie 'yi, a 'na lɔlɔ we 'gbɔ dli -nɔ. 'Naanya a 'kaa 'wɔpɔla, a 'na lɔlɔ we 'gbɔ dli -nɔ.»

23 -We ka gbɔ -wa, nyumεε 'yliyɔgagie -zi lililu, 'in nyumεε ku -zi 'naa.

24 A yla 'ηwaa: we'e 'pa 'mɔɔ, 'in we'e -dɔ we, 'in we'e bɔbɔ we wɔ 'wɔ. Nu, -Lagɔ nyεa we lililu. Amia 'yli a -zi 'zianya!

25 Aɔn glaa, nyɔɔ mneni o 'ka o dliɔe nya, o 'yliyɔgagieε 'yli -gɔ palia?

26 'In amia 'nɔa mneni, a 'ka weε -lu 'kienyile -mɔnɔ lenɔ, lεε ka 'gbɔ a lɔ we pɔnɔ 'gbɔ dliɔa?

27 «A yla -fliisuu -bɔ: we'e nɔ lubho, 'in we'e lɔa 'naa. In neε aɔn -yla nu: *Salomɔɔɔ 'deε 'ηnumnie 'kadu 'wɔ, o 'nɔ 'ylinanɔ -bana -bhlogbɔɔ 'yɔsuu -bɔnya nu 'yabhlo 'bhisa.»

28 Dli 'kienyi -zɔnya! Su -we mia -flii -zεεn, 'in wa 'kaa -kosu 'wɔ viteli cɔzi, -Lagɔ -ka sa -mɔɔ -kpeli, -zakpa zuma o 'na 'ka 'sa amia -kpelia!

29 -We a 'kaa li, 'in -we a 'kaa 'ma, a 'na sumanɔ amiaa 'deε dli -mɔɔ 'gbɔ -nɔ.

30 Nu, dɔdɔgɔ -nyuma weee, -wa 'nɔa -Lagɔ -yi, ma talia -luu da 'kɔmɔɔ. 'In amia mia, amiaa Dide -Lagɔ -yi -we -wa amiaa -yɔkpagbɔ.

31 A -talɔ -Lagɔɔ amiaa 'wlulapɔie da tia, 'bhie, -Lagɔ 'ka aɔn -lu weee -mɔnɔ 'nyε.

A dɔ amiaa 'ηnumnuu -Lagɔ kwesi la (Mt 6.19-21)

32 «Na kwiiyua, a 'na nɔnɔ nyanɔ -nɔ. Nu, we nanɔ amiaa Dide -Lagɔ dɔdɔ, o 'ka aɔn o nyumaa 'wlulapɔie zɔ kwa.»

33 A 'pa amiaa zɔzɔnɔɔnya pɔlɔ, 'in a 'nyε we -yɔ -gwεzi bobabhanya. 'Gwεzi -bhɔtɔ -we'e -nyumɔa, a nɔ we lε. A gɔgwɔlɔ amiaa 'ηnumnuu 'wlu -Lagɔ kwesi, da we 'na 'kaa mɔɔ. 'Wiɔnya 'nɔ mneni wa 'ka we 'wɔbhu, 'in ηwɔnɔ 'nɔ mneni we 'ka we li.

34 -We ka gbɔ -wa, mɔ -na 'ηnumnuu mia, -mɔ -na dli mia.

A mnazɔ amiaa 'de la, 'in a 'ka -Zezu wɔ

35 «A mnazɔ amiaa 'de la, a ji -jɔla, amiaa 'napε -tɔ -nyumada.»

36 Zɔlubhonɔnya mia wa -kanyɔ mɔnɔ 'ηwɔnɔkwafeti -gɔ wɔda, a mɔ wa 'bhisa. Da o -ka lɔyi, o -ka kɔkɔ bhli, 'in wa 'ka -bha -kalɔ o -yla -bha -bhlokpade.»

³⁷ Zolubhononyā -manu -kanyo -ka wa 'yliyogada yli, 'wotutue -dlao mi wa -nu nya! In nee ain -yla, gbozonu -wa: o -jlaa o yia jia, o 'ka wa ladi, lililuu 'gbu. 'In o 'ka we wa 'wuladlili.

³⁸ O -ka luyi, -de zli -nyidi, -de zli -gbu, o -ka wa 'yliyogada yli, 'wotutue -dlao mi wa -nu nya!

³⁹ -We mia da, a 'nu we 'wola: bhla -we nya 'wienyo 'kaa yi, -buduu -kanyo -ka yaa we -yi, o 'na 'ka o 'yitide, o 'ka o -budu zo pla.

⁴⁰ Amia, a mnazi amiaa 'de la 'yae. Nu, bhla -we a 'nia -talo, we nya Nyumee 'Yu yia yia.»

Zolubhononyo -zono -yo zolubhononyo 'nyuu

(Mt 24.45-51)

⁴¹ Piel yia o layibhae: «Nyumaa -Kanyo, -amia -bhlo -na pala wee gbuu nine yaayu, nyuma weee -in mia we 'palda yi?»

⁴² Nyumaa -Kanyo yia we 'bigopal o -ylae: «-O -wa zolubhononyo tiklu, 'in o -yia gbu, sa o mia? Mo -wa, -o, o -kanyo tia -budu -yo, o 'ka we 'yliyozo. 'In lilibhla -ka be, o 'ka zolubhononyo talu lililu 'nye.

⁴³ 'Wotutue -dlao mi o zolubhononyo -nu nya. O -kanyo -ka luyi, 'in o 'ka o 'yi, -zugba o mi wee lubho nuda.

⁴⁴ In nee ain -yla gbozonu sae: o -kanyo yia -mo zozonu weee o yoo 'nyea, o 'ka we 'yliyozo.

⁴⁵ We -ka nu, o zolubhononyo nee dli zo: «Na -kanyo mi -mo gwleda.» 'In o yia zolubhononyo -yo lubhononyo talu bhute bhli, o yia li, o yia 'ma, 'in o yia o 'de nu 'bhali.

⁴⁶ 'Yi -we nya o zolubhononyo -mone 'nia o -kanyo woda -mi, 'in bhla -we o 'nia -talo, we nya -mo yia yia. Vua o -kanyo yia o, 'in o 'ka o -kasu 'wopa. Sa -Lago paa wa'a nyuma o gbu -yo -kasu 'wu, 'sa.

⁴⁷ Zolubhononyo -o -yia o -kanyo dumagbu, 'in o' mnazia o 'de la, o 'ka we lewu, gan -duun wa yia o 'paa.

⁴⁸ Zolubhononyo -o 'nia o -kanyo dumagbu -yi, 'in o nya gbonyuu le, gan -se wa paa o. 'In nyume -o wa 'nyea -lu duun yoo, 'mo wa yia -lu duun layibhaa. 'In nyume -o kwee wa zoa -lu duun la, 'mo wa yia -lu duun layibhaa bhabha.

-Zezuu 'gbu -yobhobhloe yia nyuma nyidi -bhoa

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ «-Kosu in -laa dudu -gu, 'in na dli 'yubha 'yaa nu, we -nyuma -bha -bhlokpade.

⁵⁰ Siasie -we -wa na batizee -gbu, we lewue in mia woda dlube nya.

⁵¹ Amia dli nu, dudugu -nyuma nyidi in -laa 'wotutue -dlao yi? -Innya, in nee ain -ylae, -yobhobhloe in -laa wa nyidi.

⁵² We 'bhu -zeen 'wu, nyuma gbu -ka -budu yabhlo zo -mi, -yo wa yia 'bhobhlo. Ta yia 'so -yo gwe 'paa, 'in 'so 'ka ta -yo gwe 'pa.

⁵³ Dide yia o 'yu -yowosolo, 'in 'yu 'ka o dide -yowosolo. 'Nyaa yia o 'nyuma -yowosolo, 'in 'nyuma -yowosolo. 'Lowlii 'nyaa yia o 'yuu 'nyuma -yowosolo, 'in 'yuu 'nyuma -yowosolo.»

A 'nu bhlaa 'ji 'wu la

(Mt 16.2-3)

⁵⁴ -Zeu nee 'ya nyumaa -zlo -ylae: «Da yali -ka layluman, 'in a gbaa -bha -bhlokpade nyu yia la, 'in we la 'saa 'piein* .

* 12:54 Wee dudu -mo -gu, 'ylo bhilida 'nyuma nyidi -bhoa.

55 'In da 'yɩv -ka 'wɔsɔ zlokpɛ -papa, a nɛɛ: <Sloo yia yia>, 'in we yi 'saa 'piɛɪn, we 'nɩ mɔv?†

56 Wɛɩ 'sɔ -nyuma! -We weee plia dɔdɔ -gɔ -yɔ yali, a -yi we 'ji. 'In -we mia dɛsɛɛn 'plida, a'a 'nɔ -mɔv 'wɔ la!

-In -yɔ -na tɔnyɔ 'nɔnnɔ 'wɔla?

(Mt 5.25-26)

57 «Lɛɛ ka 'gbɔ, gbɔ mia tiklu a 'nɩ we 'wɔsisahida dayia?

58 Nyumɛ -ka -mɩ gbɔ 'wlu ladɩɩ, ɔ -yɔ -mɩ 'sɔ -ka gbɔwɔbhunya 'yu mɩɩda -mɩ, da a mia -slɔ 'yloogblɔ, -in 'yɩ 'klɩ, -in -yɔ ɔ 'sɔ 'ka gbɔ -bhia. ɔ yi -mɩ gbɔwɔbhunya 'yu kwa, 'in -mɔɔ yi -mɩ 'sloja yoo 'nyɛ, 'sloja yi -mɩ -kaslo 'wɔpa.

59 In nɛɛ -mɩ -ylae: -in 'nɩ -slɔ ɔ 'wɔbhlolu -su wla, -in 'na 'ka -mɔ 'tla.»

13

A 'bhiti amiaa dli, we 'nɩ -mɔvɔ, 'in a tlia

1 We bhla, Galilee -nyuma -wa mia 'slaka -sada, sa dɔdɔv 'wlulaplɩnyɔ Pilati 'bhaa wa, 'in nyuma tɔlɔa yia we gbaa yi -Zezu -yla.

2 -Zezu yia we 'bigɔpali wa -ylae: «Amia dli nɩ, waa Galilee -nyuma wa 'bhaa, ma -wa gbɔnyuu -ɛnɔnya, we 'ka Galilee -nyuma tɔlɔa 'wɔzi yi?

3 -Innya, in nɛɛ aɩn -ylae, a 'nɩ amiaa dli 'bhiti, a 'dɛ weee yia tlia wa 'bhisa.

4 'In nyuma kugbua ɛ gbeta, -wa -gɔ Siloe we -wa tɔlobudu 'kadɔ bhilila, 'in we yia wa 'bha, amia dli nɩ, ma nɔa gbɔnyuu ɛ, ma -zia -Zeluzalɛmɔ -nyuma tɔlɔa yi?

5 -Innya, in nɛɛ aɩn -ylae, a 'nɩ amiaa dli 'bhiti, a 'dɛ weee yia tlia wa 'bhisa.»

Gblotɔsu wa laa *figɩsuu gbɔv nine

6 -Zezu 'pa 'yaa wa -yla gbɔv nine, ɔ nɛɛ: «Nɔkpasu yabhlo faa ɔ *-dlɔkpaa *figɩsu. 'Yɩ yabhlo nya, ɔ yia we 'bhuee da mɩnɩ, 'in ɔ 'nɩ we 'bhue yabhlogbɔɔ 'wlu yɩ.

7 Tɔvɩn, ɔ nɛɛ ɔ kpaa lubhonɔnyaa -kanyɔ -ylae: <-In yla, we -zɔ ta nɩ, -zugba na yi figɩsu -mɩnɩ 'bhuee da, 'in 'yɩ we 'bhue yabhlogbɔɔ. -In -dɩ we -gɔ! Lɛɛ ka 'gbɔ we klali dɔdɔ 'wɔ bhea?>

8 «ɔ kpaa lubhonɔnyaa -kanyɔ nɛɛ ɔ -ylae: <Na -kanyɔ, -in tɩ -bha we, -zɔ -mɩnɩ nya -slɔ, in 'ka we -yɔ 'bhlu, 'in in 'ka -ylikpee zɛnzɛnnɔ we gwe -yɔ slu.

9 -De we yi 'sa -mɔ tɩv logadaa. We 'nɩ tɩv, 'in -in 'ka 'mɩ -yla gba, in -dɩ we -gɔ.»

-Zezu jipea 'kwɛgɔɩɩwɔv yabhlo

10 Zuifɔv Nyapɛyɩ yabhlo nya, -zugba -Zezu mɩ nyuma gbɔ -sloluda -Lagɔbudu yabhlo zɔ.

11 We bhla, 'ɩwɔv yabhlo kaa gu -yɔ, ɔ mɩ -bha. -Zɔ kugbua ɛ gbeta 'wɔ 'kwɛzuzu 'kwnaa ɔ 'wɔ, 'in ɔ 'nɩ mneni ɔ 'ka 'wɔglo tiklu.

12 Da -Zezu 'yia ɔɔ 'ɩwɔv -yɔ, ɔ yia ɔ la, 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylae: «A ka amaa gu kwɛɛ 'tla!»

13 -Zezu palia ɔ sɔ -gɔ la, -bha -bhlokpade ɔ -gloa 'wɔ tiklu, 'in ɔ yia -Lagɔɔ 'ɩnɩ mɩnie bhli.

14 -Zezu ka 'ɩwɔv -mɔnɩ jipe Zuifɔv *Nyapɛyɩ nyaa 'gbɔ, -Lagɔbuduu 'yugalnyɔ yia 'cɛ 'pa. ɔ nɛɛ nyumaa -zlo -ylae: «-A ka 'yɩ gbelibhlo -a 'ka we nya lubho nɔ. A yi -mɔv nya amiaa 'dɛ jipea. We 'na -zɛɩ Nyapɛyɩ nya -nɩ!»

15 Nyumaa -Kanyɔ yia we 'bigɔpali ɔ -ylae: «Wɛɩ 'sɔ -nyuma, Nyapɛyɩ nya a'a -sa amiaa 'bhli -yɔ amiaa -sokofali lubhu we 'wɔlili -gbo -yɔ -bhlo -bhloo, 'in a'a kwa we 'madaa, we 'nɩ mɔv?»

† 12:55 Wee dɔdɔ -mɔv -gɔ, 'yɩv 'wɔsolɔdaa lilisɔlɔ -pɩpɛ laa slo.

16 'In Ablaam^{uu} zwaylin^{wno} -m^{oni}, 'm^o -Saatan gb^{uan}, we -z^u kugbua l^e gbeta ni, in n^{ee} ain -yla 'lee, we mi nu, wa 'ka o -blo Nyapeyli nyaa?»

17 -Zezu gbaa w^{eli} -m^{uni}, t^{oun}, z^u yia o tonyuma weee 'bha. 'In -zugba gb^u 'kadⁱ weee o mia l^{en}oda, nyumaa -zlo li we 'm^{ona}.

Su wa laa *mutadi, we 'yaa gb^{uu} nine

(Mt 13.31-32; Mk 4.30-32)

18 -M^{uu} 'bigv, -Zezu n^{ee}: «L^{ee} -lu -Lag^{oo} nyumaa 'wlulapil^{ie} -y^o we 'w^{owl}ba, 'in l^{ee} in 'ka we 'w^{op}alia?»

19 Su wa laa *mutadi, -we ka 'ya nyum^e yabhlo gb^{ua} o kpa^a, 'm^u we -y^o we 'w^{owl}ba: we mia, we yia su -z^e, 'in 'ziana yia we 'k^luya -ny^{id}i l^{ol}o 's^{ub}bha.»

'Floo^o g^{oo}o gb^{uu} nine

(Mt 13.33)

20 -Zezu n^{ee} 'y^{ae}: «L^{ee} -lu in 'ka -Lag^{oo} nyumaa 'wlulapil^{ie} 'w^{op}alia?»

21 G^{oo} 'n^{wno} yabhlo slua 'floo -bh^{ub}h^{uu} kilo gl^v -bh^o 'ya gb^u l^v, o bh^{ut}ia we, 'in we yia 'y^li, 'm^u *-Lag^{oo} nyumaa 'wlulapil^{ie} -y^o we 'w^{owl}ba.»

Plalida poo

(Mt 7.13-14, 21-23)

22 -Zezu mⁱ -Zeluzal^{em}u -gb^ein m^uda, -zugba o -y^o nyumaa -sl^{ol}usl^{ol}ue m^u 'gbe 'kadⁱ -y^o 'gbe yua n^{ok}pl^e.

23 'In nyum^e yabhlo yia o lay^{ib}ha^e: «Nyumaa -Kany^o, nyuma -wa 'kaa gb^u 'w^{ob}h^u, wa 'na 'ka 'w^{oz}uu?»

-Zezu yia we 'b^{ig}op^{al}i wa -y^lae:

24 «A 't^{em}anⁱ am^{ia}a 'd^e la, a 'ka plalida poo 'w^u 'pl^{il}i. In n^{ee} ain -yla, nu, nyuma -duun yia -bhaa 'pl^{il}ie lay^laa, 'in wa 'na 'ka we m^{nen}i.

25 Da -buduu -kany^o -ka 'w^{os}o, o -ka o -budu -gb^{al}i, 'in a t^{va} 'p^{ipee}. A bh^lia -buduu bh^libh^lie, 'in a gba^e: «Nyumaa -Kany^o, -in -kalⁱ -bha -ain -yla.» We 'bigv o yia 'p^{al}ia ain -y^lae: «In 'nⁱ am^{ia}a 'bh^{ol}oda da -y^li!»

26 T^{oun}, 'in a gb^{aa} o -y^lae: «-A -y^o -mⁱ 's^o ka li, 'in -a yia 'ma dab^{ud}, 'in -in yia -am^{ia}a 'gbe^e -gb^log^{bl} 'w^u nyuma -sl^{ol}u!»

27 Gbaa o yⁱ 'yaa ain -y^lae: «In 'nⁱ am^{ia}a 'bh^{ol}oda da -y^li. Am^{ia} weee n^{va} gb^{onyu} l^e, a v^la 'mⁱ gwe!»

28 Da a yia *Ab^{la}am^u, *Iz^{ak}i, *Zak^{ob}u -y^o -Lag^ogb^{uu} -fal^{ip}anya weee 'y^{ia}, -Lag^{oo} nyumaa 'wlulapil^{ig}be 'w^u, 'in wa 'ka am^{ia} 'p^{ipee} viteli, -bha a yia w^{ia}, 'in a 'ka gl^a 'w^{ol}l!

29 'Y^lu^u 'w^{os}ol^{oda}, 'y^lu^u bh^lilida, 'y^lu^u 'w^{os}ol^{odaa} lilis^{ol}o -y^o k^{op}es^{ol}, -m^o nyuma yia 'bh^{ua}, 'in wa 'ka dab^{ud} li -Lag^{oo} nyumaa 'wlulapil^{ig}be 'w^u.

30 'In -sl^{ee}n da, -wa -gaa l^o, t^{ol}va yia 'yuganya -z^{ee}, 'in -wa -gaa 'y^u, -maa t^{ol}va yia l^{og}anya -z^{ee}.»

-Zezu w^{ia} -Zeluzal^{em}u 'gb^u

(Mt 23.37-39)

31 We bh^la, Falizinyuma t^{ol}va b^{ea} -Zezu kwesi, 'in wa n^{ee} o -y^lae: «-In 'bh^u da, -in m^u da -putu. Nu, Ew^lod^u 'y^{ib}ha o 'ka -mⁱ 'bha.»

32 -Zezu yia we 'b^{ig}op^{al}i wa -y^lae: «A m^u, a gb^a -totoo -bh^o -nyum^e mia ni -y^lae: zuzu 'nyⁱi na v^ua, 'in na jipea guz^{ony}a -z^{ee}n -y^o c^{iz}i. 'In we 'y^li taa z^li na bh^ua na l^{ub}h^o.

33 Nu, -z^{ee}n, c^{iz}i -y^o c^{iz}i^{el}, we mi nu, in z^u na n^{on}ve 'y^liy^o. Nu, wa 'ka -Lag^ogb^{uu} -fal^{ip}any^o 'bha 'gbe -putu -g^u, we 'nⁱ 'y^li nani, 'm^u we 'nⁱ -Zeluzal^{em}u 'w^{ob}h^u.

34 «-Zeluzal^{em}u -ny^uma, -Zeluzal^{em}u -ny^uma, am^{ia} -wa bh^{aa} -Lag^ogb^{uu} -fal^{ip}anya, 'in nyuma -Lag^o paa ain yoo, -wa bh^{aa} wa gb^{oko} 'w^u. Bh^la weee

nya, sa nyinu gugwllala we 'yua 'wlu we -kapue zɔ, 'in we gblia we -gu la, in 'yibha in 'ka 'sa an 'wlugugwllali, 'in a 'nɪ we -yɔŋwɪ.

35 We 'gbv, -Lagɔ yia amɪaa -budu 'kadɔ sɔlv lapalɪli. 'In in nɛɛ an -ylae: a 'na 'ka 'maslɛɛn 'mɪ 'yɪ tɪkɪli, 'in bhla -we nya a 'kaa gba nɪ, <Nyɪmɛ ɔ yia Nyɪmaa -Kanyɔɔ 'ŋnɪ nya,

-Lagɔ ŋwɪna ɔ 'nyu la, 'in we bhla 'kaa nyini.»

14

-Zezu jipea guzɔnyɔ yabhlo, Zuifvɔ Nyapeyli nya

1 Zuifvɔ Nyapeyli yabhlo nya, Falizinyumaa 'yugalnyaa 'yabhlo laa -Zezu ɔ 'dɛɛ -gbɛ, ɔ -yɔ ɔ 'ka li dabudv. -Zezu plaa ɔ -budu zɔ, -zugba Falizinyuma -wa mia -bha, -maa yla ɔ tenyii.

2 -Zugba nyɪmɛ yabhlo kaa 'yɪlyɪgu -yɔ, -mɔɔ 'yɪlɪge ɔ 'yu.

3 'In -Zezu yia -Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Falizinyuma layibhaɛ: «'Lee, -amɪaa tite nyɛ nyɪmɛ 'yoo yaayɪ, we'e 'nye ɔ 'yoo, ɔ 'ka nyɪmɛ jipe Nyapeyli nyaa?»

4 'In wa 'nɪ 'yibha wa 'ka we 'bɪgɔpali. -Zezu 'bhitia ɔɔ guzɔnyɔɔ -gbɛ la, 'in ɔ yia ɔ jipe. 'In ɔ nɛɛ ɔ -yla: -in mɪnɪ.

5 'Bhie, ɔ nɛɛ wa -ylae: «An glaa -nyɪmɛ yabhlo, -de ɔ yuu, ɔ -ka -klɔ 'wɔbho, ɔ 'na 'ka -mɔ ɔ -saa, yaayɪ -de ɔ bhlii, we -ka -klɔ 'wɔbho, ɔ 'na 'ka -mɔ we -sa Nyapeyli nyaa?»

6 Da -Zezu gba 'saa, wa 'nɪ mneni wa 'ka we 'bɪgɔpali ɔ -yla.

-In 'na 'bhulu -na 'dɛ 'wɔ nyɪmɛ 'kadɔ 'bhisa -nɪ

7 -Wa wa laa wee 'fɛtɪ -gv, -wa mia 'bɪ -zɔnv 'wɔbhuda, -Zezu 'yia wa -yɔ, 'in ɔ yia wa gbvɔ nine -mɪnɪ 'pali:

8 «Da nyɪmɛ yabhlo -ka -mɪ la 'ŋwɔkwafɛtɪ -gv, -in -ka -mɔ nyini, -in 'na -dɪli 'bɪ -zɔnv mia 'yugbɛin -gv la -nɪ. -We ka gbv -wa, nyɪmɛ ɔ ka -vacɪ -zia -mɪ, -de wa ka -mɔɔ laa!

9 'In nyɪmɛ ɔ laa a 'dɛ 'sɔ wee 'fɛtɪ -gv, ɔ -ka yi, 'in ɔ 'ka -mɪ -yla gbaɛ: <In 'nye ɔ 'bɪ -mɪnɪ, zɔ nya -na yia 'wɔsɔa, 'in -in 'ka lɔgbɛin ladia mɪnɪ.

10 Nɪ, da nyɪmɛ -ka -mɪ la 'fɛtɪ -gv, -in -ka -mɔ nyini, -in mɪnɪ -in -dɪ lɔgbɛin la. 'In ɔ laa -mɪ da ɔ -ka yi, 'in ɔ 'ka -mɪ -yla gba: <'Tale, yi, -in 'ka 'bɪ -zɔnv -gv ladi.> Tɔɔn, 'in -mɔv yɪmanɪa -na 'ŋnɪ, nyɪma -wa -in -yɔ wa 'sɔ mia lililu gwe 'yɪliya 'wɔ.

11 Nɪ, nyɪmɛ ɔ yɪmanɪa ɔ 'dɛ, zɔ -Lagɔ yia ɔ bɛla, 'in nyɪmɛ ɔ bɛla ɔ 'dɛ zɔ, 'yɪmanɪa -Lagɔ yia ɔ.»

-Wa a 'kaa la lililu -yɔ

12 'Bhie -Zezu nɛɛ ɔ laa ɔ -ylae: «Da -in -ka lililu lɛnv, -in 'na lali -na 'talea, -na bhelia, -na zɔayɪnyuma -yɔ -na -lima 'ŋnɪmɪnyaa 'dɛkpɔa -nɪ. Nɪ, zɪ wanvɔ 'yɪ -ka nyini wa -ka -mɪ la, -zugba -we -in nɔa lɛ we 'bɪgɔ wa 'palia.

13 Nɪ, -in -ka 'fɛtɪ lililu lɛnv, -in la bobabhanya, 'kukunya, 'tɪgtɪgɪnya -yɔ 'lɔlɔnya.

14 Nɪ, -in -ka 'sa nɔ, -zugba, 'wɔtɔtɔv -dlɔɔ mɪ -na -nɔ nya. Wa 'nɪ mneni wa 'ka -mɪ -lu yabhlogɔɔ 'nyɛ we 'bɪgɔ. Nɪ, -Lagɔ yia we 'bɪgɔpalia -mɪ -yla. Da nyɪma tɪkɪli yia tɪtɪnya glaa 'wɔsɔa, we zɪ.»

'Fɛtɪ 'kadɔv gbvɔ nine (Mt 22.1-10)

15 -Mɔv 'bɪgɔ, nyɪma -wa mia lililu gwe, wa glaa -nyɪmɛ yabhlo 'nɔa wɛlɪnya -mɪnɪ, ɔ nɛɛ -Zezu -ylae: «Nyɪmɛ ɔ yia lia -Lagɔɔ nyumaa 'wlulapɪlɪge 'wɔ, 'wɔtɔtɔv -dlɔɔ mɪ -mɔɔ -nɔ nya.»

16 -Zezu nee o -yiae: «Nyume yabhlo -saa 'feti 'kadu, 'in o yia nyuma duun la.

17 Lilibhla bea, 'in o yia o zolubhononyo yabhlo tie, o gba -wa o laa -yiae: «A yi, nu, lililuu pipie ka bhua.»

18 «'In wa 'de weee yia gbagbie bhli -bhlo -bhlo nu, (-In ti -amiaa -yogbu 'wu). Tianu nee o zolubhononyo -yiae: «In ka kpaay yabhlo zo, 'mu na mnia 'yia -kpoo. We 'gbu, -mi na bhuhhoe, -in ti na -yogbu 'wu.»

19 'In 'yabhlo nee o -yiae: «In ka 'bhli kugbua zo, 'mu na mnia laylala. -Mi na bhuhhoe, -in ti na -yogbu 'wu.»

20 -Budv nee 'ya o -yiae: «Desleen na bhva da 'njwno kwada. We 'gbu, in 'ni mneni in 'ka mni.»

21 «Zolubhononyo 'bhitia lv o -kanyoo -gbe, 'in o yia we 'bigu -dunya o -sali. 'In -buduu -kanyo yia 'ce -papie bhli. 'In o nee o zolubhononyo -yia: (-In mni 'gbe nukple slv, -mo we -gblngblunya -yo we -gwelenya -gu, -in -yo bobabhanya, 'kukunya, 'lolonya -yo 'tigitiginya yi.)

22 -Muv 'bigu, zolubhononyo yia, 'in o nee: «Na -kanyo, -we -in gbaa in nu le, in ka we lenv. 'In 'bu talva yi 'yaa 'wovu.»

23 'In -buduu -kanyo nee o zolubhononyo -yiae: (-In mni, -in 'plili -gwelenya -gu, we -yo kpaay -yoonya 'wu, 'in -wa -in -ka 'yi, -in gba wa -yia -gla nya, wa yi na -gbe. 'In na -budu 'ka ye.

24 'In nee ain -yiae: waa tanyuma -wa in laa, wa 'yabhlogbo 'na 'ka na 'feti -gv -lu li.»

Sa wa 'kaa -Zezu 'bi nu, mu ni (Mt 10.37-38)

25 Nyumaa -zlo -yo -Zezu mi 'yloogblv nuda, o 'bhitia wa -gbe, 'in o nee wa 'de weee -yiae:

26 «Nyume -o -ka 'mi 'bi yi, in namanu o dudv, we 'ka o dide, o 'nyaa, o 'njwno, o 'yua, o bhelia, o bhloa -yo o 'debhie -gbolu 'wuzi. We 'ni -muvv, o 'ni mneni o 'ka na 'bunonyo -ze.

27 'In nyume -o 'ni o siastee *su 'wubhu, o 'ka 'mi 'bi yi, o 'ni mneni o 'ka na 'bunonyo -ze.

28 «Nu, amiaa lv -nyume -momo, o gba o 'ka -budu 'kadu 'sobha, 'in o' o -di la, o' zeli 'gwezi -we mia o kweea? 'In -de wee 'gwezi mneni we 'ka wee -budu bhiaa? 'In o' yibheli we 'jia?

29 We 'ni -muvv, o -ka wee -buduu gwe glu pali, o so -ka we 'subhasubhee -yobhali, -wa weee yia -bha 'yia, 'in wa bhlia o nyanie?

30 Gbaa wa yiae: «Nyume -momi bhlia -buduu subhasubhee, 'in o so yia we -yobhali.»

31 «'Sa -bhlokpade, nyumaa 'wlulapilinyo yabhlo kaa 'sluja 'wlu glu 'so 'wlu kugbua, o -ka gba, o 'ka nyumaa 'wlulapilinyo -putu -o kaa onuv 'sluja -zakpa 'soo -gbe tv kwa, la o dia, 'in o yibhaa o 'de la: «Lee, in mneni in -yo o 'ka tv gvu?»

32 We -ka o 'ni we mneni, 'in o tiea nyuma, nyumaa 'wlulapilinyo -momi -gbe. Da -moo -tlvva -slv o -yo la, 'in o 'ka -moo -yia gba 'wotvte -dlv -tv wa nyidi.

33 «'Sa -bhlokpade, nyoo nyoo -ka amiaa lv -nyume nya -mi, o 'ni o -kakalu weee -bli -gu 'pali, o 'ni mneni o 'ka na 'bunonyo -ze.»

Gumu -we 'bhva 'nvw
(Mt 5.13; Mk 9.50)

34 'In -Zezu yia we -gvdi: «Gumu mia, -lu -zovv -wa. 'In gumu -ka 'nvw 'bhv, sa wa 'ka we namanu?

35 We 'ni 'ylinani, dudv -nv nya, we 'ni 'ylinani -ylikpeduduu -nv nya. 'Pipee wa vitelia we.

«-O -ka we 'nvnv -yukwli 'wlu -ka, o 'nv we.»

15

Bhlabhle mn̄aa gb̄v̄v nine (Mt 18.12-14)

1 'Yli yabhlo nya, *nis̄on -gw̄ezisanya -ȳo gb̄v̄vnyuuu kw̄e -cian t̄l̄va bea -Zezu kwesi, wa 'ka ɔ w̄eli yukwli p̄v̄v.

2 Falizinyuma -ȳo -Laḡo titee gwesanya saa -Zezuu 'h̄ni, wa n̄e: «Nyum̄e -man̄i kpaā gb̄v̄vnyuuu kw̄e -cian s̄o' s̄o nya, 'in ɔ -ȳo wa lia dab̄v̄v!»

3 'In -Zezu yia wa gb̄v̄v nine -m̄ni 'p̄ali:

4 «Am̄iaa lv̄ -nyum̄e yabhlo -ka bhlabhle gl̄v̄ gbu -ka, we lv̄ -bhlabhle yabhlo -ka mn̄o, ɔ 'n̄i mn̄eni ɔ 'ka we gl̄v̄ -mn̄v̄a 'ya kugbua l̄e gbom̄v̄a lida t̄i? ɔ 'ka wee -bhlo mn̄o 'yilib̄an̄v̄a m̄ni, 'in ɔ ka we 'yu?

5 'In da ɔ 'yia wee bhlabhle, ɔ dli namania, ɔ yia we -bl̄i gba lapali.

6 ɔ nyina ɔ -buduṅw̄e, t̄v̄n, ɔ laa ɔ 'talea -ȳo ɔ ladunya, 'in ɔ n̄e wa -ȳlae: «A -ȳo 'm̄i 's̄o li 'm̄v̄na. Nu, na bhlabhle mn̄o, in ka we 'yu!»

7 «In n̄e ān -ȳla, 'sa -bhlokpade, gb̄v̄vnyuu -l̄en̄v̄ȳo yabhlogb̄o 'bhua ɔ gb̄v̄vnyuu 'bu 'gb̄v̄, 'm̄v̄na 'kad̄v̄ m̄i yali. Nyuma tikliu gl̄v̄ -mn̄v̄a 'ya kugbua l̄e gbom̄v̄a, -wa p̄p̄ala 'wluk̄v̄n la nu, wa gb̄v̄ 'n̄i dli 'bhiti gb̄v̄ 'w̄olap̄li, wee 'm̄v̄na -zi wa -n̄v̄ 'w̄v̄.

'Gw̄ezii tama mn̄aa gb̄v̄v nine

8 «Yaayu, 'h̄w̄o yabhlo kaa 'gw̄ezi tama kugbua, 'in we 'yabhlo -ka mn̄o, ɔ 'n̄i mn̄eni ɔ 'ka 'nap̄e -nyuma, 'in ɔ 'ka -budu z̄o layipe, ɔ 'ka we datāli ȳl̄e, 'in ɔ 'ka we 'yu?

9 'In da ɔ 'yia wee 'gw̄ezii tama -bhlo, ɔ laa ɔ 'talea -ȳo ɔ ladunya, 'in ɔ n̄e wa -ȳlae: «A -ȳo 'm̄i 's̄o li 'm̄v̄na. Nu, na 'gw̄ezi tama -bhlo mn̄o, in ka we 'yu!»

10 «In n̄e ān -ȳla 'sa -bhlokpade, gb̄v̄vnyuu -l̄en̄v̄ȳo yabhlogb̄o 'bhua ɔ gb̄v̄vnyuu 'bu 'gb̄v̄, 'm̄v̄na 'kad̄v̄ m̄i -Laḡo 'an̄zi nȳi.»

Mn̄om̄v̄vnyuu gb̄v̄v nine

11 -Zezu n̄e 'ȳae: «Nyum̄e yabhlo ka n̄v̄kpas̄iyua 's̄o.

12 'Bis̄obhayu n̄e ɔ dide -ȳlae: «Dide, -na 'b̄i -in 'ka yaa -ān -ȳo t̄i n̄i, -in dlii we, 'in -in 'ka na -n̄v̄ w̄la.» 'In wa dide yia wee 'b̄i ɔ 'yua s̄obhie 'w̄oladlii.

13 «'Yli 's̄o -l̄e 'p̄ha, 'in ɔ nyimes̄oyu yia ɔn̄v̄v wee 'b̄i p̄v̄ 'pa. ɔ 'bhua we 'gw̄ezi 'w̄v̄, 'in ɔ yia d̄v̄v -putu -ḡv̄ m̄ni 'p̄ipi. -M̄o ɔ -nyum̄v̄v wee 'gw̄ezi, p̄v̄nplaḡv̄v l̄en̄v̄ nya.

14 Da ɔ bhia ɔ 'gw̄ezi weee nyum̄oe, 'in 'h̄w̄o 'kad̄v̄ yia wee d̄v̄v -ḡv̄ yi. T̄v̄n, ɔ 'n̄i lilil̄i -kaa 'gb̄v̄, 'in 'h̄w̄o yia ɔ 'bhah̄ie bhli.

15 -Bha ɔ m̄v̄na -sl̄ēn̄ wee d̄v̄v -ḡv̄v nyum̄e yabhloo -ḡb̄e lubho n̄v̄a. 'In -m̄o yia ɔ -m̄o kpaā kwa, ɔ 'ka -bobo 'h̄w̄ek̄v̄.

16 ɔ 'yibha yaa gwesi -we -bobo lia, ɔ 'ka we li. 'In nyum̄e yabhlogb̄o 'nye we ɔ.

17 «T̄v̄n, ɔ dli -saa ɔ zukpa, 'in ɔ n̄e: «Na didee lubhon̄v̄ya ka lilil̄i duun, wa 'n̄i mn̄eni, wa 'ka we li. 'In, -zugba, -am̄i, na t̄i 'h̄w̄o nya -seli.

18 Didee -ḡb̄e na yia l̄ob̄hiti, 'in in 'ka ɔ -ȳla ḡbae: «Dide, in ka gb̄v̄vnyuu l̄en̄v̄ -Laḡo -ȳla, 'in in yia -m̄i -ȳla we l̄en̄v̄.

19 In 'n̄i -sl̄ēn̄ we 'kl̄v̄ -ka, -in 'ka 'm̄i la -na 'yu. Nu, 'bhu 'm̄i 'w̄v̄ -na lubhon̄v̄yaa 'yabhlo 'bhisa.»

20 ɔ -s̄a 'w̄v̄, 'in ɔ yia ɔ didee -ḡb̄e l̄ob̄hiti.

«Da ɔ -t̄l̄v̄va -sl̄o -buduṅw̄e -ȳo la, ɔ dide yia ɔ -ȳv̄ȳi. 'In nyazi yia ɔ 'w̄v̄ yi bhah̄a, ɔ -ȳo -gwaḡw̄ie m̄v̄na ɔ yoo, 'in ɔ yia ɔ gb̄leli.

21 T̄v̄n, ɔ 'yu n̄e ɔ -ȳlae: «Dide, in ka -Laḡo -ȳla gb̄v̄vnyuu l̄en̄v̄, 'in, in yia -m̄i -ȳla we l̄en̄v̄. In 'n̄i -sl̄ēn̄ we 'kl̄v̄ -ka, -in 'ka 'm̄i la -na 'yu.»

22 «'In ð dide nEE ð zəlubhononyə -yła: <A 'pulo! A -la ð 'ylinanə -bana yabhlo. A -pla we ð 'wv, a fa ð səwvlu sə 'wv, a -pla ð -sakwla bhv 'wv.

23 'Bhli -dəgbv palta de 'kpi, a -yð we yi. A 'bha we, 'feti -wa! -A 'ka li!

24 Nu, na yu mia da, ð ka tli, 'in ð yia ganə, ð ka mnə, 'in in yia ð 'yi. 'In wa yia 'feti -sasiee gwedi.

25 «We bhla, -zugba ð 'yu kpaša mi lubho nuda kpaša. ð mi -zəð yida, da ð cipaa -budunwee, 'in ð yia luv -yð -lilii weli 'nu.

26 ð laa zəlubhononyə yabhlo, 'in ð yia ð layibha: <'Lee, lEE -lu nu lea?>

27 Zəlubhononyə yia we 'bigvpali ð -yłae: <-Na bheli yia lv, we 'gbv, 'kpiabhlii -dəgbv -a 'siala, 'in -na dide yia we 'bha. -We ka gbv -wa, ð ka 'kwayli, 'in ð yia ð 'yi.>

28 «'In ð 'yu kpaša yia 'ce 'pa, ð nEE ð 'nia -budunwee nyni. ð dide 'tlaa, 'in ð yia ð bhuhhoe ni, ð mni -budunwee.

29 'In 'yu yia we 'bigvpali ð dide -yłae: <-Tali, in ka -mi -yła lubho nv -zv duun nya. In 'ni -slə -na weli yabhlogbəð nuŋwe -sa. 'In -zugba, -in 'ni -slə -ami wliyu yabhlogbəð 'nye, in -yð na -lima 'ka 'feti -sa.

30 -Na 'yu -ð -nyumə -na -li 'naabizɨwɨ nya ni, mə yia luv 'gbv, 'in -in yia 'kpiabhlii -dəgbv 'kadv -a 'siala ni 'bha!>

31 «ð dide nEE ð -yłae: <Na 'yu, -mi -yð 'mi mi 'yli weee nya. -Lu weee in kaa, we mi 'ya -na -nv nya.

32 Nu, -na bheli -na yia da -yð, ð ka tli, 'in ð yia ganə. ð ka mnə, 'in in yia ð 'yi. We 'gbv, -a mneni, -a 'ka 'feti 'kadv -sa 'mənə nya.> »

16

-Luu 'yliyəzənyə 'nyuuu gbv nine

1 -Zezu nEE ð 'binənyə -yłae: «'Yli yabhlo nya, 'ŋɨmmnyə yabhlo ka ð zəzənv 'yliyəzənyə yabhlo, 'in nyuma yia ð -yła fən 'tubhə mni nu: <-Na zəzənv 'yliyəzənyə mi -na zəzənv -nyuməda.>

2 Təv, ð yia ð zəzənv 'yliyəzənyə la, 'in ð nEE ð -yłae: <In ka 'di 'nyuu 'nv -na gbəgbəv. Lubho -we -in nua, -in -slolu 'mi we 'klv. -We ka gbv -wa, -in 'na 'ka -sləv na zəzənv 'yliyəzənyə -zə.>

3 «'In ð lubhononyə nEE ð 'dE dli zəe: <Na -kanyə -ka 'mi kwnEE -sa, sa in 'ka we nua? In 'ni late, in 'ka kpaalubho nv. 'In, in 'ka -kvn, zv -mvv bhaliə 'mi.

4 Aa! Da na -kanyə -ka 'mi kwnEE -sa, -we in 'kaa ləv, 'in nyuma təba 'ka 'mi 'bi 'nye, in -yi we!>

5 «'In -wa ð -kanyəð kpagbv mia 'wlv, ð yia wa la -bhlo -bhlo. ð yia tianv la, 'in ð nEE -məð -yłae: <Na -kanyəð kpagbv zuma mi -mi 'wluə?>

6 «-Məð yia we 'bigvpali ð -yłae: <'Kpi -balii glv gbv mia 'mi 'wlv.>

«'In ð nEE -məð -yłae: <-Na 'sebhə ni, -in -di la slvi, -in celi glv 'sə 'ya kugbua.>

7 «-Mv 'bigv, 'in ð lubhononyə yia 'yabhlo layibhae: <'In -mi, kpagbv zuma -in ka 'wluə?>

«'In -məð yia we 'bigvpali ð -yłae: <'Mnə bii glv gbv.>

«ð nEE ð -yłae: <-Na 'sebhə ni, -in celi glv -mnuə.>

8 «Nu, -luu 'yliyəzənyə 'nyuuu -kanyə yia ð 'ŋni kwali ð nacikakie 'gbv.> 'In -Zezu yia we 'wlvbha, gbəgbə nyae: «Nu, dvdv ni -gv -nyuma ka naci 'nyuu wa 'dekpə nyidi, we 'ka zli 'klv -nyuma -zi.>

9 -Zezu yia we -gvdə: <In nEE an -yłae: a dili nyuma 'tale, dvdvgv 'ŋɨmmni nya. Zli we yia an 'wvbə, 'in wa 'ka amiaə 'lakpasu kpa, -Lagəð -zəð.

10 «Nyime -ð mia tiklv -li yua -sESE lənvə, ð tiklv 'ya -li 'kadv lənvə. Nyime -ð 'nia -mi tiklv -li yua -sESE lənvə, ð 'ni 'ya tiklv -mi -li 'kadv lənvə.

11 A 'ni -mi tikli, 'in a 'ka dudu -gub 'nnumnili -we bhua la kpa, nyoo 'ka aun 'nnumnili -zonu yoo 'nyea?

12 'In a 'ni -mi tikli, a 'ka nyuma -putuu -lu kpa sa -yibheli, -we -wa amiaa -nu, nyoo 'ka we aun 'nyea?

A 'na 'bhulu 'gwezi 'wu amiaa -kanyo nya -ni

13 «Lubhononyo yabhlogbooo 'ni mneni o 'ka -cian 'so -yla lubho nu. Nu, 'yabhlo o yia 'wonyea, 'in o 'ka -bhloo zekali. 'Yabhlo -yo o yia lanee, 'in -bhlo 'ka o dodonnyumani. A 'ni mneni a 'ka -Lago -yo 'gwezi -yla lubho nu dabodu.»

*-Zezu gbaia Falizinyima -gv
(Mt 11.12-13, 5.31-32; Mk 10.11-12)*

14 'Gwezi nani Falizinyima dudu 'gbu, wa 'nua welunya -muni, -zugba wa pali -Zezu gla.

15 -Zezu nee wa -ylae: «Amia nua amiaa 'de nyuma tikli 'wu nyuma 'yliya 'wu, 'in -Lago -yi amiaa dli. Nu, -we mia 'kaduu nyuma 'yliya 'wu, 'wu -Lago nyea we.

16 «We 'ka 'Zan -Batisu bhla yli, -zugba Moizu titee 'sebhe -yo -Lagobbu -falpanyaa 'sebhe mi la. We 'ka wee bhla 'wobhu, -Lagoo nyumaa 'wlulapugbu wa gba. 'In nyuma duun gaa la, wa 'ka we zo pla.

17 Nu, yali -yo dudu mneni we 'ka labhu. 'In titee celidu 'ya yabhlogbooo 'ni mneni we 'ka 'sa labhu.

18 «Nyime o -ka o 'nwno kwnee -sa, o -ka 'nwno -putu kwa, gbonyuu o nua le. 'In -o -ka kwnee sanwno kwa, gbonyuu -moo nua le.»

'Nnumnyo -yo bobabhanyo -Lazali

19 -Muu 'bigu, -Zezu yia wa gbuu nine -muni 'pali: «'Nnumnyo yabhlo mi bhaa, 'ylinano -naanya ka -vale 'tea, 'mu o plaa 'wu. 'In 'yli weee zli, o saa 'feti 'muna nya.

20 -Muu bhla, bobabhanyo yabhlo wa laa -Lazali, -o ka ku 'gbia 'bhua la, -moo pu oo 'nnumnyoo -budunwee la.

21 'In lililunya -we bhlia oo 'nnumnyoo 'tabhle zo, -Lazali 'yibha yaa o 'ka we li. 'In -zugba gwinya muni o 'gbia 'yli la.

22 «'Yli yabhlo nya, bobabhanyo yia tli. 'In -Lagoo 'anzinya yia o Ablaamu kwesi kwa. 'Nnumnyo -moo yi 'yaa tli, 'in wa yia o 'bhlu.

23 'Nnumnyo mi siada -mo tilitnyaa dudu -gu, o 'bhua 'wlu 'wu, 'in o yia Ablaamu -yoyi 'pupi, -zugba -Lazali mi -moo kwesi.

24 Toon, 'in o yia 'wukupi: «Dide Ablaamu, -in 'yili 'mi nyazu, -in tie -Lazali, o 'ka o -kwitayaa 'mne 'nyu lu fa, 'in o 'ka na mo -gu lawotolu. Nu, in mi siada bhabha -seli -kosu 'wu.»

25 «'In Ablaamu yia we 'bigupali o -ylae: «Na 'yu, -in 'pa -bha dli nu, -in ka -nanuu zozonu weee 'yi zlume dudu -gu, -zugba -Lazali sia. -Sleen, wa mi -Lazali dli -belu -yopalida -seli, -zugba -mi -na sia.

26 'In 'ya, 'gbiwlu 'kadu mi a -yo -aun 'so nyidi. We 'gbu, nyuma -wa 'yibhaa wa 'ka -amiaa -gbe 'bhu, wa 'ka amiaa -gbe mni, wa 'ni we mneni. 'Sa -bhloo 'de, da -in mia, nyime yabhlogbooo 'ni mneni -moo 'ka 'ya -mo 'bhu, 'in -moo 'ka -amiaa -gbe yi.»

27 «'In oo 'nnumnyo nee: «Dide, -mi na bhuhoe, we -ka 'sa -mi, -in tie -Lazali na didee -budunwee.

28 Nu, in ka bhelia gbu, -Lazali kwa wa weli, wamia yi 'ya siasiada -muni yi.»

29 «Ablaamu yia we 'bigupali o -ylae: «Na bhelia ka Moizu titee 'sebhe -yo -Lagobbu -falpanyaa 'sebhe kwee, -we we gbaa wa -yla, wa zu we 'nunjwe!»

30 «'In ɔɔ 'ŋnɪmnunyɔ nɛɛ: <Dide Ablaamu, gbuzɔnu -wa, mu -nanu -wa 'bhie, nu, nyime yabhlo -ka -seli 'bhu tɪtlɪnyaa -gbɛ, ɔ -ka wa wɛli kwa, 'in wa 'bhitia wa dli.»

31 «'In Ablaamu nɛɛ ɔ -yɪlɛ: <-We Moizu titee 'sebhɛ -yɔ -Lagɔgbuu -falpanyaa 'sebhɛ gbaa, wa 'ni we 'nuŋwɛ zɔ, nyimɛ 'dɛ yi 'wusɔ tɪtlɪnyaa glaa, ɔ yi wa wɛli kwaoo, wa 'na 'ka ɔ wɛli 'wɔŋwɪnu.» >

17

Gbonyuu -yɔ nyimɛɛ -yɔgbɔ 'wɔtɪtɪe (Mt 18.6-7, 21-22; Mk 9.42)

1 -Zezu nɛɛ ɔ 'bɪnɔnya -yɪlɛ: «Gbɔ -we 'kaa nyima gbonyuu lɔkwa, we mi la 'kɔmɔv. Nyimɛ ɔ ka -gbɛ wee gbonyuu -ka 'bhu, gbonyuu mi ɔ -nu nya.

2 'In wa -ka ɔ tukpa 'kadɔ -bli -yɔ gbɔani, wa -ka ɔ gumunyu lɔ viteli, we nanɪ 'yɪ ɔ -nu nya. ɔ yi 'yɪlaasi -manu 'yabhlo gbonyuu lɔkwa.

3 A zɔ amiaa 'dɛ 'yɪlɔɔ!

«-Na bheli -ka gbonyuu lɛnu, -in palɪ we ɔ -yɪla la. ɔ -ka we yibheli, -in tɪ ɔ -yɔgbɔ 'wɔ.

4 -Na bheli -ka -mɪ -yɪla gbonyuu lɛnu -zakpa gbesɔ 'yɪ -bhlo nɔkplɛ, 'in ɔ -ka -na -gbɛ yi, ɔ -ka we yibheli, wee 'yɪ -bhloo 'dɛ nya -zakpa gbesɔ, -in tɪ ɔ -yɔgbɔ 'wɔ.»

-In 'yɪlɪmanɪ -amiaa dɪzɔzɔvɛ -gɔwɔla

5 'Yɪ yabhloo zɪ, -Zezuu tietienya nɛɛ ɔ -yɪlɛ: «Nyɪmaa -Kanyɔ, -in 'yɪlɪmanɪ -amiaa dɪzɔzɔvɛ -gɔwɔla.»

6 'In Nyɪmaa -Kanyɔ yia we 'bɪgɔpalɛ: «Amiaa dɪzɔzɔvɛ -ka -mɪ 'kienyi mutadu 'ya 'bhisa, a mnɛni a 'ka su -mɪni -yɪla gba: <-In 'tɪlɪ, -in 'ka -na 'dɛ faa mɪ gumunyu lɔ, 'in we zɔa aɪn 'nuŋwɛ.»

Lubhononyɔ nɔwɔ -lubho

7 «Sa 'bhisa: aɪn glaa, nyimɛ yabhlo ka lubhononyɔ yabhlo, kpaapanyɔ nya, 'nɔɔluu 'yɪlɔzɔnyɔ nya. Da -mɔɔ -ka kpaɔ 'bhu, ɔ -ka -mɔɔ -yɔyɪ, ɔ yi -mɔɔ -yɪla gba: <-In yi slɔi, -in 'ka lii?»

8 -Innya, nu, gbaa ɔ yia ɔ -yɪlɛ: <-In pi na lililu, -in 'bhiti -na -bana. -In wɪa na lililu, in -ka lilie bhia 'bhie, -in 'ka -na -nu li.»

9 ɔ 'ni mnɛni ɔ 'ka ɔ lubhononyɔ fuo 'pa, -we ɔ gbaa -mɔɔ -yɪla, -we -mɔɔ nuɔ lɛɛ 'gbɔ, we 'ni mɔv?

10 'Sa we mi 'yaa amiaa -nu nya: -we weee -Lagɔ gbaa a nu lɛ, a -ka we lɛnu, a gbaɛ: <Lubhononyɔ -kpɔa -amia -mia, -we -Lagɔ gbaa -a nu lɛ, 'mu -a nuɔ lɛ.» >

*-Zezu jipea *sɔlibhanya kugbua*

11 Da -Zezu mia -Zeluzalɛmɔ mnɪda, 'in ɔ yia Samalii -yɔ Galilee wɔgbelida 'plɪ.

12 Da ɔ plaa 'gbɛ yabhlo nɔkplɛ, 'in *sɔlibhanya kugbua yia ɔ yoo yi.

13 Wa -tlɔvɔ ɔ -yɔla, 'in wa yia 'wɔkpɪkɪɛ bhli: «-Zezu, -Slɔlunyɔ, -in 'yɪlɪ -aɪn nyazi!»

14 -Zezu 'yɪa wa -yɔ, 'in ɔ nɛɛ wa -yɪlɛ: «A mɪ amiaa 'dɛ -Lagɔbɔbɔnya 'klɔslɔlua.»

Da wa mia mnɪda, 'in wa yia 'pɔ.

15 Wa glaa, 'yabhlo yibhelia we 'ji nu, ɔ ka 'pɔ, 'in ɔ yia lɔbhiti, -zugba ɔ mnɪ -Lagɔɔ 'ŋnɪ, 'wɔkpɪkɪɛ nya.

16 ɔ bhli -Zezuu bhɔ -yɔ, ɔ yia ɔ 'wɪlɔ zɔfa, 'in ɔ yia ɔ fuo 'pa. ɔɔ nyimɛ mia, *Samalii -nyimɛ -wa.

17 Τῶν, -Zezu neε: «'Lee, nyuma kugbua 'nι 'pυυ, wa gbomnυa pny 'na?

18 'Mu we 'nι 'lakpayu -mῶnι 'wῶbhυ, nyume yabhlogbῶῶ 'nι 'wlukῶn lapῶpali, ῶ 'ka -Lagῶ fuo 'paa yii?»

19 'Bhie, -Zezu neε ῶ -ylaε: «-In -sῶ 'wῶ, -in mni. -Na dlizῶzῶe ka -mι pue.»

-Lagῶῶ nyumaa 'wlulapilie mι an nyidi (Mt 24.23-28,37-41)

20 Faliznyuma yia -Zezu layibha 'lee: «Lebhla -Lagῶῶ nyumaa 'wlulapilibhla 'ka nynia?» 'In -Zezu yia we 'bigῶpali wa -ylaε: «-Lagῶῶ nyumaa 'wlulapilie mia, wa'a 'yι we -yῶ 'yli nya.

21 Wa 'na 'ka gba nι, «A -tali, -Lagῶῶ nyumaa 'wlulapilie mι -seli!» 'in «We mι mῶ!» A yibheli we 'ji nι, *-Lagῶῶ nyumaa 'wlulapilie mι an nyidi.»

'Yι -we nya Nyumεε 'Yu 'kaa yi

22 'Bhie, -Zezu neε ῶ 'bιnῶnya -ylaε: «Bhla yabhlo yia nynia, 'in a 'ka gba, a 'ka *Nyumεε 'Yu 'yι, 'yι -bhlogbῶῶ nya, 'in a 'na 'ka ῶ 'yι.

23 Nyuma -ka gba: «ῶ mι -seli», 'in wa -ka gba, «ῶ mι mῶ», a 'na dli we dli 'wῶ -nι, 'in a 'na mni -mῶ -gwagwie nya -nι.

24 Sa 'nyu -ka 'yika 'pa, we -nyumali bhυa yalu gwedulida, 'in we mni we bhialida, zli Nyumεε 'Yu yia yia, 'sa ῶ yia -mia.

25 We mι nι, ῶ sia -slo bhabha, 'in desleεn -nyuma 'ka ῶ solῶ lapali.

26 «-We 'plia *Noweee bhla, Nyumεε Yuu yiyizli, mῶ -bhloo de yia lenυa.

27 Noweee bhla, nyuma mι lida, wa mι 'mada, wa mι kῶkwalida, wa mι wa 'ηwniyua yli zῶda, 'in Noweee batoo 'wῶ -gbla yli yia nyini. Nowee -gbla batoo 'wῶ, tῶn, zezeguda lυa, 'in 'nyu yia nyuma lasa.

28 «*Lῶtῶ bhla 'sa -bhlokpade we nυa: nyuma mι lida, wa mι 'mada, -zugba, wa zῶ lu, 'in wa pa -vale, wa pa kpaα, 'in wa sῶbha -budu.

29 'In 'yι -we nya Lῶtῶ 'bhυa *Sodῶmῶ, wee 'yι nya -Lagῶ kwililia -kosu -yῶ -bhuhui slo, 'in we yia wa lasa.

30 «'Yι -we nya Nyumεε 'Yu yia 'bhlewlυa, 'sa -bhlokpade we yia nυa.

31 «Wee 'yι nya, -ῶ -ka nyapεda -mι 'pipee, ῶ 'na mni ῶ 'gba 'wῶbhua -budu zῶ -nι. 'Sa -bhlokpade, -ῶ -ka kpaα -mι, -mῶῶ 'na bhitali lu -zῶ -nι.

32 A 'pa Lῶtῶ 'ηwnῶ dli -gu.

33 Nyume -ῶ -ka ῶ 'yliyῶgagie 'wῶgῶ, 'wῶ ῶ yia we bῶa. 'In -ῶ -ka ῶ 'yliyῶgagie 'wῶbῶ, kwεε we yia ῶ -tῶa.

34 In neε an -yla gbῶzῶnυ saε: wee 'yι -mni sabῶ, nyuma 'sῶ -ka lapida -mι, 'yabhlo wa yia 'wῶbhua, 'in wa 'ka -bha -gῶdῶ tι.

35 'Nwni 'sῶ -ka -lu bhuda -mι, 'yabhlo wa yia 'wῶbhua, 'in wa 'ka -bha ῶ -libheyi tι. [

36 Nyuma 'sῶ -ka kpaα -bhlo 'wῶ -mι, 'yabhlo wa yia 'wῶbhua, wa 'ka -bha ῶ -libheyi tι.]»

37 'In -Zezuu 'bιnῶnya yia ῶ layibha 'lee: «Nyumaa -Kanyῶ, da gbῶ -mni 'ka lenυa?»

'In -Zezu yia we 'bigῶpaliε: «Da 'kwie -ka -mι, -bha -ηwaaa -zlo mia.»

18

Gbῶwῶbhunyῶ 'nyuu -yῶ -dῶgbanηwnῶ

1 -Mῶb 'bιgῶ, -Zezu yia wa gbῶb nine 'pali, ῶ 'ka we wa 'kῶslolu nι, -Lagῶ wa 'kaa bhuhhoeda -tῶ 'kῶmῶb, 'kῶa 'na wlali wa 'ylila -nι.

2 «Gbῶwῶbhunyῶ yabhlo mia 'gbe yabhlo 'wῶ, ῶῶ sῶ -Lagῶ, 'in ῶῶ zῶ nyume yabhlogbῶῶ 'nῶηwε.

³ Wee 'gbe -bhloo 'de 'wɔ, -dɔgbɔn wɔnɔ yabhlo mi -bha 'ya. 'Kɔmɔɔ ɔ mɔna ɔɔ gbɔwɔɔbhunyɔɔ -gbe, 'in ɔ gbaa ɔ -ylae: <-In 'bhu in -yɔ na tɔnyɔ 'sɔɔ nyidi gbɔ 'wɔ>.

⁴ «'Yli weee nya, ɔɔ gbɔwɔɔbhunyɔɔ'ɔ ɔ ɔnɔnu we -yɔ. 'Bhie, 'yli yabhlo nya, 'in ɔ yia 'wluksɔn lapupal, ɔ nɛɛ ɔ 'dɛɛ dli zɔɛ: <'In sɔ -Lagɔ, 'in 'in zɔ nyime yabhlogbɔɔ 'nɔɔwɛ, gbɔzɔnɔ -wa.>

⁵ Nu, -dɔgbɔn wɔnɔ -mɔni mi 'mi sialida duuun 'gbɔ, ɔ gbɔ na yia 'wɔbhua. We 'ni -mɔɔɔ, 'in ɔ yia 'mi sialia 'yli weee nya.»

⁶ 'Bhie, Nyɔmaa -Kanyɔ yia we -gɔɔɛ: «-We ɔɔ gbɔwɔɔbhunyɔ 'nyuu gbaa, a pulɔ we yukwli!

⁷ 'In -Lagɔ naa, -mɔɔ -bhasanya -ka ɔ gbɛgbɛin 'wɔkpida -mi zɔɔkpɛ -yɔ jibheza, -mɔɔ 'na 'ka wa -yɔgbɔ 'wɔbhɔ tikli? 'Lee, we 'bɔ ɔ yia 'wɔgwɛlia yi?

⁸ In nɛɛ aɔn -ylae: -innya, wa gbɔ ɔ yia 'wɔbhua sɔɔ. 'In da Nyɔmɛɛ 'Yu -ka yi, ɔ yi dliɔnya dɔɔɔ -gɔ yli?»

Falizinymɛ -yɔ nison -gwezisanyɔɔ gbɔɔ nine

⁹ Nyɔma -wa yia wa 'de tikli -Lagɔ 'yiliya 'wɔ, 'in wa tɔlia nyɔma tɔɔɔ 'ylila, ma -yla -Zezu 'paa gbɔɔ nine -mɔni:

¹⁰ «Nyɔma sɔ mɔna -Lagɔɔɔɔ 'kadɔ zɔ -Lagɔ bhuhhoea. 'Yabhlo -wa Falizinymɛ, 'in -bɔɔɔ -wa nison -gwezisanyɔ.

¹¹ «'In Falizinymɛ -mɔni yia -Lagɔ bhuhhoe ɔ 'dɛɛ dli zɔɛ: <'Oo -Lagɔ, nyɔma -tɔɔɔ -wa 'wiɛnya, tɔɔɔ 'ni -mi tikli, 'in tɔɔɔ -yɔ 'ɔnɔnu -putu dia -budu 'wɔ. -Ami 'ni -maa 'bhisa -mi, 'in 'debbie, in 'ni nison -gwezisanyɔ -mɔni 'bhisa mi 'gbɔ, na paa -mi fuo.>

¹² Lɔkɔwlu -bhlo 'wɔ na pla 'sun 'yli 'sɔ, 'in -lu weee na yia, 'in na nyɛa -mi we kugbua -gɔ -bhlonɔ.»

¹³ «Nison -gwezisanyɔ -mɔɔ vlaa gwe, ɔ 'ni 'yibha ɔ 'ka yali yla, ɔ kpaɔ 'wlu la, 'in ɔ nɛɛ: <'Oo -Lagɔ, -in 'yli -ami gbɔnyuu -ɛnɔnyɔ nyazi.»

¹⁴ 'In -Zezu yia we -gɔɔɛ: «In nɛɛ aɔn -ylae: ɔɔ nyɔmɛ -mɔni, da ɔ mɔna ɔ -budunwɛɛ mɔna, ɔ -yɔ -Lagɔ ka weli -bhlo, we 'ka Falizinymɛ -zi, -Lagɔ ka ɔ -yɔgbɔ 'wɔtu 'gbɔ. Nu, nyɔmɛ -ɔ yilimania ɔ 'de, zɔ -Lagɔ yia ɔ belia, 'in nyɔmɛ -ɔ belia ɔ 'de zɔ, 'yilimania -Lagɔ yia ɔ.»

-Zezu ɔnɔmaa 'yilaasi 'nyu la (Mt 19.13-15; Mk 10.13-16)

¹⁵ 'Yli yabhlo nya, nyɔma yia -Zezu 'yuyolua -la, ɔ 'ka wa 'nyulanɔnɔ, wa kwɛ -gɔ lapalie nya. -Zezuu 'bunɔnya 'yia we -yɔ, 'in wa yia waa nyɔma vuvue bhli wa 'wluo kpilɛ nya.

¹⁶ 'In -Zezu yia waa 'yuyolua ɔ 'de -yɔbeli, 'in ɔ nɛɛ: «A 'tide 'yua 'yi, wa 'ka na -gbe yi, a 'na -kɔɔ wa 'yoo -ni. Nu, nyɔma mɔna sa 'yilaasi ni 'bhisa, -Lagɔɔ nyɔmaa 'wlulapilɛ mi -maa -nɔ nya.

¹⁷ In nɛɛ aɔn -yla gbɔzɔnɔ saɛ: -ɔ 'ni -Lagɔɔ nyɔmaa 'wlulapilɛgbɔ -yɔɔnɔnu 'yisɔkpilɛ 'bhisa, ɔ 'na 'ka -Lagɔɔ -gbe pla.»

'Nyɔmɔni nyimesɔyɔ (Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)

¹⁸ 'Yli yabhlo nya, Zuifɔɔ 'yugalinyɔ yabhlo 'yibhaa -Zezu laɛ: «Na -slolunyɔ -zɔnɔ, lɛɛ -lu in 'ka lɛnɔ, 'bhie, 'yiliyɔgagie -we 'nia bhloluda -ka, 'in in 'ka we 'yia?»

¹⁹ -Zezu yia we 'biɔɔpali ɔ -ylae: «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ -na la 'mi nyɔmɛ -zɔnɔ? We 'ni -Lagɔɔ 'debblogbɔɔ 'wɔbhɔ, nyɔmɛ -zɔnɔ 'ni -mi.

20 -In -yi -Lagoo *titenya: <-In -yo 'ηwno -putu 'na -dli -budu 'wɔ -ni* , -in 'na 'bhali nyime -ni, -in 'na yilili 'wie -ni, -in 'na zɔɔ nyime yo -yo -ni, -in zɔ -bha -na dide -yo -na 'nyaa.> »

21 Ɔɔ nyime nɛɛ: «Na -kanyo, in mi nyimeslo nya, 'in in yia tite -muni 'nɔŋwɛzɔvɛ bhli.»

22 -Zezu 'nɔa gbɔ -muni, 'in ɔ nɛɛ ɔ -yɛaɛ: «-Lu -we -in 'kaa lɛnɔ, we -tu 'wɔ -bhlo: -in 'pa -na zɔzɔnɔ weee pɛɔ, 'in -in 'ka we 'gwezi bobabhanya 'wɔladlili. 'In -in 'ka 'ηnumnie 'yi -Lagoo -gbɛ. -In -ka we lɛnɔvɛ bhia, -in yi 'mi 'bi.»

23 Nu, ɔɔ nyime 'nɔa weli -muni, ɔ mi 'ηnumniyo 'kadɔ nyaa 'gbɔ, 'in we yia ɔ dli sumani.

24 -Zezu 'yia we -yo nu, ɔɔ nyimeɛ dli ka sumani, 'in ɔ nɛɛ: «'Nnumniya 'ka -Lagoo nyumaa 'wlulapiligbe 'wɔ pla, -yo we -kalia!

25 'Nnumniyo 'ka -Lagoo nyumaa 'wlulapiligbe 'wɔ pla, we -kali -yo we -zi *-nyɔmɛɛ seenu 'bhoka 'wɔplile.»

26 Nyima -wa mia -Zezu yukwli polɔda, wa nɛɛ ɔ -yɛaɛ: «Aya! We -ka 'sa -mi, nyoo -mɔmɔ 'ka gbɔ 'wɔbhɔa?»

27 -Zezu yia we 'bigɔpalɛ: «-We ka lɛnɔvɛ nyima 'nia mneni, -Lagoo mneni we lɛnɔvɛ.»

28 Tɔɔn, Piɛli nɛɛ -Zezu -yɛa: «-In -tali, -a ka -amɔaa -lu weee -bha ti, 'in -a yia -mi 'bi yi.»

29 -Zezu nɛɛ wa -yɛaɛ: «In nɛɛ an -yɛa gbɔzɔnɔ sɛaɛ: *-Lagoo nyumaa 'wlu -lapilɛɛ 'gbɔ, nyooɔ nyoo -ka ɔ -budu klaa, ɔ 'ηwno klaa, ɔ bhelia klaa, ɔ didea -yo ɔ 'yua -bha ti,

30 -lu -duun ɔ yia 'yia bhla -muni nya, we 'ka -bha 'wɔzi. 'In -mɔvɛ 'bigɔ, bhla -we yia yia, 'in ɔ yia 'yliyɔgagie -we 'nia bhloluda -ka.»

-Zezu -zakpa tanɔ gbaa ɔ tlitɛ -yo ɔ 'wɔsɔ gbɔ (Mt 20.17-19; Mk 10.32-34)

31 -Zezu -yo ɔ 'binɔnya kugbua lɛ 'sɔ mi mniɔda, 'in ɔ nɛɛ wa -yɛaɛ: «A -tali, -Zeluzalɛmɔ -a mnia da. Gbɔ -we -Lagooɔ -falpanya cɛlia Nyimeɛ 'Yuu daa, -mɔ we yia lɛnɔvɛ.

32-33 Nu, nyima -wa 'nia -Lagoo -yi, -maa -yɛa wa yia ɔ wɛlaa. 'In -maa 'ka ɔ gla pali, -maa 'ka ɔ vɛli, 'in -maa 'ka ɔ -dlɛ -gɔ slu. Sɛlia wa yia ɔ, 'in wa 'ka ɔ 'bha, we 'yili taa zli, 'in ɔ 'ka 'wɔsɔ tlitɛnya glaa.»

34 Nu, weli -we -Zezu gbaa, we 'ji mi zizedaa 'gbɔ, ɔ 'binɔnya 'ni we 'wɔlanɔ.

-Zezu jipea 'lɔlɔnyo yabhlo Zelikoo gbe nɔkpɛ (Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)

35 -Zezu 'ka Zelikoo kwesi bea yi, 'lɔlɔnyo -di yoo ηwe -yo la, -zugba ɔ zla.

36 Ɔɔ 'lɔlɔnyo 'nɔa 'plɛplɛnyaa weli, 'in ɔ yia layibha, lɛɛ nɔ lɛa?

37 'In -maa nɛɛ ɔ -yɛaɛ: «Nazaletiyu -Zezu mia 'plɛda.»

38 Tɔɔn, ɔ yia 'wɔkpɛ: «*-Davidu 'Yu -Zezuɔɔ, -in 'yili 'mi nyazɛɔ!»

39 Nyima -wa mia -Zezu 'yu nɔda, 'in -maa yia ɔ 'wɛlɔ 'kpɛli, wa nɛɛ ɔ -yɛaɛ: «'Mu ηwe!» 'In ɔ yi 'yaa 'wɔkpɛ 'tɛɛɛ: «-Davidu 'Yuɔɔ, -in 'yili 'mi nyazɛɔ!»

40 -Zezu 'yiligbea, 'in ɔ nɛɛ nyima -yɛa, wa -yo ɔ 'sɔ yi. Da 'lɔlɔnyo bea ɔ kwesi, 'in -Zezu yia ɔ layibha:

41 «Lɛɛ -lu -in 'yibha in nɔ lɛ -mi -yɛlaa?»

-Moo yia we 'bigɔpalɛ: «Na -Kanyo, -in -blo na 'yili, in 'ka layi lɔ.»

42 -Zezu nɛɛ ɔ -yɛaɛ: «-Na 'yili -bloɛ, -na dliɔzɔvɛ ka -mi pue.»

43 -Bha -bhlokpade, ɔ bhlia layiyɛ, 'in ɔ yia -Zezu 'bi mni, -Lagoo 'ηni mniɛ nya. Nyumaa -zlo 'yia we -yo, 'in -maa yi 'yaa -Lagoo 'ηni mniɛ bhli.

* 18:20 Glekweli 'wɔ, we ji -wa nu: -wa kokwaha, wa -yo nyima -putu 'na -dli -budu 'wɔ -ni.

19

-Zezu-yo-Zasee

- 1 'Yli yabhlo nya, -Zezu plaa Zelikoo, o mi wee 'gbe 'wɔɔɔda,
2 'nnumninyo yabhlo mia -bha, *nisɔn -gwezisanyaa -kanyo nya, 'mo wa laa -Zasee.
3 O mi 'kli 'yida, -de nyoo -wa -Zezuu, o 'ka o -yoyu 'gbu. O mi nyume kibhe nya, nyumaa -zloo 'gbu, o 'ni mneni o 'ka o -yoyi.
4 'Yoo -we -Zezu mia kwada, -Zasee tlia -gwagwie la, su wa laa sikomolo -we 'yiligbea wee 'yoo nwe -yo, 'in o yia we -gbfa. -Zezu yia -bha 'plia, o 'ka o 'yu 'gbu.
5 -Zezu nynthia wee su zo, o ylaa yali, 'in o nee -Zasee -ylae: «-In 'sibhli la sibi, -na -gbe in 'kaa -zeen -gu.»
6 -Zasee 'sibhli la -gwagwie nya, 'in o -yo -Zezu 'so yia o -budunwee mni 'muna nya.
7 -Wa weee 'yia -bha, 'in -maa yia -Zezu zo nwanwenie bhli, wa nee: «Oo nyume ka gbonyuuu kwe -kanyo -gbe -gua mni.»
8 'In -Zasee yia Nyumaa -Kanyo 'yu be, 'in o nee o -ylae: «Na -Kanyo, in 'yibha in 'ka bobabhanya na zozonu kibhe 'nye. 'In nyoo in -ka 'gwezi duun kwee -sa, in 'ka -mo we -zakpa -mna 'nye.»
9 'In -Zezu nee o -ylae: «'Pupue ka -zeen -budu -mni zo pla. -We ka gbu -wa, -mi mi 'ya Ablaamu zaylinyume nya.
10 Ni, nyuma -wa mna, 'ma Nyumee 'Yu yia 'yilibanona, 'in o 'ka wa gbu 'wusa.»

*Zalubhonnya taa gbv nine
(Mt 25.14-30)*

- 11 Da nyuma mia -Zezuu weli yukwli poloda, 'in o yi 'yaa wa -yla gbv nine yabhlo 'pa. -We ka gbu -wa, da o cipaa -Zeluzalem -yo, 'in wa yia we 'wlukoon lapali ni, desleen -Lago slolua o nyumaa 'wlulapilie.
12 O nee wa -ylae: «'Nnumnyaa zaylinyume yabhlo mna dudu -putu -gu, wa 'ka o nyumaa 'wlulapilyo -zeli, 'in o 'ka luyi.
13 Da o 'kaa mni, 'in o yia o zalubhonnya glaa nyuma kugbua la. 'In o yia wa -can gbua -bhlo -bhlo 'woladlili. O nee wa -ylae: «A 'pali we -vale, 'in na luyibhla 'ka 'sa nyi.»
14 «'In o dudu -gu nyuma mi o 'wonyedaa 'gbu, wa yia nyuma o 'bi tie, 'in wa nee: «-A 'ni 'yibha nyume -mni pli -an 'wlu la.»
15 «Wa -zeli o nyumaa 'wlulapilyo, 'in o yia o dudu -gu luyi. Toun, o zalubhonnya o 'nyea zlume 'gwezi yoo, 'in o yia wa la. 'In -we wa 'yia, o 'ka we nwee yibheli.
16 «O zalubhonnyaa tanu yia, 'in o nee: «Na -Kanyo, 'gwezi -we -in 'nyea 'mi yoo, we -zakpa kugbua ka we -gubho.»
17 «Nyumaa 'wlulapilyo nee o -ylae: «We nani 'yili, zalubhonnyo -zou -in -mia. -In ka -lu -sele lenve 'yliyozu 'gbu, 'gbe kugbua na yia -mi yoo 'nyea, -in 'ka we 'wlulapili.»
18 «O zalubhonnyaa 'sonu yia, 'in -mo nee: «Na -kanyo, 'gwezi -we -in 'nyea 'mi yoo, we -zakpa gbu ka we -gubho.»
19 «Nyumaa 'wlulapilyo nee o -ylae: «-Mi -mni, 'gbe gbu na yia -mi yoo 'nyea, -in 'ka we 'wlulapili.»
20 «O zalubhonnyaa tanu yia, 'in -mo nee: «Na -kanyo, -na 'gwezi in zizea 'naa pi 'wu mu ni.
21 In mi -mi soday 'gbu, in yi 'saa nu. Ni, -in mi ditelonyo nya. -Lu -we -in 'ni ladi, 'mu -na bhua 'wu. 'In da -in 'ni 'mno 'pa, -bha -na dia 'mno.»

22 «Nyumaa 'wlulapilinyo nee o -yiae: «Zolubhononyo 'nyuu -in -mia. -Na 'dee nyee wele -gu, na yia -na -yogbu 'wobhua. -In yi we 'ji nu, dlitelonyo in -mia, 'in -lu -we in 'ni ladi, 'mu na bhua 'wu, 'mno -we in 'ni 'pa, 'mu na dia.

23 Lee ka 'gbu -in 'ni na 'gwezi banki 'wu kwa, we 'ka -gubhoa? 'In in -ka luyi, in 'ka -mo we -saa?»

24 «-Muu 'bigu, nyuma -wa mia -bha, o nee wa -yiae: «A -sa 'gwezi o kwee, -o 'yia we -zakpa kugbua a 'nye we -mo yoo.»

25 «Wa nee o -yiae: «-Amiaa -kanyo, -mo ka 'cin we kugbua kwee!»

26 «'In o yia we 'bigupalie wa -yiae: «In nee, -wa weee kaa -lu duun, wa -nu wa yia -gupalie. 'In nyume -o 'nia -lu duun -ka, we -selee de mia o kwee, kwee wa yia we o -saa.

27 -Sleen, na tonyuma 'nia 'yibha in pili wa 'wlu la, a -yo wa yi -seli, 'in a -di wa -blu na 'yibadi.»

-Zezu nynia -Zeluzalemv

(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Zn 12.12-19)

28 -Zezu bhia sa gbagbie, -muu 'bigu, o yia nyumaa -zlo 'yugali, 'in o yia -Zeluzalemv mu.

29 Da o mia Betifazee -yo Betani kwesi beda, -gogo wa laa *Olivusunyaa -gogo kwesi, 'in o yia o 'binonya 'so tie o 'de 'yu.

30 O nee wa -yiae: «'Gbe -we mia -meme -ain 'yu, da a -ka -mo nyini ni, -sokofali -dogbu a yia lubhu -jida ylia, nyume yabhlogbo 'ni -slo we -gu ladi, a -sa we lubhu, a -yo we yi -seli.

31 We -ka nyume yabhlo ka ain layibhae: «Lee -lu ka 'gbu a sa we lubhua?» A gba o -yiae: «-Amiaa -Kanyo 'yibha we.»

32 Waa tietienya muia, saa 'de -Zezu gbaa we wa -yla, 'in wa yi 'saa we yli.

33 Wa mi wee -sokofali -dogbu lubhu -sada, 'in we -cian yia wa layibhae: «Lee -lu ka 'gbu a sa we lubhua?»

34 'In wa yia we 'bigupalie: «-Amiaa -Kanyo 'yibha we.»

35 'Bhie, wa -yo wee -sokofali yia -Zezuu -gbe yi. 'In wa yia we wa 'naanya -gu lapali. 'In wa yia -Zezu we -gu -gblali.

36 Da -Zezu mia muia, -zugba nyuma -yo 'naa -slo sbe mu 'yloogblo o 'yu.

37 O 'plia Olivusunyaa -gogo yoo 'wu, o 'ka -Zeluzalemv cipaa yi, 'muna yea o 'binonya -zlo, 'in wa yia -Lago 'numunie bhli, weli 'tite nya, ninee 'nipaligbu weee ka da wa 'yiaa 'gbu.

38 'In wa nee:

«Nyumaa 'wlulapilinyo mia yida Jejitapee 'ni nya,

-Lago nywa o 'nyu la.

'Wototue -dlo -mi yali,

'in -Lago 'ni 'ylimani!»

39 Faliznyuma -tolba mia nyumaa -zlo glaa, wa nee -Zezu -yiae: «-Solunyo, -in gba -na 'binonya -yla wa 'mu nyee.»

40 -Zezu yia we 'bigupalie: «In nee ain -yiae, wa -ka nyee 'mu, 'in tokpanya kpa 'wu!»

-Zezu wia -Zeluzalemv 'gbu

41 -Zezu nynia -Zeluzalemv kwesi, o -talia wee 'gbe -gu, 'in o yia we 'gbu wi.

42 O nee: «Cin, -Zeluzalemv, -we 'kaa -mi 'wototue -dlo 'nye, -in -ka yaa -zee in yli nya we yibheli, we nan 'yli. Nu, -sleen we mi zizada -mi kwee 'gbu, -in 'ni mneni -in 'ka we 'yi.

43 -We ka gbu -wa, bhlaya yia nynia -na -nu nya, 'in -na tonyuma 'ka -mi 'suo bibeli. 'In wa 'ka -mi 'wokla so weee lu.

⁴⁴ Ni, la wa yia -in -yo -na nyuma 'so -saa. -Na -budunya wa yia wlaa, we tokpa 'na 'ka -gu laddidida -tu. -We ka gbv -wa, bhla -we nya -Lago 'yilia -mi nyazi, 'in o yia -mi 'wosaa yi, -in 'ni we yibheli.»

*-Zezu vua -valepanya -Lagobudu 'kadu njwee
(Mt 21.12-17; Mk 11.15-19; Zn 2.13-22)*

⁴⁵ -Zezu mnia -Lagobudu 'kadu njwee, 'in o yia -valepanyaa vuvue bhli.

⁴⁶ O nee wa -yiae: «We mi celida -Lagosebhe 'wue:

«Na -budu mia, -Lago -bhuhhoe -budu -wa.»

'In 'mu amia nua 'wienyaa zizeda 'wu.»

⁴⁷ 'Komuu, -Zezu slolua nyuma -Lagobudu 'kadu zo, -zugba, *-Lagobubonyaa -cian klaa, -Lago titee gwesanya -yo Zuifvu 'yugalinya yia 'kli, wa 'ka o 'bha.

⁴⁸ 'In sa wa 'kaa nu, wa 'ka o 'bha, 'sa 'ni -mi. -We ka gbv -wa, nyuma duun ka o njwee weli -zonuu yukwli polue -mani.

20

Da -Zezuu gbvleno se 'bhulva?

(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)

¹ 'Yi yabhlo nya, -Zezu mi nyuma gbv -sloluda -Lagobudu 'kadu zo, -zugba o gba wa -yia -Lagobvu. 'In -Lagobubonyaa -cian klaa, -Lago titee gwesanya -yo Zuifvu nyuma kpasu yia o -gbe yi.

² 'In wa yia o layibhae: «Se -mumu nya -na nu gbunya -muni lea, -in gba we -ain -yia. 'In nyoo 'nye -mi we leno sea?»

³ -Zezu yia we 'bigupali wa -yiae: «Gbvu go -bhlo na yi 'yaa amia layibhaa.

⁴ Nyoo tie *Zaan o batizee nyuma, -Lago -wa yaayu, nyuma -wa yi? A gba 'mi -yia we.»

⁵ 'In wa yia we -gu kpelle bhli wa 'dekpva nyidi, 'in wa nee: «-A -ka gba, -Lago tiea o, 'in o yibhaa -ain lae: «Lee ka 'gbv a 'ni Zaan weli 'wuwunua?»

⁶ 'In -a -ka gba: «Nyume tiea o, 'in nyumaa -zlo bhaa -ain gboku 'wu. -We ka gbv -wa, nyuma -yi we 'ji nu, Zaan mi -Lagobvu -falpanyo nya.»

⁷ We 'gbv, wa yia we 'bigupali -Zezu -yiae: «-O tiea Zaan, -a 'ni o -yi.»

⁸ 'In -Zezu nee wa -yiae: «-Aa. We -ka 'sa -mi, -o 'nyea 'mi wee gbunya -muni leno se, -ami 'na 'ka 'ya -moo -kanyoo 'hni ain -yia gba.»

Nokple 'ylinyunya -wa nwa -dlakpaalubho

(Mt 21.33-46; Mk 12.1-12)

⁹ -Muu 'bigv, -Zezu yia nyumaa -zlo gbvu nine -muni 'pali: «Nyume yabhlo 'paa -dlakpaal, 'in o yia we -gu -busalubhonunya lapali. 'In o yia -mo -gwile -lakpa 'wu mni.

¹⁰ Da -dloya -sa bhla nynia, 'in o yia o zolubhononyo yabhlo tie -busalubhononya 'bi, wa 'ka o -nu wla. 'In waa -busalubhononya -mani yia o zolubhononyo -moni bhiti, 'bhie, wa yia o vu kwe klo nya.

¹¹ 'In o kpaal -kanyo yi 'yaa o zolubhononyo -putu tie. 'In waa -busalubhononya yi 'yaa -moo bhiti, wa yia o veli, 'in wa yia o vu kwe klo nya.

¹² O yi 'yaa o zolubhononyaa tanu tie. Wa nu 'yaa -moo le, 'in wa yia -moo kpaal -gnima viteli.

¹³ «Oo -dlakpaal -kanyo nee: «Sa in 'ka nua? Na yu, -o ka ze in -kalia, 'mo na yia tiea. Na dli zo nu, -bha wa yia o zva.»

¹⁴ «Nu, da -busalubhononya 'yia o 'yu, wa nee wa 'dekpva nyidi: «-O 'kaa cu o kpaal -kanyoo 'bi li, mo ni. -A 'bha o, 'in wee kpaal 'ka -amial -nu -ze.»

¹⁵ 'In wa yia o kpaal -gnima viteli, 'in wa yia o 'bha.»

'In -Zezu yia layibhae: «'Lee, sa o -dlakpaal -kanyo 'ka wa nua?»

16 Yia o yia, o 'ka o -busalubhononya -manu 'bha, 'in o 'ka wee kpa a nyuma -putu yoo 'nye.»

Da nyuma 'nua wee weli -minu, 'in wa nee: «-Gbaa! -Muu 'na 'ka lenu!»

17 'In -Zezu ylaa wa, o nee: «Weli mia da celida, sa we 'ji mia?»

↳Tokpa -we -buduu bhanya -saa kwene,
mu -zea -buduu gwigwiyli -tokpa -zonu.»

18 Nyoo nyoo -ka wee tokpa -minu -gu bhili, la o wowlaha. 'In wee tokpa -ka nyoo -gu bhili, o tpu we saa.»

*Nison -gwezi plube Sezaa kwee
(Mt 22.15-22; Mk 12.13-17)*

19 -Lagoo titee gwesanya klaa, -Lagoo bonyaa -cian klaa, wa ka we 'jiyibheli nu, ma -yo -Zezu -saa wee gbuu nine. Wa mi 'kli 'yida, wa 'ka -Zezu kpa -bha -bhlokpade, 'in wa yia nyumaa -zlo so.

20 Wa mi sa -Zezu -kuda, -muu 'bigu, 'in wa yia o 'wiemi gbuu lenunya yoo 'pa, -wa nua wa 'de nyuma tikli 'bhisa. Waa nyuma -manu 'ka o zabhli, o layibhie nya. 'In weli -kpuu -ka o nye 'tla, wa 'ka o gbv 'wlu di, 'in duubu 'wlulapilunyoo kaa 'tite -yo se, wa 'ka o -moo yoo 'nye.

21 'In wa yia o gbv -minu layibhae: «-Amiaa -Slolunyo, -we -na gbaa, 'in -na slolua, -a -yi we 'ji nu, we tikli. -'in yla nyume -kwikwi. Sa -Lago 'yibhaa nyume -mi, mu -na slolua gbuzonu sa.

22 'Yoo -amiaa tite nye -ain, -a plubu *Sezaa kwee nison -gwezi yaayu, -a 'na plubu we -nu?»

23 -Zezu yibhelia wa -dawlili 'ji, 'in o nee wa -ylae:

24 «A -slolu 'mi *Wlamu -tama yabhlo 'klu. Nyoo ka 'wlu -yo o nyu mi we -gva?»

'In wa nee: «Sezaa -wa.»

25 'In o nee wa -ylae: «-We -ka *Sezaa -nu, a 'nye we Sezaa yoo. 'In -we -ka -Lagoo -nu, a 'nye we -Lago yoo.»

26 Weli -we o mia gbada nyumaa -zlo 'yu, we -muu -gu wa 'kaa o kpali, -muu 'ni 'yi. Nu, o gbuu 'bigupali weli ka wa nyegaga -subhalu 'gbv, wa yia nye 'muda -tu.

*Lee, tilitnya yi 'wusoo?
(Mt 22.23-33; Mk 12.18-27)*

27 *Sadusenyuma, -wa gbaa tilitnya 'ni mnenu wa 'ka titlie lu 'wuso, ma bea -Zezu kwesi, 'in wa nee o -ylae:

28 «-Amiaa -kanyo, Moizi ka we celi -ain -yla titee 'sebbe 'wue: «Nyume -ka 'nyoo -ka, o -ka tli, o 'ni 'yu -ka, o bheli kwa o -dugbadaa. 'In o -yo oo 'nyoo -so 'ka o bheli zba lala, 'in -moo 'nyu 'ka duubu -gu -tu.»

29 Nu, zlime nyume yabhlo ka nukpasuyua gbeso. Wa kpa kpa 'nyoo, o 'ni gwali, 'in o yia tli.

30 Wa 'sonu yia oo 'nyoo kwa.

31 'Bhie, wa tanu yia o kwa. 'Sa we nua waa bhelia gbesoo -nu nya, wa 'de weee -yo o 'ni gwali, 'in wa yia tli.

32 Wanuu 'bigu, 'in oo 'nyoo -moo yi 'yaa tli.

33 Nu, waa bhelia gbeso ka oo 'nyoo -moo kwa -bhlo -bhlo. 'In 'yili -we nya tilitnya yia 'wusoo, nyoo ka 'nyoo o -mia?»

34 'In -Zezu yia we 'bigupali wa -ylae: «Bhla -minu nyuma mi kokwalida.

35 Nu, nyuma -wa -Lago -saa -bha, 'in -wa kaa we 'klu, wa 'ka 'wuso tilitnya glaa, 'in wa 'ka duubu lolu -gu mu, wa 'na 'ka kokwali.

36 Nu, -wa 'ni -slen mnenu wa 'ka tli, -we ka gbv -wa, wa 'wlu -Lagoo 'anzunya. Wa mi -Lagoo 'yua nya. -Lago ka wa 'wobhu tilitnya lu, 'in wa yia 'yiliyogagie 'yi.

³⁷ Moizɩ ka we -sɩlɔlɩ vaa, nu, tɩtɩnya yia 'wɔsɔa, 'in wa 'ka 'yɩliyɔgagɩe 'yɩ. Da misagɔsu pilee -bhoa 'yɩ, 'in ɔ yia Jejitape la: «Ablaamuɔ -Lago, Izaku -Lago, Zakɔbuɔ -Lago.» »

³⁸ 'In -Zezu yia we -gɔdɩe: «Wɛɩ -mɩnɩ slɔlɩ nu, -Lago mia, 'yɩliyɔganyaa -Lago -wa, ɔ 'nɩ tɩtɩnya -Lago. Nu, wa 'de weee mɩ 'yɩliyɔganyaa nya -Lago 'yɩliya 'wɩ.»

³⁹ -Lago titee gwesanya tɔɩba nee -Zezu -ylaɛ: «-Amɩaa -slɔlɩnyɔ, -we -in gbaa, gbɔzɔnu -wa.»

⁴⁰ 'In waa nyuma 'nɩ 'masɩɛn 'yɩbha, wa 'ka gbɩ -putu ɔ layɩbha.

-Lago -Bhasanyɔ mɩ -Davidu -Kanyɔ nya
(Mt 22.41-46; Mk 12.35-37)

⁴¹ -Zezu nee wa -ylaɛ: «Lee ka 'gbɩ wa gba -Lago -Bhasanyɔ mia, -Davidu yu -wa?»

⁴² Nu, -Davidu 'debbie -gbolu nee Luɔsebbie 'wɩe:

«Jejitape nee na -Kanyɔ -ylaɛ:

«-In -dɩ da la na lilisɔɩ.

⁴³ 'In in 'ka -na tɔnyɩma -na bhɩ zɔ lapali,

-in 'ka wa -gɩ nɔ.» »

⁴⁴ Nu, sa ɔɔ -Lago -Bhasanyɔ 'ka 'ya -Davidu 'yu -zea?»

A 'na nɔnu -Lago titee gwesanyaa lenvgbu le -nɩ
(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40)

⁴⁵ Da nyuma weee -wa mia -bha, wa mia -Zezu yukwɩ pɔɩɔda, 'in ɔ nee ɔ 'bɔnyaa -ylaɛ:

⁴⁶ «A zɔ amɩaa 'de 'yɩliyɔ -Lago titee gwesanyaa gbɛgbɛin. Wa 'yɩbha tɩɩɔ -bana 'kadɩ 'wɔplaphe, -zugba wa zie we nya. 'In wa 'yɩbha wa -sa wa fu, wa 'nɔɔwɛzɔwe nya -zejila 'wɩ. -Lagɔbudu zɔ -yɔ 'fetɩnya -gɩ, 'yugbɛin ladɩɩe wa 'yɩbhaa kpe -zɔnɩnya -gɩ.

⁴⁷ -Dugbarɩni wa saa -maa -lu weee kwɛɛ. 'In wa bhuhoea -Lago nyuma 'yɩliya 'wɩ kpokpo, nyuma tikɩ 'bhisa. We 'gbɩ, -Lago yia wa -yɔgbɩ 'wɩbhua, 'in wanɩ -kasɩ 'ka nyuma tɔɩbaa -nu 'wɩzi.»

21

Bobabha -dugbarɩni
(Mk 12.41-44)

¹ -Zezu ylaa ɔ 'de kwesi, 'ɩnumɩnya mia 'gwɛzi -gbo 'wɩ palɩda -bhlo -bhlo, -Lagɔbudu 'kadɩ zɔ, 'in ɔ yia wa -yɔyɩ.

² Wee bhla -bhlokpade nya, bobabha -dugbarɩni mia wee -gbo 'wɩ tamayua 'sɔ palɩda, 'in ɔ yɩ 'yaa -mɔɔ -yɔyɩ.

³ -Bha -Zezu gbaa: «In nee aɩn -yla gbɔzɔnu saɛ, bobabha -dugbarɩni -mɔnɩ wɩaa duun, mɔ -zia wa 'de weee 'wɩ.

⁴ 'Nɩnumɩnya mia, 'gwɛzi -we wa gbɩ 'nɩa 'wɩ -mɩ, 'mɩ wa wɩaa. 'In ɔmɔ, ɔ boba 'wɩ, 'gwɛzi -we ɔ 'kaa lili, 'mɩ ɔ wɩaa.»

-Zezu gbaa -Lagɔbudu 'kadɩ -wɩwɩwe gbɩ
(Mt 24.1-2; Mk 13.1-2)

⁵ -Mɩ 'bigɩ, nyuma tɔɩba mɩ -Lagɔbudu 'kadɩ 'yɩlinanɔ gbɩ gbada. Tukpa 'nanɩ wa 'sɔbhala we klaa, 'in -lu 'nanɩ wa 'nyeɔ -Lago, -we nya wa namanɩ we zɔ 'yɩ, we 'gbɩ. 'In -Zezu yia we 'bigɩpalɩ wa -ylaɛ:

⁶ «'Yɩnya yia yia, -buduu tukpanya a yia de -yɔ -gɩladɩɩɩda, we 'yabhlogɔɔ 'na 'ka we -libheyi -gɩ -tɩ. Jitea we 'de weee yia.»

Gɔnyɩi 'kaa lenv dɔdɩv bhɩabbie 'yu
(Mt 24.3-14; Mk 13.3-13)

7 'In wa yia o laybhae: «-Amiaa -slolunyɔ, lebhla -mɔɔ 'ka lenɔa? Lee -lu 'ka wee -li -minu lenubhla -slolua?»

8 'In -Zezu yia we 'bigɔpaliɛ: «A zo amiaa 'de 'yliyɔ, nyime 'na nonɔ ain -dawli -ni. Nu, nyima -duun yia na 'ɲni -gu yia, 'in wa 'ka gbae: «-Ami -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ!» 'In: «We bhla ka nyini!» Nu, a 'na nonɔ wa 'bi -ni.

9 Da a -ka tɔgɔgɔe -yɔ -yɔwɔsɔsɔlɔee 'di 'nɔ, a 'na nonɔ nyanɔ -ni. We mi nu, we nu le tia. Nu, -mɔɔ 'ni deɛleɛn dɔdɔɔ bhulida.»

10 'Bhie, o yia we -gɔdie: «Tu yia laga 'sɔ nyidi 'wɔsɔa. 'In nyimaa 'wlu-lapilunyɔ yabhlo 'ka nyimaa 'wlu-lapilunyɔ -gɔdɔ -yɔwɔsɔlɔ.

11 Dɔdɔ yia zuklua, ɲwɔ yia yia, 'in gu 'kadɔ yia nyima -yɔbhoa dɔdɔɔ da weee. -Nanagbɔnya -yɔ gwɛdigbɔnya wa yia -yɔyia yali, 'in we 'ka nyima -nyanigbɔ -gɔ -la.

-We 'kaa -Zezuu 'binɔnya yli mɔ ni

12 «'In -mɔɔ weee 'yu, kpaɔ wa yia ain, wa 'ka ain 'kliyie 'wɔpali, wa 'ka ain -Lagɔɔbudunya zo kwa, wa 'ka amiaa -yɔgbɔ 'wɔbhhu, 'in wa 'ka ain -kasɔ 'wɔpa. Nyimaa 'wlu-lapilunyɔ -yɔ dɔdɔɔ 'wlu-lapilunya 'yu wa yia ain kwaa na 'gbɔ.

13 -We weee mia de yia lenɔa, 'in na gbɔnya ka da a 'yia, a 'ka we gba.

14 -We a 'kaa gba, a 'ka amiaa 'de gbɔ -gɔ -sa, a 'na pɔpali we 'wlukɔɔn la -ni. 'In a 'na lɔlɔ we 'gbɔ dli -ni.

15 Nu, na 'debhie -gbolu yia ain gbɔyilo weli ɲwee zɔa. Sa amiaa tɔnyuma 'na 'kaa we kpɛli, 'in wa 'na 'kaa we 'bigɔpali weli 'yi, 'sa.

16 Nu, amiaa didea -yɔ amiaa 'nyaanya, amiaa bhelia, amiaa nyuma -yɔ amiaa 'talea yia ain wlaa. 'In wa 'ka ain glaa nyima duun 'bha.

17 Na 'gbɔ, nyima weee yia ain 'wɔnyea.

18 Nu, amiaa 'wluonyii gɔ yabhlogbɔɔ 'nia mnɔa yi.

19 We 'deɛ 'gbɔ, a kpa amiaa 'de la -kli, 'in a 'ka 'yliyɔgagie -zɔnɔ 'yi.

-Zezu gbaa -Zeluzalemɔ -wɔwɔlɔee gbɔ

(Mt 24.15-21; Mk 13.14-19)

20 «Da a -ka we -yɔyi, -Zeluzalemɔ tɔnyimaa 'slɔja ka we gbeli, -zugba a yibheli we 'ji nu, -Zeluzalemɔ gbee labhubhla ka cɔpa.

21 -Mɔɔ bhla, -wa -ka Zudee -dɔdɔ -gɔ -mi, -maa -yɔ -gwagwie mɔ zizea -gɔgɔnya 'wlu. -Wa -ka -Zeluzalemɔgbe nɔkple -mi, -maa 'tia wee 'gbe nɔkple. 'In -wa -ka kpaɔ -mi, -maa 'na yili -zɔɔ -ni.

22 Sa -Lagɔ 'kaa o nyimaa -yɔgbɔ 'wɔbhhu, wee 'ylnya nɔkple mɔ ni. We mi celida, 'in le we yia nɔa.

23 Lee gbɔnyuu yi 'sa, nɔkplabhue ɲwɔni -yɔ -wa mia 'yua 'nyenida ylia, wee 'ylnya -mɔni nya! Nu, siasie 'kadɔ yia wee dɔdɔ -gɔ yia. 'In -Lagɔɔ 'ce 'ka -mɔ -nyima -yɔwɔsɔlɔ.

24 'Bhaa wa yia tɔlɔa tɔgɔgble nya, 'in wa 'ka tɔlɔa dɔdɔ -putunya -gɔ kwa gali nya. Nyima -wa 'nia Zuifu, -gɔ wa yia -Zeluzalemɔ nɔa, wa 'ka we su, 'bhie, wanɔɔ bhla 'ka 'saa bhia.

Nyimeɛ 'Yuu yiyie

(Mt 24.29-31; Mk 13.24-27)

25 «Gwɛdili wa yia -yɔyia, 'in dɔdɔgɔ -nyima -weee dli 'ka sumani, nyanɔ 'ka wa 'wɔsɔlɔ.

26 'In -we weee yia lenɔa dɔdɔ -gɔ, 'mɔ nyima mia 'wlukɔɔn lapɔpalida, we dli -sulo yia wa 'bhia. Nu, yali 'tite weee yia zuklua.

27 Nu, Nyimeɛ 'Yu wa yia -yɔyia yida yalɔpɔpa -gɔ, o 'tite -yɔ o 'ɲnumnie nya.

28 Da wee gbɔnya -mɔni lenɔe -ka gwedi, a 'yiligbe gege, 'in a 'bhu 'wlu 'wɔ. Nu, -Lagɔɔ amiaa gbɔwɔsayli ka cɔpa -kwɛin.»

*-We figisu slolua mv ni
(Mt 24.32-35; Mk 13.28-31)*

²⁹ 'In o yia wa gbubu nine -muni 'pali. O nee wa -ylae: «A yla figisu -yo su -tolba weee -muni!

³⁰ Da a -ka we -yoyi nu, we mi topoda, a yibheli we 'ji nu, 'nyu -lba bhla ka cipa.

³¹ 'Sa -bhlokpade, da a -ka gbunya -muni lenve -yoyi, a yibheli we 'ji nu, -Lagoo nyumaa 'wulupilie ka cipa.

³² In nee ain -yla gbuzonu sae: desleen -nyumaa 'de weee 'na 'ka tli, 'in wee gbunya -muni 'kaa lenu.

³³ Nu, la yali -yo dudu yia 'bhua, na weli 'na 'ka labhu 'mnumnu.

A -tu yliyogada

³⁴ «A zu amiaa 'de 'yliyoo! A 'na yeli amiaa dibhe 'fetunya -yo nu bhabhaa mamie -ni, 'in a 'na lolodli dudu -gubu -lii 'gbu -ni. We 'ni -mubu, 'in Nyumee 'Yuu yiyiyi tlalia ain.

³⁵ Nu, sa 'sowli tlalia zibhi, 'sa -bhlokpade wee yli -muni yia dudugv -nyuma wee 'tlalia.

³⁶ We 'de 'gbu, a -tu 'yliyogada, a 'na njwona 'yala -ni. A -tu -Lagoo bhuhhoeda 'komuu, a 'ka 'tite 'yi, 'in gbu weee yia yia, a 'ka we lu. 'In a 'ka Nyumee 'Yu 'klu 'yigbee mneni.»

³⁷ Zli, -Zezu slolua nyuma -Lagobudu 'kadu zo. 'In jibheza, o mnia lapia -gogo wa laa *Olivosunyaa -gogo 'wlu.

³⁸ Zlokpae 'tutu, 'in nyumaa -zlo yia -Lagobudu 'kadu zo, o weli yukwli polba.

22

*Zuifvu 'yugalnya zva -Zezuu -yogbu
(Mt 26.1-5; Mk 14.1-2; Zn 11.45-53)*

¹ *'Floo -we 'nia goo -yo -ka, -we ka 'feti dia gwe *'Wozitylu 'feti zli, we ka cipa.

² -Lagobubonyaa -cian -yo -Lagoo titee gwesanya 'yia 'kli, wa 'ka -Zezu 'bha. Nyumaa -zlo gbelia -Zezu, wa sosvee 'gbu, wa 'ni we mneni.

*Zudası nva -Zezu -dawli 'wu
(Mt 26.14-16; Mk 14.10-11)*

³ Nu, -Zezuu 'binonya kugbua le 'soo lo -nyume yabhlo wa laa Zudası Isikalitv, -Saatan ka o 'wu pla.

⁴ Sa Zudası 'kaa -Zezu wla, 'in o yia we gbaa mni -Lagobubonyaa -cian -yo 'sljia kva -Lagobudu 'kadu njwee -cian -yla.

⁵ Wa yia wa 'muna 'wola. 'In wa nee o -yla, wa 'ka o 'gwezi 'nye.

⁶ Zudası njwua we -yo, 'in sa o 'kaa wa -Zezu yoo 'nye, 'in nyumaa -zlo 'na 'kaa we 'jiyibheli, -zugba o taha we 'yoo da.

*-Zezu nee o 'binonya pi 'Wozitylu 'feti -gv -lililu
(Mt 26.17-25; Mk 14.12-21; Zn 13.21-30)*

⁷ Yli -we nya wa 'kaa 'Wozitylu 'feti -gv *bhlahleyua 'bha, we -yo 'Floo -we 'nia goo -yo -kaa 'feti, we 'yli ka nyini.

⁸ 'In -Zezu yia Piel -yo Zaan tie, o nee wa -ylae: «A mni -ain -yla 'Wozitylu 'feti -gv -lililu pia, -a 'ka we li.»

⁹ 'In wa yia o layibhae: «Mo -in 'yibha -a mni we pilia?»

¹⁰ -Zezu nee wa -ylae: «Bhla -we nya a -ka -zoo plaa yi ni, nyume yabhlo a -yo o yia gbelia, o ka 'nyunyida 'wlu. -Buduu -we zo o yia plaa, a pla o 'bi.

11 A gba -buduu -kanyo -ylae: («Amiaa -slolunya nee, -buduu 'yu -we zo -yo o 'bunonya 'kaa 'Wozitiylu 'feti -gu -lililu li, da we mia?»)

12 -Buduu 'yu 'kadu mia we 'wlu, -we kaa -goladi -li -zonu zo, 'in o slolua we an da. -Bha a yia wee -amiaa lililu pia.»

13 'In wa yia mni, 'in sa -Zezu gbaa wa -yla, 'in wa yi 'saa we yli. 'In wa yia 'feti -gu lililu pi.

Nyuraa -Kanyoo -mawb -lililu
(Mt 26.26-30; Mk 14.22-26; 1 Kol 11.23-25)

14 Da lilibhla nynia, 'in -Zezu -yo o tietienya yia lililu gwe ladi.

15 O nee wa -ylae: «In 'yibha in -yo an 'ka 'Wozitiylu 'feti -gu -lililu li dhi weee nya, 'bhie, na siasia yli 'ka nyini!

16 Nu, in nee an -ylae: we 'bhu -zeen 'wu, in 'nia lililu nu -putu lia yi. Zhi a -ka wee lililuu 'ji 'wolanu kpeen kpeen, -mo -Lagoo 'wlulapilgbe 'wu, we zhi na lia we.»

17 -Zezu 'bhua nu -kopo 'wu, 'in o yia -Lago fuo 'pa. 'In o nee: «A 'bhu 'kopo nu 'wu, a dlili we nokpla -lu a 'dekpva nyidi.

18 Nu, in nee an -ylae: we 'bhu -zeen 'wu, in 'na 'ka 'masleen nu 'ma, 'in -Lagoo nyuraa 'wlulapilie 'kaa yi.»

19 -Muu 'bigu, o 'bhua 'floo 'wu, 'in o yia -Lago fuo 'pa. O didhia we la, 'in o yia we wa 'woladlili. 'In o nee: «-We mia da na ku -wa, 'mu in wlaa amiaa 'gbu. A li wee 'floo -mni, 'in a 'ka 'mi ligbeda -tu bhla weee nya.»

20 Wa bhua lilie, 'in -Zezu yi 'yaa 'sa wa nu -kopo yoo 'nye. 'In o nee: «Wee 'kopo -mni -wa -Lago -yo nyura 'soo *wosuslolue -lolu, -we ka 'gbu na 'pion yia jite amiaa 'gbu.

21 «'In a yla: -o 'kaa 'mi pelu 'pa nyura kwee, o mi da. Na so -yo o so mi lililu lu kna -bhlogboo 'wu.

22 Gbozonu -wa, sa -Lago 'yibhaa we, 'sa Nyumee 'Yu yia mnia. Nu, nyume -o 'kaa o wla, 'in wa 'ka o 'bha, gbonyuu mi -moo -nu nya.»

23 'In wa yia layibhalie bhli: «-Ain glaa nyoo 'ka -muu lenua?»

-Ain glaa nyoo -wa 'kadva?

24 -Zezuu 'bunonya nyidi kpelie 'kadu yia -bha -bho. Wa 'yibha, -o -wa wa glaa 'kadu, wa 'ka o yibheli.

25 -Zezu nee wa -ylae: «Dudugu -nyuraa 'wlulapilnya pilu wa 'wlu la, 'tite wee nya. 'In -wa kaa wa, -maa 'yibha wa la -maa gbuzonu lenunya.»

26 'In amia 'na nunu 'sa -maa 'bhisa -ni. Nu, -o -wa 'kadu an glaa, o -mi 'yisokpile 'bhisa. 'In -o -wa amiaa -kanyo, o -mi amiaa zolubhononyo 'bhisa.

27 Nu, nyume -o -dia lililu gwe la, mo 'yilia yaayi, -o mia lililu dlilida -moo 'yilia yi? -O -dia lililu gwe la mo 'yilia. We 'ni mso? We nanu 'yli! -Muu bhla, -ami mi an nyidi nyumee zolubhononyo 'bhisa!

28 Da wa mia 'mi sialida, amia mia da, amia -tva 'mi kwesi 'yli wee nya.

29 Sa na Dide 'nyea 'mi nyuraa 'wlulapilie se, 'sa -bhlokpade -ami na nyea 'ya we amia.

30 -Mo na 'wlulapilgbe 'wu, lia a -yo 'mi 'so yia, 'in a -yo 'mi 'so 'ka 'ma. 'In 'hnumnikpe -gu a yia ladia, 'in a 'ka *Izlaeli *zua kugbua e 'soo -yogbu 'wobhu.

-Zezu nee Pielu yia o gbv kpela
(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Zn 13.36-38)

31 «'Simoo, 'Simoo, -in pu yukwli! *-Saatan 'yibha o 'ka an 'wobhli, sa wa bhlia 'mno 'wu, 'in sa wa sialia we 'ya -yo we fu 'wu, sa.

32 In ka -Lago bhuhoe -na 'gbu, dlizove yi -mi 'woboo 'gbu. 'In 'yli -we nya -in -ka lobbhiti na -gbe, -in 'temanu -na bheliaa dli la.»

³³ Pieli nee o -ylae: «Nyumaa -Kanyo, in ka dli -sa, -in 'ka -kaslu 'wu mnioo, in -yo -mi 'so. -In -ka thoo, in -yo -mi 'so.»

³⁴ 'In -Zezu yia we 'bigopali: «In nee -mi -ylae: -zeen -yli -muni nya, -koko 'na 'ka gbo, 'in -na kpelia na gbu -zakpa ta. 'In -na gbaa, -in 'ni 'mi -yi.»

A mnazi la, a 'ka tu gv

³⁵ -Zezu nee wa -ylae: «Da in tiea ain, 'in a 'nia 'gwezi -bhoto, -bada -yo -sakwla 'wobhu, -lu ka ain 'woboo?»

'In -maa yia we 'bigopali: «-Innya, -lu yabhlogboo 'ni -ain 'woboo.»

³⁶ 'In o nee wa -ylae: «Nu, -sleen -o -ka 'gwezi -ka, o 'bhu we 'wu. -O -ka -bada -ka, o 'bhu we 'wu. 'In -o 'ni tugogble -ka, -moo 'pa -moo -bana 'kadu pelu, 'in o 'ka we 'yabhlo zo.»

³⁷ 'In nee ain -ylae: wel -we wa celi -Lagosebhe 'wu, -we gbaa: <Wa ka o gbonyuuu kwe -cian glaa zeli,>

na 'gbu wa yia we celi. Nu, -we wa celi na 'gbu, we mi nu, we nu le, -bha -tu 'wu -se.»

³⁸ O 'binonya nee o -ylae: «Nyumaa -Kanyo, tugogble so ni.»

'In o nee wa -ylae: «We -tu sa!»

-Zezu bhuhoea -Lago Olivosunyaa -gogo 'wlu

(Mt 26.36-46; Mk 14.32-42)

³⁹ -Zezu 'tlaa, 'in o yia *Olivosunyaa -gogo 'wlu mni, o -yo o 'binonya 'so. Sa o nba -benyi 'sa.

⁴⁰ Da o nynia wee da, 'in o nee wa -ylae: «A bhuhoe -Lago, a yi laylagbu lu bhili.»

⁴¹ 'Bhie, sa nyume -ka gboku viteli da we bhli, 'in o yi 'saa wa gwevla. O 'sibhli 'kukolu, 'in o yia -Lago bhuhoe.

⁴² O nee: «Dide, -in -ka we 'yibha, -in vlali 'mi siasie 'kadu -muni gwe. We 'na -zeli nanu dumagbu -ni, we -ze -na dumagbu.» [

⁴³ Toun, -Lago 'anzi yabhlo 'bhua yali, 'in we yia o 'klotlali, we 'ka o dli latemanu 'gbu.

⁴⁴ -Zezu dli sumania tenyi tenyii, 'in o yi 'yaa -Lago bhuhoe 'titee. 'In o -yoo sloo 'wba 'pion, we yia bhliida -tu dudu.]

⁴⁵ Da o bhua -Lago bhuhoe, o -saa 'wu, 'in o yia o 'binonyaa -gbe luyi. 'In o yia wa 'ytaa -njwoda yli, -we ka gbu -wa, wa dli -su.

⁴⁶ O nee wa -ylae: «Lee ka 'gbu a njwoda 'ytaa? A -so 'wu, 'in a bhuhoe -Lago, a yi laylagbu lu bhili.»

-Zezu wa kpa

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Zn 18.3-11)

⁴⁷ -Zezu mi o 'binonya -yla gbu gbada, 'in nyumaa -zlo yia o 'tlali. O 'binonya kugbua le 'soo 'yabhlo wa laa Zudasi, mo -galia wa 'yu. 'In o yia -Zezu kwesi be, o 'ka o gbleli.

⁴⁸ 'In -Zezu nee o -ylae: «Zudasi, -in 'ka *Nyumee 'Yu pelu 'paa 'gbu -na gblelia o yi?»

⁴⁹ Gbu -we 'kaa -Zezu yli, da o 'binonya 'yia we -yo, 'in wa yia o layibhae: «Nyumaa -Kanyo, -a 'pa waa nyuma ni tugogblee?»

⁵⁰ Toun, 'in wa lu -nyume yabhlo yia -Lagobobonyaa -kanyo 'kadu zolubhononyoo lilikwe -yukwli o 'wlu -di.

⁵¹ 'In -Zezu nee: «A 'tide we 'yi, we -tu 'sa!» O zia oo nyumee yukwli kwe, 'in o yia o jipe.

⁵² 'Bhie, -Lagobobonyaa -cian, -Lagobudu 'kadu njwekonyaa -cian, -yo -Lagobudu zoo nyuma kpa, -wa yia -Zezu kpa, -Zezu nee wa -ylae: «'Wienyo in -mia, 'in a yia 'mi kpa yi tugogble -yo su kibhe nya kwee -nya yi?»

53 In -yo ain 'so mi 'komsu -Lagobudu 'kadu zo, a 'ni 'mi kpa. Nu, wee bhla -muni mi amiaa -nu nya, 'in we mia -Saataan 'tite mia nikipise 'wuu -nu nya.»

*Pielu nee o 'ni -Zezu -yi
(Mt 26.57-58,69-75; Mk 14.53-54,66-72; Zn 18.12-18,25-27)*

54 Wa kpa -Zezu, wa -yo o mnia, 'in wa yia o *-Lagobubonyaa -kanyo 'kadu -budu zo 'pa, -zugba Pielu mi -Zezu 'bi, o 'ni o -yo cipa.

55 Wa -dia -kosu 'yi wee -budunwee, nyuma -wa mia 'woloda, 'in Pielu yia wa nyidi ladi.

56 Zolubhononwano 'yia o -kosu nwe -yo ladida, o ylaa o tenyii, 'in o nee: «O nyume -muni mi 'ya -Zezuu 'bunonyo nya zlume.»

57 'In Pielu yia we 'bigupali o 'nwan -ylae: «We 'ni gbuzonu, in 'ni o -yi.»

58 -Bha bea -se, nyume yabhlo mia -bha, o ylaa Pielu tenyii, o nee: «-Mi mia de, -in mi 'ya o 'bunonyaa glaa -nyume yabhlo nya.»

'In Pielu yia we 'bigupali o nyume -ylae: «-Innya, -ami 'ni o 'bunonyo.»

59 -Muu 'bigu, 'leli -bhlo 'pia sa, 'in nyume yabhlo yi 'yaa we nwe -yokpalie: «Cun, gbuzonu -wa, o nyume mia de, o -yo o 'so mi zlume, nu, Galilee -nyume -wa.»

60 'In Pielu yia we 'bigupali o nyume -ylae: «'Tale, lee -in 'yibha -in 'ka gba -bha? 'In 'nu -na weli 'wula.» Pielu mi -slo gbada, ton, 'in -koko yia gbo.

61 Nyumaa -Kanyo 'bhitia, 'in o yia Pielu yla tenyii. Ton, weli -we Nyumaa -Kanyo gbaa, 'in Pielu dli yia we -gu -bho, o nee o -ylae: «Pielu, nyuma -yla -na yia gbaa nu, -in 'ni 'mi -yi, -zakpa ta, 'bhie, -koko 'kaa -zeen gbo.»

62 Pielu 'tlaa, 'in o yia nyaziwie wida -tu kpokpo.

*-Zezu wa vela, 'in wa yia o bhiti
(Mt 26.67-68; Mk 14.65)*

63 Nyuma -wa mia -Zezu nwekoda, -zugba wa pali o gla, 'in wa bhiti o.

64 Wa -gblia o 'naa 'yli -gu, 'in wa yia o layibha: «Nyoo 'pa -mi -lua? -In gba o 'ni!»

65 'In wa yi 'yaa o veli, weli 'yli -bhlo -bhlo nya.

*-Zezu wa kwaa gbowliwodunya 'yu
(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Zn 18.19-24)*

66 Da zli zha, Zuifon nyuma kpasu, -Lagobubonyaa -cian -yo -Lagoo titee gwesanya yia 'wlu gbeli. 'In wa yia -Zezu gbowliwodunya 'yu kwa.

67 'In wa yia o layibha: «-Lagoo -Bhasanyo -in -mia yi? -In gba we -ain -yla.»

-Zezu yia we 'bigupali wa -ylae: «In -ka we gba ain -yla, a 'nia we gbuzonu laa yi.

68 In -ka ain layibha, a 'na 'ka we 'bigupali 'mi -yla.

69 Nu, desleen 'debbie -gbolu, Nyumee 'Yu dia 'tite -ka -Lagoo lilisolo la.»

70 Ton, 'in wa 'de weee yia 'wokpi: «-Zugba, -Lagoo 'Yu -in -mia yi?»

'In o yia we 'bigupali wa -ylae: «'Mu a gbaa de: 'mo in -mia.»

71 'In wa nee: «-A 'ni we daynyaa gbu -ka! -A ka -amiaa 'de nya o nwee weli 'nu feifei.»

23

*-Zezu wa kwaa Pilati 'yu
(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5; Zn 18.28-38)*

1 Nyuma weee -soa 'wu, 'in wa yia -Zezu Pilati 'yu kwa.

2 'In wa yia o gbu 'wluladule bhli -mo. Wa nee: «-A 'kaa nyume -muni 'yi, -zugba o mi -amiaa nyuma mnonoda. O nee -ain -yla, -a 'na 'peni Sezaa *nison -gwezi -nu. 'In o nee, o de -wa -Lagoo -Bhasanyo, mo -wa nyumaa 'wlulapluny.»

3 Pilati yia o layibhae: «'Lee, Zuifv 'wlulapilnyo -in -mia yi?»
-Zezu yia we 'biɔpali o -yiae: «'Mv -in gbaa de.»

4 'In Pilati nee -Lagobobnyaa -cian -yo nyumaa -zlo -yiae: «Gbu -we ka 'gbu in 'ka ka nyume -mo ni -kaslv 'wupa, i'in 'yi we -yo.»

5 'In wa nee 'ya weli 'tite nyae: «o gbvslolu weli -gv nyumaa -zlo solva nyumaa 'wlulapilnyaa -yo 'wv. Galilee dudu -gv o dilu we gwe, 'in o -yo we yia Zudee -dudu -gv 'plili, 'bhie, o -yo we 'so yia -zeen da -seli nyini -Zeluzalemv -dudu -gv.»

-Zezu wa kwaa Ewlov yu

6 Pilati 'nva wa nwee Galilee 'hni, 'in o yia layibha: «o nyume -mo ni, Galilee -nyume -wa yi?»

7 o 'nva ni, dudu -we Ewlov pila 'wlu la, -mo -Zezu 'bhva, 'in o nee, wa kwa o Ewlov. -Mv bhla, -zugba Ewlov mi -slv -Zeluzalemv -dudu -gv.

8 Ewlov 'yia -Zezu, 'in o yia 'muna li. Ni, wa ka -Zezu gbu -gbada -gwle, -zugba o nu we. o 'yibha o 'ka o 'yi, -mv 'bi ka 'wvgwle. 'In o 'yibha o 'ka o gwedigbu yabhloo lenoda 'yi.

9 o yia o gbu duun layibha, 'in -Zezu 'ni we 'yabhlogbo o 'biɔpali.

10 -Mv bhla, -Lagobobnyaa -cian -yo -Lagoo tite gwesanya mi -bha, -zugba wa dilu -Zezu gbu 'wlu la -gla nya.

11 Ewlov -yo 'sloja palia -Zezu gla, 'in wa yia o gbu -kpva -nyume 'wvnu. 'In o nee, wa -pla o 'ylinano -bana 'wv, wa kwa o Pilatu -gbe lv.

12 -Benyi, Ewlov -yo Pilati 'so mi tonyuma nya. Wee 'yli -bhlokpade nya, wa -zea 'tale -yo 'tale.

Zuifv 'yibha -Zezu thite
(Mt 27.15-26; Mk 15.6-15; Zn 18.39-19.16)

13 -Lagobobnyaa -cian klaa, nyumaa 'yugalinya kpasv -yo 'gbee nokpla -nyuma weee, Pilati gbelia 'wlu.

14 'In o nee wa -yiae: «A -laa 'mi nyume -mo ni, 'in a nee, o mi nyuma mnonoda. Mv mia! 'Mo in yibhae de la aui 'yu. 'In gbonyii a dilu o 'wlu la, in 'ni o 'yi we 'yabhlogbo lenonyo nya.

15 'In Ewlov -moo 'ni 'ya o 'yi we lenonyo nya. We 'gbv, o yia o lula -amiae -gbe. -Mv 'biɔv, nyume -mo ni, gbonyuu -we o nva le, -we ka 'gbv o 'kaa tli, -mv 'ni -mi.

16 We 'gbv, gbaa na yia wa seli o -pni nya bhabha, 'bhie, in 'ka o 'yitide.» [

17 Sa *'Wuzitiylu 'feti nynia -bhlo, 'sa Zuifv tite gbaa Pilati 'tide wa -yia -kaslonyume yabhlo 'yi.]

18 'In Pilati 'yibha o 'ka -Zezu 'yitidee 'gbv, wa 'de weee yia 'wvkv: «-In 'bha o nyume -mo ni, 'in 'tide -aui -yia -Balabasv 'yi!»

19 Zime -Balabasv -solva dudv 'wlulapilnyaa -yo 'wv -Zeluzalemv gbe nokple, 'in o yia nyume 'bha. We 'gbv, wa yia o -kaslv 'wupa.

20 Pilati 'yibha o 'ka -Zezu 'yitidee 'gbv, o yi 'yaa weli 'wvvhv 'so, 'in o yia waa nyumaa -zlo -yia gbu gba.

21 'In wa yia 'wvkv 'titee o -yia: «Kvsv o *su -gv la! Kvsv o su -gv la!»

22 Pilati 'bhva weli -zakpa tanv 'wv, 'in o nee wa -yiae: «Gbonyuu -mvmv o nu lea? Gbonyuu -we o nva le, -we ka 'gbv o 'kaa tli, i'in 'yi we -yo. We 'gbv, gbaa na yia wa seli o -pni nya bhabha, 'bhie, in 'ka o 'yitide.»

23 'In wa yia 'wvkv, -zugba wa kpali wee gbu -bhloo 'de nwe, wa kolv -Zezu su -gv la. 'In wa nwe -yotelv yia Pilati 'wvzi.

24 We 'gbv, -we wa 'yibhaa, 'in Pilati yia we lenogbv -yovvnu.

25 Nyume o -solva nyumaa 'wlulapilnyaa -yo 'wv, 'in o yia nyume 'bha, 'mo wa 'yibhaa wa tide 'yi. 'In Pilati yia -moo 'yitide. 'In o yia wa -Zezu yoo 'nye, 'in -we wa -ka 'yibha, wa 'ka we o nvnu.

-Zezu wa kulba su -gv la
(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Zn 19.17-27)

26 Da wa -yo -Zezu mia munda, 'in Silenyu 'Simoo, wa -yo -moo yia gbeli, -zugba o bhu kpa. 'Sloja yia o kpa, 'in wa yia o -Zezuu su -bligba 'wulapali, o 'ka we o 'bi kwa.

27 Nyumaa -zlo mi o 'bi. 'In nyuni mia wa glaa, -zugba -maa bhuti kikli, 'in wa bhali o 'gbu.

28 -Zezu 'bhitia la wa gbegebein, o nee wa -ylae: «-Zeluzalemu -nyuni, a 'na wili na 'gbu -ni, a wi amiaa 'de -yo amiaa 'yuaa 'gbu!

29 Nu, we bhla yia nynia, 'in wa 'ka gbae: «Nyuni -wa 'nia mneni wa 'ka 'yu gwal, -wa 'nia -sls gwal, 'in -wa 'nia -sls 'yu 'nyeni, 'wototue -dlso mi -maa -nu nya!»

30 Nu, nyuma yia gbaa -gogonya -yla:
<A bhilili -ain -gu!» 'In wa 'ka gba 'kpidanya -yla:
<A zize -ain!»

31 Nu, we -ka 'sa wa nu sa su yalv, 'in lee -lu 'ka suu yeyenu ylia?»

32 Wee bhla -bhlokpade nya, nyuma so mia gbonyuu -lenunya nya, 'in 'sloja -yo -maa yi 'yaa yi, wa 'ka wa -yo -Zezu 'bha dabudu.

33 Da wa nynia da ka 'nyuni wa laa «'Wluu 'kua», -bha 'sloja kulba -Zezu su -gu la. 'In wa yi 'yaa -bha gbonyuu -lenunya 'so su -gu lakolu. 'Yabhlo mi o lilisolu, 'in -gudu mia o koposolu.

34 Toun, -Zezu nee, «Dide, -in ti wa -yogbu 'wu, -we wa mia lenuda, wa 'ni we -yi.»

'In wa yia -nigbi 'pa, -zugba wa dlili o -bana, wa 'dekpua nyidi.

35 Nyumaa -zlo mia -bha, -zugba wa yla -we mia 'plida. Zuifuv 'yugalinya yia o gla pali, -zugba wa gbae: «O ka nyuma tolva pue, o pue -sleen o 'de, -zugba *Klisi -o -wa -Lagoo -Bhasanyo, o -ka o nya -mi!»

36 'Sloja yi 'yaa -Zezu gla pali. Wa bea o kwesi, 'in wa yia o kalu nu 'nye.

37 'In wa nee: «We -ka Zuifuv 'wlulapilinyo -in -mi, -in -sa -na 'de gbu 'wu.»

38 O 'wlu -bita, wa yia -bha celi:

-O MIA DA
ZUIFUV 'WLULAPILINYO -WA

39 'In waa gbonyuu -lenunyya 'yabhlo mia su -gu lakoloda, -moo yia -Zezu veli. O nee: «-In 'ni -Lagoo -Bhasanyoo? -In pue -na 'de, 'in -in 'ka -amia pue!»

40 'In, oo gbonyuu -lenunyo -gudu yia o -libheyi -yla gbu lapali. O nee o -ylae: «-In so -Lagoo? Nyume -o -a -yo o 'so mia da titli -kasu -bhlo 'wu, omo 'ni gbonyuu yabhlogboo lenu.

41 We klv -wa -amia 'ka -kasu -muni pla, gbonyii -a nua le, we 'penie -wa. 'In omo 'ni gbonyuu yabhlogboo lenu.»

42 'Bhie, o yia we -gode: «-Zezu, zli -in -ka -na nyuma 'wlulapilia yi, -in ligbe 'mi.»

43 -Zezu yia we 'bigupali o -ylae: «In nee -mi -yla gbuzonu sae: -zeen -yli -muni nya, -in -yo 'mi 'so mi -Lagoo dudu -gu.»

-Zezuu tlithe
(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Zn 19.28-30)

44 'Ylu 'ka -glonyidi nynia yi, we nyumoa 'wu, 'in nikpise yia kpa dudu weee -gu. We li 'leli ta.

45 'In 'naa biza -Lagobudu 'kadu zo, we yia 'woyla 'so we nyidi.

46 -Zezu 'kpa 'wu weli 'tite nya, 'in o nee: «Dide, -mi kwee na zua na zuzu.» O bhia 'saa gbagbie, toun, 'in o yia tli.

47 -We weee 'plia, *Wlɔmɔ -sloja gbɔ gbuu 'yugalɔnyɔ 'yia we -yɔ, 'in ɔ yia -Lagɔɔ 'ɲni -mnɔni, 'in ɔ nɛɛ: «Gbɔzɔnɔ -wa, ɔɔ nyumɛ -mɔni, nyumɛ tikli -wa 'piɛn!»

48 Nyuma -duun -wa yia gbɔ -mɔni ylaa, -we weee 'plia, 'in wa yia we -yɔyɔ. 'In ɲwɔlɔ yia wa -gɔ slu, 'in wa -yɔ kikli bhute yia nyazi nya wa -zɔɔ lɔbhiti.

49 -Zezuu 'talea weee -yɔ 'ɲwni -wa -yɔ ɔ 'bhɔa Galilee, 'in wa yia ɔ yoo kwaa, wa 'yigbe 'pɔpi, -zugba wa yla -we weee mia 'plida.

*-Zezɛfo 'bhlua -Zezu

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Zn 19.38-42)

50-51 Zuifɔɔ 'gbe yabhlo wa laa Alimatee, we nyumɛ yabhlo wa laa *-Zezɛfo, -mɔɔ mi 'ya -bha. Nyumɛ -zɔnɔ -yɔ nyumɛ tikli -wa. ɔ mi -Lagɔɔ nyumaa 'wɔlɔpɔlɛ wɔda, 'in ɔ mia Zuifɔɔ gbɔwliwɔɔnyaa glaa -nyumɛ yabhlo nya. -We gbɔwliwɔɔnyaa tɔlɔa pɔpɔla, 'in wa nɔa lɛ, ɔ -yɔ wa 'sɔ 'ni we -gɔ wɛli -bhlo -ka.

52 ɔɔ -Zezɛfo mɔnia Pilatu -gbe, 'in ɔ yia -mɔɔ -Zezuu 'kwie -zɔlɔ.

53 -Mɔɔ 'bigɔ, 'in ɔ yia wee 'kwie su -gɔ -sa, 'in ɔ yia we 'naa -yɔ zɔ. 'Bhɔka -we wa 'bhlua tɔkpa 'wɔ, 'in wa 'nia -sɔ 'kwie nɔkplɛ fa, we nɔkplɛ ɔ faa wee 'kwie.

54 'Yli -we nya wa mɔnzia wa 'dɛ la, wee 'yli nya -Zezɛfo faa wee 'kwie 'bhɔka 'wɔ. 'In we nya *Nyapɛyli dia gwe.

55 'Nwni -wa -yɔ -Zezu 'bhɔa Galilee -dɔdɔ -gɔ, -maa -yɔ -Zezɛfo yia 'bhɔka -gɔ mɔni. Wa yia wee 'bhɔka 'wɔ -talɔ, 'in sa wa palɔ -Zezuu 'kwie la, 'in wa yia we -yɔyɔ.

56 -Mɔɔ 'bigɔ, 'in wa yia wa -zɔɔ lɔbhiti. 'In ɲɲɛ -ka kpɔ -yɔ -lasiklɔ -we ka ɲɲɛ mɛnia, wa yia we pi, -we wa 'kaa 'kwiee ku -yɔ 'pa. Wa tite nɛɛ, Zuifɔɔ Nyapɛyli nya, wa 'na nɔnɔ lubho -ni. We 'gbɔ, wa yia nyapɛda -tɔ.

24

-Zezu -sɔa 'wɔ tɔtɔnya glaa

(Mt 28.1-10; Mk 16.1-8; Zn 20.1-10)

1 Dimasɔ zɔkpe -papa, 'in 'ɲwni yia kpɔ -we ka ɲɲɛ mɛnia wa pia, we nya gbawla -gɔ mɔni.

2 Bhla waa 'ɲwni 'ka -bha nyini, -zugba tɔkpa -boklo 'kadu 'ni gbawla ɲweɛ -mi, wa ka we glipe.

3 Wa -talɔa gbawla nɔkplɛ, wa 'ni Nyumaa -Kanyɔ -Zezuu 'kwie 'yi.

4 -We waa 'ɲwni 'kaa 'wɔlɔkɔn lapɔpɔli, wa 'ni we -yi. Tɔɔn, nyuma sɔ kaa libana 'pɔpa 'yilyi 'wɔ, -maa yia wa 'klɔtlɔli.

5 Nyanyɔ sloa 'ɲwni 'wɔ, 'in wa yia 'wɔ lagbli. Waa nyuma 'sɔ nɛɛ wa -ylɔɛ: «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ a talɔ 'yliyɔganyɔɔ da tɔtɔnya glaa?»

6 ɔ 'ni -seli -mi. ɔ ka 'wɔsɔ tɔtɔnya glaa. Da ɔ mia zɔmɛ Galilee, -we ɔ gbaa ain -yla, a ligbe wa:

7 «We mi ni, wa 'nyɛ *Nyumɛɛ 'Yu gbɔnyuu -lɛnɔnya yoo. Wa 'ka ɔ su -gɔ lakɔlɔ, 'in 'yli 'sɔ we taa zɔ, ɔ 'ka tɔtɔnya glaa 'wɔsɔ.» »

8 'In waa 'ɲwni yia -Zezuu wɛlɔnya ligbe.

9 Wa 'bhɔa gbawla -gɔ, 'in wa yia we gbaa mɔni -Zezuu 'bɔnɔnya kugba lɛ -bhlo -yla, we -yɔ nyuma -tɔlɔa -yɔ wa 'sɔ mia.

10 'Nwni -wa -laa wee 'dɔ -mɔni -Zezuu tietienya, wa ɲni ni: Magɔdala -ɲwnɔ Malii, Zani, *Zakee 'nyaa Malii -yɔ 'ɲwni -tɔlɔa -yɔ wa 'sɔ mia.

11 'In waa -Zezuu tietienya nɛɛ wa 'dɛɛ dli zɔɛ, -we waa 'ɲwni mia gbada, gbɔ -kpɔa -waa 'gbɔ, wa 'ni wa dli 'wɔdɔ.

12 -Bha Pielɩ -sɔa 'wɔ, 'in ɔ -yɔ -gwagwie yia gbawla -gɔ mni. ɔ kwlia 'wɔ, ɔ -talia 'bhuka 'wɔ, 'naapinya wa bibelia 'kwie -yɔ la, we 'dɛkɔɔa ɔ 'yia -yɔ. 'In ɲwegaga yia ɔ subha, -we weee 'pliaa 'gbɔ. 'In ɔ yia ɔ -budurɲwɛ lɔmni.

*-Zezu -slolua ɔ 'dɛ ɔ 'binɔnya 'sɔ 'klɔ
(Mk 16.12-13)*

13-14 'Gbe -we wa laa Emausi, we -yɔ -Zeluzalɛmɔ 'sɔ, kilo kugbua ɛ -bhlo mia we nyidi. Wee 'yli -bhlokpade nya, -Zezuu 'binɔnya glaa -nyuma 'sɔ mia -mɔ mɩda. -We weee 'plia, -zugba wa -yɔ we 'disasie mni 'yloogblo.

15 Bhla -we nya wa mia gbada, 'in wa mia kpelida, -Zezuu 'dɛbhie -gbolu yia wa kwesi bɛ, 'in ɔ -yɔ wa yia bhu 'wɔ mni dabɔɔ.

16 -Zezuu 'binɔnya 'yia ɔ -yɔ, 'in -lu yabhlo'o ɲwnu, wa 'ka ɔ yibheli.

17 'In -Zezu yia wa layibha: «'Lee, ɛɛ gbɔ -gɔ a kpeli nɔda 'yloogbloa?»

Tɔɔn, wa dli yia sumani, 'in wa yia 'yligbe.

18 Wa 'dɛ 'sɔ glaa 'yabhlo wa laa Kleopasi, -mɔɔ nɛɛ ɔ -yɛ: «-Na 'dɛ -bhlo -wa -Zeluzalɛmɔ -nyime, ɔ 'nia gbɔ 'plia 'wɔbhlo -yɩnya ni nyaa 'ji -yi yi?»

19 'In ɔ yia wa layibhaɛ: «Mɔɔ -gbɔ we -ma?»

'In wa yia we 'bigɔɔɔ ɔ -yɛ: «Gbɔ -we 'yia Nazaletiyu -Zezu, mɔ -wa! -Lagɔgbɔɔ -falɩpanyɔ 'tite ɔ -mia. ɔ ka we -slolu ɔ ɛnɔgbunya -yɔ ɔ wɛɩnya 'wɔ, -Lagɔ -yɔ nyima 'yu.

20 -Amiaa *-Lagɔɔɔbinɔnyaa -cian -yɔ -amiaa 'yugalinya ka -Zezu wla, wa 'bha ɔ, 'in wa yia ɔ *su -gɔ lakɔɔ.

21 -Amia di we dli 'wɔ nu, mɔ 'ka yaa Izlaɛɩnyuma gbɔ 'wɔsa. 'In -mɔɔ weee -gɔ, gbunya 'plia, we 'yli taa zli mia -Zɛɛn.

22 Gbɔzɔɔn -wa, -amia glaa ɲwni tɔɔa ka -ain ɲwegaga -sɔbhali. Zlɔkɛ -papa, 'in wa yia gbawla -gɔ mni.

23 Wa 'ni ɔ 'kwie 'yi. 'In wa yia lɔyi, -bha wa gbaa -ain -yɛ, -Lagɔɔ 'anzunya ka wa 'klɔɩali, 'in we nɛɛ wa -yɛ: «-Zezu -ga 'yliyɔ!»

24 -Amia lɔ -nyuma tɔɔa ka gbawla -gɔ mni, 'in gbɔ -we 'ɲwni gbaa, wa yi 'saa we yli. Wa 'ni -Zezuu 'dɛ 'yi.»

25 'In -Zezu nɛɛ wa -yɛ: «Nyima -wa 'ni 'ylimna, 'in gbɔ -we -Lagɔgbɔɔ -falɩpanya gbaa, -wa'a 'nɔ we 'wɔla -pa!

26 We mi nu, -Lagɔɔ -Bhasanyɔ sia sa, 'bhie, -Lagɔ 'ka ɔ 'ɲnumnie ɔ yoo 'nyɛ.»

27 -Mɔɔ 'bigɔ, -we wa celia ɔ daa, -Lagɔɛbhɛ 'wɔ, ɔ yia we gwe -sa wa -yɛ. ɔ dia we gwe Moizu 'sɛbhɛ -gɔ, 'in ɔ -yɔ we yia -Lagɔgbɔɔ -falɩpanyaa 'sɛbhɛ weee 'wɔ pla.

28 'Gbe -we 'wɔ ɔ 'binɔnya 'sɔ mia mɩda, da wa nyinia we kwesi, 'in -Zezu yia nɔ nɛɛ, da 'pɩpɩ ɔ mi mɩda.

29 'In wa yia ɔ -klolu, 'in wa nɛɛ ɔ -yɛ: «-In -yɔ -ain 'sɔ -tu! Jibhe ka zɔ, 'in sabɔ ka bebee bhia.» 'In ɔ yia -budu zɔ pla, ɔ -yɔ wa 'sɔ 'ka -tu.

30 ɔ -yɔ wa -dia lililu gwe la, ɔ 'bhua 'floo 'wɔ, 'in ɔ yia -Lagɔ fuo 'pa. -Mɔɔ 'bigɔ, ɔ didia we la, 'in ɔ yia we wa 'wɔɩadlili.

31 Tɔɔn, wa 'yli -bloa, 'in wa yia ɔ yibheli. -Bha -bhlokpade, ɔ yia wa 'yiligwe mɩnɔɔ.

32 'In wa nɛɛ, wa 'dɛkɔɔa nyidiɛ: «Da -a mia 'yloogblo, ɔ mia -ain -yɛ gbɔ gbada, -zugba ɔ sa -ain -yɛ -Lagɔɛbhɛ gwe, 'mɔna ka -ain dli zɔ ye, we 'ni mɔɔ?»

33 Wa -sɔa 'wɔ -bha -bhlokpade, 'in wa yia -Zeluzalɛmɔ lɔmni, -mɔ wa yia -Zezuu tietienya kugbua ɛ -bhlo -yɔ wa -lima 'wlu gbelida.

34 'In -maa nɛɛ wa -yɛ: «Gbɔzɔɔn -wa, Nyumaa -Kanyɔ ka tɩɩɩnya glaa 'wɔsɔ. Nu, ɔ ka 'Simɔɔ 'klɔɩali.»

35 'In -maa 'sɔ yia -we 'plia 'yloogblɔv 'dɪ -sa wa -yla. Sa wa yibhelia -Zezu, -zugba ɔ mi 'floo ladɪldɪda, 'in wa yi 'yaa -mɔv gba wa -yla.

-Zezu-slolua ɔ 'dɛ ɔ 'bɪnɔnya 'klɔ

(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Zn 20.19-23; Lngb 1.6-8)

36 Da wa mia -slɔ gbada, 'in -Zezu yia ɔ 'dɛ -slolu wa nyɪdi. 'In ɔ nɛɛ wa -ylae: «'Wɔtɔtɔe -dlɔɔ -yɔ aɪn 'sɔ -mɪ!»

37 -Nyanɪgbɔ -kpalia wa, 'in wa yia nyanɔ nu. Wamɪa nɛɛ yaa 'sa nu, nyimɛzuzu -wa.

38 -Zezu nɛɛ wa -ylae: «Lɛɛ -lu sumanɪ amɪaa dɪa? 'In lɛɛ ka 'gbɔ a lɔ sa dɪa?

39 A yla na -kwɪtɛ -yɔ na bhupatonya, -amɪ -wa, gbɔzɔnu sa! A zɪ 'mɪ kwe, 'in a yla, nuɪ, nyimɛzuzu 'nɪ yɪɛ -yɔ 'kɔa -ka. Sa a yia dɛ 'mɪ -yɔ 'bhisa.»

40 ɔ gba 'saa, 'bhie, ɔ yia ɔ -kwɪtɛ -yɔ ɔ bhupatonya wa 'kluslolu.

41 'Muna ka wa ye, 'in nɔwɛgaga yia wa sɔbhaa 'gbɔ, -we -Zezu mia wa -yla gbada, wa 'nɪ mneni wa 'ka we dɪ 'wɔdi. 'In ɔ yia wa layɪbhɛ: «-Lu -we a 'kaa lɪ, we mɪ -seli aɪn kwɛɛ?»

42 'In wa yia ɔ llalla -zibhii kibhe 'nyɛ.

43 ɔ 'bhua we 'wɔ, 'in ɔ yia we li wa 'yibadi.

44 -Mɔv 'bigɔ, ɔ nɛɛ wa -ylae: «Da in -yɔ aɪn 'sɔ mia -benyi, in nɛɛ aɪn -ylae: we mɪ nuɪ, -we weee wa cɛɪa na daa, Moizu titee 'sɛbhɛ 'wɔ, -Lagɔgbɔv -falpanyaa 'sɛbhɛ -yɔ Lɔvɛbhɛ 'wɔ, we nu lɛ.»

45 'In ɔ yia wa 'wlukɔvɔn ladolu, wa 'ka -Lagɔsɛbhɛ 'wɔlanɔ.

46 'In ɔ nɛɛ wa -ylae: «-We mia cɛɪɪda -Lagɔsɛbhɛ 'wɔ mɔ nu: we mɪ nuɪ, -Lagɔɔ -Bhasanyɔ sia, 'in ɔ 'ka tɪ. Wa -ka ɔ gbawla 'wɔfa, 'ylɪ 'sɔ we taa zɪ, 'in ɔ 'ka 'wɔsɔ tɪtɪnya glaa.

47 ɔ 'nɪnɪ nya, -Lagɔgbɔv -we 'kaa nyɪmaa dɪ 'bhiti, 'in -Lagɔ 'ka wa -yɔgbɔ 'wɔtɪ, a bhli we gbagbɛ -Zeluzalɛmɔ, 'in a -yɔ we 'ka dudɔ weee -gɔ mɪ.

48 Nuɪ, amɪa -wa we dayɪnya.

49 'In Zuzu ɔ Dide gbaa ɔ 'ka aɪn 'nyɛ, -amɪ yia we aɪn yoo 'paa. We 'dɛɛ 'gbɔ, amɪa, a -tɔ wee gbe nɪ nɔkplɛ tɪklɪ, 'in -Lagɔɔ 'tɪɛ 'ka aɪn -gɔ lasibhli.»

-Zezu mɪa yalɪ

(Mk 16.19-20; Lngb 1.9-11)

50 -Mɔv 'bigɔ, -Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya yia Betani kwesi mɪnɪ, ɔ yia sɔ 'wɔbhɪ, 'in ɔ yia wa 'nyulanɔwɪna.

51 Da ɔ mia wa 'nyulanɔwɪnada, ɔ yia wa gwevɪla, 'in -Lagɔ yia ɔ 'wɔbhɪ, ɔ yia yalɪ mɪnɪ.

52 Wa 'ylimania ɔ, 'bhie, wa yia -Zeluzalɛmɔ lɔbhiti 'mɔna 'kadɔ nya.

53 'Kɔmɔv, wa mɪ -Lagɔbudu 'kadɔ zɔ, -zugba wa mɪnɪnɪ -Lagɔɔ 'nɪnɪ.

Zaaan 'sebhε Sa Zaan gbaa -Zezuu gbuzonu gbυ

-Zezuu -gυgbυ *Zaan cεlia, mυ -wa. Nu, Zaan mι -Zezuu *'bιnεnyε kugbua lε 'sεε glaa -nyμε yabhlo nya. 'Mε wa laa «'bιnεnyε ε ka zε -Zezu -kal» wee 'sebhεε da tεlva. -We ka 'gbυ Zaan yia 'sebhε nι cεli, mυ -wa nu, nyuma 'ka we 'jiyibheli nu, -Zezu -wa -Lagεε -Bhasanyε, mε -wa -Lagεε Yu, 'in ε -ka ε dli -gυ zυ, 'in -mεε yia 'yliyεgagie ε 'ηnι nya.

Wεli -zεa nyμε

1 -Lagε 'nιa -slε -lu weee lala, ε wa laa Wεli ε mι la. Wee Wεli -yε -Lagε 'sε mι. Wee Wεli -yε -Lagε mι -bhlo.

2 -Lu weee gwedida, ε -yε -Lagε 'sε mι.

3 ε gbεgbεin -Lagε -laa -lu weee la. -Lu -we mia lalada ε 'bιgυ we 'nι -mι.

4 Nu, ε -gυ 'yliyεgagie 'bhva, 'in wee 'yliyεgagie mia, we ka nyuma zli -la.

5 Wee zli mι lida nikipise 'wυ, 'in nikipise 'nι we nyumonu.*

6 -Lagε ka nyμε yabhlo tie, 'mε wa laa *Zaan,†

7 mε -wa gbυdayinyε, mε yia ε 'ka zli -gυgbυ gba. Yi ε yia nyuma -ka ε wεli 'nυ, 'in wa 'ka dli zυ.

8 ε 'dε 'nι wee zli nya -mι, nu, yi ε yia ε 'ka wee zli -gυgbυ gba.

9 -We mia da nι, mυ -wa zli 'zayli, wee zli yia dυdυ -gυ, we san mι 'mnida nyuma weee -gυ.

10 ε Wεli ka dυdυ -gυ yi. ε gbεgbεin -Lagε -laa dυdυ la, we mι 'sa 'bhie, dυdυgυ -nyuma 'nι ε yibheli.

11 ε yia ε 'dεε nyumaa -gbε nι, wa 'nι ε kpa 'nanυυ.

12 Nu, tεlva 'paa ε yi, 'in wa yia ε dli -gυ zυ. -Maa mia, -maa ε 'nyεa 'yoo wa 'ka -Lagεε 'yua -zε.

13 Sa nyuma gwalia wa 'yua dυdυ -gυ, we 'nι 'sa -manι -zε -Lagεε 'yua. We 'nι nyμε mι wa dide nya. Nu, -Lagε 'nyεa wa 'yliyεgagie.

14 ε Wεli ka nyμε -zε, 'in ε yia -ain glaa ladi. ε 'gbυ -a yia 'nanidli -yε -Lagεε gbυzεnu yibheli. -A ka ε yla, 'in sa ε 'ηmι mnia -Lagεε 'ηnι 'bhisa, -a ka we -yoyi. Nu, 'ηnumnie -we -Lagεε 'Yu -bhlo 'yia ε Dide kwεε, mυ -wa.

15 Zaan mι ε gbυdayinyε nya, ε 'kpiε 'wυ, ε nεε: «Da in gbaa: ε-ε yia na 'bιgυ, ε 'ηnumnie -zi na -nυ, -we ka gbυ -wa, bhla in 'ka 'wlu ε mι -bha' mε in saa 'ηnι.»

16 'Nanidli duun ε kaa, we nya ε 'ηwnaa -a 'dε weee 'nyu la. ε palia -ain sε -zεnu -gυ la, 'in ε yia we -gυpalι.

17 Nu, -Lagε palia ε tite *Moizu gbεgbεin, nu, -Zezu *Klisu gbεgbεin -a yibhelia ε 'nanidli -yε ε gbυzεnu.

18 Nyμε yabhlogbεε 'nι -slε -Lagε 'yι, nu, ε 'Yu -bhlogbεε -ε -yε ε mia -bhlo, 'in -ε mia ε Dide kwesi, mε slolua -ain -Lagε.

'Zan *Batisu dayigbu

(Mt 3.11-12; Mk 1.7-8; Lk 3.15-17)

19-20 *Zuifυ 'yugalnyε -wa mia *Zeluzalεmυ, ma tiea -Lagεbυbεnyε -yε wa -yεbεnyε *Leviii zoyalinyuma tεlva, wa 'ka Zaan layibha nyεε ε -mia. Zaan 'nι kalι 'pa, 'sa ε 'palia we 'bιgυ sa tikli. -We ka da ε 'yia, 'mυ ε gbaa, mυ -wa nu: «-Ami, in 'nι -Lagεε -Bhasanyε nya -mι.»

21 'In wa yi 'yaa ε layibha: «We -ka 'sa -mι, nyεε -in -mia? * -Lagεgbυυ -falipanyε *Elii -in -mia yi?»

* 1:5 We 'ji yabhlo -wae: 'in nikipise 'nι we 'wolanυ. † 1:6 Nu, 'Zan -Batisι -wa.

ጋ ገደ፡ «-Innya, in 'ni -moo.»

Wa ገደ 'yae: «ጋጋ -Lagōgbuu -falpanyo -putu -a mia woda ni, 'mo -in -mia yi?»

ጋ ገደ፡ «-Innya.»

22 We 'deE 'gbu wa ገደ ጋ -yla: «Nyoo -in -mia? -A -ka mni, -wa tiea -ain, -a 'ka wa 'di -salu, -in ገደ -na 'deE daa lea?»

23 Weli -we -Lagōgbuu -falpanyo *Ezaii gbaa, 'mu Zaan palaa:

« (Nyume yabhlo ጋ 'kpi'a 'wu -mo da bebleE:

a nu Nyumaa -Kanyoo 'yoo tiklu ጋ 'yu, 'mo in -mia.»

24 Nyuma -wa wa tiea Zaaan -gbe, *Falizinyuma mi wa glaa.

25 Wa 'yibhaa ጋ la: «Nu, -in 'ni -Lagoo -Bhasanyo nya -mi, -in 'ni -Lagōgbuu -falpanyo Elii, 'in -Lagōgbuu -falpanyo -putu -a mia woda, -in 'ni -moo, we -ka 'sa -mi, leE -lu ka 'gbu -na batizee nyuma?»

26 ጋ ገደ፡ «Gbuጋonu -wa, -amu mia, nyuma na batizea 'nyu nya. Nu, ain nyidi, nyume yabhlo mi -bha, a 'ni ጋ -yi.

27 Mo yia 'mi 'bi yia, in 'ni mneni in 'ka ጋ -sakwlaa 'llukpe -blo.»

28 -We weee mia da, Betani we nua le, -mo Zudeen nyu 'yluu 'wusoluda, da Zaan batizea nyuma.

-Zezu, saa -bha nyuma gbonyuu

29 Zli zlia, -Zezu mi Zaaan gbegein yilida, 'in Zaan yia ጋ -yoyi, 'in ጋ ገደ፡ «A yia, -Lagoo *Bhlabhleyu ni, ጋ mi duጋጋ -nyuma gbonyuu -bhasada.

30 Da in gbaa nu, nyume yia 'mi 'bi yia, ጋ 'tite -zi na -nu, nu, wa 'nia -slo 'mi gwal, ጋ mi la, 'mo in saa 'hni.

31 Zlume, in 'ni ጋ -yi, in 'ka ጋ *Izlaelnyuma -slo lu wa 'ka ጋ yibheli, we 'gbu in yia nyuma batizea yi 'nyu nya.»

32-33 Zaan ka 'ya ጋ gbu da 'yi, ጋ ገደ፡ «Nu, zlume, in 'ni ጋ -yi, nu, -Lagoo ጋ tiea 'mi in 'ka nyuma batizee 'nyu nya, ጋ ገደ 'mi -yla: (-ጋ -gu -in -ka -Lagoo Zuzu 'yi kwilida, 'in we 'ka bha -tu, mo -wa nyume ጋ 'kaa nyuma batizee -Lagoo Zuzu 'Puጋa nya. Nu, -amu -wa ጋ gbuጋdayinyo. In ka -Lagoo Zuzu -yoyi. ጋ 'bhua yali, ጋ 'sibhlia ጋ -gu la -kpakon 'bhisa, 'in ጋ yia -bha -tu.»

34 -Ami, in ka ጋ -yoyi, mu 'gbu in yia gba nu, ጋ nyume mia da, -Lagoo 'Yu ጋ -mia.»

-Zezu laa ጋ 'binonyaa tianv

35 Zli zlia, Zaan -yo ጋ 'binonya 'so mi 'ya -bha,

36 'in -Zezu yia 'plia yi. Zaan ylaa ጋ, ጋ ገደ፡ «A -tali, -Lagoo Bhlabhleyu ni.»

37 ጋ 'binonya 'so 'nua -we ጋ gbaa, 'in wa yia -Zezu 'bi mni.

38 -Zezu 'bhitia la, ጋ 'yia nu, wa mi ጋ 'bi, 'in ጋ ገደ wa -yla: «LeE -lu ka da a talia?» Wa ገደ ጋ -yla: «*Wlabi, mo -in -dili la?» (Nu, Wlabii ji -wa zuifweli 'wo: «Gbuslolunyoo.»)

39 ጋ ገደ፡ «A yi, 'in a 'ka -bha 'yi.»

Wa mnia da ጋ -dilia la, 'in wa yia -bha 'yi, -zugba jibhezaa -leli -mnuanv ka nyini. 'In wa yia wee 'ylu pnu bhia ጋ -gbe.

40 Wa 'desobhie glaa, -wa 'nua Zaaan weli, 'in wa yia -Zezu 'bi mni, wa 'yabhlo -wa Simo Pieli bheli Andlee.

41 Tiada, mo yia ጋ bheli 'Simoo laa, 'in ጋ ገደ፡ «-A ka Mesi 'yi.» (We ji -wa «-Lagoo -Bhasanyoo.»)

42 'In ጋ -yo -moo 'so yia -Zezuu -gbe mni. -Zezu ylaa ጋ, 'in ጋ ገደ፡ «-Mi -wa 'Simoo, -na dide wa laa Zaan. -Na 'hni wa yia zva Sefasi.» ('Mu wa bhitia 'wola Pieli, -muu ji -wa tukpa.)

-Zezu laa Filip -yo Natanaeli

43 Zli zlia, -Zezu 'yibha ɔ 'ka Galilee -dɔdɔ -gɔ mni. ɔ -yɔ Filipɔ gbelia, ɔ nɛɛ ɔ -yla: «Yi 'mi 'bi.»

44 Filipɔ mia, Betisaida -dɔdɔ -gɔ ɔ 'bhɔa, Andlee -yɔ Pielɔ klaa 'ya.

45 -Mɔvɔ 'bɪgɔ, Filipɔ -yɔ Natanaɛli yia 'wɔgbeli, 'in ɔ nɛɛ ɔ -yla: «-Lagɔɔ titee 'sɛbhe 'wɔ, Moizi ka nyimɛ yabhloo gbɔ gba, -Lagɔgbɔvɔ -falpanya ka 'ya ɔ gbɔ gba wee 'sɛbhe 'wɔ. -A ka ɔ 'yi. Nu, mɔ -wa *-Zɛzɛfɔvɔ 'yu -Zezu, Nazaletigbe 'wɔ ɔ 'bhɔa.»

46 -Mɔɔ nɛɛ ɔ -yla: «'Lee, -lu -zɔnɔvɔ mneni we 'ka Nazaleti 'bhɔvɔ?»

Filipɔ nɛɛ: «Yi -na 'dɛ 'ka -bha 'yi.»

47 Nu, Natanaɛli yia -Zezuu -gbɛ yi. ɔ bɛa ɔ -yɔ, -Zezu 'yia ɔ -yɔ, 'in ɔ nɛɛ ɔ daa: «A yla, *Izlaɛlɛnyimɛɛ 'dɛbhie -gbolu ni, ɔɔ nyimɛ mia, kalɔ 'ni ɔ dli 'wɔ -mi.»

48 Natanaɛli nɛɛ: «Sa -in yibheli 'mi 'wɔ la?»

ɔ nɛɛ: «Da Filipɔ 'niɔ -slɔ -mi la ni, in ka -mi 'yi, -zugba -in mi *figisɔ zɔ.»

49 -Bha Natanaɛli gbac: «Wlabi, -in mi -Lagɔɔ 'Yu nya, Izlaɛlɛnyimaa 'wlu-lapɔnyɔ -in -mia.»

50 -Zezu 'palia we 'bɪgɔ, ɔ nɛɛ: «In gbaa nu, in ka -mi 'yi figisɔ zɔ, we 'gbɔ -in yia 'mi dli -gɔ zɔ, mɔ -wa yi? -Li 'kadɔ -we -zia -mɔvɔ 'yia -na yia we.

51 In nɛɛ aɔn -yla gbɔzɔnɔvɔ saɛ, yali a yia 'yia nɔwɛ -kalɔda. 'Anzinya a yia 'yia kwlida -yɔ -gblada *Nyimɛɛ 'Yu -gɔ.»

2

-Zezu 'bhitilia 'nyu nɔ 'wɔla

1 -Mɔvɔ 'bɪgɔ, 'yli 'sɔ 'plia, 'in wa yia 'ɲwɔkwafɛti -sa Galilee 'gbe wa laa Kana, we 'wɔ. -Zezuu 'nyaa mi -bha.

2 'In wa yi 'yaa -Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya la wee 'fɛti 'wɔ.

3 -Bha bɛa, 'in nɔ yia bhia, 'in -Zezuu 'nyaa nɛɛ ɔ -yla: «Nɔ ka bhia.»

4 -Zezu 'palia we 'bɪgɔ, ɔ nɛɛ: «'Maa, amaa nɔ gbɔ -wa yaayɔ, na nɔ gbɔ -wa yi? Bhla -we nya wa 'kaa na 'titeɛ 'dɛbhie -gbolu 'yi, we 'ni -slɔ nyini.»

5 -Zezuu 'nyaa nɛɛ lililuu dlilinya -yla: «-We weee ɔ yia aɔn -yla gbaa, a nɔ wɛ.»

6 'In tɔkpa nyida 'kadɔ gbelibhlo mi -bha wa kwesi. -Mɔvɔ 'wɔ wa plia 'nyu, 'in wa budoa: 'sa Zuifɔvɔ tite gbaa. Nu, we 'yabhlo bhu 'wɔ lithɔ gbɔ gbɔ.

7 -Zezu nɛɛ waa lililuu dlilinya -yla: «Nyidanya mia da ni, a yeli we 'nyu.» 'Sa wa yelia we sa ke! ke! ke!

8 -Zezu nɛɛ: «A 'pli -slɛn we, a 'ka we 'fɛti 'yugalɔnyɔ kwa.» 'In wa yia we ɔ kwa.

9 ɔɔ 'fɛtu 'yugalɔnyɔ 'yia wee 'nyu nɔwɛ, -zugba we ka nɔ 'wɔlabhitili. Da wee nɔ 'bhɔvɔa, ɔ 'ni -bha da -yi, nu, -wa 'plia 'nyu, wa -yi -bha da. 'In ɔɔ 'fɛtu 'yugalɔnyɔ yia 'ɲwɔ -kwanyɔ la.

10 'In ɔ nɛɛ: «Da weee, nɔ -zɔnɔvɔ wa wlaa -slɔ tia, wa -ka 'ma duun 'bhie, wa wlaa kalɔ nɔ. 'In -mi, -in yia nɔ -zɔnɔvɔ ladɔ, 'in sɛnɛɛ bhla yia we yli.»

11 Nu, gwɛdigbɔvɔ tianɔ -we -slolua ɔ 'ɲnimnieɛ 'tite, Galilee 'gbe wa laa Kana, we 'wɔ ɔ nɔa we ɛ. 'Sa ɔ -slolua ɔ 'ɲnimnieɛ 'tite, 'in ɔ 'bɪnɔnya yia ɔ dli -gɔ zɔ.

12 We 'bɪgɔ, 'in ɔ yia Kapɛnaumɔ mni, ɔ -yɔ ɔ 'nyaa klaa, ɔ bhelia klaa, we -yɔ ɔ 'bɪnɔnya. 'In wa yia -mɔ 'yli ya 'sɔɛ li.

*-Zezu vaa -valepanya *-Lagɔbudu 'kadɔ nɔwɛ (Mt 21.12-13; Mk 11.15-18; Lk 19.45-46)*

13 Nu, Zuifɔvɔ *'Wɔzɪtɪylu 'fɛti ka cɪpa, 'in -Zezu yia -Zeluzalemɔ mni.

14 ɔ plaa *-Lagɔbudu 'kadu ηwee, nyɪma -wa paa 'bhli klaa, bhlabhle klaa, we -yɔ -kpkakun pelu, 'ma ɔ ylia -bha, 'in ɔ yi 'yaa 'gwezi -bhitya -bha yli, wa -di wa 'tabhle -yɔ la.

15 ɔ 'pnaa 'llukpe -yelipe 'bhisa, 'in ɔ yia nyɪma weee vu -mɔ -Lagɔbudu 'kadu ηwee, we -yɔ wa 'bhli -yɔ wa bhlabhlenya 'sɔ. ɔ 'mnia 'gwezi -bhityaa 'gwezi, 'in ɔ yia wa 'tabhle labhli.

16 ɔ nee -kpkakun pelupanya -yla: «A -sa da we, a 'na nɔnɔ na Didee -budu -vale -budu 'wɔ -ni.»

17 -We *-Lagɔebhe gbaa, 'in ɔ 'bɪnɔnyaa dli yia we -gɔ -bho:
«'A! Na -Lagɔ, -na -budu in 'yibhaa,
we 'tu mi 'mi 'bhada.»

18 Tɔnɔn, 'in Zuifɔv 'yugalunya yia ɔ layibha: «Sanee -na nɔa yi? -In nɔ gwɛdigbu yabhlo le, 'in -a 'ka we 'jiyibheli nu, -Lagɔ ka -mi 'yoo 'nye.»

19 -Zezu 'palia we 'bigɔ, ɔ nee: «Wee -Lagɔbudu 'kadu mia, a -sa we la, 'in in 'ka we 'yigbeli 'yli ta nya.»

20 Wa nee ɔ -yla: «Aya! Wa 'kaa -budu ni 'subha, wa li -zɔ gbɔ 'sɔ -zɔ gbelibhlo, 'in -mi, -in nee -in 'ka we 'subha 'yli ta nyaa?»

21 Nu, -budu -zɔnɔ -Zezu saa 'ηni, ɔ 'dɛe kuu gbɔ ɔ gbaa.

22 We 'dɛe 'gbɔ, da -Zezu -ka tɪtlunya glaa 'wɔsɔ, ɔ 'bɪnɔnyaa dli yia we -gɔ -bhoa, -we ɔ gbaa we -yɔ -we mi cɛlida -Lagɔebhe 'wɔ, 'mɔ wa zɔa dli -gɔ.

-We mia nyɪmaa dli zɔ, -Zezu -yi we

23 Zuifɔv 'Wɔzitiyilu 'fɛti nya -Zezu mi -Zeluzalemɔ. ɔ gwɛdigbunya -we slolua ɔ 'tite, 'mɔ ɔ nɔa le, nyɪma duun 'yia we -yɔ, 'in wa yia ɔ dli -gɔ zɔ.

24 -Zezu 'ni wa dli -gɔ zɔ, -we ka gbɔ -wa, ɔ -yi wa 'dɛ weee dli.

25 Nu, nyɪme ɔ -ka ɔ -limaa gbɔ lapali ɔ -yla, -Zezu 'ni -mɔv gbɔ -ka, nu, -we mia nyɪme dli zɔ, ɔ 'dɛ -yi we.

3

-Zezu -yɔ 'Nikodemɔ

1 Nu, nyɪme yabhlo wa laa 'Nikodemɔ, ɔ mia Falizinymaa sɔ lu, 'in ɔ mia Zuifɔv 'yugalnyɔ yabhlo nya,

2 mɔ yia -Zezuu -gbe sabɔ, 'in ɔ nee: «Wlabi, -a -yi we 'ji nu, -Lagɔ ka -mi tie, -in 'ka -an gbɔ -slolu. -Lagɔ -yɔ -mi 'sɔ 'ni -mi nu, -in 'ni mneni -in 'ka 'sasɔkpa -gwɛdigbunya ni lenɔ.»

3 ɔ nee 'Nikodemɔ -ylae: «In nee -mi -yla gbɔzɔnɔ sae: nyɪme ɔ ka 'lulolu * wa 'ni gwali, ɔ 'ni mneni ɔ 'ka nyɪma -wa -Lagɔ pɪla 'wlu la glaa -mi.»

4 'Nikodemɔ nee: «Sa wa 'ka nyɪme kpasaa 'lulolu gwalia? Nu, ɔ mneni ɔ 'ka ɔ 'nyaa nɔkple pla, wa 'ka ɔ 'sɔnɔ gwali?»

5 -Zezu 'palia we 'bigɔ, ɔ nee: «Nu, in nee -mi -yla gbɔzɔnɔ sae: we -ka nu, wa 'ni nyɪme 'lulolu gwali, 'nyu -yɔ -Lagɔɔ Zuzu nya, -mɔɔ 'ni mneni -mɔɔ 'ka -wa -Lagɔ pɪla 'wlu la glaa -mi.

6 -We ka gbɔ -wa, -wa 'nyaa -yɔ dide gwalia, wa mi nyɪmaa nyɪma nya, 'in -wa -Lagɔɔ Zuzu gwalia, wa mi -Lagɔɔ Zuzuu nyɪma nya.

7 We -ka 'sa -mi, in -ka gba nu, wa gwali amɪaa 'lulolu, we 'na sɔbhalɪ -mi ηwegaga -ni.

8 Nu, da -pɪpe 'yibhaa we 'ka 'pli, -bha we plɪa, 'in -na nɔa we -jiji, nu, da we bhulɔa, mɔ we mnia, -in 'ni -bha da -yi. Sa -pɪpe mia, -wa -Lagɔɔ Zuzu gwalia, 'sa wa mia.»

9 'Nikodemɔ nee: «Sa -mɔv 'ka 'wɔ la 'pɪplia?»

* 3:3 'Lulolu: wel 'bhitie tɔba nee yah.

10 'In-Zezu nɛɛ: «Gbɔslolunyɔ, ɔ ka 'ɲɪɪ wa -yia *Izlaɛli -dɔdɔ -gɔ, 'mɔ -in -mia, 'in -in 'nɪ wee gbɔ nɪ -yii?

11 Nɪɪ, in nɛɛ -mɪ -yla gbɔzɔnɔ sɛ: -we ka 'ji -a -yia, we -gɔgbɔ -a gbaa. -We ka da -a 'yia, we 'dɪ -a saa. 'In a 'nɪ 'yibha a 'ka -amɪaa -bhayigbɔ -yɔɲwɪɪ.

12 In ka aɪn -yla dɔdɔgbɔ gbɔ gba, a 'nɪ we -yɔɲwɪɪ. We -ka 'sa -mɪ nɪ, da na yia aɪn -yla yalɪ gbɔ gbaa, a 'na 'ka we -yɔɲwɪɪ, we 'nɪ mɔɔ?

13 Nɪɪ, nyɪmɛ yabhlogbɔɔ 'nɪ -slɔ -Lagɔɔ -gbɛ -gbla, we 'nɪ ɔɔ Nyɪmɛɛ 'Yu 'wɔbhɔ, mɔɔ 'bhɔa yalɪ.

14 «Nɪɪ, Moizɪ ka nɛɛɛ -tibhɛ 'wɔbhɔ yalɪ da bɛblɛɛ nyɪma weee 'yu, 'sa -bhlokpade wa yia Nyɪmɛɛ 'Yu 'wɔbhɔa yalɪ,

15 'in -wa weee -ka ɔ dli -gɔ zɔ, wa 'ka 'yliyɔgagie -we 'nɪa bhlokluda -ka 'yɪ.

16 We 'dɛɛ 'gbɔ, 'sa -Lagɔ -kalia dɔdɔgbɔ -nyɪmaa zɛ, 'in ɔ yia ɔ 'Yu yabhlogbɔɔ wla, 'in -wa -ka ɔ dli -gɔ zɔ, wa 'na 'ka labhɔ. 'Yliyɔgagie -we 'nɪa bhlokluda -ka, 'mɔ wa yia 'yia.

17 Nɪɪ, -Lagɔ 'nɪ ɔ 'Yu tie dɔdɔ -gɔ ɔ 'ka nyɪma gbɔ dɪɪ, nɪɪ, ɔ 'ka wa gbɔ 'wɔsa, we 'gbɔ ɔ yia ɔ tie.

18 -ɔ -ka ɔɔ 'Yu dli -gɔ zɔ, -Lagɔ 'na 'ka ɔ gbɔ dɪɪ, 'in -ɔ 'nɪ ɔ dli -gɔ zɔ, -Lagɔ ka ɔ gbɔ dɪɪ pepe. -We ka gbɔ -wa, ɔ 'nɪ -Lagɔɔ 'Yu -bhlogbɔɔ dli -gɔ zɔ.

19 Sanɛɛ -Lagɔ bhɔa nyɪmaa -yɔgbɔ 'wɔ, nɪɪ, zli ka dɔdɔ -gɔ yi, 'in nyɪma 'nɪ we -yɔɲwɪɪ, nɪɪ, wa 'yibha nɪkpise, -we ka gbɔ -wa, gbɔnyuu wa nɔa lɛ.

20 -Wa weee nɔa gbɔnyuu lɛ, zli wa nyɛa 'wɔ, 'in wa'a 'tla zli 'klɔ. -We ka gbɔ -wa, wa mɪ nyanɔ nɔda, nyɪmɛ yi wa lɛnɔgbɔ yibheli.

21 Nɪɪ, -wa nɔa -Lagɔɔ dumagbɔ lɛ, zli 'klɔ wa tlaa. 'Sa nyɪma yia wa lɛnɔgbɔ -yɔ sa tenyii, 'in wa yibhelia we 'ji nɪɪ, wa mɪ -Lagɔ 'nɔɲwɛ zɔda.»

Zaan nɛɛ -Zezu -gali ɔ 'yu

22 -Mɔɔ 'bɪgɔ, -Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya yia Zudee -dɔdɔ -gɔ mɪɪ, 'in ɔ yia wa -gbɛ 'yɪ 'sɔlɛ li, -zugba ɔ batizea nyɪma.

23 'In Zaan mia, -mɔɔ mɪ 'ya nyɪma batizeda: ɔ mɪ Enɔɔ, Salimɔ kwesi, da 'nyu -zua, -zugba nyɪma yi ɔ -gbɛ ɔ batizee wa.

24 Nɪɪ, wa 'nɪ -slɔ Zaan -kaslɔ 'wɔpa.

25 -Bha kpɪkpɛlie -bhɔa Zaaan 'bɪnɔnya -yɔ Zuifɔ yabhlo nyɪɪ, sa Zuifɔ tite gbaa wa budo wa 'ka -mɔwɔlɔ, we -gɔ.

26 We 'gbɔ wa bɛa Zaan -yɔ, 'in wa nɛɛ: «Wlabi, nyɪmɛ -ɔ -yɔ -mɪ 'sɔ mia Zudeɛn nyu lɔ, 'in -in yia ɔ -gɔgbɔ gba -aɪn -yla, ɔmɔ, ɔ mɪ nyɪma batizeda, 'in nyɪma weee mɪ ɔ -gbɛ mɪɪda.»

27 'In Zaan nɛɛ: «-Lagɔ 'nɪ nyɪmɛ -lu 'nyɛ, ɔ 'nɪ mɪnɛni ɔ 'ka we 'yɪ.

28 Amɪaa 'dɛ mɪ na gbɔdayɪnya nya, a ka 'mɪ ɲwɛɛ 'nɔ nɪɪ, -amɪ, in 'nɪ -Lagɔɔ -Bhasanyɔ, nɪɪ, -Lagɔ tiea 'mɪ ɔ 'yu.

29 -We ka gbɔ -wa, we -ka nanɔ gbɔ, nɪɪ, nyɪmɛ -ɔ mia 'ɲwɔkwada, ɔ 'tale -ɔ mnazɪa -lu weee, 'in 'fɛti 'ka nna, 'mɔ in -mɪa. 'In da ɔɔ 'ɲwɔkwanyɔ -ka wee fɛti 'wɔ yi nɪɪ, ɔ 'tale -ka ɔ yi yi dɪ 'nɔ nɪɪ, 'in 'mɔna bhaa ɔ. -Amɪ mia, in mɪ 'mɔna lida sa duun, 'sa nanɔ gbɔ mia.

30 ɔmɔ, ɔ 'bhɔ 'bɪ 'wɔ, 'in -amɪ 'ka zɔbɛ.

31 «Nɪɪ, -ɔ bhɔa -Lagɔɔ -gbɛ, ɔ -gali nyɪma weee 'yu. -ɔ bhɔa dɔdɔ -gɔ, dɔdɔgbɔ -nyɪmɛ ɔ -mia, 'in ɔ gbaa dɔdɔgbɔ gbɔ. ɔmɔ, -ɔ bhɔa -Lagɔɔ -gbɛ, ɔ -gali nyɪma weee 'yu.

32 -We ɔ 'yia, -we ɔ 'nɔa, we -gɔgbɔ ɔ gbaa. 'In nyɪmɛ yabhlogbɔɔ'ɔ ɲwɪɪ ɔ gbɔɔ dayigbɔ -yɔ.

33 -ɔ -ka ɔ gbɔɔ dayigbɔ -yɔɲwɪɪ, mɔ slɔlua nɪɪ, -we -Lagɔ gbaa, gbɔzɔnɔ -wa.

34 Nɪɪ, -ɔ -Lagɔ -ka tie, -Lagɔwɛli ɔ gbaa, -we ka gbɔ -wa, -Lagɔ nyɛa ɔ ɔ Zuzu kplo! kplo!

35 Dide -Lagɔ -kalɔ ɔ 'Yuu zɛ, 'in ɔ ka ɔ 'tɪtɛ ɔ kwɛɛ zɔ -lu weee -gɔ.

36 -J -ka ɔ 'Yu dlɪ -gɔ zɔ, ɔ ka 'yliyɔgagie -we 'nia bhloluda -ka. Nu, -ɔ'ɔ zɔa ɔ 'Yu 'nɔɲwɛ, ɔ 'na 'ka 'yliyɔgagie 'yi. -Lagɔɔ 'cɛ zɔ ɔ tua.»

4

-Zezu -yɔ Samaliɲwɔ

1 -Mɔɔ 'bɪgɔ, Falizinyuma ka 'nɔ nu, nyuma duun mɪ -Zezu 'bɪyida ɔ 'ka wa batizee we -zi Zaan.

2 (Nu, we 'nɪ ɔ dɛ, ɔ 'bɪnɔnya batizea nyuma). Da -Zezu yibhelia we 'ji,

3 -bha ɔ 'bhɔa Zudee, 'in ɔ yia Galilee lɔ mɪ.

4 'ka Galilee mɪ, we mɪ nu, ɔ -dɪ Samalii -dɔdɔ 'wɔ.

5-6 Da ɔ mia Samalii -dɔdɔ -gɔ 'plɪlɪda, 'gbe yabhlo wa laa Sikaa, -bha ɔ nyinia we nɔkplɛ. Wee gbe mia, da *Zakɔbɔ ka bhaa dɔdɔ kibhe, 'in ɔ yia -bha -klɔ 'bhlu, wee dɔdɔ -we ɔ 'nyɛa ɔ 'yu *-Zɛzɛfɔ, we kwesi we mia. -Zezu sɪa nɔnɔɛ kwɛɛ, 'in ɔ yia wee -klɔ -yɔ ladi. Nu, 'yɪlɔgbagɔ -wa.

7 -Bha Samaliɲwɔ yabhlo yia 'nyu 'plia, 'in -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «A 'nyɛ 'mɪ 'nyu in 'ka 'ma.»

8 (Nu, ɔ 'bɪnɔnya ka lililu zɔa mɪ 'gbe nɔkplɛ.)

9 ɔɔ 'ɲwɔ nɛɛ ɔ -yla: «Aya! -Mɪ Zuifɔ zɪlaha -amɪ Samaliɲwɔ 'nyu yɪ?» Nu, Zuifɔ -yɔ *Samalii -nyuma'a* 'nɔnɔ 'wɔla.

10 -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «A 'nɪ -Lagɔɔ wɪawɪawɪ -yi, 'in a 'nɪ -ɔ mia aɪn 'nyu -zɪlɪda -yi. A -ka yaa we 'ji -yi, ama yɪ yaa ɔ 'wɪwɪwɪnyu -zɪlaha, 'in ɔ 'ka we aɪn 'nyɛ.»

11 ɔ nɛɛ: «Na -Kanyɔ, -in 'nɪ floko kwɛɛ -ka, 'in -klɔ -tɔ 'wɔ, sa -in 'ka 'mɪ wee 'wɪwɪwɪnyu 'nyɛa?»

12 -Amɪaa dɔkpasaa Zakɔbɔ 'bhluwa wee -klɔ, ɔ 'dɛ ka we 'nyu 'ma, we -yɔ ɔ 'yua -yɔ ɔ 'nɔɔlii -gnɔɔ -zɪ. -Mɪ dlɪ 'wɔ nu, -mɪ 'yɪlia -mɪ -zɪa ɔ yɪ?»

13 -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «Nyɪmɛ -ɔ -ka nyu nɪ 'ma, 'nyumatɔ yia ɔ 'bhaa lɔ.

14 Nu, 'nyu -we na yia wɪaa, nyɪmɛ -ɔ -ka we 'ma, 'nyumatɔ 'na 'ka 'masɪɛn ɔ 'bha. 'In wee 'nyu zɛa ɔ 'wɔ 'wɪwɪwɪnyu, da 'yliyɔgagie -we 'nia bhloluda -ka, we bhɔa.»

15 ɔɔ 'ɲwɔ nɛɛ ɔ -yla: «Na -Kanyɔ, 'nyɛ 'mɪ wee 'nyu, 'nyumatɔ yɪ -sɪɛn 'mɪ 'bha, in yɪ 'masɪɛn -seli 'nyu 'plia yɪ.»

16 -Zezu nɛɛ ɔ -ylaɛ: «A mɪ amaa 'lowli laa, a -yɔ ɔ 'sɔ 'ka yɪ.»

17 ɔ nɛɛ: «In 'nɪ 'lowli -ka.»

ɔ nɛɛ: «Gbɔzɔnɔ a gbaa, nu, a 'nɪ 'lowli -ka.

18 Nu, a 'yɪ 'lowlia gbu. -Mɔmɔ a -yɔ ɔ 'sɔ mia dɛ ni, ɔ 'nɪ amaa 'lowli. Gbɔzɔnɔ -wa.»

19 ɔɔ 'ɲwɔ nɛɛ: «Cɪn, na -Kanyɔ, in -yɪ we 'ji nu, -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ -in -mia.

20 -Gɔgɔ 'kadɔ nɪ 'wɪ -amɪaa dɔkpasɪ bɔbɔ bhaa -Lagɔ, 'in amɪa nɛɛ: -Zeluzalɛmɔ wa 'kaa -Lagɔ bɔbɔ.»

21 -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «Bhɔlɔ, a zɔ 'mɪ dlɪ -gɔ. Bhla yabhlo yia bɛa, we 'nɪ -gɔgɔ 'kadɔ 'wɪ, 'in we 'nɪ -Zeluzalɛmɔ wa 'ka Dide -Lagɔ bɔbɔ.

22 Nu, amɪa *Samalii -nyuma, -we a bɔbɔa, a 'nɪ we -yɪ. 'In -we -amɪa Zuifɔ bɔbɔa, -a -yɪ we. -We ka gbɔ -wa, Gbɔwɔsanyɔ mia, Zuifɔ -gbe ɔ bhɔa.

23 Nu, bhla -we nya -wa bɔbɔa Dide -Lagɔ tɪkɪ, wa 'kaa ɔ bɔbɔ Zuzu nya sazɔnɔ sa, we bhla ka cɪpa, 'in we ka nyɪnɪ. Nu, we 'sasɔkpa -nyumaa da -Lagɔ talia, wa 'ka ɔ bɔbɔ.

24 -Lagɔ mɪ Zuzu nya. -Wa 'kaa ɔ bɔbɔ, wa bɔbɔ ɔ Zuzu nya sazɔnɔ sa.»

* 4:9 Zuifɔ 'nɪ mneni wa 'ka Samalii -nyumaa kna kwɛzɪ.

25 Ɔɔ ʔɛwɔnɔ nɛɛ ɔ -yɪa: «In -yi we 'ji nu, Mesi yia yia. (We ji -wa -Lagoo -Bhasanyoo.) Ɔ -ka yi nu, mo yia we 'de weee 'wɔsɪsalia.»

26 Ɔ nɛɛ ɔ -yɪa: «Mɔ mia da aɪn -yɪa gbada.»

27 -Bha -bhlokpade ɔ 'bɪnɔnya yia lɔ. 'In wa yia -Zezu -yɔ ʔɛwɔnɔ yabhlo -yɔyɪ 'dɪ -sada. 'In we yia wa ʔwɛgaga -sɔbhali, -zugba wa gba -mɔ dɪ zɔɛ: «Lɛɛ -lu ɔ yɪbhali ɔ ʔɛwɔnɔ? Lɛɛ -gbɔ ɔ gba ɔ -yɪa?» Nu, 'sasokpa -layɪbhawɛli nɪ 'nɪ nyɪme yabhlogbɔɔ ʔwɛɛ 'tɪa.

28 Tɔɔn, ɔɔ ʔɛwɔnɔ tɪa -bha ɔ 'nyu -nyida, 'in ɔ yia 'gbe nɔkplɛ pla. Ɔ nɛɛ nyɪma -yɪa:

29 «A yi! A yi -nya, a 'ka nyɪme yabhlo 'yɪ! Mɔ gbaa na lɛnɔgbɔ weee. We 'wɔ sa ma -wa -Lagoo -Bhasanyoo.»

30 Tɔɔn, wa yia 'gbe nɔkplɛ 'tɪa, 'in wa yia -Zezuu gbɛgbɛɪn mɪnɪ.

31 We bhla, ɔ 'bɪnɔnya mɪ ɔ bhuhhoeda ɔ 'ka li.

32 'In ɔ nɛɛ wa -yɪaɛ: «Lililu -we in 'kaa li, a 'nɪ we -yi.»

33 'In ɔ 'bɪnɔnya nɛɛ wa 'dekpɔa nyɪdɪ: «Aya! Nyɔɔ 'nyɛ ɔ lililua?»

34 Ɔ nɛɛ wa -yɪa: «Na yoopanyoo dɔmagbɔɔ 'nɔʔwɛzɔzɔɛ -yɔ ɔ lubhoo 'wɪubhabhie, mɔ -wa na lililu.»

35 Amia, a nɛɛ nu, we -tu 'wɔ 'cɔ -mɪnɔ, 'in -luu -dɪdɪ bhla 'ka nyɪni, -amɪ nɛɛ aɪn -yɪa, nu, we -dɪdɪ bhla ka -slɛɛn nyɪni. A -tali kpaa -gɔ, we 'ya ka zalɪ.

36 Ɔ -ka -luu -dɪdɪnyɔ nya -mɪ, ɔ ka ɔnɔɔ -tɪnɔɔ 'yɪ. Nu, ɔ mɪ nyɪma 'wɪgɔgwɪlɪda, 'yɪiyɔgagie -we 'nɪa bhloɪda -ka, -Lago 'ka we wa 'nyɛ. 'In we gɪgɪnyɔ -yɔ we -dɪdɪnyɔ 'ka 'mɔna li dabhlo.

37 Nu, nine yabhlo nɛɛ: «Nyɪme yabhlo gɪba, 'in nyɪme -putu dia.» Gbɔzɔnɔ -wa.

38 Kpaa -we 'wɔ a 'nɪa lubho nɔ, -mɔ in tiea aɪn we -luu -dɪdɪ bhla. Tɔɔba ka -mɔ lubho nɔ, 'in wa yia sɪa. 'In -amɪa yia we 'wɔ -tɪnɔɔ.»

39 -Mɔɔ 'bɪgɔ, ɔɔ ʔɛwɔnɔɔ gbagbawɛli -gɔ Samalii -nyɪma duun zɔa -Zezu dɪ -gɔ. Ɔ nɛɛ wa -yɪa: «Ɔɔ nyɪme nɪ gbaa 'mɪ -yɪa na lɛnɔgbɔ weee.»

40 We 'dɛɛ 'gbɔ, Samalii -nyɪmaa -zɔ yia -Zezuu -gbɛ yi. 'In wa yia ɔ -bɛɔ -yɔpali, ɔ -yɔ wa 'ka -tɔ. Ɔ li -bha 'yɪli 'sɔ.

41 'In tɔɔba yia wa -gɔ -bho dɪzɔzɔɛ nya, ɔ 'dɛɛ ʔwɛɛ wɛli 'gbɔ.

42 Wa nɛɛ ɔɔ ʔɛwɔnɔ -yɪa: «We 'nɪ -slɛɛn amaa wɛli -bhlogbɔɔ 'gbɔ -a yi ɔ dɪ -gɔ zɔ. Nu, -amɪaa 'dɛ ka ɔ ʔwɛɛ wɛli 'nɔ. Nu, -a -yi -slɛɛn we 'ji nu, mɔ -wa dɔdɔgɔ -nyɪma weee Gbɔwɔsanyoo 'dɛbhie.»

-Zezu jipea nyɪme 'kadɔ yabhloo yu

43 -Zezu li -bha 'yɪli 'sɔ, we tanɔɔ zɪ, 'in ɔ yia ɔ 'yoo bhli, ɔ 'ka Galilee -dɔdɔ -gɔ lɔ mɪnɪ.

44 (Nu, -Zezuu 'dɛ ka gba nu, wa'a zɔ -bha -Lagoo gbɔɔ -falɪpanyoo ɔ 'dɛɛ -zɔɔ.)

45 Tɔɔn, ɔ nyɪnia Galilee, 'in nyɪmaa -zɔ yia ɔ yoo -saa yi. -We ka gbɔ -wa, gwɛdɪgbɔ ɔ nɔa lɛ -Zeluzalɛmɔ 'Wɔzɪtɪyɪli 'fɛtɪ bhla, wa ka -bha 'yɪ.

46 'Bhie ɔ yia Kana lɔ mɪnɪ, Galilee -dɔdɔ -gɔ, da ɔ 'bhɪtɪlɪa 'nyu nɔ 'wɔɔ. Nu, *Ewɔlɔɔ nyɪme 'kadɔ yabhlo mɪa Kapɛnaumɔ, ɔ 'yu ka nyɪ -yɔ.

47 Ɔ 'nɔa nu, -Zezu ka Zudee 'bhɔ, ɔ ka Galilee mɪnɪ, 'in ɔɔ nyɪme yia Kana mɪnɪ, ɔ 'ka ɔ 'yɪ. Ɔ nyɪnia ɔ -gbɛ, ɔ nɛɛ ɔ -yɪa: «-Na zukpa -wa! -A mɪnɪ Kapɛnaumɔ, -in 'ka na 'yu jipe, ɔ yi tɪ.»

48 -Zezu nɛɛ ɔ -yɪa: «We 'nɪ gwɛdɪgbɔnya 'wɔbhɔ, a 'nɪ mɛnɪ a 'ka 'mɪ dɪ -gɔ zɔ.»

49 Ɔɔ nyɪme 'kadɔ nɛɛ ɔ -yɪa: «Na -Kanyoo, -a mɪnɪ -mɔ, na 'yu yi tɪ.»

50 Ɔ nɛɛ: «Mɪnɪ -budɔnyɛɛ, nu, -na 'yu ka 'pɔ.»

'In ɔɔ nyɪme yia -Zezuu wɛli dɪ -gɔ zɔ, 'in ɔ yia ɔ -budɔnyɛɛ mɪnɪ.

51 Ǿ mɪ mɪnda, 'in ɔ -yɔ ɔ zɔyua yia gbɛli 'yloogblɔ. -Maa nɛɛ ɔ -yla: «-Na 'yu ka 'pɔ.»

52 'In ɔ yia wa layɪbhaɛ: «'Lee, bhla -mɔmɔ nya ɔ yili 'wɔa?»

Wa nɛɛ: «Zɔbha 'ylogbagbɔɔ 'lɛlu tianɔ nya ɔ 'pɔa.»

53 Ǿ yuu dide yia we 'jiyibheli nu, wee bhla -bhlokpade nya, -Zezu gbaa ɔ -ylaɛ: «-Na 'yu ka 'pɔ.» -Bha ɔ -yɔ ɔ -budunwɛɛ -nyuma weee zɔa -Zezu dli -gu.

54 Wee gwɛdigbɔɔ 'sɔnu ɔ nɔa dɛ lɛ ɔ Zudee -bhɔda, ɔ 'ka Galilee mɪ.

5

*-Zezu jipea guzɔnyɔ yabhlo *Nyapɛyli nya*

1 -Mɔɔ 'bigɔ, Zuifɔɔ 'fɛti yabhlo nɪnia, 'in -Zezu yia 'wɔsɔ, ɔ 'ka -Zeluzalɛmɔ mɪ.

2 Nu, -mɔ -Zeluzalɛmɔ, klolo 'kadɔ yabhlo mɪ -bha, 'mɔ wa laa Bhlabhɛɛ Klolo. -Bha wee klolo kwesi, 'nyu yabhlo mɪ -bha, 'mɔ wa laa zuifowɛli 'wɔ Betesɪda. Nu, palɔɔ bhɔ gbu gbɛlia we.

3 Nu, guzɔnyaa -zlo slu we -yɔ la: 'lɔlɔnya klaa, 'tɪgɪtɪgɪnya klaa, we -yɔ zɔlaslɔnya mɪ -bha. [Nu, 'nyuu zuklue wa mɪa wɔda.

4 -We ka gbɔ -wa, bhla tɔlɔa nya, 'anzɪ sibhɪia wee 'nyu lɔ la, 'in we zuklua we 'klɔ. 'In ɔ -ka -mɔ -bhɔ tia, guo gu -we -ka ɔ -yɔ -mɪ, 'in ɔ pɔa.]

5 Nu, wa glaa, nyumɛ yabhlo ka gu -yɔ, we -zɔ glɔ -bhlo 'ya kugbua lɛ gbɛta ni.

6 Da -Zezu 'plɪia -mɔ, ɔ 'yia ɔ, 'in ɔ yia 'nɔ nu, wee gu ka ɔ -yɔ -gwɛ. Ǿ bɛa ɔ -yɔ, 'in ɔ yia ɔ layɪbha: «-In 'yɪbha -in 'ka 'pɔɔ?»

7 'In ɔɔ guzɔnyɔ yia we 'bigɔpalɛ: «Na -kanyɔ, 'nyu -ka zuklu, nyumɛ ɔ -kaa -mɔ 'mɪ 'pa, ɔ 'nɪ -mɪ. Bhla in 'ka 'wɔsɔ, nyumɛ yabhlo ka 'mɪ 'yugalɪ.»

8 -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «-Sɔ 'wɔ! -In 'bhɪ -na -bita 'wɔ, -in mɪ.»

9 -Bha -bhlokpade, ɔɔ nyumɛ 'pɔa, ɔ -sɔa 'wɔ, ɔ 'bhua -bita 'wɔ, 'in ɔ yia mɪ.

Nu, *Nyapɛyli nya we nɔa lɛ.

10 -Bha Zuifɔɔ 'yugalɪnya gbaa ɔ wa jipea -yla: «Nu, -Zɛɛn mɪa, Nyapɛyli -wa. 'In -amɪa tite nɛɛ, -in 'nɪ mɪnɛni -in 'ka -na -bita 'wɔbhɪ, -in 'ka nɔ.»

11 Ǿ nɛɛ wa -yla: «Nyumɛ ɔ jipea 'mɪ, ɔ nɛɛ 'mɪ -yla: «-In 'bhɪ -na -bita 'wɔ, -in 'ka mɪ.» »

12 -Bha wa 'yɪbhaa ɔ laɛ: «Nyɔɔ gba -mɪ -yla, 'bhɪ -na -bita 'wɔ -in mɪa?»

13 Nu, ɔɔ nyumɛ ɔ jipea ɔ, ɔ 'nɪ ɔ -yɪ. Nu, -Zezu ka ɔ 'yɪlgwe lamɔnɔ, nyuma -zɔ -bhaa 'gbɔ.

14 -Mɔɔ 'bigɔ, -Zezu plaa -Lagɔbudu 'kadɔ zɔ, ɔ 'yia ɔ -yɔ, 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-In ka -slɛɛn 'pɔ, -in 'na nɔnɔ 'maslɛɛn gbɔnyuu lɛ -nɪɛ. We 'nɪ -mɔɔɔ, -we yia -mɪ yɪa, we -nyu 'yɪ.»

15 -Bha ɔɔ nyumɛ mɪa, 'in ɔ nɛɛ Zuifɔ -ylaɛ: «-Ǿ puea 'mɪ ni, -Zezu -wa.»

16 Nu, Nyapɛyli nya ɔ jipea nyumɛ, we 'dɛɛ 'gbɔ wa yia ɔ -yɔwɔsɔlɔ, wa 'ka ɔ sɪalɪ.

17 Nu, -Zezu nɛɛ wa -yla: «Bhla weee nya, na Dide mɪ lubho nɔda, ɔ 'bhɪsa -amɪ mɪ 'yaa lubho nɔda.»

18 We 'dɛɛ 'gbɔ Zuifɔɔ 'yugalɪnya yia ɔ -yɔwɔsɔlɔ, wa 'ka ɔ 'bha. We 'nɪ wa Nyapɛyli -bhlogbɔɔ ɔ 'nɪ 'nɔɪwɛ zɔɔ gbɔ, ɔ nɛɛ 'ya nu, -Lagɔ -wa ɔ Dide, 'in ɔ yɪbhɔlɔ ɔ 'dɛ -Lagɔ.

-Zezu wlaa 'yɪlyɔgagɛ

19 -Zezu 'palɪa we 'bigɔ ɔ nɛɛ: «Nu, in nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sɛɛ: 'Yuu 'dɛbhlo 'nɪ mɪnɛni ɔ 'ka -lu yabhlogbɔɔ lɛnɔ, nu, -we ɔ 'yia ɔ Dide lɛnɔda, we 'dɛkpɔa ɔ nɔa lɛ. -We Dide nɔa lɛ, 'mɔ 'Yu nɔ 'yaa lɛ.

20 Ni, Dide -kali o 'Yuu ze, 'in o slolua o o lenogbu weee. Cun, gbu 'kadi -we 'yilia -we -zia -we a 'yia, 'mu o yia o -slolua, 'in we 'ka ain nwegaga -sobhali.

21 Sa Dide ganao titlunya, 'in o nyea wa 'yliyogagie, 'sa -bhlokpade 'Yu nyea 'yliyogagie nyuma -wa o 'yibhaa o 'ka we 'nye.

22 Dide'e 'bhu nyume -yogbu 'wu, o ka we 'de weee o 'Yu yoo 'nye,

23 'in nyuma weee 'ka 'Yu 'nonjwe zu o Dide 'bhisa. -o 'ni 'Yu 'nonjwe zu ni, o Dide, -o tiea o, o 'ni -moo 'nonjwe zu.

24 «In nee ain -yla gbuzonu sae: -o -ka na weli yukwli pulu, 'in -o tiea 'mi, o 'ka o dli -gu zu, o ka 'yliyogagie -we 'nia -bhloluda -ka. Gbudile 'na 'ka o -nu nya -mi. Nu, o ka titlie 'wobhu, 'in o yia 'yliyogagie 'woplili.

25 In nee ain -yla gbuzonu sae: da titlunya 'kaa -Lagoo 'Yuu weli 'nu, 'in -wa yia we 'nua, 'yliyogagie wa yia 'yia, we bhla ka cipa, 'in we ka nyini.

26 Sa Dide kaa 'yliyogagie 'wu, 'sa 'Yu kaa 'yliyogagie 'wu. Ni, Dide 'nyea we o 'Yu.

27 'In o yia o 'Yu se 'nye, o 'ka nyumaa -yogbu 'wobhu. -We ka gbu -wa ni, o mi *Nyume 'Yu nya.

28 Gbunya ni 'na sobhali ain nwegaga -ni.

29 We bhla mi yida, da titlunya weee -wa wa 'bhluu, wa yia o weli 'nua, 'in wa 'ka wa gbawla 'wotla. -Wa nua gbu -zonu le, wa -ka titlunya glaa 'wuso, 'yliyogagie wa yia 'yia. 'In -wa 'nia gbu -zonu lenu, wa -ka 'wuso, gbudile yia wa -nu nya -mia.

-Zeeuu gbodayinya

30 «Ni, in 'ni mneni in 'ka -lu yabhlogbo lenu na 'de nya. Sa Dide gbaa, 'sa na bhua nyumaa -yogbu 'wu, we 'gbu, na gbuwobhuhhue mia tikli. -We ka gbu -wa, 'in -tali na 'dee domagbu da, -o tiea 'mi, o domagbu da na talia.

31 «We -ka na de mi na gbodayinyo nya, -we na yia gbaa, a 'na 'ka we la gbuzonu.

32 Ni, na gbodayinyo yabhlo mi -bha. 'In, in -yi we 'ji ni, -we o gbaa na daa gbuzonu -wa.

33 Na 'gbu a yia nyuma tie Zaaan -gbe, wa 'ka o layibha. -We o gbaa ain -yla na daa, gbuzonu -wa.

34 -Ami, in 'ni we gbu -ka, nyume 'ka na gbodayinyo -ze. Ni, Zaaan gbu na gbaa ain -yla, a 'ka gbu 'wobhuu gbu -wa.

35 Zaaan 'wba linape, 'in a yia njwu a 'ka 'muna li o san 'wu, bhla -bhlo nya.

36 Ni, in ka gbodayinyo yabhlo -o 'yilia -o -zia Zaan. Sa wa 'kaa we 'jiyibheli ni, Dide tiea 'mi, mu -wa ni, lubho -we ka 'gbu o yia 'mi tie, in mi we nuda.

37 'In o Dide -o tiea 'mi, o 'de mi na gbodayinyo nya. Ni, a 'ni -slo o weli 'nu, 'in a 'ni -slo o 'klu 'yi.

38 O weli 'ni ain 'wu -mi, -o o tiea, a'a zu o dli -guu 'gbu.

39 -Lagosebhe 'wu a talia, 'yliyogagie -we 'nia bhloluda -ka, a 'ka we 'yi we nukple. Ni, gbuzonu -wa, wee weli de gbaa na -gogbu.

40 'In a'a yi na -gbe, a 'ka 'yliyogagie -zonu 'yi.

41 «In 'ni nyumaa 'jmi kwalie datalida -mi.

42 Ni, in -yi ain, in -yi we 'ji ni, -Lagoo zekalie 'ni ain 'wu -mi.

43 -Ami -mamo yia na Didee 'jmi nya, a'a njwu na gbu -yo, 'in nyume -putu -ka yi, o 'dee 'jmi nya, o gbu a njwua -yo.

44 'Jmi kukwale da a talia, ni, -Lago -bhlogbo 'ka amiaa 'jmi 'ylimani, a'a -tali -mu da. -We mia daa 'gbu, a'a zua 'mi dli -gu.

45 'Lee, -ami yia ain gbu dila -Lago 'yu yi? -Innya, we 'ni -ami yi ain gbu dila -Lago 'yu, ni, a ka Moizi dli 'wu di, mo yia ain gbu dila.

46-47 A -ka yaa Moizı dli -gυ zυ nı, -zugba a ka 'mı dli -gυ zυ. Lεε -lu ka 'gbυa? -We ka gbυ -wa nı, Moizı ka na daa celi -Lagօsεbhε 'wυ nı, -we օ celi a 'nı we dli -gυ zυ, we 'dεε 'gbυ a'a zυa na 'dεε weli dli -gυ.»

6

(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Lk 9.10-17)

1-Mυυ 'bıgυ, -Zezu mnia Galilenyu kwesi, 'in օ yia wee 'nyu 'wօdı. (Nı, wee nyu mia, 'mυ wa la 'yaa Tibeliadi).

2 'In nyumaa -zlo yia -Zezu 'bı yi, nı, gwεdigbυ օ nυa lε nyumaa jıpee nya, wa ka we -yօyı 'gbυ.

3-Bha օ -gblaа -gօgօ yabhlo 'wlu, 'in օ yia -mօ ladı, օ -yօ օ 'bınօnya 'sօ.

4 Nı, Zuıfօv *'Wօzıtıyılı 'fεtı ka cıpa.

5-Zezu -talia -bha tօn, 'in օ yia nyumaa -zlo -yօyı օ -gbε yida, 'in օ nεε Filıpυ -ylaε: «Da -a 'ka 'floo zօ, 'in nyuma nı 'ka lia?»

6 -We -Zezu 'kaa lεnυ, օ 'dε -yi we. Nı, la օ ylaa Filıpυ, we 'gbυ օ yia we օ layıbha.

7 Filıpυ nεε: «Aya! 'Cυ gbetaa lubhoo 'pεnıgwεzıı 'dεbhıe nya, -a 'nı mneni -a 'ka 'floo zօ, 'in wa 'dε weee 'ka li -sεsε.»

8-Zezuu 'bınօnyօ yabhlo mı -bha, 'mօ wa laa Andlee, Simօ Pıelı bheli -wa. օ nεε:

9 «Nօkpasuyı yabhlo mıa da, օ ka *lօzıfloo gbυ -yօ zıbhı 'sօ kwεε. Zıbhınya -yօ 'floonya nı 'nı 'wօzı, wa 'dε weee 'ka li. We 'nı mυυ?»

10-Zezu nεε օ 'bınօnya -yla: «A 'tօlυ wa, wa -dı la.» Nı, wee da mıa, -petu -zu -bha. Waa nyuma -dı la, wa nınyı nօkpasıaa 'wlu glυ -bhlo 'wlu gbυ (5.000).

11 օ 'bhua 'floo 'wօ, օ 'paa -Lagօ fuo, -wa mıa ladıda, 'in օ yia we wa 'wօla dlıli. 'Sa օ dlıli 'yaa wa zıbhı 'wօla, 'in wa yia li wa dlıı da.

12 Da wa 'dε weee lυa nı, 'in -Zezu nεε օ 'bınօnya -yla: «A 'bhu we pnu la, a -yօ we yi, we 'ya yabhlogbօ yı mնօ.»

13 Wee 'floo gbυ nyuma lia, 'in wa yia lυ. We pnu -we -tυa 'wօ, 'mυ օ 'bınօnya 'bhua la, mυ yea -cıε kugbua lε 'sօ.

14 Gwεdigbυ օ nυa lε, wa 'yia we -yօ, 'in wa nεε: «Gbυzօnυ -wa, -Lagօgbυυ -falıpanyօ օ 'kaa yi nı, 'mօ օ -mıa.»

15 -Zezu -yi we 'ji nı, wa 'yıbha wa 'ka օ 'wօbhυ -gla nya, wa 'ka օ wa 'wlulapılınyօ -zeli. We 'dεε 'gbυ օ yia wa gwεvla, 'in օ 'dεbhlo yia -gօgօ 'wlu mni.

-Zezu nօa 'nyu -gυ

(Mt 14.22-27; Mk 6.45-52)

16 jıbhe zօa, -bha օ 'bınօnya kwlia -gօgօ 'nyu kwesi.

17 -Bha wa -bhօa 'glυ 'wօ, wa 'ka 'nyu 'wօdı, 'in wa 'ka Kapεnaumυ mni, -zugba -Zezu 'nı -slօ wa glaa -mı, 'in sabօ yia bε.

18 Nı, 'nyuu -gbօgbυ yia zuklue bhli, -pıpε 'kadυ mı 'plıdaa 'gbυ.

19 We bhla, kilomεthı gbυ, kilomεthı gbelıbhlo wa nυa lε -mօ 'nyu -gυ. Nı, wa mı 'nyu 'wօdıda, 'in wa yia -Zezu -yօyı yida wa gbεgbεın 'nyu -gυ -nօnօε nya. -Bha wa nυa nyano.

20 'In -Zezu nεε wa -ylaε: «-Amı -wa. A 'na nυnυ nyano -nı.»

21 օ 'bınօnya 'yıbha wa 'ka օ 'wօbhυ 'glυ 'wօ. Tօn, mօ wa mıa mնıda, 'in wa 'glυ yia -bhaa dօdυ ylı.

22 Zlı zlia, nyumaa -zlo -wa -tυa 'nyuu kakpe yabhlo -gυ, 'in wa yia we 'jıyıbheli nı, 'glυ -bhlogbօ mıa -bha. 'In nyuma -yi we 'ji nı, -Zezuu 'bınօnya ka 'glυ 'wօbhօ, 'in wa yia mni, -zugba օ 'nı wa glaa -mı.

23-Slɛɛn, nyɪma -wa 'bhɔa Tibeliadiɔgbe nɔkple, 'in wa yia 'glɔ tɔlɔa 'wɔbho, 'in wa yia mɪ. Wa mɪa, da Nyɪmaa -Kanyɔ bhuhhoea -Lagɔ, 'in nyɪmaa -zlo yia 'floo li, 'in wa yia -bha nyɪ.

24 Nyɪmaa -zlo mɪa -bha, wa yibhelia we 'ji nɪ, -Zezu -yɔ ɔ 'bɔnɔnya 'nɪ -bha -mɪ, wa -bhɔa 'glɔnya 'wɔ, 'in wa yia -Zezu 'yɪ 'bɪ lanɔnɔa mɪ Kapɛnaumɔ.

-Zezu -wa 'floo -we nyɛa nyɪma 'yliyɔgagie

25 Wa yɪa -Zezu kakpe -putu -gɔ, 'in wa nɛɛ ɔ -yɪa: «*Wlabi, 'lee, lɛbhla -in nyɪ -selia?»

26 -Zezu 'palia we 'bɪgɔ, ɔ nɛɛ: «In nɛɛ aɪn -yɪa gbɔzɔnɔ saɛ: a ka 'floo li, 'in a 'nɪ lɔ -sɛ, wɛ 'gbɔ a talia na da. We 'nɪ nɪ, na gwɛdigbɔnya in nɔa lɛ, wɛ 'ji a 'nɔ 'wɔlaa gbɔ.

27 Lililu -we nyumɔa, a 'na nɔnɔ we 'gbɔ lubho -nɪ. Nɪ, lililu -we gwɛa, 'in we nyɛa nyɪmɛ 'yliyɔgagie -we 'nɪa bhloluda -ka, a nɔ we 'gbɔ lubho. Wee lililu nɪ, Nyɪmɛ Yu yia we aɪn 'nyɛa. Nɪ, 'mɔ Dide -Lagɔ zɔa ɔ yibhelida -yɔ.»

28 -Bha wa 'yɪbhaa ɔ laɛ: «Lee, sa -a 'ka nɔ, lubho -we nana -Lagɔ dɔdɔ, 'in -a 'ka we nɔa?»

29 -Zezu nɛɛ wa -yɪaɛ: «Lubho -we -Lagɔ 'yɪbhaa a nɔ, mɔ -wa -ɔ ɔ tiea, a zɔ ɔ dli -gɔ.»

30 Wa nɛɛ ɔ -yɪa: «Gwɛdigbɔ -mɔmɔ -in 'ka lɛnɔ, -a 'ka -yɔyɪ, 'in -a 'ka -mɪ dli -gɔ zɔa? Sa -in 'ka nɔa?»

31 Nɪ, da -amɪaa dɔkpasɪ -dli bhaa da bɛblɛɛ la -bhlo -bhlo, wa ka *manɪ li. 'Sa we mɪa cɛlida -Lagɔsɛbhɛ 'wɔɛ:

‘Floo -we 'bhɔa yalɪ,
 ɔ ka we wa 'nyɛ,
 wa 'ka we li. »

32 ɔ nɛɛ: «In nɛɛ aɪn -yɪa gbɔzɔnɔ saɛ: ɔ 'nyɛa aɪn yalɪ 'floo nɪ, we 'nɪ Moizɪ: nɪ, na Dide nyɛa aɪn yalɪ 'flooɔ 'zayli.

33 Nɪ, -we ka gbɔ -wa, -Lagɔ nɔ 'floo mɪa, mɔ -wa -ɔ 'bhɔa yalɪ, 'in ɔ nyɛa dɔdɔgɔ -nyɪma 'yliyɔgagie.»

34 -Slɛɛn, wa nɛɛ ɔ -yɪa: «-Amɪaa -Kanyɔ, wee 'floo mɪa nɪ, 'nyɛ we -aɪn 'yɪ weɛ nyɛa.»

35 -Bha -Zezu gbaa wa -yɪaɛ: «Nɪ, 'floo -we nyɛa nyɪmɛ 'yliyɔgagie, -amɪ -wa. -ɔ -ka na -gbɛ yɪ, nɔwɔ 'na 'ka 'maslɛɛn ɔ 'bha. 'In -ɔ -ka 'mɪ dli -gɔ zɔ, 'nyumatɔ 'na 'ka 'maslɛɛn ɔ 'bha.

36 Nɪ, in ka we aɪn -yɪa gba: amɪa, a ka 'mɪ 'yɪ, 'in a'a zɔ 'mɪ dli -gɔ.

37 -Wa weɛ na Dide nyɛa 'mɪ, na -gbɛ wa yia yia. 'In nyɔɔɔ nyɔɔ yia na -gbɛ, in 'na 'ka ɔ 'pipeɛ viteli.

38 Nɪ, in 'nɪ yalɪ 'bhɔ in 'ka na 'dɛɛ dɔmagbɔ lɛnɔa yɪ, ɔ tiea 'mɪ, -mɔɔ dɔmagbɔ in yɪ lɛnɔa.

39 -ɔ tiea 'mɪ, ɔ dɔmagbɔ -wa nɪ, nyɪma ɔ 'nyɛa 'mɪ yoo, in 'na mɔnɔnɔ wa 'yabhlogbɔɔ -nɪ. Nɪ, dɔdɔbɔ bhɪa zɪ, in -sɔlɔ wa 'wɔ tɪtɪnya glaa.

40 Cɪn, na Dideɛ dɔmagbɔ nɪ: -wa -ka 'Yu 'yɪ, 'in wa -ka ɔ dli -gɔ zɔ, 'yliyɔgagie -we 'nɪa bhloluda -ka, 'mɔ wa yɪa, 'in dɔdɔbɔ bhɪa zɪ, in -sɔlɔ wa 'wɔ tɪtɪnya glaa.»

41 Tɔɔn, Zuɪfɔ yia -Zezu -yɔ nɔwɔnɔwɛnɛ bhli, -we ka gbɔ -wa, ɔ nɛɛ nɪ, ɔ mɪ 'floo -we 'bhɔa yalɪ nyɛa.

42 Wamɪa nɛɛ: «-ɔ mɪa dɛ nɪ, -Zezu -wa. We 'nɪ mɔwɔ? -A -yɪ ɔ dide -yɔ ɔ 'nyɛa. Nɪ, *-Zɛzɛfɔv 'yu ɔ -mɪa. Sa ɔ gba -slɛɛn nɪ, yalɪ ɔ 'bhɔa?»

43 -Bha -Zezu 'palia wa wɛlu 'bɪgɔɛ: «A 'na 'nɔwɔnɔwɛnɛ a 'dɛkɔpɔa nyɪdɪ -nɪ.

44 Ni, nyume yabhlogbɔɔ 'ni mnɛni ɔ 'ka na -gbɛ yi, 'mɔ we 'ni ni, na Dide ɔ tiea 'mi, mɔ gbize ɔ 'wɔ. 'In ɔ -ka na -gbɛ yi ni, dɔdɔɔ bhia zli, 'in na sɔlɔa ɔ 'wɔ titlɛnya glaa.

45 -We mia cɛlɛda -Lagɔgbɔɔ -falpanyaa 'sebhɛ 'wɔ, mɔ ni: «-Lagɔ yia wa 'dɛ weee gbɔ -slɔlua.» Nyuma weee -wa nɔa na Didee wɛli, 'in -we ɔ slɔlua, 'in wa ŋwɛnua we -yɔ, ma yia na -gbɛ.

46 Ni, ɔ 'bhɔa -Lagɔɔ -gbɛ ɔ 'dɛbhlogbɔɔ 'yia Dide. We 'ni ɔmɔ 'wɔbhɔ, nyume yabhlogbɔɔ 'ni -slɔ Dide 'yi.

47 In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ saɛ: nyume ɔ zɔa 'mɔ dli -gɔ, 'yliyɔgagie -we 'nia bhɔlɔluda -ka, we mɔ ɔ -nɔ nya.

48 Ni, 'floo -we nyɛa nyume 'yliyɔgagie, -amɔ -wa.

49 Da beblɛɛ mia, amiaa dukpasɔ ka -mɔ *manɔ li, we mɔ 'sa 'bhie, 'in wa yia tlɔ.

50 Ni, -mɔɔ -ka wee 'floo -we bhɔa yali ni, nyume ɔ -ka we li, ɔ 'nia tɛɪ yi.

51 In nɛɛ, 'floo -we 'bhɔa yali, -we wlaa 'yliyɔgagie, -amɔ -wa. Wee 'floo mia, nyume ɔ -ka we li ni, 'in ɔ yia 'yliyɔgagie -we 'nia bhɔlɔluda -ka. Ni, 'floo na yia wlaa, mɔ -wa na yicɛ, 'mɔ na yia wlaa dɔdɔgɔ -nyumaa 'yliyɔgagiee 'gbɔ.»

52 -Bha Zuifɔɔ kpikpelie sumania 'wɔ, 'in wa nɛɛ: «'Lee, sa nyume ni 'ka ɔ yicɛ -an 'nyɛ lililu 'bhisa?»

53 Tɔn, -Zeu nɛɛ: «In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sa ni, a 'ni Nyumɛɛ 'Yuu yicɛ li, 'in a 'ka ɔ 'pɔɔn 'ma, 'yliyɔgagie 'na 'ka aɪn 'wɔ -mɔ.

54 Nyume ɔ lia na yicɛ, 'in ɔ maa na 'pɔɔn, ɔ ka 'yliyɔgagie -we 'nia bhɔlɔluda -ka. 'In dɔdɔɔ bhia zli ni, -amɔ na sɔlɔa ɔ 'wɔ titlɛnya glaa.

55 Ni, na yicɛ mia lililu -zɔnɔ -wa, 'in na 'pɔɔn mia, 'mamalu -zɔnɔ -wa.

56 Nyume ɔ -ka na yicɛ li, 'in ɔ -ka na 'pɔɔn 'ma, ɔ mɔ 'mɔ 'wɔ, 'in -amɔ mɔ ɔ 'wɔ.

57 Sa Dide ɔ tiea 'mi, ɔ -gaa 'yliyɔ, 'in in yia 'yliyɔgagie 'yi ɔ 'gbɔ, 'sa -bhɔkpadɛ ɔ -ka 'mɔ lida -tɔ, 'in -mɔɔ yia 'yliyɔgagie na 'gbɔ.

58 Ni, -we -wa 'floo -we 'bhɔa yali ni, mɔ ni: wee 'floo mia, we -yɔ amiaa dukpasɔ lilifloo 'ni 'wɔwɔ. Ni, wamia ka tlɔ. 'In nyume ɔ -ka wee 'floo ni li, ɔ mɔ 'yliyɔgagie 'yɔ weee nya.»

59 Ni, gbɔ weee -we mia dɛ, -mɔ Kapɛnaumɔɔ *-Lagɔbudu zɔ ɔ -slɔlua we.

Nyuma -zlo jlaa -Zeu 'bi

60 Da -Zeuu 'bɔnɔnya 'nɔa ɔ wɛli, 'in wa glaa nyuma duun nɛɛ: «Nyɔɔ mnɛni ɔ 'ka ɔ wɛli ni -yɔŋwɛnua? Wee wɛli ni 'ni 'tɛ -sɛ.»

61 Da -Zeu yibhelɪa we 'ji ni, -we ɔ gbaa, ɔ 'bɔnɔnya mɔ we 'gbɔ 'ŋwɛnɔwɛda, ɔ nɛɛ wa -yla: «-We mia da ni, mɔ dia amiaa 'kɔa 'wɔ yi?

62 'In da a -ka -slɛɛn *Nyumɛɛ 'Yu -yɔyɔ yali lɔmnɔda, sa a 'ka gbaa?

63 Ni, -Lagɔɔ Zuzu wlaa 'yliyɔgagie, we 'ni -mɔɔ ni, nyumɛɛ 'dɛ -bhɔ 'ni we mnɛni. Wɛli -we in gbaa da aɪn -yla, -Lagɔɔ Zuzu nya in gbaa we, 'in we nyɛa nyume 'yliyɔgagie.

64 We mɔ 'sa 'bhie, nyuma tɔlɔa mɔ aɪn glaa, wa'a zɔ 'mɔ dli -gɔ.» Ni, we bhɔli we gwɛdɪda, nyuma -wa 'nia ɔ dli -gɔ zɔ, we -yɔ nyume ɔ 'kaa ɔ wla, wa 'ka ɔ 'bha, -Zeuu 'dɛ -yi wa.

65 -Bha ɔ gbaa 'yaɛ: «We 'gbɔ in yia da aɪn -yla gba ni, nyume ɔ Dide 'ni 'yoo 'nyɛ ɔ 'ka na -gbɛ yi, ɔ 'ni we mnɛni.»

66 We 'bhɔ we bhɔa ni 'wɔ, ɔ 'bɔnɔnya glaa, nyuma duun yia ɔ 'bi 'bhɔ. Wa -yɔ ɔ ɔ bhɔli -slɛɛn 'yoo -bhɔ.

67 -Slɛɛn, -Zeu nɛɛ ɔ 'bɔnɔnya kugɔua lɛ 'sɔ -yla: «'In amia naa, amia 'ni 'ya 'yibha a 'ka mɔni?»

68 Simɔ Piɛli 'pali we 'bɔgɔ, ɔ nɛɛ: «Na -Kanyɔ, 'lee, nyɔɔ ka -gbɛ -a 'ka mɔni? Ni, wɛli -we nyɛa nyume 'yliyɔgagie -we 'nia bhɔlɔluda -ka, -mɔ kwɛɛ we mia.

69 Nu, -amia mia, -a ka dli zo, 'in -a yia we 'jiyibheli nu, -Lagoo -Mowlonyo o tiea, 'mo -in -mia.»

70 -Zezu nee wa -yla: «Amia nyima kugbua le so mia de ni, -ami -saa -bha an, we 'ni mu? Nu, an glaa, nyime yabhlo mia *'Kuzuu -nu mo!»

71 O mia we gbada, Simo Isikaliotoo 'yu Zudas o saa 'hni. Nu, o Zudas mia, o mi -Zezuu 'binonya kugbua le 'so glaa, 'bhe, mo yia o wlaa.

7

-Zezuu bhelia 'ni o dli -gv zo

1 -Moo 'bigu, -Zezu yia Galilee -dudu -gv mni, -zugba o plhi 'gbenya 'wu. Nu, o 'ni 'yibha o 'ka Zudee -dudu -gv nyini, Zuifoo 'yugalnya mi o 'bhabhiee 'kli 'yidaa 'gbu.

2 Zuifo -feti -we wa laa -fa -feti, we ka cipa,

3 'in o bhelia nee o -yla: «-In 'bhu -seli, -in 'ka Zudee mni, 'in -na 'binonya 'ka -na lenogbu -yoyi.

4 Nyime -o 'yibhaa nu, wa yibheli o, o zize o lenogbu. -Sleen, -in mi gbonya ni lenodaa 'gbu, -in -slolu -na 'de dudugu -nyuma 'klv wa 'ka -mi -yoyi.»

5 Nu, -Zezuu bheliaa 'debhie 'ni o dli -gv zo.

6 'In -Zezu nee: «-Ami mia, nanu 'yli -zoo 'ni -slo nyini. Amia, 'yli weee nanu 'yli amiaa -nu nya.

7 Dudugu -nyuma 'ni mneni wa 'ka an 'wonye, nu, -ami wa nyea 'wu, -we ka gbv -wa, in ka wa lenogbu 'yliyabhl, 'in in nee nu, wa lenogbu -nyu 'yli.

8 Nu, amia, a mni 'feti ni -gv. Nanoo 'yli 'ni -slo nyini 'gbu, -ami 'na 'ka mni.»

9 O bha -we mia dee gbagbe, 'in o yia Galilee -tu.

10 Nu, o bhelia mnia wee 'feti -gv, 'in -Zezuu 'debhie yia -mo mni zizewiemu. O 'ni -zejila 'wu 'tla.

11 Wa mi 'feti -sada, -zugba Zuifoo 'yugalnya noo o 'yiliba, 'in wa gbaa: «Da oo nyime ni mia?»

12 -Bha nyuma duun kpela o -gv, toba nee: «Gbu -zoo o nua le», toba nee: «-Innya, we 'ni 'sa -mi, nyuma o nua -dawli 'wu.»

13 Nu, wa mi Zuifoo 'yugalnya sodaa 'gbu, -o 'kaa -Zezuu gbv gba -zejila 'wu, we -kanyo 'ni -mi.

-Fa -fetu 'yli nya -Zezu -slolua nyima gbv

14 Da 'fetu 'yli ya 'sole 'plia, -Zezu plaa -Lagobudu 'kadu zo, 'in o yia -mo nyuma gbvslolue bhli.

15 -Bha nyegaga -subhalia Zuifo, 'in wa nee: «Omo nyime 'nia 'sebhe 'kpa, 'lee, sa o nu, 'in o -yi 'sebhea?»

16 O nee: «Na gbvslolue mia, we'e 'bhu na 'dee -gbe. Nu, -o tiea 'mi, o -gbe we bhva.

17 Nu, nyime -o -saa dli o 'ka -Lagoo dumagbu lenu, 'ji o yia we yibhelia nu, wee gbvslolue mia, -de -Lagoo -gbe we bhoo, 'in -de na 'dee 'hni nya na gbaa.

18 Nyime -o gbaa o 'dee 'hni nya, o 'dee 'ylimaniee da o talia. Nu, nyime -o talia -o tiea o, -moo 'hni 'ylimaniee da, gbvzoo o gbaa, o'o 'tobhu yo.

19 Moizi palia tite an -yla, we 'ni mu? 'In wee tite mia, an glaa nyime yabhlogoo 'ni we 'nuhwe zoda -mi. Nu, le -lu ka 'gbv a 'ka 'mi 'bhaa?»

20 -Bha waa nyumaa -zlo gbaa: «Zuzu 'nyuu kpa -mi yi? 'Lee, nyoo gba o 'ka -mi 'bhaa?»

21 -Zezu 'palia we 'bigu, o nee: «Gwedigbu -bhlogoo in nua le, mu subhalia de a 'de wee nyegaga.

²² Nu, Moizu ka aın knı -plaplıe -slolu. ('In wee knı -plaplıe mıa, we 'nı Moizu -la we la, ɔ dɔkpası * -wa.) We 'gbɔ, amıa, *Nyapɛyli nyaoo, 'in a paa nɔkpasu knı 'wɔ.

²³ Amıa -ka nyume *knı 'wɔpa Nyapɛyli nya, Moizu tite 'nɔɲwɛzɔvɔee saa nı, -slɛɛn, -amı -ka nyume -kpabbie jipe Nyapɛyli nya nı, 'lee, lɛɛ -lu ka 'gbɔ a palı 'mı -yɔ 'cɛa?

²⁴ Sa a yia -lu -yɔ, a 'na 'bhulu 'sa we -yɔgbɔ 'wɔ -nı, a 'bhu gbɔ 'wɔ sa tıklı.»

-Zezu -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ yi?

²⁵ Bha -Zeluzalemɔ -nyuma tɔba gbae: «Nyume ɔ ka da wa mıa -talıda wa 'ka ɔ 'bha, mɔ 'nı da -mı?»

²⁶ Mɔɔ gbaa -slɛɛn de gbɔ -zejila 'wɔ, 'in wa'a -sa ɔ -gɔ! 'Ji -amıaa 'yugalınya yıbhelia we nı, mɔ -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ -zɔnɔ yi?

²⁷ Nu, ɔmɔ, ɔ mıa da, -a -yi ɔ 'bhɔɔda da. 'In -Lagɔɔ -Bhasanyɔ mıa, ɔ -ka yi, da ɔ yia 'bhɔa, nyume 'nı -bha da -yi.»

²⁸ Da ɔ mıa nyuma gbɔ -sloluda -Lagɔɔbudu 'kadɔ zɔ, -bha ɔ 'kpıa 'wɔ 'tıtɛɛ: «A nɛɛ nı, a -yi 'mı, 'in da in 'bhɔa a -yi -bha da. We mı 'sa 'bhie, we 'nı na 'de nya in yi. Nu, ɔ tiea 'mı, ɔ mı tıklı. Amıa 'nı ɔ -yi,

²⁹ -amı in -yi ɔ, -we ka gbɔ -wa, ɔ -gbɛ na bhɔa, 'in mɔ tiea 'mı.»

³⁰ We 'deɛ 'gbɔ wa 'yıbha wa 'ka ɔ kpa. Nu, ɔ 'yılı 'nı -slɔ nınyı 'gbɔ, nyume yabhlogɔɔ 'nı ɔ kwɛzi.

³¹ Waa nyuma glaa, nyıma duun ka ɔ dlı -gɔ zɔ. -Maa nɛɛ: «-Lagɔɔ -Bhasanyɔ mıa, ɔ -ka yi nı, gwɛdıgbɔ nyume nı nɔa de lɛ, ɔmɔ -nɔ 'na 'ka -mɔɔ -zi.»

³² -We nyıma duun mıa 'ɲwɔɲwɛda ɔ daa, Falizinyuma 'nɔa we, -bha *-Lagɔɔbɔnyaa -cıan -yɔ Falizinyuma tiea -mɔ -Lagɔɔbudu 'kadɔɔ ɲwɛkɔnya wa 'ka ɔ kpa.

³³ -Zezu nɛɛ 'yaɛ: «In -yɔ aın 'sɔ mı -slɔ da bhla -sɛɛ nya, -mɔɔ 'bıgɔ, ɔ tiea 'mı, ɔ -gbɛ na yia lɔ 'bhıtıa.

³⁴ Nu, na da a yia -talıa yia, 'in a 'nıa 'mı 'yia yi, -we ka gbɔ -wa, da na mıa, amıa, a 'nı mnenı a 'ka -mɔ mni.»

³⁵ -Bha Zuıfɔ gbɔgbalıa -ylaɛ: «Mɔ ɔ 'ka mni, 'in -a 'na 'ka ɔ 'yia? 'Lee, Zuıfɔ mıa -glɔgɔ -mɔ *Glɛkı glaa, wa glaa ɔ yia mni yi? 'Lee, waa Glɛkı ɔ yia -slolua mni yi?»

³⁶ Welı -we mıa da nı, sa we 'ji mıa? ɔ nɛɛ: «Na da a yia -talıa, 'in a 'nıa 'mı 'yia yi, 'in: «Da in mıa mniıda, amıa, a 'nı mnenı a 'ka -mɔ mni.» »

³⁷ Nu, 'fetu 'wɔbhılolu -yılı mıa, -we -wa wee 'yılı 'kadɔ, we nya -Zezu bea nyıma 'yu, 'in ɔ nɛɛ welı 'tıtɛ nyae: «Nyume ɔ 'nyumatɔ -ka 'bha, ɔ yi na -gbɛ, 'in ɔ 'ka 'ma.

³⁸ Nyume ɔ -ka 'mı dlı -gɔ zɔ, 'wɔwɔlɔnyu -we wlaa 'yılıyɔgagıe, mɔ yia ɔ dlı zɔ 'wɔa, 'sa we mıa cɛlıda -Lagɔɛbhe 'wɔ.»

³⁹ Nyu -we ka gbɔ ɔ gbaa, -Lagɔɔ Zuzu -wa. Nyıma -wa zɔa ɔ dlı -gɔ nı, 'mɔ -Lagɔ yia wa 'nyea. Nu, -Lagɔ 'nı -slɔ Zuzu yoo 'pa, ɔ 'nı -slɔ -Zezu 'ɲıyılılıo 'nyɛɛ 'gbɔ.

⁴⁰ Nu, nyıma duun 'nɔa -Zezuu welı, wa tɔba nɛɛ: «-ɔ mıa de, -Lagɔgbɔɔ -falpanyɔ -a mıa wɔda, mɔ -wa.»

⁴¹ Nyıma tɔba nɛɛ 'ya: «-Lagɔɔ -Bhasanyɔ mıa, mɔ -wa,» nı, tɔba nɛɛ: «-Lagɔɔ -Bhasanyɔ 'na 'ka Galılee 'bhɔ, we 'nı mɔɔ?»

⁴² -Lagɔɛbhe nɛɛ nı, -Lagɔɔ -Bhasanyɔ mıa, *-Davidı zɔayılı ɔ yia 'bhɔa. Betılem -Davidı -zɔɔ mıa, -mɔ ɔ yia 'bhɔa.»

* 7:22 Dɔkpas: nı, Ablaamu -Lagɔ 'nyea knı -plaplıe ta.

43 Ɔɔ -Zezuu 'gbu waa nyuma ni yia -yɔ 'bhubhlu. Wa 'ni 'masleen weli -bhlo -ka.

44 Nyuma tɔba 'yibha wa 'ka ɔ kpa. Nu, nyume yabhlogbɔɔ 'ni ɔ kwɛzi.

45 Da waa -Lagɔbudu 'kadu ɲwekunya 'bhwa we ɲwɛɛ, 'in wa yia -Lagɔbɔɔnyaa -cian -yɔ Falizinyumaa -gbɛ lu mni. -Bha -maa 'yibhaa wa laɛ: «Lɛɛ -lu ka 'gbu a 'ni -Zezu kpa, 'in a -yɔ ɔ 'ka yia?»

46 Wa nɛɛ: «-A -ka bhaa 'wlu, nyume 'nia -slo nyume ni 'bhisa gba.»

47 'In Falizinyuma nɛɛ wa -yla: «Amia, ɔ ka 'ya an -dawli 'wɔnu, we 'ni muɔ?»

48 Zuifɔɔ 'yugalinya -yɔ Falizinyuma glaa, nyume yabhlogbɔɔ 'ni ɔ dli -gɔ zu.

49 'In waa nyuma mia dɛ, wa 'ni -amiaa tite -yi, 'in -Lagɔ ka wa mɛ -yɔ la ti.»

50 Nu, Falizinyume yabhlo mi wa glaa, 'mɔ wa laa 'Nikodemu. (Ɔɔ 'Nikodemu, ɔ mnia -Zezu 'yia zlime, mɔ -wa.) Ɔ nɛɛ wa -yla:

51 «-Amiaa tite 'ni gba nu, -a 'bhu sa nyumɛɛ -yɔgbu 'wɔ. -A 'nu -slo ɔ weli, 'in -we ɔ nuɔ lɛ, -a 'ka we yibheli 'bhie, -a 'ka ɔ gbɔ dli.»

52 Nu, tɔba palia ɔ ɲwɛɛ, wa nɛɛ: «-Mi mia dɛ, Galilee -nyume -mi mi 'yaa yi? -In -tali -slo -Lagɔweli zɔ, 'in -na yia nu, -Lagɔgbɔɔ -falpanyɔ yabhlogbɔɔ 'na 'ka Galilee 'bhu.»

53 -Sleen, -mɔmɔ -ka 'wɔsɔ, 'in -mɔɔ mnia -mɔɔ -buduɲwɛɛ.

8

'Nywnɔ -ɔ wa kpaɔ nɔkpasu -putu nya

1 Nu, -Zezu mnia *Olivɔsunnyaa -gɔgɔ 'wlu,

2 zli zlia, we zɔkpe -papa, -bha ɔ mnia -Lagɔbudu 'kadu zɔ lu, 'in nyuma weee yia ɔ -gbɛ yi. 'In -Zezu yia ladi ɔ 'ka nyuma gbɔ -slolu.

3 -Sleen, -Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Falizinyuma -laa ylikwɔɲwnɔ yabhlo -Zezu 'yu. Ɔɔ ɲwnɔ mia, 'mɔ wa kpaɔ, -zugba ɔ -yɔ nɔkpasu -putu mi -budu 'wɔdida. -Bha wa 'yilgbelia ɔ wa 'dɛ weee nyidi.

4 -Maa nɛɛ -Zezu -ylaɛ: «-Slolunyo, nu, 'ɲwnɔ -ɔ mia da ni, ɔ -yɔ nɔkpasu -putu mi -budu 'wɔdida, 'in wa yia ɔ kpa.

5 Moizi nɛɛ tite 'wɔ nu, 'sasɔkpa -ɲwnɔ mia, wa 'bha ɔ gbɔku 'wɔ. 'In -mi, -in nɛɛ saa?»

6 Ɔ zɔbhililie nya wa gbaa dɛ weli ni, ɔ 'dɛɛ weli 'ka ɔ kpa, 'in wa 'ka ɔ gbɔ dli. Nu, -Zezu kwlia 'wɔ, 'in ɔ yia -di la tli dudu ɔ -kwiteya nya.

7 Wa mi ɔ layibhadaa 'gbu, ɔ -sɔa 'wɔ, ɔ nɛɛ: «An glaa, nyume -ɔ 'nia -slo gbɔnyuu yabhlogbɔɔ lɛnu, -mɔɔ 'pa ɲwnɔ ni gbɔku tia.»

8 'Bhie, ɔ yi 'yaa 'wɔkwli, -zugba ɔ celi dudu.

9 Da wa 'nuɔ ɔ weli, 'in wa yia mnumie bhli -bhlo -bhlo, we bhili nyuma kpasu -gɔ, 'in -Zezuu 'dɛbhlo yia -bha -tu we -yɔ ɔɔ ɲwnɔ.

10 -Sleen, -Zezu -sɔa 'wɔ, ɔ nɛɛ: «Bhɔɔ, da wa mia? Da amaa gbɔdulinyaa 'dɛbhie mia? 'Lee, nyume yabhlogbɔɔ 'ni -tu ɔ 'ka an gbɔ -dili?»

11 Ɔ nɛɛ: «Na -Kanyɔ, nyume yabhlogbɔɔ 'ni da -tu ɔ 'ka 'mi gbɔ -dili.»

'In -Zezu nɛɛ: «'In -ami, 'in -dili 'ya an gbɔ. Nu, a mni -buduɲwɛɛ. We 'bhu -zɛɛn 'wɔ, ama -putu 'na nuɔ gbɔnyuu lɛ -niɛ.»]

-Zezu mi dɔdɔgɔ -nyumaa zli nya

12 -Sleen, -Zezu nɛɛ 'ya nyuma -yla: «-Ami -wa dɔdɔgɔ -nyumaa zli. Nyume -ɔ yia 'mi 'bi nɔa, ɔ 'nia nɔkpiɛ 'wɔ nɔa yi. Nu, zli -we wlaa 'yliyɔgagie, 'mu ɔ yia 'yia.»

13 -Bha Falizinyuma gbaɛ: «-Na 'dɛ -wa -na gbɔdayinyɔ, weli -we -na yia gbaa, -a 'na 'ka we gbɔzɔnu la.»

14 ɔ 'palia we 'bigv, ɔ nɛɛ: «Nu, na 'de yi na gbɔdayinyɔ nya -mɔo, gbɔzɔnv -wa. -We ka gbv -wa, mɔ na bhva, we -yɔ mɔ na mɔia, in -yi -bha da. We mɔ 'sa 'bhie, amia, da na bhva, a 'nɔ -bha da -yi, 'in mɔ na mɔia, a 'nɔ -bha da -yi.

15 Sa dɔdɔgv -nyɔma bhua gbv 'wv, 'sa a bhua nyɔma -yɔgbv 'wv. Nu, -amɔia, 'in 'bhu nyɔma yabhlogbɔɔ -yɔgbv 'wv.

16 Nu, we -ka nyɔmɛɛ -yɔgbv in 'ka 'wɔbhv, na gbvɔwɔbhvbhue mɔ tikli. -We ka gbv -wa, we 'nɔ na 'debhlogbɔɔ bhu wee gbv 'wv, Dide -ɔ tiea 'mɔ, in -yɔ ɔ 'sɔ mɔ.

17 We mɔ amiaa tite 'wv ɛɛɔda nu, -we gbɔdayinya 'sɔ -ka gba wɛɔ -bhlo nya, a mneni a 'ka we dli -gv zv.»

18 -Amɔ mɔ na gbɔdayinyɔ nya, 'in Dide, -ɔ tiea 'mɔ, -mɔɔ mɔ 'yaa na gbɔdayinyɔ nya.

19 Wa nɛɛ ɔ -yla: «Da -na Dide mia?»

-Zevu nɛɛ: «Amia, a 'nɔ 'mɔ -yi, 'in a 'nɔ na Dide -yi, a -ka yaa 'mɔ -yi, -zugba a -yi yaa na Dide.»

20 Nu, wee gbv nɔ -Zevu gbaa, -zugba ɔ mɔ nyɔma gbv -sloluda -Lagɔbudu 'kadv zɔ, da wa palia -Lagɔgwɛzi, we kwesi. ɔnv 'ylɔ 'nɔ -slɔ nyɔni 'gbv, nyɔmɛ yabhlogbɔɔ 'nɔ ɔ kpa.

-Zevu nɛɛ nu, mɔia ɔ yia

21 -Zevu nɛɛ 'ya wa -yla: «Mɔia na yia, 'in na da a yia -talia. Nu, amiaa gbɔnyuu lv a yia tɔlia. Da in mɔia mɔida a 'nɔ mneni a 'ka -mɔ mɔi.»

22 -Slɛn, Zuifv 'yugalɔna nɛɛ: «ɔ 'de ɔ yia 'bhaa yi? -We ka gbv -wa, ɔ nɛɛ: «Da in mɔia mɔida, a 'nɔ mneni a 'ka -mɔ mɔi.»

23 ɔ 'palia we 'bigv, ɔ nɛɛ: «Amia, dɔdɔv -nv a -mia, 'in -amɔ, yalɔ -nv in -mia. Dɔdɔgv -nyɔma a -mia, 'in -amɔ 'nɔ dɔdɔgv -nyɔmɛ.

24 We 'deɛ 'gbv in yia gba nu, amiaa gbɔnyii lv a yia tɔlia. 'In tɔlia a yia amiaa gbɔnyii lv, we -ka nu, a 'nɔ we dli -gv zv nu, -ɔ in -mia, 'mɔ in -mia.»

25 -Bha wa 'yibhaa ɔ laɛ: «Nyɔɔ -in -mia?»

ɔ nɛɛ: «We 'bhv we gwɛɔda, in mɔ we aɔn -yla gbada.

26 In mneni in 'ka gbv duun gba amiaa daa, 'in in 'ka aɔn gbv dli. Nu, -ɔ tiea 'mɔ, ɔ mɔ tikli, 'in -we in 'nva ɔ -gbɛ, 'mɔ na gbaa dɔdɔgv -nyɔma -yla.»

27 Wa 'nɔ we 'wv la 'nv nu, ɔ Didee gbv ɔ mia gbada.

28 We 'gbv, ɔ nɛɛ wa -yla: «A -ka Nyɔmɛɛ 'Yu 'wɔbhv yalɔ 'bhie, a yibhelia we 'ji nu, -ɔ in -mia, 'mɔ in -mia. 'Ji a yia we yibhelia nu, 'in nv -lu yabhlogbɔɔ lɛ na 'de -bhlo, nu, -we Dide -slɔlua 'mɔ, 'mɔ na gbaa.

29 Nu, -ɔ tiea 'mɔ ɔ -yɔ 'mɔ 'sɔ mɔ. 'Ylɔ weee nya, -we nania ɔ dɔdɔv 'mɔ na nva lɛ, we 'deɛ 'gbv, ɔ 'nɔ na 'de -bhlo tɔ.»

30 Da ɔ gbaa gbv nu, -bha nyɔma duun zva ɔ dli -gv.

Galu 'zayli

31 -Zevu nɛɛ Zuifv -wa zva ɔ dli -gv -ylaɛ: «A -ka na wɛɔ -gv nɔ, a mɔ na 'bunɔnya -zɔnv nya.

32 'In a yibhelia gbɔzɔnv, 'in wee gbɔzɔnv saa aɔn gaylo 'wv.»

33 Wa nɛɛ: «Nu, *Ablaamv 'yuoyua -a -mia, -amiaa klu -ka bhaa 'wlv, nyɔmɛ yabhlogbɔɔ 'nɔ -slɔ -aɔn galɔ -zɛɔ. Lɛɛ -lu ka 'gbv -na gba -slɛɛn nu, -in 'ka -aɔn gayloflii -saa?»

34 -Zevu -saa wa -gv, ɔ nɛɛ: «In nɛɛ aɔn -yla gbɔzɔnv sa nu, -ɔ nva gbɔnyuu lɛ, gbɔnyuu gaylo ɔ -mia.

35 Gaylo mia, yiyinyɔ -wa, ɔ 'nɔ -budunwɛɛ -nyɔmɛ 'ylɔ weee -nv nya. 'In, -budunwɛɛɛ -kanyɔɔ 'yu mia, -budunwɛɛ -nyɔmɛ ɔ -mia 'ylɔ weee nya.

36 Nu, -Lagɔɔ 'Yu -ka aɔn gayloflii -sa ni, gayloflii a 'bhva 'debhie -gbolu.

37 Ablaamuu 'yuoyua a -mia, in -yi we 'ji. Nu, a 'yibha a 'ka 'mi 'bha, -we ka gbu -wa, a'a njwuu na weli -yo.

38 -Ami mia, -we in 'yia Didee -gbe, 'mu na gbaa. 'In amia, -we a 'nua amiaa didee -gbe, 'mu a nua le.»

39 Wa nee: «-Amiaa dide mia, Ablaamu -wa.»

Ɔ nee wa -yiae: «A -ka Ablaamuu 'yua nya -mi gbuƆonu saa, -we Ɔ nua le, a ka yaa we lenu.

40 Nu, -sleen mia, na 'bhabhiee da a mia -talida, 'in in ka -nanu ain -yla gbuƆonu gba, gbuƆonu -we in 'nua -Lagoo -gbe. Wee gbu mia, Ablaamu 'ni we 'sasokpa -nu lenu.

41 Nu, amia mi amiaa didee lenugbu lenuda.»

-Bha wa gbae: «-A 'ni bhoyi -gu yua nya -mi. -A 'de weee ka Dide -bhlo, -Lago -wa.»

42 Ɔ nee wa -yla: «-Lago -ka yaa amiaa Dide, -zugba a -kali yaa na ze. -We ka gbu -wa, Ɔ -gbe na bhua, 'in Ɔ 'gbu in mia -seli. We 'ni na 'de nya in yi, mo tiea 'mi.

43 A 'ni na weli 'wulanuda -mi, lee -lu ka 'gbua? -We ka gbu -wa, a 'ni mneni a 'ka na weli 'nu.

44 Nu, amiaa dide -wa 'Kuzu, 'in a 'yibha a 'ka 'Kuzuu dumagbu lenu. We 'bhu we gwedida, we mi nyumebhanyo nya. GbuƆonu 'ni -slo we njwee 'wlu. GbuƆonu 'ni we 'wu -mi 'gbu. We 'dee weli mia, mu -wa yoyoweli. We mi *yokanyo nya, 'in we mia *yoo dide nya.

45 'In -ami, gbuƆonu na gbaa 'gbu, a'a njwuu na gbu -yo.

46 Ain glaa, nyoo 'ka we -slolu nu, in ka gbu nyuu lenua? Nu, in -ka gbuƆonu gba ni, lee -lu ka 'gbu a'a njwuu we -yaa?

47 Nu, nyume -ka -Lagoo -nu ni, -Lagoo weli Ɔ nua. A 'ni -Lagoo -nu, we 'dee 'gbu a 'nia wee welnua 'nuda -mi.»

-Zezu -yo Ablaamu 'so nyidi, nyoo 'yia?

48 -Sleen, Zuifu nee: «-A -ka gba nu, Samaliyu -in -mia, 'in zuzu 'nyuu mi -mi 'wu, -a 'ni yo 'tubhu, we 'ni muƆ?»

49 -Zezu nee: «-Innya, we 'ni nu, zuzu 'nyuu mi 'mi 'wu. Nu, na Dide na zua -bha. Amia'a zu -bha 'mi.

50 'In 'ylimani na 'de, Ɔ 'yibhaa na 'jni 'ylimani, Ɔ mi -bha, mo bhua gbu 'wu.

51 In nee ain -yla gbuƆonu sae: nyume -Ɔ zua na weli 'nunjwe, Ɔ 'na 'ka tlithe 'yi.»

52 Zuifu nee: «Nu, -a -yi -sleen we 'ji nu, zuzu 'nyuu mi -mi 'wu. Ablaamu -yo -Lagobbu -falpanya ka tl. 'In -mi, -in nee, nyume -Ɔ -ka -na weli 'nunjwe zu, Ɔ 'na 'ka tlithe 'yi.

53 Nu, -amiaa dide Ablaamu ka tl. 'Lee, -mi 'yia -mi -zia -amiaa dide Ablaamu yi? -Lagobbu -falpanya ka 'ya tl. Sa -na bhu -na 'de 'wua?»

54 -Zezu nee: «In -ka na 'de 'ylimani, -muƆ 'ni 'ji -ka. Nu, na Dide 'ylimani na 'jni, na Dide -Ɔ ka daa a gbaa: 'Mo -wa -amiaa -Lago.»

55 'In, a 'ni Ɔ -yi, -ami -yi Ɔ. In -ka gba nu, in 'ni Ɔ -yi, -zugba amia 'bhisa in mia yokanyo nya. Nu, in -yi Ɔ, 'in na naa Ɔ weli -gu.

56 'Mona ka amiaa dide Ablaamu ye, nu, 'yli -we nya in 'kaa yi, Ɔ 'ka -bha 'yu 'gbu. Ɔ 'yia wee 'yli -yo, 'in Ɔ yia 'muna li.»

57 Zuifu nee Ɔ -yla: «Aya! -In 'ni -slo -zu glu 'so 'ya kugbua li, 'in -in yia Ablaamu 'yi yi?»

58 -Zezu nee: «In nee ain -yla gbuƆonu sae: Ablaamu 'nia -slo 'wlu, -ami mi.»*

* 8:58 Wee weli ni -Zezu gbaa da nu, we -yo 8.24 'sao 'ji -bhlo. Nu, -Lagoo -mawlu njwuu 'debbie Ɔ zua Ɔ 'de. ZuifuƆu 'wluƆonu nu, -Lago Ɔ vela.

59 -We mia daa 'gbu, wa yia gbokɔ labhu, wa 'ka we ɔ 'wɔbha. Ni, -Zezu zizea, 'in ɔ yia -Lagɔbudu 'kadu zɔ 'tla.

9

-Zezu -bloa 'lɔlɔnyɔɔ 'yli

1 Da -Zezu mia mnida, nyɛme yabhlo wa 'kaa gwali, ɔ 'lɔa, 'in ɔ yia ɔ 'yi.

2 -Bha ɔ 'binɔnya 'yubhaa ɔ lae: «Wlabi, nyɛme mia de ni, wa 'kaa ɔ gwali, ɔ mi 'lɔda. 'Lee, mɔ nɔa gbɔnyuu le yaayu, ɔ 'nyaa -yɔ ɔ dide -wa yi?»

3 ɔ 'palia we 'bigu, ɔ nee: «ɔmɔ klaa, ɔ 'nyaa klaa, we -yɔ ɔ dide, we 'ni wa gbɔnyuuu gbɔ. Ni, 'lɔ ɔ 'lɔa da ni, -Lagɔɔ lubho 'ka we 'de -sɔlɔlu ɔ gbɛgbɛun gbɔ -wa.

4 Da zli mia -sɔ da, we mi ni, ɔ tiea 'mi -a 'ka ɔ lubho nɔ. Ni, sabɔ mi yida, da nyɛme yabhlogbɔɔ 'nia mneni ɔ 'ka lubho nɔ.

5 Da in mia -sɔ dudu -gu, duduɔgu -nyɛmaa zli in -mia.»

6 -Zezu bhia gbɔ ni gbagbie, ɔ 'paa -dle dudu, ɔ nɔa plapli le we nya, 'mu ɔ tlia 'lɔlɔnyɔɔ 'yli -gu.

7 'In ɔ nee: «Mni budoa 'nyu -we wa laa Siloe lɔ. (Siloe ji -wa: pa yoo.) ɔ mnia -mɔ, ɔ budoa wee 'nyu lɔ, ɔ 'kaa lɔyi, -zugba ɔ mi la 'yida sa 'vayu.»

8 ɔ -zɔɔ -bhelia -yɔ -wa yia 'cun ɔ zlada, -maa nee: «-ɔ mia da ni, nyɛme ɔ zladaa mɔ, we 'ni mɔɔ?»

9 Nyɛma tɔlɔa nee: «Mɔ -wa mɔ!» Tɔlɔa nee 'ya: «-Innya, we 'ni ɔmɔ, ɔ 'wɔwɔlɔ -wa.»

-Bha ɔ 'de gbæ: «-Ami -wa gbɔzɔnɔ sa.»

10 Wa nee ɔ -yla: «Sa -na 'yli -bhɔlɔlu 'wɔlaa?»

11 ɔ nee: «Nyɛme wa laa -Zezu, ɔ nɔa plapli le, 'mu ɔ tlia na 'yli -gu. 'In ɔ nee ni, in mni budoa Siloe lɔ. In mnia -mɔ, in budoa, 'in na 'yli yia -blo.»

12 Wa nee: «Da ɔɔ nyɛme mia?»

ɔ nee: «In 'ni ɔ da -yi!»

13 -Sɔlɔn, 'lɔlɔnyɔɔ -ɔ ka 'yli -Zezu -bloa, 'mɔ wa kwaa Falizinyɛmaa 'yu.

14 Ni, 'yli -we nya -Zezu nɔa plapli le ɔ -dle nya, 'in ɔ yia 'lɔlɔnyɔɔ 'yli -blo ni, Nyapɛyli -wa.

15 We 'deɛ 'gbu, da wa kwaa ɔɔ 'lɔlɔnyɔ Falizinyɛmaa 'yu, sa ɔ 'yli -blɔlu 'wɔla, 'in -maa yi 'yaa we ɔ la 'yubha. ɔ nee: «ɔ tlia na 'yli -gu plapli, in budoa, 'in in yia layi.»

16 Waa Falizinyɛmaa glaa, tɔlɔa nee: «Nyɛme mia da ni, ɔ 'ni -Lagɔɔ -gbɛ 'bhu, we 'deɛ 'gbu ɔɔ zɔa Nyapɛylɔ tite 'nɔɔwɛ.»

Ni, tɔlɔa nee 'ya: «Nyɛme ɔ nɔa gbɔnyuu le, ɔ 'ni mneni ɔ 'ka 'sasɔkpa -gweɔdigbɔ lɛnɔ.» Gbɔ ni -gu wa 'ni weli -bhlo -ka.

17 -Sɔlɔn, wa yi 'yaa ɔɔ 'lɔlɔnyɔ layibhae: «'In -mi naa, ɔ -bloa -na 'yli, sa -na gba ɔ daa?»

ɔ nee: «-Lagɔgbɔ -falipanyɔ -wa.»

18 Ni, waa Zuifɔ 'yugalinya 'ni we -yɔɔwɔn ni, ɔ nyɛme ka zlɛme 'lɔ, 'in -sɔlɔn, ɔ mi layida. -We mia da, we 'deɛ 'gbu wa yia ɔ dide -yɔ ɔ 'nyaa la.

19 'In wa yia wa layibhae: «'Lee, nyɛme ni mi amiaa 'yu nya gbɔzɔnɔ saa? A nee ni, a 'kaa ɔ gwali, ɔ mi 'lɔdaa? Lee -lu nɔ le 'in ɔ yi -sɔlɔn laa?»

20 -Maa nee: «-A -yi we 'ji ni, -amiaa yu -wa, ni, -a 'kaa ɔ gwali, ɔ mi 'lɔda.

21 -We nɔa le 'in ɔ yia -sɔlɔn la, 'in ɔ -bloa ɔ 'yli, -a 'ni we -yi. A 'yubha ɔ 'de la. Sa we 'plia ɔ gbɛgbɛin ɔ 'de 'ka we gba, ni, ɔ 'ni 'nyenyɛyu.»

22 ɔ dide -yɔ ɔ 'nyaa mi Zuifɔ 'yugalinya sɔdaa 'gbu, wa yi 'saa gba. -Maa ka we zɔ ni, nyɛme ɔ -ka gba ni, -Zezu -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ, wa 'ka ɔ -Lagɔɔbudu zɔ wɔ.

23 We 'dɛɛ 'gbɔ ɔ dide -yɔ ɔ 'nyaa nɛɛ: «ɔ 'nɪ 'nyɛnyɛyɪ, a 'yɪbha ɔ 'dɛ la.»

24 Falizinyuma laa ɔ -zakpa 'sɔnɔ, wa nɛɛ ɔ -yla: «-In gba gbɔzɔnɔ -Lagɔ 'yu, -amia -yi we 'ji nɪ, ɔɔ nyumɛ mia, gbɔnyuu -lɛnɔnyɔ -wa.»

25 ɔ nɛɛ: «ɔ -ka gbɔnyuu -lɛnɔnyɔ, in 'nɪ we 'ji -yi. Gbɔ -we in -yia 'ji, we -bhlogbɔɔ: in ka 'lɔ, 'in -slɛɛn, in mɪ layɪda.»

26 -Maa nɛɛ: «Mɔɔ -lu ɔ nɔ -mɪ -yla lɛa? Sa ɔ nɔ, 'in ɔ yi -na 'yli -bloa?»

27 ɔ 'palia wa wɛli 'bɪgɔ, ɔ nɛɛ: «In ka yaa we ain -yla gba, 'in a 'nɪ na wɛli yukwli pulɔ, lɛɛ -lu ka 'gbɔ a 'yɪbha 'ya a ka we 'nɔa? 'Lee a 'yɪbha a 'ka ɔ 'bɪnɔnya -zɛ -wa yi?»

28 Wa vɛlia ɔ, wa nɛɛ: «-Mɪ -wa ɔ 'bɪnɔnyɔ. -Amia mia, Moizɪ 'bɪnɔnya -a -mia.

29 -We ka 'ji -a -yia, mɔ -wa nɪ, -Lagɔ ka Moizɪ -yla gbɔ gba. 'In ɔmɔ mia, da ɔ bhɔlɔ, -a 'nɪ -bha da -yi.»

30 ɔɔ nyumɛ nɛɛ wa -yla: «-We sɔbhalia nyumɛ nɔwɛgaga mɔ nɪ: amia 'nɪ ɔ 'bhɔlɔda da -yi, 'in ɔ yia na 'yli -blo!

31 Nɪ, -a -yi we 'ji nɪ, -Lagɔ'ɔ 'nɔ gbɔnyuu -lɛnɔnyɔɔ wɛli. Nyumɛ -ɔ mia -Lagɔnyumɛ 'zayli nya, 'in ɔ nɔa ɔ dɔmagbɔ lɛ, ɔ wɛli -Lagɔ nɔa.

32 -A 'nɪ -slɔ 'nɔ -gba nɪ, nyumɛ wa 'kaa gwali, -ɔ 'lɔa, nyumɛ yabhlo ka ɔ 'yli -blo.

33 Nyumɛ -ɔ nɔa gbɔ nɪ lɛ, -Lagɔɔ -gbɛ ɔ bhɔa, we 'nɪ yaa we gbɔ, ɔ 'nɪ -lu yabhlogbɔɔ mneni.»

34 Waa Falizinyuma nɛɛ: «We 'bhɔ -na gwali bhla, -na -kpabbie mɪ gbɔnyuu lɔ. -Mɪ 'nɪ mneni -in 'ka -amia gbɔ -slolu!» -Bha Falizinyuma vua ɔ.

Lɔlɔnyaa 'zayli

35 Nɪ, -Zɛzu ka 'nɔ nɪ, wa ka ɔɔ nyumɛ vu. ɔ 'yia -mɔɔ, 'in ɔ nɛɛ ɔ -yla: «'Lee -mɪ, Nyumɛ 'Yu -na zɔ dli -gɔ?»

36 ɔɔ nyumɛ nɛɛ: «Na -kanyɔ, nyɔɔ ɔ -mia? Gba we, 'in in 'ka ɔ dli -gɔ zɔ.»

37 -Zɛzu nɛɛ ɔ -yla: «'Mɔ -na yia da -yɔ, 'in mɔ mia da -mɪ -yla gbada.»

38 -Bha ɔ gbɛ: «Na -Kanyɔ, dli na zɔa -mɪ -gɔ.» 'In ɔ yia ɔ bɔbɔ ɔ 'yu 'kukolu sibhlie nya.

39 We 'bɪgɔ, -Zɛzu nɛɛ: «-We -wa nyumaa -yɔgbɔ 'wɔbhuhhue, -we ka 'gbɔ in yia dɔdɔ -gɔ yi nɪ, mɔ -wa nɪ, nyuma -wa'a 'yia la, wa 'ka layɪ, 'in -wa yia la, wa 'ka 'lɔ.»

40 Falizinyuma tɔlɔa -wa mia -bha, wa 'nɔa we, 'in wa nɛɛ: «-Amia naa, 'lɔlɔnya -a -mia yi?»

41 -Zɛzu nɛɛ: «A -ka yaa 'lɔlɔnya nɪ, a 'na 'ka ya gbɔnyuu 'wlu -ka. -Slɛɛn, a nɛɛ: «-A yi la» we 'dɛɛ 'gbɔ amiaa gbɔnyuu mɪ ain 'wlu.»

10

Bhlabhlɛ 'yliyɔzɔnyɔ -zɔnɔ

1 «Nɪ, in nɛɛ ain -yla gbɔzɔnɔ saɛ: nyumɛ -ɔ 'nɔa 'suoo nɔwɛɛ plali, -ɔ -gblalia 'suoo da -putu, 'wiennyɔ -yɔ nyumɛ 'nyuu ɔ -mia.

2 Nɪ, nyumɛ -ɔ plalia 'suoo nɔwɛɛ, mɔ -wa bhlabhlɛ 'yliyɔzɔnyɔ.

3 'In bhlabhlɛ 'suoo nɔwɛkɔnyɔ kalɪa klolo ɔ -yla, 'in bhlabhlɛ nɔa we 'yliyɔzɔnyɔɔ wɛli. Bhlabhlɛ -mɔɔ -ka -mɪ, we 'nɪ -yɔ ɔ lalia we, 'in ɔ kwaa we bhlabhlɛnya 'pipee.

4 ɔ -ka we 'dɛ weɛ wleli, 'in ɔ nɔa we 'yu. ɔ mɪ -slɛɛn we 'yu, 'in we nɔa ɔ 'bɪ, -we ka gbɔ -wa, we -yi ɔ wɛli.

5 We'e nɔ nyumɛ -putu 'bɪ. Nɪ, kwɛɛ we gwaa ɔ, we 'nɪ ɔ wɛli -yii 'gbɔ.»

6 Gbɔɔ nine ɔ 'paa da -zugba ɔ mɪ gbada, nyuma 'nɪ we 'wɔlanɔ.

7 -Bha -Zezu gba 'yae: «In nee ain -yla gbuzonu sa nu, -amu -wa bhabhleε 'suoo ηweε.

8 In 'nia -slo yi, -wa weee yia, 'wienya wa -mia, 'in wa mia nyuma 'nyii nya. Nu, bhabhle 'ni wa weli 'no.

9 In bhabhleε 'suoo ηweε mia, -amu -wa. Nu, nyume -o -ka na -gbε plali, 'in o bhva gbv 'wv. Wee 'suoo ηweε o yia plalia, 'in -bha o yia 'tlaia 'bhie, o 'ka lililu 'yi.

10 Wienyo mia, o -ka yi ni, 'wie klaa, 'bhabhie klaa, we -yo lasasie, we 'gbv o yia. -Ami mia, nyuma 'ka 'yliyogagie 'yu 'gbv in yia yi. 'In wee 'yliyogagie mia, wa 'ka we 'yi duun.

11 «Nu, -amu -wa bhabhleε 'yliyozonyo -zonu. Bhabhleε 'yliyozonyo -zonu mia, o 'dεε 'yliyogagie o saa dli -gv o bhabhleε 'gbv.

12 Nu, lubhononyo -o 'nia bhabhleε 'yliyozonyo, 'in bhabhleε 'nia o -nu, -fliigwi -ka yida -mi, o -ka we -yoyi, 'in o tia -bha wee bhabhleε -gwagwie nya. We -ka bhabhleε tolva kpa, 'in we pnu mumnia la.

13 -We ka gbv -wa, lubhononyo -o mia 'gwezii datahida, o 'o sialo o 'de bhabhleε 'gbv.

14 Nu, -amu -wa bhabhleε 'yliyozonyo -zonu. Sa in -yia na bhabhleε, 'in na bhabhleε -yia 'mi ni,

15 'sa Dide -yia 'mi, 'in, in -yia na Dide. 'In na palia na 'yliyogagie la na bhabhleε 'gbv.

16 Bhabhleε tolva in kaa, -mumunya mia da suo ni 'wv, we 'ni -slo -muv glaa -mi. We mi nu, in gogwala we 'wlu. Na weli we yia 'nva, 'in we 'de weee 'ka -zlo -bhlo -we kaa 'yliyozonyo -bhlo -ze.

17 «Nu, na Dide -kai na ze. -We ka gbv -wa, in ka na 'yliyogagie lapali. 'In 'wv na yia we 'bhua.

18 Wee na 'yliyogagie mia, nyume yabhlogbdo 'ni mneni o 'ka 'mi we kwεε -sa, na dli da in palia we la. In ka we se in 'ka we lapali, 'in, in ka we se in 'ka 'ya we 'wobhu. Tite na Dide tia 'mi -yo, mv mia de.»

19 -Zezuu weli ni sisalia Zuifo -yo.

20 Wa glaa, nyuma duun nee: «Zuzu 'nyuu mi o 'wv, -sabhe mi o 'bhada, leε -lu ka 'gbv a pulv o yukwlia?»

21 Tolva nee: «Weli -we o gbaa de ni, Zuzu 'nyuuu 'wumunyoo weli 'ni 'sa -mi. 'Lee, zuzu 'nyuu mneni we 'ka 'lolonyoo 'yli -bloo?»

-Zezu nee o mi -Lagoo 'Yu nya

22 Nu, -Lagobudu 'kaduv -kalyilu 'feti ka nyi -Zeluzalemv. -Zoo -zo, -sa wa saa we. 'In, ηwotloyibhla -wa.

23 -Lagobudu 'kadv ηweε, da wa laa Salomooo palv 'kadv, we bhunya -yo -Zezu mia -zieda.

24 Sleen, Zuifo gbelia o, 'in wa nee: «Lebhla -in 'ka -amua dli yali -saa? Nu, -mi, in -ka -Lagoo -Bhasanyo, gba we -ain -yla sa 'vayii.»

25 -Zezu nee wa -ylae: «In ka we ain -yla gba, 'in a 'ni we dli -gv zv. Nu, gbv na nua le na Didee ηmi nya, mv -wa na gbvdayinya.

26 Nu, a 'ni na bhabhleε glaa -mi, we 'dεε 'gbv a'a zva 'mi dli -gv.

27 Na bhabhleε mia, na weli we nva. -Ami -yi we, 'in we noa 'mi 'b.

28 'Yliyogagie -we 'nia bhloluda -ka, 'mv na nyεa we. We 'na 'ka labhv -bhlokoo -gba, 'in nyume yabhlogbdo 'na 'ka 'mi we kwεε -sa.

29 Na Dide -o 'nyεa 'mi we yoo, o 'yli o -zi -lu weee. 'Bhie, nyume yabhlogbdo 'ni mneni o 'ka we na Dide kwεε -sa.*

* 10:29 'Sebhe tolva nee: «-We na Dide 'nyεa 'mi yoo, we 'yli we -zi -lu weee.»

30 -Ami -yo na Dide 'so, -a -bhlo.»†

31 -Bha, Zuifu 'bhu 'yaa gbokv la wa 'ka we v 'wobha.

32 We 'dεε 'gbv -Zezu nεε wa -yIaε: «Libho -zovuv -zlo, -we 'bhva na Dideε -gbε, in nva le amiaa 'yibadi, a 'yia -yo, we glaa, -mvmv ka 'gbv a 'ka 'mI 'bha gbokv nyaa?»

33 Zuifu nεε v -yIa: «We 'nI lubho -zovuv 'gbv -a 'yibha -a 'ka -mI 'bha gbokv nya, nu, -Lagv -in vεIa, we gbv -wa. Nu, nyime -in -mia, 'in -na bhua -na 'dε 'wv -Lagv 'bhisa!»

34 -Zezu nεε: «We mI cεIida amiaa tite 'wv nu, -Lagv nεε: <-lagvnya a -mia.>

35-36 -A -yi we 'ji nu, -we mia cεIida -Lagvεbhe 'wv, nyime 'nI mneni v 'ka we Iasa. -Wa ka -nv nya -LagvεwεI mia cεIida, v -ka -maa Ia <-lagvnya> nu, 'in -ami, -Lagv -ka -bha 'mI -sa, 'in v -ka 'mI tie dvuv -gu nu, 'lee, sa a mneni a 'ka gba nu, in ka -Lagv vεIa, nu, in nεε in mI -Lagv 'Yu nyaa 'gbv?»

37 Nu, in 'nI na Dideε lubho nv nu, a 'na zvlv 'mI dI -gv -nI.

38 Nu, in -ka we lεnv nu, 'in a 'nI yaa 'mI dI -gv zva yioo, wee libho -zovv mia, a zv we dI -gv. 'In a 'ka we 'jiyibheli 'nanvv nu, Dide mI 'mI 'wv, 'in in mI v 'wv.»

39 Weε gbv nu 'gbv, wa 'yibha 'ya wa 'ka v kpa, 'in v yia wa kwεε 'tIa.

40 -Slεεn, -Zezu yia Zudεεn nyuu -kakpe yabhlo -gv mni. Da Zaan batizeε bhaa nyima, -bha v -dIa Ia.

41 Nyima duun yia v -gbε, wa nεε: «Zaan 'nI gwεdigbv yabhlogbv lεnv, nu, -we weεε v gbaa nyime nu daa, we mI gbvzovv nya.»

42 -We mia nI -gv, nyima duun zva v dI -gv.

11

-Lazalu tlitlgbv

1-2 Nu, nyime yabhlo wa laa -Lazali, v -zov -wa Betani. Malii -yo Maati 'so mI 'ya Betani, v bhvva wa -mia. (Malii -v 'kaa Nyimaa -Kanyv *-lasiklv bhv -yo tIi, 'in v 'kaa we -yovε v 'dεε 'nyi nya nu, v Malii -wa.) Nu, 'yIi yabhlo nya, 'in -Lazali yia gu bhli.

3 We 'dεε 'gbv, v bhvva yia nyime tie, wa 'ka -Zezu Ia. V mni -Zezuu -gbε, 'in v nεε: «Na -Kanyv, -na jIjI -tale ka gu -yo.»

4 Da -Zezu 'nva we, v nεε: «Nu, gu -we yia -Lazali -yo, we 'nI v 'bhabhieε 'gbv we yi v -yoyi, we 'ka -Lagv 'ηnumnieε 'tIε -sloluu gbv -wa. -Bha wa yia -Lagv 'Yuu 'ηmI -mniua.»

5 Nu, -Zezu 'nI Maati klaa, v bhvlv klaa, we -yo -Lazalu zεkai -sε.

6 'In v 'nva nu, -Lazali ka gu -yo, wa laa v, v 'nI -mε mni. Da v mia, v Ii -bha 'yIi 'so.

7 'In v nεε v 'bunvnya -yIa: «-A mni Zudeε lv.»

8 V 'bunvnya nεε: «*Wlabi, dayIida, Zuifu 'yibha wa 'ka -mI 'bha gbokv nya, 'in -na gbaa -in 'ka -mε lvmni yI?»

9 V nεε: «We bhIli zIgv, jibhe 'ka zv, mv -wa 'yIi zI. Nyime -v nva zI, v v gozo, -we ka gbv -wa, zIu san mI -bha.

10 Nu, we -ka sabv v nε, 'in v gozoa, -we ka gbv -wa, san 'nI -bha -mI.»

11 Welnya nu 'bigv, v nεε: «-Amiaa 'tale -Lazali ka 'yIaa ηv, nu, mniua in mia in 'ka v gan.»

12 V 'bunvnya nεε v -yIa: «-Amiaa -Kanyv, we -ka 'yIaa v ηv, 'pva v yia.»

13 -We -Zezu 'yibhaa v 'ka gba, mv -wa nu, -Lazali ka tIi. Nu, v 'bunvnya nεε 'sa nu, 'yIaa 'debhie v saa 'ηmI.

† 10:30 Nu, -Zezu -ka gba nu, v -yo -Lagv 'so -bhlo, -Lagv v vεIa Zuifv 'wIukvuv, wa titeε solv. We 'dεε 'gbv wa 'yibha wa 'ka v 'bha.

14 -Bha -Zezu gbaa wa -yla sa tklue: «-Lazali ka th.

15 Nu, o ka th, 'in in 'n1 -mɔ -m1, we 'dɛɛ 'gbu na lia 'mɔna amiaa daa. 'In, a 'ka 'm1 dli -gu zɔv gbv -wa. Nu, -a mni o -gbɛ.»

16 -We mia n1 -gu, Toma wa laa -Zluya nɛɛ -Zezu 'binɔnya tɔba -yla: «-A -yo o 'sɔ mni, 'in -a 'ka dabhlo thli.»

17 Nu, da -Zezu mnia -mɔ, 'in o yia 'nɔ nu, wa ka -Lazalu 'kwie gbawla 'wɔfa, we li 'yl1 -mnoa.*

18 Nu, Betani m1 -Zeluzalɛmɔ kwesi, we nyid1 mneni we 'ka kilomɛth1 ta nyini.

19 We 'dɛɛ 'gbv Zuifu duun yia Maati -yɔ Malii -gbɛ yi, wa 'ka wa 'yuo 'pa wa bheli thithe 'gbv.

20 Da Maati 'nɔ nu, -Zezu m1 yida, 'in o yia o yoo -saa mni, -zugba Malii -mɔ -d1 -budu zɔ la.

21 Maati -yɔ o gbelia 'wɔ, 'in o nɛɛ o -yla: «Na -Kanyɔ, nu, -in -ka yaa -seli -m1, na bheli 'na 'ka yaa th.

22 Nu, in -yi -slɛɛn we 'ji nu, -we -na yia -Lagɔ -zɔlaha, 'nyɛa o yia -m1 we.»

23 O nɛɛ o -yla: «'Wɔ amaa bheli yia -sɔa.»

24 -Mɔɔ nɛɛ: «In -yi we 'ji nu, dɔdɔv bhia zli mia, o -yo thitlunya yia 'wɔsɔa.»

25 -Zezu nɛɛ o -yla: «Thitlunyaa 'wɔsɔlunyɔ mia, -am1 -wa, 'in -o nyɛa nyima 'yliyɔgagie, -am1 -wa. Nyime -o -ka 'm1 dli -gu zɔ, o 'dɛ yi thoo, 'yliyɔ o yia -gaa.

26 'In nyime -o -gaa 'yliyɔ, 'in -o zɔa 'm1 dli -gu, o 'na 'ka th. -We in gbaa dɛ, 'lee, a zɔ we dli -gɔv?»

27 O nɛɛ: «In, na -Kanyɔ, in ka we dli -gu zɔ nu, -in m1 -Lagɔɔ -Bhasanyɔ nya, 'in -in m1 -Lagɔɔ 'Yu -o 'kaa dɔdɔ -gu yi nya.»

28 Wel1 n1 -gu o mnia o bhɔlɔ Malii laa, 'in o yia o ŋwɔŋweniɛ: «-Amiaa -Slolunyɔ m1 da, o nɛɛ a mni.»

29 Malii 'nɔa we, -bha o -sɔa 'wɔ sa slv1, 'in o yia o -gbɛ mni,

30 -zugba -Zezu 'n1 -slɔ wee -zɔɔ pla, da Maati tia o, -bha o mia.

31 Zuifu tɔba -yɔ Malii -d1 -mɔ -budu zɔ la, -zugba wa pa o 'yuo. Malii -sɔa 'wɔ sa slv1, o 'laa, wa 'yia o -yɔ, 'in wa yia y1yl1, 'in wa nɛɛ wa 'dɛkpua nyid1 nu, gbawla -gu o mnia o 'ka -mɔ wili, -bha wa mnia o 'b1.

32 Da -Zezu mia, Malii nynia -bha, o 'yia o -yɔ, 'in o yia o bhv -yɔ bhili, -bha o gbaɛ: «Na -Kanyɔ, -in 'ka yaa -seli -m1 ni, na bheli 'na 'ka yaa th.»

33 Da -Zezu 'yia o wida, 'in Zuifunya -wa -laa o yoo, -maa m1 'yaa wida, -bha -gbagb1 sloa o 'wɔ, 'in o dli yia sumani.

34 O nɛɛ: «Da a zɔ o 'kwiea?»

Wa nɛɛ: «-Amiaa -Kanyɔ, -in yi -in 'ka -bha 'yl1.»

35 -Bha -Zezu wia.

36 'In Zuifu nɛɛ: «A -tal1, o 'n1 o zɛkal1 -sɛ!»

37 Nu, wa glaa nyima tɔba nɛɛ: «Nyime -o -bloa 'lɔlɔnyaa 'yli, lɛɛ -lu ka 'gbv o 'n1 mneni o 'ka yaa -Lazalu thithe 'yoo -kɔlba?»

-Zezu -sɔlba -Lazali 'wɔ thitlunya glaa

38 Ya -bhlokpadeɛ, -gbagb1 sloa -Zezu nu kuzɔ, 'in o yia gbawla -gu mni. Nu, wee gbawla mia, tɔkpaa gbacɔzɔ we mia, 'in tɔkpa -boklo 'kadɔ mia we ŋwɛɛ.

39 O nɛɛ: «A -sa -bha wee tɔkpa.»

'In -o thia, o bhɔlɔ Maati nɛɛ: «Na -Kanyɔ, o 'n1 -bha ŋɛ 'pa -slɛɛn? O thia, we 'yl1 -mnoavɔv n1 -zɛɛn.»

40 Nu, -Zezu nɛɛ o -yla: «'Lee, in 'n1 an -yla gba nu, a -ka 'm1 dli -gu zɔ, 'in a yia -Lagɔɔ ŋnumnie -yɔɔ?»

* 11:17 Nu, Zuifv -gbɛ, nyime -ka th, 'in wa faa o 'kwie gbawla 'wɔ wee 'yl1 -bhlokpadeɛ zli.

41 -Bha wa -saa -bha tukpa. -Zezu 'bhua 'klu 'wu yali, o nee: «Dide, -Mi na paa fuo, -we ka gbu -wa, -in ka na weli -yowwuu.

42 Nu, in -yi we 'ji nu, 'wu -na njwua na weli 'yli weee nya. Gbuzonu mu, nyuma duun -wa gbelia da 'mu 'gbu na gbaa we, wa 'ka dli zo nu, -mi tiea 'mu.»

43 O gbaa weli nu, 'in o nee weli 'tite nya: «-Lazali, 'tla -mo!»

44 -Lazali, o ti yaa, o 'tlaa -mo, -zugba o bhu -yo o sonya mi gbvanda 'naa kibhe nya. 'Naa mi o 'klu -yo bibeda.

-Bha -Zezu gbaa nyima -yla: «-We weee mia de o -yo, a -blo we, a 'tide o 'yi, o 'ka mni.»

(Mt 26.1-5; Mk 14.1-2; Lk 22.1-2)

45 Zuifunya -wa yia Malii -gbe, 'in -we -Zezu nva le, -wa 'yia we -yo, wa glaa, nyima duun yia o dli -gu zo.

46 Nu, tɔlva mnia Faliznyumaa -gbe, -we -Zezu nva le, 'in wa yia -maa 'di -salu.

47 -Bha -Lagobonyaa -cian -yo Faliznyuma laa wa -lima gbuwobhunya wa 'de weee 'ka 'wlugbeli, 'in wa nee: «Nyime ni mi gwedigbu duun lenoda, 'lee, sa -a 'ka o nva?»

48 Nu, -a -ka o 'yitide, o -yo we lenve 'ka mnida -mi, 'in nyima weee zva o dli -gu. Wa -ka o dli -gu zo, 'in *Wlomu -nyumaa 'wlulapunya yia, 'in wa saa -amiaa boboloda -yo -amiaa klu la.»

49 Waa Zuifu glaa, yabhlo mi -bha, 'mo wa laa Kaifu. *-Lagobonyaa -kanyo 'kadu o -mia wee -zo ni nya. O nee: «A'a 'nu -lu yabhlogbo 'wola!»

50 We 'de 'gbu a pupali 'wlukoon la 'nanuu! We nani 'yli amiaa -nu nya nu, nyime -bhlo ti -amiaa kluu 'gbu. -A -ka 'sa nu, -Zuifu weee 'na 'ka labhu.»

51 Nu, weli -we Kaifu gbaa, we 'ni o 'de -gbe 'bhu. Nu, wee -zo ni nya, mo -wa -Lagobonyaa -kanyo 'kadu. -Bha -Lagoo zva o weli njwee, 'in o nee nu, -Zezu yia tlia Zuifu weee 'gbu.

52 We 'ni Zuifu -bhlogbo 'gbu o 'ka ti, nu, -Lagoo 'yua weee mia doo weee -gu, o 'ka wa 'wlugwɔlali, 'in o 'ka wa nyima -bhlo -zeli gbu -wa 'ya.

53 Nu, we 'bhu wee 'yli 'wu, -bha Zuifu 'yugalinya pupalia -sleen gbu nu, wa 'ka -Zezu 'bha.

54 -We mia 'de 'gbu, o'o -zie -sleen Zuifu glaa zli 'klu. Nu, 'gbe -we wa laa Eflaimu, -we mia -mo da beblee, -mo o mnia, 'in o -yo o 'bunonya 'so yia -mo ladu.

55 Zuifu *Wozitlyu 'feti ka cipa. Wee 'feti 'ni -slo nyini, 'in nyima duun yia da weee 'bhu, 'in wa yia -Zeluzalem yi. Nu, wa 'ka wa 'de lamnazili, 'in wa 'ka -mowlu, wa 'ka wee 'feti -sa.

56 Wa mi -mo -Lagobudu 'kadu zo, -zugba wa taha -Zezuu da, 'in wa gbubali -yia: «'Lee, nyime ni 'nia feti 'wu yia yi -wa yi? Sa amia yi wea?»

57 -Sleen, -Lagobonyaa -cian -yo Faliznyuma zva gbu, 'mu wa gbaa nyima -yla: «Nu, nyime o -ka -Zezu da -yi, o yi o 'ka we gba, 'in wa 'ka o kpa.»

12

Malii tlia -lasiklo -Zezuu bhu -yo

(Mt 26.6-13; Mk 14.3-9)

1 Nu, we -tu 'wu 'yli gbelihlo, 'in 'Wozitlyu 'feti 'ka nyini. -Bha -Zezu -soa 'wu, 'in o yia Betani mni. Wee Betani -Lazali mia, nyime o -Zezu -solva zlime tilitnya glaa 'wu, mo -wa.

2 -Bha wa pia o -yla, 'in Maati mia we dlilida. -Wa -yo -Zezu 'so mia lida, o -Lazali mi wa glaa.

3 Wa mi lida ni, Malii bea -Zezu -yo, -lasiklo -zonuu litli -kibhe -we ka -vale 'tea, o 'bhua we 'wu, o tlia we -mo bhu -yo, 'in o yia we -yose o 'nyi nya. 'In wee -lasiklo nee yia -budu zo ye.

4 Nii, -Zezuu 'binonyo yabhlo wa laa Zudas Isakalioto, o 'kaa ci o wla, o 'bhua gbu 'wu, o nee:

5 «-Lasiklo nu -vale 'te, we -vale mneni we 'ka lubhononyo -zo -bhloo 'penigwezi nyini. Lee -lu ka 'gbu -a 'ni we pelu 'pa -a 'ka we 'gwezi bobabhanya 'nyea?»

6 -We o gbaa da ni, we 'ni nu, bobabhanyaa daa o ka nyazidli, nu, 'wienyo o -miaa gbu -wa. Nu, 'gwezii lazonyo o -mia, 'yli weee nya -zugba o sa -bha zizewiemu.

7 'In -Zezu nee o -ylae: «'Bhu o -yo! Nii, -we o tia da 'mi -yo ni, na ku o mnazia la zli wa 'kaa 'mi gbawla 'wo fa, we 'gbu.

8 Bobabhanya mia ni, -maa -yo an 'so mi 'yli weee nya. Nu, -ami mia ni, in 'na 'ka an glaa -tu 'yli weee nya.»

9 Zuifuv -zlo 'nua nu, -Zezu mi Betani, 'in wa yia -mo mni. -We ka 'gbu wa yia -mo mni ni, we 'ni o 'debhloo gbu, nu, wa 'yibha 'ya wa 'ka -Lazali 'yi, o o -solbu titlinya glaa 'wu.

10 We 'dee 'gbu -Lagobobonyaa -cian yi 'yaa -Lazali 'bhabhie pupali.

11 Nii, nyumaa -zlo mi wa -gbe 'bhuda o 'gbu, -zugba wa zo -Zezu di -gu.

Nyumaa -zlo -saa -Zezuyoo
(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Lk 19.28-40)

12 Zli zlia, nyumaa -zlo, -wa yia 'feti ni -gu, wa 'nua nu, -Zezu mi -Zeluzalemu yida,

13 wa 'tlaa wee 'gbe 'wu, yoo wa mnia o -saa saon nya kwee. Wa 'kpa 'wu, wa nee:

«-A -mni -Lagoo 'ni!
-O mia Jejitapee 'ni nya yida,
-Lagoo 'ni wa o 'nyu la.

-Lagoo 'ni wa Izlaelnyumaa 'Wlulapinyo 'nyu la.»

14 -Zezu 'yia -sokofali -dogbu, 'in o yia we -gu -gbla, 'sa we mia celida -Lagosebhe 'wue:

15 «A 'na nu nyano -ni, *Sion -gbe!
A -tal, amaa 'wlulapinyo mi yida!
O -di -sokofali -dogbu -gu la.»

16 We gwedida, -we mia 'plida, o 'binonya 'ni -slo we 'wola 'nu. Nii, -Zezu -ka -sleen o 'niyililo 'yi 'bhie, wa di bhilia -bha nu, -we weee mia de ni, we mi celida -Lagosebhe 'wu, 'in o -gugbu we gbaa.

17 Nyumaa -zlo, -wa -yo -Zezu 'so mia gbawla nyee, da o gbae: «-Lazali, 'tla -mo», 'in o yia o 'wosolu titlinya glaa, -we wa 'yia -yo, wa mi we 'di -sada.

18 We 'dee 'gbu nyumaa -zlo ka -Zezu yoo -saa yi. Nu, wa ka 'nu nu, o ka wee gwedigbu leu.

19 Toun, Falizinyuma nee wa 'dekpua nyidi: «'Lee, a 'ni mneni a 'ka -lu yabhlogoo lenu? Mu mia de, nyuma weee mi o 'bibholuda!»

20 Nii, Gleki talva yia -Zeluzalemu wa 'ka -Lagoo buo 'fetu bhla.

21 Ma yia Filipu -gbe, -Zezuu 'binonyo o 'bhua Betisaida, Galilee -dudu -gu, mo -wa. 'In wa nee o -ylae: «-Na zukpa -wa, -a 'yibha -a 'ka -Zezu 'yi.»

22 Filipu gbaa we Andlee -yla, 'in -moo 'bigu, wa 'desobhie yia we -Zezu -yla gbaa mni.

23 O nee: «-Sleen, we bhla ka nyini, bhla -we nya -Lago 'kaa *Nyumee 'Yuu 'ni yilmani, we ka nyini.

24 Nii, bleya -we bhla dudu, ti we tia, we 'ni -moo, 'in we tua 'wu -bhlo. We -ka ti ni, 'in we wlaa 'yaa -zlo.

25 In nEE ain -yla gbɔzɔnɔ sae: nyumE ɔ -ka ɔ 'yliyɔgagie 'yubha, kwEE we yia ɔ 'tlaa. Nu, nyumE ɔ nyEa ɔ 'yliyɔgagie 'wɔ dɔdɔ nɔ -gɔ, 'yliyɔgagie -we 'nia bhlohuda -ka, mɔ yia ɔ -nɔ nya -mia.

26 ɔ -ka gba ɔ 'ka na lubho nɔ, ɔ nɔ 'mɔ 'bɔ, 'in da in -ka -mɔ, na lubhononyɔ mɔ 'ya -bha. NyumE ɔ -ka na lubho nɔ nɔ, na Dide yia ɔ -bha zɔa.»

27 «-SleeN, na dli ka sumanɔ bhabha. 'Lee, sa in 'ka gbaa? 'Sa in 'kaa gba: ɔ Dide, -in -sa 'mɔ siasia bhla nɔ 'wɔ yɔ? -Innya! Nu, we 'dEE 'gbɔ in yia yi.

28 Dide, 'ylimanɔ -na 'dEE 'ɲni!»

Weɔ yabhlo 'bhɔa yali, we nEE: «In ka we 'ylimanɔ pepe, 'in 'ylimanɔ na yia we lɔ.»

29 Nyumaa -zlo -wa mia -bha, 'in -wa 'nɔa wee weɔ, wa nEE: «DEE -gangan -jiji -wa!»

Tɔlɔa nEE: «'Anzi ka ɔ -yla gba!»

30 -Zeu nEE wa -ylae: «We 'nɔ na 'dEE 'gbɔ weɔ nɔ yi gba, nu, amiaa gbɔ -wa.

31 Bhla -we nya -Lago 'kaa dɔdɔgɔ -nyumaa -yɔgbɔ 'wɔbhɔ, we bhla ka nyɔi. 'In bhla -we nya ɔ 'kaa dɔdɔgɔ -nyumaa 'yugalnyɔ 'nyuu* vu, we bhla ka nyɔi.

32 «'In -amɔ mia, wa -ka 'mɔ 'wɔsɔlɔ dɔdɔ -gɔ, 'in na gbizea nyɔa weee 'wɔ na gbɛgbɛin.»

33 Wee weɔnya ɔ gbaa da nɔ, nu, sa ɔ 'kaa tli 'mɔ ɔ mia -sloluda.

34 Nyumaa -zlo nEE ɔ -ylae: «Titee 'sebhE nEE nu, -Lagoɔ -Bhasanyɔ mia, 'yli wee nya ɔ yia -bha -tua, we nɔ mɔv? Nu, sa -in mneni -in ka gba nu, NyumEE 'Yu wa yia 'wɔsɔlɔa? ɔ NyumEE 'Yu, nyɔɔ ɔ -maa?»

35 ɔ nEE wa -ylae: «Bhla -sele nɔ nya, zli mɔ -slɔ ain glaa. A nɔ -nya, da zli mia -slɔ -bha, nikpise yi ain -kpalɔ. -We ka gbɔ -wa, nyumE ɔ nɔa nikpise 'wɔ, mɔ ɔ mɔa, ɔ 'nɔ -bha da -yi.

36 Da a kaa da zli, a zɔ we dli -gɔ, 'in a 'ka zli 'yua -zE.» Da ɔ bhɔa gbagbɔ, 'in ɔ yia wa kwEE zizea mɔi.

Zuifv'v zɔ -Zezu dli -gɔ

37 -Zezu ka gwɛdighɔ duun lɛnɔ Zuifvɔ 'yibadɔ, 'in wa'a zɔ ɔ dli -gɔ.

38 Sa -Lago gbɔv -falpanyɔ Ezaii gbaa, 'sa we 'plia, ɔ nEE:

«Nu, Jejitape, nyɔɔ zɔ -amiaa weɔ dli -gɔa?

'In nyɔɔ Jejitape -slolu ɔ 'tite 'klɔa?»

39 We 'gbɔ Zuifv' nɔ mneni wa 'ka ɔ dli -gɔ zɔ. Sa Ezaii gbaa we da -putu sa -wa:

40 «-Lago ka wa 'lɔlɔ.

ɔ ka wa dli 'wɔkla,
-mɔv yi 'wɔ nu, wa 'yli 'yɔ la,
'in wa dli 'nɔ gbɔ 'wɔla.

We 'dEE 'gbɔ wa'a 'bhitia -Lagoɔ -gbɛ la
ɔ 'ka wa pue.»

41 -We ka 'gbɔ Ezaii yia wee weɔ nɔ gba, mɔ -wa nu, ɔ ka -Zezuu 'ɲnimnɔie -yɔyɔ, 'in ɔ mia ɔ gbɔ gbada.

42 Nu, -mɔ Zuifvɔ 'yugalnya glaa, nyɔa duun ka -Zezu dli -gɔ zɔ. Nu, wa'a 'wɔ 'klɔa we gbagbɔ nya Falizinyumaa 'gbɔ. Wa mɔ sɔda wa yi wa vu -Lagoɔbudu zɔ.

43 Wa 'yubha nyɔa kwali wa 'ɲni we -zi -Lago 'ka wa 'ɲni kwali.

-Zezuu weɔ bhɔa ɔ Didee -gbɛ

44 -Zezu 'kpia 'wɔ, ɔ nEE: «NyumE ɔ -ka 'mɔ dli -gɔ zɔ, we 'nɔ na 'debhlo ɔ zɔ dli -gɔ, nu, ɔ tiea 'mɔ, 'mɔ ɔ zɔ 'yaa dli -gɔ.

45 'In nyumE ɔ yia 'mɔ -yɔ, -yɔ ɔ yia -ɔ tiea 'mɔ.

* 12:31 Nu, -Saatan wa saa 'ɲni.

46 Nu, zli in -mia, in ka dɔdɔ -gɔ yi, 'in nyume -ɔ -ka 'mɪ dli -gɔ zɔ, ɔ 'na 'ka nɪkpise 'wɔtɔ.

47 Nu, nyume -ɔ nɔa na weli, 'in ɔ'ɔ zɔa we 'nɔŋwe, -amɪ, 'in dli ɔ gbɔ. Nu, we 'nɪ nyumaa gbɔdilee 'gbɔ in yi yi, in 'ka wa gbɔ 'wɔsaa 'gbɔ in yia yi.

48 Nu, nyume -ɔ 'nɪ 'mɪ -yɔŋwɔnɔ, 'in ɔ -ka na weli kpela 'wɔnɔ, ɔ gbɔwɔbhunyɔ mɪ -bha. Dɔdɔ bhi zli, weli -we in gbaa, mɔ yia ɔ -yɔgbɔ 'wɔbhua.

49 Weli in gbaa, we 'nɪ na 'dɛɛ -gbɛ 'bhɔ. Nu, Dide -ɔ tiea 'mɪ, ɔ -gbɛ we 'bhɔa. Gbɔ in 'kaa gba, 'in sa in 'kaa we gba, ɔ 'dɛ ka 'mɪ we -slolu.

50 'In, in -yi we 'ji nu, Didee tite mia, 'yliyɔgagie -we 'nɪa bhloluda -ka, 'mɔ we wlaa. Weli weee na gbaa, sa Dide gbaa 'mɪ -yla we, 'sa na gbaa we.»

13

-Zezu-wɔlɔa ɔ 'bɪnɔnyaa bhɔ -yɔ

1 Nu, we -tɔ 'wɔ 'yli -bhlo, Zuifɔ 'Wɔzɪtylu 'fɛtɪ 'ka nyɪ. -Zezu -yi we 'ji nu, 'yli -we nya ɔ 'kaa dɔdɔ -gɔ 'bhɔ, 'in ɔ 'kaa ɔ Didee -gbɛ mɪ, we 'yli ka nyɪ. ɔ -ka-lɔ ɔ dɔdɔ -gɔ -bheliaa zɛ, 'in -slɛɛn, ɔ -ka-lɔ wa zɛ ɔ dli weee nya.

2 Nu, jibhe ka zɔ, 'in -Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnyaa 'sɔ mɪ lida. *'Kuzu ka 'cɪn Zudasi, Simɔ Isikaliɔtɔ 'yuu dli zɔ -Zezuu wlawhe zɔ.

3 -Zezu -yi we 'ji nu, ɔ Dide ka ɔ -lu weee kwɛɛ zɔ. 'In ɔ -yi we 'ji nu, Didee -gbɛ ɔ 'bhɔa, 'in ɔ -gbɛ ɔ yia lɔmɪa.

4 Da wa mɪa lida, ɔ -sɔa 'wɔ, ɔ -saa ɔ -bana 'wɔ, ɔ 'bhua 'naa 'wɔ, 'in ɔ yia we zleti -gba.

5 -Mɔb 'bɪgɔ, ɔ slua 'nyu kna 'wɔ, ɔ -wɔlɔa ɔ 'bɪnɔnyaa bhɔ -yɔ, 'naa -we ɔ -gbaa zleti, 'in ɔ yia we -yɔ sɛ we nya.

6 Tɔn, ɔ nyɪa Simɔ Piɛli -gɔ, 'in -mɔɔ nɛɛ ɔ -ylɛ: «Aya! Na -Kanyɔ, nanɔ bhɔ -yɔ -mɪ na yia -wɔlɔa yi?»

7 ɔ nɛɛ: «-We in mɪa lɛnɔda, -'in 'nɔ -slɔ we 'wɔla. Nu, cɪcɪ -in 'kaa we 'wɔlanɔ.»

8 Piɛli nɛɛ ɔ -ylɛ: «-Innya, -in 'na 'ka na bhɔ -yɔwɔlɔ -gba!»

ɔ nɛɛ ɔ -ylɛ: «In 'nɪ -na bhɔ -yɔwɔlɔ, -in 'na 'ka -lu 'yabhlogbɔɔ 'yɪ 'mɪ kwɛɛ.»

9 Simɔ Piɛli nɛɛ: «Na -Kanyɔ, we -ka 'sa -mɪ nɪ, -in 'na -wɔlɔ na bhɔ -bhlo -yɔ -nɪ. Nu, -in -wɔlɔ 'ya na sɔ -yɔ na 'wlu -yɔ!»

10 ɔ nɛɛ ɔ -ylɛ: «Nyume -ɔ -ka budo nɪ, ɔ 'nɪ -yɔwɔlɔe gbɔ -ka, we 'bhɔ ɔ bhɔ 'wɔ, ɔ ka -mɔwɔlɔ 'lɪ. We 'dɛɛ 'gbɔ, amɪa, a mɪ -mɔwɔlɔda, 'in, we 'nɪ a 'dɛ weee.»

11 Nu, -ɔ 'kaa ɔ wla, ɔ -yi ɔ, we 'dɛɛ 'gbɔ ɔ yia gba nu: «A 'dɛ weee 'nɪ -mɔwɔlɔda -mɪ.»

12 Da -Zezu bhɪa ɔ 'bɪnɔnyaa bhɔ -yɔwɔlɔe, ɔ -plaa ɔ -bana 'wɔ, 'in ɔ yia ladi. ɔ nɛɛ wa -ylɛ: «'Lee, -we in nɔa da aɪn -yla lɛ, a nɔ we 'wɔlɔa?»

13 -Amɪ a laa (-Slolunyɔ) we -yɔ (-Kanyɔ), 'in amɪa gbɔ mɛnɪ, nu, 'mɔ in -mɪa.

14 Nu, -amɪ -wa amɪa -Kanyɔ, we -yɔ amɪa -Slolunyɔ, 'in in ka amɪa bhɔ -yɔ -wɔlɔ, we 'dɛɛ 'gbɔ a 'dɛkpɔa 'kaa bhɔ -yɔ wɔwɔlɔ.

15 In ka we 'yli aɪn -slolu: sa in nɔa aɪn -yla, a nɔ 'sasɔkpa -gbɔ lɛ.

16 In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sa nu, lubhonɔnyɔ 'nɪ 'nɔŋwe -ka ɔ 'ka ɔ -kanyɔ -zi, tietienyɔ 'nɪ 'lɛ -ka -ɔ tiea ɔ, ɔ 'ka -mɔɔ -zi.

17 -Slɛɛn, a -yi we 'dɛ weee 'ji. Nu, a -ka we lɛnɔ nɪ, 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mɪ amɪa -nɔ nya.

18 «Nu, in 'nɪ a 'dɛ weee 'ŋnɪ sa -nya. -Wa in -saa -bha, in -yi wa. Weli -we mɪa cɛlɪda -Lagɔsɛbhɛ 'wɔ, lɛ we yia nɔa. We nɛɛ:

⟨Nyume -ɔ -yɔ 'mɪ 'sɔ lia,

ɔ ka na tɔnyume -zɛ.⟩

19 Da we 'nɪa -slɔ da 'pli nɪ, gba na gbaa -slɛɛn we aɪn -yla. Nu, we bhla -ka nyɪ nɪ, 'in a 'ka dli zɔ nu, -amɪ mɪa, (-ɔ in -mɪa, 'mɔ in -mɪa.)

20 In nEE ain -yla gbuzɔnɔ sae: nyumε -ɔ -ka na tietienyɔ kpa 'nanɔɔ, -amɔ ɔ kpa 'nanɔɔ. 'In nyumε -ɔ -ka 'mɔ kpa 'nanɔɔ, -ɔ tiea 'mɔ, 'mɔ ɔ kpa 'nanɔɔ.»

-Zezu nEE ɔ 'binɔnyɔ yabhlo yia ɔ wlaa (Mt 26.20-25; Mk 14.17-21; Lk 22.21-23)

21 -Zezu bhia gbunya ni gbagbie, 'in ɔ dli yia sumani, 'in ɔ nEE wa -yla sa tikli: «In nEE ain -yla gbuzɔnɔ sae: ain glaa, nyumε yabhlo yia 'mɔ wlaa.»

22 Nu, -Zezuu 'binɔnyɔ yia yɔylali, -ɔ ɔ saa 'ɲni, wa 'ni ɔ -yi.

23 Da wa mia lida, ɔ 'binɔnyɔ yabhlo, -ɔ ka zε ɔ -kalia, -mɔɔ mɔ ɔ kwesi.

24 Simɔ Pielɔ yia ɔ -yla 'yika 'pa, ɔ 'ka -Zezu layibha nu, nyɔɔ ɔ sa 'ɲmia.

25 -Mɔɔ pia -Zezuu gbεgbεin 'wɔ, 'in ɔ yia ɔ layibha 'ɲwunɲwe weli 'wɔε: «Na -Kanyɔ, nyɔɔ 'ka -mɔ wlaa?»

26 ɔ 'palia we 'bɔgɔ, ɔ nEE: «'Floo -kibhe na yia zapu lu 'ɲwaa, -ɔ in -ka we yoo 'nyε, mɔ 'kaa 'mɔ wla.»

Tɔun, ɔ 'ɲwaa 'floo -kibhe zapu lu, 'in ɔ yia we Simɔ Isikaliɔɔɔ 'yu Zudasɔ yoo 'nyε.

27 Da -mɔɔ 'bhua wee 'floo -kibhe 'wɔ, -bha -bhlokpade *-Saatan plaa -mɔɔ 'wɔ. -Mɔɔ 'bɔgɔ, -Zezu nEE ɔ -yla: «-We -in 'kaa lεnu, -in nu we lε slɔl.»

28 -Wa mia -bha lida, wa 'ni we 'wolanɔ. -We ka 'gbɔ -Zezu yia we ɔ -yla gba, wa glaa, nyumε yabhlogbɔɔ 'ni we -yi.

29 -Zezu gbaa weli mia dε ni, -zugba nyuma talba pupalia 'wlukɔɔn laε: «'Sa ɔ 'yibhaa ɔ 'ka gba nu, ɔ mni 'fetgɔli zɔa yaayɔ, ɔ mni bobabhanya 'gwezi 'nyεa yi?» Zudasɔ mi 'gwezii lazɔnyɔ nyaa 'gbɔ.

30 Zudasɔ 'bhua wee 'floo -kibhe 'wɔ, -bha -bhlokpade ɔ 'flaa -budu zɔ, -zugba sabɔ ka bε.

Tite lolu

31 Zudasɔ mnia 'bhie, -Zezu nEE: «-Sleen, Nyumεε 'Yu ka 'ɲniylilo 'yi. ɔ 'wɔ wa yia -Lagɔɔ 'ɲniylilo yibhelia. [

32 'In wa -ka -Lagɔɔ 'ɲniylilo yibheli ɔ 'wɔ ni,] Nu, ɔɔ 'Yu -ka -Lagɔɔ 'ɲni 'yilimanɔ ni, 'in -Lagɔɔ 'dεbhie slɔlua ɔɔ 'Yuu 'ɲniylilo ɔ 'dε 'wɔ, 'in dayli ɔ slɔlua we.

33 Na 'ylaasli, in -yɔ ain 'sɔ mi -slɔ bhla -seleε -nu nya. 'In -mɔɔ 'bɔgɔ, na da a yia -talia. -We ka gbɔ -wa, da na yia mnia, a 'ni mneni a 'ka -mɔ mni. Nu, in ka zlumε we Zuifo -yla gba. 'In, 'mɔ na gbaa -sleen ain -yla.

34 Nu, tite lolu na palia ain -yla, mɔ ni: a kikali zε. Cɔn, sa in -kalia amiaa zε, a kikali 'sa zε.

35 We -ka 'sa -mɔ, a -ka zεkikali, 'in nyuma weee yibhelia we 'ji nu, a mɔ na 'binɔnyɔ nya.»

-Zezu nEE Pielɔ yia ɔ gbɔ kpelia (Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Lk 22.31-34)

36 Simɔ Pielɔ nEE -Zezu -yla: «Na -Kanyɔ, mɔ -na mnia?»

ɔ 'palia we 'bɔgɔ, ɔ nEE: «'Mɔ na mnia, -in 'ni -slɔ mneni -in 'ka 'mɔ 'bɔ yi, nu, cɔci -in 'kaa 'mɔ 'bɔ yi.»

37 Pielɔ nEE ɔ -yla: «Na -Kanyɔ, in 'ni -sleen mneni in 'ka -mɔ 'bɔ yii? 'Lee, lεε -lu ka 'gbɔa? Nu, in mneni in 'ka na 'dεε 'yliyɔgagie wla -na 'gbɔ!»

38 ɔ nEE ɔ -yla: «-In mneni -in 'ka -na 'dεε 'yliyɔgagie wla na 'gbɔ 'piεn? In nEE -mɔ -yla gbuzɔnɔ sa nu, -kɔkɔ 'na 'ka gbo, 'in -na kpelia na gbɔ -zakpa ta.»

1 -Zezu nɛɛ ɔ 'bɪnɔnya -ylaɛ: «A 'na lɔlɔ dli -ni. A zɔ -Lagɔ dli -gɔ, 'in a zɔ 'ya 'mɪ dli -gɔ.

2 -Buduu -zlo mɪ na Didee -buduɲwɛɛ. We 'nɪ ya 'sa -mɪ nɪ, in 'na 'ka aɪn -yla gba nɪ, amɪaa ladɪda na mɪna la mnazɪa, we 'nɪ mɔvɔ?

3 'In, in -ka aɪn -yla ladɪda la mnazɪa nɪ, lɔ na yia yia in -yɔ aɪn 'sɔ 'ka mɪnɪ, 'in da in mɪa, a 'ka -bha -mɪ.

4 'In da na mɪna, 'yoo -we mɪna -mɔ, a -yi we.»

5 Toma nɛɛ ɔ -yla: «Na -Kanyɔ, da -na mɪna -a 'nɪ -bha da -yi! 'Lee, sa -a mɪnɪ -a 'ka -bhaa 'yoo da -yia?»

6 ɔ nɛɛ: «Nɪ, -amɪ -wa yoo, gbɔzɔnɔ we -yɔ 'yliyɔgagɪɛ. Nyɪmɛ -ɔ 'nɪ 'mɪ 'wɔplɪlɪ nɪ, ɔ 'na 'ka Didee -gbɛ mɪnɪ.

7 A -ka 'mɪ -yi, -zugba a -yi na Dide. 'In we 'bhɔ -slɛɛn 'wɔ, a -yi ɔ, 'in a ka ɔ 'yɪ.»

8 Filipɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Na -Kanyɔ, -na zukpa -wa, -sloɪu -aɪn -na Dide 'klɔ. -In -ka we lɛnɔ, 'in -amɪaa dli pɪa la.»

9 -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «Filipɔ, 'yɪlɪ -zlo in -yɔ aɪn 'sɔ lia da nɪ, 'lee, -in 'nɪ 'mɪ -yii? Nyɪmɛ -ɔ -ka 'mɪ 'yɪ, ɔ ka na Dide 'yɪ. 'In, -mɪ nɛɛ: «-Sloɪu -aɪn -na Dide 'klɔ!»

10 Nɪ, in mɪ Dide 'wɔ, 'in Dide mɪ 'mɪ 'wɔ. 'Lee, -'in zɔ we dli -gɔvɔ? Wɛlɪnya na gbaa da aɪn -yla, we'e 'bhɔ na 'dɛɛ -gbɛ, nɪ, na Dide -ɔ -dɪla 'mɪ 'wɔla, mɔ nɔa ɔ lubhɔ.

11 «In -ka aɪn -yla gba nɪ, in mɪ Dide 'wɔ, 'in Dide mɪ 'mɪ 'wɔ, a zɔ 'mɪ dli -gɔ. We 'nɪ -mɔvɔ nɪ, a zɔ -ylɛɛ dli na gwɛdɪgbɔnyaa 'gbɔ.

12 In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sa nɪ, -ɔ -ka 'mɪ dli -gɔ zɔ nɪ, 'in ɔ nɔa na lɛnɔgbɔnyaa lɛ. Cɪn, ɔ lɛnɔgbɔnyaa yia na -nɔ -zɪa, -we ka gbɔ -wa, Didee -gbɛ na mɪna.

13 -Lu weee a -ka na 'ɲɪnɪ nya -zla, lɛ na yia we nɔa. We -ka 'sa -mɪ nɪ, 'in 'Yu mɪnɪna ɔ Didee 'ɲɪnɪ.

14 Nɪ, -lu -mɔvɔ a -ka 'mɪ -zlalɪ na 'ɲɪnɪ nya, lɛ na yia we nɔa.

-Yɔbɛnyɔ yia yia

15 «Nɪ, a -ka na zɛkalɪ -nya nɪ, 'in a zɔa na tɪtenya 'nɔɲwɛ.

16 'In in 'ka Dide -yɔbbhubhoe ɔ 'ka aɪn -Yɔbɛnyɔ -putu 'nyɛ. Mɔ 'kaa aɪn -yɔbɛ, 'in mɔ -yɔ aɪn 'sɔ 'kaa -tɔ 'yɪ weee nya.

17 Nɪ, mɔ -wa Zuzu -ɔ 'kaa aɪn -Lagɔɔ gbɔzɔnɔ 'wɔkwa. ɔ Zuzu mɪa nɪ, dɔdɔgbɔ -nyɪma 'nɪ mɪnɪnɪ wa 'ka ɔ -yɔɲwɪnɪ, -we ka gbɔ -wa, wa'a 'yɪ ɔ -yɔ, 'in wa 'nɪ ɔ -yi. Nɪ, amɪa mɪa, a -yi ɔ, ɔ -yɔ aɪn 'sɔ -dɪ dabhlo la, 'in aɪn 'wɔ ɔ yia ladɪla.

18 «In 'na 'ka aɪn 'wɔtɪ kwɪiyua 'bhɪsa, nɪ, amɪaa -gbɛ na yia yia.

19 'In bhla -sɛɛ -ka 'plɪ nɪ, dɔdɔgbɔ -nyɪma 'na 'ka 'mɪ 'yɪ. Nɪ, amɪa mɪa nɪ, 'yia a yia 'mɪ. 'In a yia 'yliyɔgagɪɛ, -amɪ ka 'yliyɔgagɪɛɛ 'gbɔ.

20 Zɪ we 'yɪ -ka nɪnɪ nɪ, 'in a yɪbhɛlia we 'jɪ nɪ, in mɪ Dide 'wɔ, a mɪ 'mɪ 'wɔ, 'in in mɪ aɪn 'wɔ.

21 «Nyɪmɛ -ɔ -ka na tɪtenya -yɔɲwɪnɪ, 'in ɔ -ka we 'nɔɲwɛ zɔ nɪ, -zugba -mɔɔ -kalɪ na zɛ. ɔ Nyɪmɛ -ɔ -kalia na zɛ, ɔ zɛ na Dide yia -kalia. -Amɪ, ɔ zɛ na yia -kalia, 'in in 'ka ɔ na 'dɛ -sloɪu.»

22 Zudasi (-ɔ 'nɪa Zudasi Isikaliɔtɔ) nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Na -Kanyɔ, 'lee, lɛɛ -lu ka 'gbɔ -in 'ka -aɪn -na 'dɛ -sloɪu, 'in, -'in -sloɪu -na 'dɛ dɔdɔgbɔ -nyɪma weee?»

23 ɔ nɛɛ: «Nyɪmɛ -ɔ -ka na zɛkalɪ nɪ, na wɛɪ ɔ zɔa 'nɔɲwɛ. 'In na Dide kalɪ ɔ zɛ, 'in -amɪ -yɔ na Dide sɔ yia ɔ 'wɔ la -dɪla.

24 Nyɪmɛ -ɔ 'nɪa na zɛkalɪ, ɔ'ɔ zɔ na wɛɪ 'nɔɲwɛ. -We na gbaa da aɪn -yla, we 'nɪ na 'dɛɛ wɛɪ, nɪ, na Dide -ɔ tiea 'mɪ, ɔ -gbɛ we bhɔa.

25 «Wee wɛɪ na gbaa aɪn -yla, da in mɪa -slɔ aɪn glaa.

26 Nu, in -ka mni ni, 'in na Dide paa ain Zuzu 'Popa yoo na 'hni nya, mo 'kaa ain 'wusa. Jo Zuzu 'kaa ain gbu weee -slo lu, 'in o ligbea ain gbu weee -we in gbaa ain -yla.

'Wutotve -dlɔɔ -zɔnv

27 «'Wutotve -dlɔɔ na tia ain -yo. Na 'wutotve -dlɔɔ na nyɛa ain. Sa in kaa 'wutotve -dlɔɔ ni, 'sa na nyɛa we ain. I'in wla we dɔdɔgbv -nyɛmaa -luwla solv. A pali dli la, a 'na nɔnɔ nyanɔ -ni.

28 A ka 'mɪ nɔwɛɛ 'nɔ nɪ: «Mɪ na yia, 'in amiaa -gbɛ na yia lɔ yia.» A -ka yaa na zɛkali ni, -zugba a ka yaa 'mɔna li, nɪ, na Didee -gbɛ na mɪna. -We ka gbu -wa, Dide 'yli o -zi' mɪ.

29 Da -we -nya mɪa dɛ 'nɪa -slɔ 'plɪ ni, gba na gbaa we ain -yla 'gamv. Ni, we bhla -ka nyini, a 'ka we dli -gv zv.

30 In -yo ain 'so 'na 'ka gba duun, -we ka gbu -wa, dɔdɔgbv -nyɛmaa 'yugalɪnyɔ 'nyuu* mɪ yida. O 'nɪ 'mɪ kwɛyɔmneni.

31 We -ka 'sa -mɪ ni, dɔdɔgbv -nyɛma 'ka we 'jiyibheli nɪ, in -kali na Didee zɛ. In -kali o zɛ, we 'dɛɛ 'gbv -lu weee o gbaa in nɔ lɛ, 'in na nɔa we lɛ. A -so 'wɔ, -a 'ka mni.»

15

*-Dɔsuu 'zayli

1 «Ni, *-dɔsuu 'zayli, -amɪ -wa. 'In na Dide mɪa, we kpaapanyo o -mɪa.

2 Na 'kliya -we'e tɔvɔa, 'mɔ o dia, 'in 'kliya -we tɔvɔa, o mnazɪa we -yo, 'in we 'ka tɔvɔ duun.

3 Wɛli -we in gbaa ain -yla, we ka ain -yɔmnaɪ, 'in we yia ain -mɔwɔlv.

4 «A -dli 'mɪ 'wɔla, sa in -dliɪa ain 'wɔla 'bhisa. Sa suu 'kliya -we 'nɪa suu 'gbv -yo -mɪ, we 'nɪa mneni we 'ka tɔvɔ we 'dɛ -bhlo ni, 'sa -bhlokpade, a 'nɪ 'mɪ 'wɔladɪ, a 'na 'ka tɔvɔ.

5 «Ni, -amɪ -wa -dɔsu, 'in amia -wa we 'kliya. Nyɛɛ -o -ka 'mɪ 'wɔladɪ, sa -amɪ -dliɪa o 'wɔla 'bhisa ni, o nyɛɛ, tɔvɔ o yia duun. -We ka gbu -wa, in 'nɪ ain -yɔbɛ, a 'nɪ mneni a 'ka -lu yabhlogbɔ lɛnɔ.

6 Nyɛɛ -o 'nɪ 'mɪ 'wɔladɪ ni, suu 'kliya 'bhisa wa vitelia o. Wee suu 'kliya -ka yɛ ni, 'mɔ wa bhua la, 'in wa paa we -kosu 'wɔ, 'in we sia.

7 A -ka 'mɪ 'wɔladɪ, 'in na wɛlɪnya -ka amiaa dli 'wɔtɔ ni, -lu weee a -ka 'yɪbha, a -zlahɪ we Dide, 'in o nyɛa we ain.

8 A -ka tɔvɔ duun, mɔ sololu na Didee 'hɪmmɪɛ -yo a mɪ na 'bɪnɔnya -zɔnv nya.

9 «Ni, sa Dide -kalia na zɛ, 'sa -bhlokpade in -kalia amiaa zɛ. A -tɔ na zɛkalɪɛ 'wɔ.

10 In ka na Didee titenya 'nɔhɔwe zv, 'in in yia o zɛkalɪɛ 'wɔtɔ. 'Sa -bhlokpade, a -ka na titenya 'nɔhɔwe zv ni, 'in a tɔvɔ na zɛkalɪɛ 'wɔ.

11 «-We mɪa dɛ, 'mɔ in gbaa ain -yla, 'in sa 'mɔna mɪa 'mɪ dli 'wɔ, we 'ka 'sa ain dli 'wɔ -mɪ. Cɪn, 'in amiaa 'mɔna 'ka -bha -gv zi.

12 Na tite ni: sa in -kalia amiaa zɛ, a kɪkali 'sa zɛ.

13 Ni, nyɛɛ -o -ka o 'dɛɛ 'yliyogagie wla o -limaa 'gbv, zɛkalɪɛ -we -zia -mɔv, we 'nɪ -mɪ.

14 -We in gbaa a nɔ lɛ, a -ka we 'nɔhɔwe zv, a mɪ na 'talea nya.

15 I'in la 'maslɛɛn ain na lubhonunya, -we ka gbu -wa, lubhononyo 'nɪ o -kanyo gbunya -yi. 'In amia mɪa, na 'talea na laa ain, -we ka gbu -wa, gbu weee in 'nɔa Didee -gbɛ, in ka we ain -slo lu.

* 14:30 Ni, -Saatan wa saa 'hni.

16 Lee, amia -saa -bha 'mi yi? -Innya, we 'ni -muv, -ami -saa -bha ain. Nu, in ka ain 'yoo 'nye a 'ka tnoa mni, 'in we 'ya 'ka -gwle. 'In -lu weee a -ka Dide -zla na 'hni nya, o 'ka we ain 'nye.

17 Nu, tite in palia ain -yla, mu ni: a kikal zε.

Dudugv -nyima nyεa -Zezu -yo o 'bnoanya 'wu

18 «Nu, dudugv -nyima -ka ain 'wonyε ni, a 'na dlolb -ni nu, wa ka 'mi 'wonyε tia.

19 A -yo dudugv -nyima 'so 'ni -mi -bhlo. A -ka yaa -mi -bhlo, 'in wa yibhaa ain, wa 'dεε nyima wa 'yibhaa 'gbu. Nu, in ka -bha ain -sa dudugv -nyima glaa, 'in a -yo wa 'so 'ni -mi -bhlo, we 'dεε 'gbu wa nyεa ain 'wu.

20 A ligbe na weli, nu, lubhononyo 'ni 'yli o 'ka o -kanyo -zi. Dudugv -nyima ka 'mi 'klyie 'wopal. 'In wa -ka 'mi 'klyie 'wopal ni, 'klyie 'wu wa yia ain palia. 'In wa -ka na weli 'nohwe zu, 'in wa zba amiaa -no 'nohwe.

21 Nu, 'sa wa yia ain kpaa na 'gbu. -We ka gbu -wa, -o tiea 'mi, wa 'ni o -yi.

22 In 'ni yaa yi, 'in in 'ka wa -yla gba ni, -zugba wa 'ni yaa gbonyuuu 'gba 'wlu -ka. Nu, -sleen wa 'ni zizeda -ka wa gbonyuu 'yu.

23 Nyume o -ka 'mi 'wonyε, na Dide o nyεa 'wu.

24 Gwεdigbonya -we nyime yabhlogbo o 'nia -slo lenu, in ka -muv lenu wa 'yibadi. We 'ni yaa 'sa -mi, -zugba wa 'na 'ka yaa gbonyuu 'gba 'wlu -ka. Nu, -sleen, gwεdigbonya in nua le, wa ka we -yoyi, 'in wa nyεa in -yo na Dide 'so 'wu.

25 -We mia celida wa tite 'wu, nεε:

«Wa ka 'mi 'wonyε bhe.»

'Wu wa nyεa -ain, -we mia celida we 'ka lenuv 'gbu.

26 «Nu, -Yobenyο yia yia. Mo -wa Zuzu -o 'kaa ain gbuzonu 'wokwa. Didee -gbε o bhwa, yoo na yia o ain 'paa. Nu, o -ka yi ni, mo yia na gbodayinyo -zεa.

27 'In amia yi 'yaa na gbodayinya -zεa, -we ka gbu -wa, we bhlii we gwεdida, a -yo 'mi 'so mi.»

16

1 «Nu, a yi 'yoo -zonu -gu labholu, we 'gbu in yia ain -yla gbu -muni gba.

2 -Lagobudunya zo wa yia ain vua. 'In we bhla ka cipa, da nyima -wa mnenia wa 'ka ain 'bha, wa yia gbaa wa 'dεε dli 'wu nu, 'sa wa nua -Lagoo lubho.

3 'Sa wa yia nua, -we ka gbu -wa, wa 'ni Dide -yi, 'in wa 'ni 'mi -yi.

4 Da we bhla 'nia -slo nyini, gbonya ni na gbaa ain -yla 'gamu. 'In we bhla -ka nyini ni, a 'ka ligbe nu, in ka we ain -yla gba.

-Yobenyο yia yia

«Nu, in 'ni we ain -yla gba we gwεdida, -we ka gbu -wa, in -yo ain 'so mi -slo.

5 «-Sleen, -o tiea 'mi, o -gbε na mnua. 'In ain glaa, nyime yabhlogbo o 'yibha 'mi laε: «Mo -na mnua?»

6 Nu, -sleen in 'tulva da ain ni, we 'dεε 'gbu amiaa -gu yia 'wotu yuo.

7 'In gbuzonu -nanu in mia ain -yla gbada: In -ka mni ni, -muv nani 'yli amiaa 'gbu. -We ka gbu -wa, in 'ni mni, -Yobenyο 'na 'ka ain -yla yi. Nu, in -ka mni ni, 'in na paa o ain yoo.

8 'In, o -ka yi ni, 'in o slolua dudugv -nyima sa wa nua wa 'de -dawli 'wu wa gbonyuu klaa, -we mia tiklii klaa, we -yo -Lagoo gbuwobhuhuee daa.

9 Nu, dudugv -nyima mi wa 'de -dawli 'wonoda tiada gbonyuuu daa, wa'a zu 'mi dli -guv 'gbu.

10 'In, we 'zonu nya, wa mi wa 'de -dawli 'wonoda, -we mia tiklii daa. -We ka gbu -wa, Didee -gbε na mnua, 'in a 'na 'ka 'mi 'yi.

11 Dɔdɔgɔ -nyuma mi wa 'dɛ -dawli 'wɔnɔda we tanɔ nya, -Lagɔɔ gbɔwɔbhbuhuee daa. -We ka gbɔ -wa, -Lagɔ ka dɔdɔgɔ -nyumaa 'yugalinyɔ 'nyuuu -yɔgbɔ 'wɔbhu pepe.

12 «Ni, in ka -slɔ wɛli duun in 'ka we ain -yla gba. 'In a 'ni -slɛɛn mneni a 'ka we zɔ 'yigbe.

13 Gbɔzɔnɔ -Zuzu -ka yi ni, mɔ 'kaa ain gbɔzɔnɔv 'debhie 'wɔkwa. -We ka gbɔ -wa, ɔ 'na 'ka ɔ 'dɛɛ 'ɲni nya gba, ni, -we weee ɔ 'nɔa, 'mɔ ɔ gbaa, 'in -we 'nia -slɔ 'pli ni, 'mɔ ɔ palia ain zli.

14 -We mia na -nɔ nya, 'mɔ Zuzu yia 'yia, 'in ɔ palia ain zli. 'Sa ɔ mnɔna na 'ɲni.

15 -We weee na Dide kaa, we mi 'ya na -nɔ nya. We 'dɛɛ 'gbɔ, in yia ain -yla gba ni, -we mia na -nɔ nya, 'mɔ Zuzu yia 'yia, 'in we zli ɔ yia ain 'palia.

-Zezu nɛɛ ni, mɔna ɔ yia

16 «Bhla -sɛɛ nya, a 'na 'ka 'mi 'yi, 'bhie, bhla -sɛɛ nya, 'in a yia 'mi.»

17 -Zezuu 'bɔnɔnya glaa, tɔlɔa gbɔgbalia -ylae: «ɔ nɛɛ -ain -yla: «Bhla -sɛɛ nya, a 'na 'ka 'mi 'yi, 'bhie, bhla -sɛɛ nya, 'in a yia 'mi.» ɔ nɛɛ 'ya -ain -ylae: «Na Didee -gbɛ na mɔna 'gbɔ.» 'lee, sa we 'ji mia?»

18 'In wa nɛɛ 'yae: «ɔ -ka gba «Bhla -sɛɛ» ni, 'lee, sa -mɔv 'ji mia? -We ɔ gbaa, -a-a 'nɔ we 'wɔla.»

19 -Zezu -yi we 'ji ni, ɔ 'bɔnɔnya 'yibha wa 'ka ɔ layibha, tɔn, ɔ nɛɛ wa -yla: «In nɛɛ ain -yla: «Bhla -sɛɛ nya, a 'na 'ka 'mi 'yi, 'bhie, bhla -sɛɛ nya, 'in a yia 'mi.» We 'jii da a mia -talida a 'dekpɔa nyidi, we 'ni mɔv?»

20 In nɛɛ ain -yla gbɔzɔnɔ sa ni, wia a yia, 'in -gle a yia 'paa. Ni, dɔdɔgɔ -nyuma yia 'mɔna lia, -zugba amiaa dli sumani, 'in amiaa dli sumaniɛ yia 'mɔna -zɛa.

21 'Nɔwɔ -ka luzi -bho, ɔ dli -su, -we ka gbɔ -wa, ɔ siasia bhla ka nyini. Ni, ɔ -ka gwali ni, 'in ɔ dɔlɔa ɔ siasia 'wɔ. 'In ɔ lia 'mɔna, ɔ ka 'yu gwali 'gbɔ.

22 'Sasɔkpa sa, -slɛɛn amiaa dli -su, ni, in -ka ain 'yi lu ni, 'in a lia 'mɔna. 'In, nyime yabhlogbɔɔ 'ni mneni ɔ 'ka wee 'mɔna ain kwɛɛ -sa.

23 Ni, wee 'yli -ka nyini ni, a 'na 'ka 'maslɛɛn 'mi gbɔ yabhlogbɔɔ layibha. In nɛɛ ain -yla gbɔzɔnɔ saɛ: -lu weee a -ka Dide -zɔlɔ na 'ɲni nya, 'nyɛa ɔ yia we ain.

24 A 'ni -slɔ -lu na Dide -zɔlɔ na 'ɲni nya. Ni, a -zla, a -ka -zla ni, 'in a yia we, 'in amiaa 'mɔna 'ka -bha -gɔ zi.

-Zezu ka dɔv lu

25 «Ni, -we weee mia dɛ, in ka we ain -yla gba gbɔv nine nya. We bhla ka cɔpa, bhla -we nya in 'na 'kaa gbɔv gba gbɔv nine nya, 'in in 'kaa ain -yla Didee gbɔv gba sa 'vayl.

26 Wee 'yli -ka nyini ni, 'in a bhuhhoea na Dide na 'ɲni nya. 'In, in 'ni gba ain -yla ni, bhuhhoea na yia ɔ amiaa 'gbɔ. -Innya, we 'ni -mɔv.

27 -We ka gbɔ -wa, Didee 'debhie -kali amiaa zɛ. A -kali na zɛ, 'in a zɔa dli ni, Dide -Lagɔɔ -gbɛ na bhɔa, we 'gbɔ ɔ -kalia amiaa zɛ.

28 Ni, Didee -gbɛ in 'bhɔa, 'in in yia dɔvɔ -gɔ yi. -Slɛɛn, dɔvɔ -gɔ na yia 'bhɔa in 'ka Didee -gbɛ lɔmni.»

29 'In ɔ 'bɔnɔnya nɛɛ ɔ -ylae: «Mɔ mia dɛ, -slɛɛn -i 'in gba gbɔv nine nya, ni, sa tiklu -na gbaa.

30 -Slɛɛn, -a -yi we 'ji ni, -in -yi gbɔv weee 'ji. Ni, -a 'ni -slɔ -mi gbɔv yabhlogbɔɔ layibha, 'in -in -yia -we -a 'kaa -mi layibha. We 'gbɔ -a zɔa dli ni, -Lagɔɔ -gbɛ -na bhɔa.»

31 -Zezu 'palia we 'bɔv, ɔ nɛɛ wa -ylae: «Dli a zɔ -slɛɛn 'mi -gɔv?»

³² In nεε, we bhla mɪ bɛda, 'in we ka nyini, da a 'kaa lamumni, 'in ɔ-ka -mɪ, ɔ 'kaa ɔ da lumni, 'in a 'kaa -bha na 'dɛ -bhlo ti. Nu, we 'nɪ na 'debhlo mɪ, Dide -yɔ 'mɪ 'sɔ mu 'gbɔ.

³³ «-We mia dɛ in gbaa ain -yla a 'ka 'wɔtɔtɔvɛ -dlɔɔ 'yɪ 'mɪ 'wɔ. Sia a yia dɔdɔ -gv. Nu, a 'ɛmanɪ dli: in ka dɔdɔ lu.»

17

-Zezu bhuhhoea-Lagɔ

¹ Nu, -Zezu bhɪa -we weee mia dɛɛ gbagbɛ, ɔ ylaa yali, 'in ɔ yia -Lagɔ bhuhhoe. ɔ nɛɛ:

«Dide, we bhla ka nyini. -Slolu -na 'Yuu 'ɲɪɪlilo, 'in -na 'Yu 'ka -na 'ɲɪɪlilo -slolu.

² Nu, -in ka ɔ 'yoo 'nyɛ nyuma weee -gv. 'In waa nyuma weee -wa -in 'nyɛa ɔ, 'yliyɔgagɛ -we 'nia bhloluda -ka, ɔ 'ka we -maa 'nyɛ.

³ Nu, nyuma -ka -mɪ -yi, -mɪ, ɔ-ka 'dɛ -bhlo mia -Lagɔɔ 'zayli nya, 'in wa -ka -Zezu Klisi, ɔ -in tiea -yi nɪ, mɔ -wa 'yliyɔgagɛ -we 'nia bhloluda -ka.

⁴ In ka -na 'ɲɪɪmmɪe -slolu dɔdɔ -gv, 'in lubho, -we -in 'nyɛa 'mɪ, in ka we bhɪa.

⁵ Dide, dɔdɔ 'nia -slɔ la -mɪ, na 'ɲɪɪ mɪna 'cɪn -na -gbɛ. Nu, 'nyɛ -slɛɛn 'mɪ weɛ 'ɲɪɪmmɪe -bhlokpɛdɛ -mɪ kwesi.

⁶ «Nu, nyuma -wa -in -saa -bha dɔdɔgv -nyuma glaa, 'in -in yia 'mɪ wa 'nyɛ, in ka -maa -na 'ɲɪɪ -slolu. Wa mɪ -na -nɔ nya, 'in -in yia wa 'mɪ 'nyɛ, 'in wa yia -na wɛlɪ 'nɔɲwɛ zɔ.

⁷ -Slɛɛn, wa -yi we 'ji nu, -we weee -in 'nyɛa 'mɪ, -na -gbɛ we bhɔa.

⁸ -We ka gbɔ -wa, wɛlɪ -in zɔa 'mɪ ɲwɛɛ, in gbaa we wa -yla, 'in wa yia we -yɔɲwɪ. 'In wa ka we yibheli sazɔnɔ sa nu, -na -gbɛɛ na bhɔa, 'in wa yia dli zɔ nu, -mɪ tiea 'mɪ.

⁹ «Nu, wa 'gbɔ na bhuhhoea -mɪ. In 'nɪ dɔdɔgv -nyumaa 'gbɔ -mɪ bhuhhoeda -mɪ, nu, -wa -in 'nyɛa 'mɪ, wa 'gbɔ na bhuhhoea -mɪ. -We ka gbɔ -wa, wa mɪ -na -nɔ nya.

¹⁰ Nu, -wa weee mia na -nɔ nya, wa mɪ -na -nɔ nya. 'In nyuma weee mia -na -nɔ nya, wa mɪ na -nɔ nya, 'in wa mɪna na 'ɲɪɪ.

¹¹ Wamɪa mia, dɔdɔ -gv wa yia -slɔ -gwɛa, nu, -amɪ mia, in 'na 'ka dɔdɔ -gv -gwɛ: -na -gbɛ na yia mɪa. -Mɔwɔ -Dide, zɔ wa 'yliyɔ -na 'ɲɪɪ 'tite nya, 'ɲɪɪ -we -in 'nyɛa 'mɪ, wa 'ka 'wɔtɔ -bhlo, sa -amɪ -yɔ -mɪ 'sɔ mia -bhlo 'bhisa.

¹² Bhla -we nya in mia wa glaa, in ka wa 'yliyɔzɔ -na 'ɲɪɪ 'tite nya, 'ɲɪɪ -we -in 'nyɛa 'mɪ. In ka wa 'yliyɔzɔ, 'in nyumɛ yabhlogbɔɔ 'nɪ mɔɔ wa glaa, we 'nɪ ɔ 'kaa mɔɔ 'wɔbhɔ. Mɔ 'kaa mɔɔ, 'in -we mia celɪda -Lagɔɛbhe 'wɔ, we 'ka lɛnɔ.

¹³ «'In -slɛɛn, in mɪ -na -gbɛ mɪnɪda. Da in mia -slɔ dɔdɔ -gv, wɛlɪnya nɪ na gbaa, wa 'ka na 'mɔna dli 'wɔ -ka, 'in we 'ka -bha -gvzi.

¹⁴ In ka wa -na wɛlɪ 'nyɛ, 'in dɔdɔgv -nyuma yia wa 'wɔnyɛ. -Maa -yɔ wa 'sɔ 'nɪ -mɪ -bhlo, 'sa -bhlokpɛdɛ in -yɔ dɔdɔgv -nyuma 'nia -mɪ -bhlo, we 'dɛɛ 'gbɔ wa yia -maa 'wɔnyɛ.

¹⁵ In 'nɪ -mɪ bhuhhoeda -mɪ nu, -in 'ka wa dɔdɔ -gv -sa. -Innya, nu, bhuhhoe na bhuhhoea -mɪ -in 'ka wa 'yliyɔzɔ gbɔnyuuu dide kwɛɛ.

¹⁶ Wa -yɔ dɔdɔgv -nyuma 'sɔ 'nɪ -mɪ -bhlo, -amɪ 'bhisa.

¹⁷ -Sa wa dɔdɔgv -nyuma kwesi -na 'dɛ -yla gbɔzɔnɔ nya. Nu, -na wɛlɪ mɪ gbɔzɔnɔ nya.

¹⁸ Sa -in tiea 'mɪ dɔdɔgv -nyumaa -gbɛ, 'sa -bhlokpɛdɛ na tiea na 'bɪnɔnya dɔdɔgv -nyumaa -gbɛ.

¹⁹ Na 'dɛ na wɛlɪ -mɪ -yla wa 'gbɔ, 'in wa 'ka 'ya -mɪ -yla -mɪ 'piɛn.

²⁰ «Nu, in 'ni -maa 'debhloo 'gbu bhubhoeda -mi. Bhubhoe na bhubhoe 'yaa nyuma -wa yia -maa welu 'gbu 'mi dli -gu zva, wa 'gbu.

²¹ Bhubhoeda in mia wa 'de weee 'ka -mi -bhlo, nee -mi -ami 'wu, 'in -ami -mi 'wu, nu, Dide, wa -yo -an 'so -mi -bhlo. We -ka 'sa -mi ni, 'in duduɔɔ -nyuma zva dli nu, -mi tiea 'mi.

²² Nnimnie -we -in 'nyea 'mi, in ka we wa 'nye, wa 'ka -mi -bhlo, -ami -yo -mi 'so 'bhisa.

²³ -Ami mi wa 'wu, 'in -mi mi -ami 'wu, we -ka 'sa -mi ni, -bhlo wa yia -mia sazɔɔ sa. 'In wa -ka -sleen -bhlo -mi, 'in duduɔɔ -nyuma yibhelie we 'ji nu, -in ka 'mi tie, 'in sa -in -kalia na ze, 'sa -in -kalia wa ze.

²⁴ «Dide, dudu 'nia -slo la -mi, -in -kali na ze, we 'dee 'gbu -in yia 'mi 'nnumnie 'nye. -Sleen, in 'yibha nu, -maa -in 'nyea 'mi, wa -yo 'mi 'so -mi 'ya da na mnia, wa 'ka wee 'nnumnie -yoyi.

²⁵ «Dide tiklu, duduɔɔ -nyuma 'ni -mi -yi, nu, -ami -yi -mi, 'in na 'bunɔɔnya -yia we 'ji nu, -mi tiea 'mi.

²⁶ In ka wa -na 'nmi -slolu, 'in -sloluda na yia we -tva, 'in sa -in -kalia na ze, wee zekalie 'ka wa 'wu -mi, 'in -ami 'ka wa 'wu -mi.»

18

'Sloja kpa -Zezu (Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Lk 22.47-53)

¹ -Zezu bhia -Lagɔ bhubhoe, ɔ -yo ɔ 'bunɔɔnya -soa 'wu, 'in wa yia mni. Wa mia mnida, -gbua -we wa laa Sedlon, 'in wa yia we 'wodi. Nu, su -kpa yabhlo mi -mo, -bha -Zezu -yo ɔ 'bunɔɔnya plaa.

² Zudasɔ, ɔ mia -Zezu wlada, ɔ -yi -mɔ da, -we ka gbu -wa, -mɔ -Zezu -yo ɔ 'bunɔɔnya gbelia 'wlu zli talva zli.

³ Nu, -Lagɔbudu 'kaduɔ nwekɔnya -wa *-Lagɔbubɔnyaa -cian -yo Falizinyuma tiea, we -yo Wlomv -sloja, Zudasɔ -gali wa 'yu, 'in wa yia wee su -kpa mni. Wa 'kaa -mɔ nyini ni, wa -yo 'nape -yo ylo yia yi, -zugba 'sloja ka tugɔgble kwεε.

⁴ -We weee 'kaa -Zezu yli, ɔ 'de -yi we, we 'dee 'gbu ɔ yia wa gbegeɛin mni, 'in ɔ yia wa layibhaε: «'Lee, nyɔɔ ka da a talia?»

⁵ Wa neε: «Nazaletyu -Zezu, ɔ da -a mia -talida.»

ɔ neε wa -ylaε: «-Ami -wa.» (-Zugba Zudasɔ, ɔ mia ɔ wlada, mi -maa glaa.)

⁶ Da -Zezu gbaa wa -yla: «-Ami -wa» ni, waa 'sloja yilia gwe tɔɔn, 'in wa yia bhli.

⁷ ɔ yia wa layibha -zakpa 'soε: «Nyɔɔ ka da a talia?»

'In wa neε: «Nazaletyu -Zezu, ɔ da -a mia -talida.»

⁸ 'In -Zezu yia we 'bigɔpali wa -ylaε: «In ka we an -yla gba pepe, -ami -wa. Nu, we -ka na da a mi -talida, a 'tide -maa mia de 'yi, wa 'ka mni.»

⁹ -We mia da, 'mɔ ɔ gbaa, ɔ weli -we ɔ gbaa 'cin we 'ka lenv 'gbu: «Dide, nyuma -wa -in 'nyea 'mi, nyume yabhlogbɔɔ 'ni mɔɔ wa glaa.»

¹⁰ Nu, Simɔ Pielɔ ka tugɔgble kwεε. ɔ -saa we we tokpa 'wu, 'in ɔ yia -Lagɔbubɔnyaa -kanyɔ 'kaduɔ zolubhonɔnyɔ we pa, 'in ɔ yia -mɔɔ lilikwe -yukwli -bha -di. (ɔɔ zolubhononyɔ wa laa Malikusi.)

¹¹ Nu, -Zezu neε ɔ -yla: «Fa -na tugɔgble we tokpa 'wu. -Mi dli 'wu, siasie 'kadu -we Dide dia 'mi -yla la, in 'nia we zɔ 'yiligbea yi -wa yi?»

(Mt 26.57-58; Mk 14.53-54; Lk 22.54)

¹² Waa 'sloja -yo wa 'yugalnyɔ, we -yo Zuifvɔ -Lagɔbudu 'kaduɔ nwekɔnya kpa -Zezu, 'in wa yia ɔ gbvan.

¹³ Nu, Anasu -gbe wa kwaa ɔ tia. -We ka gbu -wa, Anasu -wa Kaifvɔ 'nɔwɔɔ dide. Wee -zv nya, Kaifu -wa *-Lagɔbubɔnyaa -kanyɔ 'kadu.

14 Ni, Kaifu zba Zuifub 'yugalnya 'di, o nee: «We nan 'yli ni, nyime -bhlo th -amiaa nyumaa 'gbu.»

*Pielu tia kpelhe ni, o 'ni-Zezu-yi
(Mt 26.69-70; Mk 14.66-68; Lk 22.55-57)*

15 Simo Pielu -yo -Zezuu 'binonyo yabhlo yia -Zezu 'bi mni. Ni, -Lagobubonyaa -kanyo 'kadu -yi o -Zezuu 'binonyo yabhlo -moni, we 'dee 'gbu -moo -yo -Zezu 'so yia o -Lagobubonyaa -kanyo 'kadu -budunwee pla.

16 Ni, Pielu yia 'pipee -tu, 'yoo nwee. Toun, o -Zezuu 'binonyo yabhlo, o -Lagobubonyaa -kanyo 'kadu -yia, 'in -moo yia 'tia. O gbaa 'yoo nwekunjwano -yla gbu, 'in o yia Pielu -plali.

17 O 'yoo nwekunjwano nee Pielu -ylae: «O nyume 'binonyo yabhlo -in -mia, we 'ni muu?»

Pielu yia we 'bigupali o -ylae: «-Innya, -gba! -gba!»

18 Ni, njwotlo mi yida. We 'dee 'gbu lubhonunya -yo -Lagobudu 'kadu nwekunya yia -kosu 'yidi, -zugba wa wolo. Pielu mi 'ya wa glaa 'wolo da -kosu -yo.

*-Lagobubonyaa -kanyo 'kadu yibhaa -Zezu la
(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Lk 22.66-71)*

19 Ni, -Lagobubonyaa -kanyo 'kadu mi -Zezu layibhada, o 'binonya -yo -we o slolua -gu.

20 O 'palia we 'bigu, o nee: «In ka nyima weee -yla gba -zejila 'wu. Ni, 'yli weee nya na slolua -Lagobudunya zo we -yo -Lagobudu 'kadu zo da Zuifu weee gbelia 'wlu. I'in gba gbu yabhlogbo 'wiemi.

21 'Lee, -amu -na yibhaa la yi? Nyuma -wa in -slolua, wa -yi -we in gbaa, 'yibha we wa la.»

22 -Zezu gbaa -we mia de ni, -Lagobudu 'kadu nwekunya yabhlo mia -bha, o bea o -yo, 'in o yia o 'kpa yukwli 'wu subha. 'In o nee -Zezu -ylae: «'Lee, sanee -na gbaa -Lagobubonyaa -kanyo 'kadu -yla yi?»

23 O nee -buduu nwekunya -ylae: «'Lee, gbu 'nyuu -mumu in gbaa, -slolu 'mi we 'klu, 'in we -ka ni, in 'ni gbu 'nyuu gba ni, lee -lu ka 'gbu -na pa 'mi -lua?»

24 Toun, 'in Anasi yia 'sloja 'yoo nye, wa 'ka -Zezu -Lagobubonyaa -kanyo 'kadu Kaifu -gbe kwa, -zugba o mi gbvanda.

(Mt 26.71-75; Mk 14.69-72; Lk 22.58-62)

25 Ni, Simo Pielu mi wee -budunwee 'wolo da. Wa nee o -ylae: «-Mi mia 'de o nyume 'binonyo yabhlo -in -mia, we 'ni muu?»

O kpelia we, o nee: «-Innya, yo -wa yo!»

26 -Lagobubonyaa -kanyo 'kadu gaylo yabhlo mi -bha, nyume o ka yukwli Pielu -dia -bha, o koda -nyime yabhlo -wa. O lubhonunya nee Pielu -yla: «Ni, -mi in 'yia da su -kpa, -in -yo -Zezu 'so, we 'ni muu?»

27 Ni, 'in Pielu yia we -zakpa tanu kpeli. Wee kpelhe mi o nwee, 'in -koko yia -bha -bhlokpade gbogboe bhli.

(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5; Lk 23.1-5)

28 Ni, we 'bigu, wa -yo -Zezu yia Kaifu -gbe 'bhv. *Wlomv -nyime Pilati, o pilu Zuifu dudu 'wlu la, -moo -budunwee wa kwaa o. Zlukpe tutu -wa, Zuifu 'yugalnya 'ni wee -budu zo pla. Wa -ka -mo pla, -zugba wa ka poun pla wa tite 'yu. 'In wa -ka poun -ka ni, wa 'ni mneni wa 'ka *Wozitylu 'feti -gu -lu li.

29 We 'dee 'gbu wa yia 'pipee -tu, 'in Pilati, o pilu Zuifu 'wlu la yia 'tia. O nynia wa -yo la, 'in o yia wa layibha: «'Lee, gbu -mumu a dlu nyume nia?»

30 Wa 'palia we 'bigu, wa nee o -ylae: «-A -ka -mi nyume mia de -la ni, -zugba gbunyumonyo -wa.»

31 Pilati nEE wa -ylae: «Amiaa 'de 'bhu o 'wv, 'in a 'ka o -yogbu 'wvobhu amiaa titee solv.»

Tovv, 'in wa nEE: «We -ka nyumEE -yogbu -a 'bhu 'wv, -a 'nı we 'klv -ka, -a 'ka o tlitlv -dvl.»

32 'Sa -muv 'plıa, -Zezuu weli 'ka gbvzvzv -zEE 'gbv. Sa o 'kaa tlı, wee weli ka we -slolu.

33 Pilati plaa -budu zv, 'in o yia -Zezu la. -Mzv bea o 'yu, 'in o nEE o -yla: «'Lee, Zuifv 'wlvlapınyv -in -mıa yı?»

34 -Zezu 'palia we 'bıgv, o nEE: «LEE -lu ka 'gbv -na yıbha 'mı we laa? 'Lee, -na 'de yıbhaa 'mı we la yaayı, nyıma -putu la 'saa 'mı yı?»

35 Pilati nEE: «'Lee, Zuifv 'in -mıa yı? Nı, -na 'dEE Zuifvbhelia -yv -Lagobvbnıyaa -cıan ka -mı 'mı -la. 'Lee, lEE -lu -in nv lea?»

36 Ov nEE: «Na 'wlvlapılee se mıa, we'e 'bhv dıdvıgv -nyımaa -gbE. We -ka yaa wa -gbE we 'bhv nı, -zugba na lubhvbnıyaa ka yaa jelıgba gv, -muv yı 'wlv nı, Zuifv 'yugalınyı kpa 'mı. Nı, -ınyıa, we'e 'bhv dıdvıgv -nyımaa -gbE.»

37 Pilati nEE o -ylae: «Nı, nyımaa 'wlvlapınyv -in -mıa, we 'nı mıv?»

Ov nEE: «'Mı -in gbıa de. We 'dEE 'gbv wa yia 'mı gwalı. In 'ka gbvzvzvı dayınyv nıa -mı 'gbv in yia dıdvı -gv yı. -Wa wee mıa gbvzvzvı -nv nıa, na weli wa pılvıa yukwlı.»

(Mt 27.15-31; Mk 15.6-20; Lk 23.13-25)

38 Pilati nEE: «Gbvzvzv, lEE -lu we -mıa?» Pilati bhıa -we mıa de gbıgbıe, 'in o yia -budu zv 'tla. Ov mıa 'pıpee Zuifv -gbE, o nEE wa -ylae: «Nı, -we ka 'gbv in 'kaa nyıme nı gbv dılv, 'ıın 'yı we -yv.»

39 Amıaa lınvıgbv 'cıv 'yıbha nı, in 'tide -kaslvnyıme yıbhlo 'yı 'Wvzvıtylv 'fetı bhla. 'Lee, a 'yıbha nı, in 'tide aın -yla Zuifv 'Wlvlapınyv 'yı?»

40 Wa 'kpaı 'wv, wa nEE: «-Inıya! -In 'na 'tide -mıa de 'yı -nı. 'Tide -Balabası 'yı -aın -yla!» -Zugba ov -Balabası mıa, nyıme 'nyuuu 'debbıe -wa.

19

1 Tovv, 'in Pilati nEE wa -yla nı, wa 'bhv -Zezu 'wv wa 'ka o selıa mıv.

2 'Slıva maa 'wıa -kloo, 'in wa yia we -Zezu 'wlvıo -pla. 'In wa yı 'yaa o -bana zalv 'wvpla, nyımaa 'wlvlapınyv 'bhıa.

3 Wa -ka o -yv lanınyı -bhlo, -zugba wa nyanıa o. Wa nEE o -ylae: «Zuifv 'wlvlapınyv, -na fıv.» 'In wa svbhaa o 'kpa yukwlı 'wv.

4 Pilati 'tlaı lv, 'in o nEE wa -ylae: «A pıv yukwlı -nıa, nı, lv na laa o aın 'pıpee, 'ın a 'ka we 'wolanı nı, -we ka 'gbv in 'kaa nyıme nı gbv dılv, 'ıın 'yı we -yv.»

5 Tovv, 'in -Zezu yia 'tla, o ka wee -bana zalv 'wv, 'ın 'wıa -kloo mıa o 'wlvıo. 'In Pilati nEE wa -ylae: «Ov nyıme nı!»

6 -Lagobvbnıyaa -cıan -yv -Lagobıdu 'kadıv nıwekonyıa 'yia -Zezu -yv, 'in wa yia 'wvkvıkvıe bhlı. Wa nEE: «Kılv o *su -gv la! Kılv o su -gv la!»

Pilati nEE wa -ylae: «Amıaa 'de 'bhu o 'wv, 'ın a 'ka o su -gv lakılv. Nı, -we ka 'gbv in 'kaa o gbv dılv, 'ıın 'yı we -yv.»

7 Zuifv nEE o -yla: «-A ka tıte yıbhlo, 'ın wee tıte nEE nı, wa 'bha o, -we ka gbv -wa, o nEE nı, -Lagov 'Yı o -mıa.»

8 Da Pilati 'nvıa wa weli nı, 'ın o nıyanı yia -gvbhıo.

9 Ov plaa -budu zv, 'ın o yia -Zezu layıbha: «Mı -na bhıa?» Nı, -Zezu 'nı we 'yıbhıogbvı 'bıgvıplı.

10 Tovv, 'ın Pilati nEE o -ylae: «-'In sısalı nıwe -gv -amı -ylaa? -Amı, in ka we se in 'ka -mı 'yıtıde, 'ın in ka 'ya we se in 'ka -mı su -gv la kılv, 'lee, -ın 'nı we 'jı -yı -wa yı?»

11-Zezu neε ∅ -yia: «-In 'nī -lu yabhlogbɔɔ se -ka 'mī -gɔ, we 'nī -we ka se -Lagɔ 'nyea -mī 'wɔbhɔ. We 'deε 'gbɔ -mɔmɔ -laa 'mī -mī 'yu, ∅ gbɔnyuu 'yli we 'ka -na -nɔ -zi.»

12 Wee weli nu 'bigɔ, Pilatī 'yibha yaa ∅ 'ka -Zezu 'yitide, 'in Zuifu yia 'wɔkpikpie bhli. Wa neε: «-In -ka nyime mia de 'yitide ni, -zugba -in 'nī Wlɔmɔɔ 'wlulapilinyɔ 'kadɔɔ 'tale! Nu, nyime ∅ -ka gba: «Nyimaa 'wlulapilinyɔ in -mia» -zugba -mɔɔ mī nyimaa 'wlulapilinyɔ 'kadɔɔ tonyime nya.»

13 Pilatī 'nɔa weli nya ni, 'in ∅ yia -Zezu la ∅ 'ka 'tla. We 'bigɔ, 'in Pilatī yia gbɔwɔbhukpe -gɔ ladi. -Budunweεε da -le wa mnazia la tɔkpa nya, -bha -wa. 'Mɔ wa laa «Gabata» zuifɔweli 'wɔ.

14 Nu, 'yli -we nya wa mnazia wa 'de la 'Wɔzitiyili 'fetu 'gbɔ, wee yli -wa. 'Ylu nynia -glonyidi, 'in Pilatī neε Zuifu -yia: «Amiaa 'wlulapilinyɔ ni.»

15 'In wa yia 'wɔkpikpie bhli. Wa neε: «'Bha ∅! 'Bha ∅! Kulɔ ∅ su -gɔ la!»

Pilatī neε wa -yiaε: «'Lee, in kulɔ amiaa 'wlulapilinyɔ su -gɔ laa?»

'In -Lagɔbɔbɔnyaa -cian yia we 'bigɔpalie: «-Amiaa 'wlulapilinyɔ -bhlogbɔɔ, Wlɔmɔɔ 'wlulapilinyɔ 'kadɔ -wa.»

16 Tɔɔn, 'in ∅ yia wa -Zezu yoo 'nye, wa 'ka ∅ su -gɔ lakolɔ.

'Sloja kulba -Zezu su -gɔ la
(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Lk 23.26-43)

'In wa -yɔ -Zezu 'sɔ yia mni.

17 Wa 'kaa 'gbe 'tla ni, su -we -gɔ wa 'kaa ∅ la kulɔ, ∅ 'de ka we -bligba. Wa mī mnida, 'in wa yia da -we wa laa 'Wluu 'Kɔaa da nyni. (-Bha wa laa «Gɔlɔgota» zuifɔweli 'wɔ.)

18 -Bha 'sloja kulba -Zezu su -gɔ la. 'In wa yi 'yaa nyima -putu 'sɔ su -gɔ lakolɔ. 'Yabhlo mī -Zezuu lilisɔlɔ, 'in 'yabhlo mia ∅ kɔpɛsɔlɔ.

19 Pilatī nɔa su falɔ le, 'in wa yia we -Zezuu su -gɔ lakolɔ. Wee su falɔ -gɔ ∅ celia:

NAZALETIYU -ZEU
ZUIFUU 'WLULAPILINYO

20 Nu, Zuifu duun zelia -we mia wee su falɔ -gɔ celida. -We ka gbɔ -wa, da wa zɔa -Zezu su -gɔ, -bha cipa 'gbe 'kadɔ -yɔ, 'in wa weli we -zakpa ta: tia zuifɔweli 'wɔ, we 'bigɔ wlɔmɔweli 'wɔ, 'bhie glekiweli 'wɔ.

21 *-Lagɔbɔbɔnyaa -cian zelia we, -bha wa mni Pilatī -gbε, 'in wa neε ∅ -yiaε: «-Mī celia: «Zuifɔɔ 'Wlulapilinyɔ ni, we 'nī mneni we 'ka 'sa -tɔ! -In celi nu: «Nyime ni neε: -Amī -wa Zuifɔɔ 'wlulapilinyɔ.» »

22 Pilatī 'palia we 'bigɔ, ∅ neε: «-We in celia, celida we tɔa.»

23 Da 'sloja kulba -Zezu su -gɔ la, 'in wa yia ∅ 'wɔplali dlili. Wa dlili we 'wɔ la -mnɔa, 'slojayu -mɔmɔ -ka -mī, -mɔɔ ka -mɔɔ -nɔ. 'In wa yi 'yaa ∅ -banaa zɔbana -zɔnɔ 'wɔbhɔ. Nu, wee -bana mī lbada 'naa kibhe -bhlo nya, we 'bhɔ -bli -yɔ we 'ka bhɔ -yɔ nyni. We 'nī pipɛda -mī.

24 Wa neε wa 'dekpɔa nyidiε: «-A 'na yali wee -bana -zɔnɔ -ni, nu, -a 'pa -nigbi, 'in ∅ ka -nɔ -yɔ we -ka -tɔ ni, -mɔɔ 'ka we 'wɔbhɔ.»

Nu, 'sa -we mia -Lagɔεbhe 'wɔ celida 'kaa sa 'pli. We neε:

«Wa ka na 'wɔplali dlili wa 'dekpɔa nyidi.

'In wa yia -nigbi 'pa,
∅ yia na -bana 'bhaa,
wa 'ka ∅ yibheli.»

Nu, -we 'sloja nɔa le, mɔ mia de.

25 -Zugba -Zezuu 'nyaa klaa, ∅ 'nyaa bhɔlɔ klaa, Klopasu 'ɲwɔɔ Malii klaa, we -yɔ Magidala -ɲwɔɔ Malii mī -bha wee *su kwesi.

26 Nu, 'in -Zezu yia ∅ 'nyaa -yɔyi. ∅ 'binɔnyɔ yabhlo -∅ ka ze ∅ -kalia, -mɔɔ mī ∅ 'nyaa kwesi. 'In ∅ neε: «'Maa, amaa yu ni.»

²⁷ We 'bɪgʊ, ɔ nɛɛ 'bɪnɔnyɔ -yɪlɛ: «-Na 'nyaa nɪ.» Tɔn, we 'bhʊ -bha 'wʊ, 'ɪn ɔɔ 'bɪnɔnyɔ yɪa ɔ, ɔ 'dɛɛ -gbɛ bɛɪɪ.

-Zezuu tlhthe
(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Lk 23.44-49)

²⁸ We 'bɪgʊ, -Zezu -yɪ -slɛɛn we 'jɪ nɪ, -lu weee ka gba. 'ɪn -we mɪa ɔɛɪɪda -Lagɔsɛbhɛ 'wʊ, we 'ka lɛnʊ 'gbʊ, ɔ nɛɛ: «ɪn 'ka 'ma.»

²⁹ Wee da mɪa, kalɔ nʊʊ nyɪda mɪ -bha. Wa faa -fuu wee kalɔ nʊ lʊ, wa bɪzɪa we suu *'yɪɪya 'wʊ, 'ɪn wa yɪa we -Zezuu ŋwɛ -yɔ bɛɪɪ.

³⁰ Nɪ, ɔ 'maa wee kalɔ nʊ nɪ, we 'bɪgʊ, ɔ nɛɛ: «We ka bhɪa!» ɔ -laa 'wlu zɔ tɔn, 'ɪn ɔ yɪa tɪ.

³¹ Nɪ, 'yɪ -we nya wa mnazɪa wa 'dɛ la wa Nyapɛyɪɪ 'gbʊ, wee yɪ -wa. Wee *Nyapɛyɪɪ mɪa, 'yɪ -zɔnʊʊ 'dɛbhɪɛ -wa. We 'dɛɛ 'gbʊ Zuɪfʊ 'nɪ 'yɪbha nɪ, 'kwɪɛ -tʊ su -gʊ wee Nyapɛyɪɪ nya. We 'gbʊ wa 'yugalɪnya yɪa Pilatɪ 'yoo -zlalɪa mɪnɪ, wa 'ka waa nyɪmaa bhʊ 'kate, 'ɪn wa 'ka wa 'kwɪɛ su -gʊ -sa.

³² Tɔn, wee da wa kʊɓa waa nyɪma su -gʊ la, 'ɪn 'slɔja yɪa -mɔ mɪnɪ. Wa nɪnɪa -mɔ nɪ, 'ɪn wa yɪa waa nyɪma sɔ 'sɔ lʊ mɪa -Zezu kwɛsɪ bɛ. Wa 'katea yabhloo bhʊnya, 'bhɪɛ, wa yɪa 'sɔnʊʊ -nʊ 'kate.

³³ Wa nɪnɪa -Zezu -yɔ la, 'ɪn wa yɪa we -yɔyɪ nɪ, ɔ ka tɪ, we 'dɛɛ 'gbʊ wa 'nɪ ɔ bhʊnya 'kate.

³⁴ Nɪ, 'ɪn 'slɔjayɪ yabhlo yɪa -Zezuu gbɔɔ zɔ tɪn ɔ 'lɪ nya. -Bha -bhlokpade 'pɪɔn -yɔ 'nyu 'tɪaa ɔ 'wʊ.

³⁵ Nyɪmɛ -ɔ mɪa -bha we zɪ, 'ɪn -we 'plɪa, -ɔ 'yɪa we -yɔ, -mɔɔ -wa we dayɪnyɔ. Nɪ, wee gbʊnya nɪ ɔ gbaa, 'ɪn a 'ka 'ya we dɪ -gʊ zʊ. ɔ gbʊdayɪwɛɪ mɪ gbʊzɔnʊ nya, 'ɪn ɔ -yɪ we 'jɪ nɪ, -we ɔ gbaa gbʊzɔnʊ -wa.

³⁶ -We weee mɪa dɛ 'plɪa, 'ɪn -we mɪa ɔɛɪɪda -Lagɔsɛbhɛ 'wʊ, we 'ka lɛnʊ. We nɛɛ: «Wa 'na 'ka ɔ 'kʊa yɪabhlogbɔɔ 'kate.»

³⁷ 'ɪn wee 'sɛbhɛɛ kibhe yabhlo nɛɛ: «'ɪn, yɪaa wa yɪa -ɔ ka gbɔɔ -zɔ wa tɪnɔ.»

³⁸ Nɪ, nyɪmɛ yabhlo wa laa *-Zɛzɛfʊ, Alɪmɛyɪ -wa, ɔ mɪ -Zezuu 'bɪnɔnyɔ yabhlo nya zizewɪmɪ. -We ka gbʊ -wa, ɔ mɪ Zuɪfʊ 'yugalɪnya sɔda. ɔ nyɪmɛ nɪ mɪnɪa Pilatɪ 'yoo -zlalɪa ɔ 'ka -Zezuu 'kwɪɛ 'wɔbhʊ. 'ɪn Pilatɪ yɪa we -yɔŋwɪnɪ. Tɔn, -Zɛzɛfʊ yɪa lʊ nɪ, 'ɪn ɔ yɪa -Zezuu 'kwɪɛ 'wɔbhʊ.

³⁹ Nyɪmɛ yabhlo wa laa 'Nɪkodɛmʊ, -mɔɔ yɪ 'yaa ɔ 'bɪ mɪnɪ. Nɪ, nyɪmɛ -ɔ mɪnɪa zɪmɛ -Zezu 'yɪa sabɔ, mɔ -wa. ɔ mɪa mɪnɪda, ɔ -yɔ -lasɪklɔɔ bɔtɔlʊ -nʊ 'sɔ, 'ɪn wa yɪa mɪnɪ. 'Mʊ wa laa *mɪlɪ -yɔ aluɛsɪ. We 'wɔwɔɓɛ mɪnɪnɪ we 'ka kilo gbʊ -bhlo 'ya kugbua nɪnɪ.

⁴⁰ -Zɛzɛfʊ -yɔ 'Nɪkodɛmʊ yɪa -Zezuu 'kwɪɛ 'wɔbhʊ. 'ɪn wa yɪa ɔ 'naapɪnya -we wa slua wee bɔtɔlʊ -lasɪklɔ -gʊ, -yɔ labɪbɛɪɪ. Nɪ, 'sa Zuɪfʊ mnazɪa 'kwɪɛ -yɔ, 'bhɪɛ wa faa we gbawla 'wʊ.

⁴¹ Da wa kʊɓa -Zezu *su -gʊ la, su -kpaɪ mɪ -bha. Wee su -kpaɪ, 'bhʊka -lolu, -we 'wʊ wa 'nɪa -slɔ 'kwɪɛ yabhlogbɔɔ fa, we mɪ -bha.

⁴² Nɪ, 'yɪ -we nya Zuɪfʊ mnazɪa wa 'dɛ la wa Nyapɛyɪɪ 'gbʊ, wee yɪ -waa 'gbʊ, 'ɪn wee 'bhʊka ɔpa -bhaa 'gbʊ, wa yɪa -Zezuu 'kwɪɛ -mɔ fa.

20

-Zezu 'nɪ gbawla 'wʊ -mɪ
(Mt 28.1-10; Mk 16.1-8; Lk 24.1-12)

¹ Nɪ, 'yɪ 'plɪ -bhlo, we 'sɔnʊʊ zɪgʊ, dɪmasɪ nya, da zɪ 'nɪa -slɔ ladolu, 'ɪn Magɪɪdala -ŋwɔnɔ Malɪ yɪa gbawla -gʊ mɪnɪ. Nɪ, wa ka zɪmɛ we kla tʊkpa -boklo 'kadʊ nya, 'ɪn Malɪ -talɪa -bha nɪ, ɔ 'nɪ wee tʊkpa -yɔyɪ we ŋwɛɛ.

* 19:29 Wee su mɪa dɛ, *ɪsɔpʊsu -wa.

² Tᵒᵒn, 'in ᵔ -yᵔ -gwagwīe yia Simᵔ Pielī -yᵔ 'bunᵔnyᵔ yabhlo, -ᵔ ka ze -Zezu -kala, 'dī kwa. ᵔ nēē wa -ylaē: «Wa ka -amīaa -Kanyᵔ gbawla 'wᵔsa, 'in da wa zᵔa ᵔ, -a 'nī -bha da -yi.»

³ Pielī -yᵔ ᵔ -Zezuu 'bunᵔnyᵔ yabhlo nī -sᵔa 'wᵔ, 'in wa yia wee gbawla -gu mni.

⁴ -Gwagwīe nya wa 'dēsᵔbhīe mīa -mᵔ mᵔnīda. 'In ᵔᵔ 'bunᵔnyᵔ -mᵔnū -gwagwīe -zi Pielī. Mᵔᵔ nynīa -mᵔ tīa.

⁵ ᵔ kwliā 'wᵔ, 'in ᵔ yia 'naapīnyā -yᵔyī -bha lasluda, nū, ᵔ 'nī -mᵔ pla.

⁶ Simᵔ Pielī yia ᵔ 'bī, ᵔ nynīa, ᵔ plaa gbawla nukplē, 'in ᵔ yia -mᵔ 'naapīnyā -yᵔyī, -bha lasluda.

⁷ ᵔ ka 'ya 'naa -we wa gbᵔanīa -Zezuu 'wlu -yᵔla -yᵔyī. Nū, wee 'naapī 'nī we -lima glaa -mī, we mī ghīda we 'dēē saa da -pufu.

⁸ -Mᵔᵔ 'bīgᵔ, 'bunᵔnyᵔ -ᵔ nynīa tīa, ᵔ yī 'yaa gbawla nukplē pla. ᵔ 'yīa we -yᵔ, 'in ᵔ yia dī zᵔ.

⁹ (Nū, -we mīa -Lagᵔsēbhē 'wᵔ cēlīda, wa 'nī -slᵔ we 'wolanᵔ: nū, 'wᵔ -Zezu yia -sᵔa tītīlīnyā glaa.)

*-Zezu 'tlaha Malii 'klv
(Mk 16.9-11)*

¹⁰ Tᵒᵒn, 'bunᵔnyā sᵔbhīe yia -budunᵔwēē lobbhiti.

¹¹ Nū, Malii mī -bha gbawla kwesi -zugba ᵔ wī. ᵔ mī wīda, 'in ᵔ yia 'wᵔkwli ᵔ 'ka gbawla nukplē 'yilīabhī.

¹² 'In ᵔ yia -mᵔ 'anzi 'sᵔ -yᵔyī ladīda da wa palīa -Zezuu 'kwīe la. Yabhlo mī ᵔ 'wluu 'bīgᵔ, 'in yabhlo mīa ᵔ bhᵔnyāa 'bīgᵔ. 'Wᵔplalu 'pupa mīa we 'wᵔ.

¹³ Nū, 'in wee 'anzi yia Malii layībha. We nēē: «Bhᵔlᵔ, lēē -lu wīlī an a?»

ᵔ nēē we -yla: «Wa ka na -Kanyᵔ -bha lasalī, 'in da wa zᵔa ᵔ, 'in 'nī -bha da -yi.»

¹⁴ ᵔ mī -we mīa dē gbada, ᵔ 'bhītia la, 'in ᵔ yia -Zezu -yᵔyī, ᵔ 'nī we 'jīyībheli nū, -Zezu -wa.

¹⁵ 'In -Zezu yia ᵔ layībha: «Bhᵔlᵔ, lēē -lu ka 'gbᵔ a wīa? Nyᵔᵔ a nᵔnᵔ 'yilībīda?»

Malīī dī 'wᵔ nū, su -kpāaa lubhᵔnᵔnyᵔ -wa. Tᵒᵒn, ᵔ nēē ᵔ -ylaē: «-Na zukpa -wa, we -ka nū, -mī 'bhū ᵔ 'kwīe 'wᵔ, gba 'mī -yla da -in zᵔa ᵔ, 'in in 'ka ᵔ 'bᵔmni.»

¹⁶ -Zezu nēē ᵔ -ylaē: «Malīī!»

Malīī 'bhītia ᵔ gbēgbēin la, 'in ᵔ nēē ᵔ -yla zuifᵔwēlī 'wᵔē: «Wlabonī! We jī -wa: «-Slolunᵔ.»

¹⁷ ᵔ nēē ᵔ -yla: «A 'na kpālī 'mī la -nī, in 'nī -slᵔ Dīdēē -gbē mni 'gbᵔ. Nū, a mni a 'ka na bhēlia -yla gbāē: na Dīdē, -ᵔ mīa amīaa Dīdē nya, na -Lagᵔ, -ᵔ mī 'yaa amīaa -Lagᵔ nya, ᵔ -gbē na mni.»

¹⁸ Tᵒᵒn, 'in Magīdala -ᵔwnᵔ Malii yia -Zezuu 'bunᵔnyāa -gbē mni, 'in ᵔ nēē wa -ylaē: «In ka -amīaa -Kanyᵔ 'yī!» 'In ᵔ yia -we -Zezu gbāa ᵔ -yla, we 'dī wa -salī.

*-Zezu 'tlaha ᵔ 'bunᵔnyā 'klv
(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Lk 24.36-49)*

¹⁹ Wee 'yī -bhlokpādēē jībheza, 'bunᵔnyā yia 'wluᵔbelī -budu zᵔ. Nū, wa ka -buduu klolo -gbalī, wa mī Zuifᵔᵔ 'yugalīnyā sᵔdaa 'gbᵔ. 'In -Zezu yia wa glaa yī. ᵔ 'yīlīgbe wa nyīdī, 'in ᵔ nēē wa -ylaē: «-Lagᵔ 'nyē ain 'wᵔtᵔtᵔē -dlᵔᵔ!»

²⁰ ᵔ bhīa we gbāgbīe, 'in ᵔ yia ᵔ -kwītē wa 'klᵔslᵔlᵔ, we -yᵔ ᵔ gbacī zᵔ. Wa 'yīa Nyūmaa -Kanyᵔ -yᵔ, 'in wa yīa 'mᵔna lī.

²¹ ᵔ nēē wa -yla -zakpa 'sᵔnᵔ nyāē: «-Lagᵔ 'nyē ain 'wᵔtᵔtᵔē -dlᵔᵔ! Nū, sa Dīdē tīe 'mī, 'sa -bhlokpādē na tīe ain.»

²² Wee wēlīnyā nū 'bīgᵔ, ᵔ 'paa wa -pīpē -gu, 'in ᵔ nēē wa -yla: «Zuzu 'Pupa -mī amīaa -nᵔ nya.

23 A -ka nyumaa gbonyuu 'woti ni, 'in we 'gba bhwa wa 'wlu. Nu, a 'ni nyumaa gbonyuu 'woti ni, 'in we twa wa 'wlu.»

-Zezu -yo Toma

24 Da -Zezu yia wee -budu zo, -zugba o 'binonya kugbua le 'so glaa yabhlo wa laa Toma (-o ka 'hnu -yogbalunni -wa -Zluya), o 'ni -bha -mi.

25 Toun, 'binonyaa pnu nee o -yla: «-A ka -amias -Kanyo 'yi.»

Nu, Toma nee wa -yla: «We -ka nu, in 'ni poendee 'bi 'yi o -kwite, 'in in 'ni we 'bi 'wu na -kwitaya fa, 'in in 'ni o gbaci zo na so fa ni, in 'na 'ka we dli -gu zo.»

26 Lokowlu 'pli -bhlo, 'in -Zezuu 'binonya yi 'yaa 'wlugbeli -budu zo. Nu, Toma mi -bha. Wa ka -buduu klolonya -gbali, 'in -Zezu yia wa glaa yi. O nee wa -yla: «-Lago 'nye an 'wototwe -dlo!»

27 'In o nee Toma -yla: «Di da -na -kwitaya, 'in yla da na -kwite: belida -na so, 'in fa we na gbaci zo. 'Bhu dlulube 'bi, 'in -in 'ka dli zo!»

28 Toma nee o -yla: «Na -Kanyo, na -Lago!»

29 -Zezu nee o -yla: «-In ka 'mi 'yi, we 'gbu -na zva dli, we 'ni muo? -Wa 'nia 'mi 'yi, 'in wa zva dli, 'wototwe -dlo mi -maa -no nya.»

Wee 'sebhε wlu ni

30 -Zezu ka gwedigbonya talvaa -zlo leno o 'binonyaa 'yibadi, nu, -muo 'ni celida -mi 'sebhε ni 'wu.

31 Nu, -we -nya mia da celida ni, -bha we mia a 'ka dli zo nu, -Zezu -wa -Lago -Bhasanyo -yo -Lago Yu. 'In, a -ka o dli -gu zo, a 'ka 'yliyogagie 'yi o 'hni nya.

21

-Zezu 'talia o 'binonya 'klv Tibeliadnyu kwesi

1 -Muo 'bigu, 'in -Zezu yi 'yaa o 'de o 'binonya 'klvslolu Tibeliadnyu kwesi. Sa we 'pha mu ni:

2 Simo Pielu klaa, Toma (-o wa laa -Zluya) klaa, Natanaeli (Galilee Kanagbe 'wu yu) klaa, Zebedee 'yua klaa, we -yo -Zezuu 'binonya -putu 'so mi -bha.

3 Simo Pielu nee wa -yla: «'Nyu na mnia -da.» Wa nee o -yla: «-Amia mi 'ya yida -a -yo -mi 'so 'ka mni.» Wa mnia, 'in wa yia 'glv 'wobho. Nu, sabo wee 'plia ni, wa 'ni zibhi yabhlogbo 'bha.

4 Zli bhliia zlizhe, -zugba -Zezu mi -bha wee 'nyuu hwe -yo. Nu, o 'binonya 'ni we 'jiyibheli nu, mo -wa.

5 O nee wa -yla: «In! Nyimesia, a 'ni zibhi 'bha -nyaa?»

Wa 'palia we 'bigu, wa nee: «In, -a 'ni zibhi yabhlogbo 'yi!»

6 O nee wa -yla: «A viteli 'sowli amiaa 'glvu lilisolu, 'yia a yia.» Wa vitelia 'sowli, toun, zibhii -zlo -we wa 'bhaa, we 'wuzuloo 'gbu, wa 'ni 'masleen 'sowli 'nyu lv -sasie mneni.

7 'Binonyo -o ka ze -Zezu -kalia nee Pielu -yla: «-Amiaa -Kanyo -wa!» Simo Pielu 'nua «-Amiaa -Kanyo -wa!» toun, 'in o yia o -banaa -gubana 'wopla, nu, o ka we 'wusaa 'gbu, 'in o yia 'nyu lv -bho.

8 'In 'binonyaa pnu -yo 'glv yia yi, -zugba 'sowli mia yeda zibhi nya, wa gbize we 'wu. Nu, wa 'ni yaa 'nyuu hwe -yo latlolu, sa 'bhisa 'metli glv gbu sisalia wa -yo.

9 Wa 'tlaa -gogo -gu, 'in wa yia -bha -kapo 'yi. Zibhi mi 'yli, 'in 'floo mia -bha.

10 -Zezu nee wa -yla: «Zibhi -we a 'bhaa da ni, a -yo we talva yi.»

11 Simo Pielu -gbala 'glv 'wu toun, 'in o yia 'sowli 'wugbize dudu. We mi yeda zibhi 'kadu nya, we hwe nyi zibhi glv gbeso 'ya kugbua le ta (153). Nu, wee zibhi -zu 'wu, 'in wee sowli 'yi yia.

12 -Zezu neε wa -yla: «A yi a 'ka li!» Waa 'binɔnya glaa nyume yabhlogbɔɔ 'ni ηwe -ka ɔ 'ka ɔ layibhaε: «Nyɔɔ -in -mia?» Wa -yi we 'ji nu, Nyumaa -Kanyɔ -wa.

13 -Zezu bea wa kwesi, ɔ 'bhua 'floo 'wɔ, ɔ dilia we wa 'wola, 'in ɔ yia wa zibhi 'nye.

14 Nu, -Zezu -sɔa tlitlɔnya glaa 'wɔ, ɔ 'dεε slolue ɔ 'binɔnya -ytaa -zakpa tanu mia de.

15 Wa bhia lilie, -Zezu neε Simɔ Pieli -yla: «Zaaan 'yu 'Simɔɔ, 'lee, -in -kali na ze we -zi waa?»

ɔ neε ɔ -yla: «In, na -Kanyɔ, -in -yi we 'ji nu, in -kali na ze.»

-Mɔɔ neε ɔ -ylaε: «'Nyε na bhlabhle yua.»

16 ɔ neε ɔ -yla -zakpa 'sɔnu nyaε: «Zaaan 'yu 'Simɔɔ, 'lee, -in -kali na zeε?»

-Mɔɔ neε ɔ -yla: «In, na -Kanyɔ, -in -yi we 'ji nu, in -kali -na ze.»

-Zezu neε ɔ -ylaε: «-Ze na bhlabhleε 'yliyɔzɔnyɔ.»

17 'In ɔ yia ɔ layibha -zakpa tanu nyaε: «Zaaan 'yu 'Simɔɔ, 'lee, -in -kali na zeε?» Pieli -gɔ yia 'wɔ -tu -kɔɔn, nu, ɔ ka ɔ layibha -zakpa ta: «'Lee, -mi, -in -kali na zeε?» We 'gbɔ, ɔ neε ɔ -ylaε: «Na -Kanyɔ, -in -yi -lu weε 'ji: -in -yi we 'ji nu, in -kali -na ze.»

-Zezu neε ɔ -yla: «'Nyε na bhlabhle.

18 In neε -mi -yla gbɔzɔnu sa nu, da -in mia nyimeslɔyu nya nu, -na de gbaa -na -cesli, 'in -na mɔna mɔ -in 'yibhaa. Nu, -in -ka gɔ nu, -na sɔ -na yia 'wɔbhua, 'in nyuma -putu yia -na -cesli -gbaa, 'in wa kwaa -mi da -in 'nia 'yibha.»

19 (-We -Zezu gbaa de ni, sa Pieli 'kaa tlɔ, 'in ɔ 'kaa -Lagɔɔ 'ηni -mɔnu ɔ -tlitlie 'wɔ, 'mɔ ɔ mia -sloluda.) 'Bhie, -Zezu neε Pieli -ylaε: «'Yi 'mi 'bi.»

20 Pieli 'bhitia la, 'in ɔ yia wa 'lɔɔ -gbɛin 'binɔnyɔ -ɔ ka ze -Zezu -kalia -yɔyi wa 'biyida. (Nyume -ɔ, wa mia zlime lida, -ɔ pɔlia -Zezuu gbεgbɛin 'wɔ, 'in ɔ yia ɔ layibha nu, nyɔɔ 'ka ɔ wla nu, mɔ -wa.)

21 Pieli 'yia ɔɔ 'binɔnyɔ -yɔ, 'in ɔ yia -Zezu layibhaε: «'In -mɔɔ mia da na?»

22 -Zezu neε ɔ -ylaε: «In -ka 'yibha nu, ɔ -tu -bha, 'in in 'ka lɔ yi nu, 'lee, lεε -lu -mɔɔ 'ka -mi nɔnɔa? -Mi, nɔ 'mi 'bi!»

23 Tɔɔn, 'in we 'di yia 'mni 'binɔnya glaa nu, ɔɔ 'binɔnyɔ -mɔnu 'na 'ka tlɔ. Nu, -Zezu 'ni gbaε: «ɔ 'na 'ka tlɔ.» Nu, ɔ neε: «In -ka 'yibha nu, ɔ -tu -bha, 'in in 'ka lɔ yi nu, 'lee, lεε -lu -mɔɔ 'ka -mi nɔnɔa?»

24 Nu, ɔɔ 'binɔnyɔ -bhlokpade -wa we dayinyɔ, 'in mɔ celia we. -A -yi we 'ji nu, -we ɔ gbaa, gbɔzɔnu -wa.

25 -Zezu ka gbɔɔ -zloo tɔlɔ lεnu. Nu, sa we 'plia, we -ka 'sa wa cel we -bhlo -bhlo ni, we 'wɔzuloo 'gbɔ, weε 'εbhɛnya 'na 'ka yaa dɔɔ weε -gɔ mneni.

-Zezuu tietienyaa lenogbonya

'Sebhεε 'sɔnu -we Luki cɛlia, mɔ -wa. Sa tia *-leglizinyaa gbɔ dia gwe, 'mɔ we gbaa -aun -yla. Nyuma 'sɔɔ -gɔgbɔ we gbaa -aun -yla tenyi tenyii: Pielɛ -yɔ *Pɔlv. Gbɔ ta wee 'sebhε ni slolua -aun: -we tia -Lagɔnyuma zɔa dli -gɔ, sa *Zuifu 'nia wee gbɔ -yɔɔɔnu, we -yɔ -we Wlɔmɔ -nyuma nɔa -Lagɔnyuma 'wluo.

-Zezu nεε, ɔ 'ka -Lagɔɔ Zuzu 'Pɔpa yoo 'pa

¹ Na bheli Teofilɛ, -na fɔv! Na 'sebhε tianɔ 'wɔ, -we weee -Zezu nɔa lε, 'in ɔ -slolua, we 'ka we gwedida 'bhɔ, we 'ka ɔ yalimɔbhla yli, in ka we cɛli.

² Nyuma -wa ɔ -saa -bha ɔ tietienya nya ɔ 'kaa yali mni, -we ɔ gbaa wa -yla Zuzu 'Pɔpaa 'tite nya, mɔ ni.

³ -Zezu tlia, we 'bigɔ, ɔ yia ɔ 'dε ɔ tietienya 'klɔslolu -zakpa duun, wa we slolue nya ni, ɔ 'ni ti, ɔ -ga 'yliyɔ. ɔ li 'yli gbɔ 'sɔ, -zugba ɔ tlali wa 'klɔ, ɔ gba *-Lagɔɔ nyumaa 'wlulapiligbɔ wa -yla.

⁴ 'Yli yabhlo nya, -Zezu -yɔ ɔ tietienya 'sɔ mɔ lida, 'in ɔ nεε wa -ylac: «A 'na 'bhɔlv *-Zeluzalεmɔgbε nɔkplε -ni. -We Dide gbaa ɔ 'ka aun yoo 'pa, -we ka gbɔ in gbaa zlime aun -yla, a wɔ we.

⁵ Ni, *Zaan -mɔɔ ka nyuma batizee 'nyu nya, -bha -tu 'wɔ -sε, 'in -Lagɔ 'ka aun batizee Zuzu 'Pɔpa nya.»

Da -Zezu mɔa yali

⁶ -Mɔv 'bigɔ, -wa gbelia 'wlu -Zezu kwesi, wa yia ɔ layibha, wa nεε ɔ -ylac: «-Amiaa -Kanyɔ, wee bhla -mni nya, -na yia *Izlaɛlnyuma wa dɔdɔv 'wlulapɛie yoo 'nyεa lv yi?»

⁷ -Zezu yia we 'bigɔpali wa -ylac: «We bhla -yɔ we yli mɔa ni, we 'ni amianɔv gbɔ. Na Dide ka we zɔ. 'In ɔ 'dεbhlogbɔɔ mnenia ɔ 'ka we lenɔ ɔ 'dεε se nya.

⁸ Ni, amia yia 'tite 'yia, Zuzu 'Pɔpa yia aun -gɔ lasibhlia, 'in a zεa na gbɔdayinya -Zeluzalεmɔgbε nɔkplε, Zudee -yɔ Samalii -dɔdɔ -gɔ, 'in we 'ka dɔdɔv bhloluda nyini.»

⁹ Da ɔ bhia wee gbɔnya -mni gbagbie, 'in -Lagɔ yia ɔ 'wɔbhɔ yali, -zugba ɔ tietienya mɔ ɔ 'bɛ ylada sa tenyii. -Mɔv 'bigɔ, yalipɔpa yia ɔ 'wɔzize. Wa'a 'yu 'maslεεn ɔ -yɔ.

¹⁰ Da -Zezu mɔa -mɔ 'yu bεda, 'in ɔ tietienya mɔa ɔ 'bitalida yali, -bha -bhlokpade, nɔkpasia sɔ kaa -bana 'pɔpa 'wɔ, 'tlalia wa 'klɔ.

¹¹ -Maa nεε wa -ylac: «Galilee -nyuma, -bhade a 'yligbea, -zugba a yla yali yi, lεε ka 'gbɔa? ɔ -Zezu, -Lagɔ ka ɔ 'wɔbhɔ aun glaa, ɔ ka yali mni. Sa a 'yia da ɔ mɔda yali, 'sa -bhlokpade ɔ yia lɔyia.»

¹² Tɔɔn, -Zezuu tietienya 'bhɔa -gɔgɔ wa laa *Olivɔsunyaa -gɔgɔ 'wlu, 'in wa yia -Zeluzalεmɔ lɔmni. Wee -gɔgɔ mɔ -Zeluzalεmɔ kwesi, we 'dε 'sɔ nyidi ka sa kila -bhloo -kpɔa nyini.

¹³ Wa plaa -Zeluzalεmɔ ni, 'in wa yia komi yabhlo, -we mɔa -budu 'wlu zɔ mni. -Mɔ wa dilia la -benyi. Pielɛ klaa, *Zaan klaa, *Zake -yɔ Andlee klaa, Filipɔ -yɔ Toma klaa, Batlemii -yɔ Matie klaa, Alifee 'yu 'Zake klaa, 'Simɔ *Zelɔv -yɔ 'Zakee 'yu Zudasɛ klaa, -maa mɔ 'ya wee -budu zɔ.

¹⁴ Wamɔa klaa, 'ɔɔɔn klaa, -Zezuu 'nyaa Malii -yɔ -Zezuu bhelia klaa, 'zabhue zɔ wa 'dε weee gbelia 'wlu, 'in wa bhuhhoea -Lagɔ dli -bhlogbɔɔ nya dɔdɔv.

Matiasɛ wa -saa -bha Zudasɛ 'bigɔ

¹⁵ 'Yli yabhlo nya, -Lagɔbhelia gbelia 'wlu, wa mneni wa 'ka nyumaa gbɔ gbelibhlo nyini. Pielɛ -saa 'wɔ, ɔ 'yligbea wa nyidi, 'in ɔ nεε wa -ylac:

16 «Na bhelia, weli -we Zuzu 'Pupa gbaa 'cin, 'in wa celia *-Lagosebhe 'wu, we mi nu, we nu le. Zuzu 'Pupa ka Zudasu gbɔ gba nyumaa 'wlulapilnyo *-Davidu njwe nya 'cin. Nyuma -wa kpaas -Zezu, ɔ Zudasu -galia wa 'yu.

17 Zudasu mi zlime -amiasa lonyime yabhlo nya. Tietie -lubho -a nua, ɔ yia ɔ -nu 'yi.» (

18 'Gwēzi wa 'penia ɔ, ɔ gbonyuuu 'gbu, 'in ɔ yia we kpaas yabhlo 'wɔzɔɔ, 'in ɔ yia ɔ 'de 'bha. ɔ 'sibhlia 'wlu, ɔ nukpla yia njwan, 'in ɔ 'muɔ weee yia 'pīpee 'mni.

19 -Zeluzalemɔ nyuma weee yia we 'nu. We 'gbu, wa yia wee kpaas 'nɔ zu wa weli 'wu, «Akelidama.» We ji -wa «'Pɔɔn -Kpaas.»

20 «Nu, we mi Luusebhe 'wu celidai:

ɔ -budu -tu klo nya,
nyime yabhlogboɔ 'na -dɔɔ we zɔ la -ni.»
'In we mi 'ya celidai:
'Nyime -putu nu ɔ 'bigu lubho.»

21 We 'gbu, nyime yabhlo -bho -ain glaa, 'in sa Nyumaa -Kanyo -Zezu -saa 'wu tɔtɔle lu, -a -yo ɔ 'sɔ 'ka we dayinya -ze. Nyuma -wa -yo -ain 'sɔ nɔa, -zugba -amiasa -Kanyo -Zezu -yo -ain 'sɔ mi dudu weee -gu 'plɔɔda, ɔ nyime -ze wa lonyime yabhlo,

22 'yɔ -we nya Zaan batizea -Zezu, we 'bhu we -yo, 'in we 'ka -Zezuu yali -mni bhla yɔ.»

23 'In wa yia nyuma 'sɔ wla: Matiasu -yo *-Zezefu wa laa Bahsabasi, 'in wa la 'yaa Zutusi.

24 'Bhie, 'in wa 'de weee yia -Lago bhuhhoe dabudu, wa nee: «Jeitape, -mi -yia nyuma weee dli, waa nyuma sɔ ni glaa, -ɔ -in -saa -bha, -in -slolu ɔ -ain 'klu,

25 ɔ 'ka 'tietienyo -ze Zudasu 'bigu. 'In lubho -we -mɔɔ 'tidea 'yi, ɔ 'ka we nu. Nu, 'bi -we ka 'klu Zudasu kaa, 'in ɔ yia -muɔ -gu mni.»

26 -Muɔ 'bigu, wa yia -nigbi 'pa, we yia Matiasu -gu bhili. 'In ɔ yia -Zezuu tietienya kugbua le -bhlo glaa -bho.

2

-Lago 'paa ɔ Zuzu 'Pupa yoo

1 *Pantikotɔ 'yɔ nɔɔni ni, 'in -Lagonyuma weee yia 'wluɔbeli da yabhlo.

2 Tɔɔn, -jiji yabhlo yia yali gba. We 'wlu sa -pɔpe 'kadu -we mi 'plɔda, 'in we yia -budu -we ka zɔ wa -dia la ye weee.

3 -Bha -bhlokpadɛ, -we wa 'yɔ -yo, we 'wlu sa -kosuu mɔnya. We 'bhɔbhlu -yo, 'in we yia wa -gu ladi -bhlo -bhlo.

4 'In Zuzu 'Pupa yia wa ye. Wa yia weli -putunya gbagbie bhli. Sa Zuzu zɔa we wa njwee, 'sa wa gbaa we.

5 Nu, Zuifu -wa zɔa -bha -Lago, -wa 'bhua dudu weee -gu, -Zeluzalemɔ wa -dia la.

6 -Jiji -we gbaa yali da wa 'nua we, wa -zlo -yo -gwagwi yia -mɔ 'wluɔbelia mni, -we nua le, wa 'ka we 'yi. Wa nɔɔni -mɔ, we ka wa njwegaga -sɔbhali. -We ka gbɔ -wa, -Lagonyuma mi wa weli gbada -bhlo -bhlo, -zugba wa nu we.

7 We ka wa -lɔɔli, 'in wa yia -folu. 'In wa nee: «Aya, -muɔ 'ni -slo gbɔzɔnu! Nyuma -wa mia de -amiasa weli gbada -nya, wa 'ni Galilee -nyumaa?

8 Sa we nu, 'in wa gba -amiasa weli -bhlo -bhlo, -zugba -a nu wea?

9 -Ain glaa, nyuma -tɔɔba mi Paati -nyuma nya, tɔɔba mia Medi -yo Elamu -nyuma nya. 'In tɔɔba bhua Mezopotami, Zudee -yo Kapadɔso -dudu -gu, Pɔɔn -yo -Azii -dudu -gu,

10 Flizii -yɔ Panfilii, Ezipotɔ -dɔdɔ -gɔ, we -yɔ Silenigbe 'wɔ Libii -dɔdɔ -gɔ. Nyuma -tɔlba 'bhɔa *Wlɔmɔ,

11 Zuifɔ -yɔ nyuma -wa zɔa Zuifɔ -Lagɔ dli -gɔ. Kletɔ -nyuma -yɔ Alabɔnya mɔ -bha, 'in -zugba -a nɔ -Lagɔ lenogbɔ 'kadɔ wa ŋwee -amɔa 'dɛɛ wɛli 'wɔ!»

12 We ka wa -lɛli. Sa wa 'kaa 'wlukɔɔn lapɔpali, 'sa 'nɔ -mɔ. 'In wa nɛɛ wa 'dɛkpɔa nyɔɔɛ: «Sa -mɔɔ 'ji mɔa?»

13 'In nyuma tɔlba yia wa glapalɛ bhli, 'in wa nɛɛ: «Nɔ wa lɔa 'wɔ, mɔ mɔa wa 'bhada!»

Pielɔ gbaa nyumaa -zlo -yla gbɔ

14 Pielɔ -yɔ tietienya kugbua lɛ -bhlo -sɔa 'wɔ, 'in ɔ yia nyumaa -zlo -yla gbɔ -gbagbie bhli wɛli 'tite nyae: «Amɔa Zuifɔ, 'in amɔa weee dɔla -Zeluzalɛmɔ la, -we mɔa 'plɔda, a 'nɔ we 'wɔla. 'In -we na yia gbaa, a pɔlɔ we yukwli 'nanɔ.

15 Sa a pɔpɔla dɛ we 'wlukɔɔn la, we 'nɔ 'sa -mɔ. Nɔ 'nɔ nyuma nɔ 'bhada -mɔ, nɔ, zɔkpa -lɛli gbomnɔanɔ 'wɔ -a mɔa da.

16 Nɔ, -we *-Lagɔgbɔ -falɔpanyɔ -Zowɛli gbaa, mɔ mɔa -slɛn da lenɔda. ɔ nɛɛ nɔ, -Lagɔ nɛɛ:

17 «We 'kaa lenɔ 'wɔbhlo -yɔnyaa zli mɔ nɔ.

Na Zuzu na yia nyuma weee -gɔ lamnenia.

Amɔa nɔkpasiyua -yɔ amɔa ŋwɔnyua

yia gbɔ -fali 'paa.

Amɔa nyimesia yia -li -yɔyɔ wa 'yli 'wɔ,

'in amɔa nyɔɔ 'ka 'ylaanya yla.

18 Cɔn, wee 'ylɔnyɔ -mɔnɔ nya,
na Zuzu na yia na lubhonɔnya

-yɔ na lubhonɔnyɔ -gɔ slua,

'in wa 'ka gbɔ -fali 'pa.

19 Gbɔ 'kadɔ na yia lenɔa yali.

'In in 'ka gwɛdigbɔ lenɔ dɔdɔ -gɔ.

'Pɔn klaa, -kosu klaa,

gbeylo -ylukpa klaa, mɔ -wa.

20 Nikpise yia 'ylɔ 'yliya 'wɔ kpaa,

'in 'cɔ 'ka zamanɔ nɛɛ 'pɔn.

-Mɔɔ 'bɔgɔ, 'bhie, Nyumaa -Kanyɔɔ yiyiyi 'kadɔ

ka 'ŋmɔmɔa 'kaa yi.

21 'In nyɔɔ nyɔɔ -ka Nyumaa -Kanyɔɔ 'ŋmɔ la,

-Lagɔ 'ka ɔ gbɔ 'wɔsa.»

22 Pielɔ nɛɛ 'yae: «Izlaɛli nyuma, -we na yia aɔn -yla gbaa, a pɔlɔ we yukwli: -Lagɔ ka Nazalɛtyu -Zezuu 'tite aɔn 'klɔslɔlu. -Zezuu gbɛgbɛin -Lagɔ nɔa ninee 'ŋmɔpalɔgbɔ klaa, gbɔ 'kadɔ klaa, we -yɔ gwɛdigbɔ lɛ aɔn nyɔɔ. Amɔa 'dɛ -yi we 'ji.

23 Wa 'kaa aɔn -Zezu yoo 'nyɛ -Lagɔ -yi we 'ji, 'in ɔ dumagbɔ -wa, ɔ ka we 'wlukɔɔn lapɔpali 'cɔn. A ka -Zezu 'bha, a ka ɔ gbɔnyuu -lenɔnya yoo 'nyɛ, 'in wa yia ɔ *su -gɔ lakɔlɔ.

24 -Lagɔ ka -Zezu 'wɔbhɔ titlie lɔ, 'in ɔ yia ɔ titliee siasiee 'llukpe -yɔɔɔ, we se 'nɔ -mɔ, ɔ 'ka titliee 'tite zɔ -tɔ.

25 Nyumaa 'wlulapɔnyɔ -Davidɔ nɛɛ -Zezu daae:

«Kɔmɔɔ na yia Nyumaa -Kanyɔɔ -yɔ na 'dɛ 'yu.

ɔ mɔ na lilisɔlɔ, in yi bhlii 'gbɔ.

26 We 'gbɔ, na dli 'wɔ gumu,

'in na ŋwee wɛli mɔ yeda 'mɔna nya.

'In na ku -ka tli, -zugba nyapɛda we mɔa:

na dli 'tɛ 'wɔ -Lagɔ -gɔ.

27 Nu, na -kanyo, -in 'na 'ka 'm1 t1t1ie lot1
t1t1inyaa d1d1v -gv.

-In 'na 'ka -na -maw1nyo 'yitide
o 'ka 'bhoka 'wv zEn1.

28 -In ka 'm1 'yliyogagie -we 'nia bh1oluda -kaa
'yoo daslolu.

In -ka -m1 'yu -m1,
'muna -na yia 'm1 yelia.» »

29 Piel1 nEe 'yae: «Na bhelia, am1aa zukpa -wa, a 'nyE 'm1 'yoo, in 'ka -am1aa
dukpasa -David1 -gvgbv gba kpEEn kpEEn. O ka t1, wa ka o 'bhlu. 'In o gbawla
m1 -zEEn y1 n1a -ain nyidi.

30 Bhla -we nya, ny1maa 'wlulap1nyo -David1 -gaa 'yliy o n1, o m1 -Lagogbv -
falapanyo nya. 'In o -yi we 'ji, -Lago ka o -yla bi: nu, o 'yuoyu -kp o yia o 'n1n1n1bi
'wobhua.

31 Ny1maa 'wlulap1nyo -David1 ka we -yoy1 -m o 'yugbE1n nu. *Kl1s1, -Lago o
-Bhasanyo yia 'wvsoa t1t1ie lv. We 'gbv, o nEe nu, -Lago 'nia o t1t1inyaa d1d1v -gv
'wobania y1. 'In o ku 'na 'ka zEn gbawla nukplE.

32 O -Zezu, o ka gbv in m1a da gbada, -Lago ka o 'wobhu t1t1ie lv, -am1a -
mama mia da, -a 'dE weee m1 we -bhay1nya nya.

33 -Lago ka o 'wobhu o l1l1so, 'in o yia Zuzu 'Pupa 'y1, o Dide -Lago gbaa z1mE
o 'ka yoo 'pa. 'In o yia o Zuzu -ain -gv slu, 'm o a m1a -yoyida, 'in 'm o a m1a 'noda
-slEEn.

34-35 Nu, ny1maa 'wlulap1nyo -David1 'n1 c1 yal1 m1n1, 'in o nEe o 'dE nyae:
<Jejitape nEe na -Kanyo -ylae:

«-In -d1 na l1l1so lv,
'in in 'ka -na tony1ma -na bhv zo lapal1,
-in 'ka wa -gv no.» »

36 «IzlaE1nyuma weee yibheli we 'ji sazov sa: nu, o -Zezu a kulva su -gv la,
'm o -Lago nva Ny1maa -Kanyo -yo -Bhasanyo 'wv.»

37 Da wa 'nva weln1a -m1n1, 'in we yia wa d1 kwEzi bhahba. 'In wa nEe Piel1
-yo tietienya t1lv -ylae: «Bhelia, sa -a 'ka we nva?»

38 Piel1 nEe wa -ylae: «A 'bhiti am1aa d1, 'in wa batizee a 'dE weee -bhlo -bhlo
-Zezu Kl1s1 'n1n1 nya. 'In -Lago 'ka am1aa gbonyi 'wv, 'in o 'ka o Zuzu 'Pupa ain
'nyE, o kwelu nya.

39 Nu, -we -Lago gbaa o 'ka w1a, we m1 am1a -yo am1aa 'yuaa -nv nya. We
m1 'ya nyuma -wa m1a 'p1p1 -nv nya, we m1 nyuma weee -nv nya, -wa Jejitape,
-am1aa -Lago 'kaa la.»

40 Piel1 ka wa -yla weli t1lv gba duun, o 'ka wa lu, 'in o 'ka wa d1 latEman1
'gbv. O nEe wa -ylae: «A 'n1nu 'p1p1ee gbv -yo, a v1a mnomnony1a gwe.»

41 Wa glaa nyuma duun yia Piel1 weli -yovw1n1, 'in wa yia wa batizee. Wee
'y1 nya, nyuma -wa 'nyea wa 'dE -Lago yoo, wa y1 sa ny1maa 'wlu kugbua E gbv
ny1n1 (3.000), 'in wa yia -Lagonyuma 'c1n -gobh1.

-Lagonyumaa gbvE1nv so

42 'Komv, wa pulva tietienyaa gbv -sloluweli yukw1, 'in wa tva dabvd,
bhelia -yo bh1o1a 'bhisa. Dabvd wa lia, 'in wa dia wa 'floo 'wv, 'in wa
bhuhhoea -Lago dabvd.

43 -Nyan1gbv ka wa -kpal1 -bhlo -bhlo, gbv 'kad1 -yo gwed1gbv -duunnya
tietienya m1a lE1vdaa 'gbv.

44 -Wa weee plaa -Lago, we bhla dabhlo wa m1a, 'in dabvd wa -lu weee m1a.

45 Wa -kakali -yo wa zovovony1a wa paa pE1v, 'in wa dlilia we 'gwEzi wa
'dekpva nyidi. Sa -momo ka -yogbv -ka -m1, 'sa wa nyEa -moo.

46 'Yli weee nya, *-Lagḡbudu 'kadu zo wa gbelia 'wlu. 'In wa lia ladidiḡfloo wa -buduḡwee dabudu, *'in wa lia wa 'sukwe 'mḡna -yḡ dli -dḡḡ nya.

47 -Lagḡḡ ḡḡni wa mnḡna, 'in -zugba nyuma weee -wa mia wee 'gbe nukple, kwali wa ḡḡni. 'In 'yli weee nya, Jejitape saa nyuma gbu 'wu, 'in ḡ palia wa -Lagḡnyuma -gu.

3

'Kukunyḡ yabhlo 'yia 'pḡpḡe

1 'Yli yabhlo nya, -Lagḡ -bhuhhoe bhla bea, Pielḡ -yḡ Zaan 'sḡ yia dabudu -Lagḡbudu 'kadu zo mni, wa 'ka -Lagḡ bhuhhoe jibheyḡḡ 'leli tanu nya.

2 -Lagḡbudu 'kaduḡ plalida wa laa Plalida -Zḡḡḡ, we kwesi nukpasu yabhlo ḡ 'nyaa gwalia, -zugba ḡ mi 'kuda, -bha ḡ dia la. 'Yli weee nya, ḡ nyuma -yḡ ḡ yia -bha, 'in wa dia -bha ḡ la, ḡ 'ka nyuma -wa plaa -Lagḡbudu 'kadu zo 'gwēzi -zlalu 'gbu.

3 ḡ 'yia Pielḡ -yḡ Zaan 'sḡ plada -Lagḡbudu 'kadu zo, 'in ḡ yia wa -lu -zlali.

4 Pielḡ -yḡ Zaan 'sḡ 'bhitia la, wa ylaa ḡ tenyii, 'in Pielḡ nee: «Yla -aun.»

5 'In ḡ nukpasu yia wa ylada -tu. ḡmḡ dli nu, -lu yabhlo wa yia ḡ 'nyea.

6 'In Pielḡ nee ḡ -ylae: «In 'ni 'gwēzi -ka, in 'ni -can -ka. Nu, -we in kaa, 'mu na yia -mi 'nyea: Nazaletiyu -Zezu Klisi ḡḡni nya, -sḡ 'wu, nḡ!»

7 'In ḡ yia ḡ lilisi -yḡ kpali, ḡ yia ḡ 'wḡbhu. -Bha -bhlokpade, ḡ 'kukunyḡḡ bhḡnya -yḡ we -kwakwanya 'temania la.

8 ḡ -blu 'wu -bhlogbḡḡ, 'in ḡ yia ḡ bhu 'sḡ -gu 'yḡligbe, ḡ yia nḡḡḡe bhli. 'In ḡ -yḡ wa 'sḡ yia -Lagḡbudu 'kadu zo pla, nḡḡḡe nya, 'wḡblublue nya, we -yḡ -Lagḡḡ ḡḡni -zḡḡḡḡ mnḡḡe nya.

9 'In nyuma weee mia -bha, 'in wa yia ḡ -yḡyi nḡda, -zugba ḡ mnḡni -Lagḡḡ ḡḡni -zḡḡḡ.

10 Wa ka ḡḡ nukpasu yibheli. Mḡ -dia -benyi -Lagḡbudu 'kaduḡ Plalida -Zḡḡḡ la, -zugba ḡ zla -li. 'In nyanḡ yia wa 'wḡslo, 'in we yia wa -luel, -we ylia ḡḡ nukpasuu 'gbu.

Pielḡ gbaa nyuma -yla gbu -Lagḡbudu 'kadu zo

11 ḡḡ nyume 'ni Pielḡ -yḡ Zaan 'bi 'bhḡda -mi, 'in nyuma weee ḡweḡaga subhaa, -maa -yḡ gwagwie yia wa gbeḡḡḡḡ mni, -Lagḡbudu 'kaduḡ -kapue kaa bhu, wa lalia *Salomḡḡḡ ḡḡni, we zo.

12 Da Pielḡ 'yia gbu -mni -yḡ, 'in ḡ nee nyumaa -zlo -ylae: «Izlaeli nyuma, lee ka 'gbu nyume -mḡni 'pḡpḡe subhali aun ḡweḡaga? Lee ka 'gbu a yla -aun nee -amḡaa 'de'e 'tite -yḡ -amḡaa -Lagḡḡ -yḡlanenie nya -a jipe ḡḡ nyume -mḡnia?»

13 *Ablaamu, *Izaki -yḡ *Zakḡḡḡḡ -Lagḡ, -amḡaa dukpasu -Lagḡ ka ḡ lub-honḡnyḡ -Zezuu ḡḡni 'ylimani. Amḡaa 'de ka ḡ wla nyumaa 'wulapilinya -yla, 'in a yia ḡ kwnee -sa Pilati 'yu, -zugba -mḡḡ 'yibha yaa -mḡḡ 'ka ḡ 'yitide.

14 A ka -Mḡwḡḡnyḡ mia Nyume Tiklu nya kwnee -sa, 'in a nee Pilati -yla, ḡ 'tide nyumebhanyḡ 'yi ain -yla.

15 Sane'e 'sa, a 'bhaa 'yliyḡḡḡḡḡe -Kanyḡ. 'In -Lagḡ ka ḡ 'wḡbhu titlunya glaa, -a mi we dayunya nya.

16 Nyume a yia de -yḡ, 'in a -yia, -Zezuu ḡḡni 'tite -yḡ ḡ dli -gḡzḡzḡe 'nyea ḡ lateḡḡ. -Zezuu dli 'wḡzḡzḡe jipea ḡḡ nyume -mḡni kḡḡḡḡ kḡḡḡḡ, sa a 'de weee yia de we -yḡ.

17 «'In -sleeḡ, na bhelia, in -yi we 'ji zḡzḡḡḡ sa nu, a -yḡ amḡaa 'yugalnya 'sḡ, gbu -we a nḡa le -Zezuu gbeḡḡḡḡ, a 'ni we 'wḡyḡi 'gbu, a yia we leḡḡ.

* 2:46 'Sa -Lagḡnyuma ligbea -Zezuu titlie, sa ḡ -sḡlua we wa 'wḡbhḡlu -lililuu lida.

18 'In gbu -we -Lago gbaa zlume o gbuu -falipanya weee nwe nya, o ka 'sa we lenu. O nee zlume nu, sia -Lagoo -Bhasanyo yia.

19 In nee, a 'bhiti amiaa dli, a yi -Lagoo -gbe lb, 'in o 'ka amiaa gbonyii lamumni.

20 'In Jejitape 'ka ain nyapebhla 'nye, -pipe 'ka ain -yoplili. 'In Klisi, -Lago -saa -benyi -bha amiaa -nu nya, o 'ka o ain yoo 'pa, mo -wa -Zezu.

21 We mi nu, yali -Zezu Klisi yia -slo -tva, 'in -lu weee lamnazi bhla 'kaa nyini. Sa -Lago gbaa we zlume, o gbuu -falipanyaa -mowlu nu nwe nya, 'sa.

22 «'In, *Moizi nee:

<Jejitape -o -wa amiaa -Lago, mo yia ain glaa
o gbuu -falipanyo yabhlo -bha -saa, -am: 'bhisa.
Amiaa 'deε bheli yabhlo o yia -zea.
-We weee o yia ain -yla gbaa,
yukwli a yia we pulva.

23 Nyoo nyoo 'ni oo -Lago gbuu -falipanyo -mōnu
weli yukwli pulv,
-Lago nyuma glaa wa yia o -saa,
'in o 'ka labhu.>

24 'In we 'ka Samueli -gu gwedi, -Lago gbuu -falipanya -wa gbaa -bhlo -bhlo, wa 'de weee ka 'ylunya -minu gbu gba.

25 -Lu -we -Lago 'kaa wla, o gbaa o gbuu -falipanyaa nwe nya, we mi amiaa -nu nya. 'In *'wuslusloue -we ka weli -Lago -yo amiaa dukpas: bhla, -moo mi 'ya amiaa -nu nya. Da o gbaa Ablaamu -ylaε:

<-Na 'yuoyuaa 'gbu na yia
dudogu -nyuma weee 'nyulanwnaa.>

26 'In tia -Lago ka o lubhononyo yoo 'pa amiaa 'gbu. O ka o tie, o 'ka ain 'nyulanwna, 'in o 'ka ain amiaa lenugbu 'nyii 'bisa -bhlo -bhlo.>

4

*Piel-yo Zaan wa kwaa *Zuifv gbowlivodnya 'yu*

1 Da Piel -yo Zaan mia nyumaa -zlo -yla gbu gbada, 'in -Lagobubonya klaa, -Lagobudu 'kadu nwekunya -kanyo -yo *Sadusenyma yia -bha wa yli.

2 'In wa yia 'ce 'pa, da Piel -yo Zaan 'so mia nyumaa -zlo -slo luda nu, -Zezu ka tltlunya glaa 'woso, mo slo luda we nu, tltlunya mneni wa 'ka tltle lb 'woso.

3 Wa kpa wa, jibhe ka zoo 'gbu, wa yia wa -kaslobudu zo -gueli.

4 -Moo bhla, nyumaa -zlo -wa 'nua -Lago gbu, yia we -yolwuu. Wa nyini sa nyumaa 'wlu gb -bhlo 'wlu gbu. (5.000)

5 -Moo zli zlia, Zuifv 'yugalunya klaa, nyuma kpas: -yo -Lago titee gwesanya yia 'wlugbeli -Zeluzalem.

6 Nyuma -wa mia -bha wa nni ni: *-Lagobubonyaa -kanyo 'kadu Anas, Kaifu, Zaan, Al ezandi we -yo -Lagobubonyaa -kanyo 'kadu zoyllynyuma weee.

7 'In wa yia Piel -yo Zaan kwa wa 'yu, 'in wa yia wa layubhae: «Se -momo nya a jipe oo 'kukunya? 'In nyoo ka 'ni -gu a nu we lea?»

8 Zuzu 'Pupa yea Piel, o nee wa -ylaε: «'Yugalunya, nyuma kpas,

9 -a ka guzonyo -mōni zozonu -yla lenuu 'gbu, wa yibhaa -zeen yli nya -ain la, sa -a jipeli oo nyume 'wola?

10 A 'de weee yibheli we 'ji, 'in Izlaelnyuma yibheli we 'jie: Nazalettyu -Zezu Klisi a kolva su -gu la, 'in -Lago 'bhua 'wo tltlunya glaa, o 'ni nya nyume -mōni 'paa, 'in o 'yilgbea da ain 'yu.

11 Nu, we mi celida -Lago sbhe 'wu -Zezuu daae:

<Tokpa -we amia -budusubhanya -saa kwnεε,

mo -zea -buduu gwigwiyli -tukpa -zɔnu.» »

12 Pieli neɛ 'yae: «ɔ 'debhlogbɔɔɔ -gbɛ wa yia 'pɔpɔɛ. Nu, dɔdɔ weee -gɔ, nyuma weee glaa, -Lagɔ 'ni nyime -putuu 'ɲni wla, ɔ 'ka -aun gbɔ 'wusa.»

13 Da *Zuifɔv gbɔwliwodunya 'yia Pieli -yɔ Zaaan dli telɔ -yɔ, 'in ɲwegaga yia wa sɔbha. 'In wa yia we -yɔyi nu, nyuma -kpɔa -yɔ -wa 'nia 'sebhe -yi, ma -wa. 'In wa -yi 'ya wa -Zezuu nɔnɔnya 'cin nya.

14 'In wa yi 'yaa nyime ɔ wa jipea -yɔyi 'yigbeda wa kwesi. 'In wa 'ni welɔ -ka, wa 'ka we 'bigɔpali.

15 'In wa neɛ wa -ylaɛ: «A 'tla gbɔwɔbhu -budu zɔ!» 'In wa 'dekɔa yia kpeliɛ bhli.

16 Wa neɛ: «Sa -a 'ka waa nyima -manɔ nua? Wa ka gwedigbɔ lenɔ, -Zeluzalemɔ -nyuma weee ka -bha 'yi, 'in -a 'ni mneni -a 'ka we kpeli.

17 Nu, wee gbɔ -mɔni yi lamneni nyima -nyidi -tapaa 'gbɔ, -a 'yigbeli wa -glaweli nya! Nyɔɔɔ nyɔɔɔ ɔ -ka -mi, wa yi ɔ -yla gbɔ gba -Zezuu 'ɲni nya.»

18 Wa laa Pieli -yɔ Zaan, 'in wa neɛ wa -ylaɛ: «A 'na gbaɔ nyima -yla gbɔ -Zezuu 'ɲni nya -ni, 'in a 'na -slolu wa gbɔ we nya 'mnumnu -ni.»

19 'In Pieli -yɔ Zaan neɛ wa -ylaɛ: «A 'yibha -sɔ amiaa 'de la. We nanɔ 'yli, -Lagɔ 'yu, -a zɔ amia 'nɔɲwe yaayɔ, -a zɔ -Lagɔ 'nɔɲweɛ?

20 'A! Gbɔ -we ka da -a 'yia, 'in -a 'nua, -a 'ni mneni, -a 'ka gba -a 'nia we gba.»

21 Gbɔwliwodunya yia wa 'ce -yɔ 'pali 'ya 'sɔ. -Mɔv 'bigɔ, 'in wa yia wa 'yitide. Gbɔ -we ka 'gbɔ wa 'kaa wa 'klyie 'wɔpali, wa 'ni we 'yi. Nyuma weee mi -Lagɔɔ 'ɲni -mɔnɔda, -we nua leɛ 'gbɔ.

22 Nyime ɔ 'pua gwedi sa, ɔ -zɔ mneni we 'ka -zɔv glɔ 'sɔ -gɔzi.

-Lagɔnyima bhubhoe -Lagɔ

23 Da wa 'tidea Pieli -yɔ Zaan 'yi, 'in wa yia wa bheliaa -gbɛ mni. 'In -we *-Lagɔbɔbɔnyaa -cian -yɔ nyima kpasɔ gbaa wa -yla, wa yia we -sa lɔdi nya.

24 Da waa -Lagɔbhelia 'nua gbɔ -mni, 'in -maa yia -Lagɔ bhubhoe bhli dabɔvɔ. 'In wa neɛ: «-Amiaa -Kanyɔ, -mi nua yali -yɔ dɔdɔ -yɔ gumunyu le, 'in -we weee mia we -gɔ -yɔ we nukple, -mi nua we le.

25 -Mi gbaa, Zuzu 'Pɔpa nya, -amiaa dɔkpaɔ -Davidi ɔ -wa -na lubhonɔnyɔ, ɔ ɲwe nyaɛ:

leɛ ka 'gbɔ dɔdɔgɔ -nyuma weee
di -zle la 'deɛ 'ylimanie nya?
leɛ ka 'gbɔ wa pɔpali gbɔ -kpɔa gbɔa?

26 Dɔdɔvɔ 'wlulapilunya -sɔa 'wɔ tv nya,
'in nyumaa 'yugalunya yia gwe 'pa,
Jejitape -yɔ ɔ -Bhasanyɔ -yɔ.»

27 Nu, gbɔzɔvɔ -wa, -na lubhonɔnyɔ -Zezu ɔ mia -mɔwɔlɔda, -in -saa -bha, 'in -in slua 'kpɔ 'wluo, *Ewɔlɔdɔ klaa, Pɔnsɔ Pilatɔ klaa, 'lakpanya -yɔ *Izlaɛlu zɔaylinyuma ka ɔ -yɔ gwe 'pali, wee dɔdɔ -gɔ.

28 -We weee -in gbaa -na 'tite -yɔ -na dɔmagbɔ nya pepe, 'mɔ wa nua de le.

29 'In Jejitape, sa wa 'palia -aun 'ce -yɔ, -in yla we. 'In -in 'temanɔ -na lubhonɔnyaa dli la, wa 'ka -na gbɔ gba.

30 -In -glo -na sɔ 'wɔ, 'in nyumaa jipee -yɔ gwedigbɔ -yɔ gbɔ 'kadɔ 'kadɔ nu le, -na lubhonɔnyɔ -Zezu mia -mɔwɔlɔdaa 'ɲni nya. We -mi 'sa.»

31 Bhla -we nya wa bhia -Lagɔ bhubhoe, da wa -dia la, 'in -bha yia zuklu. 'In Zuzu 'Pɔpa yia wa 'de weee ye, tɔvɔn, wa yia -Lagɔweli gbagbie bhli, dli telɔ nya.

-Lagɔnyima suslolua wa zɔzɔvli 'wɔ da yabhlo

³² Nyuma weee -wa zva -Zezu dli -gb, wa dli -yo wa 'wluksun lapopale -bhlo. 'In nyume yabhlogbo' o gba nu, onso zozonunya mia, o 'de -bhloo -nu -wa. Nu, wa zozonu weee mia, 'wu wa suslolua we da yabhlo.

³³ Tite 'kadu yabhlo nya, -Zezuu tietienya gbaa Nyumaa -Kanyo -Zezuu 'wosgbu tilitunya glaa. 'In -Lago' nani 'kadu yia wa 'de weee -gb kwili.

³⁴ Wa glaa bobabhanyo 'ni -mi. -Wa weee kaa kpa -yo -budunya, pelu wa paa we, 'in wa -yo we -yogwezi yia.

³⁵ 'In wa -yo wee 'gwezi yia, -zugba wa nye we -Zezuu tietienya yoo. -Muu 'bigu, 'in -maa dlilia we wa 'wola -bhlo -bhlo, sa wa -yogbu -ka -mi, 'in wa bhia we.

³⁶ Sipluyu *-Zezefu, -o -wa *Leviii zuyalinyime, -o ka 'ni -Zezuu tietienya zva Banabasi, 'sa o mia. (Wee Banabasi ji -wa, nyumaa dli latemaninyo.)

³⁷ Kpa yabhlo o kaa, 'in o yia we pelu 'pa. O -yo we 'gwezi yia -Zezuu tietienyaa -gbe mni, 'in o yia we wa yoo 'nye.

5

Ananiası -yo o 'nywa Safilaa gbv

¹ Cun, nyume yabhlo -o ka ni -wa Ananiası -yo o 'nywa Safilaa 'paa wa kpa pelu.

² 'In o -yo o 'nywa bhia weli -bhlo, o yia we 'gwezi kibhe 'woti o -nu nya, 'in o -yo we toba yia -Zezuu tietienyaa -gbe mni.

³ 'In Pielı nee o -ylae: «Ananiası, lee ka 'gbv *-Saatan yi -na dli yea? -In ka Zuzu 'Papa -yla yotobhu, 'in -in yia wee kpa 'gwezi toba 'woti -na -nu nya.

⁴ Da -in 'nia -slo wee kpa pelu 'pa, we mi -na -nu nya. 'In -in 'paa we peloo, we 'gwezi mia, -na -nu -wa, we 'ni muu? Lee ka 'gbv -in yi sanee -sukpa gbv pupala? We 'ni nyuma -yla -in 'tobhu yo, -Lago -yla -in 'tobhu we.»

⁵ Ananiası 'nua wee welynı -mni, o bhia, -bha o tlia. -Wa weee 'nua we, -nyanıgbv yia wa -kpa.

⁶ Nyimesia yia 'woso, 'in wa yia o 'naa -yozu, wa -yo o yia mni, 'in wa yia o lazv.

⁷ 'Leli ta 'pla, 'in o 'nywa Safilaa yia pla, -zugba -we nua le, o 'ni we 'ji -yi.

⁸ Pielı yia o layıbha, o nee o -ylae: «A gba 'mi -yla gbuzonu, -vale ni nya a 'paa amıaa kpa pelu yi?»

'In o nee: «In, we nya -a 'paa we pelu.»

⁹ Toun, Pielı nee o -ylae: «Sa we mia, 'in a -yo amaa 'lowli yi weli -bhlo bhia, 'in a yi -Lago Zuzu layla? A -talı, -wa 'bhua amaa 'lowli lazvda, wa 'ylıgbe -budunwee, ma yi 'yaa ama yoo kwaa.»

¹⁰ -Bha -bhlokpade, o bhia Pielı bhv -yo, o yia tlı. Nyimesia 'kaa pla, -zugba o ka tlı, wa 'bhua o 'wu, wa -yo o 'so mnia, 'in wa yia o lazv o 'lowli kwesi.

¹¹ *Leglızi weee -yo nyuma -toba weee, -wa 'nua wee gbv -mni, -nyanıgbv yia wa -kpa.

-Zezuu tietienya nva gwedıgbv 'kadı le

¹² -Zezuu tietienya ka gwedıgbv -yo gbv 'kadı duun lenv nyuma nyıdı. -Lagobudu 'kaduv -kapue wa lalıa Salomoo palu 'kadu, we zo -Lagonyuma gbelia 'wlu, we bhla wa ka dli -bhlo.

¹³ 'In nyume yabhlogbo' o 'yi dli o 'ka wa lobho, 'in -zugba nyuma duun mni wa 'ni.

¹⁴ 'In nyumaa -zlo, nukpasia -yo 'nywa, -wa nywnua Nyumaa -Kanyo gbv -yo, 'in -maa yia -Lagonyuma -gobho.

15 'In nyuma yia guzɔnya 'yloogblɔ wlelie bhli. Wa yia wa -gbato -yɔ -bitanya -gu lapili. 'In bhla -we nya Pielɛ -ka 'plia yi, ɔ zuzu 'ka -ylɛɛ 'yabhloo -kpua -gu 'plili wa glaa.

16 Nyumaa -zlo yi 'yaa 'gbenya mia -Zeluzalɛmɔ kwesi 'bhɔ, 'in wa -yɔ guzɔnya -yɔ nyuma -wa zuzu 'nyii mia 'kɛyie 'wɔpalida yia yi, 'in wa 'de weee yia 'pɔ.

Wa kpaɔ -Zezuu tietienya

17 -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ -yɔ -wa mia ɔ kwesi -wa weee -wa *Sadusenyuma, zenyidli yia wa 'wɔbho -Zezuu tietienyaa gbɛgbɛin. 'In -we wa 'kaa lɛnɔ, wa yia we weli bhli.

18 Wa kpaɔ -Zezuu tietienya, 'in wa yia wa -kasɔ 'wɔpa.

19 Nu, sabɔ, -Jejitapɛɛ 'anzɪ yabhlo yia, 'in we yia -Zezuu tietienya ηwe -kasɔbudu -kali. We wlelia wa, 'in we nɛɛ wa -ylɛɛ:

20 «A mni -Lagɔbudu 'kadɔ zɔ. 'In -we weee -wa 'yliyɔgagie loluu gbɔ, a gba we nyuma -yla.»

21 -Zezuu tietienya zɔa we weli 'nɔηwe, 'in zɔkpe -papa, wa yia -Lagɔbudu 'kadɔ zɔ mni, 'in wa yia nyuma slolue bhli.

-Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ -yɔ -wa mia ɔ kwesi, wa yia gbɔwliwɔdɔnya -yɔ Zuifɔ nyuma kpaɔɪ la, gbɔwɔbhuhue 'kadɔ -yɔ. 'Bhie, wa yia nyuma tie -kasɔbudu zɔ, wa mni -Zezuu tietienya 'bɔ.

22 'In da 'slɔja nɔnia -kasɔbudu zɔ, -maa 'nɪ -mɔ wa yli. 'In -maa yia gbɔwɔbhunyaa -gbɛ lɔbhiti, wa yia lɔdɪ -sa.

23 Wa nɛɛ: «-A ka -kasɔbudu klada yli 'nanɔɔ, -zugba we ηwekɔnya 'yigbe we ηweɛ. Nu, da -a -kalia we, -a 'nɪ -mɔ nyume yabhlogbɔɔ yli.»

24 Da -Lagɔbudu 'kadɔ ηwekɔnyaa -kanyɔ -yɔ -Lagɔbɔbɔnyaa -ɔian 'nɔa gbɔnya -mni, -we wa 'kaa 'wlukɔn lapɔpali, wa 'nɪ we -yi. 'In wa yia wa 'de layibhaɛ: «Lɛɛ -lu yli -Zezuu tietienya?»

25 Tɔnɔ, nyume yabhlo 'tlalia -bha, 'in -mɔɔ nɛɛ wa -ylɛɛ: «A -tali! Nyuma -wa a 'paa -kasɔ 'wɔ, wa mɪ -Lagɔbudu 'kadɔ zɔ nyuma gbɔ -sloluda.»

26 'Bhie, -Lagɔbudu 'kadɔ ηwekɔnyaa -kanyɔ -yɔ ɔ 'slɔja yia -Zezuu tietienya 'bɔmni sa -dlɔɔ, wa 'nɪ we nɔ -gla nya, nyuma yi wa gbɔkɔ 'wɔbhaa 'gbɔ, nyano mɪ wa dli.

Wa kwaa -Zezuu tietienya gbɔwliwɔdɔnya 'yu

27 Da wa -yɔ wa yia lɔ, 'in wa yia wa gbɔwliwɔdɔnya 'yu kwa. -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ -yɔ -wa mia ɔ kwesi, yia wa layibhayibhue bhli.

28 ɔ nɛɛ wa -ylɛɛ: «-A ka aɪn -yla gba 'klɔ 'cɪɪɪ nya da nu, a 'na -slolu nyuma gbɔ nyume -mɔnu 'ηni nya -ni. 'In -mɔmɔ a nɔ de lɛa? A ka amiaa nyumaa gbɔslolue lamneni -Zeluzalɛmɔ -gbɛ -kpabhie nɔkple. 'In a 'yibha a 'ka -aɪn ɔ 'bhabhagbɔ 'wɔlɔ.»

29 Pielɛ -yɔ -Zezuu tietienya tɔlɔa yia we 'bigɔpalɛ: «-Lagɔ -a 'kaa 'nɔηwe zɔ, we 'ka nyuma -zi.

30 Amia 'bhaa -Zezu, ɔ su -gu lakɔlɔe nya. 'In -amiaa dɔkpasu -Lagɔ yia ɔ 'wɔbhu tɪtɪnya glaa.

31 Nu, -Lagɔ ka ɔ 'wɔbhu ɔ lilisɔlɔ, 'in ɔ yia ɔ 'yigbeli nyumaa 'Yugalɔnyɔ -yɔ wa Gbɔwɔsanyɔ nya. 'In ɔ 'ka *Izlaɛlɛ 'yoo 'nyɛ, wa 'ka wa dli 'bhiti, 'in -Lagɔ 'ka wa gbɔnyii 'wɔtɪ.

32 Wee gbɔnya -mni, -amia mɪ we dayinya nya, 'in Zuzu 'Pɔpa -ɔ -Lagɔ 'nyɛa -wa zɔa ɔ 'nɔηwe, ɔ mɪ 'ya we dayinyɔ nya.»

33 Gbɔwliwɔdɔnya 'nɔa gbɔnya -mni, 'in we yia wa 'cɛ dlo la. Wa 'yibha wa 'ka -Zezuu tietienya 'bha we 'gbɔ.

³⁴ Wa glaa, *Falizinyime yabhlo wa laa Gamalieli, -Lagoo titee gwesanyo -wa, nu, nyuma weee zaa o 'nonwe, o -saa 'wu gbowliwodinya nyidi, 'in o nee, wa wleli -slo -Zezuu tietienya -se.

³⁵ -Moo 'bigu, o nee waa gbowliwodinya -ylae: «Izlaeli nyuma, gb -we a 'kaa leno waa nyuma -manu gbegein, a zo amiaa 'de 'yliyoo we 'gbu.

³⁶ Nu, nyime yabhlo wa laa Teda, o 'tlaa, we 'bi 'ni 'wogwle, o yia o 'de la nyime -zono. Sa 'bhisa, nyumaa 'wlu 'so yia o 'bi -bholu. Wa yia o 'bha, 'in -wa weee -bholua o 'bi, -maa yia lamno. 'In gb -we o 'kaa leno, we yia 'woto bhe.

³⁷ -Moo 'bigu, nyumaa zelibhla, Galileyu Zuda yia 'tla, 'in nyumaa -zlo yia o 'bholu. 'In wa yi 'yaa -moo 'bha. 'In -wa weee -bholua o 'bi, -maa yia lamno.

³⁸ -Sleen, in nee ain -ylae: a 'na ylali nyuma -manu 'masleen -ni, a 'tide wa 'yi, wa 'ka mni. We -ka wa 'wlukoon lapopaligbu -yo wa lenugbu mia, nyumaa -gbe we bhu, la we yia 'bhva.

³⁹ Nu, we -ka -Lagoo -gbe we bhu 'pien, a 'ni mneni a 'ka we lasa. A zo amiaa 'de 'yliyoo, a -yo -Lago 'na gulo tu -ni!»

'In gbowliwodinya yia Gamalieli weli 'wogwle.

⁴⁰ Wa laa -Zezuu tietienya, 'in wa yia wa seli, 'in wa nee wa -yla, wa 'na gbalu 'masleen -Zezuu 'nini nya gb -ni. 'Bhie, wa yia wa 'yitide.

⁴¹ 'In -Zezuu tietienya -yo 'muna yia gbowliwodinyaa -gbe 'bhu, -we ka gb -wa, -Lago ka we -yoyi nu, wa ka we 'klu, wa 'ka wa 'klyie 'wopali -Zezuu 'nini nya.

⁴² 'In sa zli zlia, 'sa wa tua -Lagoweli -sloluda, 'in wa tua -Lagoo -Bhasanyo -Zezuu Gbozono -gbada -Lagobudu 'kadu -yo wa -budunya zo.

6

Wa -sa -bha nyuma gbeso, wa 'ka -Zezuu tietienya 'wvsa

¹ We bhla, 'in -Zezuu *'bunonya yia -gobho. -Lagonyuma -wa gbaa *glekiweli, ma palu -Lagonyuma -wa gbaa zuifoweli -yla gb -lae: «'Yli weee nya, wa -ka lililu dlilia yi, 'in wa dlua -amiaa -dugbanwmi 'wu.»

² -Zezuu tietienya kugbua le 'so gbelia -Zezuu 'bunonya weee 'wlu, 'in wa nee wa -ylae: «-A -ka -Lagoweli sloluee 'yitide lililuu dliliee 'gbu, we 'ni 'ylinani.

³ We 'dee 'gbu, bhelian, a -sa -bha -mo ain glaa nyuma gbeso, -wa ka 'nini -zono nyuma gbaa, -wa -Lagoo Zuzu yea, -wa -yia gb -u, 'in -a 'ka wa wee lubho kwee zo.

⁴ 'In -amia 'ka -Lago bhuhhoe -yo -Lagoweli -sloluda -tu.»

⁵ -We wa gbaa, -wa weee mia -bha, 'in -maa yia we -yogwle. 'In Etienu -o zua dli, Zuzu 'Pupa mia yeda, 'in wa yia -bha o -sa, we -yo Filipu, Ploko, Nikanoo, Timo, Palimenasi -yo Antioo -yu 'Nikolaa, -o zo bhaa Moizu tite 'nonwe.

⁶ 'Bhie, wa yia wa -Zezuu tietienya 'yu kwa. 'In -maa yia wa so 'wluo lapali, 'in wa yia -Lago bhuhhoe.

⁷ 'In -Lagobu -yo lamnenie yia mni -tapa. 'In -Zezuu 'bunonya yia -gobho duun -Zeluzalem. 'In *-Lagobobonyaa -zlo yia -Zezuu gb -uogwle dli weee nya.

Wa kpa Etienu

⁸ Etienu, -o kaa -Lagoo 'nani -yo o 'tite 'wu, mo noa gb -u 'kadu 'kadu -yo gwedigbu le nyuma -nyidi.

⁹ *-Lagobudu wa lala «Gali wa 'tidea 'yii» 'nini nya, we zo nyuma toba -solba Etienu -yo 'wu. Waa nyuma -yo Etienu kpelia, ma nu: Silenu -yo Allezandlii gbee Zuifu, we -yo 'ya Silisi -yo -Aziii Zuifu.

¹⁰ Nu, gbuyilo -Lagoo Zuzu 'nyea o, we nya o gbaa 'gbu, wa 'ni mneni wa 'ka o lu.

11 'In wa yia nyuma 'wɔplali nu, wa gbae: «Ɔ mi Moizi -yɔ -Lagɔ vɛlida, 'in -a yia we 'nu.»

12 'Sa wa 'bhua sa nyumaa -zlo, nyuma kpasɩ -yɔ -Lagɔ titee gwesanyaa dli 'wɔ, 'in -maa yia Etienu kwesi bɛ, wa yia ɔ kpa. 'In wa yia ɔ gbɔwliwɔdinya 'yu kwa.

13 Yɔgbɔɔ dayinya wa -yɔ wa yi 'yaa, 'in -maa nɛɛ: «Ɔɔ nyumɛ -mɔ ni, -amɩaa -mɔwɔ -Lagɔbudu 'kadɔ -yɔ Moizɩ titee da ɔ gbaa gbɔnyuu 'kɔmɔɔ.

14 -A ka 'nu ɔ ŋwɛɛ nu, ɔ Nazaletiyu -Zezu yia -amɩaa -Lagɔbudu 'kadɔ lamunna, 'in tite Moizi 'nyɛa -aɩ, ɔ 'ka we 'bhifi.»

15 Gbɔwliwɔdinya weee -wa -dɩa -bha la, wa ylaa Etienu tenyii, 'in wa yia ɔ 'klɔ -yɔyɩ nɛɛ -Lagɔɔ 'anzɩ yabhloo klɔ.

7

Etienu gbaa -Lagɔgbɔ

1 * -Lagɔɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ yia Etienu layibhae: «-We weee wa gbaa da -na daa, gbɔzɔnɔ -wa yi?»

2 'In Etienu yia we 'bigɔpalɛ: «Na bhelia -yɔ na didea, a pulɔ 'mɩ yukwli! 'Ŋɩnnɩ -Lagɔ ka -amɩaa dɔkpasɩ Ablaamu 'klɔtlali Mezopotami -dɔdɔ -gɔ. We ka lenɔ 'bhie, Ablaamu yia Alaan -dɔdɔ -gɔ mɩ.

3 -Lagɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ:

<-In 'bhɩ -na nyumaa -gbɛ,
-na dɔdɔ -gɔ,
'in dɔdɔ -we na yia -mɩ 'klɔslɔlua,
-in mɩ we -gɔ.>

4 Ablaamu 'bhɩa Kaldee -dɔdɔ -gɔ, 'in ɔ yia Alaan mɩ.

«Ɔ dide tɩa, -mɔɔ 'bigɔ, 'in -Lagɔ yia ɔ 'wɔbhɩ Alaan -dɔdɔ -gɔ, 'in dɔdɔ -we -gɔ a dɩa -zɛɛ da la, 'in ɔ yia -bha ɔ -la.

5 -Mɔɔ bhla, -Lagɔ 'nɩ Ablaamu -lu yabhlogbɔɔ 'nyɛ. Dɔdɔ kibhe 'kienyile -we 'wɔa bhɔɔ 'bi, ɔ 'nɩ 'dɛbhie -gbolu we ɔ 'nyɛ. 'In -Lagɔ nɛɛ Ablaamu -yla, wee dɔdɔ ɔ yia ɔ 'nyɛa, 'in we 'ka ɔ 'yuoyua 'lɔɔ -yuoyuaa -nɔ -zɛ, ɔ 'bigɔ. 'In -zugba Ablaamu 'nɩ 'yu yabhlogbɔɔ -ka.

6 -Lagɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: <-Na 'yuoyua yia 'lakpa -dɔdɔ -gɔ ladɩa. 'In wa 'ka -mɔ galɩ -zɛ, wa 'ka wa 'kɩyie 'wɔpalɩ -zɔɔ 'wlu 'sɔ nɔkplɛ.>

7 'In -Lagɔ nɛɛ 'yae:

<Nyuma -wa ka galɩ wa yia -zɛa,
-maa -yɔgbɔ na yia 'wɔbhua.
-Mɔɔ 'bigɔ, lɔ wa yia yia,
'in wa 'ka 'mɩ bɔɔ -seli.>

8 'Bhie, -Lagɔ yia *wɔsɔslɔlue ɔ -yɔ Ablaamu nyɩɩ zɔ. -We -slɔlua we mɔ -wa *knɩ 'wɔpapɩ. 'Sa Ablaamu gwalia ɔ 'yu Izaki, we 'ylɩ gbetaa zɩ, 'in ɔ yia ɔ knɩ 'wɔpa, 'in Izaki yia -mɔɔ 'yu Zakɔɔ knɩ 'wɔpa, 'in Zakɔɔ 'yua kugbua lɛ sɔ mɩ -amɩaa dɔkpasɩ nya, 'in ɔ yia wa knɩ 'wɔpa.

9 «-Amɩaa dɔkpasɩ nɔa * -ZɛZɛfɔ zenyi, 'in wa yia ɔ pelɔ 'pa gaylo nya Eziptɔ -dɔdɔ -gɔ. 'In -Lagɔ -yɔ -ZɛZɛfɔ 'sɔ mɩ.

10 -Lagɔ ka -ZɛZɛfɔ siasie 'wɔsa, 'in ɔ yia ɔ gbɔyilo 'nyɛ, ɔ 'ka Eziptɔɔ dɔdɔɔ 'wlɔlapɩnyɔ *Falaɔn dɔdɔnamani. 'In -mɔɔ yia ɔ Eziptɔɔ zɔzɔnɔ weee -yɔ -mɔɔ 'dɛɛ -buduu 'yliyɔzɔnyɔ 'wɔnɔ.

11 «ŋwɔ 'kadɔ ka Eziptɔ weee -yɔ Kanaa -dɔdɔ -gɔ yi. We mɩ siasie 'kadɔ nya. -Amɩaa dɔkpasɩ 'yɩ lɩlɩ wa 'a li.

12 Da Zakɔɔ 'nɔa nɩ, lɩlɩ mɩ Eziptɔ -dɔdɔ -gɔ, 'in ɔ yia -mɔ -amɩaa dɔkpasɩ tie tia -bhlo.

13 Da wa -zakpa 'sɔnu mɔɔ, 'in -Zezefu yia ɔ 'de -slolu ɔ bhelia -yla. -Bha Falaɔn yibhelia -Zezefuɔ zɔyaylinyɔma.

14 'In -Zezefu yia nyɔma tie, wa mɔɔ ɔ dide Zakɔbu -yɔ ɔ zɔyaylinyɔma 'bu. Wa nyɔmaa glu ta 'ya kugbua le gbɔ.

15 'In Zakɔbu yia Eziputu mɔɔ, -mɔ ɔ tɔɔ, 'in -mɔ -amaɔ dukpasɔ tɔɔ tɔɔ 'yaa.

16 'In wa yia wa 'kwie Sisemogbe 'wɔ kwa, 'in 'bhoka -we Ablaamu zɔa 'gwɛzi nya Amɔɔ 'yua kwɛɛ, 'in wa yia we 'wɔ wa 'bhlulu -mɔ Sisemu.

17 «Gbu -Lagɔ gbaa zɔmɛ Ablaamu -yla, da we lenu bhla nyɔɔ, 'in Zuifu yia zumanɔ Eziputu -dudu -gɔ.

18 Nyɔmaa 'wlulapɔnyɔ-lolu -ɔ 'nɔ -Zezefu yibheli, 'in -mɔ yia Eziputu -dudu 'wlulapɔɔ.

19 'In ɔ nyɔmaa 'wlulapɔnyɔ -mɔɔ yia -amaɔ nyɔma -dawli 'wɔɔ. ɔ nɛɛ -gla nya, wa 'tide wa 'yuyoluɔ 'yi -maa 'ka tɔ.

20 «We bhla wa gwalia Moizi. ɔ nanɔ 'yɔ, 'in ɔ nanaɔ -Lagɔ dudu bhabha. Wa 'nyɛɔ ɔ 'cu ta ɔ didee -budu zɔ.

21 Da ɔ didea palɔ ɔ la, wa 'bhua ɔ luɔ, Falaɔn 'ɔwɔnyu yia ɔ 'wɔbhu. 'In ɔ yia ɔ zɔ ɔ 'dɛɛ 'yu 'bhisa.

22 'Sa wa -sloluɔ Moizi gbɔ weɛ Eziputu -nyɔma -yia. 'In ɔ yia nyɔmɛ 'tɛɛ -zɛ, ɔ ɔwɛɛ wɛɛ -yɔ ɔ lenugbonya 'wɔ.

23 «Da ɔ 'yia -zɔɔ glu 'sɔ, 'in ɔ nɛɛ, ɔ bhelia Izlaɛɛnyɔma ɔ mɔɔ 'yia.

24 Moizi 'yia Eziputu -nyɔmɛ yabhlo, -zugba ɔ mɔ Izlaɛɛnyɔmɛ yabhlo 'kɔyɛ 'wɔpada, 'in ɔ yia -mɔ luɔ, 'in ɔ yia Eziputu -nyɔmɛ 'bha.

25 ɔmɔ dɔ, 'wɔ ɔ bhelia yia we lanuɔ nɔ, 'mɔ -Lagɔ yia 'wɔbhua, 'in ɔ 'ka wa gbɔ 'wɔsa. 'In wa 'nɔ we 'wɔlanu.

26 -Mɔɔ 'bɔɔ, zɔ zɔ, 'in Moizi yia Izlaɛɛ -ylaɔɔ 'sɔ guda yɔ. 'In ɔ 'yɔbha ɔ 'ka wa 'wɔsusulu, 'in ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «Na 'talea, ama mɔ bhelia nya, leɛ ka 'gbɔ a pupalɔ 'kɔyɛ 'wɔa?»

27 «'In -ɔ mɔ ɔ -libheyi 'kɔyɛ 'wɔpalɔ, 'in -mɔ yia Moizi 'su, 'in ɔ nɛɛ Moizi -ylaɛ:

«-In 'bhɔɔ 'mɔ 'yula!
Nyɔɔ palɔ -mɔ la -amaɔ 'yugalnyɔ
-yɔ -amaɔ gbɔwɔbhunyɔ nya?»

28 Sa -in 'bhaɔ Eziputuɔ zɔbha,
-in 'yɔbha -in 'ka 'sa -amɔ 'bhaɔ?»

29 Moizi 'nɔ wɛɛnyɔ -mɔɔ, tɔɔ, ɔ yia -flii -bho, 'in ɔ yia Madian -dudu -gɔ mɔɔ. -Mɔ ɔ gwalia nukpasɔɔ 'sɔ.

30 «-Zɔɔ glu 'sɔ 'pɔ, da beɛɛ *Sinaii -gɔgɔ mɔɔ -bha -Lagɔɔ 'anzɔ yabhlo 'tɔɔɔ Moizi 'kɔ, misa -gɔ -su tekɛɛ mɔɔ sida we -kosuu mɔɔ 'wɔ.

31 Da Moizi 'yia we -yɔ, 'in ɔwɛgaga yia ɔ sɔbha. ɔ mɔ -bha beɛɛ ɔ 'ka we yla, 'in ɔ yia Jejitapeɛ wɛɛ 'nɔ, mɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ:

32 «-Amɔ -wa -na dukpasu -Lagɔ.
-Amɔ -wa Ablaamu,
Izakɔ -yɔ Zakɔbuɔ -Lagɔ.»

'In Moizi yia tɛɛ bhli nyɔnɔ nya ɔ 'nɔ 'masɛɛn 'yɔbha ɔ 'ka -bha -talɔ.

33 Jejitape nɛɛ ɔ -ylaɛ:
«-In -sa -na -sakwɔɔ bhɔ 'wɔ.

Da -in mɔɔ dɛ, -mɔwɔ -da -wa.

34 'In ka na nyɔmaa sɔsɛɛ -yɔyɔ Eziputu -dudu -gɔ.
'In in yia wa wiewɛɛɔ 'nɔ,
'in in yia lasibhli,
in 'ka wa gbɔ 'wɔsa.

-In yi, in 'ka -mɪ tie Eziputu -dɔdɔ -gɔ.>

³⁵ «ƆƆ Moizɪ ɔ Izlaɛlɪnyuma -saa zlumɛ kwnɛɛ, 'in wa yia ɔ -yla gbɛ: <Nyɔɔ palɪ -mɪ la -amɪaa 'yugalɪnyɔ -yɔ -amɪaa gbɔwɔbɔhɔnyɔ nya?>, 'mɔ Jejitapɛ tiea wa 'yugalɪnyɔ -yɔ wa gbɔwɔsanyɔ nya, -Lagɔɔ 'anzi ɔ 'tlalia ɔ 'klɔ misa -gɔ -su tekɛɛ nyɪɪ, ɔ sɔ nya.

³⁶ Moizɪ -saa Izlaɛlɪnyuma Eziputu -dɔdɔ -gɔ. 'In ɔ yia gbɔ 'kadɪ -yɔ gwɛdigbɔnya lɛnɔ Eziputu -dɔdɔ -gɔ, *gumunyu Zalu -gɔ, we -yɔ da bɛblɛɛ zɔɔ glɔ 'sɔ nukplɛ.

³⁷ «ƆƆ Moizɪ gba 'yaa Izlaɛlɪnyuma -ylaɛ:

<-Lagɔ yia aɪn ɔ gbɔɔ -falɪpanyɔ yabhlo yoo 'paa,
mɪ 'bhisa.

Amɪaa zɔaylɪnyumɛ yabhlo ɔ yia -mɪa.>

³⁸ Da Izlaɛlɪnyuma gbɛliɪ 'wlu da bɛblɛɛ, ɔɔ Moizɪ mɪ -bha. Mɔ -zɛa 'kɔlɔ, -Lagɔɔ 'anzi gbɛaa ɔ -yla gbɔ Sinaii -gɔgɔ 'wlu -yɔ -amɪaa dukpasɪ nyɪɪ. Mɔ -yla -Lagɔ gbɛaa 'yliyɔgawɛlɪ, 'in ɔ yia we -aɪn -yla gba.

³⁹ «'In -amɪaa dukpasɪ 'nɪ 'yɪbha wa 'ka ɔ 'nɔɪwɛ zɔ. 'In wa yia ɔ kwnɛɛ -sa, wa dlɪ 'yɪbha wa 'ka Eziputu -dɔdɔ -gɔ lɔbhiti.

⁴⁰ Wa nɛɛ *-Awlɔɔn -ylaɛ:

<-In nɔ -aɪn -yla -Lagɔnya lɛ,
we 'ka -aɪn 'yugali.

Nɪ, ɔɔ Moizɪ ɔ -saa -aɪn Eziputu -dɔdɔ -gɔ,
-we ylia ɔ, -a 'nɪ we -ylɪ.>

⁴¹ Tɔɔn, wa yia 'bhliyu bhla, 'in wa yia we bɔbɔ. Wa sɔɔ lɛnɔlu ka wa 'mɔna 'wɔlaa 'gbɔ, 'in wa yia we 'fɛtɪ -sa.

⁴² 'In -Lagɔ yia wa -blɪgɔ palɪ. Ɔ yia wa kwe -yɔsa, wa 'ka yalɪ bɔbɔ. We mɪ 'sa cɛlɪda -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyaa 'sɛbhɛ 'wɔɛ:
<Izlaɛlɪnyuma, 'lee -amɪ a 'nyɛa 'nɔɔlɔnya
-yɔ -zila bɔbɔluu tɔlɔa,
-zɔɔ glɔ 'sɔ nukplɛ da bɛblɛɛ yɪ?

⁴³ -Innya! A ka amɪaa -lagɔ wa laa Mɔlɔkɔɔ 'naabudu
-yɔ -lagɔ wa laa Wɛfanɪ zuzu 'wɔbɔhu.

Nɪ, -lɪ a nɔa lɛ, a 'ka we bɔbɔ, mɔ -wa.
We 'gbɔ na yia aɪn galɪ -zɛliɪa dɔdɔ -putu -gɔ,
Babilɔnɔgbɛ lɔɔ 'pɪɪɪ.> »

⁴⁴ Etiɪn nɛɛ 'yɛɛ: «-Amɪaa dukpasɪ ka bhɛaa *'naabudu yabhlo kaa 'wɔlanɔnɔnɔvɛɛ 'sɛbhɛɛ 'gba zɔ, -mɔ da bɛblɛɛ. Sa -Lagɔ 'paa we nɔwɛɛ Moizɪ -yla, 'sa wa nɔa we. Nɪ, ɔ nɛɛ Moizɪ -yla, we 'yli -we ɔ 'yia -yɔ, ɔ nɔ we lɛ.

⁴⁵ -Mɔɔ 'bɪgɔ, 'in -amɪaa dukpasɪ 'yua yia weɛ *'naabudu 'wɔbɔhu -maanɔ nya. *-Zozue -galɪ wa 'yu, nyɪma -Lagɔ vua wa 'yu, 'in wa yia -maa dɔdɔ -gɔ ladia mɪnɪ. 'In wa -yɔ weɛ 'naabudu yia -mɔ mɪnɪ. 'In we yia -bha -tɔ tikli, 'bhie, nyɪmaa 'wlulapɪnyɔ -Davidɪ nɔ bhla yia nyɪnɪ.

⁴⁶ -Davidɪ ka -Lagɔɔ 'nanɪ 'yɪ, 'in ɔ yia -Lagɔ 'yoo -zɪlɪ ɔ 'ka Zakɔbɔɔ -Lagɔɔ -budu 'sɔbha.

⁴⁷ 'In nyɪmaa 'wlulapɪnyɔ *Salomɔɔ 'sɔbhaa weɛ -budu -Lagɔ -yla.

⁴⁸ «'In, -zugba, Yalɪ -Lagɔɔ -dɪlɪ nyɪmɛ 'sɔbha 'sɔbha -budu zɔ la. Sa -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ gbɛaa we 'sa.

⁴⁹ Jejitapɛ nɛɛ:

<Yalɪ -wa na 'ɪnɪmɪnkpe,
'in dɔdɔ -gɔ na dɪa na bhɔ la.
-Budu -mɔmɔ a mɛnɛnɪ a 'ka 'mɪ -yla 'sɔbha?
'In da in mɛnɛnɪ in 'ka ladia?

⁵⁰ 'Lee -amɪ 'nɪ we 'dɛ weɛ lalaa?> »

51 Etienu nee 'yae: «-Glaciaan yukwliyo sulonya, amiaa dli -yo amiaa yukwli mi 'wosuluda -Lagoo lalaweli -yla. 'In a zua -gla Zuzu 'Pupa -yla 'komsu. A 'wlu sa amiaa dukpasi!

52 -Lagogbu -falipanyo -momo amiaa dukpasi 'ni 'klyie 'wopalia? 'In -wa gbaa zlme Nyume Tiklu yabhlogbodo yiyigbu, wa ka -maa 'bha. 'In -sleEn, 'mo a wlaa, 'in a yia o 'bha.

53 -Lago ka o tite aun yoo 'nye -Lago 'anzu so nya. 'In a 'ni we 'nuhwe zu.»

Etienu tlthe

54 Da gboliwodunya 'nua welinya -mni, 'in 'ce yia wa dlo yi. Wa lia gla 'wu, 'in wa yia Etienu 'ce -yo 'pali.

55 Zuzu 'Pupa mi Etienu yedaa 'gbu, o ylaa yali, 'in o yia -Lago 'nnumne 'kadu -yo, -zugba -Zezu 'yigbe -Lago lilisob.

56 'In o nee: «A -tali, na yi yali -yo hwe -kalida, 'in, -zugba, *Nyume 'Yu 'yigbe -Lago lilisob.»

57 Toun, wa yia 'wokpi 'tite, 'in wa yia yukwli 'wosulu. 'In wa 'de wee yia o -guslo dabudu.

58 'In wa -yo o 'susue yia 'gbe -gnima mni, -zugba wa bha o gboko 'wu. 'In -bhayina yia -maa -bananya nyimesloyu yabhlo wa laa Sob -yoti, -moo 'ka we 'yiyozu.

59 Da wa mia Etienu gboko 'wobhada, 'in o yia -Lago bhuhoe, o nee: «Na -Kanyo -Zezu, -in 'bhu na zuzu 'wu.»

60 -Moo 'bigu, o yia 'kukolu 'sibhli, 'in o yia 'wokpi 'tite: «Jejitape, -in 'na dli gbonyuu -minu 'gba wa 'wlu -ni!» O bhia 'sa gbagbie toun, o yia 'yli 'mu.

8

Sob pala -Zeluzalem *legliz 'klyie 'wu

1 Sob -yo -wa 'bhaa Etienu ka dli -bhlo.

Wee 'yli -bhloo 'de nya, wa bhla -Zeluzalem legliz 'klyie 'wopalie. 'In -Lagonyuma wee yia lamneni Zudee -yo Samalii -dudu -gu. -Zezuu tietienya 'dekpa -toa -Zeluzalem.

2 'In nyuma -wa zua -bha -Lago, yia Etienu 'kwie -gu wili bhabha, 'in wa yia o 'bhlu.

3 Sob 'temania 'kua la, o 'ka legliz lasa, -zugba o mni -budunya zo -bhlo -bhlo, 'in o kpa -Lagonyuma, nukpasia -yo 'nwm o pa wa -kasu 'wu.

Filipu gbaa -Lagobu Samalii -dudu -gu

4 -Lagonyuma -wa mnenia la dudu wee -gu, wa mni mo, wa yi mo, -Lagobu gbagbie nya.

5 Filipu yia Samalii 'gbe 'kadu yabhlo nukple mni, 'in o yia -mo nyuma -yla -Lago -Bhasanyoo gbu -gbagbie bhli.

6 Nyumaa -zlo polva Filipu weli yukwli filu, -we wa 'nua, 'in gwedigbu o nua le, wa yia -yo 'gbu.

7 Nu, zuzu 'nyii yia guzonyaa -zlo 'wotla 'wokpikpie nya, 'in 'kukunya -yo 'tigitiginya duun yi 'yaa 'pu.

8 'In we yia 'muna 'kadu -ze, wee 'gbe -mni nukple.

9 We bhla, nyume yabhlo mi 'cun wee 'gbe nukple, 'mo wa laa 'Simoo. -Dlabhia -nyakpo nnyo -wa. 'In o subhala *Samalii -nyuma wee hwegaga. 'In o laa o 'de nyume -znu.

10 'In we 'ka 'nyenyeyua -yobhu, we 'ka nyuma kpa yi, wa 'de wee polva o yukwli filu. Wa nee: «Oo nyume -mni, -Lago 'tite -wa, -we wa laa 'Tite 'Kadu.»

11 Ɔ ka -dlabhia -nyakpo nuda -gwɛ, -zugba we sobhalɔ nyuma ηwɛgagaa 'gbu, wa pɔba ɔ wɛli yukwli flilu.

12 'In -Lagɔɔ nyumaa 'wlulapilɔgbu -yɔ -Zezu Klisu gbu -zɔnu Filipu gbaa. -Wa weɛ ηwnua we -yɔ, nokpasia -yɔ 'ηwnu, 'in ɔ yia wa batizee.

13 'Simɔɔ 'dɛ ka we -yɔηwnu, 'in wa yia ɔ batizee. Ɔ yia Filipu kwesi -tu. Gwɛdigbu -yɔ gbu 'kadɔ mia lenɔda, -we ɔ yia -yɔ, 'in we yia ɔ ηwɛgaga -subhalɔ.

14 -Zezuu tietienya mia -Zeluzalemɔ 'nua nu, Samalii -nyuma ka -Lagɔgbu -yɔηwnu, 'in wa yia wa -gbe Pielɔ -yɔ *Zaan tie.

15 Da Pielɔ -yɔ Zaan nynia Samalii -dɔdu -gu, 'in -maa yia -Lagɔ bhuhhoe, -wa ηwnua -Lagɔgbu -yɔ, wa 'ka Zuzu 'Pɔpa 'yu 'gbu.

16 Nu, Zuzu 'Pɔpa 'nɔ wa glaa nyumɛ yabhlogbɔɔ -gu lasibhli -slɔ. Nyumaa -Kanyɔ -Zezuu 'ηni nya -bhlogbɔɔ wa batizea wa.

17 'In Pielɔ -yɔ Zaan 'sɔ yia wa sɔ 'wluo lapalɔ, 'bhie, wa yia Zuzu 'Pɔpa 'yi.

18 Da 'Simɔɔ 'yia we -yɔ nu, -Zezuu tietienya -ka nyuma -wa ηwnua -Lagɔgbu -yɔ sɔ 'wluo lapalɔ, 'in wa yia -Lagɔɔ Zuzu nu, 'in ɔ yia Pielɔ -yɔ Zaan 'gwɛzi -la.

19 'In ɔ nɛɛ: «A 'nyɛ 'ya -amɔ weɛ se -mɔni, 'in -ɔ in -ka sɔ 'wluo lapalɔ, -mɔɔ 'ka Zuzu 'Pɔpa 'yi!»

20 'In Pielɔ yia we 'bigɔpalɔ ɔ -ylaɛ: «-In -yɔ -na 'gwɛzi 'bhɔ la dabɔdu! -We ka gbu -wa, -mɔ dli, -Lagɔɔ wlawlalu mia, wa mneni wa 'ka we zɔ 'gwɛzi nya!

21 -Na dli 'nɔ 'ylinanɔ -Lagɔ 'yliya 'wɔɔ 'gbu, -in 'nɔ -lu yabhlogbɔɔ -ka gbu -mɔni 'wɔ.

22 -In 'bhiti -na dli, -in bhuhhoe Jejitapɛ, -de ɔ mneni ɔ 'ka -na 'wlukɔɔn lapɔpalɛ 'nyuu -yɔgbu 'wɔtu?

23 Na yi we -yɔ nu, -in 'tɛ dli kalɔ, 'in -in mɔ gbɔnyuuu gaylo nya.»

24 'In 'Simɔɔ nɛɛ Pielɔ -yɔ Zaan -ylaɛ: «Amɔɔ 'dɛ bhuhhoe -Lagɔ na -nu nya. -Dele gbu -we a gbaa da, we yi 'mɔ yli.»

25 -Mɔɔ 'bigɔ, wa bhia -we ka da wa 'yia, we -yɔ -Lagɔgbu gbagbie, 'in waa -Zezuu tietienya 'sɔ yia lobhiti -Zeluzalemɔ. Wa mɔ mnɔda, -zugba wa -yɔ -Lagɔgbu gbagbie mɔna Samaliiii 'gbe duun nokplɛ.

Filipu -yɔ Etiopiyu gbelia

26 Jejitapɛɛ 'anzɔ yabhlo nɛɛ Filipu -ylaɛ «'Ylɔ 'wɔsɔlɔda lilisɔɔ, 'yoo -we 'bhua -Zeluzalemɔ, 'in we yia -Gazaagbe 'wɔ mɔni, -in -sɔ 'wɔ, -in mɔni -mɔ.» -Bɔsɛ -dɔdu beblɛɛ -gu -wa.

27 -Bha -bhlokpade, Filipu -sɔa 'wɔ, 'in ɔ yia mɔni. 'In ɔ -yɔ nyumɛ yabhlo yia gbeli, lelɛlɛnyɔ yabhlo -wa. Etiopii -dɔdu -guɔ 'wlulapulɔηwnɔ Kandasɔ lubho ɔ nua, 'ηnumndii 'yliyazonyɔ 'kadɔ -wa. -Zeluzalemɔ ɔ yia, ɔ 'ka -Lagɔ bɔba,

28 'in ɔ mia ɔ dɔdu -gu lɔmnɔda. Ɔ mɔ ɔ numɛsɔɔn -wotloo 'wɔ, -zugba ɔ zeli 'sɛbhɛ -we -Lagɔgbu -falpanyɔ *Ezaii cɛlia.

29 -Lagɔɔ Zuzu nɛɛ Filipu -ylaɛ «-In mɔni, -in nyini -wotloo mia nɔ -yɔ.»

30 Filipu -yɔ -gwagwie yia we -yɔnyini, ɔ 'nua -Lagɔgbu -falpanyɔ Ezaiii 'sɛbhɛ Etiopiyu mia zɛlɔda nɔ, 'in ɔ yia ɔ layɔbha. Ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-We -na zɛlia dɛ, -na nu we 'wɔlɔa?»

31 -Mɔɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Nyumɛ 'nɔ 'mɔ -yla we gwe -sa, sa in 'ka we 'wɔlanɔ?» 'In ɔ nɛɛ Filipu -ylaɛ: «-In -gbɔ -wotloo 'wɔ, -in -dɔ 'mɔ kwesi la.»

32 -Lagɔsɛbhɛɛ 'ya -we ɔ mia zɛlɔda mɔ nɔ:
«Ɔ 'wɔ sa bhlabhɛ -we wa kwa we 'bhalɔda,
ɔ 'nɔ ηwɛ gba.

'In ɔ 'wɔ sa *bhlabhɛyɔ -we'e gba,
we nyanu -gɔdinyɔ 'yu,
ɔ 'nɔ ηwɛ gba.

33 Wa ka ɔ 'wɔti 'kienyi,

o 'ni -gugbugbanyo tikli 'yi.
Nyoo 'ka onoo 'yuaa 'di -sa?
Ni, wa ka o lasa dudu -gu.»

³⁴ Etiopiyu nee Filipo -yiae: «-Na zukpa -wa, nyoo ka gbu -Lagogbuu -falipanyo gba sa? O 'dee gbu -wa yaayu, nyime -putuu gbu o gbaa yi?»

³⁵ Toun Filipo yia we -gusa. 'In o yia wee -Lagosebhee 'ya kibhe -muni -gu -Zezuu gbu -zonoo gbagbie bhli o -yia.

³⁶ Wa mi sa mnida, 'in wa yia 'yloogblu da yabhlo 'nyu yi, 'in Etiopiyu nee: «Nyu mia da! Lee -lu ka 'gbu -in 'na 'ka 'mi batizea?» [

³⁷ Filipo nee o -yia: «Wa mneni wa 'ka -mi batizee, -zugba -in -ka -Zezu dli -gu zu dli weee nya.» Etiopiyu nee: «In zu we dli -gu nu, -Zezu Klisi mi -Lagoo 'Yu nya.»]

³⁸ Toun, o yia -wotloo 'yigbeli, 'in Filipo -yo o 'so yia 'nyu lu -bho, 'in Filipo yia o batizee.

³⁹ Da wa 'tlaa 'nyu lu ni, 'in -Lagoo Zuzu yia Filipo -bha lasali, Etiopiyu 'ni 'masleen o 'yi. Toun, 'in o yia o 'yloogblu 'wobhu 'muna nya.

⁴⁰ Filipo mia ni, -moo mi Azoto! -Lagogbu -zonoo o gbaa 'gbenya nukple. Danya o plila tikli, o 'ka Sezalee nyi.

9

Solu 'bhitia dli, 'in o yia o 'de -Zezu yoo 'nye (Lngb 22.6-16, 26.12-18)

¹ We bhla, Solu gbaa 'komoo o 'ka Nyumaa -Kanyoo 'binonya 'bha, 'in o yia *-Lagobubonyaa -kanyo 'kadu 'yia mni -Zeluzalemu.

² 'In o nee -moo -yia, -moo celi 'sebhanya *-Lagobudunya 'wu -Damasigbe nukple. Nyuma -wa mia -Zezuu 'Yloogblu -gu, o -ka -mo wa yi, o kpa wa, we yi nukpasia -zeoo, we yi 'nyoni -zeoo, oo Solu 'ka wa 'llukpe pali, 'in o 'ka wa -Zeluzalemu kwa.

³ O mi sa -Damasu mnida, o 'ka wee 'gbee nyee -yobea yi, toun, san yabhlo yia yali 'bhu, 'in we -nyumali yia o gbeli.

⁴ 'In o yia bhli dudu, 'in o yia weli yabhlo 'nu. -Moo nee o -yiae: «Solu, Solu, lee ka 'gbu -na pali 'mi 'klyie 'waa?»

⁵ 'In o yia we 'bigupali: «Na -Kanyo, nyoo -in -mia?»
«-Ami -Zezu, -in mia 'klyie 'wupalida, -ami -wa.

⁶ -In -so 'wu, -in pla gbe ni 'wu, 'in -we -in 'kaa lewu, wa 'ka we -mi -yia gba.»

⁷ Nyuma -wa -yo Solu 'so mia, wa yia 'yigbe, wa'a -sa gbu -gu nyanoo nya. Weli -we gbaa 'nu wa nu we, 'in wa'a 'yi nyime yabhlogboo -yo.

⁸ Solu 'kaa dudu 'woso, o 'yili mi -bloda, -zugba o'o 'yi -lu yabhlogboo -yo. O so wa kpa la, 'in wa -yo o 'so yia -Damasu pla.

⁹ O li 'yili ta, o'o 'yili ta, 'in o'o li, o'o 'ma.

¹⁰ -Zugba -Zezuu 'binonyo yabhlo wa laa Aniasi o mi -Damasu. Nyumaa -Kanyo nee o -yia -mo o 'yili 'wu: «Aniasi!»

'In o yia nyoni, o nee: «Nyumaa -Kanyo, -ami ni.»

¹¹ Nyumaa -Kanyo nee o -yiae: «-In -so 'wu desleen, -gwele wa laa 'Wosna -Gwele, -in 'plili we -gu. -In mni Zudasu -budu zo, Talisiyu yabhlo wa laa Solu, o mi -Lago bhuhoda, -in 'yubha o -yola.

¹² 'In -mo o 'yili 'wu, o ka nukpasu yabhlo wa laa Aniasi -yoyi plada, 'in -moo yia o sonya -gu lapali, 'in o 'ka lalolu 'yi.»

¹³ Aniasi yia we 'bigupali: «'A! Na -Kanyo, in ka 'nu nyuma duun nyee ni, nyime ni ka -na nyima tikli gbonnyu 'wluo nu -Zeluzalemu.

14 'In -seli ɔ yia da, -Lagɔbɔbɔnyaa -cian ka we se ɔ 'nyɛ, ni, nyɔma weee, -wa gbaa -na 'ɲni, ɔ kpa wa, 'in ɔ 'ka wa 'llukpe pali.»

15 Nyɔmaa -Kanyɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-In mni! Ni, in ka -bha nyɔmɛ -mɔni -sa na lubhonɔlu yabhlo nya. Nyɔma -wa 'nia Zuifɔ klaa, wa dɔdɔbɔ 'wlulapɔnya klaa, Izlaelnyɔma klaa, ɔ 'ka wa na 'ɲni -slolu.»

16 Sa ɔ 'kaa sia na 'ɲni 'gbɔ, na ɛ yia -mɔbɔ ɔ -slolua.»

17 Tɔɔn, Ananiastɔ yia mni. ɔ nyɔma wee -budu ɔ, 'in ɔ yia Sɔbɔ sɔnya -gu lapali. 'In ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Sɔbɔ, na bheli, da -in mia yida ni, Nyɔmaa -Kanyɔ -Zezu ka -mi 'klɔflali 'yloogbɔ. Mɔ tiea 'mi, -in 'ka lalolu 'yi, 'in Zuzu 'Pɔpa 'ka -mi ye.»

18 -Bha -bhlokpade, -lu yabhlo 'bhɔa Sɔbɔ 'yɔliya 'wɔ gaza -kwikwɔ 'bhisa, we yia bhli, 'in ɔ yia layiyɛ lolu bhli. ɔ -sɔa 'wɔ, 'in wa yia ɔ batizee.

19 Tɔɔn, ɔ bhia lilie, 'in 'kɔa yia ɔ 'yɔli yi.

Sɔbɔ gbaa -Lagɔgbɔ -Damasi

Sɔbɔ -yɔ -Zezuu 'bɔnɔnya ka -tu 'yɔli sanɔmɛ nya -Damasi.

20 ɔ yia -bha -bhlokpade -Zezuu gbɔbɔ gbagbɛ bhli *-Lagɔbudu ɔ. ɔ nɛɛ: «-Zezu mi -Lagɔɔ 'Yu nya.»

21 Nyɔma -wa 'nɔa ɔ wɛli, ɲwɛgaga yia wa sɔbha, 'in wa nɛɛ: «Nyɔmɛ -ɔ palɔdaa nyɔma -wa gba -Zezuu 'ɲni 'kɔiyɛ 'wɔ, mɔ 'ni ɛ mi? 'In gbɔ -gbɛ sa, ɔ 'ni ɛ wa kpa yi, 'in ɔ 'ka wa -Lagɔbɔbɔnyaa -cian kwaa?»

22 'Yɔli weee nya, Sɔbɔ gbaa -Zezuu gbɔ 'tɛtɛ nya. Da ɔ gbaa -Zezu -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ ni, Zuifɔnya mia -Damasi, -we wa 'kaa gba, we 'ni -mi.

23 'Yɔli sanɔmɛ plia, 'in Zuifɔ yia 'wɔlanɔnnɔ, wa 'ka Sɔbɔ 'bha.

24 'In Sɔbɔ yia we 'nɔ. 'Yɔli weee nya, zɔ -yɔ sabɔ, -zugba wa mi gbee plalɔdanya ɲwɛgɔda, wa 'ka ɔ 'bhaa 'gbɔ.

25 'Yɔli yabhlo nya, sabɔ, nyɔma -wa -yɔ Sɔbɔ 'sɔ mia, wa yia ɔ -ciɛɛ 'wɔ ladi. 'In wa yia ɔ 'suo -we gbelia 'gbe, we 'wɔlubi -lali, 'in wa yia ɔ we lɔbɔ lasibhli.

Sɔbɔ mi -Zeluzalɛmɔ

26 Sɔbɔ nyɔma -Zeluzalɛmɔ ni, 'in ɔ yia -Zezuu 'bɔnɔnya lɔbhobhoɛ layla. -Maa weee yia ɔ sɔsɔɛ bhli. Wa 'yabhlo 'ni we dli 'wɔdɔ ni, Sɔbɔ mi -Zezuu 'bɔnɔnyɔ nya.

27 Banabastɔ yia ɔ 'wɔbhu, 'in ɔ -yɔ ɔ 'sɔ yia tietienyaa -gbɛ mni. 'In ɔ yia wa -yla Sɔbɔ gbɔ gba. Sa Sɔbɔ -yɔ Nyɔmaa -Kanyɔ 'sɔ gbelia, 'in ɔ yia ɔ -yla gbɔ gba klaa, 'in sa Sɔbɔ gbaa -Lagɔgbɔ -Zezuu 'ɲni nya -Damasi, -zugba nyanɔ 'ni ɔ dli -mi, Banabastɔ yi 'yaa -mɔbɔ gba wa -yla.

28 -Mɔbɔ bhla, Sɔbɔ -yɔ tietienyɔ mi. ɔ mni, 'in ɔ yia wa -gbɛ -Zeluzalɛmɔ, -zugba ɔ gba -Lagɔgbɔ Nyɔmaa -Kanyɔɔ 'ɲni nya, nyanɔ 'ni ɔ dli -mi.

29 Zuifɔ -wa gbaa glɛkɔwɛli, ɔ -yɔ wa yia 'wɔgbeli, 'in wa yia wɛli 'wɔsɔsɔ. Ni, -maa mi ɔ dideda, wa 'ka ɔ 'bha.

30 -Lagɔnyɔma 'nɔa sa we, 'in wa yia Sɔbɔ Sezalegbe 'wɔ kwa. 'Bhie, wa yia ɔ yoo 'pa Talisigbe nɔkplɛ.

31 -Mɔbɔ bhla -leglizɔ -yɔ -dlɔɔ, Zudee -yɔ Galilee -yɔ Samalii -dɔdɔ weee -gu. -Zugba wa tɛmanɔ dli, 'in wa zɔ Nyɔmaa -Kanyɔ 'nɔɲwɛ. 'In Zuzu 'Pɔpa yia wa 'wɔsa, 'in wa yia 'wɔzumanɛ bhli.

Eneɛ puepuegbɔ

32 We -ka Piɛli, -mɔɔ mia dɔdɔ weee -gu 'plɔɔda -Lagɔnyɔma 'wɔtɛɛ nya. 'Yɔli yabhlo nya, 'in ɔ yia -Lagɔnyɔma -wa mia Lidaagbe nɔkplɛɛ -gbɛ mni.

33 'In ɔ yia -mɔ nyɔmɛ yabhlo wa laa Eneɛ 'yi, -zugba -mɔɔ pi -mɔɔ -bita -gu la -zɔ gbɛta, ɔ 'kukueɛ 'gbɔ.

³⁴ Piel̄i n̄ee ɔ -ylae: «Enee! -Zezu Klisi ka -m̄i pue. -In -sɔ 'wv, -in gl̄i -na -bita -na 'de nya.» -Bha -bhlokpade Enee -sɔa 'wv.

³⁵ Lidaa -nyuma weee -yɔ Salɔn -dɔdɔ -gɔ -nyuma weee 'yia ɔ -yɔ nɔda ni, 'in wa yia -Lagɔ pla.

Tabitaa sɔa 'wv tltle lv

³⁶ Ni, 'ɲwɔ yabhlo m̄i -Zopeegbe 'wv, -Zezuu 'bunɔɲwɔ ɔ mia. 'Mɔ wa laa Tabitaa, we ji -wa «lue» * gl̄ek̄iwel̄i 'wv. 'Yli weee nya, ɔ nva gbɔzɔnɔ gbɔ l̄e, 'in ɔ bea bobabhanya -yɔ.

³⁷ 'Yli yabhlo nya, 'in ɔ yia gu bhli, 'in ɔ yia tl̄i. Wa budoa ɔ 'kwie, wa yia we lapali -budu 'wlu, -mɔ komi yabhlo zɔ.

³⁸ -Zezuu 'bunɔnya -wa mia -Zopee, wa ka 'nɔ ni, Piel̄i m̄i Lidaagbe 'wv, -we mia -Zopee kwesi. Wa yia nyuma 'sɔ tie, ni, wa m̄ni ɔ laa wel̄i ni nya: «-Na zuka -wa, -in 'na -gw̄el̄i -mɔ -ni. -In yi!»

³⁹ Tɔn, Piel̄i -sɔa 'wv, 'in ɔ -yɔ wa yia m̄ni. Da ɔ n̄ynia -mɔ, 'in wa yia ɔ wee komi -we mia -budu 'wlu zɔ kwa. -Dugbar̄wni weee bea ɔ kwesi wie nya. Zɔbana -yɔ -bana -we Tabitaa nva l̄e, -zugba ɔ -ga 'yliyɔ, 'mɔ wa -slolua ɔ 'klv.

⁴⁰ Piel̄i wlelia nyuma weee -budu zɔ, ɔ kulba 'kukolu 'yli, 'in ɔ yia -Lagɔ bhuhoe. ɔ 'bhitia 'kwiee gb̄egbein, 'in ɔ n̄ee: «Tabitaa, a -sɔ 'wv!» Tabitaa -bloa 'yli, ɔ 'yia Piel̄i -yɔ, 'in ɔ yia 'wvɔɔ, ɔ yia ladi.

⁴¹ Piel̄i kpalia ɔ sɔ -yɔ, 'in ɔ yia ɔ 'wvɔbhu. ɔ laa -Lagɔnyuma -yɔ -dugbar̄wni, 'in ɔ yia ɔ wa 'kl̄vslolu, -zugba ɔ -ga 'yliyɔ.

⁴² -Zopeegbe 'wv -nyuma weee yia we 'nɔ. -Bha nyuma duun zva Nyumaa -Kanyɔ dli -gɔ.

⁴³ Piel̄i ka 'yli san̄m̄e li -mɔ -Zopee, -zelibhanyɔ yabhlo wa laa 'Simɔɔ -gb̄e.

10

Kɔlv̄n̄eɪ 'ylikak̄ie Sezalegbe 'wv

¹ -Mɔ Sezale, nɔkpasu yabhlo m̄i -mɔ, 'mɔ wa laa Kɔlv̄n̄eɪ. Wl̄m̄v̄v̄ 'slɔjaa 'wlu ta lv -slɔja gbɔ -zakpa -bhlo wa laa Italīi -nyuma, wa 'yugal̄nyɔ ɔ -mia.

² Nɔkpasu -m̄n̄i, -Lagɔ ɔ zva -bha. 'In ɔ -yɔ ɔ -budun̄wee -nyuma sɔ sɔa -Lagɔ. Zuifv̄v̄ bobabhanya duun ɔ saa 'wv. 'In ɔ bhuhhoea -Lagɔ 'k̄m̄v̄v̄.

³ 'Yli yabhlo nya, jibheza, lel̄u tan̄v̄ nya, -Lagɔɔ 'anzi yabhlo yia ɔ 'kl̄vtl̄al̄i ɔ 'yli 'wv. Kɔlv̄n̄eɪ yia we -yɔȳi vaa. 'In -m̄v̄v̄ yia ɔ -gb̄e pla. 'In we n̄ee ɔ -ylae: «Kɔlv̄n̄eɪ!»

⁴ ɔ ylaa -Lagɔɔ 'anzi ten̄yii, 'in -nyan̄gbɔ yia ɔ -kpali. ɔ n̄ee we -ylae: «Na -Kanyɔ, l̄e -lu we -ma?»

-Lagɔɔ 'anzi yia we 'biḡv̄pal̄i ɔ -ylae: «-Na -Lagɔɔ bhuhhoe wel̄i -yɔ zɔzɔn̄nya -in nva bobabhanya -yla l̄e, -Lagɔ ka we gb̄v̄ -yɔɲw̄nu. ɔ 'ni -m̄i 'wvdl̄v̄.

⁵ -In tie d̄esl̄en̄ nyuma -Zopee, nyume yabhlo m̄i -bha, 'mɔ wa laa Simɔ Piel̄i. Wa -yɔ ɔ 'ka yi.

⁶ -Zelibhanyɔ wa laa 'Simɔɔ, -ɔ ka -budu mia gumunyuu -gɔgɔ -gɔ ni, ɔ -gb̄e Piel̄i mia.»

⁷ Da -Lagɔɔ 'anzi -we -laa ɔ wel̄i m̄nia, tɔn, 'in Kɔlv̄n̄eɪ yia ɔ zɔlv̄bhon̄nya 'sɔ -yɔ ɔ 'slɔjayu yabhlo mia ɔ lubho nɔda la. Ni, ɔɔ 'slɔjayu mia, -Lagɔ -mɔɔ zɔ 'yaa -bha.

⁸ Gb̄v̄ -we 'pl̄ia, ɔ gbaa we 'biḡv̄ wa -yla weee 'bhie, ɔ yia wa tie -Zopee.

Piel̄u 'ylikak̄ie -Zopeegbe nɔkpl̄e

⁹ We zli zlia, da wa mia -slɔ 'yloogbl̄v̄, 'in wa m̄i -Zopee -yɔ ɔɔpada, -bha Piel̄i -gbl̄aa -budu 'wlu* . Midiii gb̄egbein, ɔ -gbl̄aa -mɔ, 'in ɔ 'ka -Lagɔ bhuhhoe.

* 9:36 -Dokasi. * 10:9 Wee -budu -ba -bedl̄e.

10 -Sleeɛn, ŋwɔɔ 'bhaa ɔ, ɔ 'yibha ɔ 'ka li. Da wa mia ɔ -yla lililu pida, -bha -lu yabhlo -Lago 'paa yoo yia ɔ 'yli -gv.

11 ɔ 'yia yali -yɔ ŋwe -kalida, -bha -lu yabhlo 'bhva -mɔ. Wee -lu mia, we 'wɔ sa 'naa 'kadɔ, mɔ 'bhva yali, neɛ -lu wa kpa la gwɔgwɔ -mnva 'yli, 'in we yia kwli.

12 'In numa weee -we kaa 'lali -mnva klaa, lagbizeli -numa klaa, we -yɔ zia weee mi we 'wɔ.

13 Welɪ yabhlo neɛ ɔ -ylae: «Pielɪ, -in -sɔ 'wɔ, -in 'bha, 'in -in 'ka li!»

14 Nu, Pielɪ 'palia we 'biɔ: «'Ao! -Innya! Na -Kanyɔ, -we ka gbɔ -wa, in 'nia -slɔ pɔnkanume -yɔ -na -gba li.»

15 Wee welɪ -bhlokpade -zakpa 'sɔnɔ yia gba, we neɛ: «-We -Lago tia 'wɔ 'wɔlalaɪ ni, -mi 'na 'yli we pɔnkalu 'bhisa -ni.»

16 We 'plɪ 'wɔ la -zakpa ta, 'in wee -lu yia yali lɔmnɪ.

17 Nu, -we ɔ 'yia de ɔ 'yli 'wɔ, we 'ji Pielɪ 'yibhaa ɔ 'de la, 'lee sa -mɔɔ 'ji 'ka -mia? Wee bhla ni nya, nyuma -wa Kolɔneɪ tiea, wa yia 'Simɔɔɔ -budu -yɔlayibha. Nu, -sleeɛn wa mi ɔ -buduu klolo ŋweɛ.

18 Wa laa, 'in wa yia layibha: «'Lee -budu ni ŋweɛ Simɔ Pielɪ mia yi?»

19 Pielɪ mi -slɔ -we ɔ 'yia ɔ 'yli 'wɔ, we 'ji -gv 'wlukɔn lapupalida, -bha -Lagoɔ Zuzu gbaa ɔ -ylae: «-In -tali, nyuma ta mi -na da -talida.

20 -In -sɔ 'wɔ, -in 'sibhli la. 'In -in 'na kpekeli -ni, -in -yɔ wa 'sɔ mnɪ, -amɪ tiea wa.»

21 Pielɪ 'sibhli la, 'in ɔ neɛ waa nyuma -ylae: «Nyume yabhloo da a mia -talida yi? -Amɪ -wa. -A 'nɔ -mɔ? Lee gbɔ 'wɔ a yi -nya?»

22 Wa neɛ ɔ -ylae: «Kolɔneɪ ɔ -wa Wɔmɔɔ 'slojaa gv gbuu 'yugalinyɔ ni, mɔ tiea -an. Nyume tikli -wa, 'in ɔ zɔa -Lago 'nɔŋwe. Zuifvɔ dɔdɔ -gv -nyuma weee saa ɔ zɔzɔnɔ 'di. 'Yli yabhlo nya, -Lagoɔ 'anzi yabhlo yia ɔ 'tɔlva yi. Nu, ɔ tie -mi nyuma 'wɔ. Wa la -mi, -in yi ɔ -gbe, 'in welinya -in 'kaa gba, ɔ 'ka we yukwli pɔlɔ.»

23 Tɔɔn, Pielɪ yia wa 'wɔbhu ɔ 'lakpanya nya, 'in wa yia ɔ -gbe -gv.

Zli zlia, 'in Pielɪ yia 'wɔsɔ. 'In ɔ -yɔ wa 'sɔ yia mnɪ. -Lagoɔbhelia -tɔlva -wa mia -Zopee, -maa yia wa yoo kwa.

24 We zli 'sɔnɔ zlia ni, 'in wa yia Sezalee nyini. Kolɔneɪ ka ɔ -buduŋweɛ -nyuma -yɔ ɔ jijli -talea la. Wa ka 'wluɔgbeli ɔ -budu zɔ, -zugba wa wɔ Pielɪ.

25 Da Pielɪ nyina Kolɔneɪ -buduŋweɛ, ɔ 'ka plaa yi, -bha Kolɔneɪ yia ɔ yoo -saa. 'In ɔ yia 'wɔkwli tenyii, ɔ 'ka Pielɪ fusa, -mɔɔ 'nɔŋwezɔzɔe nya.

26 'In Pielɪ yia ɔ 'wɔbhu. ɔ neɛ ɔ -ylae: «-In -sɔ 'wɔ, nu, nyume -amɪ -mi 'ya.»

27 'Bhie, ɔ yia gbada -tɔ Kolɔneɪ nya. 'In ɔ yia -budu zɔ pla. Pielɪ yia nyumaa -zlo -yɔyi 'wluɔgbelida.

28 ɔ neɛ wa -ylae: «A -yi we 'ji nu, we se 'ni Zuifvɔ -yla -mi, ɔ -yɔ ɔ -nia -Lago -yi 'ka ladi. 'In ɔ 'ni we se -ka, ɔ 'ka -mɔɔ -budu zɔ pla. -Lago ka 'mi we 'kɔslɔlɔ nu, in 'na yali nyume yabhlogbɔɔ pɔnkanyɔ -yɔ titinanyɔ 'bhisa -ni.

29 We 'deɛ 'gbɔ, da a laa 'mi, 'in in yia yi, 'in in 'nia -gla zɔ. -We ka 'gbɔ a yia 'mi la, in 'yibha in 'ka we 'nɔ.»

30 Kolɔneɪ yia we 'biɔpali: «We 'yli -mnva ni, wee lelɪ -bhlokpade nya, 'yɔgbagbɔ lelɪ tanɔ nya, in mi -Lago bhuhhoeda na 'deɛ -gbe. -Bha -bhlokpade nyume yabhlo kaa libana 'wɔ tɔlia 'mi 'klɔ.

31 'In ɔ neɛ 'mi -ylae: «Kolɔneɪ, -Lago ka -na -Lagoɔ bhuhhoe welɪ -yɔŋwɔnu. ɔ 'ni zɔzɔnɔ -we -in nva bobabhanya -yla le 'wɔdɔlɔ.

32 -In tie nyuma -Zopee, Simɔ Pielɪ -gbe wa -yɔ ɔ 'ka yi. -Zelibhanyɔ wa laa 'Simɔɔ, ɔ ka -budu mia gumunyu -gɔgɔ -gv ni, ɔ -gbe Pielɪ mia.»

33 -Bha -bhlokpade in tiea nyuma, wa mni -mi 'bu, 'in -in yia yiyigbu -yogwnu. -A 'de weee mi -sleen -seli -Lago 'yu, -a 'ka -we Nyumaa -Kanyo zwa -mi njwee yukwli polu.»

Piel gbaa Kolvneu -budunwee

34 Toun, Piel 'bhua weli 'wu, 'in o nee: «-sleen, in ka we 'jyibheli gbuzonu sa nu, -Lago'g gbuzi nyuma 'wu.

35 Nu, weli -gnu -bhlo -bhlo 'wu, nyime -o zwa -Lago 'nonye, 'in o nua gbu tiklu le, mo nania -Lago dudu.

36 -Lago ka o weli Izlaelinyima yoo 'pa. Nu, weli -zonu -wa. 'In -Zezu Klisu 'gbu, -a 'ka 'wotvte -dlu 'yi -Lago -gbe. Jo -Zezu -wa nyuma weee -Kanyo.

37 Bhla -we nya 'Zan *-Batisi gbaa nyuma -yla: «A yi, in 'ka an batizee», we bhla wee weli -mni dia gwe Galilee. 'In, -muv 'bigv, -we nua le Zudee -dudu -gu da weee, amaa 'de -yi we 'ji.

38 Sa -Lago njwaa Nazaletiyu -Zezu Zuzu 'Popa 'tite nya, a -yi we 'ji. Sa -Zezu 'plia dudu weee -gu gbuzonu lenve nya, 'in sa o jipea nyuma weee -wa *Kuzu mia 'klyie 'wopalida, a -yi 'ya -muv 'ji. -We ka gbu -wa, -Lago -yo o 'so mi.

39 «-We weee o nua le Zuifv dudu -gu -yo -Zeluzalemv, -amia mi we dayinya nya. Wa ka 'ya o 'bha o *su -gu lakulve nya.

40 'In 'yl 'so we taa zl, -Lago yia o 'wobhu titlunya lv. 'In o yia we lenv, o 'ka -amia o tietinya 'kvtlali.

41 We 'ni nyuma weee 'yi o, -amia -Lago -saa -bha 'cin o gbuv dayinya nya, -amia -wa. Da -Lago 'bhua o 'wu titlunya lv, -amia -yo o lia, 'in -a -yo o yia 'ma.

42 -Zezu nee -ain -yla, -a gba -Lagobu nyuma -yla, 'in -a gba nu, 'mo -Lago palia la, o 'ka titlunya -yo 'yliyoganyaa -yogbu 'wobhu.

43 -Lagobuv -falpanya weee ka o gbuv dayigbu gba. Wa nee: «Nyime -o -ka -Zezu dl -gu zv, 'in -Lago tia -mo -yogbu 'wu, -Zezuu 'jnu 'titee 'gbu.» »

Nyuma -wa 'nia Zuifv, Zuzu 'Popa ka wa -gv lasibhli

44 Bhla -we nya Piel mia gbada, -wa mia o weli yukwli polvda, 'in Zuzu 'Popa yia wa -gv lasibhli.

45 Zuifv -Lagonyuma -wa -yo Piel 'so nua, -maa 'yia we -yo nu, -Lago ka -wa 'nia Zuifv Zuzu 'Popa -gu lamneni, 'in njwegaga yia wa subha.

46 'In -Lagonyuma yia waa nyuma njwee weli -putunya 'nu, -zugba wa mnui -Lago 'jmi kadu.

47 'In Piel nee: «Nyuma Zuzu 'Popa 'sibhli -gu la -an 'bhisa, -a mneni -a 'ka gba wa 'na batizeli wa 'nyu nya -nu?»

48 'In Piel nee, wa batizee wa -Zezu Klisu 'jmi nya. 'In wa 'de weee nee Piel -yla, o -yo wa 'so -tu 'yl sanime nya.

11

*Polv saa 'bigv di -Zeluzalemv leglizi -yla

1 -Zezuu tietinya -yo -Lagobhelia -wa mia Zudee -dudu -gu ka 'nu nu, nyuma -wa 'nia Zuifv, wa ka -Lagobu -yogwnu.

2 Da Piel yia lv -Zeluzalemv, -Lagonyuma -wa mia Zuifv nya, 'in -maa yia o tv dlu.

3 Wa nee: «-In ka nyuma 'nia kni 'wu mu -gbe pla* , 'in -in -yo wa 'so yia li!»

4 -Bha Piel gbaa wa -yla, -we 'pia -bhlo -bhlo, we bhili we gwedida, o nee wa -yla:

* 11:3 Glekweli nee «knplanya».

5 «'Yli yabhlo nya, in mi -Zopeegbe 'wv, da in mia -Lagv bhuhhoeda, 'in -lu yabhlo -Lagv 'paa yoo yia na 'yli -gv yi. Wee 'yli 'wv, in 'yia -lu yabhlo -yv, -zugba we sibhli la na gbegben. Wee -lu 'wv sa 'naa 'kadv. We mi lakpada we gwigwi -mnva 'yli, -zugba we bhv yali, 'in we yia 'mi kwesi nyini.

6 In ylaa we nukple tenyii, 'in in yia numa kaa 'lali -mnva klaa, -fliinuma klaa, lagbizeli -numa klaa, 'zianya klaa -yvy.

7 Tavn, 'in in yia weli yabhlo 'nv, we nee 'mi -yia: <Piel, -in -sv 'wv, -in 'bha, 'in -in 'ka li!>

8 «'In in nee: <'Ao, na -Kanyv, -innya! In -ka bhva 'wv, pvunkalu -yv -na -gba 'ni -sv na nvwee pla.>

9 «'In we 'sonv nya, wee weli yia yali 'bhv, 'in we nee 'mi -yia: <-We -Lagv tia 'wv 'wlalaa ni, -mi 'na 'yli we pvunkalu 'bhisa -ni.>

10 We nv 'sa -zakpa ta. 'Bhie, we 'de weee yia yali lvmni.

11 «We bhla tavn, nyuma ta -wa 'bhva Sezalee, -wa wa tiea 'mi 'wv, -budu -we nvwee in mia, 'in wa yia -bha nyini.

12 -Lagv Zuvu nee 'mi -yia: <-In 'na gbizili nyuma 'wv -ni, -in -yv wa 'sv mni.> -Amiaa -Lagv bhelia gbelibhlo -wa -yv 'mi 'sv yia da -seli ni, ma kwaa 'mi yoo Sezalee. 'In -a 'de weee yia Kvbnevi -budu zv pla.

13 -We yia Kvbnevi ni, v yia we gba -ain -yia. Sa v 'yia v -budu zv -Lagv 'anzu 'yligbeda, 'in -mvv yia v -yia gba: <-In tie nyuma -Zopee, nyume wa laa Simv Piel, wa -yv v 'sv 'ka yi.

14 Sa -in 'kaa nv, 'in -in -yv -na -budu nvwee -nyuma 'kaa gv 'wv bhv, v 'ka -mi -yia we gba.>

15 «Da in bhli va -yia gv -gbagbe, 'in Zuvu 'Pupa yia wa -gv lasibhli. Sa we 'sibhli -amia -gv la we gwedilida, 'sa.

16 Tavn, Nyumaa -Kanyv weli v gbaa zlume, 'in we yia 'mi dlu lasibhli: < *Zaan ka batizee 'nyu nya, ni, -Lagv 'ka ain batizee Zuvu 'Pupa nya.>

17 Zli -a nvnuva Nyumaa -Kanyv -Zezu Klisi gv -yv, 'in -Lagv yia v Zuvu 'Pupa -ain 'nye. 'Sa -Lagv 'nye 'yaa wamiv v Zuvu 'Pupa. Nyv -amiv mia, 'in in 'ka gba -we -Lagv 'kaa lenv, v 'na nvuv we le -nia?>

18 -Lagv nyuma 'nva welynva -mni, 'in we yia wa dli zobeli -dlv. Wa -mniua -Lagv 'ni, 'in wa nee: «Gbvzv -wa, nyuma -wa 'nia Zuifv, -Lagv ka se wa 'nye, wa 'ka wa dli 'bhiti, 'in wa 'ka 'yliyvgagie -zvuv 'yi.»

Antiovv -Lagv nyuma

19 Etienv tihie 'bigv, 'in wa yia -Lagv nyuma 'klyie 'wv palie bhli. 'In -maa yia lamneni da weee. Tolva mni Fenisi, Siplv -yv Antiovv. 'In wa -ka -Lagv gv gbaa mni, Zuifv 'dekvva -yia wa gbaa we.

20 -Mvv bhla, Siplv -yv Silenv -Lagv nyuma tolva ka Antiovv yi, -zugba wa gba Nyumaa -Kanyv -Zezu gvzv gv, nyuma -wa 'nia Zuifv -yia.

21 -Lagv 'tite -yv wa 'sv mu 'gv, nyuma duun yia wa weli -gv lanvwnunu. 'In wa yia wa 'de -Lagv yoo 'nye.

22 -Zeluzalemvv *legliziv 'nva gvnyua -mni, tavn, wa yia Banabasiv tie Antiovv.

23 Da v nyina -mv, sa -Lagv nva -Lagv nyuma 'nanv 'wv, v 'yia we -yv, v yia we 'mna li. 'In v yia wa 'de weee 'kvayli 'pa, ni, wa -tv -Lagv 'wv dli weee nya tiklu.

24 Banabasiv mi nyume -zvuv nya, Zuvu 'Pupa ka v ye, 'in v kaa dli. 'In we 'gv nyumaa -zlo yi 'yaa -maa 'de -Lagv yoo 'nye.

25 -Mvv 'bigv, Banabasiv yia Solvv datahva mni Talisv.

26 Da v 'yia v, 'in v -yv v 'sv yia Antiovv yi. Wa 'de 'sv li -bha -zv -bhlo waa -Lagv nyumaa -gbe, -zugba wa slolu nyumaa -zlo dli -zv gv. Ni, Antiovgbe 'wv wa laa -Zezu 'bunvnyva Kletien tiatia.

27 We bhla, -Lagɔgbu -falɔpanya tɔba 'bhɔa -Zeluzalem, 'in wa yia Antioɔyi.

28 Wa 'yabhlo wa laa Agabus -sɔa 'wu -Lagɔ Zuzu nya, ɔ nɛɛ, ηwɔ 'kadu yia dayli yia dudu weee -gv. 'In wee ηwɔ yia yi bhla -we nya Klodu mia nyɔmaa 'wlulapilinyɔ 'kadu nya.

29 'In, -Zezuu 'binɔnya yia gbɔ pupali nu, ɔ -ka -mɪ -we ɔ -ka 'yi, ɔ wla we, wa 'ka we yoo 'pa, -Lagɔnyɔmia Zudeee dudu -gv wa 'wosalu nya.

30 'Sa waa -Zezuu 'binɔnya nua we. -We wa 'yia, 'in wa yia we Banabasɪ -yɔ Sɔlu yoo 'nyɛ, 'in -maa yia we leglizɪ nyɔmia kpasɪ kwa Zudee.

12

*Wa 'bhaa *Zake, 'in wa yia Pielɪ -kasɔ 'wɔpa*

1 We bhla, nyɔmaa 'wlulapilinyɔ Ewloɔdu bhliɔ leglizɪ nyɔmia tɔba 'khiye 'wɔpaliɛ.

2 'In ɔ yia Zaaan bheli *'Zake 'bha tɔgɔgble nya.

3 'In da ɔ 'yia we -yɔ nu, we nanɪ Zuifu dudu, 'in ɔ yi 'yaa Pielɪ kpa, *'Floo -we 'na gɔɔ -yɔ -kaa 'fetu bhla.

4 Ewloɔdu kpaɔ Pielɪ, 'in ɔ yia ɔ -kasɔ 'wɔpa. 'In ɔ nɛɛ 'sloja -mɔvɔaa -zakpa -mɔvɔ -yla, -maa -ku ɔ ηwɛ. ɔ 'yibha ɔ 'ka ɔ -yɔgbɔ 'wɔbhɔ nyɔmia 'yu, *'Wɔzitiyɪlu 'fetu bhia zli.

5 'Sloja mɪ Pielɪ ηwekɔda -kasɔbudu zɔ, 'in leglizɪ yia -Lagɔ bhuhhoeda -tu tikli ɔ 'gbɔ.

-Lagɔ 'anzɪ -saa Pielɪ -kasɔbudu zɔ

6 Yɪ -we nya Ewloɔdu 'kaa Pielɪ -yɔgbɔ 'wɔbhɔ, we sabɔ, -zugba Pielɪ mɪ 'yɪlaa 'wɔ 'sloja 'sɔ nyidi. ɔ mɪ netellukpe 'sɔ 'wɔ gbɔanda, -zugba -kasɔbuduu ηwekɔnya 'yɪgbe -kasɔbudu ηwɛɛ.

7 -Bha -bhlokpadɛ Jejitapɛɛ 'anzɪ 'tlaha -bha -kasɔbudu zɔ, 'in zli yia -mɔ slo. ɔ zia Pielɪ beta yabhlo kwɛ, ɔ ganɔa ɔ, 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylɛ: «-In -sɔ 'wɔ slɔ!» Tɔɔn, netellukpenya yia Pielɪ sɔ 'wɔbhɔ, 'in we yia laslo.

8 'In -Lagɔ 'anzɪ nɛɛ ɔ -ylɛ: «-In jɪ -na -jlaa, -in -pla -na -sakwla 'bhɔ 'wɔ, -in -gba we 'llukpe!» Pielɪ yia we 'nɔɔηwe zɔ. 'In -Lagɔ 'anzɪ yia we -gudɪ ɔ -ylɛ: «-In -pla -na -bana 'wɔ, 'in -in yi 'mɪ 'bɪ.»

9 Pielɪ mɪ -Lagɔ 'anzɪ 'bɪ, 'in ɔ yia -kasɔbudu zɔ 'tla. -We -Lagɔ 'anzɪ mia lenɔda, ɔmɔ dli we 'nɪ gbɔzɔnɔ, 'yɪlaa -ylada ɔ mia.

10 Wa zia -kasɔbuduu ηwekɔnyaa tianɔ -yɔ 'sɔnɔ -gv, 'in netɛ -klolo -we -gaha 'gbe, 'in wa yia we -yɔ nyɪ. Wee klolo -kalia we 'dɛ nya wa 'yu, 'in wa yia 'tla. Wa kwaa yoo yabhlo -sɛ, tɔɔn, 'in -Lagɔ 'anzɪ yia Pielɪ kwesi 'bhɔ.

11 Tɔɔn, -we 'plia Pielɪ yibhelia we 'ji, 'in ɔ nɛɛ ɔ dli zɔɛ: «-Sɛɛn na yi we -yɔ nu, gbɔzɔnɔ -wa: Jejitapɛɛ ka ɔ 'anzɪ tie, 'in ɔ yia 'mɪ Ewloɔdu 'tite kwɛɛ -sa. Gbɔnyuu Zuifu pupalia na 'gbɔ, 'in ɔ yi 'yaa 'mɪ -mɔvɔ zɔ -sa.»

12 Da Pielɪ 'nua wee gbɔ 'wɔla, 'in ɔ yia Zaan wa laa Maliku 'nyaa Maliii -budunwɛɛ mɪ. Da -Lagɔnyɔmia duun gbɛlia 'wlu, -zugba wa bhuhhoe -Lagɔ ɔ 'gbɔ.

13 Pielɪ bhliɔ -buduu klolo, luhhonɔηwɔnɔ wa laa Wloɔdu, 'in -mɔɔ yia -bha -talia yi.

14 ɔ yibhelia Pielɪ weli, ɔ mɪ 'mɔna lidaa 'gbɔ, ɔ 'nɪ -budu -kali. 'In ɔ -yɔ gwagwie yia gbaa mɪ nyɔmia tɔba -ylɛ: «Pielɪ mɪ -budunwɛɛ!»

15 Wa nɛɛ ɔ -ylɛ: «-Sabhe bhaa aun yi?» 'In ɔ nɛɛ wa -yla: «Gbɔzɔnɔ -wa!» Tɔɔn, 'in wa nɛɛ: «-Zugba ɔ zuzu -wa!»

16 -Mɔvɔ bhla, -zugba Pielɪ bhliɔ klolo -bhloo 'dɛ. Da wa -kalia -bha, wa 'yia ɔ -yɔ, 'in ηwegaga yia wa subha.

17 'In Pieli yia wa -yla so 'pa, a 'mu nwe. 'In sa Jejitape wlelia o -kaslobudu zo, 'in o yia we 'bigu gba wa -yla. 'In o nee 'ya wa -ylae: «A gba we 'Zake -yo -Lagobhelia toba -yla.» 'Bhie, o 'taa, 'in o yia da -putu mni.

18 Da zli zlia, 'in 'sloja yia gbugblolu, -zugba wa yibhahia yibhahia lae, lee -lu yli Pielia.

19 Ewlođu nee wa -tali o da. Wa -talia o da, wa 'ni o 'yi. 'In Ewlođu yia waa -buduu nweku -sloja layibha, 'in o nee wa 'bha wa.

-Muu 'bigu, o 'bhua Zudee, 'in o yia Sezalee ladia mni bhla -selee -nu nya.

Ewlođu ka tli

20 Tili -yo Sidooñ -nyumaa lililu mia, Ewlođu dudu -gu we bhua. -Muu bhla, Ewlođu ka wa -yo 'ce 'pali. Wa bhlia weli -bhlo, 'in wa yia o komii nwekonyo Blasitusi o 'wokulu. 'In wa nee Ewlođu -ylae: «'Wototue -doo -tu -ain nyidi.»

21 'In Ewlođu yia wa -yla 'yli zo. Wee 'yli nynia, o yia o 'nnumu -bana 'wopla, 'in o yia o gbuwobhukpe 'wo ladi. 'Bhie, o yia wa -yla gbu lapali -zejila 'wu.

22 'In nyuma yia 'wokpi: «-Lago yabhlo mia de gbada, -moo 'ni nyume!»

23 Wee bhla -bhloo 'de nya, Jejitapee 'anzi yia Ewlođu bhuti, o 'ni -Lagoo 'nmu -mnuu 'gbu. 'In -mna yia o li, 'in o yia tli.

24 We bhla, -zugba -Lagoweli -yo -gubwlaylimanie mni, 'in nyuma nye wa 'de -Lago yoo.

25 Da Banabasi -yo Solu bhia wa lubho, 'in wa yia -Zeluzalemu lobhiti. Wa yia 'Zan Maliki 'wobhu, 'in wa -yo o 'so yia mni.

13

Zuzu 'Pupa tiea Banabasi -yo Solu

1 Antioosu leglizi 'wu, -Lagogbuu -falipanya -yo nyumaa gboslolunya mia -bha. Wa nni ni: Banabasi, 'Simeoo wa laa nyume -ylukpa, Silenyu Lusiusu, nyumaa 'wlulapinyo Ewlođu Antipasii jilli -tale Manae -yo Solu.

2 'Yi yabhloo zli, da wa mia -Lago bhuhhoeda, -zugba wa pla 'sun, Zuzu 'Pupa nee wa -ylae: «A -sa -bha Banabasi -yo Solu wa 'de saa, lubho -we ka 'gbu in yia wa la, wa 'ka we nu.»

3 Wa yia 'sun -plada -yo -Lago -bhuhhoeda -tu. -Muu 'bigu, 'in wa yia Banabasi -yo Solu so 'wluo lapali, 'bhie, wa yia wa 'yitide, 'in wa yia mni.

4 Zuzu 'Pupa tiea Banabasi -yo Solu, 'in wa yia Selusii mni, -bha wa 'bhua 'glu 'wu. 'In 'nyunyidudu wa laa Siplu, wa yia -mo mni.

5 Da wa nynia Salaminu, 'in wa yia -Lagogbuu gbagbie bhli Zuifuu -Lagobudunya zo. 'Zan Maliki -yo wa 'so mi, -zugba o sa wa 'wu.

6 Wa -dia 'nyunyidudu 'wu, 'in wa yia Pafosogbe nukple nyini. -Mo wa -yo -dlabhia -lenonyo yabhlo wa laa Baali -Zezu gbelia. Zuifu, -o laa o 'de -Lagogbuu -falipanyo, mo -wa.

7 'Nyunyidudu 'wlulapinyo Selijiusu Polusu -gbe o -dila la, 'ylimnanyo mo. Oo dudu 'wlulapinyo laa Banabasi -yo Solu, o 'yibha o 'ka -Lagoweli 'nuu 'gbu.

8 Nu, -dlabhia -lenonyo wa laa gletiweli 'wu Elimasi, -moo 'ni 'yibha, 'nyunyidudu 'wlulapinyo nnumu -Lagogbu -yo, we 'gbu o yia Banabasi -yo Solu tu dil.

9 Zuzu 'Pupa yea Solu wa la 'yaa *Polu, o ylaa oo Elimasi 'yliya 'wo tenyii, 'in o nee o -ylae:

10 «-Dawli bhabha -yo 'nyii -kanyo, 'Kuzuu 'yu, -o -wa gbuzanu weee tonyume! -In 'na -Lagoo lenogbuu da 'wolasalie 'yigbelia yii?

11 -Sleen -in pu yukwli: Jejitape yia -mi bhitia, -in 'ka 'lo. 'In -in 'na 'ka 'ylo -yoyi bhla yabhlo nya.»

-Bha -bhlokpade, Elimasi 'laa, 'in o yia nikipise 'wo -tu, -zugba o bhuhhuli so la, nyume o 'kaa o so lakpaa datahe nya.

12 Da 'nyunyididudu 'wlulapilnyo 'yia -we 'pha -yo, 'in o yia -Lago -plagbu -yogwuu. 'In -Lagobu wa mia -sloluda, we yia o dli kwezi bhabha.

Pɔlv-yo Banabasɔ 'sɔ mnɔa Antiovs Pisdii -dɔdv -gv

13 Pafosugbe 'wo, Pɔlv -yo o nonanya -bhoo 'glv 'wo, 'in wa yia Pelizigbe nukple mni, Panfilii -dɔdv -gv. -Bha 'Zan Maliki 'bhva wa 'bi, 'in o yia -Zeluzalemv lvmni.

14 -Muv 'bigv, wa 'bhva Pelizi, 'in wa yia Antiovs mni Pisdii -dɔdv -gv, bhv -gv. Zuifv *Nyapeyli nya, 'in wa yia -Lagobudu zo pla, 'in wa yia ladi.

15 Da wa bhia tite -yo -Lagobuv -falpanyaa 'sebhe zeluzele, 'bhie, -Lagobuduu -cian nee Pɔlv -yo Banabasɔ -yla: «Bhelian, we -ka gbv a 'ka gba, 'in a 'ka nyumaa dli latemani, a mneni a 'ka we gba!»

16 Pɔlv -sɔa 'wo, o 'paa sɔ, 'in o nee: «Izlaelɔ nyuma, amia bubɔa -Lago, a pɔlv 'mɔ yukwli!

17 Izlaelnyumaa -Lago -sa -bha -amɔaa dukpasɔ, 'in o yia wa zumanɔ da laga 'wo Eziputu -dɔdv -gv. 'Bhie, o yia wa Eziputu -sa o 'tite nya.

18 'In o yia wa zv dɔdv beblee -gv, we mneni we 'ka -zuv glv 'sɔ nwee nyini.

19 'In o yia zv gbesɔ lasa Kanaa -dɔdv -gv. 'In o yia -maa dɔdv o nyuma 'wɔladlili, 'in we yia -maanv -ze.

20 -Muv li -zuv 'wlu sɔ -zuv glv 'sɔ 'ya kugbua (450).

«'Bhie, o yia -amɔaa dukpasɔ gbuvobhunya 'nyeda -tu tkli, 'in we yia -Lagobuv -falpanyo Samuelu bhla yli.

21 «-Muv 'bigv, -amɔaa dukpasɔ yia -Lago wa 'wlulapilnyo -zlali. 'In -Lago yia wa Kisɔ 'yu Saulv 'nye, Bezamee zwaylinyume nya. -Mɔo pɔli wa 'wlu la -zuv glv 'sɔ.

22 -Muv 'bigv, -Lago -saa Sɔlv kwnee, 'in o yia -Davidi o 'bigvpati. 'In -Lago nee -Davidu daae: «In ka -Zeseee 'yu -Davidi 'yi na dli da -nyume nya. -We weee in 'yibhaa, le o yia we na.»

23 «-Davidu zwaylinyume yabhlo -wa -Zezu, 'mɔ -Lago -saa -bha *Izlaelɔ Gbuvosanyo nya. Sa o gbaa zlume we 'sa.

24 -Zezuu yiyie 'yu, Zaan yia Izlaelnyuma weee la. O nee wa -yla: «A 'bhiti amɔaa dli, 'in wa 'ka an batizee.»

25 Da Zaan mia o lubhoo 'wlu 'bhada, 'in o nee: «Amɔaa dli, nyoo in -mia? -Lago -Bhasanyo, o a mia wɔda we 'ni -amɔ. A -tali, yia o yia 'mɔ lɔv, 'in, in 'ni we 'klv -ka in 'ka o -sakwlaa 'llukpe -blo.»

26 «Na bhelia, amia Ablaamuv zwaylinyuma, 'in amia mia -seli -Lago bubuee 'gbv, -a 'de weee -yla -Lago 'paa nyumaa gbuvosaweli -mni yoo.

27 Ni, -Zeluzalemv -nyuma -yo wa 'yugalnya 'ni -Zezu yibheli *nyumaa Gbuvosanyo nya. 'In -Lagobuv -falpanyaa weli -we wa zeha Zuifv Nyapeyli weee nya, wa 'ni -muv 'wolano. 'In wa yia we lenue gbalɔ -Zezuu 'bhabhie nya.

28 'In weli -we -gv wa 'kaa o 'bha wa 'ni we 'yi. 'In wa nee Pilati -yla, -mɔo 'bha o.

29 -We -Lagosebhe gbaa -Zezuu daa, wa bhia we lenue, wa -saa o *su -gv, 'in wa yia o gbawla 'wo ladi.

30 'In -Lago yia o 'wobhu thitinya glaa.

31 'In nyuma -wa -yo -Zezu 'sɔ 'bhva Galilee -dɔdv -gv, 'in wa yia -Zeluzalemv mni, o ka o 'de -maa 'klvslolu 'yli duun nya. -Maa mia -sleen o gbudaginya, -zugba wa -yo o gbv -gbagbe mni Izlaelnyuma -yla.

32 «'In gbuvonv -we -Lago gbaa zlume -amɔaa dukpasɔ -yla, 'mɔ -a yia ain -yla gbaa.

33 -Amia, wa 'yuoyua -yla -Lagɔ nva -sleɛn we le, -Zezuu 'wɔbhuhue nya tɪtlɪnya glaa. We mɪ cɛlɪda Lɔvɛbheɛ lɔvɔ 'sɔnɔ 'wɔɛ:

<-Mɪ -wa na yu,
'in we 'bhɔ -zɛɛn 'wɔ,
-amɪ -wa -na dɪdɛ.>

34 -Lagɔ ka zɪmɛ we gba. Nu, -Zezu ɔ yia 'wɔbhua tɪtlɪnya glaa, 'in ɔ 'na 'ka 'masleɛn tɪ. 'In ɔ nɛɛ weɛ gbɔ -mɪnɪ daɛ:

<-Mɔwɔlɔ -zɔnɔnya in gbaa in 'ka -Davidɪ 'nye,
'mɔ na yia aɪn 'nyeɛ.>

35 We 'gbɔ, we mɪ 'ya cɛlɪda Lɔvɛbheɛ da yabhloɛ:

<-In 'na 'ka -na -mɔwɔlɔyɔ 'yitide
ɔ 'ka 'bhɔka 'wɔ zɛnɪ.>

36 Da nyɛmaa 'wlɔlapɪlɔyɔ -Davidɪ -gaa 'yɪlɔyɔ, sa -Lagɔ 'yɪbhɛaa, 'in ɔ yi 'saa ɔ lubho nɔ. ɔ tɪa, wa 'bhɪlua ɔ, ɔ dɔkpasɪ kwesi, 'in ɔ yia zɛn.

37 <-Zezu 'nɪ glu zɛnɪ, -Lagɔ ka ɔ 'wɔbhɔ tɪtlɪnya glaa.

38 Amia, bhelia, -a nɛɛ aɪn -ylaɛ: -Zezuu 'gbɔ -Lagɔ tɪa nyɛmaa -yɔgbɔ 'wɔ.

39 Nu, nyɔɔɔ nyɔɔ -ka -Zezuu gbɔ -yɔɪwɔnɔ, ɔ 'gbɔ -na gbɔnyuuu 'gba bhɔa -mɪ 'wɪ. Moizɪ tɪtɛ 'nɪ mneni we 'ka we aɪn 'wɪ -sa.

40 A zɔ amɪaa 'dɛ 'yɪlɔyɔ, gbɔ -we -Lagɔgbɔ -falɪpanya gbaa, we yi aɪn yɪ.

41 -Lagɔ nɛɛ:

<A -talɪ gbɔyɔ 'yɪlɪlatɪlɪnya,
ɪwɛgaga sɔbhɔ aɪn,
'in a 'bhɔ la.

Nu, gwɛdɪgbɔ na yia lɛnɔa amɪaa bhɪa.

Wa -ka we 'dɪ aɪn -salɪ,
a 'na 'ka we la gbɔzɔnɔ. »

42 Da Pɔlv -yɔ Banabasɪ mɪa -Lagɔbudu zɔ 'tlada, 'in wa nɛɛ wa -ylaɛ: «Amia -a bhuhɔe, Zuɪfɔv Nyapɛylɪ -putu -ka nyɪnɪ, a yi a 'ka weɛ gbɔ -bhloɔ 'dɛ gba -aɪn -yla!»

43 Wa bhɪa 'wɪlɔgbɛlɪ, Zuɪfɔv -zlo -yɔ nyɛmaa -putu -wa bɔbɔa Zuɪfɔv -Lagɔ, 'in wa yia Pɔlv -yɔ Banabasɪ yoo kwa. Pɔlv -yɔ Banabasɪ mɪ wa -yla gbɔ -gbada, -zugba wa tɛmanɪ wa dɪ la nu, wa 'na 'tidɛlɪ -Lagɔɔ 'nanɪ 'yi -nɪ.

Pɔlv -yɔ Banabasɪ gbaa gbɔ nyɛmaa -wa 'nɪa Zuɪfɔv -yla

44 Zuɪfɔv Nyapɛylɪ -putu nyɪnɪ, -wa yia -Lagɔwɛlɪ yukwɪ pɔlvɔa, we -tɔ 'wɔ -sɛ, wa 'ka weɛ 'gbee nɔkplɔ -nyɛmaa ɪwɛɛ nyɪnɪ.

45 Zuɪfɔv 'yia nyɛmaa -zlo -manɪ -yɔ, 'in zɛnyɪdɪ yia wa 'wɔbhɔ. 'In -we Pɔlv mɪa gbada, wa bhɪtɪa we saputu sa, -zugba wa wɛlɪ ɔ.

46 Pɔlv -yɔ Banabasɪ nɛɛ wa -yla dɪlɪ 'tɪtɛ nyɛɛ: «We mɪ nu, amɪa Zuɪfɔv -yla wa 'ka yaa -Lagɔgbɔ gba tɪa. 'In a mɪ we kwɛɛ -sada, 'in a nɛɛ amɪaa 'dɛ nya nu, 'yɪlɔyɔgagɛ -we 'nɪa bhɪlɔluda -ka, a 'nɪ we 'yɪyɛ 'klɔ -kaa 'gbɔ, nyɛmaa -wa 'nɪa Zuɪfɔv, wa gbɛgbɛɪn -a yia mɪnɪ!

47 <-We Jɛjɪtapɛ gbaa -aɪn -yla, mɔ nɪ:

<In ka -mɪ 'yɪlɪgbɛlɪ,
dɔdɔgbɔ -nyɛmaa weɛ zɪ nyɛ.
'In, -ɪn 'ka nyɛmaa gbɔwɔsa wɛlɪ gba dɔdɔv da weɛ.> »

48 Da nyɛmaa -wa 'nɪa Zuɪfɔv 'nɔa wɛlɪnya -mɪnɪ, 'in wa yia 'mona li, wa yia -Lagɔɔ 'ɪnɪ -mɪnɪ ɔ wɛlɪ -zɔnɔv 'gbɔ. 'In -wa -Lagɔ -saa -bha 'cun, wa 'ka 'yɪlɔyɔgagɛ -we 'nɪa bhɪlɔluda -ka 'yɪ, 'maa yia -Lagɔ dɪ -gu zɔ.

49 'In Nyɛmaa -Kanyɔɔ wɛlɪ yia weɛ dɔdɔ weɛ -gu lamnenɪ.

50 Zuɪfɔv 'paa 'ɪnɪmɪnɪ -ɪwɔnɪ -wa zɔa -Lagɔ -bha -yɔ 'gbee nyɛmaa 'kadu dɪ yalɪ nu, wa palɪ Pɔlv -yɔ Banabasɪ 'klɪyɛ 'wɔ. 'In wa yia -maa vu wa dɔdɔ -gu.

51 Da Pɔlv -yɔ Banabasɩ 'kaa wee 'gbe nokple 'bhu, 'in -maa yia -maa bhu -yɔ *-bhuhui gbɔtɔ wa 'gbu. 'Bhie, wa yia Ikoniumu mni.

52 'In 'muna -yɔ Zuzu 'Pɔpa yia -Zezuu 'binɔnya ye -mɔ Antioso -dɔdɔ -gbu.

14

Pɔlv -yɔ Banabasɩ mi Ikoniumu

1 Da Pɔlv -yɔ Banabasɩ nynthia Ikoniumu, 'in wa yi 'yaa -mɛmɛ Zuifuɔ -Lagɔbudu zɔ pla. Wa gbaa -mɔ -Lagɔgbu sa kpɛɛn kpɛɛn, Zuifuɔ duun -yɔ -wa 'nia Zuifuɔ, -maa yia -Lagɔ pla.

2 Zuifuɔ -wa 'nia -Lagɔgbu -yɔɲwmu, -maa 'bhua nyima -tɔba -wa 'nia Zuifuɔ dli 'wɔ, 'in wa 'ka -Lagɔbhelia -yla gbɔnyuu lɛnɔ.

3 'In Pɔlv -yɔ Banabasɩ yia -mɔbɔ bhla Ikoniumu -tu -daan, -zugba wa gba -Lagɔgbu, nyanɔ yabhlogbɔɔ 'ni wa 'wɔ -mi. 'In -Lagɔ yia wa se 'nyɛ, wa 'ka gwɛdigbɔnya -yɔ gbɔ 'kadɩ lɛnɔ. Wa gbaa ɔ 'nanu -gu gbɔ, 'in -Lagɔ yia we -slolu nu, wa wɛli mi gbuzɔnɔ nya.

4 'In wee 'gbee nokpla -nyima yia 'wɔdɩ 'sɔ: tɔba -zɛa Zuifuɔ -nɔ, 'in tɔba yia -Zezuu tietienyaa -nɔ -zɛ.

5 Zuifuɔ -yɔ -wa 'nia Zuifuɔ, we -yɔ wa 'yugalɩnya pɔpala gbɔ, wa 'ka Pɔlv -yɔ Banabasɩ 'kɩyie 'wɔpa, 'in wa 'ka wa gbɔkɔ 'wɔbha.

6 Da waa nyima 'sɔ 'nɔa gbɔ -mni, 'in wa yia -flii -bho. 'In wa yia Likaoni -dɔdɔbɔ 'gbenya wa laa Lisitli -yɔ Delibu mni, we -yɔ we kwesi -gbenya 'wɔ.

7 'In wa yi 'yaa -mɛmɛ -Lagɔgbu gba.

Pɔlv -yɔ Banabasɩ mi Lisitli

8 Nyime yabhlo mi Lisitli, ladida ɔ tɔa 'kɔmɔbɔ, -we ka gbɔ -wa, ɔ bhu ka 'ku. 'In wee 'kukue wa gwalilia ɔ, ɔ tianɔ 'ni -slɔ nɔ.

9 'Yi yabhlo nya, -zugba ɔ pɔlv Pɔlvu wɛli yukwli. 'In Pɔlv yia we -yɔyɩ nu, ɔ dli mi -Zezuu -gɔbɔ 'gbu, ɔ mneni ɔ 'ka 'pɔ.

10 Pɔlv nɛɛ ɔ -yla wɛli 'tite nyɛ: «-In sɔ 'wɔ, -in 'yligbe -na bhu -gu tiklu!» 'In ɔ nyime yia 'wɔbhu, ɔ yia nɔnɔe bhli -bha -bhlokpade.

11 Gbɔnya Pɔlv nɔa lɛ da, nyimaa -zlo 'yia we -yɔ, 'in wa yia 'wɔkpɩ Likaoni -nyimaa wɛli nya: «-Lagɔnya ka nyima -zɛ, we ka -amɩaa -gbɛ lasibhli!»

12 Banabasɩ wa laa -Zezuu, 'in Pɔlv -wa gbɔgbanyɔɔ 'gbu, wa yia -mɔɔ la Elimesi.

13 -Lagɔ wa laa -Zezuu, we -budu 'yligbe wee 'gbee nyɛ -yɔ. 'In we bɔbɔnyɔ -yɔ bhligbɔnya yia yi, 'in ɔ yia we -kpeli suu -bɔi nya. ɔ -yɔ ɔ nyimaa -zlo 'yibha wa 'ka Banabasɩ -yɔ Pɔlv -zila -yɔ bɔbɔlv.

14 'In da -Zezuu tietienya Banabasɩ -yɔ Pɔlv 'nɔa wee gbɔ -mni, 'in wa yia wa 'wɔ *-bananya yla. 'In wa -yɔ gwagwie yia nyimaa -zlo glaa mni 'wɔkpikpie nyɛ:

15 «'Oo! Bheliaɩ, lɛɛ -lu ka 'gbu a nɔ 'sa? Nu, nyima -amɩa -mɩa 'ya amɩa 'bhisa. -Lagɔgbu -a yia aɩn -yla gbaa. Nu, a 'bhu -sini -kpɔanya -mni 'bi, a 'bhiti 'yiyaga -Lagɔɔ gbɛgbɛɩn! Mɔ nɔa yali klaa, dɔdɔ klaa, gumunyu -yɔ we lv -lu wee lɛ.

16 Bha, bhlasabhla, -Lagɔ ka dɔdɔgbɔ -nyima weee 'yitide, 'in wa yia wa 'dɛɛ nɔbɔ 'yoo bhli.

17 'In -mɔbɔ bhla, -Lagɔ yia ɔ 'dɛ -slolu aɩn -yla, ɔ zɔzɔnɔlɛnɔe nya 'kɔmɔbɔ: ɔ lɔbɩ yalɩnyu, 'in amɩaa kpaa -li zɔa. 'In ɔ nyɛa aɩn lililu duun, ɔ yelia 'muna aɩn dli zɔ.»

18 Banabasɩ -yɔ Pɔlv ka 'kɩ 'yi, 'in wa yia gbɔ weee 'bɔgɔ 'plɩi waa nyima -zlo -yla, nu, wa 'na bɔbɔlv wamɩa -ni, 'bhie -maa yia we -yɔɲwmu lɔgada.

19 We bhla Zuifunya 'bhva Antioṣu Pisidii -yṵ Ikoniumu -dudu -gu, wa nynia Lisitli, 'in wa yia nyumaa -zlo lubho. 'In wa yia -maa dli 'wubhu, 'in wa yia Pṵlu gbokṵ 'wubha, wa 'ka ṵ 'bhaa 'gbu. 'Bhie, wa yia ṵ 'gbe -gnima kwa, wa mia dlu nu, ṵ ka tli.

20 'In da -Lagonyuma gbelia Pṵlu, ṵ yia 'wṵṵṵ, 'in ṵ yia wee 'gbe nukple lumnu. -Mṵṵ zli zlia, 'in ṵ -yṵ Banabasī 'sṵ yia Delibu mnu.

Pṵlu -yṵ Banabasī 'bhitia lv Siliī -dudu -gu

21 Pṵlu -yṵ Banabasī gbaa -Lagṵgbu Delibugbe nukple, 'in nyuma duun yia -mṵ -Lagṵ pla. 'Bhie, wa yia lubhiti Lisitli, Ikoniumu, we -yṵ Antioṣu Pisidii -dudu -gu.

22 'In wa temanīa -Lagonyumaa dli la, -zugba wa pa wa 'kṵayli, nu, wa zṵ dli gege. 'In wa nṛṛ wa -ylaṛ: «We mi nu, -a 'plli siasie duun lv 'bhie, -a 'ka *-Lagṵ nyumaa 'wlulapile zṵ pla.»

23 'In Pṵlu -yṵ Banabasī yia nyuma kpasī lapalī *leglizī -bhlo -bhlo zṵ. Wa plaa 'sun, wa bhuhhoea -Lagṵ, 'bhie, wa yia waa -Lagonyuma -wa zṵa -Lagṵ dli -gu, -Lagṵ kwṛṛ zṵ.

24 -Mṵṵ 'bigu, wa 'plli Pisidii -dudu -gu, 'in wa yia Panfilii nyni.

25 Wa gbaa -Lagṵgbu Pelizigbe nukple, -mṵṵ 'bigu, 'in wa yia Atalii mnu.

26 -Mṵ wa -gblaa 'glu 'wṵ Atalii, 'in wa yia Antioṣu lubhiti Siliī -dudu -gu. -Mo wa zṵa zlumṛ wa -Lagṵ 'nanī kwṛṛ, lubho -we wa bhīa da nonṵṛṛ 'gbu.

27 Da wa nynia Antioṣu, 'in wa yia leglizī weṛṛ 'wlugbeli. -We weṛṛ -Lagṵ nṵa lṛ wa sṵ nya, 'in sa -Lagṵ -kalia -wa 'nīa Zuifṵ -yla 'yoo, 'in -maa 'ka 'ya -Lagṵ pla, wa yia we -sa 'bigu dī nya.

28 'In Pṵlu -yṵ Banabasī yia Antioṣu -tu -daan -Zezuu 'binṵnya nya.

15

Antioṣugbe -Lagonyuma kpela Moizu tite -gu

1 We bhla -bhlokpade nya, nyuma -tṵlva 'bhva Zudee -dudu -gu, 'in wa yia Antioṣu mnu. Da wa nynia -mṵ, wa yia -Lagṵbhelia gbu -mnu slolue bhli, wa nṛṛ: «Sa Moizu tite gbaa, wa 'pa nyuma knī 'wṵ, a 'nī 'sa knī pla, a 'nī mnēni a 'ka gbu 'wubhu!»

2 Pṵlu -yṵ Banabasī 'nī wa weli -yṵṵwṵ -gbaa, 'in wa -yṵ wa 'sṵ yia wee gbu -mnu -gu kpeli bhabha. We 'gbu, wa yia Pṵlu, Banabasī -yṵ Antioṣu -nyuma tṵlva tie -Zeluzalemṵ, 'in wa -yṵ -Zezuu tietienya -yṵ nyuma kpasī 'ka wee gbu -mnu gba.

3 We 'gbu, wa mi mnumṛṛ -gu, 'in leglizī yia wa -yṵṛ, 'in wa yia wa yoo kwa. 'In wa yia Fenisi -yṵ Samalii -dudu -gu 'plli, sa nyuma -wa 'nīa Zuifṵ plaa -Lagṵ, -zugba wa -yṵ we gbagbie mnu. 'In weṛṛ 'dizṵṵ -mnu yia -Lagṵbhelia weṛṛ 'mṵna 'kadu 'wṵla.

4 Da wa nynia -Zeluzalemṵ, 'in leglizī klaa, -Zezuu tietienya klaa, we -yṵ nyuma kpasī yia wa 'lakpasu kpa. 'In -we -Lagṵ nṵa lṛ wa sṵ nya, wa yia we -sa 'bigudī nya -maa -yla.

5 Zuifṵṵ -zakpa -bhlo wa laa Faliznyuma wa glaa -nyuma tṵlva, -wa zṵa -Zezu dli -gu -sṵa 'wṵ, 'in wa nṛṛ: «-Lagonyuma -wa 'nīa Zuifṵ, wa 'pa wa knī 'wṵ, 'in wa gba wa -yla, wa zṵ Moizu tite 'nṵṛṛ!»

-Lagonyumaa 'wlugbeli -Zeluzalemṵ

6 'In -Zezuu tietienya -yṵ nyuma kpasī yia 'wlugbeli, wa 'ka wee gbu -mnu 'wṵsīsalī.

7 Wa kpela kpokpo, Pieli -sṵa 'wṵ, 'in ṵ nṛṛ wa -ylaṛ: «Na bhelia, amīaa 'dṛ -yi we 'ji nu, -Lagṵ ka -bha 'mī -sa ain glaa, we 'bī ka 'wṵgwṛ, 'in -wa 'nīa Zuifṵ, 'in 'ka wa -yla -Lagṵgbu gba, wa -ka we 'nṵ, wa 'ka -Zezu dli -gu zṵ.

8 -Lagɔ ɔ -yia nyumaa dli, ɔ ka we -slolu nu, -wa 'nia Zuifu, ɔ ka wa gbu -yɔŋwuu, 'in ɔ yi 'yaa wamia Zuzu 'Pɔpa 'nye, -amɩa 'bhisa.

9 -Lagɔ 'ni nyime 'wɔgbɩzi, -a -yɔ wa 'sɔ nyidi. -We ka gbu -wa, ɔ ka wa dli -yɔwɔɔ, wa ka -Zezu dli -gɔ zɔɔ 'gbu.

10 'In -sɛɛn, ɛɛ -lu ka 'gbu a yla -Lagɔ la? 'In 'gba 'kadu -amɩaa dukpasɩ -yɔ -amɩaa 'dɛ 'nia mneni -a 'ka 'wɔbhu, 'in a dɩ we -Zezuu 'bunɔnya 'wluu?

11 -Innya! -A dɩ we dli 'wɔ nu, Nyumaa -Kanyɔ -Zezuu 'nanu 'gbu, -a yia 'pu, wamia 'bhisa!»

12 Tɔɔn, nyuma weee yia ŋwe 'mu, -zugba wa pɔɔ Banabasɩ -yɔ Pɔɔ 'sɔ yukwli. Gwɛdigbu -yɔ gbu 'kadɩ -Lagɔ nua ɛ wa sɔ nya -wa 'nia Zuifu nyidi, -zugba wa gba we waa nyuma -yla.

*Zake gbaa nyuma -yla gbu

13 Da wa bhua gbagbie, 'in *Zake yia wɛɩ 'wɔbhu, ɔ nɛɛ: «Na bhelia, a pɔɔ 'mɩ yukwli.

14 Sa -Lagɔ ylaa tiatia nyuma 'nia Zuifu, 'in ɔ yia -bha nyumaa -zakpa -bhlo -sa wa glaa, -maa 'ka ɔ -nɔ -zɛ, we gbu 'Simɔɔ gbaa -aɩn -yla.

15 'In wee wɛɩ -mɩnɩ -yɔ -Lagɔgbuɔ -falpanyaa wɛɩ yia bhli -bhlo. Nu, we mɩ cɛɩda -Lagɔɛbhɛ 'wɔɛ:

16 Jejitapɛ nɛɛ:

«-Mɔɔ 'bɩgɔ,

    lɔ na yia yia cɩ,

    'in -Davidu -budu bhli,

    in 'ka we 'sɔbha lɔ.

In 'ka we 'sɔbha lɔ we 'ku -gɔ,
    'in in 'ka we 'yɩgbeli.

17 'In nyumaa pɩu weee yia Jejitapɛɛ 'yoo dataɩa.

Cɩn, nyuma -wa 'nia Zuifu in laa
    wa 'ka na -nɔ -zɛ, ma -wa.»

18 -We Jejitapɛ gbaa mɔ mɩa dɛ.

ɔ ka wee gbɔnya -mɩnɩ -slolu 'cɩn,
    -mɔɔ 'bɩ ka 'wɔgwɛ,
    'in 'sa ɔ mɩa we ɛnɔda.»

19 Zake yia we -gɔdɩɛ: «We 'gbu, -we na yia -yɔ, nyuma -wa 'nia Zuifu, -wa plaa -Lagɔ, -a 'na sɩalɩ wa -nɩ.

20 Nu, -a cɛɩ wa 'wɔɛ: wa 'na lili -zila -bɔbɔnumɛ -nɩ, we ka pɔɔn. 'In wa 'na nɔnɔ mɔnɩgbu ɛ -nɩ. Numɛ -we 'pɩɔn 'nia 'wɔtla, we -yɔ numɛɛ 'pɩɔn -tukpa, wa 'na lili we -nɩ.

21 -We ka gbu -wa, bha bhlasabhla, nyuma solua Moizu tite 'gbe -bhlo -bhlo 'wɔ, -zugba wa zɛɩ we -Lagɔbudunya zɔ, *Nyapɛyɩ weee nya.»

'Sebhɛ wa 'paa -Lagɔnyuma 'nia Zuifu yoo

22 Tɔɔn, -Zezuu tietienya -yɔ nyuma kpasɩ -yɔ leglizɩ weee yia wɛɩ -bhlo bhli nu, wa -sa -bha nyuma wa glaa, 'in wa 'ka wa -yɔ Pɔɔɔ -yɔ Banabasɩ tie Antɩɔsɔ. 'In wa yia -bha Zudasɩ wa laa Balɩsabasɩ -yɔ Silasɩ -sa. Wamia nyuma 'sɔ -manɩ, -bha -Lagɔbhelia zɔa wa.

23 'Sebhɛ wa cɛɩa wa zɔa wa kwɛɛ we nɔkpla -wɛɩ nɩ:

Amɩa, -amɩaa bhelia -Lagɔnyuma 'nia Zuifu, -wa mɩa Antɩɔsɔgbɛ nɔkple, Silii -yɔ Silisi -dɔdɔ -gɔ, -amɩa -Zezuu tietienya -yɔ nyuma kpasɩ saa aɩn fɩ.

24 -A ka 'nɔ nu, nyuma ka -amɩaa -gbe 'bhɔ, 'in wa yia amɩaa dli sumanɩ mɩnɩ wa ŋwɛɛ wɛɩnya nya. -Amɩa 'nɩ wa tie -mɔɔ 'wɔ.

25 We 'gbu, -a yia wɛɩ -bhlo bhli, 'in -a yia -bha nyuma -sa, -a 'ka wa tie. 'In wa 'ka -amɩaa jijiɩ -talea Banabasɩ -yɔ Pɔɔɔ yoo kwa amɩaa -gbe.

26 Waa nyuma 'sɔ ka wa 'pɔpɔe dɪ -sa, -amɪaa -Kanyɔ -Zezu Klisɪ lubhoo nɔnɔee 'gbɔ.

27 We 'gbɔ, -a yia Zudasɪ -yɔ Silasɪ tie amɪaa -gbe. 'In -we -a cɛla aɪn 'wɔ da, wa 'ka we 'wɔsɪsɪlɪ aɪn -yɪa.

28 Nɪɪ, Zuzu 'Pɔpa -yɔ -aɪn 'sɔ 'nɪ 'yɪbha wa dɪ 'gba 'kadɔ aɪn 'wlu. Nɪɪ, titenya mɪa da, a zɔ we 'nɔɪwɛ, -gla -wa:

29 a 'na lili -zila -bɔbɔnɪmɛ -nɪ, we ka pɔɔn. Nɪmɛɛ 'pɪɔn -tɔkpa -yɔ nɪmɛ -we 'pɪɔn 'nɪa 'wɔtla, a 'na lili we -nɪ. 'In a 'na nɔnɔ mɔtɪnɪgbɔ lɛ -nɪ. A -ka we 'nɔɪwɛ zɔ, -zugba gbɔzɔnɔ a nɔa lɛ.

-A -sa aɪn fɔ.

-Zezuu tietienya nynia Antɔsɔgbe 'wɔ

30 Wa 'tidea waa nyuma -mɔnɔ -manɪ 'yɪ, 'in -maa yia Antɔsɔ mɪnɪ. Wa yia -Lagɔnyuma weee 'wlu gbeli, 'in wa yia wee 'sɛbhɛ -maa yoo 'nye.

31 Wa zɛla wee 'sɛbhɛ, we yia wa 'mɔna 'wɔla, we nɔkplawɛlɪ ka wa 'kɔayli 'paa 'gbɔ.

32 Zudasɪ -yɔ Silasɪ -wa ka dɛ mɪa -Lagɔgbɔɔ -falɪpanya nya, wa zɔa -Lagɔbhelia 'dɪ kpokpo, 'in wa yia wa 'kɔayli 'pa, 'in wa yia wa dɪ latɛmanɪ.

33 'Yɪ sanɪmɛ 'plɪa, 'in -Lagɔbhelia yia wa 'yoo 'nye -dlɔɔ. Wa yia -wa tiea zɪmɛ wa -gbe lubhiti. [

34 Nɪɪ, we nanɪ Silasɪ dɔdɔ ɔ 'ka wa -gbe -tɔ, 'in ɔ yia -bha -tɔ.]

35 We bhla, Pɔɔ -yɔ Banabasɪ ka Antɔsɔ -tɔ. Wa -yɔ nyɪmaa -zlo 'sɔ, -zugba wa slolu nyuma, 'in wa gba -Lagɔgbɔ.

Pɔɔ -yɔ Banabasɪ 'bhɔbhɔa -yɔ

36 'Yɪ sanɪmɛ 'plɪa, 'in Pɔɔ nɛɛ Banabasɪ -yɪaɛ: «'Gbe weee -we nɔkplɛ -a -yɔ -Lagɔgbɔɔ gbagbɛ 'plɪa -a 'bhiti -mɔ lɔ. -A 'ka -amɪaa bhelia 'yɪ, -de sa wa mɪ -mɔɔ.»

37 Da wa mɪa mɪnda, *Zaan wa laa Malɪkɪ, Banabasɪ 'yɪbha wa -yɔ ɔ 'sɔ 'ka mɪnɪ.

38 'In Pɔɔ 'nɪ we -yɔɪwɪnɪ, -we ka gbɔ -wa, Malɪkɪ ka zɪmɛ wa 'bɪbhɔ Panfilii -dɔdɔ -gɔ, 'in ɔ 'nɪ wa kwali, wa -Lagɔlubho 'wɔ.

39 Kpɛhe 'kadɔ yia Pɔɔ -yɔ Banabasɪ nyɪdɪ -bho, 'in wa yia -yɔbhɔbhɔ. Banabasɪ yia Malɪkɪ 'wɔbhɪ, 'in wa yia 'glɔ 'wɔbhɔ, 'in 'nyunyɪdɪdɔdɔ wa laa Sɪplɔ, wa yia we -gɔ mɪnɪ.

40 'In, Pɔɔ -mɔɔ yia -bha Silasɪ -sa. 'In -Lagɔnyuma yia -Lagɔ bhuhhoe wa 'de 'sɔɔ -nɔ nya, nɪɪ, Nyɪmaa -Kanyɔ nɔ wa 'nanɪ 'wɔ, 'bhie, wa yia mɪnɪ.

41 'In wa yia Silii -yɔ Silisi -dɔdɔ -gɔ 'plɪɪ, -zugba wa -yɔ leglizɪnyaa 'kɔaylipapɛ mɪnɪ.

16

Pɔɔ 'bhua Timotee 'wɔ

1 Pɔɔ nynia Delɪbɔ -yɔ Lisɪtlɪ -gbenya nɔkplɛ, -Zezuu 'bɪnɔnyɔ yabhlo wa laa Timotee, -zugba ɔ mɪ -mɔ. Zuifɔɪwɔnɔ ɔ zɔa -Zezu dɪ -gɔ, ɔ yu -wa, 'in ɔ dide mɪa *Glekɪyɪ nya.

2 -Lagɔnyuma mɪa Lisɪtlɪ -yɔ Ikoniumɔ -gbenya nɔkplɛ, ma gbaa Timotee gbɔzɔnɔ gbɔ.

3 Pɔɔ 'yɪbha ɔ -yɔ ɔ 'sɔ 'ka mɪnɪ. ɔ 'bhua ɔ 'wɔ, 'in ɔ yia ɔ *'knɪ 'wɔpa, Zuifɔ -wa mɪa wee dɔdɔ -gɔɔ 'gbɔ. -We ka gbɔ -wa, -maa weee -yɪ ɔ dide Glekɪyɪ nya.

4 Da wa mɪa 'gbenya -gɔ 'plɪda -bhlo -bhlo, gbɔnya -Zezuu tietienya -yɔ -Zeluzalɛmɔɔ -Lagɔnyuma kpasɪ pɔpɔlaɪa, -zugba wa -yɔ we gbagbɛ mɪnɪ -Lagɔnyuma -yɪa nɪɪ, wa zɔ we 'nɔɪwɛ.

5 'In leglizɪnyaa yia latɛmanɪ dɪzɔzɔɛ 'wɔ. 'In sa zɪ zɪa, -zugba wa bho -gɔ.

Masedvanu -nyume 'tlaha Pɔlv 'klv

6 Da Zuzu 'Pɔpa gbaa wa 'na gbalɔ -Lagɔgbv -Azii -dɔdv -gv -nɔ, 'in wa yia Flizii -yɔ -Galasii -dɔdv -gv 'plli.

7 Da wa nynia Mizii -yɔ Bitinii 'wɔgbelida, wa ka Bitinii dɔdv -gv -mnumne layla. 'In -Zezuu Zuzu 'nɔ we ηwnu wa -yla.

8 We 'gbv, wa 'plli Mizii -dɔdv -gv, 'in wa yia Tloasɔgbe nukple mni.

9 Sabɔ, Pɔlv yia Masedvanu -nyume yabhlo -yɔyɔ 'yligbeda ɔ 'yli 'wv. 'In -mɔɔ neɛ ɔ -yla: «-Na zukpa -wa, -in 'plli Masedvanu -dɔdv -gv, -in 'ka -aɔn 'wɔsa.»

10 Wee gbv -mni 'bhva Pɔlv 'yli -gv, -bha -bhlokpade -a gbaa -a 'ka Masedvanu mni. -We ka gbv -wa, -a ka we -yɔyɔ nɔ, -Lagɔ ka -aɔn la, -a 'ka -mɔ -nyuma -yla -Lagɔgbv gba.

Lidii ηwnua -Lagɔgbv -yɔ Filipvgbe 'wv

11 -A -gblaa 'glv 'wv Tloasi, 'in -a yia 'nyunyɔdɔdv wa laa Samotlasɔ -gv mni tikli. -Mv 'bigv zli zlia, 'in -a yia Neapoli nyni.

12 -Mɔ -a 'bhva, 'in Masedvanu -dɔdv -gv 'gbe 'kadu wa laa Filipv, -we Wlɔmɔ -nyuma pila 'wlu la, 'in -a yia -mɔ mni. -A ka 'yli duun li wee 'gbe nukple.

13 Nyapeyli nynia, 'in -a yia 'gbe nukple 'tla, -a yia -gbva ηwe -yɔ mni. Da -a zva we dli -gv nɔ, -mɔ Zuifv bhuhoeia 'cin -Lagɔ. 'Nwnu -wa gbelia -bha 'wlu, -a -dia la, 'in -a yia wa -yla gbv gba.

14 Waa 'ηwni glaa 'yabhlo wa laa Lidii, Tiatilvgbe 'wv wa gwalia ɔ, 'naa -zav ka -vale 'tea, 'mɔ ɔ paa pɛlv, 'in ɔ bɔbɔa -Lagɔ. ɔ mɔ -aɔn yukwli pɔlvɔda, 'in Nyumaa -Kanyɔ yia ɔ dli 'wokalɔ, -zugba -we Pɔlv mia gbada ɔ nɔ we.

15 Da -a batizea ɔ -yɔ ɔ nyuma 'sɔ, 'in ɔ neɛ -aɔn -ylaɛ: «We -ka aɔn dli -mɔ, nɔ, in ka -Lagɔgbv -yɔηwnu 'pieɔn, a yi na -gbe ladia.» 'In ɔ neɛ -a ηwnu we -yɔ -kpɔ.

Filipvgbe nukple, wa 'paa Pɔlv -yɔ Silasɔ -kaslv 'wv

16 'Yli yabhlo nya, da wa bhuhoeia -Lagɔ, -a mɔ -mɔ mniɔda, 'in gaylonwɔ yabhlo yia -aɔn yoo yi. ɔ ka -zatibhe -zuzu -gv, mɔ nya ɔ bhia kwɛ la. Wee ɔ kwe labhlie -yɔ ɔ yia 'gwezi duun ɔ -cian -yla.

17 'In ɔ yia -a -yɔ Pɔlv 'sɔ 'bɔ -bholu, 'wɔkpikpie nya: «Waa nyuma mia da, Yali -Lagɔ lubhonnya -wa. Sa -Lagɔ 'kaa aɔn gbv 'wɔsa, we 'yoo wa mia da aɔn dasloluda.»

18 'Sa ɔ ηwnɔ nva 'kɔmɔv. We bhialida, 'ce yia Pɔlv dɔlv, ɔ 'bhitia, 'in ɔ neɛ wee zuzu -ylaɛ: «-Zezu Klisu 'ηni nya, in neɛ -mɔ -ylaɛ, -in 'tla ɔ 'wv!» -Bha -bhlokpade, 'in wee zuzu yia ɔ 'wɔtla.

19 ɔ gaylonwɔ -cian yia we -yɔyɔ nɔ, ɔ 'nɔ 'masleen mneni, ɔ 'ka wa -yla 'gwezi 'yi. 'In wa yia Pɔlv -yɔ Silasɔ kpa, 'in wa yia wa -zejila 'wv kwa nyumaa 'yugalnyaa -gbe, -gla nya.

20 Wa kwaa wa Wlɔmɔv gbvɔbhunya 'yu, wa neɛ -maa -ylaɛ: «Nyuma mia da, wa ka -amɔaa 'gbe gbvɔlolu. Zuifonya -wa,

21 'in wa zɔayli -gbv, -amɔ Wlɔmɔ -nyumaa tite gbaa -a 'na ηwnunu -yɔ -nɔ, 'in -a 'na nɔv le nɔ, 'mɔ wa solua.»

22 'In nyumaa -zlo yi 'yaa wa 'ce -yɔ 'pali.

Wlɔmɔv -nyumaa gbvɔbhunya neɛ wa -sa Pɔlv -yɔ Silasɔ -bana 'wv, 'in wa 'ka wa seli.

23 Wa seli wa bhabha, 'bhie, wa yia wa -kaslv 'wɔpa. 'In wa neɛ -kaslvbuduu ηwekɔnyɔ -yla, ɔ zɔ wa 'yliyɔ 'nanɔv.

24 Wa gbaa sa weli -mni ɔ -kaslvbuduu ηwekɔnyɔ -yla, 'in -mɔɔ yia wa -kaslvbuduu nyidi -komi zɔ 'pa. 'In ɔ yia wa gbloko bhv 'wv pali.

25 -Mɔ zli -nyidi, Pɔlv -yɔ Silasɔ 'sɔ mɔ -Lagɔ bhuhoeia, wa mni -Lagɔɔ 'ηni lvɔ nya, -zugba -kaslvnyuma tɔva pɔlv wa yukwli.

26 -Bha -bhlokpade, dudv yia zuklu 'titee, 'in -kaslobuduu -klu yia lazuklu. Toun, 'in we klolo weee yia -kali, 'in -kasloniyuma weee gbloko yia ladidli.

27 Da do -kaslobuduu nwekonyo ganoo, 'in o yia klolonya -yoyi -kalida. Omo dlu nu, waa -kasloniyuma ka -gwa. In o yia -mo o tugogble -sa, o 'ka o 'de 'bha.

28 'In Pold yia 'wokpi 'titee, o nee: «-In 'na nonv -na 'de gbonyuu -yla le -ni, -a 'de weee ni -bha!»

29 Toun, -kaslobuduu nwekonyo yia 'nape -yolayibha, 'in o yia gwagwie -yo telitiele nya -buduu komi zo pla, 'in o yia Pold -yo Silasi 'so 'yu 'kukolu 'sibhli.

30 -Mbv 'bigv, o wlelia wa, 'in o yia wa layibha: «Na -cian, sa in 'ka nu, 'in in 'ka gbv 'wobhva?»

31 'In Pold -yo Silasi yia we 'bigopal o -ylae: «-In zv Nyumaa -Kanyo -Zezuu dli -gv, 'in -in -yo -na zwayliniyuma 'so 'ka gbv 'wobhu.»

32 'In wa yia o -yo o zwayliniyuma weee -yla -Lagogbv gba.

33 Sabo, bhla -bhloo 'de nya, 'in do -kaslobuduu nwekonyo -yo Pold -yo Silasi 'so yia o 'dee -gbe mni. 'In o yia wa 'gbia gv, 'in -maa yia -bha -bhlokpade o -yo o zwayliniyuma weee batizee.

34 O -yo Pold -yo Silasi mnia o -budunwee, 'in o yia wa lililu 'nye. 'In do nyume -yo o zwayliniyuma yia 'mona li, -Lagoo dli -guzozevee 'gbv.

Pold -yo Silasi wa -saa -kaslv 'wv

35 Da zli zlia, Wlomb -nyumaa gbwobbhunya yia 'sloja tie -kaslobuduu nwekanyoo -gbe nu, wa 'tide waa nyuma -mani 'yi.

36 'In -kaslobuduu nwekonyo yia we weli Pold kwa, 'in o nee: «Gbwobbhunya ka nyuma tie, wa nee, in 'tide ain 'yi. We 'gbv, a mneni a 'ka 'tla, 'in a 'ka mni -dlao.»

37 'In Pold nee waa 'sloja -ylae: «-Amia -wa Wlomb -nyuma, wa 'ni -amiaa -yogbv 'wobhu sazono sa, 'in wa yia -ain bhuti -zejila 'wv, 'bhie, 'in wa yia -ain -kaslv 'wopa. 'In -sleen wa 'yibha wa 'ka -ain -kaslv 'wv -sa 'wiemu? -Innya, we 'na 'ka lenv. Wa yi, wa 'ka -ain weli wa 'de nya!»

38 'In 'sloja yia we 'di Wlomb -nyumaa gbwobbhunyaa -gbe kwa. -Maa 'nua nu, Pold -yo Silasi ni Wlomb -nyuma nya, 'in we yia -maa nyano dli 'woslu.

39 'In wa yia wa bhubhoea yi, 'bhie, wa yia wa -kaslv 'wv -sa. 'In wa nee: «Amia zukpa -wa, a 'tla 'gbe nukple!»

40 Da Pold -yo Silasi 'tlaa -kaslv 'wv, 'in wa yia Lidiii -budunwee mni. Wa 'yia -Lagobhelia, 'in wa yia wa 'kwayli 'pa, 'bhie, wa yia mni.

17

Pold -yo Silasi so gbaa -Lagogbv Tesalonikigbe nukple

1 Pold -yo Silasi 'so 'plia Anfipolisi -yo Apoloni -gbenya nukple, 'in wa yia Tesaloniki nyini. -Mo Zuifv *-Lagobudu mia.

2 'In Pold yia -mo pla sa o nva 'cin 'sa. 'In Zuifv Nyapeyli ta nya, 'in o -yo wa yia -Lagosebhe -gv kpelil.

3 'In o yia we 'ji gba, 'bhie, o yia we wa 'kluslolu nu, wee 'sebbe nee, we ni nu, -Lagoo -Bhasanyo sia, o 'ka tli, 'in o 'ka 'woso titlunya glaa. O nee nu: «Do -Zezu -o ka gbv na gbaa da ain -yla, mo -wa -Lagoo -Bhasanyo.»

4 Wee weli zia wa lv Zuifv talv dli kwe, wa yia we -yogwuu, 'in wa yia Pold -yo Silasi 'bibholu. 'Sa -bhlokpade, *Gleki -duun -wa boboo Zuifv -Lago nva, we -yo 'nnumu zwaylinwuu -zlo.

5 'In Zuifv yia we zenyi nu, wa yia gbokpva -nyuma labhu 'yloogbv, 'in wa yia -zle ladi 'gbe nukple. 'In wa yia Pold -yo Silasi da mni, Zasoon -budunwee, wa 'ka wa -zejila 'yu kwa.

6 'In wa 'nɪ Pɔlv -yɔ Silasɪ 'yɪ 'gbɔ, wa yia Zasɔn -yɔ -Lagɔbhelia tɔlvɔ 'gbee 'wlulapɪlɪnyɔ 'yɪ kwa. 'In wa yia 'wɔkpɪkɪe bhli: «Nyɪma -manɪ ka dɔdɔ weee gbugblɔlɔ, 'in wa yɪ 'yaa -slɛɛn -seli yɪ!

7 Zasɔn ka wa 'bɪ 'nyɛ ɔ 'dɛɛ -gbɛ! Waa nyɪma wee'e zɔ nyɪmaa 'wlulapɪlɪnyɔ 'kadɔ *Sezaaa tɪtenya 'nɔŋwɛ, 'in wa nɛɛ, nyɪmaa 'wlulapɪlɪnyɔ -putu mɪ, 'mɔ wa laa -Zezu.»

8 'In wee wɛlɪnyɔ -mɪnɪ yia nyɪmaa -zlo -yɔ gbee 'wlulapɪlɪnyɔ dɪ 'wɔbhɪ,

9 'in wa nɛɛ Zasɔn -yɔ -Lagɔbhelia tɔlvɔ -yɪ, wa plɔlv 'gwɛzi 'kadɔ yabhlo. Wa wlaa we, 'bhie, wa yia wa 'yitide.

Pɔlv -yɔ Silasɪ gbaa -Lagɔgbɔ Beleegbe nɔkplɛ

10 Da sabɔ bɛɛ, 'in -Lagɔnyɪma yia -bha -bhlokpɔdɛ Pɔlv -yɔ Silasɪ yoo kwa Belee. Da wa nyɪnɪ -mɔ, 'in wa yia Zuɪfɔv -Lagɔbudu zɔ mɪnɪ.

11 Belee -Zuɪfɔv dɪ nɪnɪ 'yɪ, we 'ka Tɛsalɔnɪkɪ -Zuɪfɔ 'wɔzɪ. Wa ka -Lagɔgbɔ yukwɪ pɔlv, 'in wa yia we -yɔŋwɪnɔ gwagwɛ nya slɔv 'mɔna nya. 'Yɪ weee nya, wa kpɪa -Lagɔɛbhɛ, 'in wa 'ka we -yɔyɪ nɪ, -de -we Pɔlv gbaa gbɔzɔnɔv.

12 'In waa Zuɪfɔ glaa -nyɪma duun yia -Lagɔgbɔ -yɔŋwɪnɔ. 'In Glɛkɪ glaa 'ŋɪmɪnɪ zɔayɪŋwɪnɔ -yɔ nɔkpasɪa duun yɪ 'yaa -Lagɔgbɔ -yɔŋwɪnɔ.

13 Da Tɛsalɔnɪkɪ -Zuɪfɔ 'nɔvɔ nɪ, Pɔlv mɪ Belee -nyɪma -yɪ -Lagɔgbɔ gbada 'ya, tɔvɔ, 'in wa yia wee gbee nɔkplɔ -nyɪmaa dɪ yɪ 'paa mɪnɪ, 'in -maa yia gbugblɔlɔ.

14 'In -bha -bhlokpɔdɛ -Lagɔbhelia yia Pɔlv yoo kwa gumunyu -yɔ -gbɛɪn. 'In Silasɪ -yɔ Timotee yia Belee -tɔ.

15 -Wa kwaa Pɔlv yoo, wa -yɔ ɔ 'sɔ yia Atɛnɪgbɛ nɔkplɛ nyɪnɪ. Wa 'bhɪtɪa lɔ la, 'in Pɔlv yia wa wɛlɪ zɔ, nɪ, Silasɪ -yɔ Timotee yɪ -mɔ ɔ slɔv.

Pɔlv gbaa -Lagɔgbɔ Atɛnɪgbɛ nɔkplɛ

16 Da Pɔlv mɪa Silasɪ -yɔ Timotee wɔda Atɛnɪ, ɔ 'yɪa we -yɔ nɪ, wee 'gbee nɔkplɔ -nyɪma, yoyolagɔ wa bɔbɔa duun, 'in ɔ dɪ yɪ 'wɔsɔ.

17 'In Zuɪfɔ -yɔ -wa 'nɪa Zuɪfɔ, -wa bɔbɔa -Lagɔ, 'ma ɔ -yɔ wa kpɛlɪa -Lagɔgbɔ -gɔ -Lagɔbudu zɔ. 'In sa zɪ zɪa -bhlo, 'sa ɔ gbaa -Lagɔgbɔ 'plɪplɪnyɔ -yɪa -gbɔgbɔlɔ 'wɔ.

18 'Sɛbhɛ -yɪlɔnyɔ 'kadɪ wa laa Epɪkulɪ 'bunɪma -yɔ Sɪtɔɪsnyɪma, -maa -yɔ ɔ bhɪa kpɛlɪkɛlɛ 'ya. Tɔlvɔ nɛɛ: «Zɛsanyɔ mɪa nɪ nɛɛ -bha saa?» Tɔlvɔ nɛɛ: «We 'wɔ sa 'lakpa -Lagɔnyɪa gbɔ ɔ mɪ gbada.» Nɪ, -Zezuu gbɔ -yɔ tɪlɪlɪnyɔ glaa 'wɔsɔgbɔ Pɔlv mɪa gbada, 'mɔ wa 'nɔvɔ.

19 Da wa kpaa Pɔlv, 'in wa -yɔ ɔ yia wa gbɔwɔbhunɪ 'yɪ mɪnɪ, -gɔgɔ wa laa Aleopazɪ 'wɔ. 'In wa yia ɔ layɪbhɛ: «Gbɔ -lɔlɔ -in mɪa dɛ -slɔlɔda, -in mɛnɪ -in 'ka we 'jɪ gba -aɪn -yɪlaa?

20 -We ka gbɔ -wa, -nanagbɔnyɔ -na gbaa dɛ -aɪn -yɪla, -a 'yɪbha -a 'ka we 'jɪ 'wɔlanɔ.»

21 Nɪ, Atɛnɪ -nyɪma weee -yɔ wa 'lakpanyɔ tɔvɔ -bha bhɪa duun nya, 'wɔbhɔlɔlɔgbɔnyɪa kpɛlɛ -yɔ we yukwɪ pɔlvɛ nya.

22 -Mɔ Aleopazɪ 'wɔ Pɔlv -sɔa 'wɔ, 'in ɔ nɛɛ: «Atɛnɪ -nyɪma, na yɪ we -yɔ nɪ, amɪa bɔbɔlɔ nɪnɪ aɪn dɔdɔ bhɔbha.

23 Da in mɪa amɪa 'gbe nɔkplɛ -zɪeda, in ka amɪa bɔbɔlɪi *-bada 'yɪ. Amɪa -zilagɔbɔbɔlɔlɔ yabhɔ in 'yɪa -bha wa cɛlɛ: -LAGɔ -ɔ NYɪMA 'NɪA -Yɪ. 'In -we a 'nɪa -yɪ, a bɔbɔa, we gbɔ in yia da aɪn -yɪla gbaa.

24 'In -Lagɔ ɔ nɔvɔ dɔdɔ -yɔ we -gɔ -lu weee lɛ, mɔ -wa yɪ -yɔ dɔdɔv -Kanyɔ. ɔ'ɔ -dɪlɪ nyɪmaa 'sɔbhɔ 'sɔbhɔ zilabɔbɔ -budu zɔ la.

25 -Lagɔ 'nɪ 'yɪbha nyɪma 'nyɛ ɔ -lu yabhlogbɔ, nɪ, mɔ nyɛa nyɪma 'yɪyɔgagɛ, nyɛpɛlɪ, we -yɔ -lu weee.

26 Nyume yabhlogbɔɔ ɔ -laa la, 'in wɛli weee yia layi -mɔɔ 'gbu, 'in wa yia dɔdɔ weee -gu ladi. 'In ɔ yia -zɔv 'wɔsɪsalɪda lɛv wa -yla, 'in ɔ yia dɔdɔ wa 'kaa -gu ladi bɔvɔ pali.

27 Nyuma 'ka -Lagɔɔ datalu 'gbu, ɔ yi 'saa nɔ. Wa -ka sɪda -mɪ, ɔ datalie nya, 'in wa 'ka ɔ 'yi. 'In -zugba -Lagɔ 'nɪ -aɪn -yɔbhuda -mɪ 'pɪpɪ.

28 ɔ 'gbu -a -gaa 'yliyɔ, -a nɔa, 'in -a mia la. Amiaa gbalunyaa tɔva ka we gba: «-Amia mi 'ya ɔ 'yua nya.»

29 «-A mi -Lagɔɔ 'yua nyaa 'gbu, -a 'na palɪli -can, 'gwezi -yɔ tɔkpa -we nyuma tela wa 'ylimnee nya -Lagɔ 'wɔ -nɪ.

30 Da nyuma 'nia gbu yabhlogbɔɔ -yi, 'sa wa nva, 'in -Lagɔɔ gbu 'nɪ -mɔvnya 'wɔlapɪli. Nɪ, -sɛɛn, dɔdɔgbɔ -nyuma weee ɔ laa, da wa -ka -mɪ, wa 'ka wa dli 'bhiti.

31 ɔ ka 'yli yabhlo zɔ, ɔ 'ka nyume yabhlo ɔ -saa -bha, ɔ 'ka ɔ -gu 'plɪli, 'in ɔ 'ka dɔdɔgbɔ -nyumaa -yɔgbɔ 'wɔbhɪ tikli. ɔ ka we nyuma weee 'klɔslɔlu, ɔ nyumee 'wɔbhuhue nya titlɪnya glaa.»

32 Da wa 'nva titlie lɔv 'wɔsɔ gbu, Pɔlv ŋwɛɛ, 'in -zakpa -bhlo yia ɔ gla pali, 'in tɔva nɛɛ: «'Yli -putu nya, 'bhie, -a 'ka -mɪ yukwli pulɔ, wee gbu -mɪnɪ 'gbu.»

33 'In Pɔlv yia wa glaa 'bhɔ.

34 Nyuma -tɔva -wa ŋwnua -Lagɔgbɔ -yɔ, 'in -maa yia Pɔlv 'bɪ mɪnɪ. Wa glaa Atɛnɪ gbɔwɔbhunyaa lɔnyume yabhlo wa laa Denisɪ klaa, 'ŋwnɔ yabhlo wa laa Damalɪsɪ, we -yɔ nyuma tɔva, ma -wa.

18

Pɔlv mɪ Kolentɪgbe nɔkplɛ

1 -Mɔv 'bɪgbɔ, Pɔlv 'bhɔva Atɛnɪ, 'in ɔ yia Kolentɪ mɪnɪ.

2 Zuifu yabhlo wa laa Akilasi, wa gwalia Pɔɔn -dɔdɔ -gu, 'in ɔ yia -mɔ ɔ yli, -zugba ɔ -yɔ ɔ 'ŋwnɔ Plisili ka Italiɪ -dɔdɔ -gu 'bhɔ 'lulɔlu. -We ka gbu -wa, nyumaa 'wlɔlapɪnyɔ 'kadɔ Klɔdɔ nɛɛ, Zuifu 'bhɔ Wɔlmogbe nɔkplɛ. 'In Pɔlv yia wa -gbe mɪnɪ.

3 Nɪ, wa nɔvɔ -lubhoo 'yli -bhlo, *'naabuduu 'naa wa lva, we 'gbu, ɔ yia wa -gbe ladɪlia mɪnɪ, -zugba wa nva lubho dabɔdɔ.

4 Sa *Nyapeyli nyinia -bhlo, 'sa Pɔlv bhua wɛli 'wɔ -Lagɔbudu zɔ, 'in ɔ gbaa, ɔ yia 'klɪ, ɔ 'ka Zuifu -yɔ Gleki lu.

5 Da Silasi -yɔ Timotee 'bhɔva Masedɔnɪ, Pɔlv yia bhla weee nya -Lagɔgbɔ gbada -tv, -zugba ɔ gba Zuifunya -yla, nɪ, -Zezu -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ.

6 'In Zuifu yia Pɔlv -yɔwɔsɔlv, -zugba wa vɛli ɔ. 'In ɔ yia ɔ -bana 'wɔvɔvɔ wa -gu * , ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «A -ka mɔv, amiaa 'dɛɛ 'bɪgbɔ -wa, we 'nɪ na gbu. Nɪ, we 'bhɔ -zɛɛn 'wɔ, -wa 'nia Zuifu, wa -gbe na yia mɪnɪ.»

7 Pɔlv 'tɪaa -Lagɔbudu zɔ, 'in nyume yabhlo wa laa Titiusɪ Zutusɪ ɔ bɔbɔa -Lagɔ, 'in ɔ ka -budu mia -Lagɔbudu kwesi, 'in ɔ yia -mɔɔ -gbe mɪnɪ.

8 -Lagɔbuduu 'yugalɪnyɔ Klisɪpusɪ zɔva Nyumaa -Kanyɔ dli -gu, we -yɔ ɔ zɔaylɪnyuma. Kolentɪ -nyumaa -zlo -wa pulva Pɔlv wɛli yukwli, 'in -maa yi 'yaa -Lagɔ dli -gu zɔ, 'in wa yia wa batizee.

9 Sabɔ yabhlo nya, Nyumaa -Kanyɔ 'tɪalia Pɔlv 'klɔ ɔ 'yli 'wɔ, 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-In 'na nɔvɔ nyano -nɪ, -in -tv gbada. -In 'na 'munu ŋwɛ -nɪ.

10 Nɪ, in -yɔ -mɪ 'sɔ mɪ. Nyume yabhlogbɔɔ 'na 'ka -mɪ kwɛzi, 'in ɔ 'na 'ka -mɪ -yla gbonyuu lɛv. -We ka gbu -wa, gbe nɪ nɔkplɛ, -wa mia na -nɔ nya wa -zu 'wɔ.»

11 Pɔlv li Kolentɪ -zɔ -bhlo 'cɔ gbɛlibhlo, -zugba ɔ slɔlu -mɔ nyuma -Lagɔwɛli.

* 18:6 Mɔ slɔlu nɪ, ɔ ka -mɔ ɔ sɔ -sa.

12 Bhla -we nya Wlomu -nyume Galidun pila Akai 'wlu la, 'in Zuifunya yia Pulu -yo gwe 'pa, 'in wa -yo o yia gbuwobhu -zejila 'yu mni.

13 'In wa nee: «Do nyume -moni, sa -amuaa tite 'nia gba, 'sa o gbaa nyuma bubo -Lago.»

14 Pulu 'ka nwe gbaa yi, 'in Galidun nee Zuifu -ylae: «We -ka nu, do nyume ka tite mni, 'in o yi gbv 'kadu -nyumo, -zugba in ka yaa dli lapali, 'in in ka amua Zuifu yukwli pulu.

15 -We ka gbv -wa, weli klaa, 'nri klaa, we -yo amuaa 'deE tite -gu a mia kpelidada 'gbv, amuaa 'deE gbv mu. 'In 'ni 'yibha in 'ka sanee -sokpa gbuwobhunyo -ze!»

16 'In Galidun yia wa vu gbuwobhu -zejila 'yu.

17 Toun, Zuifu weee kpa -Lagobuduu 'yugalnyo Sositeni, 'in wa yia o bhuti -bha gbuwobhu -zejila 'yu.

'In Galidun 'ni we 'yabhlogbo -gusa.

Pulu bhitia Antiso v

18 Pulu ka 'ya Kolenti -gwle kplokplo. 'Bhie, o yia -Lagobhelia weli 'pa, 'in o yia 'glv 'wu -gblaa, o yia Silii -dudu -gu mni, o -yo Plisili -yo Akilasi 'so. Da wa 'kaa 'glv 'wu -gbla, 'in o yia o 'nyi kpla Sankleegbe nukple. -We ka gbv -wa, o ka -Lago -yla bi.

19 Wa nynia Efezi, -bha Pulu tia Plisili -yo Akilasi. 'In o yia -Lagobudu zo mni, 'in o -yo Zuifu yia kpel.

20 'In -maa nee o -yla, o -tu wa -gbe -slo, o 'ni we -yojwnu.

21 O 'paa wa weli, 'in o nee wa -ylae: «-Lago -ka njwnu, 'in na yia amuaa -gbe lv.» 'In o yia 'glv 'wu -gbla Efezi, o yia mni.

22 -Muv 'bigv, o nynia Sezalee, 'in o yia -Lagonyima fusaa mni -Zeluzalemu. 'Bhie, o yia Antiso mni.

23 O lia -bha 'yli sanume Antiso, 'bhie, o yia lomni. O 'plila -Galasii -yo Flizii -dudu -gv -bhlo -bhlo, -zugba o pa -Zezuu 'binonya weee 'kwayli.

Apolo v

24 Zuifu o wa gwaha Alezandli, wa laa Apolo v, yia Efezi yi. Gbagbanyo -zono -wa, 'in o -yia -Lagosebhe 'nanuv.

25 Nyumaa -Kanyoo 'Yloogblv wa -slolua zlume o, -sleen dli weee nya o gbaa, 'in o slolua -Zezuu gbv kpeen kpeen. 'In Zaaan nyumaa batizee -gbv -bhlo o -yia.

26 'In Apolo v yia -Lagobuv gbagbie bhli dli telu nya, Zuifuv -Lagobudu zo. Da Plisili -yo Akilasi pulva o yukwli, wa yia o 'wobhu, wa -yo o 'so yia wa 'deE -gbe mni. 'In wa yia o -Lago 'Yloogblv -slolu kpeen kpeen.

27 -Muv 'bigv, Apolo v 'yibha o 'ka Akai mni. 'In -Lagobhelia yia o 'kwayli 'pa, 'in -maa yia wee dudu -muv -gv -Lagonyima 'sebhe yoo 'pa nu, wa kpa o 'nanuv wa 'lakpa yu nya. Da o nynia -mo, -wa plaa -Lago, -Lago 'nani nya, 'in o yia wa 'wusa bhabha.

28 O ka -Lagosebhe zeli Zuifu -yla, 'in o yia wa -slolu tiklu nu, -Zezu m -Lago -Bhasanyo nya, 'in o 'ni Zuifuv weli -yojwnu, o yia wa lu -zejila 'wu.

19

Pulu -zakpa 'sonv mnia Efezi

1 Bhla -we nya Apolo v mia Kolenti, 'in Pulu yia -Aziii* -gogo -ka -duduv yali -gbe in 'plli, 'in o yia Efezi nyni. 'In o yia -mo -Zezuu 'binonya tolva yli.

2 'In o yia wa layibhae: «Da a zva dli -Zezu -gv, Zuzu 'Pupa ka ain -gv kwiliii?»

* 19:1 'Mo wa laa -zeE «Asie Mineure» -tuauweli 'wu.

'In wa yia we 'bigopalı ɔ -yłaɛ: «-A 'nı -slɔ 'nɔ nı, Zuzu 'Pɔpa mı.»

3 'In Pɔlv yia wa layibhaɛ: «-Zugba, sa wa batizee aian?»

'In wa yia we 'bigopalı: «Zaaan nyımɛɛ batizee batizee sɔlv wa batizea -an.»

4 Pɔlv nɛɛ wa -yłaɛ: «Nyıma -wa ɲwɔnua wa dlı 'bhitigbu, 'ma *Zaan batizea. 'In ɔ nɛɛ wa -yłaɛ: «Nyımɛ ɔ yia 'mı lɔv yia, a zɔ ɔ dlı -gu, mɔ -wa -Zezu.» »

5 Da waa Efezi -nyıma 'nɔa wɛlı -mɔnı, 'in wa yia wa 'dɛ wla, wa batizee wa Nyımaa -Kanyɔ -Zezuu 'ɲnı nya.

6 Pɔlv palı wa sɔ -gu la, 'in Zuzu 'Pɔpa yia wa -gu kwlılı. 'In wa yia wɛlı -putunyaa gbagbıe bhlı, -zugba wa paa -Lagɔgbɔv -falı.

7 Wa 'dɛ weee mneni wa 'ka sa nyıma kugbua ɛ 'sɔ ɲwɛɛ nyıni.

8 -Mɔv 'bigv, Pɔlv plaa -Lagɔbudu zɔ, 'in ɔ yia -Lagɔgbv gbada -tv 'cɔ ta nukplɛ dlı tɛlv nya, -zugba ɔ gba -Lagɔɔ nyımaa 'wɛlulapılgbu, 'in ɔ yı 'klı, -wa mıa ɔ yukwlı pɔlvda ɔ 'ka wa lu.

9 'In duun yia yukwlı -yɔsumanı, -maa 'nı -Lagɔgbv -yɔɲwɔnı, 'in wa yia -Zezuu 'Yloogblv gla palı -zejıla 'wɔ. 'In Pɔlv yia wa -yɔ 'bhv, ɔ -yɔ -Zezuu 'bɔnɔnya yia mɔnı, -zugba ɔ slɔlu wa -Lagɔgbv 'kɔmɔv, Tilanusı lakɔnı -budu zɔ.

10 'Sa ɔ -tɔa nɔda -zv 'sɔ nukplɛ. 'In Zuıfv -yɔ Glɛkı sɔ mıa -Azii -dɔdv -gu, -maa yia Nyımaa -Kanyɔ gbv 'nɔ.

Sevaaa nokpasuyua

11 'In -Lagɔ yia gwɛdigbu 'kadı 'kadı ɛnɔ, Pɔlv sɔ nya.

12 'In 'klɔv -sɛlı -mıslɔ -yɔ 'naa -kibhenya bhlıa ɔ ku ɲwɛ, 'mɔ wa kwaa guzɔnya. 'In -maa gu yia -maa -yɔ 'bhv, zuzu 'nyii -we -dɛıa wa 'wɔ la, 'in we yia wa 'wɔ 'tla.

13 Zuıfv tɔlv -wa jılıa 'gbe, zuzu 'nyii vuvue nya guzɔnya 'wɔ, -maa yi 'yaa Nyımaa -Kanyɔ -Zezuu 'ɲnı laylalı, we vuvue nya. 'In wa nɛɛ zuzu 'nyii -yła: «-Zezu ka gbv Pɔlv gbaa da, -a nɛɛ, ɔ 'ɲnı nya a 'tla wa 'wɔ!»

14 Zuıfv -Lagɔbɔvɔnyaa -kanyɔ mı -bha, 'mɔ wa laa Sevaa. ɔ ka nokpasuyua gbesɔ, ma nɔ 'saa.

15 'In zuzu 'nyuu yia we 'bigopalı wa -yła: «In -yi -Zezu, 'in ɔ Pɔlv -mıa, in -yi -mɔɔ. 'In amıa naa, nyɔɔ amıa -mıa?»

16 Nyımɛ kaa zuzu 'nyuu 'wɔ, -mɔɔ yia wa -gɔbhɔ. 'In ɔ yia we -slɔlu nı, ɔ 'tɛla, ɔ -zi wa. ɔ nɔa wa ɛ, 'in ɔ yia wa -bana yla, 'in wa -yɔ gwagwıe yia ɔ -budu zɔ 'tla kpanɔ nya.

17 Zuıfv -yɔ Glɛkı mıa Efezi 'nɔa gbv -mɔnı, 'in nyano yia wa 'wɔslɔ. 'In wa yia Nyımaa -Kanyɔ -Zezuu 'ɲnı 'yılımanı.

18 Nyıma -duun -wa ɲwɔnua -Lagɔgbv -yɔ, 'in wa yia wa gbɔnyuu gbaa yi 'tıtɛɛ nyıma -zejıla 'wɔ.

19 -Dlabhia -ɛnɔnya duun -yɔ wa 'sɛbhɛɛ -zlo yia yi, 'in wa yia we -sıe nyıma wee 'yu. Wa zɛıa we -vɛle we nyıni 'gwɛzii 'wlu glv ta 'wlu kugbua ɛ gbu†.

20 'Sa -Lagɔgbv mnenia la, 'in we yia -gɔwɔlayılımanı, Jejitapɛɛ 'tıtɛ slɔluɛ nya.

-Zɛ 'kadv mı Efezi

21 Gbɔnya -mınu 'bigv, Pɔlv nɛɛ Masedvanı -yɔ Akai ɔ plııa ɔ 'ka -Zeluzalɛmɔ mɔnı. ɔ nɛɛ: «-Mɔv 'bigv, in -ka -mɔ nyıni, we mı nı, in mı 'ya *Wlɔmɔ 'ya.»

22 Timotee -yɔ Elasıtı -wa -wa ɔ 'wɔsanya, 'in ɔ yia -maa sɔbhıe tıe Masedvanı, 'in ɔ 'dɛ yia -Azii -tv 'ylı yasɔɛ nya.

23 -Mɔv bhla, 'in gbv 'kadv yia bhlı -Zezuu 'Yloogblv 'gbv.

† 19:19 'Ylı glv 'sɔ 'ylı kugbuaa lubhoo 'penıgwɛzi -wa.

24 Nyume yabhlo wa laa Demetliusu, 'gwezi nya o bhlaa -lu yua -seSe. Nyumaa -lago wa laa Atemisi‡ we -buduu 'wowlu -yua -seSe o bhlaa. Mu -yo, o -yo o lubhononya yia 'gwezi duun.

25 Yli yabhlo nya, Demetliusu gbelia o lubhononya -yo -wa -yo o kaa lubhoo 'yli -bhlo 'wlu, 'in o nee wa -ylae: «Talean, amiaa 'de -yi we 'ji nu, 'mu lubho ni -yo -a yila -amianuu 'gwezi.

26 -We mia 'plida, a yi we -yo, 'in a nu we. O Polu nee nu, -lago -we nyuma teli, we 'ni -lago -zonnya. O ka nyuma duun 'wlu -nyumo. We 'ni -seli Efezi -bhlo, we -tu 'wu -se, we 'ka -Azii -dudu weee -gu lamneni.

27 -Muu mneni we 'ka -amiaa lubho -nyumo, 'in we 'ka Atemisi 'kaduu -budu -yo we 'ni lasa. 'In nyuma 'na 'ka -sleen we 'ylimani. 'In 'mu wa buboa -Azii -yo -dudu weee -gu.»

28 Da nyuma 'nua wee gbu -muni, wa 'paa 'ce, 'in wa yia 'wokpikpie bhli: «Efezi -nyumaa Atemisi 'yilia! »

29 'In 'gbe -kpabhie yia gbugblolu. 'In Masedvanu -nyuma 'so wa laa Gayusi -yo Alistaki, -wa -wa Polu nononya, 'in wa yia -maa kpa, 'in wa -yo wa 'so yia -gblagblu 'wu mni gwagwie nya.

30 Polu 'yibha o 'ka wa nyidi 'tla -zejila 'wu, 'in -Zezuu 'binonya nee o -yla, o 'na nuu we le -ni.

31 -Aziii lubhononya 'kadi -tolva -wa mia Polu 'talea nya, -maa yi 'yaa wee weli -bhlokpade o yoo 'pa, nu, o 'na 'sibhli wee -zejila 'wu la -ni.

32 -Muu bhla, nyuma yiyl -gu, -zugba gbu bidi -bidi bidi wa nua le. Nyuma tolva kpi 'wu weli yabhlo nya, 'in tolva kpia 'wu 'ya weli -putu nya. 'In -we ka 'gbu wa yia 'wlugbeli, wa glaa -nyuma duun 'ni we -yi.

33 We bhla Zuifu yabhlo wa laa Alxandli mi -bha. 'In nyuma tolva yia we 'ji gba o -yla, -zugba Zuifu tolva sua o, o 'ka gba. 'In Alxandli yia so 'wobhu, o 'yibha o 'ka waa nyumaa -zlo -yla gbu gba.

34 Wa yibhelia o Zuifu nya, 'in wa 'de weee yia 'wokpida -tu weli -bhlogbo nya 'leli 'so nukplee: «Efezi -nyumaa Atemisi 'yilia! Atemisi 'yilia!»

35 'In wee 'gbee fengble yia nyuma weee nwe 'muni. 'In o nee: «Efezi -nyuma, nyuma weee -yi we 'ji nu, Efezi -gbe -wa Atemisi bubo -budu 'kadu -yo we teliteli -tokpa, -we 'bhua yalu nwekunyoo.

36 Nyume yabhlogbo 'ni mneni o 'ka gbu -muni kpeli. We 'gbu, a 'mu nwe, a 'na slolu gbu lu -ni.

37 'In nyuma -wa a -laa -seli, wa 'ni we -budu zo -lu yabhlogbo yli, 'in wa 'ni -amiaa -Lago veli.

38 We -ka Demetliusu -yo o lubhononya 'yibha wa 'ka nyume 'klamani, wa mni gbuwobhunya 'yu, gbuwobhu yli nya. Mo wa 'kaa nyume 'klamani -mo ma de.

39 We -ka nu, a ka 'ya gbu yabhlo, a 'ka we layibha, -a mneni -a 'ka -muu gba -a 'de weee 'wlugbeliyli nya.

40 -A feli -amiaa 'de gbu 'nyea, 'in wa 'ka -am gbu 'wludi, nu, -amiaa solva -amiaa 'wlulapunya -yo 'wu, gbu -we 'plia -zeen daa 'gbu. Wee 'wlugbelie -muni 'ni 'ji tiklu -ka, 'in gbu -we -a 'kaa gba, -muu 'ni -mi.»

41 Da oo fengble gba 'saa, 'in o nee nyuma -yla, wa mni wa -budunwee.

20

*Polu mnia Masedvanu -yo *Glesi -dudu -gu*

1 Da -zle bhia, -muu 'bigu, Polu yia -Zezuu 'binonya 'wlugbeli. O zua wa 'di, 'bhie, o yia weli 'pa, 'in o yia Masedvanu mni.

‡ 19:24 'Nynolago -wa.

2 Ɔ 'plilia wee dudu -muni -gu, 'in ɔ yia -Lagonyima 'di duun zu. -Muu 'bigu, ɔ yia *Glesi nyini,

3 'in ɔ li -mo Glesi -dudu -gu 'cu ta. Da ɔ mia 'glu 'wu -gblada, ɔ 'ka Siliu mni, 'in ɔ yia 'nu nu, Zuifu mi ɔ -yɔgbu zoda, wa 'ka ɔ 'bha. Tɔɔn, ɔ yia ɔ 'deɛ dli zɔ lapɔpali nu, ɔ 'ka Masedvani -dudu -gu lɔbhiti.

4 -Wa -yɔ Pɔlv mnia, wa ŋni ni: Belee -nyume Pilusu 'yu Sopateɛ, Teɛsaloniki -nyima Alisitaki -yɔ Sekandusi, Delibu -nyume Gayusi, 'in Timotee, we -yɔ 'ya -Azii -dudu -gu -nyima Tisiki -yɔ Tlofimu.

5 Nyuma -manu -gala -aun 'yu, 'in wa yia -aun wu Tloasiɔbe nukple.

6 *Floo -we 'nia gɔɔ -yɔ -ka, we 'feti 'plia, 'in -amia yia Filipogbe nukple 'glu 'wu -gbla. -A li 'nyu 'kluu 'yli gbu, 'in -a yia wa -gbe nyini Tloasi, -a li -mo lɔkwlu -bhlo.

Pɔlv ni Tloasi

7 Samidii jibheza, -a gbelia 'wlu, -a 'ka 'floo ladidli dabudu, 'in Pɔlv yia gbu -gbagbie bhli -Lagonyima -yla. 'In zli -ka zli mnia ɔ yiaa 'gbu, 'in ɔ yia gbada -tu tiklu, 'in zli -gu yia be.

8 -Buduu yu mia yali, -we zɔ -a gbelia 'wlu, 'napɛɛ -zlo mi -mo -nyumada.

9 Nyimesloyu wa laa Etiki -dia finetlu ŋwe -gu la. Pɔlv ka gbagbie latlomanu 'gbu, Etiki yia 'yiaa ŋwa. Ɔ zilia 'yiaa 'wu, 'in ɔ yia 'tazi tanu finetlu 'yli 'bhu, 'in ɔ yia bhli. Wa 'ka ɔ 'wɔbhu, -zugba ɔ ka tli.

10 Pɔlv 'sibhlia la, ɔ kwlia ɔ -gu 'wu, 'in ɔ yia ɔ 'wɔbhu, ɔ neɛ: «Amiaa dli 'na sumanu -ni, ɔ -ga 'yliyɔ!»

11 -Muu 'bigu, Pɔlv -gblaa 'tazi 'wlu, ɔ didlia 'floo la, 'in ɔ yia we li. Ɔ gba 'yaa kplokplo, zli dolua 'wula, 'in ɔ yia mni.

12 'In wa -yɔ ɔ nyimesloyu yia mni, -zugba ɔ -ga 'yliyɔ, we yia wa 'de weee dli lapali.

Pɔlv 'bhva Tloasi, 'in ɔ yia Milee mni

13 -A -gaa 'yu, -a yia 'glu 'wu -gbla, 'in -a yia Aɔsɔ mni. -Mo -a 'kaa Pɔlv 'wɔbhu, -we ka gbu -wa, ɔ neɛ ɔ 'ka -mo mni bhu -gu.

14 Pɔlv ylia -aun Aɔsɔ, 'in -a yia ɔ 'wɔbhu 'glu 'wu, 'in -a -yɔ ɔ 'sɔ yia Mitilenu mni.

15 -Bha -a -gblaa 'glu 'wu, 'in -a yia lɔbhiti gumunyu -gu. -Muu zli zlia, 'in -a yia Kio 'klv nyini. -Muu 'bigu zli zli 'yaa, 'in -a yia Samɔs nyini, -muu 'bigu zli zlia, 'in -a yia Milee nyini.

16 Nu, Pɔlv neɛ, Efɛzi ɔ plilia, ɔ 'nia -bha 'yligbea yi, ɔ yi bhla lanyumɔnu -Azii -dudu -gu. Ɔ 'yibha ɔ 'ka *Pantikotuu 'yli nya -Zeluzalem -mi, sao sa we -ka -mi. We 'gbu, ɔ yia kwelapulo.

Pɔlv 'paa Efɛzu leglizu nyima kpasɔ wɛl

17 Pɔlv mi Milee, 'in ɔ yia nyima Efɛzi tie nu, wa 'ka *leglizu nyima kpasɔ laa mni.

18 Da wa nynia Pɔlv kwesi, ɔ neɛ wa -ylae: «Na tianu nynia -Azii -dudu -gu, sa in -yɔ aun 'sɔ -dia la, amiaa 'de -yi we.

19 In ka Nyumaa -Kanyɔɔ lubho nu na 'deɛ 'wɔtitie nya 'kienyi, siasie -yɔ 'miu nya 'yliya 'wu, na -yɔgbu Zuifu zɔaa 'gbu.

20 Amiaa 'de -yi we 'ji nu, in 'ni gbu yabhlogbɔɔ aun -yɔ zizeli. -We weee 'kaa aun 'wɔsa, in ka we aun -yla gba, 'in in ka we aun -slolu -zejila 'wu we -yɔ amiaa -budu zɔ.

21 In ka Zuifu -yɔ -wa 'nia Zuifu la, wa 'ka wa dli 'bhiti -Lago 'yu, 'in wa 'ka -amiaa -Kanyɔ -Zezu dli -gu zu.

22 «In -slɛɛn, -Zeluzalɛmɔ na mɛna. -Lagɔɔ Zuzu gbaa, in nu 'sa -gla nya. -We 'kaa -mɔ 'mɛ ylu, in 'nɛ we -yi.

23 Nu, -we ka 'ji in -yia -bhlogbɔɔ, 'gbe -bhlo -bhlo 'wɔ, Zuzu 'Pɔpa ka 'mɛ 'tolɔ nu, -kasɔ -yɔ siasɛ mɛ 'mɛ wɔda.

24 In 'ka thoo, in 'ka 'pɔoo, -mɔɔ 'nɛ 'mɛ dlu gbɔ yabhlogbɔɔ. -We -wa 'mɛ dlu gbɔ, mɔ -wa nu, lubho -we Nyumaa -Kanyɔ -Zezu tia 'mɛ -yɔ, in nu we, in 'ka we bhia. Wee lubho mia, -Lagɔɔ 'nanɛ gbɔzɔnɔ gbɔ gbagbie -wa.

25 «In ka -Lagɔɔ nyumaa 'wɔlulapɔgbɔɔ gbagbie nya aɛn glaa 'plɛ. 'In -slɛɛn, in -yi we 'ji nu, amɛaa 'yabhlogbɔɔ 'na 'ka 'maslɛɛn na 'klɔ 'yi.

26 We 'gbɔ, in nɛɛ aɛn -yla -zɛɛn ɛ: amɛaa 'yabhlo -ka mɔ, we 'nɛ na 'wlu -gbɔ.

27 Nu, in ka -Lagɔɔ dɔmagbɔ weɛ aɛn -yla gba. In 'nɛ we 'yabhlogbɔɔ aɛn -yɔ zizeli.

28 A zɔ amɛaa 'dɛ 'yliyɔ, in a zɔ leglizɛ weɛ 'yliyɔ. Wa 'wɔ sa bhlabhɛnya, -wa Zuzu 'Pɔpa 'nyɛ aɛn yoo, a 'ka wa 'yliyɔzɔnya -zɛ. -Lagɔ ka wa 'wɔzɛɛ 'Yuu 'pɔn nya, wa 'ka ɔ -wɔ -zɛ.

29 Na mɔmɛɛ 'bɛɔ, gɔbhɛɛ -bho -nyuma yia aɛn glaa plaa, 'in wa 'ka we bhlabhɛnya gbɔnyuu -yla lɛnɔ.

30 In 'dɛbhie aɛn nyɛɛ, nyuma -tɔba yia yotɔbhɔa, 'in -Zezuu 'bɛnɔnya 'ka wa 'bɛholu.

31 A -tɔ 'yliyɔgada, 'in a ligbe we nu, in ka aɛn 'dɛzɔda -tɔ zɔkɛ -yɔ jibheza, -zɔ ta 'wɔ, mɔ nya 'yi.

32 «In -slɛɛn, -Lagɔ -yɔ ɔ 'nanɛwɛl kwɛɛ na zɔa aɛn. 'In ɔ ka we se, ɔ 'ka aɛn 'yilimanɛ dɛzɔzɔɛ 'wɔ, 'in 'bɛ -we ɔ zɔa la, -wa weɛ mia ɔ -nɔ nya -yla, ɔ 'ka we aɛn 'nyɛ.

33 Na dɛ 'nɛ nyumɛ yabhlogbɔɔɔ 'gwezi, ɔ -can -yɔ ɔ 'naanya 'wɔnyɛnɛ.

34 Amɛaa 'dɛ -yi we 'ji nu, -li -we ka 'tɔ mia in -yɔ na nɔnɔnya -yɔ, na 'dɛɛ sɔɔ lubho nya na yia we.

35 Sa a 'kaa lubho nu, 'in a 'ka bobabhanya 'wɔyi, in ka we aɛn -slolu. 'In -a 'ka wɛl -we Nyumaa -Kanyɔ -Zezuu 'dɛ gbaa ligbe: «Nyumɛ -lu -nyɛnyɛ ka 'mɔna, we -zi -lu 'yiyɛ nyumɛ kwɛɛ.» »

36 Pɔɔ bhia gbagbie, -mɔɔ 'bɛɔ, ɔ -yɔ wa 'dɛ weɛ 'sibhɛlia 'kukolu, 'in wa yia -Lagɔ bhuhɔe.

37 Wa 'dɛ weɛ bhɛlia wie, wa gbɛlia Pɔɔ, 'in wa yia ɔ wɛl 'pa.

38 In wa -gɔ yia 'wɔtɔ -kɔn, -we ka gbɔ -wa, ɔ nɛɛ wa -yla wa -putu 'na 'ka 'maslɛɛn ɔ 'klɔ 'yi. Wa kwaa ɔ yoo, 'in wa yia ɔ 'glɔ -yɔ -nyɛnɛnɛ -kpɔ.

21

Pɔɔ mɛna -Zeluzalɛmɔ

1 -A 'bhɔa Efɛzɛ -Lagɔnyuma kpasɛ -gbe, -a -gbla 'glɔ 'wɔ, 'in -a yia 'nyunyɛɛɛɛɛ wa laa Kɔsɔ -gɔ mɛnɛ tɛklɛ. -Mɔɔ zɛ zɛ, -a nyɛnia Wɔɔɔ, 'bhie, -a yia Patalaa mɛnɛ.

2 'Glɔ yabhlo mia Fenisi dɔɔ -gɔ mɛnɛ, -mɔ -a yia we. Tɔn, -a -gbla we 'wɔ, 'in -a yia mɛnɛ.

3 -A nyɛnia gumunyuu nyɛɛ, 'in -a yia 'nyunyɛɛɛɛɛ wa laa Sɛplɔ -yɔyi kɔpɛsɔ. -A mɛnɛ Sɛlɛ -dɔɔ -gɔ -gbɛn, 'in -a yia Tɛligbe nɔkplɛ lasibhɛ, -bha 'glɔ 'kaa we nɔkplɛ -gba weɛ lasibhɛ.

4 -Mɔ Tɛlɛ -a yia -Zezuu 'bɛnɔnya, 'in -a yia wa -gbe -tɔ lɔkɔwlu -bhlo. Gbɔ -we 'kaa Pɔɔ yɛ, -Lagɔɔ Zuzu gbaa we wa -yla, 'in wa nɛɛ ɔ -yla, ɔ 'na mɛnɛ -Zeluzalɛmɔ -nɛ.

5 Da weɛ lɔkɔwlu -bhlo bhia, 'in -a yia 'yoo 'wɔbhɔ, wa 'dɛ weɛ yia -aɛn yoo kwa. Wa -yɔ wa 'nyɛnɛ -yɔ wa 'yua, 'in -a yia 'gbe nɔkplɛ 'tɛ, 'bhie, -a yia 'kukolu 'sibhɛ gumunyuu -gɔgɔ -gɔ, 'in -a yia -Lagɔ bhuhɔe.

6 -Muu 'bigu, -a 'pupalia weli, 'bhie, -amia -gblaa 'glu 'wu, 'in -Zezuu 'binonya yia -buduwwee lobbhiti.

7 -A 'bhua Tilugbe 'wu 'glu nya, 'in -a yia Ptolemais -amīaa nōnve 'wlubha. -A -saa wee 'gbe nukplēē -Lagōbhelia fu, 'in -a yia 'yli -bhlo li wa nya.

8 -Muu 'bigu zli zlia, -a 'bhitia lu, 'in -a yia Sezalee nyini. -Bha -a plaa -Lagōo gbubganyo Filipuu -budu zo, 'in -a yia o -gbe ladili. Nu, o Filipu mi nyima gbeso -wa -a -saa zlime -bha -Zeluzalem, wa lonyume yabhlo nya.

9 O ka 'nyunyua -mnua, 'yieslonwini nya, wa 'ni yli -mi. -Lagōgbuu -fali wa paa.

10 -A ka -bha 'yli duun li, 'bhie, -Lagōgbuu -falipanyo yabhlo 'bhua Zudee, wa laa Agabus, 'in o yia -bha yi.

11 O yia -aun 'yia, o 'bhua Pōlvu -jlaa 'wu, o gbuan o 'deē bhu 'so -yo so 'so, 'in o neē: «Weli Zuzu 'Pupa gbaa, mu ni: «Nyume ka -jlaa mia da, sa in gbuan da na 'de, 'sa Zuifu yia o gbuaan -Zeluzalem. 'In wa 'ka o nyuma -wa 'nia Zuifu yoo 'nye.» »

12 Da -a 'nua gbv -muni, 'in -amīaa 'de -yo Sezalee -Lagōbhelia yia Pōlv bhuhhoe, nu, o 'na mnuni -Zeluzalem -ni.

13 'In Pōlv yia we 'bigupalē: «Lēē ka 'gbv a wi, 'in a sumani na dlia? Wa 'ka 'mi gbuan -Zeluzalemoo, wa 'ka 'mi 'bha 'debbhie -gbolu Nyimaa -Kanyo -Zezuu 'nyu 'gbvoo, in mi 'cin lamnazida.»

14 Nu, o 'ni -amīaa weli 'wuhwunda -mi 'gbv, -a yia o bhuhhoe 'yitide. 'In -a neē: «Nyimaa -Kanyo dumagbu nu le!»

15 -A lia 'yli sanume wee da, 'in -a yia -amīaa 'gbanya -mōzv, -a yia -Zeluzalem mni.

16 -Zezuu 'binonya tōlvā mia Sezalee, -maa yia -aun yoo kwa. 'In wa yia -aun Siplu -nyume yabhlo, o 'kaa -aun -gōda 'nye, o wa laa Mnasōōn -buduwwee kwa. -Zezuu 'binonyo -wa, we 'bi ka 'wogwle.

Pōlv -yo -Lagōnyima kpasī gbelia 'wlu -Zeluzalem

17 Da -a nynia -Zeluzalem, -Lagōbhelia yia -amīaa 'lakpasu kpa 'muna nya.

18 -Muu 'bigu zli zlia, Pōlv -yo -aun 'so yia *'Zakee -gbe mni. -Mō leglizū nyuma kpasī weee gbelia 'wlu.

19 Pōlv -saa wa fu, 'bhie, -we weee -Lagō nua le nyuma 'nia Zuifv -gbe, 'in o yia we 'di -sa wa -yla kpeen kpeen.

20 Da wa 'de weee 'nua weli -muni, 'in wa yia -Lagōo 'nyu -mnuni. 'In wa neē Pōlv -ylac: «Bheli -in -tal, Zuifv 'wlu sanume ka -Zezu dli -gv zo, 'in wa mia Moizu tite -yolanēda.

21 -We wa mia gbada wa -yla -na daa mu ni: Zuifu -wa mia 'lakpanya glaa, -in neē wa -yla wa pali Moizu tite -bligv, wa 'na 'pali wa 'yua kni 'wu -ni, 'in wa 'bhv -Zuifv lenogbv 'cin 'bi.

22 Sa -a 'ka we nua? 'Nua wa yia we -kpō, nu, -in ka yi.

23 We 'gbv, -we -a yia da -mi -yla gbaa, -in nu we le. Nukpasia -mnua -wa bia -Lagō -yla mi -aun glaa -seli.

24 -In -yo wa mni, -in -yo wa 'ka wa -yōwōlogbv lenv, -in plōlv wa 'wlu, 'in wa 'ka wa 'nyi -sa. -In -ka 'sa nu, 'in nyuma weee yibhelia we 'ji nu, -we wa gbaa -na daa, we 'ni gbōzōnv. 'In wa 'ka we -yōyi, nu, Moizu tite -mi -na zv 'ya 'nōnyē.

25 We -ka nyuma -wa 'nia Zuifv, -wa zva -Zezu dli -gv, gbv -we ka weli -a bhlia, -a ka we celi, 'in -a yia we wa yoo 'pa: «A 'na lili -zila -bōbōnūme -ni, we ka pōn. Nūmē 'pōn -tōkpa -yo nūmē -we 'pōn 'nia 'wōtla, 'a 'na lili we -ni. 'In a 'na nōnv mōnēgbv le -ni.» »

26 -Muu zli zlia, tōlv, Pōlv -yo waa nyuma -mnua yia mni. 'In o -yo wa yia -yōwōlogbv lenv dabudu. -Muu 'bigu, 'in o mna -Lagōbudu 'kadu zo, 'in 'yli -we

nya wee -yowalobu 'kaa bhia, o yia we gba. We ji -wa nu, bhla -we nya wa 'kaa wa -zila bubo -bhlo -bhlo.

Pɔlv wa kpa -Lagobudu 'kadu zo

27 Wee -yowalobu yli gbeso 'ka bhia mni, 'in -Azii -dudu -gbu Zuifu yia Pɔlv -yoyi -Lagobudu 'kadu zo. Toun, wa 'paa nyima -zloo dli yali, 'in wa yia o kpa, 'wokpikpie nya:

28 «Izlaeli nyima, a be -ain -yoi! Nyime -o mia da, da weee -yo nyima weee o slolua gbu -we -wa Izlaelinyima klaa, we -yo Moizu tite -yo -Lagobudu 'kadu -yo -tu. 'In -sleen, nyima -wa 'nia Zuifu, o ka wa -Lagobudu 'kadu zo -la, sanee 'sa o plalia wee -mowlo da pou -lilele!»

29 -We ka 'gbu, wa yia 'sa nu, wa ka Efeyiyu Tlofimu 'yi Pɔlv nya -Zeluzalemogbe nukple. Nu, wamia dlu, Pɔlv -yo o 'so ka -Lagobudu 'kadu zo pla.

30 'In wee 'gbee nukpla -nyima weee gbugblolua, 'in wa -yo -gwagwie yia da weee 'bhv. 'In wa yia Pɔlv kpa, wa -yo o lagbizelie yia -Lagobudu 'kadu zo 'tla, 'in wa yia -bha kla, -bha -bhlokpade.

31 Zuifu mi 'kl 'yida, wa 'ka Pɔlv 'bha, 'in nyima yia weli Wlomuu 'slujaa -zloo -kanyo 'kadu kwa, nu, -Zeluzalem -nyima weee ka gbugblolu.

32 -Bha -bhlokpade, o 'bhua 'sluja -yo 'slujaa glu gbuu 'yugalunya 'wu, 'in o -yo -gwagwie yia nyimaa -zloo gbegein mni. Da wa 'yia o -yo 'sluja 'so -yo, 'in wa yia Pɔlv bhite 'yitide.

33 Oo 'slujaa -kanyo 'kadu bea Pɔlv -yo, o kpa o, 'in o nee, wa gbuan o netellukpe 'so nya. 'Bhie, o yia wa layibhae: «Nyoo nyime -mou -mia? Lee -lu o nu lea?»

34 'In nyimaa -zloo glaa, -zakpa -bhlo kp 'wu -maa 'dee sa, 'in tolva kpia 'wu, weli -putu nya. Nu, 'slujaa -kanyo 'kadu 'ni mneni o 'ka weli yabhlogbo 'wolanu, wee -zle duun glaa. 'In o nee, wa -yo Pɔlv 'so mni 'slujaa -budu 'kadu zo.

35 Da Pɔlv -yo wa nynia wee -buduu sikalie kwesi, 'in 'sluja yia o 'wobhu nyima 'wlu yali, nyimaa -zlo glaa, 'ce 'kadu wa mia 'padaa 'gbu.

36 Nu, nyima weee mi o 'bi, 'wokpikpie nya: «A 'bha o!»

Pɔlv gbaa o 'dee -gvgbu

37 Bhla -we nya wa -yo Pɔlv 'kaa 'slujaa -budu 'kadu zo pla, o nee 'slujaa -kanyo 'kadu -yiae: «In mneni in 'ka -mi -yla weli yabhlo gbaa?»

'In -moo yia we 'bigopal o -yiae: «I'in, aya! Glekieweli -na gbaa?»

38 Eziputuyu -o 'bhua nyimaa dli 'wu, nyimaa 'wlulapinyo -yo, we 'bi 'ni -slo 'wogwe, 'in o -yo 'binonya 'wlu glu -bhlo (4.000) yia da beblee ladua mni, we 'ni -mi?»

39 Pɔlv yia we 'bigopalie: «Zuifu in -mia, Tahisigbe nukple, Silisi -dudu -gu. Gbe ka 'hni mia mnida, we nukpla -nyime in -mia. -Mi na bhuhhoea, -in 'nye 'mi 'yoo, in 'ka nyima -yla gbu gba.»

40 'Slujaa -kanyo 'kadu yia o 'yoo 'nye. Pɔlv 'yiligbea sikalie 'wlu, 'in o yia so 'pa nyima -yla, nu, wa 'mu nywe. Da wa 'de weee 'mua nywe blenyii, 'in Pɔlv yia wa -yla gbu gba zuifoweli 'wu:

22

1 «Na bhelia -yo na didea, a pu yukwli, na 'dee gbu 'wosaweli na yia -sleen da an -yla gbaa.»

2 Da Pɔlv mia gba da wa -yla, wa 'nua we zuifoweli 'wu, 'in wa yia nywe 'mu blenyii.

Toun, 'in Pɔlv nee:

³ «Zuifu in -mia, Talisigbe 'wu wa gwalia 'mi, Silisi -dudu -gu. 'In -seli wa zwa 'mi -Zeluzalem. Gamalieli -wa na -slofonyo, mo -slolua 'mi -amia dukpasu tite kpeen kpeen. -Lagoo gbu mi 'ya -ami dlu 'kaduu, a 'de weee 'bhisa -zeen.

⁴ Nyuma -wa mia -Zezuu 'Yloogbu -gu, in ka wa 'klyie 'wupal, in ka wa 'bha. 'In in yia wa 'llukpe pal, we yi nukpasia -zeoo, we yi 'nyuu -zeoo, -zugba na pa wa -kaslu 'wu.

⁵ *Lagobubonyaa -kanyo 'kadu -yo Zuifu nyuma kpasu weee mneni wa 'ka gba, nu, gbuzonu na gbaa. Wa ka 'mi 'sebhanya yoo 'nye, na bhelia Zuifu mia -Damasigbe nukplee 'gbu. 'In in yia wee 'gbe nukple mni, waa -Lagonyuma mia -mo, in 'ka wa 'llukpe 'pal, in 'ka wa -mo -Zeluzalem kwa, 'in wa 'ka wa -kaslu 'wupa.

*Pɔlv gbaa ɔ -Lagɔplagbu
(Lngb 9.1-19, 26.12-18)*

⁶ «'In, in mi 'yloogbu, in 'ka -Damasigbe -yo cipaa yi, 'ylogbagbu ylu nya ton, san 'kadu yabhlo 'bhua yia, 'in we yia 'mi gbeli.

⁷ In bhli dudu, 'in in yia weli yabhlo 'nu, we nee 'mi -ylae: «Solɔ, Solɔ, lee ka 'gbu -na pal 'mi 'klyie 'wua?»

⁸ «'In in yia layibhae: «Na -Kanyo, nyoo -in -mia?»

«'In wee weli yia we 'bigupalie: «Ami Nazalɛtyu -Zezu, -in mia 'klyie 'wupalida, -ami -wa.»

⁹ Na nononya ka wee san -yoyi, 'in ɔ mia 'mi -yla gbu gbada, wa'a 'nu -moɔ weli.

¹⁰ «Ton, in yia layibhae: «Na -Kanyo, sa in 'ka nua?»

«'In Nyumaa -Kanyo nee 'mi -ylae: «-In -so 'wu, -in mni -Damasigbe nukple, 'in -we weee -Lagoo gbaa, -in nu le, -mo wa yia -mi -yla we gbaa.»

¹¹ In ka 'lo wee saan 'tite -mnu 'gbu, na nononya kpaa na so la, 'in wa yia 'mi -Damasu kwa.

¹² «-Mo -Damasu, nyume yabhlo mi -bha, 'mo wa laa Ananiasi. Nyume ɔ zwa -bha -Lagoo, 'mo ɔ -mia, 'in ɔ zwa Moizu tite 'nuwe. -Damasigbee Zuifu weee gbaa gbuzonu gbu ɔ daa.

¹³ Ananiasi yia na -gbe, ɔ 'yiligbea 'mi kwesi, 'in ɔ nee 'mi -ylae: «Solɔ, na bheli, -na 'yli -blo!» -Bha -bhlokpade, na 'yli -bloa, 'in in yia ɔ -yoyi vaa.

¹⁴ «'In ɔ yia we -gudi 'mi -ylae: «-Amia dukpasu -Lagoo ka -bha -mi -sa 'cu, -in 'ka ɔ dumagbu yibheli, 'in -ɔ -wa Nyume Tiklu, -in 'ka ɔ -yoyi, -in 'ka ɔ 'de weli 'nu.»

¹⁵ Nu, ɔ gbudayinyo -na yia -zea. 'In -we -in 'yia -yo, 'in -in 'nua, -in 'ka we gba dudu -nyuma weee -yla.

¹⁶ 'In -sleen, lee ka 'gbu -na wua? -In -so 'wu, -in yi, -in la Nyumaa -Kanyoo 'nyu, wa 'ka -mi batizee, -Lagoo 'ka -mi -yowolu, -na gbonyii 'ka -mi kweyli 'bhu.»

Pɔlv gbaa sa -Lagɔ tiea ɔ, nyuma 'nia Zuifu, wa -gbeɛ gbu

¹⁷ «-Muɔ 'bigu, in yia lobhiti -Zeluzalem. 'Yi yabhlo nya, in mi -Lagoo bhuhboeda -Lagobudu 'kadu ɔ, 'in Nyumaa -Kanyo yia 'mi 'klɔtlali na 'yli 'wu.

¹⁸ 'In, in 'yia Nyumaa -Kanyo -yo, 'in ɔ nee 'mi -ylae: «-In 'pulo kwe la, -in 'bhu -Zeluzalem sbi! Nu, na gbu -na yia gbaa, -mo -nyuma 'na 'ka we -yonyuu.»

¹⁹ «'In yia we 'bigupalie: «Nyumaa -Kanyo, wa 'de -yi we 'ji nu, in ka -Lagobudunya ɔ 'plii, 'in nyuma -wa nyunua -na gbu -yo, -zugba na pa wa -kaslu 'wu, 'in na seli wa.

²⁰ 'In da wa 'kaa -na gbudayinyo Etienu 'bha, -ami mi 'ya -bha. -Wa mia ɔ 'bhada, in ka wa nyunuu, 'in in yia wa -bananya 'yliyozu.»

²¹ «'In Nyumaa -Kanyo nee 'mi -ylae: «-In mni, nu, tiea na yia -mi 'pɔpi, nyuma -wa 'nia Zuifu gbegein!» »

Pɔlv nɛɛ Wlɔmvv 'slɔjaa -kanyɔ -yla nu, Wlɔmv -dɔdɔwɔlakpɛ ɔ -mia.

22 Nyumaa -zlo pɔlva Pɔlv yukwli tukli, tɔvn, ɔ yia welunya -mnu gbagbie bhia. 'In wa yia 'wɔkpɔkpɛ bhliɛ: «A -sa nyumɛ ni la! A 'bha ɔ! ɔ 'ni we 'klv -ka, ɔ 'ka 'yliyɔgada -tv, dɔdɔ ni -gv!»

23 Wa 'kpi'a 'wv 'tuteɛ, wa vitelia wa -bananya, 'in wa yia bla yali 'mni.

24 Wlɔmvv 'slɔjaa -kanyɔ 'kadɔ nɛɛ, wa 'pa Pɔlv 'slɔjaa -budu 'kadɔ zɔ. Wa 'ka ɔ seli, 'in gbu -we ka 'gbv nyumaa -zlo mia sa ɔ 'wluo 'kplɔlɔda, ɔ 'ka we gba, 'in -mɔɔ 'ka we 'nv.

25 'In da wa gbvan Pɔlv wa 'ka ɔ selia yi, tɔvn, 'slɔjaa glv gbuu 'yugalinyɔ mia -bha, Pɔlv yia ɔ layibha 'lee: «We se mi an -yla, a 'ka *Wlɔmv -dɔdɔwɔlakpɛ seli, -zugba a 'ni -slv ɔ -yɔgbv 'wɔbhuv?»

26 Da ɔɔ 'slɔjayu 'nva weli -mnu, 'in ɔ yia 'slɔjaa -kanyɔ 'kadɔ weli kwa, ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Lɛɛ -lu -na yi yaa dɛ lenva? ɔɔ nyumɛ -mɔni, Wlɔmv -dɔdɔwɔlakpɛ -wa!»

27 'Slɔjaa -kanyɔ 'kadɔ yia Pɔlv 'yia, ɔ bea ɔ -yɔ. ɔ yia ɔ layibhaɛ: «Gba gbuzɔnv, Wlɔmv -dɔdɔwɔlakpɛ -in -mia 'piɛin yi?»

Pɔlv yia we 'bɔgɔpali: «In, 'mɔ in -mia.»

28 'In 'slɔjaa -kanyɔ 'kadɔ nɛɛ: «'Gwezi 'kadɔ in pɔlva 'bhie, in yia Wlɔmv -dɔdɔwɔlakpɛ -Zɛ.»

'In Pɔlv yia we 'bɔgɔpali: «-Ami mia, gwalɔ wa gwalɔli 'mi we.»

29 -Bha -bhlokpade, -wa 'ka yaa Pɔlv seli, 'in ɔ 'ka gba, -maa yia ɔ gwɛvla. Da 'slɔjaa -kanyɔ 'kadɔ yibhelia we 'ji nu, Pɔlv -ɔ ɔ gbvan, -mɔɔ mi Wlɔmv -dɔdɔwɔlakpɛ nya, 'in ɔ 'dɛ yia nyanɔ nv.

Pɔlv mi gbɔwliwɔdinya 'yu

30 Gbv -we Zuifv dia Pɔlv 'wlu, 'slɔjaa -kanyɔ 'kadɔ 'yibha ɔ 'ka we 'wɔlanv kɛɛn kɛɛn. We 'gbv, zli zlia, 'in ɔ yia ɔ gbvan -llukpe 'wɔsa. 'In ɔ yia -Lagɔbɔbɔnyaa -cian -yɔ gbɔwliwɔdinya 'wɔlgbeli. 'Bhie, ɔ -yɔ Pɔlv yia wa 'yu yi.

23

1 Pɔlv ylaa gbɔwliwɔdinya flɔlɔ, ɔ nɛɛ: «Bhelia, in ka -Lagɔ 'yu nɔ 'nanv, na dlɔ 'ni 'mi gbv 'nyɛ, 'in we yia -zɛɛn yli -mnu yli.»

2 'In -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ Ananiasi nɛɛ -wa mia Pɔlv kwesi -ylaɛ: «A 'pa ɔ ɲwɛ -gv -lu!»

3 Tɔvn, Pɔlv nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Weli 'sɔ -nyumɛ, -mi -Lagɔ yia bhiti! -Bha -in -dia la, -zugba -na bhu na -yɔgbv 'wɔ titee sɔlv, 'in -in nɛɛ, wa bhiti 'mi. Tite 'ni 'sa gba.»

4 -Wa mia Pɔlv kwesi, -maa nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ -na vɛlia yi?»

5 Pɔlv yia we 'bɔgɔpaliɛ: «Na bhelia, in 'ni we 'ji -yi nu, -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ ɔ -mia. Nu, we mi celɔda -Lagɔsɛbhɛ 'wɔɛ:

<-In 'na gbali gbɔnyuu -na nyumaa 'yugalinyɔ -yla -ni!» >

6 Pɔlv -yi we 'ji nu, nyumaa -zakpa sɔ -wa gbɔwliwɔdinya. -Zakpa -bhlo -wa *Sadusenyuma, 'in -zakpa 'sɔnv -wa Falizinyuma. We 'dɛɛ 'gbv ɔ yia 'wɔkpɔ 'tuteɛ wa 'yue: «Bhelia, Falizinyumɛ in -mia, 'in Falizinyumɛɛ 'yu in -mia. Tlitlɔnyaa 'wɔsɔsɔɛ in dia dlɔ 'wɔv 'gbv, wa mia da na -yɔgbv 'wɔbhuda.»

7 Da Pɔlv gba 'saa, Falizinyuma -yɔ Sadusenyuma yia kpɛlie bhli, 'in wa yia 'wɔdɔ 'sɔ.

8 Nu, Sadusenyuma nɛɛ, tlitlɔnyaa 'wɔsɔsɔɛ 'ni -mi, 'anzinya -yɔ zuzu 'ni la -mi, 'in -zugba Falizinyuma yibhelia we nu, we 'dɛ weɛ mi la.

9 'In nyumaa -zlo mi 'wɔkpɔda 'titeɛ, 'in Falizinyumaa toɔba -wa -wa -Lagoo titeɛ gwesanya, -maa yia Pɔlv lɔpa 'kɔa 'tite nya. Wa nɛɛ: «-A yi we -yɔ nu, nyumɛ -mɔni 'ni gbonyuu yabhlogbɔɔ lenv. -De zuzu yabhloo, -de 'anzi yabhlo gba ɔ -yla gbuv, nyoo -yi we 'jia?»

10 Wee -zɛ kpɔkpalia 'wɔ, wa yi Pɔlv 'ylisisalu 'gbv, nyanɔ yia 'slujaa -kanyo 'kadu dlu slo. 'In ɔ nɛɛ ɔ 'sluja -ylaɛ, -maa -sa Pɔlv wa nyɔdi, wa kwa ɔ 'slujaa -budu 'kadu zo lv.

11 -Mɔv 'biɔv sabɔ bea, Nyumaa -Kanyo yia Pɔlv 'klɔtlali, 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-In 'temanɔ dli! -In ka na gbv gba -seli -Zeluzalemv, we mi nu, -in gba 'ya we Wɔmɔvɛ nɔkplɛ.»

Zuifu zva Pɔlv 'bhabhagv

12 -Mɔv zli zha zɔkpe, Zuifv -zakpa -bhlo yia wɛli -bhlo bhli, 'in wa yia bi -Lago 'yu nu, wa 'ni -slɔ Pɔlv 'bha, wa 'na 'ka li 'in wa 'na 'ka 'ma.

13 Nyuma -wa bhli wɛli -mɔni, wa ka nyumaa glv 'sɔ -guzi.

14 'In wa yia -Lagobɔbɔnyaa -cian -yɔ nyuma kpasu -gbɛ mɔni. 'In wa nɛɛ -maa -ylaɛ: «-A ka bi -Lago 'yu, nu, -a 'ni -slɔ Pɔlv 'bha, -a 'na 'ka -lu yabhlogbɔɔ li.

15 'In -slɛɛn, amia -yɔ gbɔwliwɔdɔnya bhli wɛli -bhlo, 'in a 'ka 'slujaa -kanyo 'kadu -yla gba nu, ɔ -la ain Pɔlv -dawli nya, a 'yɔbha a 'ka ɔ -yɔgbv 'wɔsɔsalɔ tuklu. We -ka -amia, -a ka -amiaa 'dɛ lamnazi -a 'ka ɔ 'bha, 'bhie, ɔ 'ka -seli nyini.»

16 'In wɛli wa bhli Pɔlv daa, ɔ bhɔɔɔ 'yu 'nva we, 'in ɔ yia 'slujaa -budu 'kadu zo Pɔlv 'di -salia mɔni.

17 Tɔɔn, Pɔlv laa 'slujaa glv gbuv 'yugalɔnyo yabhlo, 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-In kwa nyimeslɔyu ni 'slujaa -kanyo 'kaduv -gbɛ, nu, ɔ ka gbv yabhlo ɔ 'ka we gba ɔ -yla.»

18 ɔɔ 'sluja -yɔ ɔɔ nyimeslɔyu yia 'slujaa -kanyo 'kaduv -gbɛ mɔni, 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-Kasɔnyumɛ Pɔlv laa 'mi, ɔ nɛɛ: in -la -mi nyimeslɔyu nu. -Moo ka gbv yabhlo ɔ 'ka -mi -yla we gba.»

19 'Slujaa -kanyo 'kadu kpaa nyimeslɔyuu sɔ la, ɔ -yɔ ɔ vlaa gwe -sɛ, 'in ɔ yia ɔ layibhaɛ: «Lɛɛ -gbv -in 'yɔbha -in 'ka 'mi -yla gbaa?»

20 'In nyimeslɔyu yia we 'biɔvpaɛ: «Zuifu ka wɛli -bhlo bhli nu, -in kwa cɔzi Pɔlv gbɔwliwɔdɔnya 'yu. Gbaa wa yia -dawli nya nu, gbɔwliwɔdɔnya 'yɔbha wa 'ka ɔ -yɔgbv 'wɔsɔsalɔ tuklu.

21 'In -in 'na 'nɔv wɛli -ni! Nu, -wa zizea ɔ 'bhabhiee 'gbv, wa mneni nyumaa glv 'sɔ -guzi. Wa ka bi -Lago 'yu, wa nɛɛ, wa 'ni -slɔ Pɔlv 'bha, wa 'na 'ka li, 'in wa 'na 'ka 'ma. Nu, -slɛɛn, wa ka lamnazi, -na wɛli wa mia wɔda.»

22 Da ɔɔ 'slujaa -kanyo 'kadu gbaa nyimeslɔyu -yla nu: «-We -in gbaa da 'mi -yla, -in 'na gbaɛ we nyumɛ yabhlogbɔɔ -yla -ni.» 'Bhie, ɔ yia -moo 'yitide, 'in -moo yia mɔni.

'Slujaa -kanyo 'kadu kwaa Pɔlv Felisu -gbɛ

23 -Mɔv 'biɔv, 'slujaa -kanyo 'kadu laa ɔ 'slujaa glv gbuv 'yugalɔnya 'sɔ, 'in ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «'Slujaa 'wlu -bhlo (200) klaa, numɛsɔv -gv 'slujaa glv ta 'ya kugbua (70) -yɔ 'slujaa 'wlu -bhlo kaa 'li kwɛɛ, a gbɛli da wa 'wlu. 'In a 'dɛ weee mnazi la, jibheza lɛli gbomɔvɔn nya, a 'ka Sezalegbe nɔkplɛ mɔni.

24 A mnazi numasɔv -yɔ, 'in a 'ka Pɔlv 'wɔbhu we -gv, 'in a 'ka ɔ dɔdɔv 'wlulapɔnyo Felisu -gbɛ kwa -dɔɔ.»

25 'In ɔ yia 'sɛbhe celɛ:

26 Dɔdɔv 'wlulapɔnyo Felisɔ 'kadu, -amɔ Klɔv Liziasɔ saa -mɔ fv.

27 Nyumɛ ɔ in 'paa dɛ -mɔ yoo, Zuifu ka ɔ kpa, wa 'ka ɔ 'bha. 'In da in 'nva nu, Wɔmɔv -dɔdɔwɔkpe -wa, 'in in -yɔ na 'sluja yia mɔni, in yia ɔ wa kwɛɛ -sa.

28 In 'yibha gbu -we Zuifu dia o 'wlu, in 'ka we 'ji 'nu. We 'gbu, in yia o wa gbuwliwodunya 'yu kwa.

29 In ka we -yoyi nu, wa 'dɛɛ titee 'gbu, wa dia o gbu 'wlu. 'In wa 'ni mneni wa 'ka o gbu yabhlogboɔ -yla lapali, -we ka 'gbu wa 'kaa o 'bha, 'in wa 'kaa o -kaslo 'wopa, we 'ni 'yie.

30 'Bhie, wa yia 'mi weli kwae, Zuifu ka o -yogbu zu. -Bha -bhlokpade, in 'paa o yoo -na -gbe. 'In in nɛɛ o gbowludunya -ylae, wa 'kla o -na -gbe.

31 -We 'slujaa -kanyo 'kadu gbaa, o 'sluja ka we leno. Wa 'bhua Pɔlu 'wu sabo, 'in wa -yo o yia Antipatlisi gbe nukple mni.

32 -Mbu zli zlia, 'in 'sluja mia bhu -gu noda, -maa yia 'slujaa -budu 'kadu zo lobbhiti. 'In wa yia 'sluja mia numasoon -gu 'yitide, -maa -yo Pɔlu yia 'yoo 'yliyozo.

33 'Sluja mia numasoon -gu nynia Sezalee, 'in wa yia dudu 'wlulapilinyo 'sebhe yoo 'nye, 'bhie, wa yia o Pɔlu 'kluslolu.

34 Dudu 'wlulapilinyo zelia wee 'sebhe, 'in o yia Pɔlu layibha: «Dudu -momo ka nyime -in -mia?» 'In Pɔlu yia we 'bigupalie: «Silisi -nyime in -mia.»

35 'In o nɛɛ o -ylae: «-Wa dia -mi gbu 'wlu, wa -ka yi, 'in na yibhaa -mi la.» 'In o nɛɛ, wa kwa Pɔlu Ewlodu gbuwobhubudu 'kadu zo.

24

Zuifu dia Pɔlu gbu 'wlu Felisi 'yu

1 'Yi gbu 'pha, -Lagobobonyaa -kanyo 'kadu Ananias yia Sezalee nyni. O -yo nyima kpasɔ tɔba -yo *lɔpanyo yabhlo wa laa Telituli. 'In wa yia Pɔlu 'klaa yi dudu 'wlulapilinyo Felisi 'yu.

2 Wa laa o, 'in Telituli yia o gbu 'wludidie bhli dudu 'wlulapilinyo Felisi 'yu: «Felisi 'kadu! -Na 'gbu -a kaa da 'wototue -dlɔo weee. 'In gbonya -in 'bhitia gbuyilo nya, mu saa -amiaa nyuma 'wu.

3 -Lu -zɔnu weee -a yia, da weee, 'yɪ weee nya, we 'gbu -a paa -mi fuo dli weee nya.

4 'In in 'ni 'yibha, in 'ka -na 'bi 'wɔgweli, we 'dɛɛ 'gbu, -mi na bhuhhoe, -in 'nye -ain bhla -sele, -na dli -zɔnu nya, -in 'ka -ain yukwli pulo.

5 «-A ka we -yoyi nu, nyime -mɔni, nyime 'nyuuu 'degbolu -wa. Nyimaa -zakpa -bhlo wa laa Nazaleti -nyuma, wa 'yugalinyo -wa. Zuifu weee o pupalia 'wu dudu weee -gu.

6 'In o ka we layla 'debbie nu, o 'ka -amiaa -mowlo -Lagobudu 'kadu 'ɲni -nyumo, 'in -a yia o kpa. [-A 'yibha -a 'ka o -yogbu 'wobhu -amiaa titee sɔlu.

7 'In 'slujaa -kanyo 'kadu Lizias yia yi, 'in o yia o -ain kwɛɛ -sa -gla nya.

8 'Bhie, Lizias nɛɛ Pɔlu gbowludunya -yla, wa yi -mi 'yu.] We -ka -na de 'yibha o la, 'in -in 'kaa we 'jiyibheli nu, gbu -we -a dia o 'wlu, gbuzɔnu -wa.»

9 'In Zuifu -maa yi 'yaa Teetulusu weli -gu 'yiligbe, 'in wa nɛɛ: «Cɪn, -we o gbaa de, gbuzɔnu -wa.»

Pɔlu gbaa o 'dɛɛ -gogbu

10 'In dudu 'wlulapilinyo yia Pɔlu -yla so 'pa, nu, o gba. 'In Pɔlu nɛɛ:

«In -yi we 'ji, -in ka -zu duun li, -zugba -na bhu -amiaa nyimaa -yogbu 'wu. We 'gbu, na dli 'te 'wu, in 'ka na 'dɛɛ -gogbu gba.

11 «-In mneni -in 'ka we 'wɔsisali -na 'de nya, nu, -ami nynia -Zeluzalem, in 'ka -Lago buba, we 'yɪ kugbua le 'so 'ni -slo 'pli.

12 Nyime yabhlogboɔ 'ni 'mi 'yi, -zugba na -yo nyime kpeli -Lagobudu 'kadu zo. 'In nyime yabhlogboɔ 'ni 'mi 'wɔtlali, -zugba na bhu nyimaa -zloo dli 'wu -Lagobudunya zo -yo daputu, 'gbe nukple.

13 'In -sɛɛn, gbu -we nyima -manɪ dia da 'mi 'wlu, wa 'ni mneni wa 'ka we 'woyleli -mi -yla.

14-Muu bhla, -we in njwua -yo -mi 'yu, mu nu: -amiaa dukpasu -Lago na bubaa, 'Yloogblu -lolu -we ka gbu wa'a laa gbuzonu, we -gu -nanve nya. 'In -we weee mia celida Moizu titee 'sebhe -yo -Lagogbuv -falpanyaa 'sebhe 'wu, 'in na zwa we dli -gu.

15 Sa wamia dia -Lago dli 'wu, 'sa -ami na dia -Lago dli 'wu. Nu, nyima tiklu -yo nyima 'nyii 'so, 'wu wa yia -saa tltlunya glaa.

16 We 'gbu na gva la 'yli weee nya, 'in na dli yi 'mi gbu 'nyε -Lago 'yliya 'wu, 'in 'ya nyima 'yliya 'wu.

17 «Da in lia -zu duun daputu, 'in in yia -Zeluzalemu luyi 'gwεzi nya, na nyima 'wusase -yo 'slaka -lii wlawlie -Lago -ytaa 'gbu.

18 Da in mia -Lagobudu 'kadu zo, 'in -Aziiji Zuifu yia -mo 'mi yli, -we in mia lenoda mu nu, in mi -mawlogbu lenoda. Nyimaa -zlo 'ni 'mi 'bi -mi, 'in -zle 'ni 'mi kwesi -mi.

19 'In we -ka yaa nu, -Aziiji Zuifu -tolva mia zlme -bha, -maa ka yaa na gbegbein gbu dli, ma 'kaa 'mi 'kla -na -gbe.

20 Da wa kwaa 'mi gbuwliwodunya 'yu, gbonyuu in nwa le wa 'yia -yo, nyima -wa 'yiligbea de, wa gba we -mi -yla.

21 'In 'yiligbea gbuwliwodunya 'yu, 'in in nee wa -yla weli 'tite nyaε: «Tltlunya yia 'wusaa tltlie lv! We nya wa -laa 'mi an 'yu, a 'ka na -yogbu 'wobhu.» -De mu.»

22 Dɔdɔv 'wlulapilnyo Felisi -yia -Zezuu 'Yloogbluv -gugbu 'ji kpεen kpεen, 'in o yia we 'wolanu, -moo yia wee gbuwobhu yli lubeli. 'In o nee wa -ylaε: «'Slojaa -kanyo 'kadu Liziasi -ka yi 'bhie, in 'ka amiaa gbu 'wobhu.»

23 O nee 'slojaa gbu gbuu 'yugalnyo -ylaε: «-In di Pɔlv la -kaslobudu zo. -In 'tide o 'yi, o 'ka o 'de -yla -tu. -In 'nyε o 'talea 'yoo, wa 'ka o -yla -li lenu.»

Wa ka Pɔlv Felisi -yo Dlusili 'yu kwa

24 'Yli sanime 'pha, Felisi -yo o 'njwɔ Dlusili yia yi, Zuifonjwɔ -wa. O nee wa -yo Pɔlv yi, 'in o 'ka o -Zezu Klisu dli -gɔzv weli yukwli pɔlv.

25 'In da Pɔlv bhlia nyumεε nɔnɔbhv tiklu klaa, 'dεε dli lakpakpie -yo -Lagoo nyimaa -yogbu 'wobhubhuee gbu gbagbie, 'in Felisi yia nyanɔ nu. 'In o nee Pɔlv -ylaε: «-In mneni, -in 'ka -sleεn mni. 'In da in -ka bhia, in 'ka -mi la lv.»

26 Dɔdɔv 'wlulapilnyo Felisi di yaa we dli 'wu nu, 'gwεzi Pɔlv yi yaa o 'nyεa. We 'gbu, o laa Pɔlv bhla weee nya, o -yo o 'ka 'di -sa.

27 -Zu 'so 'pha, Pɔsiusuo Fesitusu yia Felisu 'biguplilu. 'In Felisi 'yibha o 'ka Zuifo dɔdɔnamanu 'gbu, o yia Pɔlv -kaslv 'wu ti.

25

Wa ka Pɔlv nyimaa 'wlulapilnyo 'kadu Fesitusu 'yu kwa

1 Da o nymia wee dɔdɔ -gu, we 'yli ta 'pha, Fesitusu 'bhva Sezalee, 'in o yia -Zeluzalemu mni.

2 -Lagobubonyaa -cian -yo Zuifuv nyuma kpasu yia Pɔlv 'kla o -gbe.

3 Wa nee Fesitusu -yla, o nu wa 'nanu 'wu, 'in wa yia we nwe -yokpalu nu, o -la Pɔlv -Zeluzalemu lv. Nu, wa ka Pɔlvu -yogbu zo, wa 'yibha wa 'ka o 'bha 'yloogblu.

4 'In Fesitusu yia we 'bigupalu wa -ylaε: «Pɔlv mi -kaslv 'wu Sezalee, 'in dayli na 'degbolu bhitia -mo lv.»

5 'In o yia we -gɔdie: «Amiaa -cian kwa 'mi yoo, we -ka nu, nyumε -mɔnu ka gbonyuu lenu, wa 'ka -mo we gba.»

6 Fesitusu li wa -gbe sa 'bhisa 'yli gbomnva. 'Bhie, o yia Sezalee lobbhiti. -Muv zli zlia, 'in o yia gbuwobhu -zejila 'yu ladi, 'in o nee wa -yo Pɔlv yi.

7 Da Pɔlv yia, Zuifu -wa 'bhva -Zeluzalemv, -maa yia ɔ gbeli. 'In wa yia ɔ gbonyii 'kadu -zlo 'wludɪ, 'in wa 'de 'nɪ mneni wa 'ka we 'wɔsɪsali tiklu.

8 Pɔlv mia ɔ 'dɛɛ -gugbu gbada, ɔ nɛɛ: «In 'nɪ gbonyuu yabhlogbɔɔ lɛnv, Zuifv tite -yɔ -Lagɔbudu 'kadu -yɔ nyumaa 'wlulapɪnyɔ 'kadu *Sezaa gbɛgbɛin.»

9 Fɛsɪtʊsv 'yɪbha ɔ 'ka Zuifv dudv namanu 'gbv, 'in ɔ nɛɛ Pɔlv -yɪɛ: «In 'yɪbha -in 'ka -Zeluzalemv mnu? Wa 'ka -mɔ -na -yɔgbv 'wɔbhv 'mɪ 'yuu?»

10 Pɔlv yia we 'bigɔpalɛ: «Sezaa gbɔwɔbhv -zejila 'yu in 'yɪlgbea da, 'in -bha wa 'kaa na -yɔgbv 'wɔbhv. In 'nɪ Zuifu -yla gbonyuu yabhlogbɔɔ lɛnv, 'in -na 'de -yi we 'ji zɔzɔnv sa.

11 We -ka na -yɔgbv, 'in gbv -we ka 'gbv wa 'kaa nyumɛ 'bha, in -ka we lɛnv, in 'na 'ka tɪlɪɛ daa gba <-innya>. 'In we -ka nɪ, gbv nyuma -manɪ mia da 'mɪ 'wludɪda, we 'nɪ gbɔzɔnv, nyumɛ yabhlogbɔɔ 'nɪ mneni ɔ 'ka 'mɪ wa yoo 'nyɛ. In ka na gbv Sezaa 'yu kwa.»

12 Nɪ, Fɛsɪtʊsv -yɔ ɔ gbɔwɪwɔdɪnya bhva gbagbɛ, 'in ɔ nɛɛ Pɔlv -yɪɛ: «In ka -na gbv Sezaa 'yu kwa, we 'gbv, Sezaa 'yu -na yia mnia!»

Wa ka Pɔlv Aglipa 'yu kwa

13 'Yɪ sanumɛ 'plɪa, nyumaa 'wlulapɪnyɔ Aglipa -yɔ ɔ bhɔlv Belenɪsɪ yia Fɛsɪtʊsv fɪsaa yi Sezaale.

14 Wa mɪ -bha 'yɪ duun lida, 'in Fɛsɪtʊsv yia nyumaa 'wlulapɪnyɔ Aglipa -yla Pɔlv gbv gba. ɔ nɛɛ ɔ -yɪɛ: «Nyumɛ yabhlo Felɪsɪ tɪa -kaslv 'wɔ, ɔ mɪ da.

15 Da in mnia -Zeluzalemv, *-Lagɔbɔbɔnyaa -cɪan -yɔ Zuifv nyuma kpasɪ yia ɔ 'kla nɪ, in 'pa ɔ -kaslv 'wɔ.

16 «'In in yia we 'bigɔpalɪ wa -yɪɛ: <-Amɪa, Wɔmv -nyuma 'nɪ we bhlabhv, -a 'ka nyumɛ ɔ gbɔwɪludɪnya yoo 'nyɛ, -zugba ɔ 'nɪ ɔ 'dɛɛ -gugbu gba gbɔwɔbhunyɔ 'yu.»

17 'In waa nyuma -yɔ 'mɪ 'sɔ yia -seli yi dabɔdv. 'In in 'nɪ kpeke, -mv zɪ zɪa, in -dia gbɔwɔbhv -zejila 'wɔ la, 'in in nɛɛ na 'slɔja -yla, wa -yɔ ɔ nyumɛ yi.

18 ɔ gbɔwɪludɪnya yia yi. 'In gbonyii in pɔpalɪ yaa 'wlukɔɔn la, nɪ, 'mɔ wa yi ɔ 'wɔ dia, wa 'nɪ -mv ɔ 'wɔ di.

19 Nɪ, wa 'dɛɛ -Lagɔbɔbɔv -yɔ nyumɛ yabhlo wa laa -Zezuu gbv -gv wa -yɔ ɔ 'sɔ kpɛɪa. ɔ nyumɛ ka tɪ, 'in Pɔlv nɛɛ, ɔ 'nɪ tɪ, ɔ -ga 'yɪlv.

20 Sa in 'kaa gba gbv -mɪnɪ 'wɔ, in 'nɪ we -yi. Tɔɔn, 'in in nɛɛ Pɔlv -yla, ɔ -ka 'yɪbha ɔ 'ka -Zeluzalemv mnu, 'in wa 'ka -mɔ ɔ -yɔgbv 'wɔbhulu, gbv -mɪnɪ -gv.

21 'In Pɔlv yia ɔ gbv nyumaa 'wlulapɪnyɔ 'kadu Sezaa 'yu kwa. ɔ 'yɪbha nɪ, -mɔɔ 'bhv ɔ -yɔgbv 'wɔ. 'In in nɛɛ, wa tɪ ɔ -kaslvbudu zɔ bhla -selɛ nya. -Mv 'bigv, in 'ka ɔ Sezaa 'yu kwa.»

22 Aglipa nɛɛ Fɛsɪtʊsv -yɪɛ: «Na 'de 'yɪbha in 'ka ɔ nyumɛ -mɔnɪ wɛɪ 'nv.» Fɛsɪtʊsv yia we 'bigɔpalɛ: «Cɪzɪ -na nva ɔ nyumɛ -mɔnɪ wɛɪ.»

23 -Mv zɪ zɪa, Aglipa -yɔ Belenɪsɪ -yɔ nyumaa -dɔlv yia -budu 'kadu zɔ pla, we -yɔ 'slɔjaa -cɪan -yɔ wee 'gbee nyuma kpasɪ. 'In Fɛsɪtʊsv wɛɪ -gv, wa -yɔ Pɔlv yia yi.

24 'In Fɛsɪtʊsv nɛɛ: «Nyumaa 'wlulapɪnyɔ Aglipa, 'in amɪa weee -yɔ -aɪn mɪa da, a yla 'mɔ nyumɛ nɪ. Zuifu weee ka ɔ 'klaa yi na -gbɛ -Zeluzalemv, 'in wa yi 'yaa -seli 'mɪ 'bɪ yi, -zugba wa kpɪ 'wɔ, wa 'bha ɔ.

25 -Amɪ ka we -yɔyɪ nɪ, ɔ 'nɪ gbonyuu yabhlogbɔɔ lɛnv, 'in wa 'ka -mv 'gbv ɔ 'bha. 'In ɔ 'de yia ɔ gbv Sezaa 'yu kwa. We 'gbv, in nɛɛ wa kwa ɔ -mɔɔ -gbɛ.

26 'In -we in 'kaa cɛɪ -kpɔ na -kanyɔ 'wɔ ɔ 'gbv, we 'nɪ -mɪ. We 'gbv, in -yɔ ɔ yia aɪn 'yu yi, we -yɔ -mɪ nyumaa 'wlulapɪnyɔ Aglipaa 'dɛbhɪɛ 'yu. -In 'yɪbha ɔ la, 'in -we ɔ -ka gba, in 'ka we cɛɪ.

27 Nɪ, we 'nɪ 'yɪlanɪ -amɪ 'yɪliya 'wɔ, in 'ka -kaslvnyumɛ Wɔmv kwa, -zugba gbv -we ɔ nva lɛ, wa dia ɔ 'wɔ, in 'nɪ mneni in 'ka we gba tiklu.»

26

Pɔlv gbaa ɔ 'dɛɛ -gʊgbʊ nyɪmaa 'wlulapilinyɔ Aglipa 'yu

¹ Aglipa nɛɛ Pɔlv -yɪlɛ: «-A ka -mɪ 'yoo 'nyɛ, -in 'ka -na 'dɛɛ -gʊgbʊ gba.»

Tɔʊn, Pɔlv 'paa sɔ, 'in ɔ yia ɔ 'dɛɛ -gʊgbʊ gba, ɔ nɛɛ:

² «Nyɪmaa 'wlulapilinyɔ Aglipa, na dli mɛni -zɛɛn bhahha. Ni, gbʊ weee Zuifʊ dia 'mɪ 'wlu, 'in 'ka we na 'dɛ 'wlu -sa -mɪ 'yu.

³ -We ka gbʊ -wa, -in -yɪ Zuifʊɔ lɛnḡbʊ 'cɪn 'nanʊʊ, we -yɔ gbʊ -we -gʊ wa kpɛlɪɪa. We 'gbʊ, -mɪ na bhuhhɔea, -in pɔlv 'mɪ yukwli dlitie nya.

⁴ «Sa in munnia 'wɔla na nyɪmaa weee nyidi, we -yɔ -Zeluzalɛmʊ, 'in we 'ka gwɛdi na nyimeslɔ bhla na lɛnḡbʊ mɪa, Zuifʊ weee -yɪ we.

⁵ Wa -yɪ 'mɪ -mʊʊ 'bɪ ka 'wɔgwɛ, wa mneni wa 'ka we gba, -zugba wa -ka we 'yɪbha. Falizinyuma ka kwɛɛ -amɪaa -Lagɔɔ gbʊ -sua 'wʊ, wa lɔnyumɛ yabhlo in -mɪa.

⁶ 'In -lu -Lagɔ gbaa ɔ 'ka -amɪaa dʊkpasɪ 'nyɛ, in dia dli 'wʊʊ 'gbʊ, wa mɪa na -yɔgbʊ 'wɔbhuda -slɛɛn.

⁷ -Amɪaa nyɪmaa *zɔa kugbua lɛ 'sɔɔ dli mɪ we -gʊ, wa 'ka wɛli nɪ lɛnɔda 'yɪ. 'In wa bhuhhɔea -Lagɔ 'kʊa 'tɪtɛ nya, zɔkɔpɛ jibheza. Nyɪmaa 'wlulapilinyɔ Aglipa, wee wɛli -mɪni in dia dli 'wʊʊ 'gbʊ, Zuifʊ yia 'mɪ gbʊ 'wluɪ!

⁸ Lɛɛ ka 'gbʊ, we mɪ amɪa Zuifʊ dli nɪ, -Lagɔ 'nɪ mneni ɔ 'ka tɪtlɪnya 'wɔbhɪ tɪtlɛ lɔa?

⁹ «Na 'dɛgbolu ka 'wlukʊʊn lapɔpali nɪ, in mneni in 'ka Nazaletɪyu -Zezuu 'ŋnɪ lasa sɔ weee lɔ.

¹⁰ 'Mʊ in nɔa lɛ -Zeluzalɛmʊ. -Lagɔbʊbʊnyaa -cɪan ka 'mɪ 'yoo 'nyɛ, 'in in 'ka -Lagɔnyɪmaa -zɔ -kasɔ 'wɔpɔa. 'In -wa gbaa wa 'ka wa 'bha, 'in na -yɔ -maa paa gwe.

¹¹ Zli tɔlɔa zli, 'in na plɪɪa -Lagɔbudu zɔ. 'In na palɪa wa 'kɪyɪɛ 'wʊ, 'in na gbaa -gla nya, wa velɪ -Zezu. 'Cɛ na palɪ bhaa wa -yɔ 'nyumɛɛ 'gbʊ mʊ nɔa lɛ, 'in na mɪa wa 'kɪyɪɛ 'wɔpalɪa laga -gʊ.

Pɔlv gbaa sa Nyɪmaa -Kanyɔ laa ɔ, we gbʊ (Lngb 9.1-19, 22.6-16)

¹² «-Mʊʊ 'gbʊ, 'yɪ yabhloo zli, 'in in yia -Damasɪ mɪni. -Lagɔbʊbʊnyaa -cɪan 'nyɛa 'mɪ we se, 'in wa yia 'mɪ tie nɪ, in kpa -Lagɔnyɪmaa.

¹³ Nyɪmaa 'wlulapilinyɔ Aglipa, 'yɪlɔgbagbʊ in mɪ 'yloogblɔ, 'in in yia san bhɔa yali -yɔyɪ. We -nyumali -zɪ 'yɪb, 'in we -nyumali yia 'mɪ gbɛli, we -yɔ na nɔnɔnya.

¹⁴ -A 'dɛ weee ka bhli dɔdɔ, 'in in yia wɛli yabhlo 'nʊ, -mʊʊ nɛɛ 'mɪ -yɪa zuifʊwɛli 'wɔɔ: «Sɔb, Sɔb, lɛɛ -lu ka 'gbʊ -na palɪ 'mɪ 'kɪyɪɛ 'wʊa? Lɛɛ -lu ka 'gbʊ -na zɔ -gla bhea, nɛɛ bhli zɔ -gla we -kanyɔɔ 'pa 'pa -pɪnɪ zɔa?»

¹⁵ «'In in yia layɪbhaɛ: «Na -Kanyɔ, nyɔɔ -in -mɪa?»

«'In Nyɪmaa -Kanyɔ yia we 'dɪɔpali 'mɪ -yɪlɛ: «-Amɪ -Zezu, -in mɪa 'kɪyɪɛ 'wɔpalɪa, -amɪ -wa.

¹⁶ -In -sɔ 'wʊ, -in 'yɪlɔgbɛ -bhade! -We ka 'gbʊ in yia na 'dɛ -mɪ 'klɔslɔlu, mʊ nɪ: in ka -bha -mɪ -sa, -in 'ka na lubhonʊnyɔ -zɛ. 'In -in 'ka 'ya na gbʊdayinyɔ -zɛ. 'In we -in 'yia -zɛɛn -yɔ klaa, we -yɔ -we na yia cɪ -mɪ 'klɔslɔlua klaa, -in 'ka we gba.

¹⁷ Zuifʊ -yɔ -wa 'nɪa Zuifʊ -wa ka -gbɛ in tiea -mɪ, na 'dɛ yia -mɪ 'yɪliɔzɔa wa gbɛgbɛin.

¹⁸ Wa -gbɛ na tiea -mɪ, -in 'ka wa 'yɪ -blo, -in 'ka wa nɪkpise 'wɔsa, -in 'ka wa zli 'klɔ -la. -In 'ka wa -Saataan 'tɪtɛ zɔ -sa, 'in -in 'ka wa -Lagɔɔ -gbɛ -la. 'In wa -ka 'mɪ dli -gʊ zɔ, -Lagɔ 'ka wa gbʊnyuu 'wɔtɪ, 'in wa 'ka 'bɪ 'yɪ -Lagɔɔ -mʊwɔlv -nyɪmaa glaa.»

Pɔlv gbaa lubho -we ɔ mia nɔdaa gbv

19 «We 'gbv, nyumaa 'wlulapilinyɔ Aglipa, 'ylikakɛ -we 'bhva -Lagɔɔ -gbɛ, in 'nɪ we 'nɔŋwe -sa.

20 'In -Damasɪ -nyuma -yɔ -Zeluzalemɔ -nyuma -yla in gbaa -Lagɔgbv tia. 'Bhie, in yia Zudee -dɔdɔ weee -gbv -nyuma -yɔ nyuma -wa 'nia Zuifu we -yla gba. In nɛɛ wa -yla, wa 'bhiti wa dli, wa yi -Lagɔɔ -gbɛ, 'in wa lenugbv -slolu wa 'bhitibhitie sazɔnɔ sa.

21 -We ka 'gbv Zuifu yia 'mɪ kpa, -zugba in mɪ -Lagɔbudu 'kadɔ zɔ, 'in wa yia 'klɪ 'yɪ, wa 'ka 'mɪ 'bha, mɔ nɪ.

22 'In -Lagɔ zɔa 'mɪ 'yliyɔ, 'in we yia -zɛɛn yli. In mɪ -slɔ -bha, in 'ka ɔ gbɔdayinyɔ -zɛ nyuma weee 'yu, nyuma -kpɔa -yɔ nyuma 'kadɪ. Gbv -we -Lagɔgbv -falpanya -yɔ Moizɪ gbaa nɪ, lɛ we yia nɔa, mɔ -bhloo 'dɛ -amɪ na gbaa.

23 In nɛɛ sa bheɛ, sɪa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ yia. Mɔ yia tɪtɪlɪnya glaa 'wɔsɔa tia, 'in mɔ yia -Lagɔɔ zliu gbv gbaa Zuifu -yɔ -wa 'nia Zuifu -yla.»

Pɔlv nɛɛ nyumaa 'wlulapilinyɔ Aglipa -yla, ɔ pla -Lagɔ

24 Pɔlv mɪ sa ɔ 'dɛɛ -gɔgbv gbada, 'in dɔdɔ 'wlulapilinyɔ Fɛsɪtɔsɔ yia 'wɔkɔɪ: «Pɔlv, -sabhe bhaa -mɪ! -In ka 'sɛbhɛ 'kpɪa duun, we ka -mɪ -sabhe 'wlu palɪ!»

25 Pɔlv yia we 'bɪgɔpalɪ ɔ -ylaɛ: «Fɛsɪtɔsɔ 'kadɔ, -sabhe 'nɪ 'mɪ 'wlu -mɪ. Welɪnya in mia da gbada, gbɔzɔnɔ -yɔ gbuyilo -welɪ -wa.

26 Nyumaa 'wlulapilinyɔ Aglipa -yi we 'dɛ weee 'ji. 'In we 'gbv, in mneni in 'ka ɔ -yla wee gbv gba dli telɔ nya. Na dli mɪ we -gbv nɪ, ɔ -yi wee gbv weee 'ji, -we ka gbv -wa, we 'nɪ lenɔ da yabhlo zizewiemɪ.

27 Nyumaa 'wlulapilinyɔ Aglipa, gbv -Lagɔgbv -falpanya gbaa, -na zɔ we dli -gɔv? Dli -na zɔ we -gbv, in -yi we 'ji!»

28 Aglipa yia we 'bɪgɔpalɪ Pɔlv -ylaɛ: «-Mɪ dli nɪ, -Lagɔ 'wɔ -na yia 'mɪ 'paa bhla -sɛ nɪ nya yi?»

29 'In Pɔlv yia we 'bɪgɔpalɪ: «We yi dɛslɛɛn -zɛɔɔ, we yi cɪ -zɛɔɔ, -Lagɔ na bhuhhoea, we 'nɪ -na 'dɛ -bhloo gbv, 'in 'ya amɪa weee -wa mia da 'mɪ yukwli pɔlɔda -zɛɛn, sa in mia da, amɪa 'ka 'sa -mɪ, we 'bhv 'llukpenya -mɪnɪ 'wɔ. Nɪ, in 'nɪ 'yibha wa gbɔan ain -amɪ 'bhisa!»

30 Nyumaa 'wlulapilinyɔ klaa, dɔdɔ 'wlulapilinyɔ klaa, Belenisɪ -yɔ -wa weee -yɔ wa dia -bha la, 'in wa yia 'wɔsɔ.

31 Wa 'tlaa, 'in wa nɛɛ wa 'dɛkpɔa nyɪdɪɛ: «Nyɪmɛ -mɔnɪ 'nɪ gbv yabhlogbɔɔ mɔɔ, 'in wa 'ka -mɔv 'gbv ɔ -kasɔ 'wɔpa, 'in wa 'ka ɔ 'bha.»

32 'In Aglipa nɛɛ Fɛsɪtɔsɔ -ylaɛ: «Nyɪmɛ -mɔnɪ 'nɪ yaa ɔ gbv nyumaa 'wlulapilinyɔ 'kadɔ Sezaa -gbɛ kwa, -zugba -in ka ɔ 'yitide.»

27

Wa kwaa Pɔlv Wlɔmɔ

1 Da wa gbaa, 'glv 'kadɔ 'wɔ -a yia -gblaa -a 'ka Italii -dɔdɔ -gbv mɪ, 'in Wlɔmɔv 'slojaa glv gbuv 'yugalinyɔ yabhlo wa laa Zulusɔ* , 'mɔ wa 'nyɛa Pɔlv -yɔ -kasɔnyuma tɔba yoo.

2 Adlamitɪ 'glv 'kadɔ yabhlo 'kaa -Azii -dɔdɔ -gbv 'glv 'yiligbedanya 'plɪɪ, -a -gblaa we 'wɔ, 'in -a yia mɪ. Tɛsalonikiyu Alisɪtakɪ 'bhva Masedɔanɪ, ɔ -yɔ -ain 'sɔ mɪ.

3 -Mɔv zli zlia, 'in -a yia Sidɔngbe nɔkplɛ nɪnɪ. Zulusɔ ɔ mia Pɔlv kpada 'nanɔv, -mɔɔ yia Pɔlv 'yoo 'nyɛ, ɔ 'ka ɔ 'talea 'yɪa mɪ, 'in -we Pɔlv -ka 'yibha, wa 'ka we ɔ 'nyɛ.

* 27:1 Zulusɔv 'sloja wa laa «nyumaa 'wlulapilinyɔ 'kadɔv 'sloja».

4 Da -a 'bhva -bha de, -a nynia 'nyunyididudu wa laa Siplu kwesi, 'in -a yia we kakpe yabhlo -gu 'plli, -pipɛ mi -ain yoo yidaa 'gbu.

5 'Bhie, -a -dia Silisi -dudu -yo Panfilii -dudubu gumunyu 'wo, 'in a yia Milaa nyni, Lisii -dudu -gu.

6 -Bha Wlomuu 'slujaa glv gbuu 'yugalinyo ylia Alezandlii gbee 'glv 'kadu mia Italii mnida, 'in o yia -mo -ain 'pa.

7 'Yli duun nya, -a -tva 'nyu -gu noda ylelee 'glv nya, 'in -a yia sia bhabha, 'bhie, -a yia 'gbe wa laa Sinidi 'klu nyni. -Pipɛ 'ni nwnu, -a 'ka -mo -gbein mnu 'gbu, -a yia Salmonee 'plli, 'in -a yia 'nyunyididudu wa laa Kletu zɔgbein mni.

8 Siasie duun nya -a nɔnva wee 'nyuu kakpe, 'in da wa laa «Glvu 'yligbelida -zɔnnya», -a yia -bha de nyni, Lazegbe kwesi.

9 -Amiaa bhla duun ka lanyumɔnu, 'in 'glvu 'wu -nɔnve yia 'ylinyumanu -ain -yla, -we ka gbu -wa, Zuifvu 'sun -pla bhla ka 'pliphe bhia, pepe†. We 'gbu, Pɔlv yia glvu nukplɛɛ -lubhononya tɔlva -yla gbu lapali:

10 «Na 'talea, in ka we -yoyi nu, -amiaa nɔnve yia -ylinyumania, nu, 'glv -yo we nukplɛɛ 'gbanya yia -nyumɔa. 'In -a 'ni nu 'nanvu, -amiaa 'debhie -gbolu yia -bha tɔtɔie.»

11 'In Wlomuu 'slujaa 'yugalinyo yia 'glv 'kaduu 'papanyo -yo 'glvu -kanyoo weli dli 'wodi, we 'ka Pɔlvu weli 'wɔzi.

12 Nu, wee 'glvu 'yligbelidaa ladilie 'ni 'ylinanu nɔwɔtɔyibhla. We 'gbu, nyuma duun neɛ, wa 'bhv -bhade. Wa 'yi 'kli, wa 'ka 'glvu 'yligbelida Fenisi mni, -mo 'nyunyididudu wa laa Kletu -gu. Wee dudubu 'klu mi 'ylov bhilididaa so 'so lv. -Mo wa yia ladia nɔwɔtɔyibhla.

-Pipɛ 'kadu 'plia gumunyu -gu

13 'Ylov bhilida kɔpɛɔlv, -pipɛ yia 'pliphe bhli -dlɔɔ. -Wa mia 'glv 'kadu 'wu, we mi wa dlu nu, -we wa pɔpalia, le we yia nua. Wa 'bhua 'glvu 'yligbelinɛte 'wu yali, wa mnia, 'in wa yia 'nyunyididudu wa laa Kletu -gu 'plli.

14 'In 'bi 'ni 'wɔgwɛ, tɔvu, -pipɛ 'kadu yabhlo wa laa Elakilɔn, we yia 'nyunyididudubu -gɔɔ 'wlu 'bhv.

15 -Pipɛ yia 'glv kwa, 'in nyume 'ni mneni o 'ka we layligbeli tɔkluu 'gbu, -a yia -amiaa 'de 'yitide, 'in -pipɛ yia -ain kwa.

16 -A 'plia 'nyunyididudu 'kienyi wa laa Kodaaa zɔgbein, 'ylov bhilida kɔpɛɔlv, 'in -a nynia -bha, we yia -ain 'wɔpa -sɛ. 'In -a 'yia sa 'klu -zlo, 'in -a yia gbuvɔsaglv -yule yabhlo bizia 'glv 'kadu 'wlu 'wɔbhv.

17 'In 'glv 'kaduu nukplɛɛ lubhononya yia we -gblali. 'In wa yia 'glv 'kadu gbuan nyumaa -yɔbe -llukpe nya. Wa mi sɔda, wa yi Libii -dudu -gvu -buse -kakpe -gu bhlii 'gbu, 'in wa yia 'glv 'kaduu 'naa 'wɔyɔglɔlv, 'in wa yia 'sa wa 'de 'yitide, -pipɛ yia wa kwa.

18 -Mvu zli zlia, -pipɛ 'kadu mi -ain lazukluda 'titɛɛ -bhloo 'de, 'glvu nukpla -nyuma yia gbanyaa vitelivitelie bhli, gumunyu lv.

19 We 'yli tanvu zli, wa yia 'glv 'kadu 'deɛ -yɔlunyaa vitelie bhli gumunyu lv, wa 'deɛ so nya.

20 'Yli duun nya, -a'a 'yi 'ylo -yo -zɛli -yo, -zugba wee -pipɛ 'kadu pli 'saa 'titɛɛ. 'In -a yia -amiaa 'deɛ tɔtɔie dli -sa.

21 'Bi ka 'wɔgwɛ, 'in -wa mia 'glv 'kadu nukplɛ, wa 'ni -lu yabhlogbɔɔ li. Tɔvu, Pɔlv 'yligbea wa nyidi, 'in o neɛ wa -ylae: «Na 'talea, in neɛ yaa, -a 'na 'bhvu Kletu -ni. A -ka yaa na weli 'wɔnwnu, -zugba -li 'na 'ka yaa sa -nyumɔa.»

22 'In -sɛɛn, 'kva na paa ain 'yli, a 'temanu dli. Nu, amiaa lɔnyume yabhlogbɔɔ 'na 'ka tli, 'glv 'kaduu 'debhlogbɔɔ yia -nyumɔa.

† 27:9 Wee 'yli -mnuu 'bigu, glvu 'papie yia 'ylinyumanu bhlaa 'ylinyuno'o 'gbu.

23 -We ka gbv -wa, -Lagɔ ɔ ka -nɔ in -mia, 'in ɔ ka lubho na nɔa, ɔ 'anzɪ ka 'mɪ 'klɔtlɔli -zɛɛn sabɔ.

24 'In we nɛɛ 'mɪ -ylɛ: «Pɔlv, -in 'na nɔnɔ nyanɔ -nɪ! Nɪ, we mɪ nɪ, -in 'tla *Sezaa 'yu, wa 'ka -na -yɔgbv 'wɔbhv. 'In -Lagɔ ka -mɪ 'nanɪ 'wɔnɔ, -na 'gbv, -wa weɛ -in -yɔ wa mia 'glv 'kadɔ 'wɔ, -Lagɔ yia wa puea.»

25 We 'gbv, na 'talea, a 'tɛmanɪ dɪ! Nɪ, na dɪ mɪ -Lagɔ -gv. Gbv -we -Lagɔ gbaa 'mɪ -yla, lɛ we yia nɔa.

26 Nɪ, bhɪla -a yia, 'nyunyɪdɪdɪdɪ yabhloo -gɔgɔ -gv.»

'Glv -wɔwɔɛ 'nyu -gv

27 'Yɪ kugbua lɛ -mnɔanɔv sabɔ, -zugba -pɪpɛ 'kadɔ mɪ -aɪn kwada -bhlokpade Adiatiki -gumunyu -gv. -Mɔ zɪ -nyɪdɪ, 'in we yia 'glv nɔkplɛɛ lubhonɔnya dɪ lasibhɪ nɪ, -a ka dɔdɔ -yɔɔɪa.

28 'In wa vitelia 'nyuu yɪbhɔlv -llukpe 'nyu glu, we -tɔ 'wɔ 'mɛtlɪ glv -bhlo 'ya kugbua lɛ gbesɔ. Wa bɛa 'yugbɛin -sɛ, wa viteli 'yaa we, we -tɔ 'wɔ 'mɛtlɪ glv -bhlo 'ya gbɛta.

29 'In wa mɪ nyanɔ nɔda nɪ, -amɪaa 'glv 'kadɔ yɪ tɔkpa -gɔgɔ 'kadɔ 'wɔ bhuv 'gbv, wa yia 'glv 'yɪglbelɪnɛɛ -mnɔa 'nyu lv viteli 'glv lɔgbɛin, 'in wa yia zɪ zɪzɪe wɔda -tɔ dɪ sulo nya.

30 'In -mɔv bhɪla, 'glv nɔkplɛɛ lubhonɔnya 'yɪbha wa 'ka -fɪi -bho. 'In wa yia gbv wɔsaglv -yulɛ kwɪlɪ 'nyu lv. 'In wa nɛɛ -dawli nya, 'glv 'kadɔv 'yɪglbelɪnɛɛ wa vitelia we 'yugbɛin.

31 'In Pɔlv nɛɛ Wɔmɔv 'slɔjaa glv gbuv 'yugalɪnɔ -yɔ 'slɔja -ylɛ: «Nyɪma -manɪ 'nɪ 'glv 'kadɔv nɔkplɛ -tɔ, a 'na 'ka 'pɔ.»

32 Tɔv, 'slɔja yia 'glv -yulɛ 'llukpenya -yɔdɪ, 'in wa yia we 'yitide, we 'ka gumunyu -gv mɪ.

33 Zɪ zɪzɪe 'yu, Pɔlv laa wa 'dɛ weɛ lilɪlu -yɔ, 'in ɔ nɛɛ wa -ylɛ: «Amɪaa 'yɪ kugbua lɛ -mnɔa nɪ -zɛɛn, dɪ sulo nya, -zugba a'a 'bhu lilɪlu yabhlogbɔɔ 'wɔ, a'a lɪ we.

34 We 'gbv na laa aɪn, a 'ka lɪ. Nɪ, we nanɪ 'yɪ a 'ka lɪ, 'bhie, a 'ka 'pɔ. Amɪaa lɔnyɪe yabhlogbɔɔ 'nyɪ gɔ yabhlo 'nɪa mɔa yɪ!»

35 Welɪnya -mɪnɪ 'bɪgv, Pɔlv 'bhua 'floo 'wɔ, 'in ɔ yia -Lagɔ fuo 'pa wa 'dɛ weɛ 'yɪbadɪ. 'Bhie, ɔ -dɪa we 'wɔ, 'in ɔ yia lilie bhɪ.

36 Tɔv, wa 'dɛ weɛ 'tɛmanɪ dɪ, 'in wamɪa yɪ 'yaa lɪ.

37 -Amɪa mɪa weɛ 'glv 'kadɔv nɔkplɛ, -a 'dɛ weɛ nyɪ nyɪmaa 'wɔ -bhlo glv ta 'ya kugbua lɛ gbelɪbhlo.

38 Da wa lɔa, 'in wa yia bleyanya 'nyu lv viteli 'glv 'ka 'wɔtɔ fefee 'gbv.

39 Da zɪ zɪa, 'glv nɔkplɛɛ lubhonɔnya 'nɪ dɔdɔ yɪbheli, 'in wa yia gumunyu sɔ yabhlo -yɔ -bɔsɛ -gɔgɔ -yɔyɪ. 'In wa nɛɛ wa 'ka -mɔ 'glv 'yɪglbelɪa mɪ, -dɛ wa yɪ we mnenɪ.

40 Wa -bloa 'glv 'yɪglbelɪnɛɛnya, 'in wa yia we 'yitide gumunyu lv. 'In 'payli -we nya wa paa 'glv, wa yia we 'llukpe -blo. 'Bhie, wa yia 'naa weɛ 'glv 'yugbɛin zɔ, -pɪpɛ 'ka we kwaa 'gbv, 'in wa yia -bɔsɛ -gɔgɔ -gv -gbɛin mɪnɪ.

41 'In wa nyɪa gumunyu sɔ 'sɔ nyɪdɪ -bɔsɛ -zɔ -gv, 'in 'glv yia -bha zɪ. 'In weɛ 'glv 'yugbɛin yia -bɔsɛ 'wɔ pla, we 'nɪ mnenɪ we 'ka nɔ, -zugba gumunyu -gbv 'tɛ wɪa we lɔgbɛin.

42 'In 'slɔja 'yɪbha wa 'ka -kasɔnyɪma 'bha, -maa 'yabhlogbɔɔ yɪ -fɪi -bho llɔlɔe nyaa 'gbv.

43 'In wa 'yugalɪnɔ 'yɪbha ɔ 'ka Pɔlv gbv 'wɔsaa 'gbv, gbv 'slɔja pɔpɔlɪa, ɔ nɛɛ wa 'na nɔnɔ we lɛ -nɪ. 'In -wa -yia lɔ sa, ɔ nɛɛ -maa -yla, -maa -bho 'nyu lv tɪa, 'in wa 'ka -gɔgɔ -gv mɪ,

44 'in talo mni wa 'bi, sufalonya -yo 'gluo falu -yolanenite nya. Sanee 'sa, wa 'de weee 'tlaa -gogoo -gu -dlao, 'in wa yia 'pu.

28

Pɔlv mi Maliti

1 Da -a 'pua, 'in -a yia 'nu nu, wee 'nyunyididudu wa laa Maliti.

2 Wee 'gbee nukpla -nyuma ka -amiasa 'lakpasu kpa 'nanuu. 'Nyu mi loada, 'in ηwotlɔ mi 'gbu, wa -dia -kosu 'kadu 'yi, 'in wa yia -a 'de weee 'bi 'nye, we kwesi.

3 Pɔlv 'bhua -gbali pipi 'wu, o yia we -kosu 'wu 'pa. 'In 'mumume yia -kosuu sloo 'gbu -gbali pipi 'wu 'tla! We yia Pɔlv sɔ mu, 'in we yia we -yolane!

4 Da 'nyunyididudu -gu -nyuma 'yia wee 'mumume -yo bɔzida Pɔlv sɔ -yo, 'in wa nee wa 'dekpa nyidie: «Oo nyume -mɔni, nyumebhanyo -wa 'piain. O ka gumunyu kwee -du, 'in -Lago 'ni o 'pɔpɔgbu -yɔηwuu.»

5 Tɔun, Pɔlv vua sɔ 'wu, 'in wee tibhe yia -kosu 'wu -bho, o ku 'ni glopo.

6 Tɔlva dlu nu, 'yia Pɔlv yia, 'in bhlia o yia -bha -bhlokpade, o 'ka tl. 'In wa yia we -yoyi nu, 'bi mi 'wogweda, gbu yabhlogbɔo 'ni Pɔlv ylida -mi. Tɔun, wa yia weli 'bhiti, 'in wa nee: «-Lago yabhlo -wa.»

7 'Nyunyididudu -muni 'wlulapilinyo wa laa Publius, o dudu mi wee da -muni kwesi. Mo kpa -amiasa 'lakpasu 'yli ta, 'in o yia -ain o -budu zo -gueli, o 'talea 'bhisa.

8 Publius dide mi lapida, o ku -su, 'in o kaa kakpa -yo. Pɔlv mnia o 'yia, 'in o yia o sɔ o 'wluo lapali, o yia o 'gbu -Lago bhuhhoe, 'in o yia o jipe.

9 -Muu 'bigu, wee 'nyunyididudu -guu guzɔnyo tɔlva yia yi, 'in Pɔlv yia wa jipe.

10 Wa ka -ain 'ylimani sɔ weee lv. 'In -amiasa mubhla bea, -a -gbla 'glu 'wu, -we weee -a 'nia -ka, 'in wa yia we -ain 'nye.

Pɔlv mnia Wlɔmv

11 'Cu ta 'pia, 'in -a yia Alɛzandlii 'glu yabhlo wa laa «-Zluya -Lago» 'wu -gbla. 'Nyunyididudu 'glu 'yigbelida yabhlo wee 'glu -tua 'yigbeda ηwotlɔyibhla.

12 -A nymia Silakuzigbe 'wu, 'in -a yia -bhade -tu 'yli ta.

13 -A 'bhua -bhade, -a mi 'nyu -gogoo nɔnɔda, 'in -a yia Wleziogbe nukple nyini. -Muu 'bigu, zli zlia, 'yilu bhilida kɔpesalɔ -pipi yia 'pliphe bhlii 'gbu, -a li 'yli 'sɔ 'yloogbu, 'bhie, -a yia Puzalɔgbe nukple nyini.

14 Wee 'gbe nukple -a yia -Lagonyuma, 'in -maa nee, -a li wa -gbe lɔkɔwlu -bhlo. Sanee 'sa, -a mnia Wlɔmv.

15 Wlɔmv -Lagonyuma 'nua nu, -a mi -mɔ yida, 'in wa yia -ain yoo -saa yi tiklu Apius lɔko 'wu, we -yo wee 'gbee da wa laa 'Lakpanyaa Zogobudu Ta. Da Pɔlv 'yia wa -yo, o 'paa -Lago fuo, 'in we yia o 'kɔayli 'pa.

16 Da -a nymia Wlɔmv, wa yia Pɔlv 'yoo 'nye nu, o -yo 'slɔjayu mia o ηwekɔda -dli -budu yabhlo zo la wa 'dee sa.

Pɔlv gbaa -Lagobu Wlɔmv

17 'Yli ta 'pia, 'in Pɔlv yia Zuifu mia Wlɔmv, wa 'yugalinya la. Da wa gbelia 'wlu, 'in o nee wa -yia: «Na bheliau, 'in 'ni gbu yabhlogbɔo lenu, -amiasa nyuma -yo -amiasa dukpasu lenogbu 'cunnyaa gbegbein, 'in wa yia 'mi kpa -Zeluzalemɔ, 'in wa 'mi Wlɔmv -nyuma yoo 'nye.»

18 Da -maa 'yibhaa 'mi la, -maa 'yibha yaa -maa 'ka 'mi 'yitide. -We ka gbu -wa, gbu -we in nua le, -we ka 'gbu wa 'kaa 'mi -kaslo 'wupa, 'in wa 'ka 'mi 'bha, we 'ni -mi.

19 Da -maa gbaa -maa 'ka 'mi 'yitide, Zuifu yia we -yɔwɔsɔlv 'gbu, mu 'sua 'mi, 'in in yia na gbu -nyumaa 'wlulapilinyo 'kadu 'yu kwa. 'In -zugba, in 'ni 'yibha in 'ka na nyuma gbu 'wlu ladli.

20 -We ka 'gbu, in yia ain la, 'in in 'ka ain -yla gbu gba, mu ni. Nu, nyume o Izlaelnyuma mia woda, o 'gbu in mia da gbuan -llukpe -muni 'wu.»

21 'In Zuifu nee o -yiae: «-Na -yosebhe yabhlogbo o 'ni -slo Zudee -dudu -gu 'bhu, 'in we 'ka -amuaa -gbe yi. 'In -amuaa bheli yabhlogbo o 'ni -slo mo 'bhu, o 'ka -na gbonyuu gbaa yi -ain -yla.»

22 -Muu bhla, -a 'yibha gbonya -na pupalia 'wlukoon la, -in gba we, -a 'ka we 'nu. -A -yi we 'ji nu, da weee, nyuma solva -na zua -yo 'wu.»

23 Wa -yo Pɔlv yia 'yli yabhlo zu, 'in wee 'yli nyinia, da o -gua, 'in wa -zlo yia -bha yi. We 'ka zlokpe -yobhu, we 'ka jibhe yli, Pɔlv yia -Lago nyumaa 'wlulapiligbu gba wa -yla, 'in o yia wa -yla we 'ji gba. O 'yibha o 'ka wa lu -Zezuu gbu nyaa 'gbu, o yia Moizu tite -yo -Lagobbu -falpanyaa 'sebhe zeli wa -yla.

24 Gbu o mia gbada, we ka -zakpa -bhlo lu, 'in tolva nee -maa 'nia we -yowonu.

25 'In wa ma kpelida, -zugba wa mu. Pɔlv nee wa -yla bhee: «Zuzu 'Pupa ka zime zukpa, da o gbaa amuaa dukpasi -yla gbu -Lagobbu -falpanyo Ezaiii nje nya! O nee nu:»

26 (-In mu, -in gba nyuma ni -yiae:

«Gbunya a yia 'nua sa 'nanu,
'in a 'na 'ka we 'ji 'wolanu.

-Li a yia ylaa sa 'nanu,
'in a 'na 'ka we -yoyi.»

27 Cun, waa nyuma -manu ka wa dli 'temanu,

wa ka wa yukwli 'wosulu,
'in wa yia wa 'yli 'mu.

Wa yi layi wa 'yli nya,
wa yi 'nu wa yukwli nya,
'in wa yi gbu 'wolanu wa dli nya.

Wa 'ni 'yibha wa 'ka na -gbe lobbifi,
in 'ka wa pue.» »

28 'In Pɔlv yi 'yaa we -gudie: «A yibheli we 'ji nu, nyuma -wa 'nia Zuifu, -Lago ka wa nyumaa gbuwosaweli yoo 'pa. 'Nua -maa yia we.» [

29 Da Pɔlv gbaa welynua -muni, Zuifu -yo kpelikpeli 'tite yia mu wa 'dekpa nyidi.]

30 -Budu -we Pɔlv 'penia, o li we zo zu 'so, 'in -wa weee yia o 'yia wee -budu zo, so 'so nya o kpaa wa.

31 -Lago nyumaa 'wlulapiligbu Pɔlv gbaa, 'in o lolua Nyuma -Kanyo -Zezu Klisu gbu, dli -telo weee nya, sa -dlao.

'Sεbhε Pɔlv 'paa Wlomu -nyuma yoo

Nu, -Lagonyuma mia Wlomugbe 'wu, 'ma *Pɔlv 'paa 'sεbhε ni yoo. ɔ nεε wa -yla wee 'sεbhε 'wu nu, nyuma 'ni mneni wa 'ka -Lagɔ-yɔlanyni wa 'dεε lagugvε nya. Nu, nyuma -ka -Zelu *Klisi dli -gv zɔ, 'in -Lagɔ tia wa gbonyii 'wu, 'in ɔ nyεa wa 'yliyɔgagie lolu.

Fvsaweli

1 -Ami, -Zezu Klisi lubhononyɔ, *Pɔlv, -amɔ cɛlia aɔn 'wu. -Lagɔ laa 'mi, in 'ka ɔ *tietienyɔ -zε, mɔɔ -saa -bha 'mɔ ɔ gbɔv gbada.

2 Wee -Lagɔgbɔ mia dε ni, -Lagɔ ka bha we gba ɔ gbɔv -falɔpanyaa gbεgbεin, 'in wa yia we cɛli *-Lagɔsεbhε 'wu.

3 ɔ 'Yuu -gugbɔ we gbaa. Nu, 'mɔ wa gwalia ɔ dɔkɔpasa, nyumaa 'wlulapulinyɔ *-Davidu zɔayli, nyumε -kpɔva 'bhisa.

4 Zuzu 'Pɔpa -slolua 'titε nya nu, mɔ -wa -Lagɔɔ Yu, ɔ ka tlitlɔnya glaa 'wɔsɔɔ 'gbɔ.

5 ɔɔ -amɔaa -Kanyɔ -Zezu Klisi mia ni, ɔ gbεgbεin -Lagɔ nɔa -aɔn 'nanɔ 'wu, 'in -a yia ɔ tietienya -zε ɔ 'ɲni 'gbɔ -a 'ka dɔdɔgvɔ -nyuma weε ɔ 'titε -slolu, 'in wa 'ka ɔ weli 'nɔɲwe zɔ dli zɔvɔε nya.

6 -Wa ɔ -saa -bha wa 'ka ɔ weli 'nɔɲwe zɔ, a mɔ wa glaa, -we ka gbɔ -wa, ɔ ka 'ya amɔ la -Zezu Klisi -nɔ nya.

7 Amɔ weε, -mɔ *Wlomu, amɔ -wa ka zε -Lagɔ -kali, 'in amɔ -wa ɔ laa a 'ka -mɔ tikli, nu, -amɔaa Dide -Lagɔ -yɔ -amɔaa -Kanyɔ -Zezu Klisi ɲwna aɔn 'nyu la, 'in wa 'nyε aɔn 'wɔtɔvε -dɔɔ.

Pɔlv 'yibha ɔ 'ka Wlomu -nyuma 'yi

8 Tiatia mia, -Lagɔ na paa fuo -Zezu Klisi 'ɲni nya, a 'dε weε 'gbɔ. -We ka gbɔ -wa, dli a zɔa, we 'di ka 'gbe weε -golamneni.

9 -Lagɔ, ɔ ka lubho in mia nɔda na dli weε nya -Lagɔgbɔv gbεgbε nya, ɔ -yi we 'ji nu, -we na gbaa gbɔzɔnɔ -wa. We 'gbɔ, in -ka -Lagɔ bhuhhoeda -mɔ, amɔaa 'ɲni' bɔ -mɔ.

10 Zlabhuezɔ, na bhuhhoεa ɔ, ɔ 'ka 'mɔ 'yoo 'nyε, in 'ka amɔaa -gbe mni.

11 Nu, amɔaa 'yiyieε 'tɔ mɔ 'mɔ 'bhada. In -ka amɔaa -gbe yi, -Lagɔɔ Zuzu wlawlalu a yia 'yia na gbεgbεin, 'in a 'ka dli 'tεmanɔ.

12 Nu, in 'yibha in -mɔ aɔn glaa, 'in -a 'ka 'kɔayli 'pɔpali nanɔv dli zɔvɔε -yɔ amɔaa -nɔ 'sɔɔ gbεgbεin.

13 Bheliain, -we in 'yibhaa a yibheli 'ji, mɔ -wa nu, amɔaa -gbe na yi yaa yia -zakpa duun, 'in in 'ni -slɔ we 'yoo 'yi. In -ka -mɔ nyini ni, in 'yibha nu, na lubho mia, sa we 'yia -tnɔv laga -dɔvɔ -putu -gv, we nɔ 'ya 'sa amianɔv -gbe.

14 -We in 'kaa lεnɔ, mɔ -wa nu, in mni dɔvɔ weε -gv, -wa ka 'yli -bloa klaa, -wa ka 'yli 'nia -blo klaa, -wa -yia 'sεbhε we -yɔ -wa 'nia we -yi, wa -gbe.

15 We mɔ 'saa 'gbɔ ni, na dli mɔ amɔaa -gbe nynida -mɔ Wlomu, in 'ka aɔn -yla -Lagɔgbɔ gba.

-Lagɔgbɔ, mɔ ni

16 Nu, in -ka -Lagɔgbɔ gbada -mɔ, we'e 'bhali 'mɔ zɔ. -Lagɔɔ 'titε -wa, 'in -wa zɔa ɔ dli -gv, 'ma ɔ saa gbɔ 'wɔ: *Zuifɔ ɔ saa gbɔ 'wɔ tia, 'bhie ɔ saa nyumaa pnu gbɔ 'wɔ.

17 -We weε -Lagɔgbɔ slolua, mɔ ni: nyuma -wa zɔa ɔ dli -gv, nyuma tikli nya ɔ bhua wa 'wu. Dli zɔvɔε -bhlogbɔ nya nyumε bhua gbɔ 'wu. We mɔ cɛliɔa -Lagɔsεbhε 'wɔε: «ɔ -Lagɔ yibhelia nyumε tikli nya dli zɔvɔεε 'gbɔ, 'yliyɔgagie -mɔɔ yia 'yia.»

Nyuma weee ka gbonyuuu 'gba 'wlu -Lago 'yu

18 Ni, -Lago mi o 'ce -we bhva yali -sloluda, -we ka gbu -wa, dudugu -nyuma mi gbonyuu lenuda, 'in -we wa nva le, we 'ni tiklu -mi. 'In wa lenugbu 'nyii nya wa tuntua -Lago gbuzanu.

19 Ni, -we -yo wa mnenia wa 'ka -Lago gbu yibheli, we mi wa 'yu: -Lago ka we wa 'k'bslolu 'nanuu.

20 -Lago 'tite, we'e bhia, 'in wa'a 'yi we -yo, 'in sa -Lago mia, wa 'ni mneni wa 'ka 'sa o -yoyi. Ni, da -Lago -laa dudula, wa mneni wa 'ka wee gbu yibheli. -A -ka -Lago lalalu yla, -amuaa 'wlukoon mneni we 'ka -Lago -yo o 'tite -yoyi. We 'gbu nyuma 'ni zizelida -ka.

21 Wa yibhelia -Lago, wa 'ni o 'hni -mnuni, 'in wa 'ni o fuo 'pa. 'In, 'mu nyime 'ka yaa -Lago -yla lenu. -Sleen, wa 'wlukoon lapopale bhe, wa 'ni gbuyilo dli -ka, we mi nikpise 'wu.

22 Wama ee, wa -yi gbu, 'in -zugba wa nu -sabhebhagbu le.

23 -Lago, -o' tlia, -o ka 'hni wa 'kaa -mnuni, wa ti -bha -moo, 'in wa bubaa teltelili -we 'wba nyuma -wa tittle mnenia -yo blublunuma klaa, 'lal-imnvanuma klaa, we -yo dluononuma.

24 -We mia dee 'gbu, -Lago yia wa kwebisa wa dluwonynili 'bi, 'in wa plalia wa 'de puin, zobhaligbu lenue nya.

25 Wa ka -Lago gbuzanu -bligbali, 'in wa yia yonya -yohwuu. 'In -Lago -o ka 'hni nyuma 'kaa 'ylimani sazanu sa 'yli weee nya, wa yia -bha -moo 'de ti, -zugba wa bubo o lalali o 'bigu.

26 We 'dee 'gbu -Lago yia wa kwebisa wa zobhali gbu 'tu 'bi. Ni, wa 'hwni -yo wa 'lowlia'a -di -sleen -budu 'wu, 'hwni -putu wa -yo wa dia -budu 'wu. 'Sasokpa gbu lenue mia, we 'ni 'ylinani dudugbu.

27 'Sa -bhlokpade nukpasia -yo wa 'hwni' -dia -budu 'wu. Nukpasiaa tu bhaa wa. Wa -lima wa -yo wa dia -budu 'wu, zu we kaa. -We mia dee 'gbu, -lu -we ka 'klw wa lenugbu 'nyuu kaa, 'mu wa yia.

28 Ni, wa 'ni hwnu wa 'ka -Lago yibhelii 'gbu, o yia wa kwebisa wa 'ka wa 'dee 'wokano gbu lenu. 'In -we nyime 'na 'kaa lenu, 'in wa nva we le.

29 'Ylinyunogbu 'yli -bhlo -bhlo yea wa: nyuma 'nyii wa -mia, wa -limaa kwelu wa dli nyinia 'wu, wa nukple -nyu 'yli. Zenyi yea wa dli zo, 'in nyuma -bhahie nana wa dudugbu. Wa ka -zle, wa -lima wa nva -dawli 'wu, gbukpaa -gbu wa nva le. Nyuma wa saa 'hni,

30 gbonyuu wa gbaa wa -limaa gbegein, -Lago tonyuma wa -mia, wa -lima wa vela, wa 'de wa ylimania, wa 'de wa ylia, naci weee da wa talia wa 'ka gbonyuu lenu. Wa'a zu wa dide -yo wa 'nyaa 'nuywe.

31 Wa 'ni 'wlukoon -ka, wa'a no wa 'dee gbagbaweli -gu, wa 'te, wa 'ni nyazi dli -ka.

32 Wa -yi -Lago gbuwobhubhue 'ji: -wa nva we 'sasokpa -gbu ni le, tittle -wa wa -nu. We mi 'sa 'bhie, -zugba wa nu we le, 'in 'debhie, talba -ka we lenuda -mi, 'in wa hwnunu 'yaa -maa.

2

-Lago nyumaa -yogbu 'wobhubhue

1 We 'dee 'gbu, -mi bhua de -na nyumaa -yogbu 'wu, nyoo nyoo -in -ka -mi, -in 'ni zizelida -ka. Nyumaa -yogbu -na bhua 'wu, 'in -we wa nva le, mu -bhlokpade -na nva le. Ni, -in -ka wa -yogbu 'wobhu, -na 'de -in -luelia gbu.

2 'In -a -yi we 'ji ni, -wa nva 'sasokpa gbu le, -Lago bhua wa -yogbu 'wu sazanu sa.

3 -Mi, -mi bhua -wa nva we 'sasokpa gbu lee -yogbu 'wu, 'in -we wa nva le, 'mu -na nva le. Ni, -mi dli 'wu ni, -Lago gbuwobhubhue yia -mi -guzia yi?

4 -Lago ka 'nani bhabha, o dli tie, o yi wosa. 'Lee, nyanu -na nyanu o yi? 'Lee, -in 'ni we 'ji -yi nu, -Lago -ka sa 'nani -ka -na daa, nu, -in 'ka -na dli 'bhiti gbu -waa?

5 -In -su yukwli -yo, -in 'ni 'yibha -in 'ka -na dli 'bhiti. We 'deε gbu -na zumania -Lago ce 'wo -na 'de -yo. Wee ce mia, -Lago nyumaa -yogbu 'wobhu -zli, -na yia we. Nu, we zli -Lago yia nyumaa -yogbu 'wobhubhue -soluta sazono sa.

6 -We nyime -ka lenu, we -tnu o yia 'yia -Lago kweε.

7 Nu, nyuma tolba -wa temania dli gbuzonu lenue 'bi, -wa talia 'ηnumnie klaa, 'ηnikwale klaa, we -yo 'yliyogagie da -Lago kweε, 'yliyogagie -we 'nia bhiloluda -ka, 'mu -Lago yia wa 'nyea.

8 'In, nyuma -putu -wa solba -Lago -yo 'wu, -wa'a zua o gbuzonu 'nonye, 'in wa zua 'ylinyunogbu 'nonye, ma -yo -Lago yia o 'ce 'kadu 'paa.

9 Siasie 'kadu -yo dliulo yia nyuma weε -wa nua gbonyuu ε bhiti. Zuifu -gu we yia gwedilia, 'bhie we 'ka -wa 'nia Zuifu -gu nyini.

10 'In -wa nua gbuzonu ε, wa 'ηni -Lago yia -mnumia, 'in o 'ka wa 'ηni kwali, 'bhie o 'ka wa 'wotute -dlao 'nye. Zuifu -gu we yia gwedilia, 'bhie we 'ka -wa 'nia Zuifu -gu nyini.

11 Nu, -Lago mia, o'o gbizi nyuma 'wu.

12 -Wa 'nia *Moizu tite -yi, 'in wa nua gbonyuu ε ni, wa 'ni we -yioo, tlia -maa yi 'yaa. 'In -wa weε yia weε tite, 'in wa nua gbonyuu ε, weε titeε gbεgεin -Lago yia wa -yogbu 'wobhua.

13 Nu, -wa mia tikli -Lago 'yu, ma -wa nyuma -wa zua tite 'nonye, we 'ni nu, -wa pulba we yukwli, 'in wa'a nua we -gugbu ε.

14 'In, -wa 'nia Zuifu, 'ni tite -yi. We mi 'sa 'bhie, -we weε tite gbaa, tolba nua we -gu. Waa nyuma mia, wa 'ni tite -ka. Wa 'de -wa wa 'deε tite.

15 Wa nonobhu slolua nu, lenugbu -we tite 'yibhaa, we mi celida -mo wa dli zo. Wa 'wlukoon mi we daynyo nya. Mu nya wa 'deε 'wlukoon lapopalie bhua wa -yogbu 'wu, nu, wa ka gbonyuu lenu, nu, wa ka gbuzonu lenu.

16 Gbuwobhu zli, wa yia we -yoya. Nu, -Lago gbu in mia da gbada, we neε nu, we zli, -we weε nyuma zizea, -Lago yia we gbu 'wobhua -Zezu Klisi gbεgεin.

Zuifu -yo tite

17 Nu, -mi, -mi laa -na 'de Zuifu, 'in -na dia tite dli 'wu, 'in -na bhua -na 'de 'wu 'kadu, -na -Lago 'gbu.

18 -In -yi -Lago dumagbu, 'in tite ka -mi -slolu nu, -we mia 'nanu -in yibheli we.

19 'In -na bhua -na 'de 'wu 'lolonyaa 'yoo da -slolonyo nya, we -yo -wa mia nikipise 'wu wa zli nya.

20 -In neε nu, -wa 'nia 'sebhε -yi, -mi -wa wa -slolonyo, 'in -in mia 'nyenyeyuaa 'yliyozonyo nya, -we ka gbu -wa, -in mi we -gu nu, tite slolua -mi gbuzonu -yo -luyilo sa tikli.

21 Nu, -mi slolua nyuma. Leε -lu ka 'gbu, -i'in -slolu -na 'deε? -In neε wa -ylae: «A 'na yili 'wie -ni», 'in -zugba -mi, -na 'de -na yli 'wieε?

22 -In neε: «-In -yo 'ηwno -putu 'na -dli -budu 'wu -ni *», 'in -mi -na nua we le yi? Yoyolago -na nyea 'wu, 'in -na ylia -we mia wa yoyolago -budu zo yi?

23 -Na 'de -na bhua 'wu titeε yilonyo nya, 'in -i'in zo we 'nonye. -In -ka 'sa nuda -mi ni, -Lago 'ηni -na belia zo.

24 Nu, we mi celida -Lago sebhε 'wue: «Amiaa 'gbu, -wa 'nia Zuifu, 'in wa gbaa -Lago 'ηni 'nyuu.»

* 2:22 Glekweh 'wu, we ji -wa nu, -wa kokwaha, wa -yo nyuma -putu 'na -dli -budu 'wu -ni.

Kni 'wopapiee 'zayli

25 Kni 'wopapiee mia, -in -ka Moizu tite 'nɔŋwe zɔ, we ka 'ji. 'In -in 'ni wee tite 'nɔŋwe zɔ, we 'wɔ sa wa 'ni yaa -mi *kni 'wɔpa.

26 Sa 'bhisa, wa 'ni nyume yabhlo kni 'wɔpa, 'in -zugba ɔ zɔ -we tite yibhalia nyume 'nɔŋwe, 'lee, -Lago 'na 'ka ɔ 'wɔbhu nyume wa 'paa kni 'wɔ 'bhisaa?

27 Nyume, ɔ wa 'nia kni 'wɔpa ku -yɔ, 'in ɔ zɔa tite 'nɔŋwe sazɔnɔ sa, -mi 'i zɔa da tite 'nɔŋwe, mɔ yia -na -yɔgbɔ 'wɔbhua. 'In -zugba wa ka -mi kni 'wɔpa, 'ya tite -we mia celida, we mi -mi kwɛɛ.

28 Ni, ɔ mia Zuifɔv 'zayli nya, we 'ni nyume ɔ wa yibheli ku -yɔ, 'in wa 'pa kni 'wɔ ku -yɔ, mɔ.

29 Zuifɔv 'zayli mia ni, -mɔ ɔ 'wɔ wa yibhelia we. -We -wa *kni 'wopapiee 'zayli ni, mɔ -wa dlu -nɔ, -Lago zuzu -gbɛ we bhɔa, ni, we 'e 'bhɔ tite -we mia celida -gbɛ. ɔ nyume mia ni, we 'ni nyuma kwali ɔ 'ŋni, -Lago kwalia ɔ 'ŋni.

3

Zuifv -yɔ -wa 'nia Zuifv, wa mi gbonyuu -lenɔnya nya

1 'Lee, Zuifv mia, lee -lu -zɔnɔ ɔ ka, -we -zi ɔ 'nia Zuifva? 'Lee, kni 'wopapiee ka 'jii?

2 Cɔn, we nanɔ 'yli da weee. Tiada mia, Zuifv -yla -Lago wlaa ɔ wɛli.

3 Zuifv tɔba 'ni yaa -Lago wɛli -gɔ nɔ, 'lee, -a yi yaa gba ni, -Lago 'na 'ka ɔ wɛli -gɔ -tɔv?

4 -Innya, we 'ni sa -mi. -A yibheli we 'ji ni, -Lago mia, gbɔzɔnɔ -gbanyɔ -wa, -zugba nyuma weee ka yo. -Lago sɛbhɛ ka we -gɔgbɔ gba -Lago daɛ:

«Wa yibheli -mi tiklu -na gbagbawɛli 'wɔ,
'in wa -ka -mi gbɔwɔbhuda kwa,
'in -na galia wa -gɔ.»

5 Gbonyuu -we -a nɔa lɛ, mɔ slolua ni, -Lago tiklu. We -ka 'sa -mi, -Lago -ka -an 'cɛ -yɔpali ni, 'lee, -a mneni -a 'ka gba ni, -Lago 'ni tiklu -mi? (In -ka 'sa gba, dɔdɔgɔ -nyuma 'bhisa in gbaa we.)

6 -Innya, we 'ni 'sa -mi. -Lago 'ni yaa tiklu -mi, sa ɔ 'ka nyumaa -yɔgbɔ 'wɔbhua?

7 'In na yotɔbhɛ -ka -slolu ni, -Lago gbaa gbɔzɔnɔ, 'in nyuma -ka ɔ 'ŋni -mnɔni we 'gbɔ, lee -lu ka 'gbɔ ɔ dili 'mi gbɔ, gbonyuu -lenɔnyɔ 'bhisaa?

8 'Sa tɔba velia -an, 'in wa gbaa ni, -amia nɛɛ: «-A nɔ gbonyuu lɛ, 'in zɔzɔnɔ -nɔ 'ka -bha 'tlali!» Ni, -maa -cian mia dɛ, -kasɔ 'wopapiee mi wa -nɔ nya.

9 Saa nya? 'Lee, -amia Zuifv 'yilia, -amia -zia nyuma tɔba yi? -Innya, we 'ni 'sa -mi. In ka 'cɔn we -slolu ni, Zuifv -yɔ nyuma -putu, gbonyuu ka 'tite wa 'dɛ weee -gɔ.

10 Ni, we mi celida -Lago sɛbhɛ 'wɔɛ:

«Nyume ɔ mia tiklu, ɔ 'ni -mi.

Nyume yabhlogbɔɔ 'ni tiklu -mi.

11 Nyume yabhlogbɔɔ 'ni gbɔyilonɔ nya -mi.

Nyume yabhlogbɔɔ ɔ -tali -Lago da.

12 Nyuma weee ka 'yoo -zɔnɔ -gulabɔlɔ,
wa ka -nyumo.

Nyume ɔ 'kaa gbɔzɔnɔ lɛnɔ, ɔ 'ni -mi.

13 -We tlaa wa ŋwɛɛ we 'wɔ, gbawla -kali ŋwɛ.

Wa mio nya wa nɔa wa -lima -dawli 'wɔ.

-We tlaa wa ŋwɛɛ, 'mɔnumɛɛ -dle -wa.

14 Melatiwɛli 'nyuu yea wa ŋwɛɛ.

'In wa wɛli nɔa nyume lɛ.

15 -Gwagwie nya wa mnia nyume 'bhaa.

16 Da wa -ka 'plli, -lu wa saa la,
'in wa tia -bha siasie.

17 Wa 'ni 'wututue -dlɔɔ 'yoo -yi.

18 -Lagɔɔ sɔsue 'ni wa dli zɔ -mi.»

19 -A -yi we 'ji nu, -we weee tite gbaa, -wa -yia tite, wa -nu nya we mia. We -ka 'sa -mi ni, nyume yabhlogbɔɔ 'ni zizelida -ka. Nu, nyuma weee ka gbonyuuu 'gba 'wlu -Lagɔ 'yu.

20 We 'dɛɛ 'gbu, -Lagɔ 'na 'ka nyume yabhlogbɔɔ 'yi nyume tiklu nya titee 'nɔɲwɛzɔzɔvee 'yilibilanɔnue nya. -We tite nva lɛ, mɔ slɔlua nu, gbonyuu -lenunya nyuma -mia.

Sanɛɛ -Lagɔ zɛlia nyuma nyuma tiklu

21 'In -slɛɛn mia, sa -Lagɔ 'kaa -an nyuma tiklu -zɛli, ɔ ka we -an 'kluslolu. ɔ -ka -an nyuma tiklu -zɛlia yi, ɔ'ɔ yla -amiaa titee 'nɔɲwɛzɔzɔvee 'yilibilanɔnue. Nu, tite -yɔ *-Lagɔgbu -falpanya mi we gbodayinya nya, wa ka bha we gba:

22 -Zezu Klisu dliɔzɔzɔvee gbɛgbɛin -Lagɔ nva nyume tiklu. -Wa weee zva Klisu dli -gu, 'ma ɔ nu 'saa. -We ka gbu -wa, 'wɔgbɔzie 'ni wa nyidi -mi:

23 nu, nyuma weee ka gbonyuu lenu. Nyume yabhlogbɔɔ 'ni -Lagɔɔ 'ɲumnie -yɔcipa.

24 Nu, -Lagɔ mia, ɔ zɔzɔnu nya, ɔ nva nyume tiklu sa bhe, -Zezu Klisu gbɛgbɛin. Mɔ saa nyuma gbonyuuu gaylo 'wɔ.

25-26 -Lagɔ 'yibha nu, -Zezu slu ɔ 'pɔɔn la 'slaka 'bhisa. 'In ɔ 'slaka nya, -Zezu yia nyumaa gbonyuu lamumni, 'in -wa zva ɔ dli -gu, wa 'ka tiklumie 'yi. Sanɛɛ -Lagɔ 'yibhaa ɔ 'ka -slolu nu, ɔ mi tiklu. Nu, ɔ ka dltie lenu bha, 'in ɔ 'ni we bhla nyuma -kasɔ 'wɔpa wa gbonyuu lenvee 'gbu. 'In -slɛɛn mia, -Lagɔ slɔlua nyuma nu, ɔ mi tiklu, 'in ɔ 'ka nyuma, -wa zva -Zezu dli -gu, tiklu nu.

27 'In -amia ka -bha wɛli yabhlo -a 'ka -amia 'de 'ylimanu? -Innya, we 'ni 'sa -mi. Lɛɛ -lu ka 'gbua? -We ka gbu -wa, -we nania 'yli, we 'ni titee 'nɔɲwɛzɔzɔvee 'yilibilanɔnue -amiaa 'dɛɛ lagɔve nya, nu, -Zezu dliɔzɔzɔve -wa.

28 -We -gu -a pɔpalia 'wlukɔɔn la, mɔ nu: nyuma mi tiklu -Lagɔ 'yu, -we ka gbu -wa, wa ka -Zezu dli -gu zɔ. We 'ni titee 'nɔɲwɛzɔzɔvee 'gbu -Lagɔ yi wa 'yi nyuma tiklu nya ɔ 'de 'yu.

29 Nu, -Lagɔ mia, Zuifu -bhlogbɔɔ -nu ɔ -mia yaayu 'lakpanyaa -Lagɔ ɔ -mi 'yaa yi? 'Lakpanyaa -Lagɔ ɔ -mi 'yaa:

30 nu, -Lagɔ mi -bhlogbɔɔ 'gbu ni, mɔ yia Zuifu nyuma tiklu -zɛlia wa dliɔzɔvee 'gbu, 'in mɔ -bhlokpade yia 'lakpanya nyuma tiklu -zɛlia wa dliɔzɔvee 'gbu.

31 'Lee, we -ka 'sa -mi ni, dliɔzɔve -gu, tite mi bhee? -Innya, we 'ni 'sa -mi, mɔ nva we lɛ, 'in tite kaa 'nɔɲwɛ.

4

*Ablaamu zva -Lagɔ dli -gv

1 We -ka 'sa -mi, sa -a 'ka -amiaa dɔkpasa *Ablaamu daa gbaa? Lɛɛ -lu ɔ 'yi ɔ lenugbu 'wɔa?

2 Nu, -Lagɔ -ka yaa Ablaamu yibheli nyume tiklu nya ɔ lenugbu 'wɔ, ɔ mnɛni ɔ 'ka ɔ 'de 'ylimani. 'Bhie, we 'ni -Lagɔ yu.

3 Nu, -Lagɔwɛli nɛɛ: «Ablaamu ka -Lagɔ dli -gu zɔ. ɔ dliɔzɔvee 'gbu -Lagɔ yia ɔ yibheli nyume tiklu nya.»

4 Nu, nyume -ka lubho nu ni, 'pɛni wa pɛnia ɔ, 'in -we ɔ 'yia, we 'ni bhe ɔ 'yi we, ɔ ka we 'klɔ.

5 Nu, nyume ɔ-ɔ dia ɔ lenɔ -lubho dli 'wɔ, -Lago, ɔ zelia gbonyuu -lenunya nyima tikli, 'in ɔ zɔa dli -gɔ ni, ɔ nyume mia, -Lago yibhelia ɔ nyume tikli nya ɔ dliɔzɔvee 'gbɔ.

6 'Sa -bhlokpade, -Davidi gbaa ɔɔ 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ -nyumee gbɔ, 'mɔ -Lago yia nyume tikli nya, we 'ni ɔ lenugbɔɔ gbɔ. ɔ neɛ:

7 «'Wɔtɔtɔe -dlɔɔ -nyima, ma ni:
-wa ka -yɔgbɔ -Lago tia 'wɔ,
'in ɔ yia wa gbonyuu lamumni, ma -wa.

8 'Wɔtɔtɔe -dlɔɔ -nyume mia, mɔ ni:

Jejitape'ε yla -sleeɛn ɔ gbonyuu.»

9 Wee 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mia ni, 'lee, Zuifu -bhlogbɔɔɔ -nɔ -wa yi? -Innya, -wa 'nia Zuifu wa -nɔ -wa 'ya* . -A neɛ nu: «Ablaamu ka -Lago dli -gɔ zɔ, 'in -Lago yia ɔ yibheli nyume tikli nya.»

10 Lee -bhla -Lago gba nu, Ablaamu mi nyume tikli nyaa? Da wa 'nia -slɔ ɔ *kni 'wɔpa -wa yaayu da wa 'paa ɔ kni wɔ -wa yi? We 'ni nu, da wa 'paa ɔ kni wɔ. Da wa 'nia -slɔ ɔ kni 'wɔpa, we bhla -wa.

11 Nu, da wa 'nia -slɔ ɔ kni 'wɔpa ni, Ablaamu mi nyume tikli nya -Lago 'yu, ɔ ka -Lago dli -gɔ zɔɔ 'gbɔ. -Mɔɔ 'bigɔ, 'in ɔ yia kni 'wɔpapie 'yi -luu -slolulu nya. Wee kni bi -slolua nu, -Lago ka ɔ 'yi nyume tikli nya. Nyima weee -wa zɔa -Lago dli -gɔ, -bha Ablaamu -zea wa dide: wa 'de 'ni kni 'wɔ -miɔɔ, ɔ mi wa dide nya.

12 ɔ yi 'yaa nyima -wa wa 'paa kni 'wɔɔ dide -ze. We 'ni nu, -wa wa 'paa kni 'wɔ ku -yɔ -bhlogbɔɔ, nu, -wa zɔa -Lago dli -gɔ Ablaamu 'bhisa -zugba wa 'ni -slɔ wa kni 'wɔpa, ma -wa. ɔ mɔ, ɔ ka -Lago dli -gɔ zɔ, 'bhie wa yia ɔ kni 'wɔpa.

13 -Lago neɛ Ablaamu -yɔ ɔ 'yua -yla nu, 'ma ɔ yia dɔdɔ 'nyeɛ. -We -Lago gbaa de ni, we 'ni nu, Ablaamu zɔa tite 'nɔɔwee 'gbɔ, nu, -we ka gbɔ -wa, ɔ dliɔzɔvee 'gbɔ ɔ yia ɔ 'yi nyume tikli nya.

14 We -ka yaa nu, zɔzɔnɔ -Lago gbaa ɔ 'ka wla, titee 'nɔɔwezɔzɔvee 'gbɔ -amia -bhlogbɔɔ yi we ni, -zugba, dliɔzɔvee mia, bhe -wa, 'in -we -Lago gbaa ɔ 'ka nyume 'nye, we 'ni 'ji -ka.

15 Tite laa -Lagoɔ 'ce la, nu, tite 'ni -mi ni, we 'nɔɔwezɔzɔvee 'ni -mi.

16 We 'gbɔ dliɔzɔvee nya -a yia -lu -we -Lago gbaa ɔ 'ka -an 'nye. Nu, wla ɔ wlaa we bhe. -Wa weee mia Ablaamu 'yua nya, ma yia we. 'In -wa mia Ablaamu 'yua nya, we 'ni nu, -wa zɔa tite 'nɔɔwee -bhlogbɔɔ, nu, -wa zɔa dli Ablaamu 'bhisa, ma -wa. Nu, Ablaamu mi -a 'de weee dide nya.

17 'Sa we mia celida -Lagoɔbhe 'wɔe: «Nu, -mi mia, -mi in -zelia laga -nyumaa -zloo dide.» Saneɛ Ablaamu mia -amɔa dide nya, -Lago ɔ ɔ zɔa dli -gɔ, -mɔɔ 'yu. -Lago ɔ nyia tilitinya 'yliyɔgagie, 'in -we 'nia lami, 'in ɔ laa we la, mɔ.

18 Ablaamu dli 'te -Lago -gɔ 'wɔ, da wa 'nia mneni wa 'ka -lu yabhlogbɔɔ wɔ, 'in ɔ yia wɔ. ɔ mia wɔda, ɔ dli mi -Lago -gɔ. We 'deɛ 'gbɔ ɔ yia laga -nyumaa -zloo dide -ze. Nu, -Lagoɔweli neɛ: «-Wa -na yia gwalia ni, wa -zu 'wɔ.»

19 Ablaamu ka -Lago dli -gɔ zɔ, 'in ɔ yia dli 'temani. Nu, ɔ -zɔ gbɔ gbu, 'in ɔ zelia ɔ ku tilitili glaa, 'in ɔ 'ɔɔɔɔ *Sala mi -gblotɔ ɔɔɔɔ nya.

20 We mi 'sa 'bhie, ɔ 'ni dli -Lagoɔ gbagbaweli -gɔsa. Nu, ɔ dliɔzɔvee 'temania ɔ la, 'in ɔ yia -Lagoɔ 'ɔni 'ylimani.

21 ɔ mi we -gɔ nu, -Lago ka 'tite, 'in -we ɔ gbaa, ɔ mneni ɔ 'ka we lenɔ.

22 -We mia deɛ 'gbɔ -Lago yia Ablaamu 'yi nyume tikli nya.

23 -Lagoɔweli neɛ: «-Lago ka ɔ 'yi nyume tikli nya», 'ya we 'ni ɔ 'debhlogbɔɔɔ 'gbɔ we mi celida.

* 4:9 Nu, glekiweli 'wɔ -wa mia kni 'wɔ -yɔ -wa 'nia kni 'wɔ -mi gbɔ we gbaa.

24-Amiaa ka dlizovzoe -gv, -Lagoo -o -solvaa -amiaa -Kanyoo -Zezu 'wo tilitlunya glaa yia -ain yibhelia nyuma tiklu nya, 'sa -bhlokpade we mia -amia weee -nu nya.

25-Amiaa gbonyuuu 'gbu wa yia o 'bha, 'in -Lagoo 'ka -ain 'yi nyuma tiklu nyaa 'gbu o yia o tilitlunya glaa 'wusolv.

5

-Lagoo ka -a -yoo o 'so 'wuslolu -Zezuu gbegbein

1 We 'deE 'gbu -Lagoo yia -ain 'yi nyuma tiklu nya -amiaa dlizovzoe 'gbu. -Sleen, -a -yoo o 'so mi 'wotvove -dloo 'wo, -amiaa -Kanyoo -Zezu Klisu gbegbein.

2 -A -ka -Lagoo dli -gv zo, -Zezuu gbegbein -a mneni -a 'ka 'nanidli -ka -Lagoo -yolanyi. 'In -sleen, -a mi o 'nanidli 'wo. -A mi 'muna lida, -we ka gbu -wa, -amiaa dli mi we -gv nu, -Lagoo 'hnumnie -a yia 'yia o kwEE.

3 We bhli -muv -gv, -amiaa 'de yi siada -mivo, -a mi 'muna 'wo. -We ka gbu -wa, -a -yi we 'ji nu, -a -ka siada -mi, 'bhie -a zea dlitie -cian.

4 -A -ka dlitie -ka, 'bhie -a temania la 'yiyigbu 'wo. -A -ka latemani 'yiyigbu 'wo, -we -a vva, mu -wa -we -Lagoo yia -ain -yia lenva.

5 -A -ka -Lagoo kwelu woda -mi, we 'na 'ka -ain -dawli 'wovv, -we ka gbu -wa, -Lagoo ka -ain o Zuzu 'Pupa 'nye, 'in mu 'kaa o zekalie -amiaa dli zo yeli.

6 Cui, bhla -we nya -a 'nia 'tite yabhlogbooo -ka, 'in Klisu yia tli gbonyuu -lennyaa 'gbu, wee bhla mia, -Lagoo 'paa we hweE.

7 Wa 'ka nyime tikluu 'gbu tilitie -yohvnu we -kali -yoo. Nyime yabhlo -o nua 'nani, wa mneni yaa wa 'ka tli o 'gbu.

8 Nu, Klisu yia tli -amiaa 'gbu, da -a mi bhaa gbonyuu lenvda, mu -slovua -ain sa -Lagoo -kalia -amiaa zE.

9 -Sleen, o 'pooon 'gbu -Lagoo yia -ain nyuma tiklu nya. We -ka 'sa -mi nu, -a mi we -gv nu, mo yia -ain -Lagoo 'ce 'wusaa.

10 Nu, da -a mi bhaa -Lagoo tonyuma nya, 'in o yia -a -yoo o 'so 'wuslolu o 'Yuu tilitie nya. O -ka -a -yoo o 'so 'wuslolu sanEE, sa we -ka -mi, mo yi 'yaa -ain gbu 'wusaa o 'Yuu 'yliyogagie -gv.

11 We 'ni 'sa -tv. -A mi 'muna lida -Lagoo 'wo, -amiaa -Kanyoo -Zezu Klisu gbegbein, -we ka gbu -wa, mooo suslovua -a -yoo -Lagoo 'so 'wo.

*-Zezu Klisu lenvgbu 'yli we -zi *-Adaan -nu*

12 Gbonyuu yia la dovv -gv nyime yabhlogbooo 'gbu, mo -wa *-Adan. 'In wee gbonyuu yia tilitie lala, doon, 'in tilitie yia lamneni nyuma weee -gv, -we ka gbu -wa, dovvogv -nyuma weee ka gbonyuu lenv.

13 Da -Lagoo 'nia -slv Moizi tite 'nye, wemu gbonyuu mi la dovv -gv see. Nu, tite 'ni bha -slv lamu 'gbu, -Lagoo 'ni gbonyuuu 'gba nyime 'wlu di.

14 'In tilitie -nanv yia nyuma 'wlulapli, we 'bhv -Adan -gv we 'ka Moizi yli. -Adan -o 'nia -Lagoo weli 'nvhwe zo, -mama 'nia o -bho -gbonyuu lenv, 'in tilitie yia -maa 'bha.

Nu, -Adan -wa -o 'kaa yii nu 'wovlv.

15 'In, -Lagoo wlawlalu bhe -yoo -Adaan gbonyuu mi -yobhvbhlvda tenyi tenyii. Nyumaa -zlo yia tli nyime -bhlogbooo gbonyuuu 'gbu, gbovzv -wa. Nu, -Lagoo wlawlalu bhe kaa 'hni tenyi tenyii, -Lagoo wlaa we nyime -bhlogbooo gbegbein, mo -wa -Zezu Klisu. 'Sa -Lagoo bobania o zovzv lenv la sa bhe, nyumaa -zlo glaa.

16 -Lagoo wlawlalu, we -yoo oo nyime -bhlogbooo gbonyuu, we 'ni -tnvv -bhlo -ka. Oo nyime gbonyuuu -tnvv -wa nyumaa -kaslv 'wopapie -Lagoo gbovvbhubhuee gbegbein. Nu, o wlawlalu bhee -tnvv -wa -Lagoo yia nyuma tiklu nya.

17 Gbuzonu sa, nyume -bhlogbodo 'gbu, nyume -bhlogbodo 'wlu -gbonyuuu 'gbu, 'in tittle yia dudu weee bhiti. Nu, do -Zezu Klisiu 'debhloo gbegein nyuma yia -lu duun -Lago kwee. Mo nyea wa zozonu sa duun, 'in o gbaa nu, wa mi nyuma tiklu nya. 'Yliyogagie wa yia 'yia -Zezu Klisiu 'gbu, 'in wa -yo o 'so 'ka -lu weee 'wulapili.

18 Nu, nyume -bhlogbodo gbonyuu 'paa nyuma weee -kaslu 'wu. 'Sa -bhlokpade, -bhlogbodo lenugbu tiklu tia nyuma weee 'wu tiklu, 'in we yia wa 'yliyogagie 'nye.

19 Bha -benyi, nyume -bhlogbodo 'nia -Lago 'nunwe zu, -bha nyumaa -zlo -zea gbonyuu -lenunya. 'Sa -bhlokpade, nyume -bhlogbodo zua o 'nunwe, 'in -Lago yia nyuma duun 'yi nyuma tiklu nya.

20 Tite ka yi, 'in gbonyuu yia 'wuzumanu tenyii. 'In gbonyuu -ka 'wuzumanu tenyii ni, -Lago 'nanidli ka -gowlaylimanu, 'in we yia we nyelazili.

21 Nu, gbonyuu ka tittle la, 'in we yia nyuma 'wulapili. 'Sa -bhlokpade, -Lago zozonu pila nyuma 'wlu la, 'in we yia wa nyuma tiklu -zeli. 'Sa -a yia 'yliyogagie -we 'nia bhloluda -ka -amiaa -Kanyo -Zezu Klisiu gbegein.

6

Gbonyuu 'ni -sleen se -ka -ain -gv

1 Wee gbu mia, sa -a 'ka we daa gba? 'Lee, -a zu gbonyuu lenoe 'yliyoo, 'bhie -Lago 'nanidli 'ka -gowlaylimanu?

2 -Innya, we 'ni 'sa -mi. Tittle yabhlo -we 'wu -a 'plia, we ka -a -yo gbonyuu 'so -yosiali. We -ka 'sa -mi, -a 'ni mneni -a 'ka gbonyuu lenuda -tu.

3 Amiaa 'de -yi we 'ji nu, da wa batizea -ain, -a -yo -Zezu Klisiu ka 'woto -bhlo, 'in -a -yo o 'so mi -bhlo o tittle 'wu.

4 Da wa batizea -ain, we 'wlu sa nu, wa ka -a -yo o 'so gbawla 'wufa. 'In Didee 'tite 'kadu yia do Klisiu gano -mo tittle 'wu. 'Sa -bhlokpade, -amia 'ya, -a 'ka 'yliyogagie lolu 'yu 'gbu, o yi 'saa nu.

5 We -ka nu, -a -yo o 'so mi -bhlo bhla -we nya -a -yo o tia, 'wu -a -yo o yia -tua -bhlo o 'yliyogagie 'wolali bhla.

6 -A yibheli we 'ji nu, -amiaa -mumiso 'cin -yo Klisiu mi *su -gu lakoluda. -Sleen, gbonyuu -kpabhiee 'tite ka labhu, -a yi 'masleen gbonyuuu galu nya -mi.

7 Nu, nyume -ka ti, gbonyuu 'ni 'masleen 'tite -ka o -gv.

8 Cin, -a -yo Klisiu -ka ti nu, -amiaa dli mi we -gv nu, 'yliyogada -a -yo o 'so yi 'yaa -mia.

9 Nu, -a -yi we 'ji nu, -Zezu Klisiu ka tittle nya glaa 'woso, 'in o 'na 'ka 'masleen ti, we 'ji -wa nu, tittle 'ni 'masleen 'tite -ka o -gv.

10 Cin, o ka ti, 'in wee tittle yia o -yo gbonyuu -yosiali -zakpa -bhlogbodo 'kuteyi. -Sleen, o -ga 'yliyoo, 'in o 'yliyogagie weee mi -Lago -no nya.

11 'Sa -bhlokpade, amia 'ya, a yla amiaa 'de tittle nya 'bhisa. We 'ji -wa nu, a -yo gbonyuu ka -yobhubhu, 'in a -ga 'yliyoo -Lago -no nya, -Zezu Klisiu 'wu.

12 We 'dee 'gbu, amiaa ku -we 'kaa ti, gbonyuu 'na pilu we 'wlu la -ni, a yi 'masleen we dhwonyigbu leno.

13 A 'na tili 'masleen amiaa ku gbonyuuu lenoe 'wu -ni, we yi gbonyuu leno. Nu, -we a 'kaa leno, mu nu: a 'nye amiaa 'de -Lago yoo, nee nyuma -wa 'bhu tittle lu, 'in wa yi 'yliyogagie 'wopili. A bhu amiaa 'lali 'wu a 'ka gbuzonu leno.

14 Nu, gbonyuu 'na -kali ain -ni. -We ka gbu -wa, a 'ni tite zo -mi, nu, -Lago 'nanidli zo a mia.

-Lago galu a -mia

15 Nu, -we zo -a mia ni, we 'ni -sleen tite, ni, -Lagoo 'nanidli zo -a mia. 'Lee, we -ka 'sa -mi, -a mneni -a 'ka -amiasa 'de gbonyuu lenve tlu? -Innya, we 'ni 'sa -mi.

16 -We a 'kaa 'jiyibheli, mu ni: a -ka amiasa 'de wla nyime yabhlo -yla o 'ka amiasa -kanyo -ze, oo nyime a mia 'nonye -zuda, -moo gali a -zea. We 'dee 'gbu, a mneni a 'ka gbonyuuu gali -ze. We 'ni -moo, a mneni a 'ka -Lagoo gali -ze. Gbonyuu mia, mu kwaa ain thitie 'wu. Ni, a -ka -Lago 'nonye zo, 'in o yia ain nyima tiklu nya.

17 -A 'pa -Lago fuo. Tiada mia, a mi gbonyuuu gali nya, 'in, -sleen mia, a ka gboozoo wa -slolua ain 'nonye zo, dli weee nya.

18 Ni, -Lago ka ain gbonyuuu 'tite kwee -sa, 'in, -we mia tiklu, a yia we gali -ze.

19 -We ka 'gbu na gbaa sa we, amiasa 'nunve -kali -yo. Sa a wla bhaa amiasa ku pounplagbu -yo gbonyuuu 'yli -bhlo -bhloo lenve -yla, gali 'bhisa, 'in gbonyii weee yia ain 'wlulapili ni, 'sa -bhlokpade, a wla -sleen amiasa 'de gali nya, -we mia tiklu -yla. Ni, mu wlooba -mo ain -Lagoo 'yliya 'wu.

20 Da a mia gbonyuuu gali nya, gbu tiklu lenvee 'tu'v 'bha ain.

21 -We a nua le, lee -lu we 'nye ain -nya? -Sleen mia, zo bhaa ain, wee gbu ni kwaa nyime thitie 'wuu 'gbu.

22 Ni, -sleen mia, a mi amiasa 'de -yla, 'in, gbonyuu 'ni ain -ka. A ka -Lagoo gali -ze, 'in we -tnoo -wa ni, -a mi -moolwee 'yoo -gu. Mu kwaa ain -Lagoo 'yliyogagie -we 'nia bhloluda -ka 'wu.

23 Gboozoo -wa: gbonyuu lenve mia, we -tnoo -wa thitie. 'In -we -Lago wlaa sa bhe, mu -wa 'yliyogagie -we 'nia bhloluda -ka -amiasa -Kanyo -Zezu Klisi 'wu.

7

1 Na bhelia, in -yi we 'ji ni, -we na yia gbaa, a ka we 'wolanonve bha, -we ka gbu -wa, a -yi tite. Tite mia, nyime -ka 'yliyoga ni, we pilu o 'wlu la.

2 We 'wlv sa ylikwonywno -yo o 'lowlii gbegein gbu. O -ka o 'lowlii -gbe -mi, -moo -ka 'yliyoga ni, tite -gali o -gu. 'In -moo -ka tl, tite 'ni -sleen oo 'nywno -gu -mi.

3 Da oo 'nywnoo 'lowli -gaa -slo 'yliyoo, o -ka nokpasu -putu kwa, -zugba gbonyuu o nua le. 'In o 'lowli -ka tl ni, tite 'ni -sleen oo 'nywno -gu -mi. O mneni o 'ka nyime -putuu 'nywno -ze, -moo 'ni -sleen gbonyuu.

4 Na bhelia, 'sa -bhlokpade we mia amiasa -nu nya. A -yo Klisi mi -bhlo. Mo tia -amiasa 'gbu. We 'dee 'gbu a -yo tite ka -yobhobhlo. -Sleen mia, o -saa thitinya glaa 'wu, o -nu a -mia. We 'dee 'gbu, -a mneni -a 'ka -Lagoo lubho no.

5 -Benyi mia, da -a nua -amiasa 'dee domagbu le, -Lagoo tite saa -amiasa dlwonynili 'nyii gwlu. Moo nua -amiasa ku zo lubho, 'in we kwaa -ain thitiee 'yloogbu.

6 Ni, -sleen mia, -a 'ni 'masleen titee gali nya -mi. -We kwee -a mia -kaslv 'wu -benyi, -a ka tl -moo solo. -A mneni -a 'ka -Lagoo lubho no lubhonoo lolu lv, o Zuzu 'nonyezooze nya. Sa -a nua -benyi o lubho, tite -we mia celida we gali -mumie nya, -a 'ni 'masleen -moo -gu -mi.

-Moo tite no lea?

7 Sa -a 'ka -sleen gbaa? 'Lee, tite -yo gbonyuu 'so, -lu -bhlo -wa yi? -Innya, we 'ni -lu -bhlo. Ni, -we gbonyuu -mia -slolu, tite ka 'mi we -slolu. We 'ni ya ni, tite nee ni, -na -limaa -luu 'tu 'na 'bhal -mi -ni, nyima -putuu -luu tu mia, in 'na 'ka yaa we yibheli.

8 Ni, da tite yia, -bha gbonyuu 'yia -jolv, 'in we yia na dli zo dlwonyniluu 'yli -bhlo -bhlo fa. -We ka gbu -wa, tite 'ni -mi ni, gbonyuu ka tl.

9 Bha, da tite 'nia lami, in -ga 'yliyoo. -Sleen, tite ka yi, 'in gbonyuu yia ganoo,

10 -bha -bhlokpade, 'in in yia tli. -Sleen, tite -momo 'ka yaa 'yliyogagie la, we 'ni we leno, tithie we laa.

11 Gbonyuu 'yia -jolv, 'in we yia tite 'woplili we 'ka 'mi -dawli 'wono. Gbonyuu ka 'mi 'bha titee solv.

12 Ni, -Lagoo tite mi -mowloda, 'in o titenya mi -mowloda, we tikli, 'in we nani 'yli.

13 Lee, -lu -zono mneni we 'ka 'mi tithie -laa? -Innya, we 'ni 'sa -mi: gbonyuu nva we le. We ka -lu -zono 'woplili, we 'ka 'mi 'bha. Ni, tite slolua -ain ni, gbonyuu -nyu 'yli.

-Golv mi guda nyime 'wv

14 Cui, gbuzono -wa: -a -yi we 'ji ni, tite mia, -Lagoo Zuzu -gbe we 'bhva. 'In -ami mia, nyime -o wa paa pelv gaylo 'bhisa gbonyuu kwee, mo in -mia.

15 Yee! -We na nva le, 'in 'no we 'wola. Ni, -we in 'yibhaa in 'ka leno, 'in no -muv le, 'in -we na nyea 'wv, -muv na nva le.

16 -We na nva le, we -ka ni, in 'ni we 'yibha, mv slolua ni, in ka njwuu ni, tite nani 'yli.

17 We -ka 'sa -mi, we 'ni na de no we le, gbonyuu, -we mia 'mi 'wv, mv nva we le.

18-19 Cui, in -yi we 'ji, zozono 'ni 'mi 'wv -mi. -Ami, -o mia nyime nya, ni, zozono -nove mi na dli zo, 'in in 'ni mneni in 'ka we leno: zozono -we in 'yibhaa in 'ka leno, 'in no we le, gbonyuu -we in 'nia 'yibha, 'in na nva -muv le.

20 -Sleen mia, -we in 'nia 'yibha, in -ka we leno ni, we 'ni ni, na de no we le, ni, gbonyuu -we -dilia 'mi 'wola, mv nva we le.

21 Sane na tlaha sa tite ni -gv: in -ka gba in 'ka zozono leno, gbonyuu leno -bhlogbo in mnenia.

22 -Mo na dli zo, -Lagoo tite nani 'mi dovo.

23 Ni, -mo na ku zo mia, tite -putu mia -mo. Wee tite mia, mv -yo tite, -we na 'wlukoon njwunua so gva, 'in mv zelia 'mi tite 'nyuu, -we mia 'mi 'wv -kaslonyime.

24 -Ami mia -sleen da nyazinyo nya. Nyoo mneni o 'ka 'mi na ku -we kwaa 'mi tithie 'wv kwee -saa?

25 -A 'pa -Lago fuo -amiaa -Kanyo -Zezu Klisi 'jni nya. Na 'ylimnee nya na njwua -Lagoo tite -yo, 'in na zva gbonyuu 'nojwe na -mumiso 'wv.

8

-Lagoo Zuzu saa -an gaylo -flii

1 -Sleen mia, -wa -yo -Zezu 'so mia 'wosusloluda nyime -bhlo nya, gbudile 'ni wa -no nya -mi.

2 Ni, -Lagoo Zuzu tite, -we nyea nyime 'yliyogagie -Zezu Klisi 'wv, -muv ka 'mi gbonyuu tite -yo tithie kwee -sa.

3 Nyumaa 'wovobee 'gbv Moizu tite mia, we 'ni mneni we 'ka wa gbv 'wusa. Ni, -Lago ka we leno: o 'ka nyumaa gbonyuu -yogbv 'wobhuu 'gbv, o 'dee 'Yu o 'paa yoo dovo -gv, 'in -moo yia yi nyime 'bhisa, -moo ku 'ka gbonyuu -lenonyoo ku nya 'wowlv. 'Sa -Lago 'bhua gbonyuu -yogbv 'wv o 'Yuu gbegein.

4 -We ka 'gbv o yi 'saa no, mv -wa ni: -we tite palia gbv tikli nya -ain 'wv, we 'ka gba. Ni, -sleen mia, -a mi -Lagoo Zuzu solv noda, -a'a no 'masleen -amiaa dliwonynili 'bi.

5 -Wa nva nyumaa dliwonynili 'bi, wa dli tva we -gv, 'in -wa nva -Lagoo Zuzu solv, wa dli tva we -gv.

6 Nyuma -wa ka dli tva wa dliwonynili 'bi, tithiee 'yoo -gv wa mia. Nyuma -wa ka dli tva -Lagoo Zuzu -gv, 'yliyogagie -yo 'wototve -dlooo 'yoo -gv wa mia.

7 Cūn, nyuma -wa ka dli tva wa dlwōnyynili 'bi, -Lagōō tōnyuma wa -mia: wa'a zū -Lagōō tite 'nōḡwe, nū, wa 'nī we mneni.

8 Nū, -wa nōa wa 'dēē dlwōnyynili 'bi, wa 'nī mneni wa 'ka -Lagō dōdū namanī.

9 'In amia, a'a nō amiaa dlwōnyynilii sōlv, nū, -Lagōō Zuzuū sōlv a nōa, -we ka gbū -wa, o mī aīn 'wō. Nyūmē o 'nī Klisū Zuzu 'wō -ka, o 'nī Klisū -nū nya -mī.

10 Nū, Klisū -ka aīn 'wō -mī, amiaa kuu 'dē yi tltithee -nū nya -mī gbūnyuuū 'gbū, -slēēn -Lagōō Zuzu yia aīn 'yliyōgagie 'nyēa, -we ka gbū -wa, -Lagō nēē nū, a mī nyūma tiklū nya.

11 We -ka nū, -Lagōō Zuzu mī aīn 'wō, -Lagō o -sōlvā -Zezu Klisū 'wō tltlūnya glaa, amiaa ku -we tlia, mō yia we 'yliyōgagie 'nyēa o Zuzu o mia aīn 'wōō gbēgbēin.

12 Bheliān, wee mia dēē 'gbū, kpagbū yabhlo mī -aīn 'wlu. Wee kpagbū mia, we 'nī -amiaa dlwōnyynilii gbēgbēin, 'bhie -a 'ka we sōlv nō.

13 A -ka amiaa dlwōnyynilii sōlv nō nū, tlia a yia. 'In a -ka we 'bha -Lagōō Zuzuū 'tite nya nī, 'in a yia 'yliyōgagie.

14 -Wa mia -Lagōō Zuzuū sōlv nōda, ma -wa -Lagōō yua.

15 -Lagō ka aīn o Zuzu 'nyē, 'in o Zuzu 'u -zēlī aīn galī, o'ō 'nyē aīn nyanōdli. Nū, -Lagōō 'yua o zēlīa aīn. O Zuzuū 'gbū, -a kpiā 'wō -Lagōō gbēgbēin gbāgbie nya: «Aba! * Dide!»

16 -Lagōō Zuzu bhliā -amiaa 'dēē zuzu -gū, 'in o ḡwnunua -aīn nū, -a mī -Lagōō 'yua nya.

17 'In -a -ka -Lagōō 'yua nya -mī, -lu -zōnū -we -Lagōō zōa la o nyūmaa -nū nya, 'yia -a yia we. Cūn, -a -yō Klisū sō yia we dlilia. Nū, -a -yō o 'sō -ka siada -mī, -a -yō o 'sō, 'in -amiaa 'ḡmī mni 'yaa.

-Lagō yia -aīn o 'ḡmī 'kadū 'nyēa

18 -Amiaa -zēēn -siasie -yō -Lagōō 'ḡnumnie -we o yia -aīn 'kluslōlua, -a -ka we 'dēsōbhie yibhōlv, 'in mī we -gū nū, -amiaa siasie 'kienyi.

19 Cūn, -lu weēē -Lagō -laa la, bhliā -we nya -Lagō 'kaa o 'yuaa 'ḡmī 'kadū -slōlu, we mī we wōda, 'in we 'tū mī we 'bhada.

20 Nū, 'tite -we nūa lē, 'in lalalu kamanīa -yō, we kwēē dōdū -tva. We 'nī lalalu 'yibha we, -Lagōō dē -wa. We mī 'sa 'bhie, -lu -zōnū dōdū mia wōda.

21 Wee 'tite -we nūa lē, 'in lalalu mia -nyumoda, 'in -we nūa dōdū gaylo 'wō, la we yia 'bhua. Gaylo 'wō dōdū yia 'bhua, 'in 'yia we yia 'ḡmī 'kadū -we -Lagōō 'yua 'kaa 'yī.

22 -A -yī we 'jī nū, -lu weēē -Lagō -laa la, we mī -zēēn -bhlokpādē kluda siasie kwēē, 'ḡwnō o mī 'wlūsada 'bhisa.

23 Nū, we 'nī lalaluū 'dēbhlogbōō: -amia mī 'ya kluda -amiaa dli zō. -Lagōō 'yuaa -zēzēē 'tū mī -aīn 'bhada, o 'ka -amiaa ku gaylo 'wōsa. We mī 'sa 'bhie, -a ka -Lagōō wlawlaluū tianū 'yī, mū -wa o Zuzu.

24 -A ka gbū 'wōbhū, nū, -a 'nī -slō we 'dē weēē 'yī: -a mī we wōda. -We -a dia dli 'wō, -a -ka we -yōyī nī, wa'a la -slēēn we dlīwōdīdīe. -We -a yia -yō, we 'nī dlīwōdīdīe gbū -ka.

25 -We -a'a 'yīa -yō, -a -ka we dli 'wōdī nī, 'in -a wōa we dlitie nya.

26 We bhli mōv -gū, -amia 'nīa da 'wōtē nī, -Lagōō Zuzu yia, 'in o bēa -aīn -yō. Sa -a 'kaa -Lagō bhuhhoe sazōnū sa, -a 'nī we sa -yī. Tōn, 'in Zuzu bhuhhoea -Lagō -amiaa -nū nya, klukluwēlī -we ḡwē 'nīa mneni we 'ka gba nya.

27 Nū, -Lagōō mia, -mō nyūmēē dibhe 'wō o yia la, 'in o -yī -we Zuzu yibhalia o, -we ka gbū -wa, sa o 'yibhaa, 'sa Zuzu bhuhhoea, -wa mia o -nū nya, wa 'gbū.

* 8:15 Aba: we ji -wa «Dide» zuifow'el' wā.

28 -A -yi we 'ji nu, nyuma -wa -kalia -Lagoo ze, -wa o laa o dumaghuu 'gbu, gbuu gbu -we ylia wa, -Lago bhaa we 'wlu -maa nu zuzonu nya.

29 -Wa -Lago -saa -bha we gwedida, o ka dli -sa 'cin o 'ka wa o 'Yuu 'wowlu -zeli. 'In o 'Yu 'ka kpaasa -ze bhelia duun glaa.

30 -Wa -Lago -saa -bha tiatia, o 'ka 'ya wa la. -Wa o laa, o ka wa nyuma tiklu -zeli, 'in -wa o -zelia nyuma tiklu, o ka 'ya wa o 'hni 'kadu 'nye.

Gbu yabhlogboo 'ni mneni we 'ka -ain -Lagoo zekalie -yosa

31 Nu, lee -lu -a 'ka gbunya -muni 'bigupalia? -Lago -yo -ain -ka -mi, nyoo mneni -ain a? -Moo -kanyo 'ni -mi.

32 O 'Yuu 'debbie, -Lago 'ni o siasie gwelali. Nu, -a 'de weee 'gbu o yia o wla wa 'ka o 'bha. O -ka o 'Yu wla ni, -lu weee o yia wlaa sa bhe.

33 -Wa -Lago -saa -bha, nyume yabhlogboo 'ni mneni o 'ka wa gbu 'wluladi. -We ka gbu -wa, -Lago nee wa mi nyuma tiklu nya.

34 Nyume yabhlogboo 'ni mneni o 'ka wa gbu -lueli. Nu, -Zezu Klisi ka ti, we 'ni 'sa -tu, 'in o yia titlunya glaa 'wuso. O -di -Lagoo lilisalo la, -zugba o bhuhhoe -moo -amiaa -nu nya.

35 Nyoo 'ka -ain Klisu zekalie -yosaa? 'Lee, siasie -wa yi? Dluve -wa yi? 'Kliye 'wopalie -wa yi? Nwo -yo boba -wa yi? -Naanagbu -we ylia nyume -wa yi? We -yo -amiaa 'bhabhie -wa yi?

36 'Sa we mia celida -Lagosebhe 'wde:
«-Na 'gbu -a plila titliee hwee 'yli weee nya.
Bhabhlenya -we wa 'kaa 'bha ni,
sa wa nua we, 'sa wa nua -ain.»

37 Nu, -we weee ylia -ain, 'in -a lua we sa kpeen kpeen, -o -kalia -amiaa ze, o 'hni nya.

38-39 'In in mi we -gu nu, gbu yabhlogboo 'ni mneni we 'ka -ain -Lagoo zekalie -yosa. We 'de yi titlie -zeoo, we yi 'yliyogagie -zeoo, we yi 'anzunya -zeoo, we yi zuzunya -zeoo, we -yo -lu -we mia -sleen -bha -zeoo, 'in -lu -we mia yida -zeoo, we 'ni we mneni. We yi -lu weee -we kaa 'tite -we mia yali -zeoo, -we mia duu -zeoo, we -yo -li weee mia lalali nya -zeoo, we 'yabhlogboo 'ni mneni we 'ka -ain -Lagoo zekalie -we o -slolua -amiaa -Kanyo -Zezu Klisi 'wu, -yosa.

9

-Lago -saa -bha *Izlaelnyuma

1 Nu, gbuzonu na gbaa, -we ka gbu -wa, in mi Klisi 'wu, 'in 'tobhu yo. Na dli, -we Zuzu 'Pupa slolua 'yoo da, mu gbaa 'mi -yla nu, gbuzonu na gbaa.

2 -Mo na nukple, ple sulo 'nyuu -yo siasie -we 'nia bhloluda -ka mi -mo.

3 -We mia na bhelia Zuifuu -nu nya, -wa in -yo wa 'so mia nyuma -bhlo nya yice 'wu, in 'yibha yaa -Lago -sa 'mi kwnee, 'in in 'ka Klisi -yobhu wa zuzonu gbu.

4 *Izlaelnyuma wa -mia. -Lago ka wa o 'yua -zeli, o ka wa o 'hni 'kadu 'kluslolu, o -yo wa 'so ka 'wuslolu, o ka wa -yla o tite pali, o yia wa o bubue -slolu, 'in -li 'kadu o 'kaa wa 'nye, o yia we wa -yla gba.

5 O ka wa dukpasu 'kadu 'nye, 'in wa yia Klisi gwalu nyume 'bhisa wa zuayli, Klisi -o mia -Lago nya nyuma weee 'wlu, -a 'ylimani o 'yli weee nya. *-Ameni.

-Lagoo 'yuaa 'zayli

6 We 'ni nu, -we -Lago gbaa o 'ka wa 'nye, we 'na 'ka nyini, nu, -wa wa gwalu Izlaelnyuma nya, wa 'de weee 'ni 'sa Izlaelnyumaa 'zayli.

7 'In -wa wa gwalu Ablaamu zuayli, wa 'de weee 'ni 'sa o 'yuaa 'zayli. -Lago nee Ablaamu -yiae: «'Yua in gbaa nu, 'yia -na yia wa, *Izaku zuua gbegein -na yia wa 'yia.»

8 Wee weli 'ji -wa nu, -wa mia -Lagoo 'yuaa 'zayli nya, we 'ni 'yua -wa wa gwalu nyumaa solv -bhlogbo, ma: 'yua -wa -Lagoo gbaa o 'yua wa yia -zea, ma -wa.

9 Nu, -we -Lagoo gbaa o 'ka lenv, mv -wa nu: «-Zv -bhlo 'ka 'pli nu, yia na yia, wee bhla -bhlokpade nya, -zugba *Sala ka 'yu gwalu.»*

10 Nu, we 'ni we bhialda, *Wlebeka mi 'ya -bha. O 'yi 'yua 'so nukpla -bhlo 'wv -amuaa dokpasa Izaki nya.

11-12 'In -Lagoo -yi o nyima -bhasa sa o domagbu nya, we 'ni wa lenvgbv gbv, nu, la o laa wa. *Wlebeka 'nia -slo o 'yua 'so gwalu ni, -zugba wa 'ni gbuzovv -yogbvnyuu lenv, 'in -Lagoo nee o -yla: «Kpasa yia o 'bisvayu zo lubho nva.»

13 Nu, we mi celida -Lagosebhe 'wve:

«*Zakobv zε in -kaha,
in 'ni *Ezauu zεkali.»

14 Sa mvv 'ji mia? Lee, -Lagoo 'ni tiklu -mi -wa yi? -Innya, we 'ni 'sa -mi.

15 Ya, o nee Moizi -yla:

«-O in 'kaa nyazi 'yili,
nyazi na yila o.

'In -mvmv in 'kaa zovovv 'wluo nv,
zovovv na nva o 'wluo.»

16 We -ka 'sa -mi ni, -Lagoo zovovv -lenve mia, we'e 'bhv nyumaa domagbv -gbe, 'in we'e 'bhv wa lagovvee -gbe, nyazidli -ka -Lagoo -bhlogbooo -gbe we bhva.

17 Nu, -m- -Lagosebhe 'wv, -Lagoo nee -o pila Ezipvovv 'wlu la -ylaε: «Nyumaa 'Wlulapilnyo in nva da -mi 'wv ni, in 'ka na 'tite -slovu -mi 'wvv gbv -wa, 'in -in 'ka we lenv, wa 'ka 'mi yibheli dvovv weee -gv.»

18 -Bha wa yia we -yovia nu, -o -Lagoo 'yibhaa o 'ka nyazi 'yili, 'mo o yila nyazi, 'in -o ka dli o 'yibhaa o 'ka 'wvokla, o dli o klaa 'wv.

-Lagoo-saa o nyima -bha o domagbu nya

19 Gbaa wa yia 'mi -ylaε: «We -ka 'sa -mi ni, sa -Lagoo 'ka gba nu, nyume ka gbvnyuu lenva? Nyoo 'ka -Lagoo domagbv 'kdvyligbea?»

20 'In -mi, nyume, nyoo -in -mi, 'in -na kpeli -Lagoo? Lee, nyida mnene we 'ka we manyo -yla gbaε: «Lee -lu ka 'gbv -in yi sa 'mi ma?»

21 Nyidamanyo mnene o 'ka o mame nya -we o 'yibhaa ma. We 'ni mvv? Wee mame -pue -bhlokpade nya o mnene o 'ka nyida -zovv ma, 'in o mnene o 'ka nyida -kpva ma.

22 Nu, -Lagoo 'yibha ya o 'ka o 'ce -yo o 'tite -slovu, we 'deε 'gbv nyuma -wa -gv o 'ce mi yaa, 'in o 'kaa lasa, o ka wa 'gba 'wvbhv dltie nya.

23 Nu, -Lagoo 'yibha sa o 'ηni mvva, o 'ka we -slovu, we 'deε 'gbv, -wa o 'yila nyazi, 'ma o mnazia la o 'ηnimvee -nu nya.

24 Waa nyuma o laa, -amua -wa. We 'ni nu, Zuifv -bhlogbooo nyidi o -sa -avn, 'in o yi -avn la, nu, -wa 'nia Zuifv wa glaa -wa 'ya.

25 'Sa we mia celida Ozeee 'sebhe 'wv nu, -Lagoo nee:

«Nyuma -wa 'nia na nyuma glaa -mi,
laa na yia wa na nyuma.

'In -wa 'nia na dlvvnyinyia,
'ma na yia laa na dlvvnyinyia.»

26 O nee 'yaε:

«Da -mvmv wa gbaa zlvve wa -ylaε:

«A 'ni na nyuma -nv,
'ma wa yia -sleεn laa 'yliyoga -Lagoo 'yua.»

* 9:9 Nu, Izaku gwaligbv we gbaa de.

27 *Ezaii 'kpria 'wɔv, -mɔɔ nɛɛ Izlaɛlnyumaa daɛ: «Izlaɛlnyuma yi 'wɔzumani gumunyuu nɛwɛyɔ -bɔsɛ 'bhisaoo, wa falɔ yabhlogbɔɔ yia 'gbɔ 'wɔbhuɔ.

28 Ni, -we Jejitaɛ gbaa ɔ 'ka dɔdɔ -gɔ lɛnɔ, slɔɔ ɔ yia we lɛnɔ, 'in we 'ka we bhloluda nyini.»

29 'In Ezaii ka 'ya we gba tɔda:

«'Tite -ka -Lagɔ ka -ain 'yua -yɔti.

ɔ 'ni yaa we lɛnɔ ni,

sa *Sodɔmɔ -nyuma -yɔ *-Gomɔlv -nyuma mia,

'sa -a yia -mia.»

30 Sa -mɔv 'ji mia? Nyuma -wa 'nia Zuifɔ, -wa 'nia tiklɔmɛɛɛ datalɔda -mi, -Lagɔ nɛɛ wa mɔ nyuma tikli nya, wa ka -Lagɔ dli -gɔ zɔv 'gbɔ. We bhla, wa 'ni tiklɔmɛɛɛɛɛ datalɔda -mi.

31 We 'ni 'sa -mɔ Izlaɛlnyumaa -nɔ nya, titee gbɛgbɛin wa taha tiklɔmɛɛɛɛɛ da, 'in -we tite 'yibhaa wa 'ni we yli.

32 -We ka 'gbɔ wa 'nia we kwɛyɔmneni ni, wa lɛnɔgbɔv gbɛgbɛin wa taha we da, wa 'ni -Lagɔ dli -gɔ zɔ. We nya wa gozoa «tukpa -we bhla nyuma la.»

33 Wee tukpa mia, we mɔ celɔda -Lagɔsɛbhɛ 'wɔ we daɛ:

«Ni, *Siɔngbe 'wɔ, na dia tukpa 'kadɔ yabhlo

-we nyuma gozoa la,

-we bhla nyuma la.

-ɔ -ka ɔ dli -gɔ zɔ ni,

-mɔɔ 'na ka dli lv.»

10

Zuifɔ -yɔ -wa 'nia Zuifɔ, wa -Kanyɔ -bhlo

1 Bheliaɔn, in 'yibha na dli weee nya ni, -Lagɔ -sa Zuifɔ gbɔ 'wɔ, 'in in mɔ we 'gbɔ -Lagɔ bhuhhoeda.

2 Ni, in mneni in 'ka gba, wa -gɔ mɔ ladoluda wa 'ka -Lagɔv lubho nɔ, 'in sa wa 'kaa we nɔ, wa 'ni we -yi.

3 Sa -Lagɔ nɔ, 'in nyuma mia tikli ɔ 'dɛ 'yu, wa 'ni we 'wɔlanɔ, 'in wa 'yibhaa wa 'ka wa 'dɛɛ nɔ saa we nɔ. Wa -ka 'sa nɔda -mi, -zugba sa -Lagɔ zɛlia nyuma nyuma tikli, wa 'ni we zɔlapli.

4 Ni, Klisi -wa Moizɔ titee 'wɔlubhalɔda. -Slɛɛn mia, -wa weee zɔa -Zezu Klisi dli -gɔ, 'ma -Lagɔ zɛlia nyuma tikli.*

5 Moizɔ -ka tiklɔmɛɛɛɛɛ -we bhɔa titee gbɛgbɛin gbɔ gbada -mɔ ni, ɔ nɛɛ: «-Wa zɔa tite gbagbawɛli 'nɔnɔwɛ, ma yia 'yliyɔgagie we gbɛgbɛin.»

6 Ni, -we wa gbaa tiklɔmɛɛɛɛɛ -Lagɔ 'yuu daa dli zɔvɔvɔ 'wɔ, mɔ ni: «-In 'na gbalɔ -mɔ -na dli zɔ -ni, nyɔɔ 'ka yali -gba?» (-In -ka 'sa gba, Klisi -in 'sibhla la.)

7 -In 'na gbalɔ 'ya -niɛ, nyɔɔ 'ka -mɔ glu pla? -In -ka 'sa gba, Klisi -in -sɔlvɔ 'wɔ tɛtɛnya glaa.

8 'In sanɛɛ Moizɔ gbaa we daa -Lagɔsɛbhɛ 'wɔ: «Wɛli mɔ -na 'dɛ kwesi, -na nɛɛɛ, -na dli zɔ.» Wee wɛli mia, dli zɔvɔvɔvɔ gbɔ -we -a gbaa ain -yla, mɔ -wa.

9 -In -ka nyuma weee 'yibadi we nɛɛɛ wɛli ni, -Zezu -wa Nyumaa -Kanyɔ, 'in -in -ka we dli -gɔ zɔ ni, -Lagɔ ka ɔ tɛtɛnya glaa 'wɔsɔlv, -Lagɔ yia -mɔ gbɔ 'wɔsaa.

10 Ni, -in -ka -Zezu -na dli weee -gɔ zɔ, 'in -Lagɔ yia -mɔ nyumɛ tikli nya. -In -ka we nɛɛɛ wɛli ni, -na dli mɔ ɔ -gɔ, gbɔ ɔ yia -mɔ 'wɔsaa.

11 -Lagɔsɛbhɛ nɛɛ: «Nyɔɔ nyɔɔ -ka ɔ dli -gɔ zɔ, ɔ 'na 'ka dli lv.»

12 We -ka 'sa -mi, Zuifɔ -yɔ -wa 'nia Zuifɔ, wa 'ni -yɔbhɔbhloɔda -mi. Wa 'dɛ weee -Kanyɔ -bhlo. -Wa weee laa ɔ 'nɛni, ɔ zɔvɔvɔvɔ ɔ nyɛa wa sa duun.

* 10:4 A zɛli -Galasi -nyuma 3.25-27

13 -Lagɔsɛbhɛ nɛɛ: «-Wa weee laa Nyumaa -Kanyɔɔ 'ɲni, gbɔ 'wɔ ɔ saa wa.»

14 'In nyuma 'nɪ mneni wa 'ka ɔ 'ɲni la, -zugba wa dli 'nɪ ɔ -gɔ -mɪ. We 'nɪ muɔ? Wa 'nɪ mneni wa 'ka ɔ dli -gɔ zɔ, -zugba wa 'nɪ -slɔ ɔ -gɔgbɔ 'nɪ. 'Ya, wa 'nɪ mneni wa 'ka ɔ -gɔgbɔ 'nɪ, -zugba nyumɛ yabhlogbɔɔ 'nɪ -slɔ wa -yla -Lagɔgbɔ gba, we 'nɪ muɔ?

15 'In nyuma 'nɪ mneni wa 'ka -Lagɔgbɔ gba, -zugba wa 'nɪ -slɔ wa tie wa 'ka we gba. We 'nɪ muɔ? We mɪ cɛlida -Lagɔsɛbhɛ 'wɔɛ: «-Wa gbaa gbɔɔ nɔ zɔzɔnɔ, wa -ka yi, -a li 'mɔna.»

16 'In nyuma weee 'nɪ 'sa wee -Lagɔgbɔ -zɔnɔ -yɔɲwɔ. Ezaii ka we gba: «Jejitape, wɛli -we -in tie -aɪn 'wɔ, nyɔɔ zɔ we dli -gɔa?»

17 -Lagɔgbɔ -zɔnɔ -we wa 'nɔa ni, we -gɔ dli zɔzɔɛ 'bhɔa. 'In wee gbɔzɔnɔ mia, Klisi wɛli -wa.

18 'Lee, Zuifu 'nɪ wee wɛli 'nɔɔ? Lɛɛ 'gbɔa, wa ka we 'nɪ. -Lagɔwɛli nɛɛ:

«Wa ka wa wɛli 'nɪ dɔdɔ weee -gɔ,
'in wa gbagbawɛli yia dɔdɔɔ bhloluda nyɪ.»

19 'In we -ka 'sa -mɪ ni, Izlaɛlɪnyuma 'nɪ we 'wɔlanɔɔ? Lɛɛ 'gbɔa. Tɪatɪa -Lagɔ nɛɛ Moizu ɲwe nyae:

«Zenyidli na yia aɪn 'nyea,
-wa 'nɪ bhaa na nyuma, wa gbɛgbɛɪn.
'Cɛ na yia aɪn 'palia waa nyuma -wa 'nɪa gbɔ -yi,
wa gbɛgbɛɪn.»

20 'In Ezaii 'tɛmanɪ dli, ɔ nɛɛ -Lagɔɔ 'ɲni nyae:

«Nyuma -wa 'nɪa na datalida -mɪ,
ma 'yia 'mɪ.
'In -wa 'nɪa 'mɪ -yɔlayɪbhada -mɪ,
'in in yia na 'dɛ wa 'klɔslɔlu.»

21 Ni, -Lagɔ nɛɛ Izlaɛlɪnyumaa daɛ:

«We 'ka 'yɪ 'wɔsɔɔ bhla 'wɔbhɔ we 'ka we bhilidɪ nyɪ,
nyuma wa'a zɔa 'mɪ 'nɔɲwe,
'in wa kpɛlia 'mɪ,
na sɔ mɪ wa -yla slɔda.»

11

-Lagɔ 'yɪa Izlaɛlɪnyuma nyazi

1 We -ka 'sa -mɪ, na 'dɛ na yɪbhaa la 'lee, -Lagɔ ka ɔ nyuma sɔ zɔlasalɪ 'kuteyii? -Innya, we 'nɪ 'sa -mɪ! *Izlaɛlɪnyumɛ na 'dɛ -mia. Ni, Ablaamɔɔ 'yuoyu in -mia, 'in in mia Bezameɛɛ -glɪgbɔ 'yɪ -nyumɛ nya.

2 -Lagɔ 'nɪ ɔ nyuma ɔ -saa -bha we gwedɪda sɔ zɔlasalɪ 'kuteyii. -Lagɔsɛbhɛ 'wɔ, da *Elii mia Izlaɛlɪnyumaa gbɔ lapalida -Lagɔ -yla, wɛli -we ɔ gbaa, amiaa 'dɛ -yi we.

3 ɔ nɛɛ: «Jejitape, wa ka -na gbɔɔ -falɪpanya 'bha, wa ka -na bɔbɔlɔda lasa. Na 'dɛbhlogbɔɔ -tɔa -bha, wa 'yɪbha wa 'ka 'ya 'mɪ 'bha.»

4 'In sa -Lagɔ 'pali we 'bɪgɔa? ɔ nɛɛ: «Nyuma 'wlu gbɔ -bhlo 'wlu kugbua lɛ gbu in zɔa la na -nɔ nya. -Maa 'nɪ yoyolagɔ -Baali 'yu 'kukolu 'sibhli.»

5 Mɔ -bhlokpade mɪ 'yaa -zɛɛɪn yɪ nya. Nyuma -sɛɛ -tɔa 'wɔ, 'nanɪdli nya -Lagɔ -saa -bha wa.

6 Ni, -Lagɔ -ka -bha wa -sa 'nanɪdli nya, we 'nɪ wa lɛnɔgbɔɔ gbɔ. We 'nɪ -mɔɔ, -Lagɔɔ 'nanɪdli mia, we bhe.

7 -We mia dɛ ni, sa -mɔɔ 'ji mia? -We ka da Izlaɛlɪnyuma talɪa, wa 'nɪ we 'yɪ. 'In -wa -Lagɔ -saa -bha, ma -bhlogbɔɔ 'yɪa we. Nyuma -putu mia, -maa 'nɪ mneni -maa 'ka we 'wɔlanɔ.

8 Nu, we mi celida -Lagɔɛbhe 'wɔɛ: «-Lagɔ ka wa dli 'yɫaa 'wɔpali. ɔ ka nikipise wa 'yɫiya 'wɔkpali wa yi layi, 'in ɔ yia wa yukwli 'wɔsulu wa yi 'nɔ, 'sa -bhlokpade we mia we 'ka -zɛɛn yɫi.»

9 Nyumaa 'wɫulapɫinyɔ -Davidi nɛɛ 'yae:

«Wa 'feti -sasie -ze lubhu yabhlo we 'ka wa 'de kpa.

'In we 'ka 'bhoka yabhlo -ze,
wa 'ka -mɔ bhili,
'in we 'ka -kasɔ -ze wa -yɫa.

10 Wa -ze 'lɔlɔnya,
wa 'na 'yɫi -lu yabhlogbɔɔ -yɔ -ni.

Kwlanɪ wa kavɪ 'wɔ 'kɔmɔɔ.»

11 -We mia dɛɛ 'gbɔ, in yia layibhae: 'lee, Zuifu mia ni, bhli wa bhli dɛ weee yi? -Innya, we 'ni 'sa -mi, ni, wa gbɔnyuuu 'gbɔ, 'lakpanya yia gbɔ 'wɔbhɔ. 'In we 'ka Izlaɛɫɫinyuma zenyi pali.

12 Zuifɔɔ gbɔnyuu nɔa we ɛɛ, 'in zɔzɔnɔ 'kadɔ yia dɔdɔ -gɔ ɛnɔ. 'In wa bhlibhlie yia nyuma -wa 'nia Zuifu zɔzɔnɔ 'kadɔ 'nye. Nu, da Zuifu weee -ka 'wɔsɔ, zɔzɔnɔ 'kadɔ yi 'yaa -gɔwɔɔlaylimania.

-Wa 'nia Zuifu, sa -Lagɔ -saa wa gbɔ 'wɔ

13 Amia 'nia Zuifu, amia na salia da 'di -sɛɛn. -Wa 'nia Zuifu, wa -gbɛ -Lagɔ tiea 'mi. 'In wee lubho -mɔni mi na 'mɔna nya.

14 'In 'yibha wee na lubho 'nye na bhelia Zuifu zenyidli, 'in wa tɔɔa 'ka gbɔ 'wɔbhɔ.

15 Nu, da -Lagɔ palia wa sɔɔ la, 'in ɔ -yɔ dɔdɔgɔ -nyuma yia 'wɔsuslolu. ɔ -ka Zuifu kpa 'nanɔ ni, 'lee, ɛɛ -lu we 'ka ɛnɔa? -Wa tɫia ma yia 'yɫiyɔgagie 'yia.

-Fliisu -yɔ fafasu

16 Nu, 'floo kibhee tianɔ -ka -Lagɔɔ -nɔ nya -mi, we -kpabbie mi 'ya ɔ -nɔ nya. 'In suu somi -ka -Lagɔɔ -nɔ nya -mi, we 'kɫiyanya mi 'ya ɔ -nɔ nya.

17 Izlaɛɫɫinyuma 'wɔ fafasu -we ka 'kɫiya tɔɔa wa -di. -Mi, -in 'wɔ sa -fliisu yabhloo 'kɫiya -we wa -di, 'in wa yi we fafasuu 'kɫiya 'bɔgɔ lagbɔani. -Sɛɛn mia, -mi, -fliisuu 'kɫiya, fafasuu somii 'nyu -na -yɔ we 'kɫiyanya dlilia.

18 -In 'na 'yɫimani -na 'de fafasuu 'kɫiyanya -yɔ -ni. -In mi -fliisuu 'kɫiya nya, 'in we 'ni -mi nyɛ somi 'nyu, ni, somi nyɛa -mi 'nyu. We 'dɛɛ 'gbɔ, -in 'ni mneni -in 'ka -na 'de 'yɫimani.

19 'In -mi, gbaa -na yia 'mi -ylae: «Nu, wa ka wee fafasuu 'kɫiya tɔɔa -di, wa 'ka 'mi we 'bi 'wɔlagbɔani.»

20 Gbɔzɔnɔ -wa, wa 'ni dli zɔɔ 'gbɔ wa yia wa -di. 'In -mi, -na dɫizɔvee 'gbɔ wa yia -mi we 'bi 'wɔ lagbɔani. -In 'na 'yɫimani -na 'de -ni, -in sɔ -Lagɔ.

21 Nu, -Lagɔ -ka fafasuu 'kɫiya 'wɔdi ni, ɔ mneni ɔ 'ka 'sa -mi nɔ.

22 -In -tali, -Lagɔɔ dli nani 'yɫi, 'in ɔ -sunɔwe. -Wa bhliia, ɔ -sunɔwe wa -nɔ nya, ni, ɔ dli nani 'yɫi -na gbɛgbɛn. -Tɔ ɔ dli 'yɫinanɔ zɔ. We 'ni 'sa -mi, sa ɔ -dia dɛ fafasuu 'kɫiya, 'sa ɔ di 'yaa -mi.

23 Nu, 'yɫi yabhlo nya, Zuifu -ka dɫizɔvee gbɔ -yɔɫwɔni ni, -Lagɔ ka 'tɫe ɔ 'ka wa wa 'bɔgɔ lagbɔani lɔ.

24 Nu, -mi, -in mi zɫɫɛ -fliisuu 'kɫiya nya, wa ka -mi -di, 'in wa yia -mi fafasu -yɔlagbɔani, we 'ni 'sa -in 'wɔ. We -ka 'sa -mi, Zuifu -wa mia, wee fafasuu 'kɫiya nya, -Lagɔ mneni ɔ 'ka -maa wee suu da ɔ -dia wa lagbɔani lɔ.

Izlaɛɫɫinyuma wee yia gbɔ 'wɔbhɔa

25 Na bheliain, -Lagoo zizelu yabhlo mia, in 'yibha a yibheli we, a yi amiaa 'de 'wobhu gbuyilonya 'bhisa. Izlaelinyumaa falv yabhlo ka dli 'wokla bhla -selee -nu nya -Lago -yla. 'Sa we yia -mia, we 'ka 'lakpanya -wa 'kaa gbu 'wobhuw ηwe -gbali bhla yli.

26 We bhla mia, Izlaelinyuma weee yia gbu 'wobhua. 'Sa we mia celida -Lagooεbhe 'wu nu: «Gbuwusanyo yia *Sion 'bhua.

Mo yia *Zakobbu -glugbo 'yli -nyumaa 'ylinyunogbu wa -gusaa.

27 A yla! In -ka -bha wa gbonyuu -sa, 'in na nva wee *'wusloluε ni le wa nya.»

28 Wa 'ni -Lagoo gbu -yowunu, we 'dee 'gbu wa yia -Lagoo tunyuma -ze. 'In -muv yia ain 'wosa. Nu, wa dukpasu 'gbu -Lago -kali wa ze, 'in o yia -bha wa -sa wa 'ka o nyuma -ze.

29 'In -we -Lago 'nyea nyuma, o'c 'bhu we 'wu lu: -wa o laa, o'c 'tide wa 'yi.

30 Tiada, a 'ni -Lago 'nɔηwe zu. Nu, -sleen mia, -Lago ka ain nyazi 'yili Zuifu 'ni o 'nɔηwe zu 'bigu.

31 'Sa -bhlokpade, wanuu -Lago wa 'nia 'nɔηwe zu, we -ka amianuu o nyazidlu 'yiyie -ze nu, o 'ka wa nyazi 'yili 'yaa gbu -wa.

32 Nu, sa nyuma 'na 'kaa -Lago 'nɔηwe zu, o ka we wa kwεε ti, 'in o 'ka wa 'de weee o nyazidli -slolu.

-A ylimani -Lagoo ηni

33 -Lagoo 'nanidli 'yli -gowola. O gbuyilo -yo o 'wlukuu -to 'wu. Nyume 'ni mneni o 'ka -we mia o dli 'wu 'wolanu. Sa o nva gbu le, nyume 'ni mneni o 'ka we 'wolanu.

34 -Lagooεli neε:

«Nyoo -yi Jeitapeε 'wlukuu lapopali gbuo?

Nyoo 'ka o 'dizba?

35 Nyoo 'nye -Lago -lu tiada, 'in o yi we 'bigupalia?»

36 Cui, -lu weee mia, o -gbe we bhva. Mo -laa -lu weee la, 'in we mia o -nu nya. -Lagoo ηni 'ylimani 'yli weee nya. -Amenu.

12

1 Na bheliain, -Lago mi yeda 'nani nya -amiaa -nu nya. We 'dee 'gbu, -we in 'yibha a nu le, mu -wa nu, a wla amiaa ku 'yliyoga -slaka nya. Mu -wa -mawlu -slaka -we nania -Lago dudu. -We mia da, mu -wa amiaa -Lagobubue tiklu.

2 A 'na mninu dudugu gbu 'bi -ni, nu, a 'tide -Lago 'yi, o 'ka amiaa 'wlukuu lapopaliε 'bhiti. O -ka we 'bhiti ni, 'in a yibhelia -we o 'yibhaa 'ji: mu nania 'yli, mu nania o dudu, mu'v baa -lu yabhlogoo 'wu.

3 -Lago ka 'mi o zuzunu 'nye sa bhe. We 'dee 'gbu in neε ain -yla -bhlo -bhloe: a 'na 'bhulu amiaa 'de 'wu 'kaduu -ni, nu, -mamoo -ka -mi, dliuzobe -we o 'yia -Lago kwεε, o 'bhu 'sa o 'de 'wu.

4 Nyume mia, o ka 'lali duun, 'in wee 'lali wee'e nu lubho -bhlo.

5 'Sa we mia -amiaa -nu nya. -A -zu 'wu, 'in -a mia nyume -bhlogoo nya, -we ka gbu -wa, -a -yo Klisi 'so -bhlo. -A 'de weee mi 'wusloluε, 'in, -o -ka -mi, o ka o 'bi, kuu 'lali 'bhisa.

6 -Lago ka -ain lubho 'nye 'nanidli nya. -Lubho -we o 'nyea -ain we 'yli -bhlo -bhlo. 'In -o -o -ka -Lagobuu gbagba -lubho 'nye, o nu we le -Lagoo dliuzobe nya.

7 -O -ka nyumaa 'wosa dli -ka ni, o -sa wa 'wu. -O -ka nyumaa -slolu -lubho -ka ni, o -slolu wa.

8 -Ḑ -ka nyimaa 'k'wayli -paptee 'tite -ka, ḑ 'pa wa 'k'wayli. -Ḑ -ka nyimaa -lu -nye dli -ka, ḑ 'na zeli we -ni, ḑ nu we le. -Ḑ -ka nyimaa 'yugalinyo nya -mi, ḑ nu we le -g'ladolue nya. -Ḑ -ka bobabhanyaa 'w'usa dli -ka ni, ḑ nu we le 'm'ona nya.

9 Zekalie mia, we -mi sa tikli, we'e nono -dawli le -ni. A nye gbonyuu 'w'o, a ne 'nani -nono -yola.

10 A 'yibhali -yibhali, dli weee nya nee -Lagobhelia. A 'yi 'kli a 'dekpa 'ka -bhazoblo.

11 A nu -amuaa -Kanyoo lubho -g'ladolue -yo dli weee nya, nu, a 'na 'yamanu -ni.

12 A li 'm'ona, -we ka gb'u -wa, a mi -Kanyo woda. A -ka siaste 'w'o -mi, a nu dlitie, a bhuhoe -Lago 'zlabhue zo.

13 Amia -Lagonyima sisali 'w'o, 'in -wa -ka amiaa -gbe yi ni, a kpa wa sa 'nanu.

14 -Wa -ka ain 'k'lyie 'w'opalida -mi, a bhuhoe -Lago ḑ 'ka wa 'nyulan'wana. A n'wana wa 'nyu la, a 'na bhili wa gweze -ni.

15 -Wa mia 'm'ona lida, a -yo wa 'so li 'm'ona. -Wa mia wida, a -yo wa 'so wi.

16 A -ka weli -bhlo a 'dekpa nyidi. A 'na 'bhulu amiaa 'de 'w'o 'kadu -ni, a n'wu lubho -ylaasu nono -yo. A 'na 'bhulu amiaa 'de 'w'o gbuyilonya 'bhisa -ni.

17 Nyime -ḑ -ka ain gbonyuu -yla leno, a 'na nono we 'leeji le -ni. Nu, a 'yi 'kli a 'ka gb'ozono gb'u leno nyuma weee 'yliya 'w'o.

18 We -ka yaa amiaa -gbe we bho ni, sa a mnesia a -yo nyuma weee 'ka 'woto -dlo, a nu 'sa.

19 Na 'talea, a 'na -sali amiaa 'dee kpa -ni, nu, a 'tide -Lagoo 'ce 'yi, we 'ka amiaa kpa. -We ka gb'u -wa, we mi celida -Lagosebhe 'w'oe, Jelitape nee: «Kpasaste mia, na -nu -wa. -We ka 'klu nyime kaa, -ami wlaa we.»

20 'In -Lago nee 'yae:

«ŋwo -ka -na tonyime 'bhada -mi,
-in 'nye ḑ lililu,
'nyumato -ka ḑ 'bhada -mi,
-in 'nye ḑ 'nyu ḑ 'ka 'ma.
-In -ka 'sa nu ni,
we 'wlo -kapu -in slu ḑ 'wluo.»

21 Gbonyuu 'na pili -mi 'wlu la -ni, nu, -in pili gbonyuu 'wlu la zozono nya.

13

A zo nyimaa 'yugalinya 'n'nywe

1 -Wa p'ia 'gbe 'wlu la, nyima weee p'li wa zola, -we ka gb'u -wa, 'gbee 'wlulapilinyo -ḑ -Lago 'nia lapali, ḑ 'ni -mi, 'in -wa ḑ palia la, 'in ḑ yia we 'yoo wa 'nye.

2 Nu, ḑ -ka wa we 'yoo 'nye ni, nyime -ḑ -ka wa -yowusolu, -zugba -Lago -yo ḑ -solba 'w'o. 'In -mama -ka 'sasukpa gb'u leno, -kaslo 'w'o wa paa -maa.

3 -Ḑ -ka 'naninonyo nya -mi, ḑ 'na 'ka 'gbee 'wlulapilinya kwee nyanu nu. Nu, we -ka gbonyuu nyime nu le, 'in ḑ nua wa kwee nyanu. We 'dee 'gbu, -we -in 'kaa leno, mu -wa 'nani -nono, 'in wa 'ka -mi 'ŋnikwali.

4 'Gbee 'wlulapilinya mia ni, -Lagolubho, -we nania 'yli -na -nu nya, 'mu wa mia nuda. 'In -in -ka gbonyuu leno, -in so wa, -we ka gb'u -wa, wa ka 'tite, wa 'ka -mi -kaslo 'w'opa. -Lagoo lubhononya wa -mia, 'in wa lolua -Lagoo 'ce -wa nua gbonyuu le -yla.

5 We 'dee 'gbu, -in p'li wa zola, we 'ni -Lagoo 'ce -bhlogbooo gb'u, nu, -mo -na 'dee 'wluk'oo, 'yoo -zono -wa 'yaa 'gbu.

6 We 'deε 'gbu a 'peni 'ya *nisun -gwεzi. -Wa saa we, -Lago 'nyεa wee lubho wa, 'in we 'ka -mi tiklu.

7 -We a kaa kwεε nyuma -putuu -nu nya, a 'nyε we wa yoo. We -ka nisun -gwεzi, a 'peni we. We -ka -sasa -lu ni, a 'peni we. -Wa a 'kaa 'nuηwe zu, a zu wa nuηwe. Nyume -o mia -bhazonyo nya, a -zu -bha o.

A kikalizε

8 Nu, nyume yabhlogbodo kpagbu 'na -mi -ni ain 'wlu -ni. Kpagbu -we 'kaa ain 'wlu -mi, we -zε zekalidli -bhlogbodo: mu 'kaa ain nyidi -mi. Nu, -o -kalia o -libheyii zε, -Lago tite o zua dε 'nuηwe sa 'cε.

9 Amiaa 'de -yi *titenya: -in -yo 'ηwno -putu 'na -dili -budu 'wu -ni. * -In 'na 'bhal nyume -ni, -in 'na yili 'wie -ni, -lu -we 'nia -na -nu, -na dli 'na nynini we 'wu -ni. Wee titenya mia dε ni, we -yo we pnu weee 'so mi weli ni 'wu, mu -wae: -in -kali -na -libheyii zε -na 'dε 'bhisa.

10 -In -ka -na -libheyii zεkali, -in 'ni mneni -in 'ka gbonyuu o -yla lenu. We -ka 'sa -mi, mu -wa -Lago titee 'nuηwezuzoε sa 'cε.

A 'bhu nikipise 'wu -gbunya 'bi

11 Amiaa 'de -yi bhla -we -a mia dε 'wu. A gano, a 'na ηwono 'ytaa -ni. Nu, da -a dia dliuzooε gwe, -amiaa gbuwobhoyli tulu -ain -yola, nu, we ka -sλεεn cipa.

12 Sabo ka -ma 'yu bε, zli ka cipa. We 'dεε 'gbu, -a 'bhu nikipise 'wu -gbunya 'bi, -a 'tide we 'yi. -A mnazi -amiaa 'dε la, -a 'ka zli to gu.

13 -A zu -amiaa 'dεε 'yliy o sa 'nanuu, zli 'wu -nonuε 'bhisa. Nu 'na 'bhal -ain -ni. -A -yo nyuma weee 'na -dili -budu 'wu -ni. -A bhu motni -nonuε 'bi. -We wee nania -ain dudu, -a 'na nonu 'sa we lε -ni. -A 'bhu -zle -yo zenyi 'bi.

14 A no -amiaa -Kanyo -Zezu Klisi nonobhu. Amiaa 'wlukoon 'na -tulu amiaa dliwonyilii lenuε 'bi -ni.

14

A 'na 'bhulu amiaa bheliaa -yogbu 'wu -ni

1 Nu, -o ka dli 'ni 'wote -Lago -gu, a ηwnu o gbu -yo. Sa o yia gbu -yo, a -yo o 'na -sali -zle we -gu -ni.

2 Sa 'bhisa, -o ka dli 'tea 'wu, o mneni o 'ka -lu weee li, 'in -o ka dli 'nia 'wote, o 'ni mneni o 'ka numε li.

3 -O lia -lu weee, o 'na nyeni -o 'o lia numε 'wu -ni. -O 'o lia numε, o 'na 'bhulu -o lia -lu weee -yogbu 'wu 'nyumεε -ni, nu, -Lago ka o gbu -yohwnu.

4 Nyoo -in -mi, 'in -na bhu nyume -putuu lubhononyoo -yogbu 'wua? O 'ka bhlioo, o 'ka 'yilgbeda -tuo, o -kanyoo gbu -wa. Nu, 'yilgbeda o yia -tua, -we ka gbu -wa, -Kanyo kaa o la.

5 Nu, nyuma -tolba popalia 'wlukoon la nu, 'yli tolba mi 'nanuu we -zi we tolba. 'In nyumaa -zakpa -bhlo -ka 'wlukoon lapopali, -maa nεε, 'yli weee -bhlo. -O -ka -mi, -we -gu o popalia 'wlukoon la, o -mi we -gu nu, gbuzonu -wa.

6 -O sisalia wee 'yinya -yo, -Kanyo -yla o nua we lε. -O lia -lu weee, -Kanyo -yla o nua we lε, 'in o paa -Lago fuo. -O 'o lia numε ni, -Kanyo -yla o nua we lε, 'in o pa 'yaa -Lago fuo.

7 We 'dεε 'gbu, -amia -gaa da 'yliy o, -Kanyoo 'ηni nya -wa: we 'ni -amiaa 'de tein gbu. Nyume yabhlogbodo o tli o 'dεε 'ηni nya.

8 -A -ka 'yliyoga, -Kanyoo 'gbu -a gaa 'yliy o, 'in -a -ka tli ni, -Kanyoo 'gbu -a tlia. -A yi thoo, -a yi 'yliyogaoo, -Kanyoo -nu -a -mia.

9 Nu, Klisi ka tli, 'in o yia gano lu, o 'ka thitunya -yo 'yliyoganyaa -Kanyo -zε.

* 13:9 Glekiweli 'wu, we ji -wa nu, -wa kokwaha, wa -yo nyuma -putu 'na -dili -budu 'wu -ni.

10 -Mi, lee -lu ka 'gbu -na bhu -na bheli -yogbu 'waa? 'In -mi 'ya, lee -lu ka 'gbu -na nye -na bheli 'waa? Nu, -a 'de weee yia -Lago 'yu 'yiligbea o 'ka -amiaa -yogbu 'wobhu.

11 We mi celida -Lagosebhe 'wue:

«-Ami, Jejitape,
'yliyoga -Lago,
in nee ain -yla ni,
nyuma weee yia 'mi 'yu 'kukolu 'sibhlia,
'in wa bhlia na 'hni.»

12 -Bha -a yia -amiaa lenugbu gbaa -Lago 'yu.

-In 'na bhlii -na bheli la -ni

13 -We mia dee 'gbu, -a 'bhu -amiaa -limaa -yogbu 'wobhubhue 'bi. -We a 'kaa lenu, mu -wa nu, -we 'kaa -amiaa bhelia labhli, -we 'kaa wa gbonyuu 'yloogbu kwa, a 'na nonu we wa -yla le -ni.

14 In -yo -Kanyo -Zezu 'so mi -bhloo 'gbu, in -yi we 'ji, 'in in mi we -gu nu, -lu yabhlogbo ni puin -ka we 'de 'wu. 'In nyume -ka 'wluksun lapopali nu, -lu yabhlo ka puin, 'in we zea puin -ka -lu o -yla.

15 -We -na lia, -in -ka we 'gbu -na bheli gbuyokpali, -in 'ni -sleen zekalidi 'wo -ka. Klisi ka -na bheli 'gbu ti, we 'dee 'gbu -in 'na sali o la lililuu 'gbu -ni.

16 -We nania 'yli amiaa -nu nya, we 'na -zeli nyuma tavaa 'yliya 'wo amiaa 'hmisagbu -ni.

17 Nu, we 'ni lilie -yo nu -mamiee 'gbu -Lago pili nyuma 'wlu la. Tiklimumie klaa, 'wototue -dlao klaa, we -yo 'muna -we Zuzu 'Pupa wlaa, we 'gbu -Lago pila nyuma 'wlu la.

18 -o -ka 'sa Klisi lubho nu ni, o nani -Lago dudu, 'in nyuma kwaha o 'hni.

19 We 'dee 'gbu, -we nyea nyuma 'wototue -dlao -yo 'dekpuaa dli latemanie, -a -tal we da.

20 Lililuu 'gbu, -in 'na -sali -Lago lubho la -ni. Nu, nyume mneni o 'ka lililu weee li. We mi 'sa 'bhie, -in -ka lililu yabhlo li, 'in we -ka nyume yabhlo gbonyuu 'wokwa, we 'ni 'ylinani.

21 -We nania 'yli, mu -wa nu: -in 'na lili nime -ni, -in 'na 'manu nu -ni, we -ka nu, muv 'ka o labhli. Gbu weee -we 'kaa -na bheli labhli, -in 'na nonu we le -ni.

22 -We mia de -gu, -we -in zaa dli -gu -na 'dee -nu nya, we -tu -in -yo -Lago 'so nyidi. Nyume o nua gbu le, 'in o o dila o 'de gbu, 'wototue -dlao mi o -nu nya.

23 Nu, nyume o -ka li dli lobe nya, we 'bigu, -Lago dila o gbu, -we ka gbu -wa, o 'ni li dli zube nya. 'In lenugbu weee -we 'e 'bhua -Lago dliguzube -gu, gbonyuu -wa.

15

Sa Klisi nva, -a nu 'sa

1 Nu, -amia 'tea da 'wu ni, -wa 'nia 'wote, -a -sa wa 'wu wa 'wuyolbe 'wu. -A 'na nonu -we nania -ain dudu 'dekpu le -ni.

2 -o -ka -mi, o nu o -limaa dudunanu gbu le -moo nu zozonu 'gbu. -A -ka 'sa nu, 'in we temania wa dli la.

3 Klisi 'debbie mia, o 'ni o 'dee dudunanu gbu datali. Nu, we mi celida -Lagosebhe 'wue:

«Veli wa vela de -mi ni,
-ami wa sa 'yaa 'hni.»

4 -We wee mia celida -Lagosebhe 'wu bha, we 'ka -ain gbu -sloluu gbu -wa. We -ka 'sa -mi, mu nyea -ain dlie, mu paa -ain 'kuyali, 'in -we -Lago gbaa o 'ka -ain 'nye, 'in -a 'ka we wu.

5 -Lagɔ, ɔ nyɛa nyuma dɛtie -yɔ 'kɔayli -papɛ, 'mɔ na bhuhhoea ɔ 'ka aɪn 'tɪtɛ nyɛ, a 'ka wɛli -bhlo -ka, 'in sa -Zezu Klisi nɔa, a 'ka 'sa nɔ.

6 'In dli -bhlo -yɔ wɛli -bhlo nya, a 'ka -amaia -Kanyɔ -Zezu Klisi Dide -Lagɔɔ 'ɪni bhli.

7 Nu, sa Klisi ɪwɪnua amaia gbɔ -yɔ 'nanɔɔ, a kpɔkpali 'sa, we 'ka -Lagɔɔ 'ɪni 'ylimani.

8 In nɛɛ, -Lagɔ mia, ɔ'ɔ 'bhɔɔ ɔ wɛli -gɔ la. We 'dɛɛ 'gbɔ Klisi ka Zuifɔɔ -lubhonɔnyɔ -zɛ, 'in -we -Lagɔ gbaa ɔ 'ka wa dɔkpasi 'nyɛ, we yia gbɔzɔnɔ -zɛ.

9 'In, -maa 'nia Zuifɔ, -maa 'ka -Lagɔ bhuhhoe -mɔɔ nyazɪdli ɪwɛɛ. 'Sa we mia ɛɛɪda -Lagɔɛbhɛ 'wɔ:

«-We mia dɛɛ 'gbɔ na yia -mɪ fuo paa 'lakpanya weee glaa.

'In -na 'ɪni na yia 'ylimania lɔɔ 'wɔ.»

10 We nɛɛ 'yae:

«'Lakpanya, nyuma -wa -Lagɔ -saa -bha, a -yɔ wa 'sɔ li 'mɔna.»

11 We nɛɛ 'yae:

«'Lakpanya, a 'dɛ weee -mnɪni -Lagɔɔ 'ɪni.

Dɔdɔgɔ -nyuma weee, a -mnɪni ɔ 'ɪni.»

12 -Lagɔgbɔɔ -falpanyɔ Ezaii nɛɛ 'yae:

«*-Zeseee zɔayli -nyɪmɛ yabhlo yia yia.

'Wɔ ɔ yia -sɔa ɔ 'ka 'lakpanya 'wlɔlapɪ, 'in wa 'ka ɔ dli 'wɔdɪ.»

13 -Lagɔ, ɔ nyuma dia dli 'wɔ, yeli aɪn 'mɔna, 'in ɔ 'nyɛ aɪn 'wɔtɔtɔɛ -dɔɔ, a ka ɔ dli -gɔ zɔɔ 'gbɔ. We -ka 'sa -mɪ, amaia ɔ dliwɔdɪdɪ 'ka -gɔwɔlaylimanɪda -tɔ Zuzu 'Pɔpaa 'tɪtɛ nya.

Pɔlɔv lubho, -wa 'nia Zuifɔv -gbɛ

14 Na bheliain, in mɪ we -gɔ nu, a mɪ yeda 'nanɪ nya. Amaia 'dɛ -yi gbɔ duun, 'in sa a 'kaa 'dɪzɔzɔ, a -yi we.

15-16 'Bhie, 'sɛbhɛ nu datɔɔva, in 'kaa amaia dli gwɪlu -sa, in 'nɪ na 'dɛ nyeni. -We ka 'gbɔ na nɔa we lɛ, mɔ nu: -Lagɔ -zɛɪa 'mɪ -Zezu Klisi lubhonɔnyɔ ɔ 'nanɪ nya -wa 'nia Zuifɔ -yla. Mɔɔ -saa -bha 'mɪ in 'ka wa -yla -Lagɔgbɔ gba, 'in -wa 'nia Zuifɔ, wa 'ka wlɔwlɔlu -we nanɪa -Lagɔ dɔdɔ -zɛ. Nu, Zuzu 'Pɔpa wlɔɔva -mɔ we.

17 We 'dɛɛ 'gbɔ, lubho -we -Lagɔ 'nyɛa 'mɪ, we mɪ na 'mɔna nya, -Zezu Klisi 'wɔ.

18 Nu, in -ka dli 'tɛmanɪ in 'ka gbɔ yabhlo gba nɪ, mɔ -wa -we Klisi nɔa na gbɛgbɛɪn lɛ, we 'nɪ gbɔ -putu. Na gbɛgbɛɪn Klisi nɔa lubho, 'in -wa 'nia Zuifɔ, 'in -maa yia -Lagɔ 'nɔɪwɛ zɔ. -Li -we nya ɔ nɔa we lɛ, mɔ nu: wɛli klaa, lɛnɔgbɔ klaa,

19 gwɛdigbɔ klaa, we -yɔ -we subhala nyɪmɛ ɪwɛsgaga, -Lagɔɔ Zuzu 'tɪtɛ nya. Sanɛɛ in 'bhɔa *-Zeluzalɛmɔ, -zugba na gba da weee -Lagɔgbɔ -we gbaa Klisi -gɔgbɔ, 'in in yia liliɪ nyɪni.

20 Na dli 'wɔ -gbɔ -wa nu, 'gbenya we 'wɔ nyuma 'nia -sɔ Klisi gbɔ 'nɔ, in 'ka -mɔ -Lagɔgbɔ gbaa mɪ, -mɔɔ yi 'wɔlɔ nu, da nyɪmɛ -putu 'paa -buduu gwe glu, in 'sɔbha -bha -budu.

21 Sa we mia ɛɛɪda -Lagɔɛbhɛ 'wɔ, 'sa in nɔa lubho:

«Nyuma -wa -yla wa 'nia ɔ gbɔ gba,

'yia wa yia ɔ.

-Wa 'nia ɔ gbɔ 'nɔ,

'wɔ wa yia we lanɔa.»

22 Mɔ nyenia 'mɪ -zakpa duun, we 'gbɔ in 'nia amaia -gbɛ nyɪni.

Pɔlv 'yibha ɔ 'ka *Wlomo mni

23 -Slɛɛn, lubho in mia wee 'gbenya 'wɔ nɔda, we ka bhia. In 'yibha in 'ka amiaa -gbɛ mni, -mɔv -zv duun ka 'plɪ 'gbv,

24 zɪ in -ka ɛsɪpanyɪ mnɪda -mɪ, 'in na plɪia amiaa -gbɛ. Cɪn, in -ka -mɔ mnɪda -mɪ na dlɪ mɪ amiaa 'yɪyɛ -gv. Nu, 'yɪ 'sɔlɛ na -yɔ aɪn yɪa lia, 'in na dlɪ mɪ aɪn -gv a 'ka 'mɪ 'wɔsa na ɛsɪpanyɪ -mnɪda.

25 Nu, -Zeluzalɛmɔ na mni -slɔ, in 'ka -Lagɔnyuma -wa mia -mɔ 'wɔsa.

26 Nu, -Zeluzalɛmɔv -Lagɔnyuma, -wa boba mia 'bhada, Masedvanɪ -yɔ Akaii -Lagɔnyuma 'yibha wa 'ka wa 'wɔsa 'gwezi nya.

27 Wa 'yibha wa 'ka wa 'wɔsa, wa -ka yaa we lɛv nɪ, kpagbv wa -saa. Nu, Zuifvɔ -Lagɔnyuma dlɪia -Lagɔɔ 'nyulanɔwnanɔwɪɛ 'lakpanya nya. 'Sa -bhlokpade -maa ka we 'klv -maa 'ka -maa 'ɪnɪmɪ dlɪi Zuifvɔ nya.

28 Nu, in -ka wee gbv nɪ bhia, in -ka -Lagɔnyuma, -wa mia -Zeluzalɛmɔ 'gwezi 'nye, ɛsɪpanyɪ na yɪa mni, 'in na plɪia amiaa -gbɛ.

29 'In, in -yɪ we 'jɪ nu, in -ka amiaa -gbɛ mni, Klisɪ 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ 'debbie nya na yɪa -mɔ nyɪa.

30 Na bheliɪn, -we na yibhaliɪ aɪn mɔ nɪ: a -yɔ 'mɪ 'sɔ, -a 'yɪ 'klɪ -a 'ka -Lagɔ bhuhhoe na 'gbv. -Amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisɪ 'ɪnɪ -yɔ zɛkalɪdlɪ -we -Lagɔɔ Zuzu 'nyeɪ -aɪn, we 'gbv na yibhaliɪ we aɪn.

31 A bhuhhoe -Lagɔ, in yɪ Zudee -nyuma, -wa'a zva Klisɪ dlɪ -gv, kwɛɛ bhlii. A bhuhhoe -Lagɔ 'in -Zeluzalɛmɔv -Lagɔnyuma 'ka 'wɔsasiɛ -we in -yɔ we mia mnɪda -yɔɪwɪnɪ dlɪ -zɔnɪ nya.

32 We -ka 'sa -mɪ, in mneni in 'ka amiaa -gbɛ mni 'mɔna nya, 'in -Lagɔ -ka ɪwɪnɪ, in mneni in 'ka amiaa -gbɛ nyapɛ 'yɪ yɪ 'sɔlɛ nya.

33 Nu, -Lagɔ, ɔ nyɛa nyuma 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ, ɔ -yɔ a 'dɛ weee 'sɔ -mɪ. -Amɛnɪ.

16

Fvsawɛɪ

1 Amia na nyɛa -amiaa bhɔlɔ Febɛe yoo. Nu, -Lagɔɔ lubho ɔ nɔa, -mɔ Sankleeɛ *leglizɪ 'wɔ.

2 Sa -Lagɔnyuma 'kaa nyuma kpa, a kpa 'sa ɔ -amiaa -Kanyɔɔ 'ɪnɪ nya. Gbv weee -we 'wɔ ɔ -ka aɪn la, a -sa ɔ 'wɔ. Nu, ɔ 'dɛ ka nyuma duun 'wɔsa, we -yɔ na 'dɛ.

3 Plisɪlɪ -yɔ Akilasɪ, -wa -yɔ 'mɪ 'sɔ nɔa -Zezu Klisɪ lubho, a -sa wa fv.

4 Wa ka wa 'dɛɛ nɔ 'yɪiyɔgagɪ pelv 'pa, wa 'ka 'mɪ gbv 'wɔsa. We 'nɪ na 'debhlogbɔɔ 'ka wa 'nanɪ yibheli: nɪ, 'lakpanyaa leglizɪ weee, -maa klaa.

5 -Lagɔnyuma -wa gbelia 'wɪv -mɔ wa -budu zɔ, a -sa wa fv.

ɛpɪnɛtɪ, ɔ mia na jɪli -tale nya, a -sa ɔ fv. ɔmɔ mia, -wa ɪwɪnɪ Klisɪ gbv -yɔ, mɔ -wa wa tiatia -nyumɛ -mɔ -Aziii kibhe lv.

6 Malii ɔ nɔa amiaa lubho sa duun, a -sa ɔ fv.

7 A -sa Andlonikusɪ -yɔ Zuniasɪ fv. Wa mɪ na zɔayli -nyuma nya, 'in in -yɔ wa 'sɔ yɪa -kaslv pla. Nu, ma plaa Klisɪ 'mɪ 'yɪ, 'in wa -yɪa wa nyuma 'kadɪ nya ɔ tietienya glaa.

8 A -sa Ampliatuɪ fv. Na jɪli -tale -wa -mɔ -Kanyɔ 'wɔ.

9 A -sa Ulɔbɛn fv, mɔ -yɔ -aɪn 'sɔ nɔa Klisɪ lubho. ɔmɔ -yɔ na jɪli -tale Sitakisɪ 'sɔ.

10 A -sa Apelɛsɪ fv. Mɔ -slɔlua ɔ 'dɛ -Lagɔnyumɛ tiklɪ nya. A -sa Alistobulɪ -buduɪwɛɛ -nyuma fv.

11 A -sa Ewɪlɔdɔn fv, nɪ, na -buduɪwɛɛ -nyumɛ -wa. Nalisɪsɪ -buduɪwɛɛ -nyuma -wa zva -Kanyɔ dlɪ -gv, a -sa wa fv.

12 A -sa Tlifɛni -yɔ Tlifozɔ fɔ. Ma nɔa -Kanyɔɔ lubho. A -sa na jijli -tale Pɛhsidi fɔ. Mɔ nɔa -Kanyɔɔ lubho duun.

13 A -sa Wlufusɩ fɔ. Nu, -Kanyɔ -saa -bha ɔ. ɔ 'nyaa -ɔ mi 'yaa nanɔ nya, a -sa -mɔɔ fɔ.

14 Aɛnkliti klaa, Flegɔn klaa, Elumɛsɩ klaa, Patlobasɩ klaa, Elumasɩ klaa, we -yɔ bhelia -yɔ bhɔlaa -wa -yɔ wa 'sɔ mia, a -sa wa fɔ.

15 Filolɔgɔ -yɔ Zuli klaa, Nele -yɔ ɔ bhɔlɔ klaa, Olɛnpasɩ klaa we -yɔ -Lagɔnyuma weee -yɔ wa 'sɔ mia, a -sa wa fɔ.

16 A sɩsalɩ fɔ 'wɔgbɔgbie nya, -Lagɔnyuma 'bhisa. Klisɩ leglizɩ weee nɛɛ wa -sa aɩn fɔ.

Dɔzɔwɛli

17 Bhelian, -we na 'yibhalia aɩn, mɔ nu: -wa sɩsalɩ nyuma -yɔ, a kpa amiaa 'dɛ 'nanɔɔ wa gbɛgbɛɩn. -Sloluwɛli a 'yia, wa -ka we gbɛgbɛɩn mɩnɩnɩda -mi, a 'ni nɔ 'nanɔɔ, 'in wa bhlia nyuma la. A -yɔ wa 'sɔ 'na nɔnɔ -ni.

18 We ka gbɔ -wa, 'sasɔkpa -nyuma mia, wa'a nɔ -amiaa -Kanyɔ Klisɩ lubho. Wa 'dɛɛ nɔkplaa lubho wa nɔa. Wɛli mɛnɔ -nɔ -yɔ gbɔ duun wa gbaa nyuma -yla. We nya wa nɔa nyuma -kpɔa -dawli 'wɔ.

19 'In amia mia, sa a zɔa -Lagɔ 'nɔɩwɛ, we 'di ka da weee lamneni. We 'dɛɛ 'gbɔ, in mi 'mɔna 'wɔ amiaa 'gbɔ. Nu, in 'yibha a yibheli gbɔ a 'ka 'nanɩ 'dɛkpɔa nɔ, 'in a zɔ amiaa 'dɛ 'yliyɔ a yi gbɔnyuu lɛnɔ.

20 -Lagɔ -ɔ wlaa 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ, mɔ yia dayli * -Saatan lawɔwɔlaha amiaa bhɔ zɔ.

Nu, -amiaa -Kanyɔ -Zezu ɩwna aɩn 'nyu la.

21 Timotee, -ɔ -yɔ 'mi 'sɔ nɔa lubho, nɛɛ ɔ -sa aɩn fɔ. Lusiusɔ klaa, Zasɔɔn klaa, we -yɔ Sosipatelɩ -wa mia na -budɩwɛɛ -nyuma nya, sa 'yaa aɩn fɔ.

22 -Ami, Telitiustɩ -ɔ cɛlia 'sebhe ni, in -sa aɩn fɔ -amiaa -Kanyɔ -ɔ nɔa -aɩn nyume -bhlo nyaa 'ɩni nya.

23 Gayusɩ nɛɛ ɔ -sa aɩn fɔ. ɔ -gbɛ in -dia la, -mɔ ɔ -budu zɔ -Lagɔnyuma weee gbɛlia 'wlu.

'Gbee 'gwɛzilazonyɔ Elastɩ -yɔ -amiaa bheli Kalitusɩ nɛɛ wa -sa aɩn fɔ. [

24 -Amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisɩ ɩwna a 'dɛ weee 'nyu la.]

-A ylimani -Lagɔɔ 'ɩni

25 -A 'ylimani -Lagɔɔ 'ɩni! We ka gbɔ -wa, -Lagɔgbɔ na gbaa -Zezu Klisɩ daa, mɔ mnenia ɔ 'ka aɩn latemanɩ dlizɔzɔe 'wɔ we -gɔ. -Lagɔɔ zizelu, -we ka bi -gwɛa 'wɔ, we gbɛgbɛɩn we 'wɔba bhlee.

26 Nu, -slɛɛn mia, we mi zli 'klɔ. Nyuma weee -wa 'nia Zuifu, wa mneni wa 'ka we yibheli -we mia cɛlida, we gbɛgbɛɩn. Wee 'sebhenya mia, -Lagɔgbɔ -falɩpanya cɛli bhaa we. -Lagɔ -ɔ mia 'yli weee nya, -ɔ 'nia bhliida -ka, mɔ gbaa nu, wee wɛli 'wɔ zli 'klɔ, 'in 'lakpanya weee 'ka ɔ dlɩ -gɔ zɔ, 'in wa 'ka ɔ 'nɔɩwɛ zɔ.

27 -Lagɔ -ɔ ka 'dɛbhlogbɔɔ -yi gbɔ, ɔ 'ɩni 'ylimani -Zezu Klisɩ gbɛgbɛɩn 'yli weee nya. -Amenɩ.

Tia -sebhε Pɔlv 'paa Kolenti -nyuma yoo

-Lagɔnyuma -wa mia Kolentigbe 'wɔ, 'ma *Pɔlv 'paa 'sebhε -mɪnɪ yoo. ɔ 'nɔa nu, -mɔɔ -Lagɔnyuma 'nɪ -Lagɔ -yloogbɔ -gɔ nɔda -mɪ 'nanɔv, 'in wa 'nɪ zɛkɪkɪlɪ, -bha ɔ cɛlia wa 'wɔ, sa -Lagɔnyuma 'kaa nɔ, ɔ 'ka we wa -slolu.

Fɔsawɛli

1-Amɪ *Pɔlv -Lagɔ laa ɔ dɔmagbɔ nya, 'in 'ka -Zezu *Klisɪ *tietienyɔ -zɛ, 'in -yɔ -amɪaa bheli Sɔsitɛnɪ cɛlia da 'aɪn 'sebhε nɪ 'wɔ.

2-Amɪaa -Lagɔnyuma mia *leglizɪ 'wɔ Kolentigbe nɔkplɛ, -wa -Lagɔ -wɔlvɔ -yɔ -Zezu Klisɪ 'wɔ, amɪaa na cɛlia da 'wɔ. -Lagɔ ka 'aɪn la, 'a 'ka ɔ -nɔ -zɛ. -Wa gbaa -amɪaa -Kanyɔ -Zezu Klisɪ 'ɛnɪ da weee, we mɪ 'ya -maa -nɔ nya. -Zezu Klisɪ mɪ wa -Kanyɔ nya, 'in ɔ mia -amɪaa -Kanyɔ nya.

3-Nɪ, -amɪaa Dide -Lagɔ -yɔ Nyumaa -Kanyɔ -Zezu Klisɪ 'ɛwna 'aɪn 'nyu la, 'in wa 'nyɛ 'aɪn 'wɔtɔtɔvɛ -dlɔɔ.

Pɔlv paa -Lagɔ fuo, -li -Lagɔ 'nyɛa Kolenti -nyumaa 'gbɔ

4-Lagɔ 'plɪlia -Zezu Klisɪ 'wɔ, 'in ɔ yia 'aɪn 'nanɪ 'wɔnɔ. We 'gbɔ, na paa ɔ fuo 'kɔmɔv amɪaa 'gbɔ.

5-Nɪ, Klisɪ 'wɔ, -Lagɔ ka 'aɪn 'ɛnɪmɪnɪ -li weee 'nyɛ, gbagbɛ -yɔ -luyilo ɔ 'nyɛa 'aɪn bhahba.

6-We ka gbɔ -wa, Klisɪ gbɔdayɪ -gbɔ wa gbaa, 'a ka we -yɔɛwɔnɪ, 'in amɪaa -gbɛ we sɔan la.

7-Nɪ, -slɛɛn amɪaa mia -amɪaa -Kanyɔ -Zezu Klisɪ yiyie wɔda, -Lagɔɔ wlawlalu yabhlogbɔɔ 'na 'ka 'aɪn 'wɔbɔ.

8-Nɪ, mɔ yɪ 'yaa 'aɪn latɛmanɪa, 'in 'a 'ka we 'wɔlvɔlvɔda nyɪnɪ. 'In wa 'na 'ka 'aɪn gbɔ yabhlogbɔɔ 'wɔlvɔ dɪ, 'in -amɪaa -Kanyɔ -Zezu yiyiyɪlɪ 'kaa nyɪnɪ.

9-Lagɔ -ɔ laa 'aɪn, ɔ 'ka 'a -yɔ ɔ 'Yu -Zezu Klisɪ -ɔ -wa -amɪaa -Kanyɔ 'wɔsuslolu, ɔ ɔ 'bhɔlvɔ ɔ wɛli -gɔ la.

Kolenti -Lagɔnyumaa -yɔbhɔbhɔvɛ

10-Bheli'aɪn, amɪaa na bhuhboea -amɪaa -Kanyɔ -Zezu Klisɪ 'ɛnɪ nya: 'a 'dɛ weee -ka wɛli -bhlo. -Yɔbhɔbhɔvɛ 'na -mɪnɪ 'aɪn nyɪdɪ -nɪ, 'in 'a -ka dɪ -bhlo -yɔ 'wɔlvɔlvɔn lapɔpɔlɛ -bhlo.

11-Nɪ, na bheli'aɪn, Kloee zɔyɪlɪnyumaa gbaa 'mɪ -ylɛɛ, -zɛ mɪ 'aɪn nyɪdɪ.

12-We 'in 'kaa gba, mɔ nɪ: 'aɪn nyɪdɪ, -ɔ -ka -mɪ, -mɔɔ wɛli mɪ -mɔɔ 'dɛɛ sa. -Bhlo nɛɛ: «-Amɪ mɪ Pɔlvɔ -nɔ nya», 'in 'yabhlo nɛɛ: «-Amɪ mɪ Apɔlvɔ -nɔ nya». 'In -gɔvɔ nɛɛ 'yaaɛ: «-Amɪ mɪ Sefasɪ * -nɔ nya», 'in 'yabhlo nɛɛ: «Klisɪ -nɔ -amɪ -mɪaa».

13-Amɪaa dɪ, Klisɪ mɪ 'wɔdɔda * 'Lee Pɔlv wa kɔlvɔ *su -gɔ la amɪaa 'gbɔ yɪ? 'In Pɔlv 'ɛnɪ nya wa batizea 'aɪn yɪ?

14-Lagɔ na paa fuo, 'in 'nɪ 'aɪn glaa nyumɛ yabhlogbɔɔ batizee, 'mɔ we 'nɪ Klisɪpɔsɪ -yɔ Gayusɪ 'wɔbhɔ.

15-Nɪ, nyumɛ yabhlogbɔɔ 'nɪ mnenɪ ɔ 'ka gba, na 'ɛnɪ -gɔ wa batizea 'aɪn.

16-Cɪn, gbɔzɔnɔ -wa, 'in 'ka 'ya Sɪtɛfanasɪ zɔyɪlɪnyumaa batizee. 'In we 'bhɔ -maa 'wɔ, na 'wɔlvɔlvɔn lapɔpɔlɛ 'nɪ we -gɔ -mɪ nɪ, 'in 'ka nyumɛ yabhlogbɔɔ batizee.

17-Nɪ, we 'nɪ nyumaa batizee batizee 'gbɔ Klisɪ yɪ 'mɪ tie. -Lagɔgbɔvɔ gbagbɛɛ 'gbɔ ɔ yia 'mɪ tie. 'In 'na 'ka we gba nyumaa gbɔyɪlɔɔ sɔlv. Nɪ, Klisɪ su -gɔ tɪlɛ yɪ gbɔkɔvɔ gbɔ -zɛ.

Klisɪ mɪ -Lagɔɔ 'tɪɛ -yɔ ɔ gbɔyɪlo nya

* 1:12 Sefasɪ jɪ -wa Pɛliɪ (-Zezu *'bɔnɔyɔ -wa).

18 Ni, nyuma -wa mia mnɔmnɔ -yloogbu, Klisi su -gu lakɔlv -gbv mia, gbokpɔa nya wa yia we. 'In -amia -mama -Lagɔ mia pueda, -Lagɔɔ 'tite nya -amia bhua we 'wɔ, -amiaa -nɔ nya.

19 Ni, -we mia *-Lagɔsɛbhe 'wɔ celida mɔ ni:

«Gbuylonyaa gbuylɔ na yia lasaa,
'ylimnanyaa 'ylimnee na yia gbv -kpɔa -zɛla».

20 Ni, da gbuylonyɔ mia? Da titee gwesanyɔ mia? 'In da dɔdɔ -mɔni -gɔv kpelikpelinyɔ mia? Wa nɛɛ lɛa? -Lagɔ ka we -slolue, dɔdɔ ni -gɔv gbuylɔ mia, -sabhe -wa.

21 Ni, dɔdɔgɔ -nyumaa gbuylɔ nya, wa 'ni -Lagɔ yibheli ɔ gbuylɔ 'wɔ. 'In -Lagɔ nɛɛ, -Lagɔgbv -a mia da gbada, -we wa yia -yɔ -sabhe -bha gbv 'bhisa, -wa ŋwnua we gbv -yɔ, 'ma ɔ yia gbv 'wɔsaa.

22 Ni, *Zuifu 'yibha wa nɔ gwɛdigbɔ lɛ, 'in *Glekɔ talia gbuylɔ da.

23 Ni, we -ka -amia, wa ka Klisi su -gu lakɔlv, -mɔɔ gbv -amia gbaa. We mɔ -nanagbɔ nya Zuifɔv -nɔ nya, 'in -wa 'nia Zuifu, -maa laa we -sabhe -bha gbv.

24 Ni, -wa -Lagɔ laa, wa yi Zuifu -zɛɔɔ, wa 'ni Zuifɔɔ, wanɔv -gbɛ Klisi mɔ -Lagɔɔ 'tite -yɔ ɔ gbuylɔ nya.

25 Ni, -we wa laa -Lagɔɔ -sabhe -bha gbv, -mɔv -zi nyumaa gbuylɔ 'wɔ. 'In -we wa laa -Lagɔɔ 'wɔyɔlvɛ, we -zi nyumaa latɛlv.

26 Bhelian, sa a mia, 'in -Lagɔ yia aɔn la, a yla we. Dɔdɔgɔv gbuylɔnya 'ni aɔn glaa -zu, 'titeɛ nyuma 'ni aɔn glaa -zu, 'in 'ŋmɔni zɔyɔlinyuma 'ni aɔn glaa -zu.

27 Ni, gbv dɔdɔgɔ -nyuma yia -yɔ -sabhe -bha gbv nya, 'mɔ -Lagɔ -saa -bha ɔ 'ka gbuylɔnya zɔbbhalɔ. 'In -we dɔdɔgɔ -nyuma yia -yɔ 'wɔyɔlv -li nya, 'mɔ -Lagɔ -saa -bha, ɔ 'ka 'titeɛ nyuma zɔbbhalɔ.

28 Ni, -lu -we dɔdɔgɔ -nyuma bhua 'wɔ 'kienyi, -we 'nia -lu yabhlogbɔɔ nya -mɔ, 'in wa tilia 'ylila, 'mɔ -Lagɔ -saa -bha, 'in -lu -we nyuma bhua 'wɔ -lu 'kadu nya, ɔ 'ka we lasa.

29 Sanɛɛ we miaa 'gbv, nyumɛ yabhlogbɔɔ 'ni mnɛni ɔ 'ka ɔ 'dɛ 'ylimani -Lagɔ 'yu.

30 Ni, -Lagɔ ka aɔn 'wɔsuslolu -Zezu Klisi 'wɔ, 'in Klisi -zɛa -amiaa gbuylɔ bhua -Lagɔɔ -gbɛ. Klisi 'gbv -a yia nyuma tikli -zɛ -Lagɔ 'yu. ɔ 'gbv -a mia -mɔwɔlvɔda, 'in -Lagɔ yia -aɔn 'wɔziti gbɔnyuu kwɛɛ.

31 Sa we mia -Lagɔsɛbhe 'wɔ celida mɔ ni:

«-ɔ -ka gba ɔ 'ka ɔ 'dɛ 'ylimani,
ɔ 'ylimani ɔ 'dɛ -we Nyumaa -Kanyɔ nua lɛɛ 'gbv.»

2

*-Zezu Klisi -ɔ wa kolva *su -gu la, ɔ gbv Pɔlv gbaa*

1 Ni, bhelian, da -amɔ mɔnia amiaa -gbɛ, in 'ni mɔni in 'ka aɔn -yla -Lagɔɔ zizegbv gba wɛli 'nanɔ -yɔ nyumaa gbuylɔ nya.

2 Ni, in 'ni 'yibha in 'ka gbv -putuu 'jiyibheli, da in mia aɔn nyidi, 'mɔ we 'ni -Zezu Klisi 'wɔbbhɔ, -Zezu -ɔ wa kolva *su -gu la, mɔ.

3 We 'dɛɛ 'gbv, da -amɔ 'kaa aɔn 'yu 'yiligbe, in ka 'wɔyɔmani, in ka nyanɔ nɔ, -zugba na telia.

4 Ni, na gbv -slolu wɛli -yɔ na -Lagɔgbɔv gba sɔɔ 'bhɔ nyumaa gbuylɔ -wɛli 'nanɔv -gbɛ. Ni, Zuzu 'Popaa 'tite zɔa 'mɔ we ŋwɛɛ.

5 'Saa 'dɛ amiaa dliɔzɔvɛ 'na 'kaa nyumaa gbuylɔ -gu ladi, ni, we -di -Lagɔɔ 'tite -gu la.

-Lagɔɔ gbuylɔ

⁶ 'In -zugba -Lagɔnyuma dolua 'yiligwela, 'ma -amia slolua gbɔyilo. Nu, wee gbɔyilo -mɔnɔ 'nɔ bhla -mɔnɔ gbɔyilo, 'in bhla -mɔnɔ 'wlulapɔnya 'kadɔ -wa 'kaa labhu, we 'nɔ 'ya -maa gbɔyilo.

⁷ -Lagɔ gbɔyilo mia zizada, 'in -we mia zizada -bhlokpade nyuma kwɛɛ, 'mɔ -a slolua. -Lagɔ ka -bha we -sa pepe, -amɔaa 'ɲnu 'yɔlɔmɔɛɛ 'gbɔ, 'bhie, ɔ yia dɔdɔ lala.

⁸ Dɔdɔ nu 'wlulapɔnya 'kadɔ 'yabhlogbɔɔ 'nɔ wee gbɔyilo -mɔnɔ yibheli. We -ka nu, wa ka yaa we yibheli, wa 'na 'ka 'ɲnmɔɛɛ -Kanyɔ 'kadɔ su -gɔ lakɔɔ.

⁹ Nu, -we mia -Lagɔɛbhe 'wɔ cɛɔɔda mɔ nɔ:

«-We 'yɔlɔ 'nɔ -slɔ -yɔyɔ,

-we yukwɔlɔ 'nɔ -slɔ 'nɔ,

-we nyɔmɛ yabhlogbɔɔ 'nɔ -slɔ 'wlukɔɔn lapɔpali,

'mɔ -Lagɔ mɔnɔɔ la -wa 'yɔbhaa ɔ,

wa -nɔ nya.»

¹⁰ Nu, -Lagɔ gbɔ mia zizada, -amia ɔ -slolua we 'klɔ ɔ Zuzu nya. -Lagɔ Zuzu -yɔ gbɔ weɛ, 'dɛbhie -Lagɔ zizegbɔ -we -tɔa 'wɔ, ɔ -yɔ we.

¹¹ Nu, nyɔmɛ -gbɛ, ɔ dɔ -bhlogbɔɔ -yɔ ɔ 'wlukɔɔn lapɔpali gbɔ, we 'nɔ mɔɔ? 'Sa -bhloɔ 'dɛ -Lagɔ Zuzu -bhlogbɔɔ -yɔ -Lagɔ 'wlukɔɔn lapɔpali gbɔ.

¹² Nu, we -ka -amia, -amia 'nɔ dɔdɔgbɔ -nyumaa zuzu 'yɔ, nu, Zuzu bhɔa -Lagɔ -gbɛ, 'mɔ -a 'yɔ. 'In wɔwɔlalu -we -Lagɔ 'nyɛa -aɔn bhe, -a 'ka we yibheli.

¹³ 'In -a -ka we gbɔ -gbada -mɔ, -a'a gba we dɔdɔgbɔ -nyumaa gbɔyiloo gbɔslolu sɔɔ. Nu, -Lagɔ Zuzu gbɔslolu sɔɔ -a gbaa we. Sanɛɛ 'sa -a gbaa -Lagɔ gbɔzɔnɔ gbɔnyaa 'jɔ -wa kaa -Lagɔ Zuzu 'wɔ -yɔ.

¹⁴ Nu, nyɔmɛ ɔ 'nɔ -Lagɔ Zuzu 'wɔ -ka, ɔ 'nɔ mɔnɔ ɔ 'ka gbɔzɔnɔ -gbɔnyaa bhɔa ɔ Zuzu -gbɛ gbɔ -yɔɲwɔnɔ. -Sabhe -bha -gbɔ we -mɔ ɔnɔ -gbɛ. ɔ 'nɔ mɔnɔ ɔ 'ka we 'wɔlanɔ, nu, Zuzu 'Pɔpaa 'dɛbhlogbɔɔ nya wa mɔnɔ wa 'ka we -li 'wɔsɔsɔlɔ.

¹⁵ Nu, nyɔmɛ ɔ kaa -Lagɔ Zuzu 'wɔ, mɔ sɔsɔɔ -lu weɛ 'wɔ. 'In ɔ dɛ mia, nyɔmɛ yabhlogbɔɔ 'nɔ mɔnɔ ɔ 'ka ɔ gbɔ 'wludɔ.

¹⁶ We mɔ cɛɔɔda -Lagɔɛbhe 'wɔɔ:

«Nyɔɔ -yɔ Jejitapɛɛ 'wlukɔɔn lapɔpali gbɔ?

Nyɔɔ 'ka ɔ gbɔ -slolua?»

'In -amia mia, -a -yɔ Klisɔ 'sɔɔ 'wlukɔɔn lapɔpali gbɔ -bhlo.

3

-We -Lagɔɔ lubhonɔnya 'kaa lenɔ

¹ Nanɔ -gbɛ, bheliann, 'in 'nɔ zɔmɛ mɔnɔ 'in 'ka aɔn -yɔ gbɔ gba, nɛɛ nyuma ka -Lagɔ Zuzu 'wɔ, ma -yɔn -in gba gbɔ. Nu, dɔdɔgbɔ -nyumaa gbɔ -yɔ -gba sɔɔ 'in gbaa we aɔn -yɔ. 'In 'in 'kaa we aɔn -yɔ gba -wa mia 'nyɛnyɛyua nya dɔ -zɔda Klisɔ 'wɔ, 'ma 'in -tɔla aɔn.

² Nu, we 'gbɔ, 'in yɔ aɔn nyɔnyu 'nyɛ, 'in 'in 'nɔ aɔn lililɔ 'tɛɛ 'nyɛ. A 'nɔ mɔnɔ 'a 'ka we li, 'in -zɛɛn -bhlokpade a 'nɔ we lilie mɔnɔ.

³ -We ka gbɔ -wa, a mɔ -slɔ yɔɛ 'wɔ. Da zenyɔ -yɔ -yɔmɔnɔ mia da aɔn nyɔɔ, mɔ -slolu nu, yɔɛ 'wɔ a miaa? 'In dɔdɔgbɔ -nyuma 'bhisa a mia nɔdaa?

⁴ Nu, amɔaa 'yabhlo -ka gbɛ: «Pɔɔ -nɔ 'in -mia,» 'in -gɔɔ -ka gba: «Apolɔsɔ -nɔ 'in -mia», -zugba dɔdɔgbɔ -nyumaa lenɔgbɔ a 'nɔ -bhade lenɔda -mɔ?

⁵ Nu, nyɔɔ Apolɔsɔ -mia? 'In nyɔɔ Pɔɔ -mia? -Lagɔɔ lubhonɔnya -kpɔa, -wa ka 'gbɔ a yɔ -Lagɔgbɔ dɔ -gɔ zɔ, 'ma -a -mia. Da -aɔn glaa ɔ -ka -mɔ, lubho Nyumaa -Kanyɔ 'nyɛa ɔ, 'mɔ ɔ nɔa.

⁶ -Amɔ faa su, Apolɔsɔ slua we 'nyu -yɔ, 'in -Lagɔ minia we.

⁷ Nu, ɔ faa su, 'in ɔ slua we 'nyu -yɔ, -maa 'nɔ -lu yabhlogbɔɔ nya -mɔ. -Lagɔ, ɔ minia we, mɔ -zia -bha 'wɔ.

8 -J faa su, 'in -o slua we 'nyu -yo, wa 'de 'so mneni 'wu. -J -ka -mi, -moo 'dee lubhonu sɔlu -Lago yia -moo 'penia.

9 Nu, -a -yo -Lago so nua lubho dabudu.

Amia mi -Lago kpa a nya, 'in a mi 'yaa o -budu o mia 'sobhada nya.

10 Nu, lubho -Lago 'nyea 'mi, o 'nani nya, we sɔlu in 'paa da -buduu gwe glu, -budusobhanyo -yia gbu 'bhisa. -Sleen, nyime -putu dia we -gu la. 'In -o -ka -mi, o zu o 'de 'yliyɔ, sa o dia we -gu laa 'gbu.

11 Nu, -buduu gwe mi glu 'cin, mu -wa -Zezu Klisi. 'In nyime yabhlogbo 'ni mneni o 'ka we gwe -putu glu pali.

12 Nu, nyoo nyoo -ka wee -budu -gu ladi -can nya, 'gwezi nya, tukpa -zɔnu nya, su nya, ye ye -petu -yo 'buɛ nya ni,

13 Nu, -o -ka -mi -moo nɔnu -lubho yia zli 'klɔ 'tlaa, -Lago nyumaa -yogbu 'wobhu zli. Nu, wee yli yia we 'de -slɔlua -kosu 'bhisa, -o -ka -mi we 'ka -moo lubho layla, 'in -we -ka -mi, we 'ka we -slɔlu.

14 'In nyoo -ka -buduu gwe -gu -budu 'sobha we 'ni 'sɔko -kosu 'yu, we 'penigwezi o yia.

15 Nyime -o ka lubho -ka si, o 'ni 'penie -ka. J 'de mia, gbu 'wu o yia 'bhua, neɛ nyime -o -di -kosu 'kadu kwɛɛ.

16 A 'ni we 'ji -yi nu, -Lago -budu a -miaa? 'In -Lago Zuzu -dili aɔn 'wu laa?

17 Nu, nyoo -ka -Lago -budu lasa, -Lago saa o la. Nu, -Lago -budu mi -mɔwɔda, 'in 'mu a -mia.

18 Nu, nyime yabhlogbo 'na nɔnu o 'de -dawli 'wu -ni. Aɔn glaa nyoo -ka gba o -yi gbu dudu -muni -gu, o -ze tutujenyɔ, 'bhie, o 'ka gbuyilonyo tiklu -ze.

19 Nu, duduɔ -nyumaa gbuyilo mia, -sabhe -wa -Lago 'yliya 'wu. Nu, we mi celida -Lagosebhe 'wɔɛ:

«-Lago kpa a gbuyilonya wa 'dee -dawli weli -yo.»

20 -Lagosebhe neɛ 'yae:

«Jitape -yi gbuyilonyaa 'wlukɔn lapɔpaligbu.

J -yi we 'ji nu, we 'ni -lu 'wɔku.»

21 We 'gbu, nyime yabhlogbo 'na 'ylimani o 'de nyime 'wu -ni. Nu, -lu weɛ mi amiaa -nu nya:

22 -de Pɔɔɔ, -de Apolɔɔɔ, -de *Sefasi, -de duduɔɔ, -de 'yliyogagtee, -de tɔtɔlee, we -ka deSleenoo, we -ka ciɔoo, we 'de weɛ mi amiaa -nu nya,

23 'in amia, amia mi Klisi -nu nya, 'in Klisi mia -Lago -nu nya.

4

Klisi tietienya -a -mia

1 Nu, a 'bhu -aɔn 'wu Klisi lubhononya nya, 'in a 'bhu -aɔn 'wu -Lago zizelii 'yliyɔzɔnya nya.

2 -We weɛ wa 'yibhaa -lii 'yliyɔzɔnya daa, mu -wa nu, wa yli wa lubhononya tiklu nya.

3 We -ka nu, a 'ka na -yogbu 'wobhuoo, 'in duduɔɔ gbuwobhunya 'ka na -yogbu 'wobhuoo, nanɔ -gbe -muɔ 'ni gbu, 'in na 'deɛ 'bhu na 'deɛ -yogbu 'wu.

4 Nu, na dli 'di 'mi gbu yabhlogbo 'wlu, 'in -muɔ gba nu, in mi tiklu. -J 'kaa na -yogbu 'wobhu, mɔ -wa Nyumaa -Kanyo.

5 We 'gbu, a 'na 'bhulu nyimeɛ -yogbu 'wu -ni, -zugba we bhla 'ni -slɔ nyini. A wu Nyumaa -Kanyo 'ka yi. -Lu -we -ka zizada -mi nikpise 'wu, mɔ yia we zli 'klɔ wlelia. Mɔ yia nyimeɛ dliɔgbu mia zizada 'bhlesia. 'In -o -ka -mi, -Lago kwalia -moo 'ɲni -moo leɔvɔbu sɔlu.

6 Bheliaɔn, in -ka gbu -muni gba Apolɔɔ -yo na 'deɛ da ni, in 'ka aɔn gbu -slɔluu gbu -wa. In 'yibha a -ka we 'wlukɔn lapɔpalida -mi ni, a yibheli gbuzɔnu -gbu

-muni 'ji: «'In a 'na zili -we mia -Lagɔɛbhe 'wɔ ɛɛɛɛ -gɔ -ni.» A 'na 'ylimani amiaa 'de we 'wɔ -ni. 'In a 'na fali nyime ɔ -libheyi ηwee la -ni.

⁷ Ni, -mi, nyɔɔ -zili -mi -na -lima 'wɔa? -We weee -in kaa, -Lagɔ 'ni -mi we 'nye? 'In we -ka 'sa -mi, lɛɛ -lu ka 'gbɔ -na ylimani -na 'de, -lu -we -in kaaa 'gbɔ, nɛɛ ɔ 'ni -mi we 'nye?

⁸ Ni, -we weee a 'yibhaa, a ka 'cin we! A mi 'cin 'ηmniɔ! A ka nyumaa 'wlulapilunya -ze, 'in -amia 'ni we nya -mi! -Aa! In 'yibha a -ze nyumaa 'wlulapilunya 'piɛn, 'in -amia -yɔ aɔn 'sɔ 'ka 'ya nyuma 'wlulapil.

⁹ Ni, we 'wɔ sa 'mi dli, -amia -Zezuu tietienya, -Lagɔ ka -aɔn lɔganya 'wɔnɔ: -a 'wɔ sa nyuma -wa wa 'ka 'bha -zejila 'wɔ. ɔ ka -aɔn wla ylaylalu nya dɔdɔ -kpabbie -yla, we -yɔ 'anzɔ -yɔ nyuma -yla.

¹⁰ Ni, -amia mi -sabhebhanya nya Klisi 'gbɔ, 'in amia mia gbɔyilonya nya Klisi 'wɔ! -Amia yɔlɔ 'wɔ, 'in amia 'tela, amia wa zɔa 'nɔnɔwe bhabha, 'in wa tilia -amia 'ylila!

¹¹ Ni, dɛslɛn -bhlokpade, -a mi siada ηwɔ -yɔ 'nyumatɔ kwɛɛ, -a 'ni 'wɔplanaa -ka, bhiti wa bhiti -aɔn, 'in -a 'ni ladida -kli -ka, -a mni mɔ -a yi mɔ.

¹² Ni, -amiaa 'dɛɛ sɔ nya -a nua lubho 'tite. Wa -ka -aɔn veli, 'nyu -a ηwnaa wa la, wa -ka -aɔn 'kliye 'wɔpalida -mi, 'wlu -a dia we zɔ la.

¹³ Ni, wa -ka -aɔn -nyumɔda -miɔɔ, weli -zɔnɔ nya -a palia we 'biɔ. Da bhla -muni nya -bhloo 'de, dɔdɔ -gɔɔ kalkɔ 'bhisa wa yia -aɔn, pɔnkalu -we nyuma saa kwɛɛ 'bhisa wa yia -aɔn.

¹⁴ We 'ni amia zɔbbhaee 'gbɔ na ɛɛɛ da aɔn 'sɛbhe ni 'wɔ. Ni, 'di na zɔa aɔn na dli da yua 'bhisa.

¹⁵ Ni, amiaa 'de yi -sloluslolunya 'wlu gbɔ 'sɔ 'wlu kughua 'yi Klisi 'wɔɔɔ, amiaa dide -bhlogbɔ. Ni, -ami gwalia aɔn -Zezu Klisi 'wɔ, amiaa -Lagɔgbɔ -yla gbagbie nya.

¹⁶ Ni, amia na bhubhoea, a 'tideli 'mi.

¹⁷ Ni, we 'gbɔ, na tiea amiaa -gbɛ Timotee, ɔ -wa na dɔma -yu -Lagɔ 'wɔ, 'in ɔ -kpaa -Lagɔgbɔ -kli. Sa na nɔa -Zezu Klisi 'wɔ, 'in na sloua we da weee leglizɔ weee 'wɔ, ɔ 'ka aɔn ligbe we nya.

¹⁸ Ni, aɔn glaa nyuma tɔlɔa ka we dli zɔ lapɔpali ni, in 'nia amiaa -gbɛ lɔyia yi, we 'gbɔ, wa yia wa 'de 'ylimani.

¹⁹ Ni, Jejitate -ka ηwnu, daylɔ na mnia amiaa -gbɛ. We 'ni 'dɛɛ 'ylimani nyaa ηwee weli 'dɛkpɔaa 'nɔnɔee gbɔ, ni, -we wa mnenia lɛnɔe, in 'ka we 'tite -yɔyɔ gbɔ -wa.

²⁰ Ni, *-Lagɔɔ nyumaa 'wlulapilie mia, we 'ni ηwee weli wɔ, 'tite 'wɔ we mia.

²¹ Lɛɛ -lu a 'yibha? In -yɔ -pni yi amiaa -gbɛ yaayɔ, in -yɔ zekalidi -yɔ dli -dlɔɔ yii?

5

Gbonyuu lɛnve leglizɔ 'wɔ

¹ -We wa gbaa amiaa daa, da weee -a nua we, mɔ -wa ni, mɔnigbɔ mi aɔn nyidi. Wee 'sasɔkpa -mɔnigbɔ -muni 'dɛgbolu 'ni nyuma 'nia -Lagɔ -yi nyidi -mi. Wa nɛɛ ni, aɔn glaa 'yabhlo -yɔ ɔ didee ηwnɔ dia -budu 'wɔ.

² 'In a mi 'ya -bhlokpade amiaa 'de 'ylimaniɔ, 'in a'a nɔ nɛɛ gu 'wɔ aɔn 'wɔ. 'In ɔ nua 'sasɔkpa gbɔ lɛ a mneni a 'ka yaa ɔ vu amiaa 'de glaa.

³ We -ka -ami, na 'debbie -gbolu 'nia de aɔn glaa -mi ni, na zuzu -yɔ aɔn 'sɔ mi. 'In in ka nyume ɔ nua 'sasɔkpa -gbonyuu lɛɛ -yɔgbɔ 'wɔbbhu pepe, Nyumaa -Kanyɔ -Zezuu 'ηni nya, nɛɛ glaa in mi aɔn.

⁴ Ni, da a -ka 'wluɔbeli, na zuzu -yɔ aɔn -ka -mi, 'in -amiaa -Kanyɔ -Zezuu 'tite -ka -aɔn nyidi lasibhli,

5 'sasɔkpa -nyume mia, a -sali ɔ *-Saatan suwɔla, 'in ɔ gbɔnyuuu lenɔ ku 'ka labhu. 'In Nyumaa -Kanyɔɔ yiyizli ɔ 'de 'ka gbɔ 'wɔbhu.

6 Nu, -we -yɔ a 'kaa amiaa 'de 'yilimani, we 'ni -mi! Amiaa 'de -yi we 'ji nu, «*Gɔɔ -sele yilia 'flooɔ 'pue weee».

7 Nu, a -wɔɔ amiaa 'de -yɔ, 'in a -sa gɔɔ 'cin amiaa 'de nyidi, 'in 'flooɔ 'pue lolu 'nia gɔɔ -yɔ -ka, a 'ka we -ze. A mi 'cin we nya gbɔzɔnu sa, nu, Klisi ka ɔ 'de wla -amiaa *'Wɔzitiyili 'feti -gɔ -bhlabhle nya, 'in wa yia ɔ 'bha.

8 Nu, -a -sa -amiaa 'feti, -a 'na -sali we 'floo kaa gɔɔ 'cin -yɔ nya -ni, gbɔnyuu -yɔ nɔkplɛɛ 'yilinyunoo gɔɔ -ni. Nu, we -ze 'floo 'nia gɔɔ -yɔ -ka, -we -wa -mɔwɔwɔwe -yɔ gbɔzɔnuɔ 'floo.

9 Nu, 'sebhe -we ka 'bigɔ -sebhe na paa da ain yoo, in neɛ ain -yla we 'wɔɛ, nyuma -wa nɔa mɔtnigbu le, a 'na nynini wa 'wɔla -ni.

10 Nu, in 'ni ain -yla gba, dɔdɔgɔ -nyuma weee -wa -wa mɔtnigbuɔ lenɔnya, leklician, 'wienya -yɔ yoyolagɔɔ bɔbɔnya, a 'na nynini wa -yɔla -ni. We -ka nu, a 'na 'ka wa -yɔlanyni, -zugba dɔdɔgɔ a yia 'bhɔa!

11 In 'yibha in 'ka ain -yla gbæ, nyume ɔ laa ɔ 'de -Lagɔnyume, 'in ɔ nɔa mɔtnigbu le, ɔ kaa lekli, ɔ bɔbɔa yoyolagɔ, ɔ vɛlia nyuma, ɔ bhalia ɔ 'de nu, 'in ɔ ylia 'wie, a -yɔ -mɔɔ 'sasɔkpa -nyume 'na lili 'sukwe -bhlo -ni.

12-13 'Lee -wa 'nia -Lagɔnyuma nya -mi, -ami 'kaa wa -yɔgbɔ 'wɔbhu yi? -Lagɔ yia wa -yɔgbɔ 'wɔbhua. 'In amia, amia 'ni mneni a 'ka -Lagɔnyumaa -yɔgbɔ 'wɔbhuu? Nu, -Lagɔsebhe gbææ:

«A vu nɔkplɛɛ 'yilinyunonya amiaa 'de nyidi.»

6

-Lagɔnyumaa -yɔgbɔ 'wɔbhubhue wa 'dekpɔa nyidi

1 'In leɛ ka 'gbɔ amiaa 'yabhlo -yɔ ɔ -Lagɔbheli yabhlo -ka gbɔ 'yi, 'in ɔ kwa we gbɔwɔbhunya 'nia tikli -mi -Lagɔ 'yu -maa -gbæa? 'In ɔ ɔ kwa we -Lagɔnyumaa -gbæa?

2 A 'ni we 'ji -yi nu, -Lagɔnyuma yia dɔdɔgɔ -nyumaa -yɔgbɔ 'wɔbhuaa? 'In we -ka nu, amia yi dɔdɔgɔ -nyumaa -yɔgbɔ 'wɔbhua, a 'ni mneni a 'ka gbɔ yua -se -se 'wɔbhuu?

3 A 'ni we 'ji -yi nu, -amia yia 'anzinyaa -yɔgbɔ 'wɔbhuaa? Sa we mi, 'in a 'ni mneni a 'ka dɔdɔ -minu -gɔ gbɔ 'wɔbhua?

4 'In amia -ka sanɛɛ -sɔkpa gbɔ nyidi -ka, a bhua we 'wɔ, 'in a kwaa we dɔdɔgɔ -nyumaa gbɔwɔbhunya 'yu, -wa legliz'i laa nyuma!

5 'In, -we na gbæa da, amiaa 'deɛ zɔ -wa. Gbɔyilonyɔ yabhloo -kpɔa 'ni ain nyidi -mi, 'in -mɔɔ 'ka amiaa -yɔgbɔ 'wɔbhuu?

6 Nu, sa bhelia -bhelia kiklali dɔdɔgɔ -nyuma 'nia -Lagɔ -yii gbɔwɔbhunya 'yua?

7 Gbɔzɔnu -wa, a 'dekpɔa -ka 'kiklalida -mi, mɔ slolua nu, a ka bhli tɔɔ tɔɔ. Leɛ -lu ka 'gbɔ a'a 'tide amiaa 'de 'yi, wa'a di ain gbɔ 'wlu, 'in wa'a li ain 'wlu?

8 Nu, amia dia nyuma gbɔ 'wlu, 'in amia lia nyuma 'wlu, 'in amiaa -Lagɔbhelia -yla a nɔa we le!

9 A 'ni we 'ji -yi nu, -wa nɔa gbɔnyuu le, wa 'na 'ka 'bi 'yi -Lagɔɔ nyumaa 'wlulapile zɔɔ? A 'na nɔnu amiaa 'de -dawli gbɔnya -minu 'wɔ -ni: mɔtni -lenɔnya, yoyolagɔɔ bɔbɔnya, nyuma -putuu -budu 'wɔdinya, nɔkpasia -wa -yɔ nɔkpasia di -budu 'wɔ,

10 'wienya, leklician, -wa bhalia wa 'de nu, -wa vɛlia nyuma, -wa bhua nyumaa -lu 'wɔ -gla nya, -maa 'na 'ka 'bi 'yi -Lagɔɔ nyumaa 'wlulapile zɔ.

11 Nu, sanee amiaa lu -nyuma talba mia zlume. 'In -Lago ka ain -yowobu, o ka -bha ain -sa o -nu nya, 'in o yia ain nyuma tiklu -zeli, Nyumaa -Kanyo -Zezu Klisu 'hni nya, -amiaa -Lagoo Zuzuu sobu.

A ylimani -Lagoo 'hni amiaa -gv ku nya

12 Ain nyidi, talba nee: «-Lu weee lenu se mi 'mi -yla.» Cun, 'in -lu weee lenu se 'ni 'sa ylinani. 'In in mneni in 'ka gbae: «-Lu weee lenu se mi 'mi -yla», 'in in 'ni mneni in 'ka na 'de 'yitide, 'in in 'ka -lu -guduu gaylo -ze.

13 A nee 'yae: «Lililu mi nokplaa -nu nya, 'in nokpla mia lililu -nu nya.» Gbuzuu -wa, 'in -zugba la -Lago yia we -saa -bhlo -bhlo. Nu, wa 'ni nyume ku lenu mutnu 'gbu: we mi Jejitapee -nu nya, 'in Jejitapee mia kuu -nu nya.

14 -Lago 'bhua Nyumaa -Kanyo 'wu tltle lu, 'in mo yi 'yaa -amiaa 'wobhua tltle lu o 'tite nya.

15 A 'ni we 'ji -yi nu, amiaa ku -kpabbie mi Klisu kuu 'lali nyaa? 'In in mneni in 'ka Klisu kuu kibhe 'wobhu, 'in in 'ka we 'naabizijwuu kuu kibhe 'wobuu? -Innya!

16 Nu, -o -yo 'naabizijwuu -ka -mi, ku -bhlogboo wa 'de 'so zea, a 'ni we 'ji -yii? Nu, -Lagosebhe nee:

«Nyume -bhlogboo wa 'desobhie yia -zea.»

17 'In -o -yo Jejitapee -ka 'wosuslo dli zo, nyume yabhlo o -yo o zea.

18 Nu, a -gwa mutngbu kwae! Gbonyuu -putu weee nyume nua le, we'e pla o ku zo. Nu, nyume o nua mutngbu le, o 'dee ku -yla o nua gbonyuu le.

19 Zuzu 'Pupa -Lago 'nyea ain, -we mia ain 'wu, a 'ni we 'ji -yi nu, amiaa ku mi we -budu nyaa? 'In a 'ni amiaa 'dee -nu nya -mi?

20 Nu, -Lago ka ain 'wuziti -vale 'kadu nya. We 'gbu, a 'ylimani o 'hni amiaa ku zo.

7

Kwkwale gbu

1 Gbu, -we a 'yibhaa 'mi la 'sebhe 'wu, we 'bigu na palia -sleen da.

Nu, nyume 'ni 'hwno kwa we nani 'yli.

2 Nu, mutngbubu lenuee 'gbu, nokpasu -ka o 'dee 'hwno, 'in 'hwno -ka o 'dee 'lowli.

3 -We nokpasu nua le 'hwno -yla, 'hwnoo 'lowli nu we o 'hwno -yla le. 'In -we 'hwno nua le nokpasu -yla, 'hwnoo nu we le o 'lowli -yla.

4 Nu, -we 'hwno 'yibhaa, o 'ni mneni o 'ka we o 'dee ku -yla lenu, o ku mia, o 'lowli -nu -wa. 'Sa -bhloo 'de, -we nokpasu 'yibhaa, o 'ni mneni o 'ka we o 'dee ku -yla lenu, o ku mia, o 'hwnoo -nu -wa.

5 Nu, 'yabhlo 'na -mueni o 'de o -libheyi -ni. We -ka -Lago a 'ka bhuhhoe bhla yabhlo nya a bhli weli -bhlo, 'bhie, a 'ka 'sa nu. 'In -moo 'bigu, a yiylu -yo lu -buduu 'wodida. We 'ni -moo, a 'ni mneni a 'ka amiaa 'de kpa sayibheli, 'in a bhilia -Saataan laylagbu lu.

6 Nu, -we in gbaa da ain -yla, amiaa 'yoo 'nyenyee 'gbu in yia we gba, we 'ni tite in pali ain -yla.

7 In 'yibha nyuma weee -mi nyifi nya na 'de 'bhisa. 'In -o -ka -mi, o ka oobu -Lagoo wlawlalu -we -Lago 'nyea o. Nu, 'yabhloo -nu mi we 'dee sa, 'in -guduu -nu mia we 'dee sa.

8 -Wa 'nia -slo 'hwno kwa, -wa 'nia -slo yikwu, we -yo -dugbanwii, in nee ain -yiae: a -ka yaa 'mi 'bhisa -tu we nani 'yli.

9 'In we -ka a 'ni mneni a 'ka amiaa 'dee dli lakpa, -zugba we nani 'yli, a kwa 'hwno, a -kwu yli, a yi ti nokpasu -yo 'hwnoo 'tu nya.

10 Nyūma -wa kwaa 'hwni, 'in -wa -kwɔba yli, in nɛɛ wa -yɔlɛ, (we 'nɪ -amɪ gba we, Nyūmaa -Kanyɔ gbaa we): 'hwnɔ 'na 'bhɔlɔ ɔ 'lowli -glo -ni.

11 We -ka ni, 'hwnɔ ka ɔ 'lowli -gloɔhɔ, ɔ 'na -kwɔlɔ yli -putu -ni, 'in we 'nɪ -mɔɔɔ, ɔ -yɔ ɔ 'lowli suslolu 'wɔ lɔ. 'In nɔkpasu, -mɔɔ 'na -sali ɔ 'hwnɔ kwnɛɛ 'titi -ni.

12 -We na gbaa nyuma -tɔlɔ -wa kaa 'hwni -yla mɔ ni, (na 'dɛ gbaa we, we 'nɪ Nyūmaa -Kanyɔ gba we): ni, -Lagɔbheli -ɔ -ka 'hwnɔ ɔ 'niɔ -Lagɔ 'wɔ -mɪ -ka, 'in ɔɔ 'hwnɔ -ka 'yibha ɔ -yɔ ɔ 'ka -yɔtɔtɔ ni, ɔ 'na -sali ɔ kwnɛɛ -ni.

13 'Sa -bhlokpade, -Lagɔhwnɔ ɔ -ka nɔkpasu ɔ 'niɔ -Lagɔ 'wɔ -mɪ -ka, 'in ɔɔ nɔkpasu -ka 'yibha ɔ -yɔ ɔ 'ka -yɔtɔtɔ, ɔ 'na 'bhɔlɔ ɔ -glo 'titi -ni.

14 Ni, nɔkpasu 'niɔ -Lagɔ 'wɔ -mɪ, ɔ cɪpa -Lagɔ -yɔ, -Lagɔhwnɔ ɔ kwaaa 'gbɔ. 'Sa -bhloo 'dɛ, 'hwnɔ 'niɔ -Lagɔ 'wɔ -mɪ, ɔ cɪpa -Lagɔ -yɔ, -Lagɔbheli ɔ kwaaa 'gbɔ. We 'nɪ -mɔɔɔ, amiaa 'yua mi nyuma 'niɔ -Lagɔ 'wɔ -mɪ 'yua 'bhisa. 'In -zugba amiaa 'yua cɪpa -slɛɛn -Lagɔ -yɔ.

15 Ni, ɔ 'nɪ -Lagɔ 'wɔ -mɪ, -de ɔ -Lagɔlowlii, -de ɔ -Lagɔhwnɔɔ, ɔ -ka gba ɔ 'ka -mɔɔ -yɔɔhɔ, a 'tide ɔ 'yi ɔ 'ka we lɛnɔ. -Mɔɔ daa miɔ, we yi -Lagɔlowli -zɛɔɔ, we yi -Lagɔhwnɔ -zɛɔɔ, ɔ 'nɪ ɔ -yɔlanɛda -mɪ. Ni, 'wɔtɔtɔɛ -dlɔɔɔ 'gbɔ -Lagɔ yia ain la.

16 Ni, ama -Lagɔhwnɔ, sa a -yi we 'ji, a mneni a 'ka amaa 'lowli gɔ 'wɔsaa? -Mɪ -Lagɔlowli, sa -in -yi we 'ji, -in mneni -in 'ka -na 'hwnɔ gɔ 'wɔsaa?

Sa a miɔ, 'in -Lagɔ yia ain la, a -tv 'sa

17 We 'bhɔ -mɪni -bhlogɔɔ 'wɔ, -kwɪkwɪ Jejitape 'nyɛa -mɪ, -in nɔ we sɔlɔ, 'in sa -in miɔ, 'in -Lagɔ yia -mɪ la, -in -tv 'sa. Tite -we na slolua leglizɪ weɛ da weɛ, mɔ miɔ dɛ.

18 Ni, -in -ka knɪ 'wɔ -mɪ 'bhie -Lagɔ -ka -mɪ la, -in -tv -mɔɔ sɔlɔ, 'in -in 'nɪ knɪ 'wɔ -mɪ, -Lagɔ -ka -mɪ la, -in 'na plali knɪ -ni.

19 -In 'ka knɪ plaoo, -in 'nɪ knɪ plaoo, -mɔɔ 'nɪ gɔ yabhlogɔɔ. Ni, -we naniɔ 'yli, mɔ -wa ni, -in zɔ -Lagɔɔ titeɛ 'nɔhwe.

20 We -mɪ ni, ɔ -ka -mɪ, sa ɔ miɔ 'bhie -Lagɔ yia ɔ la, ɔ -tv we sɔlɔ.

21 -Lagɔ 'kaa -mɪ la -in mi gaylo nyaa? -In 'na sumani dli -mɔɔ 'gbɔ -ni. We -ka ni, -in mneni -in 'ka gaylo -flii 'tla, -in nɔ we lɛ.

22 Ni, gaylo ɔ Nyūmaa -Kanyɔ laa, ɔ mi nyime ɔ Nyūmaa -Kanyɔ zitiɔ 'wɔ nya. 'Sa -bhloo 'dɛ nyime ɔ miɔ ɔ 'dɛ -yla Nyūmaa -Kanyɔ laa, -mɔɔ miɔ Klisu gaylo nya.

23 Ni, -valɛ 'kadɔ nya -Lagɔ zitiɔ ain 'wɔ. A 'na -zɛli nyūmaa gali -ni.

24 Bhelian, ɔ -ka -mɪ sa ɔ miɔ, 'in -Lagɔ yia ɔ la, ɔ -tv we sɔlɔ -Lagɔ 'yu.

-Wa 'niɔ 'hwni -yɔ 'lowlia -kaa gɔ

25 Ni, -wa 'niɔ -slɔ 'hwni -yɔ 'lowlia -ka, Nyūmaa -Kanyɔ 'nɪ 'mɪ -yla gɔ yabhlogɔɔ gba -maa daa. Ni, na 'dɛɛ 'wlukɔɔn -gɔ na gbaa da, Nyūmaa -Kanyɔ ka 'mɪ ɔ nyazidli nya nyime wa dia dli 'wɔ -zɛli.

26 Ni, deslɛɛn bhlaa -yɔkalɛɛ 'gbɔ, -we na pupalia 'wlukɔɔn la mɔ ni: nyime ɔ -ka -mɪ, sa ɔ miɔ ɔ -tv 'sa, mɔ naniɔ 'yli.

27 'Lee -in ka 'hwnɔɔ? -In 'na -sali ɔ kwnɛɛ -ni. -In 'nɪ 'hwnɔ -ka, -in 'na kwali 'hwnɔ -ni.

28 'In -in -ka 'hwnɔ kwa, -in 'nɪ gɔɔnyuu lɛnɔ, 'in 'yieslɔhwnɔ -ka ylikwɔ, ɔ 'nɪ gɔɔnyuu lɛnɔ. -Wa kwokwalia, siaste wa yia wa 'pipeɛ 'wɔ, we 'gbɔ in 'yibha yaa in 'ka we ain gwevlali.

29 Bhelian, -we in 'yibhaa in 'ka gba mɔ ni: ni, bhla -tv 'wɔ -sɛ. We 'bhɔ -zɛɛn 'wɔ, nyuma -wa kaa 'hwni, wa nɔ nɛɛ wa 'nɪ 'hwni -ka.

30 Ni, -wa miɔ wida, wa nɔ nɛɛ wa 'nɪ wida -mɪ, -wa miɔ 'mɔna lida, wa nɔ nɛɛ wa 'nɪ 'mɔna 'wɔ -mɪ. 'In -wa zɔa -li, wa nɔ nɛɛ -we wa zɔa, we 'nɪ wa -nɔ.

31 Ni, -wa mia zozonu 'yida dudu -muni -gu, wa nu nee wa 'ni zozonu 'yida -mi. Ni, wee dudu -muni, sa we mia de, 'pia we yia.

32 Ni, in 'ni 'yibha amiaa dli sumani. -o 'ni 'hwno kwa, mo kpa Nyimaa -Kanyoo gbu -kli, 'in sa o 'kaa nu o 'ka Nyimaa -Kanyo dodbnamani, 'in o talia we yoo da.

33-34 Ni, -o -ka 'hwno -ka, dudu -gub gbu -moo kpa -kli. 'In sa o 'kaa nu o 'ka o 'hwno dodbnamani, 'in o talia we 'yoo da. Sanee 'sa o mia dilida wee gbu 'so nyidi.

'Sa -bhloo 'de hwno 'nia yli -mi -yo 'yieslohwno 'nia yli -mi kpa Nyimaa -Kanyoo gbu -kli. Ni, o 'yibha o 'ka Nyimaa -Kanyoo -nu nya -tu, o kuu lenugbu -yo o 'wlukubon lapupalie weee 'wu. 'In 'hwno -o -ka yli -mi, dudu -gub gbu -moo kpa -kli, 'in sa o 'kaa nu, o 'ka o 'lowli dodbnamani, 'in o talia we 'yoo da.

35 Ni, -we na gbaa da ain -yla, amiaa 'de zozonu gbu -wa, we 'ni amiaa 'yoo -kolve. In 'yibha nu, -we mia tikli a nu we le Nyimaa -Kanyoo 'debhlogbo -yolanenie nya.

36 -A yla -slo gbu 'so -muni. We tianu ni: nu, bhoyi so gbaa wa 'ka kwokwali wa mia woda, 'in nyimesloyuu dli 'wonyini gbu -ka o 'hwela -zili tenyii ni, o dli -ka gba nu, o nu o bhoyi -yla gbonyuu le, -zugba wa kwokwali, sa o 'yibhaa. Ni, we nani 'yli, o 'ni gbonyuu lenu.

37 'In we -ka nyimesloyuu de gba o 'nia -slo 'hwno kwa, we 'ni -gla nya, 'in o -ka mneni o 'ka o dli lakpa, o -ka o 'de nya gba 'piein nu, o -yo o bhoyi 'nia -budu 'wudi, gbuzonu o nva le.

38 We -ka 'sa -mi, -o -ka o bhoyi kwa, gbuzonu o nva le. 'In -o 'ni 'hwno kwa, gbuzonu -moo nu 'yaa le bhabha.

-Dvghanwuu gbu

39 Da 'hwnoo 'lowli -gaa -slo 'yliyoo, o -tu o -yo 'komuu. 'In we -ka nu, o 'lowli ka tli, o -oo 'hwno -ka 'yibha o kwa o. Ni, we -ze -Lagonyume.

40 Ni, nanuu dli zo, sa o mia, o -ka we solu -tu, 'muna 'wu o yia -tua. 'In -amu 'ya, in di we dli 'wu nu, -Lagoo Zuzu mi 'mi 'wu.

8

-Zila -bubonume -gv gbu

1 Ni, -a yla -sleen -zila -bubonume -gv gbu.

-We a gbaa, gbuzonu -wa: «Ni, -a 'de weee -yi -lu.» 'In wee -luyilo mia, 'de 'ylimanie we pala nyume. 'In zekikalie mia, mu ylimania dliuzove -gubula.

2 Ni, nyume -o -ka o 'de 'wlukubon -di, o -yi -lu yabhlo, sa o mnenia o 'ka yaa we yibheli, o 'ni -slo 'sa we -yi.

3 Ni, -o -ka -Lagoo zekali, -Lago -yi -moo.

4 'Lee -a mneni -a 'ka -zila -bubonume lii? -A -yi we 'ji nu, yoyolagonya 'ni -lu yabhlogbo nya -mi dudugu, 'in -Lago -bhlogbo.

5 Ni, gbuzonu -wa, nyuma talva nee -lagonya mi yali -yo -seli dudu -gu. 'In wa di we dli 'wu nu, -lago -zu 'wu, 'in nyimaa -cian -zu 'wu.

6 Ni, we -ka -amiaa -nu, -Lago -bhlogbo, mo -wa Dide, mo -laa -lu weee la, mo -yla -a mia. 'In Nyimaa -Kanyo -bhlogbo: mo -wa -Zezu Klisi. o 'gbu -lu weee mia la, 'in o 'gbu -amia mi 'yaa la.

7 'In nyuma weee 'ni gbuzonu -muni -yi. Ni, talva ka wee yoyolago -yolayibheli bhahhaa 'gbu, -sleen 'ya, 'in wa lia wee -zila -bubonume, nee yoyolagoo bubonume. Wa dli 'ni late, 'in wa gbaa wa 'de daa nu, wee nime ka wa pun -plai.

8 'In we 'ni nu, lililu 'ka -ain -Lago -yolanyneni: -a 'ni we li -a 'na 'ka -lu yabhlogbo 'wobo, 'in -a -ka we lioo, we 'na 'ka -ain -lu yabhlogbo 'nye.

9 Nu, a zo amiaa 'de 'yliyo, amiaa 'de -yla -totvee lenugbu yi -wa ka dli 'nia 'wote labhli.

10 Nu, -mi -yia gbuzonu, we -ka nu, nyume ka dli 'nia 'wote, o -ka -mi 'yi lida yoyolagoo bubobudu zo, 'lee, o 'nia dli 'temania yi, 'in o 'ka wee yoyolagoo bubonume lii?

11 Nu, -na gbuzonu yiloo 'gbu, -Lagobheli o ka dli 'nia 'wote, o ka 'gbu Klisu yia ti, sanee 'sa o yia o 'de mnoua!

12 'In a -ka 'sa -Lagobhelia gbonyuu 'wluo nu, a -ka wa dli 'nia 'wote lenu, -zugba Klisu 'debhie -gbolu -yla a nva gbonyuu le.

13 We 'dee 'gbu, wee lililu -muni 'ka na -Lagobheli mnou nu, -zugba in 'nia 'masleen -zila -bubonume lia yi, in yi na bheli mnou.

9

*-We ka 'klv-Zezuu *tietienyo kaa, we -yo -we o 'kaa lenv*

1 'Lee, in 'ni na 'de -yla -mi? In 'ni -Zezuu tietienyo? In 'ni -amiaa -Kanyo -Zezu 'yi? In Nyumaa -Kanyoo lubho in nva, a 'ni we yaa?

2 We -ka nu, nyuma talbaa -gbe, in 'ni -Zezuu tietienyo nya -mi, amiaa -gbe, in mi we nya -kpo. Nu, a mi Nyumaa -Kanyo 'wuu 'gbu, amiaa de slolua nu, in mi Nyumaa -Kanyoo tietienyo nya.

3 Nu, wa -ka 'mi gbu 'wludi, sa na saa na 'de gbu 'wlu, mu nu:

4 'lee, -a 'ni we 'klv -ka, -a 'ka li, 'in -a 'ka 'ma -amiaa lubhoo 'gbu?

5 Sa -Zezuu tietienya talba, Nyumaa -Kanyoo bhelia -yo *Sefasi 'bhua -Lagohwuo 'wu, -amia 'ni we 'klv -ka, -a 'ka -Lagohwuo 'wobhu, -a -yo o 'ka mnu?

6 Yaayu, -ami -yo Banabasi -bhlo 'kaa lubho nu 'bhie, -a 'ka -amianuu 'piping 'yi yi?

7 'Lee, a ka -slu 'nu nu, nyume ka 'sloja pla, 'in o yia o 'de 'peni yi? Nyume faa *-dosu, o'o li we 'bhuee? 'In 'noolu zoa yabhlo 'yliyozonyo' 'ma 'noolu nyinyuu?

8 'Lee, nyumaa lenugbuu solu -bhloo 'de na gbaa gbu yi? *Moizuu tite 'ni wee gbu -bhloo 'de gbada -mi?

9 Nu, we mi wee tite 'wu celidae:

«'Bhli -ka 'mno 'titlida -mi,
a 'na gboan -ni we nwe -ni.»

'Lee, 'bhlinyaa 'gbu -Lago bhaha yi?

10 'Lee, -amiaa 'gbu o yia sa weli -muni gba yi? Cun, -amiaa 'gbu wee weli mia celida. Nu, o -ka 'mno 'pa, o di we dli 'wu nu, o -nu o yia 'yia. 'In -o -ka 'mno -dida -mi, o di we dli 'wu nu, o -nu o yia 'yia, we 'ni muu?

11 -A ka ain 'wu Zuzu 'Pupaa zozonunya gb. 'Lee, -a -ka ain kwee amiaa duduguu zozonunya 'yi, gbu 'kadu mu yi?

12 We -ka nu, nyuma talba ka we 'yiyi klv ain -gu, -amiaa nu we 'yiyi -klv 'ni -maa -nu 'wuzii?

-Amia 'ni -muv -yolayibha. Nu, gbu weee -a slolva 'wlu zo la, -muv yi 'wlv Klisu gbuzonu gbuv 'yoo -a kikalai.

13 A 'ni we 'ji -yi nu, -wa nva lubho *-Lagobudu 'kadu zo, -Lagobudu 'kadu zo wa yia wanuu lililuu? 'In -wa nva -Lagoo bubobuda lubho, -Lagoo bubobuda wa'a 'yi wanuu lililuu?

14 Nu, 'sa -bhloo 'de Nyumaa -Kanyo palia tite, nu, -wa gbaa -Lagobu, wa 'yi wanuu lililu -Lagobuu gbagbie -yo.

15 Nu, -ami, -li ka 'yiyi klv in kaa, in 'ni we 'yabhlogbuo -yolayibha. 'In in 'nia -li ka 'yiyi klv in kaaa 'gbu we cel. We nani 'yili in 'ka ti! -Muv -zi nyume 'ka 'mi 'ni 'kadu -muni -gu -sa.

¹⁶ Nu, in 'nia na 'de 'yilimanı -Lagɔgbu gbabie 'wu. -Gla -wa in 'ka we gba. 'In we -ka nu, in 'ni wee -Lagɔgbu gba, gbonyuu mi na -nu nya!

¹⁷ We -ka na de -saa -bha wee lubho -mni, -zugba in mneni in 'ka we 'penie 'yi. Nu, -gla nya -Lagɔ dia 'mi wee lubho 'wluu 'gbu, bhe na nua we.

¹⁸ Nu, lee -lu -wa na 'penia? -Lagɔgbu gbabie bhe -wa, 'in -li ka 'yiyi kb in kaa, in 'kaa 'yi -Lagɔgbu gbabie -yo, i'in 'yibha we -yola.

¹⁹ In mi na 'de -yla, in 'ni nyime yabhlogbɔɔɔ gaylo. 'In in yia na 'de nyuma weee gaylo 'wɔnu, in 'ka nyuma duun 'yi Klisu -nu nya.

²⁰ Nu, in -ka Zuifu nyidi -mi, 'in na nua na 'de Zuifu 'bhisa, 'in, in 'ka wa 'yi Klisu -nu nya. Na 'de'e zu Moizu tite 'nɔɔwe -gla nya, 'in in -ka -wa zua we 'nɔɔwe nyidi -mi, 'in na nua na 'de wee titee 'nɔɔwezɔnyɔ 'bhisa, 'in in 'ka wa 'yi Klisu -nu nya.

²¹ 'Sa -bhloo 'de, -wa 'nia Moizu tite -yi, in -ka wa nyidi -mi, 'in na nua na 'de -maa 'bhisa, 'in, in 'ka wa 'yi Klisu -nu nya. 'In -zugba, in -yi -Lagɔ tite, -we ka gbu -wa, Klisu tite na zu 'nɔɔwe.

²² Nu, -wa ka dli 'nia 'wɔte, in -ka wa nyidi -mi, 'in na nua na 'de -ɔ ka dli 'nia 'wɔte 'bhisa, 'in in 'ka -maa 'yi. Na 'de na nua -lu weee 'wu, wa 'de weee -yla. 'In, in 'ka tɔba gbu 'wɔsa sɔ weee lb.

²³ -Lagɔgbu 'gbu na nua gbu weee -mni le, 'in in 'ka we zɔzɔnu 'yi.

²⁴ A -yi we 'ji nu, -gwagwanya weee -ka -gwaa mni, -gwa wa 'de weee gwaa, 'in nyime -bhlogbɔɔ bhua we 'kupu 'wu. Nu, amia -gwa 'ya 'sa, 'in a 'ka we 'kupu 'wɔbhu.

²⁵ -Gwagwanya -ka -gwagwie 'kpiaa yi -luu tɔba wa tia. We 'penie -we yia labhua wa 'ka we 'yi 'gbu, wa nua we le. 'In 'penie we'e 'bhua la, -amia 'ka we 'yu 'gbu -a nua we le.

²⁶ We -ka -ami, we 'gbu na zua -gwagwie 'yliyɔ, 'in in 'ka we 'wlulapalida nyini. 'In, in 'wɔ -kwligonyɔ, i'in 'pa -kwli 'sa -mɔ bhe.

²⁷ Nu, na ku na palia 'klyie 'wu, 'in in mi we -kanyɔ nya. -Mu yi 'wɔ nyuma tɔba -yla in gba -Lagɔgbu 'bhie, -Lagɔ yi 'mi kwnɛ -sa.

10

**Izlaɛlnyuma mia da beble wa gbv 'wɔpalgbv*

¹ Bhelian, in 'yibha a ligbe gbu -we yia -amiaa dukpası -wa -yo Moizu nɔa zlume. Yalipupaa kpɔ yabhlo zua wa 'de weee 'yliyɔ, 'in wa 'de weee yia *gumunyu Zalu 'wɔdi.

² Wa -yo Moizu 'sɔ -bhlo, 'in wa yia wa 'de weee batizee yalipupa -yo gumunyu lb.

³ Lililu -Lagɔ wlaa, mu -bhlo wa 'de weee lia.

⁴ 'In 'nyu -Lagɔ wlaa, wa 'de weee 'maa we. Nu, -Lagɔ -bazle mia wa yoo kwada, nyu bhua we 'wu, 'mu wa maa. Wee -bazle mia, Klisu -wa.

⁵ 'In wa nyidi nyumaa dumadu 'ni -Lagɔ dɔdɔnanɔ gbu lenu, we 'gbu, wa yia tli da bebleɛ.

⁶ Nu, wee gbunya -mni, gbv 'wɔpalgbv we -mia -amiaa -nu nya, -amiaa dli yi gbonyii 'wɔnyini wamıa 'bhisa 'gbu.

⁷ A 'na -zeli yoyolagɔ bɔbɔnya -ni, wa nyidi -nyumaa tɔba 'bhisa -ni. 'In we mi celida -Lagɔsɛbhe 'wɔe:

«*Izlaɛlnyuma -dia la,
wa lia, 'in wa yia 'ma.

'Bhie, wa sɔa 'wu,

'in wa yia 'mɔna li kpɔkplalie nya.»

⁸ -A 'na tli -amiaa 'de mɔtnıgbv -ni. Sa wa nyidi nyuma tɔba nua, 'in nyumaa 'wlu gbu gbv -zakpa gbu -bhlo 'ya ta (23.000) yia tli 'yi -bhlogbɔɔ nya.

9 -A 'nɪ mneni -a 'ka Klisi layla, sa wa nyidi -nyuma tɔba ylaa Klisi la, 'in tɪbhɛnya yia wa mu, wa yia tɪ.

10 A 'na 'ɪwɔɪweni zɔ -nɪ. Sa wa nyidi -nyuma tɔba nɔa, 'in tɪtɪlee 'anzi yia wa 'bha.

11 Gbɔnyii -mɪnɪ yla wa, we 'ka gbɔɔ 'wɔpali gbɔ -zɛ tɔbaa -nɔ nya gbɔ -wa. We mɪ cɛlida, -amɪa -wa -gaa 'yliyɔ, 'in dɔdɔɔ bhɪabhla yia cɪpa, we 'ka -amɪa 'dɪzɔ.

12 We 'gbɔ, -ɔ -ka we 'wlukɔɔn lapɔpali nɪ, ɔ mɪ 'yɪligbeda gege, ɔ zɔ ɔ 'dɛ 'yliyɔ, ɔ yɪ bhli.

13 Nɪ, laylagbɔ -we yla aɪn, we ka nyuma yɪ 'cɪn. -Lagɔ ɔ 'bhɔɔ ɔ wɛɪɪ -gɔ la, 'in ɔ 'na 'ka aɪn 'yitide laylagbɔ -zilia aɪn ɪwɛ la, we 'ka aɪn yɪ. 'In da laylagbɔ -ka aɪn yla yɪ, 'in ɔ nyɛa aɪn 'tɪtɛ a 'ka we zɔ 'yɪligbe, 'in ɔ nyɛa aɪn se a 'ka we kwɛɛ 'tɪa.

A zɔ amɪa 'dɛ 'yliyɔ yoyolagɔɔ bɔbvee gbɛgbɛn

14 We 'gbɔ, na 'talea -zɔnɔ, a vɪa yoyolagɔɔ bɔbvee gwe!

15 Nɪ, gbɔyilonya na tɔba aɪn, 'in na gbaa da aɪn -yla gbɔ. -We na gbaa da aɪn -yla, amɪa 'dɛ sɪsɪɪ we 'wɔ.

16 -Lagɔɔ nyumaa 'nyulanɪwɪna -kɔpɔ 'gbɔ -a paa -Lagɔ fuo. -A -ka we nɔkpla nɔ 'mada -mɪ, we'e suslolu -a -yɔ Klisi 'pɪɔn 'wɔɔ? 'In 'floo -a didɪa la, -a -ka we lida -mɪ, we'e suslolu -a -yɔ Klisi ku 'wɔɔ?

17 'Floo -bhlogbɔɔ, 'in -amɪa -Lagɔnyuma -zu 'wɔ, 'in -a mɪa ku -bhlogbɔɔ nya. -We ka gbɔ -wa, 'floo -bhlogbɔɔ -a 'dɛ weee lia.

18 A yla Izlaɪnyuma, -wa lia -Lagɔɔ bɔbɔɔɔdaa nɪmɛ, wa -yɔ -Lagɔ mɪ 'wɔsuslɔluda.

19 'Lee, 'sa in 'yɪbhaa in 'ka gba nɪ, -zila -bɔbɔnɪmɛ mɪ -lu -zɔnɔ yabhlo nya yɪ? Yaayɪ, yoyolagɔ mɪ -lu -zɔnɔ yabhlo nya yɪ?

20 -Innya! In nɛɛ aɪn -yla nɪ, -zila -we -wa 'nɪa -Lagɔ 'wɔ -mɪ bɔbɔa, zuzu 'nyii -yla wa bɔbɔa we, we 'nɪ -Lagɔ -yla. 'In in 'nɪ 'yɪbha a -yɔ zuzu 'nyii -mɪ 'wɔsuslɔluda.

21 Nɪ, a 'nɪ mneni a 'ka Nyumaa -Kanyɔɔ 'kɔpɔ 'wɔ 'manɪda -mɪ, 'in a 'ka zuzu 'nyiii 'kɔpɔ 'wɔ 'manɪa mɪ. A 'nɪ mneni a 'ka Nyumaa -Kanyɔɔ lililu lida -mɪ, 'in a 'ka zuzu 'nyiii lililu lia mɪ.

22 'Lee, -a 'yɪbha -a 'ka Nyumaa -Kanyɔɔ zenyidɪ 'wɔsɔɔɔ? Amɪa dɪɪ nɪ, -amɪa latɛɔ -zi ɔɔ?

A nɔ -lu weee ɛ -Lagɔɔ 'ɪnɪmɪnɪwee 'gbɔ

23 Nyuma tɔba nɛɛ: «We se mɪ, -a 'ka -lu weee ɛnɔ». Cɪn, -lu weee ɛnɔe 'nɪ 'sa 'yɪnani. «We se mɪ, -a 'ka -lu weee ɛnɔ», gbɔzɔnɔ -wa, nɪ, -lu weee ɛnɔe 'e 'tɛmanɪ -Lagɔnyumaa dɪɪ la.

24 Nɪ, nyumɛ 'na -talɪ ɔ 'dɛɛ zɔzɔnɔ -bhloo da -nɪ. ɔ -talɪ nyuma -putuu -nɔɔ da.

25 Nɪmɛ weee wa paa pɛɔɔ lɔkɔ 'wɔ, a -ka we zɔ, a li we, amɪa dɪɪ 'na dɪɪ aɪn gbɔ 'wɪɪ -nɪ.

26 Nɪ, we mɪ cɛlida -Lagɔɛbhe 'wɔɛ: «Jɛɪtɪpɛ kaa dɔdɔ -yɔ we -gɔ -lu weee.»

27 Nyumɛ -ɔ 'nɪa -Lagɔ 'wɔ -mɪ, ɔ -ka aɪn la lililu -yɔ, a -ka we -yɔɪwɪnɪ, -we weee ɔ -ka aɪn 'nyɛ, a li we. Amɪa dɪɪ 'na dɪɪ aɪn gbɔ 'wɪɪ -nɪ.

28 'In nyumɛ yabhlo -ka aɪn -yla gba, yoyolagɔɔ bɔbɔnɪmɛ -wa nɪ, -ɔ gbaa we aɪn -yla, -mɔɔ klaa, dɪɪ klaa, wa 'gbɔ, a 'na lili we -nɪ.

29 -We na gbaa da we 'nɪ amɪa dɪɪ gbɔ, nɪ, nyumɛ -putuu dɪɪ gbɔ -wa. 'In in mɪ na 'dɛ -yla, -we na nɔa ɛ, ɛɛ -lu ka 'gbɔ nyumɛ -putuu dɪɪ bhɪ we -yɔgbɔ 'wɔa?

³⁰ In -ka -Lagɔ fuo 'pa lililu -we in mia lidaa 'gbu, leɛ -lu ka 'gbu wa 'ka 'mi 'ɲmisa wee lililu -we ka 'gbu in yia -Lagɔ fuo 'paa 'gbua?

³¹ We 'gbu, a 'ka lioo, a 'ka 'maoo, a 'ka leo leɛ lenoo, a nu we 'de weee le -Lagɔɔ 'ɲnumniee 'gbu.

³² Nu, -wa -wa Zuifu, -wa 'nia Zuifu -yo -Lagɔnyima, amiaa lenugbu 'na mnɔnu wa 'yabhhogɔɔ -ni.

³³ A nu 'mi 'bhisa: la na gva, gbu weee na nva le 'wu, 'in in 'ka nyuma weee dudunamani. 'In -tali na 'deɛ zɔzɔnu -bhloo da. Nyuma duuun zɔzɔnu da na talia, 'in wa 'ka gbu 'wobhu.

11

Sa -Lagɔ 'yibhaa wa -mi leglizɪ 'wu

¹ A 'tideli 'mi, sa na 'de tidelia Klisi.

² Nu, -lu weee 'wu, a'a dlu 'mi 'wu, 'in -we weee in -slolua ain, -gu a nɔa we, we 'gbu na kwalia ain 'ɲni.

³ 'In in 'yibha a 'nu gbu -muni 'wu la: Klisi -wa nukpasuu -Kanyɔ, nukpasu -wa 'ɲwɔɔ -kanyɔ, 'in -Lagɔ -wa Klisi -Kanyɔ.

⁴ Nu, nukpasu -ɔ -ka -Lagɔ bhuhhoeda -mi, 'in -ɔ -ka -Lagɔgbu -falɔpada -mi, -zugba ɔ 'wlu mi 'wɔwɛlɔda, ɔ -Kanyɔ Klisi ɔ 'bhalia zɔ.

⁵ Nu, 'ɲwɔɔ -ɔ -ka -Lagɔ bhuhhoeda -mi, 'in -ɔ -ka -Lagɔgbu -falɔpada -mi, -zugba ɔ 'wlu ni 'wɔwɛlɔda -mi, nukpasu -ɔ -wa ɔ -kanyɔ, mɔ ɔ 'bhalia zɔ. ɔ 'wlu sa 'ɲwɔɔ -ɔ ka 'nyi wa kpla.

⁶ We -ka nu, 'ɲwɔɔ yabhlo'o weli 'wlu 'wu, ɔ kpla ɔ 'nyi! 'In 'nyi -gɔdidie -yo 'nyi kplakplie -ka ɔ zɔ 'bhali, -zugba ɔ weli 'wlu 'wu.

⁷ Nukpasu'u weli 'wlu 'wu, ɔ mi -Lagɔɔ 'wɔwɔ nya, 'in mɔ 'wu wa yia -Lagɔɔ 'ɲnumnie -yo. 'In 'ɲwɔɔ 'wu wa yia nukpasuu 'ɲnumnie -yo.

⁸⁻⁹ (Nu, -Lagɔ 'kaa nyuma lala: nukpasu 'ni 'ɲwɔɔ 'wɔtla, 'ɲwɔɔ 'tlaa nukpasu 'wu. 'In -Lagɔ ni nukpasu lala 'ɲwɔɔ 'gbu, 'ɲwɔɔ -laa la nukpasuu 'gbu.)

¹⁰ We 'deɛ 'gbu, 'ɲwɔɔ weli ɔ 'wlu 'wu, 'anzinyaa 'gbu. Mu slolu 'yaa we nu, ɔ ka -kanyɔ.

¹¹ 'Sa we mia, 'bhie, Nyumaa -Kanyɔ 'yu 'ɲwɔɔ gbalia nukpasu, 'in nukpasu gbalia 'ɲwɔɔ.

¹² Nu, sa 'ɲwɔɔ 'tlaa nukpasu 'wu, 'sa -bhloo 'de 'ɲwɔɔ gwalia nukpasu, 'in -Lagɔɔ -gbɛ we 'de weee bhua.

¹³ A sisali -slo we 'wu amiaa 'de nya: 'ɲwɔɔ -ka -Lagɔ bhuhhoeda -mi, ɔ 'ni 'wlu 'wɔwɛlɔ, 'lee we nani 'yili?

¹⁴ Nu, dɔɔ -guɔ -lii 'debbie slolua we nu, nukpasu -ka tlɔlo nyi 'wlu -ka, zɔ -wa, we 'ni muɔ?

¹⁵ Nu, 'ɲwɔɔ -ka tlɔlo nyi 'wlu -ka, ɔ 'ɲnikwalulu -wa. 'In -Lagɔ ka 'ɲwɔɔ tlɔlo nyi 'nye ɔ 'wluu 'wɔwɛlɔ nya.

¹⁶ 'In nyime -ɔ -ka 'yibha ɔ 'ka 'ya gbu tɔlva -bha pali ni, nu, -amia 'ni -muɔ bhlabhu, 'in -Lagɔɔ leglizinya 'ni 'ya -muɔ bhlabhu.

Nyumaa -Kanyɔɔ 'sukwee gbu

¹⁷ Nu, gbunya in 'yia -yo, na yia da ain -yla lapalaa 'gbu, in 'ni mneni in 'ka ain 'ɲnikwali. Nu, amiaa 'wlugbelie mia, we'e nu ain zɔzɔnu -yla le, gbonyuu we nva ain -yla le bhabha.

¹⁸ Tiada, wa neɛ 'mi -ylaɛ, a -ka 'wlugbeli, 'wɔdodoe mi ain nyidi, 'in we mi 'mi dlu nu, wee gbu -muni -zakpa -bhlo mi gbuzɔnu nya.

¹⁹ (We mi nu, 'wɔdodoe -mi ain nyidi, 'in -wa kpaa -Lagɔgbu -kli, wa 'ka -maa yibheli.)

20 'In a -ka 'wlugbeli, we 'nı Nyumaa -Kanyoo 'sukwee liliee gbu.

(Mt 26.26-29; Mk 14.22-25; Lk 22.14-20)

21 'In a -ka 'wlugbeli 'sukwe gwe, ɔ -ka -mı kwe ɔ puloa la, 'in ɔ bhua ɔ 'deε 'sukwee 'wv, 'in ɔ lia we. Njwo mı tɔlva 'bhada, -zugba tɔlva bhali -maa 'de nɔ.

22 'Lee, a 'nı amıaa 'deε -budunya -ka a 'ka we zɔ liliı, 'in a 'ka we zɔ nɔ 'manu? Yaayu, -Lagoo leglizı a tıliia 'ylila yi? 'In amıaa -Lagobhelıa 'nıa -lu -ka, 'ma a 'yibhaa a 'ka zɔ 'bhali yi? Sa a 'yibha in gba an -yla? In kwali an 'ηnu? -Cınyıa, in 'nı cı mneni in 'ka an 'ηnikwali gbu -mıni 'wv.

23 Nıı, -we Nyumaa -Kanyo -slolua 'mı, 'in in -slolua an mɔ nı: sabɔ, da wa 'kaa Nyumaa -Kanyo -Zezu kpa, ɔ 'bhua 'floo 'wv,

24 ɔ 'paa -Lago fuo, ɔ yia wee 'floo ladıdli, 'in ɔ neε: «-We mıa da, na ku -wa, 'mɔ in wlaa amıaa 'gbv. A li wee 'floo -mıni, 'in a 'ka 'mı ligbeda -tv bhla weee nya.»

25 Wa bhıa lilie, -Zezu yi 'yaa wa nɔ -kɔpɔ yoo 'nyε. 'In ɔ neε: «Wee 'kɔpɔ -mıni -wa -Lago -yo nyıma 'sɔɔ *'wɔsuslolue -lolu, -we ka 'gbv na 'pıɔn yia jite. Bhla weee nya a -ka we nɔkpla nɔ 'mada -mı, a -tv 'mı ligbeda.»

26 Nıı, sa a lia 'floo -mıni -bhlo, 'in sa a maa 'kɔpɔ -mıni nɔkpla nɔ -bhlo, -zugba Nyumaa -Kanyoo tlıtılgbu a mıa gbada tikli, 'in ɔ 'ka 'saa yi.

27 We 'gbv, nyıme -ɔ -ka Nyumaa -Kanyoo 'floo li, 'in -ɔ -ka ɔ 'kɔpɔ -mıni nɔkpla nɔ 'ma sa 'nyuu sa, -zugba ɔ 'de ɔ dia Nyumaa -Kanyoo -ku -yo ɔ 'pıɔn gbu 'wlv.

28 Nıı, -ɔ -ka -mı, ɔ bhli ɔ 'deε nɔnɔbhı 'yliyɔ la 'nanv, 'bhie, ɔ 'ka 'floo -mıni li, 'in ɔ 'ka 'kɔpɔ -mıni nɔkpla nɔ 'ma.

29 Nıı, nyoo -ka 'floo -mıni li, 'in -ɔ -ka 'kɔpɔ -mıni nɔkpla nɔ 'ma, -zugba ɔ 'nı Nyumaa -Kanyoo kuu gbu 'wɔsısalı sayı, ɔ 'de ɔ dia gbu 'wlv.

30 We 'gbv, guzɔnya -yo 'kukunya -zua an glaa, 'in nyıma duun yia tı an nyıdı.

31 -A -ka -amıaa 'deε nɔnɔbhı 'yliyɔlabhli 'nanv, -a 'nı mneni -a 'ka -Lagoo nyımaa -yɔgbv 'wɔbhıbhue ηwe -bho.

32 Nıı, Nyumaa -Kanyo -ka -amıaa -yɔgbv 'wɔbhıhuda -mı, 'in ɔ -ka -an gbɔsloluda -mı nı, wa yi -an -kaslv 'wɔpa dɔdɔgv -nyıma nyaa gbu -wa.

33 We 'gbv, na bhelian, da a -ka 'wlugbeli a 'ka Nyumaa -Kanyoo 'sukwe li, a wɔwlv.

34 Nıı, ηwo -ka nyıme -mɔmɔ 'bhada -mı, ɔ li ɔ 'deε -budınyweε, 'in a -ka 'wlugbeli a yi amıaa 'de -Lagoo nyımaa -yɔgbv 'wɔbhıbhue -gv -lalı.

Da in -ka -mɔ amıaa -gbε nyıni, 'bhie, in 'ka gbu pnınya -mıni gba.

12

Zuzu 'Pɔpaa wlawlali

1 -Sleεn, bhelian, -li Zuzu 'Pɔpaa wlaa, in 'yibha a yibheli we sazɔn sa.

2 A -yi we 'ji nıı, da a 'nıa -slɔ -Lago 'wv -mı, amıaa 'de a tidea 'yi, yoy-olagɔnya'a gbaa, we 'bilanɔnɔv nya.

3 We 'gbv, in neε an -ylaε: nyıme -ɔ -ka -Lagoo Zuzu 'wv -ka, ɔ 'nı mneni ɔ 'ka gbae: «Mε kpa -Zezu», 'in nyıme yabhlogbɔɔ 'nı mneni ɔ 'ka gbae: «-Zezu mı Nyumaa -Kanyo nya!» 'mɔ ɔ 'nı Zuzu 'Pɔpaa 'wv -ka.

4 -Lagoo Zuzu wlawlali -zu 'wv, 'in -Lagoo Zuzu -bhlogbɔɔ wlaa we 'de weee.

5 Nıı, -Lagoo libhoo 'yli -zu 'wv, 'in Jejitape -bhlogbɔɔ, mɔ -yla -a nɔa we 'de weee.

6 Nıı, -Lagoo libho -zu 'wv, 'in ɔ -Lagoo 'debhlogbɔɔ nɔa we 'de weee le nyıma weee 'wv.

7 -ɔ -ka -mı -Lago ka ɔ wlawlalu -moo 'nyε, -moo 'ka -Lagoo Zuzu 'tite -slolu. 'In -mɔv mı nyıma weee zɔzɔnɔv 'yiyılu nya.

⁸ Nu, -Lagoo Zuzu nyēa nyūmē yabhlo gbagbie gbōyiloo sōlv, 'in sō Zuzu -bhloo dē nyēa -gūdū gbagbie, nyūma 'ka -Lagō yibheli.

⁹ 'In sō Zuzu -bhloo dē nyēa nyūmē yabhlo dīzūzūe, mō -bhloo dē nyēa -gūdū guzūnyaa jipejipee se.

¹⁰ Nu, sō Zuzu nyēa 'yabhlo gwēdigbūv lēnv se, mō nyēa 'yabhlo -Lagōgbūv -falpapīee se, mō nyēa 'yaa 'yabhlo yoyozuzu -yō Zuzu 'Pupaa 'wōsīsalī se. 'In mō nyēa 'yabhlo wēlī -putūnyaa gbagba se, 'in mō nyēa -gūdū wee wēlī -mīnū 'jīgbagbīee se.

¹¹ Nu, sō Zuzu -bhloo dē nūa we 'dē weee lē. 'In sa sō 'yibhaa, 'sa sō nyēa nyūma -bhlo -bhlo -Lagōo wlawlalu -bhlo -bhlo -bhlo.

Ku -bhlogbōō 'lali duun

¹² Nu, nyūmēē ku -bhlogbōō, 'in we 'lali duun. Wee 'lalinya -zu 'wō, 'in we nūa ku -bhlogbōō lē. 'Sa -bhloo 'dē Klisi mā.

¹³ Nu, Zuifū -yō -wa 'nīa Zuifūōō, galī -yō nyūma -zōnūōō, wa ka -a 'dē weee batīzee Zuzu -bhlogbōō nya, 'in -a 'ka ku -bhlogbōō -zē. -Lagō ka sō Zuzu -a 'dē weee yeli.

¹⁴ 'In we 'nī 'lali -bhlogbōō ku ka, nu, we 'lali -zu 'wō.

¹⁵ Bhū -ka yaa gba: «Nu, in 'nī sō, we 'gbū, in 'nī kuu -nū nya -mī», -mūv 'gbū we 'nīa kuu 'lali yī?

¹⁶ 'In yukwī -ka yaa gba: «Nu, in 'nī 'yīliya, we 'gbū, in 'nī kuu -nū nya -mī», -mūv 'gbū we 'nīa kuu 'lali yī?

¹⁷ Ku -kpabbīe -ka yaa 'yīliyaa 'dēkpōa nya -mī, sa we 'ka 'nūa? 'In we -ka yaa yukwīlī 'dēkpōa nya -mī, sa we 'ka ŋē 'nūa?

¹⁸ 'In sa -Lagō 'yibhaa, 'sa sō zūa kuu 'lali we -yō -bhlo -bhlo.

¹⁹ We -ka yaa nu, we 'dē weee mī 'lali yabhlogbōō nya, -zugba da kuu -kpabbīe mā?

²⁰ Nu, kuu 'lali -zu 'wō, 'in ku -bhlogbōō.

²¹ Nu, 'yīliya 'nī mnēni we 'ka gba sō -ylāē: «In 'nī -na gbū -ka!» 'In 'wlu 'nī mnēni we 'ka gba bhūnya -ylāē: «In 'nī amīaa gbū -ka!»

²² Kuu 'lalinya -a yīa -yō nu, we yōlv 'wō, we gbū -sua 'wō bhabbha kuu -nū nya.

²³ 'In kuu 'lalinya -a yīa -yō nu, we 'nī 'nūŋwē -zō sa -mī, 'mū -amīa zūa 'nūŋwē bhabbha. 'In kuu danyā wa'a 'yīa -yō, -mūv -amīa zūa sazōnv sa.

²⁴ Nu, kuu 'lalinya wa yīa -yō, -mūv sazōnv saa zūzūe 'nī gbū 'wō -ka. Nu, -Lagō ka ku lēnv 'lalinyaa 'yīlijīle nya, 'in we 'lalinya 'nīa 'nūŋwē -zō sa -mī, sō yīa we 'nūŋwēzūzūe 'kadū 'nyē.

²⁵ Nu, we -ka 'sa -mī, 'wōdōdōe 'nī kuu 'lalinya nyīdī -mī. 'In zōzlv wee 'lali zūzlv 'nanūv.

²⁶ Nu, kuu 'lali yabhlo -ka siada -mī, we 'dē weee siā dabūdū, 'in wa -ka 'lali yabhlo 'ŋnikwālī, we 'dē weee -yō we līa 'mōna dabūdū.

²⁷ Nu, amīa, Klisū ku a -mīa. 'In wee kuu 'lali a -mīa -bhlo -bhlo.

²⁸ Nu, leglīzī 'wō sanēē 'sa -Lagō palīa nyūma la: tiada, -Zezuu tietienya sō palīa la, we 'sōnv nya sō palīa *-Lagōgbūv -falpanya la, we tanū nya sō palīa -Lagōgbūv -slolunya la. -Mūv 'bīgū gwēdigbūv lēnūnya, 'bhīe guzūnyā jīpenya -yō nyūmaa 'wōsanyā, we -yō nyūmaa 'yūgalūnyā. 'In nyūma -wa gbāa wēlī -putūnyā wa 'nīa -yī, sō yī 'yaa -maa lapalī.

²⁹ Nu, wa 'dē weee 'nī -Zezuu tietienya, wa 'dē weee 'nī -Lagōgbūv -falpanya, wa 'dē weee 'nī -Lagōgbūv -slolunya, wa 'dē weee 'nī gwēdigbūv lēnūnya!

³⁰ Wa 'dē weee 'nī guzūnyā jīpenya, wa 'dē weee 'nī wēlī -putūnyā wa 'nīa -yīi gbagbanyā, 'in wa 'dē weee 'nī wee wēlīnyā -mīnū 'jīgbanyā!

³¹ 'In, -Lagōo wlawlālī 'yīliya -we -zīa -bha 'wō, amīaa dīi nyīni we 'wō.

Nıı, -słeen, 'yloogblo nanıa 'yli -we -zia -bha 'wv, 'mv na yia aın 'kloslolua.

13

Zekalıdlı

¹ 'In, in -ka mneni in 'ka nyumaa weli gba, 'in 'debbie in 'ka 'anzunyaa weli gba, in 'nı nyumaa zekalı nı, -zugba in 'wlv sa nete wa mia bhlıda 'tıtete, we weli -yo -lılı gbwan weli.

² 'In, in mneni in 'ka -Lagogbv -falı 'pa, in mneni in 'ka zizelu weee yıbheli, 'in, in 'ka we 'de weee 'wolanv, in mneni in 'ka dlı 'kadv zv, -we 'kaa -gogv 'kadı dawolasalı, 'in, in 'nı nyumaa zekalı, -zugba in 'nı -lu yabhlogbv nya -mı.

³ In -ka mneni in 'ka na zvzv weee ıwobhanya 'wvıadlılı, 'in in 'ka na ku wla wa 'ka we sieoo, in 'nı nyumaa zekalı, -zugba in 'na 'ka -lu yabhlogbv we 'wv 'yı.

⁴ -J -ka zekalıdlı -ka, v dltıe, zvzv v nva le, v dlu nıny nyumaa -lu 'wv zenıy sa, v v -slolv v 'de, 'in v v 'yılmanı v 'de.

⁵ -J -ka zekalıdlı -ka, v v nv zvbhalı gbv le, v v -talı v 'debhlogbv zvzv da, v v 'pa 'ce, v v dlı nyıee gbegeın gbv dlı la.

⁶ -J -ka zekalıdlı -ka, -we 'nıa -mı tıkv, v v lı we 'mına, nıı, gbzv gbv 'mına v lıa.

⁷ -J -ka zekalıdlı -ka, nyımaa -yogbv v tıa 'wv, gbv weee v zva dlı -gv, gbv weee v dıa dlı 'wv, 'in v slıba gbv weee 'wlv zı la.

⁸ Zekalıdlı 'na 'ka cı labhıa, -Lagogbv -falıpapıe yia labhıa, weli -putunyaa gbagıe yia 'yılıgba, 'in -luyılo 'ka labhv.

⁹ Nıı, -amıaa -luyılo 'nı gbada -mı, 'in -amıaa -Lagogbv -falıpapıe 'nı gbada -mı.

¹⁰ Nıı, 'yli -we ka zlı -we mıa gbada -ka yı, -we 'nıa gbada -mı, 'in -mvv bhıa la.

¹¹ Nıı, da in mıa zlıme 'yısłkpile nya, 'yısłkpile 'bhısa na gbaa, 'yısłkpile 'bhısa na pıpalıa 'wlvıv la, 'yısłkpile 'bhısa na sısalıa gbv 'wv. 'In da in -zea 'yılıgweladolunyı, in yia 'yısłkpile lenvgbv 'bıbhı.

¹² Nıı, -zeen, -lı -a 'yia -yo 'wlvıı, we 'wlv sa 'yılıgılabhv -vlıgnı 'wv -a yı we -yo. 'In -yo -a yia 'yılıa kpeın kpeın wee 'yılı nya. Nıı, -zeen, na -luyılo 'nı gbada -mı, 'in wee 'yılı nya -Lagv na yia yıbhıa kpeın kpeın, sa v 'de -yia 'mı, 'sa.

¹³ -Słeen, wee -lı ta -mıı mı la: dlızvıe, dlıwıdıe, zekalıdlı. 'In wee -lı weee -mıı glaa, -we 'yılıa, mv -wa zekalıdlı.

14

Zuzu 'Pıpaawlawlı

¹ A -talı nyumaa zekalıdlı da tıa. Amıaa dlı nıny 'ya Zuzu 'Pıpaawlawlı 'wv. 'In -we amıaa dlı 'kaa 'wınyı bhabha mv -wa -Lagogbv -falıpapıe.

² Nıı, weli -putu wa 'nıa -yı, nyıme v -ka we gba, v 'nıa nyıma -yılı gbv gba, -Lagv -yılı v gbaa gbv. -We ka gbv -wa, nyıme yabhlogbv v 'nv we 'wvıa. -Lagv Zuzuı 'tıtıe nya v gbaa gbzvınyıa mıa zızedı.

³ Nıı, v paa -Lagogbv -falı, nyıma -yılı v paa we, 'in v 'ka wa dlızvıe -gıpalı, v 'ka wa 'kvaylıpa, v 'ka wa dlı -belv -yıpalı.

⁴ -J gbaa weli -putunya, v 'de dlızvıe v palıa -gv, 'in -v paa -Lagogbv -falı, leglızı weee dlızvıe -mıı palıa -gv.

⁵ In 'yılıha nıı, a 'de weee gba weli -putunya, 'in -we in 'yılıha 'ya bhabha mv -wa nıı, a 'pa -Lagogbv -falı. Nıı, v paa -Lagogbv -falı, v 'yılı v -zı -v gbaa weli -putunya. 'Mv nyıme yıbhıo -ka mneni v 'ka weli -putunya v gbaa 'jı gba, -mvv 'kaa leglızı weee dlızvıe -gıpalı.

6 'In -slɛɛn bhelian, in -ka yaa amiaa -gbe yi, 'in in 'ka an -yla wɛli -putunya gba, 'in -lu -Lagɔ -slolua 'mɪ 'klɔ, we yi -luyilooɔ, -Lagɔgbɔɔ -falpapieoo, we -yɔ -Lagɔgbɔɔ slolueoo, in 'nɪ an -yla we gba, zɔzɔnɔ -mumɔ in nɔ an -yla lea?

7 -A 'pa -slɔ lɔvbhɪlɪ dli -gɔ, sa lɛglɛ -yɔ -pete 'bhisa: we -ka we wɛli 'nɪ -yɔbhɔbhɪlɔda -mɪ -bhlo -bhlo, we -ka bhɪda -mɪ, sa wa 'ka we bhɪbhɪwɛlu 'wɔsɪsalɪda 'yɪa?

8 We -ka nɪ, tɔɔ lɛglɛ 'nɪ gba 'nanɔɔ, nyɔɔ 'ka lamnazi, 'in ɔ 'ka tɔ gɔa mɪa?

9 Nɪ, 'sa -bhlokpade we mɪa amiaa -nɔ nya! A -ka wɛli -putunya gbada -mɪ, a 'nɪ we 'wɔyleli 'nanɔɔ wa 'ka we 'wɔlanɔ, -zugba amiaa wɛlɪnya a mɪa kwnɛɛ 'pada.

10 Nɪ, wɛli 'yɪ -bhlo -bhlo -zu dɔdɔgɔ, 'in we 'yabhlogbɔɔ nyɪmɛ'e 'nɔa 'wɔla, we 'nɪ -mɪ.

11 Nɪ, wɛli -we 'in 'nɔa 'wɔla, nyɪmɛ -ɔ -ka we 'mɪ -yla gba, in mɪ lakpayu nya -mɔɔ -gbe, 'in -mɔɔ mɪa lakpayu nya na -gbe.

12 'Sa -bhlokpade we mɪa amiaa -nɔ nya, amɪa -wa 'yɪbhaa -Lagɔɔ Zuzuulawɪlɪ, -we 'kaa leglɪzɪ dɪzɔzɔɛ -gɔpɪlɪ nɪ, a -talɪ we da bhabha, 'in a 'ka we 'yɪ duun.

13 We 'gbɔ, nyɪmɛ -ɔ gbaa wɛli -putu, ɔ bhuhhoe -Lagɔ, 'in ɔ 'ka we wɛli 'bhiti, wɛli -we wa nɔa 'wɔla, we 'wɔ.

14 Nɪ, in -ka -Lagɔ bhuhhoeda -mɪ wɛli -putu 'wɔ, -zugba na dɪ mɪa -Lagɔ bhuhhoeda, 'in na 'yɪlmnee 'nɪ lubho yabhlogbɔɔ nɔda -mɪ.

15 'In sa in 'ka nɔa? 'In -Lagɔ na yɪa bhuhhoea na dɪ nya, 'in in 'ka 'ya ɔ bhuhhoe na 'yɪlmnee nya. -Lagɔlɔɔ na yɪa bhɪa na dɪ nya, 'in in 'ka 'ya we bhɪ na 'yɪlmnee nya.

16 -In -ka -Lagɔ fuo 'pa na dɪ -bhlogbɔɔ nya, nyɪmɛ -kpɔa -ɔ -dɪa -Lagɔnyɪma nyɪdɪ la, ɔ 'nɪ -na -Lagɔɔ fuo -pa wɛli 'wɔlanɔ, 'lee, sa ɔ 'ka gba «*-Amɛnɪ!» wee fuo -pa -wɛli -mɪnɪ daa?

17 Gbɔzɔnɔ -wa, -Lagɔ -na pa fuo 'nanɔɔ, nɪ, we'e palɪ -na -libheyɪ dɪzɔzɔɛ -gɔ.

18 -Lagɔ na paa fuo, nɪ, wɛli -putunya na gbaa, in -zi a 'dɛ weee 'wɔ.

19 Nɪ, -Lagɔnyɪma -ka 'wɪugbelɪ, in 'yɪbha in 'ka wɛli gɔ gbu gba wɛli wa nɔa 'wɔla, we 'wɔ, 'in in 'ka 'ya nyɪma -putu gbɔ -sloɔ, -mɔɔ nanɪ 'yɪ -mɔɔ -zi gbɔɔ gɔ 'wɪu glɔ 'sɔ 'wɪu kugbua (10.000) gbagbɛ, wɛli -putunya 'wɔ.

20 Nɪ, bhelian, a 'na -zɛli 'yɪslɔkpɪlɛ amiaa lɛnɔgbɔnya 'wɔ -nɪ. We -ka gbɔnyuuu lɛnɔ da, a -zɛ 'nyɛnyɛyua. 'In amiaa lɛnɔgbɔnya 'wɔ, a -zɛ 'yɪligwɛladolunya.

21 We mɪ ɛɪɪda titee 'sɛbhe 'wɔɛ:

«Jejitape nɛɛ:

ɔNyɪma -wa gbaa wɛli -putunya,
wa gbɛgbɛɪn na yɪa 'plɪa,
'in in 'ka Izlaɛlnyɪma -yla gbɔ gba.

'Lakpanyaa nɔwe nya na yɪa wa -yla gbɔ gbaa.

'In 'dɛbhɛ wa 'nɪa 'mɪ yukwɪ pɔɔba yɪ.»

22 Nɪ, wɛli -putunya gbagbɛ mɪa, gbɔɔ 'yɪlɪslɔlue -wa, nyɪma -wa 'nɪa -Lagɔ 'wɔ -mɪ -yla. We 'nɪ -lu yabhlogbɔɔ nya -mɪ -Lagɔnyɪma 'yɪliya 'wɔ. 'In -Lagɔgbɔɔ -falpapɛ mɪa, gbɔɔ 'yɪlɪslɔlue -wa, -Lagɔnyɪma -yla. We 'nɪ -lu yabhlogbɔɔ nya -mɪ nyɪma -wa 'nɪa -Lagɔ 'wɔ -mɪ 'yɪliya 'wɔ.

23 Sabhisa, leglɪzɪ weee gbɛli 'wɪu, wa yɪa wɛli -putunya gbagbɛ bhɪ, -de nyɪma -kpɔaa, -de nyɪma 'nɪa -Lagɔ 'wɔ -mɪ ma pla an lɔɔ, wa 'nɪa gbaa yɪ nɪ, -sabhɛ mɪ an 'wɪuu?

24 We -ka nu, a 'de weee mu -Lagɔgbuu -falɔpada, -de nyume 'nia -Lagɔ 'wu -mu mɔɔ, -de nyume kpɔaa, mɔ pla an lɔv, -we weee ɔ 'nua, we 'gbu ɔ yibhelia ɔ gbonyuu. 'In -we weee ɔ 'nua, mu yia ɔ -yɔgbu 'wɔbhua.

25 'In -we weee mia ɔ dli zɔ zizeda, zli 'klu we yia 'tlaa, 'in ɔ 'ka 'wlu lagbli, ɔ 'ka -Lagɔ bubɔ, 'in ɔ 'ka gbae: «Cun, -Lagɔ mu an nyidi gbuzɔnu sa.»

Leglizu lenɔɔ

26 Nu, bhelian, sa -a 'ka we nua? Da a -ka 'wlugbeli, a -ka leglizu lenɔɔ -mu, amiaa 'yabhlo mneni ɔ 'ka -Lagɔlɔv bhli, 'in -gɔɔv 'ka nyuma -slolu, -li mia zideda -gɔɔv 'ka we 'bhlesa, 'yabhlo 'ka weli -putunya gba, 'in -gɔɔv 'ka we 'ji gba, nu, -mɔv weee yia -Lagɔnyuma -yɔbea, 'in wa dliɔzɔve 'ka -gɔbhɔ.

27 'In nyume -ka weli -putunyaa gbagbie bhli, nu, nyuma 'sɔ, nyuma ta nu 'sa -bhlo -bhlo, 'in weliya wa gbaa nyume yabhlo 'ka we 'ji gba.

28 Nu, -we wa gbaa, nyume yabhlogɔɔ 'ni -mɔ ɔ 'ka we 'ji gba, -zugba wa 'mu nyume leglizii -zejila 'wɔ. -ɔ -ka -mi, ɔ gba ɔ 'deɛ dli zɔ, ɔ 'de -yla, we -yɔ -Lagɔ -yla.

29 We -ka -Lagɔgbuu -falɔpanya, -de nyuma sɔɔ, -de nyuma taa, -maa gba, 'in -we wa gbaa, nyuma tɔba sisali we 'wɔ.

30 'In nyume yabhlo -ka -bha -mu, -Lagɔ -ka ɔ gbu yabhlo 'kloslolu ɔ -ka we gbada -mi, -ɔ mia gbada tia -mɔɔ 'mu nyume.

31 A 'de weee mneni a 'ka -Lagɔgbuu -fali 'pa 'bila -bhlo -bhlo, 'in we 'ka nyuma weee -slolu, 'in we 'ka wa dli -belɔ -yɔpali.

32 Nu, -wa paa -Lagɔgbuu -fali, wa -yi gbuu -falɔpapie kpa sa.

33 Nu, -Lagɔ 'ni gbu bidi -bidi bidii lenɔ -Lagɔ, 'wɔtɔtɔe -dɔɔɔ -Lagɔ -wa.

We 'gbu, sa wa nua we leglizii weee 'wɔ -Lagɔnyuma weee nyidi, we -mu 'sa.

34 Nu, leglizii -ka 'wlugbeli 'nyɔni 'mu nyume, wa 'ni wa gbagbiee 'yoo 'nye. 'Sa Moizu tite gbaa, wa zɔ nɔkpasia 'nɔnyume.

35 'In wa -ka 'yibha wa 'ka gbu yabhlo 'wolanɔ, wa 'yibha wa 'lowlia we la -budunwee. 'Nyɔni 'ka leglizii -zejila 'wɔ weli 'wɔbhɔ ɔ 'ka gba, we 'ni 'yilinani.

36 'Lee, amiaa dli, amiaa -gbe -Lagɔweli dila gwe yi? Yaayu, amiaa 'de -bhlogbɔɔ -gbe we nyina yi?

37 We -ka, nyume yabhlo ka we 'wlukɔɔn lapɔpali nu, -Lagɔgbuu -falɔpanyɔ ɔ -mia nu, 'in Zuzu 'Pɔpaa wlawlalu nya ɔ nua gbɔnya le nu, ɔ yibheli we 'ji nu, -we na cela da an 'wɔ, Jejitapee tite yabhlo -wa.

38 'In nyume -mɔmɔ 'ni we 'wɔyibheli, -Lagɔ 'ni cɔ -mɔɔ -yi: wa 'na pɔlv -mɔɔ yukwli -ni.

39 We 'gbu, na bhelia, amiaa dli nyini -Lagɔgbuu -falɔpapie 'wɔ bhabha. 'In a 'na -klolu nyuma -tɔbaa weli -putunyaa gbagbie -ni.

40 Nu, a nu we 'de weee le sazɔnu sa, 'in we -mu 'ce 'ce.

15

Klisi tɔtɔlɔnyaa lɔv 'wɔsɔsɔve

1 Bhelian, -Lagɔgbu in gbaa an -yla, a nyuma -yɔ, 'in a mu 'yaa -sleen da -yɔlaneda, we 'gbu na saa amiaa dli glu.

2 Sa in gbaa wee -Lagɔgbu -muni an -yla a -ka 'sa we -gɔ nɔ, 'in we puea an, 'mu we 'ni -mɔv, -zugba amiaa dliɔzɔve mia, bhe -wa.

3 Gbu -we wa -slolua na 'de, 'mu in -slolua an tia, mu -wa nu: Klisi ka tli -amiaa gbonyuu 'gbu, sa -Lagɔsɛbhe gbaa zlume we, 'sa.

4 'In wa faa ɔ gbawla 'wɔ, we 'yli tanɔv zli ɔ yia tɔtɔlɔnyaa glaa 'wɔsɔ, sa -Lagɔsɛbhe gbaa zlume we, 'sa.

5 ɔ -slolua ɔ 'de *Sefasi 'klu, 'bhie, ɔ yia ɔ 'de ɔ tietienya kugbua le 'sɔ 'kloslolu.

6 -Mɔv 'bigv, -Lagɔbhelia -wa zia nyumaa 'wlu 'sɔ glv gbu -gɔ, ɔ yia wa 'klu 'tɔli dabɔv. Nu, wa duun -ga 'yliyɔ -slɔ, 'yabhlo -bhlo tia.

7 -Muu 'bigu, o yia *'Zake 'klotlali, 'bhie, o yi 'yaa tietienya weee 'klotlali.

8 We bhialida, wa 'de weee nu 'bigu, o yi 'yaa -amu 'klotlali, -amu 'wuba 'yu -o ka gwahle 'tlali o 'nyaa.

9 Nu, -Zezuu tietienya glaa -amu -wa wa 'kienyile, in 'ni 'debbhie -gbolu we 'klu -ka wa 'ka 'mi la -Zezuu *tietienyo, -we ka gbv -wa, in ka leglizl 'klyie 'wopali.

10 'In, sa in mia -zeen da, -Lagoo 'nani nya in mi 'saa. 'In wee o 'nani o nua 'mi 'wu, we 'ni 'wutu bhe: -we ka gbv -wa, lubho in nua, we -zi -Zezuu tietienya weee. We 'ni -amu nu wee lubho, -Lagoo 'nani sua 'mi, 'in na nua we.

11 Nu, we 'ka -amu -zeoo, we 'ka wamia -zeoo, -Lagoo gbv -a mia gbada, 'in a njwua -yo, mu mia de.

-Lago yi 'yaa -ama 'wobhua tltlnya glaa

12 Nu, -Lagoo gbv -a gbaa da aui -yla, -a nee aui -yla Klisi ka 'wuso tltlnya glaa. 'In sa amiaa lv -nyuma -bhlo -bhlo 'ka gba tltlnya 'ni mneni wa 'ka tltlie lv 'wuso?

13 We -ka nu, tltlnya'a -so 'wu tltlie lv, -zugba Klisi 'ni tltlie lv 'wuso.

14 We -ka nu, Klisi 'ni tltlie lv 'wuso, -zugba -Lagoo gbv -a gbaa da aui -yla, gbv -kpva -wa. 'In amiaa dliozove mi 'yaa gbv -kpva nya.

15 We -ka nu, tltlnya'a -so 'wu tltlie lv 'pien ni, -zugba -Lago -a zuba yo -yo. -We ka gbv -wa, -a ka gba nu, -Lago ka Klisi 'wobhu tltlie lv. 'In -zugba o 'ni we lenv.

16 We -ka nu, tltlnya'a -so 'wu tltlie lv, -zugba Klisi 'ni tltlie lv 'wuso.

17 We -ka nu, Klisi 'ni 'wuso tltlie lv, amiaa dliozove mi klo nya, -zugba a mi -sl mnada amiaa gbonyii lv.

18 We -ka 'sa -mi, -wa weee tia, -zugba wa mi Klisi 'wu, -maa ka mna.

19 We -ka nu, dudu -muni -gub 'pipee -bhlogbodo 'gbv, -a di Klisi dli 'wu, -zugba nyazinya -a -mia bhabha nyuma weee nyidi.

20 Nu, Klisi ka 'wuso tltlnya lv, gbuzonu -wa. Klisi -soa 'wu tia tltlnya glaa 'bhie, tltlnya talva 'kaa 'wuso tltlie lv.

21 Nu, sa tltlie yia la nyime yabhloo gbegein, 'sa -bhloo 'de tltlnyaa 'wuso tltlie lv yia la nyime yabhloo gbegein.

22 Sa nyuma weee -wa nea *-Adan -yo la, wa tia, 'sa -bhloo 'de nyuma weee -wa nea Klisi -yo la, -maa yia 'yliyogagie 'yia.

23 Nu, -o -ka -mi o ka onuv -galida, Klisi -galia nyuma weee 'yu, Klisi -soa 'wu tia tltlie lv. -Muu 'bigu, -wa -wa Klisi -nu, zli o yia yia, -maa yia tltlie lv 'wuso o 'bi ein.

24 -Muu 'bigu, dudu yia labhua: zuzu 'nyuu nyumaa -gugalie klaa, we se klaa, we -yo we 'tite, Klisi yia we 'de weee lasaa, 'in nyumaa 'wlulaplia o yia Dide -Lago yoo 'nye.

25 We mi nu, Klisi pil nyuma 'wlu la tikli, 'in -Lago 'ka o tonyuma lu, 'in o 'ka wa o bhv zo laslv.

26 Nu, tonyume 'wobhlolunv -o -Lago 'kaa lasa, mu -wa tltlie.

27 Nu, we mi celida -Lagosebhe 'wue:

«-Lago ka o bhv zo -lu weee laslv.»

'In -we mia tikli, mu -wa nu, -Lago -o sluba Klisi bhv zo wee -lu weee la, -moo 'ni wee «-lu weee» glaa -mi.

28 Nu, -Lago -ka Klisi zo -lu weee laslv, 'in -Lagoo 'Yu -o -Lago sluba -lu weee zo la, 'in -moo sluba -moo 'de -Lago zo la. Sane 'sa -Lago yia -lu weee 'wlulaplia kpeen kpeen.

29 Nu, nyuma -talva gbaa wa batizee wa tltlnyaa 'bi 'wu, lee -lu wa 'ka we 'wu 'yia? We -ka nu, tltlnya'a -so 'wu tltlie lv gbuzonu sa, lee -lu ka 'gbv waa nyuma -manl gba wa batizee wa tltlnyaa 'bi 'wua?

30 'In -amīa, lēē -lu ka 'gbv -a palī -amīaa 'dē 'ylo nyūmē -bha -lu 'yu bhla weee nya?

31 Bhelian, in mī tltlie 'yu 'yli weee zli. Na 'dē na ylimania amīaa 'gbv -amīaa -Kanyō -Zezu Klisi 'wv: we 'dēē 'gbv na gba 'saa.

32 We -ka dōdō -gvv -lii 'yiyēē 'gbv, in yi tō gv -fliinīma nya Efēzīgbe nōkplē, lēē -lu in 'ka we 'wv 'yīa? We -ka nū, tltlīnyā 'a -sō 'wv tltlie lv, 'in -a gbaa nyūma tōlvā 'bhisāē:

«-A li, -a 'ma, nū, cīzī tlia -a yīa.»

33 A zō amīaa 'dē 'yliyō, nū, «'tāle 'nyii kwaa nyūmē gbonyūu lēnūē lv.»

34 A yili amīaa 'dē 'wv lv, sa we nania 'yli, 'sa. 'In a 'na nōnō gbonyūu lē -nū. Nū, aū glaa nyūma tōlvā 'nī -Lagō -yī. -We na gbaa da, amīaa zōbhālīgbv -wa.

Ku -sōa 'wv tltlie lv, sa we mia?

35 'In nyūmē yabhlo yīa layībhāāē: sa tltlīnyā 'ka 'wvō tltlie lvā? 'In ku -mōmō wa 'ka -ka?

36 -Gvōwōtōnyō, -in pōpalī -slō 'wlukōōn la, -in 'nī we 'jī -yī nū, -lu -na glōa, we ka tli 'bhie, we mia.

37 -Lūu 'yā -kpvā -na glōa, -de 'mnōyāa, -de glōglv -lūu 'yā -putūu, mō -wa, we 'nī -we mia 'cūn, 'mō -na glō.

38 -Mōv 'bīgū, ku -we nania -Lagō dōdō, 'mō v nyēa glōglv -lu. 'In -lūu 'yā -we -ka -mī -mōv ka -mōv 'dēē ku.

39 'Yliyōgalu weēē 'nī yīcē -bhlo -ka: nyūma ka -maa nōv yīcēē sa, 'in nūma kaa -mōv nōv yīcēē sa, 'zīanya ka -mōv nōv yīcēē sa, 'in zībhīnyā kaa -mōv nōv yīcēē sa.

40 Yālī -lii ku mī 'yā, 'in dōdō -gv -lii ku mīa. Yālī -lii 'ylinānō ka we 'dēē sa, 'in dōdō -gv -lii 'ylinānō ka -mōv 'dēē sa.

41 'Ylv 'pōpōē mī we 'dēē sa, 'cōv līlē mī we 'dēē sa, -zēlv līlē mī we 'dēē sa, 'in 'dēbhīē wēē -zēlv glāa we līlē zīzī 'wv.

42 'Sa -bhlokpādē we mīa tltlīnyāa tltlie lvō 'wvōō gbv nya. Nyūmē -ka tli wa -ka v 'bhlu, zēn v zēan, da v -ka 'wvōō tltlie lv, v ku lolu 'nīa 'maslēēn thī yī.

43 Wa -ka v 'bhlu, v 'nī -lu yabhlogbōō. 'In da v -ka 'wvōō tltlie lv, 'nīnūmīē 'kadō nya v sōa 'wv. Wa -ka v 'bhlu, v 'nī 'tītē yabhlogbōō 'wv -ka. 'In da v -ka 'wvōō tltlie lv, 'tītē yēa v.

44 Wa -ka v 'bhlu, -zugba dōdōgv -nyūmēē ku wa 'bhluā, 'in v -ka 'wvōō tltlie lv, Zuzu 'Pōpā nyēa v 'yliyōgagīē. Dōdōgv -nyūmēē ku mī, 'in ku -we Zuzu 'Pōpā nyēa 'yliyōgagīē, -mōv mī 'yāa.

45 Nū, we mī cēlīdā -Lagōēbhē 'wvē:

«Tīa -nyūmē -Adan -zēa dōdōgv 'yliyōganyō.»

'In -Adaan 'wōbhloōlūnō -zēa zūzū -we wlaa 'yliyōgagīē.

46 Nū, we 'nī ku -we Zuzu 'Pōpā 'nyēa 'yliyōgagīē -mōv yī tīa, dōdōgvō 'yliyōganyō yīa tīa, -mōv 'bīgū ku -we Zuzu 'Pōpā 'nyēa 'yliyōgagīē yīa lōgādā.

47 Nū, blā nya -Lagō nōa tīa -nyūmē lē, 'in nyūmēē 'sōnō mīa, yālī -mōō 'bhvā.

48 Dōdōgv -nyūma 'wlv nyūmē -Lagō nōa lē blā nya mō, 'in yalīnyūma 'wlv nyūmē -v 'bhvā yālī mō.

49 Sa -a -yō dōdōgv -nyūmē -v -Lagō nōa lē blā nya 'wōwlvā, 'sa -bhloō 'dē -a -yō nyūmē -v 'bhvā yālī yī 'yāa 'wōwlvā.

50 Bhelian, -we na gbaa mō nī: nyūmēē dōdōgv -ku kaa yīcē -yō 'pōn 'wv, we 'nī mnēnī we 'ka -Lagō nyūmaa 'wlulapīē zō plā. 'In -we 'kaa tli, we 'nī mnēnī we 'ka -we'e thāa 'bī lī.

51 -Slēēn, zīzēlv yabhlo na yīa aūn -yīa 'bhlesāa: -a 'dē weēē 'nīa thīa yī, nū, -a 'dē weēē ku wa yīa 'bhītia.

⁵² Nu, le we yia nva sa slvi, 'yli kapie 'bhisa, 'wobhlolu -leglee gba zli. Nu, wee legle -ka gba, 'in tltlunya saa 'wv tltlie lv, -maa -putu'u tl 'masleen, 'in -amia, -amiaa ku bhitia.

⁵³ We mi nu, ku -we 'kaa zen, we -ze ku -we 'na 'kaa zen, 'in ku -we 'kaa tl, we -ze ku -we 'na 'kaa tl.

⁵⁴ Nu, ku -we 'kaa zen, we -ka ku -we 'na 'kaa zen -ze, 'in ku -we 'kaa tl, we -ka ku -we 'na 'kaa tl -ze, -zugba -we -Lago seabhe gbaa we ka gba:

«Tltie ka labhv,

'in -Lago ka tltlie lu kpeen kpeen!»

⁵⁵ «'Oo tltlie, da -na tvv lulue mnia?

'Oo tltlie, da -na tv -gv kpee mnia?»

⁵⁶ Nu, tltliee nv tv -gv kpee mia, gbonyuu -wa, 'in Moizu tite mia, mv -wa gbonyuu 'tite.

⁵⁷ Nu, -a 'pa -Lago fuo, o 'gbv -a yia tv lu, -amiaa -Kanyo -Zezu Klisi 'wv.

⁵⁸ We 'gbv, na bhelia -zovv, a 'teman 'wv, 'in a 'yilge gege, a 'ka Nyumaa -Kanyo lubho nv 'yl weee nya, -guladolue nya. 'In a -yi we 'ji nu, Jejitapee lubho -we a mia nva, we 'nia 'wvva yi bhe.

16

'Gwezi wa -saa wa 'ka *-Zeluzalemv -Lagonyuma 'nye

¹ 'Gwezi wa -saa wa 'kaa *-Zeluzalemv -Lagonyuma 'nye, we gbv na yia -sleen da gbaa. Sa in gbaa we -Galasiii leglizinya -yla, amia nv 'ya 'sa we.

² Mv -wa nu, dimasi weee nya, o -ka -mi o zv o 'de -gbe 'gwezi la, sa o yia. Nu, wa 'na wlv 'mi in -ka nyini 'bhie, wa 'ka we -sa -ni.

³ Da in -ka amiaa -gbe nyini, nyuma a -saa -bha, 'ma na yia tiea 'sebbe nya kwee amiaa wlawlalu nya -Zeluzalemv.

⁴ We -ka -mi nu, na 'de -yo wa mn 'ya -mo ni, 'in na -yo wa mnia.

-Li Pvl 'kaa lsv we gbv

⁵ In -ka Masedvan -dvdv 'wvdi 'bhie, na yia amiaa -gbe. (Nu, Masedvan -dvdv -gv na yia 'plia.)

⁶ In mneni in 'ka amiaa -gbe -tv 'yl sanime, -de na yi amiaa -gbe tvv 'debhie, 'in jwotloyibhla 'ka 'plu. 'Bhie, mo in mia mnva, a 'ka -mo 'mi yoo kwa.

⁷ Nu, in 'ni 'yubha, in -ka 'plida -mi, in 'ka an 'yi bhe, in 'yubha in 'ka amiaa -gbe ladil 'yl sanime nya, -zugba -Lago -ka we -yovvnu.

⁸ We mi 'sa 'bhie, in 'yubha in 'ka -slv Efezigbe nvkple -tv tklu, 'in *Pantikv 'yl 'ka nyini.

⁹ Nu, 'yoo ka 'mi -yla -kali so weee lv, in 'ka lubho 'kadv nv. 'In na tonyuma -zu 'wv.

¹⁰ Timotee -ka amiaa -gbe nyini, a kpa o 'nanvv, 'in o 'ka we 'jiyibheli an nyidi nu, a ka o 'lakpasu kpa. Nu, Nyumaa -Kanyo libho o nva -ami 'bhisa.

¹¹ Nu, nyime yabhlogbo 'na tili o 'ylila -ni. A -sa o 'wv, a 'ka o yoo kwa -dlv, 'in o 'ka na -gbe nyini, nu, in mi o wvva, o -yo bhelia.

¹² Nu, we -ka -amiaa bheli Apolovv, in ka o 'dizv duun o 'ka amiaa -gbe mnv bhelia tova nya, 'in o 'ni we -yovvnu 'mnumnu, o 'ka bhla -mni nya amiaa -gbe mnv. Nu, da o -ka bhla 'yl, -mo o yia mnia.

'Dizvveli -yo fvsawelu 'wobhloluv

¹³ A zv amiaa 'de 'yliyv, a zv dl gege, a -ze dlitelnya, a 'teman la.

¹⁴ A nv gbv weee le zekalidi nya.

¹⁵ Bhelian, gbv yabhlo na yibhali 'yaa ain. Amiaa 'de -yi we 'ji nu, Sifefanası -yɔ ɔ -buduŋwee -nyuma plaa -Lagɔ tia Akai -dɔdɔ -gv, 'in wa yia wa 'de nya -Lagɔlubhoo nɔnɔve bhli, -Lagɔnyımaa zɔzɔnɔv 'gbv.

¹⁶ We 'gbv, nyıma mıa wa 'bhisa, a zɔ wa 'nɔŋwe, 'in -wa -yɔ wa nɔa lubho -bhlo, a zɔ 'ya -maa 'nɔŋwe.

¹⁷ Da Sifefanası klaa, Fɔtunatusı klaa we -yɔ Akaikusı yia na -gbɛ, -mɔv ka 'mı 'mɔna 'wɔla, da a 'nia -bha -mı, -we in 'nia -ka, 'in wa yia 'mı we 'nyɛ amiaa 'bıgv.

¹⁸ Nu, wa ka na dli lapali, sa wa palıa amiaa 'deɛ dli la, 'sa. A yibheli 'sasɔkpa -nyıma 'ŋnikwalı saɛ.

¹⁹ Leglizınya mıa -Azii -dɔdɔ -gv, wa nɛɛ, wa -sa ain fɔ. Akilası klaa, Plisilı klaa, we -yɔ leglizı -we gbelia 'wlu wa -budu zɔ, wa nɛɛ, wa -sa ain fɔ bhabha Nyımaa -Kanyɔɔ 'ŋnı nya.

²⁰ -Lagɔbhelia weee mıa -seli, wa nɛɛ, wa -sa ain fɔ. A sısalı fɔ, 'in a gbıgbleli bhelia -yɔ bhɔɔa 'bhisa.

²¹ Amiaa fɔsawɛlı -amı Pɔlv ɔɛlıa na 'deɛ sɔ nya.

²² Nu, nyıme ɔ Nyımaa -Kanyɔ 'nı dɔdɔ nanı, me mı ɔ -nɔ nya. Malanata!*

²³ Nu, Nyımaa -Kanyɔ -Zezu ŋwına ain 'nyu la.

²⁴ In -kalı a 'de weee zɛ -Zezu Klisı 'wɔ.

* 16:22 Malanataa ji -wa «-Amaa -Kanyɔ, -in yi!», alamɔweli 'wɔ.

'Sεbhεε 'sɔnu Pɔlv 'paa Kolentı-nyıma yoo

-Lagɔnyuma -wa mıa Kolentıgbe 'wɔ, 'sεbhεε 'sɔnu -we *Pɔlv 'paa wa yoo, mı -wa. Pɔlvu tia -sεbhε ylia Kolentı-Lagɔnyıma, tɔlvı yia 'ce 'pa, 'ın tɔlvı yia -maa dlı 'bhıti, 'ın -maa yia -maa 'de -Lagɔ yoo 'nye 'nanuu. Wee 'sεbhεε 'sɔnu ɔ 'paa yoo, ɔ neε -muv nukple nu, ɔ dlı menı -we ka gbv -wa, tɔlvı 'yıbha wa 'ka nɔ tıklı. 'In ɔ yi 'yaa celi -wa 'paa 'ceε gbεgbεın, ɔ 'ka ɔ 'de gbv 'wlu -sa.

Fvsawεlı

1 -Amı *Pɔlv, ɔ -wa -Zezu *Klısu *tıetıenyɔ -Lagɔɔ dımagbv nıya, -amı -yɔ -amıaa bheli Timotee 'sɔ, -amıa celi -Lagɔɔ *leglızı mıa Kolentıgbe nukple 'sεbhε 'wɔ, we -yɔ 'ya -Lagɔnyıma weee -wa mıa Akai -dɔdɔ -kpabhıe -gv.

2 Nu, -amıaa Dıde -Lagɔ -yɔ Nyımaa -Kanyɔ -Zezu Klısı ŋwıa an 'nyu la, 'ın wa 'nye an 'wɔtɔtɔε -dlɔɔ.

Pɔlv paa -Lagɔ fuo

3 -Lagɔ ɔ -wa -amıaa -Kanyɔ -Zezu Klısı Dıde, ɔ -wa nyazıdlı -ka -Lagɔ -yɔ -belv -pa -Lagɔ, -a -mnuı ɔ 'ŋı!

4 -Amıaa dlı ɔ palıa -belv -yɔ, -amıaa sıasıe weee 'wɔ, 'ın -wa mıa sıasıe weee lv 'plılda, -a 'ka -maa dlı -belv -yɔpalıe kwεyɔmnenıı 'gbv. Sa -Lagɔ palıa -amıaa 'deε dlı -belv -yɔ, 'sa.

5 Nu, sa -a sıa duun Klısı 'gbv, 'sa -bhlokpade Klısı palıa -amıaa dlı -belv -yɔ bhabha.

6 Nu, -a -ka sıada -mı, amıaa dlı -belv -yɔpalıe -yɔ amıaa gbvuvbhıbhıveε gbv -wa. 'In -Lagɔ -ka -amıaa dlı -belv -yɔpalı, amıaa dlı 'ka wɔtɔɔ gbv -wa, 'ın sıasıe -we 'wɔ -a mıa, a 'ka we 'wlu zɔ ladı dıtıe nyaa gbv -wa.

7 -A dı an dlı 'wɔ gege, -we ka gbv -wa, -a -yi we 'jı nu, a mı -an nıya sıada, 'ın 'sa -bhlokpade -Lagɔ yia -a -yɔ an 'sɔɔ dlı -belv -yɔpalıa.

8 Bhelıan, sıasıe 'kadɔ -we lv -a 'plıla -Azıı -dɔdɔ -gv, -a 'yıbha nu, a yıbheli we 'jı: we 'gba wɔlv 'wɔ, we -zılı -an ŋwe la, 'ın -a yia -amıaa 'pɔpɔε dlı -sa.

9 We mı -an dlı nu, tıa -a yia, 'ın -amıaa gbvslolueε gbv -wa. -Delee -a yi 'masleεn -amıaa 'de dlı 'wɔdı, nu, -Lagɔ ɔ bhua tıtılnıya 'wɔ tıtıle lv, -a 'ka ɔ 'debhlogbɔɔ dlı 'wɔdu 'gbv.

10 Nu, -Lagɔ -saa -an sanεε -sɔkpa -tıtle kwεε, 'ın mɔ yi 'yaa -an wee tıtıle kwεε -saa. Cın, 'mɔ -a dıa dlı 'wɔ nu, mɔ yi 'yaa -an we kwεε -saa.

11 'In amıa 'ya, -yɔ a yia -an bea -Lagɔbhıbhıveε nıya, -amıaa 'gbv. Nu, nyıma duun -Lagɔbhıbhıveε weli 'gbv, -Lagɔ yia -an 'nanı 'wɔnva yia, 'ın nyıma -duun yi 'yaa -Lagɔ fuo 'paa -amıaa 'gbv.

Pɔlv mı ɔ 'de 'wɔgvda

12 Gbv -we 'wɔ -a 'kaa -amıaa 'de 'ylımanı mı nu, -amıaa dlı mı we dayılu nıya nu, -amıaa nɔnɔbhı mı -mɔwlvda, 'ın we 'snaa 'wɔ dɔdɔgv -nyıma weε gbεgbεın, 'ın we mı 'ya 'sa 'debhıe amıaa gbεgbεın, sa -Lagɔ 'yıbhaa. Nu, we 'nı nyımeε gbıyılıo sɔlv, -Lagɔɔ 'nanı sɔlv -wa.

13 Nu, 'sεbhε -a celi da an 'wɔ, we 'nı -putu -ka, -we a zeliı de, 'ın a nva de 'wɔla, mı -wa. 'In ın dı we dlı 'wɔ nu, -we mıa da, 'wɔ a yia we lanva kpεεn kpεεn.

14 A -yi -sleεn we 'jı -sele nu, -amıa mı amıaa 'ŋıı -yɔmnuı nıya nıya. 'In 'sa -bhloo 'de amıa yi 'yaa -amıaa -nv nıya -mıa, -amıaa -Kanyɔ -Zezuu yıyızlı.

15 -We ka gbv -wa, ın dı weε gbv -mıı dlı 'wɔ teun 'gbv, ın 'yıbha yaa ın 'ka amıaa -gbε mıı tia, 'ın -Lagɔ 'ka an 'nanı -zakpa 'sɔ 'wɔnu.

16 In 'yibha yaa in 'ka amiaa -gbe 'plli, 'in in 'ka Maseduanu -dudu -gu mni, in -ka Maseduanu 'bhu, in 'ka amiaa -gbe luyi, 'bhie a 'ka 'mi yoo kwa, in 'ka Zudee -dudu -gu mni.

17 Nu, gbu -we in pupalia in 'ka lenu, 'lee in 'ni we -gu 'wlukusun lapupalu? 'In, in -ka gba gbu -mni na nua le, na 'deε dumagbu nya na nua we le 'ce yi? 'In in 'ka gba -gba -bhlo 'wu «un», 'in «-innya» yi?

18 Nu, gbu -a gbaa da ain -yla, -Lagoo 'de -yi we 'ji sazou sa nu, we 'ni «un» -yo «-innya» -a gba -gba -bhlo 'wu.

19 Nu, -ami klaa, Siliven* -yo Timotee klaa, -Lagoo 'Yu -Zezu Klisi -o ka gbu -a gbaa ain -yla, o 'ni «un» -yo «-innya». «un» o -mia 'komuu!

20 Nu, -li weee -Lagoo gbaa o 'ka nyuma 'nye, -Zezu Klisi -wa we «un», 'in oo -Zezu Klisi 'nmi nya, gbaa -a yia «*-Amen!»-, zugba -a mnuni -Lagoo 'nmi.

21 Nu, -Lagoo de suslolua -a -yo ain 'wu tenyi tenyii Klisi 'wu. 'In mo njwnaa -ain, -a 'ka o lubho nu.

22 -Lagoo zva -amiaa yibhelida o 'nmi nya, 'in o yia -amiaa dli zo Zuzu 'Pupa zo -amiaa pui palie 'bhisa. 'In -li o zva la, o 'ka we -ain 'nye, oo Zuzu -wa we tianu.

23 -Lagoo in 'bhua 'wu na gbodayinyo nya, in -ka yotobhu o 'bha 'mi. In 'ni 'yibha in 'ka ain sialu 'gbu, in 'nia Kolenti lobhiti.

24 -We a 'kaa dli -gu zu, -a 'ni -gba a nu we le -gla nya. Nu, amiaa dli zuzve 'te 'wu, 'in -a 'yibha -a 'ka ain -yobe amiaa 'muna 'ka -gubwlaylimani.

2

1 In neε na 'de nyaε, in 'nia amiaa -gbe lobhiti, in yi amiaa dli sumanu lv.

2 Nu, -ami -ka amiaa dli sumanu, nyoo mneni o 'ka na dli namania? -Wa -bhloo de ka dli in sumania ma -wa!

3 'Sebhe in celia da ain 'wu, we ji -wa nu, in 'ni 'yibha in -ka amiaa -gbe nyini, nyuma -wa 'ka yaa na dli namanu, 'in -maa 'ka na dli sumanu. In di we dli 'wu nu, na 'muna mi a 'de weee 'muna nya.

4 Cin, dli sulo -yo dilube, we -yo 'moo nya 'yliya 'wu in celia zlume 'sebhe -muni ain 'wu. We 'ni amiaa dli sumanee gbu, nu, sa in -kalia amiaa ze a 'ka we 'jiyibhelii gbu -wa.

A ti gbonyuu -lenonyoo -yogbu 'wu

5 Nu, nyime yabhlo -ka dli -sumanu gbu lenu, we 'ni na 'debhloo dli o sumanu, nu, a 'de weee dli o sumania. -A 'na pali gbu -gu -ni, amiaa lonyuma talbaa dli o sumania.

6 Gbu -we amiaa lonyuma duun -slolua oo sanee -sokpa -nyime -moo, -moo nani sa 'yli, we -tu sa.

7 We 'gbu, -sleen, a ti o -yobhu 'wu, 'in a 'pa o 'koyli, -delee o dli yi sumanu bhahba, 'kva yi o 'ylilawla tootoo.

8 We 'gbu, in neε ain -ylaε, a -slolu we o 'klu nu, a -kali o ze.

9 -We ka 'gbu in yia ain 'woceli mu ni: la in ylaa ain, in 'ka we -yoyi, -de gbu weee in mia ain -sloluda, a ka lamnazi, 'in a 'ka we 'nonye zuu.

10 Nu, a -ka nyime yabhloo -yogbu 'woti, 'in -ami na ti 'yaa -moo -yogbu 'wu. 'In, we -ka gbuzou -sa in ti -lu yabhloo -yogbu 'wotoo, amiaa 'gbu in yia we 'woti Klisi 'yu,

11 -a yi *-Saatan 'yitide we yi -ain -gogali. Nu, -amiaa 'de -yi we dli 'wonyini -gbunya.

Polo mi Tloasi

12 Da in nyinia Tloasi gbe nukple, in 'ka Klisi gbuzou gbu gba, Jejitape yia 'mi 'yoo 'nye in 'ka -mo lubho nu.

* 1:19 Silas.

13 Ni, in 'ni -bha na bheli Titi yli 'gbu, na dli ka sumani, we 'gbu in yia Tloasi -nyuma weli 'pa, 'in in yia Masedvani -dudu -gu mni.

-Zezu Klisi nyea -ain tov lulue

14 'In -a 'pa -Lago fuo, nu, mo kwaa -ain 'yli weee nya Klisi tv -luluee dugba -lilie 'wu. 'In o bhua -ain 'wu -a 'ka Klisi -slolu da weee, nee 'wlu hne -we mneni la da weee.

15 Ni, -a 'wlv sa wli kaa hne -zovu, -we Klisi nye -Lago. -A mi we nya, -wa -Lago 'nyea 'pope glaa, 'in -a mi 'ya we nya, -wa mna glaa.

16 Ni, -wa mia mnda, tlitlie hne -we nyea nyime tlitlie, 'mu we -mia -maa -nu nya, 'in -wa -Lago 'nyea 'yliyogagie, 'yliyogagie hne we -mia -maa -nu nya. Nyoo ka gbv -mnu lenv kba?

17 Ni, nyuma -duun -tova -wa paa -Lagoweli pelv, -amia 'ni wa 'bhisa -mi. -We ka gbv -wa, -Lago tiea -ain, 'in -a gbaa o weli gbvzovu sa, Klisi lubhonnya 'bhisa o 'de 'yu.

3

*Wosuslolue loluu lubhonnya

1 Wee weli -mnu ji -wa nu, -amiaa 'dee 'ylimanie gwe -a di 'yaa yi? Yaayu -amiaa 'dee 'ylimaniee 'sebhe -a -slolua ain 'klu nyuma tova 'bhisa yi? Yaayu 'mu -a -zlahia ain yi?

2 Amiaa de -wa -amiaa 'sebhe, -we mia celida -amiaa dibhe 'wu, -we nyuma weee mnenia wa 'ka yibheli, 'in wa 'ka zeli.

3 Cui, gbvzovu -wa, a mi Klisi celicelisebhe -amia 'paa yoo nya. Ni, we 'ni celida -mi 'sebheclinyu nya, nu, 'yliyoga -Lago Zuzu nya wa celia we. We 'ni celida -mi tokpa -boklo -falonya -gu, nyumaa dibhe 'wu we mia celida.

4 Sanee 'sa -a gbaa, nu, -we ka gbv -wa, -Lago -a dia dli 'wu, Klisi 'gbv.

5 Ni, -a 'papali 'wlukuvn la nu, -a mneni -lii lenve -amiaa 'de nya. -We weee ka lenve -a mnenia kweyo, -Lago -gbe we bhva.

6 Ni, mo -zela -ain *wosuslolue loluu lubhonnya -zovu. We 'nia titee 'sebhe -gbe 'bhv, nu, -Lago Zuzu -gbe we bhva. Titee 'sebhe mia, 'bha we bhva, 'in -Lago Zuzu wlaa 'yliyogagie.

7-8 Wa ka tite celi tokpa -boklo -falonya -gu, 'in -Lago 'hnumnee san yia 'mni, wee bhla -bhlokpade nya. 'In *Moizu 'klu mi lida wee 'hnumnee san -mni nyaa 'gbv, *Izlaelinyuma 'ni mneni wa 'ka o yla. 'In -zugba, wee san -mni 'pha we yia. 'In tite -we ka lubho -wa nyumaa tlitlie lv kwakwie, -mu -ka 'tla 'hnumnee san nya, 'in sa -Lago Zuzu lubhoo 'hnumnee san 'ka -mia?

9 Ni, tite -we ka lubho -wa nyumaa gbv 'wluddie, -mu mi yeda 'hnumnee 'kaduv san nya. Zuzu 'Papa -o ka lubho -wa nyumaa nonve tiklu -Lago 'yu, -mu 'hnumnee 'kaduv san yia -bha 'wuzia.

10 -A mneni -a 'ka gba nu, 'hnumnee ka san lia zlume, we 'ni 'masleen -lu yabhlogbo nya -mi desleen 'hnumnee 'yu, -mu 'ylilo -zi we 'wuv 'gbv.

11 We -ka nu, -lu -we 'kaa 'pli, we ka 'hnumnee 'kadu 'yi, -zugba -lu -we mia la 'yl weee nyaa 'hnumnee 'kadu 'yli, we -zi we.

12 Ni, -a di sa -sokpa gbv dli 'wuv 'gbv, -amiaa dli 'te 'wu gege.

13 Moizu, -o zizea o 'klu 'wu 'naa nya, 'hnumnee 'kadu -we -wa 'plipi -lu, Izlaelinyuma yi we labhovhve -yoyi o 'klu 'gbv, -amia 'ni -mo 'bhisa -mi.

14 Ni, wa 'ylimnee 'e 'nu gbv 'wola. 'In we 'ka -zeen yli, wa -ka *wosuslolue sva 'sebhe zelida -mi, wa 'ylimnee mi 'wovwela wee 'naa -bhloo 'de nya. Nyume -o -ka -o 'de Klisi yoo 'nye, 'in wee 'naa bhva la.

15 Ni, -zeen 'ya, wa -ka Moizu 'sebhenya zelida -mi -bhloo 'de, wee 'naa wela wa dli 'wu.

16 Nu, nyime -o -ka Nyumaa -Kanyoo gbegebein 'bhiti, wee 'naa ka -bha 'bhu.

17 Nu, «Nyumaa -Kanyoo» wa gbaa da, we ji -wa -selie, «-Lagoo Zuzu», 'in da -Lagoo Zuzu -ka -mi, 'deε -yla -mumie mi -bha.

18 Nu, 'naa 'ni 'masleen -a 'de weee 'klv 'wuwelida -mi, Nyumaa -Kanyoo 'ηnumnie -a mia -sloluda -vligni 'wv 'bhisa. Nu, Nyumaa -Kanyoo -o -wa Zuzu, o ka -aun 'bhiti, 'in -a 'ka o 'wuwlv -ze, 'in -a 'ka 'ηnumnie yabhlo 'wuplivi 'bhie, -a 'ka 'ηnumnie 'kadu 'wv pla 'ya. Nu, lubho -we Nyumaa -Kanyoo nva, mo mia de.

4

Mame -nyidanyaa nokpleε 'ηnumnilu

1 Nyazidli nya -Lagoo 'nyea -aun lubho -muni, we 'gbv 'kva 'ni -aun 'yilawlada -mi we nuda.

2 Nu, 'wiemigbonya -yo zobhaligbonya mia, -amia ka -mubnya kwnεε -sa. -A'a n v -dawlignv le, 'in -a'a 'bhiti -Lagoweli saputu sa. Nu, -Lagogbv -a gbaa sazovv sa, 'in -a gva la, we 'ka nyuma weee dli dudvnamani -Lagoo 'yu.

3 -Lagogbv -a gbaa, we -ka nu, we mi zizada nyuma talva -yla, -zugba, -wa mia mnovmno -yloogbv, ma -yla we mia zizada.

4 Wa'a ηwvu -Lagoo gbv -yo, -we ka gbv -wa, dudv -muni -gvv -lagoo 'nyuu ka wa 'yilimnee 'lvlv. Klisi -o -wa -Lagoo 'debhieε 'wuwlv, o 'ηnumnieε san -Lagogbv mnenia la, 'mo wee -lagoo -muni kulva 'yoo, wa yi we -yoyv 'gbv.

5 Nu, -a -ka -Lagogbv gbada -mi, -a'a gba -amiaa 'deε gbv, Nyumaa -Kanyoo -Zezu Klisi gbv -a gbaa. 'In we -ka -amia, -a mi amiaa lubhonvnya nya -Zezuu 'gbv.

6 -Lagoo -o gbaa: «Nu, zli li nikpise nyidi!» mo lili 'yaa o zli -amiaa dli zo, 'in o 'ka -aun o 'ηnumnieε san yibhelie 'nyε. Weε san lia Klisi 'klv.

7 -Amia mia mame -nyidanya 'bhisa, wee 'ηnumnilu ka -aun 'wvladivi. 'In wa 'ka we -yoyv nu, wee 'tite 'kadu -muni -Lagoo -gbε we bhva, we 'nia -amianov -gbε 'bhu.

8 Wa ka -aun 'tuntnu -amiaa siatie nya so weee lv, 'in wa 'ni -aun lawlali. -Amiaa dli -su, 'in 'kva 'ni -aun 'yilawlala.

9 Klivie 'wv wa paa -aun, 'in -Lagoo 'ni -aun solv lapalivi. Wa ka -aun dudv labhli, 'in wa 'ni -aun lasa.

10 Nu, 'yli weee nya -a bhua -Zezuu titlie 'wv -amiaa ku zo, 'in o 'yliyogagie 'ka 'ya we 'de -slolu -amiaa ku zovv 'gbv.

11 Nu, -a -ga 'yliyoo, 'in -a mia 'yli weee nya titlie ηweε -Zezuu 'gbv, 'in o 'yliyogagie 'ka 'ya we 'de -slolu -amiaa titli ku 'wv.

12 Sanεε 'sa titlie nva -amia 'wv lubho, 'in 'yliyogagie 'ka lubho n v amia 'wv.

13 Dlizovve -we ka daa *-Lagovvεbheε gbaaε: «In ka dli zo, we 'gbv in yia gba.»

'In -amia 'ya, wee dlizovve -bhlokpade nya, -amia ka dli zv, 'in we 'gbv -a gbaa.

14 Nu, -a -yi we 'jie, -Lagoo -o 'bhua Nyumaa -Kanyoo -Zezu 'wv titlunya lv, mo yi 'yaa -amia 'wvbhva titlie lv -Zezu nya, 'in o 'ka -amia -yoo amia 'so o 'de 'klvleli.

15 Nu, gbv weee -muni -ka -aun ylida -mi, amiaa zvovvovv gbv -wa, 'in -Lagoo 'nanu 'ka nyuma duun 'wvlamneni. A 'ka 'yli weee nya 'wvzumanu o fuopapie nya, 'in we 'ka -Lagoo 'ηni -mnuni.

-A no dlizovve 'wv

16 We 'deε 'gbv, 'kva'a wla ci -amia 'ylila. -Amiaa dudv -gv ku -ka labhvda -mi -se -seoo, -zugba, sa zli zlia, -amiaa -Lagovv ze 'lululu.

17 Cuv, -amiaa desleεεn siasie 'ni 'wvovlv, 'in we'e -gwle. Nu, -Lagoo 'ηnumnieε 'kadu 'nia bhloluda -ka, 'mo weε mnazia la -aun -yla. 'In wee 'ηnumnieε -muni 'yli bhabha we -zi -amiaa siasie 'wv.

18 Nu, -amia'a yla -lu -we nyuma yia -yo. -We wa'a 'yia -yo, 'mu -amia ylaa. -We wa yia -yo, we'e -gwle, 'in -we wa'a 'yia -yo, -muv -gwlegwlie 'ni bhloluda -ka.

5

1 -A -yi we 'ji nu, -amiaa ku mi *'naabudu 'bhisa dudu -gv. We -ka labhu, -Lago ka -ain -budu celi yali, wee -budu 'na 'ka labhu, 'in nyuma 'ni we leno wa so nya.

2 'In -sleen, -a mi kluda -a 'ka -amiaa dudu -gv -ku -muni 'wo 'tla, nu, -a 'yibha -kpo -a 'ka yali -budu zo pla.

3 Nu, wee yali -budu -muni -ka -ain -gv -mi, -Lago 'na 'ka -ain kpano nya yli.

4 Cui, -a -ka dudu -gv -ku -muni 'wogwleda -mi, klu -a klua nee 'gba 'kadu zo -a mi. We 'ni nu, 'yibha -a 'yibha -a 'ka -amiaa dudu -gv -ku -muni 'wo 'tla. Nu, -a 'yibha -a 'ka yali ku 'wopla -bana 'bhisa, 'in 'yliyogagie 'ka titlie mna.

5 Nu, -Lago 'degbolu -saa -bha -ain, -a 'ka sa 'bhiti. 'In mo 'nye'a -ain o Zuzu, zuzonunya o 'kaa -ain 'nye we tiano nya.

6 Nu, -amiaa dli 'te 'wo bhabha 'komoo, 'in -a -yi we 'ji nu, -a -ka dudu -gv -ku -muni 'wo -mi, -zugba -a -tlolo Nyumaa -Kanyo -yola.

7 Nu, dliuzvee solv -a noa, -a'a no -lu -a yia -yoo solv.

8 Nu, -amiaa dli 'te 'wo bhabha, 'in -a 'yibha sazono sa nu, -a 'ka dudu -gv -ku -muni 'wo 'tla, 'in -a 'ka Nyumaa -Kanyo kwesi ladilia mni.

9 We 'gbv, -a 'ka ku -muni 'wo 'tlaoo, -a 'ka we 'wo -ttoo, -a 'yibha -a 'ka Nyumaa -Kanyo dudonamani tia.

10 Nu, -a 'de weee yia Klisi 'yu 'tlaa o 'ka -amiaa -yogbv 'wobhu. 'In o -ka -mi, da -moo -gaa 'yliyoo dudu -gv, -we -moo nva le, -de we zuzonoo, -de we 'nyuuu, -moo 'ka 'penie 'yi -moo solv.

-Lago ka o -yo -ain 'wosuslolu Klisi -gv

11 Nu, -we -wa Nyumaa -Kanyoo soove, -a -yi we 'ji, 'in -a yia 'kli -a 'ka nyuma lu. -Lago -yi -ain kpeen kpeen, 'in in di we dli 'wo 'ya nu, amia -yi 'mi kpeen kpeen.

12 -A 'ni -amiaa 'dee gbv lolu gbaa yi ain -yla. Nu, -a 'yibha -a 'ka ain 'yoo 'nye, 'in a 'ka amiaa 'de 'ylimani -amiaa 'gbv. 'In -wa 'ylimania wa 'de gbunya wa yia -yo 'wo, -we 'nia dliozgbv nya -mi, a 'ka we 'bigopali sayibheli wa -yla.

13 We -ka nu, -a mi -gvwotunya nya, -Lago -yla -wa, 'in -a -ka 'wlugocian nya -mi, -zugba amia -yla -wa.

14 Nu, Klisi -amiaa zekalie ka -ain njwelazili, -amia -yi we 'ji nu, nyume -bhlogbo ka tl nyuma weee 'gbv. We 'gbv nyuma weee ka tli.

15 Nu, o ka tl nyuma weee 'gbv, 'in -wa -gaa 'yliyoo, -maa 'ni 'masleen 'yliyoga -maa 'de -yla, nu, Klisi o tlia, 'in o yia 'woso thitunya lv wa 'gbv, mo -yla wa -gaa 'yliyoo.

16 We 'gbv -a'a 'bhu 'masleen nyume yabhlogbo 'wo dudugv -nyumaa solv. 'In zlume -a ka Klisi 'wobhu dudugv -nyumaa solv, -sleen -a 'na 'ka o 'wobhu -moo solv.

17 Nyume -ka Klisi 'wo -mi, o ka nyume lolu -ze. Gbv 'cinnya ka 'pli, gbv weee ka gbv lolu -ze.

18 -Lago o suslolua -a -yo o 'de 'wo Klisi -gv, o -gbe gbunya -muni bhva. 'In mo 'nye'a -ain o 'de -yo nyuma 'soo 'wosuslolu -lubho.

19 Nu, Klisi 'wo -Lago 'philia, 'in o mia o 'de -yo dudugv -nyuma 'so 'wosusloluda. O 'ni wa gbonyuu yla. 'In o yia -ain o 'de -yo nyuma 'soo 'wosuslolue welu gbanya 'wobv.

20 Nu, Klisu 'ɲm nya -a bhua weli 'wɔ, nɛɛ -Lagɔɔ dɛ mɪ aɪn lada -amɪaa ɲwe nya: amia -a bhuhoea Klisu 'ɲm nya, a ɲwɪn a -yɔ -Lagɔ 'sɔɔ 'wɔsuslɔue gbɔ -yɔ.

21 Klisi 'nɪ gbɔnyuu yabhlogbɔɔ lɛnɔ, 'ɪn -Lagɔ yia -amɪaa gbɔnyuuu 'gba ɔ 'wɪlɔ dɪ, 'ɪn -a 'ka ɔ 'wɔ nyuma tiklɪ -zɛ -Lagɔ 'yɪ.

6

1 -Amia -yɔ -Lagɔ sɔ nɔa lubho dabɔdɔɔ 'gbɔ, -a zɔa aɪn 'dɪ nɪ, 'nanɪ a 'yia -Lagɔ kwɛɛ, a 'na -nyumonɪ wɛ la -nɪ.

2 Nu, -Lagɔ nɛɛ:

«Bhla -we nya ɪn mɪa 'nanɪ nɔda,
ɪn ka -mɪ yukwɪ pɔlɔ.

Gbɔwɔbhɔ bhla,
ɪn ka -na -wawɔyɪ.»

Nu, -Lagɔɔ 'nanɪ -yɔɲwɪn bhla nɪ -slɛɛn. 'ɪn 'yɪ -we nya nyɪmɛ 'kaa gbɔ 'wɔbhɔ, mɔ nɪ.

3 -A 'nɪ 'yɪbha -a 'ka nyɪmɛ yabhlogbɔɔɔ mɔnɔmɔnɔgbɔ lɛnɔ gbɔ yabhlogbɔɔ 'wɔ, wa yɪ -Lagɔɔ lubho -a mɪa nɔdaa da gbɔnyuu gba.

4 'ɪn gbɔ weɛɛ 'wɔ, -a slɔlua wɛ nɪ, -a mɪ -Lagɔɔ lubhonɔnyaa 'dɛgbɔlu nya. Sanɛɛ 'sa -a dɪlɪa laylagbɔ -duun nɪ 'wɪlɔ zɔ la dɪtɪe nya: siasɛ klaa, gbɔnyuu -amɪaa yɪlyɪe -yɔ -amɪaa lawlalɔgbɔnya klaa,

5 -amɪaa bhɪtɪe klaa, -amɪaa -kasɪ 'wɔpapie klaa, nyɪmaa -zɔ yia -aɪn -yɔwɔsɔlɔ, -a yia libho 'tɪtɛ nɔ, 'ɪn wa yia -aɪn 'yɪlaakple -guɛlɪ, wa yia -aɪn ɲwɔ 'bhɪlɪ.

6 -Slɔlu -a slɔlua wɛ nɪ, -a mɪ -Lagɔɔ lubhonɔnya nya, -amɪaa -mɔwɔlɔwɔlɔe klaa, -amɪaa -Lagɔgbɔɔ yɪlɔ klaa, -amɪaa dɪtɪe klaa, -amɪaa zɔzɔnɔɔ lɛnɔe klaaa sɔlɔ. 'ɪn Zuzu 'Pɔpaa lɛnɔgbɔ -yɔ -amɪaa nyɪmɛɛ zɛkalɪdɪ tiklɪ klaa,

7 gbɔzɔnɔɔ gbagbɪe -yɔ -Lagɔɔ 'tɪtɛɛ sɔlɔ. Nu, -we mɪa tiklɪ -Lagɔ 'yɪliya 'wɔ, 'mɔ -a bhua 'wɔ -amɪaa tɔgɔ -lɪ -yɔ -amɪaa -gɔladɔlu -lɪ nya.

8 Wa -ka -aɪn 'ɲɪkɪwalɪda -mɪ, 'ɪn wa bhɪlɪ 'yaa -aɪn zɔ. Wa -ka -amɪaa daa gbɔnyuu gbada -mɪ, -zugba wa gba 'yaa -amɪaa daa gbɔzɔnɔ, wa yɪ -aɪn yɔcɪaɪn 'bhɪsa, 'ɪn -zugba gbɔzɔnɔ -a mɪa gbada.

9 'Wɔ wa bhua -aɪn nɛɛ wa 'nɪ -aɪn -yɪ, 'ɪn -zugba wa 'dɛ weɛɛ -yɪ -aɪn kpɛɛn kpɛɛn. 'Wɔ wa bhua -aɪn nɛɛ nyuma mɪ tɪlɪda, 'ɪn -zugba -a -ga 'yɪlyɔ sazɔnɔ sa. -Kasɪ 'wɔ wa paa -aɪn, 'ɪn wa'a 'bha -aɪn.

10 -Amɪaa dɪlɪ wa sumanɪa, -zugba -amɪaa dɪlɪ mɪ 'mɔna 'wɔ 'yɪlɪ weɛɛ nya. Wamɪa dɪlɪ, bobabhanya -a -mɪa, -zugba -a pa nyuma duun 'ɲɪmɪnɪe -gɔ. Wamɪa dɪlɪ, -a 'nɪ -lɪ yabhlogbɔɔ -ka, -zugba -a ka -lɪ weɛɛ gbɔzɔnɔ sa.

11 -Amɪaa 'talea Kolenti -nyuma, -a ka aɪn -yɪa gbɔzɔnɔ gba, 'ɪn -a yia dɪlɪ 'wɔkalɪ 'kadɔɔ aɪn -yɪa.

12 -A 'nɪ -amɪaa dɪlɪ 'wɔkla aɪn -yɪa, amɪa klaa amɪaa dɪlɪ 'wɔ -amɪaa gbɛgbɛɪn.

13 Nu, gbɔ na gbaa aɪn -yɪa nɛɛ na 'yua a -mɪ, a nɔ -amɪa 'bhɪsa, a -kalɪ amɪaa dɪlɪ 'wɔ 'kadɔɔ -aɪn -yɪa!

A vla gbɔnyuu gwe

14 Nyuma -wa'a ɲwɪnua -Lagɔɔ gbɔ -yɔ, a -yɔ wa 'na suslɔlu 'wɔ, 'ɪn a 'ka wa nya lubho nɔ dabɔdɔ -nɪ. 'Lee, -we mɪa tiklɪ mnenɪ wɛ -yɔ -wɛ -nyuaylɪ 'ka 'wɔsuslɔlu? 'ɪn sa zɪlɪ mnenɪ wɛ -yɔ nɪkpɪsɛ 'ka 'wɔsuslɔlua?

15 Sa Klisi mnenɪ ɔ 'ka *Kuzu* nya wɛlɪ -bhɔ -ka? 'ɪn sa -Lagɔnyɪmɛ mnenɪ ɔ -yɔ -ɔ'ɔ ɲwɪnua -Lagɔɔ gbɔ -yɔ 'ka -lɪ 'wɔgbɔlɔ?

16 Lɛɛ -lɪ -gɔ -Lagɔɔ -budu -yɔ yoyɔlagɔ 'ka wɛlɪ -bhɔ -ka? Nu, 'yɪlyɔga -Lagɔɔ -budu -a -mɪa, -Lagɔɔ 'dɛ nɛɛ sɛɛ:

* 6:15 Glekwɛlɪ nɛɛ: Belial.

«La na -yɔ wa yia -ɗia,
 'in nɔa na -yɔ wa yia,
 wa -Lagɔ na yia -zɛa,
 'in wa 'ka na nyıma -zɛ.»

17 We 'gbu, Jejitape nɛɛ:

«A 'bhu waa nyıma ni nyidi,
 'in a vla wa gwe 'pɪpi.

A 'na zılı pɔnkalu kwe -ni,
 'in amıaa 'lakpasu -amı na yia kpa.»

18 -Lagɔsbhe nɛɛ 'yae:

«'Tite weee -Kanyɔ nɛɛ:

«Amıaa Dide na yia -zɛa,
 'in amıa 'ka na nɔkpasuyua -yɔ na 'ɲwnıyua -zɛ.» »

7

1 Niı, -we weee -Lagɔ gbaa ɔ 'ka wla, na jıli -talea, we nanı 'yli -amıaa -nu nya. We 'gbu, -we plalıa ku -yɔ dı pɔın, -a 'bhu we 'bi, 'in -a gu la, -a 'ka -mɔwlu 'wlalaa, -Lagɔɔ 'nɔɲwezɔzɔve nya.

Pɔlv 'mɔna

2 Niı, a 'nyɛ -ain 'bı amıaa dı zɔ, -a 'ni nyıme yabhlogbɔɔ -yla gbɔnyuu lɛnu, -a 'ni nyıme yabhlogbɔɔ 'wlu -nyımɔ, 'in -a 'ni nyıme yabhlogbɔɔ 'wluli.

3 We 'ni amıaa gbɔɔ 'wludidıee 'gbu na gba 'sa. Niı, in ka we gba pepe, we yi tlıtie -zɛoo, we yi 'yliyɔgagıe -zɛoo, amıaa gbɔ -su 'wɔ -amıaa dı zɔ.

4 In dı ain dı 'wɔ bhahba, amıaa 'gbu na yilımanı na 'de. Niı, -amıaa laylagbu weee 'wɔ, in ka 'kɔaylı gege, 'in 'mɔna mıa 'mı yeda.

5 Niı, da -a nınia Masedɔanı, -a 'ni nyape -bhla yabhlogbɔɔ 'yı. -A ka sıaste 'wluɓhu sɔ weee lv, nyıma dıı -ain -gɔlv, 'in nyanɔ mıa -amıaa dı zɔ.

6 Niı, -wa 'kɔa wlaa 'ylıla, -Lagɔ ɔ paa wa 'kɔaylı, ɔ ka -amıa 'kɔaylı 'pa, Titu yiyie nya.

7 We 'ni Titu yiyiee 'dɛkpɔa 'pa -ain 'kɔaylı, niı, sa a 'paa ɔ 'dɛ 'kɔaylı, ɔ ka -mɔv lɔdı -ain -salı. 'In sa a 'yıbhaa a 'ka 'mı 'yı lv klaa, amıaa dı sulo klaa, 'in sa a mıa lamnazıda a 'ka 'mı lɔpa, ɔ ka we gba -ain -yla. We 'gbu, na 'mɔna yia -gɔwɔlaylımanı.

8 Niı, 'debbie, 'sebhe in ɛlıa ain 'wɔ, we nɔkpla gbɔ ka amıaa dı sumanı, in 'ni -mɔv 'gbu dlılɔda -mı -slɛɛn. Da in 'yia we -yɔ niı, wee 'sebhe -mınu nɔkpla gbɔ ka amıaa dı sumanı bhla yabhlo nya, -bha in lɔa dı.

9 Niı, -slɛɛn, in mı 'mɔna 'wɔ, we 'ni amıaa dı in sumanı gbɔ, -we ka gbɔ -wa, amıaa dlısulo -mıni ka amıaa dı 'bhıti. Niı, -Lagɔɔ de 'yıbhaa amıaa dlısulo -mıni, -amıa 'ni ain gbɔnyuu yabhlogbɔɔ -yla lɛnu.

10 Niı, dlısulo -we bhva -Lagɔɔ sɔlv, nyıme dı we bhıtia, 'in we kwaa nyıme 'pɔpɔe lv, nyıme 'ɛ lv dı -mɔv 'gbu. 'In dlısulo -we -wa dɔdɔ -gɔv dlısulo, nyıme -mɔv kwaa tlıtie lv.

11 Amıaa dlısulo -we -wa -Lagɔɔ dɔmagbu, a yla -slɛɛn we lɛnɔgbu: 'saa amıaa kwelapuloe, gbɔlvɛvɛ 'wɔ! 'Saa amıaa zukpa -wlawlıe! 'Saa amıaa dlılɔe! 'Saa amıaa gbɔnyuu lɛnvɛe kwɛɛ nyanɔnɔnvɛe! 'Saa na 'yıyie 'tɔ ain -yɔ! 'Saa amıaa -gɔladolue! 'Saa amıaa sulo gbɔnyuu -lɛnɔnyɔɔ -kaslv 'wɔpapie nya! A ka we -slɔlu sɔ weee lv niı, a 'ni gbɔ -mınu 'ji -yi.

12 Niı, 'sebhe in ɛlıa da ain 'wɔ, ɔ nɔa gbɔnyuu lɛ, in 'ni ɔ 'gbu we ɛlı, 'in ɔ -yla wa nɔa gbɔnyuu lɛ, in 'ni -mɔv 'gbu we ɛlı. In 'yıbha in 'ka we ain 'kluslolu -Lagɔ 'yu niı, amıaa dı mı -ain -gɔ gege.

13 We 'dɛɛ 'gbu, amıaa gbɔv lɛnvɛe ka -amıaa dı lapalı.

Wee dli lapalie -muni -gbv, -a ka 'ya 'muna 'kadu li, da -a 'yia Titu 'muna -lilie -yo, a 'de weee o nyanoo dlu -sasiee 'gbv.

14 Nu, in ka na 'de 'yilimanu amiaa 'gbv Titi 'yu, 'in a 'ni 'mi zobhali. Sa -bhloo 'de -a gbaa gbuzonu aun -yla, 'sa -bhloo 'de amiaa 'hni -zonu -a gbaa Titi 'yu, we yia gbuzonu -ze.

15 Nu, sa a 'de weee zva Titi 'nonye, 'in a yia o 'lakpasu kpa, nyanoo -yo -yotitie nya, we ka amiaa zekalie -gwo'laylimanu o dli zo.

16 Nu, in mneni in 'ka aun dli 'wodi gbv weee 'wuv 'gbv, 'muna mi na dli zo!

8

*'Gwezi wa -saa bhabha wa 'ka *-Zeluzalemuv leglizinya 'nye*

1 Bheliain, 'nani -we -Lago nva Masedvanu leglizinya 'wv, -a 'yibha -a 'ka we 'di aun -sali.

2 Siasie duun ka -moo -Lagonyuma ylu. 'In wa 'muna 'yiligwola 'gbv, wa yia nyuma -li 'nye bhabha, -zugba boba zalv mi wa 'bhada.

3 Nu, sa waa -Lagonyuma mnenia wa 'ka wla, wa ka 'sa wla, 'in wa yia we -guzi, wa 'de dlu da. 'In in mi we dayinyo nya.

4 Nu, wa ka -amiaa zukpapalie nye -yokpali, 'in -a 'ka wa 'yoo 'nye, -li -Lagonyuma mia *-Zeluzalemuv -Lagonyuma 'nyeda 'nani nya, wa 'ka wa -nu we lupali.

5 Sa we mi yaa -amia dlu nu, 'sa wa yi wlaa, wa ka -muv -guzi. Tia wa ka wa 'de Jelitape yoo 'nye, 'in -muv 'bigo, wa yi 'yaa wa 'de -amia yoo 'nye -Lago dlu da.

6 We 'gbv, -a yia Titi 'koyali 'pa nu, lubho -zovu ka gwe o dia amiaa -gbe, o mni o 'ka we 'wubha 'nanuv.

7 Nu, a mi 'hnumnunya nya so weee lv: dliozove 'wv, gbada, -Lago -lii yilo 'wv, -guladolue 'nia bhloluda -ka -Lagoyloogbv, we -yo -amiaa zekalidi a kaa 'wv. We 'gbv, wee -li -muni glaa, a -slolu amiaa 'de 'nani nua nya 'ya bhabha.

8 Nu, we 'ni tite yabhlo in pali aun -yla: in -ka aun -yla -Lagonyuma tobaa -guladolu gbv gbada -mi -Lagoyloogbv, in 'yibha amiaa zekalidi mia, a wleli -mo we gbuzovu sa.

9 Nu, a -yi -amiaa -Kanyo -Zezu Klisu 'nani. Mo -wa zlume 'hnumnuyoo, o ka o 'de bobabhanyo 'wuv amiaa 'gbv, 'in o 'ka aun 'hnumnunya -zeli o boba 'wv.

10 Nu, 'di na zva aun gbv -muni 'wv, we nani 'yli amiaa -nu nya, -we ka gwe a dia tia -zv 'wv, a -yo we lenve mni. 'In amia -gaa 'yu -Zeluzalemuv -Lagonyumaa 'wvsasie nya, 'in we 'ni -muv -bhlogbo -tulo, 'in amia 'yibhaa a 'ka wa 'wusa tia.

11 We 'gbv, -sleen, dli -zovu -we nya a dia we gwe, a 'bha 'sa we 'wlu, amiaa 'yiyilu solo.

12 Nu, nyume -ka -Lago -lu 'nye dli -zovu nya, we gbv -Lago hnumna -yo, -we nyume kaa we gbv -Lago kaa, -we nyume 'nia -ka -Lago 'ni -muv gbv -ka.

13 In 'ni -gba nu, a ti amiaa 'de boba 'wv, nyuma toba -yobeie nya. -Innya, in nee: a mneni 'wv -lu -yida.

14 Da a kaa da -lu kwee duun, -wa 'nia -lu -ka, a be wa -yo. 'Bhie, zli amia 'ni -lu -ka, wamia -ka -lu duun -ka, wa mneni wa 'ka aun -yobe. Sanee 'sa a 'kaa 'womneni 'yiyilu 'wv.

15 We mi 'sa celida -Lagosebhe 'wve:

«Nyume -o 'bhua -lu la duun,

we 'ni o hwelazili,

'in -o 'bhua -lu la -se,

we'e bo -moo kwee.»

Titu -yo -Lagonyuma talva mnua Kolenti

16 -Lago na paa fuo! In 'yibha in 'ka ain 'wusa bhabha, 'in mu -bhlokpade -Lago zua Titu dli zo.

17 Nu, amiaa -gbε -mnumnie -a 'yibhalia Titu o ka we -yoywuu. 'In -yotitie nya 'ya, o 'de 'yibha o 'ka amiaa -gbε mni.

18 Nu, Titu -yo -amiaa -Lagobheli yabhlo, -o leglizi weee kwalia 'ηni o -Lagobbuo gbabgie -yo, 'ma -a tiea.

19 Nu, we 'ni bhia, 'mo leglizinya -saa -bha, -a -yo o 'ka no wee lubho -zono -mnu nuda. 'In wee lubho -a nua Nyumaa -Kanyoo 'ηnumnie -yo -amiaa dli -zonoo sloluee 'gbu.

20 Nu, 'gwezi 'kadu wa 'nyea -ain yoo, 'kli -a yia, 'in -a kpaaw we 'nanuu, -delee wa yi -ain 'ηnisa we 'gbu.

21 Nu, 'kli -a yia, 'in gbu nanua 'yli Nyumaa -Kanyo 'yu, we -yo 'ya nyuma 'yu, -a 'ka we lenu.

22 Nu, -a ka wa -yo -amiaa bheli tie. -A ka o layla gbu duun 'wu, 'in 'koomoo o slolua we nu, o -gu mi ladoluda. Nu, -sleen o -gu mi 'ya ladoluda bhabha, -we ka gbu -wa, o ka ain dli 'wudi 'kaduu.

23 We -ka Titu, na nononyo -wa, 'in dabudu o -yo 'mu 'so nua lubho amiaa -gbε. We -ka bhelia -talva -wa -yo o noa, leglizinya tiea -maa. Klisu 'ηnumnuogbu wa nua le.

24 A -slolu we leglizinya 'klb nu, a -kali nyuma -manu ze sazono sa. Leglizinya 'ka we 'jiyibheli nu, -a ka zukpa -a 'ka -amiaa 'de 'ylimanu amiaa 'gbu.

9*-o wlaa 'muna nya, -Lago -kali o ze*

1 Nu, -Zeluzalemoo -Lagonyumaa -yobegwezi wa -saa, wa 'ka we wa kwa, in 'ka ain 'woceli -moo 'gbu, we mi gbokpua nya.

2 In -yi amiaa dli -zono, wee gbu -mni 'wu. 'In in yia na 'de 'ylimanu amiaa 'gbu, Maseduanu -nyuma 'yu. In nee wa -yiae: «Akai -dudu -guo -Lagonyuma ka lamnazi, wa 'ka wee -yobegwezi wla tia -zu 'wu.» 'In amiaa kwelapuloe ka wa lunyuma duun 'koyali 'pa.

3 Bhelia -manu na tiea amiaa -gbε, -delee, 'ηni -a kwalia ain gbu -mni 'wu, we yi yo -ze. In 'yibha sa in gbaw we, a mnazi 'sa amiaa 'de la sazono sa.

4 We -ka nu, Maseduanu -nyuma -yo 'mi ka amiaa -gbε mni, 'in wa 'ni ain lamnazida yli, -amia -wa dia ain dli 'wu, -amiaa zu -wa. In 'nia amianoo zoo gbu gba.

5 In ka we -yoyi nu, we nanu 'yli, in 'ka bhelia ni -yobhubhoe, 'in wa 'ka 'mi 'yugali amiaa -gbε. 'In 'nanu a -saa, -we ka weli a wlaa, wa 'ka we 'wloggwlahi. 'In bhla in 'ka amiaa -gbε nyini, -zugba we mi lamnazida. 'In wa 'ka we -yoyi nu, dli -zono nya a wlaa, we 'ni dli sulo nya.

6 A yibheli we 'ji nu: -o -ka glu 'kienyi, 'kienyi o dia, 'in o -ka glu duun, duun o dia.

7 -o -ka -mi, sa o pupaha dli zo la, o wla 'sa. We 'na -zeli dlube -yo -gla -ni. Nu, -o wlaa 'muna nya, -Lago -kali o ze.

8 Nu, -Lago ka we se o 'ka ain zozonoo 'yli -bhlo -bhlo duun 'nye. 'In -we a 'yibhaa -Lagoo dumagbu nya, a 'ka we 'yi bhla weee nya, a -ka amiaa 'deε -yogbu -bhia, 'in -we -ka latu ain kwεε, a 'ka -moo nya gbuzono -gbu weee lenu.

9 We mi 'sa celida -Lagosebhe 'wue:

«-Lagoo 'nanu 'yiliguwola bhabha,

'in o nyea bobabhanya -li.

o tiklumie mi la -zu weee nya.»

10 -Lago ɔ nyɛa -luglonyo -luu 'ya, 'in ɔ nyɛa ɔ 'floo ɔ 'kaa li, mo yia ain -luu 'ya a 'yibhaa 'nyɛa. Nu, ɔ -ka we 'wuzumanɩ, 'in ɔ 'ka we mini. Sanɛɛ 'sa amiaa tiklumumiee lenugbu yia -gɔwɔlaylimania.

11 Nu, 'ɲumunya ɔ yia ain -zɛlia sɔ weee lu, bhla weee nya, 'in a 'ka amiaa 'dɛ -slolu 'naniciaan 'degbolu nya. 'In -li a wlaa, -a yia wa yoo 'nyɛa, we 'gbu, nyuma duun yia -Lago fuo 'paa.

12 Nu, 'nanɩ a nua da, we 'nɩ -Lagonyumaa -yɔgbuɔ 'dekpɔa we yi -bhua. Nu, wee 'nanu yibhelie -yɔ nyuma duun yi 'yaa -Lago fuo 'paa.

13 -Slolu a slolua we nu, a mi Klisu gbuzɔnu gbu 'nɔɲwe zuda. 'Nanɩli nya a -yɔ -Zeluzalɛmɔɔ -Lagonyuma -yɔ nyuma tɔɔba suslolua amiaa zɔzɔnɔli 'wɔ. Nu, -mɔɔ weee 'gbu, wa yia -Lagolubho -minu 'nɔɲwe -kakie yibhelie, 'in wa yia -Lagoɔ 'ɲni 'ylimania.

14 -Lago wa yia bhuhhoea amiaa zɛ wa -kaliaa 'gbu. Nu, -Lago ka ain 'nanɩ 'kadɩ duun 'wɔwɔ.

15 -A 'pa -Lago fuo, 'nanɩ -we 'nɩa 'wɔpali -nanɩ -ka, ɔ nua -ain 'wɔɔ 'gbu!

10

Pɔlv gbaa ɔ 'dɛɛ -gɔgbu -wa -sɔɔba ɔ -yɔwɔ, wa 'yu

1 Nu, -amɩ Pɔlv ka daa wa gbaa, in -ka ain glaa -mi, 'in na tia na 'dɛ 'wɔ 'kienyi, 'in in -ka ain -yɔbhɔda -mi 'pɩpɩ, 'in na sɔɔba ain -yɔwɔ, -amɩ laa ain Klisu dli -dlɔɔ -yɔ ɔ zɔzɔnu nya.

2 Amia na bhuhhoea, da in -ka amiaa -gbɛ mni, a 'na 'sulu 'mi, 'in in 'ka ain -yla gbu gba 'klu 'cici nya -ni! 'In nyuma tɔɔba pɔpalia we 'wlukɔɔn la nu, nyumaa lenugbuɔ sɔɔ -a nua gbu ɛ. Cɩn, -maa -yla na yi 'yaa gbu gbaa 'klu 'cici nya.

3 Nu, gbuzɔnu -wa, -a mi -glonyuma nya, 'in -a 'nɩa -gɔlv gɔ -glonyumaa gɔgɔ sɔlv.

4 Nu, tɔgɔ -lunya -a gɔɔba tɔ, we 'nɩ dɔdɔ -minu -gɔ -nyumaa tɔgɔ -lunya: nu, -Lagoɔ -gbɛ we 'tɩtɩ bhua, 'in -we weee sɔɔba -Lago -yɔwɔ, la we saa -mɔɔ. 'In -a saa yoyɔwlukɔɔn lapɔpaliɛ la.

5 Nu, wɛli weee, -we 'dɛɛ 'ylimaninya yia gbaa -Lagoɔ yiloo gbɛgbɛin, -bha -a salia we la. -A 'yibha -a 'ka nyumaa 'wlukɔɔn lapɔpaliɛ weee -kaslv sa kpa, 'in we 'ka Klisu 'nɔɲwe zɔ.

6 'In -a mi lamnazida, -a 'ka nyumaa 'nɔɲwesanya -kaslv 'wɔpa, -zugba a -ka nyumaa 'nɔɲwezunya tiklu nya -mi.

7 -Luu ku -yɔ a ylaa! We -ka nu, nyumɛ yabhlo dɩ we dli 'wɔ nu, ɔ 'debhlo mi Klisu -nu nya nu, ɔ dɩ 'ya we dli 'wɔ nu, -amia mi 'ya Klisu -nu nya.

8 Nu, se -we Nyumaa -Kanyɔ 'nyɛa -ain, in -ka na 'dɛ 'ylimanɩ we 'gbu, we -ka -bha -gɔzi -sɛ -ni, amiaa dli zɔzɔvee -gɔwɔlaylimania gbu -wa, we 'nɩ amiaa lasasiee gbu. 'In, in 'na 'ka zɔ nu we 'gbu.

9 Nyumɛ yabhlogbɔɔ 'o gbalɩ -ni nu, in 'yibha in 'ka ain nyanɔ dli slɩ 'sebhɛnya -we na paa ain yoo nya -ni.

10 Nu, -we wa gbaa mɔ ni, wa nɛɛ: «Pɔlvɔ 'sebhɛnyaa nukpla -wɛlnya wɔlv 'wɔ, 'in we tɛa. 'In ɔ -ka -ain glaa -mi ɔ tɔɔ tɔɔ ɛ lenugbu 'wɔ, 'in ɔ wɛli nɩa gbɔkpua nya.»

11 Nu, ɔ -ka 'sa gba, -mɔɔ yibheli we 'jiɛ: -a -ka -mi 'pɩpɩ sa -amiaa wɛli 'tɛa 'wɔ 'sebhɛ 'wɔ, -a -ka amiaa -gbɛ mni, 'sa -amiaa lenugbu yia 'wɔtemania!

12 Nu, nyuma -tɔɔba kwalia wa 'dɛ 'ɲni bhahha, -a'a pɔpali we 'wlukɔɔn la nu, -a 'ka wa nya 'wɔmneni, 'in -a 'ka 'ya -amiaa 'dɛ wa yibhɔlv, we 'nɩ mɔɔ?! Wa 'dɛ wa 'bhua 'wɔ wa yibhɔlv -lu nya, wa 'ka wa 'dɛ yibhɔlv, 'in wa palia wa 'dɛ, wa 'dɛ 'wɔ. Nu, wa 'nɩ 'ylimna.

¹³ Ni, we -ka -amīa, -a'a 'yilimanī -amīaa 'de we'e zi -bha -gv. Lubho -we -a 'kaa nu, da -Lagō palia we -bōlv -bha -a -yō we nōvōe bhlolua, 'in o yia -ain 'yoo 'nye -a 'ka amīaa -gbē mni.

¹⁴ Da -a mnia amīaa -gbē, -a 'ni wee -bōlvnya -gvzi. Ni, -amīa mnia amīaa -gbē tia, 'in -Lagōgbv -we gbaa Klisi gbvzvōn gbv, 'in -a yia ain -yla we gba.

¹⁵ -A'a zi -bōlv -gv -amīaa 'dēē 'yilimanīe nya, nyuma -putuu lubhoo 'gbv. -A dī we dlī 'wō nu, amīaa dlīvōvōe yia -gōwōlaylimania, 'in -a 'ka mneni -a 'ka -amīaa lubho -nōvōe -gōwōlaylimanī bhabha ain nyīdī. 'In -bōlv -we -Lagō palia -ain -yla, -a'a zi we -gv.

¹⁶ -Mvō 'bigv, -Lagōgbv -a yia gbaa, -mō amīaa lvgbēin -dōvōnya -gv. 'In -a 'ni mneni -a 'ka -amīaa 'de 'yilimanī lubho -we nyuma -putu nva wa 'dēē nō lubhōndaa 'gbv.

¹⁷ Ni, we mī celīda -Lagōsebhe 'wōē:

«Nyūmē -ō -ka gba o 'ka o 'de 'yilimanī,
-mōō 'yilimanī -mōō 'de lubho
-we Nyūmaa -Kanyō nva lēē 'gbv.»

¹⁸ Ni, we 'ni nyūmē -ō kwālī o 'de 'ḡni, 'mō wa sa -bha, nu, nyūmē -ō Nyūmaa -Kanyō kwālī ḡni, 'mō wa saa -bha.

11

Pōlv -yō yocian -wa laa wa 'de -Zezuu tietienya

¹ 'Aa! A -ka mneni a 'ka na -sabhe 'wlu zō laslōlv -sē ni, we nanī 'yli! Cūn, a -tō na 'gba zō.

² In -kalī amīaa zē zenyidī nya, 'in wee zenyidī nyaa zēkalīe -mūnī mīa, -Lagōō -gbē we bhva. Ni, in ka amīaa sō kpa nōkpasu -bhlogbōō -nō nya: mō -wā Klisi. Cūn, mō 'yu na kpaa ain, nēē 'ḡwnōyū -ō -yō nōkpasu 'ni -slō -budu 'wōdī mō.

³ Ni, nyanō na nva, sa *tibhe nva *Evō -dawli 'wō, 'in we yia o mōōnō ni, wa yi 'sa amīa 'wlukōōn lapopaliē 'nyūu 'nye, a yi Klisi -yōlanēnīe sazōnō sa gwēvlā 'pīpī.

⁴ Zō a yligbea we gege ni, -Zezu ka gbv -amīa gbaa ain -yla, nyūmē yabhlo yi -Zezu -putuu gbv gba ain -yla. 'In a mī 'ya lamnazida, a 'ka zuzu -yō -Lagōgbv -putu -we ka gbv -amīa 'niā ain -yla gba, a 'ka -mōv gbv -yōḡwnū.

⁵ In dī we dlī 'wō ni, in 'ni -mī 'kienyi -lu yabhlogbōō 'wō amīaa -Zezuu tietienya 'kadī -manī -yō.

⁶ Cūn, in 'ni gba sa -yi, gbvzvōn -wa, ni, we -ka -Lagōō yilo, -mōv mī -mōv 'dēē sa! -A ka we ain 'klōvlōlv 'yī weē nya, -amīaa lēnvgbō weē 'wō.

⁷ Da in gbaa ain -yla -Lagōō gbvzvōn gbv, bhe in gbaa we. 'In in yia na 'de 'wōtī 'kienyi, in 'ka ain 'yilimanī 'gbv. 'Lee, gbōnyūu in nva lē yi?

⁸ Da in mīa ain glaa lubho nōda, leglizi -putunya pēnia 'mī, 'in na bhva wa 'gwēzinyā 'wō, -zugba na sa ain 'wō we nya.

⁹ Ni, da in mīa amīaa -gbē, in 'ni nyūmē yabhlogbōō 'wlugba nya -mī, -lu bōā 'mī 'wōv 'gbv. Ni, bheliā -wa 'bhva Masedvānī, -lu -we ka gbv mīa 'mī -yō, -maa 'nyēa 'mī we. In ka na 'dēē dlī lakpa ni, in 'na -zēlī amīaa 'wlugba -ni. 'In 'sa na yia na 'dēē dlī lakpaā 'kōmōv.

¹⁰ Ni, Klisi gbvzvōn -wēlī mīa 'mī 'wōv 'gbv, in nēē, Akai -dōvō weē -mūnī -gv, nyūmē yabhlogbōō 'na 'ka 'mī 'dēē 'yilimanī -gbv -mūnī ḡwēē labhālī.

¹¹ Lēē -lu ka 'gbv na gba 'sa? In 'ni amīaa zēkalī gbv -wa yi? Sa in -kalia amīaa zē, -Lagō -yi we 'ji.

¹² Ni, -we in mīa da lēnōda, 'mō na yia lēnva 'kōmōv. 'In -wa mīa yoyō -wēlvnyāa datālīda, wa 'ka wa 'de 'yilimanī, ni, -amīaa nōnōlvubho -yō wa nōnōlvubho -bhlo, in 'ka wa 'ji gba.

¹³ Nii, waa nyuma -mani, tietienyaa nuu yoyo -nu wa -mia. Yo wa tubhwa wa nuunolubho 'wu, 'in wa nua wa 'de Klisiu tietienya 'wu.

¹⁴ Nwegaga -sobhalgub yabhlogbo 'ni we 'wu -mi. Lee, -Saataan 'de 'bhitili we 'de zlu 'anzi 'wola?

¹⁵ Nii, -Saataan lubhonnya 'ka wa 'de -Lago -o mia tikliu lubhonnya 'wuu, -muv 'ni -yokali. Nii, sa wa lenogunya mia, 'sa wa yia wa duvu -gub bhilida 'yia.

Pobv siasie

¹⁶ Nii, 'mu na gbaa da: nyume yabhlogbo 'na 'bhulu 'mi 'wu -sabhεbhanyo 'bhisa -ni. 'In we -ka nu, a ka 'sa we 'wlukuvn gbuzovusa ni, a nwnu we -yo nu, in mi -sabhεbhanyo nya, 'in -ami 'ka 'ya mneni, in 'ka na 'de 'ylimani -sele.

¹⁷ Cui, gbuzov -wa, in -ka na 'de 'ylimani, -we na gbaa da, in 'nia we gba Jelitapeε solv, -zugba -sabhεbhanyo 'bhisa na gbaa.

¹⁸ Nii, nyuma -duun ylimania wa 'de duvugv -gbonyaa 'gbv. Nii, nanv 'de na yi 'yaa 'ylimania.

¹⁹ Amia -wa laa amiaa 'de gbuyilonya, amia nwnunua -sabhεbhanya, 'deε 'yibadi, we 'ni muv?

²⁰ Wa 'ka an 'wobhu gali 'bhisa, wa 'ka an 'wluli, wa 'ka an 'wie 'woyli, wa 'ka an 'yilatili, wa 'ka an 'kpayukwli 'wu sobha, 'wlu a dila -muv weε z la.

²¹ Zv mi 'mi 'bhada, we 'ni muv? In 'ni 'wlu 'temani, we 'ni muv? A ka zukpa, gbonyuu in nva!

We -ka nyume yabhlo mneni o 'ka o 'de 'ylimani -lu yabhlo 'wu, -ami mneni in 'ka 'ya 'sa nu. Gba na gbaa -sabhεbhanyo 'bhisa.

²² Eblee* wa -mia yi? -Ami mi 'ya we nya! Izlaεinyuma wa -mia yi? -Ami mi 'ya we nya! *Abloomv 'yuoyua wa -mia yi? -Ami mi 'ya we nya!

²³ Klisiu lubhonnya wa -mia yi? In mi we nya, in -zi wa. In -ka 'sa gba: -sabhεbhanyo 'bhisa in gbaa! In ka lubho nu, in -zi wa, in ka -kaslv pla, in -zi wa! Wa ka 'mi seli duun bhabha, in -zi wa! 'In in ka tlitlee nwe -yo 'plli bhla weε nya, in -zi wa.

²⁴ Nii, -pnu glv 'so -we *Zuifv paa nyuma, 'in -bhlo bhwa we nweε, in 'plli we z -zakpa gbv.

²⁵ *Wlv -nyuma ka 'mi seli 'nyumu -zakpa ta. Wa li 'mi -bho 'wu -zakpa -bhlo. 'Glv 'kadv -yo 'mi mni 'nyuglv -zakpa ta, 'in in yia 'yli -bhlo li 'nyu -gv -zakpa -bhlo.

²⁶ Na nōve duun 'wu, in ka tlitlee nwe -yo -di, yeye nyu kwεε, 'wienyaa nyuma -bhanya kwεε, na bhelia Zuifv kwεε, -wa 'nia Zuifv kwεε, in ka tlitlee nwe -yo -di, 'gbe 'kadv nokple, da bebleεnya, gumunyu -gv -yo yoyobhelia kwεε.

²⁷ In ka siasia -libho duun nu, in ka 'yilaakple -gv bhla toba nya. Nwō -yo 'nyumatv ka 'mi 'bha, 'in bhla toba nya, 'in 'yi lilili, nwtōlv -ka 'mi 'bha, 'in in 'ni 'wvplanaa -ka.

²⁸ 'In in 'ni gbv toba gba. Nii, leglizv weε -we -gv na lolva dli, mv -wa na 'wlukuvn lapopalie 'ylo 'yli.

²⁹ Nyōv yomanv 'wu, 'in we 'ni 'ya -ami 'wu -bhoa, nyōv bhilili gbonyuu lv, 'in we 'ni 'mi -yokpa?

³⁰ We -ka nu, in 'ka na 'de 'ylimani, -zugba na 'wvymanie 'wu na yia na 'de 'ylimania.

³¹ -Lago -o -wa Nyumaa -Kanyo -Zezuu Dide, -o ka 'nhi wa mnunia -zv weε nya, 'in we 'nia bhloluda -ka, o -yi we 'ji nu, in 'ni yo 'tobhuda -mi.

³² Da in mia -Damasi, duvuv 'wlulapuvnyo -o mia nyumaa 'wlulapuvnyo Aletasi lubho nuda, o yia 'sloja weε gbee plalida 'yigbeli, wa 'ka 'mi kpaav 'gbv.

* 11:22 Zuifonya.

³³ Nii, wee gbee luv 'suoo finetli 'yli wa wlelia 'mi-cıce 'kadu nokple, sanee 'sa in-dia o kwee.

12

Pɔlv 'ylikakie -yɔ-we-Lagɔ-slolua o 'klv

¹ Lee, in 'yilimanı na 'deɛ? -Muu 'ni-lu 'wɔ-ka. Nii, 'ylikakienya -yɔ gbonyaa 'klvsloue -we-Lagɔ wlaa, we gbu na yia -sleen da gbaa.

² Nii, nyime yabhlo mia Klisi 'wɔ in -yi o. We -zɔ kugbua ɛ -mnuv ni, wa 'bhua o 'wɔ, 'in wa yia o yalu tanv* -gv kwa. (-De o ka o ku nokple -tuv, -de o ka o ku nokple 'tlaa, in 'ni -muv 'ji -yi, -Lagɔɔ 'debhlogbɔɔ -yia we 'ji.)

³ In -yi we 'ji ni, -Lagɔ ka nyime -mɔni 'wɔbhv, 'in o yia o yalu kwa. 'Pien, -de o ka o ku nokple -tuv, 'in -de o ka o ku nokple 'tlaa, in 'ni -muv 'ji -yi, -Lagɔɔ 'debhlogbɔɔ -yia we 'ji.

⁴ 'In welinya dɔdɔgv -nyime 'nia mneni o 'ka gba, 'in -we ka se wa'a 'nyea o, o ka we lusa, -mɔ o 'nva we.

⁵ Nii, nyime -mɔnu 'gbv na yia na 'de 'yilimania, 'in in 'na 'ka na 'de 'yilimanı na 'deɛ 'gbv, -we sloua na 'wɔyɔmanie, we 'wɔ na yilimania na 'de.

⁶ In -ka yaa 'yibha in 'ka na 'de 'yilimanı, in 'na 'ka yaa -sabhebhanyɔ -zɛ, ni, gbvzɔnɔv 'dekrva na gba yaa. 'In in 'ni 'yibha in 'ka na 'de 'yilimanı. -We ka gbv -wa, -we na nva ɛ, wa yia -yɔ, 'in -we na gbaa, wa nva, in 'ni 'yibha nyime yabhlogbɔɔ 'wlukɔv lapɔpalie 'yilimanı we -zi we 'wɔ.

⁷ 'In 'yiliwɔgbɔnya -Lagɔ-slolua 'mi 'klv, in yi na 'de 'yilimanı we 'wɔv 'gbv, siasie 'tite yia na ku zɔ pla, -Saataan tietienyɔ 'bhisa, -zugba we bhıı 'mi, 'in we kɔlv 'mi 'yoo in yi na 'de 'yilimanı 'gbv.

⁸ -Zakpa ta in bhuhhoea Jejitape ni, o -sa 'mi siasie -mıni 'wɔ.

⁹ 'In o yia we 'bigɔpali 'mi -ylae: «Na 'nanı ka -na -nɔ nyini. Nii, -na 'wɔyɔmanie 'wɔ na 'tite sloua we 'de tenyi tenyii.» In 'yibha in 'ka na 'de 'yilimanı na tɔtɔɔ -mımie 'wɔ, 'in Klisi 'tite 'ka 'mi -gv yi, 'in we 'ka 'mi 'wɔpa.

¹⁰ We 'deɛ 'gbv, na 'wɔyɔmanienya klaa, na vɛlie klaa, na gbv sloo 'yiyie klaa, na 'klyie 'wɔpale klaa, we -yɔ na dlɔbenya mia, -we lv na plıa Klisi 'gbv, 'mɔna nya na yia we. Nii, in -ka 'wɔyɔmanı, -bha in 'tɛa la tenyii.

Kolentı leglızu dlıve mı Pɔlv -yɔ

¹¹ Gba na gbaa -sabhebhanyɔ 'bhisa, 'in amıaa de nva 'mi we 'wɔ -gla nya. Amıa 'ka yaa na -gugbv gba. Nii, in 'ni -lu yabhlogbɔɔ nya -mıoo, amıaa tietienya 'kadı 'ni 'mi 'wɔzi -lu yabhlogbɔɔ 'wɔ.

¹² Na lenvɔgbɔnya -we sloua we ni, -Zezuu *tietienyɔ in -mia sazɔnɔ sa ni, we ka lenv dlıtie nya kpɛɛn kpɛɛn aın nyıdı. We ka lenv -lu: -we -wa gwedıgbɔnya -yɔ gbv 'kadı -yɔ ninee 'ɲıpalıgbɔnya.

¹³ Nii, in 'ni amıaa 'wlvba -zɛ, we 'ni -muv 'wɔbhv, ɛɛ -lu in nɔ leglızı -putunya -yla ɛa, 'in in 'ni -muv aın -yla lenva? A -ka we -yɔyı gbvnyuu nya ni, -zugba a ti na -yɔgbv 'wɔ!

¹⁴ A -talı, in mı lamnazıda in 'ka amıaa -gbɛ mıni -zakpa tanv nya, 'in in 'na 'ka amıaa 'wlvba -zɛ. Nii, amıaa da na talıa, in 'nia amıaa 'gweziı datalı. We 'ni ni, yua 'ka 'gweziı lazv wa dıdea -nɔ nya, 'yuaa dıdea zva 'gweziı la wa 'yuaa -nɔ nya.

¹⁵ We -ka -amı, na -lu weee in kaa, 'nye na nyɛa we aın, 'in na wlaa na 'deɛ -kpabhie amıaa 'wɔsasıe 'gbv. 'Lee, amıaa zɛ in -kalıa bhahbaa 'gbv, amıaa na zekalie mia zɔbɛda yı?

* **12:2** Yalu tanv: Zuıfɔ duun dlı ni, yalu -zakpa ta. Pɔlv nɛɛ, o ka yalu tanv -gv pla, mɔ -Lagɔɔ 'de dlıa la.

16 -Yɔ a yia we ŋwnua nu, in 'ni amiaa 'wlugba -ze. 'In nyuma -tɔlv yia gbaa nu, in ka -dawli, 'in -dawli nya in kpa a an.

17 'Lee, nyuma -wa in tiea amiaa -gbe, in ka wa 'yabhlo -gu 'plili, 'in in yia an 'wluli yi?

18 In ka Titi bhuhhoe ɔ mni amiaa -gbe, 'in in yia bheli yabhlo a -yia, ɔ 'bi 'pali. 'Lee, Titi ka an 'wlulii? ɔ -yɔ 'mi 'sɔ, dli -bhlo nya -a 'ni nɔɔ, 'in 'yoo -bhlo -a 'ni bhlii?

19 We 'bi ka 'wɔgwɛ, -zugba a pɔpali we 'wlukɔɔn la nu, -a mi -amiaa 'dɛɛ -mimie tiklu 'yilibanɔnɔda an 'yliya 'wɔ. -Innya! Sa Klisi 'yibhaa, 'sa -a gbaa -Lagɔ 'yu. Na jiji -talea, amiaa dliɔɔvee -gɔwɔlaylimaniee 'gbu, -a gbaa gbu weee -mɔni.

20 Nu, in mi nyanɔ nɔda nu, da in -ka amiaa -gbe nyini, sa in 'yibhaa in 'na 'ka 'sa an yi, 'in sa amia 'yibhaa, a 'na 'ka 'sa 'mi 'yi. In mi nyanɔ nɔda nu, in 'ka an nyidi gbɔnya -mɔni yi: -zɛ -yɔ zenyi, 'cɛ -yɔ -yomumnie, vɛli wɛli -yɔ nyuma tɔlv yo -gɔlavɔbe, 'dɛɛ 'ylimanie -yɔ gbu bidi -bidi bidii lɛnɔe.

21 In mi nyanɔ nɔda nu, da na -putu -ka amiaa -gbe mni lv, na -Lagɔ 'bhali 'mi ɔv an 'yu. In mi 'ya nyanɔ nɔda nu, nyuma duun -wa mia gbɔnyuu lɛnɔda bha 'bhisa, 'in wa 'nia -slɔ pɔnplagbɔnya klaa, mɔtnigbɔv lɛnɔe -yɔ wa nime -bhogbɔv lɛnɔe 'bihu, 'in in 'ka wa -gɔ wili.

13

'Wɔbhlolu gbɔv lapalie -yɔ fɔsawɛli

1 Nu, na -zakpa tanɔ yia da amiaa -gbe mnia. Sanɛɛ 'sa we mia cɛlida -Lagɔɛbhe 'wɔe:

«Gbɔv dayinya 'sɔ,
gbɔv dayinya taa wɛli -gɔ,
wa dia gbɔv wli 'wɔ.»

2 Nu, -wa weee nɔa 'cɔn gbɔnyuu lɛ, we -yɔ nyuma -tɔlv weee -yla na palia gbu la. In ka we gba pepe da na 'sɔnɔ mnia amiaa -gbe, 'in 'mɔ na gba 'yaa -zɛɛn da, da in 'nia an glaa -mi. Da na -putu -ka an 'yia mni, in 'na 'ka nyumɛ yabhlogbɔɔ nyazi 'yili.

3 -We -slolua nu, -ami 'wɔ Klisi plilia 'in ɔ gbaa, a 'yibha a 'ka we 'yi, 'in 'yia a yia we. Klisi 'ni 'wɔyɔlv amiaa gbɛgbɛin, ɔ 'tite ɔ slolua an glaa.

4 Nu, gbɔzɔnɔ -wa, ɔ 'wɔyɔlvɔe 'wɔ wa yia ɔ *su -gɔ lakɔlv, 'in -slɛɛn -Lagɔɔ 'tite nya ɔ -gaa 'yliyɔ. 'In -a mi ɔ 'wɔv 'gbu, -amia yɔlv 'yaa 'wɔ. Gbɔnyaa lɛnɔe nya amiaa gbɛgbɛin, 'klv -a yia we an -slolua nu, -Lagɔɔ 'tite nya -a -yɔ ɔ -gaa 'yliyɔ.

5 A 'yibha amiaa 'de la, 'in a yla amiaa 'de, -de a mi -Lagɔnyuma nya 'piɛun. Amiaa 'de -yi we 'ji nu, -Zezu Klisi mi an 'wɔ, we 'ni mɔv? Yaayi, a 'ni mneni a 'ka amiaa dliɔɔvee lɛnɔgbu -sloluu?

6 In di we dli 'wɔ nu, 'ji a yia we yibhelia nu, we 'ni 'sa -mi -amiaa -nɔ nya, nu, -amia ka dliɔɔvee lɛnɔgbu -Zezu Klisi 'wɔ.

7 -Lagɔ -a bhuhhoea nu, a 'na nɔnɔ gbɔnyuu yabhlogbɔɔ lɛ -ni. We 'ni nu, -a 'ka we an 'klvslolu nu, -a ka zukpa we gbu. -Innya, -a 'yibha nu, a nɔ gbɔzɔnɔv 'dɛbhlogbɔɔ lɛ. -Amia 'ni zukpa -kaoo, -mɔv 'ni gbu yabhlogbɔɔ.

8 Nu, -a 'ni mneni -a 'ka -Lagɔɔ gbɔzɔnɔwɛli -yɔwɔsɔlv, we lubho -a 'kaa nɔ -bhlogbɔɔ.

9 Cɔn, -a -ka 'wɔyɔlv, 'in amia -ka late, 'mɔna -wa -amiaa -nɔ nya. -A -ka 'ya -Lagɔ bhuhhoea -mi, -we -a yibhala ɔ, mɔ -wa nu, a -ze -Lagɔnyuma tiklu.

10 We 'dɛɛ 'gbu, da in -tɔlv -slɔ da an -yɔ la, 'in na cɛlia gbu weee -mɔni an 'wɔ. Nu, zli in -ka an glaa -mi, in yi an kpa 'nyumu, se -we Nyumaa -Kanyɔ 'nyɛa 'mi sɔlv. Wee se Nyumaa -Kanyɔ 'nyɛa 'mi, amiaa dli -gɔwɔlaylimaniee gbu -wa, we 'ni amiaa lasasiee gbu.

¹¹-Sleɛn, in ka we 'wɔlubha, bheliaun -a gbelie. A -talı amıaa -mumie tıku da, a 'pɔpali 'kɔayli, amıaa dı -mı -bhlo, a -dı la -dlɔɔ, 'in zekalıdı -yɔ 'wɔtɔtɔve -dlɔɔɔ -Lagɔ -yɔ aın 'sɔ 'ka -mı.

¹²A sısalı fɔ gbıgblelie nya, -Lagɔbhelia 'bhisa. -Lagɔnyıma weee neɛ wa -sa aın fɔ.

¹³Nı, Nyımaa -Kanyɔ -Zezu Klisı ɲwna aın 'nyu la, -Lagɔɔ zekalıdı -yɔ Zuzu 'Pɔpa -ɔ suslolua -aın 'wɔ, -yɔ a 'dɛ weee 'sɔ -tɔ.

'Sebhε Pɔlv 'paa -Galasii -nyuma yoo

-Lagonyuma mia -Galasii -dudv -gv, 'ma *Pɔlv 'paa 'sebhε yoo. Nyuma tɔba nεε -Galasii -Lagonyuma -yla nu, wa 'nɪ Zuifvɔ lεnvgbvɔ tɔba -gv nɔ, wa 'na 'ka gbv 'wobhv. We 'dεε 'gbv Pɔlv yia wa 'wocεlɪ, 'in ɔ nεε wa -yla nu, ɔ -ka -Zezu *Klɪsɪ dlɪ -gv zɔ, 'in -mɔɔ bhva gbv 'wv. Nu, -amɪaa lεnvgbvɔnyaa 'nɪ mneni we 'ka -aun gbv 'wvsa.

Fvsawelɪ

1-2 -Amɪ -Zezu Klɪsɪ *tɪetienyɔ *Pɔlv -yɔ -Lagɔbhelia weee mia -selɪ, -amɪaa cεla da -Galasii *leglizɪnyaa 'sebhε nɪ 'wv. Nyuma 'nɪ 'mɪ lapalɪ, 'in nyumε yabhlogbvɔ 'nɪ we 'kɔlv nya -mɪ. -Zezu Klɪsɪ -yɔ Dide -Lagɔ ɔ 'bhua ɔ 'wv tɪtɪlɪnyaa glaa, ma palaa 'mɪ la.

3 -Amɪaa Dide -Lagɔ -yɔ -amɪaa -Kanyɔ -Zezu Klɪsɪ ηwna aun 'nyu la, 'in wa 'nyε aun 'wvɔtɔvε -dlɔɔ.

4 Klɪsɪ ka ɔ 'dε wla -amɪaa gbonyuuu 'gbv, ɔ 'ka -aun pue, 'in ɔ 'ka -aun bhla 'nyii -mɪnɪ kwεε -sa, -amɪaa Dide -Lagɔɔ dɔmagnbv nya.

5 -Lagɔɔ 'ηmɪ 'ylɪmanɪ 'kɔmɔv! *-Amɛnɪ!

-Lagɔgbv -putu 'nɪ -mɪ

6 Amɪaa -Lagɔ laa [Klɪsɪ] 'nanɪ nya, a 'ka ɔ 'bɪbhv sa slvɪ, 'in a 'ka gbvslolusa -putu 'bɪbholu -Lagɔgbv 'bhɪsa, -mɔv ka 'mɪ ηwεgaga -subhalɪ.

7 Nu, -Lagɔgbv -putu 'nɪ -mɪ. Nyuma tɔba mɪ -bha, -wa 'yɪbhaa wa 'ka Klɪsɪ -Lagɔgbv 'bhɪtɪ saputu sa, ma nɔv amɪaa dlɪ zɔ bɪdɪ -bɪdɪ bɪdɪ.

8 'In, we yɪ -amɪaa 'dεgbolɪ -zε, we yɪ yalɪ 'anzɪ yabhlo -zε, -Lagɔgbv -a gbaa da aun -yla, ɔ -ka we 'bhɪtɪ saputu sa, 'kplε kpa ɔ!

9 -A ka we gba aun -yla pepe, 'in 'mɪ na gba 'yaa da aun -yla -slεen: -Lagɔgbv a 'nɔv tɪa, ɔ -ka we 'bhɪtɪ saputu sa, 'kplε kpa ɔ!

10 'Lee, nyuma 'ka 'mɪ 'ηmɪ kwalɪ da in mia -talɪda, yaayɪ, -Lagɔɔ -nv -wa yɪ? -Innya, -Lagɔɔ -nv in 'yɪbhaa. 'Lee, in 'ka nyumaa dɔdɔnamanɪ da in mia -talɪda yɪ? In -ka yaa nyumaa dɔdɔnamanɪee datalɪda -mɪ, in 'na 'ka yaa Klɪsɪ lubhonvnyɔ -zε.

-Lagɔ ka -bha Pɔlv -sa -Zezuu *tɪetienyɔ nya

11 Nu, na bhelia, in nεε aun -ylaε: -Lagɔgbv na gbaa da, we'e 'bhv nyumεε -gbε.

12 Nu, we -ka -amɪ, nyumε 'nɪ 'mɪ we 'nyε, 'in nyumε yabhlogbvɔ 'nɪ 'mɪ we -slolu, -Zezu Klɪsɪ -slolua 'mɪ we 'klv.

13 In mɪ bhaa *Zuifvɔ -Lagɔbvɔ -yloogblv, sa na nɔa a ka we 'nv. Sa na palaa -Lagɔɔ *leglizɪnyaa 'kɪyɪε 'wv 'kva 'tɪtε nya, in 'ka wa lasaa 'gbv, a -yɪ we 'jɪ.

14 In mɪ bhaa Zuifvɔ -Lagɔbvɔ -yloogblv, in -zɪ na -lima 'wv Zuifv glaa, 'in in dolu -gula bhabha, in -zɪ wa, -amɪaa dɔvkpasɪ lεnvgbv 'wv.

15-16 'In, -mɔv weee 'yu, -Lagɔ ka -bha 'mɪ -sa pepe, -zugba in mɪ -slɔ na 'nyaaa nɔkplε, 'in ɔ yɪ 'mɪ la ɔ 'nanɪ nya, in 'ka ɔ lubhɔ nv. Da we namanɪ -Lagɔ dɔdɔ ɔ 'ka 'mɪ 'wv ɔ 'Yu -slolu, 'in in 'ka -mɔɔ gbv gba nyuma -wa 'nɪa Zuifv -yla, -bha -bhlokpade in 'nɪ nyumε yabhlogbvɔ 'dɪzɔwεlɪ layɪbha.

17 'In -wa -zεa 'mɪ 'yu -Zezuu tɪetienya, in 'nɪ -maa -gbε mɪnɪ *-Zeluzalεmɔ, nɪ, -bhagɪgalɪda in mɪnɪa Alabii -dɔdɔ -gv, 'bhɪε, in yɪa lɔbhɪtɪ -Damasɪgbε nɔkplε.

18 -Zv ta 'pha, in in yɪa -Zeluzalεmɔ mɪnɪ, Pɪεlɪ yɪbhelɪεe 'gbv. 'In in lɪ ɔ -gbε 'yɪ kugbua lε gbu.

19 Nu, we 'nɪ Pɪεlɪ -yɔ Nyumaa -Kanyɔɔ bheli *'Zake 'wobhv, in 'nɪ -Zezuu tɪetienyɔ -putu 'yɪ 'ylɪ nya.

20 -We na cɛlia da aun 'wɔ, gbɔzɔnɔ -wa, 'in -Lagɔɔ 'dɛ -yi we 'ji nu, in 'nia yotɔbhɔ.

21 -Mɔɔ 'bigɔ, 'in in yia Silii -yɔ Silisi -dɔdɔ -gɔ mni.

22 Nu, Klisi leglizinya mia Zudee -dɔdɔ -gɔ 'ni -slɔ 'mi 'yi 'yli nya.

23 -We wa gbaa waa leglizinya 'nua zlimɛ -bhlogbɔɔ, mɔ -wa nu: nyumɛ ɔ pali bhaa wa 'klyiɛ 'wɔ, 'in -Lagɔgbɔ -we ka 'gbɔ ɔ gɔa la, ɔ 'ka we lasa, ɔ mi -slɛɛn we gbada.

24 'In wa yia -Lagɔɔ 'ɲni -mnɔnɔda -tu na 'gbɔ.

2

Wa ka Pɔlv yibheli -Zezuu tietienyɔ nya

1 -Zɔ kugbua lɛ -mnɔa 'plia, 'in in -yɔ Banabasɩ 'sɔ yia -Zeluzalɛmɔ lɔmni, 'in in yia Titi 'wɔbhɔ, in -yɔ -mɔɔ yi 'yaa mni.

2 'In -Lagɔ -slɔlua 'mi we 'klɔɔ 'gbɔ, in yia -mɔ mni. In -yɔ nyumaa 'yugalnya 'kadɩ 'dɛkpɔa gbɛlia 'wlu, -Lagɔgbɔ na gbaa -wa 'nia Zuifɔ -yla, in ka we 'ji gba wa -yla. In 'ni 'yibha lubho in nɔa, 'in in mia nɔda, we tɔ 'wɔ bhe.

3 'In 'dɛbbie, na nɔnɔnyɔ Titi mia *Glekɩ nya, wa 'ni ɔ *knɩ 'wɔpa -gla nya.

4 -Mɔɔ bhla, yoyobhelia -tɔlɔ -wa -bhoa zlimɛ -aun lɔ 'wiemi, -maa 'yibha yaa ɔ *knɩ 'wɔpapie. Waa nyuma ni ka -aun lubho, wa 'ka -amɩaa 'dɛ -yla -tɔtɔɛ -Zezu Klisi nyɛa -aun -yɔlatitalɩ, 'in wa 'ka -aun titee galɩ 'wɔnɔ lɔ.

5 Nu, waa nyuma -manɩ, -a 'ni wa 'wlu zɔ laslɔlɔ 'kienyii -kpɔa, 'in -Lagɔgbɔ 'ka an nyidɩ -tɔ gbɔzɔnɔ nya.

6 'In -wa mia leglizinya 'yugalnya 'kadɩ nya ni, -we wa -mia, we 'ni 'mi 'yliya 'wɔ -lu yabhlogbɔɔ nya -mi, -we ka gbɔ -wa, -Lagɔɔ yla nyumaa ku -yɔ, in nɛɛ, waa nyuma -manɩ 'ni 'mi -yla gba -gla nya nu, in nɔ gbɔ -putu yabhlo lɛ lɔ.

7 'In, wa ka we yibheli nu, sa -Lagɔ dia we 'gba Pielɩ 'wlu, 'in ɔ gbaa Zuifɔ -yla -Lagɔgbɔ, 'sa ɔ dia 'mi we 'gba 'wlu, 'in na gbaa nyuma -wa 'nia Zuifɔ -yla -Lagɔgbɔ.

8 Nu, -Lagɔ ɔ nɔa lubho, 'in ɔ yia Pielɩ ɔ tietienyɔ -zɛlɩ Zuifɔ nyidɩ, mɔ -bhlokpade nɔa lubho, 'in ɔ yi 'yaa -amɩ ɔ tietienyɔ -zɛlɩ, nyuma -wa 'nia Zuifɔ nyidɩ.

9 Nu, nyuma -yi *'Zake, Sefasɩ * we -yɔ *Zaan, leglizinya 'yugalnya 'kadɩ nya, 'in 'nanɩ -Lagɔ nɔa 'mi 'wɔ, -maa ka we yibheli. 'In wa yia in -yɔ Banabasɩ kwɛɛ kpa. Sanɛɛ 'sa -a bhliɩ wɛlɩ -bhlo, -amɩa 'ka nyuma -wa 'nia Zuifɔ nyidɩ lubho nɔ, 'in wamɩa 'ka Zuifɔ nyidɩ lubho nɔ.

10 Gbɔ yabhlogbɔɔ wa yibhaliɩ -aun: wa nɛɛ -a 'na dlɔlɔ leglizinya bobabhanya 'wɔ -ni, 'mɔ -amɩ nɔa lɛ dli weɛɛ nya.

Pɔlv palia Pielɩ -yla gbɔ la Antiɔsɔgbe nukple

11 'In da Pielɩ nɩnia Antiɔsɔ, gbɔnyuu ɔ nɔa lɛ, in yia we ɔ 'klɔsɔbha.

12 Nu, da nyuma 'Zake tiea, -maa 'nia -slɔ nyini, -zugba Pielɩ -yɔ -Lagɔnyuma -wa 'nia Zuifɔ lia dabɔdɔ. 'In da -maa nɩnia, ɔ yia wa nya lilie 'yilgɛli, ɔ yia wa gwɛvla. -We ka gbɔ -wa, Zuifɔ -Lagɔnyuma gɔa nyumaa knɩ 'wɔpapie 'wɔ, 'ma ɔ sɔa.

13 'In -amɩaa -Lagɔbhelia Zuifɔ yia Pielɩ dli 'sɔ -bhogbɔ lɛnɔ, 'in Banabasɩ 'dɛgbolu yi 'yaa we lubho.

14 Da in 'yia we -yɔ nu, wa'a kpa wa 'dɛ tikli -Lagɔgbɔ gbɔzɔnɔ sɔlɔ, 'in in nɛɛ Pielɩ -yla nyumaa -zejila 'wɔɛ: «-Mɩ mi Zuifɔ nya, 'in -in yia -wa 'nia Zuifɔ,

* 2:9 Pielɩ.

-maa lenogbo leno, -in 'ni we Zuifoo titee solo leno. 'In sa -in mnene -in 'ka gba nyuma 'nia Zuifoo, wa nu -gla nya Zuifoo lenogbo lea?»

Zuifoo -yo -wa 'nia Zuifoo ka nyuma tiklu -ze dliozovee 'gbu

15 -Amia mia, Zuifoo 'zayli -a -mia, -a 'ni gbonyuu -lenonya, -wa'a zua -Lagoo titee 'nonyee, wa nyidi.

16 -Moo bhla, -a -yi we 'ji nu, -Lagoo yibheli nyime, nyime tiklu nya *Moizu titee 'nonyeezovee 'gbu, nu, dliozovee -bhlogbooo -Zezu Klisi -gbo gbu -wa. We 'gbu, -amia yi 'yaa -Zezu Klisi gbu -yonyonu, 'in -Lagoo 'ka -ain yibheli nyuma tiklu nya, -amiaa dliozovee Klisi 'wuu 'gbu. Nu, we 'ni titee 'nonyeezovee gbu. Nu, -Lagoo 'na 'ka nyime yabhlogbooo yibheli nyime tiklu nya, titee 'nonyeezovee 'gbu.

17 'In, we -ka nu, tiklumime -Lagoo 'yilia 'wuu da -a mi -talida Klisi 'gbu, 'in -a -ka 'ya gbonyuu -lenonya nya -mi, -wa 'nia Zuifoo 'bhisa, 'lee, Klisi paa nyuma 'koyali wa nu gbonyuu le yi? -Innya!

18 'In 'yibha zime 'in 'ka -mi tiklu -Lagoo 'yu, titee 'nonyeezovee 'gbu, 'in in yia we 'bibhu. In -ka we lu lbhiti, -zugba na 'de in 'nia titee 'nonyeezovnyo 'wono.

19 Nu, we -ka titee -bhlo, mu -laa 'mi tithie, 'in we -ka -ami, in ka ti titee gbegbein, 'in in 'ka 'yliyogada -tu -Lagoo gbegbein. 'In in yia *su -gu tlu Klisi nya.

20 'In, in -ka 'yliyogada -mi, we 'ni na de -ga 'masleen 'yliyoo, nu, Klisi -gaa 'yliyoo 'mi 'wu. Nu, -Lagoo 'Yu ka na zekalie -slolu, 'in oo yia oo 'de wla na 'gbu, oo dliozovee nya na ku -gaa -sleen da 'yliyoo.

21 Nu, in 'na 'ka -Lagoo 'nanu daa gba -innya. We -ka nu, titee nu nyime tiklu -Lagoo 'yu, -zugba bhe Klisi thia.

3

-Lagoo yibhelia nyuma, nyuma tiklu nya Klisi dliozovee 'gbu

1 Oo -Galasii -nyuma, -gwootonya, nyoo -sali ain a? Wa 'ni da ain -Zezu Klisi *su -gu lakoloo 'kluslolu vaa?

2 Nu, gbuoo go -bhlo mia da, a 'pali we 'bigu. Zuzu 'Popa a 'yia, titee 'nonyeezovee 'gbu a yia oo 'yi yaayu, -Lagoo gbu a 'nua, a zua dli -gbo gbu -wa yi?

3 Sa amiaa -gu 'ka 'ya sa 'wotaa? A ka -Lagoo gbu gwedi -Lagoo Zuzu nya, 'in a 'yibha a 'ka -sleen we 'wubha amiaa 'dee titee nyaa?

4 -We weee 'wu a 'plida, bhe -wa yi? -Innya, we 'ni mnene we 'ka bhe -ze.

5 'In -Lagoo -ka oo Zuzu ain 'nyee, -zugba oo nu gwedigbu le ain nyidi, amiaa titee 'nonyeezovee gbu -wa yaayu, -Lagoo gbu a 'nua 'in a zua dli -gbo 'gbu, oo nua we le yi?

-Lagoo dliozovnyoo *Ablaamu

6 Nu, *-Lagoo ebhe nee *Ablaamu daae:

«oo ka -Lagoo dli -gu zu.

oo dliozovee 'gbu,

-Lagoo yia oo yibheli nyime tiklu nya.»

7 We 'gbu, a yibheli we 'ji nu, -wa zua -Lagoo dli -gu, ma -wa Ablaamu 'yuoyuaa 'debhie.

8 -Lagoo ebhe ka we gba, nu, nyuma -wa 'nia Zuifoo, wa dliozovee 'gbu -Lagoo yia wa yibhelia nyuma tiklu nya, oo 'de 'yu. We 'gbu, -Lagoo yia Ablaamu -yia wee gbuzono -minu gba pepe nu:

«'Nyuu wa yia duobgu -nyuma weee lanwnaa -na 'gbu.»

9 Ablaamu ka -Lagoo gbu -yonyonu, 'in -Lagoo yia oo 'nyulanwna. 'Sa -bhloo 'de -wa weee nwnua -Lagoo gbu -yo, -Lagoo nwnaa wa 'nyu la.

10 Nu, -wa weee zva titee 'nɔɲwezvɔvɛ dli -gv, mɛ yia wa kpaɔ. Nu, -Lagɔsɛbhɛ nɛɛ:

«-We weee mia ɛɛɪda -Lagɔ titee 'sɛbhɛ 'wɔ,
ɔ-ɔ zva we 'nɔɲwe 'kɔmɔv, mɛ yia ɔ kpaɔ.»

11 We mɪ 'ya gbɔzɔvɔ nya, nu, nyumɛ yabhlogbɔɔ 'nɪ mneni ɔ 'ka -mɪ tikli -Lagɔ 'yu titee 'nɔɲwezvɔvɛ 'gbv. Nu, -Lagɔsɛbhɛ nɛɛ:

«-ɔ -Lagɔ yibhelia nyumɛ tikli nya dliɔvɔvɛ 'gbv,
'yliyɔgagie -mɔɔ yia 'yia.»

12 'In tite'e 'bhv dliɔvɔvɛ -gbɛ. Nu, we mɪ 'ya ɛɛɪdaɛ:

«-ɔ zva titee lɛnɔgv weee 'nɔɲwe,
ɔ -tv we lɛnɔda 'kɔmɔv,
'in ɔ 'ka 'yliyɔgagie 'yi.»

13 Klisi ka ɔ 'de mɛyɔlatɪnyɔ -zɛɪ -amɪa 'bɪgv, sanɛɛ 'sa ɔ zitia -aun 'wɔ titee mɛ kwɛɛ. Nu, we mɪ ɛɛɪda -Lagɔsɛbhɛ 'wɔɛ:

«Nyɔɔvɔ nyɔɔ wa -ka bɪzi su 'wlu,
mɛ mɪ ɔ -nɔ nya.»

14 Nu, sanɛɛ 'sa we nɔa, 'in 'nyulanɲwɪa -wɛɪ -Lagɔ gbaa Ablaamv -yla, nyuma -wa 'nia Zuifv, wa 'ka we 'yɪ -Zezu Klisi 'gbv. 'In Zuzu -Lagɔ gbaa ɔ 'ka wla, -a 'ka we 'yɪ dliɔvɔvɛ 'gbv.

Tite -yɔ -lu -we -Lagɔ gbaa ɔ 'ka wla

15 Na bhelia, dɔvɔ -gvɔ gbv yabhlo na yia da palia: we -ka nu, wɛɪ nyumɛ 'kaa tɪ, ɔ -ka we tɪ sazɔvɔ sa, nyumɛ yabhlogbɔɔ 'nɪ mneni ɔ 'ka -bha we lasali, 'in ɔ 'na 'ka we -gv -lu yabhlogbɔɔ pali.

16 Cɪn, -li -we -Lagɔ 'kaa wla, ɔ ka we gba Ablaamv -yɔ ɔ 'yuoyu -yla. 'In -Lagɔsɛbhɛ 'nɪ -gbaɛ: «Ablaamv -yɔ ɔ 'yuoyua,» 'in -mɔv 'ka 'wlv nɛɛ nyuma duuun gbv wa gba, nu, -Lagɔsɛbhɛ nɛɛ saɛ:

«-In -yɔ -na 'yuoyu,»
nyumɛ yabhlogbɔɔ we saa 'ɲnɪ, mɔ -wa Klisi.

17 -We in 'yibhaa in 'ka gba mɔ nɪ: -Lagɔ ka wɛɪ tɪ Ablaamv -yla, 'in ɔ nɛɛ, -gv ɔ yia we 'yiligbea -kli. -Zɔv 'wlv 'sɔ -zv gv -bhlo 'ya kugbua (430) 'plia, 'bhie, Moizv tite yia yi. -Mɔv 'nɪ mneni -mɔv 'ka wɛɪ -Lagɔ tia -bhalasali, 'in -lu -Lagɔ gbaa ɔ 'ka wla, we 'nɪ mneni we 'ka we lasa.

18 'In we -ka nu, 'bɪ -we -Lagɔ wlaa, titee sɔlv wa yɪ we, -zugba we 'nɪ -lu -Lagɔ gbaa ɔ 'ka wlaa sɔlv 'bhv, 'in, -lu -we -Lagɔ gbaa ɔ 'ka wla, mɔ -yɔ ɔ -slolua ɔ 'nanɪ Ablaamv -yla.

-We ka 'gbv -Lagɔ yia tite pali

19 'In lɛɛ -lu ka 'gbv -Lagɔ yi tite pali nyuma -ylaa? Pali ɔ palia we, 'in da nyuma -saa ɔ dɔmagbɔ 'nɔɲwe ɔ 'ka we -slolu. 'In we 'ka 'sa lɛnɔda -tv tikli, 'in Ablaamv 'yuoyu -ɔ ka 'gbv -Lagɔ gbaa ɔ 'ka Ablaamv -lu 'nye, 'in -mɔv yiyibhla 'ka nyini. -Lagɔ zva wee tite 'anzɪnya ɲwɛɛ, 'in 'anzɪnya yia Moizv 'wɔbhv 'kɔlv nya, -Lagɔ -yɔ nyuma nyidi.

20 Nu, kɔlv mia, nyuma 'sɔ nyidi ɔ mia. 'In, -Lagɔ 'dɛbhlogbɔɔ: ɔ 'nɪ kɔlv -ka.

21 -Mɔv gbaa nu, -li -we -Lagɔ gbaa ɔ 'ka wla, tite mɪ we -yɔtv nya yi? -Inya! We -ka nu, -Lagɔ ka tite yabhlo pali, we mneni we 'ka nyuma 'yliyɔgagie 'nye, -zugba nyumɛ mneni yaa ɔ 'ka nyumɛ tikli -zɛ -Lagɔ 'yliya 'wɔ, titee 'nɔɲwezvɔvɛ sɔlv.

22 We 'nɪ 'sa -mɪ, nu, -Lagɔsɛbhɛ nɛɛ, dɔvɔgɔli weee mɪ gbɔnyuuu 'tite zɔ. 'In -lu -we -Lagɔ gbaa ɔ 'ka wla, nyuma -wa ɲwɪua -Zezu gv -yɔ, -maa 'ka we 'yɪ, wa dliɔvɔvɛ -Zezu Klisi -gv 'gbv.

23 Da -Zezu Klisi dliɔvɔvɛ bhla 'nia -slɔ nyini, -zugba -a mɪ -kaslɔcian nya tite kwɛɛ, wee dliɔvɔvɛ -Lagɔ 'kaa -aun 'klɔslolu we wɔwɔvɛ nya.

24 SanEE 'sa, tite -zeA -amīaa 'yliyozonyo tiku, 'bhie, Klisi yia yi, 'in -a 'ka nyuma tiklu -ze -Lago 'yliya 'wu, o dliguzvzee 'gbu.

25 -Sleen, -Zezu Klisi dliguzv bhla ka nyini 'gbu, -a 'ni 'masleen o 'yliyozonyo -mōni kwEE -mi.

26 Ni, a 'de weee mi -Lago 'yua nya -Zezu Klisi dliguzvzee 'gbu.

27 Ni, amīa weee -wa wa batizea Klisi 'wu, a ka Klisi 'wōwlv -ze.

28 We 'gbu, -Lago 'yliya 'wu, 'wōsisalida 'ni Zuifu -yo -wa 'nia Zuifu nyidi -mi, we 'ni gali -yo nyuma -zōnv nyidi -mi, 'in we 'ni nōkpasi -yo 'ḡwmi nyidi -mi. Ni, a 'de weee -bhlo -Zezu Klisi 'wu.

29 A mi Klisi -nv nyaa 'gbu, a mi Ablaamuv 'yuoyua nya. 'Bi -Lago gbaa o 'ka wla, 'yia a yia we.

4

Ni, -a 'ni 'masleen gali, -Lago 'yua -a -mia

1 -We in 'yibhaa in 'ka gba mu ni: 'binyo -ka -slō 'yislōkpilē nya -mi, 'wōsisalida 'ni o -yo gaylo nyidi -mi, 'in -zugba mō -wa wee 'bi weee -kanyo.

2 Ni, nyuma -wa zōa o, 'in -wa zōa o -li 'yliyō, o mi wa kwEE tiklu, 'in bhla -we o dide 'paa ḡwEE, 'in we nyinia.

3 Ni, 'sa -bhloo 'de we mia -amīaa -nv nya. Da -a mia zlmē 'yislōkpilē 'bhisa, -a mi dōdōgōv 'titenyaa gali nya.

4 'In, bhla -we -Lago zōa, da we nyinia 'ce, o yia o 'Yu yoo 'pa. ḡwno gwala o, 'in o yia Zuifōv titee zōnyūmē -ze.

5 'In -wa mia tite zō, o 'ka wa 'wōziti. SanEE 'sa o 'kaa -ain -Lago 'yua -zeli.

6 -Lago 'ka we -slolu a mi o 'yua nyaa 'gbu, o yia o 'Yuu Zuzu yoo 'pa -amīaa dibhe 'wu, Zuzu -o kpia 'wu: «Aba*», 'oo Dide!»

7 We 'gbu, -in 'ni 'masleen gaylo, ni, -Lago 'yu -in -mia. 'In -in mi o 'yu nyaa 'gbu ni, -in mi 'ya 'binyo nya -Lago 'nanu sōlv.

Pōlv lva dli -Galasii -nymaa 'gbu

8 Zlmē a -yo -Lago 'ni welī -ka, -zugba a mi bōbōlii gali nya, 'in -mōvnya 'ni -Lago -zōnv nya -mi.

9 'In -sleen a -yi -Lago, -we in 'kaa gba mu -wa ni, -Lago -yi ain. Dōdōgōv 'titenya, -we 'nia 'tite 'wō -ka, 'in -we 'na 'kaa ain -lu yabhlogbōo -yla lēnv, sa a bhiti 'ya lv -mōv zōa? Sa a 'yibha a 'ka 'ya -mōv gali -zeA?

10 'Yli klāa, 'cv klāa, bhla klāa, we -yo -zv tōlvaa 'nōḡwēzōvzee -wa amīaa -yōkpagbv.

11 Amīaa 'gbu na nva nyano: lubho weee in nva amīaa 'gbu, bhe we yia 'wōtvā yi?

12 Na bhelia, amīa na bhubhoe, a -mi 'mi 'bhisa, -we ka gbu -wa, -amī ka na 'de nv amīa 'bhisa titee gbēgēin. 'In a 'ni 'mi gbōnyuu yabhlogbōo -yla lēnv, da in mia amīaa -gbē.

13 'In -we nva lē, 'in in yia zlmē amīaa -gbē -tv, 'in in yia ain -yla -Lago gbu gba, a -yi we. Gu in kaa -yōo gbu -wa.

14 Na guzv -nv mi laylagbv nya amīaa -nv nya, 'in a 'ni 'mi 'wōnyē, 'in a 'ni 'mi kwNEE -sa. Ni, -Lago 'anzi yabhlo 'bhisa a kpaa 'mi, -Zezu Klisi 'degbolu 'bhisa.

15 Da amīaa zlmEE 'mōna -tōlvā? -We in 'kaa gba amīaa daa mu -wa ni, we -ka yaa 'yli wa sa -mō, -zugba a ka -mō amīaa 'yli -sa, a ka 'mi we yoo 'nye!

16 'Lee, gbōzōnōgbu na gbaa da ain -yla, we 'gbu in yia amīaa tōnyūmē -ze -sleen yi?

* 4:6 Zuifoweli -wa. We ji -wa: «-Baba».

17 Waa nyuma -wa nynia ain -yɔla, wa 'nɪ amiaa zekali sazɔnu sa. Wa 'yibha wa 'ka ain 'mɪ 'bɪ -sa, 'in a 'ka wa 'bibholu we gbu -wa.

18 Cɪn, gbɔzɔnu -wa, nyumaa zekalie -ka ain ye sazɔnu sa, mɔ nania 'yli. We -zɛ dli -zɔnu nya. A nu we lɛ bhla weee nya, we 'na -zɛli na 'yibadi -bhlogbɔɔ -nɪ.

19 Na 'yua, amiaa 'gbu in mɪ 'yaa da siada lɔ, nɛɛ ɲwɔɔ -bho luzi, mɔ. 'In in mɪ 'sa siada tiklu, 'in Klisi 'ka ain 'wɔladilɪ, 'in a 'ka Klisi 'wɔwɔlɔ -zɛ kpɛɛn kpɛɛn.

20 Nu, in 'yibha in 'ka bhla -mɪnɪ nya ain kwesi -mɪ, in 'ka ain -yla gba sɔ -putu lɔ. -We in 'kaa lɛnu -slɛɛn, in 'nɪ we -yi. Amiaa 'gbu dlɪbe mia da 'mɪ -yɔ.

*Agaa -yɔ *Salaa gbuɔ 'wɔpaligbu

21 A gba -slɔ we 'mɪ -yla, amia -wa 'yibhaa a 'ka Moizu tite 'nɔɲwe zɔ, -we wee tite -mɪnɪ 'sebhɛ gbaa, a'a 'nɔ wee?

22 Nu, we mɪ celɪda we 'wɔɛ, Ablaamu 'yɪ nɔkpasuyua 'sɔ. 'Yabhlo ɔ -yɔ gaylonɲwɔɔ *Agaa gwalia, 'in -gɔɔ ɔ -yɔ nyumɛzɔnuɲwɔɔ *Sala gwalia.

23 Nu, 'yu ɔ -yɔ gaylonɲwɔɔ Agaa gwalia, nyumaa dɔmagbuɔ sɔlɔ wa gwalia -mɔɔ. 'In ɔ ɔ -yɔ nyumɛzɔnuɲwɔɔ gwalia, wɛli -Lagɔ wlaa, we sɔlɔ wa gwalia -mɔɔ.

24 Wee gbuɔ 'wɔpaligbu -mɪnɪ 'ji -tɔ 'wɔ, waa 'ɲwɔnɪ 'sɔ -manɪ 'wɔsusloluee gbu 'sɔ wa slolua. We tianɔ mia, *'wɔsuslolue -we -Lagɔ -yɔ Ablaamu -yɔ *Izlaɛlɪnyuma nɔa lɛ -gɔgɔ wa laa *Sinaii 'wlu, we yli -wa Agaa, wee 'wɔsusloluee tite nɔa nyuma galɪ 'wɔ.

25 Nu, Agaa mia, mɔ -wa Sinaii -gɔgɔ Alabii -dɔɔ -gɔ. Mɔ -wa dɔɔ -mɪnɪ -gɔɔ -Zeluzalɛmɔgbe, -we ka gbu -wa, we -yɔ we 'yua weee mɪ galɪ nya.

26 Nu, yalu -Zeluzalɛmɔ mia, mɔ -wa -Zeluzalɛmɔ -we 'nɪa gaylo nya -mɪ, 'in mɔ -wa -amiaa 'nyaa.

27 Nu, we mɪ celɪda -Lagɔsebhɛ 'wɔɛ:

«Gblotɲwɔɔ, a li 'mɔna!
Ama 'nɪa 'yugwaliee kuu 'cɔnɔɛ 'ji -yi,
a 'kpi 'wɔ 'mɔna nya!
Nu, 'wɔnyɛɲwɔɔ yua yia 'wɔzumanɪa,
wa 'ka 'wɔyibhanɲwɔɔ 'yua 'wɔzi.»

28 'In amia, na bhelia, wɛli -Lagɔ wlaa amia mia we -gɔɔ 'yua nya, *Izakɪ 'bhisa.

29 Zɪmɛ, 'yu wa gwalia nyumaa dɔmagbuɔ sɔlɔ, mɔ palia ɔ -wa gwalia -Lagɔɔ Zuzuɔ sɔlɔ klɪyɛ 'wɔ. 'In 'sa -bhloo 'dɛ we mia dɛslɛɛn nɔda.

30 'In -Lagɔsebhɛ nɛɛ lea? We nɛɛ:

«-In vu gaylonɲwɔɔ -yɔ ɔ 'yu.
Nu, gaylonɲwɔɔ 'yu -yɔ nyumɛzɔnuɲwɔɔ 'yu
'nɪ mneni wa 'ka wa didɛɛ 'bɪ dlili.»

31 We 'gbu, na bhelia, -amia 'nɪ gaylonɲwɔɔ yua, nyumɛzɔnuɲwɔɔ 'yua -a -mia.

5

-Zezu Klisi ka -an gaylo -flii -sa

1 Klisi ka -an gaylo -flii -sa, 'in -a 'ka -amiaa 'dɛ -yla -mɪ sazɔnu sa. A -tɔ -mɔɔ sɔlɔ gege, 'in a zɔ amiaa 'dɛ 'yliyɔ, a yi 'ya galɪ -zɛ lɔ.

2 A yla, -amɪ Pɔlɔ nɛɛ ain -ylaɛ: wa -ka ain *'knɪ 'wɔpa, a 'ka -mɪ tiklu -Lagɔ 'yu nɪ, -zugba Klisi 'nɪ -lu yabhlogbɔɔ nya -mɪ amiaa -nɔ nya.

3 'In nɛɛ 'ya ain -yla -tapɛɛ, nyɔɔɔ nyɔɔ -ka knɪ pla, ɔ zɔ tite weee 'nɔɲwe -gla nya.

4 Amia -wa 'yibhaa -Lagɔ yibheli ain nyuma tiklu nya titee sɔlɔ, a -yɔ Klisi ka 'wɔɔ. 'In -Lagɔɔ 'nanɪ ka ain 'wɔɔ.

5 Nu, we -ka -amia, -Lagoo -a dia dli 'wv, mo yia -an yibhelia nyuma tiklu nya o 'de 'yu, 'in 'mv -a mia woda, -Lagoo Zuzuu 'tite -we nva -amiasa dliozove 'wv lubho, we nya.

6 Nu, -Zezu Klisi 'wv, -in 'ka kni 'wv -m100, -in 'ni kni 'wv -m100, -muv 'ni gbv yabhlogbo. Nu, -we nania 'yli, mv -wa dliozove -we nva gbv le nyume e zekalie nya.

A 'na 'bhitili gaylo 'wv lv -ni

7 A ka -gwagwie gwedi 'nanuv, nyoo yomanu amiasa bhv 'wv, nu, a 'na zolv gbuzov 'nuywe -nia?

8 -We wa gbaa an -yla, 'in wa yia an lu, -Lago o laa ain, we 'nia o -gbe 'bhv.

9 'Lee, wa 'a gba da «*Goo -sele wa palia 'flood 'pue weee -yo, mv yilia wee?»

10 -Ami mia, Nyumaa -Kanyo 'wv, na dli mi ain -gv nu, amia 'na 'ka 'wlukuvn lapupalie -putu 'yi. 'In nyume o -ka amiasa 'wlu -nyumoo, -Lago yia o -kaslo 'wvpa.

11 We -ka -ami, na bhelia, we -ka kniplagbv in mi yaa gbada gbuzov sa, lee ka 'gbv wa pa 'mi 'klyie 'wva? We -ka yaa 'sa -mi, -zugba, Klisi su -gv thlgbv in mia gbada, we 'na 'ka nyume yabhlogbo 'cedo -la.

12 Nu, -wa nva amiasa dli zo bidi -bidi bidi, wa lli 'ya wa 'de!

13 Na bhelia, amiasa 'de -yla -tvtvwe 'gbv -Lago yia ain la. A 'na 'yigbeli we -gv, 'in a 'ka amiasa yicee lenogbv lenv -ni. Nu, a nonnu lubho -yla zekalidli nya.

14 Nu, weli gv -bhlo ni nukple tite weee 'bhaa 'wlu:

«-In -kali -na -libheyii ze -na 'de 'bhisa.»

15 Nu, -fliinuma 'bhisa, a -ka mumnuda -mi, a -ka lenonvoda -mi, a zv amiasa 'de 'yliyoo, a yi amiasa 'dee klu lasa.

Zuzu 'Papa -gali an 'yu

16 In nee ain -ylae: a no -Lagoo Zuzuu solv, a yi 'masleen amiasa yicee dliwonyigbv lenv.

17 Nu, -amiasa yicee dliwonyigbv -yo -Lagoo Zuzu 'ni weli -bhlo -ka, 'in -Lagoo Zuzu -yo -amiasa yicee dliwonyigbv 'ni weli -bhlo -ka. Nu, -yo we munnia, 'in -we a 'yibhaa a 'ka lenv, a yi we lenve kweyomneni.

18 We -ka nu, -Lagoo Zuzu -gali ain 'yu, -zugba a 'ni 'masleen tite zo -mi, 'in we 'ni 'masleen ain nyewi.

19 'In -a -yi -amiasa 'dee yicee lenogbv, -we -wa: motni klaa, pvnplagbv klaa, we -yo gbonyuu weee lenve,

20 yoyolagv weee bubve, -dlabhaia lenve, nyuma 'wonyinyenie, -zlesasie, zenyinove, 'cepapie, -yomunnie, zva 'wodidie, gwepapie -pue nyewe,

21 nyume -putuu -luu dli 'wonyinyie, nu nyume 'bhabhie, nyogbalilie, 'in we -yo we 'wowlv -gbv talvaa lenve. In ka we gbv ain -yla gba tia, 'in 'mv na gbaa sleen da ain -yla: nyuma -wa nu 'saa, -maa 'na 'ka *-Lagoo nyumaa 'wlupalie 'wv 'bi 'yi.

22 Nu, zozovogbv bhva -Lagoo Zuzuu -gbe, mv ni: zekalidli, 'monadli, 'wvtvte -dlao, dltie, gbv -zovv lenve, dli -zovv -kakie -yo weli -gotvte,

23 dli -dlao -kakie, we -yo 'dee dli lakpakpie 'so. Tite 'e -solv -muv weee -yo 'wv.

24 -Wa mia [-Zezu] Klisi -nv nya, wa yicee -yokpagbv -yo we dliwonyigbv, wa ka we lakolv *su -gv.

25 -Lagoo Zuzu ka -ain 'yliyogagie 'nyee 'gbv, -a no 'ya oo Zuzuu solv.

26 -A 'na 'ylimani -amiasa 'de -ni, -a 'na lilali 'cedo -ni, -a 'na nonnu zenii -gbe -ni.

6

A sɨsali 'wɔ amɨaa -yɔgbvɔ 'gba nya

1 Na bhelia, we -ka nu, nyume yabhlo ka gbonyuu lɔbhli, amia -wa nɔa -Lagɔɔ Zuzuu sɔɔ, a 'slamani ɔ 'wɔ -Lagɔɔ 'yloogblu. 'In a nɔ we lɛ dli -dlɔɔ nya. A zɔ amiaa 'dɛ 'yliyɔ, amia yi 'ya laylagbɔ lɔbhli.

2 A sɨsali 'wɔ amɨaa -yɔgbvɔ 'gba nya. A -ka 'sa nɔ, -zugba Klisu tite a bhelia 'yli.

3 We -ka nu, nyume yabhlo pɔpali 'wlukɔɔn la nu, ɔ mi nyume 'kadɔ nya, 'in -zugba ɔ 'nɨ -lu yabhlogbɔɔ nya -mɨ nu, ɔ 'dɛgbolu ɔ nɔa -dawli 'wɔ.

4 Nu, nyume ɔ -ka -mi, ɔ bhli ɔ 'dɛɛ lɛnɔgbɔ 'yliyɔ la, 'in -we ɔ nɔa lɛ, we -ka 'ylinani ni, ɔ -ka ɔ 'dɛ 'ylimania yi we 'wɔ, we -zɛ ɔ 'dɛbhlogbɔɔ -yla, ɔ 'na pali ɔ 'dɛ nyume -putu 'wɔ -ni.

5 'In nyume ɔ -ka -mi, mɔ 'kaa ɔ 'dɛɛ 'gba 'wɔbhɔ.

6 Nyume ɔ wa slɔlua -Lagɔwɛli, ɔ zɔzɔnɔnya mia, ɔ 'nyɛ we tɔɔa nyume ɔ slɔlua we ɔ.

7 A 'na nɔnɔ amiaa 'dɛ -dawli 'wɔ -ni: nyume'ɛ pali -Lagɔ gla. -We ka gbɔ -wa, -we nyume gla, we 'ya ɔ yia 'kwaa.

8 -We nania nyumɛɛ yɨɛ dɔdɔ, ɔ -ka we gbɔ, tɨtɨ 'nia bhloluda -ka, 'mɔ ɔ yia 'kwaa. 'In, we -ka nu, -we nania -Lagɔɔ Zuzu dɔdɔ, 'mɔ ɔ gbɔ, 'yliyɔgagie -we 'nia bhloluda -ka, 'mɔ ɔ yia 'kwaa.

9 -A 'na siali gbɔzɔnɔ lɛnɔɛ 'wɔ -ni. We -ka nu, 'kɔa 'nɨ -ain 'ylilawla, bhla -zɔnɔ yia yia, 'in -lu -a gla, -a 'ka we 'ya 'kwa.

10 We -ka 'sa -mi, da -a kaa bhla, -a nɔ nyuma weee -yla gbɔzɔnɔ lɛ. -Amiaa bhelia -wa zɔa -Zezu Klisi dli -gɔ, ma -yla -a 'kaa we lɛnɔ tia.

'Dizɔwɛli 'wɔbhlolunɔ -yɔ fɔsawɛli

11 A yla 'sɛbhɛɛ 'ya 'kadɨ -mɨni, na 'dɛɛ sɔ nya in ɔɛlia da we ain 'wɔ.

12 Nyuma -wa 'yibhaa a pla knɨ -gla nya, -wa 'yibhaa wa 'yɨ wa -yɔ gbɔ weee lɛnɔda, ma -wa. Nu, wa 'yibha tɛin wa 'na 'pali wa 'kliyɛ 'wɔ, Klisu suu 'gbɔ -ni.

13 Nu, waa nyuma -wa dia knɨ la, wa 'dɛgbolu'u zɔ tite 'nɔɨwɛ. 'In wa 'yibha a pla knɨ, wa 'ka wa 'dɛ 'ylimani nu, wa ka ain 'bɨ ku -yɔti.

14 We -ka -amɨ, -amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisu sugɔtɨlɛ -bhlogbɔɔ 'gbɔ na ylimania na 'dɛ. Nu, wee suu 'gbɔ dɔdɔgɔli yia tɨ na gbɛgbɛin. 'In -amɨ yia tɨ dɔdɔgɔlii gbɛgbɛin.

15 Nyume 'ka knɨ 'wɔ -mɨɔɔ, nyume 'nɨ knɨ 'wɔ -mɨɔɔ, -mɔv 'nɨ gbɔ. Nu, -we nania 'yli, mɔ -wa, nyume -zɛ nyume lolu.

16 -Wa weee nɔa na gbɔslɔluwɛli -mɨni -gɔ, -Lagɔɔ 'wɔtɔtɔɛ -dlɔɔ -yɔ ɔ nyazɨli -mɨ wa -gɔ, 'in we -mɨ 'ya -Lagɔɔ Izlaɛlinyuma weee* -nɔ nya.

17 Bhla -we yia yia, nyume yabhlogbɔɔ 'na siali 'maslɛɛn 'mɨ -ni. -We ka gbɔ -wa, 'kpakɔnnya mia da na ku -yɔ, mɔ slɔlua nu, -Zezuu -nɔ in -mia.

18 Na bhelia, -amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisi ɨwna ain 'nyu la. -Amɛni!

* 6:16 We ji -wa: -Lagonyuma tiklu.

'Sεbhε Pɔlv 'paa Efezi -nyuma yoo

-Lagɔnyuma mia Efezigbe nokple, 'ma *Pɔlv 'paa 'sebhε ni yoo. ɔ mi -kaslv 'wv *Wlɔmv, 'bhie ɔ yia wee 'sebhε ni celi. ɔ neε we 'wv nu, -Lagɔnyuma weee -bhlo, we 'dεε 'gbv wa kikalɔ zε.

Fvsaweli

1 Amia -Lagɔnyuma mia Efezigbe nokple, -wa zva -Zezu *Klisi dli -gv, -amv Pɔlv -zεa -Lagɔɔ dɔmagbv nya -Zezu Klisi *tietienyo, -amv celi da aiv 'wv.

2 Nu, -amiaa Dide -Lagɔ -yɔ Nyumaa -Kanyɔ -Zezu Klisi ηwana aiv 'nyu la, 'in wa 'nye aiv 'wvɔtvε -dlɔɔ.

-Lagɔ ka -aiv zɔzɔnv 'nyε -Zezu Klisi 'wv

3 -A -mniv -amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisi Dide -Lagɔɔ 'ηni! ɔ ka -aiv 'nyulanvwna Zuzu 'Pɔpaa 'nyulanvwne weee nya, -mɔ yali 'pɔpɔ Klisi 'wv.

4 Nu, dɔdɔv lalale 'yu -Lagɔ ka -bha -aiv -sa, -a 'ka ɔ -nv -zε Klisi 'wv. 'In -a 'ka -mɔwlvda -tv, -zugba gbɔnyuu yabhlogbɔɔ 'ni -aiv kweyli -mɔ ɔ 'yliya 'wv.

-Lagɔ -kali -amiaa zεε 'gbv,

5 ɔ yia 'civ gba nu, ɔ 'ka ɔ 'yua -aiv 'wvɔv -Zezu Klisi 'wv. Nu, ɔ zɔzɔnv 'wv, -we ɔ 'yibhaa, mv mia dε.

6 We 'gbv -a -mniv -Lagɔɔ 'ηni bhabha, ɔ 'nanv 'kadvv 'gbv. Dli weee nya ɔ nyεa -aiv we, ɔ dɔma yuu 'ηni nya.

7 Nu, -Zezuuv 'pɔv zita -aiv 'wv, 'in -Lagɔ yia -amiaa -yɔgbv 'wvɔ. Sanεε 'sa -Lagɔ -slɔlua ɔ 'nanv 'yilɔ,

8 wee 'nanv -we ɔ nva -aiv 'wv bhabha, mv -wa nu, ɔ ka -aiv gbɔyilo -yɔ 'ylimnee weee 'nye.

9 ɔ dli da -gbv mia zizeda, ɔ ka we -aiv 'klɔslɔlu. 'In ɔ ka 'civ gba nu, ɔ 'yibha ɔ 'ka we gbalv Klisi 'wv.

10 Wee gbv -Lagɔ gbaa, ɔ 'ka we lεvε gbalv, bhlanva -miv bhulida, mv -wa nu, ɔ 'ka yali -lv weee -yɔ dɔdɔ -gv -lv weee 'wlvugwlvli. 'In Klisi 'dεbhlogbɔɔ 'ka we 'wlvulapilnyɔ -zε.

11 -A -yɔ Klisi 'wvsvslouee 'gbv, 'pɔpɔ ka gbv -Lagɔ gbaa, -a ka -amiaa -nv 'yi. Nu, -Lagɔ ka 'civ -bha -aiv -sa, gbv ɔ 'kaa lεv, we sɔlv. Civ, gbv -we ɔ gbaa 'in -we ɔ 'yibhaa, ɔ ka -lv weee lεv, we sɔlv.

12 Nu, -amia dia Klisi dli 'wv tia, -a 'ylimav -Lagɔɔ 'ηni! We 'gbv -Lagɔ yia -bha -aiv -sa.

13 Amia 'ya, gbvzɔnv -wεli -we amia pɔlva yukwli, -Lagɔgbv -we 'nyεa aiv 'pɔpɔ, we 'gbv a ka Klisi dli -gv zv. 'In -Lagɔ yia amiaa yibhelida zv, Zuzu 'Pɔpaa ka gbv ɔ gbaa nya, 'in ɔ yia we aiv 'nye.

14 Zɔzɔnvnya -Lagɔ dia la ɔ nyumaa -nv nya, Zuzu 'Pɔpaa -wa we tianv, 'in mv temania -amiaa dli la nu, -amiaa 'wɔzite -ka gba, 'in -a yia wee -li -miv. Nu, -a -mniv -Lagɔɔ 'ηni 'kadv we 'gbv!

Pɔlv bhuhhoa -Lagɔ Efezi -Lagɔnyumaa 'gbv

15 We 'dε weee 'gbv, sa a zva Nyumaa -Kanyɔ -Zezu dli -gv, 'in a -kalia -Lagɔnyuma weee zε, -amv ka 'ya -mvv 'nv 'gbv,

16 na paa -Lagɔ fuo 'kɔmvv, amiaa 'ηni nya. 'In in -ka -Lagɔ bhuhhoeda -mɔ, 'in na paa aiv dli -gv.

17 'In -we na yibhala -amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisi 'ηnimiv -Dide -Lagɔ mv nu: nu, ɔ 'nye aiv gbɔyilo -Zuzu, we 'ka -Lagɔ aiv 'klɔslɔlu, 'in a 'ka ɔ yibheli sazɔnv sa.

18 Ɔ -kali amiaa dli 'wɔ ɔ zli 'ka -mɔ slo. 'In -we a dia dli 'wɔ, -we ka 'gbɔ ɔ yia ain la, a 'ka we 'wolanɔ. 'In zɔzɔnɔnya ɔ nyɛa ɔ -mɔwɔnɔnya, a 'ka we 'yililo 'kadu yibheli.

19 -Lagɔ na bhubhoea, 'in -amia zɔa Klisi dli -gɔ, -gblɔɔ -yɔtite 'kadu -Lagɔ dia la -amia -Lagɔnyumaa -nɔ nya, a 'ka we yibheli. 'In wee 'tite ɔɔ -Lagɔ -slolua 'kɔa 'tite weee nya,

20 da ɔ 'bhua Klisi 'wɔ tɪtɪe lɔ, 'in ɔ yia ɔ ladi ɔ lilisɔlɔ -mɔ yali 'pɪpɪ.

21 Nu, yali 'tite weee -gɔ, se weee -gɔ, ηwɛzilo weee -gɔ, nyumaa 'wlulapɪe weee -gɔ, we -yɔ 'ηniɔ 'ηni wa 'kaa la da, dɔdɔ -mɔni -yɔ dɔdɔ 'ka 'yaa yi -gɔ, Klisi pilia we 'dɛ weee 'wlu la.

22 -Lagɔ ka -lu weee Klisi bhɔ zɔ lapali. 'In ɔ yia ɔ 'yilgɔbeli *Leglizi 'yugalinyɔ 'kadu nya. Leglizi -kpabhiee 'wlu Klisi -mia,

23 *Leglizi -wa Klisi ku -kpabhie. 'Mɔ ɔ yea kɛkɛ, 'in, -Lagɔɔ lala -li weee ɔɔ Klisi ye 'yaa.

2

-A ka tɪtɪe lɔ 'wɔsɔ, 'in -a yia 'yliyɔgagie 'yi

1 Zlɪmɛ a ka 'yliyɔga -tɪtɪe tɪ, amiaa gbɔ -mɔnɔmɔnɔe -yɔ amiaa gbɔnyiii 'gbɔ.

2 Wee dɔdɔ -mɔni -gɔɔ lɛnɔgbɔ 'nyii a nɔa lɛ zlɪmɛ. 'Tite 'nyii -kanyɔ mia yali -yɔ dɔdɔ 'sɔ nyidi, 'mɔ a zɔa 'nɔηwɛ. Nyuma -wa'a zɔa -Lagɔ 'nɔηwɛ, wee zuzu mi 'yaa -slɛɛn da wa 'wɔ lubhonɔda.

3 -Amia weee mi 'ya zlɪmɛ nyuma -manɪ 'bhisa. -Amiaa yiɛɛɛ dliwɔnynigbɔ 'cinnya -a nɔa lɛ. 'In -a nɔa -amiaa yiɛɛ -yɔ -amiaa 'wlukɔɔn lapɔpaliɛ 'nyiii dumagbɔ lɛ. 'Sa -bhloo 'dɛ -amia miaa 'gbɔ, -a yi 'yaa -Lagɔɔ 'ɛɛ zɔ 'pɪlɪa nyuma tɔlɔ 'bhisa.

4 'In, -Lagɔɔ nyazidi 'yɪ, 'in ɔ -kali -amia zɛ bhahba.

5 We 'dɛɛ 'gbɔ, da -a tɪa 'yliyɔga tɪtɪe gbɔnyaa mɔnɔmɔnɔe lɔ, 'in -Lagɔ yia -ain 'yliyɔgagie 'nyɛ Klisi nya. Cɪn, -Lagɔɔ 'nanu 'gbɔ a yia 'pɔ.

6 -A mi -Zezu Klisi 'wɔɔ 'gbɔ, -Lagɔ yia -a -yɔ ɔ 'sɔ 'wɔbhu tɪtɪe lɔ. 'In ɔ yia ɔ -yɔ -ain 'sɔ -mɔ yali 'pɪpɪ ladi.

7 Zɔzɔnɔ -we -Lagɔ nɔa -ain -yla lɛ -Zezu Klisi 'wɔ, -we ka 'gbɔ ɔ yi 'saa nɔ, mɔ -wa nu: ɔ 'nanɪ 'kadu ka 'ηnɔmɔnɛ 'nɪa bhɔlɔluda -ka, ɔ 'yibha ɔ 'ka we 'yɪ -slolu -zɔ weee yia yiaa -nɔ nya.

8 Nu, -Lagɔɔ 'nanu 'gbɔ a yia 'pɔ, amiaa dɪzɔzɔɔe -yɔ. Wee 'pɔpɔe'e 'bhɔ amiaa -gbɛ, -Lagɔɔ wɔlawlalu -wa.

9 Wee 'pɔpɔe'e 'bhɔ amiaa 'dɛɛ lɛnɔgbɔɔ -gbɛ. We 'gbɔ, nyumɛ yabhlogbɔɔ 'na 'ylimani ɔ 'dɛ -nɪ.

10 Nu, -Lagɔ nɔa -ain lɛ, 'in mɔ -laa -ain la -Zezu Klisi 'wɔ, gbɔzɔnɔ -gbɔnyaa lɛnɔɛɛ 'gbɔ. 'In wee gbɔzɔnɔ -gbɔnya mia, -Lagɔ ka we lamnazɪ pepe, -a 'ka we lɛnɔɔ 'gbɔ.

-A mi nyuma -bhlo nya Klisi 'wɔ

11 Nu, amiaa -mɔni -kwɪkwɪ cɪn mia, a ligbe we! A 'nɪ *Zuifo tɛɪn nya -mi. 'In Zuifo laa ain «nyuma -wa 'nɪ knɪ 'wɔ -mɔ». 'In wa laa wa 'dɛ «knɪ 'wɔ -nyuma», nyumɛɛ sɔ ka wa knɪ 'wɔ 'paa 'gbɔ.

12 We bhla -a 'nɪ Klisi -yi, a mi 'lakpanya nya, 'in -Lagɔɔ nyuma ɔ -saa -bha, a 'nɪ wa glaa -mi. Welinya -we -Lagɔ -yɔ ɔ nyuma bhɪa, -lu ɔ 'kaa wa 'nyɛ -gɔ, amiaa -nɔ 'nɪ we lɔ -mi. A 'nɪ dli 'wɔdɪ -lu -ka, 'in a 'nɪ -Lagɔ -yi dɔdɔgbɔ.

13 'In -slɛɛn, -Zezu Klisi 'wɔ -mɔmɔɛ 'gbɔ, amia -tɔlɔlɔ zlɪmɛ -Lagɔ -yɔ la, -Zezuu 'pɪɔn ka ain ɔ -yɔ belɪ.

14 Nu, Klisu de -wa -amīaa 'wōtōtōe -dlōō. Zuifv -yō -wa 'nīa Zuifv, 'ma o -zeliā nyūmē -bhlo. O wlaa o ku tltlie -yla, 'suo -we sisalia wa -yō, 'in we nua wa tonyūma 'wv, o yia we -wlv,

15 'in o yia Zuifv tite -yō we -gba -yō we lenv sō lamumni. 'In o yia wa 'de 'sō nyūmē lolu -bhlo -zeli o 'de 'wv. Sanēē 'sa o zva 'wōtōtōe -dlōō wa nyīdī.

16 Klisu *su -gv tltie nya o -zeliā waa nyūmaa -zakpa 'sō nyūmē -bhlogbōō, 'in o yia wa -yō -Lago 'wōsuslolu, o yia 'wōnyūnyēniē lasa.

17 Amīa -wa 'nīa Zuifv, -wa -tlōlba zlūmē -Lago -yō la, 'in -wa -wa -Zuifv, -wa cīpaa -Lago -yō, sanēē 'sa Klisī yia, 'in o yia ain -yla 'wōtōtōe -dlōōō wēlī -zōnv gba.

18 Nu, o Klisū 'gbv, -a 'de weee, Zuifv -yō -wa 'nīa Zuifv, -a mneni -a 'ka Dide -Lago 'yu 'ylibge, -Lagoō Zuzu -bhlogbōō nya.

19 We 'gbv, amīa 'nīa Zuifv, a 'nī -slēēn 'lakpanya, a 'nī 'plīplūnya, nu, -Lagoō -mōwlvnyūmaa bheliā a -mīa -slēēn, 'in a mīa -Lagoō zwayli -nyūma nya.

20 -Budu -we ka gwe mīa -Zezuu tietienya -yō *-Lagoōgbv -falpanya nya, 'mū a -mīa. 'In -Zezu Klisū 'de mīa we gwīgwī 'yī -tōkpa -zōnv nya.

21 Wee -budu wa mīa 'sūbhada, mō tēmanīa we da weee la, mō nua we lē, 'in we -klu tlmānīa, 'in we zēa -mōwlv -budu 'kadu, Jejitape 'wv.

22 A -yō Klisū 'wōsusloluē 'wv, amīa mī 'ya -budu wa sūbhaa lv. Wee -budu -we zō -Lagoō dila la o Zuzu nya, 'in a -yō amīaa bheliā -tōlba weee 'ka we -zē.

3

Lubho -we Pōlv 'kaa nv -wa 'nīa Zuifv nyīdī

1 We 'gbv, -amī *Pōlv -wa -Zezu Klisū -kaslvnyūmē amīa -wa 'nīa Zuifv 'gbv, -amī na bhūbhōea da -Lago.

2 -Lagoō 'nanī nya, lubho o gbāa in nv amīaa 'gbv, a ka we 'dī 'nv gbvzōnv sa.

3 -Lago ka na 'yī -blo 'ylikakīe 'wv, o gbv mīa zizeda, o 'ka 'mī we 'kvlslolu. (In ka 'cūn wēlī ya 'sōlē cēlī we 'gbv.

4 'In a -ka we zelīda -mī, a 'ka we 'jīyībheli nu, Klisū gbv mīa zizeda -de 'wv na nv we laa, -de 'in 'nv we 'wōlāa!)

5 -Lago 'nī zlūmē zizegbv -mūnī -amīaa dūkpasī 'kvlslolu. Nu, o ka -slēēn we -Zezuu tietienyaa -mōwlvnv -yō -Lagoōgbv -falpanya 'kvlslolu o Zuzu nya.

6 Wee zizegbv nī: -Lagoōgbv 'gbv, -wa 'nīa Zuifv, wa -yō Zuifv 'sō ka ku -bhlo -zē. 'In -lu -Lagoō zva la, 'yīa wa -yō Zuifv yia we dabūōv. 'In -lu -we -Lagoō gbāa o 'ka wa 'nyē -Zezu Klisī 'wv, 'yīa wamīa yī 'yaa we.

7 -Lago ka 'mī o 'nanī 'wōnv, 'in o yī 'saa 'mī -Lagoōgbv lubhōnōnyō 'wōnv o 'tīte nya.

8 Nu, -amī -wa -Lagoōnyūma weee 'kienyīlē. 'In -Lago yia 'mī 'nanī nī 'wōnv, nu, in gba Klisū 'nīmūnīē -we -tōā 'wōv gbv, -wa 'nīa Zuifv -yla.

9 Sa -Lago nua o zizegbv lē, -amī yia we nyūma weee 'kvlsloluā vaa. -Lagoō -laa -lu weee la, 'in o yia gbv -mūnī zizeda tī o 'de 'wv pepe -zō duun nya.

10 'In -slēēn, *Leglizū gbēgbēin, se -yō 'tītēē -cīan mīa yalī, -maa 'kaa -Lagoō gbōyīlo yībheli. Wee gbōyīlo mīa, sō weee lv -Lagoō sloluā we.

11 Nu, gbv -Lagoō gbāa o 'ka lenv, -we ka gbagbūē o -ka bhāa bhli, we 'de weee lenv ka gba -amīaa -Kanyō -Zezu Klisī 'wv.

12 -A mī Klisī 'wv, 'in -a zva o dlī -gvv 'gbv, -a mneni -a 'ka -Lago -yōlanynī -amīaa 'de nya, o dlīwōdīdīē weee nya.

13 We 'gbv, in nēē ain -ylaē: siasīē -we lv in mīa da 'plīlīda amīaa 'gbv, we 'na wlālī ain 'kōaylīlī -nī: amīaa 'nī -yōmūnī -gbv -wa.

-Zezuu nyūmaa zēkalī gbv

14 We 'de weee 'gbu, na sibhlia 'kukolu Dide -Lago 'yu.

15 Mo zva yali -yo dudu -gub zva weee 'hni.

16 -We na zlaha o, mu -wa nu, o 'temanu amiaa dli la, o 'hnumnu 'kadub sulu, o Zuzuu 'tite nya.

17 'In amiaa dli zube gbegein, Klisi -dli amiaa dibhe 'wu la. 'In -Lago na bhuhhoe 'yaa nu, a fa somi gege nyumee zekalidli 'wu.

18 'In, sa Klisi nyumaa zekalidli 'yliagwola, we -tlolba la, we 'paa 'wu, 'in we -ta 'wu, 'in a -yo -Lagonyuma weee 'ka we 'wulanunnuwe kweyomneni.

19 'In, Klisi nyumee zekalie -we -zia -lu weee wa -yia 'wu, a 'ka we yibheli 'ya. Nu, -Lago yeli ain o lenu -lu weee -nya, 'in a 'ka o 'wuwu -ze -kp.

20 -Lago 'hni ylimani! O 'tite nua -ain 'wu lubho. 'In da -a -ka o -lu -zlali, o mneni o 'ka we lenu, 'in o -luu lenu se -zi -amiaa -zlazla -li weee -yo -amiaa 'wluubun lapupal -gbu weee 'wu.

21 O 'hni 'ylimani *Leglizi 'wu, 'in we 'ylimani -Zezu Klisi 'wu, bhla weee -yo -zu weee nya! *-Ameni!

4

A -ka dli -bhlo Klisi 'wu

1 Nu, -ami mia -kaslu 'wu Nyumaa -Kanyo lubhonunwee 'gbu, -ami bhuhhoea da ain. -Lago ka ain la, amiaa nonobhu -ka we 'klu.

2 A ti amiaa 'de 'wu 'kienyi, a -ka dli -dlu -yo dltie 'komu. A bibe -yo zekalidli nya.

3 Nu, a gu la, 'wusluslu -Lago Zuzu 'nyea ain, 'wotube -dlu nya, a 'ka we lakpa. Mu kpukpalia ain la.

4 Ku -bhlogbu a -mia, 'in -Lago Zuzu -bhlogbu. 'Sa -bhlokpade dliwudi -lu -we ka 'gbu -Lago yia ain la, -mu mi 'yaa -bhlogbu.

5 Nyumaa -Kanyo -bhlogbu, dli zube -bhlogbu, -amiaa batizee batizee Klisi 'wu -bhlogbu.

6 -Lago -bhlogbu, mo -wa nyuma weee Dide, mo plia nyuma weee 'wu la, mo nua nyuma weee 'wu lubho, 'in o dlu wa 'de weee 'wu la.

7 Nu, -Lago ka -a 'de weee 'nanu 'wunu -bhlo -bhlo, 'in -o -ka -mi, sa Klisi yibhola o -nu, 'sa o yia we.

8 We mi celida *-Lagosebhe 'wue:

«Da o -gbla yali,
o -yo -kaslu nyuma ka -gbla.

'In o yia nyuma -li 'nye.»

9 «O ka -gbla» sa -mu 'ji mia? Klisi 'kaa yali -gbla, o ka dudu zo lasibhli tia.

10 -O kwlia, mo -bhloo 'de -gbla 'yaa yali 'piti, 'in o 'ka dudu weee -gu ye.

11 -Li Klisi 'nye nyuma mu ni: mo -zela nyuma tula tietinya, tula -Lagobu -falipanya, tula -Lago gbubanya, tula *leglizinyaa 'yugalnya -yo -slolunya.

12 Sane 'sa o mnazi -Lagonyuma -yo, o lubhonunwee 'gbu, 'in Klisi ku 'ka -gubwlaylimani dli zube 'wu.

13 Sane 'sa -a 'de weee 'kaa 'wusluslu -bhlo, -a 'ka dli -bhlogbu zu, 'in -a 'ka -Lago 'Yu yibheli sazou sa. -A 'ka 'yigweladolu, 'in sa Klisi mia gbada -lu weee 'wu, -a -yo o 'ka 'sa 'womneni en.

14 -Mu 'de 'gbu, -a 'ni -slen 'nyenyeyua, -wa -yo 'glu -yule 'wuwu, 'in yoyogbu -slolunya gbuslolu 'wlu 'nyugubu -yo -piti, 'in we 'ka -ain kwa so weee lu. 'Bhie, waa nyuma -wa kwaa wa -lima -putu gbonyuu lu -dawli nya, 'in wa 'ka -ain daalasal.

15 Nu, -a -mi Klisi 'bhisa. -A -ka gbu zu gbada -mi zekalie nya, 'in -a yilimani gbu weee 'wu, Klisi -o -wa -amiaa 'yugalnyo, o gbegein.

16 Cūn, Klisi mi ku -kpabhiee 'wlu nya. ɔ 'gbu 'lali weee kikalā la gege, 'in we mia -bhlo. 'Lalii 'wogbelida -bhlo -bhlo mia, mɔ susloluā ku 'wɔ, 'in 'lali weee -ka we lubhonda -mi, ku -kpabhie yilimania, 'in we dolua 'wɔla zekalie nya.

-Mimisɔ lolu Klisi 'wɔ

17 Nu, gbu na gbaa ain -yla, 'in na kpalia ηwe Nyumaa -Kanyɔɔ 'ηni nya, mɔ nu: nyuma -wa 'nia -Lagɔ 'wɔ -mi, 'in wa 'wlukɔɔn lapɔpali gbu'ɔ bhlia 'yoo -zɔnɔ, a 'na nɔnɔ wa 'bhisa -ni.

18 'In wa 'ylimnee mi nikpise 'wɔ. 'Yliyɔgagie -we -Lagɔ wlaa, wa 'ni we -ka. -We ka gbu -wa, wa 'ni gbu -yi, 'in wa dli -gɔ 'ɛa la.

19 Wa ka zɔ kwɛɛ 'pa, 'in wa yia wa 'de gbonyii suwolasaɔ, pɔnplagbu weee lenɔe -yɔ lekli -katie nya.

20 'In amia, -we a 'kpa Klisi daa, we 'ni -mɔɔ mi de!

21 A ka 'piɛin ɔ -gɔgbu weee 'nɔ. A mi -Lagɔnyuma nya, 'in gbuzɔnɔ mia -Zezu 'wɔ, wa ka we ain -slolu.

22 We 'gbu, a 'bhu amiaa nɔnɔbhu 'cūn 'bi. Amiaa -mimisɔ 'cūn -we ka dli 'wɔnyigbu nɔa -dawli, 'in we kwaa ain mɔnɔmɔe lɔ, a 'bhu we 'wɔ.

23 A 'tide amiaa 'de 'yi, -Lagɔ 'ka ain nyuma lolu -zeh kpeɛn kpeɛn, amiaa dli -yɔ amiaa 'wlukɔɔn lapɔpali 'wɔ.

24 A -ze nyuma -lolu -wa -Lagɔ -laa la ɔ 'deɛ 'wɔwɔlɔ nya. 'In, gbu tiklu -yɔ -mɔwɔlgbu -we bhua gbuzɔnɔɔ -gbe, a -ze we lenunya.

25 We 'gbu, a 'na 'tɔbhulu yo -ni! Nu, -ɔ -ka -mi ɔ gba gbuzɔnɔ ɔ -libheyi -yla. Nu, ku -bhlogbɔɔ 'lali -a 'de weee -mia.

26 'In da a -ka 'ce 'pa, a zɔ amiaa 'de 'yliyɔ a yi gbonyuu lɔ bhlii. Nu, amiaa 'ce 'na -bhleli 'yɔ -ni.

27 A 'na 'nyɛni *'Kuzu 'yoo, 'in we 'ka ain ηwezi -ni.

28 -ɔ -ka -benyi 'wienyɔ nya -mi, ɔ 'bhu 'wie 'bi. ɔ nu lubho ɔ 'deɛ sɔ nya, ɔ 'ka -lu 'yi sazɔnɔ sa, 'in ɔ 'ka bobabhanya 'wɔsa.

29 Welɔ 'nyuu yabhlogbɔɔ 'na 'tlali ain ηweɛ -ni. A gba welɔ -zɔnɔɔ 'dekpɔa, -we 'kaa amiaa -lima 'wɔsa, 'in we 'ka wa dliuzɔɔe -gɔwɔlaylimani. 'In we 'ka -wa pɔlɔa ain yukwli, 'nanɔ 'wɔnɔ.

30 A 'na tili -Lagɔɔ Zuzu 'Pɔpaa -gɔ 'wɔ yuoyuo -ni. ɔ Zuzu nya -Lagɔ zɔa amiaa yibhelida ɔ -nɔ nya, 'in 'wɔzitiylɔ nya, ɔ 'ka ain gbonyuu kwɛɛ -sa 'taataa.

31 Gbuɔ dli 'wɔ ladile, 'ce -yɔ 'klɔkalɔ, -zle -yɔ veliweli weee mia, a vlali we amiaa 'de gwe! A kpa amiaa 'de la, a 'na nɔnɔ 'nyii yabhlogbɔɔ -ni.

32 A nɔnɔ 'nanɔ 'wɔ, 'in a -ka nyazidli. A titli -yɔgbu 'wɔ, sa -Lagɔ tia amiaa -yɔgbu 'wɔ Klisi 'wɔ.

5

A nɔ zli 'klɔ

1 Nu, a mi -Lagɔɔ 'wɔyibha yua nyaa 'gbu, a -ze ɔ 'tidelinya.

2 Nu, a nɔ zekikalɔ bhu, sa Klisi -sloluā we 'yli, 'sa. ɔ -kali -amiaa ze, 'in ɔ yia ɔ 'de wla -Lagɔ -yla -amiaa 'gbu, 'nyɛnyɛlu -yɔ -zila -bɔbɔlu ka ηne nanɔa -Lagɔ dɔɔ 'bhisa.

3 A mi -Lagɔɔ -mɔwɔlɔnyaa lɔ -nyuma nyaa 'gbu, mɔtnigbu klaa, pɔnplagbu weee klaa, we -yɔ leklikagbu 'na 'tlali ain nyidi -ni.

4 ηweɛ 'nyuu welɔ, gbokpɔa welɔ -yɔ pɔnpla welu gbagbie mia, we 'ni 'yilinani, we 'na 'tlali ain ηweɛ -ni. Nu, a yibheli -Lagɔɔ 'nanɔ, a 'pa ɔ fuo.

5 A yibheli we 'ji nu: mɔtnigbuɔ lenonyɔ, pɔnplagbuɔ lenonyɔ -yɔ leklikanyɔ (lekli mi yoyolagɔɔ bɔbue 'bhisa), mɔɔ -kanyɔ 'ni 'bi -ka Klisi -yɔ * -Lagɔɔ nyumaa 'wlulapile zɔ.

6 Nu, nyume yabhlogbɔɔ 'na mɔnɔnɔ aɩn -dawliweli nya -ni. Saɛɛ -sɔkpa -gbunyaa 'gbu, nyuma -wa'a zɔa -Lagɔ 'nɔɩwe, 'in ɔ palia wa 'ce -yɔ.

7 A -yɔ wa 'sɔ 'na gbɔlu -lu yabhlogbɔɔ 'wɔ -ni.

8 -Benyi a mɩ nikipise 'wɔ, 'in -slɛɛn a -yɔ Nyɩmaa -Kanyɔ ka 'wɔsusloluu 'gbu, a mɩ zli 'klɔ. We 'gbu a nɔ zli 'klɔ -nyuma 'bhisa.

9 Nu, zli 'klɔ -nyuma mia, zɔzɔnɔ weee 'yiligbe sɔ tiklu -yɔ gbɔzɔnɔ wa nɔa lɛ.

10 -We nania Nyɩmaa -Kanyɔ dɔdɔ, a -tali we 'wɔsisalidaa da.

11 Nikipise 'wɔ -gbu -we'e wlaa -lu yabhlogbɔɔ, a 'na nɔnɔ we lɛ -ni. Nu, a wleli we zli 'klɔ.

12 Nu, gbu waa nikipise 'wɔ -nyuma nɔa lɛ zizewiemɩ, we gbagbie ka 'debbhie zɔ.

13 Wa -ka wa lɛnɔgbɔnya 'bhlesa, 'in we tlaa zli 'klɔ bebleɛ.

14 'In -we weee mia 'bhlewlɔda, zli we zɛa. We 'gbu wa nɛɛ:

«Mɩ mia 'y'laa 'wɔ, -in ganɔ,
-in -sɔ 'wɔ tɩtɩnya lɔ,
'in Klisi 'ka ɔ zli -mɩ -gɔ zli.»

15 A zɔ amiaa nɔnɔbhɩ 'y'liyo. A 'na nɔnɔ -gɔwɔtɔnya 'bhisa -ni, nu, a nɔ gbɔyilonya 'bhisa.

16 Nu, zɩnya -we 'wɔ -a mia da, we -nyu 'y'li, a 'na -nyumɔnɔ bhla la -ni.

17 We 'gbu, a 'na -zeli -gɔwɔtɔnya -ni. Nu, a gɔ la, a 'ka Nyɩmaa -Kanyɔɔ dɔmagbɔ 'wɔlanɔ.

18 A 'na lɔlɔ nɔ 'wɔ -ni. Nɔ duuun mamie mia, gbu bidi -bidi bidii lɛnɔe lɔ we kwaa aɩn. Nu, -Lagɔɔ Zuzu ye aɩn.

19 A 'pɔpali 'kɔayli, -Lagɔsɛbhɛɛ lɔɔ nya, gbale -yɔ Zuzu 'Pɔpaa lɔɔ nya. A bhli 'jejitapɛɛ 'ɩnikwali -lɔɔ amiaa dɩ weee nya.

20 A 'pa Dide -Lagɔ fuo 'kɔmɔɔ, 'in gbu weee 'gbu, -amiaa -Kanyɔ Klisi 'ɩni nya.

-Lagɔnyuma kwɔkwalia, wa nɔnɔbhɩ

21 Klisi sɔsɔdli a kaa 'wɔɔ 'gbu, a zɔzɔ -bha.

22 'ɩwnɩ, sa a zɔa -bha Nyɩmaa -Kanyɔ, a zɔ 'sa -bha amiaa 'lowlia.

23 Nu, 'ɩwnɔɔ 'lowli mɩ 'ɩwnɔɔ -kanyɔ nya, 'sa Klisi mia *Leglizɩ -Kanyɔ nya. Nu, Leglizɩ -we -wa Klisi ku, Klisi mɩ we 'wlu nya, 'in ɔ mɩ 'yaa we Gbɔwɔsanyɔ nya.

24 Sa Leglizɩ zɔa Klisi -bha, 'ɩwnɩ zɔ 'sa -bha wa 'lowlia sɔ weee lɔ.

25 'ɩwnɩ 'lowlia, a -kali amiaa 'ɩwnɩ zɛ, sa Klisi -kalia Leglizɩ zɛ, 'in ɔ yia ɔ 'de wla we 'gbu.

26 Saɛɛ 'sa ɔ wɔlɔa Leglizɩ -yɔ, wɛli -yɔ 'nyu nya, we 'ka -Lagɔɔ -nɔ -zɛ.

27 Nu, Klisi 'y'bhɩ ɔ 'ka Leglizɩ -sɔlɔ ɔ 'de 'yu we 'ylinanɔ weee 'wɔ. -Zugba we mɩ -mɔwɔlɔda, 'sla 'nɩ we -yɔ -mɩ, we ku 'nɩ 'pnada -mɩ, 'in 'ɩni yabhlogbɔɔ 'nɩ we -yɔ -mɩ.

28 Saɛɛ 'sa, 'ɩwnɩ 'lowlia 'kaa wa 'ɩwnɩ zɛkali, wa 'dɛɛ ku 'bhisa. -ɔ -ka ɔ 'ɩwnɔɔ zɛkali, ɔ 'dɛgboluu zɛ ɔ -kalia.

29 Nu, nyume yabhlogbɔɔ 'nɩ cɩ -sɔ ɔ 'dɛɛ ku 'wɔnyɛ, 'in ɔ ku ɔ nyɛa lililu, 'in ɔ kpaa we 'nanɔɔ. 'Sa Klisi nɔa Leglizɩ gbeɔɔɛɩn,

30 -we ka gbu -wa, -a mɩ ɔ ku -kpabhiee 'lalinya nya.

31 Nu, we mɩ celida -Lagɔsɛbhɛ 'wɔɛ:

«We 'gbu,
nyume yia ɔ dide -yɔ ɔ 'nyaa kwesi 'bhɩa yia,
'in ɔ 'ka ɔ 'ɩwnɔɔ -yɔlanɛ,
'in wa 'dɛ 'sɔ 'ka ku -bhlo -zɛ.»

32 Wee zizegbo -muni 'yli. 'In -ami, in nee ain -ylae: Klisi -yo Leglizi 'sɔɔ 'wɔpaligbo -wa.

33 'Sa we mi 'yaa amia 'ɲwnu 'lowliaa -nu nya, ɔ -ka -mi, ɔ -kali ɔ 'ɲwnɔɔ ze, ɔ 'de 'bhisa, 'in 'ɲwnɔɔ ɔ -ka -mi, ɔ zu -bha ɔ 'lowli.

6

'Yua -yo wa didea

1 Amia 'yua, -we a 'kaa lenu mu nu: a zu amiaa didea 'nuɲwe, nu, mu mia tiklu Nyumaa -Kanyɔ 'yliya 'wu.

2 «-In zu -na dide -yo -na 'nyaa 'nuɲwe», mu -wa titee tianu -we -Lagɔ dia zuɔɔnu ɔ 'kaa wlaa weli -gu:

3 mu -wa nu,

«-In 'ka zuɔɔnu -dɔɔ 'yi,

'in -in 'ka -gwle dɔɔ -gu.»

4 'Yuaa didea, a 'na pali amiaa 'yua 'ce -nu. 'In a zu wa, wa 'wɔslamanie nya, 'in a 'ka wa 'dizu Jejitapee weli sɔɔ.

Gali -yo wa -cian

5 Gali, a zu amiaa -cian 'nuɲwe -seli dɔɔ -gu, wa sɔsɔe -yo wa -bhazuɔɔe dli -zɔnu nya. Sa a zua Klisi 'nuɲwe, 'sa.

6 We 'ni nu, da wa mia ain -gɔtalida -bhlo, -bha a 'ka wa -yla lubho nu, 'in a 'ka wa dɔɔnamanu 'gbu -ni. Nu, a nu -Lagɔɔ dɔmagbo le, amiaa dli weee nya, Klisi lubhonnya 'bhisa.

7 Nu, a nu amiaa -cian -yla lubho dli -zɔnu nya, nee Nyumaa -Kanyɔɔ 'de -yla a mi we nɔda, we 'ni nyuma -yla.

8 Nu, a yibheli we 'ji nu, we yi nyɔɔɔ nyɔɔ nya -mi, ɔ -ka -lu -zɔnu lenu, ɔ yi gali -ze, ɔ yi nyume -zɔnu -ze, we 'pɛnie ɔ yia Nyumaa -Kanyɔ kwɛɛ.

9 Amia -wa -cian, a nu 'sa amiaa galu gbɛgbɛin, a 'na pali wa -yla gbula 'ce nya -ni. A yibheli we 'ji nu, a -yo wa 'sɔɔ -Kanyɔ -bhlogbɔɔ yali. Nu, ɔ'ɔ gbuzi nyuma 'wu.

-Lagɔɔ tvgv -li

10 'In -sleeɛ, a titali amiaa 'titeɛ da Nyumaa -Kanyɔ -yo ɔ -gblɔɔyo 'tite 'kadu 'wu.

11 A 'bhu -Lagɔɔ tvgv -lu weee 'wu, a 'ka 'yligbe gege 'Kuzuu -dawli 'yu.

12 Nu, -a -yo -gblonyuma 'ni tu nyidi -ka. Nu, yali 'pipu zuzu 'nyiii 'tite -yo nikipise -dɔɔ -muni -guɔ 'wlulapunya -yo -wa kaa se -yo -cian, 'ma -a -yo wa kaa tu nyidi.

13 We 'gbu, a 'bhu -Lagɔɔ tvgv -lu weee 'wu! 'In da 'yl 'nyuu -ka nyini, a 'ka amiaa tonyume 'yu 'yligbe gege. 'In, a -ka gbɔ weee lu, 'in a 'ka amiaa 'yligbe sɔ -gu -tu gege.

14 A mnazi la, a 'bhu gbɔɔnu 'wu amiaa -jlaa 'bhisa. A -pla tiklumumie 'wu neɛe -bana nya.

15 A -pla -gɔladolie bhu 'wu -sakwla 'bhisa, 'in -Lagɔgbu -we wlaa 'wɔtɔtɔe -dɔɔ, a 'ka we gba.

16 A 'bhu 'kɔmɔɔ dliɔɔɔe 'wu, amiaa lɔɔzize -lu nya. 'In we nya a mnenia a 'ka gbɔnyuuu didee 'gbiɔ weee kaa -kosu ɲweɛ nyumonu.

17 A 'bhu 'pɔppe 'wu kna -kloo 'bhisa, 'in a 'ka -Lagɔɔ ɲweɛ weli 'wɔbhhu tvgv -we -Lagɔɔ Zuzu wlaa 'bhisa.

18 A -zlai -le weee -Lagɔ, ɔ bhuhhoe nya. Bhla weee nya, a bhuhhoe -Lagɔ ɔ Zuzu nya. Amiaa dli -tu -gada 'kɔmɔɔ. A bhuhhoe -Lagɔ, -Lagɔnyuma weee 'gbu.

¹⁹ A bhubhoe 'ya nanuu 'gbu -Lago. 'In in -ka gbaa yi -Lago 'ka 'mɔ ɔ weli tiklu ηweε zu. 'In dli telɔ nya, in 'ka zizegbu mia -Lagɔgbu 'wu 'bhlesa, we gbagbie nya.

²⁰ In yi -sleeɛn -kasɔ 'wu -mɔo, wee -Lagɔgbu -zɔnuu weli -kwanyɔ in -mia. We 'gbu a bhubhoe -Lago, 'in sa in 'kaa we gba, in 'ka 'sa we gba dli telɔ nya.

Fvsawɛli 'wɔbhɔlunu

²¹ -Amiaa bheli -zɔnu -yɔ -amiaa nɔnɔnyɔ -zɔnu Tisiki, ɔ -a -yɔ ɔ nuɔ Nyɔmaa -Kanyɔ lubho, mɔ yia na -gɔgbu weee aɔn -yla gbaa. 'In -we in mia -zedɔ a 'ka we yibheli.

²² -Amɔ tiea ɔ amiaa -gbɛ na 'de nya, ɔ 'ka aɔn -amiaa -gbɛ dɔ -salɔ, 'in ɔ 'ka amiaa dli lateɛmani.

²³ Nu, Dide -Lago -yɔ Nyɔmaa -Kanyɔ -Zezu Klisi 'nye -Lagɔbhelia weee 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ -yɔ zekalie, we -yɔ dli zɔvɔe.

²⁴ Nu, nyuma weee -wa -kaha -amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisi zɛ, zekalɔdɔ -we'e 'bhɔa la nya, -Lago ηwana wa 'nyu la.

'Sεbhε Pɔlv 'paa Filipino -nyuma yoo

-Lagonyuma mia Filipugbe nokple, 'ma *Pɔlv 'paa 'sεbhε ni yoo. ɔ mi -kaslv 'wv *Wlɔmv, 'bhie ɔ yia wee 'sεbhε ni cεl. Nu, Filipino -Lagonyuma 'paa Pɔlv -lu yoo, we 'dεε 'gbv, ɔ yia wa 'wɔcεl ɔ 'ka wa fuo 'pa, wa ɔ 'wɔsɔsɛ -yɔ ɔ zε wa -kaliaa 'gbv.

Fvsawɛlɪ

¹-Amia -Zezu *Klisu lubhonnya, *Pɔlv -yɔ Timotee 'sɔ, -amia cεlia da 'sεbhε ni an 'wv. Amia, -Lagonyuma weee mia -mɔ Filipugbe nokple, -wa mia -Zezu Klisi 'wv, we -yɔ amiaa 'yugalnya kpasɪ, we -yɔ amiaa *diaklnya 'sɔ, -a -sa an fv.

²-Amiaa Dide -Lagɔ -yɔ -amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisi ηwna an 'nyu la, 'in wa 'nyε an 'wɔtɔvε -dlɔ.

Pɔlv paa -Lagɔ fuo Filipino -Lagonyumaa 'gbv

³Sa na paa amiaa da dli 'kɔmv ni, 'sa na paa na -Lagɔ fuo.

⁴In -ka -Lagɔ bhubhoeda -mɪ a 'dε weee 'gbv, 'mɔna nya na nua we lε 'kɔmv.

⁵-We ka gbv -wa, 'ylɪ -we nya a zɔa Klisi dli -gv, 'in we 'ka -zεεn ylɪ, amia -saa 'mɪ 'wv, -Lagɔgbv 'ka lamneni.

⁶Na dli mɪ we -gv nu, -Lagɔ ɔ dia wee lubho -zɔnv -mɪnu gwe -mɔ amiaa dli zɔ, we lεnvɔda ɔ yia -tva tikli, 'in we 'ka 'wlvbha -Zezu Klisi lɔyɪzlv.

⁷In -ka a 'dε weee daa 'wlvkɔv lapɔpalɪda -mɪ sa, we klv -wa, -we ka gbv -wa, amiaa zε in -kalia. Na 'dε ylɪ -kaslv 'wv -mɪ, in ylɪ -Lagɔgbv 'wɔgvɔda -mɪ we gbgɔvɛ nya nyuma 'yu, 'nanɪ -we -Lagɔ nva 'mɪ 'wv, in -yɔ a 'dε weee 'sɔ, 'in -a yia we 'ylɪ dabvɔ.

⁸Nu, -Lagɔ 'dε -ylɪ we 'ji nu, sa -Zezu Klisi 'yɪbha an tetenyɪ ni, 'sa in 'yɪbhaa a 'dε weee.

⁹In -ka -Lagɔ bhubhoeda -mɪ amiaa 'gbv, -we na zlvla ɔ mv ni: amiaa -Lagɔ -yɔ nyumεε zεkalɪdli 'ylɪmanɪ -gvwɔla bhavha, 'in we -sa an 'wv, a 'ka -li -yɔyɪ vaa, 'in a 'ka -li 'wɔlanv kvεεn kvεεn.

¹⁰'In a 'ka gbv -zɔnv -bhasa sayibheli, a 'ka -mɔwlvɔda -tv, a ylɪ 'ηmɪ -yɔ -ka Klisi lɔyɪzlv.

¹¹Gbvzɔnv -gbv tikli -we -Zezu Klisi 'nyεa an -nya ni, we nv lubho 'nanv -mɔ amiaa dli zɔ tetenyɪ, 'in wa 'ka -Lagɔ 'ηmɪ 'ylɪmanɪ -mv 'gbv, 'in wa 'ka ɔ 'ηmɪ bhli.

Sa -Lagɔgbv mnenia la

¹²Bheliαν, in 'yɪbha a 'ka we 'jɪyibheli nu, -we ylɪ da 'mɪ ni, we ka -Lagɔgbv lamneni sazɔnv sa.

¹³-We ka gbv -wa, 'slɔja weee -wa kva nyumaa 'wlvlapɪnyɔ 'kadu *Sezaaa -budu ηwe, wa -yɔ nyuma weee -ylɪ we 'ji nu, Klisi 'gbv in mia -seli -kaslv 'wv.

¹⁴Na -kaslv -plaplv 'gbv, -Lagɔbhelia duun yia -amiaa -Kanyɔ dli 'wɔdɪ. Wa 'εmania dli bhavha, 'in wa yia -Lagɔgbv gba nyuma -yla, wa 'nɪ nyανv nɔ.

¹⁵Nu, gbvzɔnv -wa, wa glaa tɔlvɔ gbaa Klisi gbv zenyɪ -nvsvε -yɔ -yɔmɪnvɛ nya. 'In tɔlvɔ gbaa we dli -zɔnv nya.

¹⁶-Mama gbaa -Lagɔgbv 'nanɪdli nya, -Lagɔ -yɔ na zεkalɛε 'gbv, -maa -ylɪ we 'ji nu, in 'ka -Lagɔgbv 'wɔgv 'gbv in mia -seli -kaslv 'wv.

¹⁷-Wa gbaa Klisi gbv -yɔmɪnvɛ dli nya, wa'a gba ɔ gbv gbvzɔnv sa. Wa 'yɪbha wa 'ka na siasε -gvpalɪ -seli -kaslv 'wv.

¹⁸-Mv 'nɪ gbv, wa ylɪ we gba dli 'sɔ nyao, wa ylɪ we gba dli -bhlo nyao, Klisi gbv wa mia gbada. In mɪ we 'mɔna lida, 'in we 'mɔna na yia lia 'kɔmv!

19 Nu, in -yi we 'ji, -Lagɔ a bhubhœa na 'gbɔ, laylagbɔ weee -mɪnɪ 'wɔ 'pɔpɔe na yia 'yia, -Zezu Klisu Zuzuu na 'wɔsasiɛɛ 'gbɔ.

20 Nu, -we in 'yibhaa tenyi tenyii, 'in in dia dli 'wɔ, mɔ -wa zɔ yabhlogbɔɔ 'na 'ka 'mɪ 'bha. We yi dɛslɛɛn -zɛ, we yi 'kɔmɔɔ -zɛ, na 'dɛ yi 'yliyɔgao, in yi thoɔ, in 'yibha Klisu 'ŋnɪ 'ylimanɪ 'mɪ 'wɔ, we 'gbɔ na dli 'tɛa 'wɔ.

Pɔɔb nɛɛ -Zezuu 'gbɔ ɔ -gaa 'yliyɔ

21 We -ka -ami, nu, Klisu -wa na 'yliyɔgagie. 'In in -ka tli, -tɪnɔɔ in 'yia.

22 'In in -ka 'yliyɔgada -tɔ dɔdɔ -mɪnɪ -gɔ, in mneni in 'ka lubho -zɔnɔ nu -Lagɔ -yla. Nu, -we in 'kaa -bhasa, -de 'yliyɔgagieoo, -de tɪtɪheoo, in 'nɪ we -yi.

23 Na dli mɪ sɔ 'sɔ lɔ. In 'yibha in 'bhɔ dɔdɔ -mɪnɪ -gɔ, 'in in 'ka Klisu kwesi mɪnɪ, mɔ nana 'yli bhabha na -nɔ nya.

24 'In in -ka 'yliyɔga dɔdɔ nɪ -gɔ, -mɔɔ nani 'yli amiaa 'gbɔ.

25 We 'gbɔ, na dli zɔ, -tɔa na -yɔ a 'dɛ weee yia, in 'ka aɪn 'wɔsa, 'in amiaa dli zɔzɔɛ 'ka -gɔwɔlaylimanɪ, amiaa 'mɔna 'ka -gɔbho.

26 'Bhie, zli in -ka amiaa -gbe luyi, -Zezu Klisu 'ŋnɪ a yia -mɪnɪna bhabha -gɔladolue nya, na 'gbɔ.

-Lagɔnyumaa nɔnɔbhɔ

27 -We nana 'yli, mɔ -wa nu, amiaa nɔnɔbhɔ -ka Klisu -Lagɔgbɔɔ 'klɔ. We -ka 'sa -mɪ nɪ, in -ka aɪn 'yia mɪnɔɔ, in 'nɪ mɪnɔɔ, in 'nɔ nu, amiaa wɛli -yɔ amiaa dli mɪ -bhlo, 'in dli zɔzɔɛ we -Lagɔgbɔ wlaa, a gɔ we 'wɔ dabɔdɔ.

28 A 'na nɔnɔ nyanɔ amiaa tɔnyɪma kwɛɛ -nɪ. Wa -ka aɪn -yɔwɔsɔlɔda -mɪ, mɔ slɔlua nu, wamɪa ka mɔnɔ, 'in mɔ slɔlu 'yaa nu, amia ka gbɔ 'wɔbhu. 'In -Lagɔɔ -gbe we bhɔa.

29 Nu, -we ma Klisu -nɔ nya, amia -Lagɔ nɔa 'nani 'wɔ, we 'nɪ ɔ dli gɔzɔzɔɛ -bhlo gbɔ, nu, a sia 'ya ɔ 'gbɔ.

30 -Gɔɔ -we ka gɔda a 'yia zliɛɛ 'mɪ, 'in a nɔa nu, in mɪ we gɔda 'kɔmɔɔ, mɔ -bhlokpadɛ amia mɪ 'yaa dɛ gɔda.

2

-Zezu Klisu 'dɛɛ 'kienyi -tɪtɛ -yɔ ɔ 'ylilo

1 Nu, Klisu tɛmanɪa aɪn la, ɔ amiaa zɛkalie paa aɪn 'kɔayli, ɔ Zuzu nɔa aɪn -bhlo, we 'nɪ mɔɔ? Klisu 'gbɔ a 'yibhali -yibhaha, a ka nyazidli a 'dɛkpɔa nyidi -bhlo -bhlo, we 'nɪ mɔɔ?

2 Nu, we -ka 'sa -mɪ, amia na bhubhœa, a -ka dli -bhlo, amiaa 'wlukɔɔn lapɔpakie -mɪ -bhlo, a kikalɪ zɛ. A -ka 'sa nɔda -mɪ, 'in a yelia 'mɔna na dli zɔ.

3 A 'na nɔnɔ -lu yabhlogbɔɔ lɛ -yɔmɪmɪnɪɛ -yɔ 'dɛɛ 'ylimanɪɛ klo nya -nɪ. A tɪ amiaa 'dɛ 'wɔ 'kienyi. A 'bhu amiaa -lima 'wɔ nɛɛ ma 'yli ma -zi aɪn.

4 Nu, nyumɛ 'na titali ɔ 'dɛɛ zɔzɔnɔ -bhlogbɔɔ da -nɪ. Amia weee titali 'ya amiaa -limaa nɔɔ zɔzɔnɔ da.

5 Dli -we -Zezu Klisu kaa, a -ka we a 'dɛkpɔa nyidi.

6 -Zezu Klisu, sa -Lagɔ mɪa,
'sa ɔ mɪa -kpɔ.

Sa ɔ -yɔ -Lagɔ 'sɔ mnenia 'wɔ,
ɔ 'nɪ we 'klili.

7 'In -we weee ɔ kaa,
ɔ ka we -yɔŋwɪnɔ ɔ 'ka we 'yitide,
'in ɔ yia ɔ 'dɛ gaylo 'wɔnɔ.

Cɪn, ɔ ka nyumɛɛ 'dɛbhie -zɛ:
ɔ -yɔ nyuma 'sɔ yia 'wɔwɔlɔ weee.

8 ɔ ka 'ya ɔ 'dɛ 'wɔtɪ 'kienyi:
-Lagɔɔ 'nɔŋwɛzɔzɔɛɛ 'gbɔ,

'in o yia tlithēe gbv -yohwnu.
Wa yia 'debhie o *su-gv lakolv,
'in o yia tli.

9 We 'gbv,
-Lagv yia o nyumaa 'wlulapilikpe 'kadv -gv ladl,
'in 'hni -we 'yilia -we zia 'hni weee 'wv,
-Lagv yia we o 'nyε.

10 Nu, -Lagv 'yibha,
o lalalu weee mia yali,
-we mia dudu -gv -yoo dudu zv,
we 'sibhli 'kukolu -Zezu 'yu,
oo -Zezuu 'hnu 'nohwezovvee 'gbv.

11 'In we 'ka lalalu weee hweε 'tla nu,
-Zezu Klisi -wa Nyumaa -Kanyo.
'In Dide -Lagv 'hni 'ka mnida -tv.

-Lagvnyuma mi dudu -gv zli 'bhisa

12 We 'deε 'gbv, na 'talea -zov, da in mia -benyi amiaa -gbε, a ka -Lagv 'nohwe zv 'komsv, 'in da in 'nia -sleεn da amiaa -gbε -mi, a zv 'ya o 'nohwe bhabha. A nu lubho, 'in a 'ka amiaa 'pupve gbali. A nu we ε -Lagv ssvε -yo -yotele nya.

13 Nu, -Lagv 'de mi amiaa dli zv lubho noda, o domagbv 'ka ain dudonamanu, 'in a 'ka 'ya we εnv.

14 Amiaa εnvgbv weee 'wv, a 'na 'hnuhweni zv -ni, 'in a 'na kpikepeli -ni.

15 'In gbonyuu 'na -mi -ni ain kweyli -ni, 'in a -tv -mowloda, a 'ka -Lagv 'yua tiklu -zε, gbonyuu -εnvnya -yo -dawlician nyidi. A -nyuma wa nyidi dudu -gv ylv 'bhisa, nikpise 'wv.

16 'In weli -we wlaa 'yliyogagie, a gba we nyuma -yla, 'in zli -Zezu Klisi -ka luyi, 'mōna na yia lia o 'yu amiaa 'gbv. 'In 'ji na yia we yibhelia nu, lubho in nva, we 'ni bhe, 'in in 'ni sia bhe.

17 Amiaa -Lagv dliovzovε -we mia 'slaka 'bhisa, wa yi 'debhie we 'gbv na 'pion laslu nεε we nyu, 'mōna na lia. 'In na -yo a 'de weee lia 'mōna dabudu.

18 Nu, amia li 'sa -bhloo 'de 'mōna, 'in a -yo 'mi li we dabudu.

Timotee -yo Epafloditi 'so

19 Nyumaa -Kanyo -Zezu -ka we -yohwnu nu, Timotee na yia dayli amiaa -gbε tiea. 'In da o -ka luyi, o 'ka 'mi -yla amiaa -zoo di -sa, 'in -muv 'ka 'ya 'mi 'kwayli 'pa.

20 Nu, -wa -yo 'mi 'so mia -seli, o 'debhlogbvoo kaa amiaa gbv. 'In mo 'yibhaa o 'ka ain -yobe, o 'ka ain 'wusa.

21 'In -wa weee -tua 'wv, wa 'deε zovzv wa nōnva 'ylibila, nu, wa'a lv -Zezu Klisi gbuv 'gbv dli.

22 Amiaa 'de -yi we 'ji nu, Timotee ka 'mi 'wusa bhabha. Sa 'yu saa o dide 'wv, 'sa. O -yo 'mi 'so, 'in -a yia -Lagv gbv gba dabudu.

23 In di we dli 'lv nu, da in -ka na 'deε gbεgbεin gbv -yoyi tiklu, 'mo na yia amiaa -gbε tiea svb.

24 'In na dli mi we -gv nu, Nyumaa -Kanyo ka we -yohwnu, dayli na 'de yi 'yaa ain 'yia.

25 Na bheli Epafloditi a tiea zlume na -gbε, o 'ka 'mi 'wusa, 'in -li in 'yibhaa, 'in a yia we o kwεε zv. 'Mo na -yo o nva lubho, 'in 'mo na -yo o gva tv dabudu. 'In -sleεn, we mi nu, in 'bhitili o lv la amiaa -gbε.

26 A 'de weee 'tv mi o 'bhadaa 'gbv, o 'yibha o 'ka ain 'yi. Da o 'nva nu, a ka o gunv di 'nv, 'in we yia o dli sumanu.

27 Gbɔzɔnu -wa, ɔ ka gu nu, ɔ feli 'debbhie tlia, 'in -Lago yia ɔ nyazi 'yili. We 'ni ɔ 'de -bhlo, nu, -Lago ka 'ya -ami nyazi 'yili, na -gu yi 'wɔtɔ -kɔɔɔn bhabhaa 'gbɔ.

28 We 'gbɔ, kwɛ na puloa la, in 'ka ɔ lolabhitili amiaa -gbɛ, 'in a -ka ɔ 'yi, a 'ka 'mɔna li, 'in na siasie 'ka zɔbɛ.

29 A kpa ɔ 'mɔna weee nya, -Lagɔbheli 'bhisa. 'In a zɔ ɔ -sɔkpa -nyuma 'nɔɔɔwe.

30 -We ka gbɔ -wa, Klisu lubhoo 'gbɔ ɔ felia tlia. ɔ 'dɛɛ 'pɔpɔɛ ɔ -saa dli, 'in sa a 'ka yaa 'mi kwali, 'in ɔ yi 'saa nu.

3

Sa nyime 'kaa -mi tiklu -Lago 'yliya 'wɔ

1 'In -sɛɛn, na bhelia, a li 'mɔna Nyumaa -Kanyɔɔ 'gbɔ. Wɛli in cɛlia zlime ain 'wɔ, mɔ -bhloo 'dɛ na cɛlia da ain 'wɔ. Nu, we'e siali 'mi, 'in we nani 'yili amiaa -nu nya.

2 A zɔ amiaa 'dɛ 'yliya lubho 'nyuuu nɔnyaa gbɛgbɛin, a zɔ amiaa 'dɛ 'yliya gwɔ -bhonymaa gbɛgbɛin, 'in a zɔ amiaa 'dɛ 'yliya, nyuma 'yibhaa nyumaa *kni 'wɔpapie -gla nya, -maa gbɛgbɛin!

3 -We ka gbɔ -wa, -amia bɔbɔa -Lago ɔ Zuzu nya, -amia mia kni 'wɔ 'dɛgbolu. -Zezu Klisu 'gbɔ -a ylimania -amiaa 'dɛ, 'in -we nyuma dia dli 'wɔ, -a'a di we dli 'wɔ.

4 'In -ami mneni in 'ka na 'dɛ dli 'wɔdi, 'mɔ nyuma tɔba -ka mneni -maa 'ka -maa 'dɛ dli 'wɔdi, na -nu -zi 'ya -maa -nu 'wɔ.

5 Nu, wa gwalia 'mi, we 'yili gbɛtaa zli wa 'paa 'mi kni 'wɔ. *Izlaɛli -dɔdɔwɔlɔkpɛ in -mia, Ebleee 'zayli* in -mia, Bezamɛɛɛ zɔayli, we -ka -Lagoɔ titee 'nɔɔɔwezɔda, *Falizinyimɛ in -mia.

6 Na -guladolue *Zuifɔɔ -Lagoɔyloogblɔ 'gbɔ, in yia *leglizinya 'klyie 'wɔpali. 'In we -ka -mumie tiklu ka da nyuma mia -talida, -Lagoɔ titee 'nɔɔɔwezɔzɔɛ 'wɔ, 'ɔni yabhlogbɔɔ 'ni 'mi -yɔ -mi.

7 Nu, -li weee mia zlime 'mi 'yliya 'wɔ -tnɔɔ nya, -sɛɛn -Zezu Klisu 'gbɔ -li -kpɔa nya na bhua we 'wɔ.

8 Cɔn, -li weee mia, -li -kpɔa 'bhisa na bhua we 'wɔ. -We ka gbɔ -wa, in -ka na -Kanyɔ -Zezu Klisi yibheli, -mɔɔ nani 'yili -mɔɔ -zi -li weee. ɔ 'gbɔ, in yia -li weee kwɛ 'bisa, 'in na bhua we 'wɔ kaliko 'bhisa, in 'ka -Zezu Klisi 'yu 'gbɔ,

9 'in in 'ka ɔ 'wɔ -mi. We 'ni na 'dɛɛ tiklimumie bhua -Lagoɔ titee 'nɔɔɔwezɔzɔɛ -gbɛɛ gbɛ. -Cɔnnya, na dliɔzɔɛ Klisi -gɔɔ -gbɛ we bhua. Tiklimumie -we bhua -Lagoɔ -gbɛ, 'in -we -Lago nyea -ɔ zɔa ɔ dli -gɔ, mɔ -wa.

10 -We in 'yibhaa, mɔ -wa: in 'ka -Zezu Klisi yibheli nɔɔɔɔwɛɛ, we -yɔ 'tite -we 'bhua ɔ 'wɔ tɔtɔie lɔ. In 'yibha in 'ka ɔ siasie yibheli, 'in sa ɔ tlia, in 'ka 'sa tli.

11 'Sa -bhloo 'dɛ, in di we dli 'wɔ nu, 'wɔ -ami na yi 'yaa -sɔa tɔtɔinya glaa.

-A -gwa -a 'ka we 'wlulapalida nyini!

12 In 'ni gba nu, in ka na -gwagwɛɛ 'wlulapalida nyini. 'In, in 'ni gba nu, sa -Lago 'yibhaa in -mi, in mi 'sa -sɔ tɛɛn. 'In na -gwagwɛɛ na zɔa 'yliya, -we ka 'gbɔ in mia -gwada, in 'ka we kpa. -We ka gbɔ -wa, -Zezu Klisi ka 'ya na 'dɛ kpa.

13 Na bhelia, in 'ni gba nu, in ka we 'pɛnie 'yi. Nu, gbɔ -we na nɔa lɛ: -we 'phia, 'wɔ na dɔba -mɔɔ, 'in na gɔa la, -we mia 'mi 'yu in 'ka we yli.

14 We 'gbɔ na gwaa, in 'ka we 'wlulapalida nyini. 'In 'pɛnie ka 'gbɔ -Lago yia -an la yali, in 'ka we 'yi -Zezu Klisi 'wɔ.

15 -Amia weee dolua da 'yilgwe la -Lagoɔyloogblɔ, -a pɔpali 'sa 'wlukɔɔn la. 'In we -ka nu, saputu sa a pɔpali 'wlukɔɔn la, -Lago yia amiaa 'wlukɔɔn -bloa we -gɔ.

* 3:5 Zuifɔɔ 'zayli -wa.

16 Sa we -ka -m100, 'yoo -we -a bhlia tikli, 'in we yia -zEEn yli, -a zV we 'yliyɔ.

17 Na bhelia, a 'dE weee 'tideli 'mi. -A ka we 'yli -slolu, -we -a -slolua nyuma -wa nɔa we -gV, a yla wa.

18 Ni, Klisi, -ɔ tlilia *su -gV, nyuma -duun nɔa ɔ tonyuma 'bhisa. In ka ain -yla we gbada -gwɛ, 'in 'mV na gba 'yaa da -zEEn ain -yla, wie nya.

19 Wa nV we 'wlulapalida -wa, wa mnɔmnɔ. Wa nɔkpla -wa wa -Lagɔ. Zɔbhahlgbunya wa nɔa ɛ, we 'wV wa yilimania wa 'dE. 'In dɔdɔgV gbV 'dEkpva -gV wa pɔpalia dli la.

20 Ni, we -ka -amia, yalunyuma -a -mia. 'In -amiaa GbVwɔsanyɔ, Nyumaa -Kanyɔ -Zezu Klisi, -ɔ 'kaa yali 'bhV, 'mɔ -a mia wɔda.

21 Mɔ yia -amiaa ku -we 'kaa zEn 'bhitia, 'in ɔ 'ka we ɔ 'dEɛ lili ku 'bhisa nV. -We ka gbV -wa, ɔ ka se 'kadV, -we nyEa ɔ -li weee 'wlulapɛ.

4

'Dizwɛli

1 Na bhelia -zɔnV, amiaa 'tV mV 'mV 'bhada bhabha, in 'yibha in 'ka ain 'yV. 'Mɔna a laa 'mV 'wV. Amiaa 'gbV, na yilimania na 'dE. We 'gbV, na 'talea -zɔnV, a -tV Nyumaa -Kanyɔ 'wV gege.

2 Evodii -yɔ Sentisi, amia na bhuhhoe, a 'nɔnɔnV 'wɔla, 'in a -mV -bhlo Nyumaa -Kanyɔ 'wV.

3 'In -mV, -ɔ na -yɔ ɔ nɔa lubho dabɔdɔ ni, in nEɛ -mV -ylae: -in -sa waa 'ɲwɔnV -manV 'wV. -We ka gbV -wa, wa -yɔ 'mV 'sɔ ka lagV, 'in -LagɔgbV yia lamneni. Wamia klaa, Klema -yɔ bhelia -tɔlɔ -wa ka 'ɲmV mia cɛhida 'yliyɔgagiee 'sɛbhe 'wV, 'ma na -yɔ wa nɔa lubho dabɔdɔ.

4 A li 'mɔna 'kɔmɔɔ Nyumaa -Kanyɔ 'wV. 'Mɔ na gba 'yaa da, a li 'mɔna!

5 Nyuma weee yibheli amiaa dli -dlɔɔ 'ji. Ni, Nyumaa -Kanyɔ ka cɪpa.

6 A 'na lɔlɔ -lu yabhogbɔɔ 'gbV dli -nV. GbV weee 'wV, -we a -ka 'yibha a -zlalɛ we -Lagɔ, ɔ bhuhhoe nya, we -yɔ ɔ fuopapie nya 'ya.

7 'In a -ka 'sa nV, 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ -we -Lagɔ wlaa, -we -zia nyumaa 'ylimnee weee 'wV, mV yia amiaa dli -yɔ amiaa 'wlukɔɔn lapɔpale 'yliyɔzɔa, -Zezu Klisi 'wV.

8 Ni, na bhelia, gbV weee 'wV, -we weee nania 'yli, 'in -we ka 'ɲmV wa 'kaa -mnɔnV, we ye amiaa dli zɔ: -we weee -wa gbVzɔnV, 'in -we wa 'kaa 'nɔɲwɛ zV, -we weee mia tikli, -we weee mia -mɔwɔlɔda, -we weee nania -Lagɔ -yɔ nyuma dɔdɔ, 'in we -yɔ -we weee wa 'kaa 'yilimani.

9 Ni, -we in -slolua ain, -we a 'yia 'mV kwEɛ, -we a 'nɔa 'mV ɲwEɛ, 'in -we in nɔa ɛ a 'yia -yɔ, a nV we ɛ. 'In -Lagɔ -ɔ nyEa nyuma 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ, -mɔɔ -yɔ ain 'sɔ 'ka -mV.

Pɔlɔ paa Filipogbee -Lagɔnyuma fuo

10 Nyumaa -Kanyɔ 'mɔna -zu 'mV 'wV, -we ka gbV -wa, sa a -kalia na zE -benyi, a ka we -slolu -slEEn lɔgada. GbVzɔnV -wa, na gbV ka ain -yɔkpa bhabha. 'In sa a 'kaa 'mV we -slolu, 'sa 'nV -mV.

11 'In we 'nV ni, -lu in 'nV -kaa 'gbV na gba 'sa. Ni, in ka 'mɔna 'wV -mɔmɔie 'kpia, saa 'dE na gbEgbE in gbV yi -mV.

12 In -ka boba 'wV -mV, in -yi na 'dE kpa sa. In -ka -lu duun -ka, in -yi na 'dE kpa sa. 'Yli weee -yɔ da weee, ɲwɔ yi 'mV 'bhada -m100, 'in in yi lɔɔ, in -yi na 'dE kpa sa -lu duun -yɔ -lu -sɛɛ 'wV sazɔnV sa.

13 Klisi 'tite ɔ 'nyEa 'mV 'gbV, in mneni we 'dE weee kwEɔ.

14 -MɔbV bhla, gbVzɔnV a nɔa ɛ, 'in a yia 'mV 'wɔsa na siasie lɔ.

¹⁵ Filipo -nyuma, amiaa 'de -yi we 'ji nu, in 'kaa -Lagɔgbɔɔ gbagbiee gwedi, da in 'bhɔa Maseduanɩ -dɔdɔ -gɔ, *leglizɩ yabhlogbɔɔ 'nɩ 'mɩ 'wɔsa 'gwɛzi nya, amia -bhlogbɔɔ -saa 'mɩ 'wɔ.

¹⁶ Cɩn, da in mia zɩmɛ Tesaloniki, -zakpa -nyacɩn a 'paa 'mɩ -we in 'nia -ka yoo!

¹⁷ We 'nɩ nu, 'nyɛnyɛluu da na tali. Nu, in 'yibha -Lagɔ ɲwɩa ain 'nyu la, 'in amiaa 'yiyɩlu 'ka -gɔbho.

¹⁸ -Lu weee a 'paa 'mɩ yoo, Epafloditi ka we wla. -Li in 'yibhaa, amiaa wlawlalu ka we 'wɔzi. 'In -lu yabhlogbɔɔ'ɔ bɔ -sɛɛn 'mɩ 'wɔ. Amiaa wlawlali 'wɔ *lasiklɔ ka ɲɛ mɛɲɩa, we -yɔ 'slaka -we nania -Lagɔ dɔdɔ, mɔ.

¹⁹ We 'gbɔ, na -Lagɔ kaa 'ɲɩmɩlu weee, -we weee a 'nia -ka, 'nyɛa ɔ yia we an ɔ 'nanɩdlɩ 'kadɔ nya, -Zezu Klisɩ 'wɔ.

²⁰ -Amiaa Dide -Lagɔɔ 'ɲɩ 'ylimanɩ -zɔ weee nya! *-Amɛn.

Pɔɔw 'wɔbhlolu wɛli

²¹ In -sa -Lagɔbhelia weee fɔ -Zezu Klisɩ 'wɔ. Na bhelia -wa -yɔ 'mɩ 'sɔ mia -seli, -maa -sa 'ya ain fɔ.

²² -Seli -Lagɔnyuma weee -yɔ nyumaa 'wlulapɩnyɔ 'kadɔ *Sezaaa -budu zɔɔ lubhonɔnya -sa ain fɔ.

²³ Nu, Nyumaa -Kanyɔ -Zezu Klisɩ ɲwɩa ain 'nyu la.

'Sεbhε Pɔlv 'paa Koloso -nyuma yoo

-Lagonyuma mia Kolosogbe nukple, 'ma *Pɔlv 'paa 'sεbhε ni yoo. Ɔ mi -kaslv 'wv *Wlɛmv, 'bhie ɔ yia wee 'sεbhε ni celi. Nu, Epaflasti 'bhva Kolosogbe nukple, -zugba nyuma mi -mɔ yoyogbv -sloluda, 'in ɔ yia Pɔlv 'di -la. -Bha Pɔlv celi -Lagonyuma 'wv nu, -Zezu -wa -lu weee -Kanyɔ, 'in -a mneni -a 'ka gbv 'wɔbhv -we ka gbv -wa, ɔ ka -amiaa 'gbv tl.

Fvsaweli

¹ -Ami *Pɔlv, -ami -wa -Zezu *Klisu *tietienyo -Lagɔɔ dɔmagbv nya, in -yo -amiaa bheli Timotee sɔ celi da aɔn 'wv.

² Amia, -amiaa bhelia, -wa mia -Lagonyuma nya Kolosogbe 'wv, -wa'a 'bhulva -Lagweli -gv la, -a -sa aɔn fv.

-Amiaa Dide -Lagɔ njwana aɔn 'nyu la, 'in ɔ 'nye aɔn 'wɔtɔtve -dlɔɔ.

Pɔlv paa -Lagɔ fuo Kolosv -Lagonyumaa 'gbv

³ -Amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisu Dide -Lagɔ -a paa fuo amiaa 'gbv, 'in -a mi -Lagɔ bhuhboeda 'kɔmvv amiaa 'gbv.

⁴ Sa a zva -Zezu Klisu dli -gv, 'in sa a -kalia -Lagonyuma weee zε, -a ka we 'nv.

⁵ Nu, -li -zɔnv -we mia aɔn wɔda yali, -we ka 'di a 'nva we gwedilida ni, mv -wa -Lagweli -zɔnv. We 'gbv a zva -Lagɔ dli 'wv, 'in a -kalia nyuma weee zε.

⁶ Wee -Lagɔgbv -we mia aɔn nyidi, 'in we yia 'bhue 'pa ni, we mi 'ya gbvzɔnv lenve nya lamnenida -dɔdv weee -gv. 'Yli -we nya wee -Lagɔgbv nyinia amiaa -gbe tia ni, a ka we 'jiyibheli gbvzɔnv sa nu, -Lagɔ ka aɔn 'nani 'wɔnv.

⁷ -Amiaa jikli -tale Epaflasti, -ɔ -yo -aɔn 'sɔ nva -Lagɔlvbho ni, -ɔ mia Klisu lubhononyɔ tkli nya -aɔn nyidi, mɔ -slolua we aɔn.

⁸ Zεkalidli -we -Lagɔɔ Zuzu zva aɔn 'wv, mɔ -salia we 'di -aɔn.

⁹ We 'gbv, 'yli -we nya -a 'nva amiaa -gvgbv ni, we 'bhv wee 'yli 'wv -a mi -Lagɔ bhuhboeda amiaa 'nɔni nya 'kɔmvv. -Lagɔ -a bhuhboea, ɔ 'ka ɔ dɔmagbv aɔn 'kɔvslolu, 'in a 'ka we yibheli kpεεn kpεεn. Nu, Zuzu 'Pɔpa 'nye aɔn gbvɔyilo -yo 'ylimnee.

¹⁰ Amiaa nɔnɔbhv -ka 'sa we 'klv -Lagɔ 'yu, 'in a 'ka ɔ dɔdɔnamanɔ weee. A 'ka 'bhue 'pa, 'in a 'ka gbvzɔnv -gbv weee lenv, amiaa -Lagɔɔ yibhelie 'ka -gvɔvlaylimanɔ.

¹¹ -Lagɔ -a bhuhboea nu, ɔ 'tεmanɔ aɔn la -lu weee 'wv, ɔ 'tite 'kadv -we -zia 'tite weee 'wv nya, 'in a 'ka 'sa we lakpa 'kɔmvv, dltie nya.

¹² 'In a 'ka Dide -Lagɔ fuo 'pa 'mɔna nya. Ɔ 'gbv, 'bv -we -Lagonyuma yia 'yia zli 'klv, we mi amiaa -nv nya.

¹³ Nu, mɔ -saa -aɔn nikpisee 'tite kwεε, 'in ɔ yia -aɔn ɔ dɔma yuu nyumaa 'wlulapilie zɔ kwa.

¹⁴ Ɔv Yu zitea -aɔn 'wv, ɔ 'gbv -Lagɔ yia -amiaa gbvnyuu 'wɔti.

Klisu 'de -yo ɔ lenvgbv

¹⁵ Klisu -wa -Lagɔ wa'a 'yia -yɔɔ 'wɔwlv. Mɔ mia la tia lalalu weee 'yu.

¹⁶ Nu, mɔ 'wv -Lagɔ nva yali -lu -yɔ dɔdv -gv -lu weee ε, -we wa yia -yɔ, 'in -we wa'a 'yia -yɔ klaa. 'Nɔnmnikpe, 'wlulapilie, 'tite -yɔ se, mv weee -Lagɔ -laa la ɔ gbεlv, 'in ɔ -yla.

¹⁷ Ɔv Klisu mi la -lu weee 'yu, 'in ɔ 'gbv -lu weee kɔkalia la.

¹⁸ Sa 'wlv mia nyimεε -kpabhiee -kpanyɔ nya ni, 'sa ɔ mia *Legliziv 'wlv nya. Mɔ -wa 'yliyogagee gwedilida, mɔ -sɔa 'wv titlɔnya glaa tiatia, 'in ɔ 'ka -lu weee 'yugali.

19 Ni, -Lago 'yibha sa o 'de mia, o 'Yu mi 'sa -kpo.

20 -Lago 'yibha 'ya o 'ka o 'Yu 'wopli, 'in o -yo o lalalu weee 'ka 'wosuslolu. -Zezu tia, o 'pwn jitea *su -gv, we 'gbv, -Lago yia 'wototve -dlao wla yali -yo dudv -gv.

21 Amia -wa mi bhaa 'lakpanya nya, 'in a mia -Lago tonyima nya amiaa 'wlukoon lapopalie 'nyuu -yo amiaa gbonyuu lenvee 'gbv ni,

22 -sleen, -Lago ka ain 'wosuslolu o 'de nya, -Zezuu nyime kuu tlhtie lv. 'In a 'ka o 'klv 'yilgbe -mawloda, -zugba 'sla 'ni ain -yo -mi, a 'ni 'hni -yo -ka.

23 Ni, amiaa dlizove -tv 'wv gege, 'in we 'teman' wv. -Lagvgbv -we a dia dl' wv, a 'na vlali we gwe -ni. Wee -Lagvgbv -we a -ka bhaa 'nv, wa gbaa dudvgv -nyuma weee -yla, we lubhononyo -ami Polv -zea.

Polv mi o -Lagvlubhoo gbv gbada

24 -Sleen, siada in mia da amiaa 'gbv ni, in mi we 'muna 'wv. Ni, Klisu siasie toba -tva lv ni, 'mv in mia gbalida nanvv kuu siasie nya, o ku -kpabhie -we wee *Leglizi -miaa 'gbv.

25 -Ami, in ka *Leglizi lubhononyo -ze. -Lago -saa -bha 'mi, in 'ka ain glaa o lubho nv, 'in in 'ka o gbv ain -yla gba kpeen kpeen.

26 -Lagoo zizelu 'kadv -ka bhaa -benyi -mi, ni, 'mv -Lago -saa -sleen 'bhle o -mawlonya -yla.

27 Ni, 'ma -Lago 'yibhaa o 'ka wa o 'hnumni -zizelu 'kadv 'kvlslolu. Nyuma -wa 'nia *Zuifvv 'gbv, o yia o zizelu 'bhlesa. Wee zizeluu ji ni: Klisi mi ain 'wv, 'in a -yi sa we 'ji ni, a ka 'bi -Lago 'hnumnie 'kadv 'wv.

28 O Klisi gbv -a mia da gbada nyuma weee -yla, wa gbv -yla lapalie -yo wa gbvslolie nya, gbvyilo bhabha nya, 'in -o -ka -mi o 'ka -mawlonyo -ze -Lago 'yu, Klisi 'wv.

29 We 'gbv, Klisi 'tite 'kadv -we mia 'mi 'wv lubho nda, we nya na nva lubho, 'in na gva la.

2

1 Ni, in 'yibha a yibheli we 'ji ni, amia klaa, Laodiseee -Lagonyuma -yo nyuma weee -wa 'nia -slv 'mi 'yi wa 'yli nya, amiaa 'gbv in mia da lagoda. Tv 'kadv -wa!

2 In -ka 'sa nda -mi ni, -zugba in 'yibha wa 'teman' dl, wa kikal' ze, 'in wa 'ka nyime -bhlo -ze. 'In wa 'ka 'ylimna bhabha, 'in wa 'ka -Lagoo zizelu yibheli kpeen kpeen. Wee zizelu mia, mv -wa Klisi.

3 Gbvoyo -yo -luyiloo 'hnumnie weee bhva -Lagoo -gbe, mo 'wv we mia zizeda.

4 -We na gbaa da ain -yla ni, nyuma yi ain 'yloogbv lasali -dawliweli nyaa gbv -wa.

5 Ni, na 'debbie -gbolu 'ni ain glaa -mi ni, na dl' -yo ain 'so mi. Amiaa lenvgvnya mia 'cece, 'in a zva Klisi dl' -gv gege ni, in -ka we -yayida -mi, na dl' men.

Dlizove -we ka gbv wa -slolua ain ni, a -tv we -gv gege

6 Ni, sa a hwnua -Zezu Klisi gbv -yo amiaa -Kanyo nya ni, a no 'sa o 'wv.

7 Dlizove -we ka gbv wa -slolua ain ni, a -tv we -gv gege. A -ka somi -Zezu Klisi 'wv. O mi -buduu gwe nya: a -tv 'ylimanida o -gv. A 'pa 'yli weee nya -Lago fuo, -we weee o nva ain -yla lee 'gbv.

8 A zv amiaa 'de 'yliy, ni, nyime yabhlogvoo 'na 'pali ain yo -yo weli -kpvaa lubhu hwe -ni. -We -wa dudvgv -nyumaa gbvslolie ni, dudvgvv 'titenyaa -gbe we bhva, ni, we'e 'bhv Klisi -gbe.

9 -We weee mia -Lago 'wv, Klisi -o -zea nyime ni, mo 'wv we 'de weee -dila la.

10 A ka -lu weee 'yi o 'wv, mo -wa 'tite weee -yo se weee 'wlulapilnyo.

11 'In 'ya ni, Klisi 'wɔ wa 'paa an kni 'wɔ, nyumee sɔ 'ni we lenɔ, ni, Klisi nyumee kni 'wɔpapie mia, -we saa nyime ɔ lenɔgbɔ 'cin 'bi, mu -wa.

12 Sa a -yɔ Klisi 'sɔ tɪa amiaa batizee batizee lɔ, 'sa wa 'bhlua an ɔ nya. 'In -Lagɔ yia a -yɔ ɔ 'sɔ 'wɔbhu tɪtɪnya glaa, dɪ -we a zɔa -Lagɔɔ 'tite -gɔv 'gbɔ. Wee 'tite yia -Lagɔ 'bhua Klisi 'wɔ tɪtɪnya glaa.

13 A ka zlɛme 'yliyɔgagie -tɪtɪtɪe tɪ, amiaa gbɔnyii -yɔ kni a 'nia 'wɔ -mu 'gbɔ. Ni, -slɛn, -Lagɔ ka a -yɔ Klisi 'sɔ 'yliyɔgagie 'nyɛ, 'in ɔ yia -amiaa gbɔnyuu weee 'wɔtɪ.

14 Tite -we mia cɛɪda 'sebhe -gɔ, -we dia -an 'gbɔ 'wlu ni, -Lagɔ ka we lamumni, 'in ɔ yia we lasa, we lakɔbe nya -Zezuu *'su -gɔ.

15 Zuzu 'nyii -we kaa nyimaa 'wlulapɪe -yɔ senya ni, wee su -gɔ -Lagɔ -saa we 'tite kwɛɛ. ɔ ka we lu, 'in ɔ yia we -zejila 'wɔ wɪeli -kasɔnyuma 'bhisa.

16 We 'bhɔ -zɛɛn 'wɔ, -we a lia, -we a maa, 'fɛtu 'yɪ, 'cɔ lolu -yɔ *Nyapɛylɪ 'gbɔ, nyime yabhlogbɔɔ 'na 'bhulu amiaa -yɔgbɔ 'wɔ we 'gbɔ -ni.

17 -We mia da weee, -li -we yia yia, we zuzu -wa. We 'ni we 'debbie -gbolu. Ni, Klisi -wa we 'debbie -gbolu.

18 Ni, nyime -ɔ -ka ɔ 'dɛ 'wɔtɪ 'kienyi -dawli sa, 'in ɔ -ka an -yla gba ni, a bɔbɔ -Lagɔɔ 'anzinya, a 'na ŋwɔnuu we -yɔ -ni. Nyime -ɔ -ka 'sa nɔ ni, ɔ 'ka amiaa 'ɔɛɛ -gɔsaa gbɔ -wa. Ni, -mɔɔ 'sasɔkpa -nyime mia, -we -nya yia ɔ 'yɪ -gɔ, 'mɔ ɔ tɔɔɔ dɪ, 'in ɔ yɪlɛmia ɔ 'dɛ, 'in ɔ pɔpalia 'wlukɔn la dɔdɔgbɔ -nyima 'bhisa.

19 Ni, Klisi -ɔ -wa wlu, ɔ ɔ nɛ -mɔɔ -yɔɔ. Klisi 'gbɔ ku lia 'nanɔ, 'in 'kɔanya -yɔ tolunya munna 'wɔ. Sa -Lagɔ 'yɪbhaa, 'in ku yɪlɛmi 'saa.

A ka tɪ, 'in a yia 'yliyɔgagie lolu 'yɪ Klisi nya

20 A ka tɪ Klisi nya, 'in ɔ yia an dɔdɔgbɔ 'titenya kwɛɛ -sa. 'In lɛɛ ka 'gbɔ, -we bhɔa dɔdɔgbɔ -nyimaa -gbɛ, a nɔ we lɛa? Cɪn, lɛɛ ka 'gbɔ a tide nyuma 'yɪ, 'in wa pali an -yla sanɛɛ -sɔkpa -titea,

21 'in wa gba: «-In 'na 'bhulu we 'wɔ -ni», «-In 'na 'yɪlɛ we ŋwɛ -ni», 'in «-In 'na zilɛ we kwɛ -nia»?

22 Ni, wee titenya -muni mia, -we -wa 'plɪplɪ -li, -we 'kaa labhɔ, we gbɔ we gbaa. Dɔdɔgbɔ -nyimaa gbɔsɔlɔ ɔ -yɔ wa titenya -wa.

23 Gbɔzɔnɔ -wa, titenya -muni 'wɔ gbɔyilo nyima 'yɪlia 'wɔ, we -yɔ wa -Lagɔɔ bɔbɔ -sɔ bhɔa dɔdɔgbɔ -nyimaa -gbɛ. Wa tɪa wa 'dɛ 'wɔ 'kienyi -dawli sa, 'in wa palɪa wa ku 'klɪyɛ 'wɔ. Ni, we 'ni -lu yabhlogbɔɔ nya -mi, we 'ni mneni we 'ka -amiaa dɪ 'nyuu lenɔgbɔ -an 'bi -sa.

3

1 A ka tɪtɪe lɔ 'wɔsɔ, 'in a yia 'yliyɔgagie lɔyɪ Klisi nya, we 'gbɔ, a titalɪ yalɪ -lii da, mɔ Klisi -dia -Lagɔɔ lilisɔlɔ la.

2 Amiaa dɪ -tɔ yalɪ -li -yla, amiaa dɪ 'na -tɔlɔ dɔdɔ -gɔ -li -yla -ni.

3 Ni, a ka tɪ -nya, 'in amiaa 'yliyɔgagie mi zizɛda Klisi -gbɛ -Lagɔ 'wɔ.

4 Klisi -wa amiaa 'yliyɔgagie tɪklɪ, zɪ ɔ yia 'bhlewɔa, we zɪ a -yɔ ɔ 'sɔ wɔa 'bhle, 'in ɔ ŋɔmɔnie zɛa amiaa -nɔ 'ya.

'Wɔwɔbe lolu -Zezu Klisi 'wɔ

5 We 'dɛɛ 'gbɔ, gbɔnya mia an 'wɔ, -we -wa dɔdɔ -gɔv -nɔ, a 'bhɔ we 'bi. Sabhisa: mɔtɪngbɔ klaa, pɔɔnplagbɔv lenɔe klaa, zɔbhali gbɔv 'tɔ klaa, dɪ 'nyuu -lii 'wɔnyininyie klaa, we -yɔ lɛklɪ. (Ni, lɛklɪ mia ni, yoyolagɔnyaa bɔbɔe -wa.)

6 Wee gbɔnyii -muni 'gbɔ, -Lagɔɔ 'cɛ 'kaa nyima -wa'a zɔa -Lagɔ 'nɔŋwe bhɪtɪ.

7 Ni, bhla -we nya a mia wee gbɔnyii -muni lɔ ni, 'sa a nɔa -nya.

8 Ni, -slɛn, 'cɛpapie klaa, nyime 'cɛdɔlɔlɔie -yɔ nɔkplɛɛ 'yɪlɪnyuno mia, a vla we gwe. Nyumee velivɛie -yɔ wɛɪ 'nyuu 'na 'tɪalɪ an ŋwɛɛ -ni.

⁹ A 'na 'tubhulu -tubhulu yo -yla -ni, amia -wa 'bhua amiaa -mumus'o 'cin -yo we lenogbu 'nyii 'bi.

¹⁰ Ni, a ka nyume lolu -ze. 'In nyume -lolu bhitia 'komuu, o 'ka o lala -Lago 'wuwlo -ze. 'In o 'ka 'ya -Lago yibheli kpeen kpeen.

¹¹ Ni, nyume o 'nia Zuiflo kkaa, o -wa Zuiflo kkaa, o mia kni 'wu kkaa, o 'nia kni 'wu -mi kkaa, yiyinyo kkaa, titinanyo* kkaa, gaylo -yo o 'nia gaylo kkaa, wa 'ni -seli -mi. Ni, Klisi mi we 'de weee nya, 'in o mia -a 'de weee 'wu.

¹² -Lago ka -bha ain -sa, o 'yibha a -ze o 'deee nyuma -kpo, o -kali amiaa ze. We 'gbu a -ka nyazidl, a -ka 'nandl, a ti amiaa 'de 'wu 'kienyi, a -ka dli -dlao, 'in a -ka dltie.

¹³ A bibeli -yo, 'in 'yabhlo -ka o -libheyi -yo 'ce 'pali -we o nua o -yla lee 'gbu ni, a titli -yogbu 'wu. Sa -bhlopadee Klisi tia amiaa -yogbu 'wu ni, amia titli 'ya 'sa -yogbu 'wu.

¹⁴ We 'de weee 'wlu ni, a kikalil ze. Nyumee zekalidl mi amiaa nyollikpe nya tein: mu zeha ain nyume -bhlo.

¹⁵ Klisi 'wototue -dlao, -we ka 'gbu -Lago yia ain la, a 'ka ku -bhlo -ze ni, wee 'wototue -dlao 'bhu amiaa dli weee 'wu, we 'ka we -ka. 'In a 'pa -Lago fuo 'yli weee nya.

¹⁶ Ni, Klisi weli -mi ain nyidi duun e. A soslolu gbu, 'in a pupali gbu -yla la, gbuyilo nya. A 'pa -Lago fuo, a bhli o 'nyimnuni -lbu, -we mia lousebhe 'wu. A gbal, o, a bhli o lbu weee, -we o Zuzu 'Pupa zua ain 'wu, 'munadli nya.

¹⁷ -We weee a nua le, 'in -we weee a gbaa, we -mi Nyumaa -Kanyo -Zezuu 'nyu nya. A 'plil o gbegbein, 'in a 'ka Dide -Lago fuo 'pa.

-Lagonyumaa -gligbo 'yli gbu

¹⁸ Yikwotwoni, o -ka -mi o zu o 'lowli 'nonye, 'sa we mia Nyumaa -Kanyo 'yliya 'wu.

¹⁹ 'Nwuni 'lowlia, o -ka -mi o -kali o 'nywwo ze, o 'na 'sulu o 'klu -yo -ni.

²⁰ 'Yua, a zu amiaa didea 'nonye gbu weee 'wu, mu nania Nyumaa -Kanyo dudu.

²¹ 'Yuaa didea, a 'na -lali amiaa 'yua 'cedlo -ni, we yi wa 'kwayli lawla.

²² Gal, a zu amiaa -cian 'nonye -seli dudu -gu, gbu weee 'wu. We 'na -zeli wa 'yibadi -bhlo -ni, we yi 'wlo nee nyuma a mi 'yilimanida. Ni, a zu wa 'nonye dli -zono nya, Nyumaa -Kanyo soso dli a kaaa 'gbu.

²³ We yi lee -lubho -ze, a nu we dli weee nya, nee Nyumaa -Kanyo lubho a mi noda, a 'na 'yli we nyumaa -no 'bhisa -ni.

²⁴ A yibheli we 'ji ni, Nyumaa -Kanyo yia ain 'penia. 'In zozononyo o zua la amiaa -no nya, a 'ka we 'yi. Ni, Nyumaa -Kanyo -Zezu Klisi lubho a mia noda.

²⁵ Nyume o nua gbonyuu le, we 'penie o yia gbonyuu nya. Ni, -Lago'o gbizi nyuma 'wu.

4

¹ Amia nyumaa -cian, a zu amiaa gal 'nanuu, 'in a nu -we mia tikli le wa -yla. A yibheli we 'ji ni, amia ka 'ya -Kanyo yali.

'Dizoweli

² A -tu -Lago bhuhhoeda 'komuu, amiaa dli -tu -gada, 'in a 'ka -Lago fuo 'pada -tu 'yli weee nya.

³ A bhuhhoe 'ya -Lago -amianuu 'gbu -nya, 'in -Lago 'ka -ain 'yoo 'nye, -a 'ka o gbu gba nyuma -yla. Klisi gbu mia zizada, -a mneni -a 'ka we gba, we 'gbu in mia -seli -kaslo 'wu.

* 3:11 Gleri nee «Siti -nyume». Siti -nyumaa dudu mia, -mo tlolo la bhabha, 'in wa laa wa titinanya.

4 A bhubhoe -Lagɔ, 'in sa in 'kaa we -slolu, in 'ka 'sa we gba kpɛɛn kpɛɛn.

5 A zu amiaa nɔnɔbhɔ 'yliyɔ, -wa 'nia -Lagɔ 'wɔ -mu gbɛgbɛn, gbɔyilo sa. Bhla -we -Lagɔ nyɛa aun wa nya ni, a 'na -nyumɔnɔ we la -ni.

6 Amiaa nɔwɛ wɛli -mɪ tiklu 'yli weee nya, we -mɪ gumu 'bhisa, 'in a yibheli nyuma -yla gbɔɔ 'bigɔpali sa 'nanɔɔ.

Fɔsawɛli wɔbhlolunɔ

7 -Amiaa bheli -zɔnɔ Tisiki, ɔ mia lubhonɔnyɔ tiklu nya, ɔ na -yɔ ɔ nɔa Nyumaa -Kanyɔɔ lubho, mɔ yia aun -yla na -gbɛ -gbɔ weee gbaa.

8 Na 'dɛɛ 'yibadi in tiea ɔ amiaa -gbɛ, a 'ka -amiaa -gbɛ gbɔ yibheli, 'in ɔ 'ka amiaa dli latemanɪ.

9 Tisiki -yɔ amiaa 'yibha 'yibha -bheli tiklu Onezimɔ in tiea da aun 'wɔ, 'in wa 'ka -we weee mia -seli 'plida -amiaa -gbɛ aun -yla gba.

10 Alisitaki in -yɔ ɔ 'sɔ mia -kaslɔ 'wɔ ni, ɔ nɛɛ, ɔ -sa aun fɔ. We -yɔ 'ya Banabasɔ didee bheli 'yu Maliki, ɔ ka gbɔ wa gbaa aun -yla ni, ɔ -ka amiaa -gbɛ mni, a kpa ɔ 'nanɔɔ.

11 -Zezu ɔ wa laa Zutusi sa 'yaa aun fɔ. -Zuifu -wa -zɛa -Lagɔnyuma glaa, waa nyuma ta -manɪ -bhlogbɔɔ nya na nɔa *-Lagɔɔ nyumaa 'wlulapli -lubho. Ma paa 'mɪ 'kɔayli.

12 Epafasi ɔ -wa amiaa -zɔɔ -bheli ni, ɔ nɛɛ, ɔ -sa aun fɔ. -Zezu Klisi lubhonɔnyɔɔ 'zayli ɔ -mia: 'kɔmɔɔ, ɔ mi lagɔda, -zugba ɔ bhubhoe -Lagɔ amiaa 'gbɔ. ɔ 'yibha a -tɔ -Lagɔnyuma genyii -yɔ -wa sɔan la nya -Lagɔ 'yu, 'in a 'ka ɔ dɔmagbɔ lɛnɔ 'yli weee nya.

13 In mneni in 'ka ɔ daa gba ni, amia klaa, Laodisee -yɔ Ielapolisɪ -nyumaa 'gbɔ, ɔ mi siada.

14 -Dɔtlɔɔ -yu Lukɪ ɔ ka zɛ -a -kalia bhabha, ɔ -yɔ Demasi 'sɔ nɛɛ wa -sa aun fɔ.

15 Amiaa bhelia -yɔ amiaa bhɔlɔa mia Laodisee, a -sa wa fɔ, we -yɔ Nɛfaa -yɔ *leglizɪ -we gbelia 'wlu ɔ -budu zɔ.

16 Ni, a -ka 'mɔ 'sɛbhɛ ni zɛli amiaa -gbɛ ni, a 'pa we yoo Laodisee leglizɪ -gbɛ. 'In wa 'ka 'ya we zɛli -maa nyidi. 'In -we in 'paa Laodisee -nyuma yoo, we -ka amiaa -gbɛ nyini, amia zɛli 'ya -mɔɔ.

17 A 'tɔlɔ Alisipɔ ni, ɔ zu ɔ 'dɛ 'yliyɔ, Nyumaa -Kanyɔɔ lubho -we ka 'gba wa dia ɔ 'wlu, ɔ 'ka we nɔ tiklu.

18 -Amɪ Pɔlɔ mia -slɛɛn da fɔsawɛli -mɪni celida na 'dɛɛ sɔ nya: in -sa aun fɔ. A 'na dlɔlɔ -ni, ni, in mi -kaslɔ 'wɔ -ni.

-Lagɔɔ 'nanidli -yɔ aun -mɪ.

Tia -sebhε Pɔlv 'paa Tesaloniki -nyuma yoo

-Lagɔnyuma -wa mia Tesalonikigbe nɔkple, 'ma *Pɔlv 'paa 'sebhε ni yoo. Pɔlv ka wee 'gbe nɔkple mni, 'in ɔ 'ni mneni ɔ 'ka -mɔ -tu, *Zuifonya ka ɔ -yɔwɔsɔlv 'gbv. 'Sebhε ni ɔ 'paa -mɔ -Lagɔnyuma yoo, ɔ 'ka -maa -yla -Lagɔweli 'ji gba kpɛn kpɛn, 'in sa -Lagɔnyuma 'kaa nɔ, ɔ 'ka we wa -slolu.

Pɔlv -saa Tesaloniki -nyuma fv

1 -Ami *Pɔlv cɛlia 'sebhε ni, we -yɔ Silasi -yɔ Timotee 'sɔ. Amia, *leglizɪ -we mia Tesaloniki, Dide -Lagɔ -yɔ Nyumaa -Kanyɔ -Zezu *Klisu sɔ nya, amia -a cɛlia 'wɔ.

-Lagɔ ɲwana ain 'nyu la, 'in ɔ 'nyε ain 'wɔtɔtɔε -dlɔɔ.*

-We Tesaloniki -nyuma nva lε

2 'Yi weee nya, -a paa -Lagɔ fuo amiaa 'gbv. Ni, -a -ka -Lagɔ bhuhhoeda -mi, -amiaa dli 'i 'bhv ain -gv.

3 -We a nva lε, amiaa dli mɪ -Zezu -gvv 'gbv, we -yɔ lubho a nva, a -kali -Zezuu zεε 'gbv, a 'ni -amiaa -Kanyɔ -Zezu dliɔvzɔvε 'yitidee 'gbv, -a -ka -Lagɔ bhuhhoeda -mi, we 'dε weee mɪ -amiaa dli zɔ.

4 -Amiaa bhelia, -a -yi we 'ji ni, -Lagɔ -kali amiaa zε, 'in ɔ yia -bha ain -sa, a 'ka ɔ -nv -zε.

5 -We ka gbv -wa, -Lagɔgbv -a gbaa ain -yla 'tite nya, 'in Zuzu 'Pɔpa yia -ain 'wɔsa, a -yi we 'ji ni, -we -a gba gbvzɔnv -wa. We 'ni gbagbaweli 'dεkpɔa. Ni, a yibheli we 'ji, -a -yɔ ain 'sɔ mia, a ka -amiaa nɔnɔbhv 'yi, amiaa zɔvzɔnv 'yiyee 'gbv -a yi 'saa nv.

6 Ni, amia, a ka -ain 'tideli, -a -yɔ -amiaa -Kanyɔ. Da a mia sɪada bhabha, 'in a yia -Lagɔweli 'wɔɲwɲu 'mɔna nya. Wee 'mɔna mia, Zuzu 'Pɔpa wlaa we.

7 -Slɛn amiaa nɔnɔbhv tikli Masedvani -yɔ Akai -Lagɔnyuma mia nɔda.†

8 Ni, -Lagɔweli 'bhva amiaa -gbε, 'in we yia da weee lamneni. We 'ni Masedvani -yɔ Akai -bhlogbɔɔ, ni, amiaa -Lagɔ dliɔvzɔvε 'di ka da weee lamneni. -We ka 'gbv -a 'kaa we gba -tapa, we 'ni -mi.

9 -A mɪa amiaa -gbε, sa a kpaa -ain, 'in su a tɛlia -we -zεa amiaa -lagɔ, sa a 'bhva we 'bi, 'in a yia -Lagɔ -gbε 'bhiti, ɔ -wa 'yliyɔga -Lagɔ, -Lagɔ -zɔnv, nyuma weee mɪ we gbada.

10 -Lagɔ mia, ɔ 'Yu a mia wɔda, ɔ 'kaa yali 'bhv, mɔ -wa -Lagɔ 'Yu -Zezu. 'Mɔ, -Lagɔ -sɔlva tɪtlɪnya glaa 'wɔ, 'in ɔ 'ka -ain -Lagɔ 'cε -we cipaa 'wɔsa.

2

-We Pɔlv nva lε Tesaloniki

1 -Amiaa bhelia, amiaa 'dε -yi we 'ji ni, we 'ni bhe -a mni amiaa -gbε.*

2 'In, a -yi 'ya we 'ji ni, wa ka -ain kpa 'nyumεε, wa ka -ain vɛli Filipɔgbe 'wɔ. Da nyuma -sɔlva -ain -yɔ 'wɔ, 'in -Lagɔ yia -ain 'kwayli 'pa -bhlokpade -a 'ka wee -Lagɔgbv gba.

3 Da -a mia ain 'dizɔda, -a 'ni yɔtɔbhv. Dli -zɔnv nya -a gbaa we. -A 'ni nyime -dawli 'wɔnv.

* 1:1 Ni, a zeli -Zezuu tietienyaa lenɔgbonya 15.22 'in a 'ka Silasi -gɔgbv 'wolanv. Timotee -nɔ mia, a zeli lenɔgbonya 16.1. Tesalonikigbe mia, mɔ -wa 'gbe 'kado Glesɪ -dɔdɔ -gv. 'Mɔ wa laa -slɛn Salɔnikɪ (Lenɔgbonya 17.1-9). † 1:7 Ni, Masedvani, Wlɔmɔ -dɔdɔ -wa bha, -slɛn, Glesɪ -dɔdɔ kibhe -wa. Akai, Glesɪ -dɔdɔ kibhe -putu -wa. * 2:1 A zeli -Zezuu tietienyaa lenɔgbonya 16.19-24; 17.1-9

4 Nu, we 'ni 'sa -mi, sa -Lagɔ 'yibhaa, 'sa -a gbaa we. -We ka gbv -wa, -Lagɔ ka -ain layla, 'in ɔ yia -amiaa gbv -yɔŋwɔnu, -a 'ka ɔ gbv gba. -A 'ni nyumaa dɔdɔnamaniee datalida -mi, nu, we 'ni 'sa -mi. -Lagɔɔ dɔdɔnamaniee da -a talida. ɔɔ -Lagɔ mia, mɔ sɪsalia -amiaa dli -yɔ.

5 A -yi we 'ji nu, we 'ni ŋweɛ 'nɔnɔ nya -a gba ain -yla, 'in -Lagɔ mi -amiaa gbɔdayinyɔ nya. We 'ni amiaa kwɛɛ -luu datahiee 'gbv -a yi we gba.

6 Amia klaa, nyuma -putu klaa, -a 'ni ŋwɔnu nyumɛ yabhlogbɔɔ 'ka -amiaa 'ŋni -mɔnɔ. -A mɔnɔni yaa -a 'ka nyuma 'kadɪ zɛ ain glaa, -we ka gbv -wa, -Zezu Klisu tietienya -a -mia.

7 Nu, we 'ni 'sa -mi. -A mi ain glaa -dlɔɔ nɛɛ 'ŋwɔɔ -ɔ mi ɔ 'yu kwɛ -yɔlatitlida.

8 -A 'ni ain 'yibha -sɛ, 'in -a 'ni -Lagɔwɛli -bhlogbɔɔ ain 'nyɛ, nu, -amiaa 'dɛ -a wlaa. -We ka gbv -wa, a ka -ain dɔdɔ namanɪ -slɛɛn.

9 -Amiaa bhelia, sa -a nɔa lubho, zliɔɔ, sabɔɔɔ, -a mi lubho 'wɔ -mɔv yi 'wɔ nu, -a -tɔ nyumɛ yabhlogbɔɔ sɔ nya.

10 Amia, a -yɔ -Lagɔ 'sɔ mi -amiaa gbɔdayinya nya. -We -a nɔa lɛ, -Lagɔnyuma 'yu, we mi tikli, we 'ni gbɔnyuu lɔ -ka. Nyumɛ yabhlogbɔɔ 'ni mɔnɔni ɔ 'ka -ain gbv dli.

11 A -yi we 'ji nu, sa dide kpaa ɔ 'yua, 'sa -a kpaa ain -bhlo -bhlo.

12 -A 'paa ain 'kɔayli, 'in -a yia ain -bɛlɔ -yɔpali. 'Yli weee nya -a slɔlua ain, a 'ka amiaa lɛnɔgbɔ 'bhiti, we 'ka -Lagɔɔ dɔmɔagbɔ -zɛ. ɔɔ -Lagɔ laa ain, 'in nyuma -wa 'wlu ɔ pɪla la, a 'ka wa glaa -mi. 'In a 'ka ɔ 'ŋnɔmɔnie 'yi.

13 -Lagɔ -a pa 'yaa fuo 'yli weee nya. -We ka gbv -wa, da -a gbaa ain -yla -Lagɔwɛli, a ka we yukwli pɔlɔ. A 'ni we -yɔŋwɔnu nyumaa wɛli 'bhisa, -Lagɔwɛli 'bhisa a ŋwɔnua we -yɔ. 'Mɔ we -mia gbɔzɔnɔ nya. 'Sa wee wɛli nɔa lubho -wa zɔa -Lagɔ dli -gɔ, wa dli zɔ.

14 -Amiaa bhelia, gbv -we ylia Zudee -leglizinya -we mia -Zezu Klisu -nɔ nya, wee gbv -bhlokpade ylia ain. Sa Zuifɔ sɪsalia Zudee -leglizinya, 'sa amiaa -zɔɔ -bhelia sɪsalia ain.

15 Waa Zuifɔ, wa ka *-Lagɔgbɔv -falɔpanya 'bha, 'in wa yia -amiaa -Kanyɔ -Zezu 'bha, 'in wa yia ain 'kɪyie 'wɔpalia mɔ. Wa 'ni -Lagɔ dɔdɔ nani, nyuma weee tɔnyuma wa -mia.†

16 Wa 'yibha wa 'ka yaa -ain 'yoo -kɔlɔ -a yi nyuma -wa 'nia Zuifɔ -yla -Lagɔgbv gba. Gbɔnyuu wa nɔa lɛ, sanɛɛ wa yelia we -gɔ. We 'wlu lapalida, 'in -Lagɔɔ 'cɛ yia wa yli.

Tesaloniki -nyumaa tɔ bhaa Pɔlv

17 -We mia -amiaa -nɔ nya, mɔ -wa nu, bhelia, we 'yli 'sɔlɛ ka 'pli. -A tia -bha ain, -amiaa 'yli ka ain -yɔbbɔ, nu, -amiaa dli mi ain -gɔ, 'in amiaa 'tɔ mi -ain 'bhada, 'in -a yia 'kɪ 'yi, -a 'ka ain 'yi.

18 -A 'yibha -a 'ka amiaa -gbɛ lɔmɔ. -Ami Pɔlv, we 'ni -zakpa -bhlogbɔɔ in ylia amiaa -gbɛɛ mɔmɔnie la. Nu, *-Saatan ka -ain 'yoo -kɔlɔ.

19 -We ka 'gbv -a 'yibhaa -a 'ka ain 'yi, mɔ -wa nu, da -amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisu -ka lɔyi ni, -mama ka 'gbv -a 'ka dli zɔ ɔ 'yua? -Mama ka 'gbv -a 'ka 'mɔna lia? Nyɔɔ slɔlu we nu, -a ka gbv weee 'wɔlubha? Amia -wa, we 'ni nyuma -putu.

20 Gbɔzɔnɔ -wa. -Wa laa -ain 'mɔna 'wɔ, -wa mia -amiaa 'ŋnɔmɔnɔdu nya, amia -wa.

3

1 -Slɛɛn, amiaa 'tɔ ka -ain 'bha bhabha. We 'dɛɛ 'gbv, -a yia wɛli bhli nu, na 'dɛbhlo -tɔ Atɛni.*

† 2:15 A zeli -Zezuu tietienyaa lɛnɔgbɔnya 9.22-29; 13.45, 50; 14.2, 5, 19; 17.5, 13; 18.12 * 3:1 A zeli -Zezuu tietienyaa lɛnɔgbɔnya 17.15

² 'In -a yia -amīaa bheli Timotee tie, -o -yo -ain 'sɔ nva -Lagɔlubho, 'in -o gbaa -Zezu Klisu gbu. 'Mɔ -a tiea amīaa -gbɛ, o 'ka ain 'kɔayli 'pa, 'in o 'ka ain latemānī -Lagɔɔ dliɔvɔzɔvɛ 'wɔ,

³ -mɔv yi 'wlv nū, siasie -we mīa -ain ylda, we yi -ain glaa nyumɛ yabhlogbɔɔ lazuklu. Amīaa 'dɛ -yi we 'ji nū, -Lagɔ ka ŋwnu wee 'sasɔkpa -siasie 'ka -ain yli.

⁴ Da -a mīa -slɔ ain kwesi, 'in wee siasie 'nīa -slɔ ain yli, -a ka ain -yla gba nū, -a 'dɛ weee wa yia sialia. A -yi we 'ji nū, gbɔzɔnɔ -wa, 'sa we 'plia sa.

⁵ We 'gbɔ in 'nī mneni in 'ka we -gu ladi, 'in in yia Timotee tie, sa amīaa dli mīa -Lagɔ -gu, o 'ka we -yoyi. In ka nyanɔ nɔ, -amī nɛɛ yaa 'sa -Saatan yia ain laylaa, 'in -amīaa lubho 'ka 'wɔtɔ bhe.

⁶ Nū, -slɛɛn, Timotee ka amīaa -gbɛ 'bhv, 'in o yia lɔmni, 'in o yia amīaa 'dī 'nanɔ -ain -sali. Sa amīaa dli mīa -Lagɔ -gu, 'in sa a kikalīa zɛ, o nɛɛ nū, 'yli weee nya, amīaa dli mī -ain -gu 'mɔna nya. Sa -a 'yibhaa -a 'ka ain 'yi, 'sa -amīaa 'yiyiee 'tɔ bhāa ain.†

⁷ 'Sa -bhlokpade, amīaa gbu ka -ain 'kɔayli 'pa siasie -yo -yɔkali gbu nyidi. -We 'paa -ain 'kɔa 'yli, mɔ -wa amīaa dli mī -Lagɔ -gu.

⁸ -Slɛɛn, a ka -Lagɔgbu lakpa -klii 'gbu, we ka -amīa pue.

⁹ 'Mɔna a laa -ain 'wɔ -Lagɔ 'yu. We 'gbu, sa -a 'kaa -slɛɛn -Lagɔ fuo 'pa, we 'nī -mī.

¹⁰ Zlɔɔ, sabɔɔ, -a mī -Lagɔ bhuhhoeda bhabha, o 'ka -ain 'yoo 'nye, -a 'ka 'wɔgbeli, 'in -we a 'nīa 'wɔlanɔ, a 'ka we -ain -slolu, 'in we 'ka amīaa dli -gɔpali.

¹¹ Nū, -amīaa Dide -Lagɔɔ 'dɛbhie -gbolu -yo -amīaa -Kanyɔ -Zezu -sa -amīaa 'yoo, -a 'ka ain 'yia mni.

¹² -Amīaa -Kanyɔ nɔ lɛ, sa -a -kalia amīaa zɛ dli weee nya, a 'ka 'sa zɛkikalī, 'in a 'ka 'sa nyima weee zɛkali.

¹³ Sanɛɛ o yia amīaa dli latemānīa, 'in 'yli -we nya -amīaa -Kanyɔ -Zezu 'kaa yi, o -yo o -mɔwlvnya 'sɔ, a 'ka -mī tikli, a yi gbu 'wlu -ka -amīaa Dide -Lagɔ 'yu. [*-Amɛn.]

4

Amīaa nɔnbhv -we nanīa -Lagɔ dɔvɔ, mɔ nū

¹ -Slɛɛn, -amīaa bhelia, sa a 'kaa nɔ, 'in a 'kaa -Lagɔ dɔvɔ namani, a ka we yibheli -amīaa -gbɛ. Gbɔzɔnɔ -wa. 'Sa a mīa nɔda. Nū, amīa -a palā zukpa bhabha -amīaa -Kanyɔ -Zezu Klisu 'ŋmī nya, a nɔ we lɛ -tapa.

² -Amīaa -Kanyɔ -Zezuu -gɔgbu -a slolu a, amīaa 'dɛ -yi we -slɛɛn.

³ -We -Lagɔ 'yibhaa mɔ -wa nū, a -mī tikli, a -yo 'ŋwɔ -putu -yo nɔkpasu -putu 'na -dli -budu 'wɔ -nū.

⁴ A 'dɛ weee glaa, -mɔmɔ -ka -mī, o yibheli o 'ŋwɔ -kwa sa sa tikli, wa yi ain 'ŋmī sa.*

⁵ Amīaa 'ŋwɔ latali dli 'na -zili ain ŋwe la -nī, 'lakpanya -wa 'nīa -Lagɔ -yi 'bhisa.

⁶ Nyumɛ yabhlogbɔɔ 'na nɔnɔ o -libheyi gbɔnyuu 'wluo -nū. O 'na nɔnɔ o -dawli 'wɔ -nū. -A ka 'cɔn gbu nī ain -yla gba 'klv 'cɔci nya. Nū, -wa -ka 'sasɔkpa -gbu nī lɛnɔ, -Lagɔ yia wa -kaslv 'wɔpaa.

⁷ We 'nī nyumɛ -putu nya -budu 'wɔdɔdɛɛ 'gbu, -Lagɔ yi -ain la. -A 'ka -mī tikli 'gbu o yia ain la.

⁸ -We ka gbu -wa, nyumɛ -o 'nī wee gbu nī -yɔŋwɔ, we 'nī nyumɛ o -sa kwnɛɛ, -Lagɔ -o 'nyɛa ain o Zuzu 'Pɔpa, 'mɔ o -saa kwnɛɛ.

† 3:6 A zeli -Zezuu tietienyaa lɛnɔgbɔnya 18.5. Polv 'paa Kolɛnti -nyuma 'sɛbhɛ yoo. * 4:4 We 'ji -putu -wae: a 'dɛ weee glaa, -mɔmɔ -ka -mī, -mɔɔ yibheli -mɔɔ ku kpa sa sa tikli, wa yi ain 'ŋmī sa.

⁹ We -ka amiaa bheliaa zekali gbu, weli -we in 'kaa we 'bigupali, we 'ni -mu. Nu, sa a 'kaa amiaa bheliaa zekali, -Lago ka we amiaa 'de -slolu.

¹⁰ 'Sa -bhlokpade, -amiaa bhelia -wa mia Masedvani -dudu weee -gu, a -kalia wa za. Nu, bhelia, amiaa zukpa -wa, a kpa we la -kli.

¹¹ -We -a 'kaa amiaa dli zo zu, mu -wa nu, a -mi -dlwo, a 'na plali amiaa -limaa gbu 'wu -ni. A nu amiaa 'deε lubho. -A ka 'cin we ain -yla gba.

¹² A -ka 'sa nu ni, -wa 'nia -Lago -yi, 'in wa zva ain 'nwhwe, 'in a 'na 'ka nyime -putuu kwε nya -mi.

-Zezuu yiyigbu

¹³ -Sleen, bhelia -wa 'mua 'yli, -a 'yubha nu, a yibheli wa -gugbu, amiaa dli yi sumani, -wa 'nia -Lago dli -gu zo 'bhisa.

¹⁴ -Amia dli 'wu nu, -Zezu ka tli, 'in o yia 'woso, we mi 'ya -amia dli 'wu nu, -wa 'mua 'yli, 'in wa dli mia -Zezu -gu, -Lago yia wa 'wosoba wa -yo -Zezu 'so.

¹⁵ -We Nyumaa -Kanyo -soluta -ain, 'in -a yia we ain -yla gba, mu -wa nu, da Nyumaa -Kanyo -ka yi, -amia -gaa da 'yliyoo, -a 'na 'ka tilitnya 'yugali.

¹⁶ -Lago yia we ηwe -gu -saa, 'in 'anzinyaa -kanyo 'ka 'wokpi. Nyuma yia -Lago legle 'nba, toun, Nyumaa -Kanyoo 'debbie -gbolu yia yali 'bhua, o 'ka lasibhli. -Wa ka dli mia -Zezu Klisi -gu, 'in wa yia tli, -maa yia 'yliyogagie 'yia tia.

¹⁷ Toun, -amia -mama -gaa da -sleen 'yliyoo, -Lago yia -ain 'wobhua yalipopa 'wu, -a -yo wa 'so, -a 'ka Nyumaa -Kanyo yoo mu -mo yali. -Sleen, -a -yo o 'ka -mi 'yli weee -nu nya.

¹⁸ We 'deε 'gbu, a 'popali 'kwayli weli ni nya.

5

¹ Bhelian, we -ka we bhla -yo we 'yli gbu, -we -a 'kaa ain -yla gba, we 'ni -mi.

² Amiaa 'de -yi we 'ji nu, Nyumaa -Kanyo yiyiyi mia, da nyime 'nia o woda -mi, -bha o yia yia, sa 'wienyo tlalia nyime 'bhisa.

³ Nyuma -ka gbada -mi: «-A mi -dlwo. Gbu 'ni -ain yli!» -Bha -bhlokpade gbu 'kadi 'kadi ylia wa glagla sa! Wa 'ni mneni wa 'ka we 'wotla. Sa 'ηwnoo gwali gwalee siasie tlalia o, 'sa we yia wa 'tlalia.

⁴ Nu, -amiaa bhelia, a 'na nōno neε nyuma -wa mi nikpise 'wo 'bhisa -ni. Nu, wee 'yli 'na 'tlali ain 'wienyo 'bhisa -ni.

⁵ A 'de weee, zlu nyuma a -mia, 'in a mia saan nyuma nya. -A 'ni sabo -yo nikpise nyuma nya -mi.

⁶ We 'deε 'gbu, a 'na ηwōno 'ytaa nyime -putu 'bhisa -ni. A -tu 'yliyogada, 'in a 'ka -mi 'ce.

⁷ Nu, sabo wa ηwōa 'ytaa, sabo wa lva nu 'wu.

⁸ -Amia mia, -a mi zlu nyuma nya. -A -tu 'wu 'ce. -A zu -Lago dli -gu, -a -kali o ze, we 'ka 'wlu 'slujayu -pla o nete -bana 'wu. -A di we dli 'wu nu, -Lago yia -ain gbu 'wusa, 'in we 'ka 'wlu neε, -a ka 'slujaa nete -kloo 'wluo -pla.

⁹ Nu, -Lago 'ni -bha -ain -sa, o 'ka -ain 'klyie 'wopaa 'gbu. O 'ka -ain gbu 'wusa -amiaa -Kanyo -Zezu Klisi 'ηni nyaa 'gbu, o yia -ain -bha -sa.

¹⁰ -Zezu mia, -amiaa 'gbu o yia tli, -a -ka 'yliyogaoo, -a -ka 'yli 'muoo, -a -yo o 'so 'ka -mi.

¹¹ We 'deε 'gbu a 'popali 'kwayli, a sisali 'wu, sa a mia da nuda 'bhisa.

'Dizuweli -yo fusaweli

¹² Bhelian, amiaa zukpa -wa. -Wa mia lubho nuda ain glaa, -wa -Lago tiea wa 'ka ain 'yugali, wa 'ka ain gbu -slolu, nu, a zu wa 'nwhwe.

¹³ A zu -bha wa zekalidli nya wa lenugbuu 'gbu. 'Wototve -dlwo -mi ain nyidi.

¹⁴ Bheliain, amia -a bhubhoea. -Wa 'yaa, a zɔ wa 'di. -Wa mia nyanɔ nɔda, a 'pa wa 'kuayli. -Wa 'nia late, a -sa wa 'wɔ. 'In a 'ka dlitie -ka nyuma weee gbɛgbɛin.

¹⁵ A zɔ amiaa 'dɛ 'yliyɔ, a 'na nɔnɔ 'nyii 'lɛɛji nyii lɛ -ni. -We a 'kaa lɛnɔ, we -zɛ gbɔzɔnɔ lɛnɔvɛ a 'dɛkpɔa nyidi, we -yɔ nyuma -putuu gbɛgbɛin.

¹⁶⁻¹⁸ -We -Lagɔ 'yibhaa, a nɔ lɛ -Zezu Klisi 'wɔ, mɔ -wa ni, 'yli weee nya a li 'mɔna. 'Yli weee nya a bhuhhoe -Lagɔ, gbɔ weee -we 'wɔ a yia 'plia, a 'pa -Lagɔ fuo.

¹⁹ A 'na -kɔlɔ -Lagɔ Zuzu yoo -ni.

²⁰ Welɛ -we ɔ wlaa, a 'na nyɛni we 'wɔ -ni.

²¹ A sisali -lu weee 'wɔ, 'in -we -ka 'ylinani a 'ka -mɔv lakpa.

²² A zɔ amiaa 'dɛ 'yliyɔ: a 'tide 'ylinyuno -lu weee 'yi.

²³ Wɔtɔvɛ -dlɔɔɔ -Lagɔ nɔ lɛ a 'ka -dlɔɔ -mɛ. Amiaa zuzu klaa, amiaa dli klaa, amiaa ku klaa, we -yɔ a 'dɛ weee, 'in 'yli -we nya -amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisi -ka yi, a yi gbɔnyuu yabhlogbɔɔ kwɛɛ -ka.

²⁴ -Lagɔ -ɔ laa ain, lɛ ɔ yia we nɔa. -We ka gbɔ -wa, ɔ'ɔ -sali -bha ɔ wɛli la.

²⁵ -Amiaa bhelia, a bhuhhoe -Lagɔ -amiaa 'ɛni nya.

²⁶ A -sa -amiaa bhelia fɔ dli weee nya.

²⁷ In nɛɛ ain -yla -Lagɔ 'yu, a zɛli 'sɛbhɛ ni -Lagɔnyuma weee 'yibadi.

²⁸ Ni, -amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisi ɛwna ain 'nyu la.

'Sεbhεε 'sɔnu Pɔlv 'paa Tesaloniki -nyuma yoo

'Sεbhεε 'sɔnu *Pɔlv 'paa Tesaloniki -Lagonyuma yoo, mu -wa. Nu, sa -Lagonyuma 'kaa no, -zugba wa wv -Zezuu luyiyie dɔdv -gv, 'mu ɔ -slolua wa 'sεbhε ni 'wv.

Pɔlv-saa Tesaloniki -nyuma fv

1 -Ami *Pɔlv cεlia 'sεbhε ni, we -yv Silasɔ -yv Timotee 'sɔ. Amia, *leglizɔ -we mia Tesaloniki, Dide -Lagɔ -yv Nyumaa -Kanyɔ -Zezu *Klisu sɔ nya, amia -a cεlia 'wv.

2 Nu, Dide -Lagɔ -yv Nyumaa -Kanyɔ -Zezu Klisi ηwna ain 'nyu la, 'in wa 'nye ain 'wɔtɔvε -dlɔ.

-Lagɔ gbvwbhubhue tiklu

3 Bheliau, we mi -amiaa dli zɔ, -a 'ka -Lagɔ fuo 'pa amiaa 'gbv 'yli weee nya. Nu, dli a zva -Zezu -gv, we mi -gɔbhoda, 'in amiaa zεkikalidli mi -gv 'wɔlaylimanida, we 'gbv, we mi tiklu, -a 'ka -Lagɔ fuo 'pa.

4 We 'gbv -bhlokpade, amiaa 'gbv -a slolua -amiaa 'dε, mu -wa nu, a mi siada, wa mi ain 'kliyie 'wɔpalida, 'in a yia dltie 'yi, a 'ni -Lagɔ dli -gv -sa.

5 Wee gbv ni slolua nu, -Lagɔ gbvwbhubhue tiklu. Nu, gbv -we wee lv amia 'plida, -wa -Lagɔ pilia 'wlu la, a 'ka wa -zεε gbva. -Lagɔ nyumaa 'wɔlupilie mia, we 'gbv a mia siada.

6 Nu, -we mia tiklu, 'mu -Lagɔ yia lεnva. -Wa mia ain siada, siaha ɔ yia wa.

7 Mɔ yia ain siase 'wɔsaa, a -yv -ain 'sɔ. Lε ɔ yia we nva, da wa yia -amiaa -Kanyɔ -Zezu 'yia, -mɔ yali, ɔ -yv ɔ 'anzi 'titenya 'sɔ.

8 Yia ɔ yia -kosuu mu -we 'yilia nya, -wa 'nia -Lagɔ -yi we -yv -wa 'nia -amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisi gbv -yɔηwnu, ɔ 'ka wa -kaslv 'wɔpa.

9 Waa nyuma mia dε, -Lagɔ yia wa -kaslv 'wɔpaa, 'in ɔ 'ka wa lasa 'yli weee -nv nya. Wa 'na 'ka -amiaa -Kanyɔ kwesi -mi. ɔ -ka yi, wa 'na 'ka ɔ 'tite -yv ɔ 'ηnumie -yɔyi.

10 Wee yli mia, we nya ɔ yia yia, ɔ nyuma tiklu 'ka ɔ 'ηni 'ylimani, 'in -wa -ka ɔ dli -gv zɔ, wa 'ka ɔ yla 'mɔna nya. Amiaa 'dε, glaa a yia wa -mia. -We ka gbv -wa, a ka -amiaa gbɔdayiweli dli -gv zɔ.

11 We 'dεε 'gbv, -a bhubhoea -Lagɔ 'yli weee nya amiaa 'gbv. A -zlali -Lagɔ, a 'ka -mi 'nanv, 'in 'yoo -we ka 'gbv ɔ yia ain la, a 'ka we -gv nɔ tiklu. Gbuzɔnv lεvεε 'tv -we mia ain 'bhada, -Lagɔ 'tite 'ka ain -yɔbε, a 'ka we lεnv, 'in -we a nva lε amiaa dli mi -Lagɔ -gvv 'gbv, we 'ka we -gv yeli.

12 We -ka 'sa 'plida -mi ni, -amiaa -Kanyɔ -Zezuu ηni yia 'ylimania amiaa 'gbv, 'in amiaa 'ηni 'ka 'ylimani ɔnv 'gbv. -We ka 'gbv ɔ 'kaa we lεnv, mu -wa nu, -amiaa -Lagɔ -yv Nyumaa -Kanyɔ -Zezu Klisi ka ain 'nanɔ 'wɔnv.

2

Nɔkplε 'ylinyunonyɔ gbv

1 -We mia -amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisi yiyigbv nya, -a 'yibha -a 'ka we ain -yla gba. Bheliau, amiaa zukpa -wa. Wa -ka gba -Zezu yiyiyli ka nyini,

2 a 'na nvnv nyanɔ sa slvi -ni, a 'na sumani amiaa 'dεε 'wɔlvvni la -ni. Wa yi gba nu, Zuzu gbaa weoo, nyumε gbaa weoo, wa -ka gba -we in cεlia mu gbaa weoo, a 'na lali we gbuzɔnv -ni.

³ Nyumε 'na nuṅṅ ain -dawli 'wṅ -ni. -We ka gbṅ -wa, wee 'yli 'ni -slṅ nyini. Nu, nyumε 'ni -slṅ -Lagṅ -yṅwṅslṅ, 'in nukplε 'ylinyunonyṅ ṅ -Lagṅ 'kaa lasa, ṅ 'ni -slṅ yi, wee 'yli 'na 'ka nyini.

⁴ ṅṅ nukplε 'ylinyunonyṅ mia, -lu weee -we nyuma bubṅa, wa laa wa -Lagṅ, we -yṅ ṅ yia 'wṅslṅ, ṅ 'ka we 'yu -gali, 'ya *-Lagṅbudu 'kadṅ zṅ ṅ yia plaa, ṅ 'ka -mṅ ladi, 'in ṅ 'ka gba nu, mṅ -wa -Lagṅ.

⁵ Da in mia ain kwesi, in ka -we weee mia ni ain -yla gba, 'lee, a ka we 'wṅdlṅ?

⁶ Nu, -we kolṅa ṅ 'yoo, 'in ṅṅ yia, amiaa 'de -yi we. 'Sa -bhlokpade ṅ bhla 'ni -slṅ nyini, ṅṅ nukplε 'ylinyunonyṅ 'na 'ka yi.

⁷ 'Tite -we -nyua 'yli, 'in -we mia zizada, we mṅ we lubho ṅṅda 'gamṅ. -ṅ kolṅa we 'yoo, ṅ 'ni -slṅ labhu, wee gbṅ 'na 'ka nyini.

⁸ -Bha wa yia ṅṅ nukplε 'ylinyunonyṅ -yṅyia. 'Mṅ Nyūmaa -Kanyṅ -Zezu yia 'bhaa ṅ ṅweε -pupε nya. 'Mṅ -Zezuu yiyieε lile yia lasaa.

⁹ ṅṅ nukplε 'ylinyunonyṅ yia -Saataan 'tite nya yia, gbṅ 'kadṅ -yṅ gwεdigbṅ ṅ yia lenṅa yo nya.

¹⁰ 'Ylinyuno -gbṅ weee ṅ yia lenṅa, 'in ṅ 'ka -wa mia mṅṅda -dawli 'wṅṅ. Mṅṅa wa yia. -We ka gbṅ -wa, gbṅzṅṅ -we 'kaa wa gbṅ 'wṅsa, wa 'ni we 'yibha, 'in wa 'ni we 'wṅṅwṅ.

¹¹ We 'dεε 'gbṅ -Lagṅ paa wa yoyo -tite yoo, wa 'ka gbṅ 'nia gbṅzṅṅ nya -mṅ, wa 'ka we dli -gṅ zṅ.

¹² Sa 'bhisa, -wa 'nia gbṅzṅṅ dli -gṅ zṅ, 'in wa 'yibhaa gbṅnyuu, -Lagṅ yia wa gbṅ -dila.

A 'temani dli

¹³ Nu, bhelia, -Lagṅ -kali amiaa zε, we mṅ -amiaa -nṅ nya -a 'ka -Lagṅ fuo 'pa amiaa 'gbṅ, 'yli weee nya. -We ka gbṅ -wa, we gwεdida, -Lagṅ ka -bha ain -sa, a 'ka gbṅ 'wṅbhu. -Lagṅṅ Zuzu nṅa we lε, a 'ka -Lagṅṅ -nṅ -zε, we -yṅ amiaa gbṅzṅṅ dliṅzṅzṅε 'sṅ, mṅ -saa ain gbṅ 'wṅ. Nu, -Lagṅ ka -bha ain -sa, 'in -wa ṅ -saa gbṅ 'wṅ tiada, a 'ka wa glaa -mṅ.

¹⁴ ṅ ka ain la -Lagṅgbṅ -a gbaa ain -yla, we gbεgbεin, a 'ka -Zezu Klisu 'ṅnumie 'yi.

¹⁵ Bhelian, we 'gbṅ a 'temani dli, 'in gbṅ -a slolua ain we -yṅ -we -a celia ain 'wṅ, a kpa we la -kli.

¹⁶ -Amiaa Dide -Lagṅ, -ṅ -kalia -amiaa zε, mṅ 'palia -amiaa dli belṅ -yṅ 'yli weee -nṅ nya, 'in ṅ yia -ain dliwṅdide -zṅṅ 'nyε ṅ nanidli nya. ṅ -yṅ -amiaa -Kanyṅ -Zezu Klisu 'dεbhie

¹⁷ 'temani amiaa dli la, 'in wa 'nyε ain 'tite, gbṅ weee mia tikli, a 'ka we lenṅ, 'in a 'ka we gba.

3

Pṅṅ nεε: «Wa bhuhhoe -Lagṅ, wa nṅ lubho»

¹ -Slεεn, bhelian, a bhuhhoe -Lagṅ -amiaa 'gbṅ, -amiaa -Kanyṅṅ welṅ 'ka lamneni da weee, 'in nyuma 'ka -bha we zṅ, amiaa -gbe 'bhisa.

² A bhuhhoe 'ya -Lagṅ, ṅ 'ka -ain nyuma 'nyii -yṅ nukplε 'ylinyunonyṅ kwεε -sa, we ka gbṅ -wa, we 'ni nyuma weee zṅ -Lagṅ dli -gṅ.

³ Nu, Nyūmaa -Kanyṅ mia, ṅ mṅ ṅ welṅ -gṅ, la ṅ yia ain 'temania, 'in ṅ 'ka ain 'yliyṅzṅ gbṅnyuuu dide kwεε.

⁴ -Lagṅ ka -amiaa dli 'wṅ 'temani ain -gṅ, nu, -we -a 'yibhala ain, a mṅ we lenṅda, 'in lε a yia we nṅa.

⁵ Nyūmaa -Kanyṅ -slolua -ain, 'in sa -Lagṅ -kalia nyūmaa zε, a zṅ we dli -gṅ, 'in -Zezu Klisi 'ka amiaa dli latemani.

⁶ Bheliaun, -a neε Nyumaa -Kanyo -Zezu Klisu 'ηni nya, amiaa bhelia -wa 'yaa, 'in wa 'nia -amiaa -sloluweli 'wɔɔɔwɔɔ, a 'bhɔ wa kwesi.

⁷ Sa a 'kaa -ain 'tideli, amiaa 'de -yi we, nu, -a mnia amiaa -gbε, -a 'ni 'ya.

⁸ -Amia, -a ka nyumε yabhloo lililu li bhee? -Innya, we 'ni 'sa -mi. -A ka lubho nu, -a ka sia bhabha. Zlɔo, sabɔo, -a mi lubho nɔda, -mɔɔ yi 'wlv nu, -a -mi ain glaa nyumεε sɔ nya.

⁹ We mi yaa tuklu -a 'ka amiaa lililu li, we 'ni -a 'ni we mnenii 'gbɔ -a yi lubho nu. Nu, -we a 'kaa lenɔ, 'mɔ -a -slolua ain.

¹⁰ Nu, da -a mia amiaa -gbε, -a ka ain -yla gbɔ ni palɔ: «Nyumε -ɔ 'ni 'yubha ɔ 'ka lubho nu, ɔ 'na lili -ni.»

¹¹ -A ka 'nɔ nu, ain glaa, nyuma tɔlɔa 'ya, wa'a pla lubho, wa -limaa gbεgbεin -gbɔ wa plaa 'wɔ.

¹² Waa nyuma mia ni, -a 'pa wa 'kɔayli -amiaa -Kanyo -Zezu Klisu 'ηni nya, wa nɔ lubho -dlɔɔ, wa 'ka wa 'dεε lililu 'yi.

¹³ Amia, bhelia, gbɔzɔnɔ lenɔε -ka ain sialɔda -mi, a 'na 'tideli we 'yi -ni.

¹⁴ Nu, -we -a yibhalia da ain 'sebhε ni 'wɔ, nyumε -mɔmɔ 'ni we 'nɔɔwε zɔ, a zɔ ɔ 'yliyɔ, a 'na nyini -ni ɔ -yɔ la -ni, 'in we 'ka ɔ zɔ 'bhali.

¹⁵ Nu, a 'na 'bhulu ɔ 'wɔ amiaa tɔnyumε nya -ni, a zɔ ɔ 'dɔ amiaa bheli 'bhisa.

Welpapie

¹⁶ -Amiaa -Kanyo, -ɔ -mia -dlɔɔ, ɔ 'nyε -ain 'wɔtɔtɔε -dlɔɔ 'yɔlɔ weεε nya sɔ weεε lɔ. Nyumaa -Kanyo -yɔ a 'dε weεε 'sɔ -mi.

¹⁷ -Ami Pɔlv cεlia weεε fɔsaweli ni, 'sa na tlia na 'sebhε weεε -gɔ na 'ηni la sa. Mɔ -wa na cεlɔlɔ.

¹⁸ Nu, -amiaa -Kanyo -Zezu Klisi ηwna a 'dε weεε 'nyu la.

Tia -sebhε Pɔlv 'paa Timotee yoo

'Sebhε *Pɔlv 'paa ɔ 'tale Timotee yoo, mɔ -wa. Timotee mia, nyimeslɔyu, ɔ -saa Pɔlv 'wɔ ɔ lubho -nɔda, mɔ -wa. Sa -Lagɔnyumaa 'Yugalinyɔ 'kaa -mɔ tikli, 'mɔ Pɔlv cɛlia Timotee 'wɔ.

Fvsawɛli

1-Amɔ *Pɔlv cɛlia 'sebhε nɔ. -Zezu *Klisu *tietienyɔ in -mia. Nɔ, -Lagɔ ɔ -saa -an gbɔ 'wɔ, ɔ -yɔ -Zezu Klisi -a mia wɔda, ma -zɛlia 'mɔ wa tietienyɔ.

2-Mɔ Timotee na cɛlia 'wɔ. -Amiaa -Lagɔ dliɔzɔzɔve 'wɔ, -mɔ -wa na 'yuu 'zayli.

Nɔ, -amiaa Dide -Lagɔ -yɔ -amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisi ηwna -mɔ 'nyu la, wa 'yɔli -mɔ nyazi, 'in wa 'nyε -mɔ 'wɔtɔtɔve -dlɔɔ.

3-Da in mia Masedvanɔ mɔnda, in nεε -mɔ -yla: «-In -tɔ Efɛzi, -in -tɔ -bha.» Nyuma -wa mia yoyogbɔ -sloluda, -in -kɔlv wa yoo.

4-In 'tɔlv wa, wa 'sasɔkpa -ninenya nɔ -yɔ wa dukpasu zɛlizɛlie -we 'nia bhloluda -ka, wa 'bhɔ we 'bɔ. Wee gbɔnya mia dε nɔ, -zɛ we laa, 'in we'e kwaa -an 'yloogbɔ we 'wɔ wa nɔa -Zezu 'bɔ dliɔzɔzɔve nya.

5-We ka 'gbɔ in yia gbɔ nɔ gba, mɔ -wa nɔ, wa 'ka zɛkikalɔ. Nyuma 'ka wa -limaa zɛkali, wa -ka dli -zɔnɔ, wa nɔ gbɔzɔnɔ 'dɛkpa lɛ, 'in wa zɔ -Lagɔ dli -gɔ dli weee nya.

6-Nyuma tɔlv ka wee 'yloogbɔ labhɔlv. Wa'a nɔ -slɛɛn gbɔzɔnɔ lɛ, -zɛ -klo -kpa wa saa.

7-Wa 'yɔbha wa 'ka -Lagɔ tite -slolunya -zɛ. Nɔ, gbɔ wa slolua, wa 'nɔ we -yi, 'in wɛli -we wa mia gbada 'tite nya, wa 'dɛ'ε' nɔ we 'wɔla.

8-A -yi we 'ji nɔ, -Lagɔ tite nanɔ 'yɔli. -In -ka we 'yliyɔzɔ sa we mia cɛlɔda, 'in we nania 'yɔli.

9-A 'nɔ we 'wɔla nɔ, -Lagɔ 'nɔ ɔ tite pali nyuma tikli 'gbɔ. Nɔ, nɔkplɛ 'ylinyunonyaa 'gbɔ ɔ yia we pali. -Wa nɔa 'ylinyuno gbɔ lɛ, ma -wa. -Wa sɔlv -Lagɔ -yɔ 'wɔ, -wa'a zɔv -Lagɔ 'nɔnɔwe, -wa nɔa gbɔnyuu lɛ, -wa 'nia -mɔ tikli -Lagɔ 'yɔ, -wa nyania -Lagɔgbɔ, -wa bhaa we 'nɔ wa dide -zɛ wa 'nyaa, -wa bhaa nyuma, ma -wa.

10-Nɔ, -wa kaa mɔtnɔ kwɛ, nɔkpasia -wa -yɔ nɔkpasia dɔa -budu 'wɔ, -wa paa galɔ pɛlv, -wa tɔbhɔa yɔ we -yɔ -wa'a gba gbɔzɔnɔ gbɔwɔbhunya 'yɔ. -Lagɔ pali 'yaa ɔ tite, gbɔnyuu pɔnɔ 'gbɔ, nɔ, mɔ nyumoa gbɔ -slolue tikli.

11-Wee -slolue mia, we mɔ -Lagɔgbɔ -we -Lagɔ tia 'mɔ -yɔ lubho nya, we mɔ we glaa. Nɔ, mɔ gbaa 'wɔtɔtɔve -dlɔɔ -Lagɔ 'ηnyililo gbɔ.

Pɔlv paa -Lagɔ fuo ɔ nyazɔdli 'gbɔ

12-Amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisi na paa fuo. Mɔ 'nyεa 'mɔ 'tite, in 'ka ɔ lubho nɔ. Mɔ 'yɔ 'mɔ nyumε ɔ kaa we 'kɔlv, in 'ka ɔ lubho nɔ nya.

13-Amɔ, ɔ gba bhaa ɔ daa gbɔnyuu, -amɔ, ɔ 'pali bhaa ɔ 'klyɛ 'wɔ, -amɔ, ɔ vɛli bhaa ɔ, nɔ, ɔ ka 'mɔ nyazi 'yɔli. -We ka gbɔ -wa, -we na nɔ bhaa lɛ, in 'nɔ we -yɔ. In 'nɔ ɔ dli -gɔ zɔv 'gbɔ.

14-Amiaa -Kanyɔ ka 'mɔ 'nanɔ 'wluo nɔ, 'in dliɔzɔzɔve -yɔ zɛkalie -we -a gbɔlv 'wɔ -Zezu 'wɔ, ɔ yia 'mɔ -mɔ 'nyε.

15-Nɔ, wɛli -zɔnɔ -we nyuma weee 'kaa -yɔnɔnɔ, mɔ -wa nɔ, -Zezu Klisi yia dɔdɔ -gɔ, ɔ 'ka gbɔnyuu -lɛnɔnya gbɔ 'wɔsa, -amɔ -wa gbɔnyuu -lɛnɔnyaa -kanyɔ.

16-Nɔ, -Lagɔ ka 'mɔ nyazi 'yɔli. -We ka 'gbɔ ɔ yia -amɔ gbɔnyuu -lɛnɔnyaa -kanyɔ nyazi 'yɔli, mɔ -wa nɔ, -Zezu Klisi 'ka ɔ dliɛ weee -slolu nyuma -yla. 'In

sa -wa yia -Zezu dli -gu zva, 'in wa 'ka 'yliyogagie 'yi, -amı 'ka wa 'yli -slolunya -ZE.

17 Nyımaa 'wlulapılınyo ɔ ka nyımaa 'wlulapılıe 'nia bhholuda -ka, ɔ 'na 'kaa tli, ɔ wa'a 'yia -yo, mo -wa -Lago -bhlogboɔ. 'Njımmıe -yo -bhazovve -mı ɔ -no nya 'yli weee nya! *-Ameni!

18 Na 'yu Timotee, 'di na yia -mı zva, we -yo weli -we -Lago 'nye bhaa ɔ gbuv -falıpanya, we 'de 'so -bhlo. -In kpa wee weli la -kli, 'in -in 'ka -gɔlv -zɔnv gu.

19 Zv -Lago dli -gu, -in 'na nɔnv zobhalı gbv le -ni. Tolva ka wee 'yoo -zɔnv -gu labhvlv, 'in wa yia dli -Lago -gusa, 'in wa dlızovve yia wa 'wv -nyumɔ.

20 Imenee -yo Alezandlı mı wa glaa. 'Ma in tıta *-Saatan, 'in wa 'ka we 'wvla 'nv nu, wa'a veli -Lago.

2

A bhuhhoe -Lago nyıma weee -nv nya

1 Tıada, -we in gbaa a nv le, mv -wa nu, a bhuhhoe -Lago nyıma weee -nv nya, a 'palı -Lago -belv -yo, a 'palı ɔ zukpa -yo wa -nv nya, 'in a 'ka ɔ fuo 'pa wa 'gbv.

2 -Wa plıa -ain 'wlu la -yo -wa -galıa -ain 'yu, a bhuhhoe -Lago wa 'ıni nya, tv yi -amıaa -gbe yi, -a 'ka 'wvtvte -dlɔ 'yi -Lagoɔ 'nvıwezvovve nya, we -yo bhv tklı nɔnv nya ɔ 'yu.

3 -We mıa da ni, we mı tklı -amıaa gbvwsa -Lago 'yu, 'in mv nana ɔ dɔv.

4 Nu, ɔ 'yıbha nyıma weee 'bhv gbv 'wv, 'in wa 'ka ɔ gbvzɔnv 'wııwıı.

5 Nu, -Lago -bhlogboɔ, 'in -a -yo ɔ 'so nyıdı 'kɔlv -bhlogboɔ, mo -wa nyıme -Zezu Klıı,

6 -ɔ wlaa ɔ 'de ɔ 'ka nyıma weee 'wvzıı. -We mıa de ni, mv slolua we bhlaa 'debhie -gbolu nu, -Lago 'yıbha nyıma weee 'bhv gbv 'wv.

7 -We mıa daa 'gbv -Lago yia -bha 'mı -sa, in 'ka ɔ *tıetıenyɔ -yo ɔ gbvıgbanyɔ -ze. Mo tıea 'mı 'lakpanya -wa 'nia *Zuıfıv -gbe, 'in 'ka wa ɔ weli -zɔnv -yo wa dlı ɔ -gv -zovve -slolu. -We mıa da, gbvzɔnv -wa, in 'ni yo -tvbhuda -mı.

Sa nvkpasıa -yo 'ıwıı 'kaa -Lago bhuhhoe

8 We 'deıe 'gbv in 'yıbha nvkpasıa bhuhhoe -Lago da weee. Wa -ka -Lago bhuhhoeda -mı, wa 'bhv wa -mɔwlv so 'wv -Lago 'yu, wa 'na 'palı 'ce -ni, gbv 'na -mı -nı wa dlı zɔ -nı.

9 -We mıa 'ıwııı -nv nya ni, in 'yıbha wa -pla -bana 'wv sa tklı, wa 'de 'nvıwezvovve nya, wa 'na wlıı wa 'de -yo -nı. Wa 'na balı wa nyı 'nanv, nyımaa dlı 'wv gbızee 'gbv -nı. -Can klaa, tvkpa yua -zɔnv klaa, 'naa -we ka -vale 'tea klaa, wa 'na -plalı we 'wv -nı.

10 -We 'kaa wa 'yılınamanı mv -wa nu, wa nv -lu -zɔnv le, -we mıa da ni, 'ıwııı -wa gbaa nu, wa mı -Lago 'nvıııe -zvda, wa nv we le.

11 Nu, wa -ka 'ıwııı -sloluda -mı, wa 'ıwııı we -yo -dlɔ, wa zv -bha we.

12 'ıın 'nye 'ıwııı 'yoo ɔ 'ka nvkpasıa gbv -slolu. Wa 'na -kalı 'tıte nvkpasıa -gv -nı, nu, wa 'na gbalı ıııe -nı.

13 Nu, -Lago -laa *-Adan la tıa, -mvıı 'bııı, ɔ yia *Eıv la -la.

14 -ɔ -Saatan nva -dawlı 'wv, we 'nı -Adan, Eıv -Saatan nva -dawlı 'wv, 'in ɔ 'nia -Lagoɔ tıte 'nvıııe zv.

15 We yi 'sa -mıoo, ıwııı yia 'yua gwalıa, 'in -Lago yia wa gbv 'wvsaa, wa -ka -Lago dlı -gv -zvda -mı, wa -ka wa -lımaa zekalı, wa -ka -mı tklı, wa -ka wa 'de 'nvıııe -zvda -mı, 'in -Lago saa wa gbv 'wv.

3

-Lagonyimaa yugalinya

¹ -We na yia gbaa gbuzonu -wa, nu, nyime -ka gba o 'ka -Lagonyimaa 'yugalinyo -ze, lubho -zonu o 'yibhaa.

² -Lagonyimaa 'yugalinyo mia, o -mi tikli, wa 'na 'nyuwani o zo -ni. O -mi 'nyuwani -bhloo 'lowli nya, o -mi sa 'ce. O yibheli o 'de kpa sa. -We nania 'yli, 'mu o 'kaa lenu, o kpa 'lakpanya sa 'nanuu, 'in o yibheli gbu -slolu sa.

³ O 'na -zeli nubhanyo -ni. O 'na -zeli -gobugonyo -ni. O 'na -zeli 'gwezii ze -zonyo -ni.

⁴ O yibheli o 'dee -budunwee 'yliyozo sa. O zu o 'yua so -we lu wa 'kaa o 'nyuwe zu sazono sa.

⁵ Nu, nyime -o 'nia mneni o 'ka o 'dee -budunwee 'yliyozo, o 'ni mneni o 'ka -Lagonyuma 'yliyozo.

⁶ Nyime -o 'nyea o 'de -Lago yoo 'lulolu, we 'na -zeli -moo -ni, we 'ni -mubu, 'in -moo yilimania -moo 'de, 'in -Lago dilia -moo gbu, sa o dilia -Saatan gbu.

⁷ -O 'kaa -Lagonyuma 'yugali, o nu gbuzonu le, 'in o -mi 'nyuwe zu sa, -wa 'nia -Lago -yi, wa 'yliya 'wu, we 'ni -mubu, 'in -maa nyea o 'wu, 'in o bhoo -Saatan -lubhu nyewe.

*Diakli-lubho

⁸ 'Sa -bhlokpade, *diakli -mi 'nyuwe zu sa. Wa 'na 'tubhuo yo -ni. Wa 'na 'ma -ni nu duun -ni. Wa 'na -tali 'gwezi la -dawli nya -ni.

⁹ Gbuzonu -we -Lago wlelia -ain -yla zli 'klu, wa -tu we 'kllida dli weee nya.

¹⁰ A -ka amiaa diakliya -bha -saa yi, a yla wa la. Wa 'ni gbonyuu kwe -ka, wa nu diakli -lubho.

¹¹ 'Sa -bhlokpade, wa 'nyuwani -mi 'nyuwe zu sa, wa 'na -zeli fen -cian -ni. Wa -mi 'ce. -We mia -lu -zonu nya, wa nu we le 'yli weee nya.

¹² Waa diakli mia, wa -mi 'nyuwani -bhlo -bhloo 'lowli nya. Wa yibheli wa 'yua -yo wa -budunwee kpa sa.

¹³ Wa -ka wa lubho nu 'nanuu, 'in wa zua wa 'nyuwe, 'in wa zua wa dli weee -Zezu Klisi -gu, wa 'na 'ka dli lu.

Gbu 'kadu -Lago -slolua -ain

¹⁴ In mi 'sebhe ni celida, -zugba na dli mi nu, in 'ka -mi 'yia mni dayli.

¹⁵ In -ka -seli -gwleda -mi, -a 'ni 'yilida -mi -pa, 'sebhe ni -na yia 'yia, sanee -na yibhelia sa wa 'kaa -Lago zuyli no, mu -wa 'yliyoga -Lago *leglizi. Wee leglizi -gu gbuzonu -dia la, 'in 'mu wa 'kaa lakpa -kli.

¹⁶ Nu, gbuzonu -wa, weli -we gbaa sa -a 'kaa -Lago 'yloogbu no, -we mi yaa zizada, -Lago ka we -ain 'kbslolu, wee weli 'yli.

'Mo wa 'yia nyime nya,

'mo Zuzu 'Pupa 'yia nyime tikli nya,

'mo 'anzi 'yia -yo,

o gbu wa gbaa 'lakpanya -yla.

'Mo wa zua dli -gu dudu -gu,

'mo -Lago 'bhua 'wu o 'nyimnie 'wu.

4

Yoyogbu -slolunya

¹ -Lago Zuzu nee sa 'vayi nu, dudu bhia -bhla mia, nyuma talva yia -Lago dli -gusaa. -Dawli -ka -zuzu wa yia 'nyuwe zua, 'in zuzu 'nyii yia wa gbu -slolua.

² Weli 'so -nyuma -wa tubhua yo, ma yia wa 'yloogbu -zonu -gu lasalia. Waa nyuma mia, wa 'wlukoon ka -gba 'wlabhuo, wa 'ni 'masleen mneni wa 'ka gbonyuu -yo gbuzonu -yosiali.

3 Wa nee, wa 'na kwali 'hwno -ni, wa 'na lili lililu tɔba -ni. Nu, -Lago -laa wee lililu la, 'in -wa zɔa ɔ dli -gu, 'in -wa yia ɔ gbuzɔnu yibhelia, wa 'ka we li ɔ fuopapie nya.

4 -We weee -Lago -laa la, we nani 'yli, -we wa 'kaa we glaa -sa, we 'ni -mi. A kpa we 'de weee la -Lagoɔ fuopapie nya.

5 Nu, -Lagoɔweli -yɔ -amɔaa -Lagoɔ bhubhoe nɔa we le, 'in -lu weee yia -lu tiklu -zɛ.

-Zezu Klisu lubhonvnyɔ -zɔnu

6 Wee gbɔ mia da ni, -in -ka we -na bhelia -slo luda -mi ni, 'in -na zɛa -Zezu Klisu lubhonvnyɔ -zɔnu. Nu, -Lagoɔ dliɔzɔweli -yɔ gbuzɔnu -we 'bi -in mia, mu -wa -na lililu -zɔnu.

7 Titina -nine -we -Lago 'nia 'yubha, -in 'bhɔ we 'bi. -We -in 'kaa lenɔ, mu -wa nu, -we -Lago 'yibhaa -in -mi we 'bi.

8 Nyime -ka -gwa, ɔ ku 'ka latemani, we nani 'yli -sɛ. -Lago -yloogblɔ -gwagwie mia, we nani 'yli -lu weee glaa. Mu kaa -amɔaa -zɛɛn gbɔ -yɔ -amɔaa 'yliyɔgagie -we mia yida kwɛɛ.

9 Wee weli mia, we mi dliɔzɔ sa, 'in we nani 'yli wa 'ka we -yɔhwnu dli weee nya.

10 -We ka 'gbɔ -a mia lubho nɔda, -a mia siada, mu -wa nu, -a ka 'yliyɔga -Lago dli 'wɔdi. Nu, mɔ saa nyima weee gbɔ 'wɔ, 'in -wa zɔa ɔ dli -gu, 'ma ɔ saa gbɔ 'wɔ, we -zi nyima -putu.

11 -We mia da, zɔ we 'di wa, 'in -in 'ka we wa -slolu.

12 Wa 'na tili -mi 'yli la -ni nu, -in mi nyimesloyu nyaa 'gbɔ. Nu, -we -na nɔa le, we -slolu sa -Lago nyima 'kaa nɔ. -Na weli -zɛ weli -zɔnu, -na lenɔgbɔ -mi 'nanɔ, -in -kali -na -limaa zɛ, -in zɔ -Lago dli -gu, -in -mi tiklu.

13 Bhla in 'nia -slo yi, -in tli -na 'de -Lago weli zɛie -zejila 'wɔ, nyimaa 'kɔayli -papie, we -yɔ nyimaa gbɔslolue.

14 -We -Lago 'nyɛa -mi, -we mia -mi 'wɔ, -we ɔ 'nyɛa -mi, da nyima gbaa -Lago weli -na gbɛgbɛin, 'in nyima kpasɔ yia -mi sɔ -gu lapali, -in 'na -sali we 'klɔ -gu la -ni.

15 Wee gbɔ mia de ni, -in nɔ we le dli weee nya, 'in nyima weee 'ka we -yɔyi nu, -in mi 'yu mnida -Lago -yloogblɔ.

16 Zɔ -na 'de -yɔ -na -slo lugu 'yliyɔ. -In kpa we la -kli. -In -ka 'sa nɔda -mi, 'in -na saa -na 'de gbɔ 'wɔ, we -yɔ -wa mia -mi yukwli pɔlɔda.

5

Sa Timotee 'kaa -Lago nyima weee kpa

1 -In 'na sɔbhali nyima kpasɔ 'klɔ wa gbɔnyii 'klɔ 'ciɔɔ nya -ni, nu, sa -in 'kaa -na dide -yla gba, -in gba 'sa wa -yla. -In 'bhu nyimesia 'wɔ -na bhelia 'bhisa,

2 'hwni -kpasɔ 'wɔ -na 'nyaa 'bhisa, 'yiesia 'wɔ -na bhɔlɔa 'bhisa. -Na dli -mi tiklu -maa 'yu.

3 -Dɔgbanjwɔ -wa 'nia nyima -ka, -in kpa wa 'nanɔ.

4 -Dɔgbanjwɔ -ka 'yu -ka, we 'ni -mɔsɔ, ɔ -ka 'yuoyu -ka, nu, -we nania 'yli -Lago gbɔ 'wɔ, -we -Lago nyima nɔa le wa -budunwee, waa 'ylaashi 'kpiɔ we tia. -We wa didea -yɔ wa 'nyaanya nɔa wa -yla le, wa nɔ we 'leeji le wa -yla. Mu nania -Lago dɔdɔ.

5 Nu, -dɔgbanjwɔ -zɔnu, ɔ 'nia nyime -ka, -Lago ɔ dia ɔ dli weee 'wɔ, zhiɔ, sabɔɔ, ɔ mi -Lago bhubhoeda, ɔ mi ɔ zukpa 'palida -mɔɔ 'ka ɔ 'wɔsa.

6 -Dɔgbanjwɔ -ɔ nɔa ɔ 'deɛ dɔmagbɔ le, ɔ 'de yi 'yliyɔgaoɔ, ɔ ka tli.

7 'Di -in 'kaa wa zɔ, 'in nyima 'na 'kaa wa gbɔ dli, mu -wa nu,

8 nyime kpa ɔ zɔayli -nyɪma 'nanʊʊ, ɔ kpa ɔ -buduŋwɛɛ -nyɪma 'nanʊʊ we -zi -maa 'wʊ, ɔ 'nɪ 'sa nʊ, ɔ 'nɪ -Lagɔgbʊ -yɔŋwɪnʊ, ɔ -zi 'lakpanya -wa 'nɪa -Lagɔ -yi.

9 Nɪ, -dɔgbanjwɪn ɔ ka -zʊ 'nɪa -slɔ -zʊ gbʊ ta nyɪnɪ, -ɪn 'na 'bhulu ɔ 'ŋmɪ 'wʊ -dɔgbanjwɪ 'sɛbhɛ -gʊ -nɪ. -Mʊʊ 'bɪgʊ, ɔ -ka nɔkpasu -bhlogbɔɔ ŋwɔɔ,

10 'ɪn wa 'ka gba nɪ, gbʊzɔnʊ ɔ nʊa lɛ, ɔ ka ɔ 'yua zʊ 'nanʊʊ, ɔ ka ɔ 'lakpanya kpa 'nanʊʊ, ɔ ka -Lagɔnyɪmaa bhʊ -yɔwɔlɔ, 'ɪn ɔ ka gbʊzɔnʊ -gbʊ weɛɛ lɛnʊ.

11 -Dɔgbanjwɪn -dɔgbɔnya mɪa, -ɪn 'na 'bhulu wa 'ŋmɪ 'wʊ 'sɛbhɛ -gʊ -nɪ, we 'nɪ -mʊʊʊ, ylikwɔ -tʊ yia wa 'bhaa, 'ɪn wa 'ka Klisɪ sɔ lʊ lapali.

12 Nɪ, wa -ka 'sa nʊ, -Lagɔ yia wa -yɔgbʊ 'wɔbhua, -we ka gbʊ -wa, wa nɛɛ tia wa ka wa 'dɛ wla -Lagɔ -yla, 'ɪn wa 'nɪ we lɛnʊ.

13 -Mʊʊ 'bɪgʊ, 'yamanɪ wa yamanɪa, 'ɪn wa -yɔ -ziezie plɪɪa -budu -bhlo -bhlo ŋwɛɛ. We 'nɪ 'ya -bhlogbɔɔ wa 'ya, -zɪɛ -ɔɪan wa yia -zɛa, 'ɪn wa 'ka wa -limaa gbʊ 'wʊsɪli, 'ɪn -we wa 'na 'ka yaa gba, 'ɪn wa gbaa we.

14 We 'dɛɛ 'gbʊ, 'ɪn 'yɪbha waa -dɔgbanjwɪn -dɔgbʊ -kwɔ yɪ, wa gwalɪ 'yua, wa zʊ wa -buduŋwɛɛ 'yɪliyɔ. -Amɪaa tɔnyɪma yɪ -aun 'ŋmɪ sa.

15 Nɪ, -dɔgbanjwɪn -dɔgbʊʊ tɔlɔa ka 'yoo -zɔnʊ -gɔlabhʊlɔ, 'ɪn wa yia -Saatan 'bɪ mɪnɪ.

16 -Lagɔŋwɔɔ -ka -dɔgbanjwɪn -buduŋwɛɛ -ka, ɔ -sa -mɔɔ 'wʊ, ɔ 'gba yɪ leglizɪ 'wlu -mɪ. We -ka 'sa -mɪ, -dɔgbanjwɪn -wa 'nɪa nyɪma -ka, 'ɪn leglizɪ saa wa 'wʊ.

17 Nyɪma kpasɪ -wa zʊa -Lagɔnyɪma 'yɪliyɔ 'nanʊʊ, -ɪn zʊ wa 'nɔŋwɛ, a zʊ wa 'nɔŋwɛ -zakpa 'sɔ. Nɪ, -wa mɪa siada -Lagɔgbʊʊ gbagbie -yɔ we -sloluee gbʊ 'wʊ, wa zʊ wa 'nɔŋwɛ, wa 'ka nyɪma pɪnɪ -zɪ.

18 Nɪ, *-Lagɔsɛbhɛ nɛɛ: «'Bhli -ka 'mɪnɔ 'titlida -mɪ, -ɪn 'na gbʊan -nɪ we ŋwɛ -nɪ.» We nɛɛ 'yae: «Nyɪmɛ ɔ nʊa lubho, we nanɪ 'yɪlɪ ɔ 'ka ɔ 'pɛnɪgwɛzi 'yɪ.»

19 Wa -ka nyɪma kpasɪ gbʊ 'wlu la dilɪ, we gbʊdayɪnya 'sɔ, ta 'nɪ -mɪ, -ɪn 'na pulɔ wa yukwɪ -nɪ.

20 Nyɪmɛ -ka gbʊnyuu lɛnʊ, gba ɔ -yla gbʊ -zejila 'wʊ, 'ɪn we 'ka nyɪma tɔlɔa nyanɔ dɪ 'wɔpali.

21 -Mɪ na palɪ -bɛlɔ -yɔ, -Lagɔ klaa, -Zɛzɛ klaa, we -yɔ -Lagɔɔ 'anzɪnya, wa 'yɪ. We gbʊ mɪa, -ɪn zʊ we 'nɔŋwɛ, -ɪn 'na sɪsali nyɪma -yɔ -nɪ, -ɪn 'na 'bhulu nyɪmɛɛ -yɔgbʊ 'wʊ yɪlɔ -ŋwɛɛ -nɪ.

22 -ɪn 'na palɪ nyɪmɛ sɔ -gʊ la slɔɪ ɔ 'ka -Lagɔlubho nʊ -nɪ. -ɪn 'na plalɪ nyɪmɛ -putuu gbʊnyuu 'wʊ -nɪ, -ɪn -mɪ tikli.

23 -ɪn 'na 'manɪ -slɛɛn 'nyuu 'dɛkpɔa -nɪ, nɪ, -ɪn 'ma nʊ -sɛ, -na nɔkplɛɛ 'gbʊ. -We ka gbʊ -wa, 'yɪlɪ tɔlɔa nya, 'ɪn -na nɔkplɛ glopoa.

24 Nyɪma tɔlɔaa nʊ gbʊnyuu mɪa, wa yɪ sa -mʊʊ -yɔ -gwɪɪ, 'bhie wa bhua wa -yɔgbʊ 'wʊ. 'ɪn tɔlɔaa -nʊ mɪa, wa ka wa -yɔgbʊ 'wɔbhʊ 'bhie wa yia wa gbʊnyuu -yɔ.

25 'Sa -bhlokpade, lɛnʊgbʊ -zɔnʊ mɪa, -yɔ wa yɪ we, 'ɪn -we wa'a yɪa -yɔ, we 'nɪ mnenɪ we 'ka zizɛda -tʊ.

6

1 -Wa mɪa galɪ nya, wa zʊ wa -ɔɪan 'nɔŋwɛ dɪ weɛɛ nya, nyɪma yɪ -Lagɔ vɛlɪ, 'ɪn -we in -slolua aɪn, wa yɪ we daa gbʊnyuu gba.

2 We -ka nɪ, wa -ɔɪan mɪ -Lagɔnyɪma nya, wa 'na nyɛnɪ wa 'wʊ -nɪ, -maa mɪ wa bhelia nyaa 'gbʊ. We 'nɪ -mʊʊʊ, -we wa 'kaa lɛnʊ, mʊ -wa nɪ, wa nʊ wa zɔlubho sazɔnʊ sa. -We ka gbʊ -wa, -wa ka zɔlubho wa mɪa nʊda, wa -Lagɔbhelia -wa, 'ɪn wa 'yɪbha -maa.

'Nɪmmɪlii 'zayli

Gbʊ -ɪn 'kaa -slolɪ, 'ɪn 'dɪ -ɪn 'kaa wa zʊ, mʊ mɪa da:

3 nɪ, nyɪmɛ -ka gbʊ -putu -sloluda -mɪ, ɔ 'nɪ -amɪaa -Kanyɔ -Zɛzɛ Klisɪ wɛlɪ -zɔnʊ 'wɔŋwɪnʊ, we -yɔ -we -a -slolua aɪn -Lagɔgbʊ 'wʊ,

4 ɔ 'de ɔ 'ylimania, ɔ 'ni gbu -yi. -Zle gu mi ɔ -yɔ, kpeli ɔ kpelia. -We mia da ni, mu kwaa nyume zenyi -nunve 'wo, 'in wa gwa -gɔlv, 'in wa vela wa -lima, wa pɔpalia 'wlukɔvɔn la 'nyumɛɛ.

5 -Zle wa saa we'e bhlo, wa dli -nyu 'yli, 'in wa 'ni gbɔzɔnv gbu -yii 'gbu, wamia nɛɛ ni, -wa mia -Lagɔɔ 'yloogblu, 'ɲni wa yia mɔia.

6 Ni, gbɔzɔnv -wa, nyumɛɛ 'gba -ka ɔ dli da nyini, -Lagɔɔ 'yoo mneni we 'ka ɔ 'ɲimɔnie -zɛ.

7 Kwe klo nya -a yia dɔdv -gv, kwe klo nya -a yia labhva.

8 We -ka 'sa -mi, -a -ka lililu -ka, -a -ka -bana -ka, -amiaa -nv -tv sa.

9 -Wa 'yibhaa wa 'ka 'ɲimɔnɔnya -zɛ, -Saatan ylaa wa la, 'in wa bhɔa lubhu ɲwe: wee lubhu mia, mu -wa gbu -klo wa 'yibhaa, -we nyumɔa nyumɛ, 'in we saa wa la weee.

10 Ni, 'gwezii 'yibha -dli mia, gbɔnyuu 'yli -bhlo -bhloo gwe -wa. 'Gwezii 'yiyee 'tv ka nyuma tɔlva 'bha, 'in wa yia -Lagɔɔ 'yloogblu labhɔlv 'pɪpi. We ka stasie wa plɛ zɔv.

Dɔzvweɔ

11 Ni, -mi -Lagɔnyumɛ, -in 'bhv wee gbu ni 'bi, -in -mi tiklu -Lagɔ 'yu, -in -yɔ -Lagɔ 'sɔ -mi, -in zv ɔ dli -gv, -in -kali -na -limaa zɛ, -in -ka dlitie, -in -ka dli -dlɔɔ.

12 -In gv -gɔlv -zɔnv -we mia -Lagɔɔ 'yloogblu -nv nya. -In kpa 'yliyɔgagie -zɔnv -lakli la. Wee 'yliyɔgagie mia, 'mv -Lagɔ lalia -mi, -in -ka we yibheli, gbɔzɔnv -in ɲwnua -yɔ, 'in -in yia we gba nyuma duuun 'yibadi.

13 -Lagɔ ɔ 'nyɛa -lu weee nyapeli, ɔ -yɔ -Zezu Klisi, ɔ mia gbɔzɔnvɔv dayinyɔ nya Pɔnsi Pilati 'yu, wa 'yu in nɛɛ -mi -yla:

14 -in zv -Lagɔɔ tite 'nɔɲwe, -in 'na -nyumɔnv we -ni, -in -mi tiklu wa yi -mi gbu dli. -Amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisi 'ni -slɔ yi, -in -mi 'sa.

15 Bhla -Lagɔ -saa -bha, we nya ɔ yia yia. ɔmɔ, mɔ -wa 'wɔtɔtɔve -dlɔɔɔ -Lagɔ, mɔ -wa -Lagɔ -bhlogbɔɔ, mɔ pɪlia nyumaa 'wlulapɪnya 'wlu la, mɔ -wa -cian weee -Kanyɔ.

16 Mɔ -bhlogbɔɔ 'na 'kaa labhv, ɔ ladida mia, san 'tite -we nyumɛ 'nia mneni ɔ 'ka -yɔlanɔni, mu bibeaa we. Nyumɛ 'ni mneni ɔ 'ka ɔ -yɔyi. Nyumɛ yabhlogbɔɔ 'ni -slɔ ɔ 'yi, 'in wa 'na 'ka ɔ 'yi. Wa -mɔnɔni ɔ 'ɲni, 'tite weee -mi ɔ -nv nya 'yli weee nya. -Amɛni!

17 -We -ka dɔdv -gv -ɲimɔnɔnyaa -nv ni, -in gba wa -yla ni, wa 'na 'ylimani wa 'de -ni. Gba wa -yla ni, wa 'na dli wa 'ɲimɔnɔni dli 'wɔ -ni, ni, we'e -gwle, wa zv -Lagɔ dli -gv. Mɔ nyɛa -ain -lu weee, we -gv palie nya, 'in -a 'ka 'mɔna lii 'gbu.

18 Gba wa -yla, wa nv gbɔzɔnv le, wa 'ɲimɔnie mia, we -zɛ gbɔzɔnvɔv lenve. Wa be wa -lima -yɔ wa 'ka wa 'wɔsa wa 'ɲimɔnɔni nya.

19 Wa -ka 'sa nv, 'in wa subhaa wa 'ɲimɔnɔni -zɔnv -we 'na 'kaa lazuklu, wa cɪci 'gbu, 'in wa 'ka 'yliyɔgagie -zɔnv 'yi.

20 Timotee, -we -Lagɔ zva -mi kwɛɛ, zv we 'yliyɔ sa 'nanv. -Zle klo -yɔ -Lagɔgbv'v gba, we 'dɛɛ 'gbu, wa -ka we -sada -mi, -in 'na pali we ɲwɛɛ -ni. Wa -ka gbu wa laa -luyiloo gbu gbada -mi, -in 'na pali we ɲwɛɛ -ni. Wee gbu mia, yɔ -wa yo.

21 Nyuma tɔlva nɛɛ, wa ka wee -luyilo 'yi, ni, wa dli 'ni -slɛɛn -Lagɔ -gv -mi. -Lagɔ ɲwana ain 'nyu la.

'Sεbhεε 'sɔnɔ Pɔlv 'paa Timotee yoo

'Sεbhεε 'sɔnɔ *Pɔlv 'paa ɔ 'tale Timotee yoo, mɔ -wa. Pɔlv mɔ -kaslv 'wɔ *Wɔmɔ, 'bhie ɔ yia wee 'sεbhε nɪ cεlɪ. 'Dɪzɔwεlɪ tɔlvɔ Timotee 'kaa -Lagɔnymaa 'yugalnya zɔ, wa 'ka -mɪ tiklu, 'mɔ Pɔlv cεlɪɔ ɔ 'wɔ.

Fɔsawεlɪ

1 -Amɪ *Pɔlv cεlɪɔ 'sεbhε nɪ, -Lagɔ ka we 'wɔɪwɪnu, 'in in yia -Zezu *Klɪsɪ *tɪetɪenyɔ -zε. -Lagɔ nεε gbɔzɔnɔ nya nɪ, 'yliyɔgagɪ ɔ yia wlaa, wee 'yliyɔgagɪ mɪa, -wa -yɔ -Zezu 'sɔ -ka -mɪ, ma yia we. 'In ɔ yia 'mɪ tie, in 'ka we gbɔgbanyɔ -zε.

2 -Mɪ Timotee, na dɔdɔnanɔ -yu, -mɪ na cεlɪɔ 'wɔ. Nɪ, -amɪaa Dide -Lagɔ -yɔ -amɪaa -Kanyɔ -Zezu Klɪsɪ ɪwɪna -mɪ 'nyu la, wa 'yɪlɪ -mɪ nyazɪ, 'in wa 'nyε -mɪ 'wɔtɔvε -dlɔɔ.

Pɔlv 'paa Timotee 'kɔaylɪ

3 -Lagɔ na paa fuo, na dɔkpasɪ ka ɔ bɔbɔ, wa 'bɪgɔ, -amɪ na bɔbɔ 'yaa ɔ dlɪ tiklu nya. In -ka ɔ bhuhɔedɔ -mɪ, zɪɔɔ, sabɔɔ, na dlɪ 'bɪhɔ -mɪ -gɔ, we 'gbɔ na paa -Lagɔ fuo.

4 Nɪ, na dlɪ 'bɪhɔ -na 'mɪɔ -gɔ, -na 'tɔ mɪ 'mɪ 'bhada, mɔ 'kaa 'mɪ 'mɔna 'wɔla.

5 In 'nɪ we 'wɔdlɔ. Nɪ, -na dlɪ mɪ -Zezu Klɪsɪ -gɔ. Tɪada, -na 'nyaasa Loɪsɪ ka ɔ dlɪ -gɔ zɔ, ɔ 'bɪgɔ, -na 'nyaa Enɪsɪ -wa. 'In in -yɪ we 'jɪ nɪ, -na dlɪ mɪ 'ya ɔ -gɔ, we 'gbɔ na paa ɔ fuo.

6 We 'dεε 'gbɔ in nεε -mɪ -ylɔ: 'tɪtε -Lagɔ 'nyεa -mɪ, -in 'ka ɔ lubhɔ nɔ, da in palɪ -mɪ sɔ -gɔla, -in 'na 'tidelɪ we 'yɪ -nɪ, we yɪ -nyumo.

7 Nɪ, Zuzu -Lagɔ faa -aɪn 'wɔ, we 'nɪ nyanɔ -zuzu: -we ɔ Zuzu nɔa lε, mɔ -wa nɪ, 'tɪtε ɔ yelɪa -aɪn, amɪaa bhelɪaa zεkalɪdlɪ ɔ nyεa -aɪn, 'in -a 'ka -amɪaa 'dε kpa sa -yɪ.*

8 Zɔ 'na 'bhali -mɪ -amɪaa -Kanyɔɔ gbɔ -gbada -nɪ. -Amɪ, ɔ wa 'paa -kaslv 'wɔ ɔ 'gbɔ, zɔ 'na 'bhali -mɪ na 'gbɔ -nɪ. -We -in 'kaa lεnɔ, mɔ -wa nɪ, wa -ka -mɪ sɪalɪ yɪ -Lagɔgbɔ 'gbɔ, -in ɪwɪnu we -yɔ 'tɪtε -we -Lagɔ 'nyεa -mɪ nya.

9 Mɔ -saa -aɪn gbɔ 'wɔ, 'in mɔ laa -aɪn, -a 'ka ɔnɔ nyɪma tiklu -zε. ɔ -ka 'sa nɔ, we 'nɪ -amɪaa lεnɔgbɔ -zɔnɔ gbɔ, nɪ, ɔ ka 'cɪn we -yɔɪwɪnu 'nanɪdlɪ nya, -zugba ɔ 'nɪ -slɔ -lu yabhlogbɔɔ lala.

10 -Slεεn, -Lagɔ ka we -aɪn -slɔlu -amɪaa Gbɔwɔsanyɔ -Zezu Klɪsɪ gbεgbεɪn. Nɪ, mɔ lua tlɪtlɪ. ɔ ka we -aɪn 'klɔslɔlu nɪ, -a -ka -Lagɔgbɔ -yɔɪwɪnu, 'yliyɔgagɪ -we 'nɪa bhloluda -ka, 'in -a 'yɪa we.

11 Wee -Lagɔgbɔ mɪa, -Lagɔ ka -bha 'mɪ -sa in 'ka we gba, in 'ka ɔ tietɪenyɔ -yɔ ɔ gbɔ -slɔlunyɔ -zε.

12 We 'gbɔ sɪasɪ -we 'wɔ in mɪa 'plɪɪda, we 'e 'bhali 'mɪ zɔ. -We ka gbɔ -wa, ɔ in zɔa dlɪ -gɔ, in -yɪ ɔ, 'in na dlɪ 'tɛlɪ we -gɔ nɪ, -we ɔ tɪa 'mɪ -yɔ, 'wɔ ɔ yia we 'paa, 'in gbɔwɔbhuyɪ 'ka nyɪnɪ.

13 Wεlɪ -zɔnɔ -in 'nɔa da 'mɪ ɪwεε, -in gba we wεlɪ -bhlokpade -na -lima -yɪa. -In nɔ we lε dlɪzɔvε -yɔ zεkalɪdlɪ nya -Zezu Klɪsɪ 'wɔ.

14 Wεlɪ -zɔnɔ -Lagɔ tɪa -mɪ -yɔ, -in zɔ we 'yliyɔ, Zuzu 'Pɔpa -ɔ -dɪlɪ -aɪn 'wɔlaa 'gbɔ.

15 Nɪ, -in -yɪ we 'jɪ nɪ, -wa mɪa -Azɪɪ -dɔdɔ -gɔ, wa ka 'mɪ 'bɪ 'bhɔ, Fɪzɛlɪ -yɔ Elɪmɔzɛnɪ mɪ wa glaa.

* 1:7 We 'jɪ -putu -wae: -Lagɔ 'nɪ -aɪn nyanɔdlɪ nɔkplε zɔ, 'tɪtε klaa, nɪnanɛ klaa, we -yɔ 'dε -kpakpɪ 'nanɔ, we dlɪ ɔ zɔa -aɪn nɔkplε.

16 Ni, Onezifolɔ mia, ɔ ka 'mɪ 'kɔayli 'pa tenyii, zɔ 'nɪ ɔ 'bha in mɪ -kaslɔ 'wɔɔ 'gbɔ. -We ɔ nɔa lɛ, -Lago 'palɪ we 'bɪgɔ ɔ nyuma -yla.

17 Da ɔ nynia *Wlɔmɔ, 'in ɔ yia 'mɪ 'ylibɪlanɔnɔ bhabha, 'in ɔ yia 'mɪ 'yɪ.

18 -Lago 'yɪlɪ ɔ nyazi ɔ nyɪmaa gbɔwɔɔbhuzɪ. Da -a mia Efɛzɪgbɛ nɔkplɛ, -na 'dɛ -yii 'dɛbhie we 'jɪ nɪ, ɔ ka 'mɪ 'wɔsa sɔ weee lɔ.

2

-Zezu Klisu 'sloja -zɔnɔ

1 -Mɪ na 'yɪ, -mɪ -Zezu Klisɪ 'nyɛa 'nanɪdlɪ -in kpa we la -kli, 'in we 'ka -mɪ latɛmanɪ.

2 -We -in 'nɔa 'mɪ nɔwɛɛ nyɪma duun 'yibadi, -in zɔ we 'dɪ nyuma -zɔnɔ, 'in -maa mneni -maa 'ka we nyuma -putu -slolu.

3 -In -ka siada -mɪ -Zezu Klisu 'gbɔ, -in nɔwɪnɪ we -yɔ ɔ 'sloja -zɔnɔ 'bhisa.

4 Nyuma -ka 'sloja pla, ɔ -ka gba ɔ 'ka ɔ -kanyɔ dɔdɔ namanɪ, ɔ ɔ pla nyuma -kpɔaa gbɔ 'wɔ.

5 Nyuma -ka -gwagwada gbɛli, ɔ 'nɪ wee -gwagwɪɛ tite 'nɔnɔwɛ zɔ, wa 'na 'ka gba nɪ, -mɔɔ nynia tɪa.

6 Kpaapanyɔ ɔ nɔa ɔ kpaɔ lubho sa 'tɪɛɛ, mɔ yɪa we lililuu tɪanɔ.

7 -We in mia gbada, pɔpalɪ we 'wlukɔɔn la sa 'nanɔɔ, 'in -Lago 'ka -mɪ 'tɪɛ 'nyɛ -in 'ka we 'dɛ weee 'wɔlanɔ.

8 -Na dlɪ -bho -Zezu -gɔ, mɔ -sɔa 'wɔ tɪtɪnya glaa, *-Davidɪ mɪ ɔ dɔkpaɔa nya, mɔ -wa -Lago gbɔ -we na gbaɔ nyuma -yla.

9 Wee -Lago gbɔ 'gbɔ in mia siada, wa ka 'mɪ gbɔan, 'in wa yia 'mɪ -kaslɔ 'wɔpa gbɔnyumonyɔ 'bhisa. Nɪ, -Lago wɛli mia, we 'nɪ gbɔanda -mɪ.

10 We 'dɛɛ 'gbɔ, in 'nɪa wee siasie 'wluzɔlasalɪda -mɪ, -wa -Lago -saa -bha ɔ -nɔ nya, 'in wamia 'ka 'yoo 'yɪ. Wee 'yoo -gɔ -Zezu Klisɪ -salia wa gbɔ 'wɔ, 'in ɔ 'nɔmɪnɪ -we 'nɪa bhɪloluda -ka, wa 'ka we 'yɪ.

11 Wee wɛlnya nɪ mɪ gbɔzɔnɔ nya:

«-A -yɔ ɔ 'sɔ ka tɪ,
'yɪliyɔgagɪɛ -a -yɔ ɔ 'sɔ yia 'yɪa.

12 -A 'nɪ siasie 'wluzɔlasalɪ,
-a -yɔ ɔ sɔ yia nyuma 'wlulapɪa.

-A -ka ɔ gbɔ kpɛli,
'in ɔ kpɛliɪa -amɪaa gbɔ.

13 -Amɪaa dlɪ -ka ɔ -gɔbhɔ,
ɔnɔɔ dlɪ mɪ -aɪn -gɔ,
-we ka gbɔ -wa,
ɔ 'nɪ mneni ɔ 'ka ɔ 'dɛ kpɛli.»

-We nania -Lago dɔdɔ, mɔ nɪ

14 -In -sa wa dlɪ glu gbɔ nɪ -gɔ, zɔ wa 'dɪ nɪ, wa 'na kpɛli wɛli 'jɪ -gɔ -nɪ. Wee kpɛli kpɛlie mia, we mɪ bhe. Nɪ, -lu -bhlogbɔɔ we nɔa lɛ, mɔ -wa nɪ, -wa pɔlɔa we yukwɪ, 'ma we bhɪla la.

15 Nɪ, -we mia -na -nɔ nya, -in gɔ la, 'in nyɪmɛ wa ylaa la, 'in wa yia ɔ 'yɪ nyɪmɛ tɪklɪ nya -Lago 'yɪ, -in 'ka ɔ -zɛ, mɔ -wa lubhonɔnyɔ ɔ ɔ lubho'o 'bhalia zɔ, 'in ɔ gbaa wɛli -zɔnɔ tɪklɪ.

16 Nɪ, -zɪɛ -klo wa saa nɛɛ -Lago 'nɪ yaa lamɪ, -in 'na palɪ we nɔwɛɛ -nɪ. -Wa palɪa we nɔwɛɛ, -Lago -yɔ wa mia 'bhuda.

17 Wa wɛli mia, 'gbia vou -wa, 'in we lia yɪɛɛ. Imeneɛ -yɔ Filetɪ mɪ waa nyuma glaa.

18 Wa ka wɛli -zɔnɔ 'yloogblɔ labhɔlɔ, wa nɛɛ: «-Lago ka -aɪn tɪtɪnya glaa 'wɔsɔlɔ pepe.» 'In we yia nyuma tɔlɔa -Lagoɔ dlɪgɔzɔzɔɛ -nyumɔ.

19-Muu bhla, *-Lagobuduu bhv 'tite o palia glu, we mi -bha gege, -mo wa celia: «-Lago -yi onuu nyuma, 'in nyuma weee gbaa nu, wa -mi -Lagoo -nu nya, wa 'bhv gbonyuu 'bi.»

20 Nu, 'nyimnyoo -budu zo mia, we 'ni -can kna -yo 'gwezi knaa 'dekpa wa yli -mo. Nu, talva mi mame nya, 'in talva mia su nya. We tianu mia, 'feti 'kaduu zli wa lilia we 'wu. 'In we 'sonu mia, 'yli weee nya wa lilia -muu 'wu.

21 We -ka 'sa -mi, nyime o -ka gbonyii ni 'bibhu, -Lago yia o 'deε nu lubho wlaa kna -zono 'bhisa. Nu, o -kanyo yia -bha o -saa -moo 'deε -nu nya, o gbv -su 'wu -moo kwεε. O so mi lubho -zono weee -yla.

22 Nyimesiaa dhwynynilu mia, -in -gwa we kwεε. -We -yo -in 'kaa lanyni, mu -wa nu, -in nu gbv tiklu ε, -in zv -Zezu dli -gv, -in -kali -na -limaa zε, -in -mi -dloo. -Wa kaa dli tiklu, 'in wa bhuhhoa -Lago, -in -yo wa 'so nu gbv ni ε.

23 Wa -ka kpelida -mi, we -tukwlaa, -we wa gbaa, wa 'ni we -yi, -in 'na pali we ηwεε -ni. -In -yi we 'ji nu, wee kpelie mia de, -golu -gv we palia 'wlu la.

24 We 'ni 'ylinani -Lagoo lubhononyo 'ka -golv gv, -we o 'kaa lenu, mu -wa nu, o -ka 'nani nyuma weee gbεgβεin. O yibheli gbv -slo lu sa, o 'na zlv gbv nɔkplε la -ni.

25 Nyuma -wa kpelia o, o pali wa -yla gbv la dli -dloo nya, -zugba o dli mi nu, -Lago yia we lenva, 'in wa 'ka wa dli 'bhiti.

26 Sa 'bhisa, wa -ka 'wlu -go -ka, 'in wa bhva *Kuzuu lubhu ηwεε, mu kpa a wa, wa 'ka we domagbv lenu.

3

Duduv 'wobhlolu -bhla -gbonya

1 -In yibheli we 'ji nu, duduv 'wobhlolu bhla, duduvv -gbv yia 'temanā.

2 Nu, nyuma yia wa 'de 'yibhaa, 'gwezii 'talea wa yia -zea, wa 'de wa yia -slolua, wa 'de wa yia 'yilmania, -Lago wa yia vεlia. Wa 'na 'ka wa dide -yo wa 'nyaa 'nɔηwe zo. Wa 'na 'ka 'nani yibheli, wa 'na 'ka -Lagoo -lu nɔηwe zv.

3 Wa 'na 'ka wa nyuma 'yibha, wa 'na 'ka nyazidli -ka. Nyuma wa yia yo -yo zuba, -golv wa yia kwe -kaa, wa 'na 'ka wa 'de kpa sa -yi, wa 'na 'ka gbuzono 'yibha.

4 Waa nyuma mia, wa -lima wa yia -dawli 'wɔnva, dli -slo wa yia -kaa, wa 'de wa yia 'yilmania bhahha. -We nania wa 'de dudv, mu wa yia 'yibhaa we 'ka -Lago -zi.

5 Ma yia 'wlv nεε nyuma mi -Lagoo 'yloogbv, wa 'ka o 'titeε 'zayli -bhalasalā. Waa mia de, -in 'na nynini wa kwesi la -ni.

6 Talva dila -buduηwεε la -dawli nya, 'in 'nywv -wa -yolva 'wv 'in wa kpa a -maa. Waa nywv mia, wa ka gbonyuu lenv duun, 'in gbv -kpa wa 'yibhaa, 'in wa mna we 'bi.

7 -Lu -kpiakpie nani wa dudv, 'in wa 'ni mneni wa 'ka gbuzono yibheli.

8 Zaneε -yo -Zableε ka *Moizv -yɔwɔsɔlv, 'sa -bhlokpade waa nyuma ni -sɔlv -Lagobv -yɔwɔ. Wa 'wluksn ka -nyumv, 'in wa dlvzvε bhe.

9 Nu, wa 'na 'ka 'yugβεin mni, wa -sabhe wa yia -yoyv, sa wa 'yia waa nyuma so nu -nv -yo.

Dizwεli

10 Nu, -mi, sa in kpa a na 'de, -in ka we -yoyv, -we na slolua nyuma, -we in nva ε, -we in gbaa in 'ka lenv na lubho 'wv, -in -yi we. Sa na zva na dli -Lago -gv, sa in kaa dltie, sa in -kalia na -limaa zε, sa na temanā dli, -in -yi we.

11 Sa wa palia 'mi 'klye 'wv, sa wa siala 'mi, -in -yi we. Sa wa siala 'mi Antioyv, Ikonium we -yo Lisitlgbe nɔkplε, -in -yi we. Nu, Nyumaa -Kanyo yia 'mi we 'de weee 'wɔsa.

12 Gbuzonu -wa, nyuma weee -wa 'yibhaa wa 'ka -Lagoo 'yoo bhli, wa -yo -Zezu 'so, 'khiye 'wu wa yia wa 'palia.

13 Nu, -mumu -wa 'nyii -cian -yo -dawli -cian, gbonyuu lo -maa yia plaa. Nyuma wa yia -dawli 'wonusa, 'in wa 'ka wamia -dawli 'wonus.

14 Nu, -mi, -we -in 'nua, -we -in njwua -yo dli weee nya, -in 'temanu dli we -gu. -Wa -soluta -mi we, -in -yi wa.

15 Nu, we 'ka -na 'yislo bhla 'bhu, -in -yi -Lagoweli. Wee weli mia, we mneni we 'ka -mi gbuyilo 'nye, 'in -in 'ka -Zezu dli -gu zo, -Lago 'ka -mi gbu 'wusa.

16 Weli weee -we mia celida *-Lagosebhe 'wu, -Lagoo 'wonyapeliweli -wa. -We we nua le, mu ni: nyuma we slolua, nyume -ka gbonyuu lenu, 'in we slolua we o, nyume we mnazia, 'in we slolua -ain sa -a 'kaa tiklu -mi,

17 'in we 'ka -Lagonyume la mnazi 'ce, o 'ka gbu -zonu weee lenu.

4

1-2 In nee -mi -yla: -in gba -Lagogbu. -Mi na zua 'di -Lago -yo -Zezu Klisi 'yu. -Zezu -o 'kaa tlitunya -yo 'yliyoganyaa -yogbu 'wobhu, -o 'kaa lo yi, o 'ka nyuma 'wulupali, o 'gbu na zua -mi 'di. -In gba wa -yla -Lagogbu, -in 'temanu 'wu we -gu. Da -ka 'ylinanoo, da -ka 'ylinyunoo, -in gba we, -in lu wa. Nyuma -ka gbonyuu lenu, gba we wa -yla, 'in -wa -ka gbu -zonu lenu, 'pa wa 'kuayli. -In nu -we weee mia ni le, nu we le gbusloluwe -yo dlitie nya.

3 Nu, bhla mia yida, wa 'na 'ka gbusloluwe tiklu yukwli pulo. -We nania wa 'de dudub, 'mu wa yia lenua. Gbu -slolunya -zlo wa yia 'wlu gugwalia, 'in -we menia wa yukwli 'yoo 'wu, 'in -maa 'ka we gba.

4 Gbuzonu -yla wa yia yukwli 'sumania, 'in wa 'ka we -kali ninenya -yla.

5 Nu, -mi, -in kpa -na 'de 'nanuu, -in di siasie 'wlu zola, -in gba -Lagogbu, gbalu -na lubho -Lagoo 'yloogblo.

6 Nu, -ami mia, in ka na 'de wla 'slaka nya pepe, 'yli -we nya in 'kaa labhu, we ka cipa.

7 In ka -golu -zonu gu, in ka wee -gwagwie bhloluda nyini, in 'ni -Lagogbu 'yitide.

8 -Sleen, -o nynia -gwagwie nya tia, o -tnuu mia, -Lago ka we la mnazi 'mi -yla, mu -wa nu, mo bhua nyumaa -yogbu 'wu tiklu. We 'ni na 'de -bhlo -yla, nu, -wa weee mia o yiyie woda zekalidu nya, ma yia wee -tnuu 'yia.

Paloo 'wobhlolu -gbonya

9 -In 'yi 'kli -in 'ka na -gbe yi slui.

10 Nu, Demasi 'yibha desleen -dudubu gbus 'gbu, o ka 'mi 'bibhu, 'in o yia Tesaloniki mni. Klesansi ka -Galasii mni, 'in Titu yia Dalumaa mni.

11 Luku 'debhlo -tua 'mi -yo. -In -ka yida -mi, -in 'bhu Maliki 'wu, -in -yo o 'so yi, nu, 'wu o saa 'mi bhahha na lubho 'wu.

12 In ka Tisiki tie Efezi.

13 Nu, na -guslunaa in tia Tloasi -mo Kalipusu -budunwee, -in -yo we yi, we -yo na ghli -sebhe. Nu, -in 'na dluu we numeku -nu 'wu -ni.

14 Alezandi, -o mia bhlabhlanya nya, o ka 'mi gbu -yokpali bhahha. -We o nua le, Nyumaa -Kanyo 'kaa we 'leeji wla.

15 'In -mi, -in zu -na 'de 'yliyoo o gbegbein, nu, o ka -amuaa weli -yowusalo bhahha.

16 Da wa kwaa 'mi gbuwobhunya 'yu tiada, nyume yabhlogboo 'ni 'mi gwelo -mi. Wa 'de weee ka 'mi 'bibhu. Nu, -Lago 'na dili wee gbu wa 'wlu -ni.

17 Nu, -amuaa -Kanyo mia, o mi 'mi kwesi, 'in o ka 'mi 'tute 'nye, 'in in yia o weli gba we -gu yelie nya, 'in 'lakpanya weee -wa 'nia *Zuifu, wa yia we 'nu. 'In -Lago yia 'mi -jla njwee -sa.

¹⁸ Nyūmaa -Kanyɔ yia 'mɪ gbɔnyuu weee zɔ 'wɔbɔhua. Mɔ yia 'mɪ gbɔ 'wɔsaa, 'in da ɔ pɪla nyūma 'wlu la yalɪ in 'ka -mɔ nyɪ. Wa -mɔnɪ ɔ 'ŋɪɪ 'yɪ weee nya.
*-Amɛni!

Pɔlv 'paa wɛli

¹⁹ Nɪ, in -sa Plisilɪ -yɔ Akilasɪ fɔ, we -yɔ Onezifɔlvɔ -budunwɛɛ -nyūma.

²⁰ Ewlasɪtɪ ka Kolɛntɪ -tv, 'in Tlofimɔ ka gu bhli, we 'gbɔ in yia ɔ Milee tɪ.

²¹ Da ŋwɔtlɔyibhla 'nɪa -sɔ da nyɪ, -in 'yɪ 'klɪ -in 'ka na -gbɛ nyɪ. Ebulusɪ klaa, Pudɛn klaa, Linusɪ klaa, Klodia klaa, we -yɔ -amɪaa bhelia weee, wa nɛɛ wa -saa -mɪ fɔ.

²² -Amɪaa -Kanyɔ -yɔ -mɪ 'sɔ -tv. -Lagɔ ŋwɪna aɪn nyu la.

'Sebhε Pɔlv 'paa Titu yoo

Titu mia, *Pɔlvu 'tale yabhlo ɔ -saa ɔ 'wv ɔ -Lagɔlvbho nɔda, mɔ -wa. Nu, -Lagɔnyumaa 'yugalnyɔ yabhlo ɔ -mɔ bhaa Kletu. Sa nyume 'kaa -Lagɔnyumaa 'yugalnyɔ -zɔnu -zε, mu Pɔlv cεlia ɔ 'wv. 'Sebhε 'sɔ Pɔlv 'paa Timotee yoo, we nɔkpla gbv -yɔ -we ɔ 'paa Titu yoo 'wɔwlv.

Fvsaweli

1 Nu, -amɔ *Pɔlv, ɔ -wa -Lagɔlv lubhonnyɔ -yɔ -Zezu *Klisu *tietienyɔ, -amɔ cεlia 'sebhε nu. Lubho -we -Lagɔlv 'nyεa 'mi, mu -wa nu, -wa ɔ -saa -bha, in kwa wa dlɔzvɔvee 'yoo -gv, 'in in -slolu wa, wa 'ka gbvzɔnu yibheli, wa 'ka -Lagɔlv sɔlv nɔda -tv.

2 We -ka 'sa -mɔ nu, -maa mneni -maa 'ka we dli 'wvdu nu, 'yliyɔgagie -we 'niɔ bhloluda -ka, -Lagɔlv yia we -maa 'nyεa. Nu, -Lagɔlv, ɔ -ka 'tɔbhua yɔ, ɔ ka ɔ weli wla wee 'yliyɔgagie -mɔnu -maa 'nyenyiee daa, -zugba -lu yabhlogbɔɔ 'nɔ -slɔ lamu.

3 Nu, bhla -we -Lagɔlv 'paa nyεε, we nyinia, 'in ɔ yia ɔ weli zli 'klv weli. Wee weli mia nu, mu -wa gbv -we ɔ tia 'mɔ -yɔ nu, in mɔni gbaa da weee, sa -amɔaa Gbvɔvnyɔ -Lagɔlv gbaa we -mɔ, we sɔlv.

4 Titu, na 'yuu 'zayli -amɔaa dlɔzvɔvee -bhlo Klisu 'wv, -mɔ na cεlia da 'wv: Nu, Dide -Lagɔlv -yɔ -amɔaa Gbvɔvnyɔ -Zezu Klisu nu -mɔ 'nanɔ 'wv, 'in wa 'nyε -mɔ 'wɔtvɔve -dlɔɔ.

-Lagɔnyumaa 'yugalnyɔɔ lapalie

5 Nu, in -ka -mɔ Kletidɔvɔ -gv tu nu, -in 'ka gbv -we -tva 'wvɔ 'wlvubhaa gbv -wa. 'Gbeo 'gbe -we -ka -mɔ, we mɔ nu, -in pali -mɔ -Lagɔnyumaa kpasɔ la, sɔ -we in -slolu -mɔ lv:

6 -Lagɔnyume kpasɔ mia, ɔ -mɔ 'cε, ɔ -mɔ 'nywɔɔ -bhloo 'lowli nya. ɔ 'yua -mɔ dlɔzɔnya nya, * 'in nyuma 'na -sali wa 'yliyɔtelɔ di -yɔ wa gbvɔ 'nɔnywe -sa di -mɔ.

7 Nu, -Lagɔnyumaa 'yugalnyɔ mia, ɔ kwe nya -Lagɔlvbho mia. We 'dεε 'gbv, ɔ lεnvgbɔ -mɔ 'cε: ɔ 'na -mɔ -nɔ 'dεε 'ylimaninyɔ klaa, 'cεkanyɔ klaa, nɔbhanyɔ klaa, we -yɔ -gɔlvnyɔ nya -nɔ. ɔ 'na titali dli 'nyuu nya 'gwεzi la -nɔ.

8 Nyuma -ka ɔ -gbe yi, ɔ yibheli wa kpa sa, 'in ɔ -kali zɔvɔvɔ lεnvee zε. ɔ yibheli ɔ 'dε, ɔ -mɔ nyume tiklu nya, -mɔwlvɔda, 'bhie ɔ yibheli ɔ 'dε kpa sa.

9 Weli -we mia dlɔzvɔ sa, 'in -we -yɔ -we wa -slolu ɔ 'sɔ mia -bhlo nu, ɔ -tv we -gv. We -ka 'sa -mɔ nu, 'in ɔ mnenia ɔ 'ka nyuma 'kɔayli 'pa gbv tikluɔ slolue nya. 'In ɔ slolu ɔ kpelikpelinya sa -maa mɔaa.

Yoyogbvɔ sloluee labɔbalinya

10 Nu, gbv -nyumɔnya -zu 'wv. Wa glaa, dumadu mɔ *Zuifv -wa -zεa -Lagɔnyuma nya. Gbɔkpvagbvɔ gbagbieε lubho -yɔ -dawlɔ wa kaa.

11 We mɔ nu, -in 'munu wa nyεε. -We ka gbv -wa, -glvgbɔ -kpabhie wa mumnia la, -we wa 'na 'kaa -slolu, we slolue nya wa 'ka 'gwεzi 'yɔ zɔbhali sɔlv.

12 Nu, wa 'dεε bheli Kletu -nyume yabhlo, ɔ -wa gbvɔ -falipanyɔ, ɔ nεε: «Kletu -nyuma, yociaa klu, numa 'nyii, 'yalɔnya -wa ka -yɔkpagbɔ weee -wa lilie.»

13 'In wee gbvdayweli nu mɔ gbvzɔnu nya. We 'dεε 'gbv, -in gba wa -yla 'klv 'cɔcɔ nya, 'in wa 'ka dli tiklu zɔ.

14 Wa 'na nεni 'maslεεn Zuifvɔ ninenya -yɔ nyuma -wa 'bhɔlvɔ gbvzɔvɔ 'yoo -gulaa 'wlvkɔvɔ -in -nyɔla -yɔla -nɔ.

15 Nu, -lu weee mɔ -mɔwlvɔda nyuma -wa ka dε mia -mɔwlvɔda -yla. -Wa kaa pɔvɔ, 'in wa 'a zɔa dli nu, -lu yabhlogbɔɔ 'nɔ -mɔwlvɔda -mɔ wa -yla, -we ka gbv -wa, wa 'ylimnee -yɔ wa 'wlvkɔvɔ ka pɔvɔ.

* 1:6 Tɔlvɔ nεε: ɔ 'yua -mɔ 'yua -zɔnu nya.

¹⁶ Wa -ka ladi, wa neε nu, wa -yi -Lago, 'in wa lenugbu -nanu pala -Lago -bhiyo. Zen wa kaa, yukwliyosulonya -yo -wa 'nia -lu -zonu yabhlogbodo lenue mnene, 'ma wa -mia.

2

Gbusloluε tiklu

¹ Nu, -mi, -we -yo -sloluε tiklu 'so mia -bhlo, -in -slolu we.

² -In gba nyuma kpası -yla nu, wa -mi 'ce. Wa -mi 'nɔɔwεzo sa, wa yibheli wa 'de, 'in wa -mi gege wa dliozobe klaa, zekalie klaa, we -yo wa dlitie 'wo.

³ 'Sa -bhlokpade, gba 'ɔɔmi kpası -yla nu, wa tili wa 'de -Lago. Wa 'na -zeli nyumaa 'ɔɔmi -nyumanya -yo nuu gali -ni. Wa -mi 'ɔɔmi 'dizunya -zonu nya.

⁴ We -ka 'sa -mi, 'in wa slolua 'ɔɔmi -dɔgbu -maa 'lowlia -yo -maa 'yuaa zekalie.

⁵ 'In wa slolua -maa -maaa 'deε yibhelie -yo -maaa 'lowlii 'debhlo -yla -mimie, we -yo -gligbɔkanɔmi -zonu -wa zua wa 'lowlia 'nɔɔwe. Nu, -muu yi 'wlu nu, nyume yabhlo gba gbɔ 'nyuu -Lagoweli daa.

⁶ 'Sa -bhlokpade, gba nyimesia -yla nu, wa yibheli wa 'de.

⁷ -Mi, -na 'de, -in -mi so weee lu ladie -zonus 'ylislolunyɔ nya. -In -ka -sloluda -mi, -in nu we le sazɔnu sa, -in 'na kpɔkplali -ni.

⁸ Nu, -in gba weli tiklu -we zo wa 'nia mnene wa 'ka 'ɔɔwɔwe. We -ka 'sa -mi nu, 'in -na kpelikpelinya zεa zɔu nima, gbɔ 'nyuu yabhlogbodo -we wa 'kaa gba -amıa daa, we 'ni -muu 'gbu.

⁹ We mi nu, gali pili wa -cian zola gbɔ weee 'wu, 'in wa -tu -maa dumagbu lenoda. Wa 'na kpeli -maa ɔwe -yo -ni,

¹⁰ 'in wa 'na yili -maa -lu yabhlogbodo -ni. Nu, -we wa 'kaa lenu, mu -wa nu, wa -slolu 'yli weee nya nu, wa mi gali -zonus nya wa -cian -yla. We -ka 'sa -mi nu, gbusloluε -we gbaa -amıa Gbususanyɔ -Lagoo gbɔ, 'in wa nyεa we 'ɔɔmi so weee lu.

¹¹ Nu, -Lago ka o 'nanidli zli 'klɔ wleli. Mu 'wu nyuma weee gbusubhobhuε bhua.

¹² 'In nɔɔnbhu -we -yo -Lago 'so'ɔ gbaa -yo dudugbu -nyumaa dliwɔnyili, sa -a 'kaa we 'bubhu, mu slolua we -an. 'In -amıa nɔɔnbhu 'ka -mi 'ce dudu ni -gu, we 'ka -mi tiklu -Lago 'nɔɔwεzo sa.

¹³ Nu, 'muna -yli -we -a dia dli 'wu, 'sa -a 'kaa we wu. -Zezu Klisi -o -wa -amıa -Lago 'kadu, we -yo -amıa Gbususanyɔ, we zli o 'ɔɔnimie 'kaa bhlewlu.

¹⁴ O -Zezu ka o 'de wla -amıa 'gbu, o 'ka -an 'wɔziti gbonyuu weee kwεε, 'in o 'ka -an -mɔwlu -a 'ka nyuma -wa mia o 'debhlogbodo -nu nya -zε, 'in -a 'ka -gladoluda -mi -lu -zonu lenuda.

¹⁵ Nu, -we -in 'kaa -slolu 'tite nya, -zugba -na pa -na yukwlipolunya 'kuayli, we -yo -na sobha wa lenugbu 'nyii wa 'klɔ, mu mia de. Nyume yabhlogbodo 'na tili -mi 'yli la -ni.

3

-Lagonyimε nɔɔnbhu

¹ Nu, ligbe -Lagonyuma nu, wa pili nyumaa 'yugalinya -yo 'gbee -cian zola. Wa zo -maa 'nɔɔwe, 'in wa -mi -kli wa 'ka lubho -zonus weee nu.

² Wa 'na gbalı weli 'nyuu nyume yabhlogbodo daa -ni. Wa -mi -dlɔ, wa -ka dli -zonus, 'bhie wa -yo nyuma weee -mi nnada 'yli weee nya.

³ -We ka gbɔ -wa, bha, -amıa mi 'ya 'sa titinanya -yo gbɔ 'nɔɔwesanya nya, -a ka mɔ. Dliwɔnyili -yo dudunanɔlii 'yli -bhlo -bhloo gali -a -mia -benyi. Nɔkple 'ylinyuno -yo -luu 'tu 'wu -a mia -benyi, 'in -a mia bha 'wonyε sa, 'in -a -yo -amıa -lima nyinyenia 'wu.

4 Nu, da -amīaa Gbɔwɔsanyɔ -Lagɔ -slolua ɔ 'nanɪdlɪ -yɔ ɔ nyūmaa zɛkalɪdlɪ nyūma 'klɔ,

5 ɔ ka -aɪn gbɔ 'wɔsa. We 'nɪ nu, libho -zɔnɔ -a nɔɔ gbɔ, nu, nyazɪ ɔ 'yɪla -aɪn gbɔ -wa. ɔ ka -aɪn gbɔ 'wɔsa, 'ɪn ɔ yia Zuzu 'Pɔpaa 'tɪtɛ nya -amīaa 'lulolu gwahɪ -a 'ka 'yɪlɪyɔgagɪɛ lolu 'yɪ, -amīaa -yɔwɔlɔɛ nya.

6 ɔ Zuzu 'Pɔpa -Lagɔ yia -aɪn -gɔslua sa duun, -amīaa Gbɔwɔsanyɔ -Zezu Klɪsɪ gbɛgbɛɪn.

7 'ɪn, ɔ 'nanɪdlɪ nya -a 'ka nyūma tɪklɪ nya -mɪ -Lagɔ 'yu, 'ɪn 'yɪlɪyɔgagɪɛ -we 'nɪa bhɪloluda -ka, -we -a mɪa dlɪ 'wɔdɪda, a 'ka we 'yɪ.

8 Nu, wɛlɪ nɪ mɪ dlɪgɔzɔ sa. ɪn 'yɪbha nu, -ɪn gba wee gbɔnya mɪa da -zakpa duun, 'ɪn -wa zɔa -Lagɔ dlɪ -gɔ, wa 'ka libho -zɔnɔɔ nɔnɔɛ 'yɪlɪyɔzɔ 'nanɔɔ, 'ɪn wa 'ka wa 'dɛ we tɪlɪ. -We nanɪa 'yɪlɪ, 'ɪn -we kaa 'nɔŋwɛ nyūmaa 'yɪlɪa 'wɔ, mɔ mɪa dɛ.

9 Nu, gbɔkpɔvɔgbɔ -gɔ kpɛlɛ klaa, -we weee -wa dɔkpasɪ 'ŋnɪ 'sɛbhɛ klaa, we -yɔ -zɛ -yɔ *Moɪzɪ tɪtɛ -gɔ kpɛlɛ, -ɪn bhɪlɪ we -yɔla. We bhebhe, 'ɪn we 'nɪ 'jɪ -ka.

10 -ɔ sɪsaha nyūma -yɔ, -ɪn 'pahl ɔ zɪ -zakpa -bhlo, -zakpa 'sɔ, 'bhɪɛ, -ɪn 'ka ɔ -na 'dɛ -yɔjlalɪ.

11 We -ka 'sa -mɪ nɪ, -ɪn -yɪ we 'jɪ nu, 'sasɔkpa -nyūmɛ ka 'yoo -zɔnɔ -gɔlabhɔɔ, ɔ gbɔnyɪɪ slolua nu, ɔ mɪ 'yoo 'nyuu -gɔ.

Wɔbhɪlolɪ -yɪbhahl -gbɔnya

12 Nu, Alɪtemasɪ -yɔ Tɪsɪkɪ 'sɔ nyɪdɪ, nyɔɔ ɪn -ka -mɪ 'wɔtɪɛ, -ɪn 'yɪ 'klɪ -ɪn 'ka 'mɪ 'yɪa mnɪ Nɪkopolɪsɪ, ɪn ka dlɪ -sa ɪn 'ka -mɛmɛ ŋwɔtlɔyɪbhla 'paa 'gbɔ.

13 'ɪn, tɪtɛɛ yɪlonyɔ 'kadɔ Zenasɪ -yɔ Apolɔsɔ 'sɔ -ka 'lakpa 'wɔ mnɪda -mɪ, -ɪn 'yɪ 'klɪ -ɪn 'ka wa -yɔɛ. Sa -ɪn 'kaa nɔ, 'ɪn wa -yɔgbɔ weee 'ka gba, -ɪn nɔ 'sa.

14 Cɪn, we mɪ nu, -amīaa -Lagɔnyūma 'kpɪa libho -zɔnɔɔ nɔnɔɛ, wa tɪlɪ wa 'dɛ we, 'ɪn wa 'ka nyūmaa -yɔɔɛɛ kwɛyɔmnɛnɪ. Nu, wa 'na -dlɪ la bhɛ -nɪ.

15 Nu, nyūma weee -wa -yɔ 'mɪ 'sɔ mɪa -selɪ, wa nɛɛ wa -sa -mɪ fɔ. Nyūma -wa -kahl -amīaa zɛ dlɪzɔzɔɛ 'wɔ, -ɪn -sa wa fɔ -aɪn -yɪla.

-Lagɔ ŋwɪna a 'dɛ weee 'nyu la.

'Sεbhε Pɔlv 'paa Filemɔ yoo

'Sεbhε *Pɔlv 'paa ɔ 'tale Filemɔ yoo, mɔ-wa. Filemɔ ka gaylo yabhlo-ɔ wa laa Onezimɔ. Ɔ Onezimɔ ka -flii -bho ɔ -kanyɔ kwεε. Ɔ -yɔ Pɔlv gbelia 'wɔ -kaslv 'wɔ, 'in ɔ yia -Lagɔgbɔ -yɔŋwɔ. 'Sεbhε nɪ 'wɔ, -we Pɔlv yibhaha Filemɔ, mɔ-wa nɪ, ɔ ŋwɔ ɔ gayloo 'wɔbhɔ gbɔ -yɔ, 'in ɔ kpa -mɔɔ -Lagɔbheli 'bhisa. Nɪ, ɔ 'na kpalɔ ɔ gaylo-ɔ -bhɔa ɔ kwεε -flii 'bhisa -nɪ.

Fɔsawɛl

¹ Filemɔ, -na fɔv! -Amɪ *Pɔlv, -amɪ mɪa -Zezu *Klɪsɪ 'gbɔ -kaslv 'wɔ nɪ, 'in -yɔ -amɪa bheli Timotee sɔ paa da -mɪ 'sεbhε yoo.

² -Mɪ, -amɪa jɪli -tale Filemɔ, -mɪ -yɔ -aun 'sɔ nɔa -Lagɔlubho dabɔdɔ nɪ, -in -yɔ -amɪa bhɔɔ Afia klaa, -Lagɔɔ tɔgɔnyɔ Ahsɪpɔ klaa, we -yɔ *leglɪzɪ -we gbelia 'wɔ -na -budɔŋwεε, 'in -sa aun fɔ.

³ Nɪ, -amɪa Dide -Lagɔ -yɔ Nyɪmaa -Kanyɔ -Zezu Klɪsɪ ŋwɔa aun 'nyu la, 'in wa 'nyε aun 'wɔtɔtɔε -dlɔɔ.

Pɔlv paa -Lagɔ fuo Filemɔɔ 'gbɔ

⁴ Filemɔ, na jɪli -tale, 'kɔmɔv 'in -ka -Lagɔ bhuhhoeda -mɪ nɪ, 'in na paa -mɪ dlɪ -gbɔ, -Lagɔ na paa fuo -na 'gbɔ.

⁵ Nɪ, sa -in zɔa dlɪ Nyɪmaa -Kanyɔ -Zezu Klɪsɪ 'wɔ nɪ, 'in -in -kala -Lagɔnyɪa weε zε, 'in ka we 'nɔ.

⁶ Nɪ, -Lagɔ na bhuhhoea -na 'gbɔ, dlɪzɔzɔε -bhlo -a kaa, we -slɔlu zɔzɔnɔ weε lɛnɔε tenyɪ tenyɪ -in 'ka Klɪsɪ lubho nɔ.

⁷ Na bheli -zɔnɔ, sa -in -kala -Lagɔ -yɔ ɔ nyɪmaa zε, mɔ -laa 'mɪ 'mɔna 'wɔ, 'in mɔ 'paa 'mɪ 'kɔayli. -We ka gbɔ -wa, -in ka -Lagɔnyɪmaa dlɪ -belɔ -yɔpali.

Pɔlv bhuhhoea Filemɔ Onezimɔv 'gbɔ

⁸ Nɪ, -we -in 'kaa lɛnɔ, we se mɪ 'mɪ -yla, 'in 'ka -mɪ -yla we gba Klɪsɪ 'wɔ.

⁹ -Amɪ Pɔlv, -ɔ -wa nyɪsɔa, 'bhie, -ɔ mɪa -kaslv 'wɔ -Zezu Klɪsɪ 'gbɔ, 'in nεε -mɪ -ylaε: -a kɪkɪlɪ zε, we 'gbɔ na bhuhhoea -mɪ.

¹⁰ -In -talɪ, da 'in mɪa -selɪ -kaslv 'wɔ, Onezimɔ ka na 'yu -zε -Zezu Klɪsɪ 'wɔ, ɔ 'gbɔ na bhuhhoea -mɪ.

¹¹ Cɪn, -benyɪ, ɔ 'nɪ nyɪmε 'wɔ -ka -mɪ 'yɪliya 'wɔ, nɪ, -slɛɛn mɪa da, ɔ mɪ nyɪmε nya -a 'dε 'sɔɔ -nɔ nya.*

¹² -Ɔ na bhɪtia da lv -na -gbε, na 'dεε dibhe -wa.

¹³ Da 'in mɪa da -kaslv 'wɔ, -Lagɔgbɔv gbagbɪεε 'gbɔ, 'in 'yɪbha yaa, 'in 'ka ɔ na 'dε kwesi tɪ, ɔ 'ka 'mɪ 'wɔsa -na 'bɪgɔ.

¹⁴ Nɪ, -we ka gbɔ -wa, 'in 'nɪ 'yɪbha, 'in 'ka -lu yabhlogbɔɔ lɛnɔ, -zugba 'in 'nɪ -na ŋwεε wɛlɪ 'nɔ. 'In 'na 'ka gba nɪ, -in nɔ 'mɪ -yla zɔzɔnɔ lɛ -gla nya, nɪ, we -zε -na 'dεε dlɪ da gbɔ.

¹⁵ Na dlɪ nεε nɪ, -we ka 'gbɔ ɔ yia -mɪ -yɔ 'bhɔ bhla -sɛlɛ nya nɪ, ɔ 'ka -mɪ kwesi -tɔ 'ylɪ weε nyaa gbɔ -wa.

¹⁶ Nɪ, ɔ 'nɪ 'maslɛɛn gaylo -kpɔa nya -mɪ, ɔ -zi -slɛɛn gaylo 'wɔ. Ɔ mɪ na yɪcε nya -Zezu 'wɔ, 'in ɔ mnenɪ ɔ 'ka -na yɪcε nya -mɪ, we 'ka na -nɔ 'wɔzɪ. Filemɔ, ɔ mɪ -na gaylo nya, 'in ɔ mɪ 'yaa -na -Lagɔbheli -zɔnɔ nya.

¹⁷ -In -ka 'mɪ 'wɔbhɔ -na nɔnɔnyɔ nya nɪ, 'in -ka yaa -na -gbε yɪ, sa -in 'kaa 'mɪ kpa, -in kpa 'sa ɔ.

* 1:11 Onezimɔv jɪ -wa glekwɛl 'wɔ: «ɔ mɪ nyɪmε nya»!

¹⁸ Ɔ -ka -mɪ -yla gbonyuu lɛnɔ, -na kpagbɔ -ka ɔ 'wlu -mɪ, nɪ, -in zɔ 'mɪ we 'wlu.

¹⁹ -Amɪ Pɔlɔ, na 'dɛɛ sɔ nya na cɛliɔ da we: -amɪ yia wee kpagbɔ -saa. 'In in 'na 'ka -mɪ ligbe nɪ, na kpagbɔ mɪ -mɪ 'wlu. -Na 'yliyɔgagɛ -we mɪa -Lagɔ 'wɔ, mɔ -wa na kpagbɔ -mɪ 'wlu, we 'nɪ mɔɔ?

²⁰ Cɪn, na bheli, -we na gbaa -in nɔ lɛ nɪ, -in nɔ we lɛ -amɪaa -Kanyɔɔ 'ɛnɪ nya. -In 'palɪ na dli belɔ -yɔ Klisɪ 'gbɔ.

²¹ In mɪa 'sɛbhɛ nɪ cɛliɔ, -zugba na dli 'tɛ -mɪ -gɔ 'wɔ. Nɪ, -we na yɪbhaliɔ -mɪ, in -yi we 'ji, lɛ -na yia we nɔa, we 'ka -mɔɔ 'wɔ -zi.

²² -Mɔɔ 'bɪgɔ, -in mnazɪ -buduu 'yu yabhlo zɔ la 'mɪ -yla. -Lagɔ a mɪa bhuhhoeda na 'gbɔ, in dɪ we dli 'wɔ nɪ, -yɔ -Lagɔ yia we ɛwnua, 'in in 'ka aɪn 'yia mɪ.

'Wɔbhlolu -fɔsawɛli

²³ Epafɛlɛ, ɔ -yɔ 'mɪ mɪa -kasɔ 'wɔ -Zezu Klisɪ 'gbɔ nɪ, ɔ nɛɛ, ɔ -sa -mɪ fɔ.

²⁴ -Wa na -yɔ wa nɔa -Lagɔɔ lubho: Malɪkɪ klaa, Alisɪtakɪ klaa, Demasɪ klaa, we -yɔ Lukɪ 'sɔ, wa nɛɛ, wa -sa -mɪ fɔ.

²⁵ Nɪ, Nyɪmaa -Kanyɔ -Zezu Klisɪ ɛwna aɪn 'nyu la.

'Sεbhε wa 'paa Eblenya yoo

-Lagɔnyuma wa mia 'klyie 'wɔpalida, wa 'ka wa 'kɔayli 'paa 'gbɔ wa yia 'sεbhε ni celi. Wee 'sεbhε slolua we -ain nu, *Klisi ka -amɪaa 'gbɔ tɪ. We 'dεε 'gbɔ, -a 'nɪ 'maslɛn mneni -a 'ka 'slaka -putu -sa -Lagɔ -yla. Mɔ gba 'yaa -ain -yla *'wɔsuslɔue sɔaa 'sεbhεε nɔkpla -nyuma -wa zɔa -Lagɔ dɪ -gɔ bhabhaa -gɔgbɔ.

-Zezuu gbεgbεin -Lagɔ gbaha -slɛn -ain -yla

1 Bha mia, -amɪaa dukpasɪ -yla -Lagɔ gbaa ɔ gbɔɔ -falɔpanyaa gbεgbεin. ɔ ka wa -yla gbɔ gba -zakpa duun, we -yɔ sɔɔ 'yli -bhlo -bhlo lɔ.

2 -Slɛn, -lu weee bhia bhla, ɔ 'Yuu gbεgbεin ɔ gbaha ain -yla. ɔɔ 'Yu gbεgbεin ɔ -laa dɔdɔ la, 'in ɔ nɛε nu, mɔ yia -lu weee 'yia.

3 Sa -Lagɔ mia, ɔ ka we -ain -slolu, 'in ɔmɔ mɪ 'ya 'sa. ɔ wɛlu 'tite nya ɔ kaa dɔdɔ. ɔ ka nyumaa gbɔnyuu -bhasa, 'in ɔ -dia 'tite -ka -Lagɔɔ lilisɔlɔ la.

-Lagɔɔ 'Yu 'yli ɔ -zi 'anzinya

4 Nu, ɔɔ Yu mia, 'kadɔ -we -Lagɔ -zɛlia ɔ, sa we -zia 'anzinyaa -nɔ 'wɔ, 'sa -bhlokpade 'ɲmɪ -we ɔ 'yia ɔ kwɛɛ -mɔɔ -zia 'anzinyaa 'ɲmɪ 'wɔ.

5 'Lee, -Lagɔ ka -slɔ 'anzɪ yabhlo -yla gbac:

«-In mɪ na 'Yu nya, nu -zɛɛn,
in ka -na Dide -zɛɛ?»

Yaayɪ:

«ɔ Dide na yia -zɛa, 'in ɔmɔ 'ka na 'Yu -zɛɛ?»

6 Da -Lagɔ tiea ɔ 'Yu tianɔ dɔdɔ -gɔ, ɔ nɛε:

«-Lagɔɔ 'anzɪ weee -gbli 'wlu la ɔ 'yu.»

7 Nu, -we -Lagɔ gbaa 'anzinyaa da, mɔ nu:

«-Pipɛ 'bhisa 'anzinya yia na lubho nɔa,
-kosuu mɔɔ 'bhisa we yia we nɔa.»

8 'In -Lagɔ nɛε ɔ 'Yu -yla:

«-Mɪ -Lagɔ, -mɪ yia nyuma 'wlulapɪa
'yli weee -nɔ nya.

Sa -na pɪa nyuma 'wlu la we tɪkɪ.

9 -We mia tɪkɪ, 'mɔ -in 'yɪbhaa.

Gbɔnyuu mia, 'wɔ -na nyɛa we,

we 'dεε 'gbɔ, -Lagɔ, -na -Lagɔ,

ɔ yia -bha -mɪ -sa ɔ -nɔ nya.

'In, ɔ yia -mɪ 'mɔna yeli -na 'bɪ -zɔnɔɔ 'nyenyɛ nya,
we 'ka -na nɔnɔnyaa -nɔ 'wɔzi.»

10 -Lagɔ nɛε 'yae:

«Nyumaa -Kanyɔ, -lu weee gwedida,
-mɪ mia,

-mɪ -laa dɔdɔ la,

'in -in yia yalɪ lɛnɔ -na sɔ nya.

11 We 'dε weee mia,

'pɪa we yia.

'In, -mɪ mia,

-in mɪ -bha 'yli weee nya.

-Bana 'bhisa we 'dε weee yia gɔa,

12 'naa 'bhisa -na yia we glia.

Gbɔzɔnɔ -wa,

'naa 'bhisa -na yia we 'bhitia.

'In -mɪ, -'in 'bhiti,
-na 'yliyɔgagie 'nɪ bhloluda -ka.»

13 -Lagɔ 'nɪ -slɔ 'anzɪ yabhlo -yla gbaɛ:

«Yi na lilisɔɔ ladila,
'in in 'ka -na tɔnyɪma -na bhɔ zɔ lapali.»

14 'Anzɪnya mia, zuzunya -we nɔa -Lagɔɔ lubho, 'mɔ we 'dɛ weee -mia. We 'nɪ mɔɔ? Nɪ, 'mɔ -Lagɔ tiea nyɪma -wa ɔ 'kaa gbɔ 'wɔsa, we 'ka wa kwali.

2

Gbɔwɔsasie 'kadu

1 We 'dɛɛ 'gbɔ, wɛli -we -a 'nɔa, -a zɔ we 'yliyɔ 'nanɔɔ, we 'nɪ -mɔɔ, 'in -a bhɔɔa 'yoo -zɔɔ -gɔla.

2 Wɛli -we -Lagɔ zɔa 'anzɪnya ɲwɛɛ, nyɪma ka we 'jɪyibheli nɪ, we mɪ gbɔzɔɔ nyɪ. Tɔɔa 'nɪ we -bha zɔ, tɔɔa 'nɪ we 'nɔɲwɛ zɔ, 'in -Lagɔ yia wa -kasɔ 'wɔpa wa lɛnɔgbɔɔ 'gbɔ.

3 We -ka 'sa -mɪ, 'bhie, -amia -ka -Lagɔɔ 'sasɔkpa gbɔwɔsasie 'kadu yɔɔkpaɔ nɪ, 'lee, sa -a 'na 'ka -kasɔnyɪma nya -mia? Wee gbɔwɔsasie mia, Nyɪmaa -Kanyɔ gbaa we gbɔ tia. -Mɔɔ 'bigɔ, -wa 'nɔa wee gbɔ wa yia we -gɔ nɔ, 'in wa yia -aɪn -slɔlu nɪ, we mɪ gbɔzɔɔ nyɪ.

4 -Lagɔɔ 'dɛ ka 'ya wee gbɔ gwelɔpa. Gbɔ 'kadɪ -yɔ gwɛdigbɔɔ 'yli -bhlo -bhlo nya ɔ 'palia we gwelɔ, we -yɔ ɔ Zuzu 'Pɔpaa 'titɛɛ 'yli -bhlo -bhlo -we ɔ dlilia ɔ dɔmagbɔ nya, we nya.

5 Nɪ, dɔdɔ -we mia yida, we gbɔ -a gbaa. -Lagɔ 'nɪ 'anzɪnya 'titɛɛ 'nyɛ we -gɔ.

6 -Lagɔwɛli beta yabhlo nɛɛ:

«-Lagɔ, nyɔɔ nyɪmɛ -mɪ,
'in -na pɔpali ɔ -gɔ dli laa?
'In nyɔɔ nyɪmɛɛ 'yu -mɪ,
'in -na mnazi ɔ -yɔgbɔa?

7 -In ka ɔ 'anzɪnya zɔ -gali bhla -sɛɛɛ -nɔ nya.

-In ka ɔ 'ɲmɪ -mnɪnɪ, -in ka -bha ɔ -zɔ,

8 'in -in yia ɔ 'titɛɛ 'nyɛ -lu weee -gɔ.»

-Lagɔ ka nyɪmɛ 'titɛɛ 'nyɛ -lu weee -gɔ, -mɔɔ ji -wa nɪ, ɔ pɪɪ -lu weee 'wlu la, 'in -zɛɛɛ yɪ nya, -a yɪ we -yɔ nɪ, nyɪmɛ 'nɪ -slɔ 'titɛɛ -ka -lu weee -gɔ.

9 -We -a yia -yɔ mɔ nɪ: nɪ, -Zezu ka 'anzɪnya zɔ -gali bhla -sɛɛɛ -nɔ nya, 'in -Lagɔɔ 'nanɪ nya ɔ 'ka tɪɪ nyɪma weee 'gbɔ. Nɪ, ɔ ka tɪɪlieɛ siasie ɲwɛ 'yu 'gbɔ, -a yia -sɛɛɛ ɔ -yɔ, -zugba ɔ 'ɲmɪ mɪnɪ, 'in wa zɔ -bha ɔ.

10 -ɔ -laa dɔdɔ la, -Lagɔ -wa, 'in mɔ kaa we 'dɛ weee la. We 'dɛɛ 'gbɔ, we mɛnɪ nɪ, ɔ gbaɪ -Zezuu tiklɪmɪmɪ -mɔɔ siasie 'wɔ, -mɔɔ 'ka 'yuaa -zɔ ɔ 'ɲmɪmɪ 'wɔkwa. Nɪ, mɔ saa wa gbɔ 'wɔ.

11 Nɪ, -Zezu -ɔ wɔɔɔ -mɔ nyɪma -yɔ -wa ɔ wɔɔɔ -mɔ, wa 'dɛ weee ka Dide -bhlo. We 'dɛɛ 'gbɔ -Zezu -ka wa la bhelia nɪ, we 'e 'bhalɔ ɔ zɔ.

12 -Zezu nɛɛ -sɛɛɛ -Lagɔ -yla:

«-Na -gɔgbɔ na yia na bhelia -yla gbaa.
-Mɔ nyɪmaa -zɔ nyɪɪ,
-na 'ɲmɪ na yia bhlia.»

13 ɔ nɛɛ 'yɛɛ:

«-Amɪ mia, -Lagɔ -gɔ na yia na dli zɔa.»

We 'bigɔ:

«-Amɪ mɪ -bha, in -yɔ 'yua,
-wa -Lagɔ 'nyɛa 'mɪ yoo.»

14 Waa yua mia, yice -yo 'pion wa gbolva 'wv. We 'dεε 'gbv -Zezuu 'dεbhie -gbolu yia nyime -ze wa 'bhisa, 'in o yia tli o 'ka *'Kuzu, -we kaa tltliee 'tite kweε, lu.

15 Nu, nyima 'wlv galu, wa mi tltlie sɔda dɔdɔ -gυv 'gbv. -Zezuu tltlie ka wa gaylo 'wvsa.

16 We -slεεn 'vayi nu, we 'ni 'anzinya o yi 'wvsa, nu, *Ablaamv 'yua o yia 'wvsa.

17 -We mia dεε 'gbv, o 'ka yaa o bhelia nya 'wvwlv sɔ weε lv, 'in *-Lagɔbɔnyaa -kanyo 'kadv kaa nyazidl, o nva -Lagɔlubho 'nanv, o 'ka we -ze wa -yla. 'Sa o nva, 'in -Lagɔ tia nyimaa gbonyuu 'wv.

18 Nu, -Zezuu 'de ka sia bhabha, 'in 'Kuzu yia o layla. We 'dεε 'gbv, -wa 'Kuzu -ka layla yi, o mneni o 'ka wa 'wvsa.

3

*-Zezu 'yli o -zi *Moizi*

1 Na -Lagɔbhelia, amia weε -wa -Lagɔ laa, a yla o -Zezu. 'Mo o tiea, -amiaa dlizugbv -we -a gbaa, -mɔo 'ka we -Lagɔbɔnyaa -kanyo 'kadv -ze.

2 Sa *Moizi nv bhaa -Lagɔo lubho 'nanv -mɔ -Lagɔo -budu zo, 'sa -Zezu nva o nv lubho -we -Lagɔ 'nyeα o.

3 Nu, o 'sɔbhaa -budu, 'mɔ wa zva -bha we 'ka -buduu 'dεbhie -zi. 'Sa -bhlokpade, -Zezu mi -bhazvsa o 'ka Moizi -zi.

4 -Budu, -we -ka -mi, we ka wenv 'sɔbhanyo. 'In -o 'sɔbhaa -lu weε, -Lagɔ -wa.

5 Bha mia, Moizi -wa lubhonnyo -zov -mɔ -Lagɔo -buduu -kpabbie zo. -We -Lagɔ 'kaa gba, 'mv o gbaa.

6 -Slεεn, Klisi -wa 'Yu -o -wa weε -Lagɔo -buduu -kanyo. Weε -budu mia, -amia -wa, -zugba we -ka nu, -a 'te dl, 'in -we -a dia dli 'wv we'e 'bhali -ain zv.

-Lagɔnyimaa nyapelɔda

7 Nu, Zuzu 'Pɔpa nεε:

«A -ka -zεεn -Lagɔo gbagbaweli 'nv,

8 a 'na 'teman amiaa dli la -ni,
nεε da a -sɔlva zlume -Lagɔ -yo 'wv da bebleε,
'in a yia o layla, we 'bhisa -ni.

9 -Mɔ weε da bebleε,

-we in nva lε -zv glv 'sɔ zo,
amiaa dvkpasi ka we -yoyi.

We mi 'sa 'bhie, wa yia 'mi layla.

10 We 'dεε 'gbv in yia wa -yo 'cepal.

'In in nεε na 'de -ylae:

«Waa nyima mia de,

'kɔmv wa mɔa wa 'wlukvun lapɔpalie nya,
wa'a nwnu na gbagbaweli 'wv.»

11 In 'paa 'ce, 'in in yia bi:

«In nεε nu, nyapelɔda in mnazia la wa -yla,
we 'na 'ka -bha pla.»

12 Bhelian, a nv 'nanv, -mv yi 'wlv nu, ain glaa nyime yabhlogbɔo ple 'nyuu -yo o -Lagɔ dligvsaieε 'gbv o 'bhv 'yliyoga -Lagɔ 'bi.

13 A 'pupal 'kuayli 'yli weε nya, weε 'ylunya -we *-Lagɔεbhe laa «-zεεn», we nya, gbonyuu yi ain glaa nyime yabhlogbɔo -dawli 'wvov, 'in o yi -Lagɔ -yla yukwli suman.

14 -A -ka Klisi dli -gv zvda -tv we 'ka we gwedida 'bhv we 'ka we bhloluda nyini, -zugba -a mi Klisi nɔnɔnya nya.

15 A ligbe nu, -Lagoweli nee:

«A -ka -zeen -Lagoo gbagbaweli 'nu,
a 'na 'temani dli la -ni,
da a solva o -yo 'wu, we 'bhisa -ni.»

16 'Lee, nyoo -nyuma 'nu -Lagoo gbagbaweli, 'in wa yi o -yowosolva? -Wa weee Moizi -saa gayloflii Eziputu -dudu -gu, ma -wa.

17 'Lee, nyoo -yo -Lago pali 'ce -zu gbv 'so zaa? -Wa weee nva gbonyuu le, 'in wa yia da beblee tlii, ma -wa.

18 -Lago bia, o nee: «Nyapelida in mnazia la wa -yla, wa 'na 'ka -bha pla.» 'Lee, -mama o sa 'nna? -Wa 'nia o 'nonye zu, ma -wa.

19 -A ka we 'jiyiheli nu, wa 'ni -Lago dli -gu zu, we 'gbv wa 'nia we nyapelidaa plapie mneni.

4

1 -Lago ka weli wla nu, nyapelida o mnazia la, -mo -a yia plaa. Nu, a nu 'nanuu -muv yi 'wlv nu, ain glaa nyume yabhlogbooo bhli -bha -plapie.

2 Wa ka -ain -yla -Lagobv gba, -amiaa dukpas 'bhisa. Nu, wa 'nva we, we bhe wa -gbe, -we ka gbv -wa, wa 'ni wee weli 'wonyu dli zuwe nya.

3 -Mumu -ka -amia, -amia -wa zua -Lago dli -gu ni, nyapelida -we o mnazia la, -mo -a plaa. -Lago nee we dae:

«Da in mia 'ce 'pada,
-bha in bia nu,
nyapelida in mnazia la wa -yla,
wa 'na 'ka -mo pla.»

'Sa o gbaa, 'in -zugba onuv lubho ka -nanv duduv lalale -gu 'wlvhal.

4 Nu, -mo -Lagoweli 'wu, 'yli gbesonuv -gvgbv we gbaa: «-Lago nva lubho weee, wee 'yli gbesoo zli o nyapea.»

5 Wee gbv -bhlokpade -Lago gbaa:

«Nu, nyapelida in mnazia la wa -yla,
wa 'na 'ka -mo pla.»

6 -Wa 'nva tiada -Lagobv, wa 'ni we -yonyu, we 'dee 'gbv, nyapelida -Lago mnazia la, wa 'ni -mo pla. Nu, tova mneni wa 'ka -mo pla.

7 We 'dee 'gbv -Lago yia 'yli yabhlo -bhasa. Wee 'yli o laa «-zeen.» Wee 'yli mia, o ka bha -mo 'yugbein *Izlaelinyimaa 'wlulapilnyo *-Davidi 'woplil, 'in o yia we -gvgbv gba. -A ka bha we -yoyi, o nee o weli 'wu nu:

«A -ka -zeen -Lagoo gbagbaweli 'nu,
a 'na 'temani amiaa dli la -ni.»

8 Nyapelida, -we ka -gvgbv -Lago gbaa, we -ka yaa nu, *-Zozue ka nyuma we 'wokwa, -Lago 'na 'ka yaa -mo 'yugbein 'yli -putuu -gvgbv gba.

9 -Muv ji -wa nu, -Lagonyimaa nyapelida mi -bha, 'yli gbesonv -we nya -Lago nyapea, we -yo we 'wlvlv.

10 -Lago nva lubho, 'in o yia nyape. 'Sa -bhlokpade, nyapelida -we -Lago mnazia la, o -ka -bha pla, nyapea -moo yi 'yaa.

11 We 'dee 'gbv, -a fa -mo 'kva la, 'in -a 'ka wee nyapelida pla. -A 'yi 'kli, -muv yi 'wlv nu, -ain glaa nyume yabhlogbooo bhli o 'ni -Lago 'nonye zuu 'gbv, Izlaelinyima 'bhisa.

12 -Lagoweli -ga 'yliy, 'in we kaa 'tite 'wu. We 'ne we -zi 'yilis -tvgvgble. Nyume ku zo we plaa, 'in da o zuzu -yo o nyapeli suslolua 'wu, 'in we sisalia -bha 'yli, 'in we sisali 'yaa 'lalii 'ylijihda -yo we bno 'yli. Nyume 'wlvkoon lapopalgbv -yo o dliwonyiluu gbv we bhua 'wu.

13 -Lu weee -we o -laa la -we 'kaa zizeda -mi o 'yu, we 'ni -mi. We 'de weee mi o 'yu, o 'yli yi we -yo. O -yla -a yia -amiaa lenvgbv weee gbaa.

-Zezu-wa-Lagɔbɔbɔnyaa-kanyɔ'kadɔ

14 -A ka *-Lagɔbɔbɔnyaa-kanyɔ'kadɔ, ɔ'te la. Mɔ mɔnia-Lagɔɔ-gbɛ. Mɔ -wa-Lagɔɔ 'Yu-Zezu. We 'dɛɛ 'gbɔ, -we -a zɔa dli-gɔ, -a kpa we la.

15 -Amiaa-Lagɔbɔbɔnyaa-kanyɔ'kadɔ mia, -a -ka siada -mi, ɔ mneni ɔ -yɔ -a ka sia dabɔɔ, 'in ɔ 'ka -amiaa 'wɔyɔlɛ 'wɔlanɔ. Ni, 'kuzu ka ɔ layla sɔ weee lɔ -an 'bhisa, 'in ɔmɔ 'ni gbɔnyuu lɛnɔ.

16 We 'dɛɛ 'gbɔ, -a -yɔ dli 'wɔtɛlɔ nyini-Lagɔɔ 'ɲimɔnikpe -yɔla. -Bhɛdɛ mia, ɔ 'nanidli mi -bha. -A -ka -bha nyini, 'in -Lagɔ yilia -an nyazi, 'in ɔ saa -an 'wɔ -amiaa siasia bhla 'nanidli nya.

5

1 -Lagɔbɔbɔnyaa-kanyɔ'kadɔ -mɔmɔ -ka -mi, nyuma glaa wa -saa ɔ, 'in ɔ nɔa -Lagɔlubho nyuma -yla. Mɔ wlaa -li -yɔ 'slaka nyumaa gbɔnyuu 'gbɔ.

2 ɔɔ -Lagɔbɔbɔnyaa-kanyɔɔ dɛ mia, ɔ 'ni 'wɔtɛ. We 'dɛɛ 'gbɔ -wa 'nia gbɔ -yi, -wa mɔnɔa, ɔ mneni ɔ 'ka wa gbɛgbɛin gbɔ kpa sayibheli.

3 ɔ 'dɛ 'ni 'wɔtɛɛ 'gbɔ, we 'ni ni, nyumaa gbɔnyuu -yɔ -slaka -bhlogbɔɔ ɔ 'ka -sa, ni, ɔ 'dɛɛ -yɔ -nɔ klaa 'ya.

4 -ɔ 'kaa ɔ 'dɛɛ 'ylimaniɛ nya ɔ 'dɛ -sa -Lagɔbɔbɔnyaa-kanyɔ nya, ɔ 'ni -mi. -Lagɔ -bhlogbɔɔ mnenia ɔ 'ka nyumɛ *-Lagɔbɔbɔnyaa-kanyɔ -zɛli *-Awlɔɔn 'bhisa.

5 'Sa -bhlokpade, Klisi 'ni ɔ 'dɛ 'ylimani, ɔ 'ni ɔ 'dɛ la -Lagɔbɔbɔnyaa-kanyɔ 'kadɔ. -Lagɔ gbaa ɔ -ylɛ:

«Na 'Yu -in -mia, ni,
-zɛɛn in ka -na Dide -zɛ.»

6 -Lagɔ nɛɛ 'ya -Lagɔɛbhɛɛ beta -putu 'wɔɛ:

«Melikisedeku -bho *-Lagɔbɔbɔnyɔ -in -mia,
'yl weee -nɔ nya.»

7 Da Klisi mia dɔɔ -gɔ ni, 'in ɔ yia -Lagɔ bhuhhoe. -Mɔ ɔ bhuhhoe wɛli 'wɔ, -Lagɔ ɔ -zlalia -li, 'wɔkpikpie -yɔ wie nya. -Lagɔ -ɔ mnenia ɔ 'ka ɔ tɪtɪlɛ gwɛvlali, 'mɔ ɔ bhuhhoea. 'In ɔ pɪli -Lagɔ zɔlaa 'gbɔ, -mɔɔ yia ɔ yukwli pɔlɔ.

8 Klisi mia dɛ ni, -Lagɔɔ Yu -wa. We mi 'sa 'bhie, 'in ɔ yia ɔ siasie 'wɔ -Lagɔɔ 'nɔɲwɛzɔvɛ 'kpa.

9 ɔ tiklumɛɛ gbaa, nyuma weee -wa zɔa ɔ 'nɔɲwɛ, 'in ɔ yia wa Gbɔwɔsanyɔ -zɛ, 'yl weee -nɔ nya.

10 'In -Lagɔ yia ɔ -bhasa ɔ bɔbɔnyaa-kanyɔ'kadɔ nya, Melikisedeku lɛnɔgbɔɔ sɔlɔ.

A li lililu 'tɪtɛ

11 Wee gbɔ ni -gɔ, gbɔ -duun -a yia gbaa. Ni, a'a 'nɔ gbɔ 'wɔla slɔ, we 'gbɔ amiaa gbɔɔ 'ji -yla gbagbue -kali -yɔ.

12 Amiaa 'bi ka -Lagɔgbɔ -yɔwɔgwɛ. A mneni a 'ka yaa -slɛɛn gbɔslolunya -zɛ 'bhie, amia 'ka yaa -mɔɔ lɛnɔ, we mi tɛin ni, wa -slolu an -Lagɔwɛli tianɔ. Amia 'kaa lililu 'tɪtɛ li, amia mia nyitnyu 'nyɛda.

13 -ɔ tɔa nyitnyu 'nyɛda, 'yuyolu -wa. ɔ 'ni gbɔzɔnɔ -yɔ gbɔnyuu -yɔsɪsali sa -yi.

14 'In lililu 'tɪtɛ mia, nyuma kpasɪ -nɔ -wa. Gbɔ weee -we 'wɔ wa 'plɪla, we ka wa 'wlukɔɔn latemanɪ, 'in wa yia gbɔnyuu -yɔ gbɔzɔnɔɔ -yɔsɪsaliɛ 'kpa.

6

1 We 'dɛɛ 'gbɔ, Klisi -gɔgbɔɔ sloluee gwɛdilida mia, -a 'na -tɔlɔ -mɔɔ -bhlogbɔɔ -gɔ -ni, ni, -a nɔ -slɛɛn nyuma kpasɪ -sloluwɛli -zɔnɔ -gɔ. Wee sloluee gwɛdilida, mɔ -wa ni, -a 'bhɔ gbɔ -kpa 'bi, -a zɔ -Lagɔ dli -gɔ.

2 Nu, batizee batizee* gbv klaa, nyumaa so 'wlu lapalie klaa, titlunya glaa 'wososue klaa, we -yo -Lagoo nyumaa -yogbv 'wobhuzli, -a 'na -tolv we -gv nu.

3 -A be 'yu, nu, -Lago -ka njwuu, 'mv -a yia lenva.

4 Lee, nyuma -wa bhlia, wa mneni wa 'ka luyii? Nu, wa ka -Lagoo san 'yi, wa yia -Lagoo wlawlalu -we bhva yali njweyi, 'in wa yia Zuzu 'Pupa yibheli.

5 Wa ka -Lagoweli njweyi, 'in wa yia we 'jiyibheli nu, we nani 'yili. 'In da -Lago -ka nyuma 'wlulapilida -mi, 'tite -we 'kaa yi, wa ka we yibheli.

6 -Muv 'bigv, wa -ka bhli nu, waa nyuma mia, wa 'ni wa dli bhitiee 'sonu mneni, -we ka gbv -wa, -zakpa 'sonu wamia kulva -Lagoo 'Yu *su -gv la, 'in wa yia nyuma 'yoo 'nye wa 'ka o veli.

7 Kpaa dovuv mia nu, 'nyu -ka lva -zakpa duun, 'in we maa we, 'in -wa nva -bha lubho, 'in we wlaa wa -yla kpaa -lu -zonu. We -ka 'sa -mi nu, -Lago njwnaa we 'nyu la.

8 'In wee dovuv -ka 'wia -sunya -yo -petu 'nyuu wla nu, -zugba wee dovuv 'ni -lu 'woku, -Lago yia we me -yolatia slvi, 'in siea we yia.

9 Na bhelia -zonu, -a -ka 'sa gba, -a mi we -gv nu, 'yoo -zonu a bhlia. Wee 'yoo mia, gbvovsa -yoo -wa.

10 -We 'nia tiklu -mi, -Lago'o nu we le: -we a nva le, we -yo sa a -slolua nu, a -kahi o ze -Lagonyumaa 'wosatie nya, 'in a mia we lenvoda, o 'na 'ka we 'wovdu.

11 -We -a yubhalia ain, mv -wa nu, a 'de weee -gv -tv ladoluda, 'in a 'ka we 'wlupalalida nyini, 'in -we weee a dia dli 'wv, we 'ka lenv.

12 We 'dee 'gbv a 'na 'yamanu -ni, nu, a 'tideli nyuma -wa zva -Lago dli -gv, 'in -wa kaa dltie o gbv 'wv. Waa 'sasokpa -nyuma mia, ma yia -Lagoo kweli -we ka weli o wlaa.

-Lago wlaa Ablaamv -yla o weli

13 Da -Lago wlaa Ablaamv -yla o weli, o ka o 'dee 'jmi nya bi. Nu, -o 'yilia o -zia -Lago, o -kanyo 'ni -mi, we 'gbv, o 'dee 'jmi nya o bia.

14 O nee: «Cun, 'nyu na yia -mi lanjwnaa, 'in 'in 'ka -mi 'yuoyuaa -zlo 'nye.»

15 Ablaamv nva dli tiee, 'in -we ka weli -Lago wlaa, 'in o yia we 'yu.

16 Nyuma -ka bia yi nu, nyume -o 'yilia -o -zia wa 'wv, -moo 'jmi nya wa bia. Wa -ka 'sa nu, -bha wa yia we gbvzonu nya. Nu, mv saa -zle la.

17 'Sa we mia Ablaamv zwayli -nyumaa -nv nya. Nu, -lu -zonu -we ka weli -Lago wlaa ma 'kaa we 'yi. -Lago 'yibha o 'ka -slolu nu, o'o 'bhovv o weli -gv la, we 'dee 'gbv, o wlaa o weli, 'in o yia bi.

18 Nu, gbv 'so -we'e 'bhitia, mv -wa o weli -wlawhe -yo bibie. -We mia de -gv, -Lago 'ni mneni o 'ka yo 'tubhv. We 'dee 'gbv, -amia -wa 'yia zizada -Lago zo dlwovdidie -we o dia -ain 'yu la we 'kninie nya, we ka -ain 'kwayli 'pa bhabha.

19 -We -a dia dli 'wv, mv zva -ain 'yliyoo. -A mi we -gv -kli, we 'te la, 'in we plaa -Lago -mowlvda 'tata, -we ka gbv -wa, we gege -buduu gwe 'bhisa.

20 Nu, we 'wv -Zezu plaa tia -ain 'yu o 'ka -ain 'wosa. O ka Melikisedeki -bho *-Lagobovnyaa -kanyo 'kadv -ze, 'yil weee -nv nya.

7

-Lagobovnyoo Melikisedeki

1 Nu, oo Melikisedeki mia, mo -wa zlume Salamugbee 'wlulapilinyo, 'in -Lago -o mia -mo yali 'pupi, -moo bobovnyoo o -mia. Da Ablaamv mia tv -yo 'bhvda, -zugba o ka nyumaa 'wlulapilunya lu nu, 'in oo Melikisedeki yia o yoo mni. Wa gbelia 'wv, 'in o yia Ablaamv 'nyulanjwna.

* 6:2 Nu, Zuifov budobudoe -yo batizee batizee -gvbv we gba 'yaa.

2 'In -mɔɔ yia -we weee -mɔɔ 'yia waa nyumaa 'wlulapilunya kwɛɛ, we kugbuua -gu -bhlonɔ ɔ 'nye. Ɔɔ Melikisedeki ηnu ji -wa nyumaa 'wlulapilunya tiklu. 'In, ɔ mi 'yaa Salemugbee 'wlulapilunya nya, muɔ ji -wa, ɔ puli nyuma 'wlu la 'wɔtɔvɛ -dlɔɔ nya.

3 Ɔɔ Melikisedeki mia, ɔ dide klaa, ɔ 'nyaa klaa, we -yɔ ɔ dukpasɪ, -a 'ni wa -yi. Ɔ gwaligbu -yɔ ɔ titligbu 'sɔ, wa'a gba -muɔ -gugbu. Ɔ 'wlv -Lagɔɔ 'Yu, ɔ mi -Lagɔɔbɔnyɔ nya 'yli weee -nu nya.

4 Amiaa 'dɛ yla sa ɔ 'yilia, 'in -amiaa dukpasa Ablaamu yia -lu ɔ 'yia tu -gɔda, we kugbuua -gu -bhlonɔ ɔ 'nye.

5 Nu, -Lagɔɔ tite nɛɛ nu, *Leviii 'yuoyua -wa mia -Lagɔɔbɔnyɔ nya, wa 'yibhalɪ -lu weee kugbuua -gu -bhlonɔ Izlaɛlnyuma. Wa 'yibhalɪ we wa, -maa 'dɛ yi, Ablaamuɔ 'yuoyua -mi wamia 'bhisa.

6 Melikisedeki 'ni Leviii zɔayli -nyume, 'in Ablaamu yia ɔ -luu kugbuua -gu -bhlonɔ 'nye, 'in Ablaamu ɔ -yla -Lagɔ wlaa weli, ɔmɔ yia -mɔɔ 'nyulanɔwɔna.

7 -A -yi we 'ji nu, kpasɪ ηwɔna 'bɪsɔayu 'nyu la. -Muɔ 'ni kpɛlie -gola -ka.

8 -Lagɔɔbɔnyɔ mia, ma yia nyuma kwɛɛ -luu kugbuua -gu -bhlonɔ. Nu, nyuma -maa -mia, 'in 'yli yabhlo nya, tlia -maa yia. 'In Melikisedeki mia, ɔmɔ ka 'ya wee -luu kugbuua -gu -bhlonɔ 'yi, 'in ɔ mi 'yliyɔgada 'yli weee -nu nya, 'sa -Lagɔwɛli gbaa.

9 Leviii zɔayli -nyuma yia nyuma kwɛɛ -lu kugbuua -gu -bhlonɔ. 'In wa mneni wa 'ka gba nu, Ablaamuɔ gbɛgbɛin Leviii 'dɛbhie ka wee -lu kugbuua -gu -bhlonɔ 'pɛni.

10 Nu, Ablaamu mi *Leviii dukpasa nya. 'In da ɔ -yɔ Melikisedeki 'kaa 'wɔgbeli ni, -zugba Levii mi ɔ 'pɪɔn 'wɔ, wa 'ni -slɔ ɔ gwali.

-Zeu -yɔ Melikisedeki

11 Leviii sɔlvɔ -Lagɔɔbɔvɛ -wa Moizɪ titee gwe. Nu, Leviii sɔlvɔ -Lagɔɔbɔvɛ -ka yaa gba ni, wa 'na 'ka yaa -Lagɔɔbɔ sɔ -putu ligbe: -we mia Melikisedeki -bho -nu nya, 'in -we 'nia -Awlɔɔn -bho -nu. We 'ni muɔ?

12 'In wa -ka -Lagɔɔbɔ sɔ 'bhiti ni, we mi nu, wa 'bhiti tite.

13-14 Nyumaa -Kanyɔ ɔ ka -gugbu -Lagɔwɛli gbaa, zɔa -putu 'yli -nyume ɔ -mia. Nyuma weee -yi we 'ji nu, Zudaa zɔayli -nyume -wa. Nu, -Lagɔɔbɔnyɔ yabhlogbɔɔ 'ni wee zɔa ni 'yli 'bhɔlvɔ. 'In Moizɪ mia -Lagɔɔbɔnyɔ -gugbu gbada, ɔ 'ni wee zɔa ni 'yli -nyumaa -gugbu gba.

15 -A yi -slɛɛn we -yɔ 'nanuɔ nu, -Lagɔɔbɔnyɔ -putu -ka yi ni, -mɔɔ 'wlv Melikisedeki.

16 We 'ni zɔayli -tite -gu ɔ -zɛli -Lagɔɔbɔnyɔ. 'Yliyɔgagie -we 'nia bhloluda -ka, we 'tite -gu ɔ -zɛlia we.

17 Gbɔzɔnu -wa, -Lagɔwɛli nɛɛ:

«-Mi -wa Melikisedeki -bho -Lagɔɔbɔnyɔ 'yli weee -nu nya.»

18 -Slɛɛn mia, tite sɔa ka 'pli, -we ka gbɔ -wa, we 'ni 'tite -ka, 'in we bhe.

19 Nu, Moizɪ tite 'ni mneni we 'ka -lu yabhlogbɔɔ -mɔwlvɔ, 'in -muɔ 'ka gba. Nu, dliwɔdidie -we -zia tianu 'wv, -Lagɔ ka we -an -slolu. We gbɛgbɛin -a nynia ɔ -yɔla.

20 We bhli -muɔ -gu, -Lagɔ yia bi. Nu, -wa -zɛa ɔ bɔbɔnyɔ tɪada, ɔ 'ni -maa 'gbu bi.

21 Nu, -Zeu ɔ -zɛlia -Lagɔɔbɔnyɔ bibie nya, ɔ nɛɛ ɔ -yla:

«Jeitape ka bi,
'in ɔ 'na 'ka ɔ weli -gu lɔyi:
«-Mi -wa na bɔbɔnyɔ 'yli weee -nu nya.» »

22 We 'dɛɛ 'gbu, -slɛɛn, *'wɔsuslɔlue -we -Lagɔ -yɔ -aɪn nva lɛ -Zezuu gbɛgbɛɪn, we 'yli we -zi 'wɔsuslɔlue -we ɔ -yɔ nyɪma nva lɛ Moizu gbɛgbɛɪn.

23 -Mɔv 'bɪgɔ, gbɔ -putu mɪ -bha. Nu, -Lagɔbɔbɔnya duun ka 'plɪ, -we ka gbɔ -wa, -bhlo ka tɪ, 'in wa palɪ -bhlo ɔ 'bɪgɔ. Wa 'yabhlogbɔɔ 'nɪ -Lagɔ bɔbɔda -tu 'yli weee -nɔ nya.

24 Nu, -Zezu mɪa, -mɔɔ mɪ -bha 'yli weee -nɔ nya, 'in ɔ 'kaa ɔ 'bɪgɔ 'plɪ -Lagɔbɔbɔnya nya, -mɔɔ -kanyɔ 'nɪ -mɪ.

25 We 'dɛɛ 'gbɔ -wa nyɪa -Lagɔ -yɔla ɔ gbɛgbɛɪn, ɔ mneni ɔ 'ka wa gbɔ 'wɔsa, 'yli weee -nɔ nya. -We ka gbɔ -wa, -Zezu -ga 'yliyɔ 'yli weee nya, 'in ɔ mɪ -Lagɔ bhuhhoeda -maa 'gbɔ.

26 We mɪ tiklu nu, -Zezu -mɪ -amɪaa * -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ nya, -we ka gbɔ -wa, ɔ mɪ -mɔwɔlɔda, 'sla -yɔ gbɔnyuu yabhlogbɔɔ 'nɪ ɔ 'wɔ -mɪ. ɔ -yɔ gbɔnyuu -lɛnɔnya mɪ -yɔbhɔbhɔlɔda, 'in -Lagɔ yɪa ɔ 'wɔbhɔ yalɪ, ɔ pɪlɪ -lu weee 'wɔlɪ.

27 ɔ 'nɪ -Lagɔbɔbɔnyaa -ɔɪan 'kadɪ tɔlɔa 'bhɪsa -mɪ. We 'nɪ nu, sa zɪ zɪa -bhlo, 'sa ɔ 'ka 'slaka -sa -Lagɔ -yɪa ɔ 'dɛɛ gbɔnyuu -yɔ nyɪmaa gbɔnyuuu 'gbɔ, -maa 'bhɪsa. We 'nɪ -mɔv. Nu, -zakpa -bhlogbɔɔ ɔ -saa 'slaka ɔ 'dɛɛ wɔlawɪe 'slaka nya.

28 Nyɪma 'nɪ 'wɔtɛ, 'in 'ma Moizu tite saa -Lagɔbɔbɔnyaa -ɔɪan 'kadɪ nya. 'In titee 'bɪgɔ -Lagɔ bia. Wee bibie mɪa, mɔ -zɛɪa -Lagɔɔ 'Yu -ɔ mɪa tiklu we 'ka gba 'yli weee -nɔ nya, ɔ bɔbɔnyaa -kanyɔ.

8

-Zezu-wa 'wɔsuslɔlue loluu 'kɔlɔ

1 -We -a mɪa gbada, we jɪ nɪ: -a ka 'sasɔkpa -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ -ɔ -ɔɪa 'tɪtɛ -ka -Lagɔɔ 'ŋnɔmɪkpee lilisɔlɔ la -mɔ yalɪ.

2 -Lagɔɔ -mɔwɔlɔda ɔ nɔa lubho. -Mɔ -wa nɪmɛkupalɔv dɛbhie. 'Mɔ Jejitape 'sɔbhaa, we 'nɪ nyɪmɛ 'sɔbha we.

3 -Lagɔbɔbɔnyaa -ɔɪan 'kadɪ weee wa -saa -bha wa 'ka -lu wɪa, 'in wa 'ka 'slaka -sa -Lagɔ -yɪa. We -ka 'sa -mɪ nɪ, da -Zezu yɪa, -lu -we ɔ 'kaa wɪa, we mɪ ɔ kwɛɛ.

4 Klɪsɪ -ka yaa dɔdɔ -gɔ -mɪ, ɔ 'nɪa -Lagɔbɔbɔnyɔ -zɛa yɪ, -we ka gbɔ -wa, Moizu titee sɔlɔ, -Lagɔbɔbɔnya -wa wɪaa -lɪ -Lagɔ -yɪa wa mɪ dɔdɔ -gɔ.

5 Waa -Lagɔbɔbɔnya mɪa, * -Lagɔbudu zɔ wa nɔa lubho. Wee -Lagɔbudu -yɔ yalɪ -nɔ 'wɔwɔlɔ, 'in yalɪlɪ -zɔnɔv zuzu -wa. Da Moizu 'kaa 'wɔsuslɔluee nɪmɛkupalɔ 'sɔbha nɪ, -Lagɔ nɛɛ ɔ -yɪaɛ: « -In -mna 'wɔ, -in 'sɔbha we, we 'wɔwɔlɔ -nɔ -we in -slɔlɔa -mɪ 'klɔ -gɔgɔ 'kadɔ 'wɔlɔ 'bhɪsa.»

6 Sa lubho -we -Lagɔ 'nyɛa -Zezu 'yɪa we -zɪa waa -Lagɔbɔbɔnyaa -nɔ, 'sa -bhlokpade we 'wɔsuslɔlue -we ka 'kɔlɔ -Zezu -mɪaa 'yɪlɔ -zɪa 'wɔsuslɔluee tɪanɔ. -We ka gbɔ -wa, wee 'wɔsuslɔlue mɪa, -Lagɔɔ wɔlawɔwɔlɔnya -gɔ we bhɔa.

7 We -ka yaa nu, wee 'wɔsuslɔluee tɪanɔ mɪ gbada, wa 'na 'ka yaa we 'lulɔlɔ lɛnɔ.

8 Nu, -Lagɔ dɪlɪa ɔ nyɪma gbɔ:

«Jejitape nɛɛ:

ɔ 'Yɪ -we nya in 'kaa *'wɔsuslɔlue lolu lɛnɔ,
in -yɔ Izlaɛɪnyɪma -yɔ Zudaa nyɪma 'sɔ nyɪdɪ,
wee 'yli mɪ yɪda.

9 'Wɔsuslɔlue -we in -yɔ wa dɔkpasɪ nɔa lɛ
-maa sɔ -yɔwɔbhɔlɔwe -yɔ
-maa Ezipɔtɔ -nyɪmaa kwɛɛ -sasɪɛ nya,
wee 'wɔsuslɔlue -lɔlɔ -mɔnɪ -yɔ we 'na 'ka 'wɔwɔlɔ.
Wa 'nɪ wee 'wɔsuslɔlue 'nɔŋwe zɔv 'gbɔ,

'in in yia wa sɔ 'bɪsa,
'sa Jejitape gbaa.

10 Wee 'ylnya -mɪnɪ 'bɪgɔ,
sa in -yɔ Izlaɛlnyɪma 'sɔ 'kaa 'wɔsuslolu,
mɔ nɪ: na tite na yia wa 'wlukɔɔn zɔa,
'in in 'ka we cɛli wa dli zɔ,
'in in 'ka wa -Lagɔ -zɛ,
'in wamɪa 'ka na nyɪma -zɛ.

11 Wa 'na 'ka 'maslɛɛn wa -lima gbɔ -slolu.
Nyɪmɛ yabhlogbɔɔ 'na 'ka ɔ bheli -yla gbaɛ:
«-In yibheli Jejitape» -we ka gbɔ -wa,
we 'ka 'nyenyɛyua -gɔ 'bhɔ we 'ka nyɪma kpasɪ yli,
yibhelia wa 'dɛ weee yia 'mɪ.

12 Wa gbɔnyii na yia 'wɔtia,
'in in 'na 'ka 'maslɛɛn wa lɛnɔgbɔ 'nyii dli -gɔ 'pa. »

13 Nɪɪ, -Lagɔ -ka 'wɔsusloluɛ loluu gbɔ gba nɪ, -zugba ɔ ka we tianɔ 'sɔa -zɛli.
'In -we -ka sɔa, we ka gɔ, 'in la we yia dayli 'bhɔa.

9

'Wɔsusloluɛ tianɔ 'slaka

1 'Wɔsusloluɛ tianɔ mia, we ka tite, sa nyɪmɛ 'kaa -Lagɔ bɔbɔ, 'mɔ we sloluɛ.
We ka -Lagɔbɔbɔada yabhlo dɔdɔ -gɔ.

2 We 'dɛɛ 'gbɔ nyɪma yia -bha nɪmɛkupalɔ 'sɔbha. We nɔkplɛɛ tianɔ mia, 'mɔ
wa laa -Lagɔɔ -mɔwɔda. We nɔkplɛɛ mia, 'napɛ -yɔ 'tabhle -yɔ 'floo wa 'nyɛa
-Lagɔ, we mɪ -bha.

3 Mɔ we lɔb, 'naa yabhlo -dia weɛ nɪmɛkupalɔ 'wɔ 'sɔ. Wee 'naa lɔb -wa we
nɔkplɛɛ 'sɔnɔ -we wa laa -Lagɔɔ -mɔwɔda 'tata.

4 -Bhɛdɛ mia, 'wɪlgɔsielilu -we mia -can nya, we mɪ -bha. 'In 'kesu -we nɔkplɛɛ
'wɔsusloluɛ wɛli mia, we mɪ -bha. Wee 'kesuu ku -yɔ mɪ -can nya. We nɔkplɛɛ
mia, -can -tɔkɔpɔ -we kaa *manɪ 'wɔ klaa, -Awɔlɔɔn kɔɔsɔ -we minia -yɔ klaa, we
-yɔ tɔkpanya -we -gɔ -Lagɔ cɛlia ɔ 'wɔsusloluɛ wɛli, we mɪ -mɔ.

5 -Mɔ we -gɔ *selubɛɛn 'sɔ -we wa tɛlia, we mɪ -bha. Mɔ sloluɛ nɪɪ, -Lagɔ mɪ
-bha. 'Kesuu 'wlu -we -gɔ wa mɪa nɪmɛɛ 'pɪɔn gbɔnyuu lamumnie saa, -mɔ
we -kapuɛnya nɪa. Nɪɪ, we 'nɪ we 'ji -gba -bhla.

6 Nɪɪ, we nɔkpla -luu ladɪdɛ -ka sa bhua, 'yli weee nya, -Lagɔbɔbɔnya plaa
we nɔkplɛɛ tianɔ 'wɔ, 'in wa nɔa wa -Lagɔbɔbɔ -lubho.

7 We nɔkplɛɛ 'sɔnɔ mia, -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ -bhlogbɔɔ plaa -mɛmɛ.
-Zɔ 'wɔ, ɔ pla -mɔ -zakpa -bhlogbɔɔ. Nɪmɛɛ 'pɪɔn 'nɪ ɔ kwɛɛ -mɪ, ɔ 'nɪ mɛnɛni ɔ 'ka
-mɔ pla. ɔ -ka -mɔ plɔ nɪ, 'in ɔ wlaa we -Lagɔ -yla, ɔ 'dɛɛ 'gbɔ, we -yɔ nyɪmaa
gbɔnyii -we ka 'ji wa 'nɪa -yii 'gbɔ.

8 Sanɛɛ 'sa Zuzu 'Pɔpa sloluɛ -aɪn nɪɪ, yalɪ -mɔwɔda 'tataa 'yoo 'nɪ -slɔ -kalɪ.
'Mɔ, weɛ nɪmɛkupalɔ tianɔ 'nɪ -slɔ labhɔ, we 'na 'ka -kalɪ.

9 -We mia dɛ, we 'yli yabhlo -wa. Mɔ sloluɛ -zɛɛn -aɪn nɪɪ, -we weee wa wlaa
-Lagɔ -yla, 'slaka weee wa -saa, we 'nɪ mɛnɛni we 'ka nyɪmɛ ɔ bɔbɔa -Lagɔ, ɔ dli
dli tɔklu -zɛli we 'ka gba.

10 Wee wlawlali -yɔ 'slakanya mia dɛ nɪ, lilie klaa, 'mamɛ klaa, we -yɔ
budobudooɛ gbɔɔ 'dɛkpɔa we gbaa. We'e nɔnɔ nyɪmaa dli -lu yabhlogbɔɔ, 'in
bhla -we nya -Lagɔ nɔa -lu weee 'wɔsusloluɛ loluɛ, -bha wee 'sasɔkpa -tite
'bhɔa la.

Klisu 'pɪɔn 'yilɔ

11 Nɪɪ, Klisɪ yia *-Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ nya. 'In -li -zɔnɔ -we mɪ bhaa
la, mɔ yia we -aɪn 'nyɛa. Nɪmɛkupalɔ -we zɔ ɔ nɔa ɔ lubho nɪ, we 'yli, 'in we mia

'nanuu we 'ka dudu -gu -nu -zi. We 'ni nyima 'sobha we. -We -Lago -laa la dudu -gu, we 'ni we glaa -mi.

12 Ni, Klisi pla -Lagoo -mawlbuda 'tata -zakpa -bhlogboo 'yli weee -nu nya. O ka -mo pla, 'in we 'ni -vloo 'pion -yo 'bhliyuu 'pion o wla 'slaka nya, nu, o 'dee 'pion o wlaa. 'Sa o -saa -an gbu 'wo 'yli weee -nu nya.

13 Ni, -vloo 'pion klaa, 'bhligbloo 'pion klaa, we -yo 'bhlii 'toto, 'mu wa slua, -wa plaa puun, wa 'wluo. Toun, 'in wa puun mumnia la, 'in wa wba -mo.

14 We -ka 'sa -mi, Klisi 'pion 'yli, we ka 'tite 'wo we -zi numaa -nu. Ni, -Lagoo Zuzu o mia la 'yli weee -nu nya, we 'tite nya o wlaa o 'de, 'slaka -we 'nia 'sla -yo -ka nya -Lago -yla. We 'dee 'gbu, o 'pion mneni we 'ka -amuaa dli zo lawolo, 'in gbu -we kwaa -an tittle 'wo, we 'ka we -an 'wusa. 'In -a 'ka 'yliyoga -Lagoo lubho nu.

'Wosuslolue loluu 'kolv

15 We 'dee 'gbu, Klisi mia -Lago -yo nyima 'so nyidu 'wosuslolue loluu 'kolv nya. Ni, nyima -wa -Lago laa, 'in -wa -yla o wlaa o weli zozonu -we mia 'yli weee -nu nya daa, -maa 'ka we 'yi Klisi tittlee 'gbu. 'In o 'ka wa 'wuziti gbonyuu -we wa nya le 'wosusloluee tianuu bhla, we gbegein.

16 Weli nyime tia, wa 'ni -slo we -slolu nu, o ka tli, wa'a no we -gu.

17 Ni, nyime -ka weli ti 'bhie o 'ka tli, we ka 'nuywe. -Moo -ka 'yliyoga, we sa bhe.

18 We 'dee 'gbu 'pion 'ni laslue ni, 'wosusloluee tianu 'na 'ka lenu.

19 Ni, tiada mia, Moizi zelia -Lagoo titee nukpla -weli weee nyima weee -yla. Toun, o gbomania *isoposuu 'kliya 'wluo 'kwleeni zalu la, o faa we 'bhliyuaa 'pion klaa, -vloo 'pion klaa, we -yo 'nyu lu, 'in o yia we 'mni -Lagoo titee 'sebhe -yo nyima weee -gu.

20 'In o nee: «-We mia da ni, mu -wa 'wosusloluee 'pion. 'Wosuslolue -we -Lago gbaa a zu 'nuywe, mu -wa.»

21 'Ya 'sa -bhlokpade o 'mnia 'pion numekupalu -gu, we -yo -li -we 'wo wa bubaa -Lago, -moo weee -gu.

22 -Mo tite 'wo, -lu -we 'pion 'nia -mawlbob, we 'ni 'wuzu. 'Pion 'ni laslue ni, nyimaa -yogbu 'wotite 'ni -mi.

Klisi plaa yali nyimaa 'gbu

23 Wee numekupaluu nukplali mia, yalili zuzu we -mia, 'in numaa 'pion nya wa 'kaa we -mawlbob. Ni, we mi nu, wee yalili -yo -slaka 'yli we -zi dudu -gu -nu.

24 We 'ni nyimaa 'sobha 'sobha -mawlbuda -we -wa yali -nuoo zuzu, we 'wo Klisi pla. Ni, -mo yali 'debhie -gbolu o plaa, 'in o mia -sleen -Lago 'yu -amuaa 'gbu.

25 -Zu nywee *-Lagobubonyaa -kanyo 'kadu plaa -mawlbuda 'tata numaa 'pion nya. Ni, Klisi 'ni yali pla o 'ka o 'de wla -zakpa duun.

26 We -ka yaa 'sa -mi, we 'ka dudu lalabhla 'wubhu, o ka yaa sia -zakpa duun. -Innya, we 'ni 'sa -mi. Ni, -sleen mia, dudu bhia bhla Klisi 'wba dudu -gu -zakpa -bhlogboo o 'ka gbonyuu lasa, o 'dee wlawhie 'slaka nya.

27 Sa nyima weee yia tlia -zakpa -bhlogboo, 'in we 'bigu -Lago 'ka wa -yogbu 'wobhu,

28 'sa -bhlokpade Klisi wlaa o 'de -zakpa -bhlogboo o 'ka nyima duun gbonyuu lamumni. O -zakpa 'sonu yia 'wba. -Moo mia, we 'ni gbonyuu o yi lamumnia, nu, -wa mia o wuda, 'ma o yia gbu 'wusaa.

1 Moizuu tite mia, we 'ni yalɔii 'yɔlii 'debbhie. Nu, zuɔɔnu -we 'kaa lenu, we zuzu -wa. We 'deɛ 'gbu, -zu nweɛ -slaka -bhlokpade -we wa tua -sada, nyuma -wa nyinia -Lagɔ -yɔla, we 'ni mneni we 'ka wa nu tiklu we 'ka gba.

2 We -ka yaa -mɔɔ ni, -zugba -mama buɔɔa -Lagɔ, -maa dli 'na 'ka -maa gbu dli -maa gbonyiii 'gbu, 'in wa 'na 'ka 'slaka -sada -tu, wa ka -mɔwɔ 'yɔli weee -nu nyaa 'gbu.

3 Nu, we 'ni 'sa -mi. Wee 'slaka wa saa da -zu nweɛ, mɔ nua le, 'in wa ligbea wa gbonyii.

4 -We ka gbu -wa, 'bhligblɔɔ 'pɔɔn -yɔ -vlɔɔ 'pɔɔn 'ni mneni we 'ka nyumɛɛ gbonyii lamunni.

5 We 'deɛ 'gbu Klisi 'kaa duɔu -gu yi ni, ɔ neɛ -Lagɔ -ylaɛ:

«-In 'ni 'slaka -yɔ wlawlali 'yibha.

Nu, -in ka 'mi ku 'nye.

6 'Slaka -numa -we wa siea we -yɔ gbonyuuu 'slaka 'ni -mi duɔu nani.

7 We nya, in gbaɛ:

<-Lagɔ, -amɔ ni.

Yi in yia in 'ka -na duɔmagbu lenu.

Mɔ mia na daa cɛɔda,

-mɔ -Lagɔɔ glɔglɔ -sɛbhe 'wɔ. »

8 Klisi neɛ tiaɛ: «'Slaka klaa, wlawlali klaa, 'slaka -numaa -siesie klaa, we -yɔ gbonyuuu 'slaka, -in 'ni we 'yibha, 'in we 'ni -mi duɔu nani.» Ɔmɔ ka 'sa gba, 'in Moizuu tite -nanu neɛ nu, wa nu we le.

9 Ɔ neɛ 'yaɛ: «-Amɔ, yi in yia, in 'ka -na duɔmagbu lenu.» Bhlasabhla -slaka mia, 'mɔ Klisi -saa la ɔnu 'slaka nya.

10 -We -Lagɔ 'yibhaa, 'mɔ -Zezu Klisi nua le, nu, ɔ 'de ɔ wlaa -zakpa -bhlogbɔɔ 'slaka nya 'yɔli weee -nu nya. We gbegeɛin -a wɔɔɔa -mɔ.

11 Zɔɔ zɔ, -Lagɔbuɔnyɔ -mɔmɔ -ka -mi, -mɔɔ yligbe bhu -gu -mɔɔ -Lagɔbuɔ -lubho nɔda. 'Slakaa 'yɔli -bhlo ɔ saa -zakpa duun, 'in we 'ni mneni we 'ka nyumaa gbonyii -bhasa.

12 Nu, Klisi -sa 'slaka -zakpa -bhlogbɔɔ 'yɔli weee -nu nya nyumaa gbonyiii 'gbu, 'in ɔ yia -Lagɔɔ lilisɔɔɔ ladi.

13 -Slɛɛn mia, ɔ mi -Lagɔ wɔda -mɔɔ 'ka ɔ tonyuma ɔ bhu zɔ lapali.

14 Nu, 'slaka -bhlogbɔɔ nya ɔ nua nyuma weee -wa ɔ mia -mɔwɔɔɔɔda, tiklu we 'ka gba 'yɔli weee -nu nya.

15 Zuzu 'Pɔpa mi 'ya we gbɔdayinyɔ nya -aun 'yu. Ɔ neɛ:

16 «Jejitape neɛ:

<'Wɔsuslɔue na -yɔ wa 'sɔ yia ci lenua, mɔ ni:

na tite na yia wa dli zɔ zua.

'In, in 'ka we cɛɔɔ wa 'wɔɔɔɔ. »

17 Ɔ neɛ 'yaɛ:

«In 'na 'ka wa gbonyii -yɔ wa mnɔmnɔɔ dli -gu 'pa.»

18 Nu, -Lagɔ -ka wa gbonyii 'wɔɔɔ ni, -zugba wa 'ni 'maslɛɛn gbonyuuu 'slakaa gbu -ka.

A -tu dli zɔda

19 Na bhelia, -amɔaa dli 'te 'wɔ -mɔwɔɔɔda 'tataa plada -Zezuu 'pɔɔɔn 'gbu.

20 Ɔ ka 'yoo -lolu -we kwaa nyuma 'yliyɔgagie 'wɔ -aun -yla lapali. We ka numekupalɔɔ nyidi naa 'wɔɔɔɔ. -Mɔɔ ji -wa nu, ɔ 'deɛ ku 'wɔ we 'plia.

21 -Mɔɔ 'bɔɔ, -a ka *-Lagɔbuɔnyaa -kanyɔ yabhlo, mɔ -wa -Lagɔɔ -buduu -kanyɔ.

22 -Amiaa dli mi -mawlwada gbonyuu -we dila -ain gbuv daa, -amiaa ku mi -yowwobda 'nyu -zonu nya, we 'gbu, -amiaa -gu -bi, 'in -a nyini -Lago -yola dli weee nya.

23 Nu, dlhwodidie -we ka gbu -a mia nyuma -yla gbada, -a kpa we la -kli, -we ka gbu -wa, -Lago -o wlaa o weli, o'o 'bhulu we -gu la.

24 -A 'yi 'kli sa -a 'kaa 'kwayli 'pupal, -a 'ka nyumaa zekali, 'in -a 'ka 'nani nu, we daa.

25 Nu, 'wlu -a gbelia da zli tolba zli, -a 'na -sali -muv kwe 'bi -ni, sa tolba mia we nuda 'bhisa. -A 'pupal 'kwayli, we mi nu, -a nu we le bhabha, da a mia we -yoyida nu, Nyumaa -Kanyoo yiyibhla ka cipa.

26 -A ka gbuzonu 'kpa, 'in -sleen, -a -ka gbonyuu lenuda -tu -amiaa 'de 'yibadi ni, 'slaka -we 'kaa -amiaa gbonyii lamumni, we 'ni -mi.

27 We -ka 'sa -mi, -we -bhlogbo -a 'kaa wv nyanu dli nya, mv -wa nu, -Lago yia -amiaa -yogbu 'wobhua, 'in o 'ka o tonyuma -sie -kosu 'kadu 'wu.

28 Nyume -o 'ni Moizu tite 'nuwwe zu, nyuma 'so, nyuma ta -ka we gbudayinya nya -mi, wa 'na 'ka o nyazi 'yil, 'in wa bhaa o.

29 We -ka 'sa -mi, nyume -ka -Lago 'Yu 'wonye, -kaslu 'wu -Lago yia o 'paa 'nyumee. We 'ni muv? Nu, oo nyume mia, 'wusuloluee 'pion -we 'wlvba -mo o, o -ka we 'yi gbu -kpa nya, 'in -Lago Zuzu -o slola -ain -Lago 'nani, o -ka o veli ni, -a -yi we 'ji nu, -Lago yia o -kaslu 'wopaa 'nyumee.

30 «Kpasie mia, na -nu -wa. -We ka 'klv nyume kaa, -ami wlaa we.» -O gbaa we, -a -yi o. 'In o nee 'yae: «Jeditape yia o nyumaa -yogbu 'wobhua.»

31 'Yliyoga -Lago kwee bhilie mia, we -kali -yo.

32 A ligbe amiaa -Lagobvu gwedida, da -Lago san 'mnia ain 'wu. -Muv 'bigu, a yia sia bhabha, 'in a yia we 'wu amiaa 'de lakpa -kli.

33 Zli tolba zli, 'in wa vella ain, 'in wa palia ain 'klyie 'wu -zejila 'wu. -Wa wa mi 'saa nuda, 'in a yia -maa luv 'yigbe.

34 A -yo -wa mia -kaslu 'wu ka sia. Wa -saa ain amiaa zvzonu kwee, 'in a yia we -yowwv 'muna nya. -We ka gbu -wa, a -yi we 'ji nu, a ka 'hnumie yabhlo, we -zi -lu weee 'wu, 'in we mia 'yil weee -nu nya.

35 'Kva 'na wlati ain 'ylila -ni, nu, -lu -we ka 'klv a kaa, we mi we bhialida.

36 We mi nu, a -ka dlitie, 'in a -ka -Lago dumagbu lenu, 'bhie a yia -we ka weli -Lago wlaa ain -yla.

37 'In -mo -Lagoweli 'wu, -Lago nee:

«Bhla -sele nya, sa -sele,

'in -o 'kaa yi, -moo 'kaa yi.

O 'na 'ka 'masleen -mo -gwle.

38 -O zva 'mi dli -gu,

-moo mi nyume tiklu nya 'mi 'yu,

'in 'yliyogagie -moo yia 'yia.

Nu, o -ka lobbhiti ni,

o 'na 'ka 'masleen 'mi dudu namani.»*

39 -Wa bhitia lv, 'in wa mnaa, -amia 'ni wa glaa -mi. Nu, -wa zva -Lago dli -gu, 'in o saa wa gbu 'wu, wa glaa -a mia.

11

Nyuma wa yibhelia wa dluzovee 'gbu

1 Nyume -ka -Lago dli -gu zu ni, -lu -we -gu o dli mia, o mneni o 'ka gba nu, o 'ka we 'yi. O -yi we 'ji nu, -lu -we o'o 'yia -yo, we mi la gbuzonu nya.

* 10:38 We ji -wa 'yae: nyume -o mia nyume tiklu nya 'mi 'yu, dluzovee 'yoo -gu o yia noda -tva.

2 Bhlasabhla -nyuma ka -Lago dli -gu zuu 'gbu, o yia wa 'yi nyuma tikliu nya.

3 -A ka -Lago dli -gu zuu 'gbu, -a nua we 'wola nu, o ka dudu lala o weli nya. -Lu weee wa yia -yo, o ka we lala, -lu wa 'nia mnene wa 'ka -yoyi, we nya.

4 *Abeli ka -Lago dli -gu zu, we 'deε 'gbu 'slaka o -saa -Lago -yla, we yia o bheli kpaas Kaεen -nu 'wozi. Dli zuu vee 'gbu Abeli yia nyume tikliu -ze, 'in -Lago yia o wlawlaluu gbu -yoywuu. Abeli ka tli, 'in o mi gbada 'yli weee nya, -we ka gbu -wa, o ka -Lago dli -gu zu.

5 Enoko ka -Lago dli -gu zu, 'in -Lago yia o 'wobhu -muu yi 'wlu nu, o tli. -Lago yia o 'de kwesi o beli. We 'deε 'gbu wa 'ni mnene wa 'ka o 'yi. -Lago weli neε nu, da -Lago 'nia -slε Enoko 'wobhu, -moo nani o dudu.

6 Nyume o 'ni -Lago dli -gu zu, -moo 'ni mnene -moo 'ka o dudu namani. Nyume o -ka -Lago -yolanyini, dli o zua nu, -Lago mi, 'in -wa taha o da, 'in o nua wa 'nani 'wu.

7 *Nowee ka -Lago dli -gu zu. Gbu nya -we 'kaa ci lenu, 'in -we wa 'a 'yia -slε -yo, we -gugbu -Lago gbaa o -yla, 'in o yia we -yoywuu. We 'deε 'gbu o bhlaa batoo 'kadu ni, 'in we yia o -yo o -budunweε -nyuma gbuwasa. 'Sa Nowee dlia dudu gbu -nyuma gbu. Nu, -Lago 'yia o nyume tikliu nya, -we ka gbu -wa, o ka -Lago dli -gu zu.

8 Ablaamu ka -Lago dli -gu zu. Da -Lago laa o, 'in o yia -moo weli 'wobwuu, -moo 'nuywe zuu nya. -Lago neε nu, o 'ka o dudu 'nye o -nu nya. O yia wee dudu gbεgbεin mni, -zugba o 'ni -bha da -yi.

9 Dli zuu vee 'gbu, dudu -we -Lago 'kaa o 'nye, o yia -moo ladili 'lakpayu 'bhisa. -Mo o -dilia *naabudu zo la. 'Sa *Izaki -yo *Zakobu 'so nu 'yaa. -Lu -we ka weli -Lago wlaa Ablaamu -yla, wamia yi 'yaa we 'yia.

10 Nu, 'gbe yabhlo, -we ka -budunya mia 'gwlu sa 'nanuu, 'mu Ablaamu mia woda. Wee gbe mia, -Lago de tlia we la, 'in o yia we 'subha.

11 Ablaamu ηwuo *Sala ka -Lago dli -gu zu. We nya -Lago 'nyeε o 'yu -yiyee 'tite, -zugba o ka go. -We ka gbu -wa, o mi we -gu nu, -Lago o 'bhulu o weli -gu la.

12 We 'deε 'gbu, oo nyume yabhlogbo yia zua 'kadu lala, -zugba o go gwe kapa kapaa 'gbu o 'wlu nyume o mi tida yida. Waa zuayli -nyumaa 'wuzulo 'wlu sa -zeli we mi yali. Wa 'wlu 'ya gumunyuu ηweyo -buse, nyume 'ni mnene o 'ka wa zeli.

13 Dli zuu vee nya waa nyuma weee tlia. Zu zunya, -we ka weli -Lago wlaa wa -yla, wa 'ni we kwεzi, nu, wa ka we -yoyi 'pipi, 'in we yia wa 'mōna 'wola. Wa neε nu, 'lakpanya wa -mia, 'in wa mia nonnya nya dudu -gu.

14 Wa -ka 'sa gba ni, mu slolua nu, dudu -we -gu wa 'kaa ladi, wa mi we datalida.

15 Da wa 'bhua ni, wa'a pupali wa 'wlukoon we -gola. We -ka yaa wa dli mi we -gu, -zugba wa mnene wa 'ka lobhiti.

16 Nu, dudu -zoon -we -gu wa 'kaa ladi, -we ka da wa mia talida, -we mia yali, mu -wa. We 'deε 'gbu wa -ka -Lago la wa Dide, we'e 'bhali o zu. Nu, o ka wa -yla 'gbe yabhlo 'subha.

17 Ablaamu ka -Lago dli -gu zu. We nya o wlaa Izaki 'slaka nya da -Lago ylaa o la. Nu, o ka ηwuu o 'ka o 'yu yabhlogbo wla 'slaka nya, -zugba -Lago ka o -yla weli wla.

18 -Lago neε 'cin o -ylae: «'Yuoyua -wa in gbaa -mi -yla nu, 'yia -na yia wa, Izaki gbεgbεin -na yia wa 'yia.»

19 -Bha Ablaamu pupalia 'wlukoon la nu, -Lago ka 'tite o 'ka Izaki 'wusolo tltlunya glaa. We 'deε 'gbu, -Lago 'nyeε o 'yu o yoo lu, we 'wlu sa tltlunya glaa -moo bhu.

20 Izaki ka -Lago dli -gu zu. We nya o ηwua *Zakobu -yo *Ezau 'nyu la, -we 'kaa wa 'yli cu 'gbu.

21 Zakobu ka -Lago dli -gu zu. We nya o tltli bhla cipaa, 'in o yia *-Zezefu 'yua 'nyulanwna -bhlo -bhlo. O kwlia 'wu o kooosu -gu, 'in o yia -Lago bubo.

22 -Zezefu ka -Lago dli -gu zu. We nya, o tltli bhla cipaa, 'in o yia Izlaelnyumaa Eziputu -tla gbu gba. 'In -we wa 'kaa o 'kwie nuvu, o yia we gba.

23 Moizu dide -yo o 'nyaa ka -Lago dli -gu zu. We nya wa gwalia o, 'in wa yia o zize 'co ta zo. Wa 'yia nu, o 'yu nanu 'yli, wa 'ni tite 'nuwwe -sasie daa nyano nu Eziputu -nyumaa 'wlulapilnyo kwee.

24 Moizu ka -Lago dli -gu zu. We nya o 'ylimania, o 'ni 'yibha wa gbaa nu, Moizu mia, Eziputu -nyumaa 'wlulapilnyo 'nywonyuu yu -wa.

25 O ka we -yonyuu o 'ka sia -Lago nyuma glaa. We mi 'sa 'bhie, o mneni yaa o 'ka gbonyuu lenve 'wu -muna li bhla -selee -nu nya.

26 Eziputu 'nyumnu -zu 'wu, nu, wa 'ka o veli -Lago -Bhasanyo 'bhisa, -muv nanu o dudu we -zi -lu weee. Nu, -we -Lago 'kaa ci o 'nye we -gu o 'yli mia.

27 Moizu ka -Lago dli -gu zu. We 'gbu o yia Eziputu 'bhu, 'in o 'ni wa 'wlulapilnyo kwee nyano nu. O ka dli 'teman n ee nyime -o yi -Lago -yo, -Lago -o wa 'yia -yo.

28 O dli zube 'gbu o yia *'Wozitylu 'fetu -sasie ladi. 'In o nee Izlaelnyuma -yla wa tli klolo 'pion -yo, -muv yi 'wlv nu, 'anzi -we -Lago zaa tltlie kwee, we 'bha Izlaelnyumaa 'yuaa tianu.

29 Izlaelnyuma ka -Lago dli -gu zu. We nya wa yia *gumunyu Zalu loplili dudu klo -gu 'bhisa. 'In Eziputu -nyuma -wa mia wa 'bi 'kaa 'pia yi, 'in 'nyu yia -maa -gu yeli.

30 Izlaelnyuma ka -Lago dli -gu zu. We nya wa bibea Zelikogbe 'yli gbeso, 'in we suo yia bhli.

31 'Naabizonyo *Wlaabu ka -Lago dli -gu zu. We nya -wa'a zua -Lago 'nuwwe, 'in o -yo wa 'nia tli dabudu. Nu, nyumaa didedidenya -wa mia Izlaelnyuma nya, o ka wa zize.

32 Sa in 'ka 'ya gbaa? Nu, Zedeon klaa, -Balaki klaa, Samuson klaa, Zefute klaa, -Davidi klaa, Samuel klaa, we -yo *-Lagobbu -falipanya, -maa -gugubu gbagbie -tlvu 'mi -yla la.

33 -Maa ka -Lago dli -gu zu. We nya -maa lua dudu duuun -gu -nyuma, -maa plia nyuma 'wlu la tiklumie nya, -we ka weli -Lago wlaa -maa -yla, 'in -maa yia we 'yi. Nu, -maa ka -jlaa nye gbuan,

34 'in -maa yia -kosu 'tite nyumonu, 'in -lu 'nia -maa yli tugugble 'yu. Nu, wa 'ni bha late, 'in wa yia late man. Tu 'wu, wa ka late man, 'in wa yia wa tonyuma -gugali.

35 'Nwui tava ka -Lago dli -gu zu. We nya wa 'yia wa tltinya 'wosoda, 'in wa -yo wa 'so yia -mi.

Nu, tava wa 'palia 'klyie 'wu bhabha. We mi 'sa 'bhie, -maa 'ni -maa 'dee 'yitide gbu -yonyuu. Nu, 'klyie 'wu -maa tlia, 'in we 'bigu, -maa 'ka 'yliyogagie -zavu 'yi.

36 Tava mia, -maa wa vela, 'in wa selia -maa. Tava wa gbuan nete -llukpe nya, 'in wa yia wa -kasu 'wopa.

37 Tava wa 'bhaa gboku 'wu, wa yia tava 'wudi 'so, 'in wa yia tava 'bha tugugble nya. Tava gwaa la, bhabhlee ku -yo wlii ku -wa -maa -bana. Wa yia -maa boba 'woti, wa yia -maa 'klyie 'wopal, 'in wa yia -maa gbonyuu 'wluo nu.

38 Duvogu -nyuma 'ni waa nyuma -manu 'klv -ka. -Maa -yo lagwagwie ka da wee 'plili: wa ka da belee 'plili, wa ka -gogo 'wlu mu, 'in wa yia tukpanya -yo 'bhukanya 'wu ladli.

39 -Lago ka wa yibheli dhunya nya, -we ka gbu -wa, wa 'de weee ka o dli -gu zu. Nu, -we ka weli -Lago wlaa wa -yla, wa 'ni 'maslee we 'yi.

40 -Lagɔ ka 'ya -a 'dɛ weee -yla -lu -zɔnɔ ladi, we 'dɛɛ 'gbɔ, wa 'nɪ mneni wa 'ka -mɪ tɪklu we 'ka gba, -zugba -a 'nɪ wa glaa -mɪ.

12

A 'tɛmanɪ dli siasie 'wɔ

1 Waa gbɔdayinyaa -zlo bibea -aɪn, 'in wa mia -aɪn ylada. We 'dɛɛ 'gbɔ, -wee weee nyenia -aɪn -a 'bhɔ we 'bɪ. Gbɔnyuu, -we bhli -aɪn la bhebhe, -a 'bhɔ we 'bɪ. Gwagwa -yoo wa palia -aɪn -yla la, -a 'tɛmanɪ dli -a -yɔ gwagwie 'ka we bhloluda nyɪni.

2 -A yla -Zezu 'yɪ weee nya. Mɔ -wa -amɪaa dlɪzɔvɔɛ gwedɪda, 'in mɔ -wa we gbalnyɔ. ɔ yi 'mɔna -we ɔ 'kaa li -yɔɔ 'gbɔ, ɔ nɔnwaa wa 'ka ɔ *su -gɔ lakɔlɔ, ɔ 'nɪ -mɔɔ zɔ -lu la. -Sɛɛn mɪa, ɔ -dli -Lagɔɔ 'nɪmɪkpeɛ lilisɔlɔ la.

3 Cɪn, a 'pa -Zezu dli -gɔ. Sa gbɔnyuu -lɛnɔnya -sɔlɔ ɔ -yɔwɔ, 'in ɔ 'nɪa -maa kwɛɛ -gwa, a ligbe we, 'kɔa yi aɪn 'ylila wla, 'in a yi -Lagɔ dli -gɔ -sa.

4 A ka gbɔnyuu nya gɔ, 'in a 'nɪ we nya tɪtɪɛ 'yɪ nyɪni.

5 -Lagɔ ka aɪn 'dɪzɔ, 'in a yia dlɔ. ɔ 'yua 'bhisa ɔ gbaa aɪn -ylaɛ:

«Na 'yɪ, Jejitapɛ -ka -mɪ 'wɔslamanɪ nɪ,

-in zɔ -na 'dɛ 'yɪliyɔ.

ɔ -ka -mɪ -yla -na gbɔ lapalɪ nɪ,

'kɔa 'na wɪlɪ -mɪ 'ylila -nɪ.

6 Jejitapɛ mɪa,

-wa ka zɛ ɔ -kalia,

'ma ɔ slamanɪa 'wɔ.

-Wa weee ɔ yia ɔ 'yua 'bhisa,

'ma ɔ paa -kasɔ 'wɔ.»

7 A -ka siada -mɪ, -Lagɔ 'ka aɪn 'wɔslamanɪ gbɔ -wa. ɔ 'yua 'bhisa ɔ bhua aɪn 'wɔ. 'Yɪ, -ɔ ɔ dide'e 'slamanɪa 'wɔ, -mɔɔ 'nɪ -mɪ.

8 -Lagɔ mɪa, ɔ 'yua weee ɔ slamanɪa 'wɔ. ɔ 'nɪ aɪn 'wɔslamanɪ nɪ, -zugba bhoyi -gɔ -yua a -mɪa, a 'nɪ ɔ 'yuaa 'dɛbhie -gbolu.

9 -Amɪaa dɔdɔ -gɔ -didea ka -aɪn 'wɔslamanɪ, 'in -a yia wa 'nɔnɔwe zɔ. Nɪ, we -ka 'sa -mɪ, -amɪaa Dide -Lagɔ -ɔ mɪa yalɪ, -a pɪlɪ ɔ zɔla, -a 'ka 'yɪliyɔgagie 'yɪ.

10 -Amɪaa dɔdɔ -gɔ -didea mɪa, 'wɔ wa slamanɪa -aɪn bhli -sɛɛ yabhlo nya wa dli da. 'In -Lagɔ mɪa, -amɪaa 'dɛɛ zɔzɔnɔ 'gbɔ ɔ slamanɪa -aɪn 'wɔ, -a 'ka -mɔwɔda -mɪ ɔ 'dɛ 'bhisa.

11 Wa -ka -aɪn 'wɔslamanɪda -mɪ, we'e namanɪ -aɪn dɔdɔ, we'e -la -aɪn 'mɔna 'wɔ. 'In cɪcɪ, -wa wa 'slamanɪ 'saa 'wɔ, 'in -maa tɔa 'wɔ tɪklu 'wɔtɔtɔɛ -dlɔɔ nya.

12 We 'dɛɛ 'gbɔ amɪaa sɔnya -we sia, 'in -we a belia zɔ, a 'bhɔ we 'wɔ. Amɪaa 'kukolu -we sia, a 'tɛmanɪ we la.

13 A palɪ 'yoo -zɔnɔ la amɪaa bhɔ -yla, -ɔ mɪa 'tɪgɪda ɔ yi bhli, nɪ, ɔ 'ka 'pɔ.

'Yibhalgbɔnya

14 Nɪ, a fa -mɔ 'kɔa la a 'ka 'wɔtɔ -dlɔɔ nyɪma weee nya, 'in bhɔ -we nanɪa -Lagɔ dɔdɔ, a 'ka we nɔ. We 'nɪ -mɔɔ nɪ, nyɪmɛ yabhlogbɔɔ 'na 'ka Jejitapɛ 'yɪ.

15 A zɔ amɪaa 'dɛ 'yɪliyɔ, -mɔɔ yi 'wɔ nɪ, a palɪ -Lagɔɔ 'nanɪdli -blɪgɔ. 'In -petu 'nyuu yabhlogbɔɔ 'na mini aɪn glaa -nɪ, we 'ka gbɔ duun -nyumo, 'in we 'ka we gu nyɪma 'wɔlamneni -nɪ.

16 A zɔ amɪaa 'dɛ 'yɪliyɔ -mɔɔ yi 'wɔ nɪ, aɪn glaa nyɪmɛ yabhlogbɔɔ -ka mɔtɪnɪ kwe, 'in a yi -we mɪa -Lagɔɔ -nɔ nya 'wɔnyɛ Ezau 'bhisa. Nɪ, mɔ 'paa ɔ 'dɛɛ kpasabɪ pɛlɔ ɔ 'bɪsɔyau kwɛɛ lililuu -kakɔ -bhlogbɔɔɔ 'gbɔ.

17 A -yi we 'jɪ nɪ, -mɔ 'yɪ gbɛgbɛn, ɔ 'yɪbha ɔ dide nɔnwaa ɔ 'nyu la, 'in -mɔɔ 'nɪ we -yɔnɔnwu. Nɪ, wie nya ɔ bhuhboea ɔ dide -mɔɔ 'ka -mɔɔ wɛlɪ 'bhiti, 'in -mɔɔ 'nɪ we mneni.

18 Amianovv -Lagoo -yolanynie -yo bhlasabhla -Izlaelnyumaa -nv 'ni -bhlo -mi. Nu, -gogo 'kadu -we wa mnenia wa 'ka kwazi, amia 'ni we -yolanyni. -Kosu 'kadu klaa, nikpise klaa, -sabo klaa, we -yo 'nyuu -pape 'kadu, a 'ni we -yoyi.

19 A 'ni legle -yo weli 'nv. Nu, Izlaelnyuma ka 'sasokpa weli 'nv, 'in wa nEE wa 'nia we -putu yukwli polv.

20 -We ka gbv -wa, -Lago nEE wa -yla: «-J -ka -gogo 'kadu ni kwazi, we yi nime -ze, a 'bha o gboko 'wv.» Wee weli mia de, we -kali -yo wa -yla.

21 -We wa 'yia -yo, we ka wa nyanodli 'wvslu, 'in Moizi nEE: «In mi telida, nyanoo ka 'mi dli 'wvslu.»

22 'In amia, a ka -gogo 'kadu wa laa *Sion -yo 'yliyoga -Lagoo 'gbe -yolanyni. Yalu *-Zeluzalemv, mo 'anzu 'wlu -nyacun mia 'muna lida, -mo -wa.

23 -Lagoo tia -yua -wa ka nni mia yali celida, da wa gbelia 'wlu, a ka -bha -yolanyni. -Lago, o bhua nyuma weee -yogbu 'wv, a ka o -yolanyni. A ka nyuma tiklu -wa ka tiklummie gbaa -yolanyni.

24 -Zezu o -wa *'wvslolue loluu 'kolv, a 'ka o -yolanyni. 'In o 'pion -we wa slua la, 'in -we 'yia we -zia Abelu 'pion, a 'ka we -yolanyni.

25 We -ka 'sa -mi, a zv amiaa 'de 'yliyv, a yi o mia ain -yla gbv gbada, -bligvpli. Da dudv -gv, Moizi ka Izlaelnyuma 'dizv, -maa 'ni o weli 'wvhwv, 'in -Lago yia wa -kaslv 'wvpa. -We -ka -amia, yali -Lago mia -ain -yla gbv gbada. Nu, -a -ka o -bligvpli, -a 'ni mneni -a 'ka o kwEE 'tla.

26 Bha mia, -Lagoo weli zuklua dudv. -ZEEN mia, o ka we gba -ain -yla, o nEE: «Dudv -tapa na yia zuklua, 'in -sleen we 'ni dudv -bhlogbo, nu, dudv -yo yali 'so na yia zuklua.»

27 J -ka gba «-tapa» ni, gbv yabhlo we sloua -ain. Mv -wa nu, -lu -we -Lago -laa la, -we 'kaa zuklu, la we yia 'bhva. Nu, -we 'nia mneni we 'ka zuklu, -bha we yia -tva.

28 -Amia mia, -Lago ka -ain 'tite 'nye, -a -yo o 'so 'ka nyuma 'wlvlpilv. Wee 'wlvlpalie 'ni mneni we 'ka zuklu, we -ka 'sa -mi, -a 'pa -Lago fuo, -a bobo o o dovmasa, 'nvhwEZvve -yo sovve nya.

29 Cvn, -amiaa -Lago mia, -kosu -we saa -lu la, 'mv o -mia.

13

Sa-a 'kaa -Lago dvdvnamani

1 Nu, a -tv zekikalida, sa -Lagobhelia 'kaa we nv, 'sa.

2 'Lakpanya, -wa yia amiaa -gbe, a kpa wa so 'so nya. Nyuma tolva nu 'saa, 'in wa yia 'anzinyaa 'lakpasu kpa, wa 'ni we 'jiyibheli.

3 -Wa mia -kaslv 'wv, a 'pa wa dli -gv nEE amia -yo wa so mi -kaslv 'wv. -Wa, wa mia sialida, a 'pa 'ya -maa dli -gv, -we ka gbv -wa, amia ka ku, 'in wa mneni wa 'ka ain siali.

4 Nu, nyuma weee zv kokwale 'nvhwE. 'Lowli -yo o 'hwvov mvmvni -yla tiklu. Motni kwe -civan -yo -wa -yo nyuma weee dia -budu 'wv, -Lago yia wa -yogbu 'wvbhua.

5 'GwEZii 'ylibidanvve 'na -zeli amiaa dli zo gbv -bhlogbo -ni. -We a kaa, we namani ain dudv. -Lagoo 'de nEE:

«In 'na 'ka ci 'sa -mi ti,
in 'na 'ka ci -mi 'bvhv.»

6 We -ka 'sa -mi, -a mneni -a 'ka gba, -amiaa -gv nya -bie:

«Jelitape yia 'mi 'wvsa.

In 'na 'ka nyanv nv.

LEE -lu nyuma 'ka 'mi nonva?»

7 A ligbe amiaa 'yugalnyaa tianu -wa gbaa ain -yla -Lagɔgbu. Da wa -gaa 'yliyɔ, bhu -we wa naa, amiaa 'de ka we -yoyi. Sa wa nua -Lagɔɔ dli -gu -zɔda, a nu 'sa.

8 -Zezu mi -Zezu -bhlokpade nya. Zɔbha klaa, -zeen klaa, we -yɔ 'yli weee nya, ɔ'ɔ 'bhiti.

9 -Slolue loluu 'yli -bhlo -bhlo -we bhua da -putu, a 'na 'tideli nyuma 'yi wa 'ka ain -dawli 'wɔnu we nya. -We 'kaa ain 'kɔayli 'pa, we nanɔ 'yli nu, we -mi -Lagɔɔ 'nanɔ nya, lililuu titee 'nɔɔɔweɔzɔɔe -we'e -saa we 'nɔɔɔwe -zɔnya 'wɔ, we 'na -Zeli -mɔɔ -ni.

10 -Amia ka 'slakagɔsalilu yabhlo. We -gu -slaka mia, -Lagɔbɔbɔnya, -wa saa *Zuifɔɔ nimekupalɔ zɔ 'slaka, wa 'ni we 'klu -ka wa 'ka we li.

11 Wanɔɔ -gbe, *-Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadu mia, -mɔwɔlɔda 'tata ɔ -yɔ numaa 'pɔɔn plaa. Nu, mɔ -wa nyumaa gbɔnyuuu 'slaka. Wee numaa -kpabhie mia, wa 'gbe -glima wa siea we.

12 We 'deɛ 'gbu, -Zezu yia -Zeluzalemɔgbee -glima tɔli, ɔ 'ka nyuma -mɔwɔlɔ ɔ 'deɛ 'pɔɔn nya.

13 -We mia 'deɛ 'gbu, -a 'tla -mɔ, -a -yɔ ɔ 'sɔ 'ka 'wɔgbeli 'gbe -glima, 'in wa 'ka -ain vɛli ɔ 'bhisa.

14 Da dɔdɔgbɔ -gbe -we 'wɔ -a mia, 'plia we yia. Nu, 'gbe -we 'kaa cɔ yi, we da -a mia -talida.

15 Nu, 'slaka -we -a 'kaa -sa -Lagɔ -yla -Zezuu gbegbɛin, mɔ -wa nu, -a bhli -Lagɔɔ 'ɔni 'yli weee nya. -Mɔɔ ji -wa nu, ɔweɛ -a wɛlɛia we nu, -Lagɔ 'yli.

16 A 'na dɔlɔ gbɔzɔnɔɔ lɛnɔe -yɔ 'wɔsisalie 'wɔ -ni, nu, mɔ -wa 'slaka -we nanɔ -Lagɔ dɔdɔ.

17 A zɔ amiaa 'yugalnya 'nɔɔɔwe, a pɔli wa zɔla. Ma zɔa amiaa zuzu 'yliyɔ. -We ka gbɔ -wa, 'ma -Lagɔ yia we -gɔgbɔ layibhaa. A -ka wa 'nɔɔɔwe zɔ, 'in wa nua wa lubho 'mɔna nya. We 'ni -mɔɔɔ, 'klu -susue nya wa yia we nua, 'in -mɔɔ 'na 'ka ain 'wɔsa.

18 A bhuhhoe -Lagɔ -amiaa -nu nya. A -yi we 'ji nu, -amiaa 'wlukɔɔ'bn dli -ain gbɔ, nu, gbɔzɔnɔɔ lɛnɔe 'kɔ -a mia 'yɔda 'yli weee nya.

19 Amiaa zukpa -wa, -we na yibhalia aɔn 'debbie mɔ -wa nu, a bhuhhoe -Lagɔ ɔ 'ka 'mi 'yoo 'nye, 'in in 'ka ain glaa nyini slɔi.

20 -Lagɔ, -ɔ nyea -ain 'wɔtɔtɔe -dɔɔ, mɔ 'bhua bhlabhlɛɛ 'yliyɔzɔnyɔ 'kadu, -amiaa -Kanyɔ -Zezu 'wɔ tɔlɔnya glaa, 'wɔsuslɔlue -we 'nia bhɔlɔluda -kaa 'pɔɔn nya.

21 ɔɔ -Lagɔ 'nye ain 'tite a 'ka gbɔzɔnɔ ɔ 'yibhaa lɛnɔ. -We nanɔ ɔ dɔdɔ, ɔ nu we lɛ -ain 'wɔ -Zezu Klisi gbegbɛin. 'Nɔnimnie -mi -Zezuu -nu nya 'yli weee nya. *-Amɛni.

Welipapie

22 Bheliaɔn, amia na palia zukpa. Nu, a pɔlɔ 'kɔayli -pa -wɛli ni yukwli dɔtie nya. Nu, -we in cɛlia da 'sebhɛ ni 'wɔ, we 'ni tɔlɔ bhabha.

23 In 'yibha a yibheli we 'ji nu, wa ka -amiaa bheli Timotee -kasɔ 'wɔsa. ɔ -ka na -gbe yi -pa ni, in -yɔ ɔ 'sɔ, 'in -a mɔna amiaa -gbe.

24 A -sa amiaa 'yugalnya weee -yɔ -Lagɔnyuma weee fɔ. Italii -dɔdɔ -gu -bhelia nɛɛ, wa -sa ain fɔ.

25 -Lagɔ ɔwna a 'de weee 'nyu la.

'Zakee 'sεbhε

*'Zake -wa bha *-Zeluzaleμνσ -Lagonyumaa 'yugalinyo yabhlo. 'Sεbhε ni o celia, o 'ka -Lagonyuma we -slolu nu, wa -ka -Zezu dli -gu zo, we mi nu, wa nɔnɔbhv -mi tikli.

Fvsaweli

¹ -Ami, *'Zake, saa ain fu. -Lago -yo Nyumaa -Kanyo -Zezu *Klisi lubhononyo in -mia. *Zuifo weee mia -Lagonyuma nya, wa palia 'khiye 'wv, -wa mnenia la dɔdɔ weee -gu, 'ma na paa na fvsaweli yoo.

Dlizvze -yo gbvyilo

² Na bhelia, laylagbv -bhlo -bhlo -nya -we lv a yia 'plua, a yla we 'mɔna 'kadu nya.

³ A yibheli we 'ji nu, a -ka dli 'teman laylagbv 'wv, dltie we nyεa ain.

⁴ Nu, amiaa dltiee lenvgbv -zɔnv nv lε tikli, 'in a 'ka -mi tikli gbada, -lu yabhlogbɔɔ 'na bɔlv ain 'wv -ni.

⁵ Amiaa lɔnyumε yabhlo 'ni gbv -yi ni, o -zlaɩ we -Lago, o 'kaa we o 'nyε. -Lago nyεa nyuma weee -lu bhe 'nanidli nya, 'in o'ɔ kpɔɔa we, o 'ka we o 'nyε.

⁶ Nu, o -zla we dlizvze weee nya, o 'na lɔlv dli -ni. Nu, nyumε -o lva dli, o 'wlv gumunyuu -gbvgbv, -we -pɩε bhua 'wv, 'in we kwa we so weee lv, mv.

⁷ -Mv 'sasɔkpa -nyumε 'na -dli dli zo, o 'na gbal -niε: «Jεitapeε kwe -lu na yia 'yia.»

⁸ Nu, dliɔnyo -wa, dli o lva o lenvgbv weee 'wv.

Boba -yo 'ηnumne

⁹ Na bheli bobabhanyoɔ dli namani, nu, -Lago yia o 'ηni 'wɔbhua.

¹⁰ 'In 'ηnumnyoɔ dli namani, nu, -Lago ka o 'ηni zɔbeli. Nu, bhua o 'ηnumniε yia -fliii -petuu -bɔi 'bhisa.

¹¹ Sa 'ylv -ka 'wɔso we suloo 'tite nya, we yεla -petu, we -bɔi bhlia, 'in we 'ylinano bhua la, 'sa 'ηnumnyo yia labhua o lenulu glaa.

¹² Nyumε -o dia laylagbv zo la dli 'tite nya, 'wɔtɔtε -dlɔo mi o -nv nya. Nu, o laylayhee 'bigv, o yia o 'penie 'yia. O 'penie mia, 'yliyogagie -we 'nia bhloluda -ka, -we -Lago gbaa o 'ka -wa -kalia o zε 'nyε, mv -wa.

Gbonyuuu lenv tv'v 'bhv -Lago -gbe

¹³ Nu, gbonyuuu lenv tv -ka nyoɔ 'bha, o 'na gbal -niε:

«-Lago ka 'mi we 'tv 'bhali».

Gbonyuuu lenv tv'v 'bha -Lago, 'in o'ɔ 'bhali nyumε gbonyuuu lenv tv.

¹⁴ Nu, nyumε 'dεε dli 'wɔnyini -gbonyuu mia, mv ylaa o la. Mv gbizea o 'wv, 'in o bhua we lubhu ηwe.

¹⁵ 'In wee dli 'wɔnyini -gbonyuu mia, mv plaa nɔkpla, 'in we gwalia gbonyuu. 'In da gbonyuu -ka 'ylimani 'kadɔv, 'in -mv gwalia tilitie.

¹⁶ Na bhelia -zɔnv, a 'na nɔnv amiaa 'de -dawli 'wv -ni.

¹⁷ 'Nyenyelu weee -we nania 'yli, 'in -we mia tikli, -Lago -gbe we bhua. 'Ylv klaa, 'cv klaa, -zeli klaa, mɔ -laa we la. 'Bhiti wee -li -mni bhitia, 'in we tia -ain nikipise 'wv. -Lago'ɔ 'bhiti we 'bhisa.

¹⁸ O dumagbv nya, o -la -ain la gbuzɔnv weli nya. 'In -a 'ka o lalalu weee 'yugalnya -ze.

Welu yukwli pvbe -yo we -gvgbv lenve

19 Na bhelia -zɔnɔ, a yibheli we 'jie: nyuma -mɪ yukwli -pɔnya slɔɪ nya, 'in wa -mna 'wɔ gbɔ -gbada, wa -mna 'wɔ 'ce -pada.

20 Nu, 'cepanyɔ mia, ɔ'ɔ nɔ gbɔ tɪklɪ le -Lagɔ 'yɪliya 'wɔ.

21 We 'gbɔ, a palɪ pɔɪnplagbɔ -yɔ lɛnɔgbɔ 'nyuu weee -bɪgbɔ. Wɛlɪ -Lagɔ faa an dlɪ zɔ, a ɪjwnu 'dɛɛ 'wɔtɪtɪ 'kienyi nya we gbɔ -yɔ. Nu, mɔ mnenia we 'ka an gbɔ 'wɔsa.

22 A 'na nɔnɔ amiaa 'dɛ -dawli 'wɔ -nɪ: a 'na pɔlɔ -Lagɔwɛlɪ yukwli bhe -nɪ, a nɔ we -gɔ zɔzɔnɔ sa.

23 Nu, ɔ pɔlɔa -Lagɔwɛlɪ yukwli, 'in ɔ'ɔ nɔa we -gɔ, ɔ 'wɔlɔ sa nyumɛ -mɔnɪ: nyumɛ ɔ ylaa ɔ 'dɛ -vlɪgnɪ 'wɔ,

24 'in -mɔɔ 'bigɔ, ɔ -ka ɔ 'dɛ ylayɪe bhɪa, ɔ mɪnɪa -bha -bhlokpɛɛ sa ɔ mɪmɪnɪa 'wɔla, 'in ɔ dlɔa we 'wɔ. 'Sa ɔɔ nyumɛ mɪa.

25 Nu, nyumɛ ɔ bhɪa -Lagɔɔ tite tɪklɪ 'yɪliyɔ la, 'in ɔ nɔa we -gɔ, 'mɔ -Lagɔ yia 'nyulanɪwnaa ɔ lɛnɔgbɔ 'wɔ. Wee titee 'gbɔ, ɔ 'kaa ɔ 'dɛ -yla -tɔ. ɔ 'na pɔlɔ we yukwli bhe -nɪ, 'in ɔ 'na dlɔlɔ we 'wɔ -mɔɔ 'bigɔ -nɪ. Nu, ɔ zɔ we 'nɔɪjwɛ.

26 Nyumɛ ɔ dia we dlɪ 'wɔ, 'in ɔ gbaa: «-Lagɔnyumɛ in -mɪa», ɔ 'nɪ ɔ mɔɔ kpa sa -yi, ɔ 'dɛ ɔ nɔa -dawli 'wɔ: bhe ɔ mɪa -Lagɔ 'wɔ.

27 Nu, -we Dide -Lagɔ ylaa sa -mɔwɔlɔ -Lagɔ 'wɔ -mɪmɪe -yɔ -Lagɔ 'wɔ -mɪmɪe -zɔnɔ nya, mɔ nɪ: -Lagɔnyumɛ kpa kwiiyua -yɔ -dɔgbɔɪjwnɪ 'nanɔɔ wa siasie 'wɔ, 'in ɔ 'ka ɔ 'dɛ 'yɪliyɔzɔ dɔdɔgbɔ gbɔnyuuu gbɛgbɛɪn.

2

Amiaa lɛnɔgbɔ -mɪ -bhlo nyuma weee gbɛgbɛɪn

1 Na bhelia, -amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisi ɔ ka 'ɪnɪ -zia 'ɪnɪ weee 'wɔ, amia zɔa ɔ dlɪ -gɔ. Amiaa lɛnɔgbɔ -mɪ -bhlo nyuma weee gbɛgbɛɪn.

2 Sabhisa, 'ɪnɪmɪnɪnyɔ yabhlo plaa amiaa *-Lagɔbudu zɔ sɔwɔ -can -yɔ 'yɪlinanɔ -bana -zɔnɔ bhabhɪa nya, 'in bobabhanyɔ yabhlo yia -mɔ pla 'ya -bana -zɔzɔ nya.

3 A 'bhɪtia ɔ kaa -bana -zɔnɔ 'wɔɔ -gbɛ la, a yia ɔ 'nɔɪjwɛ zɔ, 'in a nɛɛ ɔ -yla: «-Mɪ, -in -dɪ da la 'ɪnɪmɪnɪnyaa ladɪda!» 'In a nɛɛ bobabhanyɔ -ylaɛ: «-Mɪ, -in -tɔ dɛ 'yɪlɪgbɛda! We 'nɪ -mɔɔɔ, -in -dɪ da la, dɔdɔ na bhɔ -yɔ.»

4 We -ka 'sa -mɪ, -yɔsɪsalɪgbɔ a nɔa lɛ a 'dɛkpa nyɪdɪ, 'in a bhua nyumaa -yɔgbɔ 'wɔ wa ku -yɔ, 'wlukɔɔn lapɔpalɪe 'nyuu nya.

5 A pɔ yukwli, na bhelia -zɔnɔ: dɔdɔ -gɔɔ bobabhanya -Lagɔ -saa -bha wa 'ka 'ɪnɪmɪnɪnyɔ -zɛ dlɔzɔzɔe 'wɔ. 'In -Lagɔɔ 'ɪnɪmɪnɪgbɛ -Lagɔ gbaa -wa 'yɪbhaa ɔ, ɔ 'ka we wa 'nyɛ, wa 'ka we 'yɪ, we 'nɪ mɔɔ?

6 'In amia, amia nyɛa bobabhanya 'wɔ! 'Nɪmɪnɪnyɔ 'nɪ an 'nyii 'wɔnɔda -mɪ? 'In ma 'nɪ an gbɔwɔbhunya dlɪ kwada -mɪ?

7 -Zezuu 'ɪnɪ -zɔnɔ -Lagɔ 'nyɛa an, maa'a -nyumɔ wee?

8 Cun, na bhelia, -Lagɔɔ 'ɪnɪmɪnɪ -tite, sa we mia cɛlɪda *-Lagɔsɛbhɛ 'wɔ, mɔ nɪ:

«-In -kalɪ -na -libheyɪ zɛ -na 'dɛ 'bhɪsa.»
A -ka we -gɔ nɔ, -zugba -lu -zɔnɔ a nɔa lɛ.

9 Nu, amiaa lɛnɔgbɔ 'nɪ -mɪ -bhlo nyumaa gbɛgbɛɪn, gbɔnyuu a nɔa lɛ. 'In -Lagɔɔ tite luɛlia an gbɔ, a 'nɪ we 'nɔɪjwɛ zɔɔ 'gbɔ.

10 Nu, nyumɛ ɔ 'nɪ -Lagɔɔ tite weee lɔ -tite yabhlo 'nɔɪjwɛ zɔ, we 'dɛ weee ɔ 'nɪa 'nɔɪjwɛ zɔ.

11 Nu, -Lagɔ ɔ gbaa:

«-In -yɔ 'ɪjwnɔ -putu 'na -dlɪ -budu 'wɔ -nɪ»,*

* 2:11 Glɛkwɛlɪ 'wɔ, we ji -wa nɪ: -wa kokwaha, wa -yɔ nyuma -putu 'na -dlɪ -budu 'wɔ -nɪ.

o nee 'yae:

«-In 'na 'bhali nyume -ni.»

-Muu 'gbu, -in -yo 'hwno -putu 'ni -budu 'wodi, -in -ka nyume 'bha, -in 'ni -Lago titee 'nɔhwezo.

12 -Lago tite -we ka 'gbu a 'kaa amiaa 'de -yla -tu, amiaa -yogbu -Lago yia 'wobhua we gbegein. A gba 'sa, 'in a nu 'sa.

13 Nu, nyoo nyoo 'yila o -lima nyazi, -Lago 'nia o nyazi 'yila yi o gbuwobhu zli. Nu, nyazidli mia, mu lua gbuwobhubhue.

Dlizove -yo lenugbu -zonnya

14 Na bhelia, nyume o gbaa nu, o ka dlizove, 'in we lenugbu -zonnya 'nia -mi, lee -lu o 'yi we 'waa? -Muu 'sasokpa -dlizove mneni we 'ka o gbu 'wosaa?

15 Sabhisa, -de amiaa bheli yabhloo, -de amiaa bhoo yabhloo, wa 'ni 'naa -ka, 'in hwo -ka wa 'bhada -mi 'yli weee nya,

16 'in amiaa lonyume yabhlo -ka wa -yla gba: «A no 'nanuu -nyae, hwole 'bhu an -gu la, 'in a lu -nyae!» 'in -we wa ku 'yibhaa, o 'ni we wa 'nye, lee -lu o 'yi we 'waa?

17 'Sa we mia dlizovee -nu nya. We lenugbu -zonnya 'ni -mi, -zugba we ka ti.

18 Nu, nyume yabhlo yia gbaae: «-Ami, in ka dlizove, 'in -mi, -in ka lenugbu -zonnya.»

Gbaa na yia o -yla: «-Na dlizove 'nia lenugbu -zonnya -ka, sa we 'ka -mia? -Slolu 'mi we. 'In -ami 'ka -mi na dlizove -slolu na lenugbu -zonnyaa gbegein.»

19 -In -yi we 'ji nu, -Lago -bhlogoo, we nanu 'yli bhabha! Zuzu 'nyii -yi 'ya we 'ji, 'in we tlia nyan nyaa 'debie.

20 -Gwotonyo, dlizove -we 'nia lenugbu -zonnya -ka, we 'ni -lu 'woku, -in 'yiba -in 'ka we 'jiyibhelii?

21 'Lee, sa -Lago yibheli -amiaa dokpasa *Ablaamu, nyume tiklu nya? O lenugbu -zonnyaa gbu -wa, da o wlaa o 'yu *Izaki 'slaka nya -Lago -yla.

22 -Na yi we -yo: o dlizove -yo o lenugbu -zonnya 'so da yabhlo we noa -nya. 'In o lenugbu -zonnya -we kwaa o dlizove yoo 'gbu, o dlizove yia tiklu -mi.

23 -We -Lagoebhee 'ya gbaa gbuzoo -wa, 'sa we nua: «Ablaamu ka -Lago dli -gu zu.

O dlizovee 'gbu,
-Lago yia o yibheli nyume tiklu nya.»
'In wa yia o la -Lago 'tale.

24 A yi we -yo nu, nyume lenugbu -zonnya -yo -Lago yibhelia o nyume tiklu nya, we 'ni o dlizove -bhlogoo -yo.

25 'Sa -bhloo 'de we nua 'naabizhwo *Wlaabuu -nu nya. O 'bhua Zuifoo tietienya 'wo, 'in o yia wa 'wosa 'yoo -putuu 'wophie nya. O lenugbunya -yo -Lago yibhelia o nyume tiklu nya, we 'ni muu?

26 Gbuzoo -wa, ku -we 'nia nyapele 'wo -ka, sa we tlia, 'sa -bhloo 'de dlizove -we 'nia lenugbu -ka, -muu tlia.

3

Nywee mu

1 Na bhelia, amiaa lonyume duun 'na hwnunu nyumaa gboslolunya -ze gbu -ni. Nu, amiaa 'de -yi we 'ji nu, -amia nyumaa gboslolunya -yogbu -Lago yia 'wobhua, we 'ka nyuma weee -yogbu -zi.

2 Mno -a 'de weee mno so duun lu. Nyume -o o mnoa ci o gbagbaweli 'wo, nyume tiklu -wa. O -yi o 'de kpa sa sazoo sa.

³ Sabhisa, numesobonnyaa njwee -a zua nete we 'ka -aun 'nunjwe zuu 'gbu, 'in -a mneni, -a 'ka we ku -kpabhie 'yoo da -slolu.

⁴ Mu mia, 'glbnyaa 'debhie -we 'yia, 'in -we -pape 'tutenya sua, we 'yoo daslolu -lu 'kienyi -le! Mu slolua we 'yoo da -nya. 'In da we 'papanyo 'yibhaa, 'in we mnua -mo -nya.

⁵ 'Sa -bhloo 'de, mo mia ku -kibhe -sele nya -amiaa 'lalinya nyidi, 'in we ylimania we 'de gb' kadu 'wu.

A yia, 'sa -kosu 'kienyi -le mnenia, we 'ka 'kwla 'kadu 'yilipali!

⁶ Mo 'wlv sa -kosu yabhlo. Dudoogu 'nyuu 'bhuluda -wa. Mo mi -amiaa 'lalinya nyidi, mu plalia -amiaa ku weee puin. Sa we nua, mu ni: we 'wlv sa -Kosuu -kapu ka we mo 'de 'ylifa, 'in we 'de faa nyimee dudu -gu -gbu weee 'yli.

⁷ -Fliinuma weee -yo 'zianya, dluondu -nima -yo 'nyulu -nima, nyime mneni, o 'ka we gb' -slolu, 'in nyime slolua we gb'.

⁸ Nu, nyime yabhlogbo 'ni mneni, o 'ka mo gb' -slolu. We 'wlv sa tubhe: gbonyuu -we nyime 'nia kpa sa -yi, 'mu we -mia, nyime 'bha -gu yea we.

⁹ 'Mu -a bhua 'wu, 'in -a mnua -amiaa Dide Jejitapee 'nini. 'In 'mu -a bhu 'yaa 'wu, nyuma -wa -Lago -laa la o 'dee 'wlv nya, 'in -a bhia wa gweze.

¹⁰ Wee njwe yabhlogbo 'wu Jejitapee 'nimmunie -yo gweze -bhlibhie tlaa. Na bhelia, we 'na -muni 'sa -ni.

¹¹ 'Wlvnyuu yi we 'bhuka yabhlogbo 'de 'wu menu nyu -yo kalu nyu wlelii?

¹² Na bhelia, magloosu yi gwii 'bhue 'paa? Yaayu, *-dlasu yi magloo tuu? -Innya. 'In 'ya, gumonyuu 'wlvda 'ni mneni we 'ka menu -nyu -kpu wla.

Gboyo -we bhua -Lago -gbe

¹³ An glaa nyoo -yi gbu, 'in -o mna 'yia? O -slolu we o lengu bu nya o nonobhu -zonu gbegein, gboyo -yo dli -dlu nya.

¹⁴ Nu, zenyi 'nyuu -yo kikipeli -zuzu -ka aun 'wu -mi, a 'na 'ylimani amiaa 'de -ni, a 'na 'tubhu yo -Lago gbuzonu -yo -ni.

¹⁵ -Mu gboyo 'nia -Lago -gbe 'bhu, nu, dudu -gu -nu mu, nyimee zuzu -nu mu, *'Kuzu 'debhie -gbe we bhua.

¹⁶ Nu, da zenyi -yo kikipeli -zuzu -ka -mi, gb' bidi -bidi bidi -yo gbonyuu 'yli -bhlo -bhlo weee mi 'ya -bhade.

¹⁷ Nu, gboyo -we bhua -Lago -gbe we mi -mawlvda tia, -mu 'b'gu, we 'yibha 'wotote -dlu, we -yi we 'de kpa sa nyumaa gbegein. Nyuma we zua 'nunjwe, we ka nyazidi, 'in we nua gbuzonyua le. We 'ni nyimee -yogwepalie -yo dli 'sao gaylo nya -mi.

¹⁸ Dli -dlu -nyuma -wa bhelia nyuma -yo, wa dli -dlu mia, mu yia 'yiyogage tiklu wlaa.

4

Duduglii yibhayibhe

¹ -Golunya -yo -zlenya mia aun nyidi, da we bhulua? Amiaa dluwonyili, -we sumania amiaa dli, mu nua we le, we 'ni mu?

² A 'yibha -lu yabhlo, 'in a'a 'yi we. A ka nyime -bha dli nokple, 'in amiaa dli nynia -lu 'wu, 'in a 'ni mneni, a 'ka we 'yi. A ka -zlenya -yo -golunya kwe. 'In a'a -zla -Lago -lu, we 'gbu, a'a 'yia we.

³ 'In we 'ni 'sa -mi ni, -lu a zlaa 'nyumu a 'ka amiaa dluwonyiluu dumagbu lenu, we 'gbu, a'a 'yia we.

⁴ -Lago -dawlinunya a -mia! A 'ni we 'ji -yi nu, duduglii yibhayibhe sisaha nyime -yo -Lago -yoo? Cun, a -yo dudu -li -ka 'tale li, -Lago tonyuma a -zea.

⁵ -Lagoḥbhe 'ya nee: «Zuzu -zḥḥ -Lago zḥa -ain 'wḥ, 'mḥ ḥ yibhaa -yḥla zenyidli nya.» Amiaa dli ni, weli -we we gbaa, bhe -wa yi?

⁶ Ni, 'nan' kadḥ -Lago nḥa -ain 'wḥ, we 'gbḥ -Lagoḥbhe nee 'yae: «'Teman' -Lago teman'ia 'deε 'yliman'nya -yḥ.

'In -wa tia wa 'de 'wḥ 'kienyi,
ḥ nḥa wa 'nan' 'wḥ.»

⁷ Ni, a ti amiaa 'de 'wḥ 'kienyi -Lago 'yu. A 'teman' amiaa 'de 'Kuzu -yla, 'in we 'ka ain -yḥbhḥ 'pipi.

⁸ A nyini -Lago -yḥla, 'in ḥ 'ka ain -yḥlan'nyi. Gbḥnyuu -lenḥnya, a -wḥḥ amiaa kwenya -yḥ! Dli 'sḥ -nyima, a mnazi amiaa dli -yḥ!

⁹ A yibheli amiaa 'deε nyazu 'ji. A wi, 'in amiaa 'mḥ kwli! A 'bhitili amiaa nyanyie wie 'wḥ, 'in a 'bhitili amiaa 'mḥnalilie dli sulo 'wḥ!

¹⁰ A ti amiaa 'de 'wḥ 'kienyi Jejitape 'yu, 'in ḥ 'ka amiaa 'ḥni 'wḥbhḥ 'kadḥ.

-In 'na 'bhulu -na bheli -yḥgbḥ 'wḥ -ni

¹¹ Na bhelia, a 'na gbal' weli 'nyuu bheliaa daa -ni. -ḥ -ka ḥ bheli daa weli 'nyuu gba, -ḥ -ka ḥ bheli -yḥgbḥ 'wḥbhḥ, -zugba -Lagoḥ tite -yla ḥ gbaa weli 'nyuu, 'in we -yḥgbḥ ḥ 'bhua 'wḥ. -In -ka titee -yḥgbḥ 'wḥbhḥ, -in 'ni we 'nḥḥwḥzḥnyḥ, we -yḥgbḥ 'wḥbhḥnyḥ -in -mia.

¹² -Lagoḥ 'debhlogbḥḥḥ palia tite, 'in ḥ 'debhlogbḥḥḥ -wa gbḥwḥbhḥnyḥ. Mḥ mnenia nyumεḥ puepue, 'in mḥ mnenia nyumεḥ mnḥḥḥ. 'In -mi, nyḥḥ -in -mia, 'in -na bhu -na -libheyii -yḥgbḥ 'wḥa?

A 'na 'yliman' amiaa 'de -ni

¹³ Amia -wa gbaa: «-Zεεn, ciz' 'gbe -mḥni 'wḥ -a yia mḥia, -a 'ka -mḥ -zḥ -bhlo li, -a 'ka -vale 'pa, 'in -a 'ka 'gwezi 'yḥ», a pḥḥ 'mḥ yukwli -sleεn.

¹⁴ Amia -wa 'nia -we 'kaa ciz' lenḥ -yi! Sa amiaa dḥḥḥ -gḥ mia? 'Nyuu bhbhui -we sḥa 'wḥ, 'in we mḥḥa la -bha -bhlokpade, 'mḥ a -mia.

¹⁵ Sanεε a 'ka yaa gba: «-Lago -ka ḥwḥni, -a -ka 'pḥḥa -mi, sanεε -yḥ sanεε -a yia nḥa.»

¹⁶ Ni, -sleεn a mi 'deε 'yliman'nya nya, 'in a yliman'ia amiaa 'deε 'ḥni. 'Deε 'yliman'ie mia, 'yli we -nyua.

¹⁷ -Mḥḥ 'gbḥ, -ḥ -yia gbḥzḥḥḥ -we ḥ 'kaa lenḥ, 'in ḥḥḥ nḥa we le, gbḥnyuu ḥ nḥa le.

5

Gbḥḥ lapalie 'ḥnim'nya -yla

¹ 'In -sleεn amia 'ḥnim'nya pḥḥ 'mḥ yukwli! A wi, 'in a klu, gbḥnyii yia ain yliaa 'gbḥ.

² Amiaa 'ḥnim'ndi ka zen pla, 'in -muta yia amiaa 'naanya pla.

³ 'Gḥ ka amiaa -can -yḥ amiaa 'gwezi kpa, wee gḥ yia amiaa -yḥgbḥḥḥ dayilu -zεa, 'in mḥ yia amiaa yice lia -kosu 'bhisa. A ka 'ḥnim'ndi 'wluḥḥḥwḥlali 'wḥbhḥlolu -yḥ weε 'wḥ.

⁴ Amiaa lubhḥḥḥḥḥ -wa nḥa amiaa kpaanya lubho, a 'ni wa 'pḥniḥwḥzi wla. A pḥḥ wa gbḥḥ lapaliwḥlalya yukwli! -Wa plalia amiaa kpa -lii 'ya, wa 'wḥkpḥwḥli ka 'Tite -ka -Lagoḥ yukwliyoo mḥi tikli.

⁵ Amiaa 'deε 'ḥnim'ndi -yḥ amiaa 'deε dḥmagbḥnya a nḥa le dḥḥḥ -gḥ, -zugba a li 'kpḥḥ -li, a zḥ ku neε nḥa -we wa 'ka 'bha we 'bha yḥ nya, 'in wa 'ka li mḥ.

⁶ A ka nyima tikli gbḥ 'wlu ladli, 'in a yia wa 'bha, wa 'ni -gla zḥ ain -yla.

Dlitie -yḥ -Lagoḥ bhuhhoe

7 We 'de weee 'gbu, na bhelia, a -ka dltie tiklu, 'in Nyumaa -Kanyo 'ka yi. A yla, kpaapanyo woa o kpaaluu 'ya -zono dudu 'kaa wla, dltie nya tiklu, 'in 'nyu tianu -yo 'wobhlohonyu lba o kpaal.

8 We 'gbu, amiaa -ka 'ya dltie, a 'temani dli, nu, Nyumaa -Kanyo yibhla ka cipa.

9 Na bhelia, a 'na 'pupalu ylu -yo -ni, nu, -Lago yi amiaa -yogbu 'wobhu. Gbubhonyo ka cipa, o ka plada cipa 'le!

10 Na bhelia, a 'pa *-Lagobbu -falpanya dli -gu, -wa gba bhaa -Lagobbu Jejitape 'ni nya. A 'tideli wa dltie, wa siasie 'wu.

11 A yla, nyuma -wa sia dltie nya -a nee 'wotote -dlo mi wa -nu nya. A ka *Zobu dltiee 'di 'nu, 'in -we Jejitape nya o -yla le logada, a ka we -yoyi. Nu, Jejitape mi yeda zozono -yo nyazidli nya.

12 Na bhelia, gbu weee 'yu, a 'na bili yali -ni, a 'na bili dudu -ni, a 'na bili -lu yabhogbo gwexe nya -ni. Nu, amiaa un -ze un, 'in amiaa -innya -ze -innya, -Lago yi amiaa -yogbu 'wobhu.

13 Amiaa lonyume yabhlo mi siadaa? O bhuhoe -Lago. Amiaa lonyume yabhlo mi 'muna 'wuu? O bhli -Lagobunya.

14 Amiaa lonyume yabhlo ka gu -yoo? O la *legliu nyuma kpas, 'in waa nyuma kpas 'ka o 'kpi -yotli Nyumaa -Kanyo 'ni nya, 'in wa 'ka o -Lago bhuhoe.

15 -Lagobhuhoe dli zote nya, mu yia guzonyo -moni puea, 'in Jejitape yia o 'wobhua. 'In o -ka gbonyii leu, -Lago yia o gbonyii 'wotia.

16 We 'gbu, a gbubali amiaa gbonyii -yla -bhlo -bhlo, 'in a 'ka -Lago bhuhoe -bhlo -bhlo, 'bhie, a 'ka 'pu. -Lago bhuhoe weli -zono -we nyume tiklu 'bhua 'wu -Lago 'yu, we ka 'tite 'kadu 'wu.

17 'Sa -mu mi 'yaa -Lagobbu -falpanyo *Elii gbu nya. O mi zime nyume nya -an 'bhisa. 'In o yia -Lago bhuhoe dli weee nya nu, 'nyu 'na lali -ni, 'in -zu ta 'cu gbelibhlo 'wu 'nyuu 'ya 'ni dudu -gu bhli.

18 -Mu 'bigu, o yi 'yaa -Lago bhuhoe, 'in 'nyu yia lba, 'in dudu -gu -li yia zu.

-Lagonyuma mna, wa lolale

19 Na bhelia, amiaa lonyume yabhlo -ka gbuzono 'bibu o -ka mna, 'in nyume yabhlo -ka o lolali, gbuzono o nya le.

20 A yibheli we 'ji nu, gbonyuu -lenonyo 'yloogbu 'nyuu, -we -gu o mia, o saha we -gu o la, o gbonyuu -lenonyo zuzu o -saa tilitie 'wu. 'In o 'gbu -Lago yia gbonyuu duun lamumnia.

Tia 'sebhε Piel 'paa yoo

Piel celia 'sebhε ni. Nu, -Zezuu *'binanya kugbua le 'sɔɔ glaa -nyume yabhlo ɔ -mɪ bhaa. -Lagɔnyuma -wa wa palia 'klyie 'wɔ, 'ma ɔ 'paa 'sebhε ni yoo. ɔ nεε ɔ -yla ni, wa ka -Zezu 'klyie 'wɔpali, 'in ɔ yia sia. We 'dεε 'gbɔ, -Lagɔnyuma -ka siada -mɪ, wa -ka wa 'klyie 'wɔpalida -mɪ, we mɪ nu, wa 'yiligbe gege, 'in wa 'ka -Lagɔ dli -gɔ zɔ.

Fvsaweli

1-Amɪ Piel -wa -Zezu *Klisu *tietienyɔ, amia -wa -Lagɔ -saa -bha, 'in -wa mia lamnenida laga -dɔdɔ -gɔ, -mɔ Pɔɔn, -Galasii, Kapadɔsɔ, -Azii -yɔ Bitinii, amia na celia 'wɔ.

2 Dide -Lagɔ ka -bha ain -sa, ɔ gbɔ ɔ gba bhaa tiaa sɔbɔ, 'in a mɪ ɔ -nɔ nya, ɔ Zuzuu 'gbɔ, 'in a 'ka -Zezu Klisi 'nɔŋwe zɔ, 'in ɔ 'pɪɔn -ka ain -gɔ slo, a 'ka -mɔwɔlɔ. Nu, -Lagɔ 'nye ain zɔzɔnɔ -yɔ 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ bhahba.

Dliwɔdide -we'e 'bhva la

3-A -mnɪnɪ -amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisu Dide -Lagɔɔ 'ŋnɪ! ɔ nyazɪdli 'kadɔ nya ɔ 'nyεa -ain 'yliyɔgagie lolu, -Zezu Klisu 'wɔbhuhhue nya tɪtlɪnya glaa. We 'dεε 'gbɔ -amiaa dli 'tεa 'wɔ 'kɔmɔsɔ.

4-A wɔ zɔzɔnɔ -Lagɔ zɔa la ɔ nyɪmaa -nɔ nya. Wee zɔzɔnɔnya -mɪnɪ 'nɪ mneni we 'ka -nyumɔ, we 'ka pɔnpla, 'in we 'yli 'na 'ka tɪ. -Lagɔ ka wee zɔzɔnɔ -mɪnɪ lazɔ yali amiaa -nɔ nya.

5 Amia -Lagɔ mia 'yliyɔzɔda ɔ 'tɪtε nya, amiaa dli zɔzɔvee 'gbɔ, 'pɔpɔe -Lagɔ yia -slɔlua 'wɔbhɔlɔ bɪla, amia yia we 'yia.

6 A li we 'wɔ 'mɔna, we -ka nu, laylagbɔ 'yli -bhlo -bhlo -mɔmɔ -ka ain yli dεsɛɛn, 'in we 'ka amiaa dli sumani, bhla -sεɛɛ bhla, -bhlokpade a li 'mɔna.

7 We -ka nu, -Lagɔ ka laylagbɔ 'yitide we yli ain, amiaa dli 'yiyie gbɔ -wa. Amiaa 'dε -yi we 'ji nu, -can mneni we 'ka labhɔ, 'in wa paa we -kosu 'wɔ, wa 'ka we 'dεgbɔlu 'yi. 'In amiaa dli zɔzɔvee 'yɪlia -we zia -can, 'mɔ wa yɪlalia la. 'In zɪ -Zezu Klisi -ka lɔyi, wa 'ka amiaa 'ŋnɪ 'yɪlimani, wa 'ka amiaa 'ŋnɪ -mnɪnɪ, wa 'ka ain 'nɔŋwe zɔ.

8 A 'nɪ -Zezu 'yi, 'in a -kalia ɔ zε. 'In a'a 'yi -slɔ ɔ -yɔ, 'in a zɔa ɔ dli -gɔ. ɔ 'gbɔ a lia 'mɔna 'kadɔ -we ka gba -wɛɪ wa 'nɪa -ka.

9 -We ka gbɔ -wa, a ka amiaa dli zɔzɔvee 'penie 'yi, amiaa zuzuu 'pɔpɔe nya.

10 *-Lagɔgbɔ -falɪpanya ka 'klɪ 'yi, wa 'ka wee 'pɔpɔe 'ji 'wɔlanɔ. 'In zɔzɔnɔ -Lagɔ 'kaa ain 'nye, wa yia we -fali 'pa.

11 Gbɔ -we Klisu Zuzu gbaa wa -yla, bhla -we nya we 'kaa lɛnɔ, 'in sa we 'kaa lɛnɔ, 'in wa gɔa la, wa 'ka we yibheli. Nu, ɔ Zuzu mia wa 'wɔ, mɔ gbaa wa -yla tia Klisu siasia gbɔ -yɔ ɔ 'ŋnɪmnie 'kadɔ 'kaa we 'bigɔ yi.

12 -Lagɔ ka ɔ gbɔ -falɪpanya we 'klɔslɔlu nu, gbɔ wa mia zɪmε gbada, we 'nɪ wa 'dεε -nɔ, nu, amiaa -nɔ -wa. Wee wɛɪ -zɔnɔ -mɪnɪ waa -Lagɔgbɔ gbanya mia -slɛɛn da ain -yla gbada, Zuzu 'Pɔpaa 'tɪtε bhva yali nya, wa gbaa we. 'In 'anzɪnyaa 'dεbhie -gbɔlu 'yɪbha we 'ka we 'ji 'wɔlanɔ.

A -tɔ -mɔwɔlɔda amiaa lɛnɔgbɔ weee 'wɔ

13 We 'dεε 'gbɔ, a mnazɪ amiaa 'dε la amiaa 'wlukɔn lapɔpaliε 'wɔ, 'in a 'ka gbɔ lɛnɔ! A zɔ amiaa 'dε 'yliyɔ. 'In -lu -zɔnɔ -we -Lagɔ 'kaa ain 'nye -Zezu Klisu yiyizɪ, amiaa dli 'tɛmani we -gɔ 'wɔ.

14 Sa 'yua zɔa wa didea 'nɔŋwe, a zɔ 'sa -Lagɔ 'nɔŋwe. Amiaa dli wɔnyɪnɪli a nɔ bhaa lε, -zugba a 'nɪ -slɔ -Lagɔ -yi, a 'na mnɪnɪ 'masɛɛn we 'bɪ -nɪ.

15 'In -we ka gbɔ -wa, -Lagɔ ɔ laa ain, ɔ mɪ -mɔwɔɔda. Amia -tu 'ya -mɔwɔɔda amiaa lɛnɔgbɔ weee 'wɔ.

16 Nɪ, we mɪ cɛɪda *-Lagɔsɛbhɛ 'wɔɛ,
«In mɪ -mɔwɔɔdaa 'gbɔ,
a -tu -mɔwɔɔda.»

17 -Lagɔ ɔ bhua nyumɛɛ -yɔgbɔ 'wɔ, nyumɛɛ lɛnɔgbɔɔ sɔɔ, 'in ɔ'ɔ gbɔɪa nyuma 'wɔ, 'in a laa «Dide», amiaa -Lagɔbbhubhoe wɛɪ 'wɔ, da a -gaa -sɔ 'yɪɪyɔ dɔdɔ -gɔ, amiaa nɔnɔbbɔ 'wɔ a zɔ -Lagɔ 'nɔɪwɛ, 'in a sɔ ɔ.

18 Amiaa 'de -yi we 'ji nɪ, we 'nɪ 'gwezi -yɔ -can -we bhua la nya -Lagɔ zɪtɪ ain 'wɔ, amiaa nɔnɔbbɔ -kpɔa amiaa dɔkpasɪ tia ain -yɔ kwɛɛ.

19 Nɪ, Klisɪ 'wɔɔa bhlabhɛyɪ, 'sla -yɔ gbɔ yabhlogbɔɔ 'nɪa -yɔ -mɪ, ɔ 'pɔn -zɔnɔ nya -Lagɔ zɪtia ain 'wɔ.

20 -Lagɔ 'nɪ -sɔ dɔdɔ lala, 'in ɔ yia -bha Klisɪ -sa, amiaa Gbɔwɔsanyɔ nya. 'In ɔ yia ɔ -sɔlɔ 'wɔbhlɔɔ -yɪnɪa nɪ nya, amiaa zɔzɔnɔɔ 'gbɔ.

21 -Lagɔ ɔ 'bhua Klisɪ 'wɔ tɪtɪɪnɪa glaa, 'in ɔ yia ɔ 'ɪnɪmɪe 'nye, Klisɪ 'gbɔ a ɪwɪnɪa ɔ gbɔ -yɔ. We 'gbɔ a zɔa dɪ, 'in a dia -Lagɔ dɪ 'wɔ.

22 A ka gbɔzɔnɔ 'nɔɪwɛ zɔɔ 'gbɔ, -Lagɔ ka ain -yɔwɔɔ. 'In a 'ka amiaa -Lagɔbbhɛɪa 'yɪbha sazɔnɔ sa. A kɪkɪɪ zɛ dɪ weee nya.

23 -Lagɔ ka ain nyuma lolu -zɛɪ, we 'nɪ -luu 'ya -we tia nya. -Luu 'ya we'e tia, we nya -wa. -Lagɔwɛɪ -we -gaa 'yɪɪyɔ, 'in -we mɪa la 'yɪ weee nya, mɔ nya ɔ -zɛɪa ain nyuma lolu.

24 Nɪ, we mɪ cɛɪda -Lagɔsɛbhɛ 'wɔɛ:

«Nyuma weee 'wɔ -petu,
'in wa 'ɪnɪmɪe weee 'wɔ -petuu -bɔɪ.
-Petu -ka ye, 'in we -bɔɪ bhɪa.

25 'In -Lagɔɔ wɛɪ mɪ la 'yɪ weee nya.»
Wee wɛɪ nya wa gbaa ain -yɪa -Lagɔgbɔ.

2

'Yɪɪyɔga -tɔkpa -yɔ -mɔwɔɔ -nyuma

1 We 'gbɔ, nɔkplɛyɪɪnyunɔ, yɔ, wɛɪ 'sɔ -kakɪe, zenɪ -yɔ vɛɪ -wɛɪnɪa mɪa, a 'bhɔ we 'de weee 'bɪ.

2 Sa 'yuyɔɔɔa 'yɪbhaa nyɪtɪnyu, a 'yɪbha 'sa nyɪtɪnyu 'wɪlala -we -wa -Lagɔɔ wɛɪ. A -ka we 'nyɛda -mɪ, a 'ka 'yɪɪmɪnɪ, 'in a 'ka 'pɔpɔɔ 'yɪ.

3 Nɪ, a ka we ɪwɛ 'yɪ, 'in a yia we 'jɪɪɪbhɛɪ nɪ, Jeɪɪɪtɪpɛ mɛnɪ.

4 A nyɪ Nyuma -Kanyɔ -Zɛzu -yɔɔa, mɔ -wa 'yɪɪyɔga -tɔkpa, -we nyuma -saa kwnɛɛ, 'in -Lagɔ -saa -bha ɔ dɪɪ da -tɔkpa tɪkɪɪ nya.

5 Amia -zɛ 'ya 'yɪɪyɔga -tɔkpa, 'in -Lagɔ 'ka ɔ -budu 'sɔbha ain nya, -budu -we zɔ a 'kaa -Lagɔɔ 'dɛɛ bɔbɔnɪa -zɛ. 'Slakanya -we nana -Lagɔ dɔdɔ -Zɛzu Klisɪ 'gbɔ, a 'ka we -sa.

6 We mɪ cɛɪda -Lagɔsɛbhɛ 'wɔɛ:

«A yɪa! Tɔkpa tɪkɪɪ in -saa -bha,
'mɔ in mɪa ladɪda *Sɪɔngbɛ nɔkplɛ,
'in we 'ka -buduu gwɪgwɪyɪlɪ -tɔkpa -zɔnɔ -zɛ.
-ɔ -ka we dɪ -gɔ zɔ,
'kɔa 'na 'ka ɔ 'yɪɪlawɪa -gba.»

7 Amia -wa ɪwɪnɪa -Lagɔɔ gbɔ -yɔ, wee tɔkpa ka 'ɪnɪ -gɔ, amia -Lagɔɔ 'yuaa -nɔ nya. 'In -wa 'a ɪwɪnɪa -Lagɔɔ gbɔ -yɔ,
«Tɔkpa -budusɔbhanya -saa kwnɛɛ,
mɔ -zɛa -buduu gwɪgwɪyɪlɪ -tɔkpa -zɔnɔ.»

8 We mɪ 'ya cɛɪdaɛ:

«Tɔkpa -we nyuma gozoa,

'in we bhlia wa la, mɔ -wa.»

Wa'a ηwnu -Lagɔɔ weli -yɔɔ 'gbu, wa gozoa we. 'Sa -Lagɔ zva we la, wa -nu nya.

⁹ 'In amia, amia -Lagɔ -saa -bha, a ka nyumaa 'wlulapilnyɔɔ -Lagɔbɔbɔnya -ze. A ka -Lagɔɔ -mɔwlonya -yɔɔ ɔ 'dɛbhlogbɔɔɔ -nu -ze, 'in a 'ka ɔ lenɔgbu 'kadu gba. -We ka gbu -wa, mɔ -saa ain nikpise 'wu, 'in ɔ yia ain ɔ zli 'kadu 'klu -la.

¹⁰ -Benyi, amia 'nia -Lagɔɔ nyuma, a ka -sleɛn ɔ nyuma -ze. 'In amia -Lagɔ'ɔ 'yila -benyi nyazi, 'in -sleɛn amia ɔ yila nyazi.

A nɔ -Lagɔɔ lubhonnya 'bhisa

¹¹ Na jijli -talea, in nɛɛ ain -ylae: a mi 'lakpanya -yɔ 'pliplinya nya dɔdɔ -gb. A zɔ amiaa 'dɛ 'yliyɔ nyumaa dliwɔnyinili 'nyiii gbɛgbɛin, -we gɔa amiaa zuzu u -gbɛ tv.

¹² Amiaa nɔnɔbhɔ -mi tiklu -wa 'nia -Lagɔ -yi 'yliya 'wu. Wa -ka sa ain gbɔnyii lenɔnya 'wɔpaliɔɔ, amiaa lenɔgbu -zɔnu wa yia yibhelia. 'In da -Lagɔ -ka yi, ɔ 'ηni wa yia -mnunia.

A zɔ nyumaa 'wlulapilnya 'nɔηwe

¹³ Nyumaa -Kanyɔɔ 'gbu, a zɔ nyuma weee 'wlulapilnya 'nɔηwe. A zɔ nyumaa 'wlulapilnyɔɔ 'kadu 'nɔηwe, mɔ kaa se 'kadu ain -gv.

¹⁴ 'Gbee -cian, -wa nyumaa 'wlulapilnyɔɔ 'kadu tiea, wa 'ka gbɔnyii -lenɔnya -kasu 'wɔpa, 'in wa 'ka gbuzɔnu lenɔnya 'ηnikwali, a zɔ wa 'nɔηwe.

¹⁵ Nu, -Lagɔ 'yibha a nu gbuzɔnu le, 'in a 'ka titinanya -yɔ gbɔkpɔaa gbanya ηwe 'munu.

¹⁶ A mi amiaa 'dɛ -yla, 'in a 'na -tɔb -mɔv dli, a 'ka gbɔnyuu lenɔ -ni. Nu, a nɔ -Lagɔɔ lubhonnya 'bhisa.

¹⁷ A zɔbha nyuma weee, a -kalɔ amiaa -Lagɔbheliaa ze, a sɔ -Lagɔ, 'in a zɔbha nyumaa 'wlulapilnyɔɔ 'kadu.

A nɔ -Zezuu nɔnɔbhɔ

¹⁸ Lubhonnya, a ti amiaa 'dɛ 'wu 'kienyi amiaa -cian 'yu, 'in a sɔ wa. We 'ni -wa mia -dlɔɔ, 'in wa kaa 'nani -bhlo -yla a 'ka we lenɔ, a nu we le 'ya -wa 'tea -yla.

¹⁹ We -ka nu, -in 'ni gbu lenɔ, 'in wa pali -mi 'klyie 'wu, -in -ka we 'gba 'wluzɔladi -Lagɔɔ 'gbu, 'in -Lagɔ ηwnaa -mi 'nyu la.

²⁰ Nu, wa -ka ain 'klyie 'wɔpali gbɔnyuu a nɔa leɛ 'gbu, 'in a -ka we 'wluzɔladi, 'ηni -mɔmɔ we nyɛ ain a? Nu, a -ka gbu -zɔnu lenɔ, wa -ka we 'gbu ain 'klyie 'wɔpali, -ka we 'wluzɔladi, 'in -Lagɔ ηwnaa ain 'nyu la.

²¹ -We mia dɛɛ 'gbu -Lagɔ yia ain la. Nu, Klisu 'dɛ ka 'ya sia amiaa 'gbu, ɔ ka ain 'yoo da -slolu, a 'ka ɔ nɔnɔbhɔ nɔ.

²² «ɔ 'ni gbɔnyuu yabhlogbɔɔ lenɔ, 'in ɔ 'ni yoweli ηweɛ -ka.»

²³ Da wa vɛlia ɔ, ɔ 'ni we 'biɔpali vɛlie nya. Da wa palia ɔ 'klyie 'wu, ɔ 'ni wa 'wluɔ 'kpli. Nu, -Lagɔ -ɔ bhua nyumɛɛ -yɔgbu 'wɔ tiklu, 'mɔ ɔ tɛta ɔ 'dɛ.

²⁴ 'In mɔ 'bhua -amiaa gbɔnyuuu 'gba 'wu, ɔ 'dɛɛ ku zɔ, ɔ 'dɛɛ *su -gv. 'In -a 'ka ti gbɔnyuuu gbɛgbɛin, -a 'ka 'yliyɔgagie tiklu 'yi. ɔ lenɔnɔvɛ -yɔ a 'yia 'pɔpɔvɛ.

²⁵ Nu, a 'wlv zlime mɔnɔmɔnɔ -bhlabhle. 'In -sleɛn, nyumɛ ɔ -wa amiaa 'Yliyɔzɔnyɔ, 'in -ɔ kɔa amiaa zuzu ηwe, a ka ɔ -gbɛ luyi.

3

-Lagɔnyumaa 'ηwnu -yɔ wa 'lowliaa ladi sɔ

¹ 'ηwnu, amia zɔ 'ya amiaa 'lowlia 'nɔηwe. 'In wa tɔba -wa'a ηwnua -Lagɔgbu -yɔ, amiaa nɔnɔbhɔ -zɔnuu 'gbu, wa 'ni wa -yla -Lagɔgbu gbaoɔ, wa 'ka -Zezuu gbu -yɔηwnu.

² 'In wa 'ka amiaa nɔnɔbhu mia -mɔwɔlɔda -yɔ nyimeε 'nɔɲwɛzɔzɔve -yɔyɪ, 'in we 'ka wa dli kwɛzi.

³ Amiaa 'ylinanɔ 'na -zeli ku -yɔɔ 'ylinanɔ -ni, -we -wa 'nyii -yɔmnazie, -can kpelie, we -yɔ -bana -zɔnɔɔ 'wɔplaplie.

⁴ Nu, amiaa 'ylinanɔ -zε kuzɔɔ 'ylinanɔ -we mia dibhe 'wɔ, we'e 'bhɔa la. -We -wa dli -zɔnɔ -yɔ dli -dlɔɔ, mɔ 'yɩa -Lagɔ -yɩya 'wɔ.

⁵ Zɩmε -Lagɔɲwɩ -wa dia -Lagɔ dli 'wɔ, 'sa wa namania wa 'dε 'yɩ sa. Wa 'lowlia wa zɔa 'nɔɲwε.

⁶ 'Sa *Sala zɔa *Ablaamu 'nɔɲwε, 'in ɔ yia ɔ la: «Na -kanyɔ», 'in -slɛɛn a ka ɔ 'ɲwɩyua -zε, a -ka gbɔzɔnɔ lɛnɔda -mɩ, -zugba a'a nɔ nyanɔ gbɔ yabhlogbɔɔ kwεε.

⁷ Amia 'ɲwɩu 'lowlia 'ya, a yibheli amiaa 'ɲwɩ kpa sa, a -yɔ wa 'sɔɔ lɛnɔgbɔ weε 'wɔ. A yibheli we 'ji nu, wa 'ni late aɩn 'bhisa. A zɔbha wa, -we ka gbɔ -wa, 'yɩyɔgagie -we 'ni a bhɩlɩda -ka, -we -Lagɔ wɩa, 'yɩa wa yia we aɩn 'bhisa 'ya. A -ka 'sa nɔ, -lu yabhlogbɔɔ 'na 'ka amiaa -Lagɔbhuhhoe wɛɩ 'yoo -kɔɔ.

A 'yɩ dli -bhlo

⁸ Nu, -slɛɛn, a 'dε weε 'yɩ dli -bhlo. A kɩkɩ zε -Lagɔbhelia 'bhisa. A -ka nyazɩdli, 'in ɔ -ka -mɩ, ɔ tɩ ɔ 'dε 'wɔ 'kienyi ɔ -libheyi 'yu.

⁹ A 'na 'pali gbɔnyuu 'bɩgɔ gbɔnyuu -ni, a 'na 'pali vɛhe 'bɩgɔ vɛhe -ni. Nu, a 'pali we 'bɩgɔ 'nyulanɲwa wɛɩ nya. We 'gbɔ, -Lagɔ yia aɩn la, ɔ 'ka aɩn 'nyulanɲwa.

¹⁰ -Lagɔɛbhe nɛε:

«Nyime ɔ -ka gba ɔ 'ka 'pipee -zɔnɔ 'yɩ,
'in ɔ 'ka 'mɔna 'wɔ -mɩ 'yɩ weε nya,
gbɔnyuu 'na 'tlali ɔ ɲwεε -ni,
'in ɔ 'na 'tɔbhɔɔ yɔ -ni.

¹¹ ɔ pali gbɔnyuu lɛnɔe -bɩgɔ,
ɔ nɔ gbɔzɔnɔ lɛ.

'In ɔ -tali 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ da sɔ 'sɔ nya.

¹² Nu, nyuma -wa mia tɩkɩ,
Jejitapεε 'yɩ mɩ wa -yɔ,
'in ɔ pulɔa wa -Lagɔbhuhhoe wɛɩ yukwɩ.

'In ɔ sɔɔa gbɔnyuu -lɛnɔnya -yɔ 'wɔ.»

A mnazi la, -we ka 'gbɔ, amiaa dli 'tεa 'wɔ, a 'ka we gba

¹³ A -ka gbɔzɔnɔ lɛnɔda -mɩ dli weε nya, nyɔɔ 'ka aɩn -yɩa gbɔnyuu lɛnɔa?

¹⁴ We -ka nu, gbɔzɔnɔɔ lɛnɔee 'gbɔ a mɩ siada, 'mɔna mɩ amiaa -nɔ nya.

«A 'na nɔnɔ nyanɔ nyɩma kwεε -ni,
'in amiaa dli 'na sumanɩ -ni.»

¹⁵ Nu, a 'yɩmanɩ Klisi -mɔ dibhe 'wɔ, amiaa -Kanyɔ nya. 'In a mnazi la 'kɔmɔɔ, -we -gɔ amiaa dli 'tεa 'wɔ, nyɔɔ nyɔɔ -ka aɩn layɩbha, a 'ka we 'ji gba ɔ -yɩa.

¹⁶ 'In a nɔ we lɛ dli -dlɔɔ -yɔ nyimeε 'nɔɲwɛzɔzɔve nya. Amiaa 'wlukɔɔn -dlɔɔ -mɩ tɩkɩ, 'in -wa dia aɩn gbɔ 'wɩu, 'in -wa gbaa amiaa nɔnɔbhu Klisi 'wɔɔ daa gbɔnyuu, 'in zɔ 'ka wa 'bha.

¹⁷ We -ka -Lagɔɔ dɔmagbɔ, nu, a -ka gbɔzɔnɔ lɛnɔda -mɩ, a sia, -mɔɔ nanɩ 'yɩ, we -zi a 'ka sia gbɔnyuu lɛnɔe nya.

Sa Klisi sia amiaa 'gbɔ

¹⁸ Nu, Klisi 'dɛbhe -gbolu tɩli 'wɔ -zakpa -bhlogbɔɔ, gbɔnyuuu 'gbɔ. Mɔ -wa gbɔzɔnɔ lɛnɔnyɔ, mɔ tɩa 'nyɩciaan 'gbɔ, 'in ɔ 'ka aɩn -Lagɔɔ -gbe kwa. Wa ka ɔ nyime ku 'bha, 'in -Lagɔ yia ɔ 'wɔbhu tɩtɩe lɔ Zuzu 'Pɔpa nya.

¹⁹ ɔ Zuzu nya ɔ mɩa gbɔ gbaa zuzunya mia -kasɩ 'wɔ -yɩa.

20 Nyuma -wa 'nia zlime -Lagoo weli 'noshwe zo, da -Lago mia woda dlitie nya, bhla -we nya *Nowee bhlaa batoo 'wu, wa zuzu -wa. We bhla, nyuma ya 'so -le -wa -ghlaa wee batoo 'wu, wa gbeta, ma 'pua 'nyu -gu.

21 Wee 'nyu -mini, batizee batizee -we saa -zeen da ain gbu 'wu, we 'wobwlo -wa. Wee batizee batizee 'ni pun ku -yosase 'nyu nya. Nu, mo slolua -Lago 'bi -a yia noa 'wlukoon -dlao nya. -Zezu Klisi ka 'woso tlitie loo 'gbu, wee batizee batizee puea ain.

22 -Zezu Klisi mnia yali, o -di -Lagoo lilisolo la. -Mo o pila 'anzi -yo senya, we -yo yalu 'tite weee 'wlu la.

4

A nu -Lagoo domagbu le

1 Klisi ka sia o ku zo, we 'gbu, amia kpa 'ya amiaa 'de la -moo solo. -O -ka sia o ku zo, o -yo gbonyuu ka 'ylibhobhlo.

2 -Sleen da, o dudv -gub pnu -tva 'wu, o 'na nono nyumaa dlwonyini -gbonyuu le -ni, o nu -Lagoo domagbu le.

3 Cui, amia mia de, zlime a ka nyuma -wa 'nia -Lago -yii domagbu leno. 'In a nua motngbu le, amiaa dli nynia nyumaa -lu 'wu 'nyume, nu bhlaa ain, a lia duun, a maa bhahba, 'in a bubaa yoyolagonyia titina sa.

4 Wa ka we -yoyi nu, a -yo wa 'so 'ni gwagwabhu -bhlo 'wu -mi, wa gbonyuu -leno -we -zua 'wu nya. Mo subhaha wa hwegaga, we 'gbu wa vela ain.

5 -Lago o mnazia la, 'in o yia 'yliyoganya -yo tlitinyaa -yogbu 'wobhua, mo 'yu wa yia wa lenogbonya gbaa.

6 We 'gbu, wa yia -Lagobu gba 'debhie tlitinyaa -yla. Gbu -we wa nua le, da wa mia dudv -gu, 'in wa yia wa -yogbu 'wobhu we 'gbu, nyuma weee 'bhisa. -Sleen, sa -Lago -gaa 'yliyoo, wa 'ka 'sa 'yliyoga o Zuzu 'Pupaa solo.

A yibheli -Lagoo wlawlalu kpa sa

7 -Lu weee labho bhla ka cipa. A -ze gbuyilonya -yo -goladolunya, 'in a 'ka -Lago bhuhhoe mneni.

8 Nu, -lu weee 'yu, a kikal zε dli weee nya. Nu, zekalie mia, gbonyii -duun we mumnia la.

9 A kpokpal 'lakpasu 'nanoo, a 'na 'hwanweni -hwanweni zo -ni.

10 -Lu -Lago 'nyea ain -bhlo -bhlo, a nonno 'nani 'wu we nya. A -ka 'sa noda -mi, 'in a zea -Lagoo wlawlalii 'yliyozunya -zoo.

11 -O -ka gbagbiee -nu 'yi, o gba weli -Lago zva o hwee. -O -ka nyumaa 'wosasee -nu 'yi, o nu we le 'tite -we -Lago nyea o, we nya. 'In -lu weee 'wu, -Lagoo 'hni 'ka 'yilmani -Zezu Klisi 'wu, -Zezu -o kaa 'hnumnie -yo 'tite, -zo weee nya. *-Ameni!

Wa -ka ain 'klyie 'wopalda -mi Klisu 'gbu, a li 'muna

12 Na 'talea -zoo, siasiee -kosu 'kadu -we yia ain ylia, 'in we 'ka ain layla, we 'na subhali ain hwegaga -ni. 'In a 'na 'bhulu we 'wu, nee gbu -we 'na 'ka yaa ain yli 'bhisa -ni.

13 Sa wa siala Klisi, wa -ka 'sa ain sialda -mi, a li 'muna. 'In zli o 'hnumnie yia 'bhlewloa, amiaa dli 'ka namani, 'in a 'ka 'muna li.

14 Wa -ka ain veli Klisi 'hni 'gbu, 'wototue -dlao mi amiaa -nu nya. Nu, 'hnumni -Zuzu, -Lagoo Zuzu mi ain -gu.

15 Nu, ain glaa wa 'na siali nyume yabhlogoo nyume -bhabhie klaa, 'wie -yilyie klaa, gbonyuu leno klaa, we -yo nyume -putuu gbu 'woylygie 'gbu -ni.

16 'In o -ka siala -mi, o mi Klisu -nu nyaa 'gbu, o 'na nono zo -ni, o 'pa -Lago fuo, Klisu 'hni o -gu -mumiee 'gbu.

17 Bhla -we nya gbɔwɔbhubhue 'kaa gwedi, we ka nyini. 'In -Lagɔnyuma -gu we yia gwedia tia. 'In wee gbɔ wɔbhubhue -ka -amia -gu gwedi, sa we 'ka 'wɔlɔpali -wa'a ŋwɔnua -Lagɔgbɔ -yɔɔ -nɔ nya?

18 -Lagɔɛbhɛ nɛɛ:

«Nyuma tiklu nɔ 'pɔpɔe -ka -yɔkamanɔ nɔ,
sa we 'ka -mɔ gbɔnyuu -lɛnɔnya -yɔ
-wa'a ŋwɔnua -Lagɔgbɔ -yɔɔ -nɔ nya?»

19 We 'gbɔ, sa -Lagɔ 'yibhaa, -wa weee mɔ 'saa siada, -lu weee lalanyɔ ɔ'ɔ 'bhɔba ɔ gbɔgbawɛli -gu la, wa zɔ wa 'dɛ ɔ kwɛɛ. 'In wa -tɔ zɔzɔnɔ lɛnɔda.

5

Piel zva -Lagɔnyuma kpasɔ 'di

1 Nɔ, -slɛɛn -wa mia aɔn glaa -Lagɔnyuma kpasɔ nya, ma -yla na gbaa gbɔ. -Amɔ mɔ 'ya -Lagɔnyumɛ kpasɔ nya. In ka Klisiɔ siasee da 'yi. 'In 'ŋɔmmɛ 'kadu yia 'bhlewɔba, na -nɔ mɔ we glaa. 'Di -we na zva aɔn mɔ nɔ:

2 sa 'nɔɔluu zɔanyaa 'yliyɔzɔnya zva 'nɔɔlu 'yliyɔ, -Lagɔnyuma -Lagɔ 'nyɛa aɔn yoo, a zɔ 'sa wa 'yliyɔ, dli -zɔnɔ nya, we 'na -zɛli -gla -nɔ, sa -Lagɔ 'yibhaa we, 'sa. A 'na nɔnɔ we lɛ 'gwɛzi -yiyɛe 'gbɔ -nɔ. A nɔ we lɛ, -gɔladolue nya, wa zɛkalee 'gbɔ.

3 Nyuma -wa 'wlu -Lagɔ palia aɔn la, a 'na nɔnɔ wa 'nyii 'wɔ -nɔ. Amiaa gbɔlɛnɔ sɔ -zɛ -Lagɔnyuma -yla gbɔɔ 'yilislolue.

4 'In zli bhlabhɛɛ 'yliyɔzɔnyaa -Kanyɔ 'kadu -ka lɔyi, -can -kloo -we'e 'bhɔba 'yiligla, a 'ka we 'yi.

Piel zva -Lagɔnyuma tɔba 'di

5 'Sa -bhlokpade, nyimesia, a tɔ amiaa 'dɛ 'wɔ 'kienyi nyuma kpasɔ 'yu. 'In a 'dɛ weee, a tɔ amiaa 'dɛ 'wɔ 'kienyi, ɔ -ka -mɔ ɔ 'ka ɔ -libheyii zɔlubho nɔ. Nɔ, -Lagɔɛbhɛ nɛɛ:

«Nyuma -wa ylimania wa 'dɛ,
-Lagɔ sɔlba wa -yɔ 'wɔ,
'in -wa tia wa 'dɛ 'wɔ 'kienyi,
-Lagɔ nɔa -maa zɔzɔnɔ 'wluo.»

6 A tɔ amiaa 'dɛ 'wɔ 'kienyi -Lagɔɔ sɔ 'tite zɔ, 'in 'yli -we ɔ zva, we -ka nyini, ɔ 'ka aɔn 'ylimani.

7 A zɔ amiaa -yɔkpagbɔ weee -Lagɔ kwɛɛ. Nɔ, mɔ zva aɔn 'yliyɔ.

8 Amiaa -gu -tɔ ladoluda, 'in a zɔ amiaa 'dɛ 'yliyɔ! Nɔ, amiaa tɔnyumɛ, *'Kuzu, mɔ 'cɛ 'pada, ŋwɔ -bha -jla 'bhisa, 'wɔkpɔkie nya, 'in ɔ we 'kaa lii datahe nya.

9 A 'yligbe we 'yu gege dli zɔzɔnɔ nya. Nɔ, amiaa 'dɛ -yi we 'ji, amiaa -Lagɔbhelia mnenia dɔdɔ weee -gu la, wa mɔ siada aɔn 'bhisa.

10 'In a -ka sia bhla -sɛlɛ nya, -Lagɔ ɔ -wa 'nanɔ weee -kanyɔ, ɔ laa aɔn, ɔ 'ŋɔmmɛ 'nia bhloluda -ka, -we 'wɔba 'bhle -Zezu Klisi 'wɔ, a 'ka we yibheli. ɔ dɛ yia aɔn -yɔmmazɔ, mɔ yia aɔn 'wɔtemania, mɔ yia aɔn 'tite 'nyɛa, mɔ yia aɔn 'yligbelia gege.

11 'Tite -mɔ ɔ -nɔ nya -zɔ weee nya. *-Amɛnɔ!

Wɔbhlolu -fɔsawɛli

12 'Sɛbhɛ na paa da aɔn yoo, Silivɛɛn* sɔ cɛlia we. -Amɔ 'yliya 'wɔ -Lagɔbheli tiklu yabhlo -wa. Wee 'sɛbhɛ -kibhe 'nɔ na paa aɔn yoo, in 'ka aɔn 'kɔayli 'pa, 'in in 'ka aɔn -yla gba nɔ, -Lagɔɔ wlawlalu -zɔnɔ nɔ, a kpa we la -gli.

13 -Lagɔnyuma mia -seli Babilɔnɔgbe† nɔkplɛ, -wa -Lagɔ -saa -bha aɔn 'bhisa, wa nɛɛ, wa -sa aɔn fɔ. 'In na 'yu Maliki nɛɛ, -mɔɔ -sa 'ya aɔn fɔ.

* 5:12 Silasi. † 5:13 Babilɔnɔ: Wlɔmɔɔ 'toanɔ -wa.

¹⁴A sısalı fı, a gıgbleli zekıkahe nya.
Amıa weee mıa Klısı 'wı, 'wıtıtıe -dııı -tı amıaa -nı nya.

'Sεbhεε 'sɔnu Piel 1 'paa yoo

'Sεbhεε 'sɔnu -we Piel 1 celia, mu -wa. Piel 1 m1 -Zezuu *'binonya kugbua 1ε 'sɔɔ glaa -nyime yabhlo nya. -Lagɔnyuma -yla ɔ celia 'sεbhε ni, ɔ 'ka wa -yla gba nu, wa zɔ wa 'dε 'yliyo yoyogbɔɔ -slolunya gbegebεin. Nu, wa 'na nɔnu yoyogbɔɔ -slolunya 'b1 -ni.

Fvsawεli

1 -Am1 Simɔ Piel 1, -ɔ -wa -Zezu *Klisu lubhonɔnyɔ -yɔ ɔ *tietienyɔ, -am1 celia da an 'sεbhε ni 'wɔ. -Amiaa -Lagɔ -yɔ Gbɔwɔsanyɔ -Zezu Klisu m1 tikli, we 'gbɔ a yia dlizɔzɔve -zɔnu 'y1 -amia 'bhisa.

2 A -yi -Lagɔ -yɔ -amiaa -Kanyɔ -Zezuu 'gbɔ, wa 'nyε an zɔzɔnu -yɔ 'wɔtɔtɔve -dlɔɔ bhabha.

-Lagɔɔ -amiaa lalee -yɔ -amiaa -bhasasie

3 -Li -we -a 'kaa -ka, 'in sa -Lagɔ 'yibhaa -a -m1 dɔdɔ -gɔ, -a 'ka 'sa -m1, ɔ ka we -an 'nyε ɔ 'tite nya. -ɔ laa -an, 'in -a 'ka ɔ 'dεε 'ɲnumɲie -yɔ ɔ zɔzɔnu dlili, -Lagɔɔ 'gbɔ -a yia ɔ yibheli.

4 Sanεε 'sa -Lagɔ gbaa ɔ 'ka -an -li -zɔnu -yɔ -li 'kad1 'nyε. -Li -Lagɔ gbaa ɔ 'ka -an 'nyε, -a 'yia, mu saa an 'wielelylie -yɔ dɔdɔgɔɔ -li dlwonyinyie 'nyii 'b1. 'In we nyεa an we se, 'in amiaa dl1 'ka -Lagɔɔ dl1 'bhisa -m1.

5 We 'dεε 'gbɔ, a gɔ la, a 'ka amiaa dlizɔzɔve -gɔ amiaa 1εnɔgbɔ -zɔnu pal1, 'in a 'ka amiaa 1εnɔgbɔ -zɔnu -gɔ -Lagɔɔ yibhelie tikli pal1.

6 A gɔ 'ya la, a pal1 -Lagɔɔ yibhelie -gɔ amiaa 'dεε kpakpie tikli, a pal1 amiaa 'dεε kpakpie tikli -gɔ dlitie, 'in dlitie -gɔ a pal1 -bha gbɔɔ 'klɔ -gɔ zɔzɔve, 'in gbɔɔ 'klɔ -gɔ zɔzɔve -gɔ a pal1 -bha -Lagɔɔ -yɔlanɛnie.

7 Amiaa -Lagɔɔ -yɔlanɛnie -gɔ, a -yɔ amiaa -Lagɔbhelia 'yibhal1 -yibhal1, 'in -Lagɔbheliaa 'yibha 'yibhie -gɔ, a pal1 -bha nyimeε zεkalie.

8 -Kwikw1 -zɔnɔnya a 'kaa -ka mu ni, a -ka wee -kwikw1 -zɔnɔnya -m1ni -ka duun, 'in we yilmania amiaa 1εnɔgbɔ -gɔwɔla, -amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisu yibhelie 'wɔ.

9 Nu, -ɔ 'n1 -kwikwinya -m1ni -ka, ɔ 'wɔl sa 'lɔlɔnyɔ ɔ'ɔ 'y1 la 'pɔpɔ, 'in sa -Lagɔ -saa ɔ gbonyii 'c1n -yɔ, ɔ ka we 'wɔdlɔ.

10 We 'gbɔ, bheliaan, a 'teman1 amiaa 'dε la 'ya bhabha, -Lagɔ ka an la, 'in ɔ yia an -bhasa, a kpa we gbɔ -kli. Nu, a -ka 'sa nɔda -m1, a 'na 'ka c1 gbonyuu lbhhili.

11 -Amiaa -Kanyɔ -yɔ -amiaa Gbɔwɔsanyɔ -Zezu Klisu 'ɲnumɲigbe 'na 'kaa labhɔ, sanεε 'sa -Lagɔ 'kaa we 'yoo -kal1 an -yla.

Gbɔslolue -we -wa gbɔzɔnu

12 We 'dεε 'gbɔ na yia an ligbea, wee -li -m1ni 'gbɔ 'kɔmɔɔ. In -yi we 'ji nu, a -yi -li -m1ni, 'in -Lagɔgbɔ -zɔnu wa -slolua an, a m1 we -yɔlanɛda.

13 'In, in 'yibha teny1, in 'ka amiaa dl1 glusa, amia ligbeligbie nya, da in -gaa -slɔ da 'yliyo na ku -m1ni 'wɔ.

14 Nu, in -yi we 'ji dayl1 na bhɔa wee tlitliku -m1ni 'wɔ, sanεε -amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisu -slolua 'm1 we 'klɔ.

15 Nu, la na yia gɔa, 'in, in -ka tl1, na 'b1gɔ, a 'ka gbɔnya -m1ni ligbeda -tɔ 'kɔmɔɔ.

-Wa 'yia -Zezu Klisu 'ylilo -yɔ

16 Nu, -a 'kaa da -amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisu yiyigbɔ -yɔ ɔ 'titeε gbɔ gba an -yla, we 'n1 nine wa -di 'wlukɔɔn wa 'pa, 'mu -a 'nɔ. Nu, -amiaa ka ɔ 'ylilo -yoy1 -amiaa 'dεε 'y1 nya.

17 -Amiaa 'yibadi Dide -Lago 'paa o 'nnumnie -gb, 'in o yia o 'ylimanu. -Lago 'nnumnie 'kadu 'wu o nee o -yiae: «-O mia da na duma -yu -wa, mo 'wu na zua na 'muna weee.»

18 Wee weli -we 'bhua yali -amiaa 'de ka we 'nu, da -a -yo o 'so mia -mawlu -gogo 'wlu.

19 We 'dee 'gbu, -amia zua -Lagobbu -falpanyaa weli dli -gb gbuzonu nya. A -ka wa weli yukwli pulu, gbuzonu a nua le. Wee weli 'wlu sa 'napem -nyumada nikipse 'wu tiklu, 'in zli yi zli, 'in zlokpa -zeli 'ka amiaa dli zo li.

20 A yibheli we 'ji tia nu, -Lagobbu -falpanyaa weli mia celida *-Lagosebhe 'wu, *-Lagobbu -falpanyo yabhlogbo 'ni mneni, o 'ka we 'ji gba o 'de nya.

21 Nu, nyume yabhlogbo 'ni cin -slb -Lagobbu -fali 'pa o 'dee dumagbu nya. Nu, Zuzu 'Pupa sua wa 'bhie, weli -Lago zua wa njwee, 'in wa gbaa we.

2

Yoyogbu -slolunya (Zudi 4-13)

1 Bha bhlasabha, yoyogbu -falpanya ka 'tla *Izlaelnyuma nyidi. 'Sa -bhloo 'de yoyogbu -slolunya yia 'tlaa an nyidi. Yoyogbunya mnoua nyume, we slolunya suaa. 'In wa 'ka 'dehbie Nyumaa -Kanyo, -o zitia wa 'wu, kwnne -sa. Sanee 'sa wa yia wa 'de lasaa sli.

2 Nyuma -duun yia wa 'bibholua, wa pounpla -gbonyaa leno nya. Wa 'gbu, wa yia -Lago 'yoo -zonu gla palia.

3 Wa 'gwezii dudonanuu 'gbu, yoyogbunya wa yia an -slolua, 'in wa 'ka an 'gwezi 'wlusa. 'In wa -kasl mi lamnazida pepe we 'bi ka 'wugwle. 'In wa lasanyo 'ni 'ytaa njwada -mi.

4 Nu, 'anzinya -we nua gbonyuu le, -Lago 'ni we 'woti, o ka we gbuan, 'in o yia we *glukaslu 'wu viteli nikipse 'wu. -Mo o dia we la tiklu, 'in gbuwobhu yli 'ka nyini.

5 Nu, -Lago 'ni bhabenyi -nyuma 'woti. O -luala zezeguda, 'in 'nyu yia gbonyuu -lenunya weee lasa. -Lago titee gb tiklu mia, 'mu *Nowee gbaa, 'in o 'debhlogbo -yo nyuma gbeso -Lago puea.

6 -Lago ka *Sodombge -yo *-Gomobge lasasie -dili -kosu nya, gbu yia gbonyuu -lenunya weee ylia, we 'ylislole -wa.

7 *Loto -wa nyume tiklu, -o mia motnigbu lenunya nyidi, 'in -maa lenogbu sumania o dli, -Lago ka o pue.

8 Nu, oo nyume tiklu -o mia wa nyidi, wa -sabhebhabgo 'nyuu wa nua le, o yia -yo, 'in o nua 'komsu, mu sumania o nyume -zonu dli -weii -weii.

9 Sanee 'sa, Jejitape -yia nyuma, -wa nea o -yola, laylagbu 'wusa sa, 'in o yia gbonyuu -lenunya so yabhlo lu ladia, 'in o 'ka wa -kaslu 'wupa gbuwobhu zli.

10 Nu, -wa nua wa 'dee yicee dumagbu le, 'in wa nyea -Lago wa 'wlulapilie 'wu, 'ma -Lago yia -kaslu 'wupaa yia tia.

Waa yoyogbu -slolunya 'teyliyo, 'in wa ylimania wa 'de. Wa'a zo yalu 'nnumnunya 'nojwe, 'in wa velia -maa.

11 Anzinya ka 'dee latele -yo 'tite -zia yoyogbu -slolunya 'wu, -munya'a dili yalu 'nnumnunya gbu 'wlu la, Jejitape 'yu, 'in we'e veli wa.

12 'In waa nyuma -manu velia -lu wa'a 'nua 'wola. Nyume zuzu slolua wa 'yoo da. Wa 'wlu -fliinuma 'na 'ylimna, -we we gwaha, wa 'ka we kpa, 'in wa 'ka we 'bhaa gbu -wa. 'Bhaa wa yia wa -fliinuma 'bhisa.

13 Sanee 'sa wa yia sia, sa wa sialia nyuma talba. We nani wa dudu wa 'ka wa dumagbu nyii lenu zli beblee. Da wa -yo an 'so -ka amiaa 'feti -sada -mi, 'in wa nua an -dawli 'wu. Wa amiaa nyidi -mumie mia, pounplagbu -yo zobhaligbu -wa.

14 Ni, nyuma -putuu -budu 'wodi -lubho wa kaa. Gbonyuu'u -lveli wa -gba, nyuma -wa yova 'wu 'in wa salia -bha -maa la. 'Gwezi 'yiyie -bhlogbɔɔ wa dli nyinia 'wu. We 'gbu -Lagɔɔ me mia wa -gu!

15 Wa ka 'yloogblo -zɔnu -gu 'bhu, 'in wa yia wa 'de mnɔnu. 'In wa yia Bozɔɔɔ 'yu * -Balamu 'yoo bhli. -Mɔɔ 'yibha bhaa gbonyuuu 'penigwezi.

16 Ni, -Lagɔɔ ka -Balamu gbu -yla lapali, ɔ 'ni ɔ 'nuɔwe zuu 'gbu. -Sokofali ɔwɔɔ -we'e gbaa, 'in we yia ɔ -yla nyime weli gba. 'In we yia -Balamu, ɔ -wa -Lagɔgbu -falpanyo, ɔ gbukpuagbu lenue 'yligbeli.

17 Waa yoyogbu -slolunya 'wlu sa 'nyuu 'wlukva mna, 'in wa 'wlu yalɔpa -pɔɔ 'kadu mi 'suda. -Lagɔ ka wa 'bi lazu nikipse -dlugba tliitlii 'wu.

18 Wa 'de'e 'ylimani -gbukpanya wa gbaa, 'in nyuma -wa 'bhva 'lulolu gbonyii lenunya nyidi, 'in wa salia -maa 'yloogblo la, wa yicee dumagbonyaa lenue -yo wa mutngbu lenue nya.

19 Wa nee -maa -ylae: «Amiaa 'de -yla a yia -tva.» -Zugba wa 'de mi lenugbu cin saa wa la, we gali nya. Ni, nyime lenugbu -zilia ɔ nywe la, we gaylo ɔ -mia.

20 Ni, nyuma -wa -ka dudu -gu puɔnplagbu lbbhu, -amiaa -Kanyo -yo -amiaa Gbɔwɔsanyo -Zezu Klisi yibheliee 'gbu, 'in -mɔɔ 'bigu, wa -ka wa 'de 'yitide, -mɔɔ -ka wa lu, wa 'wobhlolu -kwikwi nyumania 'yli, 'in we zia we tianu.

21 Wa ka 'yoo tiklu yibheli, 'in -Lagɔɔ tite wa -slolua wa, wa yia we -bhɔpali. Ni, wa 'ni yaa wee 'yoo tiklu yibheli, -mɔɔ nani 'yli wa -nu nya.

22 -We ylia wa, mɔ slolua we ni, -we gbu nine ni gbaa gbɔzɔnu -wa: «-We gwɔ gweza 'mɔ we lia lu.»

'In

«-Bobo -we wa budoa, plapi we mni 'yaa dlilia.»

3

Lv -Zezuyia yia

1 Na jili -talea, 'sebhɛɛ 'sɔnu na paa da an yoo. We 'de 'sɔ nɔkple, amiaa dli na saa glu, amiaa -guladolue nya, 'in amiaa 'wlukɔn lapɔpali sɔ 'ka -mi tiklu.

2 Ni, weli -Lagɔgbu -mɔwlu -falpanya gbaa zlume, amiaa dli -tu we -gu. We -yo Nyumaa -Kanyo -yo Gbɔwɔsanyo tite, tietienya -slolua an.

3 A yibheli we 'ji gbu weee 'yu ni, 'wobhloluyinya 'wu, nyumaa glapalunya yia 'tlaa, wa 'deɛ dumagbu 'nyii lenue nya. 'In wa 'ka an gla pali.

4 'In wa gbae: «ɔ nee lu ɔ yia yia, we 'ni mɔɔ? Gbɔzɔnu -wa, da ɔ mia? -Amiaa didea ka ti 'bi ka 'wɔgwɛ, 'in sa -li mia dudu gwedilida 'cin, 'sa -bhlokpade we mia!»

5 'De'e 'yibadi waa nyuma dlva gbonyaa -mni 'wu, ni, -Lagɔ -laa yali la ɔ weli nya, we 'bi ka 'wɔgwɛ. 'Nyu lu dudu 'tlaa, 'in 'nyu nya ɔ nua we le.

6 'In -bhlokpade zezeguda lua, wee 'nyu yea tia -dudu -gu, 'in we yia we lasa.

7 Wee -Lagɔweli -bhlokpade zva bhla -mni yali -yo dudu la, we 'ka gbonyuu -lenunya -yɔgbu 'wobhu bhla -yo wa lasa bhla yli. Wee bhla -bhloo 'de nya -kosu 'kadu yia wee yali -yo dudu lasaa.

8 'In na jili -talea, -lu -we a 'na 'kaa 'wɔdlu mɔ ni: ni, Jejitapee -gbe, 'yli -bhlo 'wlu -zɔu 'wlu gbu, 'in zɔu 'wlu gbu 'wlu 'yli -bhlo.

9 Jejitapee 'e kpeke gbu ɔ gbaa lenue nya, sa nyuma tɔlva pɔpalia we 'wlukɔn la 'sa. 'In dltie ɔ kaa amiaa gbegebɛn. Ni, ɔ 'ni 'yibha nyime yabhlogbɔɔ 'bhu la, ɔ 'yibha nyuma weee dli 'bhitu.

10 Sa 'wienyo tɔlva nyime, 'sa Nyumaa -Kanyo yia yia. Wee 'yli nya yali yia labhva -jiji 'kadu nya, 'in -kosu 'ka yali -li -sie. 'In dudu -yo we -gu -lu weee 'ka labhu.

11 Ni, la wee -li weee -mni yia 'bhva saa 'gbu, -we a 'kaa lenu, a 'nu we 'wɔla 'nanu! Amiaa nɔnɔbhu -mi -mɔwɔluda, 'in a ne -Lagɔ -yola.

¹² A wɔ -Lagɔɔ yiyiyi, 'in a gɔ la sɔ weee lɔ, 'in wee 'yɪ 'ka nyini dayi. Wee 'yɪ nya -kosu yia yali lasaa, 'in yali -li weee 'ka nyanɔ -kosuu slo kwɛɛ.

¹³ 'In -Lagɔ nɛɛ: yali lolu -yɔ dɔdɔ -lolu -we -gɔ tiklimumie mia, 'mɔɔ yia wlaa, 'in 'mɔ -amia mia wɔda.

¹⁴ Na jijli -talea, -we ka gbɔ -wa, a -ka 'yɪ -mɪnɪ wɔda -mɪ, a gɔ la, a 'ka -mɔwɔ, gbɔnyuu 'na -mɪnɪ aɪn kwɛyɪ -nɪ -Lagɔ 'yu, 'in 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ 'ka a -yɔɔ 'sɔ nyidi -mɪ.

¹⁵ A zɔ we 'wlukɔɔn nɪ, -amiaa -Kanyɔɔ dɪtie -wa -amiaa puepue. 'Mɔ -amiaa bheli -zɔnɔ *Pɔlɔ cɛɪa aɪn 'wɔ, gbɔyɪlo -Lagɔ 'nyɛa ɔ, we nya.

¹⁶ 'Mɔɔ cɛɪa ɔ 'sɛbhɛ weee 'wɔ, da ɔ gbaa wee gbɔ -mɪnɪ daa. -Mɔ we nɔkplɛ wɛɪ tɔbaa 'wɔlanvɛ 'tɛ. Titinanya -wa 'nɪa -Lagɔ -yɪ 'nanɔɔ, -maa kamanɪa wee wɛɪ 'jɪ 'wɔ. Sa wa nɔa -Lagɔwɛɪ, datɔba 'sa. Sanɛɛ 'sa wa saa wa 'dɛ la.

¹⁷ 'In amia, na jijli -talea, -sɛɛn a -yɪ gbɔnya -mɪnɪ 'gbɔ, a zɔ amiaa 'dɛ 'yɪiyɔ, nyuma 'nyɪ palɪa -Lagɔ -blɪɔ, wa yɪ aɪn mɔnɔ. 'In a 'ka 'yɪlɪgɛda -tɔ gege amiaa dɪzɔvɛ 'wɔ.

¹⁸ 'In a -tɔ 'yɪlimanda -amiaa -Kanyɔ -yɔ -amiaa Gbɔwɔsanyɔ -Zezu Klɪsɪ 'nanɪ -yɔɔ yɪbhɛɪe 'wɔ. ɔ 'ɪnɪ mɪnɪ dɛsɛɛn -yɔ 'yɪ weee nya!

*-Amɛnɪ!

Tia -sεbhε Zaan 'paa yoo

*Zaan-ε cεlia -Zezuu -gugbu, mε -bhlokpade cεlia 'sεbhε ni. -Lagonyima -yla ε cεlia 'sεbhε mia da ε 'ka wa -yla gba nu, wa zε wa 'de 'yliyε yoyogbuε -slolunya gbegebein. -We ka gbυ -wa, -maa 'yibha -maa 'ka wa -dawli 'wυnu. ε neε nu, -Lagonyima -ka zεkikalida -mi, 'in wa -ka -Lagεε tite 'nυηwe zεda -mi, wa mneni wa 'ka we 'jiyibheli nu, wa mi -Lagεε 'yua nya.

Weli -we nyεa nyime 'yliyεgagie

¹ Weli -we nyεa nyime 'yliyεgagie, we -gugbu -a cεlia ain 'wυ. Nu, da -Lagε 'nia -slε -lu weεe lala, we mi la. Wee Weli mia da ni, -a ka we 'nu, -a ka we -yεyi -amiaa 'yli 'sε nya. -A ka we yla, 'in -amiaa sε yia we kwezi.

² Nu, wee 'yliyεgagie 'wlba 'bhle, -a ka we -yεyi. We gbudaynya -a -mia. 'Yliyεgagie -we 'nia bhloluda -ka, -we -yε -amiaa Dide -Lagε 'sε mia, -mεε ka we -ain 'kluslolu. Wee 'yliyεgagieε gbυ -a gbaa ain -yla.

³ Nu, -we -a 'yia -yε, -we -a 'nυa, we gbυ -a gbaa ain -yla, a -yε -ain 'sε 'ka dli -bhlo -ka. We -ka 'sa -mi ni, -a 'de weεe 'ka dli -bhlo -ka, -a -yε Dide -Lagε -yε ε 'Yu -Zezu *Klisi 'sε.

⁴ Nu, 'mυ -a cεlia ain 'wυ, 'in -amiaa 'mυna 'ka gba.

-A nε zli 'klv

⁵ Gbυ -we -a 'nυa -Zezu Klisi ηweε, 'in -a mia ain -yla gbada, mυ mia da: -Lagε mi zli nya, 'in nikpise 'ni ε 'wυ -mi -gba.

⁶ -A -ka gba nu, -a -yε -Lagε 'sε ka dli -bhlo, -zugba -a nε nikpise 'wυ, yo -a kaa, 'in gbυzεnu 'ni -amiaa lenugbu 'wυ -mi.

⁷ Nu, -Lagε mi zli 'klvε 'gbυ, -a -ka zli 'klv nε, -zugba -a -yε -amiaa -lima 'sε ka dli -bhlo, 'in ε 'Yu -Zezuu 'pυεn wεlba -ain -yε -amiaa gbυnyuu weεe gbegebein.

⁸ -A -ka gba nu, -a 'a nυ gbυnyuu le, -amiaa 'de -a nυa -dawli 'wυ, 'in gbυzεnu 'ni -ain 'wυ -mi.

⁹ -Lagε mi tikli, 'in -we ε -ka gba, 'mυ ε nυa le. We 'deε 'gbυ -a -ka -amiaa gbυnyii ε -yla gba, 'in ε tia -amiaa gbυnyii 'wυ. 'In ε wεlba -ain -yε, -we weεe 'nia tikli -mi, we gbegebein.

¹⁰ -A -ka gba nu, -a 'ni gbυnyuu lenυ, yokanyε -a -zεlia ε, 'in ε weli 'ni -ain 'wυ -mi.

2

¹ Na 'ylaashi, a yi gbυnyuu lenυ 'gbυ na cεlia ain 'sεbhε ni 'wυ. Nu, we -ka nu, nyime yabhlo ka gbυnyuu lenυ ni, -a ka 'wυplalinyε Dide 'yu, mε -wa -Zezu Klisi, nyime tikli.

² εmε mia, ε ka ε 'de wla -amiaa 'slaka nya -Lagε 'ka -amiaa gbυnyii 'wυti. We 'ni -amia -bhlogbεεε gbυnyii ε 'ka 'wυti, nu, dυdυgυ -nyima weεe gbυnyii ε 'kaa 'wυti.

-A -kali -amiaa bheliaa ze

³ -A -ka -Lagεε tite 'nυηwe zεda -mi, -a mi we -gυ nu, -a -yi ε.

⁴ Nyime ε -ka gba nu, ε -yi -Lagε, 'in -zugba ε ε zε ε tite 'nυηwe, yokanyε -mεε -mia, 'in gbυzεnu 'ni -mεε 'wυ -mi.

⁵ We 'ni -mυυυ ni, ε -ka ε weli 'nυηwe zε, -Lagεε zεε 'debhie -mεε -kalia we 'ka gba. Sa -a 'kaa we 'jiyibheli nu, -a mi -Lagε 'wυ, mυ ni:

⁶ nyime ε -ka gba ε mi -Lagε 'wυ, sa -Zezu nεa, ε nε 'sa.

⁷ Na bhelia -zεnu, -we in cεlia ain 'wυ, we 'ni tite lolu, nu, tite sεa -wa, 'in we -yε ain 'sε mi we gwedilida. Wee tite sεa mia, weli -we a 'nυa, mυ -wa.

8 We mi 'sa 'bhie, tite lolu in celia ain 'wv. Sa wee tite mia gbuzonu nya -Zezu -yo ain 'wv, wa mneni wa 'ka we -yoyi. Nu, nikpise mi mnida, 'in zlu 'zayli mi lida pepe.

9 -J -ka gba nu, o mi zli 'klv noda, -zugba o nyε o bheli 'wv, o nyime mia, o mi -slv nikpise 'wv.

10 -J -ka o bheli zekali, o mi zli 'wv. -We 'kaa o labhli, we 'ni o 'wv -mi.*

11 Nyime o nyεa o bheli 'wv, o mi nikpise 'wv. Nikpise 'wv o nva. Mv o mia mnida, o 'ni -bha da -yi, nikpise ka o 'lolv 'gbv.

A 'na zvlv dvdvglu dli -gv -ni

12 Na 'yilaasi, -we ka 'gbv na celia ain 'wv, mv -wa nu, -Lagv ka amiaa gbonyii 'wvti -Zezuu 'gbv.

13 Na didea, -we ka 'gbv na celia ain 'wv, mv -wa nu, o mi bhaa -bha da -lu 'kaa gwedi, a -yi o. Nyimesia, -we ka 'gbv na celia ain 'wv, mv -wa nu, a ka gbonyuuu dide lu.

14 Na 'yilaasi, a -yi Didee 'gbv, na celia ain 'wv. Didea, o mia we gwedida, a -yi o, we 'gbv na celia ain 'wv. Nyimesia, a 'te la, -Lagweli mi ain 'wv, a ka gbonyuuu dide lu, we 'gbv na celia ain 'wv.

15 A 'na -kai dodbv ze -ni. A 'na -kai dodbvglu yabhlogbov ze -ni. Nyime o -ka dodbvgluu zekali, o 'ni Dide -Lagv zekali.

16 -Lu weee mia dodbv, mv ni: nyime dliwvnyinili 'nyii klaa, nyima -wa yia -lu -yo, 'in we 'tv bhaa wa klaa, we -yo nyima -wa yilimania wa 'de wa 'nyimnee 'gbv. Wee -li mia de, we'e 'bhv Dide -Lagv -gbe, dodbv we bhva.

17 A yibheli we 'ji nu, dodbv mi 'plida, we -yo nyimaa dliwvnyinili. Nu, nyime o nva -Lagv dvmagbv le, o 'yliyogagie 'ni bhloluda -ka.

Klisu tonyime

18 Na 'yilaasi, dodbv bhia bhla ka cipa. A ka 'nv nu, Klisu tonyime mi yida. 'In -slee, Klisu tonyimaa -zlo ka yi, we 'deε 'gbv, -a -yi we 'ji nu, dodbv bhia bhla ka cipa.

19 Waa nyima mia, -ain glaa wa 'bhva. Nu, wa 'ni -amiaa lonyima nya -mi. We -ka yaa nu, -amiaa lonyima wa -mi, -zugba wa ka -ain glaa -tv. Wa jlajle lolua sa 'vay nu, wa 'yabhlogbov 'ni -amiaa lonyime nya -mi.

20 -Mv -ka amiaa, -Zezu Klisu ka ain Zuzu 'Pupa 'nyε. We 'deε 'gbv a 'de weee -yi gbuzonu.

21 We 'ni nu, a 'ni gbuzonu -yii 'gbv, in yi ain 'wvceli. Nu, a -yi gbuzonu, 'in a -yi we 'ji nu, gbuzonu'v gwalv yoo 'gbv na celia ain 'wv.

22 Nyv -wa yokanyv? Nyime o gbaa nu, -Zezu 'ni *-Lagv -Bhasanyv nya -mi, mv -wa yokanyv, mv -wa Klisu tonyime. 'In o 'ni Dide -Lagv -yv o 'Yuu gbv -yovwuu.

23 Nyvov nyvov 'ni o 'Yu -Zezuu gbv -yovwuu, Dide -Lagv gbv o 'ni 'yaa -yovwuu. -J -ka o 'Yuu gbv -yovwuu, Dide -Lagv gbv o vwu 'yaa -yo.

24 We 'deε 'gbv, weli -we a 'nva we gwedida, we -tv ain dli zv. We -ka 'sa -mi, 'in a tv -Lagv -yv o 'Yu 'so 'wv.

25 We ka weli -Zezu wlaa, mv -wa nu, 'yliyogagie -we 'nia bhloluda -ka, 'mv o yia -ain 'nyεa.

26 -Wa 'yibhaa wa 'ka ain -dawli 'wvov, wa 'gbv in yia ain gbv ni 'wvceli.

27 Amia mia, -Zezu Klisu ka ain Zuzu 'Pupa 'nyε, 'in we -dli ain 'wv. -Slee, a 'ni gbvslolunyya gbv -ka. Nu, o Zuzu lolua ain gbv weee, 'in gbv o lolua ain, we mi gbuzonu nya, we 'ni yo. We 'deε 'gbv, a -tv Klisu 'wv, sa o Zuzu -lolua we ain 'bhisa.

* 2:10 We 'ji yabhlo ni: -we 'kaa o bheli labhli, we 'ni o 'wv -mi. We 'jii 'sonv ni: -we 'kaa o labhli, we 'ni we 'wv -mi.

28 Cɩn, na 'yłaashi, a -tɔ Klisi 'wɔ, 'in zli ɔ -ka yi ni, -amɩaa dli 'ka 'wɔtɛ, -mɔv yi 'wɔv nu, zɔ 'bha -aɩn ɔ 'yu -mɔv zli.

-Lagɔɔ 'yua

29 A -yi we 'ji nu, Klisi mi tikli, we 'dɛɛ 'gbɔ a mneni a 'ka 'ya we 'jiyibheli nu, nyɩmɛ ɔ nɔa gbɔ tikli ɛ, ɔ mi -Lagɔɔ 'yu nya.

3

1 A yla, Dide -Lagɔ 'ni -amɩaa zɛkali -sɛ! ɔ ka 'dɛbhie -aɩn la ɔ 'yua. Nu, gbɔzɔnɔ -wa, ɔ 'yua -a -mɩa. -We ka 'gbɔ dɔdɔgbɔ -nyɩma 'nɩa -aɩn -yi -Lagɔɔ 'yua nya, mɔ -wa nu, wa 'ni -Lagɔɔ 'dɛ -yi.

2 Na bhelia -zɔnɔ -wa ka zɛ in -kali, -slɛɛn, -a mi -Lagɔɔ 'yua nya, 'in -we -a 'kaa -zɛ, we mi zizeda. -A -yi we 'ji nu, Klisi -ka yi ni, sa ɔ mɩa, 'sa -a yia -mɩa, -we ka gbɔ -wa, -yɔ -a yia ɔ 'yia sa -gwɩ.

3 Nyɩmɛ ɔ ka dli 'tɛ 'saa Klisi -gbɔ 'wɔ, sa Klisi mɩa -mɔwɔɔda, 'sa ɔ yia -mɔwɔɔda -tɔa.

4 Nyɩmɛ ɔ nɔa gbɔnyuu ɛ, -Lagɔ -yɔ -mɔɔ -sɔɔba 'wɔ. Nu, gbɔnyuuu ɛnɔɛ mɩa, -Lagɔɔ -yɔwɔsɔɔbe -wa.

5 Nu, a -yi we 'ji nu, -Zezu Klisi ka yi ɔ 'ka nyɩmaa gbɔnyuu lamumni, 'in gbɔnyuu 'ni ɔ 'wɔ -mi.

6 Nyɩmɛ ɔ -ka -Zezu 'wɔ -mi, ɔ'ɔ -tɔ gbɔnyuu ɛnɔda. -ɔ tɔa gbɔnyuu ɛnɔda, -mɔɔ 'ni ɔ 'yɩ, -mɔɔ 'ni ɔ -yi.

7 Na 'yłaashi, nyɩmɛ 'na nɔnɔ aɩn -dawli 'wɔ -ni. Nyɩmɛ ɔ nɔa gbɔ tikli ɛ, sa -Zezu mɩa tikli, 'sa ɔ mɩa tikli.

8 Nyɩmɛ ɔ nɔa gbɔnyuu ɛ, ɔ mi *'Kuzuu -nɔ nya. -We ka gbɔ -wa, we 'ka we gwɛdɩɩda 'bhɔ, 'Kuzu mi gbɔnyuu ɛnɔda. Nu, -we ka 'gbɔ -Lagɔɔ 'Yu yia yi, mɔ -wa nu, ɔ 'ka 'Kuzuu ɛnɔgbɔ lasa.

9 -Wa weɛɛ mɩa -Lagɔɔ 'yua nya, wa'a -tɔ -slɛɛn gbɔnyuu ɛnɔda, -we ka gbɔ -wa, -Lagɔɔ 'yliyɔgagie mi wa 'wɔ. Wa mi -Lagɔɔ 'yua nyaa 'gbɔ, wa 'ni mneni wa 'ka gbɔnyuu ɛnɔda -tɔ.

10 Sa wa sisalia -Lagɔɔ 'yua -yɔ 'Kuzuu 'yua 'wɔ, mɔ ni: nyɩma -wa'a nɔa gbɔ tikli ɛ, 'in nyɩma -wa 'nɩa wa bheliaa zɛkali, waa nyɩma mɩa, wa 'ni -Lagɔɔ 'yua nya -mi.

-A kɩkali zɛ

11 Cɩn, wɛli a 'nɔa we gwɛdɩɩda, mɔ ni: -a kɩkali zɛ.

12 -A 'na -mi -ni *Kaɛn 'bhisa -ni, ɔ mɩa gbɔnyuuu didɛɛ -nɔ nya, 'in ɔ yia ɔ bheli 'bha. -We ka 'gbɔ ɔ yia -mɔɔ 'bha, mɔ -wa nu, ɔ ɛnɔgbɔ -nyu 'yɩ, -zugba ɔ bheli nɔa gbɔ tikli ɛ.

13 Bheliaɩn, dɔdɔgbɔ -nyɩma -ka aɩn 'wɔnyɛda -mi, we 'na sɔbhali aɩn nyɛgaga -ni.

14 -Amɩa, -a kɩkali zɛɛ 'gbɔ, -a -yi we 'ji nu, -a ka yaa tli, 'in -a yia 'yliyɔgagie 'wɔplɩɩ. -Wa'a kɩkalia zɛ, tɩtɩɛ 'wɔ -maa tɔa.

15 Nyɩmɛ ɔ nyɛa ɔ bheli 'wɔ, nyɩmɛbhanyɔ ɔ -mɩa, 'in a -yi we 'ji nu, 'yliyɔgagie -we 'nɩa bhɩɩɩda -ka, we 'ni nyɩmɛbhanyɔ yabhlogbɔɔ 'wɔ -mi.

16 Sa -a 'kaa nyɩmaa zɛkali, -a ka -slɛɛn we yibheli. -Zezu Klisi ka ɔ 'yliyɔgagie wla -amɩaa 'gbɔ. We 'dɛɛ 'gbɔ, -a wla -amɩaa 'yliyɔgagie -amɩaa bheliaa 'gbɔ.

17 We -ka 'sa -mi, nyɩmɛ 'ka 'ylilɛ -ka, 'in ɔ bheli 'ka gbɔ 'yɩ, 'in ɔ 'ka -mɔɔ -yɔ nɔkplɛ 'wɔkɩa, wa 'ni mneni wa 'ka gba nu, -Lagɔɔ zɛkalie mi ɔ nyɩmɛ 'wɔ.

18 Yłaashi, a 'na kɩkali zɛ nyɛɛ la -yɔ gbagbawɛɩu 'dɛkpɔa 'wɔ -ni. A kɩkali zɛ gbɔzɔnɔ sa amɩaa ɛnɔgbɔ 'wɔ.

19 Wee gbɔ ni 'wɔ, -a -yi we 'ji nu, -a mi gbɔzɔnɔv 'yoo -gbɔ, 'in -amɩaa dli pia la -Lagɔ 'yu.

20 We -ka nu, -amīaa dli ka -ain gbu dili, -a -yi we 'ji nu, -Lago 'yli o -zi -amīaa dli, 'in o -yi gbu weee.

21 Nu, na bhelia -zōnu, -amīaa dli 'ni -ain gbu dili ni, 'in -a yia -Lago 'yu kalo nya,

22 'in -we weee -a -ka o -zlali, 'nye o nyēa we -ain. -We ka gbu -wa, o titenya -a zwa 'nuŋwe, 'in -a nwa o dūdunano gbu lē.

23 O tite ni: -a zo o 'Yu -Zezu Klisi dli -gv, 'in -a kikalī zē, sa Klisi gbaa, we solv.

24 O -ka -Lago titenya 'nuŋwe zo, o mi -Lago 'wv, 'in -Lago mi o 'wv. Nu, -Lago ka -ain o Zuzu 'nyē, we 'dēē gbu -a -yi we 'ji nu, o mi -ain 'wv.

4

A sīsalī -Lago Zuzu -yo yoyo -zuzu 'wv

1 Na bhelia -zōnu, -wa -ka gba nu, wa ka -Lago Zuzu 'wv, -a 'na zōlv wa 'dē weee dli -gv -ni. Yoyogbu -falipanya duun mneni da weee la. We 'dēē gbu a yla wa 'dē weee la, 'in -wa -ka -Lago Zuzu 'wv -ka, a 'ka we 'jiyibheli.

2 Sa a 'kaa -Lago Zuzu yibheli, mu nu: -wa weee gbaa nu, -Zezu Klisi ka yice 'wv yili, wa ka -Lago Zuzu 'wv.

3 -Wa wee'e gba 'saa, wa 'ni -Lago Zuzu 'wv -ka. Zuzu -we mia wa 'wv, Klisi tonyūēē -nv -wa. A ka 'nv nu, yia we yia, 'in -slēēn, we mi dōlv -gv.

4 Cūn, amīa na 'yilaasi, a mi -Lago -nv nya. A ka yoyogbu -falipanya lu. -We ka gbu -wa, Zuzu o mia ain 'wv, o -zi -we pīla dōlv -nyūma 'wlulaa -nv.

5 Wamīa mi dōlv -nyūma nya, 'in wa gbaa dōlv -nyūmaa gbūgba solv. We 'dēē gbu dōlv -nyūma pōlv wa yukwli.

6 Nu, -amīa mia, -a mi -Lago -nv nya. Nyūēē o -yia -Lago, mō pōlv -ain yukwli. 'In -mōmō 'nia -Lago -nv nya -mi, -mō salī -ain yukwli -gōla. Wee gbu ni -gv -a sīsalīa gbūzōnu -Zuzu -yo yoyo -zuzu 'wv.

-Lago mi zekalie nya

7 Na bhelia -zōnu, -a kikalī zē, -we ka gbu -wa, zekalie mia, -Lago -gbē we bhūa. -Wa weee -ka zekalidli -ka, -Lago 'yua wa -mia, 'in wa -yi -Lago.

8 -Wa 'ni zekalidli -ka, wa 'ni -Lago -yi, -we ka gbu -wa, -Lago mi zekalie nya.

9 Sa -Lago -slolua -ain nu, o -kalī -amīaa zē, mu nu: o ka o 'Yu yabhlogbō tie dōlv -gv -a 'ka 'yliyōgagīē 'yi -mōō gbēgbēin.

10 Zekalie mia, we 'ni nu, -amīa -kalī -Lago zē. Nu, -Lago -kalīa -amīaa zē, 'in o yia o 'Yu tie, -mōō 'ka -mōō 'dē wla 'slaka nya, 'in -Lago 'ka -amīaa gbūnyii 'woti.

11 Na bhelia -zōnu, -Lago -ka 'sa -amīaa zekalī ni, we mi nu, -a kikalī zē.

12 Nu, nyūēē yabhlogbō 'ni -slō -Lago 'yi. -A -ka zekikalī, -zugba -Lago mi -ain 'wv, 'in o zekalie ka gba -ain 'wv.

13 Sa -a yibhelia we 'ji nu, -a mi -Lago 'wv, 'in -Lago mi -ain 'wv, mu nu: o ka -ain o Zuzu 'nyē.

14 'In -a ka -Lago 'Yu 'yi. Dide -Lago ka o 'Yu tie -mōō 'ka dōlv -nyūma gbu 'wōsa. Nu, -amīa ka we da 'yi, 'in we gbūdayiweli -a mia da gbada.

15 Nyūēē -ka gba nu, -Zezu mi -Lago 'Yu nya, -Lago mi -mōō 'wv, 'in -mōō mi -Lago 'wv.

16 'In sa -Lago -kalīa -amīaa zē, -a -yi -mūv, 'in -amīaa dli mi we -gv. -Lago mi zekalie nya. O -ka zekalidli -ka, o mi -Lago 'wv, 'in -Lago mi o 'wv.

17 -We slolua nu, -Lago zekalie ka gba -ain 'wv, mu nu: -Lago gbūwūbhū zli, dli -a yia 'tēmania o 'yu, -we ka gbu -wa, sa -Zezu Klisi mia, 'sa -amīa mia dōlv ni -gv.

¹⁸ Nyume -ka zekalidli -ka, ɔ'ɔ nu nyanɔ. Nu, zekalidli -we gbaa, mu vua nyanɔdli. Nyume -ka nyanɔdli -ka, we 'wɔb sa nu, -Lagɔ dli ɔ gbɔ. We -ka 'sa -mi, ɔ nva nyanɔ, -mɔɔ zekalie 'ni gba.

¹⁹ -Amia mia, -a ka zekalidli. -We ka gbɔ -wa, -Lagɔ -kalia -amɔaa ze tia.

²⁰ Nyume -ka gba nu, ɔ -kali -Lagɔɔ ze, 'in ɔ -ka ɔ bheli 'wɔnyɛ, yokanyɔ -mɔɔ -mia. Gbɔzɔnu -wa, nyume 'ni ɔ bheli ɔ ɔ yia -yɔɔ zekali, ɔ 'ni mneni ɔ 'ka -Lagɔ ɔ ɔ'ɔ 'yia -yɔɔ zekali.

²¹ Nu, tite -we -Lagɔ 'nyɛa -ain, mu nu: nyume ɔ -ka -Lagɔɔ zekali, we mi nu, ɔ -kali ɔ bheli ze.

5

A zv -Lagɔɔ 'Yu dli -gv

¹ -Wa weee zɔa dli nu, -Zezu mi -Lagɔɔ -Bhasanyɔ nya, -Lagɔɔ 'yua wa -mia. 'In -wa -kalia didɛe ze, wa -kali 'ya ɔ 'yuaa ze.

² -A -ka -Lagɔɔ zekali, 'in -a -ka ɔ titenya 'nɔɔwe zɔ nu, -bha -a yibhelia we 'ji nu, -a -kali ɔ 'yuaa ze.

³ Nu, sa wa kalia -Lagɔɔ ze, mu nu: ɔ titenya wa zɔa 'nɔɔwe. 'In ɔ titenya 'ni 'te -ain -yia, -we ka gbɔ -wa,

⁴ -wa weee mia -Lagɔɔ 'yua nya, wa ka dɔdɔ lu. Sa -a mneni -a 'ka dɔdɔ lua? Nu, -amɔaa dli zɔvɔe nya -a mneni -a 'ka dɔdɔ lu.

⁵ Nyɔɔ mneni ɔ 'ka dɔdɔ lu, we 'ni ɔ zɔa dli nu, -Zezu mi -Lagɔɔ 'Yu nya 'wɔbhɔa?

⁶ -Zezu Klisi mia, mɔ -yɔ 'nyu -yɔ 'pɔɔn 'sɔ yia. * We 'ni 'nyu -bhlogbɔɔ nya ɔ yi. 'Nyu -yɔ 'pɔɔn nya ɔ yia. Nu, Zuzu ɔ -wa gbɔzɔnu, ɔ mi we gbɔdayinyɔ nya.

⁷ Gbɔdayinya ta mi -bha:

⁸ -Lagɔɔ Zuzu klaa, 'nyu klaa, we -yɔ 'pɔɔn. 'In we 'de ta ka wɛli -bhlo.

⁹ Nyama -ka gbɔ da 'yi, wa -ka we gba, 'in -a laa we gbɔzɔnu. -Lagɔ -ka gbɔdayinyɔ nya -mi, ɔ wɛli 'yili we -zi -mɔɔ. Gbɔ -we ka da -Lagɔ 'yia, mu nu: ɔ 'Yuu gbɔdayinyɔ ɔ -mia.

¹⁰ Wee gbɔ mia da, ɔ zɔa -Lagɔɔ 'Yu dli -gv, we mi ɔ dli zɔ. Nu, ɔ'ɔ zɔa -Lagɔ dli -gv, mɔ zɛlia ɔ yokanyɔ, -we ka gbɔ -wa, -we ɔ gbaa ɔ 'Yuu -gɔgbɔ nya, -mɔɔ 'ni we gbɔzɔnu la.

¹¹ -Lagɔɔ gbɔdayiwɛli nu: ɔ ka -ain 'yliyɔgagie -we 'nia bhloluda -ka 'nyɛ, 'in ɔ Yu -wa wee 'yliyɔgagiee 'bhɔlɔda.

¹² ɔ -ka -Lagɔɔ 'Yu 'wɔ -ka, wee 'yliyɔgagie mi ɔ -nu nya, ɔ -ni ɔ 'Yu 'wɔ -ka, we 'ni ɔ -nu nya -mi.

'Yliyɔgagie -we 'nia -bhloluda -ka

¹³ Nu, -we ka 'gbɔ in yia ain 'sebhe ni 'wɔceli, mu -wa nu, a 'ka we 'jiyibheli nu, 'yliyɔgagie -we 'nia bhloluda -ka, mu -wa amɔaa -nu, amia, -wa zɔa -Lagɔɔ 'Yu dli -gv.

¹⁴ -We ka 'gbɔ -a tɛmanɔ dli -Lagɔ 'yu, mu nu: -a -ka -Lagɔ -lu -zlali ɔ dlu da, 'in ɔ pɔlɔa -ain yukwli.

¹⁵ -A -yi we 'ji nu, -a -ka ɔ -lu -zlali, yukwli ɔ pɔlɔa -ain 'gbɔ, -a yibheli we 'ji nu, -luo -lu -a yia ɔ -zlalia, 'yia -a yia we.

¹⁶ Gbɔnyuu -we'e kwaa nyume tɛtie 'wɔ, ɔ -ka ɔ bheli 'yi we lɛnɔda, -mɔɔ bhuhhoe -Lagɔ -mɔɔ bheli 'gbɔ, 'in -Lagɔ yia ɔ bheli 'yliyɔgagie 'nyɛa. 'Sa we mia -wa ka gbɔnyuu 'u kwaa wa tɛtie 'wɔ daa. Nu, gbɔnyuu -we kwaa nyume tɛtie 'wɔ, -mɔɔ mi. -Wa nva gbɔ -mɔni lɛ, 'in 'ni -gba nu, a bhuhhoe -Lagɔ -maa 'gbɔ.

* 5:6 Wee 'nyu mia, we lo Zaan batizea ɔ. 'In we 'pɔɔn mia, we jitea ɔ tɛtie bhla, mu -wa.

¹⁷ Gbɔ weee -we 'nɪa tɪkɪ -mɪ, gbɔnyuu -wa. Nɪ, gbɔnyuu -we'e kwa nyime tɪtɪe 'wɔ, -mɔɔ mɪ.

¹⁸ -A -yi we 'ji nɪ, -wa weee mɪa -Lagɔɔ 'yua nya, wa'a -tɔ gbɔnyuu lɛnɔda, -we ka gbɔ -wa, -Lagɔɔ 'Yuu dɛbɪe zɔa wa 'yɪyɔ, 'in gbɔnyuuu dide 'na 'ka wa 'yɪ.

¹⁹ -A -yi we 'ji nɪ, -a mɪ -Lagɔɔ -nɔ nya, 'in dɔdɔ weee mɪ gbɔnyuuu didee 'tɪe kwɛɛ.

²⁰ -A -yi we 'ji nɪ, -Lagɔɔ 'Yu ka dɔdɔ -gɔ yi. ɔ ka -aɪn gbɔyɪlo 'nyɛ, -a 'ka -Lagɔɔ 'zayli yɪbheli. -A mɪ -Lagɔɔ 'zayli 'wɔ, ɔ 'Yu -Zezu Klisɪ gbɛgbɛɪn. Mɔ -wa -Lagɔɔ 'zayli, 'in mɔ -wa 'yɪyɔgagɪe -we 'nɪa bɪhɔluda -ka.

²¹ 'Ylaasɪ, a zɔ amɪaa 'dɛ 'yɪyɔ yoyɔlagɔɔ gbɛgbɛɪn.

'Sεbhεε 'sɔnu Zaan 'paa yoo

'Sεbhεε 'sɔnu *Zaan cɛlia, mu -wa. Zaan nεε weε 'sεbhε 'wɔ nu, we nanɪ 'yli -Lagɔnyɪmaa -nu nya wa 'ka zεkɪkɪlɪ.

Fvsawɛli

¹ -Amɪ -Lagɔnyɪmε kɪpasa, ama 'ɪɲwɔɔ ɔ -Lagɔ -saa -bha, ɔ -yɔ ɔ 'yua 'sɔ, 'in amɪaa ka zε in -kalia gbuzɔnu sa, amɪaa na cɛlia 'wɔ. We 'nɪ na 'dεbhlogbɔɔ -kɪlɪ amɪaa zε. Nu, -wa weεε -yia gbuzɔnu, wa -kɪlɪ 'ya amɪaa zε.

² -We ka gbɔ -wa, gbuzɔnu -dɪlɪ -aɪn 'wɔla, 'in 'wɔ we yia -aɪn -tɔa 'yli weεε -nu nya.

³ Nu, Dide -Lagɔ -yɔ ɔ 'Yu -Zezu *Klɪsɪ ɪɲwɔna -aɪn 'nyu la, wa 'yɪlɪ -aɪn nyazi, 'in wa 'nyε -aɪn 'wɔtɔtɔε -dɪɔɔ. Wa nu we lε gbuzɔnu sa, zεkɪlɪdɪ nya.

Gbuzɔnu -yɔ zεkɪlɪdɪ

⁴ In 'yia nu, amaa 'yua tɔlɔa mɪ gbuzɔnu 'yloogblɔ nɔda, sa Dide -Lagɔ gbaa -aɪn -yla, we sɔlɔ, -mɔɔ ka 'mɪ 'mɔna 'wɔla bhabha.

⁵ -Sɛεn, 'ɪɲwɔɔ -zɔnɔma, -we a 'kaa lɛnu, mu nɪ: -a kɪkɪlɪ zε. We 'nɪ tite lolu in cɛli aɪn 'wɔ, nu, -we -a 'nɔa we gwedɪda, mu -wa.

⁶ Zεkɪlɪε mɪa, mu -wa -Lagɔɔ tɪtenyaa 'nɔɪɲεzɔzɔε. 'In tite -we a 'nɔa we gwedɪda, mu -wa nu, a kɪkɪlɪ zε.

A zɔ amɪaa 'dε 'yɪlɪyɔ yocɪaan gbεgbεɪn

⁷ Nu, -dawlician duun ka dɔdɔ weεε -gɔlamneni. Sa -Zezu Klɪsɪ -zεa nyɪmε, 'in ɔ yia dɔdɔ -gɔ yi, wa 'a la we gbuzɔnu. Nu, 'sasɔkpa -nyɪmε mɪa, -dawlikanyɔ -yɔ Klɪsɪ tɔnyɪmε ɔ -mɪa.

⁸ A zɔ amɪaa 'dε 'yɪlɪyɔ, -we ka 'gbɔ a yia lubho nɪ nu, a yi we mnɔnu, a 'ka we -tɔnu weεε 'yɪ.

⁹ Nyɪmε -ɔ'ɔ -tɔa Klɪsɪ -slɔluwɛlɪ -gɔ, 'in ɔ palɪa we -gɔ, -mɔɔ 'nɪ -Lagɔ 'wɔ -ka. ɔ tɔa Klɪsɪ -slɔluwɛlɪ -gɔ, -mɔɔ kaa Dide -Lagɔ -yɔ ɔ 'Yu 'sɔ 'wɔ.

¹⁰ Nu, nyɪmε -ka amɪaa -gbε gbɔ -slɔlua yi, we -yɔ Klɪsɪ -nu 'nɪ -bhlo -mɪ nɪ, a 'na 'nyε -nɪ ɔ kɛ -nɪ. A 'na -salɪ ɔ fɔ -nɪ.

¹¹ A -ka ɔ fɔ -sa nɪ, gbɔnyuu ɔ nɔa lε, we lɔ a bhlɪlia.

Wɛlpapɪε

¹² In 'yibha in 'ka gbɔ duun gba. In 'nɪa we 'sεbhε 'wɔcɛlia yi. Nu, -we na dlɪ mɪa -gɔ nɪ, mu -wa nu, in mɪnɪ -mɔ amɪaa -gbε, 'in -a 'ka we 'klɔ gbɔgbalɪ, 'in -amɪaa 'mɔna 'ka gba.

¹³ Nu, amaa bhɔlɔ ɔ -Lagɔ -saa -bha, ɔ 'yua nεε nu, wa -sa aɪn fɔ.

'Sεbhεε tanυ Zaan 'paa yoo

'Sεbhεε tanυ *Zaan cεla, mυ -wa. Ɔ 'tale Gayusι Ɔ 'paa wee 'sεbhε yoo. Nu, Gayusι mι bha -Lagɔnymaa 'yugalinyɔ yabhlo nya. Ɔ 'dizɔzɔεε 'gbυ Zaan yia Ɔ 'wɔcεli. Diotlefu mι Gayusι *'leglizι nυkpla -nyumε yabhlo nya, 'in ɔ'ɔ zυ Gayusι 'nɔŋwε. -We Gayusι 'kaa lεnυ, 'mυ Zaan cεlia Ɔ 'wυ, 'in ɔ nεε 'ya nu, Diotlefu bhli Gayusι 'nɔŋwεzɔzɔε.

Fvsaweli

1 -Amι, -Lagɔnyumε kpaša, -mι Gayusι, -ɔ -wa na bheli -zɔnυ, 'in -ɔ ka zε in -kali gbυzɔnυ sa, -amι cεlia -mι 'wυ.

2 Na bheli -zɔnυ, in 'yibha nu, -in -ka 'kɔayli gbυ weεε 'wυ. In -yi we 'ji nu, we nani 'yli -na zuzuυ -nυ nya, nu, we -mι 'ya 'sa -na kuu -nυ nya.

3 Bhelia tɔba yia -amιαa -gbε, wa gbaa nu, gbυzɔnυ mι -mι 'wυ, 'in -in mι gbυzɔnυ 'yloogblυ nɔda, -mυ ka 'mι 'mɔna 'wɔla bhabha.

4 In -ka 'nυ nu, na 'yua mι gbυzɔnυ 'yloogblυ nɔda, 'mɔna -mυ laa 'mι 'wυ, we -zi gbυ weεε.

Gayusι -saa ɔ bhelia 'wυ

5 Na bheli -zɔnυ, -mι saa -na bhelia 'wυ, 'in 'lakpa -bhelia -wa mia wa glaa, 'in -na saa wa 'wυ. -In -ka 'sa nɔda -mι, we mι tikli -Lagɔ 'yu.

6 Sa -in -kalia wa zε, -maa ka -seli we gba -Lagɔnyuma 'yu. -Maa -ka 'lakpa 'wυ mɔna yi, sa -in 'kaa -maa -yɔbε, 'in we 'kaa -Lagɔ duɔv namani, -in -ka 'sa wa -yɔbε, we nani 'yli.

7 Nu, *Klisι 'ŋni nya wa bhlia 'yoo! 'In -wa 'nιa -Lagɔ -yi, wa 'nι -maa kwεε -lu yabhlogbɔɔ 'wɔbhυ.

8 We -ka 'sa -mι, we mι nu, -amια bε 'sasɔkpa -nyuma -yɔ. -A -ka 'sa nυ, -zugba -a -yɔ wa 'sɔ mι lubho -bhlo -gυ -Lagɔɔ gbυzɔnυ labubanie 'wυ.

Diotlefu -yɔ Demetliusυ

9 In ka leglizι wεli kibhe 'wɔcεli. Nu, Diotlefu -ɔ 'yibhaa nyumaa 'yugalie, ɔ'ɔ ŋwnunu -ain 'wυ.

10 We 'dεε 'gbυ, in -ka -mɔ yi nι, -we ɔ nυa lε, 'in gbυnyuu ɔ gbaa -amιαa daa, zli 'klυ na yia we wlelia. We 'nι -we mia dε -bhlo ɔ nυ lε, ɔ'ɔ kpa -amιαa bhelia sɔ 'sɔ nya. 'In -wa 'yibhaa wa 'ka we lεnυ, 'in ɔ pania -maa 'wυ, 'in ɔ -vua -maa -Lagɔnyuma glaa.

11 Na bheli -zɔnυ, -ɔ nυa gbυnyuu lε, -in 'na 'tideli ɔ -nι. Nu, -ɔ nυa gbυzɔnυ lε, 'mɔ -in 'kaa 'tideli. -Wa nυa gbυzɔnυ lε, wa mι -Lagɔɔ -nυ nya, 'in -wa nυa gbυnyuu lε, wa 'nι -Lagɔ -yi.

12 Nyuma weεε nεε nu, Demetliusυ mι nyumε -zɔnυ nya, 'in gbυzɔnυ gba 'yaa we, ɔ daa. 'In -amια, -a nεε 'ya nu, ɔ mι nyumε -zɔnυ nya. 'In, -in -yi we 'ji nu, -amιαa gbυdayiwεli mι gbυzɔnυ nya.

Wεlpapie

13 Nu, gbυ duun na yi yaa -mι -yla gbaa, 'in in 'nι 'yibha in 'ka we cεli 'sεbhe 'wυ.

14 Na dlι mι nu, 'yiyli -a yia dayli, 'in -a 'ka we 'klυ gbυgbali.

15 Nu, 'wɔtɔtɔε -dlɔɔ -mι -na -nυ nya. -Na 'talea mia -seli, wa nεε nu, wa -sa -mι fυ, 'in -amιαa 'talea mia -mɔ, -in -sa wa fυ -bhlo -bhlo.

Zudi 'sebhε

-Lagonyima -yla Zudi ceha 'sebhε ni, ɔ 'ka wa -yla gba ni, gbυ -we yoyogbυυ -slo-lunya paa nyima ηwe, wa zυ wa 'dε 'yliyɔ we gbεgbεin. Yoyogbυυ -slo-lunya slo-lua -Lagonyima ni, wa mneni wa 'ka gbυnyuu lenυ. Zudi nεε ni, -Lago yia waa yoyogbυυ -slo-lunya -kaslυ 'wυpaa.

Fvsawεli

1 Amia -Lago laa, -wa ka ze -amiaa Dide -Lago -kala, 'in -wa ɔ paa 'wυ -Zezu *Klisu -nυ nya, amia, -amι -Zezu Klisu lubhononyo, *Zakee bheli Zudi paa da 'sebhε ni yoo.

2 Nu, -Lago nyazidl klaa, ɔ 'wυtυtυε -dlɔ klaa, we -yɔ nyimaa zekale 'ylimanι -gυwɔla tenyi tenyii an glaa.

Yoyogbυυ -slo-lunya

(2 Pi 2.1-17)

3 Na jijli -talea, in 'yibha zlme bhabha ni, in 'ka ain 'wυ celi, 'pυpυε -we -a 'dε weee gbɔlva 'wυ, we gbυ -gu. 'In na dli ka -slεen 'mi 'su -gla nya ni, in celi 'sebhε -mni ain 'wυ, 'in in 'ka ain 'kwayli 'pa, a 'ka dlizozυε Klisi 'wυυ -yɔtυ gu, -we -Lago 'nya ɔ nyima -zakpa -bhlogbɔɔ, -zυ weee -nυ nya.

4 Nu, gbυnyuu lenunya tɔlva ka ain nyidi pla 'wiemi, -wa'a sɔa -Lago. Weli -we gbaa -amiaa -Lago 'nanu gbυ, ma kamania we 'wυ, 'in wa nua wa pυnplagbυ, gbυ tiklu 'bhisa. -Zezu Klisi -ɔ -wa -amiaa 'wlulapilinyɔ -yɔ Nyimaa -Kanyɔ -bhlogbɔɔ, 'in wa kpelia ɔ gbυ. Ni, wa -kaslυ 'wυ -pa -gbυ -we mia wa wɔda, *-Lago sebhε ka we gbυ gba, -mυυ 'bi ka 'wυgwle.

5 Nu, gbυ na yia da gbaa, amiaa 'dε yi we 'ji -yioo, amiaa dli na sibhlia we -gula. Ni, Jejitape -saa ɔ nyima gbυ 'wυ Eziputυ -dɔdɔ -gu, 'in -mυυ 'bugυ, nyima -wa 'nia ɔ dli -gu zυ, 'in ɔ yia wa 'bha.

6 A ligbe 'ya 'anzunya 'nia se wa 'nyεa we -gu -tυ, 'in we yia we 'dεε ladida 'bhυ: -Lago yia we *glukaslυ 'wυpa, nikpise -dlugba 'wυ, gbυan -llukpe 'na 'kaa do 'wυ, 'in we 'ka -mɔ gbυwɔbhu -yli 'kadu wɔlυ.

7 Nu, a ligbe *Sodomυ klaa, *-Gomɔlυ klaa, we -yɔ we kwesi -gbenyaa gbυ. Wee 'gbenya -mni nυkpia -nyima ka wee 'anzunya -mni mɔfni -bho -gbυ weee lenυ. Nυkpasi -yɔ nυkpasia dia -budu 'wυ, 'in 'ηwni -yɔ 'ηwni dia -budu 'wυ. 'In -slεen, wa mι -kosu -we'e nyumoa -kaslυ 'wυ. Wee wa gbυ -mni, gbυ 'kaa cι lenυ, we 'yli -slo-lue -wa.

8 Nu, waa yoyogbυυ -slo-lunya -manι, sanεε -sυkpagbυ -bhlokpade wamia nua lε: wa 'wlukɔn lapɔpali -gbυkpɔanya 'wɔla 'ylaaylayle 'dεkpυa, mυ sua wa, 'in wa nua wa 'dεε ku -yla gbυnyuu lε. Wa tilia -Lago se 'ylila, 'in wa velia yali 'ηnimninya 'kadi.

9 'Debbie, 'anzunyaa -kanyɔ Miseli 'ni -mυυ lenυ. Da Miseli -yɔ 'kuzunyaa 'yugalinyɔ mia *Moizii 'kwie 'tɔtɔda, veli weli 'ni we ηweε 'tla *Kuzuu gbεgbεin. We nεε 'Kuzu -yla sa -bhlogbɔɔε: «Jejitape 'kpili -mι 'wluo!»

10 Nu, waa nyima -manι, -lu wa 'nia -yi 'mυ wa velia, 'in -lu wa -yia dɔdɔ -gu -luyilo ηweε, -fliinimaa -luyilo 'bhisa, -mυυ mnɔnua wa.

11 Gbυnyuu yli wa! Wa ka Kaεen yoo -gu nɔɔ 'gbυ, wa ka nyima -dawlι 'wυnυ 'gwezii 'gbυ *-Balamυ 'bhisa, 'in wa zυa yia labhυ, wa ka nyimaa 'yugalinya -yɔwɔsɔlυ Kolee 'bhisaa 'gbυ.

12 Nu, wa -ka ain nyidi -mι, amiaa -Lago sukwe 'kadu a gbɔlva 'wυ, we gwe, -nana -wa. 'In zυ'υ 'bha wa, wa 'dεε lυlυε -bhlogbɔɔ wa nɔnua 'yli 'bila. Wa 'wɔlυ sa yalɔpɔpa -we -pɔpε su, 'in we'e lɔali 'nyu. Wa 'wɔlυ sa su we'e 'pa 'bhue, we 'bhue -pa bhla. 'In we -ka 'tlu, tlithiee -zakpa 'sɔ we tlia.

13 Wa 'wlv sa gumunyuu -bhalibhla -gbvgbv, 'in wa nva wa zvbhaligbonya le, nee 'nyuu 'fuflii pvnplanv. Wa 'wlv sa -zeli mnv -we mnv mv, -we yi mv, 'in -Lagv ka wa 'bv lazv nikpise dlugba 'wv, 'yli weee -nv nya.

14 Waa nyima -manu daa, Enkv v -wa *-Adaan 'yuoyua gbesv, -mv 'paa gbv -fali -mni, v nee: «A -tali, Jejitape -yv v -mvwlv -anzinyaa 'wlu sanuve yia yia,

15 'in v 'ka dvdvgv -nyima weee -yvgbv 'wvbhu. 'In nyima weee -wa'a sva -Lagv, v 'ka wa -kaslv 'wvpa, wa lnv -gbvnyuu weee -we nya wa -svba v -yvwv 'gbv. 'In 'yliyvte -weli waa gbvnyuu -lsvnya gbaa v -yla, 'in wa 'nia v 'nvjwe zv, we 'gbv.»

16 Nu, waa nyima -manu, 'yli weee nya wa nvwnwenia zv, 'in wa bhua gbvwv: wa 'dee dlwvnyngbv svlv wa nva. 'In wa gbaa 'dee 'ylimanweli, 'in wa nva nyima -dawl 'wv -maa 'nvkwalie nya, wa 'ka -maa -tvsv kwee 'yu 'gbv.

-Lagvnymaa 'dizweli

17 Nu, na jilji -talea, a ligbe gbv -amiva -Kanyv -Zezu Klisi tietienya gbaa zlme av -yla.

18 Wa nee av -yla nu: «'Wvbhlolu -bhlaya nya, nyima -wa yia -Lagv -yv av glapalia, yia wa yia, 'in wa 'ka wa 'dee dlwvnyvni 'nyii svlv -m.»

19 Nu, ma sivalia nyima -yv, nyuvee zuzu mva wa 'wv, mv sua wa, 'in -Lagv Zuzu 'ni wa 'wv -m.

20 'In, amia, na jilji -talea, amiva -mvwlv dlzvzve 'wlv sa -buduu gwe wa palu glu. A di we -gv la 'komsv. 'In a bhuhoe -Lagv v Zuzu 'Pvpa 'tite nya.

21 'In a -tv -amiva -Kanyv -Zezu Klisi wvda, 'in v 'ka av 'yliyvgagie -we 'nia bhvluda -ka 'nye, v nyavzidi nya. Sane 'sa a 'kaa -Lagv nyimaa zekalidi 'wv.

22 A 'yilidi 'sv -cian nyazi.

23 A pue svba, wa gbvwvbhu -kosuu 'wvsavie nya. 'In a 'yil 'ya svba nyazi, nyanv dli nya. 'In wa -bananya wa lnv -gbvnyii plalia pv, a nye we 'wv.

'Nyulanwv weli 'wvbhloluv

24 -Lagv v mnenia v 'ka av 'yliyvzv, 'in a 'na 'kaa gbvnyuu lvbhli, v mneni v 'ka av v 'nvnmnie 'kadv 'yu wlevi, -zugba 'sla yabhlogbv 'ni av -yv -m, 'in a m yeda 'mva 'kadv nya.

25 -Lagv v -wa -Lagv -bhlogbv, v 'pliva -amiva -Kanyv -Zezu Klisi 'wv, mv -saa -av gbv 'wv. Mv kwee 'nvnmnie klava, 'yililo klava, we -yv 'tite -yv se mva, bhavenyi bhla, desleven -yv 'yli weee -nv nya!

*-Ameni.

Zaaan 'yliwogbuu 'sebhε

*Zaan -ɔ cɛla -Zezuu -gɔgbu, mɔ cɛla 'sebhε -mɪnɪ. -Mɔ Zaaan 'yli -kakiε 'wɔ, -li -we 'kaa cɪ lɛnɔ, 'mɔ -Lagɔ -slolua ɔ 'klɔ. Sa -Zezu 'kaa -lu weεe 'wɪlɔpɪlɪ, 'in sa ɔ -yɔ -Lagɔnyɪa mia 'yliyɔgada -tɔa 'yɪ weεe -nɔ nyɪa, weε 'sebhε slolua we -aɪn. -We weεe mia dε Zaaan cɛla -aɪn 'wɔ, -a 'ka we zɛlɪ, 'in we 'ka -aɪn 'kɔayɪlɪ 'pa -zugba -a wɔ -Zezuu yiyiyɪl.

-We -Zezu wlelia zɪ 'klɔ

¹ Nɪ, zizεgbu weεe -we -Zezu *Klɪsɪ wlelia zɪ 'klɔ, 'mɔ 'sebhε nɪ slolua. -Lagɔ 'nyɛa we -Zezu yoo, ɔ 'ka we ɔ lubhonɔnyɪa 'klɔslolɔ. 'In -we yia dayɪ lɛnɔa, wa 'ka we yibheli. We 'dɛɛ 'gbu -Zezu yia ɔ 'anzɪnyɪa tie ɔ lubhonɔnyɪa Zaaan -gbɛ, ɔ 'ka weεe gbɔnyɪa ɔ 'klɔslolɔ.

² 'In -we *Zaan 'yia -yɔ, ɔ yia we nyɪa -yɪa gba. ɔ nɛɛ -Lagɔwɛɪ -wa, -Zezu mɪ we gbɔdayɪnyɔ nyɪa.

³ ɔ -ka 'sebhε nɪ zɛlɪ, 'wɔtɔtɔε -dlɔɔ mɪ ɔ -nɔ nyɪa. -Wa -ka weεe wɛɪ -we 'bhɔa -Lagɔɔ -gbɛ yukwɪlɪ pɔlɔ, 'in wa -ka we 'nɔɪwɛ zɔ, 'wɔtɔtɔε -dlɔɔ mɪ wa -nɔ nyɪa. Nɪ, weε gbɔnyɪa bhɪa ka cɪpa.

Fɔsawɛɪ

⁴⁻⁵ -Amɪ, Zaan, cɛla *leglɪzɪ gbesɔ, -we mia -Azii -dɔdɔ -gɔ 'wɔ. -Lagɔ, -ɔ mɪ -bha, -ɔ mɪ bhaa -bha, -ɔ yia yia, ɔmɔ klaa, zuzu gbesɔ -we mia ɔ 'ɪɲɪmɪnkɪpe 'yɪ klaa, we -yɔ -Zezu Klɪsɪ ɪwɪna aɪn 'nyu la, 'in wa 'nyɛ aɪn 'wɔtɔtɔε -dlɔɔ. ɔ -Zezu Klɪsɪ mia, -we 'plɪa, 'mɔ ɔ gbaa gbɔzɔnɔ nyɪa. Mɔ -sɔa tɪtɪlɪnyɪa glaa 'wɔ tɪa, mɔ pɪɪa dɔdɔgbu -nyɪa weεe 'wɪlɔpɪlɪnyɪa 'wɪlɔ. -Zezu Klɪsɪ -kɪlɪ -amɪa zɛ. ɔ tɪa, ɔ 'pɪaɪn nyɪa ɔ -saa -aɪn gbɔnyɪu kwɛɛ.

⁶ ɔ suslɔlɔa -aɪn 'wɔ ɔ 'ka -aɪn 'wɪlɔpɪlɪ, ɔ ka -aɪn ɔ bɔbɔnyɪa -zɛɪ -a 'ka ɔ Dide -Lagɔɔ lubhɔ nɔ. Nɪ, nyɪa weεe -mɪnɪ ɔ 'ɪɲɪ. 'In 'tɪtɛ weεe 'ka ɔ -nɔ nyɪa -mɪ 'yɪ weεe nyɪa. *-Amɛnɪ!

⁷ A yɪa, yia ɔ yia -mɔ yalɪpɔpa 'wɔ, nyɪa weεe yia ɔ -yɔyɪa. Nɪ, -wa ka 'dɛbhɪε tɔa ɔ, 'yɪa wa yia ɔ, 'in 'lakpanyɪa weεe yia wɪa ɔ 'gbu. Cɪn, we -mɪ 'sa. -Amɛnɪ!

⁸ Jɛɪtɔpɛ nɛɛ: «-Amɪ -wa we gwɛdɪda, -amɪ -wa we bhɪalɪda. 'Tɪtɛ weεe mɪ 'mɪ kwɛɛ, in mɪ -bha, in mɪ bhaa -bha, yia na yia.»

Zaan 'yia -Zezuu 'tɪtɛ -yɔ

⁹ -Amɪ, amɪa bheli Zaan, wa mɪ in -yɔ aɪn 'sɔ sɪalɪda bhɪabha. In -yɔ aɪn 'sɔ, -Lagɔ pɪlɪ -aɪn 'wɪlɔ la, in -yɔ aɪn 'sɔ, -a 'tɛmɪnɪ dlɪ, -a -yɔ -Zezu 'sɔ mɪ. -Amɪ Zaan, -ɔ gbaa -Lagɔgbu, in mɪ -Zezuu gbɔdayɪnyɔ nyɪa, we 'gbu wa yia 'mɪ kpa, in wa yia 'mɪ 'nyɪnyɪdɪdɔdɔ -gɔ tɪ. Weε dɔdɔ wa laa Patɪmɔsɔ.

¹⁰ -Lagɔyɪlɪ nyɪa, 'in -Lagɔɔ Zuzu yia 'mɪ 'wɔbhu. -Mɔ 'mɪ lɔbɔ, wɛɪ 'tɪtɛ -we 'wɪbɔ lɛgɛ, 'mɔ in 'nɔa.

¹¹ We nɛɛ: «-We -na yia -yɔ, -in cɛɪ we 'sebhε 'wɔ. -In -ka we cɛɪ, -in 'pa we yoo leglɪzɪ gbesɔ -gbɛ. Efɛzɪgbee -nɔ mɪ, Sɪmɪngbee -nɔ mɪ, Pɛlgamɔgbɛ -nɔ mɪ, Tɪatɪlgbee -nɔ mɪ, Sɪlɪdɪgbɛ -nɔ mɪ, Fɪlɪdɛɪlɪgbɛ -nɔ mɪ, 'in Laodɪsɛgbɛ -nɔ mɪ.»

¹² In 'bhɪtɪa la, in 'ka -ɔ mia 'mɪ -yɪa gbɔ gbada yibheli, 'in in yia -can -napɛ gbesɔ -yɔyɪ.

¹³ Weε 'napɛ nyɪdɪ, -bha in 'yɪa nyɪmɛɛ 'wɔwɔlɔ -yɔ, ɔ ka -bana -blɔlɔɔ 'wɔ, ɔ 'kɪkɪε 'yɪ mɪ gbɔanda -can -cɛsɪ nyɪa.

¹⁴ ɔ 'wɪlɔ nyɪ pɔlɔ 'pɪnpɪn 'kwɛɛnɪ 'bhɪsa, 'in ɔ 'yɪ nyɪmaa -kosu 'bhɪsa.

15 ɔ bhv lia neɛ wa fa -kosu 'wv 'bhisa, 'in ɔ weli mia -wlowlo gumunyuu -jiji 'bhisa.

16 -Zeli gbeso mi ɔ liliso 'wv. 'In 'nenɔ 'yiliso -tɔvɔgbɛ mia ɔ ŋwɛɛ. ɔ klv lia 'yɔvɔgbɔv ylv 'bhisa.

17 In 'yia ɔ, 'in in yia ɔ bhv -yɔ bhlili, 'in in yia -gblo. 'In ɔ yia 'mi ɔ liliso -golapali. ɔ neɛ: «-In 'na nonv nyanɔ -ni. -Ami -wa we gwedida, -ami -wa we bhloluda.

18 -Ami -wa 'yliyɔganyɔ. In ka bha tli, -slɛɛn in -ga 'yliyɔ 'yl weee nya. Tlithie mi 'mi kwɛɛ, 'in in pilia tlitlunyaa 'gbe 'wlu la.

19 -We -in 'yia -yɔ, -in cɛli we. -We -na yia -yɔ, we -yɔ -we -na yia -yɔyia deslɛɛn, -in cɛli we.

20 -We mia -zeli gbeso -nv nya, -we mia 'mi kwɛɛ, we -yɔ -can -napɛ gbeso, we 'ji -we mia zizeda, 'mv na yia gbaa. Wee -zeli gbeso mia, mv -wa 'anzi gbeso -we -Lagɔ tiea leglizɔ gbeso 'wv. Wee -can -napɛ gbeso mia, mv -wa wee leglizɔ gbeso.»

2

'Sɛbhe -we Zaan cɛlia Efɛzu leglizɔ 'wv

1 «Ni, leglizɔ -we mia Efɛzɔgbe nɔkplɛ, -in cɛli we 'anzi 'wv:

«Nyumɛ ɔ kaa -zeli gbeso liliso 'wv, 'in ɔ nɔa -can -napɛ gbeso nyidi, ɔ weli ni:

2 -We weee -in nva lɛ, in -yi we. Sa -in nva lubho 'tite, 'in -in yia dlitie 'yi, in -yi we. In -yi we 'ji ni, in -yɔ 'nyii -cia'an nna. Tɔlvɔ neɛ, -Lagɔɔ tietienya wa -mia, 'in wa 'ni we nya -mi. -In ylaa wa la, 'in -in yia we 'jiiyibheli ni, yocian wa -mia.

3 -In ka dlitie, wa ka -mi sialɔ na 'gbv, 'in 'kɔa 'ni -mi 'ylila wla.

4 «Cun, 'sa we mia, 'bhie gbv -we mia -aun nyidi, mv ni: sa -in -kalia na ze we gwedida, -in 'ni -slɛɛn 'sa na zɛkali.

5 We -ka 'sa -mi, sa -in -kali bhaa na ze, -in 'pa we dli -gv. 'Bhiti -na dli, 'in -we -in nva lɛ we gwedida, nv we lɛ lv. -In 'ni 'bhiti ni, 'in na yia -na -gbɛ, 'in na salia -na 'napɛ we 'bi 'wɔla.

6 Cun, gbv yabhlo gbaa -na daa: 'Nikolaa 'bunyimaa lɛnvɔgbv -na nyɛa 'wv -ami 'bhisa.

7 «ɔ -ka 'nonv -yukwli 'wlu -ka, -we -Lagɔɔ Zuzu gbaa -Lagɔnyima -yla, ɔ 'nv we. -Gɔgalunya na yia suu 'bhue 'nyɛa. Wee su mi -Lagɔɔ -gbɛ. We bhue mia, mv nyɛa nyumɛ 'yliyɔgagie.»

'Sɛbhe -we Zaan cɛlia Siminu leglizɔ 'wv

8 «Ni, leglizɔ -we mia Siminɔgbe nɔkplɛ, -in cɛli we 'anzi 'wv:

«ɔ mia tia, ɔ mia we bhloluda, ɔ tli bhaa, 'in ɔ yia 'yliyɔgagie 'yi lɔgada, ɔ weli ni:

9 Wa mi -mi sialida, -in mi bobabhanyɔ nya, in -yi we 'ji. Ni, -in mi 'ŋnumnyɔ nya. In -yi we 'ji ni, tɔlvɔ ka -mi vɛli 'nyumɛɛ. -Maa neɛ -maa mi *Zuifo nya, 'in -maa 'ni we nya -mi. *Saataan 'ŋni nya wa suslolua 'wv.

10 Ni, sia -na yia, -in 'na nonv nyanɔ -ni. A yibheli we 'ji ni, *Kuzu yia aun laylaa: -kaslv 'wv wa yia amiaa tɔlvɔ 'paa we 'ka aun sialɔ 'yl kugbua 'wv. Ni, wa -ka -mi 'bhaa yi, -in 'na -sali 'mi dli -gv -ni. 'In, in 'ka -mi -can -kloo 'nyɛ. Wemv -can -kloo mia, nyima -wa ka 'yliyɔgagie 'nia bhloluda -ka, ma plaa we 'wluo.

11 «ɔ -ka 'nonv -yukwli 'wlu -ka, -we -Lagɔɔ Zuzu gbaa -Lagɔnyima -yla, ɔ 'nv we. -Gɔgalunya mia, tlithie 'sɔnv 'na 'ka wa 'bha.»

'Sɛbhe -we Zaan cɛlia Pɛlgamv leglizɔ 'wv

12 «Ni, leglizɔ -we mia Pɛlgamvɔgbe nɔkplɛ, -in cɛli we 'anzi 'wv:

«-ጋ kaa 'nenə 'yiliso -təgəble, ə weli ni:

¹³ In -yi -na ladida da, mə *-Saatan pūla nyuma 'wlu la. In -yi we 'ji nu, -na dli mi 'mi -gv. Da wa 'bhaa Antipasi -ጋ gbaa na gbv tiklu, -mə -Saataan ladida, -in 'ni 'mi dli -gusa.

¹⁴ «Cūn, we mi 'sa 'bhie, gbv 'kienyi mi -ain nyidi. -Mə -na -gbe, nyuma tōba slolua *-Balamv gbv. ጋ -Balamv slolua -Balaki sa ጋ 'kaa *Izlaelnyuma gbonyuuu 'yoo 'wəkwā. ጋ nē wa li -zila -bubənume, 'in wa -ka mətṅi kwē.

¹⁵ 'Sa -bhlokpade tōba -wa ṅwua 'Nikolaa 'bunyūmaa gbv -yጋ, -maa mi 'yaa -na -gbe.

¹⁶ We 'dē 'gbv, -in 'bhiti -na dli. We 'ni -mūv, 'in na yia amīaa -gbe dayli, 'in na dila ain tጋ na ṅwē -təgəble nya.

¹⁷ «-ጋ ka 'nūv -yukwli 'wlu -ka, -we -Lagጋ Zuzu gbaa -Lagonyuma -yla, ጋ 'nū we. -Gogalinya mia, -Lagጋ lililu -we mia zizada, 'mū na yia wa 'nyea we -yጋ tukpa 'pupa. Wee tukpa mia, 'ṅni lolu mi we -gv cēlida. Nyūme yabhlogbጋ 'ni we -yi, we 'ni -ጋ 'yia wee tukpa 'wəbhū.»

'Səbhe -we Zaan cēla Tiatilu leglizī 'wv

¹⁸ «Nū, leglizī -we mia Tiatilgbe nəkplē, -in cēli we 'anzī 'wv:

«ጋ -Lagጋ 'Yū -ጋ ka 'yli nyūmaa nē -kosu, 'in ጋ bhū lia tēlētēnēte 'bhisa, ጋ weli ni:

¹⁹ In -yi -na lēnəgbv. In -yi we 'ji nu, a kikalī zē. -Na dli mi 'mi -gv, 'in -na saa -na -lima 'wv, 'in -in kaa dltie. In -yi we 'ji nu, -we -na nua -slēn lē, we -zi -we gwedīdaa -nū 'wv.

²⁰ «We mi 'sa 'bhie, gbv yabhlo mia in -yጋ -mī 'sə nyidi, mū ni: 'ṅwጋ -ጋ wa laa Zezabel, -ጋ laa ጋ 'dē -Lagጋgbv -falipṅwጋ, 'in -ጋ a 'tidea 'yi amīaa 'dē -gbe, mə nua na lubhonūna -dawli 'wv ጋ gbagbaweli 'wv. Mə kwaa wa gbonyuu lū, 'in wa kaa mətṅi kwē, 'in wa lia -zila -bubəli.

²¹ In ka ጋ 'yli zጋ ጋ 'ka ጋ dli 'bhiti, 'in ጋ 'ni we -yጋṅwū.

²² We 'dē 'gbv, lē na yia we nua, 'in ጋ 'ka gu 'kadu bhli ጋ -yጋ -wa ጋ -yጋ wa dia -budu 'wv 'sə. Nū, -maa 'ni -maa dli 'bhiti, 'in -maa 'ka ጋ lēnəgbv 'bībhū ni, 'in na paa -maa siasie ṅwē.

²³ ጋ 'yua na yia 'bhaa. 'In leglizī weee 'ka we 'jyibheli nū, -ጋ yia nyūmē dli zጋ -yጋ ጋ 'wlukūn la, -amī -wa. -ጋ -ka -mī, -we -in -ka lēv, we 'klūlu -na yia 'yia 'mī kwē.

²⁴ Nū, amīa Tiatilnyuma tōba, a 'ni wee slolue -yጋṅwū. Wee gbv wa laa: «-Saataan naci -we mia zizada.» In nē ain -yla, in 'ni ain 'gba -putu 'wludida -mī.

²⁵ Nū, in 'ni -slጋ lጋ yi ni, -we mia ain kwē, a kpa we la -kli.

²⁶⁻²⁸ «-Wa -ka -gugali, -wa -ka na dumagbጋ -yጋṅwū we 'ka we bhloluda nini, 'tite -we in 'yia na Didee kwē, 'mū na nyēa wa. 'In na nyēa wa 'tite wa 'ka laganya 'wlulapū, wa 'ka wa kpa -gla nya, 'in wa 'ka wa -wlo bla -nyida 'bhisa. 'In na nyēa wa zloka -zēlyā.

²⁹ -ጋ -ka 'nūv -yukwli 'wlu -ka, -we -Lagጋ Zuzu gbaa -Lagonyuma -yla, ጋ 'nū we.»

3

'Səbhe -we Zaan cēla Salidu leglizī 'wv

¹ «Nū, leglizī -we mia Salidgbe nəkplē, -in cēli we 'anzī 'wv:

«Nū, -ጋ kaa -Lagጋ zuzu gbesጋ -yጋ -zēli gbesጋ kwē, ጋ weli ni: In -yi -na lēnəgbv. Wa nē: -in -ga 'yilyi, -zugba -in ka tli.

² -In ganጋ, -we -tva 'wv, 'in we mia -mī kwē, -in 'tēmanī we la, we yi tli. -We ka gbv -wa, in ka we 'jyibheli nū, -na lēnəgbv 'ni -mī tiklu na -Lagጋ 'yliya 'wv.

³ Ni, -in ligbe weli -we -in 'nva, 'in -in yia we -yɔŋwuu. -In zɔ we 'nɔŋwe, 'in -in 'ka -na dli 'bhiti. We 'ni -mɔɔɔ, -in 'ni ganɔ ni, 'in na tlalia -mɔ 'wɔ 'wienyɔ 'bhisa, 'in bhla -we nya 'in 'kaa -na -gbɛ yi, -in 'na 'ka we yibheli.

⁴ «We mi 'sa 'bhie, -Lagɔnyuma tɔba mia Salidigbe nɔkple, wa 'ni -sɔ wa -bana pɔnplali. Waa nyuma mia -bana 'pɔpa wa yia 'wɔplaa, wa -yɔ 'mi 'sɔ ka nɔ, -we ka gbɔ -wa, wa ka we 'klɔ.

⁵ 'Sa -bhlokpadɛ, -wa -ka -gɔgali, ma plaa wee -bana 'wɔ, 'in wa 'ŋni -we mia celida 'yliyɔga -sɛbhe 'wɔ, 'in 'na 'ka we lamumni. 'In na gbaa wa 'ŋni -zɔnu na Dide -yɔ ɔ tietienya 'yu.

⁶ -ɔ -ka 'nɔnu -yukwli 'wlu -ka, -we -Lagɔɔ Zuzu gbaa -Lagɔnyuma -yla, ɔ 'nɔ we.»

'Sɛbhe -we Zaan celia Filadelfi leglizi 'wɔ

⁷ «Ni, leglizɔ -we mia Filadelfigbe nɔkple, -in celi we 'anzɔ 'wɔ:

«-ɔ mia tikli, -ɔ gbaa gbɔzɔnu, -ɔ kaa nyumaa 'wlulapɔnyɔ *-Davidu -laku kwɛɛ, -ɔ -ka klolo -kali, 'in wa 'nia mneni wa 'ka we kla, 'in -ɔ -ka -bha kla, wa 'nia mneni wa 'ka -bha -kali, ɔ weli ni:

⁸ In -yi -na lenugbu, in -yi we 'ji ni, -in 'ni late 'nanɔ, -zugba -na zɔ na weli 'nɔŋwe, 'in -in 'ni na gbɔ kpɛli. -In -tali, in ka klolo yabhlo -kali -mɔ -yla, -we nyume yabhlogbɔɔ 'nia mneni ɔ 'ka kla.

⁹ Nyuma -wa suslolua 'wɔ -Saataan 'ŋni nya, 'in wa laa wa 'dɛ Zuifu, 'in wa 'nia we nya -mi, yocian wa -mia. -In -tali, -we in 'kaa wa -yla lenu, mɔ ni: 'kɔa 'tite nya na yia wa -mɔ 'yu -laa, 'in wa 'ka -mɔ 'yu 'kukolu 'sibhli, 'in wa 'ka we 'jiyibheli ni, in -kali -na zɛ.

¹⁰ -In ka na weli dli -gɔ zɔ dɔtie nya, we 'dɛɛ 'gbɔ na yia -mɔ 'wɔkɔa siasia bhla. Ni, wee siasie mia dɔdɔ weee -gɔ yida, we 'ka nyuma weee layla.

¹¹ «Dayl na yia. -We -in kaa, -in kpa we la -kli. We -ka 'sa -mɔ, nyume yabhlogbɔɔ 'ni mneni ɔ 'ka -mi -na -can -kloo kwɛɛ -sa.

¹² -ɔ -ka -gɔgali, mɔ yia *-Lagɔbudu 'kadɔɔ bhɔ -zɛa, 'in wa 'na 'ka -bha ɔ vu. ɔ -gɔgalinyɔ -gɔ na yia na -Lagɔɔ 'ŋni celia we -yɔ -Lagɔɔ 'gbee 'ŋni. Wee -Lagɔɔ gbe mia, mɔ -wa *-Zeluzalemɔ -lolu, -we 'kaa -Lagɔɔ -gbɛ 'bhɔ yali, 'in we 'ka sibhli. ɔ -gɔgalinyɔ -gɔ in 'kaa na 'ŋni lolu celi.

¹³ -ɔ -ka 'nɔnu -yukwli 'wlu -ka, -we -Lagɔɔ Zuzu gbaa -Lagɔnyuma -yla, ɔ 'nɔ we.»

'Sɛbhe -we Zaan celia Laodisee leglizi 'wɔ

¹⁴ «Ni, leglizɔ -we mia Laodisegbe nɔkple, -in celi we 'anzɔ 'wɔ:

«-ɔ gbaa -Lagɔɔ dɔmagbu, -ɔ -wa gbudayinyɔ tikli, -ɔ ɔ 'tubhɔa yo, -ɔ ka sɔ nya -Lagɔ -laa -lu weee la, ɔ weli ni:

¹⁵ In -yi -na lenugbu. -In 'ni wɔɔ, -in 'ni -su. Na dli nɛɛ, -in -zɛ we 'yabhlo.

¹⁶ Ni, -in 'ni -su, -in 'ni wɔɔ, -in wɔwɔ, we 'dɛɛ 'gbɔ, gwɛzɛa na yia -mi.

¹⁷ -In nɛɛ ni, 'ŋnumnyɔ -in -mia. -In ka -lu duun 'yi, 'in -in ka -lu weee -in 'yibhaa. -In mɔ 'sa gbada, -zugba -in mɔ poli poli nyazinyɔ nya, bobabhanyɔ -in -mia. -In mɔ kpanɔ nya, -in mɔ 'lɔlɔnyɔ nya. -In mɔ 'sa, 'in -in 'ni we 'ji -yi.

¹⁸ We 'dɛɛ 'gbɔ, 'di -we na zɔa -mi, mɔ ni: -in yi na -gbɛ, -can -we wa 'kplia 'wɔ -kosu 'wɔ, -in 'ka we zɔ, -in -in 'ka 'ŋnumnyɔ -zɔnu -zɛ. Yi, -in 'ka -bana 'pɔpa zɔ, -in 'ka we 'wɔplaa, -na kpanɔ yi -mɔ zɔbhali. -In zɔ 'ya nyakpa, -in 'ka we 'yiliya 'wɔ pali, 'in -in 'ka layi.

¹⁹ «-We mia na -nɔ nya, nyuma -mama ka zɛ in -kalia, -maa na sialia, in 'ka -maa gbɔ loluu 'gbɔ. We -ka 'sa -mɔ, -in 'bhiti -na dli, -in yi 'mi 'bɔ -gɔladolue nya.

²⁰ -In pɔ yukwli! In 'yiligbe -budunwɛɛ, in mɔ kɔkɔ bhɔɔ. -ɔ -ka na weli 'nɔ, 'in ɔ -ka -bha -kali, 'in na plaa ɔ -budu zɔ, 'in na -yɔ ɔ 'sɔ lia dabhlo.

21 «-Ami, in mi -gugalinyo nya. In -yo na Dide ka o 'hnumnkpe -guladi. We 'deε 'gbu, o -ka -gugalinyo nya -mi, mo -yo 'mi 'so 'kaa na 'hnumnkpe -guladi.
 22 -O -ka 'nonu -yukwli 'wlu -ka, -we -Lagoo Zuzu gbaa -Lagonyuma -yla, o 'nu we.»

4

-Moyali wa -mnua -Lagoo 'hni

1 -Muu 'bigu, 'in in yia -mo na 'yli -kakiε 'wu gbu -putu -yoyi: kolo yabhlo mi hwekalida yali. Wee weli -we in 'nua tida, -we 'wba legle, we neε 'mi -yla: «-Gbla -seli, -we 'kaa ci lenu, in 'ka -mi we 'kluslolu.»

2 Toun, -Lagoo Zuzu 'bhua 'mi 'wu, 'in in yia 'hnumnkpe -yoyi -mo yali ladida -zugba we -guladinyo mi we -gu.

3 -O -dia kpe -gola, li o lia tokpa -zonu wa laa zasipu -yo saliduan 'bhisa. -Zuku lia tokpa -zonu wa laa emewlodu 'bhisa, mu bibea wee kpe.

4 Wee 'hnumnkpe mia, 'hnumnkpe -putu glu -bhlo 'ya -mnua bibea we. Nyuma kpasu glu -bhlo 'ya -mnua, -wa kaa -bana 'pupa 'wu, 'in wa kaa -can -kloo 'wluo, ma -dia wee kpenya -gola.

5 'Nyuu 'yika -papie klaa, weliya klaa, we -yo -deε -gangie, mu bhua wee 'hnumnkpe 'wu. We 'yu, ylo gbeso mi -nyumada sa 'titeε, mu -wa zuzu gbeso -we mia -Lago 'yu.

6 Wee 'hnumnkpe 'yu, we 'wba gumunyu ka klu mi 'sese 'veli 'bhisa, mu mi -bha.

Wee 'hnumnkpe kwesi, 'yliyogali -mnua mi -bha. 'Yli mneni we ku -yola weee. We mi we 'yugbein -yo we lugein.

7 Wee 'yliyogaluu tianu -yo -jla 'wuwu. We 'sonu -yo 'bhligbu -yule 'wuwu, we tanu klu -yo nyumε -nu 'wuwu, 'in we -mnanu 'wba -galibha -cice -we mia -bhuda.

8 Wee 'yliyogali -mnua mia de ni, we 'yabhlo ka -kapue gbelibhlo. 'Yli mnenia we ku -yola. We mi we -kapue dlu, 'in we taba mia we -gu. Zluo, saboo lu we bhia -nya. We neε:

«Jelitape, o mi tiklu, o mi tiklu, o mi tiklu,
 'tite weee mi o kweε,
 o mi bhaa -bha, o mia -bha, o yia yia.»

9 Wee mia lu bhida -zugba we mnua o -dia 'hnumnkpe -gulaa 'hni, o -gaa 'yliyogali weee nya, 'in we gbaa o 'hni -zonu, 'in we paa o fuo.

10 Da wee 'yliyogali -ka lu bhli -bhlo, 'in waa nyuma kpasu glu -bhlo 'ya -mnua sibhli 'kukolu o -dia 'hnumnkpe -gu la 'yu. 'In wa buba o -gaa 'yliyogali weee nya, 'in wa vitelia wa -can -kloo o 'hnumnkpe 'yu, -zugba wa gbaε:

11 «Jelitape, -amua -Lago,
 we mi tiklu -a 'ka -na 'hni -mnui,
 -a 'ka -bha -mi zu,
 'in we mi tiklu -a 'ka -mi fuo 'pa
 -na 'titeε 'gbu.
 -We ka glu -wa, -mi -laa -lu weee la.
 -In neε, -lu yi la, 'in -lu yia layi,
 'in -in yia we lala.»

5

Ghgli -sebhε klalili wa -wba

1 'In in yia ghgli -sebhε -yoyi, we mi o 'hnumnkpee -guladinyo liliso 'wu. We -gu -yo we dlu mi celida. We mi klada -luu klalili gbeso nya.

2 In 'yia 'anzi 'tite yabhlo -yo, we 'yibhaa la weli 'tite nya, we nee: «Nyoo ka we 'klv o 'ka -luu klalli gbeso ni -wlv, 'in o 'ka 'sebhε ni -bloa?»

3 Nu, nyime o 'kaa we -kali, o 'ni -mi. O 'ni yali -mi, o 'ni dudu -gv -mi, o 'ni glu -mi. Nyime yabhlogbo o 'ni mneni o 'ka wee 'sebhε 'wotali.

4 Nyime o kaa we 'klv o 'ka 'sebhε ni -blo, o 'ka we zeli, o 'ni -mi. We 'gbv in yia wi -wawa.

5 Toun, waa nyima kpasu 'yabhlo nee 'mi -ylae: «-In 'na wili -ni. -In -tali, omo Zudaa zwayli -jla, o -wa 'wlulapilinyo -Davidu yu, o ka -gugali, mo kaa we 'klv o 'ka wee -luu klalli gbeso -wlv, 'in o 'ka 'sebhε ni -blo.»

6 Bha in 'yia *Bhlabhleyu -yo 'yilgbeda. O mi 'nnumnikpe kwesi 'yliyogali -mnva -yo nyima kpasu nyidi. O Bhlabhleyu 'wlvsa -blu wa -di o 'slakaa -nu nya. O ka 'gwɔ gbeso -yo 'yli gbeso. Mu -wa zuzu gbeso, -we -Lago 'paa yoo dudu weee -gv.

7 O Bhlabhleyu bea o -dia 'nnumnikpe -gv la -yo, 'in o yia wee 'sebhε 'wobhu -mo lilikwesε 'wu.

8 O 'bhua wee 'sebhε 'wu, toun wee 'yliyogali -mnva -yo nyima kpasu gv -bhlo 'ya -mnva yia o 'yu 'kukolu 'sibhli. -O -ka -mi, o ka o -pete kwεε, 'in -can -doko -we nuɔkple 'wli mia, -mo ka -muɔ kwεε. Wee wli mia, mu -wa -Lagonyumaa bhuhhoe -weli.

9 Bha wa bhla luv lolu:

«-O kaa we 'klv o 'ka 'sebhε ni 'wobhu,
-mi -wa.

-O kaa we 'klv o 'ka we -luu klalli -wlv,
-mi -wa,

-we ka gbv -wa,

-o jitea o 'pɔn o 'ka nyima 'wuziti -Lago -yla,
-mi -wa.

Nyima -wa 'bhva zva weee 'yli klaa,
weli 'yli -bhlo -bhlo -gbanya klaa,
klu weee nyima klaa,
we -yo -wa 'bhva laga dudu weee -gv,

-o ziti wa 'wu -Lago -yla,
-mi -wa.

10 Nu, o nva we le,
'in -Lago pila -maa 'wlu la,
-mi -wa.

-O nva we le -maa 'ka -Lagobubonya -ze,
'in -maa 'ka o dumagbu lenv,
-mi -wa.

-Mi nva we le -maa 'ka nyima weee 'wlulapili
dudu weee -gv.»

11 In -tali 'yaa -bha, 'in in yia 'anzinyaa weli 'nu. We -zu 'wu, wa 'ni mneni wa 'ka we zeli. Nu, wee 'yliyogali -mnva klaa, nyima kpasu klaa, we -yo 'nnumnikpe, 'mo we bibea -nya. We 'de weee mia luv bhliɔa 'titeε,

12 we nee:

«Nu, Bhlabhleyu o wa -dia -blu 'slaka nya,
'tite klaa, 'nnumnie klaa, gbuyilo klaa,
we -yo latele mi o -nu nya.
We 'deε 'gbv, we mi tiklu nyima 'ka -bha o zu,
wa 'ka o 'ni -mnuni,
'in wa 'ka o 'ni -zov gba.»

13 'In in yi 'yaa lɔv -putu 'nɔ. -Lu weee -Lagɔ -laa la, -we mia yali, -we mia dudɔ -gɔ, -we mia glu, we -yɔ -we mia gumunyu lɔ, we 'dɛ weee bhliia lɔv, we nɛɛ:

«-ɔ -dia 'ɲnumnikpe -gɔ la,
 ɔ -yɔ Bhlabhleyu 'sɔ,
 'tɛ weee mi wa -nɔ nya,
 'ɲnumnie weee mi wa -nɔ nya.
 Wa bhli wa 'ɲni, 'in wa zɔ -bha wa
 'yɪ weee -nɔ nya.»

14 'In wee 'yliyɔgali -mnɔa nɛɛ: «-Amɛni!» Nyuma kpasɪ 'sibhliia 'kukolu, 'in wa yia ɔ bɔbɔ.

6

Bhlabhleyu -wɔa -luu klalili gbesɔ

1 Tɔvɔn, 'in in yia ɔv Bhlabhleyu -yɔyi. 'In ɔ yia wee glɪlɪ -sɛbhɛɛ klaliluu tianɔ -wɔ. -Bha -bhlokpade 'yliyɔgali -mnɔaa 'yabhlo 'kpɪa 'wɔ 'tɛɛ, -dɛ 'bhisa. 'In in yia we 'nɔ. We nɛɛ: «Yi!»

2 'In -talia -bha, 'in in yia numɛsɔvɔn 'pɔpa -yɔyi. -ɔ -dia we -gɔ la, ɔ ka pnu kwɛɛ, 'in wa yia ɔ -can -kloo yoo 'nyɛ. Ni, ɔ ka -gɔgali, 'in -gɔ ɔ yi 'yaa -galia mɪa.

3 -Mɔv 'bigɔ, ɔv Bhlabhleyu yia wee -luu klaliluu 'sɔvɔ -wɔ. -Bha -bhlokpade, 'in in yia 'yliyɔgaluu 'sɔvɔvɔ wɛli 'nɔ. We nɛɛ: «Yi!»

4 'In numɛsɔvɔn -putu yabhlo yia 'tla, we -za -kosu 'bhisa. -ɔ -dia we -gɔla, 'mɔ wa 'nyɛa 'yoo, ɔ 'ka dudɔ -gɔ tɔ -la, 'in dɔdɔgɔ -nyuma 'ka 'bhɔbhali. -Bha wa 'nyɛa ɔ tɔgɔgɛle yoo.

5 -Mɔv 'bigɔ, ɔv Bhlabhleyu yia wee -luu klaliluu tanɔ -wɔ. -Bha -bhlokpade, 'in 'nɔa 'yliyɔgaluu tanɔvɔ wɛli. We nɛɛ: «Yi!» 'In -talia -bha, 'in in yia numɛsɔvɔn -ylukpa -yɔyi. -ɔ -dia we -gɔ la, ɔ ka kilo kwɛɛ.

6 Wɛli yabhlo 'tlaa wee 'yliyɔgali -mnɔa nyidi, we nɛɛ: «'Mnɔ -yɔ -gooo 'klɪ yia yia. Ni, 'mnɔ kilo -bhlo kaa 'yɪ -bhlo -lubhoo 'pɛnɪgwezi, -gooo kilo ta kaa 'yɪ -bhlo -lubhoo 'pɛnɪgwezi. -Mɔv -ka 'kpɪ -yɔ nɔ, -in 'na zɪlɪ we kwɛ -ni, we -vale -tɔ sa 'ɛ.»

7 -Mɔv 'bigɔ, ɔv Bhlabhleyu yia wee -luu klaliluu -mnɔanɔ -wɔ. -Bha -bhlokpade 'in 'nɔa 'yliyɔgalu -mnɔanɔvɔ wɛli. We nɛɛ: «Yi!»

8 'In -talia -bha, 'in in yia numɛsɔvɔn -yɔyi, we fuakaa. -ɔ -dia we -gɔla, ɔ 'ɲni wa laa tɪtɪɛ. Tɪtɪɪnyaa 'gbe -yɔ ɔ 'sɔ nɔ. 'In wa yia wa 'tɛ 'nyɛ wa 'ka nyuma 'bhaa mɪ dɔdɔvɔ kibhe -mnɔanɔvɔ -bhlo -gɔ. 'Sa wa mɪa wa 'ka nyuma 'bha tɔgɔgɛle klaa, 'ɲwɔ klaa, tɪtɪɪgu klaa, we -yɔ -fliinuma 'nyii nya.

9 -Mɔv 'bigɔ, ɔv Bhlabhleyu yia wee -luu klaliluu gbunɔ -wɔ. -Bha -bhlokpade, 'in yia nyuma wa 'bhaa, wa zuzu -yɔyi 'slakagɔsalɪ zɔ. Waa nyuma mɪa, wa ka -Lagɔwɛli -yɔɲwɪ, 'in wa mia we gbodayinya nya, we 'gbɔ wa yia wa 'bha.

10 Wa 'kpɪa 'wɔ 'tɛɛ, wa nɛɛ: «-Amɪa -Kanyɔvɔ 'zayli -ɔ mɪ -mɔwɔlɔda, dɔdɔgɔ -nyuma -yɔgbɔ -na yia 'wɔbhua, 'in -in 'ka wa gbɔ dilɪ -amɪa -yɔkpasasɛɛ saa. 'Lee, bhli -mɔvɔ -na wɔvɔ wea?»

11 Tɔvɔn, wa yia -maa -bana 'pɔpa 'wɔladlɪli, 'in wa nɛɛ -maa -yla, -maa wɔ -sɛ, ni, -maa bhelia -yɔ -maa lubhɔvɔ -lima -wa wa yia 'bhaa -maa 'dɛ 'bhisa, -maa 'ɲwɛ -ka gba 'bhie.

12 'In -talia -bha, 'in in yia Bhlabhleyu -yɔyi, 'in ɔ yia -luu klaliluu gbɛlibhlonɔ -wɔ. -Bha dɔdɔ zuklua 'tɛɛ. 'In 'yɔv yia ylumanɪ nɛɛ -gbɛnaa, 'in 'cɔv yia zamanɪ 'pɔn 'bhisa.

13 'In -zɛli yia bhli dɔdɔ -gɔ, su wa zɔbhaha, -pɪɛ -ka 'plɪ, sa we 'bhue jitea, 'sa -zɛli jitea dɔdɔ -gɔ.

14 'In yali yia labhu nyumaa 'yliya 'wɔ, nɛɛ -bita wa gli. -Gɔɔ weee -yɔ dɔdɔ weee mia 'nyu nyidi, 'in we yia 'tlu.

15 Tɔɔn, dɔdɔgɔ -nyumaa 'wɔlulapilunya klaa, nyumaa 'yugalunya klaa, 'slɔjaa 'yugalunya klaa, 'ɲumunya klaa, nyuma 'tite klaa, gali klaa, we -yɔ -wa 'nia gali nya -mi, wa 'de weee yia zize -gɔɔɔ 'bhoka 'wɔ, we -yɔ tɔkpa -nyidi.

16 Wa nɛɛ tɔkpa -yɔ -gɔɔɔ -yla: «A bhlili -aun -gɔ. A zize -aun 'pɪpɪ, -ɔ -dia 'ɲumnikpe -gɔ la kwɛɛ. A zize -aun 'pɪpɪ Bhlabhleyuu 'ce kwɛɛ.

17 Nu, we ka nyini, wa 'cepayli 'kadɔ ka nyini. Nyɔɔ mneni ɔ 'ka we 'yu 'yiligbea?»

7

Nyuma 'wlu glɔ ta -zakpa kugbua le 'sɔ (144.000)

1 -Mɔɔ 'bigɔ, 'in in yia 'anzi -mnɔa -yɔyɪ 'yiligbeda dɔdɔɔ gwɪgwɪ -mnɔa 'yli. -Mɔɔ mi dɔdɔɔ -pɪpɛ -mnɔa 'yoo -kulɔda, -mɔɔ yi 'wɔ nu, -pɪpɛ yabhlogbɔɔ 'pli dɔdɔ -gɔ, gumunyu -gɔ we -yɔ su 'wlu.

2 'In, in yia 'anzi -putu yabhlo -yɔyɪ 'wɔsɔda 'ylɔɔ 'wɔsɔlɔda. -Lu -we nya wa zɔa -Lagɔɔ yibhelida nyuma -yɔ, we mi we kwɛɛ. 'Anzi -mnɔa -we -Lagɔɔ 'nya 'tite we 'ka gumunyu -yɔ dɔdɔ sialɪ, we 'kpɪa 'wɔ 'titeɛ we -yla, we nɛɛ:

3 «A 'yiligbe -slɔ, nu, -a 'ni -slɔ 'yliyɔga -Lagɔɔ yibhelida -Lagɔɔ lubhonɔnyaa 'klɔ -yɔ zɔ, dɔdɔ klaa, su klaa, we -yɔ gumunyu, a 'na sialɪ we -ni.»

4 'In -wa -Lagɔ zɔa ɔ 'dɛɛ yibhelida -yɔ, 'in in yia wa ɲwɛ yibheli. *Izlaɛlu zɔa weee 'yli, nyuma 'wlu glɔ ta -zakpa kugbua le 'sɔ (144.000).

5 Zudaa zɔayli, nyuma 'wlu glɔ ta (12.000).

Lubɛnu zɔayli, nyuma 'wlu glɔ ta (12.000).

Gadu zɔayli, nyuma 'wlu glɔ ta (12.000).

6 Aɛlu zɔayli, nyuma 'wlu glɔ ta (12.000).

Nɛfɔtalii zɔayli, nyuma 'wlu glɔ ta (12.000).

Manasee zɔayli, nyuma 'wlu glɔ ta (12.000).

7 'Simeɔɔ zɔayli, nyuma 'wlu glɔ ta (12.000).

*Leviii zɔayli, nyuma 'wlu glɔ ta (12.000).

Isakaaa zɔayli, nyuma 'wlu glɔ ta (12.000).

8 Zabulɔɔn zɔayli, nyuma 'wlu glɔ ta (12.000).

*-Zɛɛfɔb zɔayli, nyuma 'wlu glɔ ta (12.000).

Bezameɛɛ zɔayli, nyuma 'wlu glɔ ta (12.000).

Wa 'dɛ weee 'klɔ -yɔ wa zɔa -Lagɔɔ yibhelida.

Nyumaa -zlo bibeaa 'ɲumnikpe

9 -Mɔɔ 'bigɔ, in -talia -bha, 'in in yia nyumaa -zlo -yɔyɪ. Waa nyuma -zu 'wɔ, -ɔ mnenia ɔ 'ka wa zɛli, ɔ 'ni -mi. Nu, dɔdɔ weee -gɔ -nyuma wa -mia: laga weee -gɔ -nyuma mi -bha. Zɔa weee 'yli -nyuma mi -bha. Klu weee nyuma mi -bha. Wɛli weee nyuma mi -bha. Wa 'yiligbe 'ɲumnikpe -yɔ Bhlabhleyu 'yu. Wa ka -bana 'pɔpa 'wɔ, 'in saun mia wa kwɛɛ.

10 Wa 'kpɪa 'wɔ 'titeɛ, wa nɛɛ:
«-Amiaa -Lagɔɔ -ɔ -dia 'ɲumnikpe -gɔ la,
ɔ -yɔ Bhlabhleyu 'sɔ,
gbɔwɔsasie mi wa -nu nya!»

11 Nu, 'anzi weee bibeaa wee 'yliyɔgali -mnɔa klaa, waa nyuma kpasɪ klaa, we -yɔ 'ɲumnikpe. Wa -gbliia 'wlu la 'ɲumnikpe 'yu, 'in wa yia -Lagɔɔ bɔbɔ.

12 Wa nɛɛ:

«-Amɛni!

Nyuma weee gba ɔ 'ɲni -zɔnɔ.

Nu, nyuma weee -mnɔni ɔ 'ɲni,

gbuyilo weee mɔ ɔ -nɔ nya,
nyuma weee 'pa ɔ fuo, nyuma weee zɔ -bha ɔ,
'tɛ -yɔ latɛlo weee mɔ ɔ -nɔ nya.
We -mɔ 'sa, 'in we 'ka 'sa -tu
'yɔ weee -nɔ nya.»

13 Bha nyumɛ kpasa yabhlo 'yibhaa 'mɔ laɛ: «'Lee, waa nyuma kaa dɛ -bana 'pɔpa 'wɔ, mɔɔ -nyuma wa -mɔ, 'in mɔ wa 'bhɔɔ?»

14 In nɛɛ ɔ -yla: «Na -kanyɔ, ɔ -yia we 'ji, -mɔ -wa!»

ɔ nɛɛ: «Waa nyuma mia dɛ, wa ka wa sɔli bhabha. Wa ka wa 'dɛɛ -bana -wɔɔ Bhlabhleyu 'pɔn lɔ, 'in we yia pɔmanɔ tenyii.

15 We 'gbɔ wa 'yɔlɔɔ -Lagɔɔ 'ɲumɲukpe 'yu, zɛɔɔ, sabɔɔ, wa 'ka ɔ dɔmagbɔ lɛnɔ ɔ -budu 'kadɔ zɔ, 'in ɔ -dia 'ɲumɲukpe -gɔ la, 'in -mɔɔ kɔa wa 'wɔ.

16 Nwɔ 'na 'ka 'masɛɛn wa 'bha, 'nyumatɔ 'na 'ka 'masɛɛn wa 'bha, 'yɔ -yɔ sɔ 'na 'ka 'masɛɛn wa 'bha.

17 Nu, Bhlabhleyu ɔ mia 'ɲumɲukpe kwesi, mɔ yia wa 'nyuwɔkɔa lɔ kwaa, bhlabhɛɛ 'yɔliɔzɔnyɔ 'bhisa. 'In -Lagɔ yia wa 'mɔ weee sɔa.»

8

Bhlabhleyu -wɔa glɔlɔ -sɛbhɛɛ klalɔluu gbesɔnɔ

1 Nu, Bhlabhleyu -wɔa wee glɔlɔ -sɛbhɛɛ klalɔluu gbesɔnɔ, 'in -Lagɔɔ -gbɛ yia 'wɔɔ blenyii 'lɛli kibhe -bhlo.

2 'In, in yia 'anzɔ gbesɔ -yɔyɔ 'yɔlɔɔ -Lagɔ 'yu. ɔ yia we lɛglɛ gbesɔ 'wɔladlɔli.

3 'Anzɔ -putu yia, 'in we yia 'slakagɔsalɔluu kwesi 'yɔlɔɔ, -can -dɔkɔ mɔ we kwɛɛ, we nɔkplɛ wa sɛa 'wɔ. Wa 'nyɛa we 'wɔ duun yoo, we susɔlɔla -Lagɔnyuma weee bhuhhoewɛli -yɔ 'wɔ 'wɔ, 'in we -yɔ we yia 'slakagɔsalɔluu 'yu mɔ, we 'ka we -Lagɔ 'nyɛ. Wee 'slakagɔsalɔluu mɔ -can nya, 'in we mia -Lagɔɔ 'ɲumɲukpe 'yu.

4 'In 'wɔlɔ gbeylo -yɔ -Lagɔnyuma weee bhuhhoewɛli yia 'wɔɔ 'anzɔ kwɛɛ -Lagɔ 'yu.

5 Tɔnɔ, 'anzɔ 'bhua -dɔkɔ 'wɔ, we yia we yeli 'slakagɔsalɔluu -kosu nya, 'in we yia we dɔdɔ -gɔ 'mɔ. -Bha -bhlokpade, -dɛ -gaan, wɛlɔnya gbaa, 'nyu 'paa 'yika, 'in dɔdɔ yia zuklu.

Tɔa -lɛglɛ -mnɔaa wɛli

6 'Anzɔ gbesɔ, -we kaa lɛglɛ gbesɔ kwɛɛ, mɔ mnazɔa we 'dɛ la we 'ka we bhli.

7 We tɔnɔ bhli we lɛglɛ, 'in -zɛli nyu klaa, -kosu klaa, we -yɔ 'pɔnɔ, -we mia 'wɔsusɔlɔluda, in we yia we dɔdɔ -gɔ 'mɔ. Dɔdɔ kibhe ta -gɔ -bhlo yia si, su ta glaa -bhlo -yɔ -petu yalɔ weee yia si.

8 We 'sɔnɔ bhli we lɛglɛ: -kosu 'kadɔ 'wɔa -gɔɔ -we mɔ sɔa, 'mɔ wa vitelia gumunyu lɔ, 'in gumunyu taa nɔɔ -bhlo yia 'pɔnɔ -zɛ.

9 Gumunyu lɔ -li ta glaa -bhlo yia tɔ, 'in we yia 'glɔ ta glaa -bhlo lasa.

10 We tɔnɔ bhli we lɛglɛ: -zɛliya 'kadɔ 'bhua yalɔ, 'in we yia bhli, wee -zɛliya mia, -kosu mɔ 'bhisa we nyumaa, mɔ bhliya 'nyuwɔkɔanya -yɔ -gbɔa 'kadɔ ta glaa -gbɔa -bhlo lɔ.

11 Wee -zɛliya wa laa kalɔlu, 'in wee -gbɔa ta glaa -bhlo 'nyu yia kamanɔ. 'In wee 'nyu yia nyuma duun 'bha we 'kɔkɔlɔ 'gbɔ.

12 Wee 'anzɔ -mnɔnɔ bhli we lɛglɛ, 'in 'yɔlɔ kibhe taa nɔɔ -bhlo klaa, 'cɔɔ kibhe taa nɔɔ -bhlo klaa, we -yɔ -zɛli ta glaa -bhlo yia -nyumo. Sa zɛli taa nɔɔ kibhe -bhlo -tɔa nɔkplɛ 'wɔ, 'sa sabɔɔ taa nɔɔ kibhe -bhlo 'nɔa 'cɔ -yɔ -zɛli san 'yɔ.

¹³ Nu, in -talia -bha, 'in in yia -galibhacice mia -bluda -mɔ yali 'pɪpɪ 'wɔkpɪwɛlɪ 'tɪtɛ 'nɔ, we nɛɛ: «Gbonyuu, gbonyuu, gbonyuu mɪ dɔdɔgbɔ -nyimaa -nɔ nya 'anzɪ taa pnɪ -ka wa lɛglɛ bhli!»

9

Lɛglɛ gbunɔ

¹ Nu, 'anzɪ gbunɔ bhli we lɛglɛ, -zɛliya yabhlo -we bhli dɔdɔ, 'in in yia we -yɔyɪ. 'Bhɔka -we 'nɪa bhloluda -ka, we -lakɪ wa 'nyɛa wee -zɛliya yoo.

² We -kalia wee 'bhɔka, gbeylo -we 'wɪba -klaaa gbeylo mɔ 'tɪaa -mɔ, 'in we yia 'yɪb -yɔ -pɪpɛ ylumanɪ.

³ Wee gbeylo 'wɔ -gangannya 'tɪaa, 'in we yia dɔdɔ -gbɔ lamneni. 'In -Lagɔ yia 'tɪtɛ -we -yɔ -klagbetaa 'tɪtɛ 'wɔwɪba we 'nyɛ.

⁴ Wa nɛɛ we -yla we 'na nɔnɔ gbonyuu -petu -yla lɛ -nɪ, we -yɔ sunya -yɔ -titi -wɔtɔ. Nu, nyima -wa 'nɪa -Lagɔ yibhelida 'klɔ -yɔ -ka, 'ma we 'kaa gbonyuu -yla lɛnɔ.

⁵ Wa 'nɪ wee -gangannya 'yoo 'nyɛ we 'ka nyima 'bha. Wa nɛɛ nu, we sɪalɪ wa bhahba 'cɔ gbu zɔ. Sa -klagbeta -ka 'pa, 'in -bha gloɔa nɪ, we nɔ 'sa we.

⁶ We bhli, tɪtɪtɛ da wa yia -talia, 'in wa 'na 'ka we 'yɪ, we tɔ yia nyima 'bhaa, 'in kwɛɛ -mɔb yia wa -gwaa.

⁷ Wee -gangannya 'wɪba nɪmɛsɔbɔn, -we wa mnazɪ la tɔgbɔ -nɔ nya, 'in -we ka 'wɪlo 'wɪba nɛɛ -can -kloo mɪ -bha. We 'klɔ -yɔ nyimaa 'klɔ 'wɔwɪbɔ.

⁸ We 'nyɪ 'wɪbɔ 'ɪjwɪnɪ 'nyɪ. 'In we gla 'wɪbɔ -jɪaa gla.

⁹ We ka netɛbana 'wɔ, 'in we -kapuee paa -jiji. We -jiji mia, we 'wɪbɔ nɛɛ nɪmɛsɔbɔn duun mɪ -wɔtɔloo 'wɔgbizeda -gwagwie nya we 'ka tɔ -gbɔ mɪnɪ.

¹⁰ Wee -gangannya gɔn 'wɪbɔa wee -klagbetaa gɔn, -we mia 'yɪlɛlɪda seenɪ 'bhisa. We gɔn nya we mnenia we 'ka nyima -yla gbonyuu lɛnɔ 'cɔ gbu zɔ.

¹¹ Wee -gangannya ka 'wlulapɪnyɔ: 'bhɔka -we 'nɪa bhloluda -ka, we 'wɔ -Kuzuu 'anzɪ we -mia. Nu, we 'ɪjɪnɪ -wa Abadɔn zuifɔwɛlɪ 'wɔ, Apolɪan *glɛkɪwɛlɪ 'wɔ. We jɪ -wa -Lunyumonyɔ.

¹² Tɪatɪa -gbonyuu 'plɪa dɛ, nɪ, we -tɔ lɔ 'sɔ.

Lɛglɛ gbelibhlonɔ

¹³ Nu, 'anzɪ gbelibhlonɔ bhli we lɛglɛ nɪ, 'in, in yia wɛlɪ yabhlo 'nɔ. -Lagɔ 'slakagɔsalɪlu gwɪgwɪ -mnɔa 'yɪlɛ we 'bhɔa. Wee 'slakagɔsalɪlu mɪ -can nya, 'in we mia -Lagɔ 'yɪ.

¹⁴ Wee wɛlɪ nɛɛ wee 'anzɪ gbelibhlonɔ kaa lɛglɛ kwɛɛ -yla: «'Anzɪ -mnɔa -we mia gbɔanda, -gbɔa 'kadɔ wa laa Eflatɪ kwesi, -in -blo we -nya.»

¹⁵ Wee 'anzɪ -mnɔa mia, -Lagɔ ka we lamnazɪ ɔ lubhoo -nɔ nya. Wee -zɔ nɪ cɔ nɪ yɪ nɪ 'lɛlɪ tɛɪn -nɔ nya ɔ mnazɪa we la, we 'ka mɪnɪ, we 'ka nyima 'wɔsɪsalɪ, 'in we 'ka nyima ta glaa -bhlo 'bha. Nu, wɛlɪ gbɔa, 'in wa yia we -blo.

¹⁶ 'Sloja -wa mia nɪmɛsɔbɔn -gbɔ, wa zɛliya wa 'mɪ -yla, wa ɪjwɛ nyɪnɪ minɪɔn 'wɪlɔ -bhlo.

¹⁷ -Mɔ na 'yɪlɛ -kakɛ 'wɔ, -wa -dɪa wee nɪmɛsɔbɔn -gɔla, sa in 'yɪa wa -yɔ mɔ nɪ: netɛbana mia wa 'wɔ, we -za -kosu 'bhisa, we yɪlɛ yali 'bhisa, we -za lɪ -bhuhɛɛ nukplɛ 'bhisa. Wee nɪmɛsɔbɔnyaa 'wɪlɔ 'wɪbɔa -jɪaa 'wɪlɔ. 'In -kosu klaa, gbeylo klaa, we -yɔ -bhuhhui slo tɪaa we ɪjwɛɛ.

¹⁸ Nu, -kosu klaa, gbeylo klaa, we -yɔ -bhuhhui slɔnya 'tɪaa da we ɪjwɛɛ nɪ, mɔ -wa sɪasɛ ta. Mɔ 'bhaa dɔdɔgbɔ -nyima ta glaa -bhlo.

¹⁹ Nu, wee nɪmɛsɔbɔnyaa 'tɪtɛ mia, we mɪ we ɪjwɛ -yɔ, 'in we mia we gɔn -yɔ. We gɔn 'wɪbɔa tɪbɛ. We ka 'wɪlɔ, we nya we nɔa nyima -yla gbonyuu lɛ.

²⁰ Wee sɪasɛ 'nɪ dɔdɔgbɔ -nyima weee 'bha. Nyima -wa -tɔa -bha, wa 'nɪ wa tɛlɛlɪlu 'bɪbhɔ. Wa mɪ -bhlokpade 'kuzunya bɔbɔda, tɛlɛlɪlu mia -can nya

klaa, 'gwēzi nya klaa, nete nya klaa, tukpa nya klaa, we -yɔ su nya, wa 'nɪ we bubue 'bɪbhv. 'In wee tɛltɛlɪli mɪa, we'e 'yɪ la, we'e 'nɔ 'in we'e nɔ.

²¹ Nɪ, wa 'nɪ wa dli 'bhiti, wa mɪ nyuma 'bhada -bhlokpade, wa mɪ ylisi lɛnɔda, 'in wa -yɔ nyuma weee dia -budu 'wɔ, 'in tɔlva ylia 'wie.

10

'Anzi-yɔ gligli -sebhe -yule

¹ 'In in yi 'yaa 'anzi 'tite -putu -yɔyɪ yali 'bhɔda. Yalɪpɔpa wɛlia we 'wɔ -bana 'bhisa, 'in -zuku yia we 'wlu bibe. We klv nyumaa 'yli 'bhisa, 'in we bhɔgɔ 'wɛba -kosuu -dɔlv.

² Gligli -sebhe -yule mɪ we kwɛɛ, we mɪ ŋwɛkalɪda. Gumunyu -gɔ we dia lilibhv la, 'in we yia dɔdɔ -gɔ kɔpɛbhv ladi.

³ Sa -jla kpia 'wɔ 'titeɛ, 'sa we 'kpia 'wɔ. We 'kpia 'wɔ tɔvɪn, 'in -dɛ gbesɔ yia -gan.

⁴ Wee -dɛ gbesɔɔ -gangiee 'bɪgɔ, in 'yibha yaa in 'ka we wɛli ɛɛli. -Bha -bhlokpade, 'in wɛli yabhlo yia gba -mɔ yali. We nɛɛ 'mɪ -yɫaɛ: «Wɛli -we wee -dɛ gbesɔ gbaa, -in zize we. -In 'na ɛɛli -lu yabhlogbɔɔ -nɪ.»

⁵ Nɪ, wee 'anzi in 'yɪ yaa -yɔ 'yiligbeda, -we ka bhv yabhlo mɪa gumunyu -gɔ, 'in we 'yabhlo mɪa dɔdɔ -gɔ, we yia lilisɔ 'wɔbhv yali.

⁶ 'In we yia bi -Lagɔ -ɔ -gaa 'yliyɔ 'yli weee nya, ɔ 'ŋnɪ nya, -Lagɔ -ɔ -laa yali -yɔ we 'wɔ -lu weee la, -ɔ -laa dɔdɔ -yɔ we -gɔ -lu weee la, we -yɔ gumunyu -yɔ we lv -lu weee. Wee 'anzi nɛɛ: «We bhla 'nɪ masɛɛn latlvɔ.

⁷ Nɪ, zli 'anzɪ gbesɔnɔ yia we lɛglɛ bhliɪ, -Lagɔɔ 'wlvkɔvɪn -gɔ mɪa zizeda, we zli ɔ nɔa we lɛ. Cɪn, lɛ ɔ yia we nɔa, sa ɔ gbaa we, ɔ lubhonɔnya -wa mɪa ɔ gbɔv -falɪpanya nya -yɫa, 'sa.»

⁸ 'In wɛli -we in 'nɔ yaa -mɔ yali, we nɛɛ 'ya 'mɪ -yɫaɛ: «'Anzi yiligbea gumunyu -yɔ dɔdɔ -gɔ, -in mɪnɪ we -gbɛ, 'in 'sebhe -we mɪa ŋwɛkalɪda we kwɛɛ, -in 'bhu we 'wɔ.»

⁹ 'In in yia we -yɔbɛ. In nɛɛ we -yɫa nɪ, we 'nyɛ 'mɪ wee 'sebhe -yule yoo. We nɛɛ 'mɪ -yɫa: «-In 'bhu we 'wɔ, -in 'ka we li. Nɪ, kamanɪ we yia -na nɔkplɛ, nɪ, lvv 'kpi 'bhisa we yia mɛnɪa -na ŋwɛɛ.»

¹⁰ In -saa wee 'sebhe we kwɛɛ, in lia we, lvv 'kpi 'bhisa we mɛnɪa 'mɪ ŋwɛɛ. -Sɛɛn in mnaa we, 'in we yia kamanɪ na nɔkplɛ.

¹¹ Wa nɛɛ 'mɪ -yɫa, we mɪ 'ya nɪ, in gba -we -Lagɔ yia lɛnɔa, klu duun klaa, laganya klaa, wɛlu 'yli -bhlo -bhlonya klaa, we -yɔ nyumaa 'wlvɫapɪlnyaa daa.

11

-Lagɔɔ gbɔdayɪnya 'sɔ

¹ -Mɔv 'bɪgɔ, gblee yabhlo -we -yɔ su -we nya wa yibhɔlvɔ -lu 'sɔ 'wɔwlvɔ, wa yia 'mɪ we yoo 'nyɛ. 'In wa nɛɛ 'mɪ -yɫaɛ: «-In -sɔ 'wɔ -in 'ka -Lagɔbudu 'kadɔ -yɔ we 'slakagɔsalɪv yibhɔlvɔ mɪnɪ. -Wa mɪa -mɔ -Lagɔ bubɔda, -in zɛli wa.

² Nɪ, -in tɪ -buduŋwɛɛ 'wɔ. -In 'na yibhɔlvɔ -bha -nɪ, -we ka gbv -wa, -wa 'nɪa Zuifɔ, wa ka we wa 'nyɛ, 'in ma yia -Lagɔɔ -mɔwlv gbe -gɔnɔa 'in wa 'ka we lawɔwlvɫɪ 'cɔ glv 'sɔ, 'cɔ 'sɔ zɔ.

³ Nɪ, na gbɔdayɪnya 'sɔ na yia yoo 'paa wa 'ka -Lagɔwɛli gba wee 'yli 'wlv gbelbhlo 'yli glv ta nya, -gbɛnaa nya 'wɔ.»

⁴ Nɪ, ma -wa *olivɔsu 'sɔ -yɔ 'nape 'sɔ -we 'yiligbea dɔdɔv -Kanyɔ -Lagɔ 'yu.

⁵ Nyumɛ -ka we -yɫa gbɔnyuu lɛnɔa yɪ, 'in -kosu tlaa we ŋwɛɛ, 'in we bhaa ɔ. Nyumɛ -ɔ -ka we -yɫa gbɔnyuu lɛnɔa yɪ, 'sa -bhlokpade -mɔɔ yia tlia.

6 Waa gbodayinya ka 'tite wa 'ka 'nyu 'yigheli -moo yi 'wlo we lba wa -Lagoboo -falipa bhla. Nu, wa ka 'tite wa 'ka 'nyu 'pion 'wolabhitili. 'In wa ka 'tite wa 'ka dudu -gu siasiee 'yli -bhlo -bhlo lala wa dlu da.

7 'In gbu -we ka da wa 'yia nu, wa -ka we gbagbie bhia, 'in 'bhoka -we 'nia bhloluda -ka, -mo nume yabhlo yia 'tlaa, we 'ka wa tu dlu, we 'ka wa lu, 'in we 'ka wa 'bha.

8 'In wa 'kwienya 'ka lasluda -tu -mo 'gbe 'kadoo -gblogblu 'wu, da nyuma kolba wa -Kanyo *su -gula. Wee gbe mia, 'mu wa palia *Sodomu -yo Eziputu 'wu.

9 Nu, nyumaa 'yli -bhlo -bhlo -wa 'bhua zba -bhlo -bhlo 'yli, -wa gbaa weli 'yli -bhlo -bhlo, we -yo -wa 'bhua laga -bhlo -bhlo -gu, -maa yia wa 'kwie ylaa 'yli ta kibhe nya. Wa 'na 'ka wa 'bhluhluhlu -yohunu.

10 Waa *-Lagoboo -falipanya so nu titlie yia dudugu -nyuma 'muna 'wola, 'in wa 'ka -lu 'nyinyeni 'muna nya. Waa nyuma so ni ka wa siali tenyiii 'gbu.

11 Nu, 'yli ta kibhe -ka 'pli ni, 'in nyapeli bhua -Lago -gbe, 'in we plaa wa 'wu, 'in waa nyuma soa 'wu. -Maa -ka wa -yoyi, 'in -nyanigbo kpalia -maa.

12 'In weli 'tite yabhlo yia wa 'de 'so -yla gba yali: «A -gbla -seli.» 'In wa yia -mo yali -gbla yalipaa 'wu -zugba wa tonyuma yla wa.

13 -Bha -bhlokpade dudu zuklua 'tite, 'in wee 'gbe kibhe kugbuua -gu -bhlonu yia labhu. 'In nyuma 'wlu gu -bhlo 'wlu kugbuua le gbu (7.000) yia tli wee dudu zukluee 'bigu. Nyuma tba -wa -tua -bha, -nyanigbo yia -maa -kpali, 'in wa yia -Lago -o mia yalu 'hni -mnu.

14 Gbonyuuu 'sono ka 'pli, -sleen, wee gbonyuuu tanu yia dayli yia.

Lεgleε gbesonu

15 'Anzu gbesonu bhla we legle, 'in wa yia weli 'tite -nya 'nu yali. We neε: «Duduu 'wlulapli mi -sleen -amua -Lago Jejitape -yo -Bhasanyo 'so kweε.

Ma yia nyuma weee 'wlulapia, 'yli weee -nu nya.»

16 'In waa nyuma kpasu gu -bhlo 'ya -mnu, -wa -dia 'hnumukpenya -gu la -Lago 'yu, wa -gbla 'wlu la, 'in wa yia -Lago buo.

17 -Mo wa -Lagobuweli 'wu wa neε: «Jejitape, 'tite weee -Kanyo -Lago,

-mi -o mi bhaa, 'in -o mia, -mi -a paa fuo.

Nu, -na 'tite nya -in pia -sleen nyuma weee 'wlu la

18 Nu, laga ka 'ce 'pa, 'in -na 'cepapie yia 'wuso.

'Yli -we nya -in 'kaa tlitunya -yogbu 'wobhu we ka nyini.

Wee yli nyina -in 'ka -na gbu -falipanya -wa nu -na lubho,

we 'ka nyuma kpasu -zeoo, we 'ka 'nyenyeyua -zeoo,

-in 'ka wa -tnu wla, 'in -wa -saa dudu la,

-in 'ka wa lasa.»

19 Nu, -Lagobudu 'kadu -we mia yali -kalia hwe, 'in wa yia -mo 'kesu -yoyi. Nu, wee 'kesu nukple, weli -we suslola -Lago -yo -nyuma 'wu, 'in -we wa ceta -li -gu, mu mia -mo. Toun, 'nyu 'paa 'yika, weli nya gbaa, -de -gaan, dudu zuklua, 'in -zeli nyu yia lba.

12

*Zatibhe -sɔlva 'ɲwɔɔ yabhlo -yɔwɔ

1 Nii, gwɛdilu yabhlo 'tlaa yali: 'ɲwɔɔ yabhlo -wa. 'Ylu mɪ ɔ 'wɔ -bana nya, 'in 'cɔ mɪ ɔ bhɔ zɔ. -Zɛli kugbua lɛ sɔ mia ɔ 'wluo -kloo 'bhisa.

2 Ɔɔ 'ɲwɔɔ mɪ nɔkpla. Ɔ gwali bhla ka nyini, ɔ mɪ luzii 'gbɔ ɔ kpia 'wɔ.

3 'In gwɛdilu -putu yi 'yaa yali 'tla. *-Zatibhe 'kadɔ -wa, we -za. We ka 'wlu gbesɔ, we -yɔ 'gwɪ kugbua. We 'wlu -mɔmɔ -ka -mɪ, -mɔɔ ka -can -kloo -gɔ.

4 We gun nya we ylipea -zɛli ta glaa -bhlo la, 'in we vitelia we dɔdɔ. Nii, ɔɔ 'ɲwɔɔ mɪ gwalida yida, 'in wee -zatibhe yia ɔ 'yu 'yiligbe, nii, ɔ -ka gwali ni, we 'ka ɔ 'yu mna.

5 'In ɔɔ 'ɲwɔɔ yia nɔkpasuyu gwali. Nii, nɔkpasuyu -ɔ 'kaa dɔdɔ weee -gɔ nyuma 'yoo da -slolu 'klɔ 'cɪcɪ nya, mɔ -wa. 'In wa yia -Lagɔ -yɔ ɔ 'ɲɪmɪnikpe kwesi ɔɔ 'yu bɛli.

6 Tɔɔn, ɔɔ 'ɲwɔɔ yia -flii -bho, 'in ɔ yia da bɛblɛɛ mni, da -Lagɔ mnazia ɔ -yla 'bɪ la. Ɔ li -mɔ 'yli 'wlu gbelibhlo, 'yli gbɔ ta (1.260), 'in -zugba ɔ yi lililu ɔ li.

7 -Slɛɛn, tɔ yia yali bhli. 'Anzinyaa -kanyɔ Miseli -yɔ ɔ -anzinya, we -yɔ -zatibhe yia gɔ, 'in -zatibhe 'anzinya yia we 'wɔsa.

8 'In we yia -zatibhe -yɔ we 'anzinya lu. Nii, we 'nɪ we 'klɔ -ka we 'ka yali -tɔ.

9 'In wa yia wee -zatibhe 'kadɔɔ 'dɛ 'pipee viteli. Mɔ -wa da bhlasabhla *-tibhe -we wa laa *'Kuzu, 'in wa la 'yaa -Saatan. Mɔ nwa dɔdɔgɔ -nyuma weee -dawli 'wɔ. Wa vitelia we dɔdɔ, 'in wa yi 'yaa we 'anzinya we 'bɪ viteli.

10 -Mɔɔ 'bɪgɔ, in yia wɛli 'tite yabhlo 'nɔ -mɔ yali. We nɛɛ: «Nyumaa gbɔwɔsabhla ka nyini. -Slɛɛn mia, -amɪaa -Lagɔ ka ɔ 'tite -slolu, 'in dɔdɔɔ 'wlulapɪɪ mɪ ɔ kwɛɛ. -Slɛɛn mia da, ɔ -Bhasanyɔ ka we -slolu ni, mɔ kaa se. Nii, -we dɪlia -amɪaa bhelia gbɔ 'wlu la, wa ka we 'pipee viteli. Cɪn, zlioo, sabɔoo, -we dɪlia -amɪaa bhelia gbɔ 'wlu la -Lagɔ 'yu, 'mɔ wa vitelia.

11 Nii, -amɪaa bhelia ka -gɔgali, Bhlabhleyuu 'pɪɔn -yɔ gbɔdayiwɛlu 'gbɔ. Wee wɛlu 'gbɔ wa yia ɲwɔɔ wa 'ka wa 'yliyɔgagie wla, 'in wa 'ka ti.

12 We 'dɛɛ 'gbɔ yali -in li 'muna. Wa ka wee -zatibhe viteli, we 'dɛɛ 'gbɔ, -wa weee -dia yali la, a li 'muna! Nii, gbɔnyuu mɪ dɔdɔ -yɔ gumunyuu -nɔ nya. -We ka gbɔ -wa, 'Kuzu ka -mɔ lasibhli 'cɛ nya. Nii, we 'yli 'nɪ 'wɔzu, we 'dɛ -yi we 'ji.»

13 Wee -zatibhe 'yia nii, wa ka we dɔdɔ viteli ni, ɔɔ 'ɲwɔɔ -ɔ gwalia da nɔkpasuyu, 'in we yia ɔ 'bɪ vuvue bhli.

14 Nii, -Lagɔ 'nyɛa ɔ -galɪbhacɪcɛɛ -kapue 'sɔ, ɔ 'ka -blu, da bɛblɛɛ -Lagɔ mnazia la ɔ -nɔ nya, ɔ 'ka -mɔ mni. -Mɛmɛ mia ɔ mneni ɔ 'ka -mɔ -zɔ ta kibhee * lililu 'yi ɔ 'ka we li. 'In tibhe 'nɪ ɔ -yɔcɪpa.

15 Wee tibhe yia 'nyu gwɛzɛ ɔ 'bɪ, 'in we yia -gbɔa -zɛ, we 'ka yaa ɔɔ 'ɲwɔɔ mna.

16 'In dɔdɔ yia ɔɔ 'ɲwɔɔ 'wɔsaa yi. Wee dɔdɔ -kalia ɲwɛ, -gbɔa -we -zatibhe gwɛzɛa, 'in we yia we 'ma.

17 'In wee -zatibhe yia ɔɔ 'ɲwɔɔ -yɔcɛpali, 'in we yia ɔ 'yua pɪnɪ -yɔ ɔ 'yuoyuaa -gbɛ tɔ kwa. -Maa mia, -Lagɔɔ tite -maa zɔa 'nɔɲwɛ, 'in -maa mia -Zezuu gbɔdayinya nya.

18 -Bha wee -zatibhe bɛa gumunyuu -gɔgɔ -gɔ, 'in we yia -bha 'yiligbeda -tɔ -bɔsɛ -gɔ.

13

Nimɛ -we 'tlaa gumunyu -gɔ

* 12:14 -Zɔ ta kibhe we -yɔ 'cɔ 42 -yɔ 'yli 1.260 mɪ -lu -bhlo nya.

1 -Muu 'bigu, in yia nume yabhlo -yoyi gumunyu -gu 'tlada, we 'gwi kugbua, 'in we 'wlu gbeso. 'In we 'gwi-mumu -ka -mi, -muv ka -can -kloo -gu. 'In we 'wlu -mumu -ka -mi, -Lagoo veli nni mi we -gu celida.

2 Wee nume in 'yia -yo, we 'wlosa gbi. We bhu 'wlo sa 'cekanime 'kadu yabhloo bhv, 'in we nwee 'wla -jlaa nwee. 'Mu -zatibhe 'nyea we latele, we -yo we 'nimnikpe -yo we 'tite.

3 Wee nume 'wlu yabhlo 'wlo sa titile mi we -yo, -muv 'bigu 'in we yi 'pu. Nu, nwegaga -subhala nyuma weee, 'in wa yia we 'bi mni.

4 Nu, wee -zatibhe mia, 'mu dudugu -nyuma weee buboa, -we ka gbv -wa, mu 'nyea wee nume 'tite. 'In nyuma weee bubo 'yaa wee nume, -zugba wa gbae: «Nyoo mi nume ni 'bhisa? 'Lee, nyoo 'ka we nya gva?»

5 We ka 'yoo 'yi we 'ka we 'de 'ylimani, 'in we 'ka -Lago veli. 'In we ka 'tite 'yi, we 'ka we lenu 'cu glu 'so 'cu 'so nya.

6 We -bloa nwee 'in we yia -Lagoo velle bhli: we veli o 'nni, we veli o ladida, 'in we yia -wa -dia yali la veli.

7 Wee nume ka yoo 'yi we -yo -Lagonyima 'ka tugu, 'in we 'ka wa lu. We yia 'yoo 'yi we 'ka zua weee 'yli -nyuma klaa, nyumaa klu weee klaa, weli 'yli -bhlo -bhloo gbanya weee klaa, we -yo laga weee 'wluwlu.

8 'In dudugu -nyuma weee yia we buboa. Nu, dudubalabha, nyuma ka nni 'nia 'yiyoga -sebbe 'wu celida -mi, ma yia we buboa. Wee 'sebbe mia, Bhlabhleyu wa 'bhaa 'slaka nya, o -nu -wa.

9 Nu, -o -ka 'nunu -yukwli 'wlu -ka, o 'nu we.

10 Nu, -lu -we 'yli nyume 'kaa mnini, we 'yli o mnina.

Nyume -o 'kaa -kaslu 'wu mni, -kaslu 'wu o mnia.

Nyume -o tugugble 'kaa 'bha, tugugble bhaa o.

We -ka 'sa -mi, -Lagonyima -ka dltie, wa -tu -Lago dli -gu -zuda.

Nime -we 'tlaa glu

11 Toot, in yia nume -putu -yoyi glu 'tlada. We ka 'gwi 'so 'wlu, -muv 'wlo bhlabhleyuu 'gwi, nu, -zatibhe 'bhisa we gbaa.

12 Nimee tianuv 'tite we kaa. We -ka nyuma 'yu 'tla, mu nua le, 'in -maa buboa nimee tianuv -we titile felia 'bhaa.

13 'In wee nume nua gwedigbu 'kadu le, 'in we subhala -maa nwegaga. Sa 'bhisa, we sa -kosu yali, 'in we laa we dudv -gu, nyuma weee 'yibadi.

14 Gwedighbunya -we wee nume nua le nimee tianuv 'yu, we nya we nua dudugu -nyuma -dawli 'wu. 'In we gbaa -maa -yla nu, nimee -we tugugble nua le, 'in we yia 'pu, wa teli we 'wuwlu.

15 Nime -we 'tlaa glu, mu 'yia 'tite we 'ka wee telitelilu nyapelie 'nye -muv 'ka gbagbie mneni. 'In -wa 'nia we bubue nwnu, we 'ka wa 'bha.

16 Mu nua we le, 'in nyuma weee, 'yuaoo, nyuma kpasioo, 'nimnunyaoo, bobabhanyaoo, -wa 'nia galoo, we -yo gali, 'in wa yia we yibhelida -yoka -gla nya. We 'ni wa liliso -yo -mi, -zugba wa 'klu -yo -wa.

17 Nu, nyume -o 'ni wee nimee yibhelida -yoka, -o 'ni we 'nni -yoka, -o 'ni we nimeloo -yoka, wa'a 'nye o 'yoo o 'ka -lu zo, 'in o 'ka -lu pelu 'pa.

18 Nu, gbuyilo -bhla bea. -o -ka 'ylimna, o siali we nimee nimeloo 'wu, 'in o 'ka we 'wolanu. Nu, wee nimeloo mia, nyume yabhloo nni -wa: mu -wa 'wlu ta glu ta 'ya gbelibhlo (666).

14

Nyima wa zita 'wu, wa luv

¹ In -tali 'yaa -bha, 'in in yia Bhlabhleyu -yoyi. ɔ mi *Siangogo 'wlu 'yligbeda, we -yo nyima 'wlu glu ta -zakpa kugbua le 'so (144.000). ɔ Bhlabhleyu -yo ɔ Didee 'nmi mi wa 'klu -yo celida.

² Welɪ yabhlo yia yali 'bhɔ. Wee welɪ 'wlu gumunyuu -jiji, we 'wlu 'ya sa -de -gan. Wee welɪ mɛni -pete wa mia bhɪdaa welɪ 'bhisa.

³ Waa nyima mi 'nɪnnɪkpe klaa, 'yliyogali -mnɔa klaa, we -yo nyima kpasɪ 'yu luv lolu bhɪda. Wee luv mia, nyime yabhlogbɔɔ 'ni mneni ɔ 'ka we bhli, we 'ni waa nyima 'wlu glu ta -zakpa kugbua le 'so (144.000) -wa -Lagɔ zita 'wu dudugu -nyima glaa 'wobhu.

⁴ -Maa mia, -maa 'ni -maa 'de puɪn -plali 'nɔwɪ duun nya. Cɪn, 'sa -maa -tɔa 'wu sa 'paɪpaɪn. Da Bhlabhleyu -ka 'plɪlɪ, -maa mi ɔ 'bi. -Lagɔ ka -maa 'wɔzɪtɪ dudugu -nyima glaa -maa 'ka ɔ -yo Bhlabhleyuu tia -nyima -ze.

⁵ -Maa 'ni yotobhu. Cɪn, -maa 'ni gbonyuu 'wlu -ka -Lagɔ 'yu.

'Anzi ta

⁶ Tɔɔn, in yia 'anzi -putu -yoyi -bluda -mɔ yali 'pɪpɪ. Mɔ yia -Lagɔgbɔ gbaa yia, dudugu -nyima -yla. Wee -Lagɔgbɔ 'ni bhɪlɔluda -ka. Nu, laga weee klaa, zɔa weee 'yli -nyima klaa, welu 'yli -bhlo -bhloo gbanya klaa, we -yo nyimaa klu weee -yla we yia we gbaa.

⁷ Wee 'anzi nɛɛ welɪ 'tɪtɛ nyae: «A sɔ -Lagɔ! A bhli ɔ 'nɪnɪ! Nu, bhla -we nya ɔ 'kaa nyimaa -yɔgbɔ 'wobhu, we ka nyini 'gbɔ. Yali klaa, dudɔ klaa, gumonyu klaa, we -yo 'nyuwɪlukɔanya, ɔ -laa we la, a bubɔ ɔ.»

⁸ 'Anzi 'sɔnɔ yia tɪanɔ 'bɪ yi, -zugba we gbae: «ɔ ka bhli, Babilɔnɔgbe 'kadɔ ka bhli. ɔ ka ɔ 'mama nɔ laga weee 'nyɛ sa duun, wa 'ka we 'ma. Nyime ɔ -ka we nɔ 'ma, 'in -mɔɔ bhɪlɪa ɔ mɔtɪnɪ lu.»

⁹ Tɔɔn, 'in 'anzi tanɔ yia sɔ -gaa 'yu 'bɪ yi. We nɛɛ welɪ 'tɪtɛ nyae: «Nyime ɔ -ka wee numɛ -yo we tɛɪtɛɪnɔ bubɔ, ɔ -ka we yibhelida 'klu -yo -kaoo, ɔ -ka we sɔ -yo -kaoo,

¹⁰ ɔɔ nyime yia -Lagɔɔ 'cɛɛ nɔ 'maa. Wee nɔ mia, we 'tɛ, 'in -Lagɔ yia we ɔ 'cɛ -kɔpɔ 'wɔslua. ɔ nyime yia sia -kosu -yo -bhuhui slo 'wɔ. Sia ɔ yia -Lagɔɔ -mɔwɪɔ -anzɪnya -yo Bhlabhleyu 'yu.

¹¹ -Kosu -we yia wa sɪalɪa sa bhabha, we gbeylo yia -gblada -tɔa 'yɪ weee -nɔ nya. -Sɛɛn, -wa bubɔa wee numɛ klaa, we tɛɪtɛɪnɔ klaa, we -yo -wa kaa we yibhelida -yo, sabɔoo, zɪoo, wa mi sɪada, wa sɪasɛ 'na 'ka bhlo.»

¹² We 'gbɔ -wa mia -Lagɔɔ -nɔ nya, -wa zɔa ɔ tite 'nɔnɔwe, 'in wa dɪ tɔa -Zezu -gɔ ni, -maa mia, -maa -ka -sɛɛn dɪtɪe.

¹³ Tɔɔn, 'in in yia welɪ yabhlo 'bhɔa yali 'nɔ, we nɛɛ: «-We na yia -mɪ -yla gbaa ni, -in celɪ we: «-Wa tɪɪɪa -Lagɔlubho 'wɔ ni, 'wɔtɔtɔe -dɪɔ mi wa -nɔ nya.»

«-Bha -bhlokpade, -Lagɔɔ Zuzu nɛɛ: «Nyapea wa yia wa lubhoo 'bɪgɔ. Wa lɛnɔgbɔ -zɔnɔnya -yo wa nɔ.» »

**-Dɔya -sa bhla*

¹⁴ In yia 'yaa -bha, 'in in yia yalɔpɔa -yoyi. -ɔ mi we -goladida, ɔ 'wlu sa nyime. -Can -kloo mi ɔ 'wluo, 'in 'nɛnɔ -bhleka mi ɔ kwɛɛ.

¹⁵ 'Anzi -putu 'tɪlaa -Lagɔbudu 'kadɔ zɔ, we 'kpɪa 'wɔ 'tɪtɛɛ, we nɛɛ ɔ -dɪa yalɔpɔa -gɔ la -ylae: «-In 'bhɪ -na -bhleka 'wɔ, -in bhli -lu -dɪdɪe. Nu, -luu -dɪdɪ bhɪa nyɪa, -we ka gbɔ -wa, -dɪdɪ bhla bɛa dudɔ weee -gɔ.»

¹⁶ Tɔɔn ɔ -dɪa yalɔpɔa -gɔ la, ɔ yia ɔ -bhleka latɪ dudɔ -gɔ, 'in we yia -li -dɪ dudɔ -gɔ.

¹⁷ -Mɔɔ 'bɪgɔ, 'in 'anzi -putu yia -Lagɔbudu 'kadɔ, -we mia yali, zɔ 'tɪa. -Mɔɔ ka 'ya 'nɛnɔ -bhleka kwɛɛ.

¹⁸Tɔɔn, 'yabhlo yia 'slakagɔsaluuu gbɛgbɛɪn 'bhɔɔ. -Mɔɔ mia, -mɔɔ ka -kosu -gɔ 'tɪtɛ. We nɛɛ, we kaa 'nɛnɔ -bhleka kwɛɛ -yla wɛli 'tɪtɛ nyaɛ: «-In 'bhu -na -bhleka 'wɔ, -in -sa *-dlɔya, 'in -in 'ka we 'wluɔɔgwɛli. Ni, -dlɔya -we mia -mɔ su 'wlu dɔdɔ -gɔ, we ka zalɪ.»

¹⁹Wee 'anzi tlia we -bhleka la dɔdɔ -gɔ, 'in we yia -dlɔyaa gwna -sa. 'In we yia we -dlɔyaa 'wɔnyazɔlu 'kadɔ nɔkplɛ viteli. -Mɔɔ -wa -Lagɔɔ 'cɛ.

²⁰Ni, 'gbe lɔɔ wa 'nyazɔa wee -dlɔya 'wɔ, 'in 'pɔɔn yia -mɔ 'tla. Wee 'pɔɔn mia, mɔ 'mnia kilo 'wlu gbeta (1.600) -gɔ, 'in we -gɔwɔpapie yia nɛmɛsɔɔɔn nɔwɛ -yɔ nyini.

15

'Anzi gbesɔ -yɔ 'wɔbhlo -siasie gbesɔ

¹-Mɔɔ 'bigɔ, 'in in yia gwɛdilu -putu -yɔyɪ -mɔ yali: we 'yli, 'in we yia nyuma nɔwɛgaga sɔbhali. 'Anzi gbesɔ ka siasie gbesɔ kwɛɛ. Wee siasie -wa 'wɔbhlo -siasie. Ni, mɔ nya -Lagɔ gbalia ɔ 'cɛ.

²Tɔɔn, in yia -lu yabhlo -yɔyɪ, we 'wɔ sa gumunyu 'sese -we -yɔ -kosu mi 'wɔsusloduda. -Wa lua nɛmɛ klaa, we tɛlɛlɛnɔ klaa, we -yɔ we nimeloo, wa 'yiligbe gumunyu -gɔ. Wa ka -Lagɔɔ -pete kwɛɛ.

³Wa mi -Lagɔɔ lubhonɔnyɔ *Moizɪ -yɔ Bhlabhleyuu lɔɔ bhlida. Wa nɛɛ: «Jɛitapɛ,

'tɪtɛ weee -Kanyɔ -Lagɔ,
-na lɛnɔgbɔnya 'yli,
'in we nania 'yli.

Nyuma weee 'wlulapɪnyɔ,
-na yoo mi tɪkli,
'in we nania 'yli.

⁴-ɔ 'nia nɔwɔ ɔ 'ka -mi sɔ,
'in ɔ 'ka -na 'nɪ 'ylimani,
-mɔɔ -kanyɔ 'ni -mi.

-We ka gbɔ -wa,
-mi -bhlogbɔɔ mia -mɔwɔɔda.

Ni, dɔdɔgɔ -nyuma weee yia -mi 'yu 'wlulagblia
wa 'ka -mi bɔɔɔ,
-we ka gbɔ -wa,
wa ka -na lɛnɔgbɔ tɪkli -yɔyɪ.»

⁵-Mɔɔ 'bigɔ, 'in in yia -Lagɔɔbudu 'kadɔ -yɔyɪ nɔwɛkalɪda -mɔ yali. -Mɔ we nɔkplɛ, -Lagɔɔ -mɔwɔ -ladɪɪda mi -mɔ.

⁶'Anzi gbesɔ -we siasie gbesɔ mia kwɛɛ, mɔ 'tlaa -Lagɔɔbudu 'kadɔ zɔ. We ka -bana 'pɔpa 'painpain 'wɔ. We 'kɪkleyli mia, -can -cɛsli mia -bha.

⁷Wee -yliyɔgali -mnuaa 'yabhlo 'nyɛa wee 'anzi gbesɔ -can -kɔɔɔ gbesɔ yoo. Wee 'kɔɔɔ mi yɛda 'yliyɔga -Lagɔɔ 'cɛ nya.

⁸Gbeylo yabhlo 'bhɔa -mɔ -Lagɔɔ 'tɪtɛ -yɔ ɔ 'nɪnɪnɪnɪ 'wɔ, mɔ yɛa -Lagɔɔbudu 'kadɔ. Ni, siasie gbesɔ -we mia 'anzi gbesɔ kwɛɛ, we 'ni -slɔ 'pli ni, nyime yabhlogbɔɔ 'ni mneni ɔ 'ka -Lagɔɔbudu 'kadɔ zɔ pla.

16

Siasie gbesɔ

¹-Mɔɔ 'bigɔ, in 'nɔa wɛli 'tɪtɛ yabhlo -we 'bhɔa -Lagɔɔbudu 'kadɔ zɔ, we nɛɛ 'anzi gbesɔ -ylaɛ: «-Lagɔɔ 'cɛɛ kɔɔɔ gbesɔ ni, a mni we nɔkpla -li jitea dɔdɔ -gɔ.»

²'Anzɩ tɩanɔ mɩɩa, 'in we yia wɛnɩɩ 'kɔpɩɩ nɔkpla -lu jite dɔdɔ -gɔ. 'Gbia 'nyii -we cɔnɔa, 'in we yia nyɩma -yɔyi. Nɩɩ, nyɩma -wa kaa wee nɩmɛɛ yibhelida -yɔ, 'in wa bɔbɔa -we wa tɛɩa, 'ma wee 'gbiana yia -yɔ.

Siasiee 'sɔnɩ

³-Mɩɩ 'bigɩ, 'anzɩ 'sɔnɩ yia wɛnɩɩ 'kɔpɩɩ nɔkpla -lu jite -mɔ gumunyɩ lɔ, 'in 'nyu yia 'pɩɔn -zɛ, 'kwiee 'pɩɔn 'bhisa. 'In gumunyɩ lɔ -lu weee yia tɩ.

Siasiee tanɩ

⁴Wɛmɩ 'anzɩ tanɩ yia we -nɩ jite -mɔ -gbɔanya -yɔ 'nyuwɩlɔkɔanya lɔ, 'in we 'dɛ weee yia 'pɩɔn -zɛ.

⁵'Anzɩ -we kaa 'nyɩ weee -gɔ wɛɩɩ, 'in in yia we wɛɩɩ 'nɩ, we nɛɛ:

«-Mɩ -ɔ mɩ -bha,
-mɩ -ɔ mɩ bhaa tɩada,
-mɩ -wa -Mɔwɩnɩyɔ.

Sa -na bhua dɔdɔgɩ -nyɩmaa -yɔgbɩ 'wɩ nɩ,
we tɩkɩɩ.

⁶-We ka 'gbɩ we mɩa tɩkɩɩ,
mɩ -wa nɩɩ,
maa jitea -Lagɔnyɩma -yɔ ɔ gbɩɩ -falɩpanyaa 'pɩɔn.

We 'dɛɛ 'gbɩ,
-in ka wa 'pɩɔn 'nyɛ,
'in wa yia we 'ma,
mɩ -wa wanɩɩ 'pɛnɩɛ.»

⁷Nɩɩ, -mɔ 'slakagɔsalɩɩ 'wɩ wɛɩɩ yabhɩo 'bhɩa, in 'nɩa we, we nɛɛ:

«Jejitapɛ,
'tɩtɛ weee -Kanyɔ -Lagɔ,
gbɩzɔnɩ -wa:
-na gbɩwɩbbhubhue mɩ gbɩzɔnɩ nya,
'in we mɩ tɩkɩɩ.»

Siasiee -mɩnɩanɩ

⁸-Mɩɩ 'bigɩ, 'anzɩ -mɩnɩanɩ yia -mɩɩnɩɩ 'kɔpɩɩ nɔkpla -lu jite 'yɩɩ -gɩ. 'In 'yɩɩ san yia 'wɔtɛmanɩ, 'in we yia nyɩma -sie.

⁹Tɔɔn 'yɩɩ 'pɩa, 'in we yia nyɩma -sie 'nyumɛɛ, -zugba wa vɛɩa -Lagɔ -ɔ 'paa wee gbɩnyii yoo. 'Sa we mɩa 'bhie, wa'a 'bhiti wa dɩ 'in wa'a ŋwɩnɩ wa 'ka -Lagɔɔ 'ŋmɩ 'yɩɩmanɩ.

Siasiee gbunɩ

¹⁰-Mɩɩ 'bigɩ, 'anzɩ gbunɩ jitea wɛnɩɩ 'kɔpɩɩ nɔkpla -lu wee nɩmɛɛ 'ŋɩmɩnɩkpe -gɩ. Tɔɔn, 'in sabɔ yia bɛ da wee nɩmɛ pɩɩa -lu weee 'wɩɩ la. Nɩɩ, nyɩma mɩa wa 'dɛɛ -kwitaya wa siasiee 'gbɩ.

¹¹Wa kuu 'cɔnɩɛ -yɔ wa 'gbiana yaa 'gbɩ wa vɛɩa -Lagɔ -ɔ mɩa yalɩ, -zugba wa zɩ wa gbɩnyii lɛnɩɛ 'yɩɩyɔ.

Siasiee gbelibhlonɩ

¹²Nɩɩ, wee 'anzɩ gbelibhlonɩ yia -mɩɩnɩɩ 'kɔpɩɩ nɔkpla -lu jite -gbɩa 'kadɩ -we wa laa Eflatɩ lɔ, 'in we yia mɩa, nyɩmaa 'wɩɩlapɩnya -wa mɩa 'yɩɩ 'wɩsɔɩɩda, wa -ka yi, wa 'ka 'pɩɩ 'gbɩ.

¹³-Mɩɩ 'bigɩ, in yia zuzu 'nyii* ta -we -yɔ gbonɩwɩ 'wɩwɩɩa -yɔyi, -zugba we tɩa -zatɩbhe klaa, wee nɩmɛ klaa, we -yɔ yoyogbɩɩ -falɩpanyɔ ŋwɛɛ.

¹⁴Nɩɩ, 'Kuzu 'paa wee zuzunya yoo, gwɛdɩgbɩnya we nɩa lɛ. Dɔdɩ weee -gɩ we mɩa we 'ka nyɩmaa 'wɩɩlapɩnya weee 'bɩmɩnɩ, we 'ka wa 'wɩɩogwɩlɩ, 'in wa 'ka tɩ gɩ, 'tɩtɛ -ka -Lagɔɔ 'yɩɩ 'kadɩɩ zɩ.

* 16:13 Zuzu 'nyii: 'sebhɛ tɔɩa nɛɛ pɩn -ka zuzu.

15 Nyumaa -Kanyo nɛɛ: «Ni, 'wienyo 'bhisa na yia yia. -Momo 'ni 'ytaa 'wo -mi, 'in o -ka o -bana lazoo 'de kwesi ni, 'wototve -dloo mi o -no nya. 'In oo nyime 'na 'ka no kpano nya, nyuma -ka o ylada -mi, zu 'na 'ka o 'bha.»

16 Wamia nyumaa 'wlulapinya weee, 'ma zuzu 'nyii gogwllaha 'wlu da yabho. -Mo wa laa zuifoweli 'wu Amagedon.

Siasiee gbeso

17 Ni, wee 'anzu gbeso jitea wenu 'koo nukpla -lu -mo yali -pɛ 'wu. -Mo -Lagobudu 'kadu zo, o 'numnikpe 'wu weli 'tite yabhlo 'taa, we nɛɛ: «We ka bhia.»

18 Too, 'nyu 'paa 'yika, welyna gbaa, -de -gaan, 'in duu yia zuklu 'tite. Ni, nyuma -ka bhaa duu -gu lamu we 'ka -zen yli, duu 'nia -slo 'sa zuklu.

19 'Gbe 'kadu yia ladidi ta, 'in laga -gbenya yia labhu. -Lagoo di yia Babiloo -gu -bho, 'in o yia we nu -koo 'nye, we 'ka 'ma. Wee 'koo mi yeda o 'ce 'kadu nya.

20 Duunya -we mia gumunu nyidi, 'nyu ka we 'de weee mna, wa'a 'yi 'masleen -gogonyaa 'wlu -yo.

21 Nwotlo -pue bhua yali, -zugba we bhili nyuma -gu tukpa 'kadi 'bhisa. We 'wotolwe mneni we 'ka kilo glu 'so nyi. 'In nwotlo -pue nu 'gbu nyuma veli -Lago, -we ka gbu -wa, 'yli wee siasie 'yia.

17

-Lago 'bhua Babiloo -yogbu 'wu

1 Wee 'anzi gbeso -we kaa 'koo gbeso kwee, we 'yabhlo bea 'mi -yo, 'in we nɛɛ 'mi -yia: «Yi, sa -Lago yia 'naabizuwoo 'kadu -kasu 'wopaa, 'in 'ka -mi we 'klusolu. Oo 'hwo -wa 'gbe 'kadu -we mia 'nyii -zlo kwesi.

2 Ni, duu -nyuma -nyuma 'wlulapinya -yo oo 'hwo 'so ka -budu 'wudi. Duu -nyuma ka o nu 'ma sa duun. 'In -momo -ka o nu 'ma, -moo -kanyo ka o motu lu bhili.»

3 -Lagoo Zuzu 'bhua 'mi 'wu, 'in 'anzi yia 'mi da beblee kwa. -Meme mia, 'in in yia 'hwo yabhlo -yoi, -zugba o -di nime zal -gola. Wee nime -gu wlu gbeso, 'in we 'gwi kugbua, 'in -Lagoo veli -hunya mia we -yocelida da weee.

4 Oo 'hwo ka 'naa -zoo -bana zal 'wu. Ni, -can klaa, tukpa -zoo klaa, we -yo 'numni wa laa 'pelu, mu nya o -kpea. -Can -koo mia o kwee. Ni, -nyanu yea wee 'koo: mu -wa o -yo nukpasiaa -budu 'wudidee puu.

5 'Ni yabhlo, -we ka ji mia zizeda, -mu mi o 'kl -yo celida. Mu -wa:

BABILONUGBE 'KADU
'NAABIZUWOO 'NYAA -YO
DUU -GUU -NYANU GWEDIDA

6 'In in yia we 'jiyibheli nu, -Lagonyuma 'poo -yo -Zezu gbu dayinyaa 'poo -we o 'maa, we nu mi o 'bhada.

'In 'yia o -yo, 'in we yia 'mi 'hewaga -subhali.

7 'Anzi nɛɛ 'mi -yia: «Lee -lu ka 'gbu we yi 'sa -mi -laha? Ni, oo 'hwo -yo nime -we -gu o -dia la, nime -we kaa 'wlu gbeso -yo 'gwi kugbua, we 'ji -we mia zizeda, 'mu na yia -mi -yia gbaa.

8 Nime -we -in 'yia de -yo, we mi bha la. -Sleen mia, we 'ni lamu. 'Bhoka -we 'nia bhlooda -ka, we 'wu we yia 'taa, 'in wa 'ka we lasa. We 'ka duu gwedida bhili, nyuma -wa ka 'ni 'nia 'yiyaga -sebe 'wu celida -mi, 'hewaga yia wa subhaa wa -ka wee nime 'yi. -We ka gbu -wa, wee nime mi bha la, -sleen mia, we 'ni lamu, nu, lu we yia yia.

9 «Sleen mia, -in 'nu gbu 'wola gbuyilo nya. We -gu wlu gbeso mia, -gogo gbeso -wa. -Mo oo 'hwo -dila la. 'In we mi 'yaa nyuma 'wlulapinya gbeso nya.

10 Ni, nyimaa 'wlulapilunya gbu mia waa gbeso -manu glaa, -maa ka bhli, wa 'ni -sleen wa 'bi 'wo -mi. Ni, wa gbelibhlonu pilia -slo nyuma 'wlu la. Wa gbesonu 'ni -slo nyi. 'In o -ka yi, o 'na 'ka -gwle.

11 Bhlasabhla -numee tianu mia, -we mi bhaa la, 'in -we 'nia -sleen lamu, mu -wa nyimaa 'wlulapilunya gbetanu. We mi waa nyimaa 'wlulapilunya gbeso -manu glaa. La wa yia we -saa.

12 «'Gwi kugbua -in 'yia de -yo ni, nyimaa 'wlulapilunya kugbua -wa. Wa 'ni -slo wa 'tite 'yi. Ni, wa -ka wa 'tite 'nye ni, 'in wa -yo wee nume 'so pilia nyuma 'wlu la, bhla -selee -nu nya.

13 Waa nyimaa 'wlulapilunya weee mia, wa 'wlukooogbu -bhlo. We 'deee 'gbu wa yia wa latelo -yo wa 'tite wee nume -yla ti.

14 Ma yia Bhlabhleyu tu dilia, 'in lua o yia wa. -We ka gbu -wa, mo pilia nyimaa 'wlulapilunya weee 'wlu la, 'in o mi -ciaan nu -kanyo nya. Nyuma -Lago laa, 'in o yia -bha wa -sa, 'in wa mia tiklu -Lago 'yu, -maa -yo o so yia wa lua.»

15 -Muu 'bigu, 'anzu nee 'mi -ylae: «'Nyi -we -in 'yia de -yo, da 'naabizijwuo -dia la, mu -wa nyimaa klu klaa, nyimaa -zlo klaa, laga klaa, we -yo weli 'yli -bhlo -bhlo gbanya.

16 'Gwi kugbua -we -in 'yia de -yo, we -yo wee nume, munya yia o 'naabizijwuo 'wonyea. -We weee o kaa kwee, kwee we yia we o -saa -nya, 'in we 'ka o ti kpanu nya. O yice we yia lia, 'in we 'ka o pnu -kosu 'wopa.

17 -We ka 'gbu we 'kaa we lenu -nya, mu -wa nu, -Lago zua we we dli 'wo, we 'ka dli -bhlo -ka, 'in we 'ka we 'tite nume -yla ti o dumagbu nya. We 'deee 'gbu, 'tite weee waa nyimaa 'wlulapilunya yia wee nume yoo 'nyea. 'Sa we yia -mia, 'in we 'ka -Lago weli -gugbu leubhla yli.

18 Ni, 'ijwuo -in 'yia de -yo, wee 'gbe 'kadu -wa. Mu pilia da dudugu -nyimaa 'wlulapilunya weee 'wlu la.»

18

Babilonugbee bhlibhie

1 -Muu 'bigu, 'in in yia 'anzu -putu -yoyi yali 'bhoda. We ka 'tite, 'in we san nyina duduu da weee.

2 We 'kpa 'wo 'titee, we nee:
«O ka bhli, Babilonugbe 'kadu ka bhli.
-Bha zuzu 'nyii dilia -sleen la.

Poinkazuzu weee -yo poinkazia weee
-we wa nyea 'wo,
mu dilia -bha la.

3 Ni, o ka laga weee o nu 'nye sa duun,
'in -mamo -ka o nu 'ma,
'in -moo -kanyo bhilia o motni lu.

Dudugu -nyimaa 'wlulapilunya -yo o 'so ka -budu 'wodi.

'Ya, o 'ijumnie 'kadu 'gbu,
dudu -guu -valepanya ka 'gwezi duun 'yi.»

4 'In in yia weli -putu 'bhua yali 'nu, we nee:
«Na nyima, a 'tla Babilonugbe nukple.
A -ka we lenu, a 'na 'ka o gbonyuu glaa -mi,
'in siasie -we yia o bhita,
a 'na 'ka we 'wo -mi.

5 Ni, o gbonyii ylia yali.
-Lago 'ni o lenogbu 'nyii 'wodlu.

6 Sa o nua o nyima, a nu 'sa o.
-We o nua nyima -yla le,

a nu we -zakpa 'so le o -yla.

'Kopu -we 'wu o 'nyenia nyima nu,
a palu -mo 'tele nuu -zakpa 'so o -yla.

⁷'Dee 'ylimanie -yo 'hnumnie o 'yibhaa.
We 'dee 'gbu, a 'nye o 'sasokpa -siasie
-yo guwuwuwuwe.

O nee o 'de -yla:
<In -di 'hnumnikpe -gola.

In 'ni -dugbanwuo,
'in gu 'na 'ka 'mi 'wuwu.>

⁸We 'dee 'gbu, siasie 'kadu
-we yia o ylia 'yili -bhlo nya, mu ni:
nyime -bhagu klaa, guwuwuwuwe klaa,
we -yo hwo.

We 'de weee yia o -gbe yia.
'In -kosu 'ka o -sie.

Cun, Jejitape o 'bhua o -yogbu 'wu,
o ka 'tite.»

⁹Nu, dudugu -nyumaa 'wlulaplunya -yo o ka -budu 'wodi. Wa ka o 'gwezi li.
We mi 'saa 'gbu, -kosu -we yia o -siae, wa -ka we gbeylo -yoyi, wia wa yia. -Gle
wa yia 'paa wee 'gbee 'gbu.

¹⁰Wa 'na 'ka we kwesi lanyini, -we ka gbu -wa, nyanu wa yia nua wee siasie
'kadu 'gbu, 'in wa 'ka gbac:
«Gbonyuu! Gbonyuu!

Babilonugbe 'kadu, 'gbe 'tite,
-Lagoo 'ce 'kadu ka o lasa
'eli -bhlogboo nya.»

¹¹Nu, dudu -guu -valepanya mi wida, wa mi -gle 'pada wee 'gbee 'gbu. Wa
-vale'e zo -sleen.

¹²Wa pelupa -li ni: -can klaa, 'gwezi 'pupa klaa, tukpa -zonu klaa, 'pelili klaa,
'naa -zonu klaa, 'naa -zalu -we ka -vale 'tea klaa, -mislo naa klaa, we -yo suu
'yili -bhlo -bhlo -we wa'a 'yia bhebhe. Telitelili mi 'ya -bha, toba mi luegla nya,
toba mi su -zonu nya, toba mi nete -zonu nya, 'in toba mia tukpa 'nani nya.

¹³-Zapuu nnanili mi -bha, -li -we ka hne menia, we mi 'ya -bha, -mu -wa: *-
lasiklo klaa, *mili klaa, we -yo wli. Nu, nu klaa, 'kpi klaa, bleya -yo we bhobhu
klaa, 'bhlinya klaa, bhlabhlenya klaa, numesoonnya klaa, we -yo -numesoon
'wogbizewotlonya mi 'ya -bha. 'Bhie, galu -yo nyima toba mi -bha.

¹⁴Nu, -valepanya nee wee 'gbe -ylae: «-Lu weee a 'yibhaa, wa'a 'yi -sleen we
amaa -gbe. -We ka -vale 'tea, -we nania 'yili, we ka amaa -gbe mnu, wa 'na 'ka
'masleen we 'yi amaa -gbe.»

¹⁵-Valepanya, -wa 'yia 'gwezi wa -vale 'bi wee 'gbe 'wu, wa 'na 'ka we kwesi
lanyini. Nyanu wa yia nua wee siasie 'kadu 'gbu. Wia wa yia, -gle wa yia 'paa.

¹⁶'Wu wa yia 'kpiae:
«Gbonyuu! Gbonyuu!

Gbe 'kadu mia da ni,
'naa -zonu -yo 'naa -zalu
-we ka -vale 'tea,
zlime mu kaa we kuu.

-Can klaa, tukpa -zonu klaa, we -yo 'pelili,
'mu o kpelia zlime.

¹⁷Nu, 'eli -bhlogboo nya
we -li -zonu weee 'bhua la.»

Batoo -panya weee klaa, -wa plilia gumunyu -gu klaa, we -yɔ -wa nɔa batoo 'wɔ lubhɔ -yɔ -wa yia wanɔɔ lililu 'nyu -gu -valepapie 'bi, wa 'de weee ka wee 'gbe gwevla.

18 -Kosu mia wee 'gbe -sieda, wa -ka we gbeylo -yɔyɪ, 'in wa 'kpia 'wɔɛ: «Gbe mia de, we 'sɔnɔ 'nɪ -mi.»

19 Bla wa slua 'wluo, -zugba wa wi, wa pa -gle, wa gbaɛ:

«Gbonyuu! Gbonyuu!

Babilɔnɔgbe 'kadɔ,

nyima weee -wa plilia amaa -gbe

batoo 'wɔ gumunyu -gu,

wa ka 'gwezi -cian -ze amaa 'gbɔ.

Ama 'bhua la 'lɛlɛ -bhlo nya.»

20 Yali, wee 'gbe ka labhɔ, a li 'mɔna. -Lagɔnyuma, ɔ tietienya, ɔ gbɔɔ -falɔpanya, amia li 'ya 'mɔna. Ni, -Lagɔ ka wee 'gbe ɔ 'cɛ 'kluslolu gbɔ -we we nɔa lɛ aɪn -yla, we 'gbɔ.

21 Tɔɔn, 'anzɪ 'tɪtɛ yabhlo yia tukpa 'wɔbhɔ. Ni, wee tukpa wɔɔɔ 'wɔ -glɪgbɔ 'bhisa. We 'bhua we 'wɔ, we vitelia we gumunyu lɔ, 'in we nɛɛ:

«A yla, 'sa -bhlokpade wa yia Babilɔnɔgbe vitelia,

'in we 'ka labhɔ.

22 Wa 'na 'ka 'maslɛɛn lɔɔ 'nɔ Babilɔnɔgbe nɔkplɛ.

Wa 'na 'ka -petee wɛlɪ 'nɔ.

Wa 'na 'ka 'maslɛɛn lɛglɛ 'nɔ.

Wa 'na 'ka lubhɔ -yɔ lubhonɔnya 'yɪ.

Wa 'na 'ka 'maslɛɛn 'wuu -jiji 'nɔ.

23 'Napɛɛ san 'na 'ka 'maslɛɛn lɪ

-mɔ Babilɔnɔgbe nɔkplɛ.

Wa 'na 'ka nyimeslɔyɔ -yɔ ɔ 'ɲwɔnɔ wɛlɪ 'nɔ.

Ni, amaa -valepanya 'yɪa -benyi dɔdɔ weee -gu,

'in a yia laga weee -dawli 'wɔnɔ

amaa yɪsi nya.»

24 Ni, -Lagɔgbɔɔ -falɔpanya -yɔ -Lagɔnyumaa tɪtlɛ, we -yɔ nyima weee -wa wa 'bhaa dɔdɔ -gbɔ tɪtlɛ mɪ ɔ 'wlu.

19

Luluɛ lɔv

1 -Mɔɔ 'bigɔ, 'in in yia nyimaa -zloo wɛlɪ 'nɔ -mɔ yali gbada. Wee wɛlɪ nɛɛ:

«*Aleluya!

-Amiaa -Lagɔ ka -aɪn gbɔ 'wɔsa.

-Lagɔ ɔ 'yɪa, 'in ɔ 'tɛa la,

mɔ ɔ -mia.

2 Ni, ɔ gbɔwɔbhuhue tikli,

'in ɔ gbaa gbɔzɔnɔ.

'Naabizɪɲwɔnɔ 'kadɔ mia,

ɔ ka ɔ gbɔ dɪlɪ.

ɔ ka dɔdɔgbɔ -nyima duun pɔɪnplalɪ

wa nya mɔtnɪ lɛnɔɛ nya.

ɔ ka -Lagɔnyuma 'bha:

we 'dɛɛ 'gbɔ, -Lagɔ yia wa kpasa.»

3 Wee wɛlɪ nɛɛ 'yae:

«Aleluya!

Wee 'gbe 'kadɔɔ gbeylo mɪ 'wɔsɔda

'yɪ weee -nɔ nya.»

4 Waa nyuma kpası glv -bhlo 'ya -mnuv -yɔ 'yliyɔgali -mnuv -kɔlvv 'kukolu -Lagɔ ɔ -dia 'ŋnumnikpe -gɔ la, ɔ 'yu, 'in wa yia ɔ bɔbɔ, -zugba wa gbæ: «-Amen! Aleluya!»

Bhlabhleyuu 'ŋwnɔkwafeti

5 'Ya, weli yabhlo 'tlaa 'ŋnumnikpe 'wɔ, we nɛɛ:

«Amia, -Lagɔɔ lubhonɔnya,
amia sɔa da ɔ,
we 'dɛ yi 'yua -sɛsɛ -zɛɔɔ,
we 'dɛ yi nyuma 'kadı -zɛɔɔ,
a 'dɛ weee bhli -amiaa -Lagɔɔ 'ŋni.»

6 Tɔɔn, in yia weli -we 'wlvv nyumaa -zlo mia gbadaa weli 'nu. -We 'wlv 'ya gumunyu -yɔ -dɛɛ -jiji. We nɛɛ:
«Aleluya!

Cun, -slɛɛn mia, Jejitape,
'tite weee -Kanyɔ -Lagɔ pıli
nyuma weee 'wlu la.

7 -A li 'mɔna,
-a 'ylimanı -Lagɔɔ 'ŋni 'mɔna nya.

Nıı, -slɛɛn mia,
Bhlabhleyuu 'ŋwnɔkwakwie -wa.
'Ŋwnɔ ɔ ɔ -saa -bha ɔ -nu nya,
-mɔɔ ka -mɔɔ 'dɛ 'ylinamanı.

8 ɔ ka 'wɔpla -bana yabhlo 'yi.

'Naa -zɔnv -bana -wa,
lı we lia,
'in we mia -mɔwlvda.»

(Nıı, wee 'naa -zɔnv mia, mv -wa -Lagɔnyumaa libho -zɔnv.)

9 'Anzı nɛɛ 'mı -yla: «-We in mia gbada, -in celi we, -Lagɔweli 'dɛbbie -gbolu -wa. Nıı, -wa wa laa Bhlabhleyuu 'ŋwnɔkwafeti 'wɔ, 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mı wa -nu nya.»

10 Tɔɔn, in yia 'kukolu 'sibhli 'anzı bhv -yɔ, in 'ka we bɔbɔ. 'In we nɛɛ 'mı -ylaɛ: «-In nv 'nanv, -in 'na nvv 'sa -nı. Nıı, -amı mia, -Lagɔɔ lubhonɔnyɔ in -mia, -mı -yɔ -na bhelia -yɔ -na bhɔlvv -wa mia -Zezuu gbɔdayınya nya, an 'bhisa. -Lagɔɔ 'dɛ -bhlo -in 'kaa bɔbɔ.»

Cun, -Zezuu gbɔdayıweli -wa -Lagɔgbv -falıpanyaa weli somi.

Nımesvvn 'pɔpaa -gvladınyɔ

11 -Mv 'bıgv, 'in in yia yalı ŋwekali -nv -yɔyi. -Bhɛdɛ mia, nımesvvn 'pɔpaa mia -bha. Wee nımesvvn -gvladınyɔ wa laa Weli -bhlo -yɔ Gbɔzɔnv. ɔ gbvɔvbhusɔ -yɔ ɔ tvgvɔ tıklı.

12 ɔ 'yılı nyumaa -kosu 'bhisa. -Can -kloo -zlo mia ɔ 'wlvv. 'Ŋni yabhlo mı ɔ -yɔcelıda, nyıme yabhlogbɔɔ 'nı we -yi, we 'nı ɔ 'dɛ -bhlo 'wvbhv.

13 -Bana -we mia ɔ 'wɔ, 'pıɔn wɔtɔmanıa we, tvgvnyɔɔ -bana 'bhisa. ɔ ŋni -wa -Lagɔweli.

14 Yalı 'slɔja mı ɔ 'bı, wa 'dɛ weee mı nımesvvn 'pɔpanya -gv. -ɔ -ka -mı, 'naa -zɔnv -bana 'pɔpaa 'paıpaın mı ɔ 'wɔ.

15 -ɔ -dia wee nımesvvn -gv la, ɔ ka 'nɛnɔ -tvgvble ŋweɛ. Wee tvgvble nya ɔ yia dɔdɔgv -nyuma bhıta. 'Ma ɔ yia ŋwe -gv zva 'tite nya. Mɔ yia -dlɔya 'wɔnyazɔa 'tite -ka -Lagɔɔ 'cɛ 'kadɔ 'wɔ.

16 Nıı, 'ŋni yabhlo mı ɔ -bana -yɔ ɔ bhɔgv -yɔ celıda. Wee ŋni -wa:

NYIMAA 'WLULAPILINYAA 'WLULAPILINYɔ
WE -Yɔ

NYIMAA -CIAAN NU -KANYɔ

17 -Muu 'bigu, 'in in yia 'anzi yabhlo -yoyi 'ylo nukple. 'Zia weee, -we mia -bluda -mo yali 'pipi, we 'kpa 'wu 'titee we -yla, we nee: «A yi. A suslolu 'wu, -Lagoo lililu 'kaduu 'gbu.

18 Nu, a yi nyumaa 'wlulapinya klaa, 'slojaa 'yugalinya klaa, we -yo nyuma 'tite, a yi wa 'kwie lia. A yi numesoonnya -yo we -goladinyaa 'kwie lia. A yi nyumaa 'yli -bhlo -bhloo 'kwie lia: we 'de yi gal -zeoo, we yi -wa 'nia gal nya -mi -zeoo, we yi 'yilaasu -zeoo, we yi nyuma kpaasi -zeoo, a yi wa 'de weee 'kwie lia.»

19 Toun, wee nume klaa, nyumaa 'wlulapinya klaa, we -yo we 'sloja, 'in in yia we -yoyi. Wa ka 'wlugogwlahi wa -yo oo numesoon -goladinyo -yo -moo 'sloja 'so 'ka tu gu.

20 Nu, wa ka wee nume -yo wee yoyolagobuu -falipanyo kpa. Wee yoyogbuu -falipanyo ka gwedigbu lenu wee nume 'yu we 'ka nyuma -dawli 'woun. Nyuma -wa kaa wee nume yibhelida -yo, 'in wa bubaa we teliteluu, 'ma we nua -dawli 'wu. Nu, we 'de 'soo 'yliyoganu wa vitelia -kosu 'kadu -yo -bhuhui -slo 'wu.

21 'In numesoon -goladinyo yia nyumaa pnu 'bha o 'nenoo -tugogble -we mia o njee, we nya, 'in 'zia weee yia wa 'kwie li.

20

-Zezu paha nyuma 'wlu la -zu 'wlu gbuu -nu nya

1 -Muu 'bigu, 'in in yia 'anzi yabhlo -yoyi yali 'bhoda. -Laki yabhlo -yo -peklee 'kadu yabhlo mi we kwee. Nu, 'bhoka -we 'nia bhloluda -ka, we -laki -wa.

2 'In we yia -zatibhe kpa. *-Zatibhe mia, *tibhe, -we mi bhaa, mu -wa. Nu, 'Kuzu wa laa *-Saatan, mu -wa. Wee 'anzi kpa we, 'in we yia we gboan wee -peklee nya, -zu 'wlu gbuu -nu nya (1.000).

3 We vitelia we 'bhoka 'wu, we 'paa we -laki nje, 'in we yia we -gogbal: -muu yi 'wlu nu, we 'tla wee 'bhoka 'wu, -zugba -zu wa -dilia we, we 'ni -slo gba, we yi -mo 'tla, we yi dudu -nyuma -dawli 'woun. Nu, we bhla -ka bhia ni, 'in wa 'ka we 'yitide bhla -selee -nu nya.

4 Toun, 'in in yia 'nnumukpenya -yoyi. -Wa -dia we -gola, ma 'yia 'tite wa 'ka nyumaa -yogbu 'wobhu. Nyuma wa -dia 'wlu -gu, 'in in yia wa zuzunya -yoyi. -We ka 'gbu wa yia wa 'bha, mu -wa nu, -Zezuu gboadayia wa -mia, 'in wa yi 'yaa -Lagobu gba. Waa nyuma mia, wa 'ni wee nume -yo -we wa telia buba. Wa 'ni wee nume yibhelida 'klu -yo -ka, 'in wa 'ni we so -yo -ka. Waa nyuma mia, wa ka titlunya glaa 'wuso, 'in wa -yo Klisi 'so yia nyuma 'wlulapili -zu 'wlu gbuu (1.000) -nu nya.

5 Ma -wa tiatia -nyuma -wa -Lago -solva titlunya glaa 'wu. Wee -zu 'wlu gbu 'ni -slo bhia ni, nyuma tolva 'na 'ka 'wuso.

6 Nyuma -wa -Lago -solva 'wu tia titlunya glaa, 'wutotue -dloo mi wa -nu nya, -Lagoo -nu wa -mia. Titliee 'soun 'ni 'tite -ka wa -gu. Waa nyuma mi -Lago -yo Klisi bubunya nya. Wa -yo Klisi so yia nyuma 'wlulapilia -zu 'wlu gbuu -nu nya.

-Saataan lulue

7 Zi wee -zoo 'wlu gbu -ka bhia ni, 'in wa tidea -Saatan 'yi.

8 'In we mnia dudu beta -mnoaa -gu -nyuma -wa wa laa Gogu -yo Magogu* -dawli 'wouna. 'Wlu we yia wa gogwaha, wa 'ka tu gu. 'Wu wa yia zumania gumunyuu njeyo -buse 'bhisa.

9 Dudu weee -gu wa yia 'plia, 'in wa 'ka -Lagonyumaa ladida -we -wa 'gbe -we -Lago 'yibhala, wa 'ka we gbeli. Nu, -kosu yabhlo yia yali 'bhua, nyuma -wa -Saatan gogwaha 'wlu, we 'ka wa lasa.

* 20:8 Gogu -yo Magogu: nu, 'ni -we wa zaa -Lagoo tonyuma, mu -wa.

10 Tɔɔn, *'Kuzu -we nɔa -benyi nyuma -dawli 'wɔ, wa kpaa we, -kosu 'kadɔ -yɔ -bhuhhui -slo -we 'wɔ wa vitelia wee nɔmɛ -yɔ yoyogbɔɔ -falɔpanyɔ, 'in wa yia -mɔ we viteli. Sabɔɔ, zhoɔ, sia wa yia 'kɔmɔɔ.

'Wɔbhulu gbɔwɔbhuhhue

11 -Mɔɔ 'bɔgɔ, 'ɛnɔmɔkpe 'kadɔ -we pɔlɔa, we -yɔ we -gɔladɔnyɔ mia, 'in in yia wa -yɔyi. Dɔdɔ -yɔ yali kɔ ɔ kwɛɛ -gwa: wa'a 'yi 'maslɛɛn we -yɔ.

12 Nyuma 'kadɔ -yɔ nyuma -kpɔa -wa tɔa, 'in in yi 'yaa -maa -yɔyi 'ɛnɔmɔkpe 'kadɔ 'yu. 'In 'anzinya yia 'sɛbhɛnya 'wɔkali. Nu, 'in wa yi 'yaa 'sɛbhɛ -putu 'wɔkali: 'yliyɔga -sɛbhɛ -wa. Tɔtɔnya mia, wa lɛnɔgbɔ -gɔ wa bhua wa -yɔgbɔ 'wɔ, sa we mia cɛlɔda wee 'sɛbhɛnya 'wɔ, 'sa.

13 Tɔtɔnya mia gumunyu lɔ, -maa ka -mɔ 'tɔa. Tɔtɔ -yɔ tɔtɔnyaa -zɔɔ ka 'ya -mɔɔ -nɔ wɔa. ɔ -ka -mɔ, -mɔɔ lɛnɔgbɔ -gɔ -Lagɔ 'bhua -mɔɔ -yɔgbɔ 'wɔ, 'sa.

14 'In wa yia tɔtɔ -yɔ tɔtɔnyaa -zɔɔ -kosu 'kadɔ 'wɔ viteli. Mɔ -wa tɔtɔɛɛ 'sɔnɔ.

15 'In nyɔɔɔ nyɔɔ ka ɛnɔ 'nɔa 'yliyɔga -sɛbhɛ 'wɔ cɛlɔda -mɔ, 'in wa yia -mɔɔ -kosu 'kadɔ 'wɔ viteli.

21

-Zeluzalɛmɔ lolu

1 -Mɔɔ 'bɔgɔ, 'in in yia yali lolu -yɔ dɔdɔ lolu -yɔyi. Yali tianɔ -yɔ dɔdɔɔ tianɔ ka labhɔ, 'in gumunyu 'nɔ -slɛɛn lamɔ.

2 'In -Lagɔɔ 'gbe -we -wa -Zeluzalɛmɔ -lolu, 'in in yia we -yɔyi yali -bhɔda. We yia we 'dɛ 'ylinamanɔ nɛɛ 'ɛnɔnyɔyɔ ɔ mɔ ɔ 'lowli wɔda.

3 Tɔɔn, wɛlɔ 'tɛtɛ yabhlo 'bhɔa -mɔ 'ɛnɔmɔkpe 'wɔ, 'in in yia we 'nɔ. We nɛɛ: «-Slɛɛn mia, -Lagɔɔ ladɔda mɔ nyuma glaa, wa glaa ɔ yia ladɔa. Ma yia ɔ nyuma -zɛa. -Lagɔɔ 'dɛbhɛ -yɔ wa sɔ yia -mia, 'in ɔ 'ka wa -Lagɔ nya -mɔ.

4 Wa -ka wi nɔ, -Lagɔ yia wa 'mɔ weɛɛ sɛa. Tɔtɔ 'na 'ka lamɔ. Guwɔwɔwɔlɔɛ klaa, wiwɛ klaa, we -yɔ kuu 'cɔnɔɛ, -mɔɔ weɛɛ 'na 'ka lamɔ. Nu, gbɔ -sɔanya ka labhɔ.»

5 ɔ -dia 'ɛnɔmɔkpe -gɔ la, ɔ 'bhua wɛlɔ 'wɔ, ɔ nɛɛ: «In ka -lu weɛɛ 'bhiti, 'in we yia -lu lolu -zɛ -slɛɛn.» ɔ nɛɛ 'yaa: «-We na gbaa, -in cɛlɔ we, nɔ, we wɛlɔ nɔ mɔ dɔgɔzɔ sa, 'in we mia gbɔzɔnɔ nya.»

6 'In ɔ nɛɛ 'ya 'mɔ -yla: «Nu, we ka -slɛɛn bhɔa. -Amɔ -wa we gwɛdɔda, 'in in mia we bhɔlɔda nya, we tianɔ -yɔ we 'wɔbhɔlɔnɔ. Nyumɛ, -ɔ 'nyumatɔ -ka 'bhada -mɔ, bhe na nyɛa ɔ 'nyu. 'Nyuu, -we na nyɛa ɔ nɔ, 'wɔwɔlɔ nyu -we wɔlaa 'yliyɔgagɛ, mɔ -wa.

7 ɔ -ka -gɔgalɔnyɔ nya -mɔ, mɔ kaa we 'yiyɔ klɔ: ɔ -Lagɔ na yia -zɛa, 'in ɔmɔ 'ka na 'yu -zɛ.

8 Nu, -wa 'nɔa dɔlɔ 'tɛ klaa, -wa 'nɔa 'mɔ dɔlɔ -gɔ zɔ klaa, gbɔnyii 'kadɔ lɛnɔnya klaa, nyuma -bhanya klaa, mɔtɔnɔ kwɛ -cɔan klaa, ylisinɔnya klaa, -wa bɔbɔa yoyɔ -lagɔ klaa, we -yɔ yocian weɛɛ, -wa weɛɛ mia dɛ, -kosu 'kadɔ -yɔ -bhuhhui slo mɔ wa -nɔ nya: mɔ -wa tɔtɔɛɛ 'sɔnɔ.»

9 Nu, 'anzi gbɛsɔ, -we kaa 'kɔpɔ -we mia yɛda 'wɔbhɔlɔlɔ -siasɛ gbɛsɔ nya kwɛɛ, we 'yabhlo bɛa 'mɔ -yɔ, 'in we nɛɛ: «Yi, in 'ka -mɔ 'ɛnɔnyɔyɔ 'klɔslɔlɔ, -ɔ Bhɔabhɔyɔ -saa -bha ɔ 'ka ɔ 'ɛnɔnɔ -zɛ.»

10 -Lagɔɔ Zuzu 'sibhɔlɔ 'mɔ -gɔla, 'in we yia 'mɔ -gɔgɔ 'kadɔ 'wlukwa. We -gɔgɔ -gɔ mɔ 'wɔpada. 'In we yia 'mɔ -mɔwɔlɔ gbe 'klɔslɔlɔ. Mɔ -wa -Zeluzalɛmɔ -we mia yali 'bhɔda -Lagɔɔ -gbe.

11 -Lagɔɔ san lia wee 'gbe nɔkplɛ. We lɔlɛ 'wɔ sa tɔkpa -zɔnɔ, we 'wɔ sa tɔkpa 'nuonuo -we ka nɔkplɛ wa yia la 'vɛlɔ 'bhisa.

12 'Suo -we bibeaa wee 'gbe, we 'tu 'wɔ, 'in we mia yali 'pada. Wee 'gbe ka klolo kugbua ɛ 'sɔ, 'in 'anzi kugbua ɛ 'sɔ kɔa we ŋwe. 'Ŋni mi wee klolonya -yɔcɛlɛda, ni, *Izlaɛlu *zɔa kugbua ɛ sɔɔ ŋni -wa.

13 Klolo ta mia beta yabhlo -gɔ, -mɔ wee 'gbe 'wɔ. Ta mi 'yɛw 'wɔsɔɔɔda, ta mi 'yɛw bhililida, we gbelibhloɔ pni yiyalaa 'klɔ -yɔ, ta beta yabhlo, 'in ta mia beta -putu.

14 Wee 'gbee 'suoo gwe mia, tukpa kugbua ɛ 'sɔ nya we mia. Bhlabhleyuu tietienya kugbua ɛ 'sɔɔ 'ŋni mi wee tukpanya -yɔcɛlɛda.

15 'Anzi, -we mia 'mi -yia gbɔ gbada, -can gblee -we nya we yibhɔɔɔ -lu, we mi we kwɛɛ, we 'ka 'gbe klaa, we klolonya klaa, we -yɔ we 'suo yibhɔɔɔ.

16 Wee 'gbee beta -mɔvɔ weee -bhlo. Ni, 'anzi 'bhua we -can gblee 'wɔ, 'in we yia wee 'gbe yibhɔɔɔ. We tɔɔɔ klaa, we 'wɔlayilɔ klaa, we -yɔ we -gɔwɔpalo, we 'dɛ weee -bhlo. We nyi -luu yibhɔɔɔɔ 'wɔ gbɔ ta.

17 'Anzi yia we 'suonya yibhɔɔɔ: we tɔɔɔ nyi yibhɔɔɔɔ gbɔ gbesɔ 'ya -mɔvɔ. -Luu yibhɔɔɔɔ -we 'anzi kaa, mɔ -bhlopadɛ dɔdɔgɔ -nyuma kaa.

18 Wee 'gbee suo mia, tukpa -zɔɔ -we wa laa zasɔɔ, we nya wa 'sobhaa we. -Caa 'zayli nya wa 'sobhaa wee 'gbe. Li we lia 'veli 'bhisa, 'in wa yia we 'wɔla.

19 Ni, wee pa mia, tukpa -we -gɔ we mia 'sobhada, tukpa -zɔɔɔ 'yili -bhlo -bhlo nya we mia. Tukpaɔ tɔɔɔ mi zasɔɔ nya, we 'sɔɔ mi safili nya, we tanu mi agati nya. We -mɔvɔ mi emewlɔɔ nya.

20 We gbunɔ mi onisi nya, we gbelibhlonɔ mi salidvanɔ nya. We gbesɔɔ mi klisoliti nya, we gbetanɔ mi belili nya. We gbomvɔɔ mi topazi nya. We kugbuanɔ mi klisopazi nya. We kugbua ɛ -bhlonɔ mi tulikɔazi nya. We kugbua ɛ 'sɔɔ mi ametisiti nya.

21 Wee klolo kugbua ɛ sɔ mia, 'pɛli kugbua ɛ sɔ -wa, 'in klolo -bhlo mia wee 'pɛli -bhlo nya. Wee 'gbee -gbɔgbɔ 'wɔ mia we mi -caan 'dɛbhie -gbolu nya, 'in wa yia we 'wɔla 'veli 'bhisa.

22 Ni, wee 'gbe nukplɛ, in 'ni *-Lagɔɔɔ yabhlogbɔɔ -yɔyɔ, -we ka gbɔ -wa, Jɛitapɛ, 'tɛtɛ weee -Kanyɔ -Lagɔɔ 'dɛbhie -gbolu -yɔ Bhlabhleyuu mi we nya.

23 Wee 'gbe 'ni 'yɛ -yɔ 'cɔɔ saan gbɔ -ka. -We ka gbɔ -wa, -Lagɔɔ 'ŋnumnie san lia we 'wɔ, 'in Bhlabhleyuu mia we zli nya.

24 Ni, dɔdɔgɔ -nyuma yia wee 'gbee zli 'klɔ nɔa, 'in dɔdɔgɔ -nyuma 'wɔ -lapilɔ -yɔ wa 'ŋnumnili yia yia.

25 We klolonya 'na 'ka kla 'mnumnu, -we ka gbɔ -wa, sabɔ 'na ka wee 'gbe nukplɛ bɛ.

26 Dɔdɔ -gɔɔ 'ŋnumnie weee -yɔ we 'tɛtɛ yia wee 'gbe nukplɛ yia.

27 Pɔnkalu -we 'kaa wee 'gbe nukplɛ pla, we 'ni -mi. Nyuma -wa nɔa zɔbhahɔɔ ɛ, we -yɔ yɔcɛɔ, wa 'ni mneni wa 'ka wee 'gbe nukplɛ pla. Ni, -wa ka ŋni mia Bhlabhleyuu 'yiyɔga -sɛbhɛ 'wɔ cɛlɛda, ma -bhlogbɔɔ 'kaa -mɔ pla.

22

1 Ni, 'anzi yia 'mi -gbɔa yabhlo 'klɔɔlɔ. -Gbɔa -we 'wɔ 'nyu -we wlaa 'yiyɔgagie wɔa, mɔ -wa. Li wee 'nyu lia lili veli 'bhisa. -Lagɔ -yɔ Bhlabhleyuu 'ŋnumnikpe 'wɔ we tlaa,

2 'in wee 'nyu plɛɛ wee 'gbee -gbɔgbɔ 'wɔ. Da wee -gbɔa sɔ bhɔbhɔ -yɔ su yabhlo mi -bha, mɔ wlaa 'yiyɔgagie. -Zɔ -bhlo 'wɔ, we tɔɔɔ 'wɔla -zakpa kugbua ɛ 'sɔ. 'Cɔ -bhlo, 'in we tɔa. 'in we kpɛ jipea dɔdɔgɔ -nyuma weee.

3 Mɛ 'na 'ka -sɛɛɛ lamɔ. Ni, -Lagɔ -yɔ Bhlabhleyuu 'ŋnumnikpe yia wee 'gbe 'wɔ -mia, 'in -Lagɔɔ lubhonɔnya yia sɔ bɔɔa.

4 Cɔ 'klɔ wa yia -yɔyɔ, 'in sɔ 'ŋni 'ka wa 'klɔ -yɔ cɛlɛda -mi.

5 Sabo 'na 'ka be, nyume yabhlogbo 'na 'ka 'napε -yɔ 'yɩbo saan gbɩ -ka, Jejitape yia ɔ zli wa -gu 'mniaa 'gbɩ, 'in wa 'ka nyuma 'wlulapɩli 'yɩ weee -no nya.

-Zezuu yiyigbu

6-Mɩɩ 'bigu, 'anzi nεε 'mɩ -ylaε: «Wee wεli mɩ dɩgɔzɔ sa, 'in we mia gbɩzɔno nya. Nɩ, Jejitape ɔ 'nyεa ɔ gbɩɩ -falpanya ɔ Zuzu, mɔ tiea ɔ 'anzi, -we 'kaa dayli lεnu, we 'ka we ɔ lubhonɩnya 'klusolu.»

7-Zezu nεε: «A pɩ yukwli, yia na yia dayli! -Falpaweli -we mia 'εεbhe ni 'wɩ, -wa zɩa we 'nɩɩwe, 'wɔtɔtɔε -dlɔɔ mɩ wa -nu nya.»

8 Nɩ, -amɩ *Zaan, -amɩ 'nɩa wee wεli, 'in -amɩ 'yɩa wee -li -yɔ. Da in bhua we 'nɩnɩε -yɔ we -yɔyɩye, 'anzi -we -slɩua 'mɩ we 'klɩ, 'in in yia we bhɩ -yɔ bhlili in 'ka we bubɔ.

9 'In we nεε 'mɩ -ylaε: «-In nɩ 'nanɩɩ, -in 'na nɩnɩ 'sa -nɩ. Nɩ, -mɩ klaa, -na bhelia -Lagɔgbɩɩ -falpanya klaa, we -yɔ -wa weee zɩa 'εεbhe nɩ wεli 'nɩɩwe klaa, -Lagɔɔ lubhonɩnyɔ -amɩ -mia aɩn 'bhisa. Nɩ, -Lagɔɔ 'dε -bhlo -in 'kaa bubɔ!»

10-Mɩɩ 'bigu, we nεε 'mɩ -ylaε: «-Falpaweli -we mia da 'εεbhe ni 'wɩ, -in 'na zizeli we -na 'dεbhloo -nu nya -nɩ. Nɩ, we lεnɩbhla ka cɩpa.

11 -ɔ -ka nyume 'nyuu, ɔ -tu gbɩnyuu lεnɩda, ɔ -ka pɩn -ka, ɔ -tu pɩnplada, ɔ -ka nyume tikli, ɔ -tu gbɩzɔnɩ lεnɩda. -ɔ -ka -mɔwɩda -mɩ, ɔ -tu -mɔwɩda.»

12-Zezu nεε: «A pɩ yukwli. Dayli na yia. In -ka yida -mɩ, cεli na yia yia. 'In ɔ -ka -mɩ, -we ka 'yɩyɩklɩ ɔ -ka -ka, 'in na nyεa we ɔ, ɔ lεnɩgbɩɩ 'gbɩ.

13-Amɩ -wa *Alifa -yɔ *Omega, -amɩ -wa we gwedida, 'in in mia we bhɩlida nya, we tɩanɩ -yɔ we 'wɩbhɩlɩnɩ.»

14-Wa wɩba wa -bana, 'wɔtɔtɔε -dlɔɔ mɩ wa -nu nya. Nɩ, ma kaa we 'klɩ su -we wlaa 'yɩyɩgagie, wa 'ka we 'bhue li, wa ka we 'klɩ wa 'ka 'gbee klolo ɩwεε plali.

15 -Wa 'na 'kaa wee 'gbe nukplε pla, ma nɩ: -wa nɩa nɩεgbɩ lε klaa, yɩlɩnɩnya klaa, mɩnɩ kwε -cian klaa, nyuma -bhanya klaa, -wa bubɔa yoyo -lagɔ klaa, we -yɔ -wa 'yɩbhaa yo 'in wa tubhɩa yo. 'Pɩpee wa tɩa.

16 «-Amɩ -Zezu tiea na 'anzi aɩn 'wɩ we 'ka wee wεli nɩ gba -mɔ leglizɩnya -yla. We 'dε weee mɩ gbɩzɔnɩ nya. Nyumaa 'wlulapɩlɩnyɔ -Davidɩ zɩayli -nyume in -mia: zɩɩkpa -zεliya in -mia.»

17-Lagɔɔ Zuzu -yɔ 'ɩwɩnyɩ ɔ Bhlabhleyu -saa -bha ɔ 'ka ɔ 'ɩwɩnɩ -zε, wa nεε: «'Yil!» Nyume ɔ -ka we 'nɩ, -mɔɔ -kanyɔ gba: «'Yil!» -ɔ 'nyumatɩ -ka 'bhada -mɩ, ɔ yi. Nyume ɔ -ka 'nyu -we wlaa 'yɩyɩgagie 'yɩbha, sa bhe ɔ yia we.

'Wɩbhɩlɩ -yɩbhaligbu

18 We 'dεε 'gbɩ, -amɩ Zaan nεε aɩn -yla: -wa weee -wa 'nɩa -falpaweli -we mia 'εεbhe ni 'wɩ cεlida, ɔ -ka we -lu -lε -gɩpali, -Lagɔ yia sɩasɩε, -we mia da 'εεbhe ni 'wɩ cεlida, ɔ sɩasɩε -gɩpalia.

19 Wee -falpaweli -we mia *-Lagɔεεbhe ni 'wɩ cεlida, ɔ -ka we -gusa, su -bhue -we wlaa 'yɩyɩgagie, -mɔɔ -kanyɔ 'na 'ka we li, 'in ɔ 'na 'ka -mɔwɩ gbe nukplε pla.

20 -Zezu nεε: «-We weee mia dε, gbɩzɔnɩ -wa.» 'In ɔ nεε: «Cɩn, yia na yia dayli.»

-Amɩni! Yi, Nyumaa -Kanyɔ -Zezu!

21 Nɩ, Nyumaa -Kanyɔ -Zezu ɩwɩna nyuma weee 'nyu la.